FREDRIKSTAD KOMMUNE

Møteinnkalling
Bystyret

Møtested: Bystyresalen, Tøihusgaten 42, Gamlebyen
Tidspunkt: 23.10.2025 kl. 16:00

Eventuelle forfall meldes til møtesekretær Yvonne Meidell, telefon 69 30 62 82, mobil 924 59 580, e-post yvme@fredrikstad.kommune.no.

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Fredrikstad, 17.10.2025

Arne Sekkelsten
ordfører

Saksliste

Saksnr.	Innhold	Hjemmel u.off.
PS 153/25	Referatsaker	
RS 14/25	Høring: Forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager	
PS 154/25	Kontrollutvalgssak: Forvaltningsrevisjonsrapport "Vold, trusler og mobbing i grunnskolen" - Fredrikstad kommune	
PS 155/25	Planinitiativ for Ballastveien 1 - Kråkerøy - Forslagsstiller: Fredriksborg AS	
PS 156/25	Forslag til detaljregulering for Badehusveien, gbnr. 300/1228 m.fl. - Nasjonal arealplanID 3107 1131 - Sentrum - Forslagstiller: Kniplefjellet Eiendom AS	
PS 157/25	Endring av Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsmodell	
PS 158/25	Søknad om fritak fra politiske verv - Hashim Mohodin Abdi (Ap)	
PS 159/25	Søknad om fritak fra politiske verv - Maria D. Imrik (Ap)	
PS 160/25	Søknad om fritak fra vervet som varaordfører med mer - Bjørnar Laabak (FrP)	
PS 161/25	Valg til utvalg som følge av fritak - varaordfører Bjørnar Laabak (FrP)	
PS 162/25	Valg av varaordfører i Fredrikstad kommune	
PS 163/25	Søknad om fritak fra politisk verv - Ole Johan Lakselv (FrP)	
PS 164/25	2. tertialrapport 2025 for Fredrikstad kommune	
PS 165/25	The Tall Ships Races Fredrikstad 2023 - sluttrapport	
PS 166/25	Utredning av tiltak for å redusere gebyret for innbyggerne i Fredrikstad kommune	
PS 167/25	Utredning av Borge seniorsenter.	
PS 168/25	Kremasjonsavgift	
PS 169/25	Bygningsmessig situasjon for M klassen ved Borge barneskole	
PS 170/25	Høringsuttalelse fra Fredrikstad kommune - Forsetlundgropa solkraftanlegg	
PS 171/25	Evaluering av parkeringspolitikken i Fredrikstad kommune	
PS 172/25	Nærmiljøskoler - Bruk av skolene etter skoletid	
PS 173/25	Varmtvannsbasseng i Fredrikstad - status	
PS 174/25	Endringer i Kulturlova og konsekvenser for kommunen	
PS 175/25	Uttalelse fra Fredrikstad kommune om etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS	
PS 176/25	Fredrikstad kino med kiosk etablert som et aksjeselskap	
PS 177/25	Representantforslag fra Marianne Kristiansen (Pp) - Automatisk rett til skolebytte i Fredrikstad kommune	
PS 178/25	Representantforslag: Behov for å tydeliggjøre reguleringen av utleie av elsparkesykler	

PS 179/25	Representantforslag - Reevaluering av kommunens praksis til inngjerdede skolegårder i grunnskolen fra Jarle Johannssen (Rødt)
PS 180/25	Representantforslag til bystyremøte 23.10.2025 - Gjennomføring av grovavfallsaksjonen hver september i tillegg til grovavfallsaksjoner om våren
PS 181/25	Spørsmål til ordfører - Varmeanlegg og aircondition på sykehjem
PS 182/25	Spørsmål til ordfører: Kommunens beredskapsplaner for håndtering av alvorlige voldshendelser i offentlige bygg og samlingssteder
PS 183/25	Spørsmål til ordfører - TV og internettilgang i kommunens utleieboliger
PS 184/25	Spørsmål til ordfører - Håndtering av matavfall

PS 153/25 Referatsaker

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/20317
Dokumentnr.: 4
Løpenr.: 244109/2025
Klassering: A10

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	25.09.2025	148/25
Bystyret	23.10.2025	14/25

Høring: Forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å fatte følgende vedtak:

1. Vedlagte utkast til høringssvar sendes til Utdanningsdirektoratet som svar på høring av forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager.

Sammendrag
Det anbefales at vedtaket fattes av formannskapet, med hjemmel i kommuneloven § 11–8, hastesaker. Vedtaket vil da bli framlagt som referatsak i neste bystyremøte.

Regjeringen har sendt forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager på høring, som følge av endringer i reglene om styring og finansiering av barnehagesektoren som ble vedtatt i Stortinget 6. juni 2025. Høringsfristen er 30.september 2025

Fredrikstad kommune har et høyt antall private barnehager, og deres rammebetingelser er viktige for det helhetlige barnehagetilbudet i kommunen.

Vedlegg

Vedlegg:
1 Utkast til høringssvar

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Saksopplysninger
I Prop. 138 L (2024–2025) Endringer i barnehageloven (styring og finansiering av barnehagesektoren) foreslo departementet nye regler om styring og finansiering av barnehagesektoren, herunder nye regler om tilskudd til private barnehager. Forslagene i lovproposisjonen følger opp avtalen om styring og finansiering av barnehager som ble inngått av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus på Stortinget 14. november 2024. Endringene ble vedtatt av Stortinget 6. juni 2025, jf. Innst. 510 L (2025–2025).

På bakgrunn av endringene som ble vedtatt i Stortinget er det behov for nye forskriftsregler om tilskudd til private barnehager. Departementet sendte derfor forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager (finansieringsforskrift) på høring. Den foreslåtte forskriften skal

erstatte dagens forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager (FOR-2015-10-09-1166). Gjennom Stortingets behandling av lovproposisjonen i Innst. 510 L (2024–2025) ble det gjort flere vedtak som gir føringer for forskriften. Dette omtales nærmere i vedlagte utkast til høringssvar (og høringsnotat).

Relevante bestemmelser
Lov om barnehager

Konsekvenser for sosial bærekraft
Et barnehagetilbud av god kvalitet, der alle barn får tilbud om plass, er svært viktig for barns utvikling, inkludering og utjevning av forskjeller. I Fredrikstad kommune er det flere private barnehager enn kommunale barnehager. Fredrikstad kommune er avhengig av både private og kommunale barnehager for å oppnå målsettingene for barnehagesektoren. Da må lovverk og regler for styring og finansiering av barnehagesektoren sikre at kommunen kan gi forutsigbare rammer for alle aktører.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Forslaget til ny forskrift om tilskudd til private barnehager vil troligvis medføre økte kostnader og administrative oppgaver for kommunen, uten at dette kompenseres. Se for øvrig nærmere omtale av dette i høringssvaret.

b) Samfunnsmessige konsekvenser

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Ikke relevant i saken.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant i saken.

Vurdert for uttalelser i rådene
Ikke relevant i saken.

Vurdering
Kommunedirektørens vurderinger framgår av forslaget til høringsuttalelse.

Alternative løsninger
Ikke relevant i saken

Konklusjon
Kommunedirektøren anbefaler at formannskapet, med hjemmel i kommuneloven § 11–8 hastesaker, sluttbehandler saken da høringens frist er 30.september 2025.

Utdanningsdirektoratet

Avsender: Kunnskapsdepartementet

Frist for uttalelse: 30. september 2025

Publisert dato: 25. juni 2025

Høring av forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager (finansieringsforskriften)

Ingen merknader til høringen

1. Sammendrag

2. Bakgrunnen for forslagene

3. Vedtak om satser og vedtak om kommunalt tilskudd til private barnehager

3.1. Innledning

3.2. Gjeldende rett

3.3. Departementets vurdering og forslag

4. Rapporteringsplikt for private barnehager

4.1. Gjeldende rett

4.2. Departementets vurdering og forslag

5. Driftstilskudd til private barnehager

5.1. Innledning

5.2. Gjeldende rett

5.3. Endringer i barnehageloven

5.4. Departementets vurdering og forslag

6. Pensjonstilskudd til private barnehager

6.1. Innledning

6.2. Gjeldende rett

6.3. Endringer i barnehageloven

6.4. Departementets vurdering og forslag

7. Eiendomstilskudd til private barnehager

7.1. Innledning

7.2. Gjeldende rett

7.3. Endringer i barnehageloven
7.4. Departementets vurdering og forslag
8. Overgangsregel for samlet tilskudd
8.1. Innledning
8.2. Gjeldende rett
8.3. Departementets vurdering og forslag
9. Tilbakebetaling av tilskudd
9.1. Innledning
9.2. Gjeldende rett
9.3. Departementets vurdering og forslag
10. Klageinstans
10.1. Innledning
10.2. Gjeldende rett
10.3. Departementets vurdering og forslag
11. Refusjon for barn fra andre kommuner
11.1. Innledning
11.2. Gjeldende rett
11.3. Departementets vurdering og forslag
12. Kommunesammenslåing og kommunedeling
12.1. Innledning
12.2. Gjeldende rett
12.3. Departementets vurdering og forslag
13. Økonomiske og administrative konsekvenser
13.1. Innledning
13.2. Vedtak om kommunalt tilskudd
13.3. Driftstilskudd til private barnehager
13.4. Pensjonstilskudd til private barnehager
13.5. Eiendomstilskudd til private barnehager
13.6. Overgangsordning
13.7. Tilbakebetaling av tilskudd

13.8. Klageinstans

13.9. Refusjon for barn fra andre kommuner

13.10. Kommunesammenslåing og kommunedeling

14. Forslag til ny forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager (finansieringsforskriften)

1. Sammendrag

Kunnskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager. Forskriften skal erstatte dagens forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager (FOR-2015-10-09-1166).

Departementet foreslår å videreføre kommunens plikt til å fatte vedtak om satser for beregning av tilskudd, og å innføre en regel om at kommunen skal fatte vedtak om prosentsatser for beregning av pensjonstilskuddet til den enkelte barnehage, og om sats per årsverk. Videre foreslår departementet å videreføre kommunens plikt til å fatte vedtak om tilskudd. Se kapittel 3.

I kapittel 4 foreslår det regler om rapporteringsplikt for private barnehager.

I kapittel 5 foreslår departementet regler om driftstilskudd til private barnehager. Departementet foreslår at grunntilskuddet skal beregnes på samme måte som driftstilskuddet beregnes i dag. Det betyr at tilskuddet skal beregnes ut fra gjennomsnittlige kommunale utgifter per heltidsplass, at tilskuddet gis per heltidsplass og at barn under tre år vektes 1,8 ganger høyere enn barn over tre år. Departementet foreslår videre at ekstra grunntilskudd skal beregnes ut fra merutgiftene per heltidsplass i kommunale barnehager med særlige driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen. Det foreslås også en forskriftsbestemmelse som gir kommunen mulighet til å holde utgifter som følger av en kommunal satsing utenfor beregningen av grunntilskuddet. Kommunen skal legge til rette for at private barnehager kan delta i satsingen.

Departementet foreslår videre at kommunen skal se hen til hvilke budsjettmessige konsekvenser kravene får for kommunale barnehager når den beregner ekstra grunntilskudd i forbindelse med innføring av nye krav. Det foreslås videre å innføre en forskriftsbestemmelse som pålegger kommunen å gi ekstra grunntilskudd til de private barnehagene hvis de kommunale barnehagene i gjennomsnitt ikke oppfyller bemannings- eller pedagogkrav. Tilskuddet skal da tilsvare differansen mellom kommunens sats for grunntilskudd og det satsen ville ha vært hvis kommunen i

gjennomsnitt hadde oppfylt kravene. I tillegg foreslås det at kommunen skal gi påslag for administrasjonsutgifter tilsvarende dagens nivå.

I kapittel 6 foreslår departementet regler om pensjonstilskudd til private barnehager. Departementet foreslår å fastsette tre prosentsatser på henholdsvis 5, 8 og 11 prosent. Prosentsatsene skal benyttes i beregningen av pensjonstilskudd etter barnehageloven § 19 b første ledd, og kommunen skal velge prosentsats basert på pensjonsvilkårene til den private barnehagen. Videre foreslår departementet å innføre en ny søknadsordning for barnehager som ikke får dekket sine pensjonsutgifter gjennom hovedregelen om tilskudd til pensjon. Departementet foreslår også en særregel for pensjonstilskudd til private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenestepensjon.

Departementet foreslår å videreføre nivået på dagens kapitaltilskudd i det nye eiendomstilskuddet. For ordinære barnehager foreslås det å avvikle dagens differensiering etter godkjenningsår og i stedet innføre én felles sats. Ved innføringstidspunktet vil denne satsen beregnes ved å ta utgangspunkt i nivået på det gjeldende kapitaltilskuddet. Det foreslås at satsen deretter justeres årlig med kommunal deflator. Se kapittel 7.

Departementet foreslår å innføre en overgangsordning som begrenser hvor stor reduksjon en privat barnehage kan få i tilskudd de tre første årene etter at de nye tilskuddsreglene har trådt i kraft. Se kapittel 8.

Departementet foreslår å videreføre regler om tilbakebetaling av tilskudd, klageinstans, refusjon for barn fra andre kommuner, og om kommunesammenslåing og kommunedeling, med noen mindre justeringer. Se kapittel 9 til 12.

Kapittel 13 inneholder en vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslagene. Forslag til forskrift om tilskudd til private barnehager (finansieringsforskriften) fremgår av kapittel 14.

Det tas sikte på at den nye forskriften skal tre i kraft samtidig med de nye lovreglene om tilskudd til private barnehager som ble vedtatt av Stortinget 6. juni 2025. Det innebærer at den nye forskriften vil bli satt i kraft fra 1. august 2026.

Det foreslås at særregelen for private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenestepensjon, se kapittel 6.4.4, og den nye søknadsordningen for barnehager som ikke får dekket sine pensjonsutgifter etter

hovedregelen, se kapittel 6.4.3, skal gjelde for tilskuddsåret 2026. Departementet tar derfor sikte på å fastsette disse reglene i dagens finansieringsforskrift i påvente av at den nye forskriften innføres.

2. Bakgrunnen for forslagene

I Prop. 138 L (2024–2025) Endringer i barnehageloven (styring og finansiering av barnehagesektoren) foreslo departementet nye regler om styring og finansiering av barnehagesektoren, herunder nye regler om tilskudd til private barnehager. Forslagene i lovproposisjonen følger opp avtalen om styring og finansiering av barnehager som ble inngått av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus på Stortinget 14. november 2024. Endringene ble vedtatt av Stortinget 6. juni 2025, jf. Innst. 510 L (2025–2025).

Endringene innebærer at kommunen skal gi tilskudd til private barnehager som har fått etableringsgodkjenning etter de nye reglene om etableringsgodkjenning, og til private barnehager med rett til tilskudd etter dagens regelverk. Videre er det vedtatt at regler om tilskudd til private barnehager skal særlig legge til rette for likebehandling av private og kommunale barnehagetilbud, forutsigbarhet for private barnehager, en mangfoldig barnehagestruktur og effektiv ressursbruk.

Når det gjelder tilskudd til drift skal kommunen gi grunntilskudd til private barnehager med rett til årlige tilskudd. Dette er barnehager som enten får vedtak om godkjent drift, og i tillegg får rett til tilskudd etter nye regler om etableringsgodkjenning, eller har vedtak om godkjent drift og rett til tilskudd etter gjeldende regelverk. Grunntilskuddet skal beregnes ut fra ordinære driftsutgifter i kommunale barnehager, fratrukket administrasjonsutgifter, pensjonsutgifter, arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter og utgifter som dekkes av andre tilskudd enn rammetilskuddet til kommunene og pålagte kommunale egenandeler knyttet til slike tilskudd. Grunnlaget for beregningen skal være det siste tilgjengelige kommuneregnskapet.

Det er vedtatt at kommunen kan holde ordinære driftsutgifter i en kommunal barnehage som skyldes særlige driftsforutsetninger eller særlige behov i barnegruppen, utenfor beregningen av grunntilskuddet. Dersom kommunen holder slike utgifter utenfor beregningsgrunnlaget, skal kommunen gi ekstra grunntilskudd til private barnehager med tilsvarende driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen. Kommunen kan stille vilkår for bruken av det ekstra grunntilskuddet.

Det er videre vedtatt at ved innføring av nye krav som ikke er en del av beregningen av grunntilskuddet, skal kommunen gi ekstra grunntilskudd fra det tidspunktet kravene får virkning for private barnehager.

Det er også bestemt at kommunen kan gi tilleggstilskudd og stille vilkår for bruken av dette tilskuddet. Vilkårene må ha saklig sammenheng med tilskuddet og ikke være uforholdsmessig tyngende for den private barnehagen.

Det er i tillegg vedtatt at kommunen skal vise hvordan tilskuddene er beregnet, og at kommunen skal likebehandle kommunale og private barnehager ved beregning og tildeling av tilskudd til drift.

Når det gjelder tilskudd til pensjon er det bestemt at kommunen skal gi pensjonstilskudd til private barnehager som har driftsgodkjenning og som har rett til tilskudd. Pensjonstilskuddet skal beregnes ved å gange antall årsverk i barnehagen med samlet lønn per årsverk i barnehagen, en prosentsats basert på pensjonsvilkårene til den enkelte barnehage og lokal arbeidsgiveravgift. Prosentsatsene for beregning av pensjonstilskudd skal være differensierte og tilpasset vilkårene i ulike pensjonsavtaler til private barnehager. Den høyeste prosentsatsen skal ikke overstige grensene for årlig innskudd etter lov om tjenestepensjon § 4-7. Ved fastsetting av den høyeste prosentsatsen skal det gjøres fratrekk av vanlig egenandel for ansatte i kommunale barnehager og legges til anslag på kostnader til tilleggsprodukter og anslag på kostnader til AFP. Etter forslaget har departementet hjemmel til å gi forskrift om tilskudd til pensjon, blant annet om prosentsatser til bruk i beregningen av pensjonstilskuddet.

Det er videre vedtatt en særregel for private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenestepensjon. Disse barnehagene skal få dekket sine pensjonsutgifter opp til en øvre grense, og departementet skal gi forskrift om hvilke barnehager som har rett til pensjonstilskudd etter særregelen og om den øvre grensen for dekningen.

Det lovfestes at private barnehager skal melde fra til kommunen uten ugrunnet opphold dersom de inngår en ny pensjonsavtale med endrede pensjonsvilkår.

Når det gjelder tilskudd til eiendom er det vedtatt å lovfeste at kommunen skal gi eiendomstilskudd til private barnehager som har driftsgodkjenning og som har rett til tilskudd.

Det følger av de nye reglene at departementet kan gi forskrift om tilskudd til drift, herunder om unntak fra reglene i forslaget til § 19 a første og andre ledd. Videre følger det at departementet kan gi forskrift om tilskudd til pensjon, herunder om unntak fra reglene i forslaget til § 19 b første og andre ledd. I tillegg følger det av

forslagene i lovproposisjonen at departementet skal gi forskrift om tildeling av, og satser for, eiendomstilskudd. Departementet viser også til barnehageloven § 57 fjerde ledd hvor det framgår at departementet kan gi forskrift med nærmere overgangsregler.

På bakgrunn av disse endringene er det behov for nye forskriftsregler om tilskudd til private barnehager. Departementet sender med dette forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager (finansieringsforskrift) på høring. Den foreslåtte forskriften skal erstatte dagens forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager (FOR-2015-10-09-1166).

Gjennom Stortingets behandling av lovproposisjonen i Innst. 510 L (2024–2025) ble det gjort flere vedtak som gir føringer for forskriften. Dette omtales nærmere der det er relevant i de følgende kapitlene.

3. Vedtak om satser og vedtak om kommunalt tilskudd til private barnehager

3.1. Innledning

I dette kapitlet foreslås det regler om kommunens plikt til å fatte vedtak om satser for beregning av tilskudd, herunder satser til bruk i beregningen av driftstilskuddet, og prosentsatser og sats per årsverk for beregning av pensjonstilskuddet.

Det forslås også regler om kommunens plikt til å fatte vedtak om tilskudd. Dette omfatter både driftstilskudd, pensjonstilskudd og eiendomstilskudd.

3.2. Gjeldende rett

3.2.1. Vedtak om satser

Etter forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 9 skal kommunen fatte vedtak om satser til barnehager innen 31. oktober i året før tilskuddsåret.

Satsene for beregningen av driftstilskuddet krever at det telles barn i kommunale barnehager. Dette er regulert i § 3 tredje ledd. Det er barnetallet fra de kommunale barnehagenes årsmelding fra året før regnskapsåret, og årsmeldingen fra regnskapsåret, som legges til grunn ved beregningen av heltidsplasser. Årsmeldingen fra året før regnskapsåret vektes med 7/12 og årsmeldingen fra regnskapsåret vektes med 5/12. Alternativt kan kommunen beregne heltidsplasser ved bruk av egne tellinger av barn i kommunale barnehager. Kommunens tellinger i regnskapsårets sju første måneder viser antallet heltidsplasser i denne perioden. Kommunens tellinger i regnskapsårets fem siste måneder viser antallet heltidsplasser

i denne perioden. Barn som fyller tre år i regnskapsåret, regnes som under tre år i årets sju første måneder og over tre år i årets fem siste måneder (barn skal regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år). Dette henger sammen med ulike normkrav til grunnbemanning og pedagogisk bemanning for små og store barn. I henhold til barnehageloven § 26 andre ledd skal barnehagen ha minst én ansatt per tre barn når barna er under tre år og én ansatt per seks barn når barna er over tre år. I henhold til forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 1, skal barnehagen ha minst én pedagogisk leder per syv barn under tre år og én pedagogisk leder per 14 barn over tre år. Ett barn til utløser krav om en ny fulltidsstilling som pedagogisk leder.

Tellingen tar høyde for endringene som skjer i august: de største barna begynner på skolen, små barn flyttes til storbarnsavdeling og nye barn begynner i småbarnsavdeling. Metoden skal bidra til at barnetall og antall små og store barn blir mest mulig riktig. Tredje ledd slår også fast at barn under tre år vektes 1,8 ganger høyere enn barn over tre år.

Bestemmelsens fjerde ledd slår fast at kommunen skal fastsette én sats for barn over tre år og én sats for barn under tre år.

3.3. Departementets vurdering og forslag

3.3.1. Vedtak om kommunalt tilskudd

Kommunen skal uten ugrunnet opphold fatte vedtak om tilskudd til private barnehager én gang i året, i samsvar med forskriften, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 1 første ledd.

Kommunen skal uten ugrunnet opphold fatte nytt vedtak om tilskudd til private barnehager hvis det følger av lokale retningslinjer eller det foreligger store aktivitetsendringer etter § 12, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 1 andre ledd.

Kommunen skal utbetale tilskudd til private barnehager som skal motta tilskudd etter barnehageloven § 19, forskuddsvis hvert kvartal inntil kommunen fatter endelig vedtak om tilskudd, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 1 tredje ledd.

3.3.2. Vedtak om satser for beregning av tilskudd

Departementet foreslår å videreføre at kommunen skal fatte vedtak om satser til barnehager innen 31. oktober i året før tilskuddsåret, og disse satsene skal brukes

når kommunen beregner driftstilskuddet, se forslag til § 1. Det presiseres i bestemmelsen at dette er satser for beregning av grunntilskuddet. Videre foreslår departementet å videreføre at kommunen skal fastsette én sats for barn over tre år og én sats for barn under tre år, og at barn under tre år skal vektes 1,8 ganger høyere enn barn over tre år. Barn som fyller tre år i regnskapsåret, skal regnes som under tre år i årets sju første måneder og over tre år i årets fem siste måneder (barn skal regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år).

For familiebarnehager foreslås det å videreføre at kommunen skal fastsette én sats for barn over tre år og én sats for barn under tre år, der barn under tre år skal vektes 1,25 ganger høyere enn barn over tre år.

For åpne barnehager foreslås det å videreføre at kommunen skal fastsette én sats for barnehager som har en ukentlig åpningstid på mellom 6 og 15 timer og én sats for barnehager som har åpningstid over 15 timer.

Departementet foreslår også å videreføre fremgangsmåten for beregning av antall heltidsplasser i kommunale barnehager. Kommunen skal gjøre dette på én av følgende måter: Enten legge de kommunale barnehagenes årsmelding fra året før regnskapsåret og årsmeldingen fra regnskapsåret til grunn ved beregningen av heltidsplasser. Årsmeldingen fra året før regnskapsåret vektes med 7/12 og årsmeldingen fra regnskapsåret vektes med 5/12, eller beregne heltidsplasser ved bruk av egne tellinger av barn i kommunale barnehager. Kommunens tellinger i regnskapsårets sju første måneder viser antallet heltidsplasser i denne perioden. Kommunens tellinger i regnskapsårets fem siste måneder viser antallet heltidsplasser i denne perioden. Barn som fyller tre år i regnskapsåret, regnes som under tre år i årets sju første måneder og over tre år i årets fem siste måneder. Det vises til forslagets § 2.

Departementet foreslår at kommunen skal fatte vedtak om prosentsats for beregning av pensjonstilskudd og om sats per årsverk, innen 31. oktober i året før tilskuddsåret, se forslag til § 1 tredje ledd. Dette er nytt sammenlignet med dagens forskrift.

Departementet mener at kommunen bør ha plikt til å fatte vedtak om hvilken prosentsats kommunen vil benytte for beregning av pensjonstilskudd til den enkelte private barnehage. Det er denne prosentsatsen kommunen skal benytte når den beregner tilskudd til pensjon til den enkelte private barnehage etter barnehageloven § 19 b første ledd. Det er ikke meningen at kommunen skal gjøre en ny vurdering av barnehagens innplassering hvert tilskuddsår, og innplasseringen skal i utgangspunktet ligge fast frem til barnehagen eventuelt dokumenterer overfor kommunen at den har inngått en ny pensjonsavtale med vesentlige endringer som

tilsier en ny vurdering, se nærmere omtale i kapittel 6. Videre mener departementet at kommunen bør ha plikt til å fatte vedtak om en sats per årsverk for beregningen av pensjonstilskuddet. Denne satsen vil være basert på den valgte prosentsatsen og den enkelte barnehagens lønnskostnader (sats per årsverk = prosentsats x samlet pensjonsgivende lønn i barnehagen). Satsen per årsverk er en del av beregningsmetoden etter barnehageloven § 19 b første ledd, hvor det følger at kommunen skal beregne pensjonstilskuddet ved å gange antall årsverk i barnehagen med samlet lønn per årsverk i barnehagen, en prosentsats, og lokal arbeidsgiveravgift. Departementet mener det vil gi mer forutberegnelighet for barnehagen å tidlig få vite hva satsen per årsverk utgjør.

Departementet påpeker at kommunens vedtak om tilskudd til pensjon etter barnehageloven § 19 b første ledd vil komme på et senere tidspunkt, tilsvarende dagens vedtak om tilskudd, se omtale i kapittel 3.3.2.

Vedtak om satser omtalt i dette kapitlet skal følge reglene om enkeltvedtak etter forvaltningsloven. I tråd med kravene til begrunnelse som gjelder for enkeltvedtak, skal kommunen begrunne valget av satser, og vise hvilken hjemmel vedtaket baserer seg på. Det innebærer også at vedtakene kan påklages. Etter forslaget til § 22 er det statsforvalteren som er klageinstans for kommunens vedtak etter forskriften.

3.3.3. Vedtak om kommunalt tilskudd

Departementet foreslår å videreføre at kommunen skal fatte vedtak om tilskudd til private barnehager én gang i året. Dette omfatter både driftstilskudd, pensjonstilskudd og eiendomstilskudd. Videre foreslår departementet at kommunen skal fatte nytt vedtak om tilskudd til private barnehager dersom det følger av lokal forskrift som nevnt i kapittel 4.2.2 og dersom det skjer endringer som nevnt i kapittel 4.2.3.

Forslaget innebærer at dagens formulering «lokale retningslinjer» endres til «lokal forskrift». Departementet mener at dagens formulering om at bestemmelsene om rapportering og endring av tilskudd kan fastsettes i «lokale retningslinjer», er egnet til å lede kommunen til den oppfatning at retningslinjene ikke er forskrift. Om en avgjørelse er en forskrift beror på en vurdering av om den konkrete avgjørelsen faller inn under forvaltningslovens definisjon av forskrift, og ikke på om hjemmelsgrunnlaget bruker uttrykket «lokale retningslinjer». Departementet legger til grunn at det kommunen bestemmer at de private barnehagene skal rapportere om når det gjelder antall barn, barnas alder og oppholdstid ved flere tidspunkter i tilskuddsåret, og hva som skal til for at tilskuddet skal endres i løpet av året, vil være å anse som en forskrift. Den nye finansieringsforskriften bør derfor bruke begrepet forskrift om det kommunen bestemmer på dette området. Se nærmere om dette i kapittel 4.2.2.

Det fremgår av forvaltningsloven § 11 a forvaltningsorganet skal forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold. Departementet mener at det ikke er behov for å dobbeltregulere dette, og foreslår derfor å ikke videreføre regelen i dagens finansieringsforskrift om at kommunen skal fatte vedtak uten ugrunnet opphold.

Departementet foreslår videre at kommunen skal utbetale tilskudd til private barnehager som skal motta tilskudd etter barnehageloven §§ 19 a til 19 c, forskuddsvis hvert kvartal inntil kommunen fatter endelig vedtak om tilskudd. Den foreslåtte bestemmelsen viderefører dagens regel om dette.

Støtter dere forslaget til regler om vedtak om satser for beregning av tilskudd? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Departementets høringsnotat er for utydelig på hvordan forslaget til ny forskrift vil påvirke rammeoverføringer til kommunene. Om forslaget menes å være provenynøytralt for staten, betyr det også nødvendigvis kostnadsnøytralitet for kommunene.

Erfaring fra tidligere nedjusteringer i pensjonssjablongene har vært kutt i rammeoverføringer til kommunene. Fredrikstad kommune er derfor svært betenkt over departementets forslag som innebærer at kommunene skal vurdere og fatte vedtak om en av tre mulige prosentsatser (sjablonger) som er lavere enn dagens sjablong ved beregning av pensjonstilskudd for den enkelte private barnehage. I tillegg foreslås en fortsatt søknadsordning som gir kostnadsdekning for de private barnehager som har pensjonskostnader ut over pensjonstilskuddet og opptil en øvre grense grense. Forslaget vil bety et betydelig merarbeid og økonomisk uforutsigbarhet for partene, særlig for kommuner med mange private barnehager, som Fredrikstad kommune. Kostnadene for ulike pensjonsordninger er komplisert å sammenligne og vil nødvendigvis medføre et kommunalt skjønn som ofte må forventes å bli overklaget.

Departementet mener forslagene om endring i pensjonstilskudd er provenynøytralt. Fredrikstad kommune er ikke enig i at forslaget innebærer kostnadsnøytralitet for kommunesektoren og kommunene enkeltvis. Så lenge det legges opp til at kommunene skal dekke merkostnader som følge av de private barnehagenes valg av

en stadig bedre pensjonsordning, vil de private barnehagene med høy sannsynlighet velge den beste og dyreste oppnåelige pensjonsordning på sikt opptil en øvre satt grense.

I følge forslaget skal pensjonstilskuddet beregnes ut i fra en utvalgt sjablong multiplisert med lønnsnivået i de private barnehagene, og ikke av kommunalt lønnsnivå som i nåværende regelverk. Dette vil stimulere de private barnehagene til å drive opp eget lønnsnivå for å styrke sin konkurranseevne om ettertraktede ansatte. Dette vil skje fordi den beste mulige pensjonsordningen betales av kommunene og vil ikke koste den private barnehagen noe opp til det "taket" som fastsettes av departementet. Forslaget fra departementet vil derfor bli sterkt kostnadsdrivende på sikt for kommunene. Uten mulighet for tilstrekkelig statlig kompensasjon for disse merkostnader, vil kommuneøkonomien settes under ytterligere sterk press, og særlig vil det gjelde kommuner med mange private barnehager.

Fredrikstad kommunes konklusjon er at forslaget fra departementet vil være kostnadsdrivende for kommunene og sette kommunesektorens økonomi under betydelig press på sikt. Med svært ulike pensjonstilskudd per heltidsplass i de private barnehagene, som departementets forslag legger opp til, vil det også bli svært utfordrende for staten å beregne en tilstrekkelig eventuell statlig kompensasjonsordning for merkostnadene i kommunesektoren. Fredrikstad kommune kan ikke se at forslaget vil ikke medføre økonomisk likebehandling, og heller ikke for de private barnehagene seg imellom.

Fredrikstad kommune mener at pensjonstilskuddet jfr. forskrift bør; øremerkes for pensjonsutgifter, beregnes etter en tilstrekkelig fast prosentsjablong og uten søknadsordning for dekning av merkostnader utover det fastsatte pensjonstilskuddet. De private barnehagenes pensjonsordning bør heller tilpasse seg dette gitte tilskuddet og ikke omvendt slik departementet foreslår. Vårt forslag vil gi bedre økonomiske forutsigbarhet for kommunene og barnehagene, gjøre behov for statlig kompensasjonsordning for pensjonstilskuddene mulig og gjøre fastsettelse og etterprøvbarhet enklere for partene. Vårt forslag vil gi økonomisk likebehandling, også for de private barnehagene seg i mellom. Dessuten vil vårt forslag medføre likere pensjonsordningene innenfor barnehagesektoren.

Støtter dere forslaget til regler om vedtak om kommunalt tilskudd til private barnehager? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune mener at den nye forskriften bør settes i kraft tidligst fra 2027. Forslaget om iverksetting fra 2026 blir for tidlig for partene som må gis tid til etterrettelighet og tilrettelegge for en god overgang. Departementet bør sammen med partene sette av god tid til å utarbeide gjennomtenkte, tydelige og grundige veiledere for gjennomføring av tilskuddsberegningene for å unngå unødvendig saksbehandling og merarbeid for partene. Dette gjelder særlig forslaget til reglene omkring pensjonstilskudd som vil bli utfordrende å etterleve for kommunene.

Uten grundige og skriftlige veiledere, støtter ikke Fredrikstad kommune forslaget fra departementet om å pålegge kommunene å gi ekstra grunntilskudd til de private barnehagene hvis kommunene i snitt ikke oppfyller bemannings- og pedagogkrav. Begrunnelsen er at dette ekstra grunntilskuddet blir utfordrende å beregne i praksis ettersom bemanningen, barnetall og tilhørende kostnader endrer seg i løpet av året.

4. Rapporteringsplikt for private barnehager

4.1. Gjeldende rett

Ettersom tilskuddet til private barnehager gis per barn, må private barnehager hvert år rapportere om dette. Det er regulert i forskriften § 12.

Etter bestemmelsens første ledd skal de private barnehagene rapportere om antall barn, barnas alder og oppholdstid i barnehagen per 15. desember.

Etter bestemmelsens andre ledd kan kommunen i lokale retningslinjer bestemme at de private barnehagene skal rapportere om antall barn, barnas alder og oppholdstid ved flere tidspunkter i tilskuddsåret, og hva som skal til for at tilskuddet skal endres i løpet av året. De lokale retningslinjene skal fastsettes før tilskuddsåret begynner. I en uttalelse fra 23. august 2021 (Uttalelse – om opphevelse av en kommunes lokale retningslinjer var et vedtak - Sivilombudet), har Sivilombudet redegjort for sitt syn på om opphevelsen av retningslinjene var et vedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a. De skriver blant annet:

«Om en avgjørelse er en forskrift beror på en vurdering av om den konkrete avgjørelsen faller inn under forvaltningslovens definisjon av forskrift, og ikke på om hjemmelsgrunnlaget bruker uttrykket «lokale retningslinjer». Ombudet antar at en stor andel av de retningslinjene som opprettes med grunnlag i forskrift om tilskudd til private barnehager § 12 annet ledd, selv vil være forskrift. At forskriften bruker

formuleringen «lokale retningslinjer», er derfor etter ombudets syn egnet til å villede kommunene og deres brukere.»

De private barnehagene skal rapportere til kommunen om store aktivitetsendringer i barnehagen. Kommunen skal i disse tilfellene beregne tilskuddet til de private barnehagene på nytt. Dette følger av tredje ledd. I merknadene til bestemmelsen står det blant annet at «[o]pprettelse eller nedleggelse av avdeling eller større gruppe er eksempel på «store aktivitetsendringer».

For å ta høyde for endringene som skjer i barnehagen i august og fordi bl.a. kravene til bemanning er ulike for små og store barn, gjelder følgende: Blir et barn som fyller tre år i tilskuddsåret, rapportert i tilskuddsårets sju første måneder, utløser dette driftstilskudd for småbarnsplass. Blir et barn som fyller tre år i tilskuddsåret, rapportert i årets fem siste måneder, utløser dette driftstilskudd for storbarnsplass resten av året. Se bestemmelsens fjerde ledd.

4.2. Departementets vurdering og forslag

4.2.1. Regler om rapportering av barn i private barnehager

Departementet foreslår å videreføre en regel om at private barnehager hvert år skal rapportere om antall barn, barnas alder og oppholdstid i barnehagen per 15. desember. Videre foreslår departementet å videreføre at kommunen skal bruke de private barnehagenes rapportering fra året før tilskuddsåret i utregningen av tilskuddet til de private barnehagene.

4.2.2. Lokal forskrift om rapportering av antall barn

Det bør fortsatt være mulig for kommunen å bestemme at det skal være rapportering ved flere tidspunkter i tilskuddsåret. Departementet foreslår derfor at kommunen kan gi lokal forskrift om rapportering om antall barn, barnas alder og oppholdstid ved flere tidspunkter i tilskuddsåret, og hva som skal til for at tilskuddet skal endres i løpet av året. En eventuell lokal forskrift skal fastsettes før tilskuddsåret begynner. Dagens finansieringsforskrift bruker begrepet «lokale retningslinjer» om slike lokale rapporteringsregler. Departementet er imidlertid enig i Sivilombudets vurdering av at disse retningslinjene er vedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a. Departementet mener at det bør framgå av den nye finansieringsforskriften at dersom kommunen bestemmer at det skal rapporteres i private barnehager, så skal dette gjøres i form av en forskrift etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav c.

4.2.3. Ny beregning av tilskuddet ved endringer i barnetallet

Noen ganger kan det skje så store endringer i løpet av tilskuddsåret at kommunen bør beregne tilskuddet på nytt. Om en endring er så stor at tilskuddet bør beregnes på nytt vil variere ut fra barnehagens størrelse og barnetall. Etter dagens forskrift inntrer plikten til å beregne tilskuddet på nytt dersom det foreligger «store aktivitetsendringer». Departementet ser at det i mange tilfeller oppstår uklarheter og tvister rundt spørsmålet om hva som er en stor aktivitetsendring. Departementet foreslår derfor å gå bort fra begrepet «store aktivitetsendringer» i den nye forskriften og i stedet fastsette hvor stor prosentmessig endring det må være for at plikten til å beregne tilskuddet på nytt, skal inntre. Tilskuddet som den private barnehagen får, bør gjenspeile hvor mange barn som faktisk går i barnehagen og som barnehagen har utgifter til. Likevel bør det ikke være enhver liten endring som gir barnehagen plikt til å rapportere, da det vil skape unødig mye administrasjon for både barnehagen og kommunen. Departementet mener at en endring i barnetallet på 10 prosent eller mer bør gi den private barnehagen plikt til å rapportere. Dette vil sikre en god balanse mellom å sikre riktig finansiering og å unngå unødig administrasjon. Departementet ber om høringsinstansenes synspunkter på om den foreslåtte grensen balanserer disse hensynene på en god måte.

Departementet mener også at det bør korrigeres for alder når det vurderes om barnehagen har hatt 10 prosent eller mer endring i barnetallet, det vil si at barn under tre år vektes 1,8 ganger høyere enn barn over tre år. Dette sikrer best sammenheng med tilskuddsreglene for øvrig.

4.2.4. Valg av sats for barn som fyller tre år i tilskuddsåret

Departementet foreslår å videreføre en regel i forskriften om hvilken sats som skal velges for barn som fyller tre år i løpet av tilskuddsåret. Departementet foreslår å videreføre at hvis et barn som fyller tre år i tilskuddsåret, rapporteres i tilskuddsårets sju første måneder, utløser dette sats for småbarnsplass. Blir et barn som fyller tre år i tilskuddsåret, rapportert i årets fem siste måneder, utløser dette sats for storbarnsplass resten av året. Dette samsvarer best med reglene om pedagognorm og bemanningsnorm. Kommunen kan ikke gjøre avvik fra reglene om når et barn regnes som over eller under tre år i en eventuell lokal forskrift om rapportering om antall barn, barnas alder og oppholdstid ved flere tidspunkter i tilskuddsåret, og hva som skal til for at tilskuddet skal endres i løpet av året.

Dersom kommunen har fastsatt en lokal forskrift med flere rapporteringstidspunkter enn det som følger av finansieringsforskriften, gjelder vedtakene som fattes fra det aktuelle tidspunktet og tiden fremover. Hjemmelen til å gi lokal forskrift om rapportering ved flere tidspunkter i tilskuddsåret, er ikke ment å gi hjemmel for å omgjøre tidligere vedtak om tilskudd.

4.2.5. Rapporteringsplikt for åpne barnehager

Departementet foreslår å videreføre at åpne barnehager skal rapportere om ukentlig åpningstid og hvor mange barn det er plass til innenfor godkjenningen. Når det gjelder det siste foreslås det å presisere at det omfatter både etableringsgodkjenningen og driftsgodkjenningen.

4.2.6. Rapportering av antall årsverk og samlet lønn i private barnehager

Med de nye reglene i barnehageloven skal tilskudd til pensjon ta utgangspunkt i det antallet årsverk barnehagen har pensjonsforpliktelser for, i tillegg til samlet lønn per årsverk i barnehager. Departementet foreslår at private barnehager skal rapportere om disse to forholdene, se forslag til § 5 første ledd bokstav b og c.

Barnehagene rapporterer allerede inn årsverk som en del av innrapportering i BASIL, men denne definisjonen inkluderer flere årsverk enn det som er ment dekket gjennom pensjonstilskuddet. Blant annet skal dagens rapportering inkludere årsverk som utfører oppgaver i barnehagen, men som ikke er ansatt i barnehagen, eksempelvis ansatte i kommunen. Dette er årsverk som finansieres gjennom andre midler og som derfor ikke skal omfattes av pensjonstilskuddet. Departementet foreslår derfor å opprette et eget felt i årsmeldingen i BASIL-rapporteringen for ansatte i barnehagen som barnehagen har pensjonsforpliktelser for. Denne rapporteringen skal også hensynta at barnehagen kan ha ansatte på ulike typer pensjonsordninger. Rapporteringen skal omfatte årsverk som er ansatt i barnehagen på rapporteringstidspunktet og vil ikke inkludere eventuelle ansatte som ikke lenger jobber i barnehagen, men som barnehagen fremdeles har pensjonsforpliktelser for. Et fåtall barnehager har også pådratt seg pensjonsforpliktelser med kostnadskomponenter som utbetales livsvarig, også etter at arbeidstaker har sluttet. Disse vil falle utenfor beregningen av antall årsverk da de ikke er ansatt i barnehagen. Departementet mener at disse ikke skal regnes med fordi det er krevende å finne en hensiktsmessig innordning av tidligere ansatte direkte i tilskuddsberegningen. Samtidig vil kommunen kunne ta hensyn til at barnehagen har kostnader ved tidligere ansatte ved innplassering på pensjonssats, se kapittel 6.4.1.3.

Kommunen skal bruke rapporteringen av antall ansatte barnehagen har pensjonsforpliktelser for til to formål. For det første skal kommunen bruke rapporteringen som en del av beregningen av tilskudd, hvor antall årsverk i barnehagen er en del av beregningsmetoden etter regelen om pensjonstilskudd i barnehageloven § 19 b første ledd. Her skal kommunen bruke den siste tilgjengelige rapporteringen, det vil si rapporteringen fra året før tilskuddsåret.

For det andre skal kommunen bruke rapporteringen av antall ansatte barnehagen har pensjonsforpliktelser for når den regner ut gjennomsnittlig samlet lønn. Med lønn menes i denne sammenhengen lønn som utgjør pensjonsgivende inntekt, jf. Prop.

138 L (2024–2025) punkt 9.3.5.3 og spesialmerknad til § 19 b i punkt 16. Hva som utgjør pensjonsgivende lønn, vil variere etter barnehagens pensjonsavtale. Det vil eksempelvis være forskjeller på om overtidsbetalinger inngår som en del av pensjonsgrunnlaget. I beregningen av gjennomsnittlig lønn skal kommunen bruke tall fra det siste tilgjengelige regnskapet.

Den siste regnskapsrapporteringen som er tilgjengelig for tilskuddsberegningen stammer fra to år før tilskuddsåret. Departementet foreslår at lønnskostnadene justeres med faktoren for forventet pris- og kostnadsvekst i kommunesektoren (kommunal deflator) som offentliggjøres av Finansdepartementet i nasjonalbudsjettet for tilskuddsåret. Se forslag til § 4 andre ledd. Dette er tilsvarende indeksreguleringen av satsgrunnlaget for tilskudd til drift i gjeldende regelverk, som departementet foreslår å videreføre for satsgrunnlaget for grunntilskuddet.

Årsmeldingsrapporteringen i BASIL skal skje én gang i året, og departementet foreslår at rapporteringen som i dag skal skje per 15. desember. Videre foreslår departementet at kommunen i lokal forskrift kan bestemme at de private barnehagene skal rapportere om antall årsverk ved flere tidspunkter i tilskuddsåret, og hva som skal til for at pensjonstilskuddet skal justeres i løpet av året. Slike lokale forskrifter skal fastsettes før tilskuddsåret begynner.

Etter § 12 tredje ledd i dagens forskrift skal de private barnehagene rapportere til kommunen om store aktivitetsendringer i barnehagen, og kommunen skal i disse tilfellene beregne tilskuddet til de private barnehagene på nytt. Det kan også være endringer i antall årsverk i barnehagen gjennom året, særlig i august ved oppstart av nytt barnehageår. Departementet mener antall årsverk som utløser tilskudd til pensjon også må kunne justeres ved vesentlige endringer. Departementet mener derfor det er hensiktsmessig om de private barnehagene også skal rapportere til kommunen om endringer i antall årsverk, og foreslår å innføre slikt krav. Departementet foreslår at terskelen for når en barnehage skal melde om endringer i antall årsverk skal være ved endringer som utgjør 10 prosent eller mer. Departementet mener at terskelen bør settes slik at den fanger opp endringer som kan ha en viss innvirkning på tilskuddsnivået, slik at tilskuddet treffer godt nok, samtidig som ikke enhver endring i antall årsverk bør utløse en plikt til å beregne tilskuddet på nytt, da det etter departementets vurdering ville blitt for administrativt krevende. Departementet ber om høringsinstansenes syn på den foreslåtte terskelen.

Ved slike endringer skal kommunen ha en plikt til å beregne pensjonstilskuddet på nytt, se forslag til § 5 femte ledd. Departementet presiserer imidlertid at endringer i antall årsverk som omtalt over, ikke skal ha påvirkning på kommunens beregning av den private barnehagens gjennomsnittlige samlede lønn, siden denne skal beregnes med utgangspunkt i årsverkstall fra regnskapsåret.

Plikten til å rapportere om antall årsverk og samlet pensjonsgivende lønn etter forslaget til § 5 første ledd bokstav b og c vil gjelde både ordinære barnehager, åpne barnehager og familiebarnehager.

Støtter dere forslaget om å videreføre en regel om rapportering om antall barn, barnas alder og oppholdstid? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

I en veileder bør det framkomme hvilke antall rapporterte barn som skal eller ikke skal være med i beregningen av ekstra grunntilskudd og tilleggstilskudd for satsinger.

Støtter dere forslaget om å videreføre at kommunen skal bruke de private barnehagenes rapportering fra året før tilskuddsåret i utregningen av tilskuddet? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune støtter imidlertid bruk av barnetall fra de private barnehagenes årsmelding i tilskuddsberegningen som før.

Fredrikstad kommune er betenkt over om lønnsnivå og årsverk i de private barnehagene skal direkte påvirke i beregningen av tilskuddet til de private barnehagene. Fredrikstad kommune mener forslaget fra departementet vil stimulere de private barnehagene til å øke sitt lønnsnivå per årsverk og antall årsverk for å oppnå maksimal uttelling i kommunalt drifts- og pensjonstilskudd til seg.

Samtidig legges det opp til at kommunene skal dekke disse økte pensjonskostnadene, noe som vil styrke de private barnehagenes konkurransekraft i arbeidsmarkedet på bekostning av de kommunale barnehagene. Uten pålitelig statlig kompensasjonsordning for kommunene, fryktes det med god grunn at kommunenes

økonomi vil utarmes og vil dermed svekke kommunenes mulighet til å konkurrere om gode ansatte på like vilkår.

Strammere kommuneøkonomi vil indirekte gi kostnadskutt og i sin tur gå ut over kommunenes samlede velferdstilbud til innbyggerne.

Fredrikstad kommune forutsetter at tydelige og gjennomtenkte veiledere publiseres i god tid før forskriften iverksettes. Rapportering av barnetall, årsverk og lønnsnivå i de private barnehagene tilpasses slik at kostnader og årsverk, som ikke gjelder ordinær barnehagedrift f.eks. jfr. barnehagelovens §37, kan holdes utenfor.

Departementets forslag vil innebære betydelig merarbeid for kommunen og øvrige parter. Fredrikstad kommune oppfordrer departementet til å foreslå en mindre byråkratisk metode for dekning av de private barnehagenes pensjonskostnader. Et fast pensjonstilskudd ut fra en sjablong, som etter forskrift utelukkende skal brukes til pensjon, er å foretrekke. Ubenyttet pensjonstilskudd burde da heller kunne betales tilbake fra barnehagen.

Støtter dere forslaget om at kommunen kan gi lokal forskrift om rapportering om antall barn, barnas alder og oppholdstid ved flere tidspunkter i året, og om hva som skal til for at tilskuddet skal endres i løpet av året? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune har liten erfaring med bruk av lokal forskrift, men støtter at kommunen kan velge flere tidspunkter for rapportering gjennom året dersom kommunene ser det formålstjenlig.

Støtter dere forslaget om at barnehagen skal rapportere til kommunen dersom barnetallet eller antall årsverk endrer seg 10 prosent eller mer, og at kommunen skal beregne tilskuddet på nytt? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune er positive til at aktivitetsendring, som gir krav om endring i tilskudd, tallfestes og derfor blir mer konkret enn dagens gjeldende regelverk.

Kommunen er negativ til at antall årsverk i de private eller kommunale barnehagene skal ha betydning for tilskuddsutmålingen.

Støtter dere forslaget om å videreføre en regel i forskriften om hvilken sats som skal velges for barn som fyller tre år i løpet av tilskuddsåret? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere forslaget om å videreføre at åpne barnehager skal rapportere om ukentlig åpningstid og hvor mange barn det er plass til innenfor godkjenningen? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere forslaget om at barnehager skal rapportere om antall årsverk barnehagen har pensjonsforpliktelser for og samlet lønn per årsverk i barnehagen? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune mener forslaget om beregning av pensjonstilskudd er for komplisert og arbeidskrevende å gjennomføre i praksis. En annen enklere løsning bør være mulig med samme resultat. Departementet anbefales å vurdere denne del av forskriften på nytt.

Dersom forslaget fra departementet er at pensjonstilskuddet skal beregnes som en prosent av lønnsnivået i den private barnehagen, vil gjennomføring av forslaget bli kostnadsdrivende for kommunen som begrunnet ovenfor.

Fredrikstad kommune kan ikke se at antall årsverk er relevant for beregningen av pensjonstilskudd i følge forslaget fra departementet. Her skal antall årsverk i den private barnehagen både ganges med og deles med samlede lønnsutgifter. Da står kun samlede lønnsutgifter igjen som multipliseres med en av tre prosentsatser for å beregne pensjonstilskuddet.

Kommunene kan ikke ta stilling til forslaget før en tydelig veileder, som beskriver hvordan årsverk i praksis skal være relevant i tilskuddsberegningen, publiseres.

5. Driftstilskudd til private barnehager

5.1. Innledning

I dette kapittelet foreslås det nærmere regler om beregning av tilskudd til drift til private barnehager. Forslagene må ses i sammenheng med vedtatte endringer i barnehageloven § 19, jf. Prop. 138 L (2024–2025) og Innst. 510 L (2024–2025), som trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Det tas sikte på at endringene skal tre i kraft høsten 2026 slik at det beregnes og tildeles driftstilskudd i tråd med de nye reglene fra 2027.

Endringene i loven innebærer at det gis et grunntilskudd som kommunene har plikt til å gi til alle godkjente private barnehager med rett til tilskudd. Hovedtrekkene i beregningen av grunntilskuddet blir fastsatt i loven, og vil som i dag beregnes ut fra ordinære driftsutgifter i kommunale barnehager. Grunnlaget for beregningen vil være det siste tilgjengelige kommuneregnskapet. Kommunen får adgang til å holde utgifter som skyldes særlige driftsforutsetninger eller særlige behov i barnegruppen, utenfor beregningsgrunnlaget. Dersom kommunen holder utgifter utenfor beregningsgrunnlaget, skal kommunen gi ekstra grunntilskudd til private barnehager med tilsvarende driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen.

Kommunen får også en uttrykkelig plikt til å finansiere nye krav fra det tidspunktet de får virkning for de private barnehagene.

De vedtatte endringene medfører behov for å gjøre endringer også i forskrift. Mange av elementene i dagens finansieringsforskift, videreføres, og reglene om tilskudd til drift vil samlet sett innebære en videreføring av gjeldende rett på sentrale områder. Det er likevel noen nye elementer som gir behov for tilpasninger og justeringer.

5.2. Gjeldende rett

5.2.1. Beregning av grunntilskudd

Tildeling av kommunalt tilskudd til private barnehager er regulert i barnehageloven § 19. Det følger av § 19 første ledd at kommunen kan gi tilskudd til godkjente private barnehager. Kommunen skal behandle private barnehager som mottar tilskudd, likeverdig med kommunale barnehager, og departementet kan gi forskrift om hva som er likeverdig behandling, jf. § 19 andre ledd. Departementet har i forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager (FOR-2015-10-09-1166) gitt nærmere regler om beregning og tildeling av tilskudd til private barnehager. Forskriften inneholder regler om driftstilskudd inkludert påslag for pensjonsutgifter påslag for administrasjonsutgifter, og regler om kapitaltilskudd.

Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 3 regulerer driftstilskuddet til ordinære barnehager. Bestemmelsens første ledd slår fast at kommunen skal gi driftstilskudd til private ordinære barnehager per heltidsplass. Dette beregnes ut fra gjennomsnittlige ordinære driftsutgifter per heltidsplass i tilsvarende kommunale ordinære barnehager, fratrukket administrasjonsutgifter, pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter. Grunnlaget for beregningen er kommuneregnskapet fra to år før tilskuddsåret. Dette er det siste avlagte kommuneregnskapet.

5.2.2. Adgang for kommunen til å holde utgifter utenfor beregningen av grunntilskuddet

Det følger av finansieringsforskriften § 3 at tilskudd til drift til ordinære private barnehager skal beregnes ut fra gjennomsnittlige ordinære driftsutgifter per heltidsplass i tilsvarende kommunale ordinære barnehager, fratrukket administrasjonsutgifter, pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter. Grunnlaget for beregningen er kommuneregnskapet fra to år før tilskuddsåret.

Kommunen har ingen adgang til å holde utgifter utenfor beregningsgrunnlaget utover det som følger av forskriftens § 3.

I henhold til forskriftens § 9 første ledd skal kommunen fatte vedtak om satser til barnehager innen 31. oktober året før tilskuddsåret. Slike vedtak er enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

I henhold til forskriftens § 12 første ledd skal eier av private barnehager hvert år rapportere om antall barn, barnas alder og oppholdstid i barnehagen per 15. desember. Kommunen skal bruke de private barnehagenes rapportering fra året før tilskuddsåret i utregningen av tilskuddet til de private barnehagene, jf. første ledd andre punktum. Rapportering er for inneværende barnehageår, som er sammenfallende med første halvdel av tilskuddsåret. I henhold til tredje ledd skal de private barnehagene rapportere til kommunen om store aktivitetsendringer i barnehagen. Kommunen skal i disse tilfellene beregne tilskuddet til de private barnehagene på nytt.

5.2.3. Kommunale satsinger

Kommunen kan bevilge ekstra midler til tiltak på barnehageområde som går ut over de kravene som stilles til barnehagene i regelverket. Slike frivillige kommunale satsninger er ikke i dag særskilt regulert i barnehageregelverket. Når kommunene skal beregne tilskudd til private barnehager, må utgifter til slike satsinger inngå i beregningsgrunnlaget etter de alminnelige reglene. Dersom utgiftene knyttet til en satsing for eksempel er «ordinære driftsutgifter» etter forskriften § 3, slik som lønn til en ekstra ansatt, vil de inngå i beregningsgrunnlaget for driftstilskuddet på lik linje med andre ordinære driftsutgifter. Kommunen har ikke hjemmel til å holde utgiftene utenfor beregningsgrunnlaget for tilskuddene til de private barnehagene i kommunen, uavhengig av om private barnehager deltar i satsingen eller ikke (og faktisk har utgifter til en ekstra ansatt e.l.).

Plikt til å gi ekstra grunntilskudd ved innføring av nye krav

Det følger av forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 3 første ledd tredje punktum at grunnlaget for beregning av driftstilskuddet er kommuneregnskapet fra to år før tilskuddsåret. Ved innføring av nye krav som har budsjettmessige konsekvenser for kommunale barnehager, reflekteres disse i driftstilskuddet til private barnehager to år senere. Ved innføring av nye nasjonale krav med budsjettmessige konsekvenser for barnehagesektoren samlet sett, vil kommunene kompenseres gjennom rammetilskuddet fra staten. Dersom det ikke gis øremerkede statlige tilskudd til private barnehager, må kommunen vurdere om det skal gis ekstra tilskudd til private barnehager frem til merutgiftene reflekteres i de kommunale regnskapene. At kommunen må vurdere om det skal gis ekstra tilskudd til private barnehager, fremgår imidlertid ikke direkte av regelverket.

Ekstra grunntilskudd der kommunen ikke oppfyller krav

Tilskuddet til private barnehager beregnes utfra kommunens kostnader i egne kommunale barnehager. Dersom kommunale barnehager ikke oppfyller krav i regelverket, vil tilskuddssatsen være lavere enn dersom kommunen oppfylte kravene. Det finnes i dag ingen særskilt regulering av satsberegningen der kommunen ikke oppfyller krav.

Administrasjonspåslag

Det følger av dagens finansieringsforskrift at kommunen skal gi påslag for administrasjonsutgifter på 4,3 prosent av gjennomsnittlige brutto driftsutgifter i kommunale ordinære barnehager, familiebarnehager og åpne barnehager.

Administrasjonspåslaget skal kompensere for administrasjon som ikke gjennomføres på barnehagenivå, og som kompenseres gjennom det ordinære driftstilskuddet. Eksempler på oppgaver som påslaget er ment å kompensere for er kostnader til regnskap, revisjon, og IT-tjenester.

5.3. Endringer i barnehageloven

5.3.1. Beregning av grunntilskudd

Etter de vedtatte endringene i barnehageloven, se Prop. 138 L (2024-2025), vil beregning av grunntilskudd bli regulert i barnehageloven § 19 a første ledd som lyder:

«Kommunen skal gi grunntilskudd til private barnehager som har rett til tilskudd etter § 19 første eller andre ledd. Grunntilskuddet skal beregnes ut fra ordinære driftsutgifter i kommunale barnehager, fratrukket administrasjonsutgifter, pensjonsutgifter, arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter og utgifter som dekkes av andre tilskudd enn rammetilskuddet til kommunen og pålagte kommunale egenandeler knyttet til slike tilskudd. Grunnlaget for beregningen er det siste tilgjengelige kommuneregnskapet.»

5.3.2. Adgang for kommunen til å holde utgifter utenfor beregningen av grunntilskuddet

Med endringene i barnehageloven får kommunen hjemmel til å holde utgifter i en kommunal barnehage som skyldes særlige driftsforutsetninger eller særlige behov i barnegruppen, utenfor beregningsgrunnlaget av grunntilskuddet, jf.§ 19 a andre ledd, jf. Prop. 138 L (2024–2025). Det vil være frivillig for kommunen å benytte seg av denne adgangen selv om vilkårene om at det foreligger særlige driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen, er oppfylt, jf. begrepet «kan». Dersom kommunen holder

utgifter utenfor, skal kommunen gi ekstra grunntilskudd til private barnehager med tilsvarende driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen, jf. andre ledd andre punktum.

Etter § 19 a åttende ledd er departementet gitt hjemmel til å gi forskrift om tilskudd til drift. Slike forskrifter kan gjøre unntak fra reglene i bestemmelsens første og andre ledd.

5.3.3. Plikt til å gi ekstra grunntilskudd ved innføring av nye krav

Etter de vedtatte endringene i barnehageloven, får kommunen en plikt til å gi ekstra grunntilskudd for å finansiere nye krav fra det tidspunktet de får virkning for private barnehager, jf. § 19 a tredje ledd.

I dag er grunnlaget for beregning av driftstilskudd det siste tilgjengelige regnskapet (kommuneregnskapet fra to år før tilskuddsåret). Det foreslås at dette fortsatt skal være grunnlaget for beregningen av grunntilskuddet, men for å unngå et toårig etterslep i finansieringen, er det foreslått at kommunen får en plikt til å gi ekstra grunntilskudd for å finansiere nye krav fra det tidspunktet de får virkning for private barnehager, for å sette barnehagene i økonomisk stand til å oppfylle kravene. Se barnehageloven § 19 a tredje ledd.

5.3.4. Plikt til å gi ekstra grunntilskudd der kommunen ikke oppfyller krav

De vedtatte endringene i barnehageloven § 19 a åttende ledd, gir hjemmel for departementet til å gi forskrift om tilskudd til drift. Hjemmelen åpner blant annet for at det gis regler om plikt for kommune til å gi ekstra tilskudd der kommunale barnehager ikke innfrir normkrav.

5.3.5. Administrasjonspåslag

Det følger av de vedtatte endringene i barnehageloven § 19 a første ledd, jf. Prop. 138 L (2024-2025) og Innst. 510 L (2024-2025), at administrasjonsutgifter skal holdes utenfor beregningen av grunntilskuddet til private barnehager. Departementet kan gi forskrift om regler om tilskudd til administrasjon, jf. åttende ledd. Forskriftshjemlene åpner for at det kan gis regler om unntak fra § 19 første og andre ledd i forskrift, for eksempel bruk av sjablong og påslag.

5.4. Departementets vurdering og forslag

5.4.1. Beregning av grunntilskudd

Departementet foreslår at den nærmere beregningen av grunntilskuddet reguleres på samme måte som driftstilskudd reguleres i dag. Det innebærer at tilskuddet, som i dag, beregnes på bakgrunn av gjennomsnittlige kostnader per heltidsplass, og at tilskuddet gis per heltidsplass og at barn under tre år vektes 1,8 ganger høyere enn barn over tre år. Vektingen av små og store barn tar høyde for at det koster mer å ha små barn i barnehage enn store barn. Dette er særlig fordi små barn krever høyere grunnbemanning og høyere pedagogtetthet, se barnehageloven § 26 og forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 1 andre ledd, jf. barnehageloven § 25 andre ledd.

Selv om dagens regler om driftstilskudd videreføres med reglene om grunntilskudd, forslås det enkelte språklige endringer fra forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 3. I tillegg vil bestemmelsen deles opp i flere bestemmelser. Hensikten med disse endringene er å gjøre reglene mer brukervennlige og tilgjengelige enn de er i dag.

Det foreslås at det uttrykkelig fremkommer av bestemmelsen at den vedtatte foreldrebetalingen for kommunale barnehager i kommunen skal trekkes fra beregningsgrunnlaget. Dersom kommunen har vedtatt høyere foreldrebetaling enn maksimalprisen, jf. forskrift om foreldrebetaling i barnehager § 4, skal maksimalprisen fastsatt av Stortinget trekkes fra beregningsgrunnlaget.

Det foreslås å videreføre at kommuner som ikke har kommunale ordinære barnehager skal gi grunntilskudd ut ifra nasjonale satser fastsatt av departementet, se forslag til § 7.

5.4.2. Adgang for kommunene til å holde utgifter utenfor beregningen av grunntilskuddet

5.4.2.1. Begrunnelsesplikt

Departementet foreslår å videreføre at kommunen må fatte vedtak om kommunal sats per små/store barn for beregning av grunntilskuddet innen 31. oktober i året før tilskuddsåret, se nærmere omtale i kapittel 3.2.1. Slike vedtak skal fortsatt være enkeltvedtak etter forvaltningsloven. I tråd med kravene til begrunnelse som gjelder for enkeltvedtak, skal kommunen vise hvordan satsene beregnes. Begrunnelsesplikten innebære at kommunen må vise hvilke utgifter som er en del av beregningsgrunnlaget, og hvilken hjemmel vedtaket baserer seg på, slik som i dag. Med nytt regelverk må det også fremkomme av vedtaket om kommunen har holdt ordinære driftsutgifter utenfor beregningsgrunnlaget fordi de skyldes særlige driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen etter barnehageloven § 19 a andre ledd. Det vises til forslaget til § 1 første ledd i forslaget til ny finansieringsforskrift.

5.4.2.2. Innrapportering av tilsvarende driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen

Departementet foreslår at private barnehager får plikt til å opplyse om forhold som kan ha betydning for retten til ekstra grunntilskudd innen 15. desember i året før tilskuddsåret. Dersom kommunen har holdt utgifter utenfor i tråd med barnehageloven § 19 a andre ledd, vil dette fremkomme av satsvedtaket som kommunen må treffe innen 31.oktober. Private barnehager må da melde fra om forhold som kan ha betydning for retten til ekstra grunntilskudd etter barnehageloven § 19 a andre ledd. Dersom kommunen for eksempel har holdt utgifter utenfor på grunn av barnehagens beliggenhet, får kommunen plikt til å gi ekstra grunntilskudd til private barnehager med tilsvarende driftsforutsetninger (beliggenhet). Det vises til forslagets § 5 første ledd bokstav d.

Kommunen må deretter vurdere om den private barnehagen har rett til ekstra grunntilskudd. Departementet foreslår at det fremkommer i forskriften at kommunen må bruke de private barnehagenes siste opplysninger fra 15. desember året før tilskuddsåret i vurderingen av om en privat barnehage har rett til ekstra grunntilskudd. Dette er innrapportering som gir opplysninger om barnehagens behov det barnehageåret som delvis overlapper med tilskuddsåret (vårsemesteret). Det vises til forslagets § 5 andre ledd.

Det foreslås en plikt for barnehagen om å opplyse om endringer som kan ha betydning for retten til ekstra grunntilskudd. Dette kan for eksempel være aktuelt ved inntak av nye barn etter sommeren, at barn slutter i barnehagen, eller ved større omorganiseringer av driften, selv om det ikke utløser en plikt til å rapportere barnetallet etter forslagets § 5 femte ledd andre punktum. Det vises til forslagets § 5 første ledd bokstav d.

Det foreslås at ekstra grunntilskudd skal vektes etter alder. Det vises til forslagets § 9 andre ledd.

5.4.3. Kommunale satsinger

Departementet ser at det kan være behov for å ha satsinger, uten at utgiftene til dette inngår i beregningsgrunnlaget som danner grunnlaget for tilskudd til alle de private barnehagene. Dagens regelverk kan gjøre det uforholdsmessig dyrt å prioritere satsinger på barnehagefeltet, fordi de utløser en plikt til å gi høyere tilskudd til private barnehager uten at kommunen kan pålegge de private barnehagene å delta i satsingen. Samtidig vil utgiftene til satsinger først bli en del av tilskuddsgrunnlaget til de private barnehagene to år senere. Dette betyr at de private barnehagene ikke blir finansiert for å delta i satsingen fra start (med mindre kommunen gir ekstra tilskudd), noe som kan gjøre det vanskelig for de private barnehagene å delta i satsingen.

Departementet foreslår derfor en hjemmel til å holde utgifter til særskilte satsinger utenfor beregningen av grunntilskuddet, og et krav om at private barnehager som deltar i satsingen blir finansiert fra samme tidspunkt som oppstartstidspunkt i kommunale barnehager. Dette vil etter departementets syn bidra til å stimulere til kommunale satsinger på barnehagefeltet, samtidig som det legger til rette for likebehandling av private og kommunale barnehager i finansieringen og at alle barnehager kan delta i satsingen med en gang.

For at en kommune skal kunne holde utgifter utenfor beregningsgrunnlaget, bør det etter departementets syn være et vilkår at satsingen gjelder tiltak som går ut over lov- eller forskriftskrav. Grunntilskuddet etter lovens § 19 a første ledd er ment å gi forutsigbarhet til de private barnehagene om at de kan gi et pedagogisk tilbud i tråd med de øvrige kravene i loven, basert på gjennomsnittsberegninger. Adgangen til å holde utgifter utenfor, må derfor gjelde tiltak som kommer «på toppen» av krav. Dette innebærer at de kommunale barnehagene som deltar i satsingen, fra før må oppfylle krav i barnehageloven. Kommunen kan ikke definere noe som en satsing, dersom dette er tiltak som kommunen uansett må innføre i enkeltbarnehager for å oppfylle lovens krav. Det foreslås at dette fremkommer uttrykkelig av bestemmelsens ordlyd. Fordi grunntilskuddet i lovens § 19 a første ledd omfatter «ordinære driftsutgifter» samlet sett (også utgifter som går ut over lov- og forskriftskrav), innebærer forslaget et unntak fra barnehageloven § 19 a første ledd, jf. § 19 a åttende ledd.

Det bør videre være et krav at private barnehager som faller inn under målgruppen for satsingen, både skal gis mulighet til å delta i satsingen, og få finansiering fra samme tidspunkt som kommunale barnehager (for eksempel lønn til ekstra ansatte). Private barnehager må få tilleggstilskudd, og kommunen kan stille vilkår til tilskuddet. Kommunen skal likebehandle private og kommunale barnehager både i vurderingen av hvilke barnehager som skal inkluderes i satsingen, og ved utmålingen av tilskudd.

5.4.4. Plikt til å gi ekstra grunntilskudd ved innføring av nye krav

Det kan oppstå spørsmål om hvordan kommunene skal regne ut hvor mye som skal gis i ekstra grunntilskudd etter lovens § 19 a tredje ledd ved innføring av nye krav.

Departementet legger til grunn at kommunen må kunne basere seg på realistiske anslag for hvilke merkostnader nye krav vil få for de kommunale barnehagene, samlet sett. Det ekstra grunntilskuddet må basere seg på kommunale kostnader slik grunntilskuddet gjør. Selv om de faktiske merkostnadene kan variere fra barnehage til barnehage, må kommunen kunne basere seg på gjennomsnittlige tall og beregninger.

Departementet foreslår at kommunen skal se hen til hvilke budsjettmessige konsekvenser kravene får for kommunale barnehager. Dette innebærer at kommunen må se hen til hvordan de kommunale barnehagene blir kompensert for de nye kravene gjennom budsjettet. De private barnehagene skal kompenseres tilsvarende. Dersom kommune ikke har egne kommunale barnehager, kan de se hen til nasjonale gjennomsnittstall, tall fra nabokommunen e.l. Private barnehager skal i disse kommunene kompenseres ved at kommunene gjør et anslag på merutgifter til nye krav sammenlignet med det som ligger til grunn i de nasjonalt fastsatte tilskuddene de får. Kommunen kan også se hen til innspill fra private barnehager.

De nye reglene i barnehageloven innebærer at kommunen skal likebehandle private og kommunale barnehager, jf. ny § 19 a sjuende ledd i loven. Kommunen skal ikke gjøre forskjell på private og kommunale barnehager, med mindre det er saklig grunn til det.

Kommunens plikt gjelder til eventuelle kostnader ved nye krav reflekteres i grunntilskuddet.

Ved nye krav gitt i lokale forskrifter, må kommunen vurdere om kravene får budsjettmessige konsekvenser for barnehagene, og eventuelt gi ekstra grunntilskudd dersom dette ikke dekkes av grunntilskuddet.

Ved nye krav med budsjettkonsekvenser for barnehagene som gis i nasjonalt regelverk, kompenseres kommunen av staten gjennom rammetilskuddet. Av dette må kommunen gi ekstra grunntilskudd til de private barnehagene dersom de ikke er kompensert for det nye kravet gjennom grunntilskuddet. Dersom kommunen allerede oppfyller de nye kravene, og dette også er gjenspeilet i grunntilskuddet til de private barnehagene, er det ikke behov for ekstra grunntilskudd. I slike tilfeller bortfaller kommunens plikt til å gi ekstra grunntilskudd.

5.4.5. Ekstra grunntilskudd der kommunen ikke oppfyller krav

Departementet foreslår at det innføres en regel om at kommuner som i snitt ikke oppfyller kravet til grunnbemanning i barnehageloven § 26 andre ledd eller kravet til pedagogisk bemanning i Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 1 andre ledd, skal gi ekstra grunntilskudd til private barnehager.

Bemanning er i en særstilling når det gjelder kostnader i barnehager, og utgjør ca. 80 prosent av barnehagens kostnader. Brudd på bemanningsnormen i § 26 andre ledd vil derfor ha betydning for private barnehagers økonomiske mulighet til å oppfylle kravet, og bør derfor utløse krav om ekstra grunntilskudd. Dette vil også normalt

være enkelt å fastslå om kommunen bryter dette, og det bør være forholdsvis enkelt for kommunen å beregne den økonomiske konsekvensen av dette. Kravet til pedagogisk bemanning framgår av forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 1 andre ledd, jf. barnehageloven § 25. Departementet mener at de samme hensynene som gjør seg gjeldende for brudd på bemanningsnormen også gjør seg gjeldende for pedagognormen. Departementet forslår derfor at kommunen får plikt til å gi ekstra grunntilskudd der kommunen bryter bemannings- eller pedagognorm.

Dersom kommunale barnehager oppfyller kravet til pedagogisk bemanning ved hjelp av dispensasjon fra utdanningskravet og kravet om norskferdigheter, jf. forskriften § 3, foreslår departementet at kravet skal anses oppfylt, slik at det ikke vil være grunnlag for at kommunen må gi ekstra grunntilskudd. Etter departementets syn innebærer dispensasjon fra utdanningskravet at barnehagen like fullt må ansette noen i en pedagogstilling, og legger til grunn at dette i mindre grad vil påvirke utgiftene i barnehagen. Departementet foreslår imidlertid at dispensasjon fra pedagognormen ikke skal danne grunnlag for å anse kravet som oppfylt, da dette slik departementet ser det vil påvirke utgiftene i barnehagen i større grad.

Dersom kommunale barnehager i snitt oppfyller pedagognormen og bemanningsnormen, vil tilskuddet til private barnehager være tilstrekkelig til at de også vil være i stand til å oppfylle disse normene. Departementet mener derfor at det er der kommunen i snitt ikke oppfyller disse normene at den er forpliktet til å gi ekstra tilskudd til private barnehager. Det ekstra tilskuddet skal tilsvare differansen mellom grunntilskuddet og det grunntilskuddet ville ha vært dersom kommunen i snitt oppfylte normene.

Departementet understreker at snittet skal beregnes etter at eventuelle merkostnader som skyldes særlige driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen, er holdt utenfor. Det vil si at dersom kommunen «overoppfyller» bemanningskravet eller pedagognormen i noen barnehager, men merutgiftene for dette holdes utenfor beregningsgrunnlaget for grunntilskuddet, skal ikke ekstrabemanningen i disse barnehagene telles med når det skal vurderes om kommunen i snitt oppfyller bemannings- eller pedagogkravene etter forslaget her.

På bakgrunn av dette foreslår departementet at dersom en kommune i snitt ikke oppfyller kravet i barnehageloven § 26 andre ledd eller forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 1 andre ledd, skal kommunen gi ekstra grunntilskudd til private barnehager.

5.4.6. Administrasjonspåslag

Departementet foreslår å videreføre en påslagsmodell som skal kompensere for private barnehagers administrasjonskostnader, og at påslaget fastsettes som en prosentsats av det totale grunntilskuddet (tidligere driftstilskuddet) til barnehagen. Før 1. januar 2011 inngikk administrasjonsutgifter i beregningen av driftstilskuddet. En hovedgrunn til at man gikk over til en påslagsmodell var problemer forbundet med rapportering av kommunale administrasjonsutgifter. En del av kommunens administrasjonsutgifter var normalt ikke synliggjort på aktuelt tjenesteområde i regnskapet. Dette gjorde det svært krevende å finne de korrekte administrasjonsutgiftene som skulle inngå i driftstilskuddet. I rapporten «Alternative finansieringsmodeller for driftstilskudd til private barnehager» (2023) vurderte BDO administrasjonspåslaget. BDO viser i rapporten til at det er vanskelig å gjennomføre detaljerte analyser av hva administrasjonspåslaget til private barnehager skal være. De viser til at deler av årsaken til dette er at det er vanskelig å sammenligne kommunale og private administrasjonskostnader. De konkluderte med at «[e]t vesentlig endret administrasjonspåslag bør etter vår vurdering bygge på en mer detaljert gjennomgang og analyse av kommunenes ressursbruk i sentraladministrasjonen og barnehagefunksjonen. Videre må eventuelle effekter av forskjeller i kommunenes praksis når det gjelder regnskapsføring av administrasjonskostnader på barnehagefunksjoner og administrative funksjoner kartlegges. En slik analyse vil kreve betydelige ressurser, og tidligere analyser taler også for at det kan svært vanskelig å komme frem til et «helt korrekt» påslag, noe som kan tale for at kostnaden ved en slik analyse trolig vil overstige nytten».

Departementet foreslår videre at administrasjonspåslaget fortsatt skal kompensere for kostnader til administrasjonsoppgaver som ikke gjennomføres på barnehagenivå. De kostandene påslaget er ment å dekke er i all hovedsak kostnader private barnehager har til innkjøpte tjenester, som IKT-tjenester og annen kontorstøtte, regnskap (inkl. fakturering), revisjon, markedsføring og andre administrasjonskostnader. For kommunen tilsvarer dette både sektoravhengige og sektoruavhengige administrasjonsutgifter. Sektoravhengige utgifter vil være utgifter kommunen har til fellesadministrasjon av sine barnehager som for eksempel utgifter til enhetsledere. Sektoruavhengige utgifter vil være utgifter knyttet til fellestjenester som for eksempel regnskapstjenester, revisjon, IKT m.m.

Departementet foreslår at administrasjonspåslaget fortsatt skal ligge på dagens nivå. I rapporten som nevnt over viser BDO til at de administrative kostnadene administrasjonspåslaget er ment å kompensere for, utgjør om lag 4,1 prosent av de totale kostnadene i private barnehager. På bakgrunn av dette konkluderer BDO med at størrelsen på det nåværende administrasjonspåslaget er på et rimelig nivå.

I og med at det gjøres endringer i reglene om tilskudd til drift og pensjon, må administrasjonspåslaget beregnes på en annen måte. Departementet foreslår at administrasjonspåslaget gis som en prosentsats på det samlede grunntilskuddet til

en privat barnehage. Dette innebærer at grunntilskuddet og eventuelt ekstra grunntilskudd skal inngå i beregningsgrunnlaget. Et eventuelt tilleggstilskudd holdes utenfor.

Departementet foreslår at utgifter til pensjon holdes utenfor beregningen av administrasjonspåslaget. Forslagene til endringer i reglene om pensjon innebærer at det er pensjonskostnadene i de private barnehagene som er utgangspunktet for beregningen av pensjonstilskuddet. Som følge av at pensjonskostnader holdes utenfor, må påslagssatsen justeres opp for å gi et administrasjonstilskudd på dagens nivå. Med utgangspunkt i tallgrunnlaget som benyttes av Telemarksforsking til å beregne dagens nasjonale satser til private barnehager, anslår departementet at administrasjonspåslaget må fastsettes til 4,7 prosent. I beregningene har departementet tatt utgangspunkt i kostnadene som ligger til grunn for Telemarksforskings beregning av brutto driftsutgifter i ordinære kommunale barnehager og beregnet hva administrasjonspåslaget må utgjøre i prosent dersom nivået skal på påslaget skal være det samme når pensjonsutgiftene holdes utenfor.

5.4.7. Familiebarnehager og åpne barnehager

Departementet forslår å videreføre dagens regler om tilskudd til familiebarnehager, se forslag til § 17, og dagens regler om tilskudd til åpne barnehager, se forslag til § 18.

Det foreslås også å videreføre at kommuner som ikke har kommunale familiebarnehager eller kommunale åpne barnehager, skal gi grunntilskudd etter nasjonale satser fastsatt av departementet. Når det gjelder pensjonstilskuddet vil dette skilles ut som et eget tilskudd sammenlignet med dagens pensjonspåslag, og dette vil derfor komme i tillegg til de nasjonale satsene.

Støtter dere at den nærmere beregningen av grunntilskuddet reguleres på samme måte som i dag? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere at kommuner som ikke har kommunale ordinære barnehager skal gi grunntilskudd ut fra nasjonale satser fastsatt av departementet? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune foreslår at nasjonale satser kan benyttes uavhengig av om kommunene har egne barnehager eller ikke.

Støtter dere at private barnehager skal opplyse om forhold som kan ha betydning for retten til ekstra grunntilskudd innen 15. desember i året før tilskuddsåret? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere at private barnehager skal opplyse om endringer som kan ha betydning for retten til ekstra grunntilskudd? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere at kommunen skal bruke de private barnehagenes siste opplysninger fra 15. desember året før tilskuddsåret i vurderingen av om en privat barnehage har rett til ekstra grunntilskudd? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere forslaget om at kommunen får en hjemmel til å holde utgifter til særskilte satsinger utenfor beregningen av grunntilskuddet, og et krav om at private barnehager som deltar i satsingen blir finansiert fra samme tidspunkt som kommunale barnehager? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune støtter forslaget forutsatt at kommunene kompenseres fullt ut for statlige satsinger i både private og kommunale barnehager.

Støtter dere forslaget om kommunen skal se hen til hvilke budsjettmessige konsekvenser kravene får for kommunale barnehager når den finansierer nye krav for private barnehager? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Økonomisk likebehandling må gjelde for både private og kommunale barnehager.

Støtter dere forslaget om at kommuner som i snitt ikke oppfyller kravet til grunnbemanning eller pedagogisk bemanning skal gi ekstra grunntilskudd til private barnehager? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Uten grundig skriftlige veileder, støtter ikke Fredrikstad kommune forlaget fra departementet å pålegge kommunene å gi ekstra grunntilskudd til de private barnehagene hvis kommunene i snitt ikke oppfyller bemannings- og pedagogkrav.

Vår begrunnelse er at dette ekstra grunntilskuddet blir utfordrende å beregne i praksis ettersom både bemanningen og barnetall og følgelig tilhørende kostnader kan endre seg i løpet av et år. Hvordan dette ekstra tilskuddet skal beregnes i praksis bør publiseres i en tydelig veileder.

Støtter dere forslaget om å videreføre et administrasjonspåslag som skal kompensere for private barnehagers administrasjonskostnader, og at påslaget

fastsettes som en prosentsats av det totale grunntilskuddet (tidligere driftstilskuddet) til barnehagen? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Endringen kan få utilsiktede effekt på tilskuddssats siden forslaget endrer beregningsgrunnlaget for administrasjonspåslaget, dvs. grunntilskudd mot tidligere totale kostnader.

Det er i dagens regelverk utydelig hvilke kostnadselementer som administrasjonspåslaget er ment skal dekke og risikoen øker da for at de private barnehagene får dekket administrasjonsutgifter dobbelt opp. Da må kostnadselementene som administrasjonspåslaget er beregnet ut fra gjøres gjeldende. En tydeligere veileder om emnet etterlyses.

Støtter dere forslaget om å videreføre dagens regler om tilskudd til familiebarnehager og til åpne barnehager? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere forslaget om å videreføre at kommuner som ikke har kommunale familiebarnehager eller kommunale åpne barnehager, skal gi grunntilskudd etter nasjonale satser fastsatt av departementet? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Bruken av nasjonale satser bør åpnes også for de kommuner som har egne barnehager. Bruk av nasjonal sats bør være valgfritt for kommunene uavhengig om de har egne tilsvarende barnehager eller ikke.

6. Pensjonstilskudd til private barnehager

6.1. Innledning

I dette kapittelet foreslår departementet nærmere regler om tilskudd til pensjon til private barnehager. Forslagene må ses i sammenheng med de vedtatte endringene i barnehageloven i Prop. 138 L (2024–2025), samt Innst. 510 L (2024–2025), som medfører behov for nye forskriftsregler.

6.2. Gjeldende rett

Kommunens pensjonsutgifter er trukket ut av grunnlaget for beregningen av driftstilskudd til de private barnehagene. Private barnehager mottar i dag et påslag på driftstilskuddet for pensjonsutgifter som andel av lønnsutgiftene i de kommunale barnehagene, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 4.

Ordinære private barnehager mottar et pensjonspåslag på 10 prosent av lønnsutgiftene i de kommunale ordinære barnehagene, fratrukket pensjonsutgift og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgiften. Familiebarnehager og åpne barnehager mottar et påslag på 6 prosent, fratrukket pensjonsutgift og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgiften. Kommunen skal legge til arbeidsgiveravgift på summen av påslaget.

I forskriften § 4a er det gitt regler om en søknadsordning for private barnehager med høye pensjonsutgifter. Private ordinære barnehager som har pensjonsavtale inngått før 1. januar 2019 og som har høyere pensjonsutgifter enn det som blir dekket gjennom pensjonspåslaget, har etter søknad til kommunen krav på å få dekket sine pensjonsutgifter. Videre har private familiebarnehager og private åpne barnehager som har pensjonsavtale inngått før 1. januar 2015 og som har høyere pensjonsutgifter enn det som blir dekket gjennom pensjonspåslaget, etter søknad til kommunen krav på å få dekket sine pensjonsutgifter. Kommunens plikt til å dekke barnehagens pensjonsutgifter er begrenset oppad til kommunens pensjonsutgift per heltidsstilling i egne tilsvarende barnehager.

6.3. Endringer i barnehageloven

6.3.1. Beregning av tilskudd til pensjon

Departementet foreslo endringer i barnehageloven i Prop. 138 L (2024–2025). Endringene ble vedtatt 6. juni, jf. Innst. 510 L (2024–2025). Etter de vedtatte reglene er retten til kommunalt tilskudd regulert i barnehageloven § 19 første og andre ledd. Det følger av første ledd at private barnehager som har fått etableringsgodkjenning etter § 14 har rett til tilskudd. Kommunen skal gi tilskudd til private barnehager som har rett til tilskudd, og som i tillegg har driftsgodkjenning etter § 14 a. Andre ledd

regulerer retten til tilskudd til private barnehager som hadde rett til tilskudd etter tidligere regelverk, og kommunen skal også gi tilskudd til disse barnehagene.

Tilskudd til pensjon reguleres i barnehageloven § 19 b. Kommunen skal gi pensjonstilskudd til private barnehager som har rett til tilskudd etter § 19 første eller andre ledd, jf. første ledd første punktum. Beregningsmetoden for pensjonstilskuddet fremgår av første ledd andre punktum:

«Pensjonstilskuddet skal beregnes ved å gange antall årsverk i barnehagen med samlet lønn per årsverk i barnehagen, en prosentsats basert på pensjonsvilkårene til den enkelte barnehage og lokal arbeidsgiveravgift.»

Etter femte ledd kan departementet gi forskrift om tilskudd til pensjon. Departementet har i proposisjonens punkt 9.2.5.2 uttalt at departementet i forskriftsarbeidet vil vurdere nærmere hvordan antall årsverk som utløser tilskudd til pensjon, skal beregnes. Videre har departementet i punkt 9.2.5.3 uttalt at det vil vurderes nærmere hvordan samlet lønn per årsverk skal beregnes.

Rammene for prosentsatsene som kommunen skal bruke i beregningen av pensjonstilskuddet etter første ledd følger av § 19 b andre ledd:

«Prosentsatser for beregning av pensjonstilskudd etter første ledd skal være differensierte og tilpasset vilkårene i ulike pensjonsavtaler til private barnehager. Den høyeste prosentsatsen skal ikke overstige grensene for årlig innskudd etter lov om tjenestepensjon § 4-7. Ved fastsetting av den høyeste prosentsatsen skal det gjøres fratrekk av vanlig egenandel for ansatte i kommunale barnehager og legges til anslag på kostnader til tilleggsprodukter og anslag på kostnader til AFP.»

Forskriftshjemmelen åpner for at departementet kan gi forskrift om prosentsatser til bruk i beregningen av pensjonstilskuddet. I spesialmerknad til § 19 b i Prop. 138 L (2024–2025) punkt 17 står det at departementet skal gi forskrift om prosentsatser. Forskrift gitt etter § 19 b femte ledd første punktum kan gjøre unntak fra reglene om beregningen i første ledd og om prosentsatser i andre ledd, jf. femte ledd andre punktum. Ved fastsettelse av prosentsatser kan departementet fastsette egne prosentsatser for ansatte på ytelsesordninger, som gjør unntak fra den øvre grensen i § 19 andre ledd andre punktum.

I forarbeidene til bestemmelsen har departementet uttalt at det må gjøres en vurdering av ulike pensjonsavtaler i barnehagesektoren som kommunene skal se hen

til når de vurderer barnehagene i sin kommune, og hvilken prosentsats de skal plasseres på, se Prop. 138 L (2024–2025) punkt 9.2.5.4

6.3.2. Særregel for private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtale om offentlig pensjon

Etter barnehageloven § 19 b tredje ledd første punktum skal private barnehager med historiske forpliktelser basert på offentlig tjenestepensjon få dekket sine pensjonsutgifter opp til en øvre grense. Det følger av andre punktum at departementet skal gi forskrift om hvilke barnehager som har rett til pensjonstilskudd etter denne regelen, og om en øvre grense for dekningen.

6.3.3. Søknadsordning for barnehager som ikke får dekket utgiftene gjennom pensjonspåslaget

Formålet med endringene i reglene om tilskudd til pensjon er blant annet at tilskuddet skal treffe bedre på de faktiske kostnadene den enkelte barnehage har til pensjon enn det det gjør i dag, at systemet ikke er for administrativt krevende, og at det demper konfliktnivået rundt utmåling av tilskudd til pensjon.

Dagens søknadsordning for barnehager som har høyere pensjonsutgifter enn det pensjonspåslaget dekker er ikke videreført i barnehageloven. Bakgrunnen for dette er først og fremst at departementet mener nye regler om tilskudd til pensjon vil treffe bedre på faktisk kostnadsnivå enn dagens påslag, og at det derfor ikke vil være et like stort behov for en søknadsordning. Ettersom det likevel er noe usikkerhet knyttet til hvordan forslaget til ny regulering vil fungere i praksis, har departementet uttalt i proposisjonen punkt 9.3.5.1 at det vil innføres en søknadsordning for tilskudd til pensjon i forskrift. Stortinget har fattet vedtak om søknadsordning for pensjon i forbindelse med behandlingen av Innst. 510 L (2024–2025), se nærmere omtale i kapittel 6.4.3.

6.4. Departementets vurdering og forslag

6.4.1. Prosentsatser til beregning av tilskudd til pensjon

6.4.1.1. Innledning

Private tjenestepensjonsordninger kan deles inn i ytelsesordninger, innskuddsordninger og såkalte hybridordninger som er en mellomløsning, men som i praksis ligner mest på innskuddsordningene i opptjeningsfasen. De ulike formene for pensjonsordninger er alle representert i private barnehager i ulik grad. Det er også vanlig at barnehager har kombinasjoner av ordninger. Forskjellene i pensjonsordningene gjenspeiles i at det er stor variasjon i pensjonskostnader mellom private barnehager. Telemarksforsking publiserer årlig rapporten «kostnader i barnehager» på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet og rapporten inneholder en egen

del med analyser av pensjonskostnader. Gjennomsnittet i sektoren har økt noe over tid, men har de siste årene ligget rundt 10 prosent av barnehagenes lønnskostnader for ordinære barnehager. Det er imidlertid store forskjeller i barnehagenes pensjonskostnader, med mange barnehager som både ligger relativt langt over og under gjennomsnittet. Forskjellene henger blant annet sammen med at barnehager har ulike typer ordninger. Ordinære barnehager med innskuddsbaserte ordninger hadde eksempelvis en gjennomsnittlig netto pensjonsutgift på 7,8 prosent av lønn i den enkelte private barnehage i 2023, mens barnehager med hybridordninger, ytelsesordninger eller en kombinasjon av ytelses- og hybridordninger hadde en gjennomsnittlig netto pensjonsutgift på 11,1 prosent. Det er imidlertid relativt stor variasjon blant barnehager med tilsvarende pensjonsordninger. Videre er det store forskjeller mellom ordinære barnehager og familiebarnehager. I familiebarnehagene utgjorde netto pensjonskostnader kun 4 pst. av de ansattes lønn i 2023, se Kostnader i barnehagene 2023 | Telemarksforsking.

6.4.1.2. Fastsettelse av prosentsatser

I forbindelse med behandlingen av Innst. 510 L (2024–2025) fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak:

«Stortinget ber regjeringen i forskrift fastsette tre sjablonger, hvorav en av sjablongene representerer bransjestandard.»

Som følge av den relativt store variasjonen i barnehagenes pensjonskostnader, vil nødvendigvis en modell med tre sjablonger ikke treffe like godt for alle barnehager. Samtidig gir modellen rom for betydelig bedre treffsikkerhet sammenlignet med dagens modell, hvor alle barnehager får samme pensjonspåslag. Departementet foreslår å fastsette tre sjablonger/prosentsatser på henholdsvis 5, 8 og 11 prosent. Departementet vurderer at disse tre prosentsatsene samlet vil gi best treffsikkerhet.

Prosentsatsene skal benyttes i beregningen av pensjonstilskudd etter barnehageloven § 19 b første ledd, og skal etter dette ganges med antall årsverk i barnehagen, samlet lønn i barnehagen og lokal arbeidsgiveravgift. Ettersom pensjonstilskuddet etter de nye reglene skal ta utgangspunkt i barnehagens egne lønnskostnader, påpeker departementet at prosentsatsene ikke uten videre sammenlignes med sjablongen på 10 prosent i dagens forskrift, som beregnes med utgangspunkt i kommunale lønnsutgifter.

Den laveste satsen vil være relevant for barnehager med mindre gunstige pensjonsordninger, eksempelvis barnehager med pensjonsordninger som kun oppfyller minstekravet til pensjonssparing og som ellers har få eller ingen tilleggsprodukter/tilleggsdekninger. Departementet legger til grunn at kun en liten

andel av sektoren vil innplasseres på denne satsen. Både åpne barnehager og familiebarnehager mottar i dag et lavere påslag enn ordinære barnehager på 6 prosent av lønnsutgifter i kommunale åpne barnehager eller familiebarnehager, begrunnet i at de har lavere pensjonsutgifter. Den laveste satsen kan derfor være aktuell for disse barnehagene.

Den mellomste satsen vil hovedsakelig være relevant for barnehager med innskuddsordninger med en høyere avtalt sparesats med tilleggsprodukter og AFP.

Departementet mener at den øverste satsen på 11 prosent vil representere en form for «bransjestandard». Departementet vurderer at denne prosentsatsen vil gi rom for at barnehagene kan ha en sparesats i innskudds- og hybridordningene som er tilsvarende den øverste grensen som er angitt i tjenestepensjonsloven § 4-7, inkludert levealdersjustering og kostnader til administrasjon. Satsen gir i tillegg rom for at private barnehager kan ha innslag av vanlige «tilleggsprodukter», slik som reguleringsgarantier, uførepensjon, etterlattepensjon og gruppelivsforsikring. Videre vil satsen legge til rette for at barnehager kan ha avtaler om avtalefestet pensjon (AFP). Departementet legger derfor til grunn at majoriteten av barnehagene i sektoren vil innplasseres på denne satsen. Forventede pensjonsutbetalinger for de ansatte i barnehager som innplasseres på denne satsen vil ofte ligge på omtrent samme nivå som i kommunale pensjonsordninger. Denne satsen vil følgelig legge til rette for at private barnehager kan ha tilsvarende vilkår som kommunale barnehager. Departementet presiserer samtidig at ytelsesordningene i kommunale barnehager er bygget opp svært forskjellig fra innskudds- og hybridordningene som er mest vanlig i private barnehager. Selv om forventet utbetaling vil være omtrent lik, kan kostnaden for arbeidsgiver være lavere i private barnehager siden risikoen for nivået på fremtidige utbetalinger i større grad ligger hos arbeidstaker i ordningene som er mest vanlig i privat sektor.

Kommunen skal fatte vedtak om hvilken prosentsats som skal benyttes for beregning av pensjonstilskudd for den enkelte barnehage, se kapittel 3.3.1. En privat barnehage kan klage på vedtak om prosentsats, og det er statsforvalteren som er klageinstans, se kapittel 10.

6.4.1.3. Innplassering av barnehager på prosentsats

Departementet foreslår at kommunen skal fatte vedtak om innplassering innen 31. oktober i året før tilskuddsåret, tilsvarende fristen for vedtak om sats for grunntilskuddet, se kapittel 3.3.1 Det er ikke meningen at kommunen skal gjøre en ny vurdering av barnehagens innplassering hvert tilskuddsår. Innplasseringen skal i utgangspunktet ligge fast frem til barnehagen eventuelt dokumenterer for kommunen at den har inngått en ny pensjonsavtale med endringer i pensjonsvilkår som tilsier en ny vurdering.

Etter forslaget skal kommunen velge prosentsats basert på pensjonsvilkårene til den private barnehagen. Det følger også av lovbestemmelsen i barnehageloven § 19 b første ledd at pensjonstilskuddet skal beregnes med utgangspunkt i «en prosentsats basert på pensjonsvilkårene til den enkelte barnehage». Det innebærer at kommunen skal velge den prosentsatsen som passer best for den enkelte barnehage. For å velge hvilken prosentsats barnehagen skal innplasseres på, må kommunen innhente dokumentasjon om avtalevilkårene i private barnehager og utfra dette fastsette hvilken prosentsats barnehagen skal innplasseres på.

I avsnittene under gis en vurdering av hva kommunen skal legge vekt på når den innplasserer barnehagene på en prosentsats. Departementet viser samtidig til at det vil utarbeides veiledningsmateriell som vil gi en nærmere beskrivelse og konkrete forslag til hvordan kommunen kan gå fram ved innplassering.

Innskuddspensjon og hybridpensjon

De årlige kostnadene for arbeidsgiver knyttet til innskuddsbaserte ordninger og hybridordninger er relativt forutsigbare, da disse kjennetegnes ved at arbeidsgiveren setter av en bestemt prosentandel av lønnen til pensjonssparing. Departementet vurderer at den avtalte sparesatsen kan danne et utgangspunkt for kommunens vurdering av innplassering. I tillegg til den avtalte sparesatsen har de fleste barnehager også inkludert forsikringsordninger og tilleggsprodukter som en del av pensjonsavtalene. Kostnadene til disse vil variere mye mellom barnehager og kan være mer krevende å fastslå ut fra avtalevilkårene. Eksempelvis vil det kunne være stor variasjon i kostnadene for barnehager som har reguleringsgarantier. Kommunen bør likevel hensynta at disse produktene vil gi høyere kostnader i vurderingen av hvilken sats barnehagen bør plasseres på. En del barnehager har også pensjonsutbetalinger som utbetales direkte til tidligere ansatte og dette bør også hensyntas i kommunens vurdering. Til slutt må kommunen også hensynta at det må settes av beløp til forvaltning og administrasjon av pensjonsavtalene.

Ytelsesbaserte ordninger

De årlige kostnadene ved ytelsesbaserte ordninger er mer krevende å anslå enn for innskuddsbaserte ordninger og hybridordninger, siden arbeidstakeren er garantert en bestemt andel av sluttlønnen i pensjon. For barnehager med ytelsesordninger, bestemmes ikke barnehagens årlige sparebeløp utfra en fastsatt andel av de ansattes lønn. Den årlige innbetalingen til disse ordningene bestemmes også utfra faktorer barnehagen ikke har innvirkning over, slik som rentenivå, forventet levealder m.m. Kostnadsnivået for ytelsesordningene vil dermed kunne variere mye som andel

av de ansattes lønn og det er mer krevende å utforme et tilskudd som er relativt treffsikkert hvert år. For arbeidsgiver er det betydelig større usikkerhet ved denne typen ordninger og dette gjenspeiles i at kostnaden for arbeidsgiver er normalt høyere enn for innskuddsbaserte ordninger og hybridordninger.

De siste årene har en stor del av sektoren fremforhandlet nye pensjonsavtaler og gått vekk fra rene ytelsesordninger. Etter barnehagenes innrapportering i BASIL virker det i dag å være få barnehager som har alle ansatte på ytelsespensjonsordninger. Mange av barnehagene som fremdeles har ytelsespensjon vil omfattes av særordningen for barnehager med ordninger basert på kommunal tjenestepensjon (se kapittel 6.4.4.).

Det er imidlertid mange barnehager som fremdeles har en kombinasjon av innskuddsordning/hybridordning og ytelsesordning – der yngre ansatte omfattes av en innskudds- eller hybridordning, mens de eldste ansatte har blitt værende i en «lukket» ytelsesordning. Disse ordningene omtales som lukkede, siden den ikke tar opp nye medlemmer. I Innst. 510 L (2024–2025) har Stortinget bedt departementet vurdere om «ansatte på lukkede ytelsespensjonsordninger kan hensyntas særskilt i det nye tilskuddssystemet». Det er krevende å ivareta barnehager med lukkede ytelsesordninger fullt ut innenfor rammene av et system med tre prosentsatser. Departementet har vurdert om det bør innføres en helt egen påslagssats for ansatte på denne typen ordninger. Departementet foreslår å ikke innføre en slik sats. Dette er fordi det som følge av kostnadsvariasjon, både i tid og mellom barnehager, vil være krevende å fastsette en varig sats som treffer godt på alle barnehager. Videre viser departementet til at det foreslås en søknadsordning for barnehager med vesentlig høyere pensjonsutgifter over tid enn det som blir dekket gjennom pensjonstilskuddet, se kapittel 6.4.3, og mener at barnehager med mange ansatte på ytelsespensjon vil ivaretas gjennom denne ordningen. I tillegg viser departementet til at ytelsesbaserte ordninger er i ferd med å fases ut av sektoren og at en synkende andel av de ansatte vil være på slike ordninger.

For barnehager som dokumenterer at de har ansatte på lukkede ytelsespensjonsordninger, men majoriteten av de ansatte på innskuddsordning eller hybridordning, foreslår departementet at kommunen i utgangspunktet tilordner barnehagen på en prosentsats ut fra avtalevilkårene i innskudds- eller hybridavtalen. Samtidig må kommunen hensynta at barnehagen normalt vil ha høyere pensjonsutgifter som andel av samlet lønn når barnehagen også har noen ansatte på lukket ytelsespensjon.

AFP

Mange barnehager har også kostnader knyttet til avtalefestet pensjon (AFP). I utgangspunktet bestemmes kostnadene ut fra en fastsatt sats. For 2025 er denne premiesatsen fastsatt til 2,7 prosent. Som andel av samlet lønn vil imidlertid kostnadene til AFP normalt være noe lavere, siden premien kun gjelder for lønnsutbetalinger mellom 1 og 7,1 G og barnehagene ikke betaler for ansatte som er eldre enn 61 år. Dersom barnehagen dokumenterer overfor kommunen at den har AFP som en del av vilkårene for sine ansatte, skal dette hensyntas i vurderingen av innplassering.

Egenandel

De fleste barnehager har en avtalt egenandel i pensjonsavtalen som trekkes av lønnen til de ansatte. Barnehagene skal derfor ikke kompenseres for dette gjennom pensjonstilskuddet. Egenandelen må derfor trekkes fra når kommunen vurderer hvilken sats barnehagen bør innplasseres på. Barnehagen må dokumentere overfor kommunen hva egenandelen utgjør. Departementet mener det er rimelig at tilskuddet legger til rette for at private barnehager har tilsvarende egenandel som i kommunale barnehager. Departementet foreslår derfor at kommunen i vurderingen av innplassering minimum legger til grunn egenandelen i kommunale barnehager i kommunen. Dersom den private barnehagen har høyere egenandel enn de kommunale barnehagene, skal barnehagens egenandel legges til grunn.

6.4.1.4. Virkninger av ny tilskuddsmodell for pensjon

Departementet mener at tilskuddsmodellen som er skissert over vil legge til rette for et pensjonstilskudd som er betydelig mer treffsikkert enn dagens påslagsmodell. Departementet understreker samtidig at det fortsatt vil være en tilskuddsmodell som balanserer hensynet til treffsikkerhet med kostnadskontroll, samtidig som de administrative kostnadene begrenses. Det betyr at selv om treffsikkerheten bedres, vil det fremdeles være barnehager som vil oppleve avvik mellom faktiske pensjonsutgifter og pensjonstilskudd. Avvikene vil kunne gå begge veier og vil også kunne variere over tid. Departementet viser til at dette er en nødvendig konsekvens av en tilskuddsmodell basert på et fåtall sjablonger. Samtidig viser departementet til at det foreslås å innføre en ny søknadsordning for høyere pensjonsutgifter, se kapittel 6.4.3.

6.4.2. Øvre grenser for pensjonstilskudd

Med dagens modell for pensjonstilskudd har private barnehager økonomiske insentiver til å begrense egne pensjonsutgifter siden det ordinære tilskuddet gis etter samme påslagssats, uavhengig av barnehagens pensjonsavtale. Med de nye reglene i barnehageloven om pensjonstilskudd vil private barnehager få insentiver til å inngå pensjonsavtaler med bedre vilkår for de ansatte, siden det vil være en direkte

sammenheng mellom avtalevilkår og hvor mye barnehagen mottar i tilskudd. For å sikre kostnadskontroll og at pensjonstilskuddet over tid ikke blir høyere enn hva kommunesektoren er kompensert for, er det nødvendig å fastsette en øvre grense for satsene barnehagen kan motta tilskudd etter.

Etter de vedtatte endringene i barnehageloven om tilskudd til pensjon følger det at den høyeste prosentsatsen ikke skal overstige grensene for årlig innskudd etter lov om tjenestepensjon § 4-7 med fratrekk av vanlig egenandel for ansatte i kommunale barnehager og med tillegg av anslag på kostnader til tilleggsprodukter som er vanlige i kommunale pensjonsavtaler og med tillegg av anslag på kostnader til AFP. Kostnader til administrasjon skal også inngå i den øvre grensen. I tillegg har departementet hjemmel for å fastsette en egen grense for ansatte på ytelsespensjon.

Med departementets forslag i kapittel 6.4.2, vil den øvre grensen for pensjonstilskudd utgjøre 11 prosent av de ansattes lønn, både for ansatte på innskudds- og hybridordninger og lukket ytelsespensjon. Departementet viser samtidig til at det foreslås en søknadsordning for barnehager med høyere pensjonsutgifter enn det som dekkes gjennom det ordinære tilskuddet. Beløpet som kan dekkes gjennom søknadsordningen vil kunne utgjøre et høyere beløp enn 11 prosent av de ansattes lønn.

6.4.3. Søknadsordning for barnehager med vesentlig høyere pensjonsutgifter over tid enn det som blir dekket gjennom pensjonstilskuddet

6.4.3.1. Innledning

Som nevnt i kapittel 6.3.3 foreslo departementet i Prop. 138 L (2024–2025) å ikke videreføre dagens søknadsordning, men uttalte at det i forskrift vil innføres en midlertidig søknadsordning for tilskudd til pensjon for å sikre god overgang til nytt regelverk.

I Innst. 510 L (2024–2025) har komiteens flertall uttalt at

«det må innføres en søknadsordning som dekker dokumenterte pensjonskostnader for private barnehager dersom de overstiger det de private barnehagene får i tilskudd til pensjon i gjennomsnitt. Ordningen skal gjelde uavhengig av hvilken dato pensjonsavtalen er inngått. Partene skal involveres og innslagspunktet fastsettes i forskrift.»

I forbindelse med behandlingen av innstillingen fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak:

«Stortinget ber regjeringen legge opp til at søknadsordningen beskrevet i lovforslaget ikke skal være tidsavgrenset, og at ordningen evalueres etter 3 år.

Stortinget ber regjeringen innføre en ny søknadsordning. Søknadsordningen må være forutsigbar, med tydelig regelverk, ha et rimelig tak, og være utformet slik at barnehagene får dekket dokumenterte pensjonskostnader. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en konkretisering av modellen.»

Videre uttaler komiteens flertall at «tidspunktet for inngått avtale ikke skal være et kriterium i ny søknadsordning, samt at bruk av kommunale premiefond skal holdes utenfor beregningene», og at «kommunene gjennom inntektssystemet er kompensert for å dekke private barnehagers nåværende pensjonsutgifter, men at innretningen av søknadsordningen har ført til at barnehager ikke har fått dekket sine pensjonsutgifter, selv om kommunen er finansiert for dette». Videre viser komiteens flertall til at «det er budsjettmessig dekning for at flere barnehager kan få dekket pensjonsutgiftene gjennom en ny søknadsordning». Komiteens flertall ber regjeringen innføre ny søknadsordning fra 2026.

Etter Stortingets vedtak skal det gjelde et «rimelig tak» for ordningen, og det er vist til at det er budsjettmessig dekning for at flere barnehager kan få dekket pensjonsutgiftene gjennom en ny søknadsordning. Samtidig er det flere elementer i vedtaket og i uttalelsene fra komiteens flertall som gir inntrykk av at Stortinget ønsker en søknadsordning som går utover gjeldende budsjettrammer, blant annet at ordningen skal være utformet slik at barnehagene «får dekket dokumenterte pensjonskostnader». Stortinget har ikke bevilget penger til kommunene for å kompensere for ev. merutgifter til en ny søknadsordning. Kommunesektoren skal kompenseres for økonomiske konsekvenser av lov- og forskriftsendringer, og departementet mener at dersom det skal innføres en ny søknadsordning som følger opp alle forutsetningene i tråd med Stortingets anmodningsvedtak, må det økte bevilgninger for å dekke opp merutgifter. Denne myndigheten ligger til Stortinget gjennom behandlingen av statsbudsjettet. På denne bakgrunn mener departementet at en ny søknadsordning må utformes slik at den holdes innenfor gjeldende budsjettrammer, og ikke medfører økte utgifter for kommunen sammenlignet med i dag.

Departementet foreslår å innføre en ny søknadsordning for barnehager som ikke får dekket sine pensjonsutgifter gjennom hovedregelen om tilskudd til pensjon. For å ivareta at søknadsordningen holdes innenfor gjeldende budsjettrammer, samtidig som den skal gjelde uavhengig av dato for inngått pensjonsavtale, mener departementet at søknadsordningen må inneholde noen begrensninger som sikrer en viss kostnadskontroll. Én mulighet som kan bidra til å sikre dette er å gjøre

søknadsordningen midlertidig, slik som departementet foreslo i Prop. 138 L (2024–2025). Ved at ordningen er midlertidig kan den ta høyde for høyere pensjonsutgifter i noen år grunnet ansatte på lukket ytelsesordning, uten at de private barnehagene tilpasser seg taket i søknadsordningen. Stortinget har imidlertid vedtatt at søknadsordningen ikke skal være tidsavgrenset, og at ordningen skal evalueres etter tre år, jf. Innst. 510 L (2024–2025). Det er derfor nødvendig med andre begrensninger.

På bakgrunn av føringene i Innst. 510 L (2024–2025), og forutsetningen om at søknadsordningen holdes innenfor gjeldende budsjettrammer, foreslår departementet at private barnehager som samlet over tre år har mer enn 5 prosent høyere utgifter til pensjon enn det de får dekket etter hovedregelen, har rett til ekstra pensjonstilskudd, oppad begrenset til 13 prosent av den private barnehagens lønnskostnader, se kapittel 6.4.3.2 og 6.4.3.3 under.

Komiteens flertall har også uttalt at «ny søknadsordning vil kunne bidra til å kompensere barnehager for midlertidige høye utgifter i enkeltår, eksempelvis i forbindelse med innføring av AFP» og at «kompensasjon for midlertidige forhøyede kostnader skal tre i kraft fra 2027». I forbindelse med behandlingen av innstillingen fattet Stortinget anmodningsvedtak nr. 510 L (2024–2025):

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til hvordan søknadsordningen for pensjonstilskudd for private barnehager kan bidra til å kompensere for midlertidige høye utgifter i enkeltår, eksempelvis i forbindelse med innføring av AFP.»

Kostnader til AFP er også pensjonsutgifter, og pensjonstilskuddet skal også gå med til dekning av dette. Dersom en barnehage dokumenterer overfor kommunen at den har utgifter til AFP, er dette noe som kommunen bør hensynta når den vurderer hvilken prosentsats som skal benyttes for beregningen av pensjonstilskuddet for barnehagen, se kapittel 6.4.1 over. Dersom en barnehage har midlertidige høye utgifter i enkeltår, eksempelvis i forbindelse med at en barnehage som ikke har AFP, skal innføre dette, vurderer departementet at slike utgifter må håndteres innenfor søknadsordningen som forslås i dette kapitlet, og at det må gjelde tilsvarende vilkår og øvre grense. Dersom søknadsordningen skal dekke kostnader til eventuell innføring av AFP utover den foreslåtte øvre grensen, vurderer departementet at det vil føre til merutgifter for kommunene, og at det ikke vil være provenynøytralt. En eventuell utvidelse av søknadsordningen forutsetter dermed et budsjettvedtak fra Stortinget om økte bevilgninger til kommunesektoren. Departementet tar sikte på at ny søknadsordning skal gjelde for tilskuddsåret 2026, jf. Innst. 510 L (2024–2025). Det innebærer at det skal være mulig å søke om ekstra pensjonstilskudd for ubetalt tilskudd dette året, basert på barnehagens samlede pensjonsutgifter for de tre siste år (2026, 2025 og 2024). Denne perioden innebærer at det kan bli noe overlapp

mellom denne ordningen, og dagens søknadsordning i forskriften § 4a. Departementet foreslår en overgangsregel i kapittel 6.4.3.5 som innebærer at barnehager som har fått innvilget søknad om ekstra pensjonstilskudd etter dagens ordning, ikke har rett på å få dekket sine pensjonsutgifter etter forslaget til ny søknadsordning for samme periode.

Når det gjelder uttalelsen fra komiteens flertall om at «kompensasjon for midlertidige forhøyede kostnader skal tre i kraft fra 2027», viser departementet til at eventuelle utgifter til innføring av AFP som påløper i 2026, og som dekkes gjennom søknadsordningen, i praksis tidligst vil utbetales i 2027.

6.4.3.2. Vilkår om mer enn fem prosent høyere pensjonsutgifter over tre år

Departementet mener søknadsordningen bør ha en terskel slik at den kun kan benyttes dersom det er et vesentlig avvik mellom faktisk kostnad og tildelt pensjonstilskudd til en barnehage. Et vesentlighetskrav vil redusere den administrative byrden for kommunene, og samtidig gjøre søknadsordningen enklere å forholde seg til for de private barnehagene. Videre mener departementet at dersom en privat barnehage ved ethvert avvik skal ha rett til ekstra pensjonstilskudd gjennom en søknadsordning, vil det kreve unødvendig store ressurser fra kommunen i administrasjonen av ordningen, i tillegg til at det uthuler hovedregelen om tilskudd til pensjon. Departementet ser derfor behov for å sette et vilkår om et visst avvik.

Samtidig viser departementet til at dagens søknadsordning tidligere hadde et vilkår om at den private barnehagen måtte ha «vesentlig høyere pensjonsutgifter» enn det som blir dekket gjennom pensjonspåslaget. Dette vilkåret var imidlertid krevende for kommunene å vurdere, og forskriften ble endret slik at vilkåret ble fjernet. For å unngå at det oppstår krevende tolkningsspørsmål knyttet til et skjønnsmessig begrep som «vesentlig høyere pensjonsutgifter», mener departementet at det bør tallfestes hvor mye høyere pensjonsutgifter den private barnehagen må ha hatt sammenlignet med det den har fått utbetalt i pensjonstilskudd.

Departementet foreslår at det stilles et vilkår om at den private barnehagen har et avvik på mer enn 5 prosent mellom faktiske pensjonskostnader og tildelt pensjonstilskudd. Departementet vurderer at en konkret grense kan bidra til et mer praktikabelt regelverk, i motsetning til en skjønnsmessig grense som kommunene må vurdere.

Departementet vurderer at terskelen er høy nok til at det ikke kan søkes om dekning av bagatellmessige avvik, samtidig som den ikke er så høy at barnehagene ikke får dekket de vesentligste pensjonsutgifter. Med de foreslåtte sjablongene på 5, 8, og 11

prosent, vil barnehagene omfattes av søknadsordningen dersom pensjonsutgiftene overstiger henholdsvis 5,25, 8,4 eller 11,55 prosent.

Videre mener departementet at private barnehager kun bør ha rett til ekstra pensjonstilskudd dersom de over noe tid har over 5 prosent avvik mellom pensjonsutgifter og pensjonstilskudd utmålt etter hovedregelen i barnehageloven § 19 b første ledd. Departementet mener dette er nødvendig for å begrense asymmetrien i at man kan søke om ekstra tilskudd når man har høyere utgifter enn det man får dekket gjennom pensjonstilskuddet, uten at det gjøres tilsvarende avkortning når man har lavere utgifter enn det man får dekket gjennom pensjonstilskuddet. Samtidig bør denne perioden ikke være for lang, både av hensyn til den private barnehagen, og av hensyn til forutsigbarhet for kommunen. Departementet foreslår at perioden settes til tre år. I praksis innebærer det at den private barnehagen over de tre siste årene må ha hatt et avvik mellom pensjonsutgiftene og pensjonstilskuddet på mer enn 5 prosent for at de skal ha rett på ekstra pensjonstilskudd etter ordningen. Departementet presiserer samtidig at dette innebærer at den private barnehagen ikke kan søke om ekstra tilskudd gjennom ordningen hvert år. Dersom barnehagen får innvilget søknad om ekstra pensjonstilskudd gjennom ordningen, må det gå tre år før barnehagen kan søke igjen. Dette er en nødvendig følge av at det skal tas utgangspunkt i et gjennomsnitt over tre år, og departementet mener dette kan bidra til å begrense kommunens ressursbruk.

Departementet foreslår at terskelen på 5 prosent reguleres slik at barnehagene som oppfyller vilkårene, har rett på å få dekket utgiftene fra og med det som overskrider 5 prosent over det de får i pensjonstilskudd.

Fordelen med en slik regulering er at det kan gi bedre kostnadskontroll og gi insentiver til at barnehagen tilpasser utgiftene sine mer i tråd med prosentsatsene som kommunen beregner tilskuddet etter. Når barnehagene har mindre insentiver til å tilpasse seg søknadsordningen, vil færre barnehager omfattes av ordningen, noe som igjen gjør det mulig å fastsette en høyere øvre grense innenfor gjeldende budsjettrammer. Dette innebærer at barnehager som i dag har høye pensjonskostnader, i større grad vil få dekket kostnadene gjennom søknadsordningen.

Departementet viser også til at denne reguleringen påvirker hva den øvre grensen for dekningen kan være. Dersom ordningen ikke skal reguleres slik at det er utgiftene som overskrider 5 prosent som dekkes, men at barnehagene som oppfyller vilkårene får dekket utgiftene som overstiger pensjonstilskuddet fra første krone, vil den øvre grensen for dekningen måtte settes lavere enn det departementet foreslår her for å holde utgiftene innenfor dagens budsjettrammer.

Departementet foreslår at det stilles vilkår om at den private barnehagen har et avvik på 5 prosent mellom faktiske pensjonskostnader og tildelt pensjonstilskudd, samlet over tre år, og at det kun er utgiftene som overstiger 5 prosent som dekkes. Vi ber om høringsinstansenes syn på dette.

6.4.3.3. Øvre grense for dekningen

Det fremgår av Innst. 510 L (2024–2025) og av Stortingets anmodningsvedtak om søknadsordningen at ordningen må ha et «rimelig tak». Som nevnt over vurderer departementet at en forutsetning for søknadsordningen er at den skal holdes innenfor gjeldende budsjettrammer, og departementet vurderer at ordningen må ha noen begrensninger som sikrer dette.

Når søknadsordningen skal ha et «rimelig tak», innebærer dette at taket settes slik at det ikke medfører økte kostnader for kommunene. Dette må også ses i sammenheng med at søknadsordningen ikke skal begrenses av dato for avtaleinngåelse, slik dagens søknadsording er, og at søknadsordningen ikke skal være tidsavgrenset.

Den øvre grensen vil utgjøre et tak for hva kommunen er forpliktet til å dekke gjennom søknadsordningen. I beregningen av den private barnehagens lønnskostnader skal det legges til grunn barnehagens innrapporterte lønnskostnader for samme treårige periode som pensjonstilskuddet det sammenlignes med.

Departementet foreslår at den øvre grensen for dekning etter søknadsordningen settes til 13 prosent av den private barnehagens lønnskostnader. Dette er den høyeste øvre grensen departementet anslår kan settes innenfor gjeldende budsjettrammer. I anslagene har departementet forutsatt at barnehager som i dag har pensjonskostnader over den foreslåtte øverste prosentsatsen på 11 prosent, vil omfattes av søknadsordningen, men at øvrige barnehager ikke vil tilpasse seg søknadsordningen ved å inngå nye pensjonsavtaler. Departementet mener dette er en rimelig antakelse så lenge søknadsordningen avgrenses, slik at barnehagene vil ha begrensede økonomiske insentiver for å tilpasse seg. Departementet vil imidlertid følge med på utviklingen i pensjonskostnader i sektoren framover. Dersom pensjonskostnadene øker, kan det være nødvendig å nedjustere den øvre grensen for å holde ordningen innenfor gjeldende rammer.

Departementet anslår at med en søknadsordning uten avgrensninger, hvor barnehagene har sterke insentiver til å tilpasse seg, vil det kun være mulig å fastsette en øvre grense som ikke er mye høyere enn den øverste påslagssatsen i den ordinære tilskuddsmodellen. En slik grense vil gi mye administrativt arbeid i

kommunen med behandling av søknader samtidig som mange barnehager som i dag har høye pensjonskostnader ikke vil få dekket kostnadene fullt ut. Departementet vurderer derfor at dette er en lite hensiktsmessig løsning. I hvor stor grad barnehagene vil tilpasse seg en slik søknadsordning er usikkert, men departementet mener det er nødvendig å legge til grunn en høy grad av tilpasning for å sikre at kostnadene til søknadsordningen ikke går utover gjeldende bevilgninger til kommunesektoren. Dersom alle barnehager hadde tilpasset seg ordningen, anslår departementet at den øvre grensen kun kan fastsettes til 11,6 prosent.

Den øvre grensen på 13 prosent som det er budsjettmessig dekning for er ikke høy nok til at alle barnehager får dekket pensjonsutgiftene fullt ut. Dersom det skal settes en høyere grense må Stortinget bevilge midler til dette over statsbudsjettet. Departementet anslår at en grense som eksempelvis settes til 14 prosent vil ha en kostnad på om lag 80 mill. Anslaget er beregnet med tilsvarende forutsetninger som grensen på 13 prosent og det er ikke hensyntatt at barnehagene vil ha noe sterkere insentiver til tilpasning med en slik grense. Departementet mener det er lite sannsynlig at ingen barnehager vil tilpasse seg en høyere øvre grense og kostnaden vil derfor trolig være høyere. I hvor stor grad barnehagene vil tilpasse seg er imidlertid svært krevende å anslå. Dersom alle barnehagene skulle tilpasset seg en øvre grense på 14 prosent, anslår departementet kostnaden for dette til om lag 500 mill. kroner.

Et annet alternativ til det departementet foreslår som øvre grense for dekningen kunne vært å basere den øvre grensen på kommunens egne utgifter til pensjon, slik søknadsordningen i dagens forskrift er utformet. Dette er likevel et noe unaturlig sammenlikningsgrunnlag, både med tanke på at pensjonsordninger i kommunal sektor og privat sektor er svært forskjellige, og fordi det foreslås en egen særordning for de få private barnehagene med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenestepensjon. En øvre grense basert på kommunens egne utgifter til pensjon kan også være uforutsigbart for de private barnehagene, og variere fra kommune til kommune. Som beskrevet må også taket settes slik at det ikke innebærer økte kostnader for kommunene, og dette må ses i sammenheng med at søknadsordningen skal være varig og uten datobegrensning på når avtalen må være inngått. Dersom kommunale kostnader danner et øvre tak uten øvrige begrensninger, vil barnehagene ha sterke insentiver til å pådra seg pensjonskostnader som er betydelig høyere enn i dag. Et tak tilsvarende kommunens egne utgifter til pensjon vil derfor ha store økonomiske konsekvenser. Et slikt forslag vil ikke gi nødvendig kostnadskontroll, og det er ikke budsjettmessig dekning for dette. Departementet viser til at det over lengre tid har vært en målsetning om å redusere det offentliges utgifter til pensjon for å sikre økonomisk bærekraftige velferdsordninger. Det vil derfor være uheldig å innføre et regelverk som gir sterke insentiver til betydelig økte pensjonskostnader. Dersom alle barnehager skulle tilpasset pensjonskostnadene opp mot pensjonsutgiftene i kommunale barnehager, anslår departementet at søknadsordningen ville gitt merutgifter for kommunesektoren i størrelsesorden 2 til 3

milliarder kroner. Dette anslaget er imidlertid svært usikkert siden det har vært store variasjoner i kommunale pensjonsutgifter de siste årene. Prognoser viser også stor variasjon de kommende årene. Det er også usikkert i hvor stor grad barnehagene faktisk vil tilpasse seg en slik øvre grense.

Departementet vurderer at den øvre grensen må settes til 13 prosent av den private barnehagens lønnskostnader, da dette er den høyeste grensen som kan fastsettes innenfor gjeldende budsjettrammer. Departementet viser også til at barnehager som har historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenestepensjon, og som av den grunn kan ha særlig høye pensjonskostnader, vil sikres gjennom særregelen forslått i kapittel 6.4.4, og da også med et eget øvre tak.

6.4.3.4. Dokumentasjon

Barnehagene må dokumentere pensjonsutgiftene sine for at kommunen i en søknadsprosess skal kunne ta stilling til om barnehagen oppfyller vilkårene om at den samlet over tre år har 5 prosent høyere utgifter til pensjon enn det de får dekket etter hovedregelen om tilskudd til pensjon. Dette kan gjøres ved å fremvise samlede fakturaer for innbetalte premier til sine pensjonsleverandører i løpet av de aktuelle regnskapsårene. Videre må barnehagen dokumentere egne lønnsutgifter for den aktuelle treårige perioden for at kommunen skal kunne ta stilling til hvor mye barnehagen maksimalt har krav på å få dekket, jf. kapittel 6.4.3.3. Departementet viser i denne sammenheng til kapittel 4.2.6, hvor det foreslås at barnehagene skal rapportere om samlet pensjonsgivende lønn. Det er imidlertid behov for en regel som gir barnehagene plikt til å dokumentere samlet pensjonsgivende lønn i barnehagen for de årene barnehager søker om dekning for, som gjelder fram til rapporteringsplikten omtalt i kapittel 4.2.6 gir denne informasjonen, se forslag til § 15 fjerde ledd.

Departementet foreslår at kommunen skal basere seg på barnehagens netto pensjonsutgift når den tar stilling til barnehagens pensjonsutgifter. Med netto pensjonsutgift menes det barnehagen faktisk har betalt og ført i sine regnskaper som betaling til pensjonsleverandøren, og fratrukket ansattes eventuelle egenandel finansiert gjennom trekk på brutto lønn, samt fratrukket eventuell bruk av premiefond. Kommunen skal legge til kompensasjon for arbeidsgiveravgift på pensjon, det vil si arbeidsgiveravgiften som gjelder i den enkelte kommune. Departementet foreslår videre å presisere i forskriftsbestemmelsen at et år som har dannet grunnlag for ekstra pensjonstilskudd ikke skal medregnes to ganger. Se forslag til 15 andre ledd.

Departementet foreslår videre at kommunen skal indeksregulere pensjonsutgiftene med kommunal deflator før de utbetales til den private barnehager, se forslag til § 15 tredje ledd. Dette er tilsvarende som indeksreguleringen i dagens søknadsordning.

6.4.3.5. Overgangsregel for søknadsordninger for pensjonstilskudd

Som omtalt i kapittel 6.4.3.2 over, vil ett av vilkårene for å kunne søke om ekstra pensjonstilskudd, være at barnehagen må ha et avvik på 5 prosent over en periode på tre år. Den foreslåtte perioden innebærer at det kan bli noe overlapp mellom denne ordningen, og dagens søknadsordning i forskriften § 4a. En barnehage som har søkt om, og fått innvilget ekstra pensjonstilskudd etter dagens søknadsordning, skal ikke for samme periode kunne søke om pensjonstilskudd etter forslaget til ny søknadsordning. Departementet foreslår derfor en overgangsregel, se forslag til § 26 første ledd. Dette innebærer at private barnehager som har søkt om ekstra pensjonstilskudd etter § 4a i dagens finansieringsforskrift, og fått søknaden innvilget, ikke har rett på å få dekket sine pensjonsutgifter etter forslaget til ny søknadsordning for samme periode. Ettersom ny søknadsordning tar utgangspunkt i barnehagens utgifter til pensjon samlet over tre år, betyr det at en barnehage tidligst kan få ekstra pensjonstilskudd gjennom søknadsordningen tre år etter at den eventuelt fikk innvilget søknad gjennom dagens søknadsordning i § 4a.

6.4.4. Særregel for private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenestepensjon

6.4.4.1. Innledning

Private barnehager leverer en velferdstjeneste på vegne av kommunene. Kommunen kan ha hatt et krav eller en forventning om at den private barnehagen skulle ha samme lønns- og pensjonsvilkår som for kommunens ansatte. Derfor har noen private barnehager hatt offentlig tjenestepensjon for sine ansatte. Eksempelvis har ansatte i menighetsbarnehager tilsluttet Kirkens arbeidsgiverorganisasjon (KA) offentlig tjenestepensjon siden de ansatte i disse menighetsbarnehagene fram til 1997 var kommunalt ansatte.

Et særlig forhold ved de offentlige tjenestepensjonene er at det ikke bare betales årlig pensjonspremie, men at det også i framtiden vil påløpe kostnader for pensjonsrettigheter som er opptjent på et tidligere tidspunkt. Midler avsatt til fremtidige pensjonsforpliktelser skal oppreguleres med den generelle lønnsveksten. Dette gjøres gjennom reguleringspremien. I reguleringspremien inngår også fremtidig pensjon for tidligere ansatte.

Etter de vedtatte endringene i barnehageloven skal private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenestepensjon få dekket sine pensjonsutgifter opp til en øvre grense, jf. barnehageloven § 19 b tredje ledd første punktum.

Departementet foreslår at dekning etter denne regelen skal baseres på barnehagens netto pensjonsutgift. Med netto pensjonsutgift menes det barnehagen faktisk har betalt og ført i sine regnskaper som betaling til pensjonsleverandøren, fratrukket ansattes eventuelle egenandel finansiert gjennom trekk på brutto lønn, samt fratrukket eventuell bruk av premiefond. Kommunen skal legge til kompensasjon for arbeidsgiveravgift på pensjon, det vil si arbeidsgiveravgiften som gjelder i den enkelte kommune.

I en ytelsesbasert ordning som offentlig tjenestepensjon vil barnehagens kostnad bestå av to deler. Én del som er årets pensjonspremie, og én del som er en aktuarberegnet pensjonskostnad som er endring i balanseført pensjonsforpliktelse eller netto pensjonsmidler. Små foretak kan velge å ikke balanseføre pensjonsforpliktelsen og vil dermed i praksis ikke skille mellom pensjonspremie og pensjonskostnad.

Barnehagene som omfattes av særregelen vil være små foretak, og departementet mener derfor at det er disse barnehagenes årlige pensjonspremie som skal dekkes opp til en øvre grense. Den øvre grensen er beskrevet i kapittel 6.4.4.3.

6.4.4.2. Hvilke barnehager bestemmelsen omfatter

Departementet foreslår at det er private barnehager som av historiske årsaker betaler årlig pensjonspremie til offentlig tjenestepensjonsordning som skal omfattes av særregelen.

For å identifisere de barnehagene som er aktuelle for denne særregelen, har departementet tatt utgangspunkt i barnehagene som i Basil-rapporteringen for 2022 har opplyst å ha offentlig tjenestepensjon i KLP eller SPK. Departementet har også benyttet åpne kilder som barnehagenes årsregnskap. Listen over barnehager følger vedlagt, se vedlegg I til forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager.

Det finnes barnehager som ikke står oppført med avtale hos pensjonsleverandøren, men som i Basil-rapporteringen har oppført at den har en offentlig tjenestepensjonsavtale. Dette kan være barnehager som ikke er eget selvstendig rettssubjekt, eller der personalansvaret er lagt til en landsomfattende organisasjon som har avtale med eksempelvis SPK. Disse barnehagene er inkludert i vedlegg I.

Listen over barnehager som er omfattet av særregelen i vedlegg I vil være uttømmende. Samtidig kan det være barnehager som bør omfattes av særregelen, men som av ulike årsaker ikke er fanget opp i kartleggingen, og det kan være barnehager departementet har inkludert som likevel ikke oppfyller alle kriteriene for

særbestemmelsen. Departementet ber derfor om høringsinstansenes innspill til listen, både om det er andre barnehager enn de som fremgår av vedlegg I som kvalifiserer til særregelen, og om det er barnehager som ikke bør stå på listen.

Det er forventet at antallet barnehager som har ansatte som er tilknyttet offentlig pensjonsordning vil reduseres med årene. På bakgrunn av dette vil det kunne bli behov for å endre forskriften.

Departementet foreslår at barnehagene som betaler inn til en avtale om offentlig tjenestepensjon årlig skal melde dette til kommunen. Barnehagen har plikt til å melde fra til Kunnskapsdepartementet uten ugrunnet opphold dersom barnehagens forpliktelser til å betale inn til en avtale om offentlig tjenestepensjon opphører.

6.4.4.3. Øvre grense for dekning av pensjonsutgifter etter særregelen

Målet med særregelen er at disse barnehagene skal få dekket sine pensjonsutgifter, samtidig er kostnader til ytelsespensjonsordninger avhengig av sluttlønn for de født før 1963, og det er behov for å ha en viss kostnadskontroll med at forpliktelsene ikke øker. Etter ny § 19 b tredje ledd skal barnehagene som omfattes av særregelen få dekket utgiftene, opp til en øvre grense. Den øvre grensen skal være basert på dagens kostnadsnivå for pensjon i disse barnehagene, med høyde for årlig regulering av pensjonspremien, samt tilsvarende pensjonsordninger i kommunale barnehager.

Pensjon er et område preget av stor kompleksitet, flere ulike ordninger og forskjeller i regler og innretning av de ulike pensjonsordningene. Det gjør det utfordrende å finne en øvre grense som er treffsikker. Departementet har vurdert ulike metoder for å sette den øvre grensen.

En mulighet er å sette en øvre grense basert på kommunens pensjonsutgifter i prosent av lønnsgrunnlaget i kommunene. Departementet har benyttet Statistisk Sentralbyrå sin tabell 12367 Detaljerte regnskapstall driftsregnskapet, kommunekonsern og – kasse, etter regnskapsomfang, funksjon og art for 2023. På landsbasis utgjør pensjonsinnskudd og trekkpliktige forsikringsordninger i snitt 19,5 prosent av lønnsutgifter for de funksjonene i kommuneregnskapet som omfatter barnehagesektoren. Kommunen med høyest prosentandel ligger på 26,1 prosent, laveste er 9,7 prosent.

Departementet har også vurdert den øvre grensen opp mot de nasjonale satsene som Telemarksforsking beregner hvert år, den foreslåtte øvre grense jf. barnehageloven § 19 b andre ledd og begrensningen som ligger i dagens

søknadsordning. Departementet mener ingen av disse metodene gir en god treffsikkerhet.

Etter en samlet vurdering foreslår departementet at den øvre grensen beregnes ut fra barnehagenes lønnsutgifter da det er lønn som utgjør pensjonsgrunnlaget. Pensjonsgrunnlaget er lønn og eventuelle pensjonsgivende tillegg. Overtid regnes imidlertid ikke med i pensjonsgrunnlaget. I avtalen om styring og finansiering av barnehager som ble inngått av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus på Stortinget 14. november 2024 er det forutsatt at den øvre grensen skal være basert på dagens kostnadsnivå for pensjon, med høyde for årlig regulering av pensjonspremien. De årlige pensjonsutgiftene kan variere fra år til år. Departementet har derfor ved vurderingen av øvre grense valgt å se på pensjonsutgiftenes andel av lønn i de navngitte barnehagene i perioden 2020 til 2023. Andelen varierer i 2020 fra 0 prosent til 18,9 prosent. I 2023 varierer det fra 0 prosent til 28,7 prosent. Premieinnbetalingene økte kraftig fra 2022 til 2023 noe som dels skyldes høy lønns- og prisvekst og dels endring i reguleringsmodellen. Statistikk fra Finans Norge viser at premieinnbetalingene til kommunal kollektiv pensjon økte betydelig mer enn premieinnbetalinger til privat kollektiv pensjon fra 2022 til 2023, samtidig har premiebetalingene til kommunal kollektiv pensjon gått noe ned fra 2023 til 2024. Departementet har derfor ved fastsetting av den øvre grensen sett på et gjennomsnitt over flere år. Departementet foreslår på bakgrunn av dette at den øvre grensen settes til 20 prosent av barnehagens lønnsutgifter.

Departementets foreslåtte øvre grense for disse barnehagene skiller seg ut fra den øvre grensen for søknadsordningen som er beskrevet i 6.4.3.3. Departementet begrunner dette med de særforhold som følger av en offentlig tjenestepensjonsordning, som for eksempel at virksomheten fortsetter å betale pensjon for ansatte som har sluttet.

Grensen skal bidra til at disse barnehagene får dekket sine pensjonsutgifter. Samtidig er det en forventning om at barnehagene som omfattes av denne ordningen ikke øker sine forpliktelser for å tilpasse seg systemet. Departementet vil følge med på utviklingen i pensjonsutgiftene for disse barnehagene og erfaringene vil kunne gi grunnlag for fremtidig diskusjon om eventuell framtidig innretning av tilskudd til pensjon.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på forslaget til den øvre grensen.

6.4.4.4. Krav til dokumentasjon av pensjonsutgifter

Innledning

Den foreslåtte særregelen skal dekke pensjonsutgiftene til barnehager som betaler for en offentlig tjenestepensjon inklusiv arbeidsgiveravgift. En slik særregel vil kreve at barnehagene kan dokumentere overfor kommunen at de har pensjonsutgifter som omfattes av særregelen. Departementet hører flere alternative forslag til hvordan barnehagene skal dokumentere pensjonsutgift som gir rett til tilskudd etter særregelen.

Alternativ 1 – Etterskuddsvis beregning og utbetaling av tilskudd

Dette alternativet innebærer at barnehagen først betaler pensjonspremie, og får utgiften refundert av kommunen etter innsendt dokumentasjon.

Et slikt alternativ innebærer innsending av kontoutskrift og/eller faktura.

Eksempelvis leverer KLP medio januar kontoutskrift for foregående år som viser detaljert oversikt over alle premiebelastninger og innbetalinger, inklusive bevegelser på premiefondet i løpet av året.

Alternativet vil innebære en administrativ forenkling fordi det ikke kreves omfattende etterskuddsvis rapportering og avregning. Ulempen med dette alternativet er at tilskuddet utbetales etter at utgiften har oppstått og kan medføre likviditetsmessige utfordringer for barnehagen. Denne ulempen kan reduseres ved at det inngås avtale med kommunen om terminvise utbetalinger.

Alternativ 2 – Foreløpig tilskuddsberegning og endelig avregning

Alternativet innebærer at barnehagen får utbetalt tilskudd ut fra prognose for kommende regnskapsår. Både KLP og SPK utgir i mai hvert år en prognose for kommende års pensjonspremie. Denne kan danne grunnlag for kommunenes utbetaling av pensjonstilskudd. Tilskudd utbetales a konto, opplysninger om faktisk pensjonsutgift kontrolleres når de foreligger og avregning gjennomføres. Dette kan tidligst gjennomføres når barnehagen har mottatt siste faktura. KLP fakturerer forskuddsvis per kvartal mens SPK fakturerer etterskuddsvis per termin (to måneder). Her er det ulik praksis i KLP og SPK.

Det må gjøres klart hvilke konsekvenser avregningen skal ha, for eksempel om et for høyt tilskudd skal betales tilbake eller om det blir trukket fra i tilskuddet for neste år. Dette alternativet er mer administrativt krevende. Kommunen må innhente informasjon både for å stipulere à konto tilskudd og for å foreta avregning av endelig tilskudd.

Barnehager som ikke direkte har avtale med pensjonsleverandøren, men som får fordelt en andel av pensjonsutgiften må i begge alternativene kunne dokumentere hvordan pensjonsutgiften er fordelt til barnehagen. Det følger også av dagens forskrift om regnskapsplikt mv. for private barnehager paragraf 5 fjerde ledd.

Alternativ 3 – Forutsetter beregning etter hovedregel med tillegg for merkostnad

Barnehagene får beregnet pensjonstilskudd etter hovedregelen i barnehageloven § 19 b første ledd. Dersom dette ikke dekker barnehagens pensjonsutgift, kan barnehagen få dekket mellomlegget. KLP fakturerer på forskudd kvartalsvis henholdsvis i januar, april, juli og oktober. Det vil si at private barnehager som har KLP i januar kan sende krav for merkostnaden for første kvartal, i april for andre kvartal osv.

Statens pensjonskasse fakturerer etterskuddsvis i henholdsvis mars, mai, juli, september, november og januar. Det vil si at barnehager som har avtale med SPK sender krav for merkostnaden til kommunen i henholdsvis mars, mai, juli, september, november og januar.

Departementet ber om høringsinstansenes innspill til alternativene.

Vedrørende egenkapitalstilskudd

Når pensjonsfondene i KLP øker, medfører det behov for økt egenkapital. Som eier i KLP må barnehagen innbetale tilskudd til nødvendig oppbygging av egenkapitalen. Styret i KLP kan beslutte å gi avkastning på innbetalt egenkapitaltilskudd. Flyttes kundeforholdet fra KLP vil egenkapitaltilskuddet kunne bli tilbakebetalt til barnehagen. Egenkapitaltilskudd er ikke premie, og fremkommer derfor ikke av premieoversikten. Departementet mener dette tilsier at dekning av egenkapitaltilskuddet ikke skal være en del av det særregelen skal dekke.

6.4.5. Familiebarnehager og åpne barnehager

Hovedregelen om pensjonstilskudd etter barnehageloven § 19 b vil gjelde også for familiebarnehager og åpne barnehager. Departementet ser ikke behov for å gjøre unntak for familiebarnehager og åpne barnehager for forslagene i dette kapitlet, og forslår derfor at de skal gjelde tilsvarende for familiebarnehager og åpne barnehager. Departementet ber om høringsinstansenes innspill til om det er behov for tilpasninger for familiebarnehager og åpne barnehager.

Støtter dere forslaget om å fastsette tre prosentsatser på hhv. 5, 8 og 11 prosent? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Det vises til våre kommentarer ovenfor.

Departementets høringsnotat er utydelig på hvordan forslaget til ny forskrift eventuelt vil følges opp med endring i rammeoverføringer til kommunene. Erfaring fra tidligere nedjusteringer i pensjonssjablongene har vært kutt i rammeoverføringene til kommunene.

Fredrikstad kommune støtter ikke forslaget om å fastsette og vedta en av tre prosentsatser, som multipliseres med lønnsnivået i de private barnehagene, da ordningen forventes å bli både kostnadsdrivende på sikt og vil genererer betydelig merarbeid for kommunene. Fredrikstad kommune ønsker ikke å dekke kostnader for de private barnehagenes valg av en mer kostbar pensjonsordning over tid. Kommunenes økonomi må forventes å bli strammere på sikt dersom forslaget fra departementet blir vedtatt slik det foreligger. Fredrikstad kommune ønsker i stedet en fastsatt prosentsjablong av lønnen i de kommunale barnehagene og uten søknadsordning om ekstra pensjonstilskudd.

Forslaget fra departementet legger opp til at de private barnehagene skal få dekket sine kostnader for den pensjonsordning de har og den pensjonsordning de velger for framtiden, men opp til en maksimal grense på 13 %. Pensjonstilskuddet skal kommunene pålegges å betale for. De private barnehagene vil derfor på sikt velge den maksimalt beste pensjonsordning som de får dekket kostnadene for av kommunene, enten det er 11, 13 prosent eller eventuelt høyere. Fredrikstad kommune mener derfor at forslaget fra departementet med stor sannsynlighet vil bli svært kostnadsdrivende for kommunene på sikt. At pensjonstilskuddet skal beregnes av lønnsnivået i de private barnehagene, som kommunene skal betale for, vil i seg selv bli kostnadsdrivende. Både lønn og pensjon er viktig for å konkurrere om gode

fagfolk som det ofte er rift om i sektoren. Forslaget vil bety at de private barnehagene vil få et insitament til å bevilge seg et høyest mulig lønnsnivå og maksimalt god pensjonsordning for å være konkurransedyktig, da pensjonsutgiftene skal dekkes av kommunene. Forslaget vil svekke kommunenes økonomi og konkurransekraft om fagfolk.

Forslaget om et utvalg av tre prosentsatser som skal multipliseres med lønnsutgifter i de private barnehagene, vil på lang sikt ha liten betydning. De private barnehagene vil uansett tilpasse seg til den øvre prosentsats/ -sjablong som gir den beste pensjonsordning og høyest oppnåelige kostnadsdekning. På sikt vil pensjonsordningene bli gode og trolig bli likere, men fortsatt vil det være komplisert å sammenligne avtalevilkårene i mellom. På kort sikt vil svært ulike pensjonsordninger hos de private barnehagene innebære betydelig merarbeid med vurderingen av hvilke av de tre prosentene som passer best å vedta. Dette nødvendige kommunale skjønnet kan ofte være grunnlag for klage.

Støtter dere forslaget om at kommunen skal velge prosentsats basert på pensjonsvilkårene til den private barnehagen? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Det vises til våre kommentarer ovenfor.

Fredrikstad kommune støtter ikke at kommunene skal velge prosentsats basert på pensjonsvilkårene til den private barnehagen. Pensjonsordninger er kompliserte å sammenligne og vil gi betydelig merarbeid og økonomisk usikkerhet for kommunene enn med dagens regelverk.

Støtter dere forslaget om en søknadsordning der barnehager som samlet over de tre siste årene har mer enn 5 prosent høyere utgifter til pensjon enn det de får dekket etter hovedregelen, får dekket utgiftene som overstiger 5 prosent? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Det vises til våre kommentarer som vist ovenfor.

Fredrikstad kommune støtter ikke forslaget om en søknadsordning der barnehagene får dekket pensjonsutgifter som overstiger 5 prosent av pensjonstilskuddet. Fredrikstad kommune ønsker heller et fastsatt pensjonstilskudd som de private barnehagene bør tilpasse sin pensjonsordning til, og ikke omvendt slik departementet foreslår.

Som nevnt ovenfor varsler Fredrikstad kommune at forslaget fra departementet vil bli svært kostnadsdrivende ettersom de private barnehagene vil inngå bedre og dyrere pensjonsordninger på sikt som kommunene skal betale for, uten forespeiling om statlig økonomisk kompensasjon for merkostnadene.

Støtter dere at kommunens plikt til å dekke barnehagens pensjonsutgifter etter søknadsordningen begrenses oppad til 13 prosent av pensjonsgivende lønn i barnehagen? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Det vises til våre kommentarer ovenfor.

Fredrikstad kommune støtter ikke kommunenes plikt til å dekke barnehagens pensjonsutgifter som beregnes av pensjonsgivende lønn i de private barnehagene. Forslaget vil bli sterkt kostnadsdrivende for kommunene slik beskrevet ovenfor.

Fredrikstad kommune vil støtte at pensjonstilskuddet beregnes som 13 % av pensjonsgivende lønn i de kommunale barnehagene og som de private barnehagene må tilpasse sin pensjonsordning til. Søknadsordningen om ekstra pensjonstilskudd bør avvikles. Kommunen forutsetter at kommunens merutgifter til pensjonstilskudd som følge av endringen i forskrift, kompenseres av staten fullt ut.

Kommunen foreslår at pensjonstilskuddet gjennom forskrift øremerkes kun til pensjon og skal avsettes på egen konto uten mulighet for uttrekk til annet enn til å dekke barnehagens pensjonsforpliktelser. Ubenyttede pensjonstilskudd, etter en tid f. eks. tre år, bør i så fall tilbakebetales til kommunene eller tilsynsmyndighet.

Har dere innspill til hvilke barnehager som skal omfattes av særregelen for private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenestepensjon? Hvis ja, hvilke barnehager må legges til eller fjernes?

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune kjenner ikke til private barnehager som har avtaler om offentlig tjenestepensjon i vår kommune.

Støtter dere at den øvre grensen for dekning etter særregelen for private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenestepensjon settes til 20 prosent av barnehagens lønnsutgifter? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Samme begrunnelse som nevnt ovenfor.

Fredrikstad kommune mener pensjonstilskuddet bør være fast og likt for de private barnehagene. Pensjonstilskudd bør være øremerket til å dekke pensjonsutgifter. De private barnehagene bør derfor tilpasse sin pensjonsordning og kostnader til dette faste tilskuddet og ikke omvendt. Kommunene må kompenseres fullt ut for sine pensjonsforpliktelser gjennom forslaget.

Støtter dere krav til dokumentasjon av pensjonsutgifter etter særregelen i tråd med alternativ 1 (etterskuddsvis beregning og utbetaling av tilskudd)? Utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Samme begrunnelse som nevnt ovenfor.

Fredrikstad kommune mener pensjonstilskuddet bør være fast og likt de private barnehagene i mellom og som er øremerket for å dekke pensjonsutgifter. De private barnehagene bør tilpasse sin pensjonsordning til dette faste tilskuddet og ikke omvendt.

Støtter dere krav til dokumentasjon av pensjonsutgifter etter særregelen i tråd med alternativ 2 (foreløpig tilskuddsberegning og endelig avregning)? Utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Samme begrunnelse som nevnt ovenfor.

Fredrikstad kommune mener pensjonstilskuddet bør være fast og likt de private barnehagene i mellom og som er øremerket for å dekke pensjonsutgifter. De private barnehagene bør tilpasse sin pensjonsordning til dette faste tilskuddet og ikke omvendt.

Støtter dere krav til dokumentasjon av pensjonsutgifter etter særregelen i tråd med alternativ 3 (beregning etter hovedregelen med tillegg for merkostnad)? Utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Samme begrunnelse som nevnt ovenfor.

Fredrikstad kommune mener pensjonstilskuddet bør være fast og likt de private barnehagene i mellom og som er øremerket for å dekke pensjonsutgifter. De private barnehagene bør tilpasse sin pensjonsordning til dette faste tilskuddet og ikke omvendt.

Støtter dere at hovedregelen om pensjonstilskudd etter barnehageloven § 19 b også skal gjelde for familiebarnehager og åpne barnehager? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Samme begrunnelse som nevnt ovenfor.

Fredrikstad kommune mener pensjonstilskuddet bør være fast og lik de private barnehagene i mellom og som er øremerket for å dekke pensjonsutgifter. De private barnehagene bør tilpasse sin pensjonsordning til dette faste tilskuddet og ikke omvendt.

7. Eiendomstilskudd til private barnehager

7.1. Innledning

I dette kapittelet foreslår departementet nærmere regler om eiendomstilskudd til private barnehager. Eiendomstilskuddet er foreslått å erstatte dagens kapitaltilskudd. Forslagene må ses i sammenheng med de vedtatte endringene i barnehageloven i Prop. 138 L (2024–2025) og Innst. 510 L (2024–2025).

7.2. Gjeldende rett

Private ordinære barnehager får i dag tilskudd til eiendomskostnader gjennom det ordinære driftstilskuddet i tillegg til et eget kapitaltilskudd. Kapitaltilskuddet er ment å kompensere for rente- og avskrivningskostnader.

Kapitaltilskuddet er beregnet etter en metode fastsatt ved omleggingen av tilskuddssystemet i 2016. Satsene beregnes årlig av Telemarksforsking på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Utgangspunktet for beregningene er tallgrunnlag fra ordningen for barnehagelån i Husbanken.

Kommunen skal gi kapitaltilskudd til private ordinære barnehager per heltidsplass ut fra barnehagebyggets godkjenningsår. Departementet fastsetter årlige nasjonale satser for tilskuddet. Størrelsen på kapitaltilskuddet avtar trinnvis etter hvert som barnehagebygget blir eldre. Nyere barnehager får dermed et høyere kapitaltilskudd enn eldre barnehager.

Private familiebarnehager mottar også tilskudd etter sats fastsatt av departementet. Disse beregnes også av Telemarksforsking etter en annen metodikk og er ikke differensiert etter godkjenningsår.

Åpne barnehager mottar ikke et eget kapitaltilskudd. Åpne barnehager skal kompenseres for kapitalkostnader gjennom det ordinære tilskuddet.

7.3. Endringer i barnehageloven

Etter de vedtatte endringene i barnehageloven, Prop. 138 L (2024–2025), skal kommunen gi tilskudd til eiendom til godkjente private barnehager med rett til tilskudd, jf. § 19 c. Departementet gir forskrift om eiendomstilskudd.

7.4. Departementets vurdering og forslag

7.4.1. Formålet med eiendomstilskudd

Departementet foreslår at avgrensningen som ligger til grunn for dagens kapitaltilskudd videreføres. Det betyr at eiendomstilskuddet er ment å gi kompensasjon for «rente- og avskrivningskostnader». Denne typen kostnader i kommunale barnehager skal dermed, som i dag, holdes utenfor ved beregningen av driftstilskuddet. Målet med tilskuddet skal være å kompensere for rimelige eiendomskostnader knyttet til å eie barnehagebygg.

7.4.2. Nivået og innretting av eiendomstilskuddet

BDOs rapport «Finansiering og regulering av private barnehagers eiendomskostnader 2016-2021», viser at kapitaltilskuddet treffer relativt godt på sektorens kapitalkostnader. Dette til tross for at det de siste årene har vært en rekke salg av barnehager og barnehageeiendom som har bidratt til at eiendomskostnader i sektoren har økt. Det er imidlertid stor variasjon mellom barnehager. Mange barnehager har ferdig nedbetalte lån og har dermed tilnærmet null eller svært begrensede kostnader, mens barnehager som er solgt med tilbakeleieavtaler har svært høye kostnader. For sektoren samlet ble 70 prosent av kapitalkostnadene dekket gjennom kapitaltilskuddet i 2021. For barnehagene som eier bygget selv, ble 110 pst. av kapitalkostnadene dekket, mens barnehager som leier internt i eget konsern eller leier eksternt fikk henholdsvis 50 prosent og 55 prosent av kostnadene dekket, se BDO, finansiering og regulering av private barnehagers eiendomskostnader 2016-2021. På bakgrunn av at formålet med tilskuddet skal være å kompensere for rimelige kostnader knyttet til å eie barnehagebygg, mener departementet det er rimelig å videreføre nivået på dagens kapitaltilskudd i det nye eiendomstilskuddet.

7.4.3. Avvikle differensiering etter godkjenningsår

Departementet foreslår videre å avvikle dagens differensiering etter godkjenningsår og i stedet innføre én felles sats. Ved innføringstidspunktet vil denne satsen beregnes ved å ta utgangspunkt i nivået på det gjeldende kapitaltilskuddet.

Ved å ikke lenger differensiere etter godkjenningsår, vil nye barnehager få mindre tilskudd sammenlignet med i dag, mens eldre barnehager vil få høyere tilskudd. Over barnehagens livsløp vil imidlertid samlet tilskudd være på om lag samme nivå som i dag.

Bakgrunnen for omleggingen er blant annet at barnehagesektoren i realiteten er ferdig utbygd og at departementet mener det ikke lenger er nødvendig at tilskuddssystemet stimulerer til bygging av nye private barnehager. Videre viser departementet til at det er mange eldre barnehager med rehabiliteringsbehov som i dag mottar mindre i kapitaltilskudd. Selv om nyere barnehager har noe høyere eiendomskostnader enn eldre barnehager, anslår likevel departementet forslaget til omlegging vil gjøre treffsikkerheten noe bedre samlet sett. Departementet viser videre til at tallgrunnlaget fra Husbanken, som differensieringen av det nåværende tilskuddet er basert på, er i ferd med å bli utdatert som følge av at låneordningen for Husbanklån er avviklet.

Det å fastsette et nasjonalt tilskudd med felles sats for alle barnehager vil nødvendigvis medføre at det er begrensninger i hvor treffsikkert eiendomstilskuddet kan bli. I forbindelse med det arbeidet med forslag til endringer i barnehageloven med forskrifter vinteren 2023-2024, vurderte departementet ulike alternativer for å

differensiere et nytt nasjonalt tilskudd, men fant ikke hensiktsmessige løsninger. Tilsvarende vurderinger ble også gjort ved omleggingen av kapitaltilskuddet i 2016. Analyser viste eksempelvis at det er begrenset geografisk variasjon i barnehagenes eiendomskostnader, slik at det er lite hensiktsmessig å differensiere tilskuddet etter barnehagens beliggenhet. Videre er det krevende å innrette tilskuddsregelverket på en god måte slik at det hensyntar variasjonen som skyldes underliggende faktorer bak variasjonen i eiendomskostnader. Mer kompliserte modeller beregnet med utgangspunkt i forhold i barnehagen, vil også kunne gi uheldige insentiver til tilpasninger.

7.4.4. Årlig justering av tilskudd

I likhet med øvrige komponenter i tilskuddssystemet må eiendomstilskuddet justeres årlig for å ta høyde for prisvekst. Dagens kapitaltilskudd justeres med en kombinasjon av anslag for kommunal prisvekst (kommunal deflator) og rentesats for lån i Husbanken. Siden låneordningen for barnehagelån i Husbanken er avviklet og departementet har foreslått at tallgrunnlaget fra ordningen ikke lenger skal benyttes i fastsettelsen av tilskuddet, er det ikke hensiktsmessig å videreføre justeringen av tilskuddet med rentesatser for husbanklån. Departementet har gitt BDO i oppdrag å vurdere hvordan eiendomstilskuddet kan justeres. I notatet «Alternativer for justering av eiendomstilskudd til private barnehager» har BDO sett på flere alternativer og anbefalt at tilskuddet i sin helhet justeres med en prisindeks. BDO har vurdert flere alternative indekser og har som hovedanbefaling at tilskuddet justeres med konsumprisindeksen (KPI). BDO mener justering med KPI vil gi en enkel og forutsigbar justering som også vil tilstrekkelig god treffsikkerhet. BDO har også vurdert justering med kommunal deflator, men mener denne indeksen ikke kommer like godt ut som KPI når det kommer til treffsikkerhet. Departementet er enig i at det fremstår som mest hensiktsmessig å justere eiendomstilskuddet med en prisindeks, men forslår at tilskuddet justeres med kommunal deflator. Departementet viser til at øvrige komponenter i tilskuddssystemet justeres med kommunal deflator og at statlig finansiering av kommunesektoren justeres i tråd med deflatoren. Dersom eiendomstilskuddet justeres med kommunal deflator vil det derfor være en nær sammenheng mellom finansiering av kommunesektoren og regelverket for kommunenes finansiering av private barnehager. Når det gjelder treffsikkerhet, så viser departementet til at KPI og kommunal deflator har hatt tilsvarende utvikling de siste årene og at begge indeksene er bygget opp av en rekke komponenter som ikke har en direkte sammenheng med utviklingen i eiendomskostnader. Departementet mener derfor treffsikkerheten til indeksene vil være på omtrent samme nivå.

Med dette forslaget vil departementet årlig offentliggjøre justerte satser for eiendomstilskuddet basert på anslag for kommunal deflator fra nasjonalbudsjettet, tilsvarende prisjusteringen av øvrige komponenter i tilskuddssystemet. Departementet viser til at en fordel med å justere eiendomstilskuddet med kommunal deflator, vil være at det også for eiendomstilskuddet vil være en klarere sammenheng mellom hva kommunene blir kompensert for av staten og hvor mye den forventes å

utbetale i eiendomstilskudd til barnehagene. Justeringen med kommunal deflator vil være en forenkling sammenlignet med nåværende tilskuddsberegning. Forenklingen vil innebære at det vil være en løsere kobling mellom barnehagenes eiendomskostnader og justeringen av tilskuddet. Noen år vil veksten i eiendomstilskuddet kunne være høyere enn veksten i eiendomskostnader tilsier, mens andre år vil den kunne være lavere. Dette vil imidlertid også være tilfellet med de øvrige alternativene som er vurdert.

7.4.5. Familiebarnehager og åpne barnehager

For familiebarnehager foreslår departementet at eiendomstilskuddet innrettes på tilsvarende måte som for ordinære barnehager. Det vil si at gjeldende sats vil prisjusteres årlig med kommunal deflator.

For åpne barnehager foreslår departementet at det fremdeles ikke skal fastsettes et eget eiendomstilskudd. Kapitalkostnadene skal derfor fremdeles dekkes gjennom tilskudd til drift.

Støtter dere forslaget om å videreføre nivået på dagens kapitaltilskudd i det nye eiendomstilskuddet? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

I følge opplysninger fra departementet ovenfor ble kapitalkostnadene for private barnehager dekket med 110 % for barnehageeiere som eier barnehagebygget selv. Det bør være et mål at kapitalkostnadene dekkes inntil 100%, men ikke mer enn på dagens nivå.

Støtter dere forslaget om å avvikle dagens differensiering etter godkjenningsår og i stedet innføre én felles sats? Hvis nei, utdyp gjerne.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune har ingen sterke meninger om dette. Felles sats vil være enklere for kommunene å håndtere i tilskuddsberegningen. Nyere utbygde barnehager vil ha høyere kapitalkostnader, men også lavere kostnader for forvaltning-, drift-, og vedlikeholdskostnader sammenlignet med eldre barnehagebygg.

Støtter dere forslaget om å justere eiendomstilskuddet med kommunal deflator? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune har ingen sterke meninger om forslaget som vil gjøre det enkelt for kommunene å justere i tilskuddet. Ved ulik utvikling i deflator- og renteutvikling, kan det medføre avvik mellom faktisk og kompensert kostnadsutvikling.

Støtter dere forslaget om at eiendomstilskuddet for familiebarnehager innrettes på tilsvarende måte som for ordinære barnehager? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune har ingen kommunale familiebarnehager og synes at bruk av nasjonal tilskuddssats for både drifts- og kapitaltilskudd fungerer godt for partene i kommunen.

Støtter dere forslaget om å videreføre at kapitaltilskudd for åpne barnehager dekkes gjennom tilskudd til drift? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune støtter forslaget, men foreslår at kommunene bør kunne velge nasjonal sats dersom kommunen finner det formålstjenlig.

8. Overgangsregel for samlet tilskudd

8.1. Innledning

De nye reglene i barnehageloven om tilskudd til private barnehager legger opp til at tilskuddene skal bli mer treffsikre på de private barnehagenes utgiftsnivå. Adgangen til å holde utgifter som skyldes særlige driftsforutsetninger og behov utenfor beregningsgrunnlaget, og plikten til å gi ekstra grunntilskudd til private barnehager med de samme driftsforutsetningene gir, sammen med reglene om kommunale satsninger, kommunene mulighet til å tilpasse driftstilskuddet bedre til behovene i hver enkelt barnehage. Private barnehager som har særlige driftsforutsetninger eller behov, vil kunne få mer tilskudd, mens barnehager som ikke har disse behovene, vil kunne få mindre. Kommunen får mulighet til å ha satsinger der utgiftene holdes utenfor tilskuddsgrunnlaget, men må samtidig likebehandle private og kommunale barnehager. Også pensjonstilskuddet legges om i en retning som skal gjøre det mer treffsikkert. Eiendomstilskuddet videreføres, men justeres blant annet ved at det ikke skal differensieres etter barnehagens godkjenningsår, noe som vil påvirke fordelingen mellom barnehagene.

Selv om endringene går i en retning som gjør tilskuddet mer treffsikkert på utgiftsbehovet, slik at barnehagene har gode forutsetninger til å tilpasse driften til de tilskuddene som kan forventes framover, kan det være utfordringer med å tilpasse seg til raske endringer. Barnehagene kan ha lagt opp driften basert på det inntektsgrunnlaget som følger av det gjeldende regelverket. Når endringene i barnehageloven trer i kraft, kan barnehagene trenge tid til å justere driften i tråd med det nye tilskuddsnivået.

Hensynet til stabile og forutsigbare rammevilkår taler for at det bør innføres en overgangsregel for tilskuddet til private barnehager. Formålet skal være at barnehager som får reduksjon i tilskuddet på grunn av endringene i regelverket, får tid til å tilpasse driften til de nye økonomiske forutsetningene. Det er reduksjoner som følge av endringene i regelverket for tilskudd som skal omfattes av overgangsregelen. Den skal ikke være en sikring mot endringer i tilskuddet generelt. Reduksjon i tilskuddet på grunn av nedgang i barnetallet skal for eksempel ikke omfattes av den foreslåtte overgangsordningen.

8.2. Gjeldende rett

Barnehageloven § 57 fjerde ledd gir hjemmel for at departementet kan gi forskrift med nærmere overgangsregler.

8.3. Departementets vurdering og forslag

8.3.1. En overgangsregel for barnehager som får redusert tilskudd

Departementet foreslår å innføre en overgangsordning som begrenser hvor stor reduksjon de private barnehagene kan få i tilskuddet totalt sett de første årene etter at de nye reglene om beregning av tilskudd til private barnehager, har trådt i kraft. Formålet med den foreslåtte overgangsordningen skal være å sikre helheten i finansieringssystemet i en overgangsperiode ved at barnehager som får reduksjon i tilskuddet på grunn av endringene i regelverket, får tid til å tilpasse driften til de nye økonomiske forutsetningene.

For å avgjøre hvilke barnehager som skal omfattes av den foreslåtte overgangsordningen, må det være et sammenligningsgrunnlag. Dette grunnlaget kan være tilskuddet de private barnehagene mottok det siste året med dagens finansieringsforskrift, men slik at det prisjusteres. Alternativt kan det være tilskudd beregnet etter tidligere regelverk, men basert på tilskuddsårets forutsetninger.

Departementet legger opp til en overgangsregel som kommunene skal ta hensyn til når de fastsetter tilskudd til barnehager som har krav på det, uten forutgående søknad. Det vil være administrativt merarbeid for kommunene med å beregne tilskudd etter både tidligere og nytt regelverk. Departementet mener derfor at sammenligningsgrunnlaget bør være tilskuddet den private barnehagen mottok det siste året med dagens finansieringsforskrift, men slik at dette prisjusteres. På denne måten vil den samlede endringen i tilskudd være grunnlaget for overgangsordningen. Om en barnehage vil omfattes av overgangsordningen, vil dermed kunne påvirkes av endringer i tilskuddet som ikke er et resultat av endringer i regelverket. Det kan innvendes at formålet med overgangsordningen ikke er å ta hensyn til andre endringer enn de som skyldes endringer i regelverket. Samtidig kan utfordringene for barnehagene med å tilpasse seg lavere tilskudd være like store uavhengig av årsak. Det kan derfor være en fordel at overgangsordningen baseres på summen av endringer i tilskudd. Endringer i barnetall skal likevel ikke hensyntas i overgangsordningen. Ved å basere overgangsordningen på tilskudd per barn, vil den ikke påvirkes av endringer i samlet tilskudd som skyldes endringer i antall barn.

Departementet foreslår at utgangspunktet for overgangsordningen skal være tilskuddet for siste året med gammel finansieringsordning. For å gjøre det sammenlignbart med tilskudd for året etter, som blir første året med ny finansieringsforskrift, skal det prisjusteres med kommunal deflator. Det er

gjennomsnittlig tilskudd per alderskorrigerte barn som skal være grunnlaget for vurderingen. Beregnet samlet tilskudd må derfor fordeles på antall barn.

Den nye tilskuddsordningen har disse komponentene:

Grunntilskudd

Ekstra grunntilskudd

Tilleggstilskudd

Pensjonstilskudd (enten ordinært pensjonstilskudd pluss eventuelt tilskudd etter søknadsordning eller pensjonstilskudd etter særregel for barnehager med historiske pensjonsforpliktelser)

Eiendomstilskudd

Utgangspunktet for sammenligning med tilskudd etter tidligere ordning skal være samlet tilskudd etter ny ordning.

Tilleggstilskuddet er en komponent i den nye tilskuddsmodellen som kommunen kan gi utover det den er pålagt gjennom regelverket, med en tydeliggjøring av den ulovfestede vilkårslæren om adgangen til å stille vilkår for slike tilskudd. Adgangen for kommunen til å stille vilkår innebærer at denne delen av tilskuddet kan være bundet opp i utgifter for å oppfylle vilkårene. Barnehagene kan dermed ikke benytte en økning i dette tilskuddet til å veie opp for reduksjoner i andre deler av tilskuddet. Det kan anføres at denne delen av tilskuddet derfor ikke bør være med i grunnlaget for overgangsordningen. På den andre siden kan det gjøre sammenligningen med tidligere tilskudd misvisende hvis tilleggstilskuddet ikke tas med. Selv om tilleggstilskuddet kan være bundet opp i utgifter for å oppfylle vilkårene, er dette tilskuddet reelt en del av den kommunale finansieringen av de private barnehagene. En eventuell reduksjon i tilskudd fra gammel til ny ordning vil bli overvurdert dersom tilleggstilskuddet holdes utenfor sammenligningen. Departementet legger derfor til grunn at også denne komponenten skal være med når kommunen skal sammenligne tilskuddet med tilskuddet den private barnehagen mottok siste året med tidligere regler. Sammenligningsgrunnlaget skal være summen av alle komponentene i den nye tilskuddsordningen.

Pensjonstilskuddet etter søknad vil fungere som en overgangsordning for barnehager som får reduksjon i pensjonstilskudd. Dette skal ikke kompenseres dobbelt. Tillegget til pensjonstilskudd skal derfor være med i sammenligningsgrunnlaget, slik at det tas hensyn til dette tilskuddet når det vurderes om reduksjonen i tilskuddsnivå er stor nok til at en barnehage omfattes av overgangsregelen. Nedgang i pensjonstilskudd som er kompensert gjennom søknadsordningen, vil dermed ikke hensyntas i den generelle overgangsordningen. Samordningen med søknadsordningen i

pensjonstilskuddet kompliserer overgangsordningen, fordi pensjonstilskuddet må være avklart før man kan ta stilling til om barnehagen omfattes av overgangsregelen. Det er likevel ikke rimelig at overgangsordningen skal ivareta endringer som allerede er kompensert, og det er derfor nødvendig at alle komponenter i det nye tilskuddet fanges opp av overgangsordningen.

8.3.2. Vilkår for å komme inn under overgangsordningen

Overgangsordningen kan innføres som en generell ordning for alle barnehager, eller den kan innrettes med en terskel for hvor stor reduksjonen i tilskudd må være før den slår inn. Formålet med overgangsordningen er å lette tilpasningen til det nye tilskuddsnivået for barnehager som får en stor reduksjon i tilskuddet. For barnehager der endringene gir små utslag, er det i mindre grad behov for en overgangsordning. Departementet legger derfor opp til at overgangsregelen inntrer når reduksjonen i tilskudd overstiger en terskel, og at denne terskelen øker år for år så lenge overgangsordningen varer, slik at tilskuddet til den private barnehagen blir gradvis redusert. Sammenligningsgrunnlaget skal være det samlede tilskuddet den private barnehagen mottok siste året med tidligere regler, indeksregulert med kommunal deflator. Departementet foreslår at terskelen for overgangsregelen settes til fem prosent reduksjon i tilskuddet første året, åtte prosent andre året og ti prosent tredje året med nytt regelverk. Dette innebærer at det første året tilskuddet beregnes etter den nye finansieringsforskriften, skal en reduksjon i det samlede tilskuddet per heltidsplass ikke overstige fem prosent. Tilsvarende skal en reduksjon i det samlede tilskuddet per heltidsplass ikke overstige åtte prosent det andre året og ti prosent det tredje året. Tilskuddene i henholdsvis år 1, 2 og 3 med den nye finansieringsforskriften holdes opp mot terskelverdiene. Tilskuddet kan ikke reduseres utover terskelverdiene. Hvordan nedtrappingen blir, er derfor avhengig av utviklingen i tilskuddet. En barnehage som for eksempel får en reduksjon i tilskuddet på ti prosent første året og åtte prosent andre året sammenlignet med prisjustert tilskudd etter gammel ordning, vil være omfattet av overgangsordningen i år 1, men ikke i år 2.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på de foreslåtte terskelverdiene.

8.3.3. Varighet av overgangsordningen

Den nye tilskuddsmodellen gir kommunene større handlefrihet. Dersom en kommune benytter handlefriheten til å gjøre endringer som innebærer økte tilskudd til noen barnehager og reduserte tilskudd til andre, vil den få utgifter som følge av overgangsregelen for barnehagene som får redusert tilskuddet utover terskelverdiene. Overgangsordningen kan derfor innebære et insentiv for kommunene til å vente med å ta i bruk den økte handlefriheten til etter at overgangsordningen har utløpt, noe som ikke er i tråd med formålet med omleggingen. På den andre siden vil slike tilpasninger fra kommunenes side bidra til

å dempe utslagene i overgangen mellom gammel og ny ordning, noe som er i samsvar med formålet med overgangsordningen. Uansett mener departementet at de mulige insentivene overgangsordningen kan innebære, tilsier at den ikke bør vare lenge. Departementet foreslår at nedtrappingen av tilskudd til de barnehagene som kommer inn under overgangsordningen, skjer over tre år.

Overgangsordningen skal være en midlertidig ordning for innfasing av endringene i tilskudd som følger av dette forslaget til ny finansieringsforskrift. Den skal ikke være en fast løsning for hvordan endringer i regelverket skal innfases gradvis. Ordningen avvikles når overgangsperioden på tre år har gått ut. Departementet foreslår derfor at det reguleres at regelen oppheves 1. januar 2029, slik at det er klart at regelen er midlertidig. Se forslag til § 26 andre ledd.

Støtter dere forslag til overgangsregel for barnehager som får redusert tilskudd? Utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune mener forslaget til overgangsregler er for komplisert både å iverksette og følge opp for kommunene, særlig for kommuner med mange private barnehager.

Forlaget er uklart om og hvordan kommunene vil bli kompensert av staten for merkostnader og merarbeid i overgangsperioden.

9. Tilbakebetaling av tilskudd

9.1. Innledning

I dette kapitlet foreslås det regler om tilbakebetaling av tilskudd i tilfeller der en barnehage mottar høyere tilskudd enn den har krav på grunnet feil fra barnehagens side.

9.2. Gjeldende rett

Kommunen kan fatte vedtak om tilbakebetaling mot private barnehager som grunnet feil fra barnehagens side, mottar høyere tilskudd enn den har krav på, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 13.

9.3. Departementets vurdering og forslag

Etter departementets syn bør ikke barnehager ha rett til å beholde tilskudd som de ikke har krav på og som de har mottatt som følge av en feil fra barnehagens side. Slike feil kan for eksempel være feilrapportering av barnetall eller aldersfordeling av barn over og under tre år. Departementet foreslår derfor å videreføre regelen om at kommunen kan fatte vedtak om tilbakebetaling overfor private barnehager som grunnet feil fra barnehagens side, mottar høyere tilskudd enn den har krav på. Det vil være opp til kommunen å avgjøre om den vil fatte vedtak om tilbakebetaling.

Den foreslåtte bestemmelsen omfatter ikke for mye utbetalt tilskudd som alene skyldes feil fra kommunens side.

Se forslag til § 21.

Støtter dere forslaget om å videreføre at kommunen kan fatte vedtak om tilbakebetaling overfor private barnehager som grunnet feil fra barnehagens side, mottar høyere tilskudd enn den har krav på? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune foreslår at kommunene også kan fatte vedtak om tilbakebetaling som grunnet feil i kommunens opprinnelige vedtak. Det bør være mulig for kommunene å korrigere sitt tilskuddet, dersom for feil blir oppdaget, f.eks. valgt pensjonssjablong.

Det betyr at dersom de private barnehagene bryter f. eks bemanningsnorm, bør kommunene kunne fatte vedtak om tilbakebetaling av tilskudd.

10. Klageinstans

10.1. Innledning

I dette kapitlet foreslås det regler om hvem som er klageinstans for vedtak fattet i medhold av forskriften.

10.2. Gjeldende rett

Statsforvalteren er klageinstans for kommunens vedtak etter § 1, § 4a første ledd, § 5a første ledd, § 6 andre ledd, § 9 og § 13, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 14.

10.3. Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår å videreføre at statsforvalteren er klageinstans for vedtak som kommunen har fattet etter bestemmelsene i forskriften, se forslag til § 22. Bestemmelsen innebærer at det gjøres unntak fra hovedregelen i forvaltningsloven § 28 om at kommunens eget klageorgan er klageinstans. For øvrig gjelder reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven.

Støtter dere forslaget om å videreføre at statsforvalteren er klageinstans for vedtak som kommunen har fattet etter bestemmelsene i forskriften? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Landets statsforvaltere kan ha ulike vurderinger og tolkninger av regelverket. Fredrikstad kommune foreslår derfor at enten Utdanningsdirektoratet eller en av landets statsforvaltere utpekes som klageinstans for å sikre at tolkningen av regelverket blir entydig og nasjonal.

11. Refusjon for barn fra andre kommuner

11.1. Innledning

I dette kapitlet foreslås det regler om kommunens rett til refusjon for barn fra andre kommuner og hvordan refusjonskrav skal beregnes.

11.2. Gjeldende rett

Kommuner som har private barnehager med barn som er folkeregistrert i en annen kommune, har rett til refusjon for barnehageplassen fra kommunen der barnet er folkeregistrert, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 15 første ledd.

Hvis barnet går i ordinær privat barnehage, skal kommunen i beregningen av refusjonskravet bruke satsene for drifts- og kapitaltilskudd i § 3 femte ledd og § 6 andre ledd for kommunen der barnet går i barnehage, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 15 andre ledd første punktum.

Hvis barnet går i en privat familiebarnehage, skal kommunen i beregningen av refusjonskravet bruke satsene for drifts- og kapitaltilskudd i § 7 femte og sjette ledd. Kommunen skal gjøre fratrekk etter § 11 første ledd, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 15 andre ledd andre punktum.

11.3. Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår å videreføre at kommuner som har private barnehager med barn som er folkeregistrert i en annen kommune, har rett til refusjon for barnehageplassen fra kommunen der barnet er folkeregistrert, se forslag til § 23. Kommunen der barnet er folkeregistrert blir i slike tilfeller refusjonspliktig overfor kommunen der barnet faktisk går i barnehage (vertskommunen). Bestemmelsen om refusjon omhandler ikke tilfeller hvor barnet har plass i en kommunal barnehage i vertskommunen. Bakgrunnen for dette er at en kommune selv velger selv om den vil tilby plass i kommunale barnehager for barn som er bosatt i andre kommuner, men kan ikke styre om de private barnehagene tar opp barn fra andre kommuner. Kommunen kan eventuelt inngå en avtale med kommunen der barnet er folkeregistrert om refusjon for plass i en kommunal barnehage.

Departementet foreslår å videreføre at kommunen skal bruke satser fastsatt av departementet ved beregningen av refusjonskravet. Når det gjelder pensjonstilskuddet vil dette skilles ut som et eget tilskudd sammenlignet med dagens pensjonspåslag, og departementet foreslår derfor at kommunen i tillegg skal ta utgangspunkt i en forholdsmessig andel av pensjonstilskuddet til den private barnehagen ved beregningen av refusjonskravet.

Departementet ber imidlertid om høringsinstansenes syn på om man i stedet bør ha en regulering der man bruker gjennomsnittet av de kommunale satsene i de to kommunene, og at man bruker nasjonal sats dersom det ikke er kommunale barnehager i kommunen.

Støtter dere forslaget om å videreføre at kommuner som har private barnehager med barn som er folkeregistrert i en annen kommune, har rett til refusjon for barnehageplassen fra kommunen der barnet er folkeregistrert? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere forslaget om å videreføre at kommunen skal bruke satser fastsatt av departementet ved beregningen av refusjonskravet, men at beregningen av refusjonskrav for pensjonstilskudd skal ta utgangspunkt i en forholdsmessig andel av pensjonstilskuddet til den private barnehagen? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad støtter at kommunene skal bruke satser fastsatt av departementet, og forutsetter at pensjonstilskuddet er inkludert som i dagens regelverk.

Departementets forslag om refusjonskrav for pensjonstilskuddet vil sannsynligvis bli for komplisert i praksis for kommunene. Denne del av forslaget støttes derfor ikke Fredrikstad kommune.

Bør det i stedet innføres en regulering der man bruker gjennomsnittet av de kommunale satsene i de to kommunene, og at man bruker nasjonal sats dersom det ikke er kommunale barnehager i kommunen?

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Departementets forslag om bruk av gjennomsnitt av kommunal sats kan bli for komplisert i praksis. Denne del av forslaget støtter derfor av ikke Fredrikstad kommune.

12. Kommunesammenslåing og kommunedeling

12.1. Innledning

I dette kapitlet foreslås det regler om hvordan tilskudd skal beregnes dersom en kommune blir sammenslått med en annen kommune eller dersom en kommune blir delt opp i to eller flere kommuner.

12.2. Gjeldende rett

Ved kommunesammenslåing skal den nye kommunen beregne tilskuddet til private barnehager ut fra den tidligere kommunens regnskap og barnetall i to år etter at kommunesammenslåingen er gjennomført, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 16.

12.3. Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår at kommuner som slår seg sammen, skal bruke de tidligere kommunenes regnskap og barnetall i tilskuddsberegningen til private barnehager frem til den nye kommunen har et eget regnskap og barnetall, det vil si i to år etter at sammenslåingen er gjennomført. Fram til det får de private barnehagene som er innenfor den gamle kommunegrensen til kommune A tilskudd etter regnskap og barnetall i tidligere kommune A, og tilsvarende får private barnehager innenfor gamle kommunegrense B tilskudd etter regnskap og barnetall fra gamle kommune B.

Det foreslås at kommuner som blir delt opp i to eller flere kommuner, skal bruke den tidligere kommunens regnskap og barnetall i tilskuddsberegningen til private barnehager frem til de nye kommunene har et eget regnskap og barnetall. De nye kommunene vil ha et eget regnskap og barnetall som kan brukes til tilskuddsberegning to år etter at kommunedelingen er gjennomført.

Se forslag til § 24.

Støtter dere forslaget om å regulere hvilke regnskap og barnetall som skal brukes i tilfeller hvor kommuner har slått seg sammen eller blitt delt opp i to eller flere kommuner? Hvis nei, utdyp gjerne hvorfor.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

For å forenkle, foreslår Fredrikstad kommune at nasjonal sats kan benyttes inntil felles regnskapstall for de to tidligere kommunene er tilgjengelig, dvs etter to år.

13. Økonomiske og administrative konsekvenser

13.1. Innledning

Dette kapittelet handler om de økonomiske og administrative konsekvensene av de ulike forslagene.

13.2. Vedtak om kommunalt tilskudd

Departementet forslår i kapittel 3 å videreføre at kommunen skal fatte vedtak om tilskudd til private barnehager minst én gang i året. Videre foreslår departementet at kommunen skal fatte nytt vedtak om tilskudd til private barnehager dersom det følger av lokal forskrift som nevnt i kapittel 4.2.2 og dersom det skjer endringer som nevnt i kapittel 4.2.3. Departementet foreslår videre at kommunen skal utbetale tilskudd til private barnehager som skal motta tilskudd etter barnehageloven §§ 19 a til 19 c, forskuddsvis hvert kvartal inntil kommunen fatter endelig vedtak om tilskudd. Forslaget er en videreføring av dagens regler og har ikke vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene.

13.3. Driftstilskudd til private barnehager

Departementet legger til grunn at regler som tar utgangspunkt i gjennomsnittlige kommunale utgifter, er et kjent system for kommunen. Samtidig vil forslagene til nye regler inneholde nye elementer som kommunen må vurdere og begrunne bruken av.

Kunnskapsdepartementet mener at den foreslåtte reguleringen med større mulighet til å differensiere tilskuddet, vil være noe mer administrativt krevende enn i dag, men viser til at kommunen ikke er pålagt å bruke adgangen til å differensiere driftstilskuddet ved å holde utgifter utenfor beregningsgrunnlaget. Kommunen kan velge å la være å trekke utgifter ut av beregningsgrunnlaget og får da heller ikke plikt til å gi ekstra grunntilskudd.

For kommuner som ikke holder utgifter utenfor beregningen av grunntilskuddet, vil grunntilskuddet i utgangspunktet bli beregnet på samme måte som dagens driftstilskudd, med unntak av tilfeller der kommunale barnehager i gjennomsnitt ikke oppfyller bemanningskrav.

Kunnskapsdepartementet legger derfor til grunn at de nye pliktene knyttet til driftstilskudd i forslaget, ikke vil påvirke samlet ressursbruk i barnehagene på nasjonalt nivå, og vil vurdere hvordan nasjonale myndigheter kan bidra med veiledning og eventuell utvikling av veiledningsmateriell i implementeringsfasen.

13.4. Pensjonstilskudd til private barnehager

Kunnskapsdepartementet anslår at private barnehager samlet sett er mer enn fullt ut kompensert for pensjonskostnader med dagens tilskuddsmodell. Selv om det er mange barnehager som ikke får dekket utgiftene fullt ut gjennom tilskuddet i dag, så er det også mange barnehager som blir betydelig overkompensert.

Dagens tilskuddsmodell for pensjon gir, isolert sett, begrensede insentiver for barnehagene til å tilby gode pensjonsvilkår til sine ansatte. I dag har barnehagene anledning til å tilby pensjonsvilkår i tråd med lovens minstekrav og ta ut differansen mellom pensjonskostnadene og pensjonstilskuddet som en økonomisk gevinst. Med et tilskudd som tar utgangspunkt i barnehagenes pensjonsvilkår vil ikke dette insentivet lenger være like sterkt og departementet forventer derfor at en del av barnehagene som i dag har lave pensjonsutgifter vil tilpasse seg nytt tilskuddssystem med å inngå avtaler med bedre pensjonsvilkår. Forslaget til nytt pensjonstilskudd vil på kort sikt føre til at barnehager med mindre gode pensjonsavtaler vil få mindre i tilskudd enn de har i dag. Dette vil på kort sikt gi en innsparing i kommunens tilskuddsutbetalinger. På lengre sikt legger imidlertid departementet til grunn at inngåelser av bedre pensjonsavtaler vil gjøre at samlet tilskudd vil øke noe sammenlignet med tiden rett etter innføring av nytt regelverk. Kommunens utbetalinger av pensjonstilskudd, herunder søknadsordning og særordning for barnehager med historiske forpliktelser vil likevel ikke øke mer enn hva kommunesektoren er kompensert for i dag.

I forslaget om en ny søknadsordning for barnehager med høye pensjonsutgifter er det kun mulig å søke hvert tredje år, sammenlignet med hvert år som i dagens ordning. Videre foreslår departementet at det kun er pensjonsutgifter utover fem prosent av det som barnehagen har fått dekket gjennom hovedregelen som skal kompenseres gjennom søknadsordningen. Departementet mener at disse begrensningene vil gi barnehagene begrensede insentiver til å inngå nye pensjonsavtaler med høyere kostnader enn det som dekkes gjennom den øverste påslagssatsen. Derfor legger departementet til grunn at andelen barnehager som vil omfattes av søknadsordningen ikke vil øke over tid. Dette gir rom for å sette en høyere øvre grense sammenlignet med en ordning med sterkere insentiver til tilpasning.

Krav til barnehagenes dokumentasjon knyttet til særregelen for barnehager med historiske forpliktelser basert på kommunal tjenestepensjon vil ha noen konsekvenser. I dag må disse barnehagene benytte den generelle søknadsordningen i forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 4a dersom de ikke får dekket sine pensjonsutgifter gjennom påslaget. Innføring av en slik særregel vil fjerne behovet for å benytte seg av en søknadsordning. Departementet legger derfor til grunn at de administrative konsekvensene av særordningen vil være på omtrent samme nivå som med gjeldende søknadsordning.

Samlet vil forslaget til omleggingen av pensjonstilskuddet gi noe merarbeid for kommunene i implementeringsfasen. Departementet mener også at den nye søknadsordningen vil være administrativt krevende for kommunene, men at de administrative kostnadene vil være på om lag samme nivå som gjeldende søknadsordning. Departementet viser til at det vil utarbeides veiledningsmateriale som kan hjelpe kommunen i forbindelse med nytt regelverk. Over tid legger departementet til grunn at det administrative arbeidet for kommunene vil være på om lag samme nivå som med dagens system.

13.5. Eiendomstilskudd til private barnehager

Omleggingen til et tilskudd som ikke er differensiert etter godkjenningsår vil medføre at nye barnehager får mindre i årlig tilskudd, mens eldre barnehager får mer sammenlignet med dagens modell for kapitaltilskudd. Over barnehagenes livsløp vil samlet tilskudd være omtrent på samme nivå som med dagens modell.

Siden departementet fremdeles vil fastsette nasjonale satser som alle kommuner må benytte seg av, vurderer departementet at omleggingen til et eiendomstilskudd ikke vil få vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene. Tilskuddsutmålingen vil forenkles noe ved at differensieringen etter godkjenningsår for ordinære barnehager avvikles.

13.6. Overgangsordning

Kommuner som har barnehager som kommer inn under overgangsordningen, vil få mindre rom til å differensiere finansieringen av kommunale og private barnehager i kommunen i den perioden ordningen varer. Kunnskapsdepartementet legger til grunn at den midlertidige overgangsordningen kan gjennomføres innenfor dagens rammer for kommunene, jamfør at nytt pensjonstilskudd er anslått å gi innsparinger i kommunenes tilskuddsutbetalinger på kort sikt.

13.7. Tilbakebetaling av tilskudd

I kapittel 9.3 foreslår departementet å videreføre en regel om at kommunen kan fatte vedtak om tilbakebetaling overfor private barnehager som grunnet feil fra barnehagens side, mottar høyere tilskudd enn den har krav på. Det vil være opp til kommunen å avgjøre om den vil fatte vedtak om tilbakebetaling. Forslaget er en videreføring av dagens regler og har ikke vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene.

13.8. Klageinstans

I kapittel 10.3 foreslår departementet å videreføre at statsforvalteren er klageinstans for vedtak som kommunen har fattet etter bestemmelsene i forskriften. Statsforvalteren behandler klager på enkeltvedtak etter bestemmelsene i barnehageloven og tilhørende forskrifter, herunder saker som gjelder beregning og tildeling av tilskudd til private barnehager. Sammenstilling av tall fra årsrapportene fra statsforvalterne for 2023, viser at embetene til sammen behandlet 64 klager knyttet til forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Av rapporteringen kan det se ut til at klagesaker på søknad om dekning av pensjonskostnader kommer i tillegg.

Statsforvalterne har omfattende regelverkskompetanse på flere områder. De er ansvarlige for å følge opp og veilede kommunene og andre lokale myndigheter om nasjonale lover og forskrifter. Kunnskapsdepartementet anser derfor at statsforvalterne har nødvendig kompetanse til å sette seg inn i nytt regelverk for styring og finansiering av private barnehager. Forslaget om at statsforvalteren skal være klageinstans ved klager på vedtak om tilskudd til private barnehager innebærer ikke nye eller flere oppgaver for statsforvalteren. Endret regelverk kan imidlertid gi et større behov for veiledning av kommuner og barnehager i implementeringsfasen. Det kan også føre til en økning i antall klagesaker. På en annen side kan et nytt og tydeligere regelverk – særlig knyttet til pensjonstilskudd – bidra til å redusere antall klagesaker. Departementet viser imidlertid til at statsforvalteren i en periode kan måtte prioritere noe mer ressurser til de oppgavene de har på barnehagens område, og departementet vil følge med på utviklingen når nytt regelverk implementeres.

13.9. Refusjon for barn fra andre kommuner

I kapittel 11.3 foreslår departementet å videreføre at kommuner som har private barnehager med barn som er folkeregistrert i en annen kommune, har rett til refusjon for barnehageplassen fra kommunen der barnet er folkeregistrert. Kommunen der barnet er folkeregistrert blir i slike tilfeller refusjonspliktig overfor kommunen der barnet faktisk går i barnehage (vertskommunen). Forslaget er i hovedsak en videreføring av dagens regler og har ikke vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene.

13.10. Kommunesammenslåing og kommunedeling

I kapittel 12.3 foreslås det regler om hvordan tilskudd skal beregnes dersom en kommune blir sammenslått med en annen kommune eller dersom en kommune blir delt opp i to eller flere kommuner. Forslaget til regulering handler om hvilket regnskap og hvilket barnetall som skal legges til grunn i tilskuddsberegningen til private barnehager og har ikke vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene.

Støtter dere vurderingen av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget om vedtak om kommunalt tilskudd? Utdyp gjerne.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Fredrikstad kommune forstår denne del av forslaget som at ingen endring foreslås. Kommunen vedtar sats en gang i året og har mulighet til å vedta lokal forskrift som i dagens regelverk.

Støtter dere vurderingen av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget om driftstilskudd? Utdyp gjerne.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

For kommunene vil beregning av grunntilskudd foregå tilnærmet som etter dagens regelverk. Fredrikstad kommune forutsetter at nasjonale veiledere utarbeides for å differensiere driftstilskuddet slik at eventuelle konflikter mellom partene unngås og at merarbeid blir så lite som mulig.

Støtter dere vurderingen av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget om pensjonstilskudd? Utdyp gjerne.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Det vises også til våre kommentarer ovenfor.

Departementets høringsnotat er utydelig på hvordan forslaget til ny forskrift eventuelt vil følges opp med endring i rammeoverføringer til kommunene. Erfaring fra tidligere nedjusteringer i pensjonssjablongene har vært kutt i rammeoverføringene.

Fredrikstad kommune mener at departementets forslag sannsynligvis vil bli sterkt kostnadsdrivende for kommunene på sikt. Årsaken er at forslaget vil gi de private barnehagene et sterkt insitament til å endre sine lønns- og pensjonsvilkår til en bedre og dyrere pensjonsordning opp til et gitt "tak" som kommunene er forpliktet til å dekke.

Forlaget fra departementet legger ikke opp til en statlig kostnadskompenasjon for de kommuner som opplever merkostnader. En stadig dyrere pensjonsordning i de private barnehagene som kommunene skal betale for, vil sette kommuneøkonomien under sterkt press som i sin tur vil gå ut over kommunenes samlede tjenestetilbud. Departementets forslag vil bidra til en variert og ulik "underskog" av pensjonsordninger hos landets private barnehager. Samlede pensjonsordninger i barnehagesektoren vil bli uoversiktlig og svært arbeidskrevende for kommunene å gi tildele pensjonstilskudd for dersom forslaget vedtas. En eventuell kompensjonsordning fra staten senere vil derfor nesten bli umulig å beregne.

Fredrikstad kommune mener at forslaget fra departementet starter i feil ende som nevnt ovenfor. I stedet for at kommunene skal dekke den pensjonsordning som de private barnehagene fritt velger, bør departementet heller fastsette et fast pensjonstilskudd som de private barnehagene skal tilpasse sin pensjonsordningen til. Det betyr at søknadsordningen bør avvikles. De private barnehager med pensjonsordning som koster mer enn fast pensjonstilskudd, må m.a.o. reforhandle med sin pensjonsleverandør til en rimeligere pensjonsordning innenfor pensjonstilskuddets rammer. Vårt forslag vil gi større forutsigbar økonomi og vil være betydelig mindre arbeidskrevende for alle parter. Departementet bør vurdere om det gjennom forskrift settes vilkår for hva pensjonstilskuddet brukes til f. eks. til å dekke kun nåværende og fremtidige pensjonsforpliktelser eller avsetning til bundet pensjonsfond.

Støtter dere vurderingen av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget om eiendomstilskudd? Utdyp gjerne.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere vurderingen av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget om overgangsordning? Utdyp gjerne.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

De økonomiske konsekvensene av forslaget vil bli vanskelig å forutse, men Fredrikstad kommune antar at merkostnadene og merarbeid vil øke betydelig i overgangsperioden som kommunene bør kompenseres fullt ut for.

Støtter dere vurderingen av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget om tilbakebetaling av tilskudd? Utdyp gjerne.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere vurderingen av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget om klageinstans? Utdyp gjerne.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

Støtter dere vurderingen av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget om refusjon for barn fra andre kommuner? Utdyp gjerne.

Ja

Nei

Vet ikke

Kommentar

Dersom refusjonen mellom kommuner avviker fra nasjonal sats, vil de involverte private barnehager vurdere lønnsomheten i barnehagens opptak av barn fra andre kommuner.

Støtter dere vurderingen av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget om kommunesammenslåing og kommunedeling? Utdyp gjerne.

Ja

Nei

Vet ikke

Legg til kommentar

14. Forslag til ny forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager (finansieringsforskriften)

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) §§ 19 a åttende ledd, 19 b tredje og femte ledd, 19 c og § 57 fjerde ledd.

Kapittel 1 – Vedtak om satser og kommunalt tilskudd og rapportering fra private barnehager

§ 1 Vedtak om satser for beregning av tilskudd

Kommunen skal fatte vedtak om satser for beregning av grunntilskudd etter § 6, § 17 første ledd og § 18 første ledd til private barnehager. For ordinære barnehager skal kommunen fastsette én sats for barn over tre år og én sats for barn under tre år, der barn under tre år skal vektes 1,8 ganger høyere enn barn over tre år. For familiebarnehager skal kommunen fastsette én sats for barn over tre år og én sats for barn under tre år, der barn under tre år skal vektes 1,25 ganger høyere enn barn over tre år. For åpne barnehager skal kommunen fastsette én sats for barnehager som har en ukentlig åpningstid på mellom 6 og 15 timer og én sats for barnehager som har åpningstid over 15 timer.

Kommunen skal fatte vedtak om prosentsats for beregning av pensjonstilskudd etter § 14 og om sats per årsverk.

Vedtak etter første og andre ledd skal fattes innen 31. oktober i året før tilskuddsåret og følger reglene om enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

§ 2 Telling av barn i kommunale barnehager

Kommunen skal beregne antall heltidsplasser i kommunale barnehager. Kommunen skal gjøre dette på én av følgende måter:

a. De kommunale barnehagenes årsmelding fra året før regnskapsåret og årsmeldingen fra regnskapsåret legges til grunn ved beregningen av heltidsplasser. Årsmeldingen fra året før regnskapsåret vektes med 7/12 og årsmeldingen fra regnskapsåret vektes med 5/12, eller,

b. Kommunen kan beregne heltidsplasser ved bruk av egne tellinger av barn i kommunale barnehager. Kommunens tellinger i regnskapsårets sju første måneder viser antallet heltidsplasser i denne perioden. Kommunens tellinger i regnskapsårets fem siste måneder viser antallet heltidsplasser i denne perioden. Barn som fyller tre år i regnskapsåret, regnes som under tre år i årets sju første måneder og over tre år i årets fem siste måneder.

§ 3 Vedtak om kommunalt tilskudd

Kommunen skal fatte vedtak om tilskudd til private barnehager minst én gang i året.

Kommunen skal fatte nytt vedtak om tilskudd til private barnehager hvis det følger av lokal forskrift eller det foreligger endringer etter § 5 femte ledd.

Kommunen skal utbetale tilskudd til private barnehager som skal motta tilskudd etter barnehageloven §§ 19 a til 19 c, forskuddsvis hvert kvartal inntil kommunen fatter endelig vedtak om tilskudd.

§ 4 Indeksregulering av satsgrunnlaget

Kommuner som fastsetter egne satser, jf. § 1 skal indeksregulere satsgrunnlaget med kommunal deflator før kommunen fatter vedtak om tilskudd, jf. § 3.

Kommunen skal indeksregulere lønnskostnadene i den private barnehagen med kommunal deflator i beregningen av vektet samlet lønn per årsverk etter § 5 tredje ledd og barnehageloven § 19 b første ledd.

Ved indeksregulering etter første og andre ledd er det anslag fra det siste tilgjengelige nasjonalbudsjettet som skal brukes.

§ 5 Rapportering i private barnehager

Barnehagen skal 15. desember hvert år rapportere om

a. antall barn, barnas alder og oppholdstid i barnehagen

b. antall årsverk barnehagen har pensjonsforpliktelser for

c. samlet pensjonsgivende lønn

d. forhold som kan ha betydning for retten til ekstra grunntilskudd etter barnehageloven § 19 a andre ledd.

Kommunen skal bruke de private barnehagenes rapportering fra året før tilskuddsåret i utregningen av grunntilskudd og eiendomstilskudd til de private barnehagene.

I beregningen av antall årsverk i barnehagen etter barnehageloven § 19 b første ledd, skal kommunen legge til grunn ansatte i barnehagen som barnehagen har pensjonsforpliktelser for i året før tilskuddsåret. I beregningen av vektet samlet lønn per årsverk etter barnehageloven § 19 b første ledd, skal kommunen legge til grunn årsverk den private barnehagen har hatt pensjonsforpliktelser for i det siste tilgjengelige regnskapet.

Kommunen kan i lokal forskrift bestemme at de private barnehagene skal rapportere om forhold som nevnt i første ledd bokstav a til d ved flere tidspunkter i tilskuddsåret, og hva som skal til for at tilskuddet skal endres i løpet av året. De lokale forskriftene skal fastsettes før tilskuddsåret begynner.

Dersom barnetallet eller antall årsverk i en privat barnehage endrer seg 10 prosent eller mer i løpet av året, skal barnehagen rapportere om dette til kommunen. Kommunen skal i disse tilfellene beregne tilskuddet til barnehagen på nytt. Barnehagen skal også rapportere om endringer som kan ha betydning for retten til ekstra grunntilskudd etter barnehageloven § 19 a andre ledd andre punktum.

Ved rapportering etter fjerde og femte ledd gjelder følgende: Blir et barn som fyller tre år i tilskuddsåret, rapportert i tilskuddsårets sju første måneder, utløser dette grunntilskudd for småbarnsplass. Blir et barn som fyller tre år i tilskuddsåret, rapportert i årets fem siste måneder, utløser dette grunntilskudd for storbarnsplass resten av året.

Åpne barnehager skal rapportere om forhold nevnt i første ledd bokstav b, c og d, og om ukentlig åpningstid og hvor mange barn det er plass til innenfor godkjenningen. Fjerde og femte ledd gjelder for åpne barnehager så langt de passer.

Kapittel 2 – Tilskudd til drift

§ 6 Grunntilskudd til ordinære barnehager

Kommunen skal gi grunntilskudd etter barnehageloven § 19 a første ledd til private ordinære barnehager per heltidsplass. Den vedtatte foreldrebetalingen for kommunale barnehager i kommunen skal trekkes fra beregningsgrunnlaget. Dersom kommunen har vedtatt høyere foreldrebetaling enn maksimalprisen, jf. forskrift om foreldrebetaling i barnehager § 4, skal maksimalprisen fastsatt av Stortinget trekkes fra beregningsgrunnlaget.

§ 7 Nasjonale satser for grunntilskudd for ordinære barnehager

Kommuner som ikke har kommunale ordinære barnehager, skal gi grunntilskudd ut fra følgende satser:

Grunntilskuddssats, inklusive administrasjonspåslag

Ordinære barnehager, barn fra null år til to år

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Ordinære barnehager, barn fra tre år til seks år

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Kommuner som ligger i sentralitetssone 5 eller sentralitetssone 6 som ikke har kommunale ordinære barnehager, skal gi driftstilskuddet ut fra følgende satser:

Grunntilskuddssats, inklusive administrasjonspåslag

Ordinære barnehager, barn fra null år til to år

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Ordinære barnehager, barn fra tre år til seks år

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Med sentralitetssone 5 og sentralitetssone 6 menes kommuner som grupperes i nest-minst sentrale kommuner (klasse 5) eller minst sentrale kommuner (klasse 6) i den siste versjonen av sentralitetsindeksen som utarbeides av Statistisk sentralbyrå (oppdatert juni 2023)

Kommuner i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms som ikke har kommunale ordinære barnehager, skal gi driftstilskuddet ut fra følgende satser:

Grunntilskuddssats, inklusive administrasjonspåslag

Ordinære barnehager, barn fra null år til to år

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Ordinære barnehager, barn fra tre år til seks år

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Med kommuner i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms menes alle kommuner i Finnmark samt sju kommuner i Nord-Troms (Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvænangen, Karlsøy, Lyngen og Storfjord).

§ 8 Kommunale satsinger

Kommunen kan holde utgifter som følger av en kommunal satsing utenfor beregningen av grunntilskuddet i barnehageloven § 19 a første ledd andre punktum. Med kommunal satsing menes finansiering av særskilte tiltak utover lov- eller forskriftskrav, hvor kommunen har bestemt hvordan midlene skal brukes. Kommunen skal legge til rette for at private barnehager kan delta i satsingen.

§ 9 Ekstra grunntilskudd til private barnehager

Ekstra grunntilskudd etter barnehageloven § 19 a andre ledd andre punktum skal gis per heltidsplass beregnet ut fra merutgiftene per heltidsplass i de kommunale barnehagene som omfattes av § 19 a andre ledd første punktum.

Det skal vektes for små og store barn, jf. § 1 første ledd.

§ 10 Ekstra grunntilskudd for nye krav

Ved beregning av ekstra grunntilskudd etter barnehageloven § 19 a tredje ledd, skal kommunen se hen til hvilke budsjettmessige konsekvenser kravene får for kommunale barnehager.

§ 11 Ekstra grunntilskudd der kommunen ikke oppfyller krav

Dersom de kommunale barnehagene i gjennomsnitt ikke oppfyller kravet til grunnbemanning i barnehageloven § 26 andre ledd eller norm for pedagogisk bemanning etter forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 1 andre ledd, skal kommunen gi ekstra grunntilskudd til de private barnehagene. Plikten etter første punktum gjelder også dersom en kommunal barnehage har fått midlertidig dispensasjon fra norm for pedagogisk bemanning etter forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 2.

Det ekstra grunntilskuddet skal tilsvare differansen mellom kommunens sats for grunntilskudd og det satsen ville ha vært dersom kommunen i gjennomsnitt hadde oppfylt kravene.

§ 12 Administrasjonspåslag

Kommunen skal gi påslag for administrasjonsutgifter på 4,7 prosent av det samlede grunntilskuddet til barnehagen.

Kapittel 3 – Tilskudd til eiendom

§ 13 Eiendomstilskudd til ordinære barnehager

Kommunen skal gi eiendomstilskudd til private ordinære barnehager per heltidsplass på [X] kroner.

[Merknad: Tilskuddssatsen fastsettes årlig av Kunnskapsdepartementet]

Kapittel 4 – Tilskudd til pensjon

§ 14 Prosentsatser til beregning av pensjonstilskudd

Kommunen skal velge mellom følgende prosentsatser når den beregner tilskudd til pensjon til en privat barnehage etter barnehageloven § 19 b første ledd: 5 prosent, 8 prosent eller 11 prosent. Kommunen skal velge prosentsats basert på pensjonsvilkårene til den private barnehagen.

§ 15 Søknadsordning for pensjonstilskudd

Private barnehager som samlet over de tre siste årene har mer enn 5 prosent høyere utgifter til pensjon enn det de får dekket etter barnehageloven § 19 b første ledd, har etter søknad krav på å få dekket utgiftene som overstiger 5 prosent. Kommunens plikt til å dekke barnehagens pensjonsutgifter etter første punktum er oppad begrenset til 13 prosent av pensjonsgivende lønn i barnehagen.

Kommunen skal legge til grunn barnehagens pensjonsutgifter som fremgår av barnehagens regnskap fra de tre siste årene før tilskuddsåret. Et år som har dannet grunnlag for ekstra pensjonstilskudd etter første ledd skal ikke medregnes to ganger.

Kommunen skal indeksregulere pensjonsutgiftene med kommunal deflator før de utbetaler til den private barnehagen.

Fram til barnehagen har rapportert om samlet lønn etter § 5 bokstav c, skal den private barnehagen dokumentere samlet pensjonsgivende lønn i barnehagen for de årene barnehagen søker om dekning for.

§ 16 Særregel for pensjonstilskudd til private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtale om offentlig tjenestepensjon

Private barnehager nevnt i vedlegg I skal få dekket sine pensjonsutgifter i tråd med barnehageloven § 19 b tredje ledd, oppad begrenset til 20 prosent av pensjonsgivende lønn i den private barnehagen.

Andre ledd – alternativ 1:

Barnehagen skal sende kommunen oversikt over betalt premie til offentlig tjenestepensjonsordning som danner grunnlag for utbetaling av tilskudd.

Andre ledd – alternativ 2:

Barnehagen skal sende kommunen mottatt prognose over kommende års pensjonspremie fra pensjonsleverandøren. Kommunen skal avregne tilskuddet etter første ledd mot faktisk betalt premie ved årsslutt.

Andre ledd – alternativ 3:

Barnehagen skal sende kommunen faktura eller annen dokumentasjon som avregnes mot utbetalt pensjonstilskudd etter barnehageloven § 19 b første ledd.

Barnehagen skal melde fra til departementet uten ugrunnet opphold dersom barnehagens forpliktelser til å betale inn til en avtale om offentlig tjenestepensjon opphører.

Kapittel 5 – Tilskudd til familiebarnehager og åpne barnehager

§ 17 Tilskudd til familiebarnehager

Kommunen skal beregne grunntilskudd og pensjonstilskudd til private familiebarnehager på samme måte som for ordinære barnehager.

Kommunen skal gi påslag for administrasjonsutgifter, jf. § 12.

Kommuner som ikke har kommunale familiebarnehager, skal gi grunntilskudd til private familiebarnehager etter følgende tabell:

Arbeidsgiveravgiftsone

Sats for heltidsplass for barn fra null år til to år

Sats for heltidsplass for barn fra tre år til seks år

Sone I

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone Ia

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone II

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone III

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone IV

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone IVa

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone V

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Kommuner som ligger i sentralitetssone 5 eller 6, jf. § 7 andre ledd, som ikke har kommunale familiebarnehager, skal gi grunntilskuddet ut fra følgende tabell:

Arbeidsgiveravgiftsone

Sats for heltidsplass for barn fra null år til to år

Sats for heltidsplass for barn fra tre år til seks år

Sone I

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone Ia

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone II

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone III

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone IV

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone IVa

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone V

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Kommuner i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms, jf. § 7 tredje ledd, som ikke har kommunale familiebarnehager, skal gi grunntilskudd til private familiebarnehager etter følgende tabell:

Arbeidsgiveravgiftsone

Sats for heltidsplass for barn fra null år til to år

Sats for heltidsplass for barn fra tre år til seks år

Sone I

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone Ia

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone II

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone III

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone IV

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone IVa

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone V

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Kommunen skal gi eiendomstilskudd til private familiebarnehager etter følgende tabell:

Sats per heltidsplass for barn fra null år til to år

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sats per heltidsplass for barn fra tre år til seks år

[Satsene fastsettes årlig av KD]

§ 18 Tilskudd til åpne barnehager

Kommunen skal gi grunntilskudd til åpne barnehager per heltidsplass. Tilskuddet skal beregnes ut fra driftsutgifter og kapitalkostnader per heltidsplass i tilsvarende kommunale åpne barnehager, fratrukket pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift på driftsutgiftene, og administrasjonsutgifter. Grunnlaget for beregningen er kommuneregnskapet fra to år før tilskuddsåret.

Kommunen skal beregne pensjonstilskudd til åpne barnehager på samme måte som for ordinære barnehager.

Kommunen skal gi påslag for administrasjonsutgifter, jf. § 12.

Kommunen beregner tilskudd ut fra hvor mange barn den private barnehagen er godkjent for. Hvis det over tid viser seg at fremmøtet i barnehagen er vesentlig lavere enn dette, kan kommunen legge et lavere barnetall til grunn.

Kommuner som ikke har kommunale åpne barnehager, skal gi tilskudd til private åpne barnehager etter følgende satser:

Arbeidsgiveravgiftsone

Åpningstid på 6 til 15 time

Åpningstid på 16 timer eller mer

Sone I

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone Ia

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone II

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone III

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone IV

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone IVa

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Sone V

[Satsene fastsettes årlig av KD]

[Satsene fastsettes årlig av KD]

Kapittel 6 – Diverse regler

§ 19 Rett til tilskudd ved ny godkjenning som følge av kravet om samlet barnehageanlegg

Godkjente barnehager som mottar tilskudd og som får ny godkjenning for å oppfylle kravet om samlet barnehageanlegg i barnehageloven § 7 b, har rett på tilskudd.

§ 20 Begrensninger i kommunens plikt til å gi tilskudd

Kommunen skal i beregningen av tilskuddet til den private barnehagen trekke fra et beløp tilsvarende det andre offentlige tilskudd og indirekte offentlig økonomisk støtte dekker av barnehagens drifts-, og administrasjonsutgifter, og kapitalkostnader.

§ 21 Tilbakebetaling av tilskudd

Dersom en privat barnehage mottar høyere tilskudd enn den har krav på grunnet feil fra barnehagens side, kan kommunen fatte vedtak om tilbakebetaling av tilskudd.

§ 22 Klage til statsforvalteren

Statsforvalteren er klageinstans for kommunens vedtak etter denne forskriften.

§ 23 Refusjon for barn fra andre kommuner

Kommuner som har private barnehager med barn som er folkeregistrert i en annen kommune, har rett til refusjon for barnehageplassen fra kommunen der barnet er folkeregistrert.

Ved beregningen av refusjonskravet skal kommunen ta utgangspunkt i satsene for grunntilskudd i § 7 og § 17 tredje til femte ledd og eiendomstilskudd i § 13 og § 17 sjette ledd, og en forholdsmessig andel av pensjonstilskuddet til den private barnehagen barnet går i.

§ 24 Kommunesammenslåing og kommuneoppdeling

Ved kommunesammenslåing skal den nye kommunen beregne tilskuddet til private barnehager ut fra de tidligere kommunenes regnskap og barnetall i to år etter at kommunesammenslåingen er gjennomført. Ved kommuneoppdeling skal de nye kommunene beregne tilskuddet til private barnehager ut fra den tidligere kommunens regnskap og barnetall i to år etter at kommuneoppdelingen er gjennomført.

Kapittel 7 – Ikraftsetting, oppheving og overgangsregler

§ 25 Ikraftsetting og oppheving

Forskriften trer i kraft 1. august 2026. Fra samme dato oppheves forskrift 9. oktober nr. 1166 om tildeling av tilskudd til private barnehager.

§ 26 andre ledd oppheves 1. januar 2029.

§ 25 Overgangsregler

Private barnehager som har fått innvilget søknad om ekstra pensjonstilskudd etter forskrift 9. oktober 2015 nr. 1166 om tildeling av tilskudd til private barnehager § 4a har ikke rett på å få dekket sine pensjonsutgifter etter § 15 for samme periode.

Det første året tilskuddet beregnes etter denne forskriften, skal en reduksjon i det samlede tilskuddet per heltidsplass ikke overstige fem prosent. Det andre året skal en reduksjon i tilskuddet per heltidsplass ikke overstige åtte prosent. Det tredje året skal en reduksjon i tilskuddet per heltidsplass ikke overstige ti prosent. Sammenligningsgrunnlaget skal være det samlede tilskuddet den private barnehagen mottok siste året med tidligere regler. Kommunen skal indeksregulere sammenligningsgrunnlaget med kommunal deflator.

Generell kommentar

Departementets høringsnotat er utydelig på hvordan forslaget til ny forskrift eventuelt vil følges opp med endring i rammeoverføringer til kommunene.

Forslaget fra departementet vekker bekymring da endringene legger opp til betydelig merarbeid for partene. Forslaget bidrar til økt usikkerhet om merkostnader, og om merarbeidet på kort og lang sikt blir kompensert for. Spesielt gjelder dette departementets forslag til beregning av pensjonstilskuddet. Med svært ulike pensjonsordninger i barnehagene, vil det bli umulig å beregne eksakte merkostnader og behov for statlig kompensjon på sikt. Fredrikstad kommune forutsetter at alle kortsiktige og langsiktige merkostnader og merarbeid som følge av den nye kostnadsdrivende forskriften blir kompensert fullt ut av staten.

Fredrikstad kommune oppfordrer departementet og se på forslaget til ny forskrift på nytt. Forslaget er særskilt problematisk omkring rapportering, valg av sjablong og beregning av pensjonstilskuddet som vil medføre mer byråkrati og økt konfliktnivå mellom partene. En bedre løsning er beregning av et fast pensjonstilskudd basert på en sjablong med en tilbakebetalingsordning for de private barnehager som ikke kan dokumentere at pensjonstilskuddet er brukt til kun pensjon.

Ny forskrift bør gjøres mer tydelig på om kommunalt tilskudd skal gis kun for ordinær barnehagedrift (kostrafunksjon 201 og 221) og derfor fortsatt ikke omhandler tilskudd til ekstra styrkingstiltak (kostrafunksjon 211). Årsmeldingene for de private barnehagene bør derfor tilpasses den nye forskriften.

Vedlegg

Vedlegg 1 - Private barnehager som omfattes av særregel for private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtale om offentlig tjenestepensjon.pdf

Lagre og send inn

Lagre utkastVideresend utkast

Om UtdanningsdirektoratetKontaktinformasjonTilgjengelighetserklæring (bokmål)Tlf: 23 30 12 00post@udir.noPersonvern og informasjonskapslerCookies innstillinger

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2024/25084
Dokumentnr.: 18
Løpenr.: 259104/2025
Klassering: 210

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	23.10.2025	154/25

Kontrollutvalgssak: Forvaltningsrevisjonsrapport "Vold, trusler og mobbing i grunnskolen" - Fredrikstad kommune

Kontrollutvalgets innstilling

Kontrollutvalget anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Bystyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Vold, trusler og mobbing i grunnskolen» til orientering, og ber administrasjonen følge opp de fire anbefalinger som fremkommer av rapporten. Herunder skal kommunen:
    - sørge for at samtlige skoler utarbeider mål for helse, miljø og sikkerhet tilpasset lokale forhold. Den enkelte skole bør som en del av denne prosessen, også vurdere om det skal knyttes mål til forebygging og håndtering av vold og trusler mot ansatte i skolen.
    - sørge for at skolene tydeliggjør ansattes ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til deres helse, miljø og sikkerhet.
    - sørge for at skolene minst en gang i året gjennomfører risikovurderinger for å kartlegge forhold ved arbeidssituasjonen som kan medføre at arbeidstaker blir utsatt for vold og trussel om vold.
    - vurdere om skolene skal ta i bruk veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen: En hjelp til kartlegging og risikovurdering» i sitt arbeid med å motvirke vold og trusler på arbeidsplassen.
    - gi kontinuerlig opplæring av ansatte når det gjelder forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering.

2. Bystyret viser til kontrollutvalgets ansvar for å påse at bystyrets vedtak i forbindelse med forvaltningsrevisjon blir fulgt opp. Bystyret ber kontrollutvalget om å følge opp vedtaket med en oppfølgingsrapport fra revisjonen ett år etter bystyrets behandling av saken. Denne oppfølgingsrapporten skal også sendes til bystyret.

Vedlegg

1. Særutskrift av sak 25/38 – Forvaltningsrevisjonsrapport «Vold, trusler og mobbing i grunnskolen» - Fredrikstad kommune.
2. Forvaltningsrevisjonsrapport – «Vold, trusler og mobbing i grunnskolen» - Fredrikstad kommune.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ingen.

Saksopplysninger
Det vises til vedlagte saksutredning fra kontrollutvalgets møte 24.09.2025

Kommunedirektørens kommentar
Ingen.

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.:	2025/76
Dokumentnr.:	50
Løpenr.:	233674/2025
Klassering:	3004-188
Saksbehandler:	Anita Roveda/ Anita Dahl Aannerødl

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Fredrikstad	24.09.2025	25/38

Forvaltningsrevisjonsrapport "Vold, trusler og mobbing i grunnskolen" - Fredrikstad kommune

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapport «Vold, trusler og mobbing i grunnskolen», samt kommunedirektørens uttalelse til rapporten til orientering, og slutter seg til revisjonens anbefalinger. Videre ønsker kontrollutvalget å innarbeide et punkt fem som inneholder en anbefaling om kontinuerlig opplæring av ansatte når det gjelder forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering.

2. Kontrollutvalgets innstilling til bystyret:

   1: Bystyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Vold, trusler og mobbing i grunnskolen» til orientering, og ber administrasjonen følge opp de fire anbefalinger som fremkommer av rapporten. Herunder skal kommunen:

   - sørge for at samtlige skoler utarbeider mål for helse, miljø og sikkerhet tilpasset lokale forhold. Den enkelte skole bør som en del av denne prosessen, også vurdere om det skal knyttes mål til forebygging og håndtering av vold og trusler mot ansatte i skolen.
   - sørge for at skolene tydeliggjør ansattes ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til deres helse, miljø og sikkerhet.
   - sørge for at skolene minst en gang i året gjennomfører risikovurderinger for å kartlegge forhold ved arbeidssituasjonen som kan medføre at arbeidstaker blir utsatt for vold og trussel om vold.
   - vurdere om skolene skal ta i bruk veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen: En hjelp til kartlegging og risikovurdering» i sitt arbeid med å motvirke vold og trusler på arbeidsplassen.
   - Gi kontinuerlig opplæring av ansatte når det gjelder forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering.

   2: Bystyret viser til kontrollutvalgets ansvar for å påse at bystyrets vedtak i forbindelse med forvaltningsrevisjon blir fulgt opp.
   Bystyret ber kontrollutvalget om å følge opp vedtaket med en oppfølgingsrapport fra revisjonen ett år etter bystyrets behandling av saken. Denne oppfølgingsrapporten skal også sendes til bystyret.

Kontrollutvalget Fredrikstads vedtak 24.09.2025:

1. Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapport «Vold, trusler og mobbing i grunnskolen», samt kommunedirektørens uttalelse til rapporten til orientering, og slutter seg til revisjonens anbefalinger. Videre ønsker kontrollutvalget å innarbeide et punkt fem som inneholder en anbefaling om kontinuerlig opplæring av ansatte når det gjelder forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering.

2. **Kontrollutvalgets innstilling til bystyret:**

   1: Bystyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Vold, trusler og mobbing i grunnskolen» til orientering, og ber administrasjonen følge opp de fire anbefalinger som fremkommer av rapporten. Herunder skal kommunen:

   - **sørge for at samtlige skoler utarbeider mål for helse, miljø og sikkerhet tilpasset lokale forhold. Den enkelte skole bør som en del av denne prosessen, også vurdere om det skal knyttes mål til forebygging og håndtering av vold og trusler mot ansatte i skolen.**
   - **sørge for at skolene tydeliggjør ansattes ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til deres helse, miljø og sikkerhet.**
   - **sørge for at skolene minst en gang i året gjennomfører risikovurderinger for å kartlegge forhold ved arbeidssituasjonen som kan medføre at arbeidstaker blir utsatt for vold og trussel om vold.**
   - **vurdere om skolene skal ta i bruk veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen: En hjelp til kartlegging og risikovurdering» i sitt arbeid med å motvirke vold og trusler på arbeidsplassen.**
   - **Gi kontinuerlig opplæring av ansatte når det gjelder forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering.**

   2: Bystyret viser til kontrollutvalgets ansvar for å påse at bystyrets vedtak i forbindelse med forvaltningsrevisjon blir fulgt opp. Bystyret ber kontrollutvalget om å følge opp vedtaket med en oppfølgingsrapport fra revisjonen ett år etter bystyrets behandling av saken. Denne oppfølgingsrapporten skal også sendes til bystyret.

Kontrollutvalget Fredrikstads behandling 24.09.2025:

Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt

Vedlegg

Forvaltningsrevisjonsrapport «Vold, trusler og mobbing i grunnskolen», datert 05.09. 2025.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

- Bystyre sak 158/2024, den 12.09.2024, (Forvaltningsrevisjonsplan 2024-2028)
- KU-sak 24/39, den 09.10.2024 (Bestilling av forvaltningsrevisjon)
- KU-sak 18/5, 27.11.2024 (Prosjektplan)

Saksopplysninger

Prosjektets bakgrunn:

Da kontrollutvalget behandlet plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028 fremkom følgende av risiko- og vesentlighetsvurdering:

«Sekretariatet vurderer imidlertid høy risiko ved vold, utagerende atferd, og mobbing i grunnskolen. Dette er også av høy vesentlighet både fordi det pårører enkeltindivider elever og ansatte, det kan medføre dårlig omdømme for kommunen, og ut fra et økonomisk perspektiv ved eventuelle oppreisningssaker.»

«I møtet med kommunedirektør og ordfører blir det sagt at de også ser risiko ved utagerende atferd, vold og mobbing i grunnskolen. De synes dette kan være et aktuelt område for forvaltningsrevisjon, og da gjerne i samarbeid med andre kommuner i Østfold.»

Prosjektets problemstillinger:

I prosjektplanen ble følgende problemstillinger vedtatt:

1. Hva er omfanget av trusler og vold mot ansatte i grunnskolen i Fredrikstad?
2. Har kommunen etablert tilfredsstillende systemer og tiltak, for å sikre ansatte i grunnskolen mot vold og trusler?
3. Dokumenterer kommunen at de overholder aktivitetsplikten jf. opplæringslovens § 12-4?

Problemstilling 1 er deskriptiv. Det vil si at det er foretatt en kartlegging og ikke en forvaltningsrevisjon. Revisjonen har derfor ikke arbeidet ut fra revisjonskriterier og gir heller ikke anbefalinger.

Revisjonskriterier:

For å kontrollere og besvare problemstillingene har revisjonen utledet følgende revisjonskriterier (kontrollkriterier) for problemstilling 2 og 3:

- Skoleeier skal ha på plass et internkontrollsystem som er skriftlig og tilpasset den enkelte skolens aktiviteter, risikoforhold og størrelse i det omfang som er nødvendig for å følge internkontrollforskriften § 5, dette innebærer at skoleeier
  - fastsetter mål for helse, miljø og sikkerhet
  - sørger for at det foreligger en oversikt over virksomhetens organisasjon og hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt.
  - foretar en systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt

- Skolen og skoleeier skal ha oversikt over og kunnskap om hvor, når og i hvilke situasjoner ansatte og elever kan bli utsatt for vold eller trusler ved å
  - gjennomføre risikovurderinger som ifølge forskriften om utførelse av arbeid særlig vektlegger blant annet arbeidets organisering og tilrettelegging, arbeidstidens plassering og organisering, utformingen av arbeidslokaler, kompetanse samt bemanning.
  - sørge for at arbeidstakere får nødvendig informasjon om risikofaktorer knyttet til vold og trusler om vold, samt informasjon om iverksatte tiltak og rutiner, for å forebygge, håndtere og følge opp vold- og trusselsituasjoner.
  - etablere gode rutiner for varsling og rapportering av hendelser, og oppmuntre ansatte til å melde inn hendelser.

- Skoleeier skal følge opp funn fra risikovurderinger gjennom å
  - utarbeide skriftlige rutiner, planer og tiltak for å forebygge volds- og trusselsituasjoner.
  - iverksette tiltak etter resultatet av risikovurderinger som særlig vektlegger; utforming og tilrettelegging av arbeidsplassen og arbeidet som utføres, mulighet for tilkalling av hjelp, og bemanning.
  - følge opp og evaluere tiltakene.

- Skoleeier skal sørge for at ansatte medvirker og settes i stand til å forebygge og håndtere vold, trusler og uheldige belastninger så langt det er mulig, ved å
  - sørge for formelle arenaer for medvirkning som gir ansatte plikt og mulighet til medvirkning, slik at ansatte har innflytelse på egen arbeidssituasjon.
  - sikre at ansatte får opplæring i forebygging og håndtering av trusler og vold, samt at det gjennomføres praktiske øvelser som en del av det forebyggende arbeidet.
  - sørge for at ansatte som blir utsatt for vold og trusler får nødvendig oppfølging i etterkant av hendelser

- Kommunen bør ha igangsatt og/eller gjennomført aktuelle punkter i planen som har blitt utarbeidet for å adressere utfordringene med vold og trusler mot lærere i skolen.

- Skolen skal ha skriftlige rutiner for å informere elever og deres foresatte om retten til et trygt og godt skolemiljø, om aktivitetsplikten og om retten til å kontakte statsforvalteren jf. §12-6.

- Skolen skal ha etablert skriftlige rutiner som sikrer at den enkelte ansatte og skolen følger med, griper inn og varsler hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

- Skolen skal ha skriftlige rutiner for å sikre at det blir iverksatt tiltak for den enkelte elev i saker der det ikke er trygt og godt skolemiljø, som sikrer at eleven blir fulgt opp i samsvar med opplæringsloven.

- Skolen skal utarbeide tiltaksplaner i tråd med kravene i opplæringslovens § 12-4.

Revisjonens konklusjon:

Revisjonens konklusjon på problemstilling 1 er at skolenes ansatte er i en utsatt posisjon når det gjelder å bli utsatt for vold, trusler eller trakassering. En relativt stor andel ansatte opplever vold, trusler eller trakassering. Omfanget av dette er en utfordring for kommunens skoler, og problemet synes å være økende.

Vedrørende problemstilling 2 er det revisjonens konklusjon at kommunen langt på vei har etablert tilfredsstillende systemer og tiltak, for å sikre ansatte i grunnskolen mot vold og trusler. Samtidig mener revisjonen at det finnes noen utfordringer, og slik de opplever det er det fire forbedringsområder, sett opp mot deres revisjonskriterier.

Revisjonens konklusjon på problemstilling 3 er at kommunen dokumenterer at de overholder aktivitetsplikten jf. opplæringslovens § 12-4.

Sekretariatet viser til rapporten for utfyllende funn, vurderinger og konklusjon.

Revisjonens anbefalinger:

Basert på sine vurderinger og konklusjon anbefaler revisjonen at kommunen bør:

a) sørge for at samtlige skoler utarbeider mål for helse, miljø og sikkerhet tilpasset lokale forhold. Den enkelte skole bør som en del av denne prosessen, også knytte mål til forebygging og håndtering av vold og trusler mot ansatte i skolen.
b) sørge for at skolene tydeliggjør ansattes ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til deres helse, miljø og sikkerhet.
c) sørge for at skolene minst en gang i året gjennomfører risikovurderinger for å kartlegge forhold ved arbeidssituasjonen som kan medføre at arbeidstaker blir utsatt for vold og trussel om vold.

d) vurdere om skolene skal ta i bruk veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen: En hjelp til kartlegging og risikovurdering» i sitt arbeid med å motvirke vold og trusler på arbeidsplassen.

Kommunedirektørens høringsuttalelse:

Kommunedirektøren har gitt uttalelse til rapporten og dens anbefalinger. Dette fremgår i sin helhet på side 68 i rapporten.
Kommunedirektøren skriver at administrasjonen stiller seg bak vurderinger og konklusjoner i rapporten og vil gjennomføre de anbefalingene som bystyret vedtar.

Vurdering

Det ligger til kontrollutvalget å forsikre seg om at revisors gjennomføring og rapportering skjer i henhold til god kommunal revisjonsskikk og etablerte og anerkjente standarder på området. Rapportens utforming, innhold, vurderinger og konklusjoner faller imidlertid innunder revisors selvstendige, faglige ansvar.

Revisjonen oppgir at prosjektet er gjennomført i tråd med «Standard for forvaltningsrevisjon» (RSK 001). Sekretariatet vurderer at rapporten gir svar på problemstillingene og kontrollutvalgets bestilling via prosjektplan.

Videre vurderer sekretariatet at valg av revisjonskriterier er relevante for å kunne besvare problemstillingen. Vi finner at undersøkelsen bygger på data innsamlet ved hjelp av flere metoder, herunder dokumentanalyse, intervjuer, spørreundersøkelse og undersøkelser av aktivitetsplaner. Gjennom bruk av ulike metoder sikrer revisjonen rapportens validitet (gyldighet) og reliabilitet (pålitelighet). Samlet sett anser også sekretariatet at dataene som er benyttet er tilstrekkelig som grunnlag for rapportens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger. Revisors vurderinger er basert på innsamlet materiale, revisjonskriterier og de metodiske avgrensingene.

Sekretariatet vurderer at kommunedirektøren slutter seg til revisjonens anbefalinger og viser til at de vil følge opp anbefalingene.

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å ta rapporten og kommunedirektørens uttalelse til rapporten til orientering.
Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget legger revisjonens vurderinger og anbefalinger til grunn i sitt forslag til vedtak i bystyret, og videre at kontrollutvalget innstiller til bystyret at rapportens anbefalinger skal tas til følge og gjennomføres.

Siden problemstilling 1 er en kartlegging har ikke revisjonen gitt noen anbefalinger til området. Hvis kontrollutvalget ønsker å gi et punkt som skal følges opp videre, i den forbindelse, så kan de legge til et punkt. Eksempelvis er det flere ansatte som oppgir at de trenger opplæring i håndtering av trusler og vold, hele 68,9% av respondentene oppga at de fra noen grad til stor grad hadde behov for en slik opplæring. Her kan kontrollutvalget be om et femte tilleggspunkt. Sekretariatet har i sin innstilling lagt frem et slikt punkt. Kontrollutvalget må ta stilling til om de ønsker å ha denne formuleringen.

Rapport

FREDRIKSTAD KOMMUNE

25.09.2025

Forvaltningsrevisjon
Vold, trusler og mobbing i grunnskolen

Innhold

1 Sammendrag 1

2 Mandat for forvaltningsrevisjonen 4

3 Fremgangsmåte 5

3.1 Problemstillinger og avgrensninger 5

3.2 Om revisjonskriterier 5

3.3 Revisjonsmetoder 6

4 Vold og trusler i skolen 11

4.1 Innledning 11

4.2 Datagrunnlag 11

4.2.1 Politiets perspektiv 11

4.2.2 SLT-koordinators perspektiv 13

4.2.3 Beskrivelse av spørreundersøkelsens datagrunnlag 14

4.2.4 Opplevelser av trusler og vold 15

4.2.5 Oppfølging i etterkant av trusler og vold 17

4.2.6 Opplæring i håndtering av trusler og vold 17

4.3 Konklusjon 20

5 Ansattes sikkerhet i skolen 21

5.1 Revisjonskriterier 21

5.2 Datagrunnlag 22

5.2.1 Overordnet planverk og internkontroll 22

5.2.2 Risikovurderinger og avviksmeldinger 29

5.2.3 Medvirkning, opplæring og oppfølging 32

5.2.4 Tiltakene som er utarbeidet for utfordringene med vold og trusler i skolen 34

5.3 Vurderinger 35

5.4 Konklusjon og anbefalinger 39

6 Aktivitetsplikten 41

6.1 Revisjonskriterier 41

6.2 Datagrunnlag 41

6.2.1 Informasjon til elever og foresatte 41

6.2.2 Plikt til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak 42

6.2.3 Tiltaksplaner 46

6.3 Vurderinger 50

6.4 Konklusjon 52

7 Kilder 53

8 Vedlegg 58

8.1 Utledning av revisjonskriterier 58

8.2 Sammenligning av spørreundersøkelser 62

8.3 Kommunedirektørens uttalelse 68

1 SAMMENDRAG

Revisjonens fremgangsmåte

I denne forvaltningsrevisjonen har revisjonen undersøkt omfanget av vold og trusler mot ansatte i grunnskolen i Fredrikstad kommune, om kommunen har etablert tilfredsstillende systemer for å beskytte ansatte, og om kommunen dokumenterer at aktivitetsplikten etter opplæringsloven § 12-4 blir fulgt.

Forvaltningsrevisjonen besvarer følgende problemstillinger:

Problemstilling 1: Hva er omfanget av trusler og vold mot ansatte i grunnskolen i Fredrikstad?

Problemstilling 2: Har kommunen etablert tilfredsstillende systemer og tiltak, for å sikre ansatte i grunnskolen mot vold og trusler?

Problemstilling 3: Dokumenterer kommunen at de overholder aktivitetsplikten jf. opplæringslovens § 12-4?

Revisjonen har benyttet flere metoder for datainnsamling: dokumentanalyse, intervjuer med skoleledelse og ansatte, spørreundersøkelse til alle ansatte i grunnskolen, samt undersøkelser av aktivitetsplaner. For mer utfyllende informasjon om metode, se rapportens kapittel 3.3. For mer informasjon om likheter og ulikheter mellom kommuner vi har sendt spørreundersøkelsen til, viser vi til rapportens vedlegg (kap. 8.2).

Revisjonens funn og konklusjoner

Når det gjelder problemstilling 1 viste vår spørreundersøkelse at de aller fleste respondentene opplevde sitt arbeidsmiljø generelt som ganske trygt eller svært trygt. Tre av fem opplevde arbeidsmiljøet som ganske trygt, og en av fem respondenter opplevde arbeidsmiljøet som svært trygt. Likevel svarte også tre av fem respondenter at de minst én gang har opplevd å bli utsatt for vold, trusler eller trakassering. Av de respondentene som hadde opplevd å bli utsatt for vold, trusler eller trakassering, svarte 7,4 % at de vurderte dem som svært alvorlige, mens 39 % vurderte dem som ganske alvorlige. Litt i overkant av halvparten oppfattet truslene som mindre alvorlige (45,7%) eller ikke alvorlige (6,6%).

Ifølge statistikk fra forebyggende enhet i politiet har det vært en markant økning av anmeldte straffesaker av unge under 18 år i Fredrikstad kommune. I 2020 var det i underkant av 60 registrerte anmeldte straffesaker av unge under 18 år. I 2024 var det 90 registrerte anmeldte straffesaker av unge under 18 år. Forebyggende enhet opplever også at voldsbruken er mer alvorlig, når den først blir utøvet, samtidig som det skal mindre til for å ty til vold. Vold og trusler blant unge under 18 år forekommer imidlertid ikke nødvendigvis på skolene, men etter skolen, ifølge forebyggende enhet.

Vår konklusjon på problemstilling 1 er dermed at skolenes ansatte er i en utsatt posisjon når det gjelder vold, trusler eller trakassering. En relativt stor andel ansatte opplever vold, trusler eller trakassering. Omfanget av dette er en utfordring for kommunens skoler, og problemet synes å være økende.

Våre undersøkelser knyttet til problemstilling 2 viser at både skoleeier og skolene vi har kontrollert har fokus på å forebygge og følge opp vold, trusler og trakassering for sine ansatte. De aller fleste overordnede dokumentene som har blitt utarbeidet er gode. Det er mye fokus på avvik, og det blir meldt mange

av dem. I tillegg er det gode forhold for ansattes medvirkning i skolene, og informantene vi har intervjuet er godt fornøyde med TROLD-veilederne ved skolene.[1] Ledelsen ved skolene tar også enkelthendelser som oppstår på området alvorlig, og igangsetter både kartlegginger, analyser og tiltak i etterkant. Vår konklusjon er derfor at kommunen langt på vei har etablert tilfredsstillende systemer og tiltak, for å sikre ansatte i grunnskolen mot vold og trusler.

Samtidig mener vi at det finnes noen utfordringer, og slik vi opplever det er det fire forbedringsområder sett opp mot våre revisjonskriterier.

Skolene gjennomfører i 2025 en tydeliggjøring av målene for helse-, miljø- og sikkerhet, etter et nylig tilsyn fra Statsforvalteren på området. Kommunens skoler skal nå etablere egne mål, og tilpasse dem etter lokale forhold. Dette arbeidet var på revisjonstidspunktet ikke fullført hos alle skoler. Vi anbefaler derfor at samtlige skoler etablerer og tydeliggjør mål for helse, miljø og sikkerhet tilpasset lokale forhold. Vi mener at den enkelte skole, som en del av denne prosessen, også bør vurdere om det skal knyttes mål til forebygging og håndtering av vold og trusler mot ansatte i skolen.

Vi vurderer også at det er noen mangler i forbindelse med tydeliggjøring av ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til HMS for ansatte. Flere informanter fortalte i intervjuene at selv om ikke ansvar, oppgaver og myndighet var tydelig beskrevet, opplevde de dette likevel som avklart på sin arbeidsplass. Ifølge interkontrollforskriften § 5 skal imidlertid virksomheter dokumentere skriftlig hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt i virksomheten. Revisjonen vurderer derfor at skolene skriftlig bør tydeliggjøre ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til HMS-arbeidet. Vi mener også at dette kan bidra til utvikling av en god kultur på skolene knyttet til det å forebygge og håndtere vold og trusler mot ansatte. Vi anbefaler derfor at skolene tydeliggjør ansattes ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til deres helse, miljø og sikkerhet.

Revisjonen legger til grunn at risikovurderinger skal gjennomføres systematisk og ikke kun være hendelsesbasert. Skolene vi undersøkte var veldig gode på risikovurderinger basert på enkelthendelser. Men risikovurderinger i skolene skal også bygge på mulige risikosituasjoner, og disse skal utføres systematisk og jevnlig. Slik revisjonen tolker våre data gjennomføres det ikke slike systematiske risikovurderinger i dag. Hvis slike risikovurderinger blir gjennomført, vil det i større grad bidra til at skolene kan forebygge eventuelle uønskede hendelser. Vi anbefaler derfor at skolene som et minimum utfører årlige risikovurderinger på området for vold og trusler mot ansatte.

Avslutningsvis vil vi også påpeke at ingen skoler vi kontrollerte benyttet seg av veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen». Vi opplever denne veilederen som lettfattelig og enkel å bruke. Veilederen er tilgjengelig på utdanningsforbundet.no,[2] hvor det også ligger en redigerbar PDF av veilederen, slik at skolene kan dokumentere risikovurderinger direkte i den. Vi anbefaler derfor at kommunen bør vurdere om skolene skal ta denne veilederen i bruk.

Knyttet til problemstilling 3 er det vår vurdering at det har blitt utarbeidet gode maler og rutiner som sørger for at kommunen overholder aktivitetsplikten. I tillegg har også hver skole vi har kontrollert etablert egne systemer for å dokumentere oppfølgingen av aktivitetsplikten. Videre er det vår vurdering at skolene dokumenterer tiltaksplaner som oppfyller kravene for hva slike planer skal inneholde, og vår mappegjennomgang viste at tiltakene som blir igangsatt er treffende for situasjonen og elevenes behov.

[1] TROLD er forkortelse for «trusler og vold». Ifølge Fagbladet er TROLD-veiledere et kompetansekonsept utviklet av Fredrikstad kommune av bedriftshelsetjenesten, vernetjenesten og fagpersoner fra aktuelle tjenester i fellesskap. Se Fagbladet.no for mer informasjon.

[2] Nytt verktøy for risikovurdering av vold og trusler i skolen

Vår konklusjon er derfor at kommunen dokumenterer at de overholder aktivitetsplikten jf. opplæringslovens § 12-4.

Revisjonens anbefalinger

Basert på våre vurderinger og konklusjon anbefaler vi at kommunen bør

a) sørge for at samtlige skoler utarbeider mål for helse, miljø og sikkerhet tilpasset lokale forhold. Den enkelte skole bør som en del av denne prosessen, også vurdere om det skal knyttes mål til forebygging og håndtering av vold og trusler mot ansatte i skolen.
b) sørge for at skolene tydeliggjør ansattes ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til deres helse, miljø og sikkerhet.
c) sørge for at skolene minst en gang i året gjennomfører risikovurderinger for å kartlegge forhold ved arbeidssituasjonen som kan medføre at arbeidstaker blir utsatt for vold og trussel om vold.
d) vurdere om skolene skal ta i bruk veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen: En hjelp til kartlegging og risikovurdering» i sitt arbeid med å motvirke vold og trusler på arbeidsplassen.

2 MANDAT FOR FORVALTNINGSREVISJONEN

Revisjonen skal i henhold til kommunelovens § 24-2 (1) utføre forvaltningsrevisjon. Etter loven innebærer forvaltningsrevisjon å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Østre Viken kommunerevisjon IKS gjennomfører forvaltningsrevisjon i tråd med god kommunal revisjonsskikk, som vil si å følge *Standard for forvaltningsrevisjon* (RSK 001) (NKRF[3], 2020). Dette innebærer blant annet at rapporten skal skille klart mellom innsamlede data (fakta) og revisjonens vurderinger. Det skal være en tydelig sammenheng mellom problemstillinger, faktaopplysninger[4], vurderinger, konklusjoner og eventuelle anbefalinger. Etter kommuneloven skal revisor rapportere resultatene av sin revisjon til kontrollutvalget.

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført på bakgrunn av plan for forvaltningsrevisjon vedtatt i bystyret i Fredrikstad kommune i sak 158/2024 (12. desember 2024.)

Plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjonen ble vedtatt i kontrollutvalget 27. november 2024. Planen ble vedtatt i tråd med revisjonens forslag.

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført etter vedtatt prosjektplan i tidsrommet november 2024 - september 2025. Vi har gjennomført et oppstartsmøte med kommuneadministrasjonen slik at også administrasjonens innspill er vurdert i planleggingsprosessen.

Vi har kvalitetssikret innsamlet data underveis, både gjennom verifisering av intervjuer og intern kvalitetssikring. I tillegg er faktaopplysningene i sin helhet verifisert av kommunen, slik at eventuelle feil eller misforståelser er rettet opp. Revisjonen avholdt avsluttende møte med administrasjonen 28.08.2025 hvor revisjonens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger ble gjennomgått. I etterkant av møtet er rapporten sendt på høring til kommunedirektøren. Kommunedirektørens uttalelse er vedlagt rapporten (kap. 8.3).

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført av forvaltningsrevisor Pål Brekke. Casper Støten har deltatt som oppdragsansvarlig revisor. Revisorenes habilitet og uavhengighet er vurdert opp mot kommunen og den undersøkte virksomheten, og revisjonen finner de habile til å utføre forvaltningsrevisjonen.

Revisor vil takke kontaktperson og andre som har deltatt for et godt samarbeid i forbindelse med gjennomføringen av forvaltningsrevisjonen.

Østre Viken kommunerevisjon IKS
Rolvsøy, 25. september 2025

Casper Støten
oppdragsansvarlig revisor

Pål Brekke
utførende forvaltningsrevisor

[3] NKRF er en faglig interesseorganisasjon og et kompetanseorgan for kontroll og revisjon av kommunal/offentlig virksomhet.

[4] Fakta er en gjengivelse av informasjonen vi har fått tilgang til gjennom datainnsamlingen.

3 FREMGANGSMÅTE

3.1 Problemstillinger og avgrensninger

Rapporten besvarer følgende problemstillinger:

Problemstilling 1: Hva er omfanget av trusler og vold mot ansatte i grunnskolen i Fredrikstad?

Problemstilling 2: Har kommunen etablert tilfredsstillende systemer og tiltak, for å sikre ansatte i grunnskolen mot vold og trusler?

Problemstilling 3: Dokumenterer kommunen at de overholder aktivitetsplikten jf. opplæringslovens § 12-4?

Problemstilling 1 er deskriptiv/ beskrivende. Under denne problemstillingen beskriver vi omfanget av trusler og vold mot ansatte i grunnskolen. Formålet vårt her er å forsøke å beskrive virkeligheten uten å gi årsaksforklaringer eller måle kommunens praksis opp mot definerte revisjonskriterier.

I problemstilling 2 er det vold og trusler mot ansatte i grunnskolen som er i fokus. Ifølge KS' presentasjon av veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen» på sine nettsider har det vist seg vanskelig i praksis å vurdere risiko knyttet til vold og trusler i skolen. Ifølge KS finner Arbeidstilsynet det samme i sine tilsyn. Arbeidsgivere har likevel et lovpålagt ansvar for å kartlegge og risikovurdere arbeidsmiljøfaktorer. Ansatte skal medvirke, og tillitsvalgte og verneombud har viktige roller.[5]

I problemstilling 3 har vi fokus på elevenes skolemiljø. For å sikre elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø, har skolen en aktivitetsplikt. Formålet med aktivitetsplikten er å sikre at skolen fanger opp hvis elever ikke har det trygt og godt på skolen, og handler raskt og riktig. Alle situasjoner der en elev opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø er unike, og krever tilpassede tiltak. For å finne ut hva som er egnede tiltak, må skolen alltid undersøke og analysere saken nøye. Det må brukes profesjonelt skjønn og vurderes hva som er til elevens beste.[6]

3.2 Om revisjonskriterier

I henhold til forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 15 skal revisor fastsette revisjonskriterier for den enkelte forvaltningsrevisjon. Revisjonskriteriene er den objektive målestokk som setter revisor i stand til å gjøre vurderinger på de fleste områder uten å ha formell fagspesifikk kompetanse. Revisjonskriteriene og revisors kunnskap og erfaring innen forvaltningsrevisjonsmetodikk, gjør at revisor kan gjøre objektive og holdbare vurderinger.

Revisjonskriteriene etablerer den norm som de innsamlede dataene skal vurderes opp mot. I tillegg til dette skal revisjonskriteriene også gjøre det tydelig for den reviderte enhet hva de måles opp mot. Revisjonskriteriene klargjør også overfor folkevalgte, media og andre lesere av forvaltningsrevisjonen, hva revisors vurderinger bygger på. Dette vil gjøre det enklere å etterprøve revisors vurderinger. Revisjonskriteriene skal være relevante, konkrete og i samsvar med de kravene som gjelder for revidert enhet.

[5] Ny veileder om arbeid med vold og trusler i skolen - KS
[6] Arbeid med aktivitetsplikten | udir.no

Revisjonskriterier fastsettes vanligvis med basis i en eller flere følgende kilder: lovverk, politiske vedtak og føringer, kommunens egne retningslinjer, anerkjent teori på området, eller andre sammenlignbare virksomheters løsninger og resultater.

3.3 Revisjonsmetoder

I henhold til god revisjonsskikk skal praksis eller tilstand innen det reviderte området beskrives i et omfang som i tilstrekkelig grad underbygger revisors vurderinger og konklusjoner. I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet data fra ulike kilder, og brukt ulike metoder for innsamling av data, for å sikre et faktagrunnlag med høyest mulig grad av gyldighet og pålitelighet.

Utfordringer og begrensninger i rapportens faktagrunnlag beskrives nedenfor sammen med beskrivelsen av de ulike metodene som er benyttet. Vi tar også hensyn til metodens begrensninger i vurderingene.

I denne forvaltningsrevisjonen er informasjonen hentet inn gjennom bruk av følgende metoder:

- Dokumentanalyse
- Intervjuer
- Spørreundersøkelse
- Mappegjennomgang

Informasjonsinnhentingen i forbindelse med denne revisjonen har foregått både på skoleeiernivå og på den enkelte skole i kommunen. For å avgrense omfanget av data har vi plukket ut fire skoler til vår revisjon. Ved disse skolene har vi valgt ut intervjuobjekter, undersøkt saksmapper og bedt om relevant dokumentasjon på skolenivå. For å gjøre et utvalg av skoler lagde vi tre kolonner ut fra listen over skoler i Fredrikstad på kommunens nettsider.[7] En kolonne for barneskoler, en kolonne for ungdomsskoler og en kolonne for barne- og ungdomsskoler. Ved hjelp av tilfeldig utvalg ble følgende skoler plukket ut: Ambjørnrød barneskole, Årum barneskole, Kråkerøy ungdomsskole og Begby barne- og ungdomsskole.

I tillegg til det ovennevnte har vi bedt om dokumentasjon fra skoleeier, intervjuet representanter fra ledelsen og gjennomført en spørreundersøkelse som ble sendt til samtlige ansatte ved alle skoler i kommunen.

Dokumentanalyse

Vi har gjennomgått sentrale dokumenter på området. Blant annet er «Veileder i Håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune» og «Aktivitets- og dokumentasjonsplikt etter kapittel 12 i opplæringsloven» sentrale for revisjonens undersøkelse. Dokumentene er oversendt fra kommunen. Fullstendig oversikt over dokumentene fremgår av kildehenvisningene i kapittel 7.

Intervjuer

Det er totalt gjennomført 19 intervjuer:

Ledelse

- Kommunalsjef skole
- Spesialkonsulent oppvekst

[7] Skoler i Fredrikstad - Fredrikstad kommune

- SLT-koordinator

Årum skole

- Rektor
- Sosiallærer
- Tillitsvalgt
- SFO-leder

Ambjørnrød skole

- Rektor
- Sosiallærer
- Tillitsvalgt
- SFO-leder

Kråkerøy ungdomsskole

- Rektor
- Sosiallærer
- Tillitsvalgt

Begby barne- og ungdomsskole

- Rektor
- Sosiallærer
- Tillitsvalgt
- SFO-leder

Politiet

- Ett intervju med to betjenter fra forebyggende enhet i politiet i Fredrikstad kommune.

Alle intervjuer er verifisert. Det betyr at den/de som er intervjuet, har fått lese gjennom referatet fra intervjuet for å bekrefte at referatet er i overenstemmelse med det som ble sagt under intervjuet, og rette opp eventuelle misforståelser.

Spørreundersøkelse

Det er sendt ut en spørreundersøkelse til alle ansatte i grunnskolene i Fredrikstad kommune. Undersøkelsen er gjennomført ved hjelp av det nettbaserte spørreundersøkelsesverktøyet Questback. Spørreundersøkelsen tar primært for seg den første problemstillingen i rapporten, kartlegging av omfanget av vold og trusler i Fredrikstad skolene. Revisjonen har tatt kontakt med Utdanningsforbundet med en forespørsel om å bruke samme spørreskjema som Utdanningsforbundet ved hjelp av Respons analyse brukte i sin undersøkelse om Lærerens arbeidsmiljø i 2024 og i 2018. Spørsmålene i størsteparten av undersøkelsen tilsvarer dermed spørsmålene i utdanningsforbundets undersøkelse fra 2024. Dette har vi gjort for å få ett bredere sammenligningsgrunnlag, slik at revisjonen kan sammenligne svarene på vår undersøkelse opp mot tall fra resten av Norge. Samme undersøkelse ble også sendt til skolene i Sarpsborg og Halden, noe som også skaper et sammenligningsgrunnlag på tvers av disse kommunene.

Resultater og relevante funn fra spørreundersøkelsen revisjonen gjennomførte vil bli belyst og drøftet i kapitel 4 under.

Undersøkelsen ble sendt ut til ansattes e-post 5. mars med i overkant av to ukers svarfrist. Av de 1434 ansatte som mottok undersøkelsen var det 617 som svarte. Dette gir en svarprosent på 42. Revisjonen mener at utvalget som har besvart er tilstrekkelig til å bidra til å belyse problemstillingene i rapporten på en hensiktsmessig måte.

For å sikre et godt nok svargrunnlag ble det i forkant av og under undersøkelsen sendt ut e-post til samtlige rektorer i Fredrikstad kommune. I e-posten ble det vedlagt et skriv med informasjon om undersøkelsen og en tilhørende QR-kode som ansatte kunne skanne for å gjennomføre undersøkelsen på sine mobile enheter/smarttelefoner. Rektorer ble oppfordret til å henge opp skrivet i fellesrom der ansatte oppholder seg. Det ble også sendt ut to påminnelser på undersøkelsen fra revisjonen.

I tillegg til Utdanningsforbundets spørsmål har revisjonen også lagt til egne spørsmål som omhandler problemstilling to og tre. Spørsmålene omhandler opplæring, praktiske øvelser, om plikten til å agere ved mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt, samt om lærerens særskilte vern mot vold og trusler i straffelovens § 265.

Mappegjennomgang

For å undersøke skolens praksis i arbeidet med skolemiljøsaker har revisjonen foretatt en mappegjennomgang av samtlige aktive aktivitetsplaner ved de fire utvalgte skolene. Vårt fokus under gjennomgangen var for det første om aktuell mal utarbeidet av kommunen ble brukt og fulgt, for det andre om barnets stemme og vurdering av barnets mening og ønsker ble dokumentert, og for det tredje om planene inneholdt følgende fem minimumskrav:

- hvilket problem tiltakene skal løse
- hvilke tiltak skolen har planlagt
- når skolen skal gjennomføre tiltakene
- hvem som er ansvarlig for å gjennomføre tiltakene
- når skolen skal evaluere tiltakene

Revisjonen hadde bistand fra rektorene ved skolene Årum, Ambjørnrød og Kråkerøy skole, og sosiallærer ved Begby skole, ved gjennomgangen.

Ved tidspunktet for mappegjennomgang hadde skolene følgende antall aktive aktivitetsplaner:

- Årum skole: 8
- Ambjørnrød: 3
- Kråkerøy: 1
- Begby: 4

Vurdering av dataenes troverdighet

Selv ved en dokumentanalyse vil det alltid forekomme subjektive vurderinger. Når det er sagt har revisjonen selvsagt forsøkt å gå gjennom alle de mottatte dokumentene på en nøytral måte. Vi har heller ikke ekskludert noen dokumenter. Vi har lest gjennom alt, og redegjort for det vi opplever er det viktigste i dem.

En generell utfordring for kvalitative intervjuer er at de består av små utvalg. Dette kan være personer som er valgt ut på grunnlag av spesifikke egenskaper, opplevelser, eller fordi de kan gi dybdeinnsikt i fenomenet som studeres. Siden utvalget er lite, reflekterer det i mindre grad variasjonen i en større

populasjon, og resultatene kan derfor ikke uten videre generaliseres. Men selv om utvalget er lite, kan revisor velge deltakere på en strategisk måte for å representere variasjon i erfaringer eller perspektiver. For eksempel kan man i en studie om arbeidsmiljø intervjue personer fra ulike yrkesroller og avdelinger. Dette kan gi en viss bredde i dataene og bidra til at funnene har relevans utover én spesifikk gruppe.

På grunn av utfordringene med generaliserbarhet i kvalitativ metode, brukes ofte begrepet overførbarhet i stedet. Overførbarhet handler om hvorvidt funnene kan være relevante i andre sammenhenger eller for andre grupper, basert på likheter i konteksten. Kunnskapen som nås gjennom kvalitative intervjuer er kontekstspesifikk. Samtidig handler kvalitativ metode i stor grad om fortolkning. Det er vanskelig å sikre objektivitet ved kvalitativ metode. Vi bøter på dette problemet gjennom kvalitetssikringer i mange stadier av rapportskrivingen, og gjennom flere møtepunkter med revidert enhet.

Kvalitative intervjuer har også mange fordeler. Kvalitative intervjuer er godt egnet til å fange opp variasjoner i erfaringer og opplevelser. Dette gir en dypere forståelse som ofte er vanskelig å få frem i kvantitative data. En annen fordel er at en kvalitativ tilnærming gir informantene en trygg ramme. Personlige intervjuer kan gjøre det lettere for informantene å åpne seg, da de kan forklare og beskrive sine erfaringer i egne ord uten å bli plassert i standardiserte kategorier. Kvalitative intervjuer kan dermed gi et rikt og nyansert bilde av virkeligheten, men er ofte mindre målbart enn hva kvantitative metoder kan fange opp. I denne revisjonen bruker vi imidlertid også kvantitativ metode (spørreundersøkelse). Det bidrar til at vi i større grad kan generalisere på noen områder.

Vi har altså gjennomført 19 intervjuer. I løpet av de siste intervjuene begynte vi å oppleve det vi kaller en datametning. Det vil si at det i mindre grad kom frem ny vesentlig informasjon om temaene vi undersøkte under de siste intervjuene. Vi opplevde heller ikke at det var spesielt stort sprik blant informantene, men at de var samstemte om det meste. Det er vår oppfatning at intervjuene ga oss pålitelig og troverdig informasjon.

I denne forvaltningsrevisjon har vi valgt metoden tilfeldig utvalg for å plukke ut skoler. Et tilfeldig utvalg benyttes for å vurdere samsvar. Det vil si at vi kontrollerer om de utplukkede virksomhetene følger etablerte lover, standarder og rutiner som foreligger på enhetens område. Oppdager revisor mangler, feil eller avvik i de tilfeldige utplukkede virksomhetene, kan det indikere svakheter i den overordnede enheten. Revisor vurderer altså eventuelle funn fra det tilfeldige utvalget for å gjøre en vurdering av hele enheten. Siden utvalget er tilfeldig, er det større sannsynlighet for at utvalget speiler enheten man ønsker å undersøke, og funnene kan i større grad overføres til hele enheten, noe som gir mer pålitelige konklusjoner. I tillegg minimeres risikoen for systematiske skjevheter, og siden revisor ikke har kontroll over hvem som blir valgt, bidrar det til at resultatene ikke påvirkes av forskerens egne preferanser eller antakelser.

En utfordring med denne forvaltningsrevisjonen er at Fredrikstad er en stor kommune med mange grunnskoler. Derfor kan det være en svakhet at vi kun har innhentet dokumenter og gjennomført intervjuer og mappegjennomganger ved fire skoler, i en kommune som totalt har 30 skoler, samt flere alternative opplæringsarenaer. Et tilfeldig utvalg er imidlertid en svært anerkjent og mye brukt metode i både forskning, revisjon og kvalitetskontroll for å teste et representativt utvalg av dokumenter, prosesser eller praksis i stedet for å gjennomgå alt på området. Hensikten med et tilfeldig utvalg er nettopp å få tilstrekkelig revisjonsbevis på en effektiv måte, uten å gjennomgå alt.

En vanlig ulempe ved et tilfeldig utvalg er at for at et tilfeldig utvalg skal fungere, trengs det ofte god oversikt over hele enheten (populasjonen) som skal kontrolleres. Vi har fått mye bistand både fra overordnet enhet, samt hver av de enkelte skolene som ble plukket ut, til å erverve oss god oversikt. Som

et lokalt revisjonsfirma som reviderer alle Østfold-kommunene, sitter vi også på mye kunnskap om kommunen.

På den andre siden, hvis utvalget ikke er tilfeldig trukket, kan ulempene være langt større. Er ikke utvalget tilfeldig, kan det være skjevt og følgelig ikke speile hele enheten man ønsker å kontrollere. Det kan føre til skjeve konklusjoner. Et ikke-tilfeldig utvalg vil også begrense revisjonens generaliserbarhet. Siden utvalget ikke nødvendigvis er en god refleksjon av hele enheten man kontrollerer, kan resultatene være vanskelige å overføre til andre virksomheter i den samlede enheten. Det er også høyere risiko for bias (fordom, partiskhet) hvis utvalget ikke er tilfeldig trukket. Revisor eller andre kan påvirke hvem som blir inkludert i utvalget. Det kan føre til blant annet bekvemmelighetsutvalg, altså at utvalget først og fremst bestemmes ut av hva det er enkelt å få til. Eller det kan det føre til bekreftelsesbias i utvalget, altså at revisor eller andre bevisst eller ubevisst velger virksomheter eller informanter som bekrefter en forhåndsbestemt hypotese.

Det at skolene ble tilfeldig valgt, sikrer altså at det ikke forekommer systematiske skjevheter i denne revisjonen. Samtidig vil vi peke på at ingen av skolene som ble tilfeldig plukket ut for kontroll, viste seg å være i bysentrum. Det kan derfor være forhold ved skolene som ble valgt, det være seg sosiale, økonomiske, demografiske og lignende, som skiller dem fra andre skoler i kommunen. Det kan bety at det finnes skoler i kommunen som har andre utfordringer enn de vi har kontrollert. Likevel mener vi at utvalget i den store sammenheng er representativt, og at funnene våre er overordnede, pålitelige og med stor sannsynlighet gyldige for alle grunnskolene i kommunen.

Bruk av personopplysninger

I forbindelse med denne forvaltningsrevisjonen har vi behandlet personopplysninger som navn og e-postadresse til ansatte i kommunen. Vårt rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger er kommuneloven § 24-2 fjerde ledd. Lesere av denne rapporten kan ta kontakt med Østre Viken kommunerevisjon dersom de ønsker mer informasjon om hvordan vi behandler personopplysninger.

I mappegjennomgangen var alle tiltaksplanene[8] og evalueringene anonymiserte. Dokumentene ble skrevet ut på papir og gjennomgått i skolenes egne lokaler i Fredrikstad. Revisor fikk med seg dokumentene til kontoret for ekstra gjennomganger, og blir destruert i etterkant av revisjonsprosessen.

[8] I lover og veiledere på området kalles en slik plan for en tiltaksplan. Samtidig har skolene en aktivitetsplikt, som skal følges opp med en plan. Fredrikstad kommune har valgt å kalle planen for en aktivitetsplan. I det følgende vil vi bruke begge begrepene alt ettersom vi viser til veiledere ol., eller kommunens egne dokumenter. Men begge begrepene viser altså til det samme.

4 VOLD OG TRUSLER I SKOLEN

Problemstilling 1: Hva er omfanget av trusler og vold mot ansatte i grunnskolen i Fredrikstad?

4.1 Innledning

Siden dette er en deskriptiv problemstilling, har vi ikke fastsatt revisjonskriterier. For å skaffe til veie et datagrunnlag som kan svare på problemstillingen, har vi gjennomført en spørreundersøkelse blant skolens ansatte i Fredrikstad kommune. Gjennom undersøkelsen vil vi å kartlegge omfanget av trusler og vold mot ansatte i Fredrikstad kommunes grunnskoler. I tillegg har vi intervjuet kommunens forebyggende enhet i politiet, samt kommunens SLT-koordinator, for å få deres bilde av situasjonen. Vi begynner dette kapitlet med å redegjøre for disse intervjuene.

4.2 Datagrunnlag

4.2.1 Politiets perspektiv

Revisjonen avholdt et intervju med forebyggende enhet i politiet i april 2025. Vi ønsket å intervjue forebyggende enhet for å få deres perspektiv på omfanget av vold og trusler generelt blant unge i kommunen. Vi ønsket også å høre deres formening om samarbeidet med skolene og andre instanser i kommunen, når det gjelder vold og trusler blant unge, og vi spurte om de hadde eventuelle tanker angående skolens arbeid på området.

Først i intervjuet viste forebyggende enhet fram statistikk for de siste fem årene over utviklingen av vold begått av unge under 18 år i kommunen. I 2020 var det i underkant av 60 registrerte anmeldte straffesaker av unge under 18 år. I 2024 var det 90 registrerte anmeldte straffesaker av unge under 18 år. Det er altså en markant økning av disse anmeldte straffesakene. Forebyggende enhet opplever at det er en klar stigning av vold begått av unge under 18 år. Samtidig er det også mange hendelser som ikke blir anmeldte og registrerte.

Av 90 registrerte anmeldte straffesaker av unge under 18 år i 2024 er det 68 unike gjerningspersoner. Det er 16 jenter og 51 gutter. 6 av de unge har 3 eller flere voldsforhold i 2024. 37,5 prosent av straffesakene er begått av personer under 15 år på gjerningstidspunktet. Forebyggende enhet ser at det er en tendens at gjerningspersonene på området blir yngre og yngre. De opplever også at voldsbruken er mer alvorlig, når den først blir utøvet. Samtidig skal det mindre til for å ty til vold. Vold og trusler blant unge under 18 år forekommer imidlertid ikke nødvendigvis på skolene, men etter skolen. Konsekvensen av volden er også annerledes i dag enn tidligere. Volden i dag kan bli filmet og spredd, enten blant vennegjengen eller på sosiale medier. Hendelser som blir filmet trenger ikke alltid handle om direkte vold, men om å ville ydmyke og nedverdige offeret. Et eksempel kan være at en gjerningsperson får et offer til å kysse skoene sine mens det blir filmet, for så å spre det på sosiale medier. Sosiale medier er derfor en utfordring. I tillegg er ungdommene og andre i miljøet bevisste på den kriminelle lavalder. Unge kan bli brukt for å begå kriminalitet, fordi de involverte vet de yngste ikke vil bli straffet for det.

Forebyggende enhet forklarte videre at de opplever mer bæring av kniv blant yngre under 18 år. Det at flere bærer kniv, betyr imidlertid ikke at flere bruker kniv for å begå vold, men at kniven brukes for å true eller heve egen status i miljøet. Forebyggende enhet vet at det har vært noen tilfeller med kniv på skoler, men det har vært få slike tilfeller. Hvis en elev, eller andre, har med kniv på skolen, vil politiet få vite om det, og de vil komme til skolen og undersøke saken.

På grunn av nylige hendelser i kommunen, samt omkringliggende kommuner den siste tiden, med trusler om skoleskyting, spurte vi forebyggende enhet om deres syn på saken. De informerte om at de har en

rutine for eventuell skoleskyting. Hendelsene den siste tiden opplever de som en slags trend som spredde seg på sosiale medier. For cirka 10 år siden hadde politiet i kommunen et prosjekt på skoleskyting, hvor det blant annet ble avholdt møte med skolene i kommunen. Politiet informerte skolene om flere ting, for eksempel at de måtte utarbeide callingssystemer, kart for oppmøte ved en trusselsituasjon og lignende. Ansvaret for å holde rutinen oppdatert og kjent hos skolene, er det skolene selv som har. Den gangen leverte skolene en plan som ligger hos operasjonssentralen i politiet, hvor en eventuell melding om skoleskyting vil komme inn. Kommer det inn en slik melding, vet politiet nøyaktig hva de skal gjøre, og de er godt forberedt på en slik situasjon. Forebyggende enhet mener det kan være en idé at skolene har dette som tema innimellom, i forbindelse med nyansettelser og lignende.

På spørsmålet om hva politiets oppgaver er knyttet til vold og trusler mot ansatte og elever på skolene, svarte forebyggende enhet at de ikke har noen spesifikk roller opp mot skolene. Det er når saker eventuelt blir anmeldt at de hovedsakelig kommer inn. De kan også komme inn i saker som ikke blir anmeldte. Da vil det handle om forebygging, og ikke en straffesak. Det blir ikke automatisk en straffesak hvis vold er involvert. Dette kan i aktuelle tilfeller drøftes med de involverte, skole og foreldre. Forebyggende enhet opplever at deres samarbeid og arbeidsforhold opp mot skolene i kommunen er godt. De kan heller oppleve utfordringer i samarbeidet med foreldrene til gjerningspersoner.

Forebyggende enhet opplyste videre om at de har ingen løpende kontakt med barneskolene i kommunen. I all hovedsak er hendelser knyttet til vold og trusler som forekommer på barneskoler av en slik art at det er andre instanser i kommunen som blir knyttet på disse sakene. Det vil ikke være riktig bruk av forebyggende enhets ressurser å bli involvert i hendelser knyttet til slag, spark, verbale trusler og lignende fra barneskoleelever.

Forebyggende enhet fortalte at de har deltatt i tverrfaglige møter med kommunen hvor skolesektoren også har deltatt. I møtene kan saker bli drøftet anonymt. Møtene handler også om å bygge tverrfaglig kontakt blant instansene i kommunen. I møtene er det representanter fra blant annet PPT, barnevern, politi, helsesykepleier og miljøarbeider, rektor og inspektør på skolen.

Forebyggende enhet informerte videre om at de har et veldig tett samarbeid med SLT-koordinatoren i kommunen. Samarbeidet med SLT-koordinator opplever de som svært godt. De har også samarbeidsmøter med instanser i kommunen, som for eksempel BUF-hjelpa (barne-, ungdom- og familiehjelpa), barnevernet og kommuneoverlege. Forebyggende enhet opplever at de er med på de møtene de har behov for å være med på. Forebyggende enhet vet også at ved behov, vil de nødvendige instansene i kommunen stille opp, inkludert skoleledelsen.

Forebyggende enhet avholder også foredrag for elever og foreldre på ungdomsskolene. Det er mange skoler som ønsker at forebyggende enhet skal gjennomføre slike foredrag hos dem, men de må tidvis begrense antallet foredrag på bakgrunn av ressursmessige årsaker. Uten at de opplever at dette er en særlig utfordring på området sett opp mot skolene per i dag, forteller forebyggende enhet at det alltid er ønskelig med flere ansatte i enheten, slik at de kunne vært enda mer til stede, både i skolene, men også i ungdomsklubber og lignende, samt i bybildet generelt, både med uniform og i sivilt. Med mer ressurser kunne de også vært enda raskere på ved behov.

Forebyggende enhet opplever at skolene gjør mye på området for vold og trusler mot ansatte, og at skolene stiller opp ved eventuelle oppfølgingstiltak. I møter med skolene kan for eksempel skillet mellom en anmeldelse, og hva som heller bør bli et forebyggende tiltak, bli drøftet. Samarbeidsklimaet blant de involverte er godt, men forebyggende enhet opplever også at skolene har mistet en del ressurser de siste årene, og de tenker det hadde vært klokt at det sosiale arbeidet i skolene styrkes.

Forebyggende enhet opplever videre at skolene ofte håndterer hendelser helt fint selv. Hvis det skjer noe alvorlig og/eller akutt på en skole, kommer selvsagt politiet til skolen. Samarbeidet og rutinene på systemnivå mellom forebyggende enhet og skolene er godt. Ifølge forebyggende enhet ligger ikke utfordringer i kommunens ungdomsmiljø verken på systemnivå eller på samarbeidet mellom instansene. Utfordringene til enkelte ungdommer har heller veldig sammensatte årsaker, og de kan skyldes en rekke forhold, forklarte de.

4.2.2 SLT-koordinators perspektiv

Ifølge SLT-koordinator, kan det fort bli mye snakk om «harde» og umiddelbare tiltak når det gjelder tematikken vold og trusler i grunnskolen. Koordinatoren mener imidlertid det er viktig å forstå at mye av denne problematikken handler om å forsterke arbeidet som gjøres i klassen, og at skolene skaper trivsel og trygghet for elevene. I en kommune som Fredrikstad med 30 skoler, er dette noe som må jobbes med hele tiden. Koordinatorens opplevelse var at skolene i kommunen hadde god kontroll på området, selv om det generelt sett alltid kan være muligheter for forbedringer. Han forklarte også at det etter hans mening er en litt endimensjonal diskusjon i media knyttet til temaet om vold og trusler mot ansatte i skolene, med for mye søkelys på enkelthendelser. I skolehverdagen ligger heller den store belastningen for skoleansatte i at noen elever bruker vold over tid. Dette gjelder elever som strever mye, og volden de utøver er som oftest et symptom på bakenforliggende forhold. SLT-koordinator fortalte at han tilhører den delen av fagmiljøet som legger vekt på det psykososiale perspektivet. Han opplever ikke motstand mot det psykososiale perspektivet i arbeidet sitt, men han mener det kan føre til frustrasjon blant noen ansatte og foreldre hvis tiltakene ikke handler om tydeligere grensesetting for elever som utøver vold, trusler og lignende. En metodikk han mener fungerer bedre enn snevrere grenser og «hardere» tiltak, er gjenopprettende prosesser. Disse prosessene handler om at et konfliktråd eller lignende kommer inn i sakene utenfra. Dette blir ofte ansett som en «myk» konsekvens, siden man her «bare prater med hverandre». Men det er ofte slike «myke» tiltak som er de mest krevende for både ungdommene som har utført vold og trusler, samt deres foreldre. Dermed er disse prosessene i realiteten kanskje de «hardeste», mente SLT-koordinatoren. På ungdomsskolen er elevene store nok til å håndtere denne typen prosesser. I tillegg opptrer lærerne som konfliktløsere hele tiden, forklarte han.

SLT-koordinator fortalte videre at skolene er flinke til å fange opp problemer, men at det kan være større utfordringer i overgangen til eksterne støttetjenester, for eksempel fra BUF-hjelpa, barnevernet, PPT eller lignende. Det kan også være en del ventetid hos slike instanser, noe som spesielt er uheldig når ungdom er i en eskalerende situasjon som utvikler seg til økt voldsbruk. Det kan være et tungt system med lange frister i disse instansene. Likevel mente han at det i flere tilfeller settes inn tiltak raskt. Støttetjenestene er også avhengig av samtykke og samarbeid med foreldrene og barnet selv, som kan være vanskelig å få til. Kommunen jobber for tiden med å opprettholde en helhetlig tiltakspakke, fra spesialpedagoger og individuell tilrettelagt opplæring til muligheter for å la elever være andre steder enn i klasserommet. Det har vært flere gode arenaer her tidligere, men det har vært en vridning i retning av at flest mulig elever nå skal bli integrert i vanlig skole. Når institusjoner på dette området ble lagt ned, og skolene overtok disse elevene, førte det til at de som hadde nytte av andre tilbud, ikke fungerte i skolene. Tanken om å inkludere flest mulig elever i den vanlige klassen er god, og stort sett er det mulig, men det er likevel en liten gruppe barn man må finne en løsning for hvordan man skal tilrettelegge. Strukturene og systemer i skolen kan gjøre dette litt lite fleksibelt, og det kan gå utover de andre elevene. Tiltak og eksterne tilbud er også dyre, fordi de ofte forutsetter egne lokaler og høy voksentetthet.

4.2.3 Beskrivelse av spørreundersøkelsens datagrunnlag

I resten av dette kapitlet vil vi redegjøre for de viktigste svarene i spørreundersøkelsen for å forsøke å gi en beskrivelse av skoleansattes opplevelser på området.

Av de totalt 617 respondentene, som utgjør en svarprosent på 42, arbeider det store flertallet som pedagogisk ansatte i stillinger som lærere, adjunkter og lærere. Punktlisten under viser prosentandelen av respondentenes stillinger:

- 62,5 % var lærere, adjunkter ol.
- 17,4 % var assistenter, barne- og ungdomsarbeidere, miljøarbeidere ol.
- 10,7 % var rektorer, assisterende rektorer og avdelingsledere.
- 4,5 % var rådgivere/sosiallærere eller undervisningsinspektører.
- 4,9 % var kontorarbeidere, helsepersonell, renholdere ol.

85, 2 % av respondentene oppga at de arbeider i heltidsstilling.

Svarene viser at respondentene er forholdsvis jevnt fordelt mellom de ulike klassetrinnene:

Arbeidssted	Prosentandel
1.–4. trinn	30,6 %
5.–7. trinn	25,5 %
8.–10. trinn	27,0 %
SFO	5,0 %
Annet	11,9 %

Aldersfordelingen er noe ujevn blant de 617 respondentene, med noe få unge ansatte, og en viss overvekt av eldre ansatte:

Alder	Prosentandel
Under 35 år	19,2 %
35–49 år	35,6 %
50 år og eldre	45,2 %

Kjønnsfordelingen blant de som besvarte spørreundersøkelsen viser at 72,7 % av respondentene var kvinner og 27,3 % av respondentene var menn.

Ifølge dokumentasjon mottatt fra kommunen er den faktiske alder- og kjønnsfordeling i skolene som følger:

Antall ansatte i grunnskolen i Fredrikstad	1325	
Antall kvinner	984	74,3 %
Antall menn	342	25,8 %
Under 35 år	276	20,8 %
35-49 år	471	35,5 %
50 år og eldre	578	43,6 %

Som vi ser, sammenfaller fordelingen av respondentenes alder og kjønn godt med den faktiske alders- og kjønnsfordelingen i skolen.

4.2.4 Opplevelser av trusler og vold

Som vi ser i figur 1 under opplevde 6,2 % av 615 respondenter som svarte på spørsmålet arbeidsmiljøet generelt som ganske utrygt. 6,2 % av 615 tilsvarer 38 personer. Samtidig var det 1,3 % som svarte at de opplevde arbeidsmiljøet generelt som svært utrygt. Dette tilsvarer 8 personer. Den største majoriteten av respondentene svarte at de opplevde arbeidsmiljøet generelt som ganske trygt og svært trygt. 61,5 %, som tilsvarer 378 personer, opplevde arbeidsmiljøet generelt som ganske trygt, mens 19,2 %, som tilsvarer 118 personer, opplevde arbeidsmiljøet generelt som svært trygt.

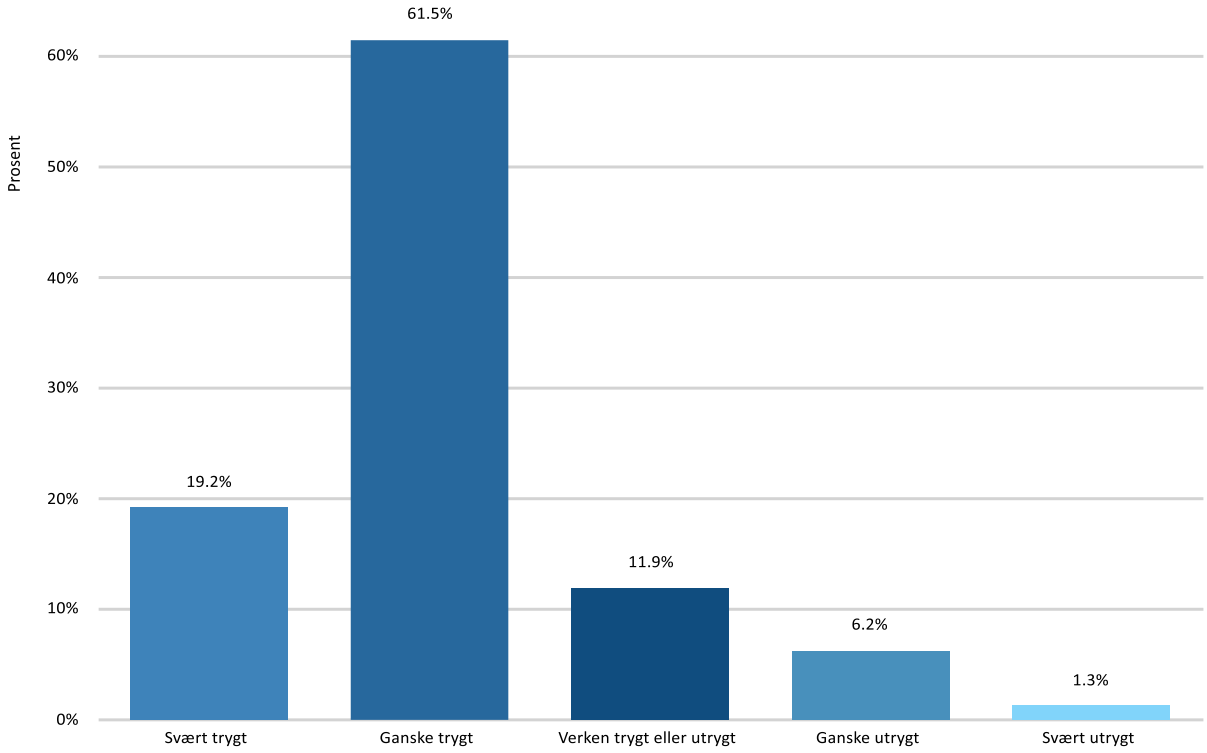

Figur 1: Hvor trygt eller utrygt mener du arbeidsmiljøet generelt er for deg selv og dine kolleger? N=615.

I undersøkelsen «Lærernes arbeidsmiljø» utført av Respons analyse for Utdanningsforbundet i perioden 15. mars til 5. april 2024,[9] kom det fram følgende på dette spørsmålet:

- 9 % av respondentene opplevde arbeidsmiljøet generelt som svært trygt.
- 51 % opplevde arbeidsmiljøet generelt som ganske trygt.
- 21 % opplevde arbeidsmiljøet generelt verken trygt eller utrygt.
- 16 % opplevde arbeidsmiljøet generelt som ganske utrygt.
- 2 % opplevde arbeidsmiljøet generelt som svært utrygt.

[9] Denne undersøkelsen er basert på svar fra 1043 medlemmer av Utdanningsforbundet som er grunnskolelærere. For mer informasjon om denne undersøkelsen, se: Vold og trusler i lærerhverdagen – rapporter om lærernes arbeidsmiljø.

Figur 2 under viser svarene på spørsmålet om respondenten har blitt utsatt for vold, trusler eller trakasseringer de siste 12 månedene. Til sammen svarte 59,3 % av de ansatte at de minst én gang har opplevd å bli utsatt for vold, trusler eller trakassering. 12,1 % svarte 1 gang, 21,5 % svarte 2-4 ganger og 25,7 % svarte 5 ganger eller mer. En av fire respondenter har altså opplevd vold, trusler eller trakasseringer de siste 12 månedene 5 ganger eller mer. 1,6 % svarte «vet ikke» på dette spørsmålet.

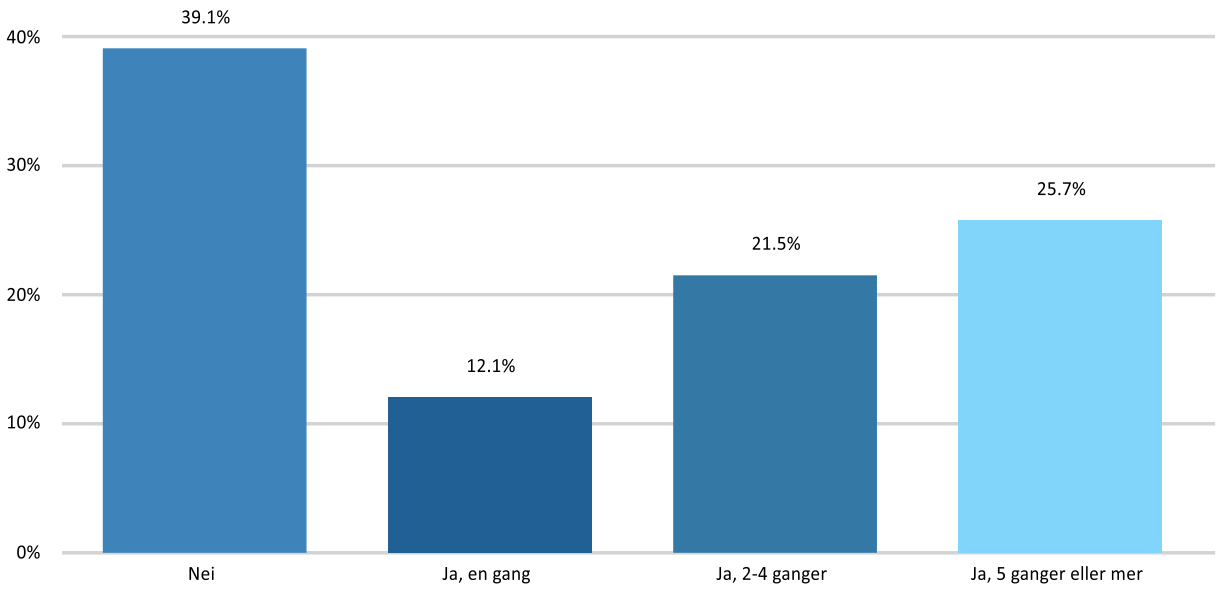

Figur 2: Hvis du tenker tilbake på de siste 12 månedene, har du som ansatt blitt utsatt for vold, trusler eller trakasseringer? N=614.

I undersøkelsen «Lærernes arbeidsmiljø» utført av Respons analyse for Utdanningsforbundet kom det fram følgende på dette spørsmålet:

- Nei 53 %
- Ja, en gang 15 %
- Ja, 2-4 ganger 19 %
- Ja, 5 ganger eller mer 13 %
- Vet ikke 1 %.

364 respondenter som hadde oppgitt å ha opplevd vold/trusler svarte på det neste spørsmålet. Dette spørsmålet handlet om hvem som hadde stått bak volden, truslene eller trakasseringen. Dette var et spørsmål hvor respondenten kunne krysse av for flere svaralternativer. De aller fleste (95,6%) svarte at det er enkeltelever som står bak. Imidlertid kom det også frem av tallene at 9,3 % rapporterte at grupper av elever sto bak. Videre svarte 6,9 % at foreldre eller foresatte hadde vært utøvere av slike handlinger.

På spørsmål om hvor alvorlig respondentene vurderer truslene/trakasseringen svarte 7,4 % av 363 respondenter at de vurderte dem som svært alvorlige, mens 39,1 % vurderte dem som ganske alvorlige. Litt i overkant av halvparten oppfattet truslene som mindre alvorlige (45,7%) eller ikke alvorlige (6,6%).

Respondentene ble også bedt om å anslå hvor mange ganger i løpet av de siste 12 månedene de som ansatte hadde vært nødt til å gripe inn fysisk i voldsepisoder eller farlige situasjoner mellom elever det siste året. Totalt oppga 61,4 % av respondentene at de hadde vært nødt til å gripe inn fysisk minst én gang. Av disse oppga:

- 15,2 % å ha grepet inn en gang.
- 28,9 % å ha grepet inn mellom 2 og 4 ganger.
- 17,3 % å ha grepet inn 5 ganger eller mer.

Nesten halvparten (46,2 %) av ansatte i skolen har altså måttet håndtere voldsepisoder eller farlige situasjoner mellom elever flere ganger (to ganger eller mer) det siste året. I overkant av en tredjedel (36,9 %) av respondentene svarte at de ikke har måttet gripe inn i slike situasjoner de siste 12 månedene. 1,8 % svarte «vet ikke» på dette spørsmålet. På dette spørsmålet svarte totalt 613 respondenter.

4.2.5 Oppfølging i etterkant av trusler og vold

Respondentene ble bedt om å vurdere i hvilken grad de fikk tilstrekkelig hjelp til å håndtere situasjoner med trusler og vold. Figur 3 viser at 67 % av respondentene svarte at de fikk dette i stor grad (26,9 %) eller i noen grad (40,1 %). 19 % svarte at de i mindre grad fikk tilstrekkelig hjelp, mens 11,3 % svarte at de ikke fikk hjelp i noen grad. På dette spørsmålet svarte 2,7 % «vet ikke».

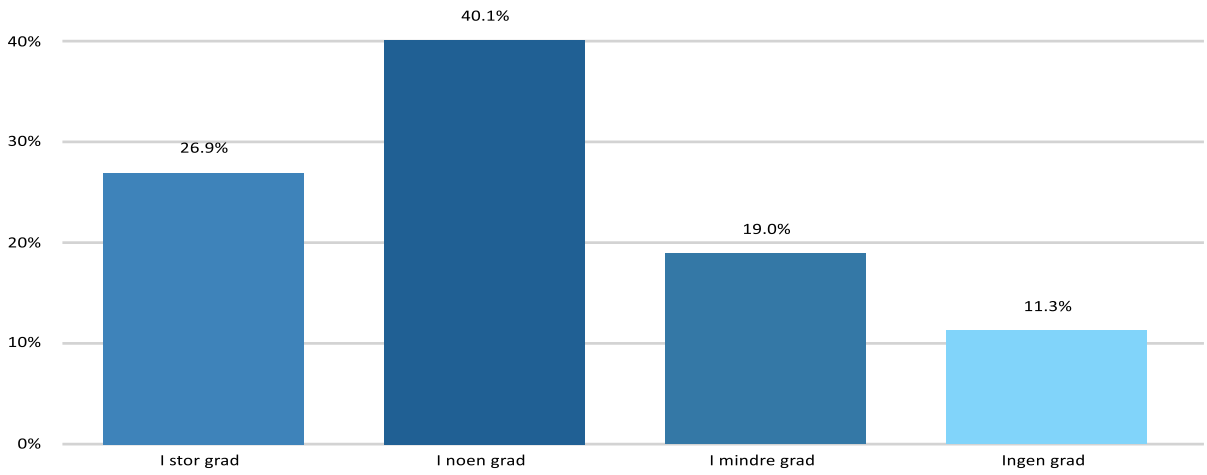

Figur 3: Hvis du tenker på sist gang du var involvert i en truende situasjon eller en volds episode ved skolen, i hvilken grad fikk du tilstrekkelig hjelp til å håndtere situasjonen der og da? N=364.

Spørsmål 11 og 12 i spørreundersøkelsen handlet om graden av støtte de ansatte opplevde å motta etter å ha vært involvert i en uønsket hendelse, samt hvem som ga denne støtten. På spørsmål 11: «I hvilken grad fikk du tilstrekkelig hjelp til å bearbeide eller håndtere episoden i etterkant?» svarte 57,3 % av respondentene at de «i stor grad» eller «i noen grad» opplevde å få hjelp til å bearbeide eller håndtere episoden i etterkant. 44,7 % rapporterte at de fikk hjelp «i mindre grad» eller «ingen grad». 2,8 % av 361 respondenter svarte «vet ikke».

I spørsmål 12 ble respondentene spurt om hvem de fikk hjelp til å bearbeide eller håndtere situasjonen av. Her var det mulig å gi flere svar. Dataene viser at det i hovedsak er kolleger som utgjør den primære støtten etter slike hendelser, noe som kommer frem av at hele 81,7 % av 350 respondenter oppga å ha mottatt hjelp fra kolleger. Videre fremgår det at 46,3 % fikk støtte fra skoleledelsen.

4.2.6 Opplæring i håndtering av trusler og vold

Respondentene ble bedt om å vurdere i hvilken grad de opplever å ha behov for opplæring i å håndtere truende situasjoner og episoder som involverer vold. Figur 4 viser at 22,7 % av respondentene mente

de trengte dette i stor grad, mens 46,2 % ga uttrykk for at de hadde behov for opplæring i noen grad. Til sammen mente altså 68,9 % av respondentene at de hadde behov for opplæring på området. 22,9 % mente de trengte slik opplæring i mindre grad, mens 6,5 % opplyste at de ikke hadde et slikt behov.

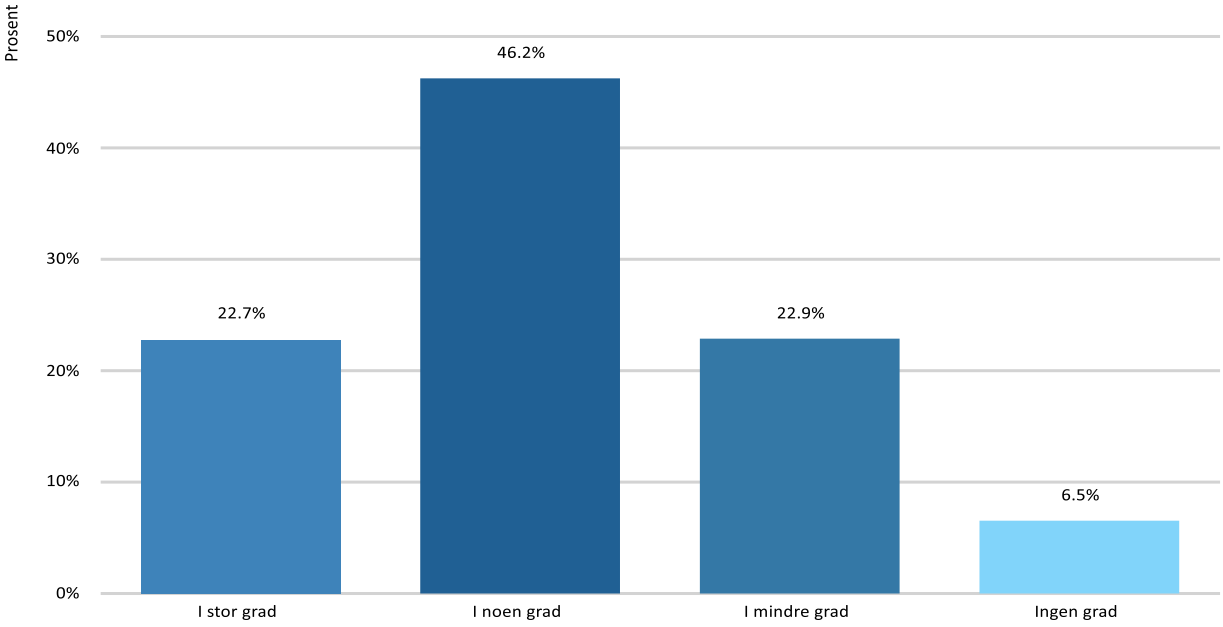

Figur 4: Gitt din arbeidssituasjon i dag. I hvilken grad opplever du å ha behov for opplæring i å håndtere truende situasjoner eller voldsepisoder? N=612.

Revisjonen spurte også om respondentene hadde fått tilstrekkelig opplæring i forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering. Til dette svarte 18,6 % av 613 respondenter ja. 49,6 % svarte delvis, mens 30,3 % svarte at de ikke hadde fått tilstrekkelig opplæring på området. På spørsmål om det blir gjennomført praktiske øvelser i forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering svarte 43,1 % at det blir gjennomført praktiske øvelser, mens 47 % svarte det *ikke* blir gjennomført praktiske øvelser. 10 % svarte at de ikke visste om dette blir gjort. 613 respondenter svarte på dette spørsmålet.

De som svarte at det blir gjennomført praktiske øvelser i forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering, fikk muligheten til å kort beskrive hvilke praktiske øvelser som hadde blitt gjort. 221 respondenter ga en slik kort beskrivelse. En stor gjenganger i beskrivelsene var at TROLD-veiledere har hatt en form for gjennomgang ved skolene. En del beskrev at de hadde hatt øvelser i ulike grep hvis det blir nødvendig å holde fast elever og/eller håndtere fysisk utagerende elever. Noen få beskrev øvelser i deeskalering, altså hvordan det kan være klokt å stå, hvilke håndbevegelser som bør gjøres og det å bli bevisst på eget kroppsspråk, hvis situasjonen krevde det.

Videre spurte revisjonen om respondentene opplevde at det var kultur for å snakke om det å bli utsatt for vold, trusler eller trakassering ved skolen de arbeidet på. Her svarte 82,8 % at det i stor eller noen grad var en kultur for å snakke om det å bli utsatt for vold, trusler eller trakassering. 13,2 % mente det i mindre grad var en slik kultur på skolen, og 1,6 % opplevde ikke at det var en kultur for dette i det hele tatt. 2,3 % svarte «vet ikke». 613 respondenter svarte på dette spørsmålet.

I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å ta stilling til påstanden: «Ansatte blir som oftest stående alene med ansvaret for å håndtere situasjoner der elever utøver vold ved skolen der jeg jobber.» 614 ansatte svarte på dette spørsmålet. Totalt 47,5 % av respondentene var enige i påstanden,

enten helt (11,9 %) eller delvis (35,7 %). Nesten halvparten (47,1 %) var uenige, hvorav 23,5 % var delvis uenige og 23,6 % var helt uenige. 5,4 % svarte «vet ikke».

Respondentene ble også bedt om å svare på om de hadde tilgang på et faglig støtteapparat som kan følge opp og hjelpe elever med voldelig, truende og utagerende atferd ved skolen de jobber. Respondentene skulle også beskrive hvordan de eventuelt opplevde at dette fungerte. 613 respondenter svarte på dette spørsmålet. Totalt 50,1 % av respondentene oppga at det finnes et støtteapparat, men at kvaliteten på apparatet varierer. 10,8 % mente det fungerte godt. 25,8 % mente det fungerte noenlunde greit, mens 13,5 % svarte at støtteapparatet ikke fungerer som det burde. 27,9 % oppga at det ikke finnes et støtteapparat på deres skole. 22 % svarte «vet ikke» på dette spørsmålet.

Straffeloven har § 265 en lovbestemmelse som gir et særskilt vern for enkelte yrkesgrupper. Den lyder som følger:

> Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som ved trusler søker å påvirke yrkesutøvelsen til en person fra en særlig utsatt yrkesgruppe. Som særskilt utsatt yrkesgruppe forstås helsepersonell som yter medisinsk begrunnet helsehjelp, og brann- og redningspersonell som yter innsats i oppdrag, personer som forestår allment tilgjengelig persontransport, som for eksempel jernbane, tunnelbane, trikk, buss, fly, drosje eller ferge, og personer som har ansvar for opplæring i grunnskole eller videregående skole. Den som hindrer yrkesutøvelsen til en person som nevnt i annet ledd, straffes med bot eller fengsel inntil 6 måneder. Med bot straffes den som ved skjellsord eller annen grovt krenkende ordbruk eller atferd forulemper en person som nevnt i annet ledd under dennes yrkesutøvelse.

I spørreundersøkelsen fremkom det at av 615 respondenter var det under halvparten (41,3%) som kjente til denne lovparagrafen fra før.

På spørsmålet «Kjenner du til hvordan du skal varsle og eller rapportere vold, trusler eller trakassering?», svarte 66,9 % av 616 respondenter at de hadde kjennskap til det, mens 28,6 % svarte de hadde delvis kjennskap. Kun 4,1 % svarte nei på dette spørsmålet.

4.3 Konklusjon

Statistisk sett har det vært en markant økning av anmeldte straffesaker av unge under 18 år i kommunen. I 2020 var det i underkant av 60 registrerte anmeldte straffesaker av unge under 18 år. I 2024 var det 90 registrerte anmeldte straffesaker av unge under 18 år. Av disse 90 straffesakene er det 68 unike gjerningspersoner. Forebyggende enhet opplever også en tendens om at gjerningspersonene blir yngre og yngre. De opplever også at voldsbruken er mer alvorlig, når den først blir utøvet, samtidig som det skal mindre til for å ty til vold. Vold og trusler blant unge under 18 år forekommer imidlertid ikke nødvendigvis på skolene, men etter skolen, ifølge forebyggende enhet.

Ifølge SLT-koordinator i kommunen er skolene flinke til å fange opp problemer, men at det kan være større utfordringer i overgangen til eksterne støttetjenester, for eksempel fra BUF-hjelpa, barnevernet, PPT eller lignende. Det kan også være en del ventetid hos slike instanser. Støttetjenestene er også avhengig av samtykke og samarbeid med foreldrene og barnet selv, som kan være vanskelig å få til. Koordinatoren mener at tanken om å inkludere flest mulig elever i den vanlige klassen er god, og stort sett mulig, men at det er en liten gruppe barn man må finne en løsning på for hvordan man skal tilrettelegge. Kommunen jobber for tiden med å opprettholde en helhetlig tiltakspakke, fra spesialpedagoger og individuell tilrettelagt opplæring til muligheter for å la elever være andre steder enn i klasserommet.

De aller fleste respondentene i vår spørreundersøkelse opplevde arbeidsmiljøet generelt som ganske trygt og svært trygt. 61,5 %, opplevde arbeidsmiljøet generelt som ganske trygt, mens 19,2 % opplevde arbeidsmiljøet generelt som svært trygt. Likevel svarte hele 59,3 % av respondentene at de minst én gang har opplevd å bli utsatt for vold, trusler eller trakassering. Samtidig svarte nesten halvparten av respondentene (46,2 %) at de har måttet håndtere voldsepisoder eller farlige situasjoner mellom elever flere ganger (to ganger eller mer) det siste året. I overkant av en tredjedel (36,9 %) av respondentene svarte at de ikke har måttet gripe inn i slike situasjoner det siste året. Av de respondentene som hadde opplevd å bli utsatt for vold, trusler eller trakassering, svarte 7,4 % at de vurderte dem som svært alvorlige, mens 39,1 % vurderte dem som ganske alvorlige. Litt i overkant av halvparten oppfattet truslene som mindre alvorlige (45,7%) eller ikke alvorlige (6,6%).

Ut fra det ovennevnte er det vår konklusjon at skolens ansatte i kommunen er i en utsatt posisjon når det gjelder vold, trusler eller trakassering. En relativt stor andel ansatte opplever vold, trusler eller trakassering. Omfanget av dette mot ansatte er en utfordring for kommunens skoler, og problemet synes å være økende.

For mer informasjon om likheter og forskjeller mellom kommuner som vi har undersøkt, viser vi til rapportens vedlegg 8.2 *Sammenligning av spørreundersøkelser.*

5 ANSATTES SIKKERHET I SKOLEN

Problemstilling 2: Har kommunen etablert tilfredsstillende systemer og tiltak, for å sikre ansatte i grunnskolen mot vold og trusler?

5.1 Revisjonskriterier

Komplett utledning av revisjonskriterier står beskrevet i kapittel 8.1.
Revisjonskriteriene er punktvis oppsummert nedenfor.

Skoleeier skal ha på plass et internkontrollsystem som er skriftlig og tilpasset den enkelte skolens aktiviteter, risikoforhold og størrelse i det omfang som er nødvendig for å følge internkontrollforskriften § 5, dette innebærer at skoleeier

- fastsetter mål for helse, miljø og sikkerhet
- sørger for at det foreligger en oversikt over virksomhetens organisasjon og hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt.
- foretar en systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt

Skolen og skoleeier skal ha oversikt over og kunnskap om hvor, når og i hvilke situasjoner ansatte og elever kan bli utsatt for vold eller trusler ved å

- gjennomføre risikovurderinger som ifølge forskriften om utførelse av arbeid særlig vektlegger blant annet arbeidets organisering og tilrettelegging, arbeidstidens plassering og organisering, utformingen av arbeidslokaler, kompetanse samt bemanning.
- sørge for at arbeidstakere får nødvendig informasjon om risikofaktorer knyttet til vold og trusler om vold, samt informasjon om iverksatte tiltak og rutiner, for å forebygge, håndtere og følge opp vold- og trusselsituasjoner.
- etablere gode rutiner for varsling og rapportering av hendelser, og oppmuntre ansatte til å melde inn hendelser.

Skoleeier skal følge opp funn fra risikovurderinger gjennom å

- utarbeide skriftlige rutiner, planer og tiltak for å forebygge volds- og trusselsituasjoner.
- iverksette tiltak etter resultatet av risikovurderinger som særlig vektlegger; utforming og tilrettelegging av arbeidsplassen og arbeidet som utføres, mulighet for tilkalling av hjelp, og bemanning.
- følge opp og evaluere tiltakene.

Skoleeier skal sørge for at ansatte medvirker og settes i stand til å forebygge og håndtere vold, trusler og uheldige belastninger så langt det er mulig, ved å

- sørge for formelle arenaer for medvirkning som gir ansatte plikt og mulighet til medvirkning, slik at ansatte har innflytelse på egen arbeidssituasjon.
- sikre at ansatte får opplæring i forebygging og håndtering av trusler og vold, samt at det gjennomføres praktiske øvelser som en del av det forebyggende arbeidet.
- sørge for at ansatte som blir utsatt for vold og trusler får nødvendig oppfølging i etterkant av hendelser.

Kommunen bør ha igangsatt og/eller gjennomført aktuelle punkter i planen som har blitt utarbeidet for å adressere utfordringene med vold og trusler mot lærere i skolen.

5.2 Datagrunnlag

5.2.1 Overordnet planverk og internkontroll

Mål for helse, miljø og sikkerhet

Fredrikstad kommune begynte et arbeid for å forebygge og håndtere vold og trusler mot ansatte i kommunen i 2019. I saksdokumentene for sak 21/22, behandlet i arbeidsmiljøutvalget 21.03.2022, blir det opplyst om at det 1. januar 2017 kom nye bestemmelser om forebygging av vold og trusler på arbeidsplassen. Bestemmelsene var hjemlet i forskrift om utførelse av arbeid, kapittel 23A – Arbeid som kan medføre fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold. Forskriften pålegger arbeidsgiver å gjøre en risikovurdering av fare for å bli utsatt for vold og trusler, og sørge for nødvendig opplæring og øvelse i å forebygge og håndtere volds- og trusselsituasjoner. Arbeidsgiver skal iverksette nødvendige tiltak mot volds- eller trusselsituasjoner i henhold til risikovurderingen, og følge opp arbeidstakere som har blitt utsatt for vold og trussel om vold. Ifølge forskrift om organisering, ledelse og medvirkning skal arbeidet planlegges, organiseres og gjennomføres.

Videre i saksdokumentene blir det i skrevet at behovet for en ny veileder for håndtering av vold og trusler fra pårørende, foresatte eller mindreårige, sett i lys av samfunnsutviklingen, kom i sak 9/19 til AMU 06.03.2019. Her vedtok AMU:

- Det nedsettes en arbeidsgruppe med representanter fra alle seksjonene, HR med bistand fra BHT for kartlegging av seksjonenes utfordringer i håndtering av trusler og vold.
- Revidere overordnede prosedyrer for håndtering av trusler og vold i tråd med samfunnsutviklingen og organisasjonens behov. Revitalisere linjen.
- Opprettholde kommunens internopplæring i håndtering av trusler og vold med etablering av egne trusler og vold veiledere i virksomhetene og tilpasse opplæringen til seksjonenes behov.

I saksdokumentene blir det også informert om at Fredrikstad kommune har utviklet et opplæringstilbud i håndtering av trusler og vold (TROLD), med hensikt å lære opp veiledere på arbeidsplassene. I tillegg ble en veileder på området utviklet av en arbeidsgruppe bestående av blant annet rektor Årum barneskole, tillitsvalgt fagforbundet, tillitsvalgt utdanningsforbundet og rådgiver fra bedriftshelsetjenesten med spesialkompetanse i arbeidsfeltet vold og trusler. Veilederens navn er «Veileder i håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune.» Veilederen ble utarbeidet etter et uttalt behov i organisasjonen for å forstå helheten i arbeidet med trusler og vold.

I dokumentet «Veileder i Håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune», blir det opplyst om at veilederen er kommunens overordnede dokument i det systematiske arbeidet med å forebygge og sikre god håndtering av vold og trusler mot ansatte. Veilederen skal sikre ansatte som utsettes for vold og trusler lik og god oppfølging, og den gjelder for alle enheter og virksomheter i kommunen. Veilederen er altså overordnet, og ikke spesifikt utformet for kommunens skoler. I veilederen blir det informert om at hver enkelt virksomhet skal beskrive sitt arbeid for å forebygge trusler og vold, og at arbeidsgiver skal sørge for nødvendig planverk på området. Det blir vist til at Fredrikstad kommune har utarbeidet overordnede rutiner for vold- og trusselsituasjoner, og disse prosedyrene skal danne grunnlag for planverk og rutiner tilpasset den enkelte virksomhet.

I veilederen blir det også opplyst at arbeidsgivere i virksomhetene skal sørge for at alle arbeidstakere får den opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig med hensyn til å håndtere trusler og vold. Arbeidsmiljøutvalget har vedtatt at alle virksomheter i Fredrikstad kommune skal ha sin egen HMS-gruppe. HMS-gruppene er et samarbeidsorgan for alt HMS-arbeid i en virksomhet. Tillitsvalgte i virksomhetene skal bidra til å ivareta medlemmenes rettigheter og plikter i henhold til lov og avtaleverk. De er også viktige samarbeidspartnere i det systematiske arbeidet med å forebygge vold og trusler.

Det blir også skrevet i veilederen at den er begrenset til det systematiske HMS-arbeidet rundt vold og trusler, og at fagspesifikt arbeid og rutiner i ulike seksjoner og etater ikke er omfattet. Under intervjuet med revisjonen fortalte kommunalsjef skole at skoleeier har skriftliggjort overordnede mål for helse, miljø og sikkerhet som er felles for grunnskolene i kommunen. I tillegg definerer hver skole sine egne mål. Det har imidlertid blitt utført en revidering av disse målene i forbindelse med at Statsforvalteren nylig har hatt tilsyn på området, informerte kommunalsjef skole. Kommunen har samarbeidet med tilsynet om å oppdatere og forbedre rutinene, for eksempel ved å tydeliggjøre målene for helse-, miljø- og sikkerhet. Tilsynsmyndighet i kommunen ønsket at kommunen skulle ta i bruk en matrise som de hadde utviklet. I samarbeid med tilsynet ble det utarbeidet et hoveddokument for HMS-arbeidet, i tillegg til matrisen, som skolene skal tilpasse sine egne forhold og fylle ut i mer detalj. Det vil si at de skal etablere egne mål og beskrive sin egen internkontroll. Det var 20 % av skolene som blir plukket ut til dette tilsynet. De resterende skolene må derfor fylle ut planen i løpet av 2025.

I dokumentet «Plan for samarbeid med Bedriftshelsetjenesten» blir det skrevet at den enkelte virksomhet og den enkelte arbeidsplass skal kartlegge sitt arbeidsmiljø og vurdere hvilke risikoforhold de har og hvilke forebyggende tiltak de skal arbeide med i planperioden. Plan for samarbeid er en del av enhetens systematiske HMS-arbeid. Ifølge dokumentet har alle arbeidsplasser forhold i arbeidsmiljøet som kan føre til at ansatte får helseplager og skader. For å sikre at ingen blir skadet eller syke av jobben, skal alle disse forholdene kartlegges, risikovurderes, forebygges og følges opp. Det er arbeidsgiver som har ansvar for at:

- arbeidsmiljøet er fullt forsvarlig
- arbeidsmiljøet kartlegges og risikovurderes
- medvirkning ivaretas, gjennom bruk av *HMS grupper (inkludert vernetjenesten og tillitsvalgte)*
- nødvendig fagkompetanse brukes, for eksempel BHT
- nødvendige tiltak settes inn for å redusere risikoen
- effekten av tiltakene følges opp.

I «Veileder i Håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune» blir det videre beskrevet at Fredrikstad kommune gir systematisk undervisning til TROLD-veiledere i virksomheter og avdelinger med risiko for vold og trusler. Virksomheter med risiko for vold og trusler skal ha TROLD-veiledere. Dette er ansatte som skal samarbeide med leder og drive med internundervisning på eget arbeidssted. Veilederne gjennomgår et tredagers kurs for å utdanne seg til å jobbe/undervise i vold og trusler på eget arbeidssted. Det som står skrevet om TROLD-veiledere i denne veilederen gjelder altså for alle enheter og kommunale virksomheter i kommunen, og retter seg ikke spesifikt til TROLD-veiledere i skolene.

Ifølge veilederen skal TROLD-veilederne være en samarbeidspartner for virksomhetsleder i arbeidet med å forebygge og håndtere vold- og trusselsituasjoner, gjennom å

- bidra til å se og identifisere situasjoner som kan medføre truende og voldelig atferd på arbeidsplassen
- innhente nødvendig informasjon og bidra i utarbeidelsen av prosedyrer
- gi internundervisning for å håndtere vold og trussel situasjonene, i samarbeid med arbeidsgiver
- virksomhetene må selv ha oversikt over sine TROLD-veiledere

Dokumentet «HMS-grupper» er en overordnet rutine som skal sikre en lik måte å organisere og dokumentere HMS-arbeidet på i Fredrikstad kommunes virksomheter. Den beskriver også en del arbeidsoppgaver som er tillagt HMS-gruppen. Rutinen gjelder for alle seksjoner og virksomheter i Fredrikstad kommune. Den refererer til både arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften. Ifølge rutinen skal HMS-

gruppen møtes minst fire ganger i året, men det blir anbefalt å ha månedlige møter. Mal til referater ligger i Elements. Et punkt i rutinens årshjul er at det på hvert møte skal gjennomgås HMS-avvik, og rettes fokus på arbeidsmiljøforbedringer. Et annet punkt er at HMS-arbeidet skal bli evaluert og rapportert årlig i de forskjellige virksomhetenes årsrapport.

I «Kommunedelplan oppvekst 2021-2032» blir det informert om at Fredrikstad kommunes helseoversikt for 2019 viser at kommunen har større utfordringer knyttet til helse og levekår enn landsgjennomsnittet. Forskjellene i levekår øker, og de fordeler seg ulikt i ulike områder i kommunen. Man vet at negative livshendelser ofte henger sammen. Det kan bety at flere barn i kommunen vil ha ustabile familierelasjoner, problemer på skolen og slite psykisk. Utviklingen skaper problemer for framtidige generasjoner ettersom flere vil ha problemer med å hente inn igjen forspranget majoriteten opparbeider seg. Oppvekstplanen har følgende fire mål:

- Barn og unge har en oppvekst som fremmer helse og reduserer sosial ulikhet.
- Barn og unge har kompetanse og ferdigheter til å møte morgendagens samfunn
- Foreldre gir barn og unge en trygg og god oppvekst
- Barn, unge og familier med særlige utfordringer får koordinert støtte og oppfølging

I «Plan for kvalitet i skole og SFO 2023-2027» blir det skrevet at Fredrikstad kommune har tre prioriterte utviklingsområder for skole og SFO:

- Alle elever opplever å være del av et inkluderende fellesskap
- Alle elever får medvirke i egen læring og hverdag
- Alle elever opplever motivasjon, mestring, læring og utvikling

I saksdokumentene i sak 26/24 behandlet i oppvekstutvalget blir det informert om utarbeidelse av ti strakstiltak mot mobbing, trusler og vold i skolen. Ifølge møteprotokoll fra oppvekstutvalget ble de ti strakstiltakene vedtatt den 28.08.2024. I sammendrag av den politiske saken revisjonen har mottatt fra kommunen, ble tiltakene utviklet etter en situasjonsbeskrivelse som viser at andelen ansatte i skolen som opplever å bli utsatt for vold og trusler har økt i omfang. For eksempel viser *Respons Analyses* undersøkelser, gjennomført i 2018 og 2023, en drastisk økning i trusler og trakassering av lærere, der en av tre hadde opplevd trusler og trakassering i 2018, mens i 2023 hadde andelen økt til nesten tre av fire. I samme undersøkelse kommer det fram at i 2018 hadde hver fjerde lærer opplevd å bli utsatt for fysisk skade eller vold en eller flere ganger i løpet av året. I 2023 hadde denne andelen økt til nesten halvparten.

I sammendraget av saksdokumentene i sak 26/24 blir det vist til tall hentet fra Fredrikstad kommunes avvikssystem, som viser at det også i Fredrikstad har vært en markant økning av antall meldte avvik som handler om vold og trusler:

Hendelser delt opp i alvorlighetsgrad			
Årstall	**Mindre alvorlig**	**Alvorlig**	**Svært alvorlig**
2021	101	203	11
2022	110	290	9
2023	271	342	14

Figur 5: Oversikt over hendelsers alvorlighetsgrad.

Som resultat av økningen i antall avvik ble det planlagt å gjennomføre ti tiltak i løpet av høsten 2024 for å bedre situasjonen. Ifølge oppvekstutvalgets vedtak den 28.08.2024 i sak PS 26/24 *Strakstiltak mot mobbing, trusler og vold i skolen* punkt 3, skal kommunedirektøren gi en orientering i maimøtet 2025 om erfaringene og effekten av tiltakene beskrevet i saksfremlegget.

I dokumentet «Ansvar for virksomhetens plikter etter forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler, skolefritidsordninger og lignende - Delegering av oppgaver» blir det opplyst at en eier kan delegere oppgaver for å sikre at internkontrollforskriftens krav oppfylles. Ifølge dokumentet er blant annet følgende oppgaver fordelt til virksomhetsleder på skolene i Fredrikstad:

- utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering,
- ha nødvendige rutiner og prosedyrer,
- avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik,
- dokumentere internkontrollen i den form og det omfang som er nødvendig, og
- evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.

Videre blir det skrevet at det er internkontrollsystemet MOAVA som brukes i kommunen. Dette følges opp av kommunalsjef skole. I tillegg blir det opplyst at det er virksomhetsleder ved skolene som er ansvarlige for å legge inn dokumenter som er gjeldende for sine skolers internkontroll.

I intervjuene fortalte samtlige informanter mye om fokus på elevenes helse, miljø og sikkerhet. Langt færre fortalte om et lignende fokus på å skriftliggjøre noe angående mål eller arbeidsmetoder når det gjelder ansattes helse, miljø og sikkerhet i forhold til temaet om vold og trusler mot ansatte. En rektor fortalte imidlertid at dokumenter skolen utarbeidet, som virksomhetsplaner og lignende, var spisset mot de behovene skolen hadde. Mange informanter fortalte noe i samme retning, og at utfordringen med vold og trusler mot ansatte ikke var et stort problem for deres respektive skoler. Derfor var det heller ikke nødvendig å skriftliggjøre mye om tematikken vold og trusler mot ansatte, mente de. I tillegg ble tematikken diskutert på mange faste møter gjennom skoleåret, ifølge mange informanter. Samtlige informanter fortalte også tydelig i intervjuene at det selvsagt var nulltoleranse for vold og trusler fra elever mot ansatte. Samtlige ansatte opplevde også at deres ledere var imøtekommende, og at døren deres alltid var åpen, hvis det var noe de ansatte ønsket å diskutere.

Ansvar, oppgaver og myndighet

Samtlige fire skoler vi har kontrollert har utarbeidet virksomhetsplaner for sine virksomheter. I flere av planene er det kapitler av typen «Slik har vi det», hvor det blir skrevet utfyllende om godt skolemiljø, inkluderende fellesskap og trygghet for elevene. I for eksempel Ambjørnrøds virksomhetsplan «Virksomhetsplan 2024 for Ambjørnrød skole» er det to kapitler som heter «Slik har vi det» og «Slik vil vi ha det». I kapitlet «Slik har vi det» blir det redegjort for blant annet HMS, IA-arbeid og medvirkning. Under punktet om utviklingstrekk blir det beskrevet at skolen ser en økning av elever med behov for spesialundervisning, og økning i behovet for sosial tilrettelegging for flere enkeltelever. I kapitlet «Slik vil vi ha det» blir det beskrevet at i et samfunn hvor det legges økende press på skolen, er ivaretagelse av personalet en viktig oppgave. Skolen har en elevgruppe som trenger stadig større grad av oppdragelse og foresatte som både trenger og ønsker veiledning. Skolens ansatte møter stadig økende krav og forventninger, og da blir det nødvendig å prioritere viktige oppgaver og redusere der de kan. Det er viktig å styrke felleskapet gjennom sosiale tiltak og det profesjonsfaglige fellesskapet, blir det skrevet.

I innledningen av dokumentet fra Ambjørnrød skole kalt «Informasjon til elever og foresatte skoleåret 2024-2025», blir det skrevet at skolen skal innføre SVAP for mellomtrinnet. SVAP står for Samarbeidsvillig, Vennlig, Arbeidsom og Presis. Hensikten med SVAP er å hjelpe elevene til å utvikle sin sosiale

ferdighet og dannelse og at alle skal ha det bra på skolen. Det blir informert om at skolen vil fortsette å jobbe med å få robuste barn slik at de kan mestre hverdagslige utfordringer og være rustet for et ungdoms- og voksenliv som gode samfunnsborgere. I Østfold er det et økende antall unge som faller utenfor skole- og arbeidsliv, og det er viktig å stoppe denne utviklingen.

I samtlige virksomhetsplaner blir det også skrevet om de ansattes arbeidsmiljø. Begbys virksomhetsplan «Virksomhetsplan 2024: For Begby barne- og ungdomsskole» tar for seg temaet over flere sider. For eksempel står det beskrevet at «Det å ha fokus på gode samarbeidsformer påvirker arbeidsmiljøet positivt og bidrar til en større psykologisk trygghet i personalet. Et godt arbeidsmiljø med høy grad av trivsel er viktig på Begby skole.» HMS-gruppens medlemmer og formål blir også beskrevet. Praksis for medarbeidersamtaler blir beskrevet, og det presiseres at ledelsen er opptatt av at deres dører alltid skal være åpne for en prat om det de ansatte har behov for å snakke om. Begby skole har også utarbeidet dokumentet «Skolemiljøplan – Begby skole 2024-25», som omhandler i hovedsak elevenes helse, miljø og sikkerhet, men også indirekte de ansattes helse, miljø og sikkerhet. På lignende måte har Kråkerøy skole utarbeidet dokumentet «Plan for trygt og godt skolemiljø. Kråkerøy ungdomsskole. Skoleåret 2024-2025» som inneholder et omfattende årshjul for skolens arbeid med å skape et trygt skolemiljø. Indirekte blir de ansattes helse, miljø og sikkerhet også drøftet her, for eksempel i første punkt i en liste i årshjulet om hva god oppførsel innebærer, som er at alle elever, lærere og andre ansatte behandler hverandre med respekt.

I det overordnede dokumentet «Ansvar for virksomhetens plikter etter forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler, skolefritidsordninger og lignende - Delegering av oppgaver» blir det vist til forskriften forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Formålet med denne forskriften er å bidra til at miljøet på skoler, skolefritidsordninger og leksehjelpordninger fremmer barns og elevers helse, trivsel, lek og læring, samt at sykdom, skade og alvorlige hendelser forebygges. For eksempel står det i det overordnede dokumentet at teknisk forvaltning har ansvaret for bygningsmessige forhold når det gjelder inneklima. Teknisk forvaltning har også ansvaret for å gjennomføre målinger og dokumentasjon. Eiendomsdrift har ansvaret for driftsmessige forhold, og leder av virksomheten har ansvaret for varsling og avvik. Selv om det selvsagt vil være noe overlapp mellom elevers og ansattes arbeidsmiljø, handler dette dokumentet hovedsakelig om elevenes helse, miljø og sikkerhet. Begby skole har i sin tilpasning av dette dokumentet, for eksempel på punket om inneklima, tydeliggjort at alle ansatte plikter å melde inn skader på bygg og uteområde som kan være til skade for liv og helse. Det blir også vist til Begbys HMS-kalender. I HMS-kalenderen er det i denne sammenheng et punkt for august hvor det står at de skal gjennomgå plikten til alle ansatte om å melde inn skader på bygg og uteområde som kan være til skade for liv og helse.

Begby har også utarbeidet Excel-dokumentet «Funksjoner», med oversikt over sentrale funksjoner blant ansatte. I tillegg har Begby utarbeidet en egen funksjonsbeskrivelse for teamledere i dokumentet «Funksjonsbeskrivelse teamleder - Begby skole».

Tre av fire skoler har et kart som omhandler elevene, og som viser hvordan skolene følger opp skolemiljø og læringsmiljø. For eksempel har Kråkerøy ungdomsskole følgende kart i dokumentet «Info til elever og foresatte ved nye 8. trinn – før skolestart»:

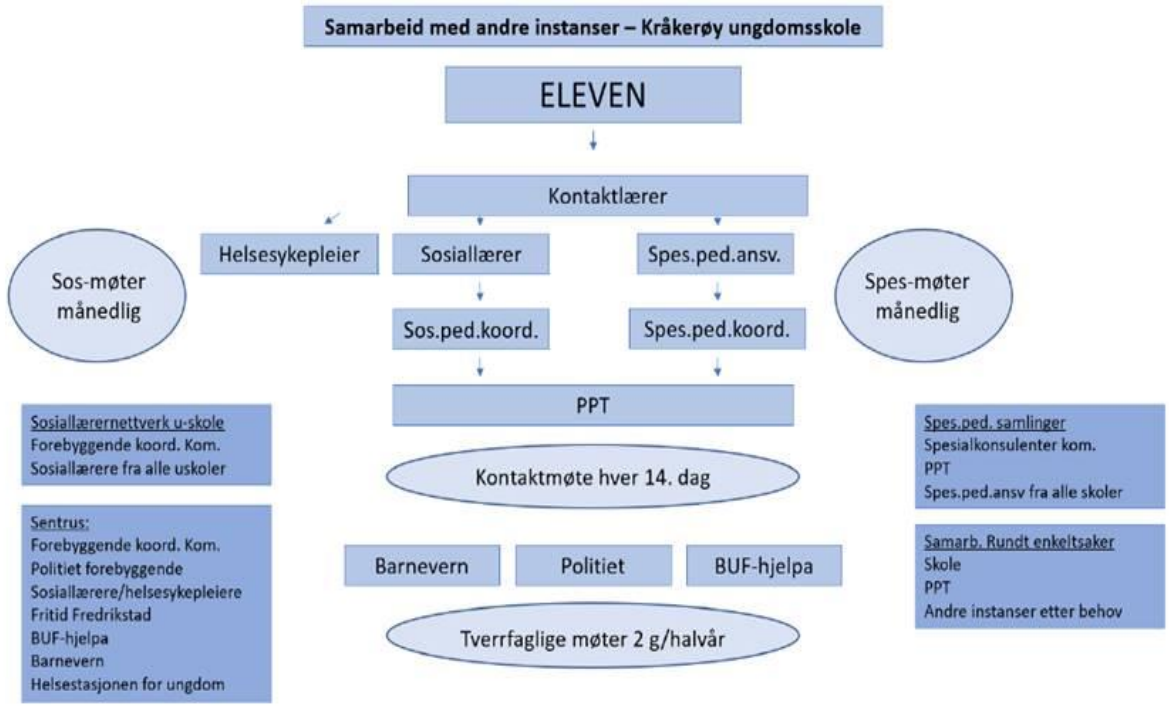

Figur 5 Kart som viser hvordan Kråkerøy ungdomsskole følger opp skolemiljø og læringsmiljø

Som vi ser viser dette kartet mulige team som kan samles rundt elever ved behov. Kartet er i et skriv som gis elever og foresatte enten ved oppstart i 8. klasse, eller til de som begynner midt i skoleåret. Organisasjonskart eller annen dokumentasjon knyttet til organisering, ansvar og myndighet for de ansattes helse, miljø og sikkerhet, har vi ikke sett i dokumentene.

For å oppsummere dataene vi har samlet i forbindelse med kriteriet om ansvar, oppgaver og myndighet, vil vi peke på at samtlige skoler har utarbeidet dokumenter om og oversikt over elevenes helse, miljø og sikkerhet. Når det gjelder ansattes helse, miljø og sikkerhet, opplever vi at det er noen mangler, som for eksempel en detaljert og oversiktlig dokumentasjon av ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til HMS. En rektor fortalte i intervjuet at selv om de ikke har skriftliggjort dette, gås dette igjennom i presentasjonsrunder ved hver skoleoppstart. Videre fortalte rektoren at dette kanskje kunne ha vært nyttig å skriftliggjøre, særlig for nyansatte og vikarer, men at dette ikke er noe som byr på utfordringer i hverdagen. En ansatt på denne skolen fortalte også i intervjuet at skolen ikke har noe skriftlig på området, men at ansvar og myndighet blir redegjort for på blant annet planleggingsdager. Vedkommende ser ikke noe behov for å skriftliggjøre eller tydeliggjøre dette noe mer, siden oversikten finnes i praksis. De nyansatte får også denne informasjonen, mente informanten.

Systematisk overvåkning

Når det gjelder systematisk overvåkning av internkontrollen, fortalte de aller fleste informanter at det er kommunen som står for det overordnede planverket knyttet til vold og trusler mot ansatte. Rektorene fortalte at kommunen kontrollerer at mange av deres oppgaver blir gjort gjennom systemet Moava. For eksempel skal det i systemet kvitteres ut om det blir gjennomgått branninstruks med personalet i august.

Informantene fortalte også om årshjul for HMS-arbeid, og at rutiner på området blir gjennomgått på møter.

Dokumentet «Årsplan for HMS» fra Årum skole viser at de på planleggingsdag i august gjennomgår skolens rutiner for personalet. Rutinene omhandler blant annet avvikssystemet og sikkerhetsrutiner angående trusler og vold mot ansatte. I et møtereferat fra HMS-gruppe på Kråkerøy skole blir det vist til at de gjennomgår HMS-avvik månedlig. Fra Begby skole har vi mottatt en mal for hvordan møtereferater i HMS-gruppen skal skrives, samt en HMS-kalender for skolen. Vi opplever Begby skoles HMS-kalender som særlig bearbeidet og oversiktlig. Den viser for eksempel tydelig at i september er det en gjennomgang og sjekk av vårens tiltaksliste fra internkontroll, i tillegg til at de skal undersøke status i forhold til høstens arbeid med utbedringer. I slutten av september skal de gjennomføre en ny internkontroll, og i november skal resultatene fra internkontrollen analyseres, og tiltak utarbeides. I mars skal det også være internkontroll, og i april skal referat fra vårens internkontroll tas opp, og tiltak drøftes. I starten av skoleåret har de gjennomgang av skolens rutiner, inkludert trusler og vold-tematikk, og i januar har de en TROLD-økt på en planleggingsdag. Samtlige skoler har oversendt oss det overordnede dokumentet «HMS-gruppe» nevnt over, som er utarbeidet av kommunen.

Dokumentanalysen viser at samtlige skoler har årshjul for HMS-arbeid. Ambjørnrød har et dokument, «Internkontroll Ambjørnrød 2024-25», som beskriver hvordan internkontrollen er organisert ved skolen. I dokumentet blir det informert om Moava. I Moava blir rutiner for skole og SFO samlet. Systemet er bygd opp slik at skoleeier legger inn gjøremål som rektorene må kvittere på at blir gjennomført. Det blir registrert i systemet når en oppgave er gjennomført av rektor. Ved oppstarten av hvert skoleår blir rutinene gjennomgått med alle ansatte. Rutinene er også samlet i egen perm. Alle ansatte må kvittere på at de har satt seg godt inn i rutinepermen. Nyansatte får en rask gjennomgang av rutinene når de starter opp, i tillegg til en kopi av den mest nødvendige informasjonen. Skolen er organisert med teamledere, og i den funksjonen ligger det at teamledere også fungerer som mentor for nyansatte slik at de blir godt satt inn i skolens rutiner. I dokumentet er det også sjekklister som omhandler elevenes helse, miljø og sikkerhet. For eksempel er et punkt i sjekklisten om de små barna på skolen har et adskilt område i skolegården spesielt tilrettelagt for dem.

Kommunalsjef skole forklarte under intervjuet at Moava har tatt over mange av funksjonene til Risk Manager, men at avvik fortsatt skal meldes i Risk Manager. Moava gir mulighet til å utøve god internkontroll i skolene fra skoleeiers ståsted. Det er et enkelt system, og det er tillitsbasert. Spesialkonsulent oppvekst informerte under intervjuet om at Moava har en smørbrødliste med punkter som skal gjennomgås av rektor på hver skole. Hvis en oppgave ikke blir gjennomført til riktig tid, vil Moava gi påminnelser. Spesialkonsulentene i kommunen har fordelt oppfølgingen av internkontrollen i skolene mellom seg, for å sikre at skolene gjennomfører punktene. Rektorene opplever at Moava fungerer bra, mente Spesialkonsulent oppvekst.

For å oppsummere kapittel 5.2.1 vil vi peke på at samtlige skoler har elevenes helse, miljø og sikkerhet som en tydelig prioritering i sine styringsdokumenter. Angående ansattes helse, miljø og sikkerhet blir det skrevet av skolene selv at det skal være fokus på et positivt arbeidsmiljø, og hvordan det kan oppnås. Skolene skriver imidlertid langt mindre om tematikken rundt vold og trusler mot ansatte, og hvordan det kan påvirke en ansatts arbeidsdag, eller hvordan slike utfordringer konkret skal løses. For eksempel kunne vi lese i flere dokumenter om nulltoleranse for mobbing blant elever, men vi fant lite skriftlig i skolenes overordnede planverk om et eventuelt toleransenivå for vold og trusler mot ansatte. De fleste skolene beskriver imidlertid noe om temaet i risikokartlegginger og opplæringsdokumenter, som vi skal redegjøre for i neste delkapittel.

5.2.2 Risikovurderinger og avviksmeldinger

Risikovurderinger

I veilederen kommunen har utarbeidet på området vold og trusler mot ansatte, «Veileder i Håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune», blir det skrevet at «Alle virksomheter med risiko for vold og trusler skal gjøre systematiske kartlegginger av hvor, når og i hvilke situasjoner arbeidstakere kan bli utsatt for vold og trusler. Dette skal gjøres sammen med arbeidstakerne, tillitsvalgte og verneombud.» Det blir i denne forbindelse referert til forskrift om utførelse av arbeid § 23A-1 i veilederen, og det blir ramset opp eksempler på forhold som skal kartlegges, som for eksempel alenearbeid, bemanning og kompetanse. Videre blir det opplyst at på grunnlag av kartleggingen av vold og trusler mot ansatte, skal arbeidsgiver risikovurdere fare for arbeidstakernes helse og sikkerhet, utarbeide planer og iverksette tiltak for å sikre at helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt. Dette arbeidet skal gjøres i samarbeid med arbeidstakerne. Vurdering av risiko handler om hva som kan gå galt, hva skolen kan gjøre for å forhindre det, og hva skolen kan gjøre for å redusere konsekvensene dersom det skjer. Det står også i veilederen at i Fredrikstad kommune er Risk Manager det valgte verktøyet for risikovurderinger. Ut fra resultatene i risikovurderingen av vold og trusler mot ansatte, skal leder sørge for at det utarbeides en forpliktende handlingsplan med tiltak for å hindre eller redusere risiko for at det forekommer. Handlingsplan og tiltak skal tilpasses den enkelte virksomhet. Handlingsplanen skal beskrive hvilke tiltak som skal gjøres, hvem som er ansvarlig og tidsfrist for når tiltakene skal være gjennomført. Risikovurderinger skal gjentas med passende mellomrom, og ved endringer som kan påvirke risikoforholdene.

Kommunen har utarbeidet flere andre overordnede dokumenter på området. Ifølge rutinen «HMS-gruppe» skal HMS-gruppene årlig eller fortløpende diskutere hvilke kartlegginger og målinger som skal gjennomføres, og på bakgrunn av dette gjennomføre risikovurderinger. I «Ansvar for virksomhetens plikter etter forskrift helse og miljø i barnehager, skole og fritidsordning» står det: «Internkontrollen skal være systematisk, og ikke hendelsesbasert.» I dokumentet «A Prosedyre for forebygging av vold og trusler» blir det skrevet at det er viktig at arbeidsstedet gjennomgår og tilpasser prosedyrer til egen arbeidssituasjon på bakgrunn av risikovurderinger. Virksomhetsleder skal sørge for at vold og trusler kartlegges og risikovurderes i virksomheten. I dokumentet «C Kartlegging av vold og trusler» blir det informert om at kartleggingsskjemaet kan brukes som grunnlag for videre arbeid med risikovurdering i Risk Manager. Her gjengis det mange eksempler på hva som kan bli risikovurdert, som for eksempel tidspress, arbeidstempo og kontakt med kunder, brukere, elever, pasienter og pårørende. Som vi ser, gjelder dokumentet alle kommunens virksomheter. Det er ikke rettet spesifikt mot grunnskolene. Det gjelder alle de overordnede dokumentene på området, inkludert veilederen «Veileder i Håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune», som vi redegjorde for over.

Under intervjuene spurte vi om informantene hadde hørt om veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen: En hjelp til kartlegging og risikovurdering», utarbeidet i august 2024 av Utdanningsforbundet, skolenes landsforbund, skolelederforbundet, fagforbundet og KS. Denne veilederen er spesifikt rettet mot skoler. Kun noen få informanter hadde hørt om denne, og ingen skoler benyttet seg av den i praksis.

Under intervjuene var rektorene og mange ansatte samstemte når det gjaldt spørsmål angående kartlegginger og risikovurderinger. De fortalte at rutinene for kartlegging av vold og trusler gjelder hele kommunen, og at ikke alle passer like godt til skolen. Videre fortalte de at risikovurderinger først og fremst blir gjort med henblikk på enkeltsituasjoner eller enkeltelever. Kun noen få mente det ble utført systematiske, overordnede risikovurderinger hvor temaet var vold og trusler mot lærere. Et tiltak som ofte gikk igjen som et resultat av en risikovurdering på en enkelthendelse, var økt bemanning på arbeidsplasser med utagerende elev(er). Et annet tiltak var at utagerende elever fikk oppholde seg andre steder i enkelttimer, for eksempel på kjøkkenet. Flere informanter fortalte også at skolene jobber mye med slike

vurderinger, og at de har et stort fokus på risiko og forebygging, selv om ikke alt dette arbeidet nødvendigvis gjøres gjennom verktøy i kvalitetssystemet, eller på en så systematisk måte som revisjonen etterspør.

Ved en skole fortalte informantene at det i forbindelse med kartlegginger og risikovurderinger for eksempel har blitt avdekket at ansatte hadde behov for alarmknapper. Bakgrunnen var at de hadde hatt utfordringer over en periode med flere utagerende elever. Dersom det oppstår en truende situasjon med elever, kan ansatte trykke på alarmen, så sendes det signal til tre forskjellige mobiltelefoner i ledelsen. Ved en annen skole ble det fortalt at det er flere lærere nå enn tidligere som aktivt går med telefon på seg når de er alene med elever. På den samme skolen fortalte imidlertid en informant at det var dårlig mobildekning på noen steder i skolebygget. Samtidig var informantene fra skolen helt samstemte i at de følte seg trygge, og at ledelsen på skolen var gode på å trygge de ansatte. Lærerne hadde også gode relasjoner til elevene, mente våre informanter. Enkeltsituasjoner hadde blitt håndtert og fulgt opp i etterkant. Tillitsvalgt ved denne skolen fortalte at dette også var et inntrykk han fikk fra sine klubbmedlemmer. Samtlige informanter revisjonen intervjuet følte seg trygge, ingen gruet seg for å gå på jobben, og alle mente arbeidsplassen deres var trygg. Videre mente samtlige at vold og trusler-tematikken ble drøftet tilstrekkelig ganger på fellesmøter og lignende, og at ledelsen ved hver skole vår enkle å henvende seg til hvis det dukket opp noe.

Dokumentet «Skolemiljø-internkontroll ROS» er en risikovurdering kommunen har gjennomført knyttet til rutiner for skolemiljø og § 12 i opplæringsloven om tiltaksplaner. Risikoanalysen gikk på at kommunens rutiner rundt § 12 skal være kjent blant alle ansatte. Dokumentet «Risikoanalyse skjema» viser en overordnet vurdering på området vold og trusler opp mot organisering og tilrettelegging.

Dokumentasjonen revisjonen har mottatt fra skolene viser flere utførte kartlegginger og risikovurderinger utført av skolene selv. Dokumentasjonen viser at kartleggingene og risikovurderingene i all hovedsak er gjort opp mot enkelthendelser og enkeltelever. En skole har utført risikoanalyser knyttet til alenearbeid og inspeksjon, samt forstyrrelser i klasserom.

Avviksmeldinger

Angående avvik defineres dette begrepet i kommunens veileder «Veileder i Håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune» som mangel på oppfyllelse av lov og forskrifter, interne krav eller gjeldende prosedyrer. Når ansatte skriver HMS-avvik om uønskede hendelser, er dette viktige bidrag til forbedringsarbeidet. En god kultur for å melde avvik og videre avvikshåndtering gir et godt utgangspunkt for ledere og HMS-grupper å få oversikt over hva det bør jobbes videre med. Målet er at saker løses på lavest mulig nivå. Det blir også beskrevet i veilederen at Fredrikstad kommune forventer at både ledere og ansatte tar ansvar for å dokumentere uønskede hendelser og forhold gjennom å skrive avvik, og at avvikene behandles raskt og forsvarlig. Avvik skal meldes i avviksmodulen i kvalitetssystemet under HMS, som har en egen kategori for vold og trusler.

Kommunalsjef skole informerte under intervjuet at det er mange avvik som omhandler trusler og vold, og at de ansatte på skolene har blitt flinkere til å melde avvik. Barneskolene har mange flere avviksmeldinger om trusler og vold, spesielt opp til fjerde trinn, sammenlignet med ungdomsskolene. Problemet i disse tilfellene er først og fremst den emosjonelle belastningen for ansatte som blir utsatt for vold og trusler. I ungdomsskolen er det større fare for fysiske skader. Kommunen har jobbet mye med å fremheve den autoritative voksne i skolen, og at ansatte ved skolene fokuserer mer på barnet bak adferden,

og ikke på selve adferden i seg selv.[10] Kommunalsjefen mottar og har innsyn i alle avvik. Hun informeres også om dette i IDA-møter (informasjon, dialog og annet) hver tredje uke, hvor det rapporteres på avvik. I tillegg rapporteres HMS-avvik til KAMU (kommuneområdets arbeidsmiljøutvalg). I første instans går avviket til rektor. Kommunalsjef mener disse avvikene skal brukes til å forbedre rutiner og lignende, mens utdanningsforbundet i større grad vektlegger at det skal brukes for å dokumentere hendelser. Ifølge Kommunalsjef kan de få inn flere avvik på en hendelse, selv om det bare gjelder én elev som har gjort noe mindre alvorlig. Utdanningsforbundet mener at i slike tilfeller skal det dokumenteres av alle involverte. Kommunalsjefen kan tenke seg at det kanskje ville holdt med én avviksmelding på en slik mindre alvorlig situasjon. Kommunalsjef fortalte at de nå har en diskusjon angående dette på kommunenivå, noe kommunalsjefen opplever som positivt.

Samtlige av rektorene fortalte under intervjuene om et stort fokus på avvikshåndtering på området. Ansatte blir oppmuntret til å melde avvik. Det blir tilbudt kurs fra kommunen på hvordan avvik skal meldes, samt kurs fra utdanningsforbudet. Nyansatte får også opplæring avviksmelding. Ansatte vi intervjuet fortalte at det er enkelt å melde avvik, og at hvis man er i tvil, så er det bedre å melde, enn å ikke melde. Fokuset på avviksmelding blir ofte snakket om på fellesmøter og lignende. De fleste informantene mente at dette kan være noe av grunnen til at det meldes flere avvik på området enn tidligere. Informantenes opplevelse indikerer altså at det ikke er en økning i vold og trusler mot ansatte i grunnskolen sammenlignet med tidligere, men at uønskede episoder blir hyppigere meldt fra om. De aller fleste informantene fortalte at der skolens ansatte tidligere nok hadde tenkt at en hendelse som var forholdsvis ufarlig og mindre alvorlig, og en del av jobben, nå skal bli meldt som avvik. Informantene opplevde at avvikene de meldte inn ble tatt på alvor, og at tiltak ble igangsatt ved behov. Alarmknappene nevnt ovenfor er et eksempel på et igangsatt tiltak basert på risikokartlegging og avviksmeldinger.

En informant mente det kanskje ikke ble meldt nok avvik. En grunn kunne være at ansatte ikke opplever en aktuell hendelse som alvorlig nok til å melde ifra. Det kan også være vanskelig å vurdere hva som er et avvik, mente denne informanten, men definisjonen av et avvik har blitt diskutert i møter denne informanten har deltatt på. En annen grunn til at avvik kanskje ikke blir meldt, kunne ifølge informanten være at tiden ikke strekker til, som fører til lite rom for å melde avvik. I tillegg må ansatte bli flinkere til å minne hverandre på å melde, mente denne informanten.

Kommunalsjef skole fortalte i intervju at de har hatt enkelte hendelser der elever har hatt med kniv på skolen, og at det ved en anledning var en som ble skadet i forbindelse med en slik hendelse. Likevel handler hendelser rundt knivbruk mest om trusler, forklarte hun, og det har ikke forekommet store, alvorlige hendelser knyttet til det. Under perioden revisjonen gjennomførte intervjuer dukket det opp en trussel om skoleskyting skrevet på en vegg ved en av kommunens skoler. Kommunalsjef skole fortalte i den forbindelse at det har vært trusler om skoleskyting tidligere, hvor det ble det satt inn tiltak. SLT-koordinator forklarte at kommunen har gjennomført skrivebordsøvelser ved enkelte skoler hvor man har øvd på håndtering av skoleskyting.

Samtlige rektorer vi intervjuet fortalte at de har hatt en gjennomgang av rutiner hvis en skoleskyting-hendelse skulle oppstå. Noen ansatte opplevde imidlertid ikke rutinen, som var utarbeidet på overordnet nivå, som helt optimal, og at det kanskje kan gjøres mer når det gjaldt eventuelt samlingssted eller hvor man skal flykte til. En rektor fortalte om et kurs for flere år siden hvor de fikk opplæring av politiet på håndtering av skoleskyting. En ting de lærte på kurset, var at antall ring i skoleklokken skulle signalisere forskjellige bygg på skolens område. Slik kunne det formidles hvor trusselen befant seg. To ring kan for

[10] Autoritative voksne klarer å balansere gode, varme relasjoner med det å stille krav. De bygger sterke relasjoner til barn og unge, samtidig som de setter klare forventninger til oppførsel og oppgaver. For å bli en autoritativ voksen, er det viktig å være tydelig, men også omsorgsfull.

eksempel være gymsalen. Beskrivelser for dette henger på alle rom. På forsiden av denne beskrivelsen er det et kart over skolens bygninger. På baksiden er det beskrevet hvilke bygg som tilhører antall ring. Rektoren fortalte at de ansatte også øvde, som et resultat av kurset, på hvordan de kan hoppe ut av vinduer og lignende. En informant ved en annen skole fortalte at skoleklokken har forskjellig ringelyder. En lyd er for vanlig inn/ut-ringing, en lyd er for å signalisere brann, og en lyd er for å signalisere at det pågår andre farlige hendelser, som for eksempel skoleskyting. Ansatte øver på å gjenkjenne disse forskjellige ringelydene, fortalte informanten.

5.2.3 Medvirkning, opplæring og oppfølging

Medvirkning

Samtlige skoler vi har undersøkt omtaler medvirkning i egne dokumenter de har utarbeidet. I for eksempel Ambjørnrøds virksomhetsplan blir det informert om at HMS-gruppen møtes 6-8 ganger fast per år. Ved behov kalles det inn til ekstra møter. HMS-gruppen består av rektor, inspektør, SFO-leder, representanter for Utdanningsforbundet og Fagforbundet og verneombud. Saker skal meldes inn på forhånd i fellesområdet på Teams. Referater skrives av rektor/inspektør, og legges i Elements. Medbestemmelsesmøter avholdes med representanter for Utdanningsforbundet og Fagforbundet hver 2.-3. uke. Verneombud og ledelsen holder løpende kontakt, og HMS-møtene er arenaen for å drøfte saker av større betydning. Samtlige skoler gjennomfører også jevnlig systematiserte medarbeiderundersøkelser.

Under intervjuene kom det fram et klart bilde av at de ansatte opplevde at det fantes flere områder for å utøve medvirkning, både i formelle og uformelle arenaer. Samtlige ansatte forklarte at lederens dør alltid var åpen. I tillegg var alle fornøyde med medarbeidersamtalene som ble avholdt årlig, samt mulighetene de hadde for medvirkning i arenaer som samarbeidsmøter, team-møter, personalmøter og basemøter. Skolene hadde også kollegaveiledning ved behov, og de ansatte opplevde at ledelsen på skolene var gode på å bygge oppunder dette arbeidet, samt være en støtte for de ansatte.

Opplæring

I «Veileder i Håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune» blir det referert til forskrift om utførelse av arbeid § 23A-3 som fastsetter at arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstakerne og deres representanter gis nødvendig informasjon om risikofaktorer knyttet til vold og trusler om vold. Arbeidstakerne skal også gis informasjon om rutiner for varsling og rapportering av vold og trusler om vold. Videre skal arbeidsgiver sørge for planer, og gi nødvendig opplæring og øvelse i forebygging og håndtering av vold- og trusselsituasjoner. Opplæringen skal være tilpasset den enkelte virksomhet og ansattes behov. TROLD-veileder er en viktig samarbeidspartner i dette arbeidet. Opplæring og øvelse gjentas og tilpasses vesentlige endringer i risikovurderinger og endringer i organisering av arbeidet. I veilederen blir det også skrevet at Fredrikstad kommune har overordnede rutiner for vold og trusselsituasjoner, og at disse rutinene skal danne grunnlag for rutiner tilpasset den enkelte virksomhet.

Kommunen har utarbeidet flere overordnede rutiner på området for opplæring og oppfølging knyttet til vold og trusler mot ansatte. I dokumentet «A Prosedyre for forebygging av vold og trusler» beskrives det at virksomhetsleder skal sørge for rutiner for og gjennomføring av nødvendig og tilpasset informasjon, opplæring og praktisk øvelse i forebygging og håndtering av vold og trusler. Leder skal også sikre rutiner for oppfølging av ansatte som har vært utsatt for en vold- eller trusselsituasjon, samt sørge for at temaet vold og trusler regelmessig står på dagsorden i HMS-grupper, personalmøter og andre fora.

I dokumentet «B Opplæring i håndtering av vold og trusler» blir det skrevet at virksomhetsleder skal sende utpekte ansatte på tilrettelagt 3 dagers kurs i håndtering av trusler og vold på arbeidsplassen. I

samarbeid med TROLD-veileder skal også leder tilrettelegge tid og sted for internundervisning av ansatte. Leder skal også utvikle en vedlikeholdsplan for kontinuerlig undervisning av ansatte på området.

Skolene vi har undersøkt har utarbeidet få egne dokumenter for opplæring på området vold og trusler mot ansatte. Under intervjuene fortalte imidlertid samtlige informanter at de har blitt gitt opplæring på området, og at opplæringen er systematisert. Vi intervjuet også flere, blant annet sosiallærere, som har vært på kurs for å bli TROLD-veiledere ved skolene. Dokumentasjon eller oversikt over skolenes TROLD-arbeid, hadde imidlertid flere av skolene ikke utarbeidet, ble det fortalt. I stedet fulgte skolene de overordnede rutinene som er utarbeidet av kommunen. Noen av informantene som hadde gått TROLD-kurset, fortalte at de hadde fått noe materiale av kursholder da kurset ble avholdt. Men dette hadde altså ikke blitt systematisert eller innarbeidet i skolens øvrige dokumenter.

Samtlige informanter fortalte at TROLD-veilederne gjennomfører årlige kurs med både teoretisk og praktisk innhold for sine kollegaer. På samtlige skoler hadde minst to ansatte vært på TROLD-kurs i regi av kommunen. En informant fortalte at innholdet i kursene kan ha elementer av selvfølgeligheter for de som har jobbet i skolen en stund, som for eksempel at det er viktig å roe ned en situasjon hvis en elev utagerer. Men for nyansatte er kursene god opplæring. En del av kursingen avholdt av TROLD-veilederne omhandlet lovendringen i opplæringsloven (14. juni 2024) som omhandler skoleansattes rett til fysiske inngrep for å avverge skader og annet.[11] Samtlige informanter opplevde det som lite aktuelt å ta i bruk denne retten ved deres skoler, men noen få fortalte samtidig at de nok kan få bruk for det. Alle mente imidlertid at det for dem handlet mer om å deeskalere dersom hendelser oppsto, og drive et forebyggende relasjonsarbeid i forkant. Flere informanter mente at det nok fantes andre skoler i kommunen som hadde større utfordringer knyttet til tematikken.

I kapittel 4 så vi at spørreundersøkelsen revisjonen sendte ut til alle ansatte i grunnskolene i kommunen viste et noe annet bilde angående opplæring enn intervjuene vi avholdt. Som figur 4 viser svarte nesten 70 % av 612 respondenter at de i stor eller i noen grad opplevde å ha behov for opplæring i å håndtere truende situasjoner og voldsepisoder. Samtidig viser figur 2 at av 614 respondenter var det til sammen nesten 60 % som svarte at de minst én gang hadde opplevd å bli utsatt for vold, trusler eller trakasseringer. Denne prosentandelen tilsvarer cirka 368 ansatte. Spørreundersøkelsen viste videre at ganske mange ansatte har måttet gripe inn fysisk i voldsepisoder eller farlige situasjoner mellom elever det siste året. Totalt oppga 61,4 % av respondentene at de har vært nødt til å gripe inn minst én gang.

Oppfølging

Dokumentet «D Prosedyre for vold og trusselsituasjoner» er en rutine for hva som skal gjøres hvis en hendelse innen vold og trusler har forekommet. For eksempel skal leder vurdere alvorlighetsgrad av hendelsen, og undersøke eventuelle fysiske og psykiske reaksjoner hos ansatt/ansatte, om andre ansatte er indirekte berørt, og om hendelsen kunne ha ført til et verre utfall. Det er leders ansvar å ivareta ansatte, sørge for eventuelle eksterne meldinger og vurdere politianmeldelse.

Dokumentet «E Prosedyre for oppfølging av ansatte etter vold og trusselsituasjoner» har som formål å sørge for at det blir gitt god støtte, omsorg, informasjon og oppfølging av ansatte etter en vold og trussel situasjon. Det omfatter både den/de som ble direkte eksponert, kolleger/vitner som opplevde det som skjedde, og alle ansatte i virksomheten/avdelingen/gruppen. Rutinen har en lang rekke punkter virksomhetsleder skal gjennomføre ved en hendelse for å følge opp ansatte. Leder skal for eksempel drøfte behov for psykisk førstehjelp og oppfølging, og unngå å stille krevende spørsmål, som «hva kunne du/vi gjort annerledes.»

[11] Se «§ 13-4.Fysiske inngrep for å avverje skade m.m.» i opplæringsloven.

Dokumentet «F Skriftlig informasjon til ansatte og pårørende etter traumatisk hendelse» omhandler beskrivelser av normale reaksjoner etter trussel- og voldssituasjoner. Dokumentet «G Politianmeldelse ved vold og trusler» gir blant annet beskrivelser på hvem, når og hvordan man skal anmelde hendelsen til politiet.

Samtlige informanter fortalte at det foreligger en rutine på hvordan oppfølgingen skal foregå etter en hendelse innen vold og trusler. Ved noen skoler var TROLD-veiledere også involvert i det arbeidet, i tillegg til rektor, og det fungerte godt, mente de. Samtlige ansatte vi intervjuet følte seg trygge og mente de var godt ivaretatt, og at de ville bli tatt godt hånd om av ledelsen, hvis en hendelse skulle oppstå.

Ifølge spørreundersøkelsen mente 11,9 % av 614 respondenter at ansatte som oftest blir stående alene med ansvaret for å håndtere situasjoner der elever utøver vold ved skolen de jobber. 32,7 % av respondentene var delvis enig i denne påstanden. Selv om kommunen har utarbeidet rutiner på området for oppfølging av ansatte, og selv om informantene vi har intervjuet følte seg også trygge og godt ivaretatt på området, viser altså spørreundersøkelsen at det kan være en del ansatte i kommunens skoler som opplever å bli stående alene i situasjoner der elever utøver vold.

5.2.4 Tiltakene som er utarbeidet for å adressere utfordringene med vold og trusler i skolen

Samtlige informanter fortalte at de ti punktene i planen som har blitt utarbeidet for å adressere utfordringene med vold og trusler mot lærere i skole, hadde blitt igangsatt:

- Virksomhetsledere har deltatt på digital fagdag med tema vold og trusler i skolen.
- Temaet vold og trusler er fast punkt på virksomhetsledermøter.
- Sosiallærere og andre fortalte om god kjennskap til kartleggingsverktøyet Klassetrivsel,[12] og samtlige opplevde det som et meget nyttig verktøy.
- Bedriftshelsetjenestens kurs på gjennomføring av ROS-analyse for ledere ble utsatt til november, og da deltok de aktuelle.
- Ledergruppene ved skolene og utvalgte spesialkonsulenter i Fredrikstad deltok også på fagdag 5. november arrangert av Akademiet VGS i Fredrikstad. Flere opplevde dette som veldig nyttig, og det handlet om hvordan man kan endre undervisningen og ikke endre eleven.
- Temaene mobbing, vold og trusler er faste diskusjonspunkter på skolene, med fokus på erfaringsdeling, kollegaveiledning og avviksbehandling.
- Trara skole og Kjølberg skole deltar i et pilotprosjekt som gjennomføres av SAFE4 Risk Solutions.
- Skolene har gjennomført ROS-analyser.
- Kursrekken med TROLD-veiledere blir gjennomført.
- Det blir tilbudt kurs på avviksføring.

De tre nederste punktene om ROS-analyser, TROLD-veiledere og avviksføring er inkludert i våre øvrige revisjonskriterier, og blir derfor også behandlet i egne kapitler. Disse punktene er mer komplekse, og det var nødvendig å redegjøre for forskjellige nyanser ved hver av dem.

[12] I verktøyet Klassetrivsel kan det settes opp målrettede undersøkelser, som lar elevene svare på spørsmål om hvordan de opplever for eksempel undervisningen eller fellesskapet i klassen, samt hvordan de generelt trives på skolen. For mer informasjon, se: Om Klassetrivsel | klassetrivsel.

5.3 Vurderinger

5.3.1 Overordnet planverk og internkontroll

Mål for helse, miljø og sikkerhet

Skoleeier har utarbeidet flere overordnede dokumenter på området vold og trusler mot ansatte i grunnskolen. Disse dokumentene inkluderer for eksempel «A Prosedyre for forebygging av vold og trusler» og «E Prosedyre for oppfølging av ansatte etter vold og trusselsituasjoner». Dokumentene er ikke rettet spesifikt mot skoler, men de får fram budskapet på en god måte, de er oversiktlige, og detaljerte der det er nødvendig, slik at de i stor grad treffer det arbeidet skolene skal gjøre på området.

I planene «Kommunedelplan oppvekst 2021-2032» og «Plan for kvalitet i skole og SFO 2023-2027» blir det informert om flere mål og utviklingsområder som omhandler elever i grunnskolen. For eksempel er et utviklingsområde for skolen at alle elever opplever motivasjon, mestring, læring og utvikling. På samme måte var det skrevet mye og godt om elevenes helse, miljø og sikkerhet, i de fire skolenes respektive planverk, med et særlig og godt fokus på skolefravær. Ansattes arbeidsmiljø blir også beskrevet i planene, men revisjonen opplever at det generelt er lite fokus på temaet vold og trusler mot ansatte i disse dokumentene. Ifølge informantene på de skolene vi undersøkte, var ikke utfordringene med vold og trusler mot ansatte spesielt store på deres respektive skoler, derfor opplevdes det av flere som unødvendig å fastsette mål på området. Informantene så det som selvsagt at det skulle være nulltoleranse for vold og trusler fra elever mot ansatte uansett.

Flere skoler var deltagere i HMS-grupper med møter minst fire ganger i året. HMS-avvik blir også periodisk gjennomgått og evaluert ved skolene. Som kommunalsjef skole fortalte gjennomfører imidlertid skolene i 2025 en tydeliggjøring av målene for helse-, miljø- og sikkerhet, etter et nylig tilsyn fra Statsforvalteren på området. Skolene i kommunen skal etablere egne mål, og tilpasse dem etter deres egne forhold. Dette arbeidet var på revisjonstidspunktet ikke fullført hos alle skoler. Revisjonen opplevde også under intervjuene at ikke alle informanter var klar over at det trengtes å gjøre et arbeid her for sine respektive skoler. Vår vurdering er at kommunens arbeid på de fleste områder er tilfredsstillende, men at det gjenstår et arbeid knyttet til dette.

Revisjonen oppfatter arbeidet med tydelige målsetninger på HMS-arbeidet som særlig viktig. Ifølge interkontrollforskriften § 5 skal også virksomheter fastsette skriftlige mål for helse, miljø og sikkerhet. Vi anbefaler derfor at samtlige skoler etablerer og tydeliggjør mål for helse, miljø og sikkerhet tilpasset lokale forhold. Vi mener at den enkelte skole som en del av denne prosessen, også bør vurdere om det skal knyttes mål til forebygging og håndtering av vold og trusler mot ansatte i skolen.

Ansvar, oppgaver og myndighet

Samtlige skoler kan dokumentere hva ansattes ansvar, oppgaver og myndighet er opp mot elevenes helse, miljø og sikkerhet. Blant annet viser dokumentet «Ansvar for virksomhetens plikter etter forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler, skolefritidsordninger og lignende - Delegering av oppgaver» til hvilke ansvar og oppgaver som skal ivaretas av skolens personell. Selv om det selvsagt vil være noe overlapp mellom elevers og ansattes arbeidsmiljø, handler dette dokumentet hovedsakelig om elevenes helse, miljø og sikkerhet. Dokumentet tar også for seg områder som inneklima, og er ikke rettet mot vold og trusler mot ansatte. Begby skole har noen dokumenter som beskriver sentrale funksjoner blant ansatte. Samtlige har også detaljerte årshjul på HMS-området. Flere skoler har i tillegg gode oversiktskart som viser hvordan skolene følger opp skolemiljø og læringsmiljø.

Til tross for det ovennevnte vurderer revisjonen at det er noen mangler ved skolene når det gjelder tydeliggjøring av ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til HMS for ansatte. Som nevnt gjennomfører skolene i kommunen for tiden et arbeid med å tilpasse og etablere egne HMS-mål etter lokale forhold. Dette arbeidet var på revisjonstidspunktet ikke fullført hos alle skoler. Flere informanter fortalte i intervjuene at selv om ansvar, oppgaver og myndighet ikke var tydelig beskrevet, opplevde de dette som avklart på sin arbeidsplass. Ifølge interkontrollforskriften § 5 skal virksomheter dokumentere skriftlig hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt i virksomheten. Revisjonen vurderer derfor at skolene bør tydeliggjøre ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til HMS-arbeidet skriftlig. Dette kan også bidra til utvikling av en god kultur på skolene knyttet til å forebygge og håndtere vold og trusler mot ansatte. Vi anbefaler derfor at skolene tydeliggjør ansattes ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til deres helse, miljø og sikkerhet.

Systematisk overvåkning

Dokumentanalysen viser at samtlige skoler har årshjul for HMS-arbeid. Skolene har også rutiner som omhandler blant annet avvikssystemet og sikkerhetsrutiner angående trusler og vold mot ansatte. Vi opplever Begby skoles HMS-kalender som særlig bearbeidet og oversiktlig. Videre har for eksempel Ambjørnrød skole utarbeidet dokumentet «Internkontroll Ambjørnrød 2024-25», som beskriver hvordan internkontrollen er organisert ved skolen. I systemet Moava utøver også skoleeier kontrollhandlinger overfor skolene gjennom en punktliste som skal gjennomgås av rektor på hver skole. Spesialkonsulenter i kommunen sikrer at skolene gjennomfører punktene. Revisjonens helhetlige vurdering er at den systematiske overvåkningen på området er tilstrekkelig, og at dette kriteriet er oppfylt isolert sett. Revisjonen vil likevel vise til de to foregående kriterier, og påpeke at klare målsetninger, samt tydelig fordeling av ansvar, oppgaver og myndighet i HMS-arbeidet, er forutsetninger for en god internkontroll på området totalt sett.

5.3.2 Risikovurderinger og avviksmeldinger

Risikovurderinger

Kommunen har utarbeidet en veileder på området for vold og trusler mot ansatte som heter «Veileder i Håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune». Denne veilederen er kommunens overordnede dokument i det systematiske arbeidet med å forebygge og sikre god håndtering av vold og trusler mot ansatte. Veilederen er ikke spesifikt utformet for kommunens skoler. I veilederen blir det skrevet at Risk Manager er det valgte verktøyet for risikovurderinger. Det blir også informert om at hver enkelt virksomhet skal beskrive sitt arbeid for å forebygge trusler og vold, og at arbeidsgiver skal sørge for nødvendig planverk på området. Skoleeier har også utarbeidet det overordnede dokumentet «C Kartlegging av vold og trusler». Dette dokumentet skal brukes som grunnlag for skolenes videre arbeid med risikovurderinger i Risk Manager. Dette dokumentet er heller ikke rettet spesifikt mot grunnskolen.

Informantene fortalte at de opplevde at dokumentene på området ikke alltid var tilpasset skolens behov. Flere informanter fortalte videre at skolene jobber mye med kartlegginger og risikovurderinger, men at ikke alt dette arbeidet nødvendigvis gjøres på en så systematisk måte som revisjonen etterspør. Skolene igangsetter også tiltak ved behov. Revisjonens forståelse er at risikovurderinger i hovedsak blir gjort etter at en hendelse har forekommet. Vår dokumentanalyse viser også at kartleggingene og risikovurderingene i hovedsak er gjennomført i tilknytning til enkelthendelser og enkeltelever.

Revisjonen mener det er bra at skolene både gjennomfører kartlegginger, risikovurderinger og igangsetter tiltak etter enkelthendelser. Det viser at ledelsen tar både sine ansatte og tematikken om vold og trusler på alvor. Revisjonen legger imidlertid til grunn, jf. krav som stilles til kommunens internkontroll,

at risikovurderinger skal gjennomføres systematisk og ikke kun være hendelsesbasert. Det innebærer at risikovurderinger i skolene skal bygge på mulige risikosituasjoner, samt utføres systematisk og jevnlig. Slik revisjonen tolker våre data gjennomføres det ikke slike systematiske risikovurderinger i dag. Dersom slike risikovurderinger blir gjennomført, vil dette i større grad bidra til at skolene forebygger eventuelle uønskede hendelser. Vi anbefaler derfor at skolene som et minimum utfører årlige risikovurderinger på området for vold og trusler mot ansatte.

Under intervjuene fortalte kun et fåtall informanter at de hadde hørt om veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen: En hjelp til kartlegging og risikovurdering», som er utarbeidet av Utdanningsforbundet, skolenes landsforbund, skolelederforbundet, fagforbundet og KS. Ingen skoler vi kontrollerte benyttet seg av veilederen i praksis. Revisjonen opplever at denne veilederen er lettfattelig og enkel å bruke. Den er tilgjengelig på utdanningsforbundet.no,[13] hvor det også ligger en redigerbar PDF av veilederen, slik at skolene kan dokumentere risikovurderinger direkte i veilederen. I veilederen blir det skrevet at risikovurdering av vold og trusler bør gjøres jevnlig, for eksempel i begynnelsen av hvert semester og som en del av skolens systematiske HMS-arbeid. Vi anbefaler derfor at kommunen bør vurdere om skolene skal ta denne veilederen i bruk.

Siden kriteriet om systematiske, overordnede risikovurderinger på området vold og trusler ikke er oppfylt, følger det at skolens ansatte heller ikke får nødvendig informasjon om risikofaktorer knyttet til vold og trusler om vold, samt informasjon om iverksatte tiltak og rutiner, for å forebygge, håndtere og følge opp vold- og trusselsituasjoner på et overordnet nivå. Ansatte får denne informasjonen ved enkelthendelser, men altså ikke som følge av en overordnet risikovurdering. Vår vurdering er derfor også at kriteriene om at det skal utarbeides, iverksettes og følges opp rutiner, planer og tiltak ikke er oppfylt, siden overordnede og systematiserte risikoanalyser på området vold og trusler ikke har blitt gjennomført.

Avviksmeldinger

I veilederen «Veileder i Håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune» blir det informert om hva avvik er, at det er viktig å melde avvik fordi det er viktige bidrag til forbedringsarbeidet, og hvordan det skal meldes. Kvalitetssystemet har en egen kategori for vold og trusler, hvor avvik på området skal bli meldt. Kommunalsjefen mottar og har innsyn i alle avvik, og disse blir gjennomgått på møter, og rapporteres om i kommuneområdets arbeidsmiljøutvalg.

Ansatte vi intervjuet fortalte at de opplever det som enkelt å melde avvik. Hvis man er i tvil om en hendelse er et avvik, mente alle informanter at det er bedre å melde, enn å ikke melde. Definisjonen av et avvik blir diskutert i skolene, fortalte de, og det er fokus på avviksmelding på fellesmøter og lignende. Basert på det ovennevnte vurderer vi at kommunen har etablert gode rutiner for varsling og rapportering av hendelser, og at ansatte blir oppmuntret til å melde inn hendelser.

5.3.3 Medvirkning, opplæring og oppfølging

Medvirkning

Vår dokumentanalyse viser at for samtlige skoler vi har undersøkt, blir ansattes medvirkning beskrevet i egne dokumenter som skolene har utarbeidet. Samtidig er det etablert flere møtearenaer ved skolene, hvor ansatte kan medvirke og ha innflytelse på egen arbeidssituasjon. Ansatte vi intervjuet opplevde at det fantes flere områder for å utøve medvirkning, både gjennom formelle og uformelle arenaer. Skolene hadde også kollegaveiledning ved behov. Vi vurderer på bakgrunn av dette at kriteriet er oppfylt.

[13] Nytt verktøy for risikovurdering av vold og trusler i skolen

Opplæring

Samtlige skoler har TROLD-veiledere. Disse veilederne har gjennomført kurs, og formidlet informasjon videre til de andre ansatte ved skolene. En utfyllende dokumentasjon eller oversikt over skolenes TROLD-arbeid, hadde flere av skolene ikke utarbeidet. I stedet fulgte skolene de overordnede rutinene som er utarbeidet av kommunen. Informantene vi intervjuet opplevde imidlertid i all hovedsak at de fikk dekket sine opplæringsbehov knyttet til forebygging og oppfølging av vold og trusler, og de aller fleste opplevde TROLD-veiledere som et nyttig tiltak. En informant mente imidlertid at noen av tingene de lærte, kunne oppleves som selvfølgeligheter. I skolenes årshjul blir det også vist til periodevise TROLD-økter.

Ifølge spørreundersøkelsen revisjonen sendte ut til alle ansatte i grunnskolene i kommunen svarte likevel nesten 70 % av 612 respondenter at de i stor eller i noen grad opplevde å ha behov for opplæring i å håndtere truende situasjoner og voldsepisoder. Spørreundersøkelsen viste også at totalt 61,4 % av respondentene har vært nødt til å gripe inn fysisk i voldsepisoder eller farlige situasjoner mellom elever det siste året minst én gang.

Revisjonens helhetlige vurdering er at ansatte får opplæring i forebygging og håndtering av trusler og vold gjennom TROLD-veilederne. TROLD-veilederne sørger også for at det gjennomføres praktiske øvelser som en del av det forebyggende arbeidet. Å fortsette arbeidet med TROLD-veiledere, samt som vi tidligere har omtalt, forbedre arbeidet knyttet til risikovurderinger og generelt HMS-arbeid, mener vi vil være de mest hensiktsmessige tiltakene for å møte ansattes behov for opplæring fremover.

Oppfølging

Kommunen har utarbeidet dokumentet «E Prosedyre for oppfølging av ansatte etter vold og trusselsituasjoner» som har som formål å sørge for at det blir gitt god støtte, omsorg, informasjon og oppfølging av ansatte etter en vold og trussel situasjon.

Samtlige informanter fortalte også at det foreligger en rutine på hvordan oppfølgingen skal foregå etter en hendelse knyttet til vold og trusler. Ved noen skoler var TROLD-veiledere også involvert i dette arbeidet, i tillegg til rektor, og dette arbeidet fungerte godt ifølge våre informanter. Samtlige av de vi intervjuet mente de ville bli tatt godt hånd om av ledelsen, hvis en hendelse skulle oppstå.

Samtidig viste spørreundersøkelsen at 11,9 % av 614 respondenter mente at ansatte som oftest blir stående alene med ansvaret for å håndtere situasjoner der elever utøver vold ved skolen de jobber. 32,7 % av respondentene var delvis enig i denne påstanden. På spørsmålet «I hvilken grad fikk du tilstrekkelig hjelp til å bearbeide eller håndtere episoden i etterkant?» svarte 44,7 % av respondentene at de fikk hjelp «i mindre grad» eller «ingen grad». Spørreundersøkelsen viser altså at det kan være en del ansatte i skolene som opplever å bli stående alene etter situasjoner der elever utøver vold.

Vi vil vise til anbefalingene ovenfor angående tydeliggjøring av HMS-mål, tydeliggjøring av ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til HMS for ansatte, samt gjennomføring av risikovurderinger. Revisjonen er av den oppfatning at risikovurderinger som jevnlig gjennomføres bør kunne avdekke eventuell utilstrekkelig oppfølging av ansatte på dette området. Der dette avdekkes, bør disse funnene gjenspeiles i skolenes tydeliggjøring av mål, tiltak og fastsetting av ansvar, oppgaver og myndighet for ansatte ved de respektive skolene. Vi mener videre at det er hensiktsmessige for skolene å fortsette å implementere prosedyren for oppfølging av ansatte etter vold og trusselsituasjoner i sitt oppfølgingsarbeid, for å sikre en konsekvent praksis på dette området.

5.3.4 Tiltakene som er utarbeidet for å adressere utfordringene med vold og trusler i skolen

Revisjonen har undersøkt om kommunen hadde igangsatt og/eller gjennomført aktuelle punkter i tiltaksplanen som ble utarbeidet for å adressere utfordringene med vold og trusler mot lærere i skolen. Tiltakene som omhandlet fagdager, kurs og møter har alle blitt avholdt. Temaene mobbing, vold og trusler er faste diskusjonspunkter på skolene, med fokus på erfaringsdeling, kollegaveiledning og avviksbehandling. Trara skole og Kjølberg skole deltar i et pilotprosjekt som gjennomføres av SAFE4 Risk Solutions. Punktene om TROLD-veiledere og avvik har vi gjennomgått i forbindelse med egne revisjonskriterier over.

Når det gjelder punktet risikovurderinger, viser vi til vurderingen ovenfor, om at overordnede, systematiske risikovurderinger på området for vold og trusler ikke har blitt gjennomført. Samtlige øvrige punkter i planen som har blitt utarbeidet for å adressere utfordringene med vold og trusler mot lærere i skolen, vurderer vi som oppfylt.

5.4 Konklusjon og anbefalinger

Det er revisjonens opplevelse at både skoleeier og skolene vi har kontrollert har fokus på å forebygge og følge opp vold, trusler og trakassering for sine ansatte. De aller fleste overordnede dokumentene som har blitt utarbeidet er gode, det er mye fokus på avvik, og det blir meldt mange av dem. I tillegg er det gode forhold for ansattes medvirkning i skolene, og informantene vi har intervjuet er godt fornøyde med TROLD-veilederne ved skolene. Ledelsen ved skolene tar også enkelthendelser som oppstår på området alvorlig, og igangsetter både kartlegginger, analyser og tiltak i etterkant. Vår konklusjon er derfor at kommunen langt på vei har etablert tilfredsstillende systemer og tiltak, for å sikre ansatte i grunnskolen mot vold og trusler.

Samtidig mener vi at det finnes noen utfordringer, og slik vi opplever det er det fire forbedringsområder, sett opp mot våre revisjonskriterier.

For det første gjennomfører skolene i 2025 en tydeliggjøring av målene for helse-, miljø- og sikkerhet, etter et nylig tilsyn fra Statsforvalteren på området. Skolene i kommunen skal etablere egne mål, og tilpasse dem etter deres egne forhold. Dette arbeidet var på revisjonstidspunktet ikke fullført hos alle skoler. Revisjonen opplevde også under intervjuene at ikke alle informanter var klar over at det trengtes å gjøre et arbeid her for sine respektive skoler. Ifølge interkontrollforskriften § 5 skal virksomheter fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet. Vi anbefaler derfor at samtlige skoler etablerer og tydeliggjør mål for helse, miljø og sikkerhet tilpasset lokale forhold. Vi mener at den enkelte skole som en del av denne prosessen, også bør vurdere om det skal knyttes mål til forebygging og håndtering av vold og trusler mot ansatte i skolen.

For det andre vurderer vi at det er noen mangler ved skolene når det gjelder tydeliggjøring av ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til HMS for ansatte. Flere informanter fortalte i intervjuene at selv om ikke ansvar, oppgaver og myndighet var tydelig beskrevet, opplevde de dette som avklart på sin arbeidsplass. Ifølge interkontrollforskriften § 5 skal virksomheter dokumentere skriftlig hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt i virksomheten. Revisjonen vurder derfor at skolene bør tydeliggjøre ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til HMS-arbeidet skriftlig. Dette kan også bidra til utvikling av en god kultur på skolene knyttet til å forebygge og håndtere vold og trusler mot ansatte. Vi anbefaler derfor at skolene tydeliggjør ansattes ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til deres helse, miljø og sikkerhet.

For det tredje legger revisjonen til grunn, jf. krav som stilles til kommunens internkontroll, at risikovurderinger skal gjennomføres systematisk og ikke kun være hendelsesbasert. Det innebærer at risikovurderinger i skolene skal bygge på mulige risikosituasjoner, samt utføres systematisk og jevnlig. Slik revisjonen tolker våre data gjennomføres det ikke slike systematiske risikovurderinger i dag. Dersom slike risikovurderinger blir gjort, vil dette i større grad bidra til at skolene forebygger eventuelle uønskede hendelser. Vi anbefaler derfor at skolene som et minimum utfører årlige risikovurderinger på området for vold og trusler mot ansatte.

For det fjerde vil vi påpeke at ingen skoler vi kontrollerte benyttet seg av veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen: En hjelp til kartlegging og risikovurdering». Vi opplever denne veilederen som lettfattelig og enkel å bruke. Veilederen er tilgjengelig på utdanningsforbundet.no,[14] hvor det også ligger en redigerbar PDF av veilederen, slik at skolene kan dokumentere risikovurderinger direkte i den. Vi anbefaler at kommunen bør vurdere om skolene skal ta denne veilederen i bruk.

Basert på våre vurderinger og konklusjon anbefaler vi at kommunen bør

- sørge for at samtlige skoler utarbeider mål for helse, miljø og sikkerhet tilpasset lokale forhold. Den enkelte skole bør som en del av denne prosessen, også vurdere om det skal knyttes mål til forebygging og håndtering av vold og trusler mot ansatte i skolen.
- sørge for at skolene tydeliggjør ansattes ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til deres helse, miljø og sikkerhet.
- sørge for at skolene minst en gang i året gjennomfører risikovurderinger for å kartlegge forhold ved arbeidssituasjonen som kan medføre at arbeidstaker blir utsatt for vold og trussel om vold.
- vurdere om skolene skal ta i bruk veilederen «Forebygging av trusler og vold i skolen: En hjelp til kartlegging og risikovurdering» i sitt arbeid med å motvirke vold og trusler på arbeidsplassen.

[14] Nytt verktøy for risikovurdering av vold og trusler i skolen

6 AKTIVITETSPLIKTEN

Problemstilling 3: Dokumenterer kommunen at de overholder aktivitetsplikten jf. opplæringslovens § 12-4?

6.1 Revisjonskriterier

Komplett utledning av revisjonskriterier står beskrevet i kapittel 8.1.
Revisjonskriteriene er punktvis oppsummert nedenfor.

- Skolen skal ha skriftlige rutiner for å informere elever og deres foresatte om retten til et trygt og godt skolemiljø, om aktivitetsplikten og om retten til å kontakte statsforvalteren.
- Skolen skal ha etablert skriftlige rutiner som sikrer at den enkelte ansatte og skolen følger med, griper inn og varsler hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Skolen skal ha skriftlige rutiner for å sikre at det blir iverksatt tiltak for den enkelte elev i saker der det ikke er trygt og godt skolemiljø, som sikrer at eleven blir fulgt opp i samsvar med opplæringsloven.
- Skolen skal utarbeide tiltaksplaner i tråd med kravene i opplæringslovens § 12-4.

6.2 Datagrunnlag

6.2.1 Informasjon til elever og foresatte

Kommunen har utarbeidet en overordnet rutine ved navn «Foreldreinformasjon skolemiljø - nulltoleranse mot mobbing». I dokumentet blir det opplyst om retten til et trygt og godt skolemiljø, om aktivitetsplikten og om retten til å kontakte statsforvalteren. Det er også en lenke i dokumentet til nullmobbing.no på utdanningsdirektoratets nettsider.[15]

Samtlige skoler vi har undersøkt gjør tilgjengelig skriftlig informasjon til elever og foresatte når det gjelder retten til et godt og trygt skolemiljø og aktivitetsplikten. For eksempel har Begby skole gjort dokumentet «Skolemiljøplan – Begby skole 2024-25» tilgjengelig på sine nettsider. I planen står det utfyllende om både skolemiljø og aktivitetsplikt. Øvrige skoler vi har undersøkt har gir også ut lignende informasjon til elever og foresatte.

Når det gjelder informasjon om retten til å kontakte statsforvalteren, har vi ikke funnet noe skriftlig om dette i skolenes dokumenter, bortsett fra i dokumentet «Aktivitetsplan etter §12-4», som kommunen har utarbeidet. Dokumentet er en mal for hvordan en aktivitetsplan skal lages. Når det blir laget en aktivitetsplan, blir altså informasjonen om retten til å kontakte statsforvalter sendt til den aktuelle eleven samt foresatte. På samtlige av skolenes nettsider finner vi lenken «Meld fra om skolemiljø».[16] Klikker man på denne, kommer man til en ny side med lenken «Meld saken til statsforvalteren.» Klikker man på denne lenken, blir man ført lenger ned på siden, hvor det blir gitt informasjon om hvorfor og hvordan man melder en sak til statsforvalteren. Det står blant annet at hvis man mener at skolen ikke har gjort nok for å stoppe krenkelser, kan saken meldes til statsforvalteren. I så fall må man først ha tatt opp saken med rektor på skolen. Det må så gå minst en uke fra man tok opp saken med rektor, før man kan melde saken til statsforvalteren. Saken man melder inn må gjelde skolemiljøet på den skolen eleven går på nå.

[15] udir.no/nullmobbing
[16] Se Begbys nettside som eksempel, på: Fredrikstad kommune - Begby barne- og ungdomsskole

Under intervjuene forklarte rektorene at informasjon om retten til et godt og trygt skolemiljø, aktivitetsplikten, og retten til å kontakte statsforvalter, blir gitt på foreldremøter. En rektor fortalte at skolen har en brosjyre de deler ut til alle ved skolestart med denne informasjonen. En annen rektor informerte om at skolen ikke har en egen brosjyre på dette, men at temaet er oppe på foreldremøter. Skolen har alltid foreldremøte med skolestartere før oppstart hvor det også blir informert om rettigheten til å kontakte statsforvalter. En tredje rektor fortalte at denne retten informeres om i foreldremøter og på plakater, og at sosiallærer også informerer om dette.

6.2.2 Plikt til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak

Kommunen har utarbeidet «Plan for helhet og sammenheng i arbeidet med elevenes skolemiljø». I planen innledes det med at den er rettet mot alle som jobber i skole, SFO og leksehjelp, og at den skal være en veileder for ledere og ansatte for hvordan de skal skape og ivareta et trygt og godt skolemiljø. Den beskriver også tiltak og prosedyrer for hvordan skolene skal gripe inn hvis elever ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø. Det forventes at ansatte gjør seg kjent med planens innhold og benytter den aktivt i sitt arbeid.

I planen blir det beskrevet at opplæringslovens kapittel 12 tredde i kraft 1. august 2024. Skolene skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Elevene har en lovfestet individuell rett til et trygt og godt skolemiljø. I kapittel 12 er ordet inkludering lagt til som en rettighet elever har. Videre blir det på en oversiktlig måte drøftet begreper som krenkelse og mobbing. Det blir stadfestet at det er forskjellig fra person til person hva som oppleves som krenkende, avhengig av blant annet elevens forutsetninger, alder, bakgrunn og den konteksten krenkelsen blir utført. Elevens opplevelse skal anerkjennes og alltid legges til grunn. Likevel skal ikke nødvendigvis enhver kritisk ytring eller uenighet mellom elevene forstås som en krenkelse. Skolen skal lære elevene å tenke kritisk, og det å kunne akseptere og respektere ulike meninger og overbevisninger er en del av skolens samfunnsmandat. Dette vil også være en sentral del av skolens systematiske arbeid med å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene. Dette arbeidet ligger på det helsefremmende og forebyggende nivået. Videre har planen kapitler om hvordan fremme et trygt og godt skolemiljø, hvordan forebygge mobbing og andre krenkelser og hvordan håndtere skolemiljøsaker.

Kommunen har en overordnet rutine knyttet til kartleggingsverktøyet Klassetrivsel. I rutinen blir det skrevet at Klassetrivsel kan brukes for å oppfylle delpliktene «følge med» og «undersøke» i henhold til opplæringsloven § 12-4. Verktøyet skal brukes ved behov, og kan i tillegg til å oppfylle delplikter brukes som en hjelp til å sette sammen grupper i klassen. Det er ledelsens ansvar å sørge for at de som skal gjennomføre undersøkelsene har kompetanse til å behandle elevenes data på en ansvarlig måte. Alle dataene som samles inn i Klassetrivsel er taushetsbelagte opplysninger. Det forutsettes at en lærer kan behandle taushetsbelagt informasjon på en ansvarlig måte. I tillegg er det ledelsens ansvar at lærerne kjenner til de spesifikke vilkårene for behandling av personopplysningene i Klassetrivsel. Det finner man i informasjonen til foresatte om personvernet i Klassetrivsel og i dette dokumentet.

Under intervjuene fortalte samtlige informanter at de kjente godt til Klassetrivsel, og at det ble mye brukt. De aller fleste opplevde verktøyet som nyttig og enkelt å bruke.

Kommunen har også utarbeidet «10 Flytskjema og plassering av dokumenter», som er en oversikt over gangen i en sak om skolemiljø fra mistanken dukker opp hos ansatte til aktivitetsplanen skrives.

Kråkerøy skole har en informasjonsplakat hvor det blir opplyst at alle ansatte har plikt til å sørge for at elever ikke blir utsatt for mobbing, utestenging, krenkende ord eller handlinger, diskriminering og vold

eller rasisme. Det står også på plakaten at dersom du får mistanke om, eller ser at et barn/elev ikke har et trygt og godt psykososialt miljø, skal du snarest varsle virksomhetsleder. Terskelen for å varsle skal være lav. Din plikt er å melde fra så fort du har mistanke om at et barn/elev ikke har et trygt og godt miljø. Du må gripe inn direkte i situasjoner der du er vitne til pågående krenkelser.

Begby skole har utarbeidet egne rutiner på alle delpliktene om å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak. I dokumentet «§12-4 delplikt - følge med - Begby skole» foreligger det også et årshjul for når skolen gjør forskjellige tiltak i forbindelse med plikten om å følge med. For eksempel står det at 3.-10. trinn gjennomfører sosiogramundersøkelse for å kartlegge læringsmiljøet to ganger i løpet av skoleåret, i september og mai, og at dette gjøres ved bruk av Klassetrivsel. Ansvarlig for dette er ledelsen, kontaktlærer og sosiallærer. Kontaktlærer er ansvarlig for at alle elever to ganger i året har elevsamtale med lærer, hvor lærer alltid undersøker elevens egen opplevelse av trivsel på skolen. Resultater av undersøkelser og observasjon knyttet til elevenes trivsel diskuteres og analyseres på trinnmøter jevnlig. Dette gjøres på ukentlige møter, og det er teamleder og kontaktlærer som har ansvar for at dette blir gjennomført. Ledelsen har ansvar for at alle rutinebeskrivelser og plikter knyttet til § 12 gjennomgås med personalet årlig som en del av skolens interne kontrollsystem i august.

I dokumentet «§12-4 delplikt - gripe inn - Begby skole» blir det informert om at alle ansatte ved Begby skole plikter å gripe inn i situasjoner som oppleves som krenkende. Alle som har tilsyn skal være aktive i miljøet, bevegelige og undrende til elevenes aktivitet og samhandling. Ledelsen plikter å sørge for at alle ansatte er informert om plikten til å gripe inn. Bruk av fysisk makt skal kun benyttes når det oppleves at reglene for nødrett og nødverge er til stede (Straffeloven §§ 17 og 18). Fysisk makt skal kun benyttes i ekstraordinære tilfeller der det handler om å forsvare liv og helse. Det skal i etterkant skrives avvik når fysisk makt benyttes.

I dokumentet «§12-4 delplikt - varsle - Begby skole» blir det blant annet skrevet at:

- Alle ansatte ved Begby skole plikter å varsle rektor/skolens ledelse ved mistanke om at en elevs psykososiale læringsmiljø ikke oppleves som trygt og godt.
- Ved Begby skole har vi lav terskel for hva som skaper mistanke.
- Mistanke kan være basert på:
    - Observasjoner
    - Undersøkelser
    - Informasjon fra andre elever eller foresatte
    - Aktivitet på sosiale medier
    - Elevenes egen utrykte trivsel
- I saker der det mistenkes at ansatte krenker elever skal rektor straks varsles og rektor plikter å varsle skoleeier.
- I saker der det mistenkes at ansatte i ledelsen krenker elever skal den ansatte varsle skoleeier umiddelbart.

I dokumentet «§12-4 delplikt - undersøke - Begby skole» blir det blant skrevet at

- Alle ansatte ved Begby skole plikter å undersøke elevenes psykososiale læringsmiljø ytterligere ved mistanke om at noen ikke opplever det som trygt og godt.
- Ved Begby skole har vi lav terskel for å igangsette undersøkelser.
- Ved Begby skole undersøker vi systematisk i henhold til rutine for å følge med.
- Når det er behov for ytterligere undersøkelser, kan det benyttes:
    - Undersøkelser, Klassetrivsel
    - Observasjoner med utgangspunkt i anbefalinger i Innblikk
    - Samtaler med elever og foresatte
    - Tverrfaglig samarbeid med kommunalt ressursteam og PPT

- Alle undersøkelser har som formål å innhente fakta om situasjonen.
- Elevene skal medvirke ved at de involverte blir hørt.
- Elevens beste skal alltid danne grunnlag for skolens vurdering.
- Ved mistanke om at elever blir krenket av voksne gjelder skjerpede krav til undersøkelser, og i henhold til kommunal rutine er det skoleeier som gjennomfører undersøkelsene.

I dokumentet §12-4 delplikt - sette inn tiltak - Begby skole» blir det blant annet skrevet at

- Ved Begby skole setter vi inn tiltak for alle elever som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt, uansett årsak.
- Tiltak skal være faglig godt begrunnet og ta utgangspunkt i resultater på undersøkelser som er gjort.
    - Tiltak skal rettes mot en konkret sak/utfordring
    - Det er ofte nødvendig med flere tiltak
    - Vi setter alltid inn tiltak på individ-, klasse- og skolenivå
    - Tiltak kan rette seg mot enkeltelever, grupper, den som krenker, den som føler seg krenket og klasser/trinn
    - Alle tiltak skal være lovlige og faglig godt begrunnet
- Tiltak som igangsettes skal alltid vurderes opp mot hva som er til elevens beste.
- Tiltakene skal jevnlig evalueres sammen med eleven og foresatte.
- Ved Begby skole plikter alle ansatte å høre elevens stemme.
- Alle ansatte plikter å følge opp avtalte tiltak i henhold til aktivitetsplan.
- Ved Begby skole endrer vi tiltak, eller legger til tiltak, dersom dette er nødvendig.
- Skolen benytter kommunal mal for utarbeidelse av aktivitetsplan.
- Det er et viktig prinsipp for skolen å ivareta tverrfaglighet i arbeidet med saker knyttet til lærings-miljø. Tverrfaglighet kan være representert ved helsesøster, sosiallærer, PPT, BUP, barnevern, ressursteam osv.

En rektor fortalte under intervjuet at skolen ikke hadde utarbeidet egne skriftlige rutiner knyttet til disse pliktene. En annen rektor forklarte at rutiner for dette blant annet foreligger i veileder om elevenes skolemiljø. Dette er også integrert i skolens årsplaner, og ansatte vet de har disse pliktene, og det blir de minnet på gjennom blant annet fellesmøter og andre møter. Samtlige informanter fortalte at de kjenner godt til opplæringsloven § 12, og alle delpliktene i den, og at dette er noe som diskuteres jevnlig på møter og lignende.

Når det gjelder plikten til å følge med, ble det under intervjuene mange interessante diskusjoner knyttet til hvor mye og hvordan dette skal dokumenteres. For eksempel fortalte informanter fra en skole at de benyttet seg av OneNote.[17] Elevene er her anonymiserte. Det som noteres ned er hendelser som ikke er alvorlige nok til at det blir dokumentert andre steder, som at det blir meldt som avvik eller registrert i elevmappen og arkivsystemet Elements, men hendelser som kan bli aktuelle å benytte i dialog med foresatte. Slik revisjonen forsto det kan hendelsene for eksempel handle om vurderinger av om en elev kan defineres som særskilt sårbar. Som Utdanningsdirektoratet skriver, har skolen et skjerpet ansvar for å ivareta elever med en særskilt sårbarhet. Det er viktig at de som jobber på skolen vet hvilke elever som har en særskilt sårbarhet, og følger nøye med på hvordan de har det på skolen, da disse elevene er overrepresentert blant dem som ikke har et trygt og godt skolemiljø.[18] Samtidig har statsforvalteren et økt fokus på særskilt sårbare elever, som det blir skrevet om i en artikkel i VG fra februar 2025.[19] I denne artikkelen blir det også vist til at statsforvalteren i Oslo mener at skolens aktivitetsplikt brytes i

[17] Microsoft OneNote er en programvare for notater og samling av informasjon, og for flerbrukersamarbeid.
[18] Elever med særskilt sårbarhet | udir.no
[19] Kampen mot mobbingen: Skolens aktivitetsplikt brytes i åtte av ti saker

åtte av ti saker. Ved å dokumentere mindre alvorlige hendelser i for eksempel One note, som etter hvert kan vise seg å være nyttig for å tegne et bilde av for eksempel en særskilt sårbar elev, forsøker denne skolen å ta kontroll over nødvendig dokumentasjon og fokuset på sårbare elever, slik revisjonen forstår det.

Flere informanter fra de andre skolene fortalte om ulike måter å dokumentere mindre alvorlige hendelser på. Ved en skole skulle hendelser meldes til rektor, som så sammen med sosiallærer avgjør om det skal følges opp videre. Mye av dette blir ifølge rektor skrevet ned, men ikke alt. At det forekommer hendelser blant elevene, opplevde de aller fleste som helt naturlig, og så å si samtlige mente at alt av hendelser ikke var nødvendig å dokumentere. Som vi så i dokumentet over, «Plan for helhet og sammenheng i arbeidet med elevenes skolemiljø», skal elevens egen opplevelse alltid legges til grunn, men enhver kritisk ytring eller uenighet mellom elevene skal ikke nødvendigvis forstås som krenkelser. Slik revisjonen opplevde informantene hadde alle skolene diskusjoner rundt dette spørsmålet. En rektor mente at skolen loggfører mye, men at det er en viktig balanse mellom riktig mengde dokumentasjon og for mye dokumentasjon, og at en skole ikke kan dokumentere alt som skjer. Flere informanter fortalte det samme, og mange mente at de brukte mye tid på andre ting enn det å være lærer, og en slik tidstyv var all dokumentasjonen de måtte sørge for. En informant mente at ansatte burde kunne si fra om slike mindre hendelser på en måte de selv synes er best. Dette fordi de må prioritere tiden sin på å være lærere og å skape relasjoner til elevene.

Informantene fra en skole fortalte at de brukte et meldeskjema som ansatte fylte ut og ga til rektor, når det gjaldt mindre alvorlige hendelser. Meldeskjemaet var den første, kortfattede meldingen om en hendelse. Rektor følger opp skjemaet til saken er løst eller det blir vurdert at saken må tas videre, for eksempel til en vurdering av om en aktivitetsplan må igangsettes. Da blir skjemaet dokumentert, og dokumentet «Aktivitets- og dokumentasjonsplikt etter kapittel 12 i opplæringsloven» tatt i bruk. Informantene hadde også god kjennskap til dette dokumentet.

Ambjørnrød skole har utarbeidet dokumentet «Registreringsskjema § 12 ved gjentagende hendelser». Eksempler på hendelser i skjemaet er stygt språk, vold (slå, sparke, spytte etc.), kaste gjenstander og så videre. Skjemaet har bokser for å føre inn eventuelle umiddelbare tiltak som ble igangsatt (for eksempel tilsnakk og bortvise), samt om det har blitt meldt fra om hendelsen til rektor, inspektør, SFO-leder eller sosiallærer.

Dokumentet «Aktivitets- og dokumentasjonsplikt etter kapittel 12 i opplæringsloven» er utarbeidet av kommunen. Dokumentet skal benyttes med en gang det meldes fra om en bekymring, eller ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt psykososialt miljø. Dokumentet skal være en oversikt over hva skolen har gjort for å oppfylle de fire første delpliktene i aktivitetsplikten (altså følge med, gripe inn, melde fra og undersøke.) Dokumentet har flere bokser som skal fylles ut. Eksempler på disse boksene er «Problembeskrivelse» og «Elevens egen opplevelse av situasjonen», i tillegg til bokser for forholdene følge med, gripe inn, melde fra og undersøke, samt bokser for vurderinger og konklusjon. Flere av boksene har utfyllende og oversiktlige ledetekster. I boksen for undersøkelse viser ledeteksten for eksempel til at dokumentasjon fra observasjoner og verktøyet klassetrivsel kan benyttes, samt informasjon fra elev- og foreldresamtaler. I boksen «Vurdering av barnets beste» er det en oversiktlig ledetekst som forklarer at det er viktig å ta stilling til hvorvidt barnet er særskilt sårbart. Det blir også informert om noen aktuelle forhold som kan peke på særskilt sårbarhet, som for eksempel det individuelle (som sykdom, diagnoser, temperament, språkvansker), familie (som omsorgssvikt, psykisk sykdom, samlivsbrudd, rus, høyt konfliktnivå), jevnaldrende (som krenkelser, utfordring i å etablere og bli i stabile vennerelasjoner), og miljøet (som fattigdom, kriminalitet, mangel på sosialt nettverk).

Angående særskilt sårbarhet er det bare i dette dokumentet, samt i «Aktivitetsplan etter §12-4», som revisjonen redegjør for i neste delkapittel, hvor særskilt sårbarhet blir omtalt. Skolene har heller ikke utarbeidet noe eget dokument eller en rutine på dette området. Flere informanter fortalte under intervjuene at de ikke var helt kjent med formuleringen «særskilt sårbar». På skolen brukes heller et mer hverdagslig språk om slike elever, fortalte for eksempel en ansatt. En ansatt fortalte også at skolen nok kan være litt dårlig på å følge den formelle forventningen til dokumentasjon knyttet til særskilt sårbarhet hos elever. Samtidig fortalte alle informantene at det å følge med på sårbarhet hos elever er en helt naturlig del av det å være lærer og jobbe med barn og unge, og er noe alle lærere gjør.

I spørreundersøkelsen ble respondentene spurt om de vet hva de skal gjøre om de får mistanke om en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Som vi ser i figur 5 svarte et overveldende flertall (94,6 % av 612 respondenter) at de vet hva de skal gjøre i en slik situasjon. Kun 2,1 % svarte nei på dette spørsmålet, og 3,3 % svarte «vet ikke».

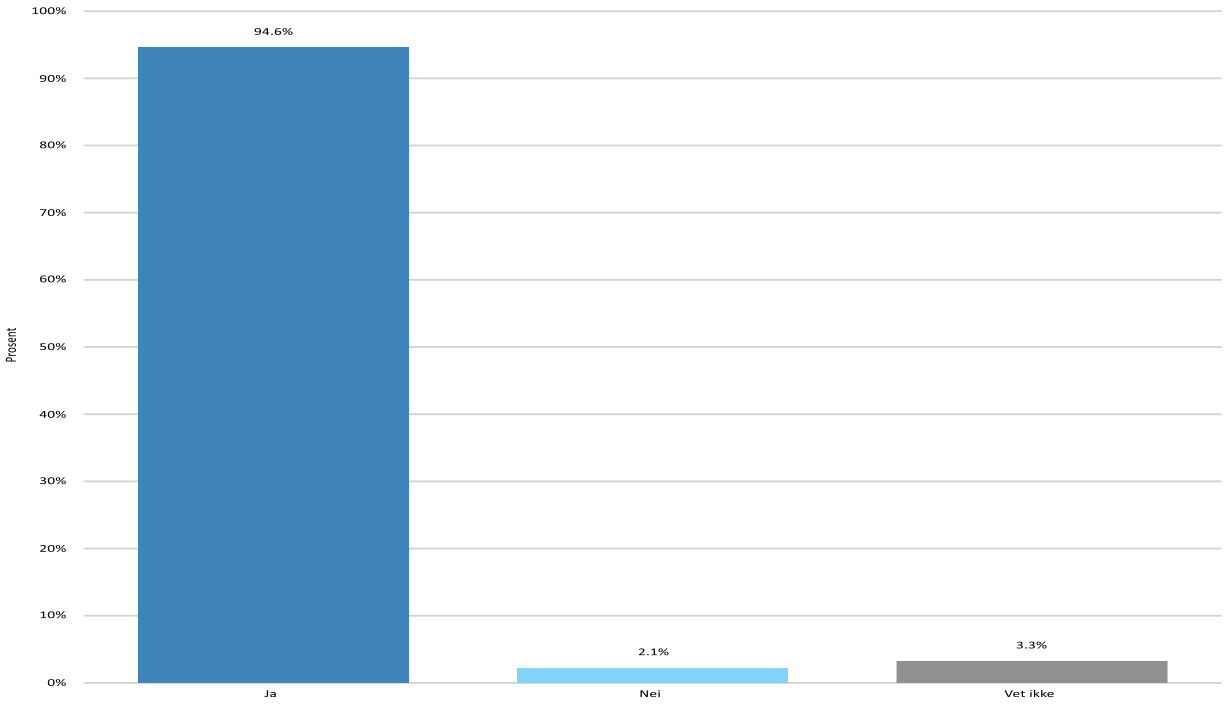

Figur 6: Vet du hva du skal gjøre om du får mistanke om en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? N=612.

6.2.3 Tiltaksplaner

Kommunen har utarbeidet en overordnet veileder på området ved navn «Veileder til aktivitetsplan og dokumentasjon ved forhold meldt etter §9A». Selv om det står § 9 A i denne tittelen, er dokumentet godkjent 12.08.2024, altså etter at § 12 tredde i kraft. Slik revisjonen forstår det omhandler altså dokumentet § 12 i opplæringsloven, og det gir en fyldig oversikt på både hvorfor og hvordan en aktivitetsplan skal opprettes. For eksempel blir det gitt en beskrivelse på tre forskjellige tiltaksnivåer. Disse er individtiltak, gruppetiltak og systemtiltak. I tillegg blir det beskrevet hvorfor et helsetiltak kan være aktuelt og hvordan det skal fungere.

Kommunen har også utarbeidet dokumentet «Aktivitetsplan etter §12-4», som er en mal på hvordan en aktivitetsplan skal lages. Den samme ledeteksten om særskilt sårbarhet som i dokumentet «Aktivitets- og dokumentasjonsplikt etter kapittel 12 i opplæringsloven» finnes også i «Aktivitetsplan etter §12-4». I ledeteksten for hovedmål og delmål står det at hovedmål og delmål skal være knyttet opp til eleven selv.

For delmål på gruppe- og systemnivå vil det være naturlig å ha tiltak rettet mot grupper som eleven er en del av, og/eller som har påvirkning på elevens miljø. For hvert delmål som blir skrevet inn, er det tilhørende bokser med navn «Tiltak/aktivitet», «Hva skal tiltaket løse», «Ansvarlig» og «Tidsperspektiv og evaluering». Det er også bokser for evalueringer av delmål, med tilhørende bokser hvor det blant annet blir spurt om tiltaket har løst problemet, om barnets stemme har blitt husket å inkludere, og om tiltaket skal videreføres. Tiltakene som blir igangsatt kan være på individnivå, gruppenivå og/eller systemnivå. Det er også en egen rubrikk for delmål for helse med mulighet for å skrive inn tiltak.

Spesialkonsulent oppvekst fortalte under intervjuet at dokumentene og malene på dette området har forbedret seg veldig de senere årene. Under § 9 så var dette veldig detaljert. Nå kommer det tydelig fram at det er lite som skal til for at en tiltaksplan skal bli igangsatt. Men likevel varierer omfanget av tiltaksplaner veldig fra skole til skole. Ifølge spesialkonsulenten er det generelle inntrykket at det er relativt få alvorlige hendelser og saker, men at det skjer noe på alle skoler. De yngre har hatt en slags negativ utvikling, men det er noe man ser generelt i samfunnet. Spesialkonsulenten fortalte også at Moava bidrar til at kommunen har et bedre kunnskapsgrunnlag i arbeidet på området.

Kommunalsjef skole forklarte at det foreligger rutiner på dette området, og at etter et tilsyn de har hatt, er alle rutinene er godkjent av statsforvalter. Kommunen har også gjennomgått alle skjemaene med skolene, og det er satt inn mye mer hjelpetekst i dokumentene for å hjelpe skolene. Før kom det kritikk på at arbeidet med tiltaksplanene var for omfattende. Nå er arbeidet med aktivitetsplanene lagt opp mer trinnvis. Fremdriften i dette arbeidet blir også kartlagt gjennom Moava.

Under intervjuene var informantene samstemte i at det er lav terskel for å iverksette en aktivitetsplan, og at det legges stor vekt på å sikre at elevens stemme blir hørt i prosessen. Alle fortalte at hovedregelen er at en undersøkelse skal gjennomføres før en aktivitetsplan iverksettes. I enkelte tilfeller kan det imidlertid være nødvendig å sette inn tiltak umiddelbart. Hvis for eksempel en Klassetrivselsundersøkelse avdekker bekymringsfulle funn, kan det være hensiktsmessig å utarbeide og implementere en aktivitetsplan umiddelbart.

Rektor ved Kråkerøy skole fortalte under intervjuet at han er noe usikker på om det foreligger tiltaksplaner i alle tilfeller etter opplæringslovens § 12-4. Det foreligger statistikk og data som forteller at det er flere elever som opplever utrygghet, enn det antallet aktivitetsplaner ved skolen skulle tilsi. Denne forskjellen kan imidlertid ha ulike årsaker, forklarte rektor. For eksempel kan noen elever ha utfordringer som ikke er synlig. Det kan også være mobbing som foregår utenfor skolen, eller en «snitche»-kultur blant elever, som gjør det vanskelig å avdekke problemer mellom dem. Rektor forklarte at skolen selvsagt har nulltoleranse for mobbing, slik alle skoler har, men at det likevel dessverre kan finnes elever som ikke har et trygt og godt miljø hele tiden, som skolen ikke oppdager. Hvis man hadde satt i gang en aktivitetsplan hver gang det forekom en hendelse, hadde det blitt veldig mange planer. Det kan ofte være situasjoner som ikke blir vurdert å ligge innenfor § 12-4. I nesten alle tilfeller er det mindre hendelser som forekommer. Skolen tar tak i disse hendelsene ved behov, og løser situasjonen. Ofte kan foreldrene inkluderes, og være enige om at saken er over. Slike saker kan likevel senere utvikle seg til å bli en skolemiljøsak over tid for en av elevene som var med i en slik hendelse. Da kan foreldre ha endret mening, og mene at saken startet ved den første hendelsen, selv om den altså ble undersøkt, tatt tak i og løst der og da.

Andre informanter fra Kråkerøy skole fortalte at det har forekommet tilfeller hvor foreldre ikke har ønsket at det skal igangsettes en aktivitetsplan for barnet deres. Ansatte ved skolen forsøker uansett å fange opp mest mulig. Hvis det er snakk om mindre tiltak, som samtaler, gå tur eller lignende, kan det hende at det ikke passer helt med formatet i en aktivitetsplan. De ansatte ved Kråkerøy er i likhet med rektor usikre på om det blir utarbeidet aktivitetsplaner i alle relevante tilfeller. En informant fortalte at arbeidet

med en aktivitetsplan kan føre til at lærerne får brukt mindre tid til å bygge relasjoner med den aktuelle eleven, fordi tidsbruken og arbeidsmengden knyttet til en slik plan er stor.

Mappegjennomgangen viste at samtlige skoler brukte de nye skjemaene ««Aktivitetsplan etter §12-4» og «Aktivitets- og dokumentasjonsplikt etter kapittel 12 i opplæringsloven». I samtlige planer var elevens stemme dokumentert. Hovedmålene og delmålene var skrevet ned, og de var forståelige og konkrete. De forskjellige tiltakene på de forskjellige nivåene, samt evalueringene av dem, ble også redegjort for på en oversiktlig måte.

Et punkt vi vil peke på, hvor det er til dels store forskjeller i utfyllingen av aktivitetsplanene, er under punktet «Vurdering av barnets beste som er gjort i denne prosessen.» Det er her ledeteksten angående særskilt sårbare barn står. Første setning i ledeteksten er «Det er viktig å ta stilling til hvorvidt barnet er særskilt sårbart i denne vurderingen». Slik vi opplever det blir det ikke alltid tatt stilling til om barnet er særskilt sårbart. I alle aktivitetsplanene som er undersøkt er barnets stemme beskrevet, men i planene fra Kråkerøy skole, var dette i form av noen få setninger. Noen konkret vurdering eller stillingtagen til om barnet er særskilt sårbart, blir ikke beskrevet i disse aktivitetsplanene. En slik vurdering eller stillingtagen gjøres heller ikke i planene fra Ambjørnrød skole og Begby skole. I planene fra disse to skolene, blir det likevel skrevet ganske utfyllende om barnets stemme. Særlig i Begbys planer kommer den aktuelle elevens sårbarhet fram, selv om det ikke gjøres en konkret vurdering av om barnet er særskilt sårbart. I noen av planene vi har undersøkt ved Årum skole kommer det frem en vurdering av særskilt sårbarhet hos det aktuelle barnet.

Årum har også utarbeidet en aktivitetsplan for en hel klasse. Som det skrives på utdanningsdirektoratets nettsider, trenger ikke en tiltaksplan å knytte seg til en bestemt elev, men kan ta for seg en situasjon eller utfordring som omfatter flere. Dette kan være aktuelt når tiltakene ikke retter seg mot utvalgte enkeltelever, men mot et større eller mindre problem eller miljøutfordringer på skolen.[20] I denne aktivitetsplanen beskrives det at planen er opprettet for klassen som helhet på grunn av utageringer. Vurderingene som har blitt gjort, inkluderer at elevene i klassen har rett til beskyttelse og sikkerhet, rett til opplæring, og at enkelte barn er sårbare for stress og frykt ved situasjoner med utagering.

Siden tiltaksplanen er rettet mot en hel klasse, har den ingen tiltak på individnivå. Den har imidlertid flere tiltak på både gruppenivå og systemnivå. For eksempel er et tiltak på gruppenivå at det alltid er en ansatt som har primæroppgave å sikre utagerende elever. Denne ansatte skal til enhver tid ha en alarmknapp på seg. Døra til klasserommet skal låses ved behov. Tiltak på systemnivå er for eksempel at tilsynsplan må utarbeides og timeplanfestes. Det må også rulleres på ansatte gjennom dagen, for å sikre at de berørte belastes minst mulig.

[20] 6. Skolen har en aktivitetsplikt | udir.no

På spørsmålet i spørreundersøkelsen om det alltid blir utarbeidet aktivitetsplaner når en elev ikke har det trygt og godt på skolen, svarte 69,3 % ja. 10 % svarte nei, mens 20,7 % svarte «vet ikke». På dette spørsmålet var det 610 respondenter som avla svar.

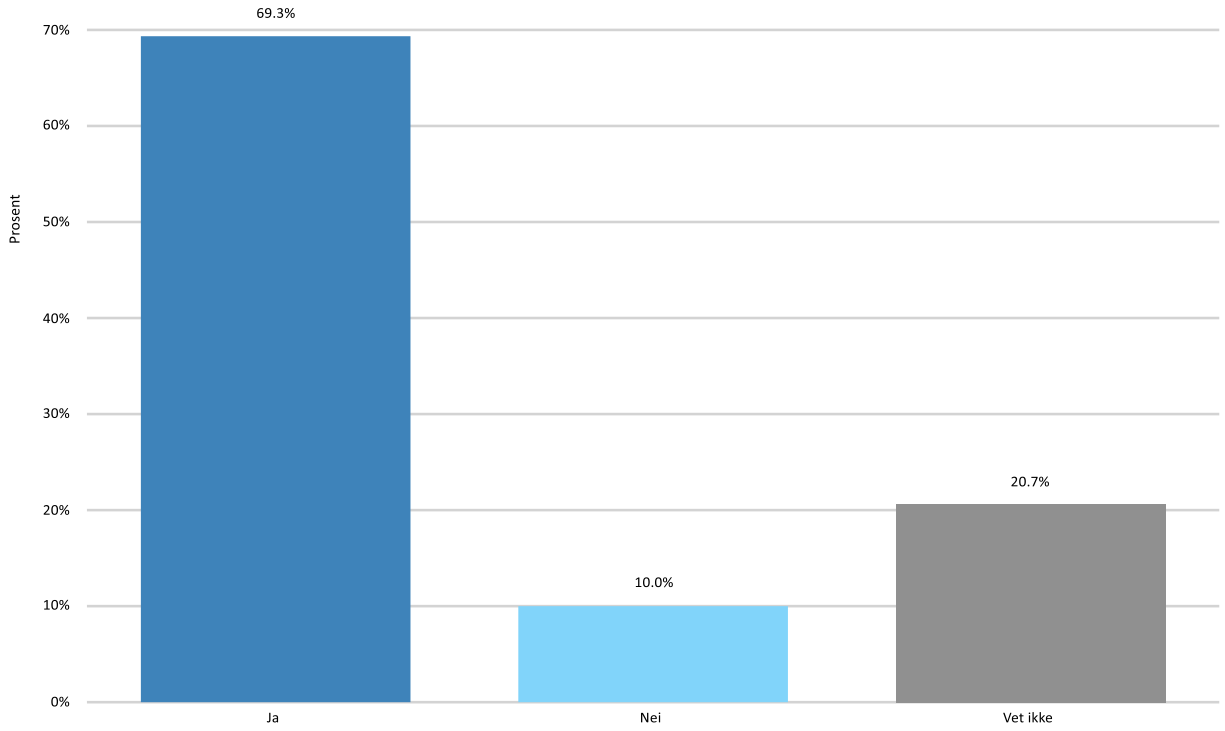

Figur 7: Blir det alltid utarbeidet aktivitetsplaner når en elev ikke har det trygt og godt på skolen? N=610.

6.3 Vurderinger

6.3.1 Informasjon til elever og foresatte

Revisjonen mener at skolene sørger for at elever og foresatte får nødvendig informasjon i flere kanaler. For eksempel blir informasjonen gitt ved skolestart og ved foreldremøter, og skolene har skriftlige rutiner for dette. Den viktigste informasjonen er også tilgjengelig gjennom skolenes nettsider. Vi vurderer derfor at skolene har skriftlige rutiner for å informere elever og deres foresatte om retten til et trygt og godt skolemiljø, om aktivitetsplikten og om retten til å kontakte statsforvalteren.

6.3.2 Plikt til å følge med, gripe inn, varsle og undersøke

Revisjonen vurderer at kommunens «Plan for helhet og sammenheng i arbeidet med elevenes skolemiljø» fungerer som en nyttig veileder for arbeidet med elevenes skolemiljø. Kommunen har også utarbeidet dokumentet «Aktivitets- og dokumentasjonsplikt etter kapittel 12 i opplæringsloven». Vi mener at dette dokumentet har gode ledetekster, inkludert en tekst om sårbare elever, noe som innebærer at den vil fungere som en nyttig mal ved undersøkelser. Kommunen har rutine knyttet til kartleggingsverktøyet Klassetrivsel. Skolene bruker verktøyet hyppig, og får et godt bilde av klassemiljøet og elevenes trivsel gjennom dette. Vårt inntrykk er at skolene og skoleeier tar elevenes skolemiljø på alvor, og at alle involverte ønsker å legge forholdene best mulig til rette for elevene, slik at de har det trygt og godt på skolen.

Vi vurderer at skolene sørger for god dokumentasjon av hendelser som på et senere tidspunkt kan vise seg å få betydning for skolemiljøet, men som likevel ikke kvalifiserer som et avvik eller undersøkelse/ aktivitetsplan der og da. Ifølge Utdanningsdirektoratet er det ikke noen formelle krav til at skolene skal ha spesifikke systemer eller dokumenter for å dokumentere sitt arbeid med dette, imidlertid oppfordrer Udir til en slik praksis; «Hvis alle som arbeider på skolen dokumenterer det de fanger opp om elevene, og samler denne informasjonen på samme sted, kan det gjøre skolen bedre i stand til å se sammenhenger og sørge for et trygt og godt skolemiljø».[21] Hva som skal dokumenteres og på hvilken måte, må tilpasses den enkelte skole. Det eneste formkravet er at dokumentasjonen må være skriftlig. Derfor bør skoleeier og skolene ikke lage et mer omfattende system for dokumentasjon enn nødvendig, ifølge Utdanningsdirektoratet.

Hver skole vi har kontrollert har hatt sitt eget system for å dokumentere arbeidet med aktivitetsplikten. Noen skoler brukte observasjonslogger, og andre brukte meldeskjemaer, referater eller notater fra samtaler med elevene. Noen skoler brukte også en kombinasjon av disse metodene. For eksempel bruker Årum skole OneNote som et samlende system for denne dokumentasjonen. Gjennom OneNote sørger skolen for at ansatte har mulighet til å gå inn i systemet og dokumentere alle hendelser skriftlig ved behov, samt at dokumentasjonen blir lagret på samme sted.

Dokumentet «Aktivitets- og dokumentasjonsplikt etter kapittel 12 i opplæringsloven» inneholder tekstbokser hvor problemet knyttet til elevens skolemiljø blir beskrevet, barnets stemme kommer frem, og forholdene rundt skolens plikt til å følge med, gripe inn, melde fra og undersøke blir dokumentert. I tillegg kan informasjon fra både observasjoner og verktøyet klassetrivsel skrives inn i dokumentet, og barnets beste bli vurdert. I dokumentet er det også en oversiktlig ledetekst som forklarer at det er viktig å ta stilling til hvorvidt barnet er særskilt sårbart.

[21] 6. Skolen har en aktivitetsplikt | udir.no

Begby skole utarbeidet egne dokumenter på hvert av de fem delpunktene i § 12-4 i opplæringsloven. Vår opplevelse er at alle skoler har god kjennskap til lovverket på området, og at skolenes ansatte har god oversikt over sine plikter. Vi vil likevel trekke fram Begbys arbeid på området som særlig vellykket.

Vi vurderer derfor at skolen har etablert skriftlige rutiner som sikrer at den ansatte og skolen følger med, griper inn og varsler hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

6.3.3 Tiltaksplaner

Vi opplever at dokumentet «Aktivitetsplan etter §12-4» sørger for at det blir skrevet tiltaksplaner som oppfyller kravene for hva en tiltaksplan skal inneholde. Vår mappegjennomgang viste videre at tiltakene som blir beskrevet er treffende for situasjonen og de respektive elevenes behov.

Det eneste vi har å bemerke angående innholdet i aktivitetsplanene, gjelder elevenes sårbarhet. I malen for aktivitetsplaner, «Aktivitetsplan etter §12-4», finnes det som nevnt en ledetekst angående sårbare elever. Det kan selvsagt være fornuftig å dokumentere diskusjoner og vurderinger om en elevs sårbarhet i en aktivitetsplan, da dette kan føre til gode diskusjoner rundt myndiggjøring og styrking av elevens selvfølelse, med både foresatte og eleven selv. Men etter revisjonens oppfatning kan det også i noen tilfeller være fornuftig å ikke beskrive elevens sårbarhet i en aktivitetsplan. Elevene leser jo disse planene selv. Å lese en slik vurdering om seg selv, kan være ubehagelig for enkelte, og kan i verste fall føre til belastning for eleven og økt sårbarhet. Hvis en skole kommer fram til det sistnevnte, og det blir besluttet at eventuell sårbarhet ikke skal skrives inn i aktivitetsplanen, er det da desto viktigere at slike diskusjoner og vurderinger kommer fram i dokumentasjonen rundt denne eleven, i for eksempel OneNote eller andre verktøy skolene bruker for å dokumentere løpende vurderinger/observasjoner.

Vårt inntrykk er altså at skolene tar elevenes skolemiljø på alvor. Vi har ikke funnet indikasjoner på at skoler for eksempel unngår å lage en aktivitetsplan fordi det fører til merarbeid. Likevel kan det være indisier som peker i retning av at skolene samlet sett kunne ha utarbeidet noen flere aktivitetsplaner. For eksempel viser som nevnt undersøkelser av statsforvalteren generelt sett at skoler kan ha behov for å igangsette aktivitetsplaner på et tidligere tidspunkt. I vår spørreundersøkelse svarte også cirka 10 prosent av de ansatte at aktivitetsplaner ikke alltid blir igangsatt når en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Hvis vi legger spørreundersøkelsen til grunn, kan det bety at en av ti som ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø, ikke får den oppfølgingen de burde hatt. Dette er fra revisjonens side imidlertid kun til etterretning for skolene, da vi ikke har oppdaget vesentlige avvik som tilsier at skolene ikke igangsetter aktivitetsplaner i tråd med lovverket. Vår vurdering er derfor at skolen i hovedsak utarbeider tiltaksplaner i tråd med opplæringslovens § 12-4.

6.4 Konklusjon

Vår vurdering er at skolene, inkludert skoleeier, tar elevenes skolemiljø på alvor, og at alle involverte ønsker å legge forholdende best mulig til rette for elevene, slik at de har det trygt og godt på skolen. Skolene har skriftlige rutiner som sørger for at elever og foresatte blir informert om retten til et trygt og godt skolemiljø, om aktivitetsplikten og om retten til å kontakte statsforvalteren. Skoleeier har utarbeidet gode maler og rutiner på området. I tillegg har hver skole vi har kontrollert etablert egne systemer for å dokumentere oppfølgingen av aktivitetsplikten. Vårt inntrykk er at ansatte har god kjennskap til lovverket, og de kan sine plikter på området godt. Vår vurdering er derfor at skolen har etablert skriftlige rutiner som sikrer at både den enkelte ansatte og skolen følger med, griper inn og varsler hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre blir det skrevet tiltaksplaner som oppfyller kravene for hva slike planer skal inneholde, og vår mappegjennomgang viste at tiltakene som blir igangsatt er treffende for situasjonen og de respektive elevenes behov. Vi mener derfor at skolen har skriftlige rutiner som sikre at det blir iverksatt tiltak for den enkelte elev i saker der det ikke er trygt og godt skolemiljø, og som sikrer at eleven blir fulgt opp i samsvar med opplæringsloven. Vår konklusjon er derfor at kommunen dokumenterer at de overholder aktivitetsplikten jf. opplæringslovens § 12-4.

I «RSK 001 – Standard for forvaltningsrevisjon» heter det at «revisor skal gi anbefalinger når det er hensiktsmessig med bakgrunn i data, vurdering(er) og konklusjon(er). Revisor skal ikke anbefale detaljerte løsninger.» Revisjonen finner ikke grunnlag for å gi anbefalinger med bakgrunn i ovennevnte vurderinger og konklusjon.

7 KILDER

Lover, forskrifter og veiledere på området

- Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven).
- Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova).
- FOR-2011-12-0-1357 Forskrift om utførelse av arbeid.
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften).
- Arbeidstilsynets informasjonssider om Forskrift for utførelse av arbeid § 23A-3.
- NOU 2019:23 Ny opplæringslov.
- Prop.57 L (2016–2017) Endringer i opplæringslova og friskolelova (skolemiljø).
- Utdanningsdirektoratet – retten til et trygt og godt skolemiljø.
- Utdanningsdirektoratet: rundskriv om skolemiljø.
- «Veileder – Forebygging av trusler og vold i skolen: En hjelp til kartlegging og risikovurdering». Utarbeidet av Utdanningsforbundet, Skolenes Landsforbund, Skolelederforbundet, Fagforbundet og KS.

Overordnede dokumenter og rutiner utarbeidet av kommunen

- Aktivitets- og dokumentasjonsplikt etter kapittel 12 i opplæringsloven.
- Aktivitetsplan etter §12-4.
- Aktivitetsplan og dokumentasjon ved forhold meldt etter § 9A.
- Ansatt eller leder i skolen mistenkes å krenke en elev.
- Ansvar for virksomhetens plikter etter forskrift om helse og miljø i skole-matrise.
- Ansvar for virksomhetens plikter (002) Miljørettet helse i skole.
- Arkivplan for Fredrikstad kommune.
- Eksempel av innhold og bruk av Moava.
- Fakta om Klassetrivsel - informasjon til foresatte og elever.
- Foreldreinformasjon skolemiljø - nulltoleranse mot mobbing.
- Handlingsplan for forebygging håndtering og oppfølging av vold og trusler på arbeidsplassen.
- HMS-gruppe.
- Klassetrivsel - kommunal rutine.
- kommunedelplan-oppvekst-2021-2032 (1).
- Møtebok fra oppvekstutvalget saksnummer: 2024/19363.
- Møteprotokoll Oppvekstutvalget. Dato 28.08.2024
- Oppvekstutvalgets vedtak den 28.08.2024 i sak PS 26/24 *Strakstiltak mot mobbing, trusler og vold i skolen*.
- Plan for helhet og sammenheng i arbeidet med elevenes skolemiljø.
- Plan for kvalitet i skole og SFO 2023-2027
- Risikoanalyse skjema.
- Saksgangen i arbeidsmiljøsaker.
- Samarbeidsplan med bedriftshelsetjenesten - Ny rutine.
- Sammendrag politisk sak.
- Seksjonenes arbeidsmiljøutvalg samu.
- Sjekkliste organisatorisk og psykososialt arbeidsmiljø.
- Skjema for Varsel til skoleeier i skolemiljøsaker.
- Skolemiljø-internkontroll ROS.
- Tabell over innhentede dokumenter.
- Varsel til skoleeier etter § 12-4 - Alvorlige skolemiljøsaker.

- Veileder til aktivitetsplan og dokumentasjon ved forhold meldt etter §9A.
- Veileder i Håndtering av vold og trusler for Fredrikstad kommune.
- A Prosedyre for forebygging av vold og trusler.
- B Opplæring i håndtering av vold og trusler.
- C Kartlegging av vold og trusler.
- D Prosedyre for vold og trusselsituasjoner.
- E Prosedyre for oppfølging av ansatte etter vold og trusselsituasjoner.
- F Skriftlig informasjon til ansatte og pårørende etter traumatisk hendelse.
- G Politianmeldelse ved vold og trusler.
- H Prosedyre for håndtering og behandling av klage mot ansatt fra bruker pårørende eller foresatte.

Dokumenter og rutiner utarbeidet av skolene

Årum

- Beredskapsplan - Årum skole 2022
- Diverse skjemaer for SFO (som, taushetserklæringer, skadeskjema, legemiddelkort ol.)
- Evaluering av øvelsen Ragnarok 2018
- Evaluering av øvelsen Virus 2017
- Handlingsplan mot krenkelser Årum skole
- Hendelser
- Hva gjør vi når vi antar at barn er borte fra SFO?
- Gripe inn
- Kartlegging av vold og trusler sammenfattet
- Informasjon om Årum skolefritidsordning 2024/2025
- Interne rutiner ved skader i skoletiden eller på SFO
- Ordens og trivselsreglement
- Oversikt over dokumenter med kommentarer, Årum skole
- Rammeplan (SFO)
- Risikorapport elev i dusj
- Risikorapport elev utagerer i gangen
- Risikorapport Elever som løper
- Risikorapport svømming
- Risikorapport utagerende elev
- ROS analyse - Årum skole 2022
- Rutiner ved klage eller trussel mot elev eller ansatt
- E Rutine ved trussel og voldssituasjon
- Sosiallærer, funksjonsbeskrivelse
- Tilsyn uke 46
- Tilsynsrutiner
- Tiltakskort
- Vedlegg A – varslingsliste
- Vedlegg B - roller, ansvar og fullmakter
- Veileder til ABC-skjema for registrering av atferd (for SFO)
- Virksomhetsleders plan for oppfølging av §12.2-3-4-5
- Virksomhetsplan 2024
- Årshjul, OneNote
- Årsplan for HMS 2025
- ÅRUM SFO Årsplan 2024025

Ambjørnrød

- Aktive aktivitetsplaner jan 25
- Branninstruks
- Brannrutine
- Elevenes skolemiljø, § 12 rutiner og prosedyrer Ambjørnrød skole
- Felles rutiner Ambjørnrød skole
- Informasjon til elever og foresatte skoleåret 2024-2025
- Internkontroll Ambjørnrød 2024-25
- Kontrollskjema til vaktmestertjenesten
- MAL - Rutine for skolens analysearbeid, revidert januar 2025
- Registreringsskjema § 12 ved gjentagende hendelser
- Risikovurdering av skolegården
- Risikovurdering og forebyggende tiltak ved Ambjørnrød skole
- Risikovurdering og kartlegging av aktuelle arbeidsmiljøutfordringer
- Rutine når barn er savnet på SFO
- Rutine ved alvorlig skade i skole og SFO
- Rutine når barn blir hentet av personer med avvikende adferd, evt. rus
- Rutine ved sent hentet barn på SFO
- Rutine når barn ikke møter på skolen
- Skjema for varsel til skoleeier i skolemiljøsaker
- Skolens forebyggende arbeid risikovurdering 1.trinn
- Svar på tilsyn jan25
- Virksomhetsplan 2024 for Ambjørnrød skole

Kråkerøy

- A Prosedyre for forebygging av vold og trusler
- B Opplæring i håndtering av vold og trusler
- C Kartlegging av vold og trusler
- D Prosedyre for vold og trusselsituasjoner
- E Prosedyre for oppfølging av ansatte etter vold og trusselsituasjoner
- Eksempel 1 HMS-ref. Kråkerøy ungdomsskole 22.01.2024
- Eksempel 2 HMS-ref. Kråkerøy ungdomsskole 31.01.2024
- Eksempel 3 HMS-ref. Kråkerøy ungdomsskole 07.03.2024
- Eksempel 4 HMS-ref. Kråkerøy ungdomsskole - 17.04.24
- Eksempel 5 HMS-ref. Kråkerøy ungdomsskole - 08.05.24
- Eksempel 6 HMS-ref. Kråkerøy ungdomsskole 04.09.2024
- Eksempel 7 HMS-ref. Kråkerøy ungdomsskole 30.10.24
- Eksempel 8 HMS-ref. Kråkerøy ungdomsskole 12.12.24
- Flytskjema og plassering av dokumenter
- Foreldreinformasjon skolemiljø - nulltoleranse mot mobbing
- HMS-gruppe formål og sammensetning
- Info til elever og foresatte ved nye 8. trinn – før skolestart
- Informasjon om lovverk andre ansatte
- Informasjonsplakat Er du voksen og utfører arbeid her
- Kråkerøy ungdomsskole beskrivelse og oversikt over dokumenter og retningslinjer kommune-revisjon.
- KRUSK Rutine for vold og trusler mot skolens ansatte

- Melding og behandling av avvik
- Oversikt Avvik vold og trusler med beskrivelse et utvalg fra 2024
- Plan for et trygt og godt skolemiljø KRUSK - foreldreversjon
- Plan for helhet og sammenheng i arbeidet med elevenes skolemiljø
- Risikoanalyse skjema - mal KRUSK
- Rutine for KRUSK skolens aktivitetsplikt skolemiljø
- Rutine for vold og trusler mot skolens ansatte Kråkerøy ungdomsskole
- Vold og trusler mot skolens personale

Begby

- A Prosedyre for forebygging av vold og trusler (kommunal rutine)
- Aktivitetsplaner 2024-25
- Ansvar for virksomhetens plikter - miljørettet helse i skole (kommunal rutine)
- Ansvarsavklaring beredskapsgruppa
- B Opplæring i håndtering av vold og trusler (kommunal rutine)
- Beredskapsplan
- Brannvernskjema
- C Kartlegging av vold og trusler (kommunal rutine)
- D Prosedyre for vold og trusselsituasjoner (kommunal rutine)
- E Prosedyre for oppfølging av ansatte etter vold og trusselsituasjoner (kommunal rutine)
- Felles årshjul
- Forebygge og avdekke avvik samt varsling
- Foreldremøteplan
- Funksjoner
- Funksjonsbeskrivelse kontaktlærer
- Funksjonsbeskrivelse sosialpedagogisk rådgiver
- Funksjonsbeskrivelse teamleder
- Gjennomføring av utviklingssamtaler og elevsamtaler
- Hoveddokument – kommunerevisjon
- HMS-gruppe mal møtereferat (kommunal rutine)
- HMS-gruppas sammensetning, formål og ansvar (kommunal rutine)
- HMS-kalender
- Inspeksjonsplan
- Miljøpolicy og målsetting for HMS-arbeid
- Miljøuker
- Plan for helhet og sammenheng i arbeidet med elevenes skolemiljø (kommunal rutine)
- Risikovurdering HMS
- Risikoanalyse Inspeksjon - tilsyn
- Risikoanalyse skjema
- Risikoanalyse Opalen
- Risikoanalyse undervisning
- Saksgang når elever forteller om seksuelle overgrep eller vold i hjemmet
- Skolemiljøplan
- Skoleregler
- Slik gjør vi det på Begby
- Varslingsliste
- Vi bryr oss uka
- Virksomhetsplan Begby skole 2024
- Vold og trusler mot elever

- Vold og trusler mot personalet
- §12-4 delplikt - følge med
- §12-4 delplikt - gripe inn
- §12-4 delplikt - varsle
- §12-4 delplikt – undersøke
- §12-4 delplikt - sette inn tiltak

8 VEDLEGG

8.1 Utledning av revisjonskriterier

Problemstilling 2

Formålet med formålsparagrafen til arbeidsmiljøloven § 1-1 er å sikre et arbeidsmiljø som blant annet *«gir full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger».*[22] Ifølge arbeidsmiljøloven § 4-3 skal arbeidsgiver sørge for at arbeidstakere er beskyttet mot vold, trusler, trakassering og uheldige belastninger, så langt det lar seg gjøre. Definisjonen på trakassering er *«handlinger, unnlatelser eller ytringer som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdigende eller ydmykende»*.[23] Arbeidstakere skal heller ikke utsettes for seksuell trakassering, som defineres med *«enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdigende, ydmykende eller plagsom».*[24]

Forskrift om utførelse av arbeid[25] påpeker at arbeidsgiver skal sørge for at ansatte får nødvendig opplæring og øvelse i forebygging og håndtering av vold- og trusselsituasjoner. Hva som anses som «nødvendig» informasjon må være i tråd med hva som anses tilstrekkelig for å ivareta arbeidstakervern og et fullt forsvarlig arbeidsmiljø i den enkelte virksomhet.[26] Arbeidstakere skal også få informasjon om rutiner for varsling og rapportering av vold og trusler om vold. Arbeidsgiver skal iverksette tiltak på bakgrunn av de helse- og sikkerhetsrisikoer som kommer frem ved en risikovurdering. Det skal tas spesielt hensyn til utforming og tilrettelegging av arbeidsplassen og arbeidet som utføres, mulighet for å tilkalle hjelp, samt bemanning.

For å sikre at hensynet til de ansattes helse, miljø, og sikkerhet blir ivaretatt, skal arbeidsgiver i samarbeid med arbeidstakerne og tillitsvalgt, sørge for at det utføres systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid på alle plan i virksomheten[27], arbeidet innebærer å oppfylle flere krav. Det skal blant annet fastsettes mål for HMS, gjennomføres ROS-analyser, utarbeides planer og iverksettes tiltak for å redusere risikoen. Ifølge internkontrollforskriften § 5 skal internkontrollen tilpasses virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse i det omfang som er nødvendig for å etterleve krav i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen. Det stilles krav til skriftlig dokumentasjon i § 5, nr 4 til og med 8: [28]

4. *fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet*
5. *ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt.*
6. *kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene*
7. *iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen*
8. *foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt*

[22] Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) §1-1
[23] Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) §4-3
[24] Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) §4-3
[25] FOR-2011-12-0-1357 Forskrift om utførelse av arbeid
[26] Arbeidstilsynets informasjonssider om Forskrift for utførelse av arbeid § 23A-3
[27] Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) §3-1
[28] Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) §5

Flere arbeidstakerorganisasjoner har i samarbeid med KS utarbeidet en veileder for å gi skolene drahjelp i arbeidet med risikovurdering av vold og trusler. Veilederen «Forebygging av vold og trusler i skolen» påpeker at vold og trusler rammer mange ansatte på skolene, og har blitt et alvorlig arbeidsmiljøproblem i hele landet. Dokumentet tar utgangspunkt i Arbeidsmiljøloven §§ 3-1 og 4-3, Internkontrollforskriften § 5 og forskrift om utførelse av arbeid § 23A-1. Veilederen skal være verktøy for å kartlegge, gjennomføre og dokumentere risikoer på skolen. Det er viktig at alle ansatte, roller og yrkesgrupper både medvirker og informeres om arbeidet med gjennomføringen. Innledningsvis i veilederen er vold definert som enhver handling der en person forårsaker fysiske eller psykisk skade på en annen person. Det inkluderer også situasjoner hvor den som utfører volden ikke hadde til hensikt å skade eller var klar over konsekvensene. Vold kan også defineres som utagerende handlinger som forårsaker stor skade på inventar og utstyr. Trusler er videre definert som et verbalt angrep eller en handling som forårsaker psykisk skade eller skremmer en person. Veilederen anbefaler at risikovurderinger gjøres jevnlig, fortrinnsvis i begynnelsen av hvert semester, og bør være en del av skolens systematiske HMS-arbeid. Når og hvordan risikovurderinger skal gjennomføres bør dokumenteres i et styrende dokument. Alle skoler skal ha konkrete planer for møtetidspunkt, fremdrift og oversikt over hvem som skal delta.

Alle situasjoner hvor det kan være fare for vold eller trusler skal vurderes. Ifølge Forskrift om utførelse av arbeid [29] skal arbeidsgiver kartlegge forhold ved arbeidssituasjonen som kan føre til at ansatte blir utsatt for vold og trussel om vold. Risikovurderingen skal særlig ta hensyn til;

- Arbeidets organisering og tilrettelegging
- Hvor, når og i hvilke situasjoner arbeidstaker kan bli utsatt for vold og trussel om vold
- Alenearbeid
- Arbeidstidens plassering og organisering
- Bemanning
- Kompetanse
- Utforming og av arbeidslokalene og tekniske løsninger
- Effekten av iverksatte og planlagte forebyggende tiltak

Skolen skal dermed tilrettelegge, organisere, planlegge og iverksette forebyggende tiltak ut ifra disse punktene. Veilederen Forebygging av vold og trusler i skolen er delt opp i fem ulike steg.

1. Kartlegge risiko for vold og trusler
2. Dokumentere hva dere kommer frem til
3. Vurdere hvor det er størst risiko og hva konsekvensene er
4. Lage en prioritert liste over risikoer som må håndteres
5. Identifisere og iverksette tiltak

Revisjonen vil i denne forvaltningsrapporten undersøke om Fredrikstad kommune har etablert tilfredsstillende systemer og tiltak slik at ansatte i grunnskolen er sikret mot vold og trusler. Revisjonen vil også undersøke om ansatte er godt nok rustet til å håndtere vold, trusler og uheldige situasjoner på arbeidsplassen.

Fredrikstad kommune har utarbeidet en plan med 10 tiltakspunkter for å adressere utfordringene med vold og trusler mot lærere i skolen. Denne har nylig blitt implementert. Revisjonen mener det vil være hensiktsmessig som en del av forvaltningsrevisjonen å undersøke hvordan status er knyttet til å følge opp planen.

[29] FOR-2011-12-0-1357 Forskrift om utførelse av arbeid.

Problemstilling 3

Revisjonen vil i denne forvaltningsrapporten undersøke om Fredrikstad kommune sikrer at skolen og skoleeier varsler, undersøker og setter inn tiltak dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Opplæringsloven § 12-2 sier at alle elever i både grunnskolen og videregående skole har rett på et trygt og godt skolemiljø, som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring.[30] For å sikre retten til et trygt og godt skolemiljø, har skolen en aktivitetsplikt som består av fem deler[31];

a. Plikt til å følge med
b. Plikt til å gripe inn
c. Plikt til å varsle
d. Plikt til å undersøke
e. Plikt til å sette inn tiltak

Ifølge Utdanningsdirektoraret er formålet med aktivitetsplikten å sikre at skolen fanger opp elever som ikke har det trygt og godt på skolen, og handle raskt og riktig. Alle situasjoner er unike, og krever dermed tilpassede tiltak. I forarbeidene til opplæringsloven er «trygt og godt» definert til å omhandle mer enn frihet fra krenkelser. Elevenes skolemiljø skal fremme helse, trivsel og læring. Videre står det i forarbeidet at «Det avgjørende for vurderingen er hvordan *eleven opplever å ha det mens han eller hun er på skolen, skolefritidsordningen eller leksehjelptilbudet.»* [32] Hva som ligger i begrepet krenkelse, må i henhold til loven bero på en helhetlig vurdering, og gjelder ikke bare hva den enkelte elev selv opplever som krenkelse.

I tidligere forarbeider til opplæringsloven er krenkelse definert slik:

> *«Begrepet krenkelser omfatter direkte handlinger og verbale utrykk rettet mot eleven, for eksempel hatytringer. I tillegg omfatter begrepet mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Begrepet krenkelser skal tolkes vidt. Det er likevel ikke slik at enhver kritisk ytring eller uenighet mellom elevene er ment å være omfattet.»*[33]

Ifølge opplæringsloven § 12-4 skal «alle som arbeider på skolen» følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, de skal om mulig gripe inn mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Definisjonen på «alle som arbeider på skolen» omfatter:

> *«alle som har et ansettelsesforhold til skolen, kommunen eller fylkeskommunen, uavhengig av om det er fulltid eller deltid, fast eller midlertidig, kort- eller langvarig. Også andre som yter arbeid eller gjør tjeneste på skolen og jevnlig oppholder seg på skolen, er omfattet av formuleringen «som arbeider på skolen», uavhengig av hvem som er deres arbeidsgiver, eller om de mottar lønn. Derimot skal ikke personer som bare mer tilfeldig eller nå og da befinner seg på skolen, omfattes.»*[34]

Ansatte har videre en plikt til å melde fra til rektor hvis det er mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. I NOU 2019:23 Ny opplæringslov står det beskrevet hvor lav terskelen for å melde saker skal være, *«Terskelen for hva som vekker en mistanke om eller gir kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal være lav. At en elev sier fra om at han eller hun ikke*

[30] Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) §12-2.
[31] Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) §12-4.
[32] NOU 2019:23 Ny opplæringslov 57-4-2-4.
[33] Prop.57 L (2016–2017) Endringer i opplæringslova og friskolelova (skolemiljø) s. 14.
[34] NOU 2019:23 Ny opplæringslov 57-4-2-4.

opplever at det er trygt og godt på skolen, oppfyller kravet til at den ansatte har kjennskap»[35]*.* Skolen skal da undersøke saken, og melde saken videre til skoleeier ved alvorlige tilfeller. Hva som er alvorlige tilfeller, er basert på skjønnsmessig vurdering ut fra formålet med varslingen. Skolen har plikt til å dokumentere arbeidet de gjør for å sikre at kravene til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak i den formen og omfanget som er nødvendig, i henhold til opplæringsloven § 12-4.

Den skriftlige planen for saken skal i henhold til opplæringsloven § 12-4 tredje ledd inneholde:

- *Hvilket problem tiltaket skal løse*
- *Hvilket tiltak skolen har planlagt*
- *Når tiltakene skal gjennomføres*
- *Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene*
- *Når tiltakene skal evalueres*

Dokumentasjonskravet retter seg mot arbeidet skolen faktisk gjør for å oppfylle aktivitetsplikten, og ikke rutiner eller planer for hvordan kravet skal oppfylles. Omfanget av aktivitetsplanen må tilpasses den enkelte sak, skolen har plikt til å dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten, i den form og omfang som er nødvendig. Skolen skal skriftlig dokumentere hvordan de følger opp tiltaksplanen, hvordan de involverer elever og hvordan de tar hensyn til elevens beste[36]. Aktivitetsplanen trenger ikke være knyttet til én bestemt elev, men kan ta for seg en situasjon eller utfordring som omfatter flere elever. Skoler finner som regel gode tiltak og løsninger sammen med elever og foreldre. I følge Utdanningsdirektoratets informasjonssider om retten til et trygt og godt skolemiljø, har skolen en uke på seg til å trygge eleven og foreldrene på at skolen skal gjøre noe med situasjonen. Hvis situasjonen ikke blir bedre, eller tiltakene ikke er gode nok, kan eleven og foresatte melde saken til statsforvalteren. I opplæringsloven § 12-6 står det at dersom en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foresatte melde saken til statsforvalteren, etter at saken er tatt opp med rektor.[37] Opplæringslovens § 10-8 sier at kommuner plikter å gi elever og foresatte informasjon de har brukt for, blant annet om skolemiljø, og deres rettigheter og plikter.

Ifølge Utdanningsdirektoratets rundskriv om skolemiljø skal egnede tiltak som blir igangsatt være basert på pedagogisk-faglige vurderinger. Det vil si at tiltakene skolen velger må være basert på en konkret faglig vurdering, både i lys av erfaringer og forskning på området. Skolen må tilpasse tiltakene til den konkrete situasjonen og den lokale konteksten, blant annet til hva som er årsaken til at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen må vurdere hva slags tiltak som ivaretar elevens interesser og behov best mulig. For å finne ut dette må skolen høre med eleven. Tiltakene kan ha både et kortsiktig og langsiktig perspektiv. Et eksempel på et kortsiktig tiltak kan være økt voksentetthet og samtaler med involverte elever, mens en systematisk oppfølging av situasjonen har et lengre tidsperspektiv. Ofte kan det være nødvendig å sette inn flere tiltak. I disse tilfellene kan tiltakene styrke hverandre og sammen sørge for at eleven får det trygt og godt på skolen.[38]

[35] NOU 2019:23 Ny opplæringslov 57-4-2-4.
[36] Utdanningsdirektoratet – retten til et trygt og godt skolemiljø
[37] Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)
[38] Utdanningsdirektoratet: rundskriv om skolemiljø.

8.2 Sammenligning av spørreundersøkelser

Nedenfor følger en sammenligning av utvalgte spørsmål fra spørreundersøkelsen. Resultatene sammenlignes mellom de undersøkte kommunene samt med utdanningsforbundets spørreundersøkelse om vold og trusler, gjennomført blant deres medlemmer i 2024.

Alderssammensetning av respondentene

Alder	Fredrikstad N=615	Sarpsborg N=440	Halden N=265	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
Under 35 år	19,2 %	23,4 %	14,7 %	19 %	21 %
35–49 år	35,6 %	38,2 %	42,3 %	38 %	41 %
50 år og eldre	45,2 %	38,4 %	43,0 %	42 %	38 %

Mellom Fredrikstad og Sarpsborg var alderssammensetningen ganske lik, mens i Halden var alderen på respondentene noe høyere. Undersøkelsen blant utdanningsforbundets medlemmer viser en aldersammensetning som i hovedtrekk er lik som gjennomsnittet for de undersøkte kommunene.

Hvor trygt eller utrygt mener du arbeidsmiljøet generelt er for deg selv og dine kolleger?

	Fredrikstad N=615	Sarpsborg N=441	Halden N=265	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
Svært trygt	19,2 %	10,0 %	19, 6 %	16 %	9 %
Ganske trygt	61,5 %	56,7 %	57,0 %	58 %	51 %
Verken trygt eller utrygt	11,9 %	22,4 %	13,2 %	16 %	21 %
Ganske utrygt	6,2 %	10,4 %	9,4 %	8 %	16 %
Svært utrygt	1,3 %	0 %	1 %	0,7 %	2 %

Nesten dobbelt så mange ansatte i Fredrikstad og Halden mener arbeidsmiljøet generelt er svært trygt i forhold til ansatte i Sarpsborg. Undersøkelsen blant utdanningsforbundets medlemmer viser at flere oppgir miljøet som svært utrygt/ utrygt sammenlignet med gjennomsnittet for de undersøkte kommunene.

Hvis du tenker tilbake på de siste 12 månedene, har du som ansatt blitt utsatt for vold, trusler eller trakasseringer?

	Fredrikstad N=614	Sarpsborg N=441	Halden N=264	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043[39]
Nei	39,1 %	26,3 %	39, 8 %	35 %	40,5 %
Ja, en gang	12,1 %	10,9 %	14,0 %	13 %	13 %
Ja, 2-4 ganger	21,5 %	29,9 %	18,9 %	23 %	23,5 %
Ja, 5 ganger eller mer	25,7 %	30,8 %	26,9 %	27,8 %	23 %

Resultatene viser at skoleansatte i Sarpsborg i noe større grad utsettes for vold, trusler eller trakassering enn i de andre kommunene. Det er også vesentlig flere respondenter i Sarpsborg som har oppgitt at dette har skjedd flere ganger i løpet av det siste året.

Hvem har stått bak volden, truslene eller trakasseringene?

	Fredrikstad N=364	Sarpsborg N=316	Halden N=157	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043[40]
Enkeltelever	95, 6 %	98,1 %	94,9 %	96 %	97,5 %
Grupper av elever	9,3 %	12,7 %	13,3 %	11 %	10,5 %
Foreldre eller foresatte	6,9 %	5,7 %	7,0 %	6,5 %	7 %
Andre/vet ikke	1,1 %	0 %	1,9 %	1 %	1 %

Enkeltelever er den klart største kilden til hendelser i alle kommuner, med små variasjoner. Sarpsborg og Halden har en noe høyere andel av grupper av elever som står bak vold, trusler og trakassering, sammenlignet med Fredrikstad og resultatene i utdanningsforbundets undersøkelse.

[39] Tallene som presenteres er gjennomsnittet av svarene for to spørsmål som tar for seg trusler/trakassering og fysisk vold hver for seg.
[40] Ibid

Hvordan vil du vurdere truslene/trakasseringen?

	Fredrikstad N=363	Sarpsborg N=316	Halden N=157	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043[41]
Svært alvorlig	7,4 %	6,6 %	6,4 %	7 %	9 %
Ganske alvorlig	39,1 %	40,8 %	36,3 %	39 %	36,5 %
Mindre alvorlig	45,7 %	46,8 %	51,0 %	48 %	44,5 %
Ikke alvorlig	6,6 %	4,1 %	4,5 %	5 %	8,5 %
Vet ikke	1,1 %	1,6 %	1,9 %	1,5 %	1 %

Opplevelsen av alvorlighetsgrad er relativt lik mellom kommunene. Respondentene i utdanningsforbundets undersøkelse rapporterer at hendelsene i noe større grad anses som svært alvorlige.

Hvis du tenker på sist gang du var involvert i en truende situasjon eller en voldsepisode ved skolen, i hvilken grad fikk du tilstrekkelig hjelp til å håndtere situasjonen der og da?

	Fredrikstad N=364	Sarpsborg N=316	Halden N=157	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
I stor grad	26,9 %	23,7 %	22,9 %	24,5 %	9 %
I noen grad	40,1 %	44,6 %	40,1 %	42 %	32 %
I mindre grad	19,0 %	19,6 %	26,1 %	21,5 %	31 %
Ingen grad	11,3 %	9,2 %	9,6 %	10 %	23 %
Vet ikke	2,7 %	2,8 %	1,3 %	2 %	5 %

Fredrikstad peker seg ut med noe høyere andel som i stor grad fikk hjelp når hendelsen inntraff. Samlet sett gir de undersøkte kommunene bedre støtte der og da, sammenlignet med det respondentene i utdanningsforbundets undersøkelse opplever.

I hvilken grad fikk du tilstrekkelig hjelp til å bearbeide eller håndtere episoden i etterkant?

	Fredrikstad N=361	Sarpsborg N=315	Halden N=158	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
I stor grad	18,8 %	22,5 %	20,3 %	20,5 %	9 %
I noen grad	38,5 %	30,2 %	30,4 %	33 %	24 %
I mindre grad	20,2 %	24,1 %	24,7 %	23 %	28 %
Ingen grad	19,7 %	20,6 %	21,5 %	21 %	33 %
Vet ikke	2,8 %	2,5 %	3,2 %	3 %	6 %

Det er små forskjeller mellom de undersøkte kommunene knyttet til oppfølging i etterkant av hendelser. En vesentlig andel flere ansatte i kommunene opplever å ha fått tilstrekkelig hjelp i etterkant av hendelsen, sammenlignet med det respondentene i utdanningsforbundets undersøkelse opplever.

[41] Ibid

Hvem fikk du hjelp til å bearbeide eller håndtere episoden av? (Flervalgspørsmål)

	Fredrikstad N=350	Sarpsborg N=303	Halden N=152	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
Skoleledelsen	46,3 %	43,6 %	38,2 %	44 %	49 %
Verneombud/ tillitsvalgt	10,6 %	6,3 %	7,2 %	8 %	10 %
Kolleger	81,7 %	81,5 %	80,9 %	81 %	86 %
Psykolog/ helsepersonell	1,4 %	1 %	2,6 %	1,5 %	3 %
Annet	5,4 %	6,6 %	6,6 %	6 %	2 %

Resultatene viser at støtte fra kolleger er mest utbredt på tvers av kommuner generelt. Respondentene i Halden rapporterer noe lavere støtte fra ledelsen enn i Fredrikstad, Sarpsborg og sammenlignet med utdanningsforbundets undersøkelse.

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Ansatte blir som oftest stående alene med ansvaret for å håndtere situasjoner der elever utøver vold ved skolen der jeg jobber.

	Fredrikstad N=350	Sarpsborg N=303	Halden N=152	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
Helt enig	11,9 %	13,2 %	13,2 %	13 %	22 %
Delvis enig	35,7 %	34,9 %	37,7%	36 %	46 %
Delvis uenig	23,5 %	22,9 %	21,1 %	22,5 %	17 %
Helt uenig	23,6 %	22,9 %	23 %	23 %	12 %
Vet ikke	5,4 %	6,1 %	4,9 %	5,5 %	3 %

For de undersøkte kommunenes del kan man litt forenklet si at halvparten av respondentene er enig i at ansatte som oftest blir stående alene med ansvaret for å håndtere situasjoner der elever utøver vold, mens den andre halvparten er uenig i denne påstanden. Flere ansatte i kommunene er uenige i denne påstanden, sammenlignet med funnene i utdanningsforbundets undersøkelse. Dette kan tyde på bedre støtte i de undersøkte kommunene sammenlignet med andre kommuner.

Gitt din arbeidssituasjon i dag. I hvilken grad opplever du å ha behov for opplæring i å håndtere truende situasjoner eller voldsepisoder?

	Fredrikstad N=612	Sarpsborg N=440	Halden N=264	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
I stor grad	22,7 %	29,3 %	26,1 %	26 %	32 %
I noen grad	46,2 %	44,3 %	40,5 %	43,5 %	40 %
I mindre grad	22,9 %	19,3 %	22,3 %	21,5 %	20 %
Ingen grad	6,5 %	6,1 %	9,1 %	7,2 %	7 %
Vet ikke	1,6 %	1 %	1,9 %	1,5 %	2 %

Sarpsborg har høyest opplevd behov for opplæring blant de undersøkte kommunene. Kommunene rapporterer generelt et noe lavere behov for opplæring sammenlignet med respondentene i utdanningsforbundets undersøkelse.

I hvilken grad vil du si det er kultur på din skole for å snakke om det å bli utsatt for vold, trusler eller trakasseringer?

	Fredrikstad N=613	Sarpsborg N=439	Halden N=265	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
I stor grad	41,9 %	42,6 %	38,9 %	41 %	27 %
I noen grad	40,9 %	40,5 %	44,2 %	42 %	41 %
I mindre grad	13,2 %	13,0 %	11,3 %	12,5 %	24 %
Ingen grad	1,6 %	1,8 %	3,0 %	2 %	6 %
Vet ikke	2,3 %	2,1 %	2,6 %	2 %	1 %

Gjennomsnittet for de undersøkte kommunene viser at 83 % av respondentene i noen eller stor grad opplever at det er kultur for å snakke om vold, trusler og trakassering i deres kommuner. Dette er vesentlig høyere enn i utdanningsforbundet undersøkelse der 68 % opplever det samme.

Tenk tilbake på de siste 12 månedene. Har du som ansatt måttet gripe inn fysisk i voldsepisoder eller farlige situasjoner mellom elever?

	Fredrikstad N=613	Sarpsborg N=439	Halden N=264	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
Nei	36,9 %	22,8 %	34,5 %	31,5 %	22 %
Ja, en gang	15,2 %	21,4 %	22,0 %	19,5	17 %
Ja, 2-4 ganger	28,9 %	33,3 %	30,7 %	31 %	36 %
Ja, 5 ganger eller mer	17,3 %	21,6 %	12,1 %	17 %	24 %
Vet ikke	1,8	1 %	1 %	1,2 %	1 %

Blant de undersøkte kommunene skiller Sarpsborg seg ut med en høyere andel ansatte som har måttet gripe inn fysisk i voldsepisoder eller farlige situasjoner mellom elever. Resultatene av utdanningsforbundets undersøkelse viser jevnt over en høyere andel respondenter som opplever slike hendelser, sammenlignet med de undersøkte kommunene.

Har du fått tilstrekkelig opplæring i forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering?

	Fredrikstad N=613	Sarpsborg N=440	Halden N=265	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
Ja	18,6 %	21,6 %	22,6 %	21 %	Ikke aktuelt
Delvis	49,6 %	53,0 %	48,3 %	50,3 %	
Nei	30,3 %	24,5 %	27,2 %	27 %	
Vet ikke	1,5 %	1 %	1,9 %	1,5 %	

Respondentenes opplevelse av om de har fått tilstrekkelig opplæring i forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering er rimelig lik mellom kommunene. I gjennomsnitt svarer rundt 71 % at de helt eller delvis har fått tilstrekkelig opplæring, mens 27 % opplever ikke å ha fått tilstrekkelig opplæring.

Blir det gjennomført praktiske øvelser i forebygging og håndtering av vold, trusler og trakassering?

	Fredrikstad N=613	Sarpsborg N=440	Halden N=263	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
Ja	43,1 %	65,5 %	31,2 %	46,5 %	Ikke aktuelt
Nei	47,0 %	25,0 %	58,9 %	43,5 %	
Vet ikke	10,0 %	9,5 %	9,9 %	10 %	

Sarpsborg skiller seg ut som den kommunen som i størst grad gjennomfører praktiske øvelser. Halden skårer lavest på dette.

Vet du hva du skal gjøre om du får mistanke om en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

	Fredrikstad N=612	Sarpsborg N=440	Halden N=264	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
Ja	94,6 %	96,1 %	93,6 %	95 %	Ikke aktuelt
Nei	2,1 %	2,3 %	3,0 %	2,5 %	
Vet ikke	3,3 %	1,6 %	3,4 %	3 %	

Nesten alle respondenter på tvers av kommunene oppgir at de vet hva de skal gjøre ved mistanke om at en elev har et utrygt skolemiljø.

Blir det alltid utarbeidet aktivitetsplaner når en elev ikke har det trygt og godt på skolen?

	Fredrikstad N=610	Sarpsborg N=435	Halden N=261	Gjennomsnitt for undersøkte kommuner	Utdanningsforb. rapport 2024 N=1043
Ja	69,3 %	64,6 %	73,9 %	70 %	Ikke aktuelt
Nei	10,0 %	10,6 %	9,2 %	10 %	
Vet ikke	20,7 %	21,8 %	16,9 %	20 %	

Respondentene i Halden kommune opplever i noe større grad at det alltid utarbeides aktivitetsplaner når en elev ikke har det trygt og godt på skolen, sammenlignet med Sarpsborg og Fredrikstad. I gjennomsnitt for alle kommunene svarer 30 % «nei» eller «vet ikke». Dette kan tyde på at det er noe usikkerhet knyttet til om planer faktisk blir utarbeidet i alle relevante tilfeller.

ØSTRE VIKEN KOMMUNEREVISJON IKS
Brekke Pål
Råkollveien 103
1664 ROLVSØY

Deres referanse	Vår referanse	Dato
	2024/25084-15 (PALKLA)	01.09.2025

Oversendelse av forvaltningsrevisjonsrapport "Vold, trusler og mobbing i grunnskolen" til uttalelse

Vi viser til avsluttende møte vedrørende denne forvaltningsrevisjonen, samt utkast til forvaltningsrevisjonsrapport.

Vi stiller oss bak vurderinger og konklusjoner i rapporten og vil gjennomføre de anbefalingene som bystyret vedtar.

Vi takker for et godt samarbeid gjennom hele revisjonsperioden.

Med hilsen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Pål Henning Klavenes
virksomhetsleder

Planutvalgets vedtak 19.06.2025:
Saken utsettes for befaring.

Planutvalgets behandling 19.06.2025:
Inger Christine Apenes (H) fremmet følgende forslag:
Saken utsettes for befaring.

Votering:
Utsettelsesforslag fremmet av Inger Christine Apenes (H) ble vedtatt med 9 stemmer (Ap 2, H 3, FrP 3, INP 1) mot 2 stemmer (R 1, BYM 1).

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2024/34682
Dokumentnr.: 7
Løpenr.: 103811/2025
Klassering: L12

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Planutvalget	19.06.2025	51/25
Bystyret	23.10.2025	155/25
Planutvalget	09.10.2025	101/25
Planutvalget	18.09.2025	85/25
Planutvalget	28.08.2025	69/25

Planinitiativ for Ballastveien 1 - Kråkerøy
Forslagsstiller: Fredriksborg AS

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler planutvalget å fatte følgende vedtak:
1. Planinitiativ for Ballastveien 1 stoppes, jfr. plan- og bygningsloven § 12-8, andre ledd.

Sammendrag
Plankonsulent Griff Arkitektur AS har på vegne av forslagsstiller Fredriksborg AS sendt inn planinitiativ for Ballastveien 1 på Glombo, med ønske om oppstart av reguleringsarbeid for etablering av boligbebyggelse i et område som i kommuneplanens arealdel (2023–2035) er avsatt til landbruks-, natur- og friluftsformål (LNF).

Området har tidligere vært avsatt til byggeområde med uspesifisert formål, men ble omdisponert til LNF-formål ved rulleringen av kommuneplanens arealdel i 2011. Planinitiativet innebærer et større avvik fra kommuneplanen, og vurderes av kommunedirektøren å være i strid med kommunens overordnede arealstrategi.

På bakgrunn av tiltakets lokalisering, konsekvenser og avvik fra gjeldende planer og føringer, anbefaler kommunedirektøren at planinitiativet stoppes og at det ikke varsles oppstart av reguleringsplanarbeid.

Vedlegg
1 Oversiktskart
2 Planinitiativ for Ballastveien 1 datert 18.12.24
3 Notat med oversikt over prosess (vedlegg til planinitiativ)
4 Glombo - Ballastveien, historisk (vedlegg til planinitiativ)
5 Innspill til planinitiativ - Glombo og Rød Velforening
6 Innspill til planinitiativ - Glombo og Rød Velforening, uttalelse fra Tom Dyring

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Øvrige saksdokumenter i arkivsak 2024/34682.

Saksopplysninger
Bakgrunn for planinitiativet
Plankonsulent Griff Arkitektur AS har på vegne av forslagsstiller Fredriksborg AS utarbeidet planinitiativ for Ballastveien 1 på Glombo. Hensikten med planinitiativet er å tilrettelegge for boligutvikling i et område som tidligere har vært bebygd, men i dag er avsatt til LNF-formål i kommuneplanens arealdel.

Historikk
Området ved Ballastveien 1 var avsatt til byggeområde med uspesifisert formål i kommuneplanens arealdel 2002-2013 og 2007-2018. Ved rulleringen av kommuneplanens arealdel i 2011 ble arealet omdisponert til LNF-formål. Fredriksborg AS kjøpte eiendommen i 2011, og har i lang tid jobbet for å endre planstatus.

Under rulleringen av kommuneplanen i 2020 ble det besluttet at det ikke skulle tillates nye utbygginger i tettstedsnære LNF-områder. Kommunen vedtok å opprettholde LNF-formålet for området, med fokus på bærekraft og å bevare naturverdier.

Ved rullering i både 2020 og 2023 ble det lagt vekt på bærekraftig og konsentrert byutvikling, med mål om å styrke byområdene og samtidig begrense spredt utbygging utenfor byområdet. Ballastveien 1 ligger utenfor byområdet.

Overordnet planstatus
Fylkesplan for Østfold – Østfold mot 2050 (2018)
- Området er i fylkesplanen avsatt til nåværende tettbebyggelse og LNF-område.

Kommuneplanens arealdel (2023-2035)
- Området er i hovedsak avsatt til LNF-formål, med unntak av et mindre areal som er avsatt til nåværende bebyggelse og anlegg mot øst, som er opparbeidet som bilvei. Dette innebærer at området ikke tiltenkt utbygging. Endring fra tidligere byggeområde til LNF skjedde i kommuneplanen for 2011-2023, som en del av kommunens strategi for å følge opp fylkesplanen og styrke kommunens arealregnskap. Kommuneplanen har prioritert fortetting i eksisterende byområde, fremfor omdisponering av LNF-områder til boligformål.
- Området er i tillegg berørt av hensynssone for flomfare og stormflo, samt ras- og skredfare, som innebærer at eventuell utbygging må ta høyde for risiko knyttet til oversvømmelser og potensiell fare for skred.
- Langs Ballastveien er det avsatt trasé for eksisterende tursti.

Gjeldende reguleringsplaner
- Området er i dag uregulert.

Tilgrensende reguleringsplaner og pågående planarbeider
- Området ligger nær Vesterelva og grenser til etablerte boligområder i sør og øst. Nordre del av planområdet grenser til detaljreguleringsplan for FMV6 med Ballastparken (planID 3107 1208), vedtatt 04.05.23. I den pågående utbyggingen av «Innseilingen» (FMV6) prosjekteres det boligblokker, nærmiljøpark og bryggepromenade.

Beskrivelse av området – eksisterende forhold
Aktuelt planområde omfatter i hovedsak eiendommen med gnr/bnr 424/99 og deler av eiendommer med gnr/bnr 424/450 og 424/231 som ligger på Glombo, nordvest på Kråkerøy. Området er ca. 6 dekar og avgrenses mot offentlig kai og veiformål i nord, etablert boligbebyggelse i sør og øst, og elvebredd i vest.

Området er i dag ubebygd, men har tidligere vært bebygd med Glombobrakka, en arbeiderbolig tilknyttet Røds Brug. Bygningen brant ned på 1980-tallet, og området har siden vært uten bebyggelse. Den nordlige delen av planområdet er opparbeidet som offentlig tilgjengelig friområde, med lekeplass, grillplass og tilgang til vannet, etablert i samarbeid med velforening og andre bidragsytere.

Terrenget i området er relativt flatt langs elvebredden, men har en høydeforskjell på omtrentlig 7 meter fra nord mot sør, i tillegg til stigning mot Ballastveien. Langs elva ligger det et sammenhengende friluftsområde, som benyttes av allmennheten og er en del av kyststien.

Området har begrenset infrastruktur, men er knyttet til Ballastveien, som i dag har en enkel veiløsning. Det planlegges et nytt byfergeleie like nord for planområdet, som vil kunne bedre kollektivtilbudet.

Tilgrensende områder består hovedsakelig av eneboliger og rekkehus, samt et større utbyggingsprosjekt, «Innseilingen» (FMV6), som er under oppføring i nord. «Innseilingen» inneholder boligblokker, småbåthavn, bryggepromenade og nærmiljøpark.

Samlet sett er planområdet i dag en kombinasjon av offentlig friområde og grøntstruktur med enkel adkomstvei, og et område med høy rekreasjonsverdi med nærhet til både sentrum og elvemiljøet.

Beskrivelse av planinitiativet
Forslagsstiller Fredriksborg AS ønsker å utvikle et boligprosjekt rettet mot barnefamilier som et alternativ til den pågående leilighetsutbyggingen i Fredrikstad. Planinitiativet inkluderer boliger og opparbeidelse av offentlig tilgjengelige uteoppholdsarealer langs Vesterelva.

Planinitiativet omfatter ca. 6 daa, hvorav omtrentlig 3,6 daa er foreslått avsatt til boligformål, mens resten er avsatt til grønnstruktur og samferdselsformål. Boligene er planlagt som eneboliger i kjede med to til tre etasjer, og prosjektet legger vekt på tilpasning til landskapet og eksisterende bebyggelse. Forslagsstiller argumenterer for at utbyggingen vil bidra til å gjøre elveområdet mer tilgjengelig og attraktivt for allmennheten, samtidig som det styrker boligtilbudet i området.

Samråd og medvirkningsprosess
Griff Arkitektur AS og Fredriksborg AS avholdt møte med Glombo og Rød Velforening den 14.02.2025. Velforeningen har fått bistand fra landskapsarkitekt Tom Dyring til å utarbeide et notat som har blitt overlevert Fredriksborg AS, som understreker viktigheten av LNF-området som rekreasjons- og friområde for nærmiljøet. Innspill fra velforening og landskapsarkitekt ligger vedlagt saken. Planinitiativet inneholder ikke referat fra møte med velforening og Kråkerøy lokalsamfunnsutvalg (LSU).

Relevante bestemmelser
Planinitiativet er vurdert opp mot relevante bestemmelser i plan- og bygningsloven, nasjonale og regionale føringer, samt kommunale planer og retningslinjer.

Konsekvenser for sosial bærekraft
Beskrivelsen av tiltaket tyder på at boligene vil være av høy standard og trolig i et høyt prissegment, noe som innebærer risiko for at prosjektet vil forsterke sosial ulikhet ved å ekskludere husholdninger med lavere inntekt. Det bemerkes at kommunen allerede har betydelige utfordringer knyttet til sosial ulikhet i helse og levekår.

Området er i dag et helhetlig grøntområde, som benyttes aktivt til rekreasjon og sosiale arrangementer av lokalsamfunnet. Prosjektet legger opp til å videreføre deler av grøntområdene på elvebredden, noe som isolert sett er positivt for folkehelse og trivsel. Likevel er det uklart hvordan den offentlige tilgjengeligheten til disse områdene faktisk vil sikres, og det er fare for at arealene i praksis blir privatisert eller lite tilgjengelige for allmennheten.

Samlet sett vurderes prosjektet å ha negative konsekvenser for sosial bærekraft, da det kan bidra til sosiale ulikheter, begrense tilgjengelighet og svekke mulighetene for sosialt mangfold og fellesskap.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
En utvikling i strid med kommunens overordnede arealstrategi vil kunne føre til høyere infrastrukturkostnader på sikt, blant annet ved behov for utvidet kommunal drift og vedlikehold.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Etablering av nye boliger vil kunne gi økte skatteinntekter til kommunen.

Tiltaket er av begrenset omfang og skaper få nye boenheter i byutviklingssammenheng. Planinitiativet forutsetter en omdisponering av arealformål i strid med kommuneplanens arealdel, noe som kan skape presedens og bidra til mer usammenhengende byutvikling. Det er ikke dokumentert hvordan prosjektet bidrar til å effektivisere arealbruk eller redusere det samlede ressursbehovet i kommunen.

På bakgrunn av dette vurderes prosjektet å ha begrenset positiv virkning for økonomisk bærekraft.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Planinitiativet innebærer bygging i et område som i kommuneplanen er avsatt til LNF-formål, og som inngår i en kystnær grønnstruktur med rekreasjonsverdi og registrert fugleliv (blant annet dvergdykker – rødlistet art). Selv om det legges opp til bevaring av strandsonen og grøntområder nærmest elva, medfører planinitiativet fjerning av vegetasjon langs Ballastveien og fragmentering av et sammenhengende LNF-område.

En del av det aktuelle området ligger innenfor hensynssone for flomfare, og hensynssone ras- og skredfare. Fra et miljømessig perspektiv er det uheldig å tilrettelegge for utbygging i områder der naturgitte forhold tilsier høy risiko. Det vil kunne kreve tekniske sikringstiltak, som både kan være kostbare og ha negativ påvirkning på naturmiljø, terreng og økologiske sammenhenger. Slike tiltak kan svekke prinsippet om å tilpasse utbygging etter naturgitte forutsetninger, som er sentralt i bærekraftig arealforvaltning.

Tiltaket vurderes å ha negative konsekvenser for miljømessig bærekraft.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant.

Vurdering
Planlegging etter plan- og bygningsloven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale interesser, og gi et helhetlig grunnlag for bruk og vern av areal- og naturressurser. Planleggingen skal samtidig legge til rette for en bærekraftig samfunnsutvikling, og sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte aktører. Det legges derfor til grunn at arealplanlegging skjer i tråd med overordnede føringer og vedtatte kommuneplaner, herunder arealdelen.

<u>Virkning av kommuneplanens arealdel (KPA 2023–2035)</u>
Planinitiativet for Ballastveien 1 inneholder vesentlige avvik fra kommuneplanens arealdel. Planområdet er avsatt til LNF-formål, og inngår i en kystnær grønnstruktur med dokumentert rekreasjonsverdi og naturkvaliteter.

<u>Presedens og risiko</u>

En eventuell åpning for boligformål i dette området vurderes å kunne skape presedens for lignende utvikling i andre LNF-områder i kommunen, og vil kunne svekke gjennomføringskraften og legitimiteten til kommunens overordnede arealstrategi. Dette vil kunne undergrave langsiktige mål om effektiv arealbruk og vern av blant annet naturområder. Kommunen har tidligere avvist lignende innspill om omdisponering fra LNF-områder til utbyggingsformål.

Det er videre sannsynlig at tiltaket vil møte motstand fra regionale og statlige myndigheter. Planområdet berører hensynssoner for både flomfare og skredfare, og inngår i et areal med dokumentert biologisk mangfold, herunder leveområder for rødlistet art. Disse forholdene kan medføre risiko for innsigelser og komplisere en eventuell planprosess betydelig.

Vurdering av arealer – LNF-formål og landskapsverdier
Området som foreslås omdisponert inngår i en ubebygd, kystnær grønnstruktur som bidrar til både økologisk sammenheng, kvaliteter i landskapet og tilgjengelighet for allmennheten. Store deler av arealet ligger innenfor 100-metersbeltet til sjø, der kommunen fører en restriktiv praksis for endret arealbruk. Tiltaket vurderes å svekke sammenhengende grøntstruktur og redusere områdets verdi som rekreasjons- og friområde for både befolkning og dyreliv.

Tiltaket vurderes videre å innebære tap av verdifull vegetasjon og naturgrunnlag, og vil kunne fragmentere et viktig LNF-område. Det legges ikke frem tilstrekkelig dokumentasjon på hvordan inngrepet skal tilpasses eksisterende naturgitte forhold. Tiltaket bryter dermed med prinsipper i plan- og bygningsloven om tilpasning av utbygging etter naturgitte forutsetninger.

Konsekvenser for sosial og økonomisk bærekraft
Området benyttes i dag til friluftsliv, rekreasjon og lek. Det vurderes at særlig barnefamilier og barn og unge er en viktig brukergruppe, og tiltaket vurderes å kunne redusere tilgjengelighet og kvaliteter for nærområdet.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Planområdet ligger delvis innenfor hensynssoner for både flom og skred, og planinitiativet forutsetter tekniske inngrep som kan få negative konsekvenser for landskap, økologiske strukturer og biologisk mangfold. Dette er ikke forenlig med mål om å redusere arealforbruk og beskytte verdifull natur, jamfør nasjonale forventninger til kommunal planlegging og FNs bærekraftsmål.

For å sikre en bærekraftig og helhetlig utvikling i Fredrikstad kommune, i tråd med vedtatte planer og strategier, anbefaler kommunedirektøren derfor ikke oppstart av planarbeid for Ballastveien 1.

Alternative løsninger
Ikke relevant.

Konklusjon
Kommunedirektøren vurderer at det ikke foreligger grunnlag for å anbefale oppstart av planarbeid for Ballastveien 1. Planinitiativet innebærer vesentlige avvik fra kommuneplanens arealdel og utfordrer nasjonale, regionale og kommunale mål om bærekraftig arealforvaltning.

Utbygging i dette området vurderes å medføre uheldige konsekvenser for naturverdier, landskap, samfunnsøkonomi og sosial infrastruktur. Videre vurderes det å være betydelig risiko for innsigelser og uheldig presedens ved å åpne for boligformål i strid med kommunens

vedtatte arealstrategi. Etter en helhetsvurdering, finner ikke kommunedirektøren grunnlag for å anbefale oppstart av reguleringsplanarbeid for Ballastveien 1.

En beslutning om å stoppe planinitiativet kan ikke påklages, men forslagsstilleren kan kreve å få den forelagt for kommunestyret til endelig avgjørelse, jfr. plan- og bygningsloven §12-8, andre ledd.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

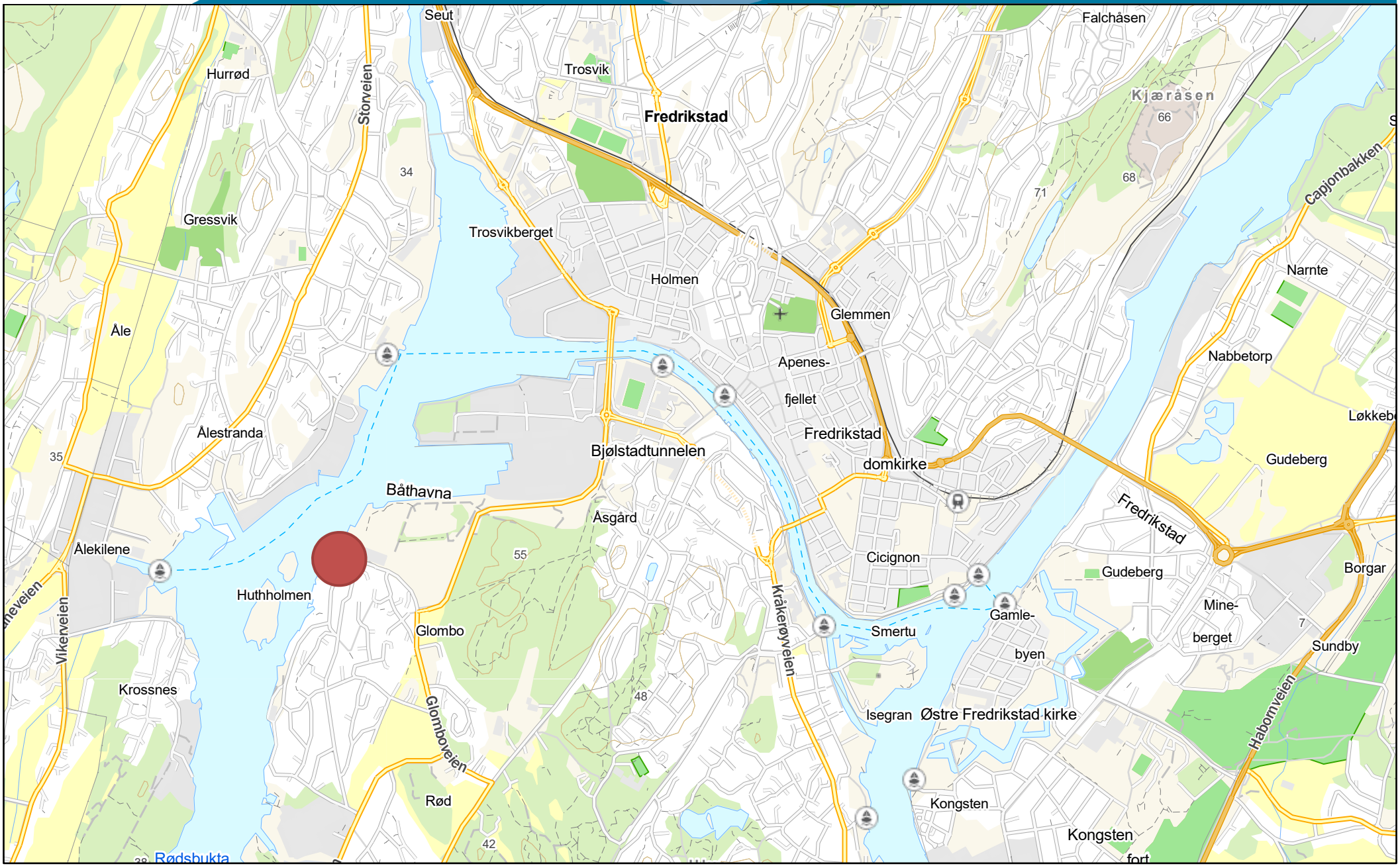

0 500 1 000 Meter

Målestokk 1:20 000

Dato 04.06.2025

Planinitiativ

Arbeidstittel planarbeid (adresse/stedsnavn): **BALLASTVEIEN 1**	
Plantype:	
	Områdereguleringsplan
x	Detaljreguleringsplan
	Forenklet planendring. Gjeldende plan(er):
Eiendom (gnr./bnr.): 424/99 og del av 424/450 og 424/231	
Plankonsulent og org.nr.: Griff Arkitektur AS, 987 529 490	
Adresse: Stadion 21, 1671 Kråkerøy	
E-post: kjersti@griffarkitektur.no	
Tlf: 979 50 828	
Forslagsstiller og org.nr.: Fredriksborg AS, 963 134 460	
Fakturaadresse: Storgata 5, 1607 Fredrikstad	

a. Formålet med planen

Hensikten med planen er å legge til rette for etablering av boliger med kvaliteter som skaper begeistring og bidrar til å øke byens bostedsattraktivitet. Prosjektet vil være en motvekt til den typiske leilighetsutbyggingen langs elva, og prosjektets målgruppe er barnefamilier. Området ønskes regulert til boligformål og fortau langs Ballastveien, og offentlig tilgjengelig uteoppholdsareal langs bredden av Vesterelva. Prosjektet vil bidra til å tilgjengeliggjøre elva for flere, ved å skape gode og attraktive arealer langs elvebredden.

Tenkte arealformål er bolig-, samferdsels- og grønnstrukturformål.

b. Planområdet og om planarbeidet vil få virkninger utenfor planområdet

Planområdet – dagens situasjon:

Figur b1: Planområdet ligger på Glombo nordvest på Kråkerøy, og grenser til Fredrikstad byområde.

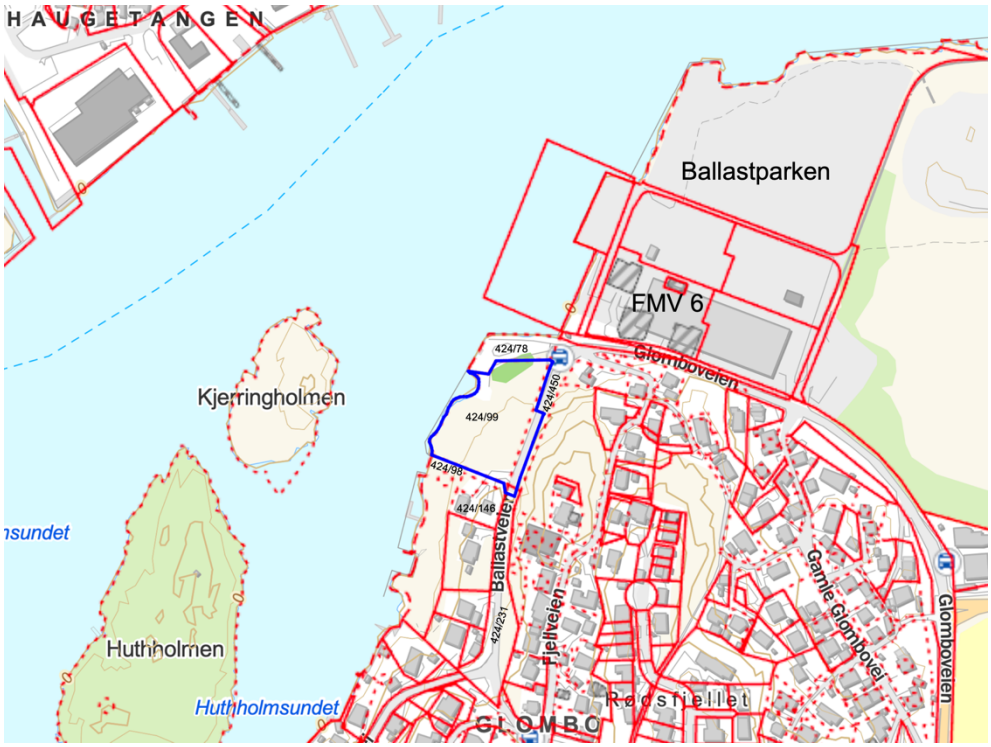

Figur b2: Planområdets avgrensning vist med blått. Eiendomsgrenser framgår med rødt.

Figur b3: Planområdet er i dag ubebygd og området langs veien er tilgrodd etter at tidligere boligbebyggelse ble revet på 1980-tallet. I nord og vest langs elva er området opparbeidet som uteoppholdsareal.

Figur b4: Planområdet sett fra Ballastveien, mot sørvest.

Avgrensning:
I nord grenser planområdet mot offentlig kai (424/78) og veiformål (424/450).
I øst inngår en del av Ballastveien (424/450 og 424/231), samt en liten del av 424/98 for evt. frisikt.
I sør og vest følger plangrensen eiendomsgrense.

Størrelse på planområdet:
Ca. 6 daa.
I planen er dette tenkt fordelt på følgende formål:

- boligformål, ca. 3,6 daa,
- grønnstruktur, ca. 1,7 daa.
- samferdselsformål: ca. 0,7 daa

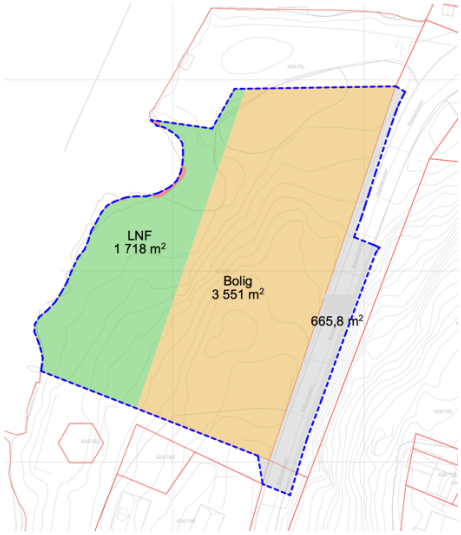

Figur b5: Foreløpig skissert inndeling av formål i planområdet: Offentlig tilgjengelig uteoppholdsareal langs elva og boligformål langs veien. I Ballastveien reguleres fortau, kjørevei og grøft/sideareal slik det er regulert langs FMV6.

Eiendomsforhold/avtaler/servitutter:
424/99, 424/98: Fredriksborg AS
424/450: Ballastveien. Eiendommen er ikke tinglyst.
424/231: Ballastveien. Fredrikstad kommune

Forslagsstiller har i påvente av at tomta skal utvikles stilt deler av sin eiendom 424/99 til disposisjon for lokalmiljøet (Kråkerøy lokalsamfunnsutvalg/Glombo og Rød velforening), som med egeninnsats og støtte fra kommunens lokalsamfunnsfond har etablert leke- og aktivitetsapparater, grillplass og vassestrand, med formål å øke trivsel og tilhørighet i nabolaget. Anlegget sto ferdig i 2018. Tiltakene som ble etablert vil tilpasses nytt prosjekt, opprustes og videreutvikles der det er hensiktsmessig, slik at området forblir en attraktiv møteplass for nærmiljøet.

Omgivelser:
I sør og øst grenser planområdet mot et etablert, eldre boligområde - hovedsakelig med eneboliger og rekkehus. I vest ligger Vesterelva med Huthholmen og Kjerringholmen. Nord for planområdet er prosjektet Innseilingen (FMV6) under oppføring med boligblokkbebyggelse, parkeringskjeller, småbåthavn, offentlig bryggepromenade, nærmiljøpark og tilgjengeliggjøring av Ballastplanteområdet. Det er også regulert fergeleie for Byferga like nord for planområdet.

Infrastruktur, VA, etc.
Det legges opp til å videreføre regulert vei- og fortausformål i Ballastveien, slik det er regulert langs FMV6. VA- og overvannshåndtering vil vurderes og redegjøres for i planarbeidet.

Mulige konsekvenser og virkninger:
Prosjektet vil bidra til reetablering av boliger på tomta, slik den historisk har vært benyttet.
Fra slutten av 1800-tallet var tomta bebygd med Glombobrakka (arbeiderboliger), plankelager og lasteplass for Røds Brug. Brakka brant på 1980-tallet.

Ny boligbebyggelse planlegges med tilsvarende orientering som brakka, langs Ballastveien.

Røds Brug, Glombobrakka, plankelager og lasteplass 1895. Foto: Leverin / Digitalt museum.

Figur b6: Planområdet sett fra elva, 1895. Området var bebygd fram til 1980-tallet.

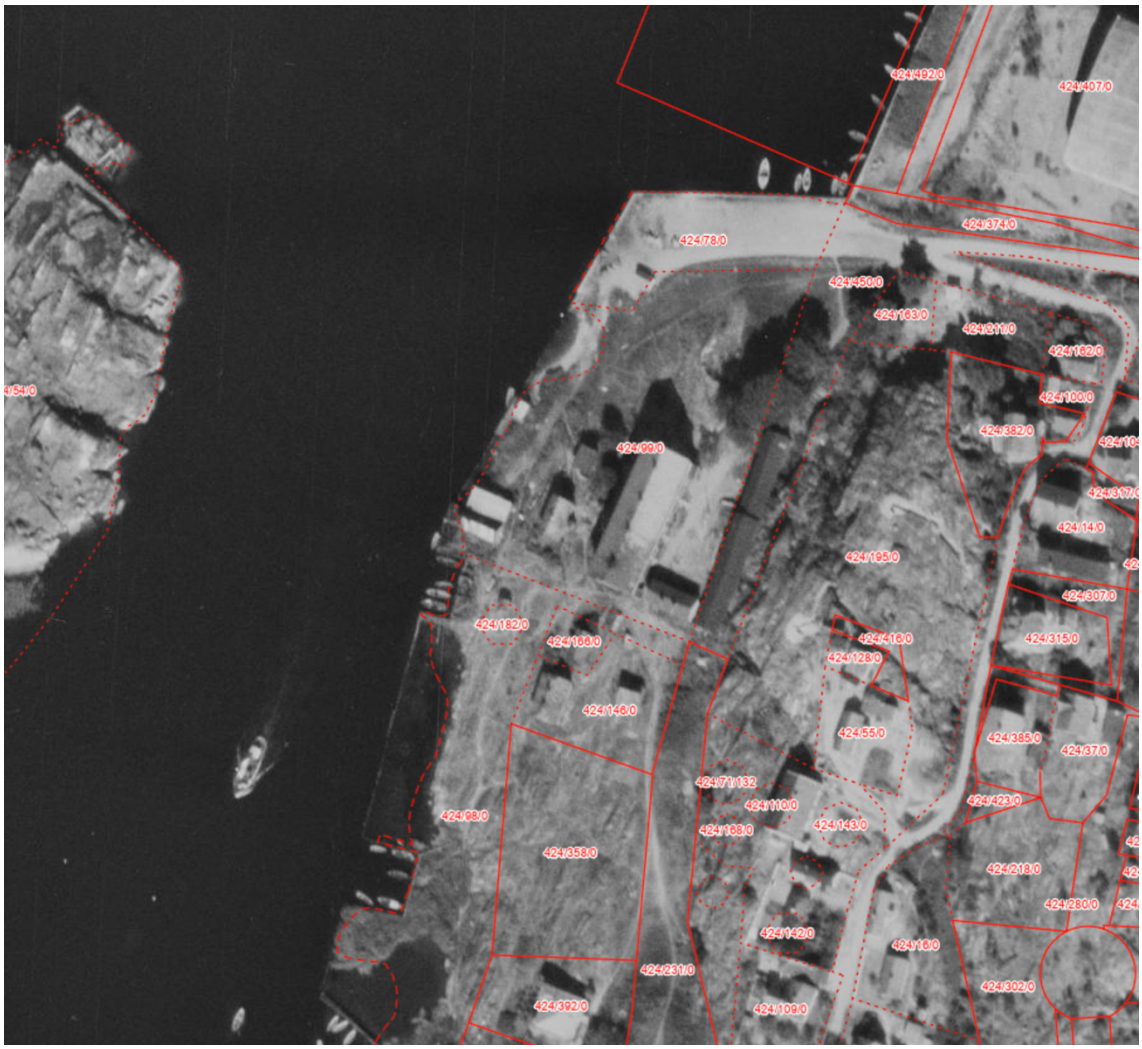

Figur b7: Flyfoto fra 1947 med dagens eiendomsgrenser i rødt. Planområdet var bebygd med Glombobrakka og uthus langs Ballastveien, og med mindre bolig-, uthus og driftsbygninger langs elva.

I dag er området nærmest elva er opparbeidet som leke-/uteoppholdsareal og friområde, og dette skal videreføres. Det vil vektlegges et tydelig skille mellom private uteplasser og elvebredden, slik at området oppleves allment tilgjengelig og åpent for alle. Etablering av boliger kan bidra til at friområdet langs elva oppleves tryggere å bruke («øyne på gata»).

Planområdet er en del av et ca. 10 daa stort areal langs elva som nå er avsatt til LNF-formål i kommuneplanen. Ca. 70 % av LNF-formålet vil bli opprettholdt.

Bebyggelsen får en lignende skala som tidligere bebyggelse og vil ikke påvirke omgivelsene mht. utsikt, sol- og lysforhold.

c. Planlagt bebyggelse, anlegg og andre tiltak

Det planlegges boligbebyggelse langs Ballastveien. Det er utarbeidet et foreløpig skisseprosjekt med til sammen 9 boenheter i kjede. Det er et overordnet mål at prosjektet skal appellere til barnefamilier, og være et supplement til mye annet nytt som bygges i dag. Forslagsstiller ønsker å etablere et prosjekt som vil tiltrekke seg barnefamilier til Fredrikstad.

Offentlig tilgjengelig leke- og uteoppholdsareal skal opprettholdes langs elva.

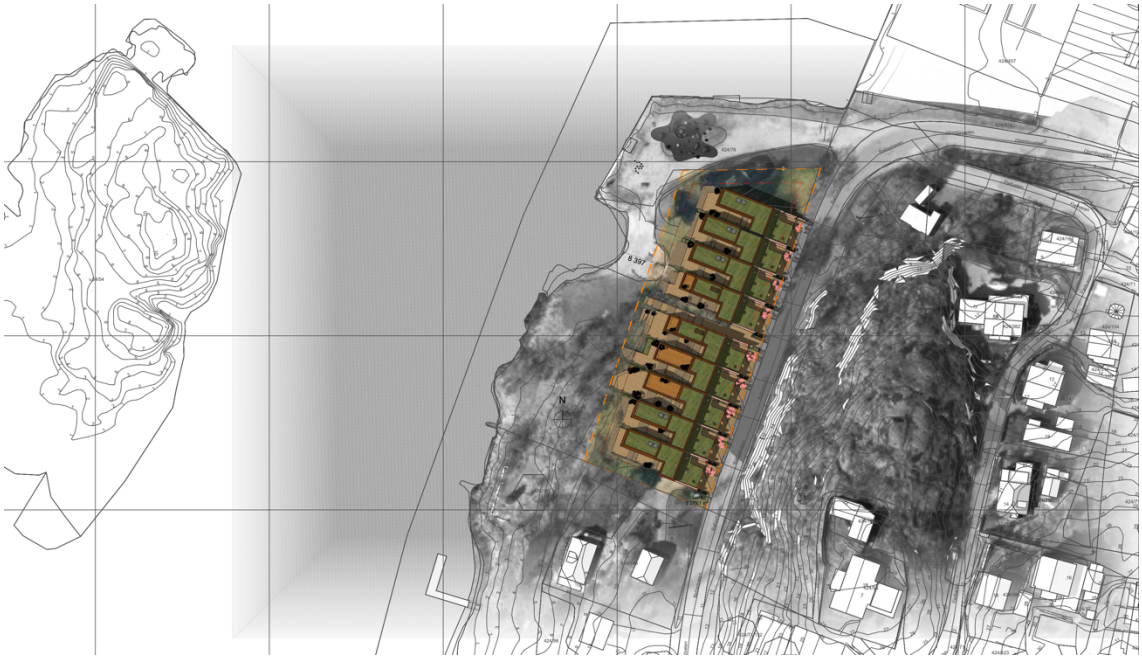

Figur c1: Foreløpig skisseprosjekt. Boliger langs Ballastveien, offentlig friområde langs elvebredden.

Figur c2: Foreløpig skisseprosjekt sett fra Ballastveien: Eneboliger i kjede.

Figur c3: Foreløpig skisseprosjekt sett fra Vesterelva. Eneboliger i kjede. Mellom boligene planlegges en snarveiforbindelse via trapp mellom elvebredden og Ballastveien. Offentlig friområde langs elva.

d. Utbyggingsvolum og byggehøyder

Foreløpig skisseprosjekt viser 9 eneboliger i kjede, gruppert i to rekker på henholdsvis 4 og 5 boenheter. Bebyggelsen er tenkt i 2 til 3 etasjer/halvplan, som trappes og tilpasses det skrånende terrenget. Bebyggelsen vil ikke være forstyrrende for siktlinjer til bakenforliggende bebyggelse. Derimot vil det være et tiltak som bidrar til en naturlig trapping mellom Innseilingen (FMV6) og eksisterende eneboligbebyggelse på Glombo.

e. Funksjonell og miljømessig kvalitet

- *Plangrep*
  Boligfortetting med tett, lav bebyggelse langs Ballastveien i eksisterende boligområde. Det reguleres nytt fortau langs veien. Offentlig tilgjengelig uteoppholdsareal opprettholdes langs Vesterelva.
- *Uterom og uteoppholdsareal*
  Private uteplasser tilknyttet hver bolig samt offentlig tilgjengelig uteoppholdsareal langs elvebredden.
- *Grønnstruktur*
  Stedlig vegetasjon opprettholdes og kompletteres med ny beplantning i det offentlig tilgjengelige uteoppholdsarealet langs elva.
- *Funksjoner*
  Boliger og fortau langs Ballastveien og offentlig tilgjengelig uteoppholdsareal langs elva.
- *Arkitektur og estetiske forhold:*
  Et foreløpig skisseprosjekt er utarbeidet som utgangspunkt for planarbeidet, og rammer for arkitektur og estetikk vil avklares nærmere i planarbeidet. Planens bestemmelser skal sikre bebyggelse med form, farge og materialbruk som er godt tilpasset tomta og omgivelsene.
- *Siktlinjer*
  Prosjektet vil ikke påvirke eksisterende siktlinjer pga. at den erstatter dagens vegetasjon som har etablert seg siden tidligere bebyggelse brant på 1980-tallet.
  Omkringliggende bebyggelse og landskap i sør og øst ligger høyere, så prosjektet vil ikke danne silhuett i bylandskapet.
- *Landskapstilpasning*
  Bebyggelsen vil utformes med form, skala, material- og fargebruk som harmonerer med terrenget og landskapet.

- *Kulturminner*
  Prosjektet vil bidra til reetablering av boliger på tomta, slik den historisk har vært benyttet, jf. bilde av Glombobrakka nedenfor:

Brakka slik den fremstod i 1950. Foto: Halvdan Bjarne Johnsen.

  Det er flere eldre, sefrakregistrerte hus i boligområdene rundt planområdet. Disse har i liten grad noen direkte påvirkning fra planområdet. Bebyggelsens tilpasning til omgivelsene vil vektlegges og vurderes i planarbeidet.
- *Naturverdier*
  Det er i MDs naturbase registrert observasjon av en næringssøkende dvergdykker (fulgeart av nasjonal forvaltningsinteresse, rødlistet som sterkt truet) på området nærmest elva i 2010. Området nærmest elva vil opprettholdes som friområde. Planen vil medføre fjerning av vegetasjon langs Ballastveien, men denne antas ikke å ha vesentlig verdi mht. at den er relativt nyetablert siden brannen på 80-tallet. Sammenhengende blå-grønn struktur langs elva vil ivaretas i planen.
- *Rekreasjonsverdier*
  Området er i kommunens kartløsning registrert som kartlagt friluftsområde knyttet til kyststien. Det er i hovedsak området nærmest elva som benyttes til opphold, og dette arealet vil opprettholdes som offentlig tilgjengelig friområde.
- *Atkomst*
  Atkomst til boligene blir fra Ballastveien. Atkomst til offentlig uteoppholdsareal langs elva blir via området regulert til offentig kai (Byfergeleie) nord for planområdet, som har direkte tilknytning til offentlig fortau og bryggepromenade langs FMV6 og den planlagte kyststien gjennom Ballastparken.
- *Snarveger*
  Ferdsel i dag skjer langs elva. I foreløpig skisseprosjekt er det tenkt etablert en ny snarvei via trapp gjennom boligformålet, mellom Ballastveien og elva.
- *Forhold til viktige mål punkt - tilgjengelighet og barrierer*
  - Planområdet grenser til Fredrikstad byområde, og får sammenhengende gang-/sykkelforbindelse til sentrum.
  - Glombo fergeleie (framtidig): 50 m
  - Bussholdeplass ved FMV6: 150 m, og i Selma Nygrens vei: 450 m
  - FMV Vest/Helsehuset/Stadion: 1,5 km
  - Barnehage: 600 m
  - Rød skole: 1,4 km
  - Kråkerøy ungdomsskole: 2,3 km
- *Beregninger for parkeringsbehov og forslag til parkeringsløsning*
  Bil- og sykkelparkering løses ved hver bolig, iht. gjeldende krav.
- *Overvannshåndtering, vannspeil, avløpsløsninger*
  Overvann håndteres på egen grunn etter gjeldende krav.
  Prosjektet knyttes til offentlig vann og avløp. Status og behov avklares i plansaken.

f. Tiltakets virkning på, og tilpasning til, landskap og omgivelser

Planlagt bebyggelse vil føye seg inn i rekken av bebyggelse langs Vesterelva og Ballastveien, og skala tilpasses denne. Bebyggelsen vil ikke danne silhuett i bylandskapet pga. Rødsfjellet i øst med bebyggelse og grønnstruktur. Farge- og materialbruk skal være tilpasset stedlige forhold og landskapet.

g. Forholdet til kommuneplan, eventuelle gjeldende reguleringsplaner og retningslinjer, og pågående planarbeid

Reguleringsplaner:

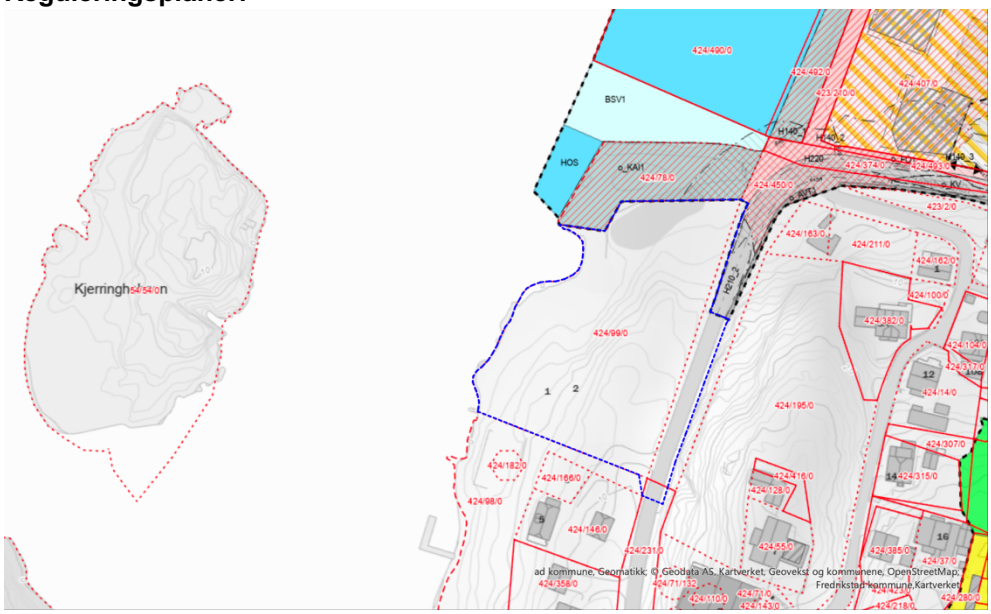

Figur g1: Planområdet vist med blå linje i forhold til gjeldende reguleringsplaner.

Planområdet er uregulert. Nordre del av planområdet grenser inn mot detaljreguleringsplan for FMV6 med Ballastparken, plan-ID 31071208, vedtatt 04.05.2023. Tilgrensende areal er regulert til offentlig kai, gang- og sykkelveg og kjøreveg.

Kommuneplanens arealdel (KPA) 2023-2035:

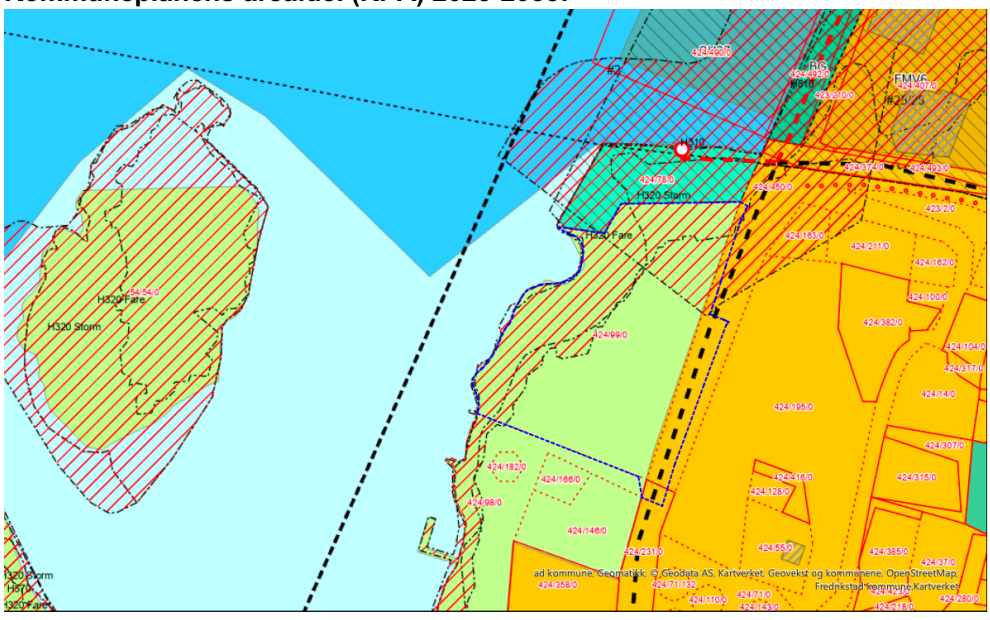

Figur g2: Planområdet vist med blå linje i forhold til kommuneplankartet.

I KPA er planområdet avsatt til LNF-formål (lysegrønt felt), byggeområde (orange felt) og hensynssone flomfare (rød skravur). Langs Ballastveien er det avsatt trasé for eksisterende tursti (svart, stiplet linje).

Avvik fra KPA:
Regulering av en del av planområdet til boligformål vil ikke være i tråd med LNF-formålet i KPA.

Begrunnelse:
Bebyggelsen planlegges hvor det fra 1880- til 1980-tallet lå arbeiderboligbebyggelse (Glombobrakka).

I KPA fra 2002 var tomta avsatt til byggeområde. Fredriksborg kjøpte arealet i 2011.

I 2011 endret kommunen formålet på Fredriksborgs eiendom til LNF, uten å informere grunneier.
Av planbeskrivelsen framgår det at bakgrunnen var å følge opp fylkesplanen og å bedre kommunens arealregnskap.

Fredriksborg har i lang tid jobbet for å endre planstatus på eiendommen.

I 2017 sendte Fredriksborg innspill til rullering av KPA om endring til byggeformål. Dette ble ikke tatt til følge i planen som ble vedtatt i 2020, begrunnet med at «*Det legges ikke ut nye LNF-områder til utbygging i tettstedet i denne rulleringen.*» Ved rulleringen av KPA i 2023 ble det kun åpnet for å endre formål i byområdet. Planområdet ligger på grensen til byområdet.

Oppsummering av kommunens tilbakemelding på innspillet til KPA i 2017, med forslagsstillers kommentar:

1. Ønsket om å beholde et sentrumsnært, grønt område av hensyn til friluftslivet, og heller fortette i sentrum.
   Forslagsstillers kommentar: Ca. 70 % av det sammenhengende LNF-området vil opprettholdes. Reguleringsplanen vil sikre opprettholdelse av et offentlig tilgjengelig friområde langs elva, direkte tilknyttet elvepromenade langs FMV6 og kyststi gjennom Ballastparken i nord, og turveitrasé sørover langs Ballastveien. Kvaliteten på friarealene heves ved å lage bl.a. grill- og kajakkplass – i tråd med den lokale velforeningens ønsker. Boligene plasseres langs veien, på området som i dag er gjengrodd etter at tidligere boligbebyggelse brant på 1980-tallet.

2. Ønsket om å unngå nybygg som synes fra Glomma og har innvirkning på landskapsbildet.
   Forslagsstillers kommentar: Eksponeringen mot Glomma og virkningen på landskapsbildet er begrenset. Glombo er ikke noe urørt kystlandskap. Bymessigheten i området gjenspeiles i at byggeforbudet i 100-metersbeltet først gjelder fra Tankodden og utover. Eiendommen var bebygd med flere bolig- og driftsbygninger knyttet til Røds Brug frem til 1980-tallet. Det pågår utbygging og fortetting i området, bl.a. på FMV6, og tomta grenser til Fredrikstad byområde.

3. Ønsket om et redusert transportbehov.
   Forslagsstillers kommentar: Det planlagte fergeleiet på nabotomten vil gjøre området til et lokalt knutepunkt og området får sammenhengende gang- og sykkelforbindelse til sentrum. Stedstilpasset fortetting rundt lokale knutepunkt er i tråd med kommuneplanens samfunnsdel og sentrale føringer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

4. Hensynet til skoledekningen i området.
   Forslagsstillers kommentar: I henhold til kommuneplanen skal både barnehage- og skoletomt avsettes på FMV5 Syd, kun 350 m øst for planområdet. slik at både barnehage- og skolekapasiteten i nærområdet vil øke.

Vi viser til vedlagt presentasjon og notat fra forslagsstiller for nærmere redegjørelse og begrunnelse.

h. Vesentlige interesser som berøres av planinitiativet

- Grenser, servitutter, rettigheter m.v.
  Eiendommen har usikre grenser og det er behov for oppmåling/påvisning av eiendomsgrenser.
- *Berørte grunneiere:*
  Forslagsstiller er grunneier i planområdet (424/99).
  Ballastveien (424/450) er ikke tinglyst, men veien er registrert som kommunal vei.
  Fredrikstad kommune er grunneier av søndre del av Ballastveien (424/231)
- *Berørte naboer:*
  Mht. sikt-, sol- og trafikkforhold vil naboer i liten grad berøres da planområdet ligger lavere enn omkringliggende bebyggelse. Planlagt bebyggelse er begrenset og vil i liten grad påvirke trafikkbildet i nabolaget.
- *Lokalsamfunn og velforeninger*
  Planen sikrer opprettholdelse av et offentlig tilgjengelig friområde langs elva.
- *Overordna myndigheter:*
  Boligformål er ikke i tråd med kommuneplanens arealdel, jf. kap. G ovenfor. Utredning og begrunnelse for dette blir del av plandokumentasjonen som skal vurderes av overordna planmyndigheter. For øvrig tas det sikte på å utarbeide plan iht. overordnede planer og føringer.
- *Naturmangfold:*
  Forholdet til naturmangfoldloven vurderes og dokumenteres iht. gjeldende krav i planarbeidet.
- *Klima, bærekraft, miljøforhold (støy, forurensning, lysforurensing, grunnforhold, mm.)*
  Planen skal sikre utbygging iht. gjeldende krav til klimavennlige og bærekraftige løsninger, og med hensyn til grunn- og miljøforhold på stedet. Dette vurderes og dokumenteres iht. gjeldende krav i planarbeidet.
- *Kulturminner, kulturmiljø:*
  Planen vurderes ikke å gi konsekvenser for kulturminner/kulturmiljø.
- *Arkitektur, estetikk, omkringliggende bebyggelse:*
  Planen skal sikre god estetisk utforming med farge- og materialbruk som harmonerer med naturgitte og bygde omgivelser.
- *Barn og unges oppvekstsvilkår:*
  Boligprosjektets målgruppe er barnefamilier. Etablering av boliger ved et eksisterende, offentlig tilgjengelig leke- og uteoppholdsareal kan gi positive virkninger for barn/unge mht. økt trygghet når friområdet langs elva blir synlig fra omkringliggende bebyggelse («øyne på gata»).

i. Hvordan samfunnssikkerhet skal ivaretas, blant annet gjennom å forebygge risiko og sårbarhet

ROS analyse skal utarbeides i henhold til DSB sin veileder og metode for risiko og sårbarhetsanalyse fra 2017, og følge planforslaget.

Kjente risiko og sårbarhetstema for planområdet:

- Flomfare langs elva.
- Grunn-/stabilitetsforhold.

ROS avklares nærmere i planarbeidet og det sikres løsninger som reduserer eller fjerner risiko for uønskede hendelser.

j. Hvilke berørte offentlige organer og andre interesserte som skal varsles om planoppstart

Hvilke naboer skal varsles
Naboliste genereres ved (digital) planvarsling, basert på registrerte hjemmelshavere i matrikkelen. Omfang avklares med planmyndighet før varsling.

Andre direkte berørte grunneiere
Fredrikstad kommune

k. Prosesser for samarbeid og medvirkning fra berørte fagmyndigheter, grunneiere, festere, naboer og andre berørte

Forslagsstiller vil gå i dialog med velforeningen etter oppstartsmøte med kommunen. Planinitiativet oversendes Kråkerøy lokalsamfunnsutvalg og det avholdes informasjons- og drøftingsmøte med utvalget. Referat sendes Fredrikstad kommune og vedlegges til planutvalgets behandling av planinitiativet. Medvirkningsprosesser avklares i oppstartsmøtet og vurderes basert på innspill til varsel om oppstart.

l. Vurdering av om planen er omfattet av forskrift om konsekvensutredninger (KU), og hvordan kravene i tilfelle vil kunne bli ivaretatt.

Planen er vurdert opp mot KU-forskriften (FOR-2017-06-21-854), og vurderes å utløse krav om KU;

- Etter forskriften § 6 b) skal planer alltid konsekvensutredes og ha planprogram dersom de omfatter tiltak i forskriftens vedlegg I.

  Vedlegg I, punkt 25 gjelder nye boligområder som ikke er i samsvar med overordnet plan. Området er avsatt til LNF-formål. Da boliger ikke er i samsvar med formålet i kommuneplanens arealdel er det vurdert at planen utløser krav om KU og planprogram.

- Relevante utredningstema:
  En del av eiendommen ønskes endret fra LNF- (Landbruks-, Natur- og Friluftsliv) til boligformål. Tema og hensyn som LNF-formålet skal ivareta vurderes dermed relevant å konsekvensutrede.

  Basert på dette er relevante utredningstema **uthevet** i punktlisten under. Virkninger for de øvrige tema i listen belyses og vurderes i planbeskrivelsen etter gjeldende retningslinjer for reguleringsplanarbeid:

  - **Naturmangfold, jf. naturmangfoldloven:** Naturmangfold vurderes som relevant pga. registrert rødlistet art på området nær elva. Vegetasjonen som har etablert seg siden brannen på 80-tallet antas ikke å være av spesiell verdi.

  - Økosystemtjenester: Dekkes inn i tilstrekkelig grad av KU Naturmangfold.

  - Nasjonalt og internasjonalt fastsatte miljømål: Vurderes ikke å bli vesentlig berørt av planen.

  - Kulturminner og kulturmiljø: Planen innebærer en reetablering av boliger på tidligere Røds Brug, og med henblikk på historikken på tomta. Planen vurderes ikke å påvirke tema i vesentlig grad.

  - **Friluftsliv:** Friluftsliv vurderes som relevant da området i dag er registrert som et kartlagt friluftslivområde.

  - **Landskap:** Endring fra LNF til bebyggelse kan gi virkninger for landskapet og tema vurderes dermed relevant å konsekvensutrede.

  - Forurensning (utslipp til luft, herunder klimagassutslipp, forurensning av vann og grunn, samt støy): Planen vurderes ikke å påvirke disse tema i vesentlig grad. Gjeldende krav ivaretas.

  - Vannmiljø, jf. vannforskriften: Planen vurderes ikke å påvirke tema i vesentlig grad. Gjeldende krav ivaretas.

  - Jordressurser (jordvern) og viktige mineralressurser: Vurderes ikke som relevant, da området verken tidligere eller i dag inneholder dyrka mark eller andre jord-/land-/skogbruks-/mineralinteresser.

- Samisk natur- og kulturgrunnlag: Ikke relevant.
- Transportbehov, energiforbruk og energiløsninger: Prosjektet er begrenset og innebærer fortetting i eksisterende boligområde ved byområdet med etablert og planlagt infrastruktur, gang/sykkelforbindelser og kollektivtilbud, og vurderes ikke å påvirke transport- og energibehov i vesentlig grad.
- Beredskap og ulykkesrisiko: Planen vurderes ikke å påvirke disse tema i vesentlig grad. Gjeldende krav ivaretas.
- Virkninger som følge av klimaendringer, herunder risiko ved havnivåstigning, stormflo, flom og skred: Planen vurderes ikke å påvirke disse tema i vesentlig grad. Gjeldende krav ivaretas.
- Befolkningens helse og helsens fordeling i befolkningen: Planen vurderes ikke å påvirke disse tema i vesentlig grad.
- Tilgjengelighet for alle til uteområder og gang- og sykkelveinett: Planen vurderes ikke å påvirke disse tema i vesentlig grad.
- Barn og unges oppvekstvilkår: Planen opprettholder allment friområde og boliger kan bidra til tryggere ferdsel langs elva. Tema dekkes inn i tilstrekkelig grad under KU friluftsliv.
- Kriminalitetsforebygging: Planen vurderes ikke å påvirke kriminalitet i vesentlig grad.
- Arkitektonisk og estetisk utforming, uttrykk og kvalitet: Planen vurderes ikke å påvirke disse tema i vesentlig grad. Gjeldende krav til god estetisk, stedstilpasset utforming ivaretas.

- Utredningsalternativer
  - 0-alternativ: Dagens situasjon – ubebygd
  - Alt 1: Utbygging i planområdet iht. skisseprosjekt i dette planinitiativet.

Notat med oversikt over prosess for endring av arealformål på Glombo

1. Bakgrunn

Fredriksborg har over tid jobbet for å endre planstatusen på sin eiendom 424/99 (Ballastveien 1 og 2) på Glombo. For å få en oversikt over innspill/behandlinger samles historikken i dette dokumentet.

2. Oversikt

1800-1900-tallet: Tomta er bebygd med drifts-/næringsbygg og Glombobrakka, som var bolig for arbeidere i området. (Normannssaga, Røds Brug)

1984 Glombobrakka brenner. Ruinen og øvrig bebyggelse rives.

2002 I kommuneplanens arealdel fra 2002 var tomta avsatt til byggeformål/boligområde og gitt betegnelsen UB303/Glombo syd.

2007 I kommuneplanens arealdel fra 2007 var tomta avsatt til byggeformål/boligområde og gitt betegnelsen UB303/Glombo syd.

02.12.2011 Fredriksborg Eiendom AS blir hjemmelshaver av 424/99.

06.12.2011 Ved vedtagelsen av gjeldende arealdel (2011-2023) ble arealformålet endret til LNF, men beholdt betegnelsen UB303. Av planbeskrivelsen fremgår det at bakgrunnen for endringen var å følge opp fylkesplanen og å bedre kommunens arealregnskap. Til sammen gjorde endringen at 11 daa (424/99 og tilgrensende tomter) ble omdisponert fra byggeområde til LNF.

25.11.2016 Innspill til kommunen fra Glombo og Rød velforening. Velforeningens ønsker for området listes opp.

14.09.2017 Innspill til kommunen fra Griff Arkitektur på vegne av Fredriksborg Eiendom AS. Det vises til at velforeningens ønsker for området i hovedsak vil bli imøtekommet.

Vår 2019 Innspillet fra Griff tas ikke til følge. I dokumentet «konsekvensutredning av innspill» side 220 gir kommunen rødt, gult og grønt lys på ulike temaer. Avgjørende for kommunens nei var:

«Området er registrert som friluftslivsområde og ligger i et bratt terreng som vil være synlig fra elva. I tillegg er det relativt dårlig kollektivdekning og fullt på skoler. Fortettingsstrategien viser at det er rikelig med muligheter for utbygging i sentrum uten at sentrumsnære grønne områder tas i bruk til utbygging.»

01.04.2019 Fredriksborgs høringsuttalelse til første høring av kommuneplanens arealdel. Momentene kommunen vektla i KU av innspill ble svart ut. Blant annet ble det vist til heldige effekter av nytt fergeleie, tilbud om bygging av gang- og sykkelvei samt opparbeidelse av arealer i tråd med velforeningens ønsker. Det ble også foreslått innveksling av arealer av hensyn til kommunens arealregnskap.

Vinter 19/20 Kommunen tar ikke høring av 01.04.2019 til følge. Vurderingen i dokumentet «sammendrag av merknader til første gangs høring» side 232 viser at det avgjørende momentet var at kommunen ikke ville omdisponere fra LNF til byggeområde innenfor

tettstedet i denne rulleringen. Forslaget om innveksling av arealer ble ikke kommentert. For øvrig viste kommunen til at transformasjonsområdene har så stor kapasitet at det ikke er nødvendig å fortette i eksisterende boligstrøk.

14.02.2020 Fredriksborgs høringsuttalelse til andre høring av kommuneplanens arealdel. Det ble stilt spørsmål ved om prioriteringene har endret seg i løpet av planprosessen, og om detaljfokuset på sentrum har gjort at man ikke har hatt ressurser til å vurdere andre forslag skikkelig. Det ble videre argumentert for hvorfor omdisponeringen av cirka 3,3 daa fra LNF til boligformål bør skje.

Vår 2020 Sluttbehandling av planen. Høringsuttalelsene om Glombo tas fortsatt ikke til følge. I dokumentet «sammendrag av merknader med kommentarer» side 52-53 begrunner kommunen standpunktet slik:

«Det vises til vurderingene som tidligere er gjort og konklusjonene for disse opprettholdes.

Det er riktig at det ikke tidlig i planprosessen var tydelig at det ikke ville bli omgjort LNF-områder til boligformål i tettstedet. Underveis i planprosessen sto det klart at det innenfor eksisterende byggeområder er et stort potensiale for fortetting og transformasjon. Det vises her bl.a. til fortettingsstrategien. Det betyr at man både kan oppnå en økt tetthet, og dermed mindre transportbehov, samtidig som bynære grønne områder kan skjermes fra utbygging. Dersom det hadde vært klart i en tidlig fase hadde dette vært synliggjort i f.eks. planprogrammet og ved varsling. Nå var det altså slik at dette ble klart som følge av arbeid med planen.»

Glombo - Ballastveien

Historisk

FREDRIKSBORG
Eiendom

Ballastveien 1 og 2

Ballastveien 1 og 2

Ballastveien 1 og 2

Fredriksborg er en vesentlig tomteeier i området

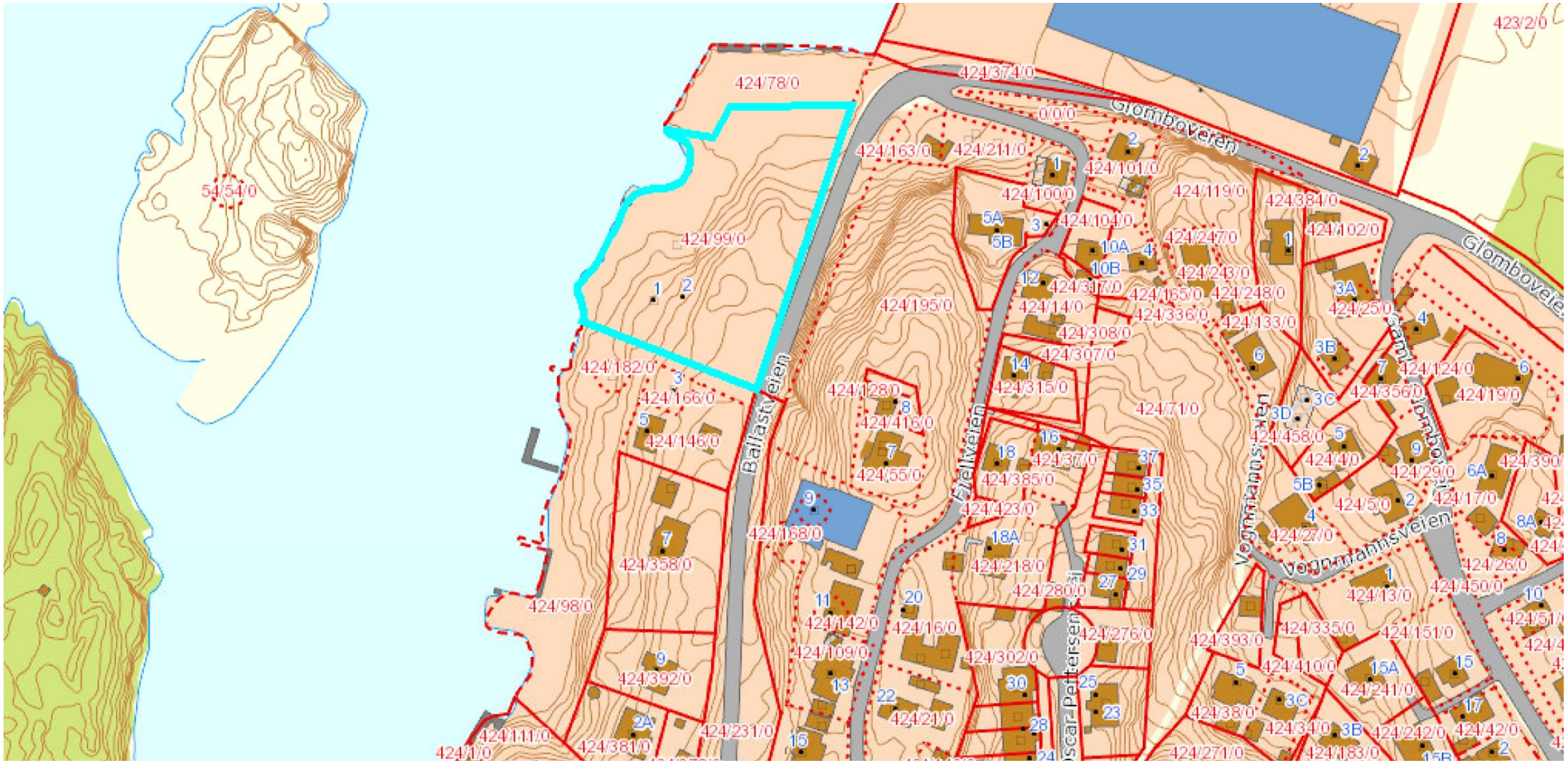

Ballastveien 1 og 2

Tomten ligger rett utenfor grensen til gjeldende Byområde

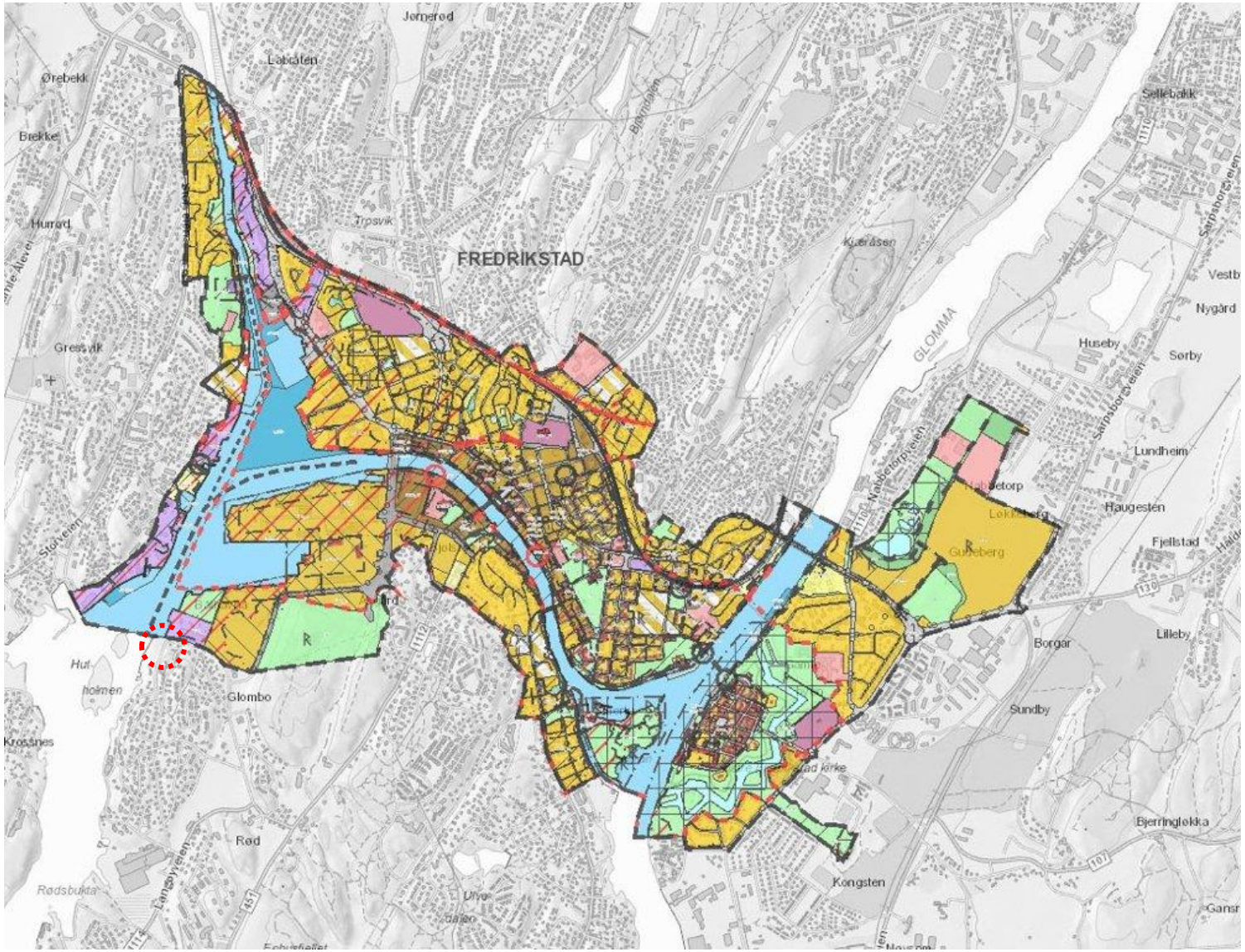

Kort historikk

Fredriksborg har i lang tid jobbet for å endre planstatusen på vår eiendom 424/99 (Ballastveien 1 og 2) på Glombo

Hva er det vi har foreslått?

Oppsummert Fredriksborgs innspill til arealplanen

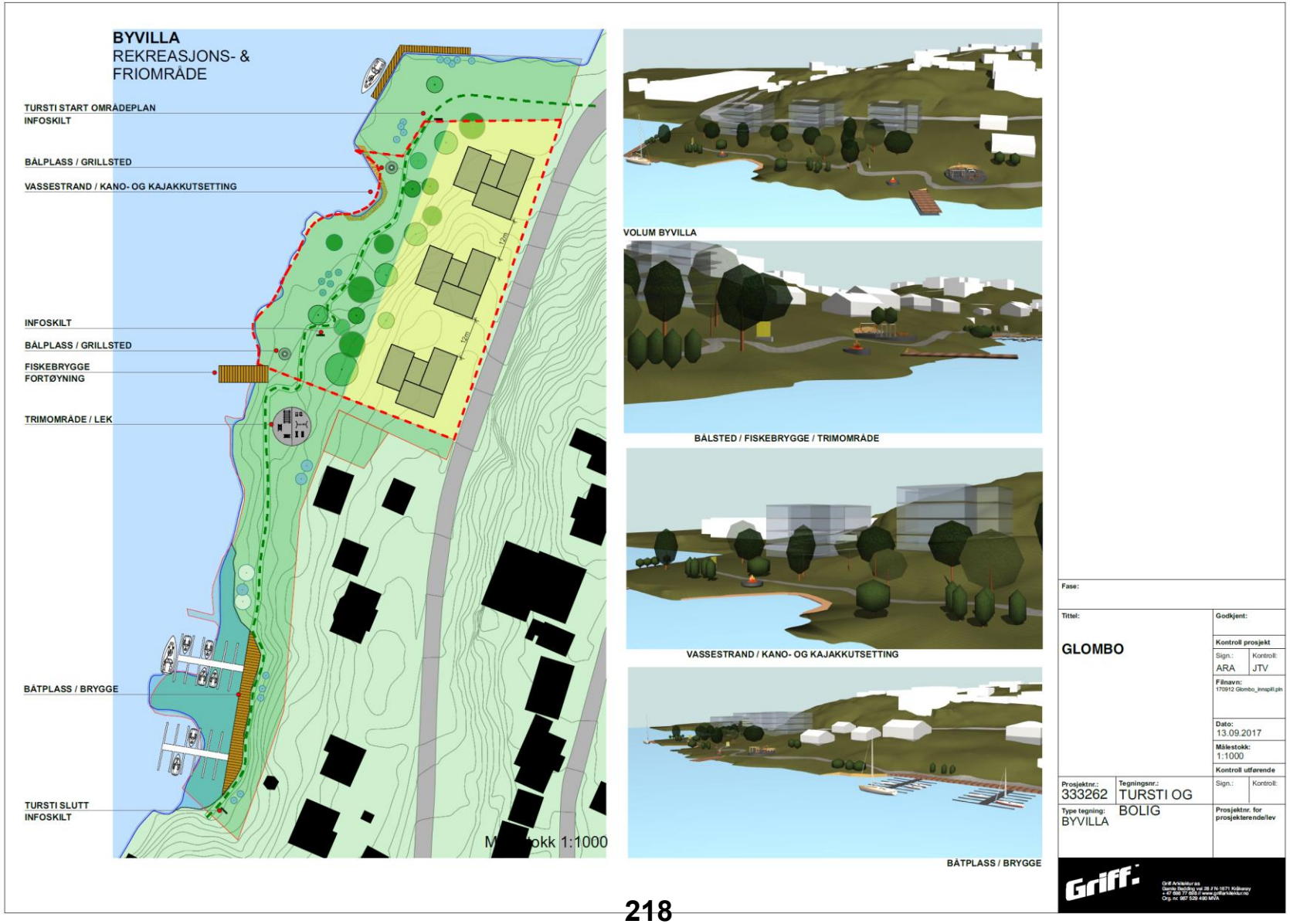

Hva er det vi har foreslått?

Byvilla – lav utnyttelse – god stedstilpasning

Hva er det administrasjonen har vært negative til?

Oppsummering administrasjonens argumenter til **opprinnelig** innspill til KPA

1. Ønsket om å beholde et sentrumsnært, grønt område av hensyn til friluftslivet, og heller fortette i sentrum
2. Ønsket om å unngå nybygg som synes fra Glomma og har innvirkning på landskapsbildet
3. Ønsket om et redusert transportbehov
4. Hensynet til skoledekningen i området

1. Ønsket om å beholde et sentrumsnært, grønt område av hensyn til friluftslivet, og heller fortette i sentrum

- Cirka 70% av arealene skal være grønne (LNF) og tilgjengelige for alle
- Kvaliteten på arealene heves ved å lage blant annet grill- og kajakkplass - i tråd med den lokale velforeningens ønsker
- Boligene plasseres på området som i dag er gjengrodd
- Allmennhetens grønne arealer er nærmest Glomma, tilsvarende som i dag.

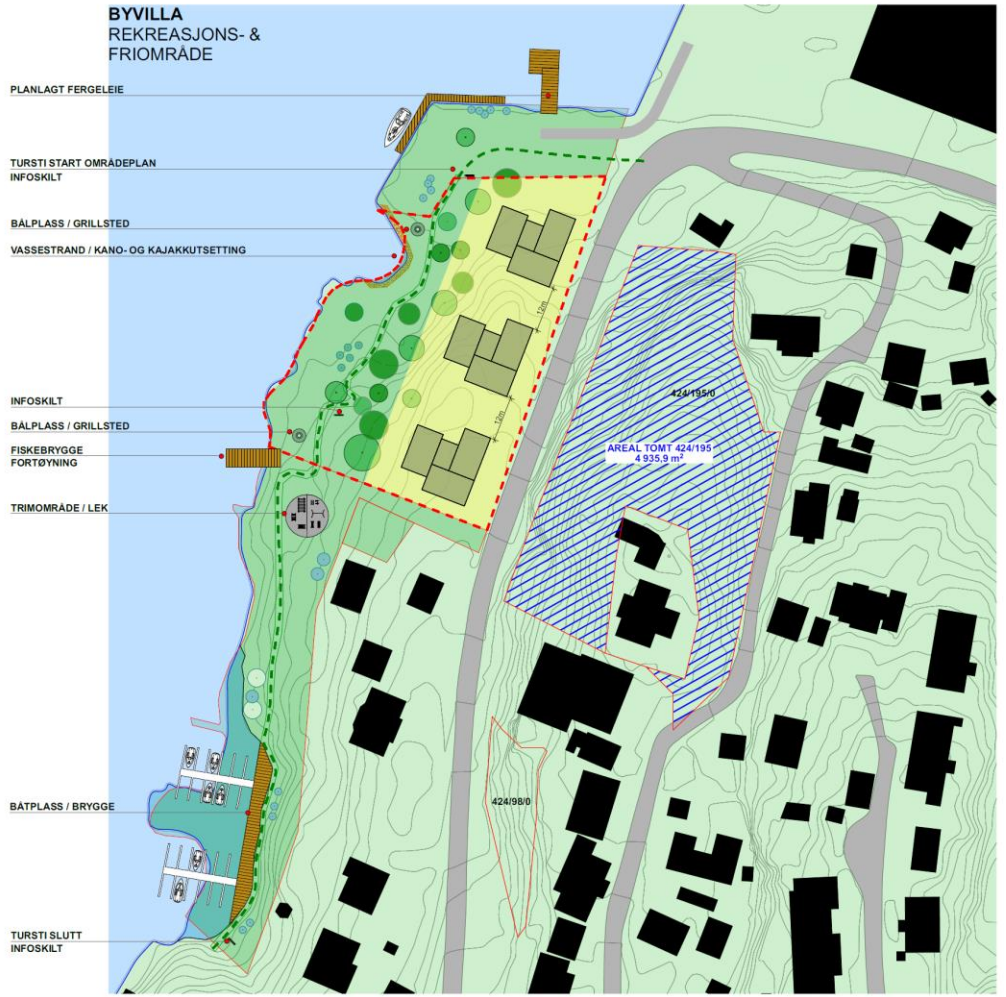

Hva er det administrasjonen har vært negative til?

Oppsummering administrasjonens argumenter til opprinnelig innspill til KPA

1. Ønsket om å beholde et sentrumsnært, grønt område av hensyn til friluftslivet, og heller fortette i sentrum
2. Ønsket om å unngå nybygg som synes fra Glomma og har innvirkning på landskapsbildet
3. Ønsket om et redusert transportbehov
4. Hensynet til skoledekningen i området

2. Ønsket om å unngå nybygg som synes fra Glomma og har innvirkning på landskapsbildet

- Eksponeringen mot Glomma og virkningen på landskapsbildet er begrenset
- Glombo er ikke noe urørt kystlandskap
- Bymessigheten i området gjenspeiles i at byggeforbudet i 100-metersbeltet først gjelder fra Tankodden og utover

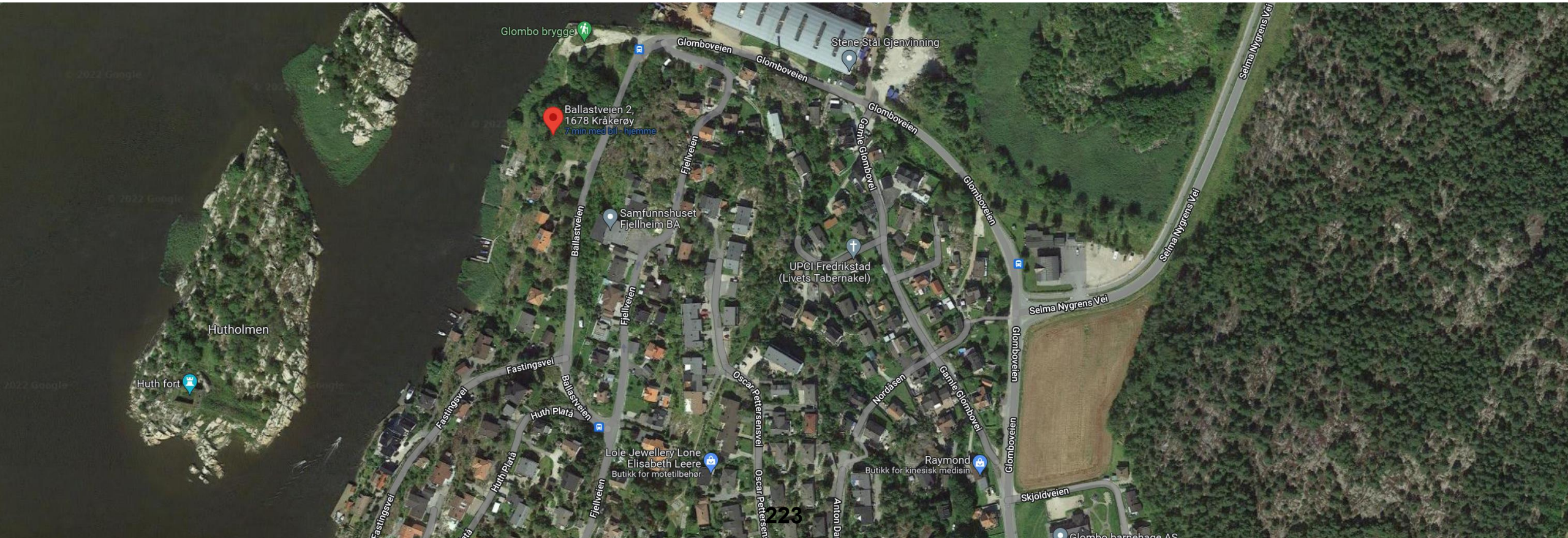

2. Ønsket om å unngå nybygg som synes fra Glomma og har innvirkning på landskapsbildet

Røds Brug, Glombobrakka, plankelager og lasteplass 1895. Foto: Leverin / Digitalt museum.

2. Ønsket om å unngå nybygg som synes fra Glomma og har innvirkning på landskapsbildet

Om Glombobrakka:

"Et sosialhistorisk minnesmerke fra slutten av 1800-årene".

Visstnok lå det ikke mer enn 6 hus på Huth og Rødsholmen på Kråkerøy i 1865. I 1891 var antallet hus oppe i 49 med 424 beboere. Den direkte årsaken til økningen er åpenbar. Det var etableringen av Røds Brug i 1874 eller Normannssaga som den også ble kalt. I 1910 var antallet hus 65 og innbyggertallet på stedet 441.

Brakka slik den fremstod i 1950. Foto: Halvdan Bjarne Johnsen / Kråkerøy – en østnorsk kystbygd Bind II 1995.

MAT & VIN

Hva er det administrasjonen har vært negative til?

Oppsummering administrasjonens argumenter til opprinnelig innspill til KPA

1. Ønsket om å beholde et sentrumsnært, grønt område av hensyn til friluftslivet, og heller fortette i sentrum
2. Ønsket om å unngå nybygg som synes fra Glomma og har innvirkning på landskapsbildet
3. Ønsket om et redusert transportbehov
4. Hensynet til skoledekningen i området

3. Ønsket om et redusert transportbehov

- Fergeleiet på nabotomten vil gjøre området til et lokalt knutepunkt og føre til flere syklende og gående
- Har tilbudt oss å bygge sykkelsti for å knytte boligene til fergeleiet og ny gang- og sykkelvei ved Stene Stål.

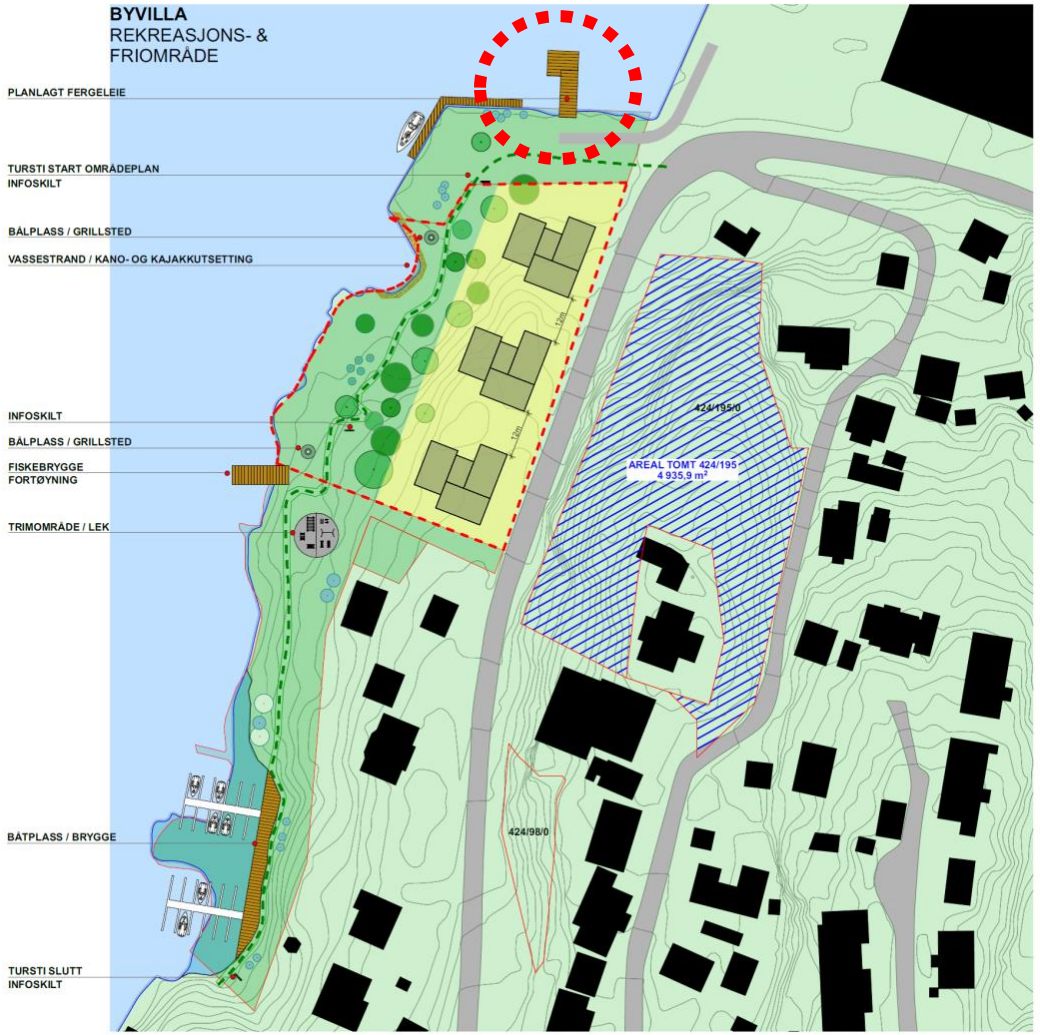

Hva er det administrasjonen har vært negative til?

Oppsummering administrasjonens argumenter til opprinnelig innspill til KPA

1. Ønsket om å beholde et sentrumsnært, grønt område av hensyn til friluftslivet, og heller fortette i sentrum
2. Ønsket om å unngå nybygg som synes fra Glomma og har innvirkning på landskapsbildet
3. Ønsket om et redusert transportbehov
4. Hensynet til skoledekningen i området

4. Hensynet til skoledekning i området

- Kapasiteten vil øke når ny skole øst for Stene Ståls område realiseres
- Det veiledende boligbyggeprogrammet kan med fordel overbookes

Bakgrunn
Den 13. januar 2025 tok Ina Tangen, Leder for plan og samfunn hos Fredriksborg Eiendom kontakt med Vigdis Nilsen som er leder i Glombo og Rød velforening, og orienterte om planinitiativet der de foreslår å oppføre 9 rekkehus på sin eiendom, Ballastveien 1. De ønsket et møte for å presentere sine planer for utbyggingen, og senere samme dag fikk vi oversendt dokumentet «Planinitiativ Ballastveien 1».

Vi synes det er svært positivt at velforeningen blir kontaktet og orientert om planene på et så tidlig stadium i prosessen.

Velforeningen ønsket litt tid til å diskutere planinitiativet, og møte mellom Fredriksborg Eiendom og velforeningen ble avtalt til 14. februar.

Velforeningen ville ha faglig vurdering av de konsekvenser som en gjennomføring av utbyggingen vil få for den aktivitet som er i området nå, og engasjerte derfor landskapsarkitekt Tom Dyring for å utrede dette.

Tom Dyring er kjent i området fra før, og på oppdrag fra Fredrikstad Kommune gjorde Landskapsarkitektene Berg & Dyring AS med Tom Dyring som utførende, en rekke areal og skissemessige tiltaksvurderinger for Glombo og områdene rundt i 1999 for bruk i rapporten «Lokalsamfunnsrapporten for Rød og Langøya».

Rapporten ble utarbeidet av Fredrikstad kommune, Plan og miljøseksjonen med en bredt sammensatt prosjektgruppe, der det foruten kommunens 7 representanter (inklusiv kommunedelslederen) var deltagere fra blant annet Rød skole og alle velforeningene i området (blant annet vår).

Hovedkonklusjonen i rapporten fra 1999 var:

”*Området syd for Glombo Brygge bør sikres og erverves som friområde. Til tross for sin nedslitte karakter har området allerede i dag betydning som fellesareal. Denne betydningen vil økes betydelig dersom Glombo Brygge settes i stand og den falleferdige bygningen på ”den gamle rekefabrikktomten” rives / fjernes.”* (Den bygningen har brent ned, og kun betonggulvet står nå igjen.)

På møtet med Fredriksborg Eiendom presenterte vi våre synspunkter om utbyggingen, og gikk raskt gjennom historien om velforenings kamp for å bevare Glombo brygge for allmenheten. Til slutt leste vi opp rapporten som Tom Dyring hadde utarbeidet for oss, og leverte den til Fredriksborg Eiendom.

Se vedlagte rapport fra landskapsarkitekt Tom Dyring.

Glombo brygge slik den brukes i dag

Glombo brygge har blitt en grønn oase i nærmiljøet, og det har blitt et meget populært samlingsted for gamle og unge.

Dette stedet er nå den eneste grønne lungen på Glombo, og det eneste stedet det er mulig å komme ned til vannet.

Området er vestvendt, og ligger lunt og i le for sydvestlige vinder. Det er utsikt til Huthholmen og Kjerringholmen der det er et rikt fugleliv. Det er ellers en fin plass for å se på småbåttrafikken i Vesterelva, og brygga er fin å fiske fra.

Strandområdet er renovert til slik det var i 1954 med vassestrand for de små, og sted for utsetting av kanoer og kajakker for de litt større.

Velforeningen har etablert en romslig ring med sitteplasser rundt en fin grill, og det er i tillegg plassert ut spiseplasser med bord samt flere frittstående benker. Stedet har fått et tiltalende parkmessig preg, med fine plener som velforeningen sørger for at er nyklipte.

Særlig barnefamilier, men også andre tar med seg middagen ned til Glombo brygge, og stedet har blitt et treffpunkt ikke bare for beboerne i området, men også for andre i Fredrikstad kommune. Det skaper verdifulle relasjoner mellom gamle og unge, og vi opplever at mange utover velforeningen både føler, og tar ansvar for at det skal se pent ut.

Trim- og lekeapparater er anskaffet, og de er i flittig bruk.

Av brukerne av stedet vil vi foruten innbyggerne i nærområdet, og fra andre steder i kommunen, nevne barnehager, skoler (Wang idrettslinje), Kråkerøy menighet (de har hatt flere friluftsgudtjennester der), veteranbiltreff for 4 av bilklubbene i Østfold (Det har vært flere samlinger med opptil ca. 30 veteranbiler utstilt).

Området har også blitt et populært lunsj-sted for ulike yrkesgrupper om sommeren, og på Glombo brygge er det tradisjonell St. Hans-feiring, private grillkvelder og andre private sosiale samlinger.

Glombo og Rød velforening har lagt ned en meget stor dugnadsinnsats ifm. etableringen, og er også den som har skutt inn mest midler for å realisere Glombo brygge.

De største bidragsyterne våre for etablering og utvikling av området har vært Sparebankstiftelsen DNB og Fredrikstad kommune. I tillegg har vi fått støtte fra Kråkerøy lokalsamfunnsutvalg, Lions julelotteri, Fredriksborg Eiendom og Kråkerøy Lions. Bidragene fra disse pluss velforeningens egne midler beløper seg til ca. kr. 650.000,-.

Nye Glombo brygge ble offisielt åpnet av Ordfører Jon-Ivar Nygård ved St. Hans-feiringen den 20/6-2018.

Historien om Glombo brygge slik velforeningen har opplevd den

Glombo og Rød velforening har nå i snart 30 år arbeidet med spørsmålet om hvordan arealet ved Glombo brygge (i kommuneplanen kalt «Glombo syd») skulle disponeres.

Velforeningen sendte inn forslag til kommuneplanens arealdel for 2002 - 2013, og for 2006 – 2013, der vi foreslo at området som den gang var i kategorien «Aktuelt for beskjeden utfyllende boligbebyggelse, friareal og våtmark»", skulle flyttes til kategorien "Områder som er sikret/ bør sikres for friluftsformål (ved eie – leie – kjøp – servitutt)», og velforeningen foreslo videre at "Glombo syd"; burde erverves av kommunen for å bruke det som friareal.

Den gang anførte vi at en utbygging av FMV-området vil gi et økt behov for grønne lunger, at Glombo-området allerede var tungt utbygd, og at Glombo Brygge er det siste området der alle

kan komme ned til vannkanten, samt at bevaring av Glombo Brygge og området "Glombo syd" som friluftsareal er i tråd med forslagene i Lokalsamfunnsrapporten for Rød og Langøya fra 1999.

Vi anførte videre den gang:

Det er svært viktig at arealene ned mot elva ivaretas som tilgjengelige friarealer for alle. Fortetting og utbygging i nærmiljøet har gjort at det er få tilgjengelige friarealer igjen på Glombo og Rød. Det er et rikt fugleliv i siv-området, og på arealene for øvrig er det spennende og sjeldne planter fra den tiden stedet ble brukt som ballastplass. Også kulturhistorisk er stedet interessant, både fra tiden som ballastplass helt fra 1600-tallet, bruket fra 1800-tallet og senere arbeiderkulturen med "Brakka på Glombo" som senter.

Glombo Brygge og arealene sør for denne er nærmiljøets eneste felles møteplass utendørs, der det arrangeres blant annet familiefest på St. Hans samt andre typer utendørsarrangementer. Selve brygga og området rundt må derfor inngå i et felles friområde, tilgjengelig for alle.

Forslagene i rapporten er også sammenfallende med de uttalelsene som Østfold fylkeskommune avga ifm. varsel om igangsetting av reguleringsarbeid for Glombo, som Værste A/S startet i 2001. I brevet fra fylkeskommunen stod det blant annet følgende:
"I reguleringsplanen må det legges vekt på å sikre et bredt belte langs strandsonen som grøntbelte/ fellesareal. En eventuell tilrettelegging av småbåthavn må tilpasses naturforholdene, inkl. siv-områdene i den søndre del av planområdet."

Værste sitt forslag fra den gangen ble som kjent heller ikke realisert.

Vi konkluderte den gang slik:

Det er derfor, slik vi ser det, mange og gode grunner til at arealet syd for Glombo brygge bør sikres som friareal, og det er allerede et sterkt engasjement og ønske i nærmiljøet om at dette realiseres.

Vi ønsker at det biologiske mangfold av dyr, fugler og planter, det kulturhistoriske element, samt bruk og behov for friarealer for barn, unge og eldre kombineres, slik at stedet blir den perle det fortjener å være, både for beboerne i området og allmennheten ellers.

Av konkrete forslag til bruk av området var dette vår foreløpige stikkordsliste den gangen:

1. Et friluftsområde ved elvekanten som er tilgjengelig for alle
2. Etablering av fast grillplass (midlertidig enkel grillplass er allerede etablert)
3. Etablere "vassestrand" tett inntil Glombo brygge. (det må fjernes noe siv på det som var den tidligere mye brukte badeplassen i gamle dager)
4. Sjøsettings- og landingsplass for kajakk og kano (vil være realisert hvis "vassestranden" realiseres)
5. Infoskilt (som på Isegran) som gir opplysninger om planter, fugler og historien (ballastplass på 1600-tallet, trelastbruket på 1800-tallet og arbeiderkulturen ifm brakka)
6. Trimplass med enkle apparater (som ved 2. dam i Bjørndalen)
7. Parkmessig opparbeidelse av området der brakka stod, med stier, benker og bord

Våre kommentarer til kommuneplanene fikk tydeligvis gehør etter hvert, for nå er området i gjeldende arealdel i kommuneplan blitt slik vi ønsket: nemlig LNF-område.

Som det går frem av vår beskrivelse av «Glombo brygge i dag» er de seks første punkene realisert, bortsett fra pkt. 5. Infoskilt som er planlagt satt opp denne våren.

Det som gjenstår i dag for å realisere vårt ønske og håp om å ta hele området i bruk, er en parkmessig opparbeidelse av området der brakka stod, og arealet ned mot der trimapparatene nå står, med stier, benker og bord.

Skal dette realiseres må kommunen erverve det som friareal.

På vegne av styret i Glombo og Rød velforening

Vigdis Nilsen
Leder
Telefon 994 61 037

Vedlegg: Noen bilder fra Glombo brygge

Ordfører Jon-Ivar Nygård åpner Nye Glombo brygge 20/6-2018

Vassestranda - Bålplassen med benkene skimtes til venstre

Grønne plener, sittegrupper og bålplass

St. Hans-feiring

God stemning!

Noen av leke- og trimapparatene

Noen av leke- og trimapparatene

Noen av leke- og trimapparatene

LANDSKAPSARKITEKT
TOM DYRING

NOTAT

21.01.25

«PLAN-INITIATIV BALLASTVEIEN 1» FRA GRIFF ARKITEKTUR SENDT FREDRIKSTAD KOMMUNE (UDATERT). LANDSKAPSARKITEKTENS KOMMENTAR

BAKGRUNN

Griff Arkitektur AS har på vegne av grunneier sendt inn et planinitiativ for Ballastveien 1. Dette omfatter etablering av boligbebyggelse ved Glombo brygge og arealene syd for denne. På oppdrag fra Fredrikstad Kommune gjorde Landskapsarkitektene Berg & Dyring AS v. undertegnede en rekke areal og skissemessige tiltaksvurderinger for Glombo og områdene rundt ved årtusenskiftet. Glombo og Rød Velforening har på denne bakgrunn bedt meg om en vurdering av det innsendte forslaget til bebyggelse.

HISTORIE

Området har historiske spor etter ballastdepot helt tilbake til 1600 tallet. Selve brygga er også et kulturminne og fra den gamle rekefabrikken som brant ned på 1980 tallet er bare betonggulvet igjen.

Glombo og Rød Velforing har i mange år vært opptatt av å sikre Glombo Brygge og arealene syd for denne til felles uteareal / friområde. Velforeningen har i denne sammenhengen hatt et nært samarbeide med Fredrikstad Kommune og bla. avgitt uttalelser til revideringer av Kommuneplanens Arealdel for både 2002-2013 og 2006 – 2013. I denne kommunikasjonen har Velet argumentert for og foreslått at arealet sikres som uteoppholdsareal og reguleres til friområde. Begrunnelsen for dette var en planlagt urbanisering og betydelig fortetting med urban bebyggelse i området mot elva og sentrum og at Glombo brygge med nærområde i denne sammenhengen ville bli svært viktig som felles uteareal og grønn lunge for nåværende og fremtidige beboere.

Velet har engasjert seg tungt i bevaringen og opparbeidelsen i området med både finansiering og vedlikehold på dugnad.

DAGENS SITUASJON

Området er i tråd med de råd som tidligere er gitt av Glombo og Rød Velforening regulert til LNF område : «Landbruks-, natur- og fritidsformål». Deler av området ut mot elva er skravert med hhv. hensynssone for «flomfare» og for «rasfare». Reguleringen er godkjent av Fredrikstad Kommune senest 15.03.2023.

Urbaniseringen rundt Glombo Brygge er nå massiv med ca. 600 nye boliger realisert på Værste området. Mot nord er i tillegg massiv blokkbebyggelse er nå under oppføring vegg i vegg med Glombo Brygge (se prosjekt «Innseilingen, Fredrikstad»). Bebyggelsen har høy utnyttelse, et betydelig antall boliger og opptil 8 etasjers byggehøyde.

Adresse	Telefon	E-post	Kontonummer	Foretaksregisteret
Brevikveien 63, 1455 Nordre Frogn	907 47 901	post@tomdyring.com	9041 10 16802	969953935 MVA

Det er også gitt klarsignal til oppføring av 500-600 nye leiligheter på gamle FMV området.

Glombo Brygge og arealene syd for denne er i dag opparbeidet med strandområde, lekeplass, benker, grillsted og plenområder. Området er soleksponert og vestvendt og har et fint parkmessig preg. Den naturlige, smale bremmen av trevegetasjon på innsiden / baksiden / landsiden gir en fin ryggdekning for de vestvendte bruksarealene mot vannet og er viktig skjerming mot bakenforliggende private boligområder. Området er flittig brukt ikke bare av beboere i området, men også av turgåere, besøkende barnefamilier, barnehager, skoleelver fra Wang idrettslinje, Kråkerøy menighet, Fredrikstad Veteranbilklubb m.fl.

Den naturlige trevegetasjonen har fått vokse fritt på impedimentene i 45 år etter brannen på 1980 tallet, og inneholder i dag stor, iøynefallende svartor og flere større lønnetrær. I tillegg finnes tett oppslag av ulike løvtrær og noen tørre, døde trær. Disse siste er viktige for det biologiske mangfoldet.

LANDSKAPSARKITEKTENS KOMMENTAR TIL INNSENDT INITIATIV

Jeg har følgende faglige kommentarer til innsendt planinitiativ :

Urbanisering : Urbaniseringen av området er nå massiv med ytterligere boligenheter på tegnebrettet. Sammen med eksisterende, eldre bebyggelse gir dette inntrykk av en svært høy utnyttelse i området. Glombo Brygge ligger sentralt i all denne tunge urbaniseringen og området er nærmiljøets ENESTE felles uteareal og møteplass. Det er åpenbart at området derfor bør forbli LNF område eller ev. sikres ytterligere som friområde.

LNF-område : Prosessen som har pågått i mange år og som til slutt resulterer i at området reguleres til LNF-område har vært langvarig. Når Fredrikstad Kommune da til slutt regulerer området til LNF-område må man da forutsette at kommunens arealplanleggere har lagt grundige vurderinger til grunn for denne avgjørelsen, og at det skal mer til enn et «tilfeldig» grunneierinitiativ for å rokke ved den reguleringsmessige statusen. Når først området reguleres til LNF bør man ha tillit til at dette er en relativt stabil konstruksjon.

Nåværende bruk : Glombo og Rød Vel har gjennom sitt langvarige engasjement bidratt til at området i dag framstår som opparbeidet og funksjonelt. Området er et svært populært uteareal i strøket og har høye besøkstall. Dette burde i seg selv bidra til at området sikres i sin helhet også i framtida.

Vegetasjonen : Den eksisterende trevegetasjonen besår av både større enkelttrær og trær i bestand. Skogen gir ryggdekning til de vestvendte bruksarealene og skjerm mot bakenforliggende boligområder mot øst. Planinitiativet karakteriserer eksisterende trevegetasjon som «uten verdi». Dette er en lettvint påstand og jeg vil bestride påstanden på faglig grunnlag.

Landskapseksponering : Glombo Brygge ligger eksponert på et hjørne ut i elva synlig på avstand i flere regninger. Tatt den tunge urbaniseringen i området i betraktning har Glombo Brygge og arealene på sydsida av denne en viktig landskapelig funksjon som ubebygget grøntområde. Nedbygging av dette arealet ville fjernet dynamikken i landskapsopplevelsen fra

Adresse	Telefon	E-post	Kontonummer	Foretaksregisteret
Brevikveien 63, 1455 Nordre Frogn	907 47 901	post@tomdyring.com	9041 10 16802	969953935 MVA

vannet og den andre siden mot Gressvik. Det landskapsmessige opprisset av Gressviksida er etter min vurdering helt uten slik dynamikk og etter min vurdering eksempel på hvordan det IKKE skal gjøres.

Delvis bebyggelse : Planinitiativet skisserer èn rekke med boliger i bakkant av de vannvendte bruksarealet, sprengt inn i de skogkledte impedimentene på østsiden av området og det hevdes at bruksarealene vil være upåvirket av denne nye boligbebyggelsen. Dette er åpenbart feil idet skogen & trærne vil forsvinne og den smale stripa av bruksareal mot vannet vil føles smal og ubehagelig. Etter min mening er dette en utilbørlig privatisering av et felles uteareal som pr. i dag fungerer meget bra.

KONKLUSJON

På faglig grunnlag (jfr. ovenstående) vil jeg sterkt fraråde Fredrikstad Kommune å ta innspillet om ny bebyggelse på Glombo Brygge til følge.

Tom Dyring
Landskapsarkitekt

APPENDIX : BILDER JANUAR 2025

Direkte tilstøtende Glombo Brygge i nord er boligområdet «Innseilingen Fredrikstad» under oppføring som massiv bebyggelse i 8 etasjer.

Adresse	Telefon	E-post	Kontonummer	Foretaksregisteret
Brevikveien 63, 1455 Nordre Frogn	907 47 901	post@tomdyring.com	9041 10 16802	969953935 MVA

Badestrand, sittegrupper, grillplass og plenområder

Opparbeidet lekeplass

Adresse	Telefon	E-post	Kontonummer	Foretaksregisteret
Brevikveien 63, 1455 Nordre Frogn	907 47 901	post@tomdyring.com	9041 10 16802	969953935 MVA

Denne trevegetasjonen ser kanskje ikke så massiv ut en grå dag i januar, men trærne er viktige som ryggdekning for oppholdsarealene, som skjerming mot boligbebyggelse og for fjernvirkningen av området.

Bebyggelsen på Gressviksiden er uten visuell dynamikk mellom urban bebyggelse og grønne volumer.

Adresse	Telefon	E-post	Kontonummer	Foretaksregisteret
Brevikveien 63, 1455 Nordre Frogn	907 47 901	post@tomdyring.com	9041 10 16802	969953935 MVA

Planutvalgets vedtak 09.10.2025:

Planutvalgets innstilling til bystyret:

1. I samsvar med plan- og bygningsloven § 12-12 godkjennes forslag til detaljregulering for Badehusveien, gbnr. 300/1228 m.fl., nasjonal arealplanID 3107 1131, plankart datert 07.05.2024 sist revidert 25.09.2025 med tilhørende reguleringsbestemmelser datert 07.05.2024, sist revidert 25.09.2025.

Planutvalgets behandling 09.10.2025:

Roger Søråsdekkan (INP) fremmet følgende protokolltilførsel:

Generelt er INP imot planer som ikke inkluderer parkering slik som denne, men saken har en lang historie og vi stemmer ja under tvil.

Anja Rolf (Bym) fremmet på vegne av Bym og R følgende forslag:

Planen sendes tilbake til forslagstiller for følgende endringer:

- Byggehøyde reduseres for å sørge for en bedre tilpasning til omliggende kulturmiljø.
- Fotavtrykk på bebyggelse reduseres og avstand til nabobebyggelse økes.
- Naturmangfold og eksisterende vegetasjon hensyntas i større grad.

Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble vedtatt med 9 stemmer (Ap 2, Frp 3, H 2, INP 1, KrF 1) mot 2 stemmer (Bym 1, R 1) som ble avgitt for forslag fremmet av Anja Rolf.

Protokolltilførselen ble godkjent.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2014/5801
Dokumentnr.: 118
Løpenr.: 244390/2025
Klassering: Badehustomta

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Planutvalget	09.10.2025	92/25
Bystyret	23.10.2025	156/25

Forslag til detaljregulering for Badehusveien, gbnr. 300/1228 m.fl. - Nasjonal arealplanID 3107 1131 - Sentrum - Forslagstiller: Kniplefjellet Eiendom AS

Kommunedirektørens innstilling

1. I samsvar med plan- og bygningsloven § 12-12 godkjennes forslag til detaljregulering for Badehusveien, gbnr. 300/1228 m.fl., nasjonal arealplanID 3107 1131, plankart datert 07.05.2024 sist revidert 25.09.2025 med tilhørende reguleringsbestemmelser datert 07.05.2024, sist revidert 25.09.2025.

Sammendrag

Bakgrunnen for planforslaget for Badehusveien er å legge til rette for bygging av boliger med tilhørende anlegg. Det planlegges en utbygging av cirka 22 mindre leiligheter. Planområdet tenkes opparbeidet uten privat bilparkering, med unntak av 2 parkeringsplasser for forflytningshemmede. Videre sikres det opparbeidelse av et allment tilgjengelig areal for lek/uteopphold nordvest i planområdet. Planområdet er avsatt til fremtidig boligformål (B25) i kommuneplanens arealdel.

Planområdet er i dag ubebygd, og er ikke tilrettelagt for opphold. Det finnes rødlistede treslag (ask og alm) i planområdet, og det er registrert rødlistede fuglearter i influensområdet.

En omdisponering av arealet vurderes å være i tråd med kommuneplanens arealdel og tidligere vedtak i planutvalget. Det er positivt at det legges opp til et uteoppholdsareal nordvest i planområdet. Valget om å ikke legge til rette for parkering med unntak av for bevegelseshemmede vurderes å være i tråd med kommuneplanens arealdel og overordnede føringer for areal- og transportplanlegging. Det er også positivt at terrenginngrep reduseres ved at det ikke legges opp til parkeringskjeller.

Det er gjort grep for å tilpasse bebyggelsen til omliggende bebyggelse med saltak, oppdelte bygningsvolumer og trematerialer, men kommunedirektøren vurderer at foreslått bebyggelse likevel derfor omfangsrik med tanke på tilpasning til omliggende kulturmiljø og omliggende boligbebyggelse. Foreslått bebyggelse vurderes ikke å være i tråd med bestemmelse §7.1d i kommuneplanens arealdel. Det vurderes også som uheldig at vegetasjon innenfor planområdet ikke kan bevares med foreslått utbygging. Foreslått utbygging vurderes å ville ha negative konsekvenser for naturmangfold og kulturmiljø.

Det er kun gjort mindre endringer i ordlyd til bestemmelser i etterkant av høring og offentlig ettersyn, og ikke noe som er vesentlig nok til å nødvendiggjøre ny høring og nytt offentlig ettersyn.

På bakgrunn av negative konsekvenser for naturmangfold og kulturmiljø, samt uttalelser fra fylkeskommune og naboer, mener kommunedirektøren at det er faglige grunner til at planforslaget ikke bør godkjennes før omfang på bebyggelsen reduseres.

Kommunedirektøren tilrår likevel at planen godkjennes. Når planen ble fremlagt planutvalget for utlegg til høring og offentlig ettersyn var kommunedirektørens innstilling at planen ikke skulle legges ut til høring og offentlig ettersyn, men at den skulle sendes tilbake til forslagsstiller med følgende føringer:

- Byggehøyde må reduseres ytterligere for å sørge for en bedre tilpasning til omliggende kulturmiljø.
- Fotavtrykk på bebyggelse må reduseres og avstand fra bebyggelse til tilliggende eiendommer må økes.
- Naturmangfold og eksisterende vegetasjon må i større grad hensyn tas.

Planutvalget besluttet i sak 5/25 at planforslaget skulle legges ut på høring og offentlig ettersyn uten overnevnte føringer. Kommunedirektøren anser dette som en prosessledende beslutning og det vurderes som politisk ønskelig at området bygges ut i henhold til planforslaget slik det ble lagt ut til høring og offentlig ettersyn. Kommunedirektøren tilrår derfor at planforslaget godkjennes.

Det foreligger ingen innsigelser mot planforslaget fra statlige eller fylkeskommunale myndigheter. Etter en samlet vurdering finner kommunedirektøren grunnlag for å anbefale at det fremlagte planforslaget godkjennes.

Vedlegg
1 Oversiktskart
2 Plankart datert 07.05.2024, sist revidert 25.09.2025
3 Reguleringsbestemmelser datert 07.05.2024, sist revidert 25.09.2025
4 Planbeskrivelse datert 07.05.2024, sist revidert 25.09.2025
5 ROS-analyse datert 07.05.2024
6 Konseptstudie/illustrasjoner datert 31.10.2023 og 02.11.2023
7 Illustrasjonsplan datert 17.10.2023
8 Sol- skyggediagram datert 30.10.2023
9 Mobilitetsplan datert 06.10.2023
10 Renovasjonsteknisk plan datert 07.05.24
11 Utredning av luftkvalitet datert 25.04.2024
12 Områdestabilitetsvurdering datert 13.04.2023
13 VA-vurdering datert 09.11.2023
14 Vurdering av naturverdier datert 16.06.2023, sist revidert 19.06.2023
15 Vurdering av trafikkstøy datert 31.05.2023
16 Forslagsstillers oppsumering og vurdering av merknader til høring og offentlig ettersyn datert 12.05.2025, sist revidert 25.09.2025
17 Sammenstilling av høringsuttalelser ved høring og offentlig ettersyn
18 Møtereferat Cicignon elevråd 27.10.2023

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Øvrige saksdokumenter i arkivsak 2014/5801.

Saksopplysninger
Bakgrunn for planarbeidet
Hensikten med planarbeidet er å legge til rette for bygging av boliger med tilhørende anlegg på gårds og bruksnummer 300/1228. Tomta har tidligere vært bebygget, men er i dag ubebygd. Det planlegges nå bygging av ca. 22 mindre leiligheter.

Forslagstiller: Kniplefjellet Eiendom AS
Plankonsulent: Børve Borchsenius Arkitekter AS

Overordnet planstatus
Fylkesplan for Østfold, Østfold mot 2050 (2018)

- Området er i fylkesplanen avsatt til nåværende tettsted.

Kommuneplanens arealdel (2023-2035)

- Arealet er avsatt til «fremtidig boligbebyggelse» (områdenavn B25) i kommuneplanens arealdel.
- Planområdet ligger innenfor sentrumsområdet i kommuneplanens arealdel.
- Planområdet omfattes av hensynssone H570 (bevaring av kulturmiljø) over Apenesfjellet og St. Croix. Planområdet omfattes også av hensynssone H310 - Ras og skredfare.

Gjeldende reguleringsplaner:

- Arealet inngår i «Reguleringsplan for Apenesfjellet», nasjonal arealplanID 3107 145, vedtatt 19.08.81. I denne planen er arealet avsatt til offentlig friområde (lek, park).

Beskrivelse av planområdet – eksisterende forhold
Planområdet omfatter eiendommen 300/1228, samt noe veigrunn i øst, på Apenesfjellet. Planavgrensning omfatter et areal på ca. 1,85 dekar som i dag er ubebygget, og fremstår som en naturtomt bevokst med trær og busker. Planområdet ligger sydvendt, med et terreng som stiger fra ca. kote 8 (ved Badehusveien) til ca. kote 17 i nord. Innenfor planområdet finnes det ask og alm, som begge er rødlistede treslag.

Nord og vest for planområdet ligger kvartalsstrukturer med tettstilt småhusbebyggelse, i hovedsak trehus med saltak. Planområdet er omfattet av hensynssone for kulturmiljø, og er del av det større kulturmiljøet på Apenesfjellet. Øst og sør for planområdet ligger Badehuset og Kulturhuset St. Croix. Disse bygningene er oppført i tegl, og har større skala/bygningsvolum enn øvrig omliggende bebyggelse. Dette området er definert som kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse. Planområdet er omgitt av SEFRAK- registrert bebyggelse.

Beskrivelse av planforslaget
Planforslaget legger til rette for bygging av boliger, og det foreslås at området reguleres til konsentrert småhusbebyggelse. Det reguleres også for tilhørende leke- og oppholdsareal som skal være allment tilgjengelig. Tilstøtende del av Sverres gate inngår i planområdet.

Mulighetsstudie viser 22 mindre leiligheter, de fleste med en grunnflate på 40-50 m^2 BRA. Bygningsmassen er formet omkring et adkomst-tun med henvendelse mot Sverres gate. Bygningsmassen har en oppbrutt volumoppbygging og saltaksformer. Skisserte bygningsvolumer har 2-3 etasjers høyde over terreng, og er mer høyreiste enn boligene i nabolaget. Det legges ikke opp til parkeringsplasser for boligene, med unntak av to plasser for bevegelseshemmede. Det forutsettes at besøkende som kommer i bil benytter allment tilgjengelige eller offentlige parkeringsplasser, for eksempel i Apenesfjellet. Sykkelparkering er sikret i tråd med krav i kommuneplanens arealdel. Den nordre delen av området (ca. 0,4 daa) planlegges opprettholdt som en «grønn lunge» – med tilrettelegging for lek og opphold.

Konsekvenser av planforslaget
Planforslaget vurderes å ha positive konsekvenser knyttet til effektiv og miljøvennlig arealutnyttelse. Det vurderes også å ha en positiv konsekvens for lek og rekreasjon innenfor planområdet.

Samtidig vurderes planforslaget å ha negative konsekvenser for kulturmiljø og naturmiljø.

Risiko- og sårbarhetsanalyse
Det er gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse i forbindelse med planarbeidet, og det er registrert følgende farer og sårbarhets- og risikoreduserende tiltak:

Store nedbørsmengder/urban flom - Det stilles krav om at overvannshåndtering skal inngå i teknisk plan som skal godkjennes av kommunen i forbindelse med utbygging. Det er i forbindelse med reguleringsarbeidet foretatt en vurdering som viser prinsippløsninger for flomveier og fordrøyning.

Trafikk - Reguleringsbestemmelser stiller krav om anleggsplan for å ivareta trafikksikkerhet i anleggsfase.

Støy - Vurdering fra akustiker konkluderer med nødvendige tiltak for å sikre forskriftsmessige støyforhold for planlagt arealbruk. Konklusjon i vurdering er videreført som krav i bestemmelsene til reguleringsplan.

Luftforurensning - Det stilles krav i bestemmelsene om at luftinntak plasseres og orienteres vekk fra forurensningskilde (hovedvei).

Forhold som kan påvirke omkringliggende områder - Bestemmelsene stiller krav om sprengningsplan som dokumenterer at grunn- og sprengningsarbeider gjennomføres på en måte som ikke medfører fare for ulykke eller skade på omgivelsene, inkludert eksisterende P-anlegg i grunnen under Apenesfjellet.

Samråd og medvirkningsprosess
Det ble varslet oppstart av planarbeid 11.02.2023. Det ble i denne forbindelse mottatt 10 merknader. Sammendrag av merknader med forslagstillers kommentarer er innarbeidet i kapittel 9 i planbeskrivelsen.

27.10.2023 ble det avholdt møte med elevrådet på Cicignon ungdomsskole. Referat fra møtet ligger vedlagt planforslaget.

Planforslaget ble sendt på høring og lagt ut til offentlig ettersyn i perioden 06.03.2024 - 28.04.2024.

Innkomne uttalelser ved høring og offentlig ettersyn
Det ble mottatt 10 uttalelser, hvorav 1 på vegne av 17 naboer, i forbindelse med høring og offentlig ettersyn. Forslagsstiller har laget en oppsummering og vurdering av merknader, som er vedlagt saken.

Under følger et sammendrag av temaer i uttalelser med forslagstillers kommentarer og kommunedirektørens vurdering.

Tilpasning til omliggende bebyggelse og kulturmiljø:
Et gjennomgående tema som også nevnes av Østfold fylkeskommune og naboer til planforslaget er utbyggingsvolumet, og hvordan det tilpasser seg omliggende bebyggelse og kulturmiljø. Naboer peker på at foreslått bebyggelse bryter markant med eksisterende småhusbebyggelse, og ber om at planforslaget bearbeides. De mener planforslaget tar for lite hensyn til kulturmiljøet på Apenesfjellet. De ber om at det gjøres tydeligere arkitektoniske grep for å styrke sammenhengen med nærområdet. Videre ber de om at det utarbeides supplerende illustrasjoner/dokumentasjon, som viser sammenstilling med eksisterende bygningsmiljø, og at skala og uttrykk bearbeides og eventuelt reduseres i volum. Østfold fylkeskommune mener at bygningshøydene er for store og at bygningsmassen er for kompakt i forhold til det sårbare kulturmiljøet på Apenesfjellet i bakkant, og mener det bør reduseres før planen vedtas. De viser til at planforslaget ligger innenfor hensynssone for

kulturmiljø og helt på kanten av NB!-området «Fredrikstad på vestsiden» som har nasjonal kulturminneverdi. Konkret mener de at den høyest liggende delen av bebyggelsen bør reduseres med en etasje, og at antall bygninger bør reduseres. De mener videre at det bør unngås lys fargesetting på bebyggelsen for å redusere landskapsvirkningen på bebyggelsen.

Forslagstillers kommentar: Forslagsstiller kommenterer at de har søkt å finne en balanse som ivaretar høy/effektiv arealutnyttelse i sentrumsområder, og som ivaretar hensyn til kulturverdier og kulturmiljø. De mener at foreliggende illustrasjoner gir en god fremstilling av hvordan planlagt utbygging vil fremstå mot omgivelser og nabolag. Forslagsstiller ønsker å opprettholde det foreslåtte utbyggingsvolumet. De bemerker videre at foreliggende illustrasjoner er volumstudier, det vil si at fasadeutforming, fargesetting, detaljering med mer skal bearbeides som ledd i videre prosjektering. Forslagstiller viser til at anbefaling om å unngå hvit farge på bygningseksteriør er drøftet med kommunen, og tas ikke til etteretning.

Kommunedirektørens vurdering: Kommunedirektøren deler mange av bekymringene fra både naboer og fylket, og mener planforslaget i for liten grad tilpasses omliggende bebyggelse og kulturmiljø. Etter kommunedirektørens vurdering burde høyder og volum vært redusert. Samtidig ble dette spørsmålet behandlet i forbindelse med førstegangsbehandling av planforslaget, og det vurderes dermed som politisk ønskelig å gå videre med den skisserte løsningen. Kommunedirektøren er for øvrig ikke enig med fylkeskommunen i at man bør unngå lys fargesetting på bebyggelsen. Det er vedtatt ved behandling av planinitiativet at bebyggelsen skal forholde seg til bebyggelsen på Apenesfjellet, og lys fargesetting er et grep for å tilpasse seg denne, ettersom bebyggelsen her i stor grad er hvit småhusbebyggelse.

<u>Naturverdier og naturmangfold:</u>
Østfold fylkeskommune mener området ikke bør bygges ned uten å ivareta naturmangfold innenfor planområdet. Nabo mener også at en større del av området må avsettes til en grønn lunge. Det vises til en «grønn plan» for området fra 2002 og forventninger i lokalsamfunnet.

Forslagstillers kommentarer: Forslagstiller viser til at det aktuelle området er vedtatt nyttet som byggeområde for bolig i gjeldende kommuneplan. Nordre del av planområdet skal ikke bygges ut – og eksisterende trevegetasjon her skal bevares. Det er utarbeidet notat med vurdering av naturverdiene i området. De viser også til at avbøtende tiltak for ivaretakelse av naturmangfold er videreført i reguleringsbestemmelser.

Kommunedirektørens vurdering: Kommunedirektøren er i stor grad enig med fylkeskommunen og naboer, og mener plangrepet vil ha negative konsekvenser for naturverdier innenfor planområdet. Samtidig var dette et vurderingspunkt ved førstegangsbehandling av planforslaget, og det vurderes dermed som politisk ønskelig at området bygges ut i henhold til planforslaget. En ytterligere ivaretakelse av naturverdier og naturmangfold vurderes ikke å være mulig uten å redusere utnyttelse betydelig, og man vil da sannsynligvis måtte endre hele utbyggingskonseptet.

<u>Trafikk:</u>
Naboer stiller seg skeptiske til den planlagte lave parkeringsdekningen innenfor planområdet, og mener utvikling uten parkeringsdekning er uheldig. De viser også til at ny bebyggelse vil medføre mer aktivitet og dårligere forhold for myke trafikanter. De ber om at det foretas en grundigere vurdering av parkeringsbehov, om at trafikksikkerhet utredes ytterligere, og at det tas høyde for «reelle behov» for biltilkomst og parkering. De viser også til konsekvenser for St. Croix huset.

Forslagstillers kommentar: Forslagsstiller anser at det er et godt tiltak å stimulere til redusert bilbruk, og at det sentrumsnære planområdet er godt egnet til «bilfrie boliger». De viser til at løsningen er i samsvar med kommuneplanen, som ikke krever opparbeiding av p-plasser for

boliger i dette området. Det vurderes videre at de planlagte boligene, som ikke har egen bil/parkering, i svært liten grad vil generere trafikk opp på Apenesfjellet. Det vises til at det allerede er etablert fortau og gangveiforbindelser forbi og inntil St.Croix og planområdet. Det vises for øvrig til at planforslaget krever dokumentasjon for hvordan trafikksikkerhet skal ivaretas i anleggsperiode.

Kommunedirektørens vurdering: Kommunedirektøren stiller seg i hovedsak bak forslagstillers vurdering. Området vurderes å være godt egnet for lav parkeringsdekning, som kan være positivt med tanke på miljømessig bærekraft. Planforslaget vurderes å legge opp til lav bilbruk, noe som vil begrense konsekvenser for omliggende veinett. Det er likevel forståelig at naboer har bekymringer rundt trafikk, parkeringssituasjonen og muligheter for villparkering.

Støy:
Statens vegvesen mener at sumstøy fra jernbane og vei burde vært vurdert/omtalt i planforslaget. De viser videre til at bestemmelse pkt. 2.3 for støy er for generell og at grenseverdier må tydeliggjøres med henvisning til tabell i retningslinje.

Østfold fylkeskommune redegjør for farer og ulemper ved støy, og fordelene med vegetasjonsbuffer mellom boliger og støykilde.

Forslagstillers kommentar: Forslagsstiller viser til støynotat utarbeidet av akustiker, som sier at støy fra jernbane er så marginal at vurdering av sumstøy ikke er relevant/nødvendig. Bestemmelse 2.3 revideres for å henvise til grenseverdier i retningslinjens tabell 2 på en tydeligere måte.

Forslagsstiller vurderer at støyproblematikk er forskriftsmessig håndtert og viser til foreliggende notat fra akustiker, samt plankart og reguleringsbestemmelser.

Kommunedirektørens vurdering: Kommunedirektøren stiller seg bak forslagstillers vurdering.

Parkeringsbestemmelse - ordlyd:
Statens vegvesen anbefaler at HC-parkering omtales som «P-plass for forflytningshemmede» i planens bestemmelser.

Forslagstillers vurdering: Forslagstiller endrer ordlyd i bestemmelse.

Kommunedirektørens vurdering: Tas til orientering.

Universell utforming:
Østfold fylkeskommune viser til at terreng og fallforhold i gate er utfordrende med hensyn til tilrettelegging for universell tilgjengelighet i utomhusområder. De mener at det likevel må stilles krav, gjerne bedre enn TEK 17. De ber videre kommunen vurdere om foreslåtte planløsninger med bebyggelse i inntil tre etasjer ivaretar hensynene i TEK 17, § 12-2.

Fylkeskommunen viser til bestemmelse 16.2 i kommuneplanens arealdel som stiller krav til minimum 0,1 parkeringsplasser for funksjonshemmede. De mener det er uheldig at antall parkeringsplasser for forflytningshemmede rundes ned, og anbefaler i stedet at antall boenheter reduseres til 20 eller færre, noe som vil kunne bidra til å ivareta flere av hensynene de påpeker i planområdet.

Eldrerådet og råd for personer med funksjonsnedsettelse forutsetter at universell utforming ivaretas i planarbeidet.

Forslagstillers kommentar: Forslagsstiller vurderer at det ikke kan gjøres noe for å endre fallforhold i gater og terreng på stedet – men at tilkomst til boliger og tilhørende

uteoppholdsareal er sikret i planen. De viser for øvrig til at beregning av nødvendig parkering for forflytningshemmede er gjort i samsvar med kommuneplanens bestemmelser.

Kommunedirektørens vurdering: Kommunedirektøren stiller seg bak forslagstillers kommentarer.

Leilighetsstørrelse:
Østfold fylkeskommune påpeker at leilighetenes størrelse påvirker bomiljøet, jo mindre, jo mer gjennomtrekk og jo mer utrygt oppleves bomiljøet. De mener det er uheldig dersom det legges til rette for boliger under 50 m² for å redusere krav til tilgjengelige boenheter til 50 %.

Forslagstillers kommentar: Forslagstiller forklarer at prosjektet er utviklet med moderate boligstørrelser og uten garasje, slik at det skal være mulig for «de med begrenset kjøpekraft» å skaffe seg eget bosted.

Kommunedirektørens kommentar: Kommunedirektøren slutter seg til forslagsstillers begrunnelse for planlagt leilighetsstørrelse, og ser ikke behov for å endre reguleringsplanen med tanke på dette.

Motstrid med reguleringsplan og behov for erstatningsareal:
Østfold fylkeskommune påpeker at det er motstrid mellom gjeldende reguleringsplan og kommuneplanen, og etterlyser en grundigere redegjørelse for dette. Fylkeskommunen savner også en redegjørelse av «Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging» punkt 5d) som sier at når det skal omdisponeres areal som i reguleringsplan er avsatt til fellesareal eller friområde som er i bruk eller er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning.

Forslagstillers kommentar: Forslagsstiller vurderer at reguleringsplanen det vises til er fra 1981, og anses å være utdatert, jf. planbeskrivelse pkt. 4.2.1. Det påpekes at det ikke har vært etablert noe offentlig eller privat fri- eller lekeområde innenfor planområdet og at planområdet ikke benyttes til lek eller opphold nå. De viser videre til at planområdet er vist med boligformål i gjeldende kommuneplan, og at det ligger inne i kommunens boligbyggeprogram. De viser videre til at det gjennom politisk behandling av planinitiativ og planforslag er bekreftet at kommunen ønsker utarbeidelse av en reguleringsplan som legger til rette for boligbygging i Badehusveien. Det påpekes også at planforslaget sikrer opparbeiding av en allment tilgjengelig lekeplass, slik at barn og unges muligheter for lek og opphold i planområdet blir vesentlig forbedret.

Kommunedirektørens vurdering: Kommunedirektøren stiller seg bak forslagsstillers kommentarer. Forhold til gjeldende reguleringsplan er vurdert i tidligere politiske behandlinger av planinitiativ og planforslag. Kommunen har tatt stilling til formålsendring ved behandling av kommuneplanens arealdel.

Forurensning og VA-løsning
Statsforvalter påpeker at «Fredrikstad avløpsrenseanlegg (FARA) må driftes i henhold til forurensingslovverket og gjeldende tillatelse før utbyggingen kan realiseres. Dette må i større grad tydeliggjøres i planen, blant annet gjennom rekkefølgebestemmelser.

Forslagstillers kommentar: Forslagstiller tar innspillet til orientering. Det er ikke hensiktsmessig å innarbeide rekkefølgekrav ettersom dette er forhold som sikres gjennom plan- og bygningslovens §27-2 og forurensingsforskrift.

Kommunedirektørens vurdering: Kommunedirektøren slutter seg til forslagsstillers kommentarer.

Barn og unges interesser:
Østfold fylkeskommune påpeker at det er vanskelig å vurdere kvaliteten på planlagt lekeplass innenfor planområdet, og konstaterer at den vil ligge tett opp mot nabobebyggelse, og at det vil kunne være behov for terrengbearbeiding. De påpeker at arealet ikke vil være synlig for flere av omliggende boliger, og at det derfor bør settes av andre arealer til lekeplass innenfor planområdet.

Østfold fylkeskommune mener at planforslaget overser betydningen av å sikre hensynet til barn og unge i området, spesielt siden kulturhuset St. Croix ligger ved siden av planområdet, og det vil være skolevei til Cicignon skole forbi planområdet. De mener mange barn og unge ferdes i området, og at det er mye henting og bringing i området, som vil kunne føre til uheldige situasjoner spesielt i anleggsperioden.

Forslagstillers kommentar: Forslagsstiller vurderer at hensyn til barn og unges interesser er godt ivaretatt. De viser til at planlagt lekeareal har en trafikksikker beliggenhet, og utstrekning som innfrir kommunale arealkrav og at detaljert opparbeiding av lekeplass vil bli ivaretatt i videre prosjektering. Planlagte boliger skal ikke gis garasje (prosjektet genererer med andre ord svært lite biltrafikk), og det er allerede etablert fortau og gangveiforbindelser forbi/inntil St.Croix og planområdet. Reguleringsplanen krever også dokumentasjon for hvordan trafikksikkerhet skal ivaretas i anleggsperiode.

Kommunedirektørens vurdering: Nye områder for lek vil måtte medføre reduksjon i foreslått bebyggelse. Kvalitetskrav og detaljeringsgrad på lekeareal vurderes som tilfredsstillende.

Fjernvarme:
Fredrikstad Fjernvarme AS opplyser om at tomten ligger innenfor konsesjonsområde for fjernvarme, og antar at tiltaket omfattes av tilknytningsplikt. Tiltakshaver oppfordres til å ta kontakt med Fredrikstad Fjernvarme i god tid før realisering.

Forslagstillers kommentar: Forslagstiller påpeker at reguleringsbestemmelser krever utarbeidelse av teknisk plan, inkludert dokumentasjon/redegjørelse for tilknytning til fjernvarme. Det er tatt inn bestemmelse vedrørende tilknytningsplikt og eventuelt fritak fra krav om tilknytning. Nødvendig dialog med fjernvarmeselskapet vil bli ivaretatt i forbindelse med videre prosjektering.

Kommunedirektørens vurdering: Kommunedirektøren stiller seg bak forslagstillers vurdering.

Sikkerhet og brann:
Østfold Fylkeskommune etterlyser redegjørelse for «spesielle tiltak for sikring av brann».

Forslagstillers kommentar: Forslagsstiller vurderer at konkrete og forskriftsmessige branntekniske løsninger vil bli presentert i forbindelse med videre prosjektering, og at tettstilt bebyggelse er «normalen» på Apenesfjellet/i en urban situasjon.

Kommunedirektørens vurdering: Behov for spesielle branntekniske løsninger forutsettes ivaretatt ved gjennomføring av plan, i samsvar med gjeldende forskriftskrav.

Plandokumentene:
Naboer har i sin tilbakemelding flere kommentarer til plandokumentene. De mener fremstillingen av kulturmiljø og verneverdig bebyggelse i planbeskrivelsen er misvisende, og henviser til kart som brukes under punkt 5.5. De mener dette gir et inntrykk av at planområdet ikke har kulturhistorisk verdi. De mener også at til tross for at planbeskrivelsen understreker betydning av tilpasning til kulturmiljøet fremstår dokumentasjonen utilstrekkelig og det etterlyses fotomontasjoner, snitt og vurdering av visuell påvirkning fra offentlige rom.

Forslagstillers vurdering: Forslagsstiller vurderer at det i planbeskrivelsens pkt. 4.1.2 og 5.5 er redegjort tilfredsstillende for avgrensing av områdene der kulturverdier skal hensyntas spesielt. Forslagsstiller vurderer at planbeskrivelsens pkt. 5.3. fanger «essensen» av kulturmiljøet på Apenesfjellet, og at det er redegjort for arkitektonisk utforming (og tilpasning) i beskrivelsens pkt. 6.3.

Kommunedirektørens vurdering: Forhold til kulturmiljø, og øvrig planmateriale vurderes å være tilstrekkelig for å vise potensiell planlagt bebyggelse og hvilke konsekvenser den vil kunne ha på nærområdet. Samtidig er det stor forståelse for at deler av planmateriale medfølgende reguleringsplan i mange sammenhenger vil fremstå som noe vanskelig å tolke, og at det alltids vil være fordelaktig med mer og tydeligere dokumentasjon.

Relevante bestemmelser
Saken er vurdert opp mot relevante bestemmelser i plan- og bygningsloven, nasjonale og regionale føringer, samt kommunale planer og retningslinjer

Konsekvenser for sosial bærekraft
Etablering av offentlig lekeareal/møtested vil kunne ha positive virkninger for den sosiale bærekraften på Apenesfjellet. Dersom det etableres et fortettingsprosjekt som går på bekostning av utsikt- og solforhold og uteoppholdsarealer, kan dette gi negative virkninger for den sosiale bærekraften i området.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Planforslaget medfører ingen direkte økonomiske konsekvenser for kommunen.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Barnehagekapasiteten i kommunen er presset, og det er kapasitetsutfordringer for skoler i sentrum og i de sentrumsnære områdene. Utbygging ved Badehusveien vil kunne medføre økt behov for barnehage- og skoleplasser i sentrumsområdet. Styrking av skolekapasiteten i sentrum vil kunne innebære kostnader for kommunen, men vil uansett være nødvendig som følge av vedtatt utbyggingsfordeling.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Planområdet ligger innenfor sentrumsområdet i kommuneplanen, med nærhet til kollektivknutepunkt, sentrumsfunksjoner og Apenesfjellet parkeringshus. Planforslaget legger ikke opp til parkering utover til bevegelseshemmede, og legger således opp til lav bilbruk. Planforslaget vil slik sett kunne ha en positiv innvirkning på miljømessig bærekraft.

Samtidig vil fortetting kunne gå ut over naturmangfold og grønne kvaliteter i nærområdet og dermed innebære negative virkninger for miljømessig bærekraft i byområdet. Dette ved at man bygger ned en sentrumsnær grønn lunge, samt fjerner rødlistede trær.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant i saken.

Vurdert for uttalelser i rådene
Det er mottatt uttalelser fra eldrerådet og råd for personer med funksjonsnedsettelse i forbindelse med høring og offentlig ettersyn.

Vurdering
En omdisponering av arealet vurderes å være i tråd med kommuneplanens arealdel og tidligere vedtak i saken. Det er positivt at det legges opp til et uteoppholdsareal innenfor planområdet i nord. Uteoppholdsarealet vil kunne være et positivt tilskudd for de nærmeste naboene til planforslaget, men vil kunne oppleves som noe privatisert for

allmenheten. Valget om å ikke legge til rette for parkering med unntak av parkering for bevegelseshemmede vurderes å være i tråd med kommuneplanens arealdel og overordnede føringer for areal- og transportplanlegging. Grepet vurderes å legge opp til lav bilbruk, og kan således være positivt for miljømessig bærekraft. Det er også positivt at terrenginngrep reduseres ved at det ikke legges opp til parkeringskjeller.

Høyder, fotavtrykk og tilpasning til tilliggende kulturmiljø
Kommunedirektøren er generelt sett positiv til fortetning i sentrumsområde, og ser verdien av opparbeidelse av leiligheter i kort gangavstand til byens servicetilbud. Tomtens beliggenhet vurderes å være godt egnet for en høyere fortetting. Samtidig vurderes planforslaget å legge opp til en utbygging som vil ha negative konsekvenser for kulturmiljø og tilliggende bebyggelse.

Planforslaget legger opp til bebyggelse som vil være høyere enn den omliggende. Planområdet ligger som en del av et eksisterende kvartal med frittstående eneboliger, og anses å inngå i et eksisterende småhusområde. Typologien vurderes dermed å være i strid med kommuneplanens arealdel ved at det legges opp til blokkbebyggelse. Bebyggelsen fremstår som massiv i forhold til øvrig bebyggelse innenfor kvartalet, og fører til begrensede solforhold og begrensede muligheter for uteopphold internt innenfor planområdet. Bebyggelse blir også liggende svært tett på eksisterende bebyggelse. Dette er spesielt problematisk i sør-vest hvor bebyggelsen ligger 4 meter fra tilliggende bolig. Her er det også tenkt etablert en sti mellom bebyggelsen, noe som vil kunne medføre ytterligere sjenanse for naboer.

Planområdet ligger innenfor hensynssone for kulturmiljø og er tilgrensende et NB!-område av nasjonal verdi. Det er gjort gode grep for å tilpasse seg det omliggende bygningsmiljøet, ved bruk av saltak, oppbrudd av bygningskropper og fargesetting. Samtidig vurderes bebyggelsen å være for høy og massiv, og arkitekturen for fremmed for å kunne regnes som tilpasset kulturmiljøet, og områdets nåværende karakter.

Naturmangfold og eksisterende vegetasjon
Planforslaget slik det nå foreligger, vil etter kommunedirektørens vurdering ha negative konsekvenser for miljø, grønnstruktur, og biologisk mangfold. Planen vurderes å påvirke eksisterende forekomster av ask og alm, som begge er rødlistede arter, og å utgjøre en forringelse for funksjonsområdet for fugl, og habitatet for insekter og mindre organismer. Eventuell bevaring av større trær vurderes ikke å være forenelig med utbyggingskonseptet som er valgt.

I henhold til naturmangfoldnotatet fra Multiconsult omfatter planområdet en av de få gjenværende restbiotopene med natur i byen. Området skiller seg fra nærliggende parklandskap ved å være preget av gjengroing og lite vedlikehold. Særlig den sørlige og sørøstlige delen av planområdet inneholder velutviklet spontan vegetasjon, som utgjør et variert økosystem med flere økologiske nisjer. Tett og variert vegetasjon med innslag av knekte og døde trær skaper flere gjemmesteder og mikrohabitat. Ask og alm er arter av stor forvaltningsmessig interesse. Både ask og alm er vurdert til sterkt truet i Norsk rødliste for arter 2021. Trærne og det naturlike grøntområdet de er del av utgjør en ressurs for befolkningen og naturmangfoldet på stedet. Verdien av slike områder vil med tiden bare øke, ettersom framtidig bystruktur blir tettere.

Store, eldre trær er viktige for en variert vegetasjonssammensetning, og tilfører kulturmiljøet tidsdybde. Kommunedirektøren mener at trærne komplementerer det overordnede kulturmiljøet, og gir disse en innramming som myker opp området, er estetisk god, og bidrar til trivsel.

Utover naturverdiene ivaretar grøntområdet viktige funksjoner med tanke på lokale miljøfaktorer, særlig luftkvalitet og støynivå. Med tanke på miljøproblemer knyttet til fortetting i støy og luftkvalitetsbelastede områder som St. Croix sier kommunens fortettingsstrategi følgende: «Fortettes disse områdene er det en fare for at man bygger seg inn i et problem og påfører fremtidige beboere en økt helseskaderisiko både som følge av forringet luftkvalitet og støybelastning.».

Forholdet til naturmangfoldlovens § 8-12 er vurdert i planbeskrivelsens kapittel 8.3. Kommunedirektøren stiller seg bak disse vurderingene.

Endringer i planforslaget etter høring og offentlig ettersyn
Det er i etterkant av høring og offentlig ettersyn ikke gjennomført store endringer i planforslaget. Det er på bakgrunn av innkomne uttalelser gjort mindre justeringer av ordlyd i bestemmelser knyttet til støy, fjernvarme og parkering.

Alternative løsninger
Planforslaget sendes tilbake til forslagstiller for følgende endringer:

- Byggehøyde reduseres for å sørge for en bedre tilpasning til omliggende kulturmiljø.
- Fotavtrykk på bebyggelse reduseres og avstand til nabobebyggelse økes.
- Naturmangfold og eksisterende vegetasjon hensyntas i større grad.

Konklusjon
Planforslaget har vært gjenstand for en omfattende og grundig vurdering etter høring og offentlig ettersyn. Justeringer som er foretatt anses ikke å være så vesentlige at det er nødvendig med nytt offentlig ettersyn.

På bakgrunn av negative konsekvenser for naturmangfold og kulturmiljø, samt uttalelser fra fylkeskommune og naboer, mener kommunedirektøren at det er faglige grunner til at planforslaget ikke burde godkjennes før omfang på bebyggelsen reduseres.

Kommunedirektøren tilrår likevel at planen godkjennes. Når planen ble fremlagt planutvalget for utlegg til høring og offentlig ettersyn var kommunedirektørens innstilling at planen ikke skulle legges ut til høring og offentlig ettersyn, men sendes tilbake til forslagsstiller med følgende føringer:

- Byggehøyde må reduseres ytterligere for å sørge for en bedre tilpasning til omliggende kulturmiljø.
- Fotavtrykk på bebyggelse må reduseres og avstand fra bebyggelse til tilliggende eiendommer må økes.
- Naturmangfold og eksisterende vegetasjon må i større grad hensyntas.

Planutvalget besluttet i sak 5/25 at planforslaget skulle legges ut på høring og offentlig ettersyn uten overnevnte føringer. Kommunedirektøren anser dette som en prosessledende beslutning og det vurderes som politisk ønskelig at området bygges ut i henhold til planforslaget slik det ble lagt ut til høring og offentlig ettersyn.

Det foreligger ingen innsigelser mot planforslaget fra statlige eller fylkeskommunale myndigheter.

Etter en samlet vurdering finner kommunedirektøren grunnlag for å anbefale at det fremlagte planforslaget godkjennes.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

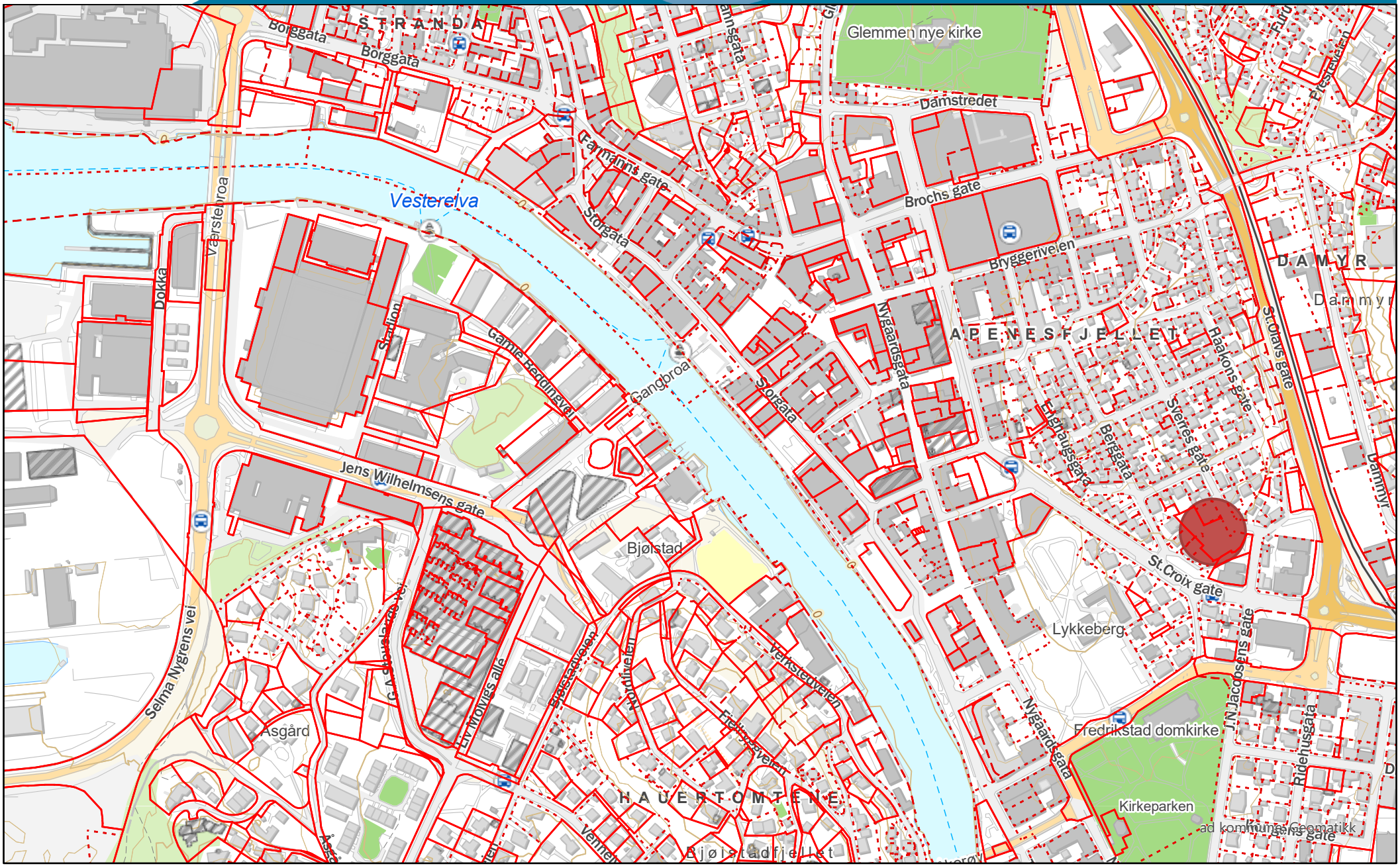

0 155 310 Meter

Målestokk 1:5 000

Dato 03.12.2024

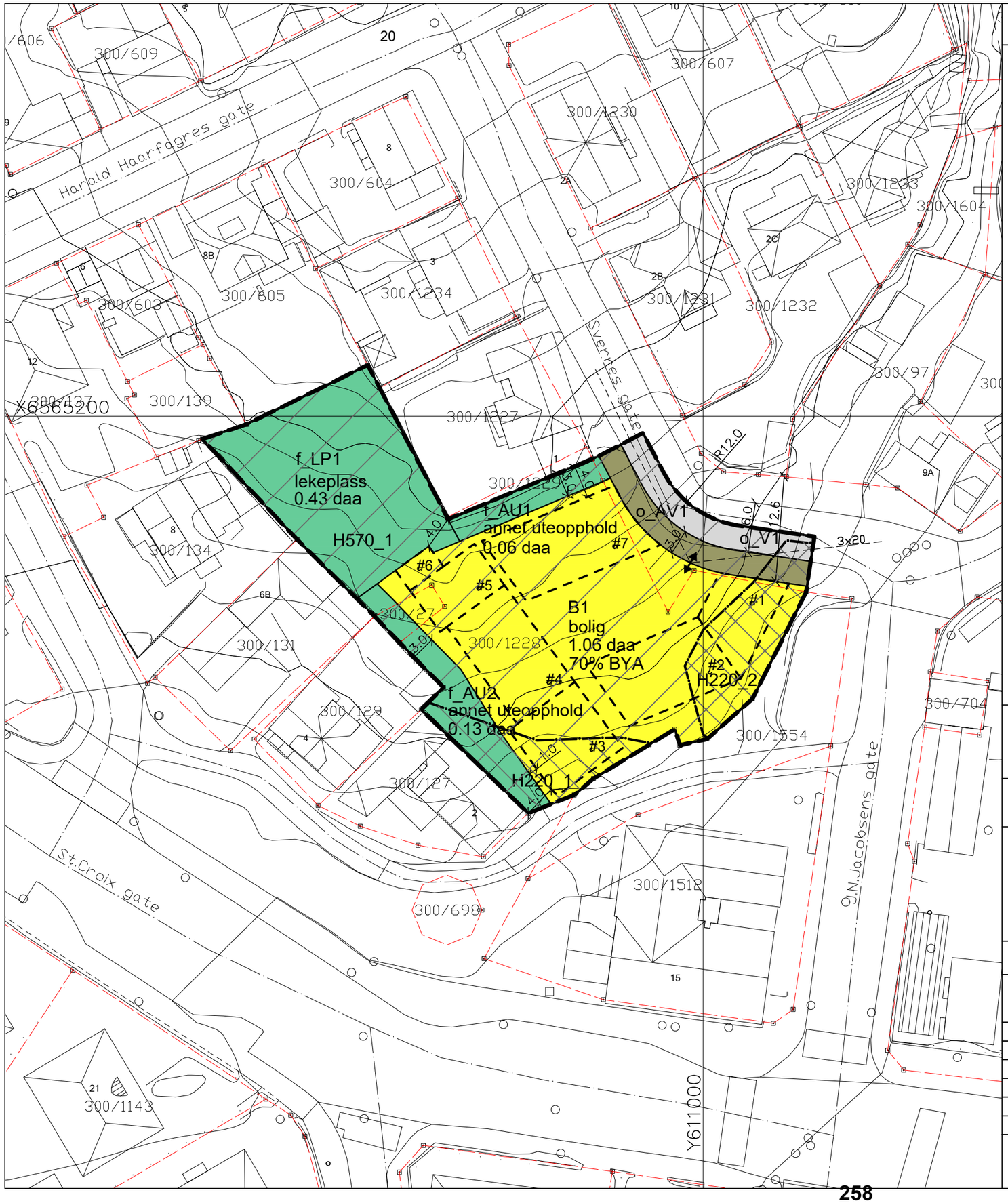

TEGNFORKLARING

PBL § 12.5 AREALFORMÅL

BEBYGGELSE OG ANLEGG
(PBL § 12-5-1)

- B — Boligbebyggelse-konsentrert småhusbebyggelse (1112)
- LP — Lekeplass (1610)
- AU — Anne uteoppholdsareal (1690)

SAMFERDSELSANLEGG OG TEKNISK INFRASTRUKTUR
(PBL § 12-5-2)

- V — Kjøreveg (2011)
- AV — Annen veggrunn - grøntareal (2019)

PBL § 12.6 § 11-8 HENSYNSSONER

STØYSONE
(PBL § 11-8a.2)

- H220 — Gul sone iht. T-1442, (H220_1 og H220_2)

SONE MED ANGITTE SÆRLIGE HENSYN
(PBL § 11-8c)

- H570 — Bevaring kulturmiljø, (570_1)

PBL § 12-7 BESTEMMELSESOMRÅDER

BESTEMMELSESOMRÅDER
(PBL § 12-7 nr. 2)

- # — Bestemmelsesområde, #1 til #7 (1)

STREKSYMBOLER MM.

- Planens begrensning
- Formålsgrense
- Frisiktlinje (1222)
- Grense for angitt hensynssone
- Grense for støysone
- Grense for bestemmelser
- Avkjørsel - både inn og utkjøring (1242)

Basiskart levert av Infoland 23.01.23
Kartgrunnlag - EUREF 89, UTM sone 32
Høydegrunnlag - NN2000

Planområdets areal: 1.85 daa
Ekvidistanse 1 m
Kartmålestokk 1:500 (A3)

0 5m 10m 15m 20m

N

FREDRIKSTAD
KOMMUNE

PlanID: 3107 1131

SAKSBEHANDLER:

Detaljregulering for Badehusveien, gbnr. 300/1228 m.fl.

MED TILHØRENDE REGULERINGSBESTEMMELSER

SAKSBEHANDLING IFLG. PLAN OG BYGNINGSLOVEN	SAKS-NR.	DATO	SIGN.
Revisjon			
Bystyrets vedtak:			
2. gangs behandling i Planutvalget			
Offentlig ettersyn fra 06.03.2025 til 28.04.2025			
1. gangs behandling i Planutvalget		27.02.2025	
Kunngjøring av planarbeid		11.02.2023	TS

Planen er utarbeidet av: BØRVE BORCHSENIUS Arkitektur siden 1889

www.borveborchsenius.no
5610-10, TS
07.05.24, sist revidert 25.09.2025

Detaljreguleringsplan for Badehusveien, gbnr. 300/1228 m.fl. Reguleringsbestemmelser

PlanID: 3107 1131
Saksnummer: 2014/5801

1. Generelt

1.1 Hensikten med planen

Hensikten med reguleringsplanen for Badehusveien er å legge til rette for bygging av boliger med tilhørende anlegg på gbnr. 300/1228. Nordre del av gbnr. 300/1228 skal opprettholdes ubebygd, og opparbeides som allment tilgjengelig areal for lek/uteopphold.
Reguleringsplanen ivaretar og balanserer hensyn til kulturverninteresser i og inntil planområdet - og hensyn til effektiv og miljøvennlig arealutnyttelse av dette sentrumsnære byggeområdet.

1.2 Avgrensing av planområdet

Planområdets utstrekning fremgår av plankart datert 07.05.2024

1.3 Arealformål (jfr. plan- og bygningslovens § 12-5)

Planområdet reguleres til følgende arealbruk:

Bebyggelse og anlegg – pbl §12-5 nr. 1	
- konsentrert småhusbebyggelse	B1
- lekeplass og oppholdsareal	LP1
- Annet uteoppholdsareal, gangsti	AU1, AU2
Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur – pbl §12-5 nr. 2	
- veg	V1
- annen veggrunn, grøntareal	AV1
Hensynssoner og bestemmelsesområder – pbl §§ 12-6 og 11-8	
- gul støysone	H220_1, H220_2
- hensyn kulturmiljø	H570
- bestemmelsesområder, byggehøyder	#1 - #7

2. Fellesbestemmelser for hele planområdet

2.1 Dokumentasjonskrav

Det kreves utarbeidelse av følgende dokumentasjon i forbindelse med søknad og gjennomføring av tiltaket, jf. rekkefølgekrav i pkt. 7:

2.1.1 Landskapsplan

Til søknad om tiltak skal det foreligge landskapsplan i målestokk min. 1/500. Planen skal vise:

- Bebyggelsens plassering, med kotehøyde angitt ved inngangsparti
- Terrengbehandling – eksisterende og planlagte kotelinjer
- Vegetasjon – eksisterende og planlagt
- Tiltak for naturmangfold, jf. pkt. 2.4
- Opparbeiding og møblering av felles leke- og oppholdsareal
- Gangsoner og kjøreareal, parkeringsløsning for bevegelseshemmede og sykkel
- Renovasjonsløsning

2.1.2 Teknisk plan

Til søknad om tiltak skal det foreligge teknisk plan som skal godkjennes av kommunen. Planen skal redegjøre for:

- Samferdselsanlegg
- Vann- og avløpsløsning
- Overvannshåndtering
- Anlegg for EL-forsyning
- Fjernvarmetilknytning

2.1.3 Plan for anleggsperiode

Til søknad om tiltak skal det foreligge en plan for gjennomføring av anleggsperioden. Planen skal redegjøre for:

- Riggareal
- Massehåndtering
- Løsning for fysisk skjerming av område LP1, slik at eksisterende vegetasjon i dette området ikke skades i anleggsperiode
- Trafikkavvikling og trafikksikkerhet for alle trafikantgrupper
- Tiltak for å begrense støy i anleggsperiode, jf. grenseverdier gitt i retningslinje T1442/2021 – herunder arbeidstid for anleggsvirksomheten
- Tiltak for å begrense støv i anleggsperiode

2.1.4 Sprengningsplan

Til søknad om igangsettingstillatelse skal det foreligge en plan som dokumenterer hvordan grunn- og sprengningsarbeid skal gjennomføres, slik at det ikke oppstår fare for personskade eller skade på naboeiendommer eller øvrige omgivelser. Fare for steinsprang i eksisterende p-anlegg i Apenesfjellet skal også vurderes. Sprengningsfaglig og geoteknisk kompetanse skal involveres i utarbeidelse av sprengningsplanen.

2.1.5 Allmenn ferdsel

Til søknad om midlertidig bruksrett/ferdigattest skal det foreligge tinglysning som hjemler allmenn rett til ferdsel i områder AU1 og AU2, samt allmenn rett til bruk av område LP1.

2.1.6 Naturmangfold

Redegjørelse for plassering av stammer etter store trær som felles, jf. pkt. 2.4.

2.2 Kulturminner

Dersom det under anleggsarbeider treffes på automatisk fredete kulturminner, eksempelvis i form av helleristninger, brent leire, keramikk, flint, groper med trekull og/eller brent stein etc., skal arbeidet øyeblikkelig stanses, og fylkeskommunens kulturvernavdeling skal varsles, jf. Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50, (Kulturminneloven) § 8.

2.3 Støy

Tabell 2 i støyretningslinje T-1442/2021 skal være førende for arealbruken i planområdet – sammen med supplerende bestemmelse gitt i pkt. 5.1.

2.4 Naturmangfold

- Trær i område LP1 skal bevares, i samsvar med føringer gitt i pkt. 3.2.
- Deler av stammer etter store, felte trær skal i samråd med fagkyndig anbringes slik at de kan fungere som levested for insekter, jf. pkt. 2.1.6.
- Det skal plasseres insekthoteller og fuglekasser i utomhusareal i planområdet. Insekthoteller og fuglekasser skal utformes og plasseres i samråd med fagkyndig – og skal fremgå av landskapsplan/redegjørelse til landskapsplan, jf. pkt. 2.1.1.
- Tiltak for å hindre spredning av fremmede arter skal planlegges og gjennomføres i samråd med fagkyndig – og skal fremgå av landskapsplan/redegjørelse til landskapsplan, jf. pkt. 2.1.1.

2.5 Luftkvalitet

Luftinntak til boliger skal plasseres og orienteres lengst mulig vekk fra RV110 og St. Croix gate.

2.6 Renovasjon

Renovasjonsløsning kal etableres i samsvar med gjeldende kommunal veileder og løsning vist i foreliggende renovasjonsteknisk plan. Løsningen skal dokumenteres nærmere ifm. søknad om tiltak, jf. pkt. 2.1.1.

2.7 Fjernvarme

Planområdet ligger innenfor konsesjonsområde for fjernvarme og skal tilknyttes fjernvarmen. Kommunen kan helt eller delvis gjøre unntak fra tilknytningsplikten der det dokumenteres at bruk av alternative løsninger for tiltaket vil være miljømessig bedre enn tilknytningen, jf. pbl. § 27-5 andre ledd.

3. Bebyggelse og anlegg (§ 12-5 nr. 1)

3.1 Konsentrert småhusbebyggelse, område B1

3.1.1 Arealbruk

Område B1 skal nyttes til oppføring av konsentrert småhusbebyggelse med mindre leiligheter. Bebyggelsen skal plasseres innenfor bestemmelsesområder #1 - #7 vist på plankartet, med følgende unntak:

- Terrasser og balkonger tillates anlagt innenfor formålsgrense. Søyler til balkong skal ha avstand min. 1m fra formålsgrense.
- Svalgang som forbinder bygg i bestemmelsesområder #2, #3, #4, #5 og #7 kan anlegges utenfor bestemmelsesområder, på bygningssider som er orientert mot gårdsrom i B1.

- Kjellerareal som ligger under terreng eller utvendig dekke kan anlegges utenfor avgrensing av bestemmelsesområder, men ikke utenfor formålsgrense.
- Boder, parkering for bevegelseshemmede, sykkelparkering og utendørs møblering tillates oppført/etablert i gårdsrom i område B1.

3.1.2 Arealutnyttelse

Maksimalt tillatt arealutnyttelse er angitt på plankartet.
Kjellerareal under terreng eller utvendig dekke skal ikke medregnes i BYA.

3.1.3 Terrengtilpasning

Mot tilstøtende boligeiendommer skal eksisterende terrengform i hovedsak opprettholdes, uten vesentlige inngrep. Nødvendige tiltak for fremføring av gangsti i områder AU1 og AU2 tillates. Nødvendige støttemurer under terrasser og nødvendig tilpasning for VA-anlegg tillates.

3.1.4 Bygningsutforming

Bygningsmassen skal gis samordnet utforming, med et moderne arkitektonisk uttrykk. Tilpasning til eksisterende bygningsmiljø skal vektlegges, jf. pkt. 5.2.

- Bebyggelsen skal gis en oppbrutt volumoppbygging, beslektet med skala i eksisterende bygningsmiljø.
- Bebyggelsen skal gis saltaksformer som er beslektet med tak i eksisterende bygningsmiljø.
- Trepanel skal være dominerende fasademateriale.
- Fasader skal gis fargesetting tilpasset eksisterende bygningsmiljø på Apenesfjellet. Hvit/lys fargesetting på bygningseksteriør skal være dominerende.
- Takflater skal gis materialbruk og fargesetting tilpasset eksisterende bygningsmiljø på Apenesfjellet. Teglfargete takflater skal være dominerende.

3.1.5 Byggehøyder

Byggehøyder på boligbygg skal trappes, jf. føringer for maksimalt tillatte gesims- og mønehøyder gitt i pkt. 6.

3.1.6 Adkomst og parkering

Område B1 skal gis gangadkomst fra Sverres gate, fra Badehusveien og fra område LP1.
Område B1 skal gis kjøreadkomst fra Sverres gate, som anvist på plankart.
Det skal etableres 2 biloppstillingsplasser dimensjonert for kjøretøy for bevegelseshemmede. De to plassene skal ha lademulighet. Min. 1 p-plass for bevegelseshemmede skal være i form av carport/garasje, integrert i boligbygg.
Det skal ikke etableres annen bilparkering enn parkering for bevegelseshemmede.
Det skal opparbeides min. 1 sykkelplass per boenhet <50m2 BRA, og min. 2 sykkelplasser per boenhet > 50m2 BRA.

3.2 Utendørs lekeplass og oppholdsareal, område LP1

Område LP1 skal nyttes til leke- og oppholdsareal. Området skal være felles for boligene i planområdet, og det skal være allment tilgjengelig.
Min. 100m2 av LP1 skal opparbeides som sandlekeplass.
Bevaring av eksisterende trevegetasjon i området skal vektlegges. Det tillates tynning og skjøtsel i samsvar med arealbruk vist i godkjent landskapsplan, jf. pkt. 2.1.1 og 2.1.3.

3.3 Annet uteoppholdsareal, gangstier, områder AU1 og AU2

Områder AU1 og AU2 skal være felles for boligene i planområdet, og de skal være allment tilgjengelige.

AU1 skal opparbeides med gangsti som forbinder Sverres gate og LP1.
AU2 skal opparbeides med gangsti som forbinder Badehusveien og LP1.
Sidearealer i områder AU1 og AU2 skal beplantes slik at arealene fremstår som grøntområder.

4. Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur (§ 12-5 nr. 2)

4.1 Kjørevei, område V1

Område V1 skal opprettholdes som del av offentlig kjørevei Sverres gate.

4.2 Annen veggrunn - grøntanlegg, område AV1

Område AV1 skal være offentlig, og skal opprettholdes som annen veggrunn – grøntanlegg, langs Sverres gate. Området skal tilrettelegges for snøopplag og overvannshåndtering, og kan i tillegg tillates nyttet til etablering av teknisk infrastruktur i grunnen, fordrøyningsmagasin i grunnen, samt oppstillingsplass for tømming av renovasjonsdunker.

5. Bestemmelser til hensynssoner (§§ 12-6, 12-7 og 11-8)

5.1 Støysoner H220_1 og H220_2 (§ 11-8 a)

I støysoner H220_1 og H220_2 tillates bygging av boliger, med tilpassede støytiltak:
Boliger skal utformes med soverom orientert mot stille side. Det kan unntaksvis, og for inntil 3 boenheter, tillates bruk av «dempet fasade» som erstatning for stille side.

5.2 Hensynssone kulturmiljø H570 (§ 11-8 c)

Av hensyn til bevaringsinteressene knyttet til det lokalt viktige kulturmiljøet skal det legges særlig vekt på en stedstilpasset utbygging, jf. pkt. 3.1.4.

6. Bestemmelser til bestemmelsesområder

6.1 Bestemmelsesområder for byggehøyder, #1-#7

Følgende føringer er gjeldende for byggehøyder innenfor bestemmelsesområdene:

Område	Maksimal gesimshøyde	Maksimal mønehøyde
#1	kote +15.2	kote +17.3
#2	kote +18.5	kote +20.7
#3	kote +18.5	kote +21.3
#4	kote +21.6	kote +23.8
#5	kote +21.6	kote +24.1
#6	kote +21.6	kote +23.0
#7	kote +18.4	kote +20.7

7. Rekkefølgebestemmelser

7.1 Før rammetillatelse

Til søknad om rammetillatelse skal det foreligge:

1. Landskapsplan. Kommunen kan tillate at komplett detaljering av planen avventes/utsettes til søknad om igangsettingstillatelse, jf. pkt. 2.1.1.
2. Teknisk plan, jf. pkt. 2.1.2.

7.2 Før igangsettingstillatelse

Til søknad om igangsettingstillatelse skal det foreligge:

1. Komplett landskapsplan, jf. pkt. 2.1.1.
2. Plan for anleggsperiode, jf. pkt. 2.1.3.
3. Sprengningsplan, jf. pkt. 2.1.4.
4. Tinglysning av rett til allmenn ferdsel i områder AU1, AU2 og LP1, jf. pkt. 2.1.5.
5. Dokumentert avtale om levering av fjernvarme / fritak fra tilknytningsplikt.

7.3 Før bebyggelse tas i bruk

Før det gis midlertidig brukstillatelse / ferdigattest til boliger i planområdet:

1. skal utomhusareal være opparbeidet i samsvar med godkjent landskapsplan, jf. pkt. 2.1.1. Ved ferdigstillelse i vinterhalvåret kan midlertidig brukstillatelse gis med premiss om at såing og tilplanting utsettes til kommende vekstsesong.
2. skal tekniske anlegg være etablert i samsvar med godkjent teknisk plan, jf. pkt. 2.1.2.

Børve Borchsenius Arkitekter AS, 07.05.2024
for Kniplefjellet Eiendom AS

Fredrikstad kommune

Planbeskrivelse
Detaljreguleringsplan for Badehusveien, gbnr. 300/1228 m.fl.

PlanID 3107 1131

07.05.2024, sist revidert 25.09.2025

Forslagsstiller: Kniplefjellet Eiendom AS

Innhold

1. Sammendrag s. 3

2. Bakgrunn s. 4

3. Planprosess s. 5

4. Planstatus og rammebetingelser s. 5

5. Beskrivelse av planområdet s. 9

6. Beskrivelse av planforslaget s. 16

7. Vurdering av behov for konsekvensutredning s. 23

8. Virkninger/konsekvenser av planforslaget s. 24

9. Merknader til varsel om oppstart av planarbeidet s. 27

10. Avsluttende kommentar s. 34

11. Vedleggsliste s. 35

1 Sammendrag

Hensikten med reguleringsplanen for Badehusveien er å legge til rette for bygging av boliger med tilhørende anlegg på gbnr. 300/1228. Tomta har tidligere vært tett bebygget, jf. utsnitt fra historisk kart (1930) s. 10. Det planlegges nå bygging av ca. 22 mindre leiligheter. Det antas at boligene vil ha særlig appell til unge / enslige / førstegangs-etablerere. Planområdets sentrumsnære beliggenhet gjør at beboere vil ha kollektiv- og servicetilbud i gangavstand. Boligkomplekset skal (med unntak av 2 HC-plasser) realiseres uten privat bilparkering. Nordre del av gbnr. 300/1228 skal opprettholdes ubebygd, og skal opparbeides som allment tilgjengelig areal for lek/uteopphold.
Planarbeidet er utført av plankonsulent Børve Borchsenius Arkitekter AS, på vegne av forslagsstiller Kniplefjellet Eiendom AS. Kniplefjellet Eiendom AS har opsjon på gbnr. 300/1228, som er i privat eie. Øvrig areal innenfor planområdet er del av kommunal veigrunn gbnr.300/27.

Planinitiativ for reguleringsarbeidet ble behandlet i planutvalgets møte 17.11.2022, sak 116/22. Planutvalget vedtok anbefaling om oppstart av detaljregulering – og premisser for planarbeidet. Ivaretakelsen av planutvalgets vedtak er omtalt i planbeskrivelsens pkt. 6.1.

Oppstartmøte om plansaken ble avholdt 05.01.2023. I referat etter møtet er det anført viktige planfaglige tema, som må belyses som ledd i videre arbeid. Blant disse er:

- Bebyggelsens utforming - hensyn til bygningsmiljø og kulturverninteresser
- Miljøhensyn– terrengstabilitet, støyforhold mm.
- Natur – hensyn til naturtyper og eksisterende vegetasjon

Det er som ledd i planarbeidet kontrahert fagbistand til vurdering/ivaretakelse av

- Områdestabilitet
- Støyforhold
- Naturmangfold
- Flomveier / overvannshåndtering

Utredning/ivaretakelse av planfaglige tema er nærmere omtalt i planbeskrivelsen og vedlagte rapporter. ROS-analyse følger som vedlegg til planforslaget.
Planlagt arealbruk er i samsvar med kommuneplanens arealdel, som viser arealbruk «fremtidig boligbebyggelse» for bnr. 1228.

Planarbeidet er gjennomført i dialog og samråd med administrasjonen i Fredrikstad kommune.
Det er konkludert med at det ikke er behov for inngåelse av utbyggingsavtale i forbindelse med plansaken.

Reguleringsarbeidet / planlagte tiltak vurderes ikke å utløse krav om konsekvensutredning, jf. pkt. 7 i planbeskrivelsen.

Hensynet til kulturverninteresser og hensynet til effektiv og miljøvennlig arealutnyttelse i Sentrumsområdet vurderes (i tillegg til planutvalgets vedtak) å være «de to sentrale hensyn» i denne plansaken. Begge hensyn er viktige/tungtveiende – og de vurderes å være til dels motstridende.
Forslagsstiller har arbeidet for at foreliggende planforslag på en god måte balanserer hensyn til:

- planutvalgets tidligere vedtak
- hensyn til kulturmiljø / verneinteresser
- hensyn til miljøvennlig og effektiv areal- og transportplanlegging

Kommunens planavdeling har ifm. drøftingsmøter signalisert at de vurderer at prosjektet har et for stort utbyggingsvolum Forslagsstiller deler ikke denne vurderingen.

2 Bakgrunn

Arbeid med utvikling/regulering av eiendommen gbnr. 300/1228 har pågått i flere år – og i flere omganger – i regi av grunneier. Disse arbeidene har av ulike årsaker blitt avbrutt/stilt i bero.

Det foreliggende forslaget til detaljregulering for Badehusveien er utarbeidet på vegne av Kniplefjellet Eiendom AS, som har opsjon på kjøp av gbnr. 300/1228. Kniplefjellet Eiendom AS ønsker å legge til rette for boligbygging – i samsvar med arealbruken som er vedtatt i kommuneplanens arealdel. Den aktuelle eiendommen har tidligere vært tett bebygget, jf. figur 7b, s. 10.
Børve Borchsenius Arkitekter AS har bistått Kniplefjellet Eiendom AS i plansaken – som plankonsulent, og som arkitekt for foreliggende konseptstudie / illustrasjoner.

Planinitiativ for reguleringsarbeidet ble behandlet i planutvalgets møte 17.11.2022, sak 116/22. Planutvalget vedtok anbefaling om oppstart av detaljregulering – og premisser for det videre planarbeidet.

figur 1 – Illustrasjonsplan, planlagt utbyggingskonsept

3 Planprosess

Planprosessen er gjennomført i samsvar med plan- og bygningslovens krav – med følgende milepæler:

- Planinitiativ, oversendt til Fredrikstad kommune, 03.03.2022
- Behandling av planinitiativ i planutvalget, 17.11.2022
- Oppstartmøte for plansaken, 05.01.2023
- Varsling om oppstart av planarbeid, 11.02.2023
- Utarbeiding av planforslag og utbyggingskonsept
- Drøftingsmøte med kommuneadministrasjon, 17.08.2023
- Møte med elevrådet, Cicignon skole 27.10.2023
- Overlevering for kommunal behandling, 08.02.2024

Det tas sikte på et åpent drøftings-/orienteringsmøte om plansaken - når planforslag og illustrasjoner av planlagt utbyggingskonsept foreligger, og planforslaget er lagt ut til offentlig ettersyn.

4 Planstatus og rammebetingelser

Relevante planer og retningslinjer er omtalt nedenfor:

4.1 Overordnede planer

4.1.1 Fylkesplan for Østfold – «Østfold mot 2050»

Fylkesplanens arealstrategi tar sikte på en langsiktig, forutsigbar og god arealforvaltning. Samordnet planlegging skal resultere i:

- Bedre klima- og miljøforvaltning
- God forvaltning av naturressurser, kulturminner og kulturlandskap
- Hensiktsmessig infrastruktur
- Styrking av fylkets konkurranseevne

4.1.2 Kommuneplanens arealdel

I kommuneplanens arealdel (vedtatt 15.06.2023) er gbnr. 300/1228 vedtatt nyttet som byggeområde for bolig, jf. figur 2. Kommuneplankartet viser i tillegg hensynssone H570 (bevaring av kulturmiljø) over planområdet – og over Apenesfjellet. Areal sør for planområdet er også avmerket som hensynssone H570, jf. pkt. 5.5.

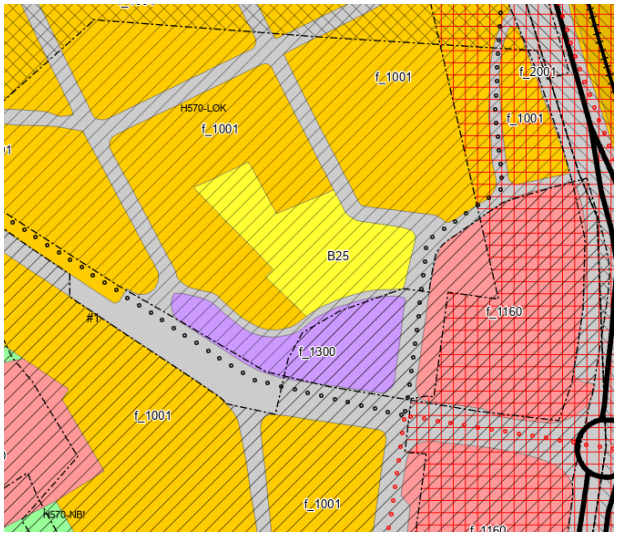

figur 2– utsnitt fra kommuneplanens arealdel

I vedlegg til kommuneplanens bestemmelser er det redegjort for Apenesfjellets verdi som et «Lokalt viktig kulturmiljø»:

> *«Trehusbebyggelse på en kolle i sentrum fra årene rett før og rett etter århundreskiftet 1900. Rutenett av gater med utsyn over byen. Både små enkle boliger og større villaer. Kvartaler som er bygget opp av mindre tomter med både frittstående bygninger og lukket kvartalsstruktur. De mange uthusene utgjør en viktig del av bebyggelsen…..»*

I kommuneplanens bestemmelser pkt. 13 er det bl.a. gitt følgende føringer for tiltak i hensynssoner for kulturmiljø:

> *«Tiltak etter plan- og bygningsloven skal ikke forstyrre eller forringe de historiske, arkitektoniske eller andre kulturhistoriske kvaliteter som knytter seg til verneverdige bygninger eller bygningsmiljø. Tiltak må ivareta bebyggelse i byggehøyder, målestokk, uttrykk og møtet mellom gammelt og nytt…..»*

4.1.3 Kommunedelplan for klima 2019-2030

Sammendrag av kommunedelplanens mål og strategier:

SLIK VIL VI HA DET	SLIK GJØR VI DET
Innen 2030 skal klimagassutslippene være redusert med minst 60 prosent, sammenliknet med 2016.	1. Innbyggere og næringsliv inviteres med i omstillingen til lavutslippssamfunnet.
Fredrikstad skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null klimagassutslipp innen 2050 ved både kraftig å redusere utslippene og øke CO_2-opptakene i Fredrikstad.	2. Det legges til rette for at ny teknologi, nye forretnings-modeller og klimavennlige løsninger testes ut og tas i bruk. 3. Det utvikles minst ett stort klima-spydspissprosjekt som blir lagt merke til og som skaper engasjement for nye klimaløsninger. 4. Fredrikstad kommune går foran, kutter egne utslipp og har medarbeidere som tar i bruk hele handlingsrommet for å redusere utslippene av klimagasser.
Fredrikstad skal bidra til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050.	5. For å styrke det strategiske klimaarbeidet skal Fredrikstad kommune utarbeide klimabudsjett for å sikre at klimaplanen følges opp og at målsettingene nås. 6. Fredrikstad kommune bruker eierstyring og andre økonomiske virkemidler for å fremme klimavennlige løsninger og øke farten i omstillingen til lavutslippssamfunnet. 7. Fredrikstad kommune skal utforske mulighets-rommet for karbonnegative utslipp.

4.1.4 Kommunedelplan for kultur 2019-2030

En av flere strategier i Kommunedelplan for kultur er følgende:

- Styrke innsatsen for en bærekraftig byutvikling som ivaretar byens kulturhistoriske egenart, slik at både gode bymiljøer og bomiljøer bevares og mangfoldige byrom som er gode å oppholde seg i utvikles.

4.1.5 Sykkelhovedplan for Fredrikstad - 2016

Planen er en overordnet temaplan, som viser ambisjonen og prinsippene for hovedveinett for sykkel, uten å være juridisk bindende. Sykkelplanen viser trasè for *«Blandet sykkel/bil»* på strekningen inntil/forbi planområdet (blå linje i J. N. Jacobsens gate).
Trasè for *«eget anlegg, sykkel»* går i St. Croix gate, like sør for planområdet.

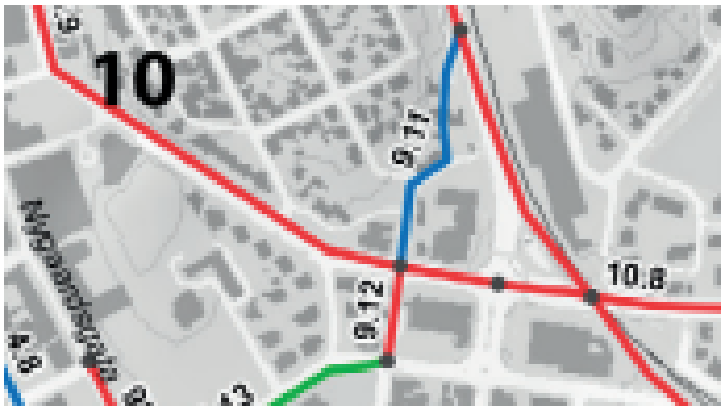

Figur 3 – Utsnitt fra Sykkelhovedplan

4.1.6 Overvannsrammeplan - 2007

Målsettingen med overvannsrammeplanen er å skape en bevissthet blant kommunale og private utbyggere om overvannsproblematikk og overvannshåndtering etter moderne idèer om bærekraftige prinsipper.

4.1.7 Kommunedelplan for Aktive Liv - 2017

Kommunedelplanen skal bidra til bevissthet og kunnskap om nasjonale, regionale og kommunale føringer for idrett, fysisk aktivitet, friluftsliv og friluftsområder, samt kunnskap om juridiske rammebetingelser og økonomiske virkemidler.
Planen er ikke juridisk bindende, men vil være et verktøy i saksbehandling for innhenting av kunnskap og være retningsgivende i andre juridisk bindende planer (f.eks. kommuneplanen).

4.2 Gjeldende reguleringsplan

4.2.1 Reguleringsplan for Apenesfjellet, planID 3107 145

Planområdet omfattes av reguleringsplan for Apenesfjellet, som ble vedtatt i 1981. Planen viser arealbruk *«Friområde»* over hoveddel av planområdet, jf. figur 4. Denne arealbruken er en annen enn den arealbruken som er vedtatt i gjeldende kommuneplan (jf. figur 2). Planlagte tiltak (boligbygging) utløser dermed krav om omregulering – i samsvar med kommuneplanens bestemmelser pkt. 1.2:

> *«Der motstriden gjelder forhold som berører omgivelsene i en slik grad at tiltaket bør undergis en helhetlig vurdering, vil en gjennomføring av tiltaket utløse krav om ny planprosess/omregulering.»*

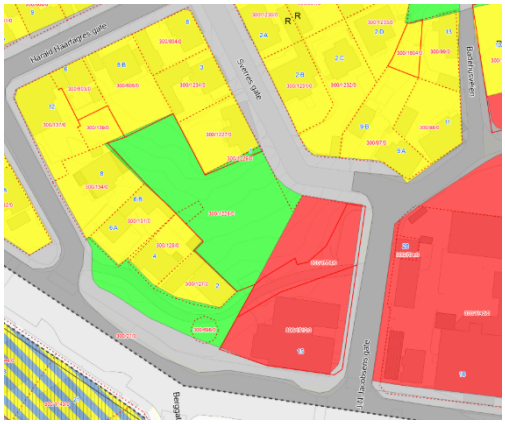

figur 4 – utsnitt fra gjeldende reguleringsplan

4.3 Statlige planretningslinjer

4.3.1 Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal, og transportplanlegging - 2014
Planlegging av arealbruk og transportsystem skal fremme samfunnsøkonomisk effektiv ressursutnyttelse, god trafikksikkerhet og effektiv trafikkavvikling. Planleggingen skal bidra til å utvikle bærekraftige byer og tettsteder, legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling, og fremme helse, miljø og livskvalitet.
Utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer. I henhold til klimaforliket er det et mål at veksten i persontransporten i storbyområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange.

4.3.2 Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning - 2018
Kommunene, fylkeskommunene og staten skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene.

4.3.3 Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen - 1995
Krav til fysisk utforming skal vies spesiell oppmerksomhet:
Arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare.

4.3.4 Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging, T-1442 - 2021
Formålet med retningslinjen er å legge til rette for en langsiktig arealdisponering og planlegging av det fysiske miljø som fremmer trivsel og bokvalitet, forebygger helsekonsekvenser av støy, samt ivaretar og utvikler gode lydmiljøer og stille områder.

5 Beskrivelse av planområdet

5.1 Beliggenhet og utstrekning

5.1.1 Beliggenhet

Planområdet ligger sentrumsnært, like på nordside av Badehusveien og Badehuset - i søndre ende av Apenesfjellet - på nordside av St. Croix gate – og vest for Kulturhuset St. Croix.

- 150m nord for Domkirkeparken
- 450m nordvest for jernbanestasjonen
- 200m nordøst for Rådhuset

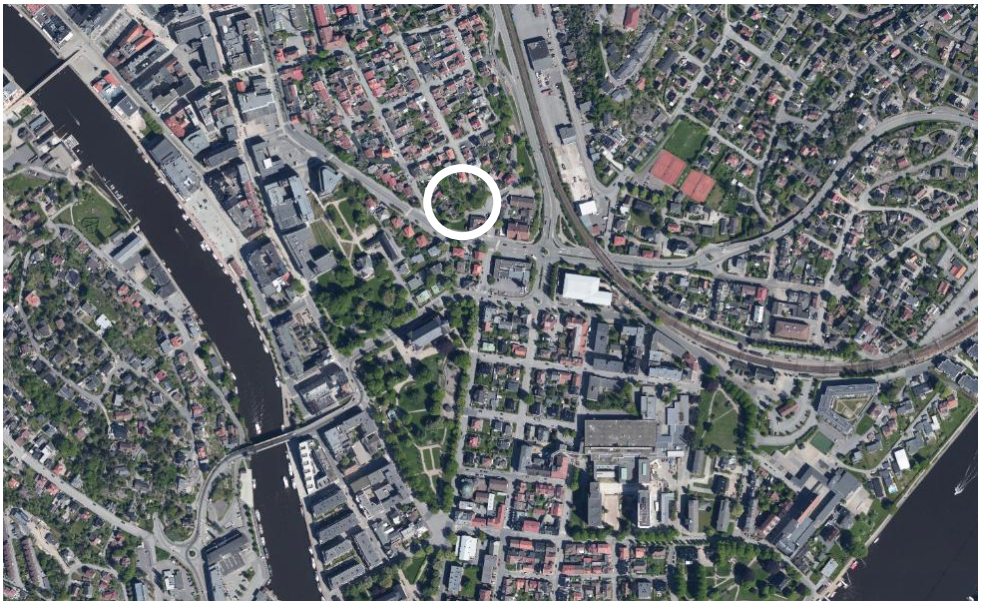

figur 5 – flyfoto, med markering av planområdets beliggenhet

5.1.2 Planområdets avgrensning og størrelse

Planområdet har utstrekning 1.85 daa. og omfatter gbnr. 300/1228, samt noe veigrunn i øst (tilstøtende del av Sverres gate).

figur 6 – kartutsnitt som viser avgrensing av planområdet

5.2 Arealbruk i / omkring planområdet

Planområdet er ubebygget, og fremstår i dag som naturtomt – bevokst med trær og busker. Området er ikke tilrettelagt for opphold eller ferdsel, og bærer heller ikke preg av slik bruk. Historisk kart (1930) dokumenterer at planområdet tidligere har vært tett bebygget, jf. fig 7b.

Planområdet ligger i sørenden av «åsformasjonen» Apenesfjellet, som er bebygget med boliger. Like sør og øst for planområdet ligger «Badehuset» - som i dag nyttes til kontor-/næringsformål - og Kulturhuset St. Croix – som bl.a. nyttes til konserter/opptredener, og aktivitetstilbud for barn og unge.

Parkeringsplasser for virksomheten i Badehuset / avgiftsbelagt parkering er etablert i utomhusareal like sør for planområdet. Hovedgatene St. Croix gate og St. Olavs gate (rv110) passerer hhv. ca. 50m sør for / ca. 100m øst for planområdet.

figur 7a – flyfoto, dagens situasjon

figur 7b – utsnitt fra historisk kart, 1930

5.3 Stedskarakter

Eksisterende bebyggelse på Apenesfjellet består av kvartalsstrukturer med tettstilt småhusbebyggelse – i hovedsak trehus med saltak. Det ruteformete gatenettet oppe på Apenesfjellet bidrar til å gi strøket «karakter og struktur». Jf. figur 7 og pkt. 4.1.2.
Badehuset og Kulturhuset St. Croix ligger på terrengflate like inntil terrengformasjonen Apenesfjellet. Disse bygningene er oppført i tegl, har større skala/bygningsvolum – og utgjør en tydelig kontrast til bygningsmiljøet på Apenesfjellet.

5.4 Landskap

5.4.1 Topografi og landskap

Planområdet ligger sydvendt, med et terreng som stiger fra ca. kote 8 (ved Badehusveien) til ca. kote 17 i nord. Oppe på Apenesfjellet danner terrenget et «platå», som ligger på ca. kote 21-23. Den høyereliggende delen av planområdet har i noen grad utsikt til/eksponering mot det omkringliggende bylandskapet.

figur 8– Utsikt fra St. Croix gt. mot Badehuset/Badehusveien. Apenesfjellet og planområdet i bakgrunn. Foto: Google Earth.

5.4.2 Solforhold

Planområdet ligger solrikt – med sydvendt terrengform.

5.5 Kulturminner og kulturmiljø

Det er knyttet verneinteresser til planområdet og Apenesfjellet, jf. pkt. 4.1.2. Det er i tillegg knyttet nasjonale verneinteresser til «NB-området» *K255 Fredrikstad Vestsiden*. Planområdet for Badehusveien ligger utenfor nordre avgrensing av NB-området, som bl.a. er omtalt med følgende:

> *«K255: Fredrikstad Vestsiden - Kulturmiljø av nasjonal interesse*
> *Bebyggelsen i området utgjør et representativt utsnitt av norsk arkitekturhistorie i tiden fra andre halvdel av 1800-tallet og fram til andre verdenskrig. Bygningene er til dels av svært høy kvalitet, er lite endret, og er i stor grad tegnet av noen av landets ledende arkitekter på den tid da de ble oppført. Området består av mindre miljøer med relativt homogent utrykk, og der regulering og utomhusanlegg bygger opp under og kompletterer helheten. Denne helheten i bymiljøet er av nasjonal interesse.»*

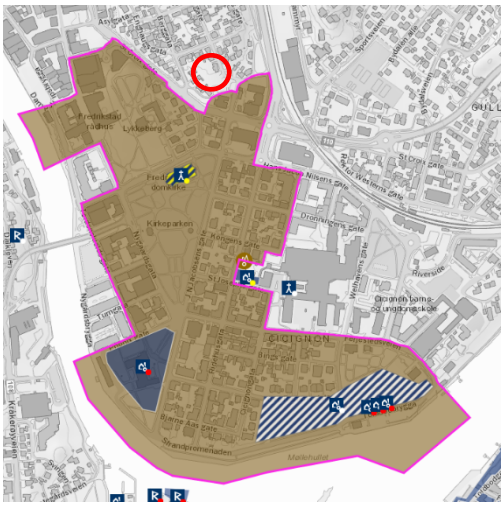

figur 9 - Avgrensing av «NB-området Fredrikstad Vestsiden». Planområdet markert med rød sirkel i nord.

5.6 Naturverdier

Rapport fra biolog - med kartlegging og vurdering av naturverdiene i området - følger vedlagt. I rapporten slås det fast at det finnes rødlistete treslag ask og alm i planområdet, og at det er registrert rødlistete fuglearter i influensområdet (utenfor planområdet). Rapport fra biolog konkluderer med forslag til tiltak for bevaring/styrking av naturmangfoldet.

5.7 Rekreasjonsverdi/rekreasjonsbruk, uteområder

Planområdet er i dag en tilgrodd, privat eiendom, som ikke nyttes til lek, rekreasjon eller opphold. Planområdet - og spesielt den øvre/nordre delen, som ligger skjermet mellom omkringliggende boligeiendommer – vurderes derimot å være velegnet til tilrettelegging for slik bruk.

5.8 Trafikale forhold

5.8.1 Kjøreatkomst

Naturlig kjøreadkomst til planområdet er via Sverresgate, som tangerer planområdet i øst. Planområdet ligger også inntil Badehusveien, og har tidligere hatt kjøreatkomst herfra. Badehusveien er smal, og er i dag skiltet som GS-vei – men veien nyttes samtidig/likevel som kjøreatkomst til to tilstøtende boligeiendommer + p-anlegg ved Badehuset.

5.8.2 Trafikkbelastning

Gatenettet på Apenesfjellet er uten gjennomgangstrafikk, siden gatene er stengt (for biler) mot bysenteret, og bare kan nås sydfra - via Berggata eller Sverresgate. Gatene på Apenesfjellet betjener til sammen ca. 100 boliger, og har dermed lav/liten trafikkbelastning (gjennomsnittlig 4 turer/bolig = ÅDT ca. 400 for gatenettet til sammen).

5.8.3 Ulykkessituasjon

På vegvesenets innsynsside *«vegkart.atlas»* er det i perioden 2004-2023 registrert 7 trafikkulykker i den delen av St. Croix gate der gående/syklende normalt vil krysse på vei til/fra planområdet. 6 av ulykkene skjedde i perioden 2004-2008, den siste i 2017. Ingen av disse ulykkene involverte gående eller syklende. Det er ikke registrert ulykker i gatenettet på Apenesfjellet.

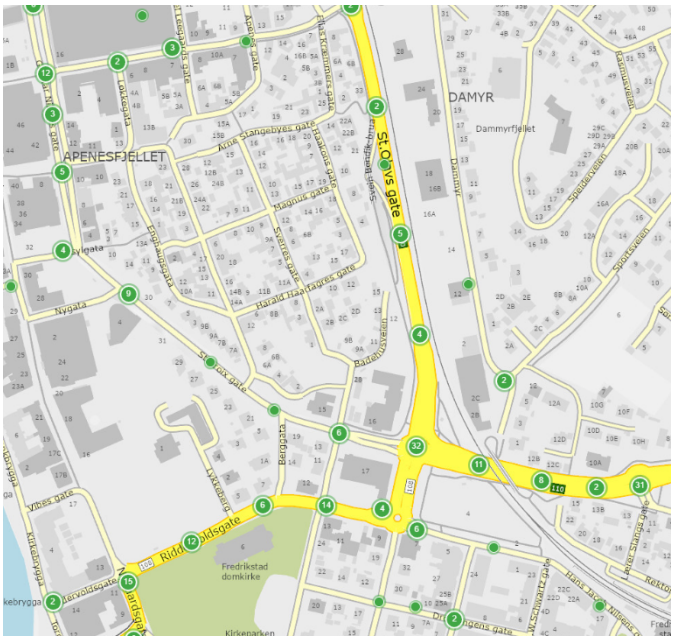

figur 10 – Registrerte trafikkulykker, fra «vegvesen.atlas»

5.8.4 Kollektivtrafikk

Kollektivtilbud ligger i gangavstand:

- Bussholdeplass i St. Croix gate, ca. 50m
- Buss- og taxiterminal i sentrum, ca. 400m
- Jernbanestasjon, ca. 450m

5.8.5 Sykkelveier

Planområdet ligger inntil sidearm (blandet trafikk) i sykkelveinettet i Fredrikstad. Hovedtrasèer for sykkel passerer nær planområdet - i St. Croix gate (separat sykkelfelt) og langs St. Olavs gate (GS-vei), jf. pkt. 4.1.5.

5.8.6 Gangforbindelser

Planområdet har gangforbindelse til Sverres gate i øst og Badehusveien i sør. Badehusveien er en gangvei, som samtidig nyttes som kjøreadkomst til tilstøtende eiendommer og p-areal. Sverres gate har blandet trafikk – i likhet med en stor del av gatenettet på Apenesfjellet. Gangforbindelse i J. N Jacobsens gate (øst for planområdet) går delvis på fortau, og delvis i gate/bak p-plass. Det er etablert fortau / GS-forbindelser langs gatenettet videre ut i byområdet, jf. vedlagt mobilitetsplan.

5.8.7 Parkering

Offentlige/allment tilgjengelige p-plasser ligger i gangavstand, bl.a.:

- P-plass nord for St. Croix Kulturhus – 75m
- P-anlegg i grunnen under Apenesfjellet – 200m

5.8.8 Trafikksikkerhet

Gitt den lave trafikkbelastningen, det oversiktlige gatenettet, lave fartsgrenser (30km/t) og vegvesenets ulykkesstatistikk, vurderes trafikksikkerheten på Apenesfjellet å være tilfredsstillende - for alle trafikantgrupper. Det bemerkes samtidig at etablerte parkeringsløsninger på kommunale eiendommer ved Badehuset og inntil J. N. Jacobsens gate ikke er optimale – siden de medfører rygging ut i gangvei og ut i gate med blandet trafikk.

Hovedgater som leder til/fra sentrum og øvrige byområder har større trafikkbelastning, og fartsgrense 50 km/t på strekningen forbi planområdet. Det er etablert fortau langs disse gatene – fra Badehusveien/ j. N. Jacobsens gate. Trafikksikkerhet i de nærmeste gatene vurderes også å være tilfredsstillende, jf. pkt. 5.8.3.

5.9 Barns interesser

I dagens situasjon vurderes planområdet i liten grad å berøre barn og unges interesser. Jf. pkt. 5.7.

5.10 Sosial infrastruktur

Nærmeste skole er Cicignon barne- og ungdomsskole, som ligger ca. 600m sydøst for planområdet. Skoleveien fra planområdet går langs bygater med fortau og via fotgjengerundergang under St.Croix-krysset. Kirkeparken - ca. 150m sør for planområdet - er et stort, sammenhengende parkareal, tilrettelagt for rekreasjon, opphold og lek. Idrettsanlegg med fotball- og tennisbaner ligger på motsatt side av rv110 – ca. 300m unna. Barnehagene St. Hansfjellet, Speiderfjellet, Kjæråsen og Barnas stasjon ligger i gangavstand fra planområdet. Det finnes i tillegg mange barnehager utenfor bysenteret, jf. figur nedenfor.

Planområdet ligger i umiddelbar nærhet til ulike kulturtilbud ved St- Croix – huset, og i gangavstand fra div. ulike kulturtilbud i bysenteret.

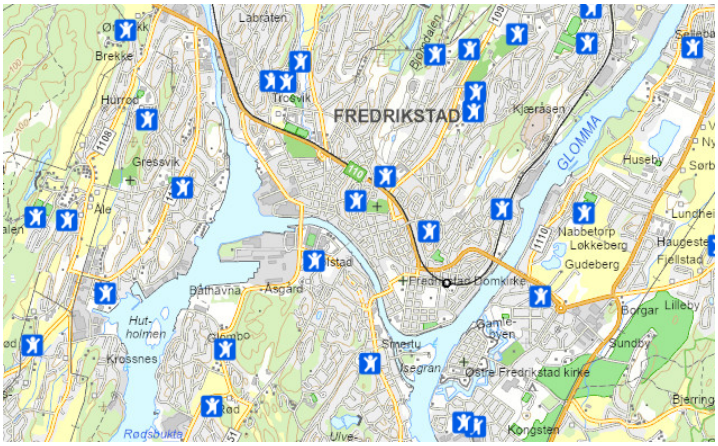

figur 11 – Beliggenhet av barnehager. Fra kommunens kartside.

5.11 Universell tilgjengelighet

Terrenget på stedet /fallforhold i gate er utfordrende mht. tilrettelegging for universell tilgjengelighet i utomhusområder.

5.12 Teknisk infrastruktur

Planområdet ligger inntil Sverres gate, og nær Badehusveien og J. N. Jacobsens gate. Planområdets beliggenhet og terrengform gjør at det ligger godt til rette for at planområdet kan tilknyttes (med selvfall) til eksisterende VA-infrastruktur i grunnen under gater.
Planområdet ligger innenfor konsesjonsområdet til Fredrikstad fjernvarme, som vurderer at sannsynlig tilknytningspunkt er ved brannstasjonen, ca. 75m sør for planområdet.
Norgesnett AS bekrefter at lokalt, eksisterende distribusjonsnett for elektrisitet har kapasitet til å betjene utbyggingen det tas sikte på i planområdet.
Jordsmonnet i planområdet er skrint, med fjell i dagen flere steder. Redegjørelse for håndtering av overvann og tilknytning til teknisk insfrastruktur følger i vedlagt notat fra Multiconsult AS.

5.13 Grunnforhold

Planområdet ligger under marin grense. Grunnen i området kan derfor inneholde sprøbruddmateriale – og være rasutsatt. På NGUs løsmassekart er grunnen i planområdet hovedsakelig registrert som bestående av fyllmasser, jf. figur t.v. nedenfor. Det er foretatt fagmessig utredning av områdestabiliteten i området. Utredningen konkluderer med at områdestabilitet i og overfor planområdet er tilfredsstillende. Geoteknikers rapport følger vedlagt.

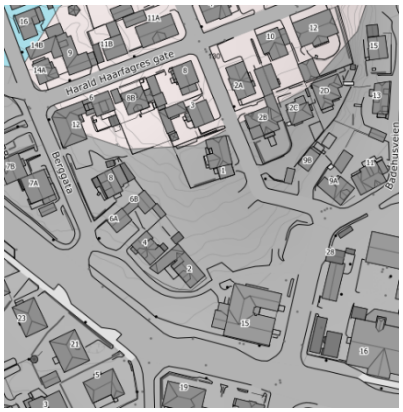

figur 12 – Utsnitt, NGU løsmassekart

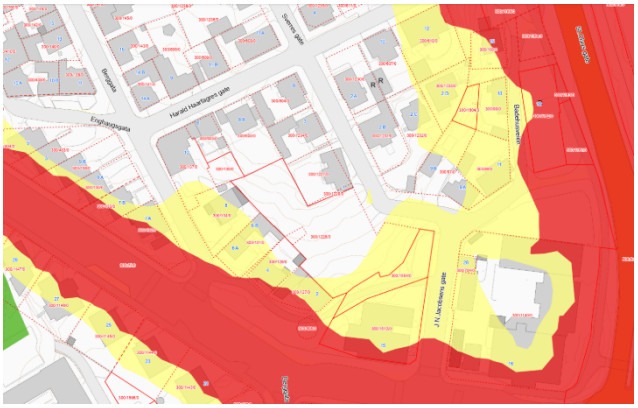

figur 13 – Utsnitt, kommunens støysonekart

5.14 Støyforhold

Planområdet ligger utsatt for trafikkstøy, jf. utsnitt t.h. ovenfor, fra kommunal kartside. Akustiker har foretatt kartlegging og vurdering av støyforholdene i området. Rapport fra akustiker følger vedlagt.

5.15 Luftkvalitet

Multiconsult AS har utarbeidet rapport med vurdering av luftkvalitet i planområdet. Rapporten konkluderer med at:

- det forventes ikke overskridelser av grenseverdi for luftkvalitet i planområdet
- planlagt bebyggelsesstruktur vil fungere positivt for luftkvalitet (deponiflate) på fasade.
- det er gunstig at utendørs leke- og oppholdsareal er planlagt i nordre del av planområdet
- fremtidig utvikling av bilpark, redusert bilbruk, bedrete rutiner for veivedlikehold og klimautvikling med kraftige regnskyll vil ha gunstig innvirkning på luftkvaliteten
- luftinntak for boliger bør gis en bevisst plassering – lengst mulig unna trafikkert hovedvei

5.16 Risiko- og sårbarhet (eksisterende situasjon)

Jf. vedlagt ROS-analyse.

5.17 Analyser/ utredninger

Til planforslaget er det innhentet fagbistand til utredning/kartlegging av:

- Naturmangfold: Multiconsult AS, rapport datert 16.06.2023
- Områdestabilitet: RIGeo AS, rapport datert 13.04.2023
- Trafikkstøy: Akustikk Konsult AS, rapport datert 31.05.2023
- VA (fordrøyning/overvann): Multiconsult AS, notat datert 03.11.2023
- Luftkvalitet: Multiconsult AS, notat datert 25.04.2024

Rapportene følger som vedlegg til planbeskrivelsen.

6 Beskrivelse av planforslaget

6.1 Politisk vedtak med premisser for reguleringsplanen

I møte17.11.2022 fattet Planutvalget vedtak der oppstart av detaljregulering for Badehusveien ble anbefalt – på gitte premisser:

- Byggehøyde må reduseres slik at framtidig bebyggelse oppleves som lavere sett opp mot naboer på Apenesfjellet.
  Forslagsstillers kommentar: Byggehøyder er redusert og trappet, jf. foreliggende illustrasjoner.

- Planen må sikre gode felles og offentlige uteoppholdsarealer av høy kvalitet. Uteoppholdsarealer må sikres gode sol- og utsiktsforhold. Uteoppholdsarealene må gjøres offentlig tilgjengelig, blant annet ved å sikre flere tilkoblinger/snarveier fra omkringliggende vegsystem
  Forslagsstillers kommentar: Nordre del av planområdet er avsatt til lek og opphold. Arealet er allment tilgjengelig, ligger solrikt, og har utstrekning som innfrir kommuneplanens arealkrav. Reguleringsplan sikrer allment tilgjengelige gangforbindelser til lekearealet fra Badehusveien og fra Sverres gate. Området skal opparbeides slik at deler av eksisterende vegetasjon bevares. Sol-/skyggediagram følger som vedlegg til planforslaget.

- Naturmangfold og eksisterende vegetasjon må hensyntas
  Forslagsstillers kommentar: Biolog har foretatt kartlegging av naturverdier, jf. vedlagt rapport. Planforslaget medfører felling av store trær/nedbygging av eksisterende grønnstruktur. Planforslaget sikrer/krever samtidig gjennomføring av «avbøtende tiltak», i samsvar med vurdering fra biolog.

- Støyskjerming må vurderes
  Forslagsstillers kommentar: Det er foretatt fagmessig vurdering av støyforhold, jf. vedlagt rapport fra akustiker. Planforslag er utformet i samsvar med konklusjon i rapport, og sikrer at temaet håndteres iht. gjeldende forskrift (T-1442/2021).

- Høy utnyttelse med parkeringskjeller vurderes som akseptabelt, men redusert høyde kan medføre at vist utnyttelse i planinitiativet må reduseres
  Forslagsstillers kommentar: Det vurderes fortsatt at det er riktig å etterstrebe en effektiv arealutnyttelse på den sentrumsnære tomta – men på en måte som også ivaretar kulturverninteressene på stedet/i området. Byggehøyder er nå redusert og trappet i forhold til konsept som ble vist i planinitiativ, jf. foreliggende illustrasjoner. Boligkomplekset er nå planlagt uten bilparkering (kun 2 HC-plasser) – og er i stedet utformet med sokkeleiligheter, fellesrom, boder og sykkelparkering i kjeller/nederste etasje.

- Planarbeidet må forholde seg til kommuneplanens arealdel og dens rammebetingelser
  Forslagsstillers kommentar: Planforslaget vurderes å være utformet i samsvar med føringer gitt i kommuneplanens arealdel.

- Forslagsstiller må sørge for god involvering og medvirkning fra naboer, lokalsamfunnsutvalg og interessegrupper. Barn og unges medvirkning i planprosessen må sikres og dokumenteres særskilt.
  Forslagsstillers kommentar: Det ble i forkant av overlevering av planforslaget gjennomført dialogmøte med saksbehandlere, byantikvar og barnetalsperson. Det ble 27.10.2023 gjennomført møte med elever/elevråd ved Cicignon skole. Referat etter møtet følger vedlagt.
  Det tas sikte på åpent informasjons-/drøftingsmøte ifm. ettersyn av plansaken.

6.2 Planlagt arealbruk

Planforslaget legger til rette for bygging av boliger i konsentrert småhusbebyggelse – i samsvar med arealbruk vist i gjeldende kommuneplan. Tilhørende leke- og oppholdsareal skal også være allment tilgjengelig. Tilstøtende del av Sverres gate inngår i planområdet.
Planforslaget viser følgende reguleringsformål:

<u>Bebyggelse og anlegg:</u>	
Bolig, konsentrert småhusbebyggelse	B1
Lekeplass og uteopphold	LP1
Annet uteoppholdsareal, gangsti	AU1, AU2
<u>Samferdselsanlegg:</u>	
Veg	V1
Annen veggrunn, grøntanlegg	AV1

Plankartet viser i tillegg:

- Hensynssone for bevaring av kulturmiljø – over hele planområdet
- Hensynssoner for støyutsatt areal – sør/sørøst i planområdet
- Bestemmelsesområder, som avgrenser hvor det kan bygges + definerer tillatte byggehøyder i ulike delområder
- Avkjørsel (for 2 HC-biler) til/fra Sverres gate, med tilhørende siktlinjer

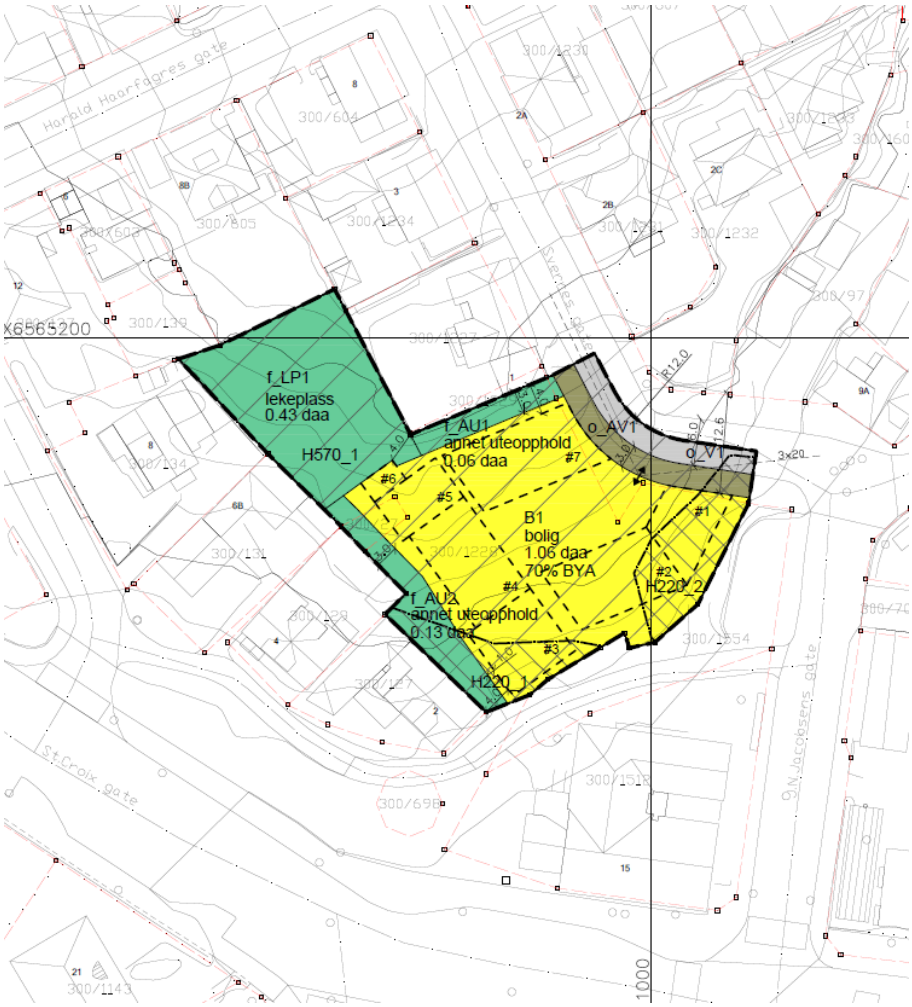

figur 15 – Plankart, reg. Badehusveien

6.3 Konsentrert småhusbebyggelse – område B1

6.3.1 Tilpasning til eksisterende bygningsmiljø på Apenesfjellet

Plankart og reguleringsbestemmelser er tilpasset til foreliggende konseptstudie for utbygging i området, jf. vedlegg 4. Tilpasning til eksisterende bygningsmiljø på Apenesfjellet er vektlagt i utarbeidelse av konseptstudie, og i utforming av reguleringsbestemmelser.
Reguleringsbestemmelsene krever at:

- Bebyggelsen skal gis en oppbrutt volumoppbygging, som harmonerer med skala i eksisterende bygningsmiljø.
- Bebyggelsen skal gis saltaksformer.
- Trepanel skal være dominerende fasademateriale.
- Fasader skal gis fargesetting som er beslektet med bygningsmiljø på Apenesfjellet. Hvit/lys fargesetting på bygningseksteriør skal være dominerende.
- Takflater skal gis materialbruk og fargesetting tilpasset eksisterende bygningsmiljø på Apenesfjellet. Teglfargete takflater skal være dominerende.
- Byggehøyder skal trappes, jf. pkt. 6.3.2.

figur 16 - Oppriss – konseptstudie

6.3.2 Byggehøyder

Reguleringsbestemmelsenes maksimalt tillatte gesims- og mønehøyder er satt 0,2m over løsning vist i konseptstudie. Maksimumshøyde er definert for hvert enkelt bygningsvolum (til sammen 7stk.), jf. illustrasjon nedenfor.

figur 17 - terrengsnitt - konseptstudie

6.3.3 Bebyggelsens organisering

Planlagt utbygging er organisert omkring et indre tun, som åpner seg mot Sverres gate. Bygningsmassen er brutt opp i flere, mindre volumer med saltak. Bebyggelsens plassering bidrar til å definere gateløpene i Sverres gate og Badehusveien. Leke- og oppholdsareal ligger skjermet og solrikt i nordende av tomta, med adkomst via gårdsrom - og via gangstier fra Badehusveien og Sverres gate. «Fotavtrykk» av planlagt bebyggelse er beslektet med den bebyggelsen som tidligere sto oppført på eiendommen, jf. historisk kart nedenfor.

Figur 18 a, b og c: utbyggingskonsept - illustrasjonsplan, historisk kart og sol/skygge diagram (vårjevndøgn kl.15)

6.3.3 Grad av utnytting

Konseptstudie viser ca. 690m2 / 65% bebygget areal. Planforslaget tillater inntil 70% BYA, som gir ca. 50m2 BYA mer enn illustrert. Det kan være behov for «litt å gå på» mht. oppføring av boder, sykkelparkering – og mht. avvik som kan oppstå ifm. videre prosjektering.

6.3.4 Antall boliger, leilighetsfordeling

Mulighetsstudie viser utbygging med 22 mindre leiligheter, - de fleste med grunnflate 40-50 m2 BRA.

6.4 Boligmiljø/ bokvalitet

Planlagte boliger vurderes å få god bokvalitet:

- Beliggenhet inntil etablert, rolig nabolag
- Solrikt
- Trafikksikker lekeplass og uteoppholdsareal på egen grunn. Større parkområde i gangavstand
- Støyskjerming/stille side ivaretatt
- Luftkvalitet ivaretatt
- Nærhet til sykkelrute og kollektivtransport
- Nærhet til service- og tjenestetilbud i sentrum

Planlagt bebyggelse og lekeplass vurderes i tillegg å medføre et løft for bomiljøet i nabolaget.

6.5 Parkering

Planforslag krever opparbeiding av 2HC-bilplasser. Dette er i samsvar med krav i kommuneplanen, som krever min. 0,1 HC-plass per boenhet, avrundet til nærmeste heltall.
Det skal ikke etableres private biloppstillingsplasser i planområdet. Dette er i samsvar med krav i kommuneplanen, som krever maks. 1,2 bilplasser per boenhet.
Reguleringsbestemmelser opprettholder kommuneplanens krav: min. 1 sykkelplass for boenhet <50m2 BRA, og min. 2 sykkelplasser for boenhet > 50m2 BRA.
Det forutsettes at besøkende som kommer i bil benytter allment tilgjengelige / offentlige p-plasser – f.eks. p-anlegget i Apenesfjellet.

6.6 Tilknytning til infrastruktur

Boliger skal tilknyttes kommunalt vann- og avløpsnett i Sverres gate/J. N. Jacobsens gate.
Boliger skal tilknyttes fjernvarme. Fredrikstad fjernvarme AS vurderer at tilknytningspunkt vil være i J. N. Jacobsens gt. – ca. 75m sør for planområdet (ved brannstasjonen).
Boliger skal gis EL-forsyning fra eksisterende nettstasjon. Norgesnett AS opplyser at planlagte boliger kan forsynes med strøm, uten oppgradering av den eksisterende nettstasjonen.

6.7 Trafikkløsning

6.7.1 Kjøreatkomst

Kjøreatkomst til planområdet er på etablert, kommunalt veinett, med avkjørsel (for HC) til gårdstun og HC-parkering fra Sverres gate. Tilstøtende del av Sverres gate inngår i planområdet.

6.7.2 Utforming av veier

Sverres gate innfrir kommunal veinorm for adkomstvei type A2 på følgende punkter:

- Hovedsakelig adkomstfunksjon for boliger, og fartsgrense 30km/t
- Betjener ca. 80 boenheter (inkl. de ca. 22 planlagte boenhetene)
- Regulert bredde / avstand mellom eiendomsgrenser langs vei er mer enn 10m
- Kjørebanebredde er mer enn 5m
- Forskriftsmessige siktforhold, og fremkommelighet for lastebil i kryss med J. N. Jacobsens gate.

- 3m regulert «annen veigrunn» gir plass for veiskulder og snøopplag. Det skal også etableres oppstillingsplass for renovasjonsbeholdere i dette arealet (avstandskrav max. 1m fra vei)

Sverres gate avviker fra kommunal veinorm for adkomstvei type A2 på følgende punkter:

- Gata er bratt, med en stigning på ca. 15% på strekningen gjennom/forbi planområdet
- Gata har ikke fortau (– i likhet med en stor del av gatenettet på Apenesfjellet)

6.7.3 Krav til samtidig opparbeidelse

Rekkefølgebestemmelser krever at kjørevei og avkjørsel ferdigstilles før det gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest til boliger i planområdet.

6.7.4 Tilgjengelighet for gående og syklende

Planområdet er tilgjengelig for gående og syklende fra både Sverres gate og Badehusveien.
Leke- og oppholdsareal nord i planområdet skal være allment tilgjengelig, og kan nås på gangstier fra Badehusveien og Sverres gate.

6.7.5 Eiendomsforhold

Deler av kommunal veigrunn (gbnr. 300/27) inngår i regulerte bygge- og anleggsområder, som ellers er i privat eie. En liten parsell inne i planområdet er også del av eiendommen gbnr. 6/27, jf. figur 6. Det tas sikte på avtaleinngåelse med kommunen vedr. kjøp/feste av kommunal grunn + evt. grensejustering når reg.plan er vedtatt.

6.8 Planlagte offentlige anlegg

Regulert del av Sverres gate (kjørevei og annen veigrunn) foreslås regulert (dvs. opprettholdt) med offentlig eierform.

6.9 Miljøoppfølging

Planforslaget vurderes å ha en god «miljøprofil»:

- Det legges til rette for effektiv arealbruk
- Nybygg skal ha fjernvarmetilknytning
- Servicetilbud i sentrum ligger i gangavstand
- Sykkelveinett ligger inntil planområdet
- Kollektivtilbud ligger i gangavstand
- Det skal ikke etableres privat bilparkering for boliger i planområdet (med unntak av 2 HC-plasser)
- Store trær må felles som følge av utbygging, men det skal samtidig gjennomføres avbøtende tiltak for bevaring/styrking av naturmangfold, i samsvar med foreslåtte/anbefalte tiltak i rapport fra biolog (Bevaring av eksisterende trevegetasjon i nordre del av planområdet, tilrettelegging for fugleliv og insekter vha. fuglekasser, insekthotell og lagring av «død ved», fjerning av fremmede/uønskete plantearter).

6.10 Universell utforming

Terrengforholdene i planområdet gjør det krevende å legge til rette for universell tilgjengelighet. Reguleringsbestemmelser krever atkomst fra Sverres gate til lekeplass og universell utforming av del av lekeplass/uteoppholdsareal. Fremkommelighet skal i varetas i samsvar med gjeldende krav i Teknisk forskrift.

6.11 Uteoppholdsareal

Reguleringsplanen sikrer opparbeiding av leke- og oppholdsareal i nordre del av planområdet, som ligger skjermet og solrikt. Del av dette arealet (min. 100m2) skal tilrettelegges som sandlekeplass. Lekeplassen skal være allment tilgjengelig, med gangforbindelser fra Sverres gate og Badehusveien, jf. plankart. Kommuneplanens arealkrav for uteoppholdsareal i sentrumsområdet er videreført i reguleringsbestemmelser, jf. figur 19:

PER BOLIG	TOTALT AREAL	PRIVAT	FELLES	OFFENTLIG TILGJENGELIG
Sentrumsområdet	Minst 25 kvm per boenhet	Minst halvparten av boligene skal ha privat uteplass.	Minst 10 kvm, av dette minst 5 kvm på terreng eller dekke med jordlag.	Minst 15 kvm per bolig på terreng.

figur 19 – kommuneplanens arealkrav, uteopphold

Foreliggende planforslag og konseptstudie innfrir kommuneplanens krav på 550m2 (25m2 x 22):

Privat uteoppholdsareal (6m2 x 22)	132m2
Felles uteoppholdsareal på terreng (område LO1)	430m2
Sum	562m2

Kirkeparken ligger like sør for planområdet. Dette etablerte parkområdet vurderes å tilfredsstille behovet for nærmiljøpark for planlagte boliger i Badehusveien, jf. kommuneplanens bestemmelser pkt. 12.6.

6.12 Kollektivtilbud

Kollektivtilbud ligger i gangavstand, jf. pkt. 5.8 og vedlagt mobilitetsplan.

6.13 Kulturminner og kulturmiljø

6.13.1 Kulturminner

Det er ikke registrert forekomst av automatisk fredete kulturminner i planområdet. I samsvar med anmodning fra fylkeskommunen er reguleringsbestemmelser utformet med krav om anleggsstans og varsling, dersom kulturminner blir oppdaget.

6.13.2 Kulturmiljø Apenesfjellet

Jf. pkt. 4.1.2, pkt. 6.3, figur 16 og 17, samt vedlagt konseptstudie. Planforslaget vurderes å være utformet med krav til bygningsutforming som ivaretar hensynet til kulturmiljøet på Apenesfjellet på en god måte.

6.13.3 NB-område K255 Fredrikstad Vestsiden

Jf. pkt. 5.5, pkt. 6.3 og illustrasjoner i vedlagt konseptstudie. Planforslaget vurderes å være utformet med krav til bygningsutforming som ikke medfører «negativ eksponering/innvirkning» på NB-området.

6.14 Grønnstruktur og naturmangfold

Planlagt utbygging medfører reduksjon av eksisterende grønnstruktur – inkl. felling av eksisterende «store trær» sentralt/sør i planområdet, jf. foreliggende rapport fra biolog. Felling forutsetter kommunal godkjenning, jf. pkt. 6.5.a i kommuneplanens bestemmelser. Forslagsstiller vurderer at

trærne (inkl. krone og rotsone) har plassering og utstrekning som tilser at de må felles, dersom det skal være mulig å bebygge tomta/planområdet på en rasjonell måte.
Reguleringsbestemmelser krever bevaring og skjerming av grønnstruktur i areal som skal nyttes til lek og opphold – nord i planområdet. Reguleringsbestemmelser sikrer også gjennomføring av avbøtende tiltak for bevaring og styrking av naturmangfold, jf. pkt. 6.9.
Planutvalget vedtok bl.a. følgende i sin behandling av planinitiativet:

- *Naturmangfold og eksisterende vegetasjon må hensyntas*
- *Høy utnyttelse med parkeringskjeller vurderes som akseptabelt…..*

Planforslaget vurderes å være utformet i samsvar med utvalgets prinsippvedtak.

6.15 Sosial infrastruktur

Jf. pkt. 5.10. Planlagt utbygging – inkl. etablering av allment tilgjengelig leke- og oppholdsareal vurderes å bidra positivt til den sosiale infrastrukturen i området.

6.16 Plan for vann- og avløp samt tilknytning til offentlig nett

Reguleringsbestemmelser krever at det ifm. søknad om tiltak skal foreligge teknisk plan som redegjør for løsninger for teknisk infrastruktur og løsninger for overvannshåndtering – inkl. evt. nødvendig fordrøying av overvann. Teknisk plan skal godkjennes av kommunalteknisk avdeling i kommunen.
Mulighet for tilknytning til kommunalt VA-anlegg ble bekreftet i møte med Fredrikstad kommune 17.08.2023. Foreløpig prinsippvurdering for fordrøying av overvann er utarbeidet, jf. vedlegg 14.

6.17 Renovasjon

Renovasjonsteknisk plan følger vedlagt. Dimensjonering av avfallsrom/avfallsmengder er beregnet i samsvar med kommunale krav, selv om småleiligheter antas å generere mindre avfall enn husholdningene det er tatt høyde for i den kommunale veilederen. Reguleringbestemmelser krever etablering av renovasjonsløsning i samsvar med den renovasjonstekniske planen/kommunal veileder.

6.18 Avbøtende tiltak/ løsninger ROS

I vedlagt ROS-analyse er det redegjort nærmere for hensyn til:

- Trafikksikkerhet
- Støyhåndtering
- Terrengstabilitet
- Flomfare/overvannshåndtering
- Hensyn til eksisterende P-anlegg i grunnen, nord for planområdet. (kartgrunnlag mottatt fra Fredrikstad kommune viser at nærmeste del av fjellanlegget ligger ca. 75m nord for planlagte boliger i Badehusveien, jf. figur 20. Utfordringer knyttet til grunnarbeider/fare for steinsprang i fjellanlegget antas dermed å være håndterbare.
- Luftkvalitet – plassering av luftinntak for boliger

Avbøtende tiltak for å sikre forskriftsmessige løsninger er ivaretatt som krav i reguleringsplanen.

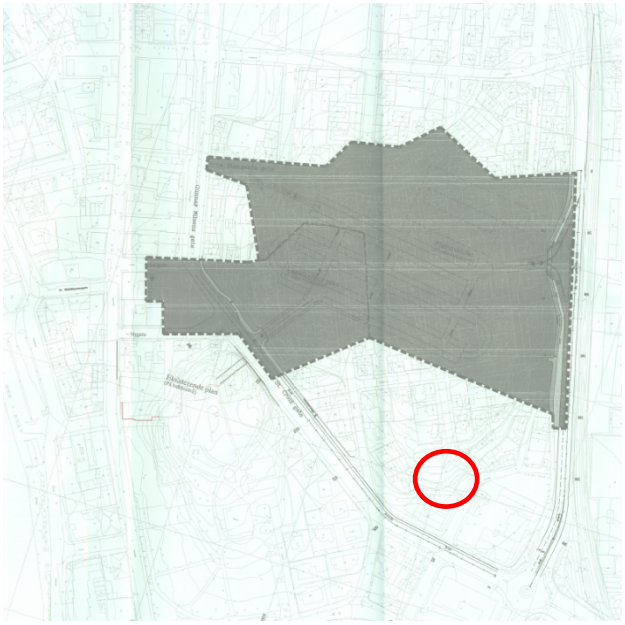

figur 20 – kart som viser beliggenhet av P-anlegg i grunnen. Beliggenhet av planlagte boliger vist med rød sirkel.

6.19 Dokumentasjonskrav og rekkefølgebestemmelser

Reguleringsbestemmelser er utformet med krav som sikrer dokumentasjon for, -og ferdigstillelse av løsninger for bl.a:

- Landskapsplan/opparbeiding av utomhusareal
- Teknisk plan - VA anlegg, overvannshåndtering, fordrøyning, EL-forsyning, fjernvarme
- Ivaretakelse av forskriftsmessige støyforhold, i anleggsperiode og permanent situasjon
- Trafikkavvikling og arealbruk i anleggsperiode
- Avtale om fjernvarmetilknytning
- Tinglysning av allmenn rett til bruk av leke- og oppholdsareal, og adkomst til dette arealet

7 Vurdering av behov for konsekvensutredning

Reguleringsplanen for Badehusveien er i samsvar med overordnet plan, fordi:

- Planlagt arealbruk samsvarer med arealbruk i vedtatt kommuneplan
- Kommuneplanens bestemmelser pkt. 1.2, der det kreves utarbeidelse av reguleringsplan (med helhetlig vurdering) ved motstrid med gjeldende (eldre) reguleringsplan, blir ivaretatt.

Planlagte tiltak omfattes ikke av:

- KU-forskriftens § 6, pkt. b (planer og tiltak som alltid skal konsekvensutredes og ha planprogram eller melding – reguleringsplan for tiltak i vedlegg I)
- KU-forskriftens § 8, pkt. a (Planer og tiltak som skal konsekvensutredes hvis de kan få vesentlige virkninger for miljø eller samfunn - reguleringsplan for tiltak i vedlegg II)

Det er ikke krav til utarbeidelse av KU ifm. plansaken, siden planlagt arealbruk er i samsvar med gjeldende kommuneplan, og siden planlagte tiltak ikke omfattes av KU-forskriften.

8 Virkninger/konsekvenser av planforslaget

8.1 Forhold til overordnete planer

8.1.1 Forhold til Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal, og transportplanlegging

Jf. pkt. 6.3 og 6.7. Planforslaget er i samsvar med den statlige planretningslinjen, som bl.a. sier at:

> *«Utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer. I henhold til klimaforliket er det et mål at veksten i persontransporten i storbyområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange.»*

8.1.2 Forhold til Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen

Jf. pkt. 6.7, 6.11 og 6.17. Planforslaget vurderes å være i samsvar med den rikspolitiske retningslinjen, som bl.a. sier at:

> *«Krav til fysisk utforming skal vies spesiell oppmerksomhet: Arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare.»*

8.1.3 Forhold til Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging, T-1442 - 2021

Planforslag er utformet iht. retningslinje T-1442-2021, jf. ROS-analyse.

8.1.4 Fylkesplan for Østfold – «Østfold mot 2050»

Reguleringsplanen for Badehusveien vurderes å ivareta hensyn i Fylkesplanens arealstrategi, som sier at samordnet planlegging skal resultere i:

- Bedre klima- og miljøforvaltning (Reguleringsplanen for Badehusveien legger til rette for sentrumsnær, effektiv boligbygging - uten tilrettelegging for privat bilbruk)
- God forvaltning av naturressurser, kulturminner og kulturlandskap (Reguleringsplanen for Badehusveien legger til rette for utbygging på en måte som hensyntar verneinteresser i og inntil planområdet)
- Hensiktsmessig infrastruktur (Badehusveien har kollektivtilbud, sykkelruter, fortausforbindelser og bysenter i gangavstand)

8.1.5 Kommuneplanens arealdel

Reguleringsplanen for Badehusveien samsvarer med kommuneplanens vedtatte arealbruk og gjeldende bestemmelser. Hensyn til verneinteresser vurderes å være tilfredsstillende ivaretatt.

8.1.6 Kommunedelplan for klima og energi

Reguleringsplanen for Badehusveien bidrar til å begrense klimagassutslipp/CO2-avtrykk:

- Bygging av små leiligheter, med effektiv arealutnyttelse i et sentrumsnært areal
- Tilrettelegging for gange, sykkel og kollektivtrafikk – og ikke tilrettelegging for bilbruk
- Bruk av fjernvarme

8.1.7 Kommunedelplan for kultur 2019-2030

Reguleringsplanen for Badehusveien legger til rette for utbygging på en måte som vurderes å hensynta verneinteresser i og inntil planområdet på en tilfredsstillende måte, jf. pkt. 6.3 og vedlagt konseptstudie.

8.1.8 Sykkelhovedplan for Fredrikstad - 2016

Planområdet for Badehusveien ligger med umiddelbar nærhet til etablerte sykkelruter.

8.1.9 Overvannsrammeplan - 2007

Reguleringsplan for Badehusveien sikrer utarbeidelse av teknisk plan, jf. pkt. 6.16.

8.1.10 Kommunedelplan for Aktive Liv - 2017

Reguleringsplan for Badehusveien vurderes å være i samsvar med kommunedelplanen, siden:

- Planen sikrer opparbeidelse av nytt, allment tilgjengelig leke- og oppholdsareal
- Planområdet ligger inntil etablerte gang- og sykkelforbindelser
- Planområdet har større parkområder i gangavstand
- Planen legger ikke til rette for bilbruk

8.2 Landskap, stedskarakter og kulturmiljø

Utbygging er planlagt med tilpasning til den skrånende terrengformen og bygningsmiljøet på stedet, jf. pkt. 6.3, 6.4, 6.13, samt vedlagt konseptstudie.
Utbygging vil medføre en reduksjon av grønnstruktur. Del av eksisterende vegetasjon nord i planområdet skal bevares.

8.3 Forholdet til krav i kap II i Naturmangfoldloven

Planforslaget vurderes å være utformet i samsvar med naturmangfoldlovens paragrafer §§ 8-12, som kreves lagt til grunn for planarbeid. Temaet er vurdert på følgende måte:

- § 8 Kunnskapsgrunnlaget
  Det er som ledd i planarbeidet utført kartlegging av naturmangfold i planområdet, jf. vedlagt rapport fra biolog.
  Kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for planforslaget vurderes å være godt.
- § 9 Føre var – prinsipp
  Naturverdiene i området er kartlagt, jf. vedlagt rapport. Planforslaget sikrer bevaring av del av eksisterende grønnstruktur i området. Mulighet for at planlagte tiltak medfører (ukjente) konsekvenser mht. biologisk mangfold vurderes som liten.
- § 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning
  Utbyggingen (dvs. trefelling) vurderes å medføre negative konsekvenser for naturmangfoldet i og omkring planområdet. Gjennomføring av avbøtende tiltak gjør likevel at hensyn til naturverdier er tilfredsstillende hensyntatt, jf. foreliggende vurdering fra biolog.
- § 11 Kostnader ved miljøforringelse
  Planforslaget vurderes ikke å medføre miljøforringelse.
- § 12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder
  Reguleringsbestemmelser krever:
  - fysisk skjerming av vegetasjon som skal bevares i nordre del av planområdet
  - tiltak for å unngå uønsket spredning av fremmede/uønskete arter

8.4 Uteområder, lek og rekreasjonsinteresser/ rekreasjonsbruk

Planområdet (som er i privat eie) er i dag «tilgrodd», og nyttes i dag ikke til lek, rekreasjon eller opphold. Reguleringsplanen sikrer opparbeiding av leke- og oppholdsareal i nordre del av planområdet. Jf. pkt. 5.7 og 6.11. Planforslaget har dermed en positiv innvirkning mht. egnete/tilrettelagte arealer for lek og rekreasjon.

8.5 Trafikkforhold

Planforslaget medfører svært begrenset økning av biltrafikken i området, siden nye boliger ikke vil ha privat parkering (med unntak av 2 HC-plasser). Hensyn til myke trafikanter vurderes å være godt ivaretatt. Jf. pkt. 5.8, 6.7 og vedlagt mobilitetsplan.

8.6 Sosial infrastruktur
Jf. 6.15.

8.7 Universell tilgjengelighet
Jf. pkt. 6.10.

8.8 Energibehov – energiforbruk
Behovet for tilførsel av strøm til det planlagte boligkomplekset er relativt lavt, pga:

- tilknytning til fjernvarmeanlegg
- små leiligheter (lavt energibehov/boenhet)
- boliger har ikke p-plasser og dermed ikke behov for lading (med unntak av 2 HC-plasser).

8.9 ROS
Forhold knyttet til risiko og sårbarhet er vurdert i vedlagt ROS-analyse.
Aktuelle avbøtende tiltak er videreført som krav i reguleringsplan.
Reguleringsplanen vurderes ikke å ha konsekvenser av betydning for forhold knyttet til risiko og sårbarhet – hverken positive eller negative.

8.10 Teknisk infrastruktur
Det må påregnes graving i gater, for etablering av teknisk infrastruktur (fjernvarme og EL), jf. pkt. 6.6.

8.11 Økonomiske konsekvenser for kommunen
Det tas sikte på avtaleinngåelse mellom kommunen og utbygger, om kjøp/feste av «overskytende kommunal veigrunn», jf. pkt. 6.7.5.

8.12 Interessemotsetninger / avveining av virkninger
Jf. avsluttende kommentar, pkt. 10.

9 Merknader til varsel om oppstart av planarbeid

Ifm. kunngjøring om oppstart av planarbeidet ble det mottatt 10 merknader. Merknadene er oppsummert og kommentert nedenfor, og de følger i sin helhet som vedlegg til planbeskrivelsen.

Merknad	Forslagsstillers kommentar
9.1 Statsforvalteren i Viken (SFV), 13.03.2023	
KU-krav SFV viser til ref. etter oppstartmøte, der det er anført at planforslaget ikke er i samsvar med overordnet plan, på grunn av motstridsbestemmelse og gjeldende reguleringsplans formål til offentlig friområde. SFV imøteser evt. oversendelse av planprogram for uttale.	*Jf. beskrivelsens pkt. 7. Planforslag vurderes ikke å være i motstrid med overordnet plan, siden:* ○ *Planlagt arealbruk samsvarer med arealbruk i vedtatt kommuneplan* ○ *Kommuneplanens bestemmelser pkt. 1.2, der det kreves utarbeidelse av reguleringsplan (med helhetlig vurdering) ved motstrid med gjeldende reguleringsplan, blir ivaretatt.*
Samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging SFV påpeker at planområdet ligger svært sentralt, og vurderer derfor at det kan være i samsvar med statlige og regionale retningslinjer å bygge ut området med boliger.	*Planområdets sentrumsnære beliggenhet tilsier at det må tas sikte på effektiv arealutnyttelse. Utbygging i planområdet må samtidig ivareta hensynet til kulturverninteresser.*
Lek og opphold, naturverdier, grønnstruktur Det bør redegjøres grundig for områdets verdi som lekeareal, og for naturmangfold og grønnstruktur.	*Jf. planbeskrivelse pkt. 6.11 og 6.14. Biolog har kartlagt naturverdiene i området, jf. vedlagt rapport, der det konkluderes med avbøtende tiltak for å veie opp for planlagt trefelling. Gjennomføring av avbøtende tiltak er sikret i reg.planen.* *Nordre del av planområdet skal tilrettelegges for lek og opphold – samtidig som eksisterende vegetasjon i området skal bevares.*
Støy Overordnet støykart indikerer at området ikke er spesielt støyutsatt.	*Planområdet ligger utsatt for trafikkstøy. Det er redegjort for håndtering av støy i vedlagt rapport fra firma Akustikk Konsult AS. Konklusjoner i rapport videreføres som krav i reguleringsplan.*
Luftkvalitet Planforslag for området må redegjøre for luftkvalitet iht. gjeldende retningslinje (T-1520) – inkl. vurdering av effekt av fjerning av grønnstruktur + samspillseffekt mellom støy og luftforurensing.	*Det vurderes ikke å være behov for spesielle tiltak mht. luftkvalitet, jf. redegjørelse i planbeskrivelse pkt. 5.15.*
Klimatilpasning Overvannshåndtering må vektlegges, også av hensyn til flomfare i områder «nedstrøms». Overvannshåndtering kan nyttes positivt på en måte som bidrar til naturmangfold og utemiljø.	*Jf. redegjørelse i planbeskrivelse pkt. 5.12 og 6.15 Reguleringsbestemmelser krever utarbeidelse av teknisk plan, med løsninger for teknisk infrastruktur, overvannshåndtering og flomveier.*

Statlige planretningslinjer Retningslinjer SFV vurderer som relevante: ○ *retningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (2018)* ○ *retningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (2014).*	*Forholdet til statlige retningslinjer omtales i beskrivelsens pkt. 4.3 og 8.1.*
9.2 Viken fylkeskommune, 15.03.2023 Planfaglig vurdering VFK vurderer at den samlede (negative) virkning av konseptløsning illustrert i planinitiativ er for stor – og at planlagte tiltak derfor ikke bør gjennomføres. Motstrid reguleringsplan / kommuneplan VFK påpeker at det er motstrid mellom gjeldende reguleringsplan og kommuneplanens arealdel. Konsekvensutredning VFK vurderer at det bør vurderes å gjennomføre en konsekvensutredning for tiltaket, siden KU-forskrift krever dette der plan for boligbygging er i motstrid med overordnet plan. Barn og unge VFK viser til føringer gitt i RPR for barn og planlegging, og at kommunen må redegjøre for hvilke vurderinger som ble gjort for arealbruksinteressene i 1999 og 2007. Det må i reguleringsplan redegjøres for/ sikres tilfredsstillende leke- og oppholdsareal. Universell utforming og sosiale ulikheter VFK vurderer at «det må legges til rette for at boligen egner seg for flere….» -og at «Det er enkelte sosiale ulikheter i området, og utbyggingen bør bidra positivt til helse og oppvekstvilkår».	*Forslagsstiller deler ikke VFK sin vurdering: Planforslaget viser arealbruk i samsvar med vedtatt kommuneplan. Konseptløsning (som er bearbeidet) er tilpasset til strøkets karakter. Foreslått grønt-/lekeareal skal være allment tilgjengelig, og det innfrir gjeldende arealkrav.* *Planforslaget viser arealbruk i samsvar med vedtatt kommuneplan. Siden gammel reg.plan viser en annen arealbruk, utarbeides det ny reguleringsplan – dette i samsvar med kommuneplanens bestemmelser pkt. 1.2.* *Planlagt arealbruk er ikke i motstrid med overordnet plan, jf. kommentar ovenfor.* *Forslagsstiller forholder seg til arealbruken som er vedtatt i gjeldende kommuneplan. Det forutsettes at nødvendig/obligatorisk utredning er foretatt ifm. tidligere kommuneplanarbeid – og at kommuneplanen tidligere er forelagt regionale myndigheter for uttale. Reguleringsplan for Badehusveien sikrer opparbeiding av leke- og oppholdsareal, i samsvar med kommuneplanens føringer for dette.* *Boliger og utomhusareal skal gis forskriftsmessig utforming, jf. krav i gjeldende Teknisk forskrift. Opparbeiding av allment tilgjengelig lekeplass vil bidra positivt til nærmiljø og oppvekstvilkår.*

<u>Kulturmiljø</u> VFK påpeker at «Apenesfjellet (Bevaring kulturmiljø H570_26) er med sin kvartalsstruktur, sine brede gateløp og meget godt bevarte småskala trehusbebyggelse et enhetlig eksempel på det sosial- og funksjonsdelte Fredrikstad som vokste frem i tiden etter 1870, samtidig som forholdet mellom bolighusene og bybebyggelsen nedenfor er meget nærværende.» Apenesfjellet er markert med hensynssone kulturmiljø H570 i kommuneplanens arealdel. I tillegg ligger planområdet helt i kant med NB!-området Fredrikstad vestsiden som har nasjonal kulturminneverdi. Dette innebærer at området er veldig sårbart og at tilpasning til kulturmiljøene som omgir det må gis stor vekt».	*Forslagsstiller oppfatter at det er sterke kulturverninteresser knyttet til Bygningsmiljøet på Apenesfjellet, og til NB-området sør for planområdet – og har vektlagt dette ifm. planlegging av nye tiltak. Planforslaget er drøftet i dialogmøter med kommuneadministrasjonen. Foreliggende planforslag med tilhørende illustrasjoner vurderes å dokumentere at planlagt utbygging vil få en god tilpasning til bygningsmiljøet på Apenesfjellet og øvrige omgivelser. Det bemerkes at forslagsstiller oppfatter at denne vurderingen ikke deles av planavdelingen i Fredrikstad kommune.*
<u>Utnytting, landskap og bebyggelsens høyde</u> Det vises til kommunens boligbyggeprogram, der det er anslått at planområdet kan bygges ut med 10 boenheter. VFK forutsetter at virkningen og konsekvenser av foreslått antall boliger vil fremgå ved off. ettersyn. VFK vurderer at kulturminneinteressene i området tilsier at prosjektet er for høyt.	*Foreliggende planforslag med tilhørende illustrasjoner vurderes å dokumentere at planlagt utbygging vil få en god tilpasning til bygningsmiljøet på Apenesfjellet og øvrige omgivelser.*
<u>Samferdsel</u> VFK viser til at det i oppstartmøtereferat er anført at det skal utarbeides en mobilitetsplan, som «bør vise hvordan det på best mulig vis kan sikres et sammenhengende, funksjonelt og trafikksikkert tilbud for gående, syklende og kollektivreisende til/fra området og aktuelle målpunkt. Vi forventer at det legges vekt på å finne løsninger som kan bidra til reduksjon av personbilbruk og øke andel reisende med kollektiv, sykkel og gange».	*Med hovedsykkelrute, bussterminal, jernbanestasjon og bussholdeplasser i gangavstand ligger det meget godt til rette for å betjene planområdet med kollektivtrafikk og gange/sykkel. Planlagte leiligheter skal ikke ha privat parkeringsplass (kun 2 HC-plasser). Mobilitetsplan følger vedlagt.*
<u>Støy</u> VFK omtaler at planområdet ligger utsatt for støy fra omkringliggende veinett – og at tiltak for å oppnå tilfredsstillende støynivåer må sikres i planen. Det vises til gjeldende retningslinje for temaet, T-1442/2021	*Det er redegjort for forskriftsmessig håndtering av støy i vedlagt rapport fra firma Akustikk Konsult AS. Konklusjoner i rapport videreføres som krav i reguleringsplan.*
<u>Hensyn til automatisk fredete kulturminner</u> VFK opplyser at det ikke er kjente registreringer av automatisk fredete kulturminner i området. VFK ønsker at bestemmelse om ivaretakelse av evt. nye funn av kulturminner tas inn i reguleringsbestemmelsene.	*Bestemmelse om ivaretakelse av evt. automatisk fredete kulturminner er tatt inn i bestemmelsene, slik VFK anmoder om.*

<u>Øvrige forhold</u> ○ Illustrerte p-plasser som ligger vinkelrett på J. N. Jacobsens gate er en uheldig løsning mht. trafikksikkerhet. Det bør ses på fellesløsninger for bilparkering. Gode løsninger for sykkelparkering bør vektlegges. ○ Ivaretakelse av grønnstruktur bør vurderes. ○ Området regnes som utsatt for svevestøv, noe som bør hensyntas/vurderes. ○ Etablering av P-kjeller på tomta må hensynta nærhet til p-anlegg i Apenesfjellet.	○ *Forslagsstiller deler VFKs vurdering av etablerte p-plasser utenfor planområdet. Nye boliger skal etableres uten private bilplasser. Krav til sykkelparkering skal være i samsvar med kommuneplanens krav.* ○ *Reguleringsplan sikrer bevaring av grønnstruktur i nordre del av planområdet.* ○ *Svevestøv – jf. planbeskrivelse pkt. 5.15.* ○ *Bestemmelser er utformet med krav som forebygger mot skade på/ulykke i det etablerte P-anlegget i Apenesfjellet.*
9.3 Statens vegvesen (SVV), 28.02.2023 <u>KU-forskrift</u> SVV vurderer at planarbeidet omfattes av KU-forskriftens vedlegg I nr. 25, og at KU-plikt bør vurderes på nytt. <u>Statlige retningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging</u> Planområdets beliggenhet, med nærhet til sentrum, sykkelvegruter og bussholdeplasser gjør at SVV oppfordrer til høyere utnyttelse av arealene enn det som er varslet. <u>Syklende og gående</u> Planen bør vise hvordan den kan knyttes til rutenettet som inngår i «Hovedsykkelveier i Sarpsborg og Fredrikstad».	*Forslagsstiller deler ikke SVVs vurdering/tolkning av KU-forskrift, jf. pkt. 1.1.* *Forslagsstiller er enig i at den sentrumsnære tomta må utnyttes så effektivt som mulig. Samtidig må hensyn til bl.a. kulturverninteresser og leke- og oppholdsareal ivaretas. Foreslått arealutnyttelse vurderes å representere et maksimum mht. boligtetthet og byggehøyder.* *Forholdene for syklende og gående vurderes å være tilfredsstillende:* ○ *Planområdet ligger inntil sykkelrutenettet i Fredrikstad.* ○ *Planlagt utbygging vil generere svært lite biltrafikk, jf. vedlagt mobilitetsplan.* ○ *Gjeldende krav til sykkelparkering ivaretas.* ○ *Gatenettet på Apenesfjellet har brede, oversiktlige gaterom og lav trafikkbelastning - uten gjennomkjøring.* ○ *Det er etablert sammenhengende fortau mellom J.N. Jacobsens gate og bysenteret.* *Forslagsstiller forholder seg til at fester av den kommunale naboeiendommen har gitt tydelig uttrykk for at festetomta ikke skal omfattes av reguleringsplanen (jf. merknad 9.8). Tilstøtende areal på naboeiendommen nyttes i dag til parkering. Dersom nåværende p-løsning ved Badehuset ble avviklet/endret, ville det være*

	mulig å forlenge fortausløsning i J.N. Jacobsens gate frem til kryss med Sverres gate – og å gjøre Badehusveien mer trafikksikker for myke trafikanter. Fredrikstad kommune (grunneier og planmyndighet) må involvere seg, dersom det skal legges føringer for arealbruken omkring Badehuset.
<u>Universell utforming</u> SVV viser til PBL §1.1, der det heter at prinsipp for universell utforming skal legges til grunn for planleggingen.	*Fallforhold i terreng og gater på stedet kan i liten grad endres. Boliger vil bli utformet med forskriftsmessige løsninger for fremkommelighet.*
<u>Luft</u> Luftforurensning bør utredes i en luftfaglig rapport i henhold til Klima- og miljødepartementets retningslinje for behandling av luftkvalitet i arealplanlegging T-1520.	*Jf. beskrivelse pkt. 5.15. Rapport med vurdering av luftkvalitet følger som vedlegg til planbeskrivelsen.*
<u>Parkering</u> SVV anmoder om at parkeringsbegrensning nyttes som trafikkregulerende virkemiddel.	*Planlagte boliger skal bygges uten bilparkering (kun 2 HC-plasser). Kommuneplanens gjeldende føringer for sykkelparkering skal ivaretas.*
<u>Kollektivtrafikk</u> Det må utredes hvordan planområdet kan betjenes av kollektivtrafikk.	*Med bussterminal, jernbanestasjon og bussholdeplasser i gangavstand ligger det meget godt til rette for å betjene planområdet med kollektivtrafikk.*
<u>Støy</u> SVV vurderer at trafikkstøy må utredes tidlig i planprosessen.	*Rapport med fagmessig vurdering av støyforhold følger vedlagt. Konklusjoner i rapport er videreført i reguleringsplan, slik at forskriftmessig håndtering av støy er ivaretatt.*
<u>Trafikksikkerhet</u> SVV anbefaler at alle offentlige trafikkarealer dimensjoneres etter Statens vegvesens håndbøker. Fri sikt i kryss og avkjørsler må vektlegges. Kryssgeometri og siktforhold i kryss og avkjørsler må vektlegges	*Trafikksikkerheten i området vurderes (med unntak av Reholts etablerte P-løsning) å være tilfredsstillende ivaretatt:* o *Etablert gatestruktur opprettholdes. Gatebredder er iht. kommunal veinorm.* o *Frisiktsoner er regulert i kryss og avkjørsler.* o *Sporing bekrefter fremkommelighet i kryss.* o *Gatene på Apenesfjellet har lav trafikk-belastning, og ingen gjennomkjøring.*
<u>Trafikkanalyse</u> SVV vurderer at det bør utarbeides en trafikk-analyse for å utrede trafikale konsekvenser.	*Trafikale konsekvenser vil være marginale, siden planlagte boliger ikke skal ha privat parkering. Mobilitetsplan følger vedlagt.*

9.4 Direktoratet for Sikkerhet og Beredskap, 10.02.2023 DSB beklager manglende kapasitet til å gå inn i alle mottatte plansaker, og påpeker at deres merknad til planvarselet derfor er av generell karakter. DSB viser til at det er Statsforvalteren som skal følge opp at hensynet til samfunnssikkerhet er ivaretatt i plansaker.	*Tas til etterretning – jf. merknad 9.1.* *Vurdering av terrengstabilitet og ROS-analyse følger vedlagt.*
9.5 Norges Vassdrags- og Energidirektorat, 22.02.2023 NVE påpeker at områdestabilitet må utredes forskriftsmessig, siden planområdet ligger i aktsomhetsområde for kvikkleire. Flomfare må utredes, siden del av planområdet ligger i aktsomhetsområde for flom.	*Rapport med vurdering av områdestabilitet følger vedlagt. VA-notat med prinsippvurdering for fordrøying følger vedlagt. Krav til dokumentasjon av løsninger for flomveier og evt. fordrøyning (teknisk plan) er nedfelt i reguleringsbestemmelser.*
9.6 Bane Nor, 14.02.2023 Planområdet berører ikke jernbanens interesser. Bane Nor har derfor ingen merknader.	*Tas til etterretning.*
9.7 Kystverket, 08.02.2023 Det uttrykkes at planarbeidet eller formålet med det ikke har relevans for sjøtransport- og havneinteressene som Kystverket er satt til å ivareta. Kystverket har derfor ingen merknader.	*Tas til etterretning.*
9.8 Advokatene i Lykkeberg, på vegne av Reholt Eiendom AS, 16.12.2022. Reholt Eiendom er fester av de kommunale eiendommene sør for planområdet. Det vises til tidligere konflikt/uoverensstemmelse mellom hjemmelshavere til gnr. 300 bnr. 1228 vedr. parkeringsrettigheter. Det vises også til at området er regulert til, og nyttes til, næringsformål. Parkeringsplasser i området disponeres av Reholt Eiendoms leietakere. Reholt Eiendom ønsker på sikt å utvikle sin eiendomsmasse, og i denne forbindelse vil det kunne oppstå behov for å regulere eiendommen. Parkeringsareal vil da være en naturlig del av en slik plan. Det anmodes om at parkeringsarealet fjernes fra planforslaget.	*Forslagsstiller har tilpasset planforslaget, slik at det ikke omfatter grunn som festes av Reholt Eiendom AS.* *Forslagsstiller stiller seg undrende til at kommunen har godkjent etablering av p-plasser som medfører rygging ut i J. N. Jacobsens gate og Badehusveien.*

9.9 P. Raae (Sverresgt. 3) og Apenesfjellet velforening, v. G. G. Hansen, 12.03.2023 På vegne av nabolag og velforeningen på Apenesfjellet uttrykkes det at: ○ Fokus på at man forholder seg til planer som er utarbeidet for området. ○ Planområdet er del av verneverdig område ○ Planer som er fremkommet i media er ikke tilfredsstillende. Evt. utbygging må i større grad skje «på strøkets premisser» ○ En større del av området bør utvikles som en grønn lunge (for alle) ○ Anmodning om at nabolag og velforening holdes oppdatert i videre saksgang	*Planforslaget viser arealbruk i samsvar med vedtatt kommuneplan.* *Konseptløsning er bearbeidet, med utforming som er tilpasset til strøkets karakter.* *Foreslått grønt-/lekeareal er tilgjengelig for alle, og det innfrir kommuneplanens arealkrav.* *Medvirkning og informasjon vurderes å være godt ivaretatt, jf. beskrivelsens pkt. 3. Det tas sikte på åpent drøftings-/orienteringsmøte ifm. høring og off. ettersyn av planforslaget.*
9.10 Råd for personer med funksjonsnedsettelse (RFF), 08.03.2023 RFF uttrykker at «Det er viktig at lekeplasser lages etter universell utforming». Forslagsstillers kommentar: Planområdet ligger i et skrånende terreng – og med markant fall i gate. Det kan likevel tilrettelegges universelt utformet adkomst mellom Sverres gate og lekeareal, og universell utforming i del av leke-/oppholdsarealet.	*Fallforhold i terreng og gater på stedet kan i liten grad endres. Boliger og utomhusanlegg vil bli utformet med forskriftsmessige løsninger for fremkommelighet.*

10 Avsluttende kommentar

Hensynet til kulturverninteresser (jf. gjeldende kommuneplan) og hensynet til effektiv / miljøvennlig arealutnyttelse i Sentrumsområdet (jf. kommunedelplan for klima og energi / statlig planretningslinje for samordnet bolig-, areal, og transportplanlegging) vurderes å være to svært sentrale hensyn i denne plansaken. Begge hensyn vurderes å være viktige/tungtveiende – og de vurderes å være til dels motstridende.

Planutvalget vedtok i sin behandling av planinitiativ for plansaken en anbefaling om videreføring av reguleringsarbeidet, under forutsetning av at utbyggingskonseptet ble bearbeidet/redusert – av hensyn til hvordan nybygg ville fremstå i nabolag/mot omgivelsene. Utvalget var også positivt innstilt til effektiv arealutnyttelse – jf. pkt. 6.1.

I mottatte merknader til varsling om oppstart av planarbeidet påpekes også «begge hensyn»:

- behov for bearbeiding av utbyggingskonsept vist i planinitiativ (kulturverninteresser)
- viktighet av effektiv arealutnyttelse i dette sentrumsnære området (miljøhensyn)

I foreliggende planforslag er utbyggingsvolum, byggehøyder redusert i forhold til løsning som ble presentert i planinitiativet, jf. vedlagte illustrasjoner.
Reguleringsplanen sikrer i tillegg at nybygg gis volumoppbygging/formspråk, materialbruk og fargesetting som er tilpasset det eksisterende bygningsmiljøet på Apenesfjellet. Planlagt utbygging vurderes ikke å ha negativ innvirkning på NB-området K255 Fredrikstad Vestsiden, som er avgrenset like utenfor planområdet, jf. illustrasjoner i foreliggende konseptstudie.
Planforslaget vurderes å være utformet i samsvar med føringene i kommuneplanens arealdel, og i samsvar med planutvalgets tidligere vedtak.
Forslagsstiller oppfatter at kommunens planavdeling fortsatt vurderer at planlagte byggehøyder og utbyggingsvolum bør reduseres. Forslagsstiller mener likevel å ha balansert hensyn til planutvalgets vedtak, hensyn til kulturmiljø / verneinteresser og hensyn til miljø / effektiv areal- og transportplanlegging på en god måte.

11 Vedlegg

1. Referat fra oppstartsmøte
2. Varsel om oppstart av planarbeid
3. Mottatte merknader til varsel om oppstart av planarbeid
4. Konseptstudie, Børve Borchsenius Arkitekter AS, 31.10.2023 og 02.11.2023
5. Illustrasjonsplan, Børve Borchsenius Arkitekter AS, 17.10.2023
6. ROS – analyse, Børve Borchsenius Arkitekter AS, 07.05.2024
7. Vurdering av områdestabilitet, Rigeo AS 13.04.2023
8. Støyvurdering, Akustikk-Konsult AS, 31.05.2023
9. Vurdering av naturverdier, Multiconsult AS 16.06.2023, sist revidert 19.06.2023
10. Renovasjonsplan, 07.05.2023
11. Mobilitetsplan, 06.10.2023
12. Uttale fra Norgesnett, kraftforsyning, 31.07.2023
13. Uttale fra Fredrikstad fjernvarme, 07.06.2023
14. Vurdering, VA, Multiconsult, 09.11.2023
15. Referat etter møte 27.10.2023 med elevråd, Cicignon skole
16. Sol-/skygge-diagram, 30.10.2023
17. Utredning av luftkvalitet, Multiconsult 25.04.2024

Detaljregulering for Badehusveien, gbnr. 300/1228 m.fl., Fredrikstad

Risiko- og sårbarhetsanalyse

07.05.2024

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Sammendrag

Med utgangspunkt i forslaget til detaljregulering for Badehusveien er det gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse). Denne skal etterkomme plan- og bygningslovens krav om ROS-analyser ved all planlegging (jfr. § 4-3).
Det har blitt gjennomført en innledende fareidentifikasjon og sårbarhetsvurdering av de temaer som gjennom fareidentifikasjonen framsto som relevante. Følgende farer har blitt vurdert:

- Store nedbørsmengder og urban flom/overvann
- Skred og erosjon
- Radoninntrengning i bygg
- Nye risiko- og sårbarhetsforhold som kan følge av utbyggingen - anleggstrafikk
- Forhold til omkringliggende områder – trafikkstøy og luftforurensing
- Forhold ved utbyggingsformålet som kan påvirke omkringliggende områder (fare for skade på naboeiendommer, inkl. ras/steinsprang i P-anlegget Apenesfjellet)

Det er også identifisert avbøtende tiltak som det ut fra samfunnssikkerhetshensyn tas sikte på å gjennomføre. Følgende tiltak er identifisert gjennom risiko- og sårbarhetsanalysen som nødvendige å innarbeide ifm. videre utvikling av planområdet:

Fare	Sårbarhets- og risikoreduserende tiltak
Store nedbørsmengder/urban flom	Krav om at overvannshåndtering skal inngå i teknisk plan som skal godkjennes av kommunen i forbindelse med utbygging. Det er ifm. reguleringsarbeidet utarbeidet en VA-vurdering med prinsippløsninger for flomveier og fordrøyning.
Trafikk	Reguleringsbestemmelser stiller krav om anleggsplan for å ivareta trafikksikkerhet i anleggsfase.
Støy	Vurdering fra akustiker har utarbeidet konkluderer med nødvendige tiltak for å sikre forskriftsmessige støyforhold for planlagt arealbruk. Konklusjon i vurdering videreføres som krav i reguleringsplan.
Luftforurensning	Krav om at luftinntak plasseres og orienteres vekk fra forurensningskilde (hovedvei)
Forhold som kan påvirke omkringliggende områder	Krav om sprengningsplan, som dokumenterer at grunn- og sprengningsarbeider gjennomføres på en måte som ikke medfører fare for ulykke eller skade på omgivelsene – inkl. eksisterende P-anlegg i grunnen under Apenesfjellet.

Planområdet med ønsket utvikling framstår generelt, med de tiltak som er beskrevet og forutsatt fulgt, som lite/middels sårbart.

Som grunnlag for ROS-analysen er det innhentet faglig bistand til vurdering av:

- geotekniske forhold, terrengstabilitet
- vurdering av trafikkstøy og støydempende tiltak
- håndtering og fordrøyning av overvann
- Luftkvalitet

ROS-analysen er utarbeidet av Børve Borchsenius Arkitekter AS v/ T. Synnes. KS v/ O. Backe-Hansen.

Innhold

1. Innledning 4
   1.1. Bakgrunnen for arbeidet
   1.2. Samfunnssikkerhet i arealplanleggingen
   1.3. Forutsetninger og avgrensninger
   1.4. Styrende dokumenter
   1.5. Grunnlagsdokumentasjon

2. Om analyseobjektet 6
   2.1. Beskrivelse av analyseområdet
   2.2. Planlagte tiltak

3. Metode 8
   3.1. Innledning
   3.2. Fareidentifikasjon
   3.3. Sårbarhetsvurdering
   3.4. Risikoanalyse
   3.5. Sårbarhets- og risikoreduserende tiltak

4. Fareidentifikasjon 15
   4.1. Farekartlegging

5. Sårbarhetsvurdering og risikoanalyse 15
   5.1. Identifiserte hendelser
   5.2. Usikkerhet
   5.3. Driftsfase
   5.4. Store nedbørsmengder og urban flom
   5.6. Skred
   5.7. Radon
   5.9. Trafikk
   5.10. Anleggstrafikk

6. Konklusjon og oppsummering av tiltak 24
   6.1. Konklusjon
   6.2. Sammenstilling av mulige uønskede hendelser/risikoanalyse
   6.2. Oppsummering av tiltak

1. Innledning

1.1. Bakgrunn for arbeidet

På vegne av Kniplefjellet Eiendom AS har Børve Borchsenius Arkitekter AS utarbeidet forslag til reguleringsplan for Badehusveien i Fredrikstad kommune. Hensikten med planforslaget er å legge til rette for bygging av boliger i konsentrert småhusbebyggelse, med tilhørende anlegg.

1.2. Samfunnssikkerhet i arealplanleggingen

Plan- og bygningsloven stiller krav om at det gjennomføres risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) ved all arealplanlegging, jfr. § 4.3.

Byggteknisk forskrift (TEK 17) gir sikkerhetskrav til naturpåkjenninger, og det er gitt et generelt krav om at byggverk skal utformes og lokaliseres slik at det er tilfredsstillende sikkerhet mot fremtidige naturpåkjenninger. Videre stiller NVEs veiledere «Flaum og skredfare i arealplanar» og «Sikkerhet mot Kvikkleireskred» krav om at det ikke skal bygges i utsatte områder. Tilsvarende gir også andre lover og forskrifter krav om sikkerhet mot farer. Blant annet skal det tas hensyn til beregninger av framtidens klima. Se oversikt over styrende dokumenter i pkt. 1.4.

1.3. Forutsetninger og avgrensninger

Følgende forutsetninger og avgrensninger er gjeldende for denne analysen:

- ROS-analysen er en overordnet og kvalitativ grovanalyse.
- Den er avgrenset til temaet samfunnssikkerhet slik dette brukes av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DBS).
- Analysen omfatter farer for tredjeperson og tap av stabilitet og materielle verdier.
- Vurderingene i analysen tar for seg forhold knyttet til driftsfasen (ferdig løsning), samt evt. relevante forhold knyttet til anleggsfasen som vil ha betydning for driftsfasen.
- Analysen omfatter enkelthendelser, ikke flere uavhengige og sammenfallende hendelser.

1.4. Styrende dokumenter

Tittel	År	Utgiver
NS 5814:2008 Krav til risikovurderinger	2008	Standard Norge
Plan- og bygningsloven	2008	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Forskrift om tekniske krav til byggverk (TEK 17)	2017	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Veiledning om tekniske krav til byggverk	2017	Direktoratet for byggkvalitet
Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging - veileder	2017	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Klimahjelperen	2015	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Flaum og skredfare i arealplanar – veileder	2014	Norges vassdrags- og energidirektorat
Sikkerhet mot kvikkleireskred	2019	Norges vassdrags- og energidirektorat
Kommuneplanens arealdel, Fredrikstad kommune	2023	Fredrikstad kommune
Retningslinje for behandling av luftkvalitet	2012	Miljøverndepartementet

1.5. Grunnlagsdokumentasjon

Tittel	Dato	Utgiver
Forslag til detaljregulering for Badehusveien	07.05.24	Børve Borchsenius Arkitekter AS
Vurdering av områdestabilitet	13.04.2023	RIGeo AS
Støyvurdering	31.05.2023	Akustikk Konsult AS
Vurdering, flomveier og fordrøyning	03.11.2023	Multiconsult AS
Vurdering av Luftkvalitet	25.04.2024	Multiconsult AS

2. Om analyseobjektet

2.1. Beskrivelse av analyseområdet

Reguleringsplan for Badehusveien omfatter et areal med utstrekning i underkant av 2 daa.
Planområdet ligger sentrumsnært:

- 150m nord for Domkirkeparken
- 450m nordvest for jernbanestasjonen
- 200m nordøst for Fredrikstad rådhus

Riksvei 110 Olavs gate passerer ca. 100m øst for planområdet.
Hovedgate St. Croix gate passerer ca. 50m sør for planområdet.

Figur 1: planområdets beliggenhet

2.2. Planlagte tiltak

Hensikten med planarbeidet er å legge til rette for oppføring av konsentrert/småskala boligbebyggelse. Det er ifm. planarbeidet utarbeidet en mulighets-/konseptstudie der det er tatt sikte på et boligkonsept med inntil 22 nye boenheter (mindre leiligheter).
Foreliggende reguleringsplan er utformet med tilpasning til det skisserte boligkonseptet.

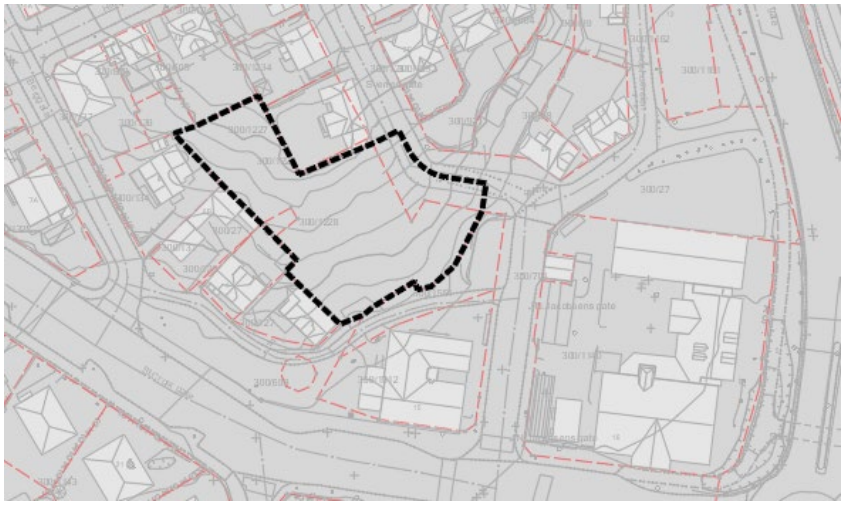

Figur 2: planområdets avgrensing

Figur 3 og 4: Illustrasjoner av utbyggingskonsept

3. Metode

3.1. Innledning

Analysen av risiko for menneskers liv og helse, stabilitet og materielle verdier følger hovedprinsippene i *NS 5814 Krav til risikovurderinger*. Analysen følger også retningslinjene i DSBs veileder *Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging*.

Risiko knyttes til uønskede hendelser, dvs. hendelser som i utgangspunktet ikke skal inntreffe. Det er derfor knyttet usikkerhet til både om hendelsen inntreffer (sannsynlighet) og omfanget (konsekvens) av hendelsen dersom den inntreffer. Vurdering av usikkerhet gjøres basert på det kunnskapsgrunnlaget som legges til grunn for ROS-analysen.

Det er gjennomført en innledende farekartlegging hvor relevante farer tas med videre til en sårbarhetsvurdering. Farer som vurderes med moderat eller høy sårbarhet vurderes i en egen risikoanalyse i vedlegg.

Gjennom fareidentifikasjonen, sårbarhetsvurderingen og risikoanalysene framkommer det forslag som foreslås innarbeidet i planforslaget.

3.2. Fareidentifikasjon

Med fare menes forhold som kan medføre konkrete stedfestede hendelser. I kap. 4.1 gjøres en systematisk gjennomgang av analyseobjektet i en tabell basert på DSBs veileder og andre relevante veiledere. Det benyttes oppdaterte kartgrunnlag til fareidentifikasjonen.

3.3. Sårbarhetsvurdering

De farer som framstår som relevante gjennom innledende farekartlegging tas videre til en sårbarhetsvurdering i kap. 5. I denne analysen graderes sårbarhet slik:

Sårbarhetskategori	Beskrivelse
Svært sårbart	Et vidt spekter av uønskede hendelser kan inntreffe der sikkerheten og områdets funksjonalitet rammes slik at akutt fare oppstår
Moderat sårbart	Et vidt spekter av uønskede hendelser kan inntreffe der sikkerheten og områdets funksjonalitet rammes slik at ulempe eller fare oppstår
Lite sårbart	Et vidt spekter av uønskede hendelser kan inntreffe der sikkerheten og områdets funksjonalitet rammes ubetydelig
Ikke sårbart	Et vidt spekter av uønskede hendelser kan inntreffe uten at sikkerheten og områdets funksjonalitet rammes

Sårbarhet kan omtales som det motsatte av robusthet, og sårbarhetsbegrepet brukes når en er opptatt av konsekvensene av en hendelse.

3.4. Risikoanalyse

3.4.1. Kategorisering av sannsynlighet og konsekvens

De farer som framkommer ved fareidentifikasjon i kap. 4.1 tas videre til en detaljert hendelsesbasert risikoanalyse i kap. 5.

Hvor ofte en hendelse kan inntreffe, uttrykkes ved hjelp av begrepet **sannsynlighet**. Sannsynlighet for uønsket hendelse vurderes som lav, middels eller høy ved bruk av kategoriene under.

Sannsynlighetskategorier for planROS:

Sannsynlighetskategori	Beskrivelse
1. Lav	Sjeldnere enn en gang i løpet av 100 år
2. Middels	Gjennomsnittlig hvert 10-100 år
3. Høy	Oftere enn en gang i løpet av 10 år

Sannsynlighetsvurdering for flom* og stormflo:

Sannsynlighetskategori	Beskrivelse
1. Lav	En gang i løpet av 1.000 år
2. Middels	En gang i løpet av 200 år
3. Høy	En gang i løpet av 20 år

** Raske flommer med fare for liv og helse vurderes som skred*

Sannsynlighetsvurdering for skred:

Sannsynlighetskategori	Beskrivelse
1. Lav	En gang i løpet av 5.000 år
2. Middels	En gang i løpet av 1.000 år
3. Høy	En gang i løpet av 100 år

Konsekvensene vurderes som liten, middels eller stor med hensyn til «Liv og helse», «Stabilitet» og «Materielle verdier» etter kriterier i tabellen under.

Konsekvensvurdering:

Konsekvenskategori	Beskrivelse (frekvens)
1. Liten konsekvens	Mindre eller ingen personskade Ubetydelig skade på eller tap av stabilitet* Materielle skader < 1.000.000 kr.
2. Middels konsekvens	Ulykke med behandlingskrevende skader Kortvarig skade på eller tap av stabilitet* Materielle skader 1.000.000 – 10.000.000 kr.
3. Stor konsekvens	Ulykke med dødsfall / personskade som medfører varig mén, mange skadd Varige skader på eller tap av stabilitet* Store materielle skader > 10.000.000

** Med skader på eller tap av stabilitet menes svikt i kritiske samfunnsfunksjoner og manglende dekning av grunnleggende behov hos befolkningen*

Sannsynlighets- og konsekvensvurdering av hendelser bygges på erfaring, trender og faglig skjønn.

3.4.2. Vurdering av risiko

Risiko er et produkt av sannsynlighet og konsekvens. De uønskede hendelsene vurderes i forhold til mulige årsaker, sannsynlighet og konsekvens. Risikoreduserende tiltak vil bli vurdert. I en grovanalyse plasseres uønskede hendelser inn i en risikomatrise gitt av hendelsenes sannsynlighet og konsekvens.

Risikomatrisen har 3 soner:

GRØNN	Akseptabel risiko – risikoreduserende tiltak ikke nødvendig, men bør vurderes
GUL	Akseptabel risiko – risikoreduserende tiltak må vurderes
RØD	Uakseptabel risiko – risikoreduserende tiltak er nødvendig

Akseptkriteriene for risiko er gitt av de fargede sonene i risikomatrisen nedenfor.

SANNSYNLIGHET	KONSEKVENS		
	1. Liten	2. Middels	3. Stor
3. Høy sannsynlighet			
2. Middels sannsynlighet			
1. Lav sannsynlighet			

3.5. Sårbarhets- og risikoreduserende tiltak

Med risikoreduserende tiltak mener vi sannsynlighetsreduserende (forebyggende) eller konsekvens-reduserende tiltak (beredskap) som bidrar til å redusere risiko, for eksempel fra rød sone og ned til akseptabel gul eller grønn sone i risikomatrisen. De risikoreduserende tiltakene medfører at klassifisering av risiko for en hendelse forskyves i matrisen.

Hendelser som ligger i det røde området i matrisen er hendelser som vi på grunnlag av kriteriene ikke kan akseptere. Dette er hendelser som må følges opp i form av tiltak. Fortrinnsvis omfatter dette tiltak som retter seg mot årsakene til hendelsen, og på den måten reduserer sannsynligheten for at hendelsen kan inntreffe.

Hendelser som ligger i det gule området i matrisen er hendelser som ikke direkte er en overskridelse av krav eller akseptkriterier, men som krever kontinuerlig fokus på risikostyring. I mange tilfeller er dette hendelser som man ikke kan forhindre, men hvor tiltak bør iverksettes så langt dette er hensiktsmessig ut fra en kost/nytte-vurdering.

Hendelser i det grønne området innebærer akseptabel risiko, dvs. at risikoreduserende tiltak ikke er nødvendig. Dersom risikoen for disse hendelsene kan reduseres ytterligere uten at dette krever betydelig ressursbruk, bør man imidlertid også vurdere å iverksette tiltak også for disse hendelsene.

Risikovurdering av naturhendelser av typen flom, stormflo og skred, er gitt spesielle regler gjennom Byggteknisk forskrift (TEK17), kapittel 7. Utgangspunktet er at byggverk skal plasseres og utføres slik at det oppnås tilfredsstillende sikkerhet mot skade eller vesentlig ulempe fra naturpåkjenninger. Også endringer i forutsetninger for skade for eksisterende bebyggelse skal vurderes (jf. TEK 17, §7-1).

Risiko for denne type naturhendelser regnes som aktuell dersom planområdet faller innenfor NVEs landsdekkende aktsomhetskartlegginger eller dersom andre egenskaper ved terreng og løsmasse-forhold tilsier skred- eller flomfare i området. På reguleringsplannivå skal det utarbeides faresonekart av personer med dokumentert kompetanse innen aktuelt fagområde. I enkelte områder og

kommuner kan det allerede være utarbeidet områdevise faresonekart forut for reguleringsplan-arbeidet.

TEK17 opererer med begrepet sikkerhetsklasser. Dette innebærer at det aksepteres ulik sannsynlighet for hendelser etter byggets/byggeområdets funksjon. Det skilles på sikkerhetsklasser for flom som normalt ikke medfører fare for menneskeliv (F) og sikkerhetsklasser for skred og flom som kan medføre fare for menneskeliv (S).

Utbyggingsområdene deles inn i sikkerhetsklasser i henhold til tabellene under. Sikkerhetsklassen innebærer krav til hvilken faresone byggeformålet maksimalt kan plasseres innenfor. Det vises for øvrig til Veiledning til kapittel 7 i TEK17 (Direktoratet for byggkvalitet 2017) for en nærmere forklaring av forskriftens krav.

Sikkerhetsklasser flom som ikke medfører fare for menneskeliv

Sikkerhets-klasse flom	Største nominelle årlige sannsynlighet	Konsekvens	Type byggverk
F1	1/20 (20- års flom)	Liten	Byggverk med lite personopphold (f.eks. garasje, lager)
F2	1/200 (200 års flom)	Middels	Byggverk beregnet for personopphold (f.eks. bolig, fritidsbolig campinghytte, skole og barnehage, kontorbygg, industribygg)
F3	1/1000 (1000 års flom)	Stor	Sårbare samfunnsfunksjoner (f.eks. sykehjem, sykehus, brannstasjon, politistasjon, sivilforsvarsanlegg, avfallsdeponier som kan gi forurensningsfare)

Sikkerhetsklasser skred og flom som kan medføre fare for menneskeliv

Sikkerhets-klasse flom	Største nominelle årlige sannsynlighet	Konsekvens	Type byggverk
S1	1/100	Liten	Byggverk med lite personopphold (f.eks. garasje, lager)
S2	1/1000	Middels	Byggverk der det oppholder seg maksimum 25 personer eller der det er middels økonomiske eller andre samfunnsmessige konsekvenser (f.eks. boliger, kjedede boliger og blokker med maksimum 10 boenheter, fritidsboliger, arbeids og publikumsbygg, brakkerigg, overnattingssted)
S3	1/5000	Stor	Byggverk der det normalt oppholder seg mer enn 25 personer eller der det er store økonomiske eller andre samfunnsmessige konsekvenser (f.eks. boliger i kjede, boligblokk eller fritidsboliger med mer enn 10 boenheter, arbeids- og publikumsbygg/brakkerigg/ Overnattingssted hvor det normalt oppholder seg mer enn 25 personer, skole, barnehage, sykehjem og lokal beredskapsinstitusjon)

Bygninger/byggeformål som faller innenfor en ikke akseptert faresone for sikkerhetsklassen blir vurdert som «rød» (uakseptabel) risiko. Risikoen må da senkes, enten ved hjelp av sikringstiltak, eller ved å flytte byggeformålet utenfor faresonen. Bygninger/byggeformål som faller utenfor aktuell faresone, men fortsatt er utsatt for uønskede hendelser, blir vurdert som «gul» eller «grønn» risiko etter en faglig vurdering.

4. Fareidentifikasjon

4.1. Farekartlegging

Nedenfor følger en oversikt over relevante farer for planområdet. Oversikten tar utgangspunkt i DSBs veileder, men tar også for seg forhold som etter faglig skjønn vurderes som relevante for dette analyseobjektet.

Hendelse/situasjon	Aktuelt	Kommentar	Kilde
Naturbaserte forhold, inkl. klimapåslag Er planområdet utsatt for, eller kan planen/tiltaket medføre risiko for:			
1. Sterk vind	Nei	Planområdet ligger i det lavere sjiktet for årsmiddelvind i Norge.	NVE Atlas, vindressurser (https://temakart.nve.no/)
2. Bølger/bølgehøyde	Nei	Planområdet ligger ikke ved sjø/vassdrag	
3. Snø/is	Nei	Planområdet er ikke spesielt utsatt for snø/is.	Meteorologisk institutt
4. Frost/tele/ sprengkulde	Nei	Planområdet er ikke spesielt utsatt for frost/tele/sprengkulde.	Meteorologisk institutt
5. Nedbørsmangel	Nei	Planområdet er ikke spesielt nedbørsfattig.	Meteorologisk institutt
6. Store nedbørsmengder	JA	Det antas at klimaendringer vil medføre hyppigere og kraftigere regnskyll, samt økt nedbørsmengde.	Meteorologisk institutt FNs klimarapport 2021
7. Stormflo	Nei	Planområdet ligger ikke ved sjø/vassdrag	
8. Flom i sjø/vassdrag	Nei	Planområdet ligger ikke ved sjø/vassdrag	
9. Urban flom/overvann	JA	Det antas at klimaendringer vil medføre hyppigere og kraftigere regnskyll, og økt nedbørsmengde.	FNs klimarapport 2021
10. Havnivåstigning	Nei	Planområdet ligger ikke ved sjø/vassdrag	
11. Skred (kvikkleire-, jord-, stein-, fjell-, snø-), inkl. sekundærvirkninger	JA	Planområdet ligger i område med mulig forekomst av marine avsetninger. Stabilitet er vurdert som tilfredsstillende.	NGU løsmassekart. Vurdering av terrengstabilitet, RIGeo AS
12. Erosjon	Nei	Området har lite «nedslagsfelt». Planområdet er skrint, med fjell i dagen, jf. rapport fra RIGeo AS. Reg.plan krever plan for overvannshåndtering, flomveier og evt. fordrøyning.	Kartverket
13. Radon	JA	NGUs kart «radon aktsomhet» grad viser «usikker» aktsomhets-grad i planområdet. Teknisk forskrift krever at alle bygg for varig opphold skal sikres mot inntrengning av radongass.	NGUs kart over Radon aktsomhetsområder TEK 17
14. Skog- og lyngbrann	Nei	Planområdet inneholder ikke områder med skog eller lyng.	Befaring/kartverk/flyfoto

Kritiske samfunnsfunksjoner og kritiske infrastrukturer Er planområdet utsatt for, eller kan planen/tiltaket medføre risiko for:			
15. Samferdselsårer som vei, jernbane, luftfart og skipsfart	Nei	Planlagt utbygging vil ikke medføre fare for eksisterende hovedveisystem som passerer øst og sør for planområdet.	Kartverket
16. Infrastrukturer for forsyninger av vann, avløps- og overvanns-håndtering, energi, gass og telekommunikasjon	Nei	Planområdet omfatter ikke viktig teknisk infrastruktur.	
17. Tjenester som skoler, barnehager, helseinstitusjoner, nød- og redningstjenester	Nei	Planforslaget vurderes å ikke påvirke kritiske samfunnstjenester negativt.	Fredrikstad kommune
18. Ivaretakelse av sårbare grupper	Nei	Sårbare grupper omfattes/berøres ikke av planforslaget.	Fredrikstad kommune
Næringsvirksomhet Er planområdet utsatt for, eller kan planen/tiltaket medføre risiko for:			
19. Samlokalisering i næringsområder	Nei	Planområdet inngår i /er omgitt av etablert boligbebyggelse – og er vedtatt nyttet til boligformål.	Kartverket. Kommuneplanens arealdel.
20. Virksomheter som forvalter kritiske samfunnsfunksjoner og kritiske infrastrukturer	Nei	Planområdet omfattes ikke av kritiske samfunnsfunksjoner eller infrastruktur.	Fredrikstad kommune
21. Virksomheter som forvalter farlige stoffer, eksplosiver og storulykkevirksomheter	Nei	Planområdet omfattes ikke av virksomheter som forvalter farlige stoffer, eksplosiver og storulykkevirksomheter.	Fredrikstad kommune
22. Damanlegg	Nei	Planområdet omfatter ikke damanlegg.	Kartverket
Forhold ved utbyggingsformålet Er planområdet utsatt for, eller kan planen/tiltaket medføre risiko for:			
23. Om utbyggingen medfører nye risiko- og sårbarhetsforhold i planområdet a- økt trafikkmengde b - anleggsarbeid	 Nei JA	Planlagte tiltak medfører svært liten endring av trafikkbildet. Planen kan medføre risiko i anleggsfase. Reguleringsplan vurderes å ivareta trafikksikkerhet for alle. Reg.plan krever anleggs-plan og sprengningsplan for å ivareta sikkerhet i anleggsfase.	Planbeskrivelse Byggherreforskriften (anleggsarbeid)
Forhold til omkringliggende områder Er planområdet utsatt for, eller kan planen/tiltaket medføre risiko for:			
24. Om det er risiko og sårbarhet i omkring-liggende områder som kan påvirke utbyggings-formålet / planområdet a) veitrafikkstøy b) luftforurensing	JA	Det planlegges for støyfølsom arealbruk i et støyutsatt område. Foreliggende støyvurdering konkluderer med tiltak som sikrer håndtering iht. retningslinje. Foreliggende vurdering av luftkvalitet konkluderer med at	Støyvurdering, Akustikk Konsult AS Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2021)

		grenseverdier i planområdet ikke vil bli overskredet, og at luftkvalitet i området vil utvikle seg positivt. Konklusjoner/ foreslåtte avbøtende tiltak i vurderinger av støy og luftkvalitet er videreført som krav i reg.plan.	Vurdering av luftkvalitet, Multiconsult AS Retningslinje for behandling av luftkvalitet i arealplanlegging (T-1520)
25. Om det er forhold ved utbyggingsformålet som kan påvirke omkringliggende områder	JA	Grunn-/sprengningsarbeider kan medføre risiko for personskade /skade på naboeiendom/skade på p-anlegg i Apenesfjellet. Reg. plan krever utarbeidelse av sprengningsplan som skal redegjøre for hvordan slik skade forebygges og unngås.	Planbeskrivelse og reg.bestemmelser
Forhold som påvirker hverandre Er planområdet utsatt for, eller kan planen/tiltaket medføre risiko for:			
26. Om forholdene over påvirker hverandre, og medfører økt risiko og sårbarhet i planområdet	Nei	Forholdene over vurderes ikke å påvirke hverandre på en måte som medfører økt risiko eller sårbarhet i planområdet.	
27. Naturgitte forhold og effekt av klimaendringer	Nei	Effekt av klimaendringer vurderes ikke å gi nye farer, jf. hendelser 6, 9 og 11.	

5. Sårbarhetsvurdering og risikoanalyse

5.1 Identifiserte hendelser

Følgende hendelser er vurdert som relevante, og det gjøres en sårbarhetsvurdering av disse:

6. Store nedbørsmengder
9. Urban flom/overvann
11. Skred (kvikkleire-, jord-, stein-, fjell-, snø-)
13. Radon
23. Nye risiko- og sårbarhetsforhold i planområdet
24a. Forhold i omgivelsene som kan innvirke på planområdet - trafikkstøy
24b. Forhold i omgivelsene som kan innvirke på planområdet - luftforurensing
25. Forhold ved utbyggingsformålet som kan påvirke omkringliggende områder

5.2 Usikkerhet

Analysen har lagt til grunn eksisterende dokumenter og kunnskap om planområdet. Mangelfulle historiske data og usikre klimaframskrivninger er eksempler på usikkerhet knyttet til vurderinger som er gjort i denne type analyser. Vurderingene er derfor basert på eksisterende kunnskap, erfaring og faglig skjønn, og vil derfor inneholde en viss grad av usikkerhet.

5.3 Driftsfase

Vurderingene i analysen tar for seg forhold knyttet til driftsfasen (permanent situasjon), samt evt. relevante forhold knyttet til anleggsfasen som vil ha betydning for driftsfasen.

5.4 Hendelser 6 og 9 - Store nedbørsmengder og urban flom

Det forventes at klimaendringer vil medføre hyppigere og kraftigere regnskyll, samt økte nedbørsmengder. Det må sikres åpen flomvei, slik at overvann (spesielt ifm. store nedbørsmengder) kan ledes videre på bakkeplan (og om nødvendig fordrøyes), slik at vannet ikke gjør skade. Eksisterende terrengform i planområdet, som har et lite «nedslagsfelt» - gjør at det vurderes som uproblematisk å etablere tilfredsstillende løsninger. Foreliggende VA-vurdering redegjør for prinsippløsning for overvannshåndtering og fordrøyning.

Området vurderes til å være lite sårbart for hendelsen.

Hendelse 6 og 9 – store nedbørsmengder og urban flom Risikoanalyse					
Beskrivelse	Det forventes at klimaendringer vil medføre hyppigere og kraftigere regnskyll, samt økte nedbørsmengder.				
Kunnskapsgrunnlag/ usikkerhet	Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt, FN klimarapport 2021, Meteorologisk institutt, registreringer.				
Sannsynlighet	1	2	3	Begrunnelse	
			X	Hyppige og kraftige regnskyll, samt økt nedbørsmengde.	
Konsekvens	1	2	3	Begrunnelse	Risiko
Liv og helse	X			Konsekvens for liv og helse vurderes som liten.	
Stabilitet	X			Hendelsen vurderes med liten konsekvens for stabilitet.	
Materielle verdier		X		Skadeomfang og konsekvenser for materielle verdier vurderes som middels.	
Risikoreduserende tiltak	Foreliggende prinsippvurdering fra VA-konsulent dokumenterer hvordan overvannshåndtering og evt. fordrøyning i planområdet kan sikres. Nødvendige krav om dette er nedfelt i reguleringsbestemmelser, pkt. 2.1.2.				

5.5 Hendelse 11 – Skred

NGUs løsmassekart gir en indikasjon på forventede grunnforhold og angir massene i grunnen i planområdet. NGU-kartet viser at planområdet i Badehusveien ligger under marin grense, og at grunnen består av *«fyllmasser»*.
Geotekniker (RIGeo AS) vurderer stabiliteten som tilfredsstillende for planlagte tiltak – jf. foreliggende rapport.

Området vurderes til å være lite sårbart for hendelsene.

Hendelse 11 – Skred Risikoanalyse					
Beskrivelse	Løsmassekart fra NGU sine nettsider gir en indikasjon på forventede grunnforhold og angir massene i området som *«hav og fjordavsetning»*. Grunnundersøkelser påviser forekomst av marine avsetninger i grunnen omkring planområdet.				
Kunnskapsgrunnlag/ usikkerhet	NVE løsmassekart. Foreliggende vurdering av terrengstabilitet, RIGeo AS.				
Sannsynlighet	1	2	3	Begrunnelse	
	X			Områdestabilitet vurderes som tilfredsstillende av Geotekniker. Sannsynlighet for skred vurderes som liten.	
Konsekvens	1	2	3	Begrunnelse	Risiko
Liv og helse			X	Kvikkleireskred vil kunne føre til tap av liv og helse.	
Stabilitet	X			Hendelsen vurderes med liten konsekvens for stabilitet.	
Materielle verdier			X	Skader på bygg og samferdselsanlegg kan overskride 10 mill. kr.	
Risikoreduserende tiltak	Ingen.				

5.6 Hendelse 13 – Inntrenging av radongass i bygg for varig opphold

Radonforekomster i grunnen kan forårsake helseskadelige konsentrasjoner av radongass i bygning. Gjeldende teknisk forskrift krever at alle bygg som er beregnet for varig opphold skal konstrueres på en måte som forebygger mot radongassinntrenging. Det anses derfor ikke nødvendig å fokusere ytterligere på temaet i forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplan.

Området vurderes til å være lite sårbart for hendelsen.

Hendelse 13 – Radon Risikoanalyse					
Beskrivelse	NGUs kart over radon-aktsomhetsgrad viser moderat til lav forekomst i planområdet. Teknisk forskrift krever at alle bygg for varig opphold skal sikres mot radongassinntrengning.				
Kunnskapsgrunnlag/ usikkerhet	NGUs kart over Radon, aktsomhetsgrad, TEK17				
Sannsynlighet	1	2	3	Begrunnelse	
	X			Området er kartlagt med usikker aktsomhetsgrad. Bygg for varig opphold skal oppføres iht. TEK17.	
Konsekvens	1	2	3	Begrunnelse	Risiko
Liv og helse			X	Eksponering for radongass kan ha alvorlige konsekvenser for liv og helse.	
Stabilitet	X			Hendelsen vurderes med liten konsekvens for stabilitet.	
Materielle verdier	X			Skadeomfang og konsekvenser for materielle verdier vurderes som liten.	
Risikoreduserende tiltak	Håndtering av radon er ivaretatt i gjeldende Teknisk forskrift.				

5.7 Hendelser 23 a og b – Trafikkløsninger og anleggsarbeid

I planforslaget legges det til rette for at adkomst til boliger etableres på eksisterende, etablerte samferdselsanlegg. Trafikksikkerheten i området vurderes å være tilfredsstillende, selv om det bemerkes at endring/fjerning av etablert bilparkering inntil Badehusveien og J. N Jacobsens gate ville bedret trafikksikkerheten for myke trafikanter. Regulert del av Sverres gate vurderes å være i samsvar med kommunens veinorm.
Trafikkveksten (biltrafikk) som følger av planlagte tiltak er svært liten, siden planlagt boligkompleks planlegges bygget uten parkeringsplasser for bil, jf. planbeskrivelse og bestemmelser.
I reguleringsbestemmelser kreves det ifm. søknad om tiltak utarbeidelse av plan for anleggsfase, der nødvendige hensyn til trafikkavvikling og myke trafikanter skal være ivaretatt.

Med de foreslåtte tiltakene vurderes området å være lite sårbart for hendelser knyttet til trafikkløsninger og anleggsarbeid.

Hendelse 23 b – Trafikk i anleggsperiode Risikoanalyse					
Beskrivelse	Trafikksikkerhet i/inntil planområdet vurderes som tilfredsstillende pr. i dag. Det forventes liten trafikkøkning i veiene i og omkring planområdet, som følge av planlagt utbygging. Hensyn til myke trafikanter vurderes å være ivaretatt. Det er regulert forskriftsmessige siktlinjer i kryss og avkjørsler. Det kreves utarbeidelse av plan for anleggsfase.				
Kunnskapsgrunnlag/ usikkerhet	Trafikk-/ulykkesstatistikk fra Statens vegvesen. Anleggsarbeid forutsettes utført iht. Byggherreforskriften.				
Sannsynlighet	1	2	3	Begrunnelse	
	X			Med forutsetning om risikoreduserende tiltak vurderes trafikksikkerhet i planområdet å være tilfredsstillende – og sannsynligheten for ulykker dermed liten. Tiltakets omfang/anleggsperiode vurderes å være av begrenset størrelse og varighet.	
Konsekvens	1	2	3	Begrunnelse	Risiko
Liv og helse		X		Det er liten trafikkbelastning og lave kjørehastigheter på veier i planområdet. Konsekvens for liv og helse vurderes som liten/middels.	
Stabilitet	X			Hendelsen vurderes med liten konsekvens for stabilitet.	
Materielle verdier	X			Skadeomfang og konsekvenser for materielle verdier vurderes som liten.	
Risikoreduserende tiltak	Reg.bestemmelser krever utarbeidelse av plan for ivaretakelse av trafikksikkerhet i anleggsfase.				

5.8 Hendelse 24a
Forhold i omkringliggende områder som kan påvirke utbyggingsformålet - Trafikkstøy

Det planlegges etablering av støyfølsom virksomhet i et areal som ligger utsatt for støy fra omkringliggende hovedveger.
Fagekspertise (Akustikk Konsult AS) har utarbeidet støyvurdering som konkluderer med avbøtende tiltak for å sikre forskriftsmessige støyforhold i planområdet. De avbøtende tiltakene er nedfelt som krav i reguleringsplanen. Reguleringsbestemmelsene henviser også til føringer gitt i gjeldende retningslinje for håndtering av støy – T-1442/2021.

Området vurderes – forutsatt at risikoreduserende tiltak blir gjennomført - å være lite sårbart for støy.

Hendelse 24 – Trafikkstøy fra omkringliggende veier Risikoanalyse					
Beskrivelse	Det planlegges etablering av støyfølsom virksomhet i et areal som ligger utsatt for støy fra omkringliggende veier. Fagekspertise (Akustikk Konsult AS) har utarbeidet støyvurdering som er tilpasset til det planlagte utbyggingskonseptet – og som kartlegger støybildet i planområdet. Vurderingen konkluderer med avbøtende for å sikre forskriftsmessige støyforhold. De avbøtende tiltakene er nedfelt som krav i reguleringsplanen. Det kreves utarbeidelse av anleggsplan, med redegjørelse for støytiltak knyttet til anleggsperioden – herunder arbeidstid.				
Kunnskapsgrunnlag/ usikkerhet	Rapport fra akustiker gjør at kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt.				
Sannsynlighet	1	2	3	Begrunnelse	
			X	Planområdet er eksponert for trafikkstøy.	
Konsekvens	1	2	3	Begrunnelse	Risiko
Liv og helse		X		Konsekvens for liv og helse vurderes som middels.	
Stabilitet	X			Hendelsen vurderes med liten konsekvens for stabilitet.	
Materielle verdier	X			Skadeomfang og konsekvenser for materielle verdier vurderes som liten.	
Risikoreduserende tiltak	Støysone (dagens situasjon i 4m høyde) vises på plankart. Støyutsatt boligbebyggelse utformes i samsvar med konklusjon i foreliggende støyvurdering og gjeldende retningslinje T-1442: ○ Soverom plasseres på «stille side» av bygg. Dempet fasade kan tillates som erstatning for «stille side» for inntil 3 boenheter. ○ Leke- og uteoppholdsareal ligger ikke støyutsatt ○ Utarbeidelse av anleggsplan, med redegjørelse for støytiltak knyttet til anleggsperioden – herunder arbeidstid.				

5.8 Hendelse 24b
Forhold i omkringliggende områder som kan påvirke utbyggingsformålet - Luftforurensing

Miljødirektoratets fagbrukertjeneste for luftkvalitet har utarbeidet et luftsonekart (basert på meteorologi) for perioden 2018-2022. Luftsonekartet gir en indikasjon på luftkvalitet/behov for nærmere utredning. Kartet viser «rød og gul sone» for planområdet i Badehusveien.
Fagekspertise (Multiconsult AS) har utarbeidet rapport med nærmere vurdering av luftkvalitet i planområdet. Planlagt utbyggingskonsept er lagt til grunn for vurderingen. Rapporten konkluderer med at

- det forventes ikke overskridelser av grenseverdi for luftkvalitet i planområdet
- planlagt bebyggelsesstruktur vil fungere positivt for luftkvalitet (deponiflate) på fasade
- det er gunstig at utendørs leke- og oppholdsareal er planlagt i nordre del av planområdet
- fremtidig utvikling av bilpark, redusert bilbruk, bedrete rutiner for veivedlikehold og klimautvikling med kraftige regnskyll vil ha gunstig innvirkning på luftkvaliteten
- luftinntak for boliger bør gis en bevisst plassering – lengst mulig unna trafikkert hovedvei

Området vurderes å være lite sårbart for luftforurensing.

Hendelse 24 – Luftforurensing Risikoanalyse					
Beskrivelse	Det planlegges etablering av støyfølsom virksomhet i et areal som kan ligge utsatt for luftforurensing/svevestøv fra omkringliggende veier/trafikk. Fagekspertise (Multiconsult AS) har utarbeidet støyvurdering som er tilpasset til det planlagte utbyggingskonseptet – og som redegjør nærmere for luftkvalitet i planområdet. Vurderingen konkluderer positivt mht. ivaretakelse av tilfredsstillende luftkvalitet– og foreslår avbøtende tiltak for å sikre best mulig luftkvalitet.				
Kunnskapsgrunnlag/ usikkerhet	Rapport fra Multiconsult gjør at kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt.				
Sannsynlighet	1	2	3	Begrunnelse	
			X	Planområdet ligger eksponert for luftforurensing / svevestøv pga. nærhet til hovedveier.	
Konsekvens	1	2	3	Begrunnelse	Risiko
Liv og helse		X		Konsekvens for liv og helse vurderes som middels.	
Stabilitet	X			Hendelsen vurderes med liten konsekvens for stabilitet.	
Materielle verdier	X			Skadeomfang og konsekvenser for materielle verdier vurderes som liten.	
Risikoreduserende tiltak	Planforslagets utforming er i seg selv risikoreduserende, ved at: ○ planlagt bebyggelsesstruktur vil fungere positivt for luftkvalitet (deponiflate på fasade) ○ det er gunstig at utendørs leke- og oppholdsareal er planlagt i nordre del av planområdet Reguleringsbestemmelser krever gjennomføring av avbøtende tiltak, ved at luftinntak til bolig skal plasseres og orienteres vekk fra trafikkerte hovedveier. I tillegg forventes fremtidig utvikling å være risikoreduserende, ved at utvikling av bilpark, redusert bilbruk, bedrete rutiner for veivedlikehold og klimautvikling med kraftige regnskyll vil innvirke gunstig på luftkvaliteten.				

5.9 Hendelse 25
Forhold ved utbyggingsformålet som kan påvirke omkringliggende områder

Grunn- og sprengningsarbeider vil være nødvendig ifm. realisering av planlagt boligkompleks. Rystelser fra sprengning/grunnarbeider kan medføre skade på naboeiendommer, og det kan medføre steinsprang (med påfølgende personskade/materiell skade) i P-anlegg i grunnen i Apenesfjellet (beliggenhet ca. 75m nord for planlagte boliger).
Reguleringsplan krever utarbeidelse av sprengningsplan som skal redegjøre for hvordan slik skade forebygges og unngås.

Området vurderes – forutsatt at risikoreduserende tiltak blir gjennomført - å være lite sårbart for skade som følge av grunnarbeid/sprengning.

Hendelse 25 – Fare for at sprengning/grunnarbeid medfører skade utenfor planområdet Risikoanalyse					
Beskrivelse	Byggetomt ligger nær naboeiendommer, nær off. vei og nær P-anlegg som er etablert i Apenesfjellet. I stor del av planområdet er det registrert «fjell i dagen». Grunn, og sprengningsarbeider vil være nødvendig ifm. realisering av planlagt boligkompleks. Rystelser fra sprengning/grunnarbeider kan medføre skade på naboeiendommer, og det kan medføre steinsprang (med påfølgende personskade/materiell skade) i P-anlegget i Apenesfjellet. Reguleringsplan krever utarbeidelse av sprengningsplan som skal redegjøre for hvordan slik skade forebygges og unngås.				
Kunnskapsgrunnlag/ usikkerhet	Kjennskap til grunnforhold i og omkring er begrenset. Foreslåtte avbøtende tiltak er utformet med en «føre var - holdning». Kunnskapsgrunnlag vurderes med dette å være tilstrekkelig.				
Sannsynlighet	1	2	3	Begrunnelse	
	X			Med gjennomføring av avbøtende tiltak vurderes sannsynlighet for uønsket hendelse som liten.	
Konsekvens	1	2	3	Begrunnelse	Risiko
Liv og helse		X		Konsekvens for liv og helse vurderes som middels.	
Stabilitet	X			Hendelsen vurderes med liten konsekvens for stabilitet.	
Materielle verdier			X	Skadeomfang og konsekvenser for materielle verdier vurderes som potensielt store.	
Risikoreduserende tiltak	Krav om utarbeidelse av sprengningsplan som redegjør for hvordan fare for skade på naboeiendommer (inkl. P-anlegg i Apenesfjellet) skal forebygges og unngås.				

6. Konklusjon og oppsummering av tiltak

6.1 Konklusjon

Det har blitt gjennomført en innledende fareidentifikasjon, sårbarhetsvurdering og risikoanalyse av de temaer som gjennom fareidentifikasjonen framsto som relevante. Følgende farer har blitt utredet:

6 Store nedbørsmengder
9. Urban flom/overvann
11. Skred (kvikkleire-, jord-, stein-, fjell-, snø-)
13. Radon
23. Nye risiko- og sårbarhetsforhold i planområdet
24a. Forhold i omgivelsene som kan innvirke på planområdet - trafikkstøy
24b. Forhold i omgivelsene som kan innvirke på planområdet - luftforurensing
25. Forhold ved utbyggingsformålet som kan påvirke omkringliggende områder

Planområdet - med planlagt utvikling, og med forutsetning om gjennomføring av nødvendige risikoreduserende tiltak – vurderes som lite sårbart

6.2 Sammenstilling av mulige uønskede hendelser / risikoanalyse

Liv og helse				
Sannsynlighet		Konsekvens		
		1. Liten	2. Middels	3. Stor
	3. Høy	6, 9	24ab	
	2. Middels			
	1. Lav		23b, 25	11, 13

Stabilitet				
Sannsynlighet		Konsekvens		
		1. Liten	2. Middels	3. Stor
	3. Høy	6, 9, 24ab		
	2. Middels			
	1. Lav	11, 13, 23b, 25		

Materielle verdier				
Sannsynlighet		Konsekvens		
		1. Liten	2. Middels	3. Stor
	3. Høy	24ab	6, 9	
	2. Middels			
	1. Lav	13, 23b		11, 25

6.3 Oppsummering av tiltak

Følgende tiltak er identifisert gjennom risiko- og sårbarhetsanalysen som nødvendige å ivareta i den videre utvikling av planområdet:

Fare	Sårbarhets- og risikoreduserende tiltak
Store nedbørsmengder/urban flom	Krav om at overvannshåndtering skal inngå i teknisk plan som skal godkjennes av kommunen i forbindelse med utbygging. Det er ifm. reguleringsarbeidet foretatt en vurdering som viser prinsippløsninger for flomveier og fordrøyning.
Trafikk	Reguleringsbestemmelser stiller krav om anleggsplan for å ivareta trafikksikkerhet i anleggsfase.
Støy	Vurdering fra akustiker har utarbeidet konkluderer med nødvendige tiltak for å sikre forskriftsmessige støyforhold for planlagt arealbruk. Konklusjon i vurdering videreføres som krav i reguleringsplan.
Luftforurensning	Krav om at luftinntak plasseres og orienteres vekk fra forurensningskilde (hovedvei)
Forhold som kan påvirke omkringliggende områder	Krav om sprengningsplan, som dokumenterer at grunn- og sprengningsarbeider gjennomføres på en måte som ikke medfører fare for ulykke eller skade på omgivelsene – inkl. eksisterende P-anlegg i grunnen under Apenesfjellet.

Børve Borchsenius Arkitekter AS, 07.05.2024

Tegn. nr.:
A-20-02-0K-01

Rev.:

Rev.:		Dato:

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

PLAN KJELLER/SOKKEL

Fase:			
Mål:	1 : 200		
Tegnet av:	TK	Kontrollert av:	LG
J.nr.:	5610-00	Dato:	31.10.2023

Tegn. nr.:
A-20-02-0K-01

Rev.:

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

31.10.2023 10:37:57

Tegn. nr.: A-20-02-01-01

Rev.:

Rev.:		Dato:

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

PLAN 1

Fase:			
Mål:	1 : 200		
Tegnet av:	TK	Kontrollert av:	LG
J.nr.:	5610-00	Dato:	31.10.2023

Tegn. nr.: A-20-02-01-01

Rev.:

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

31.10.2023 10:37:54

Tegn. nr.: A-20-02-01 Rev.:

Rev.:		Dato:

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

PLAN 2

Fase:			
Mål:	1 : 200		
Tegnet av:	TK	Kontrollert av:	LG
J.nr.:	5610-00	Dato:	31.10.2023

Tegn. nr.: A-20-02-01 Rev.:

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

31.10.2023 10:37:55

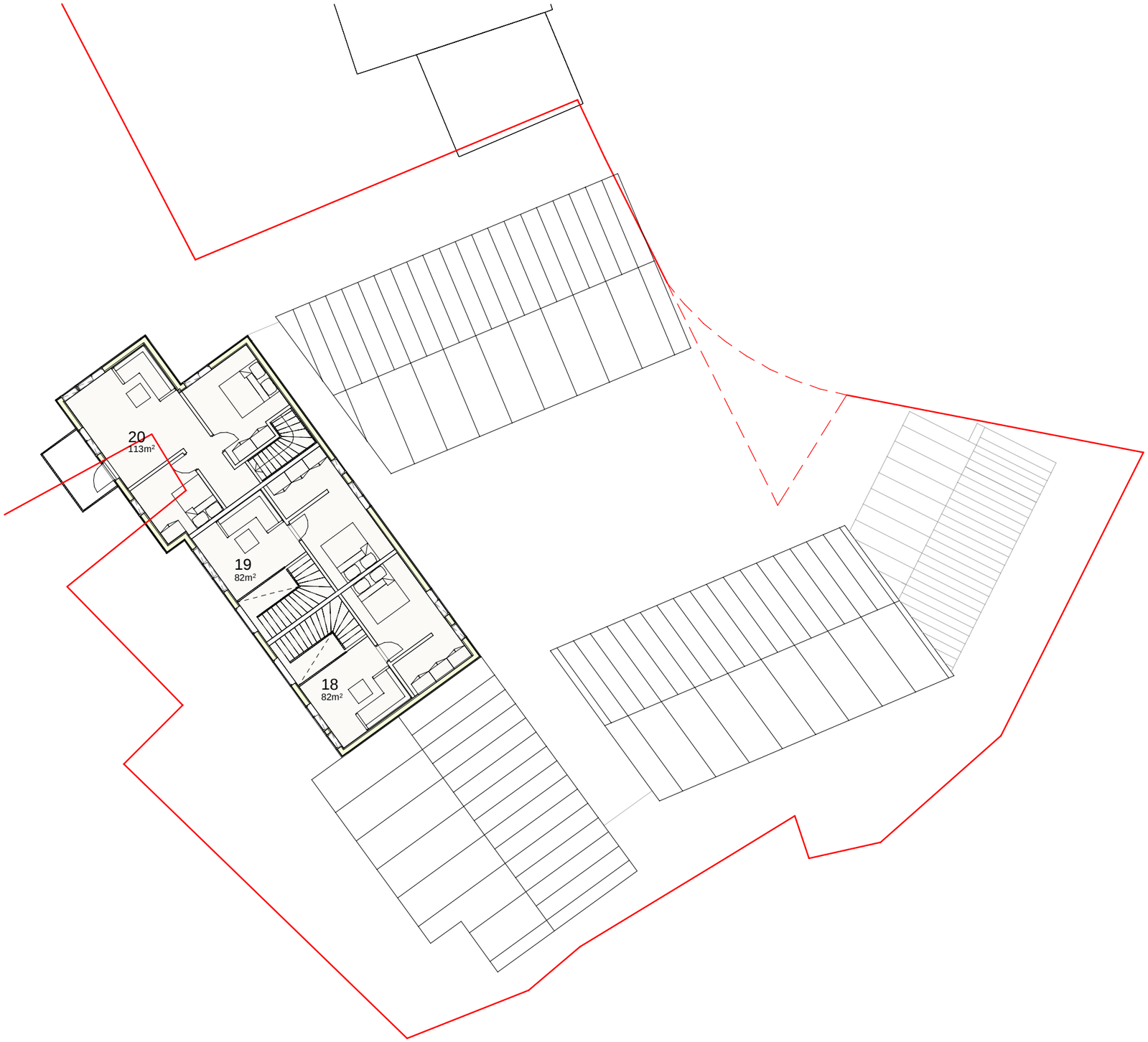

Tegn. nr.:
A-20-02-03-01

Rev.:

Rev.:		Dato:

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

PLAN 3

Fase:			
Mål:	1 : 200		
Tegnet av:	TK	Kontrollert av:	LG
J.nr.:	5610-00	Dato:	31.10.2023

Tegn. nr.:
A-20-02-03-01

Rev.:

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

31.10.2023 10:37:56

SØR

ØST

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

FASADER

J.nr.:	5610-00	Dato:	31.10.2023

Tegn. nr.: A-40-01-00-01

Rev.:

31.10.2023 10:32:24

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

FASADE ØST MED HØYDER

J.nr.:	5610-00	Dato:	31.10.2023

Tegn. nr.: A-40-01-00-02

Rev.:

31.10.2023 10:32:26

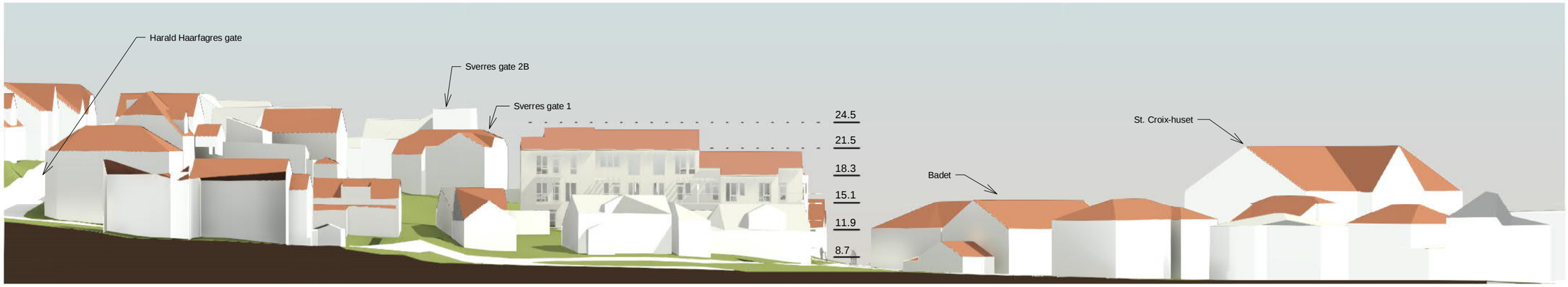

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

OPPRISS MED NABOBEBYGGELSE

J.nr.:	5610-00	Dato:	31.10.2023

Tegn. nr.: A-40-01-00-03

Rev.:

31.10.2023 10:32:29

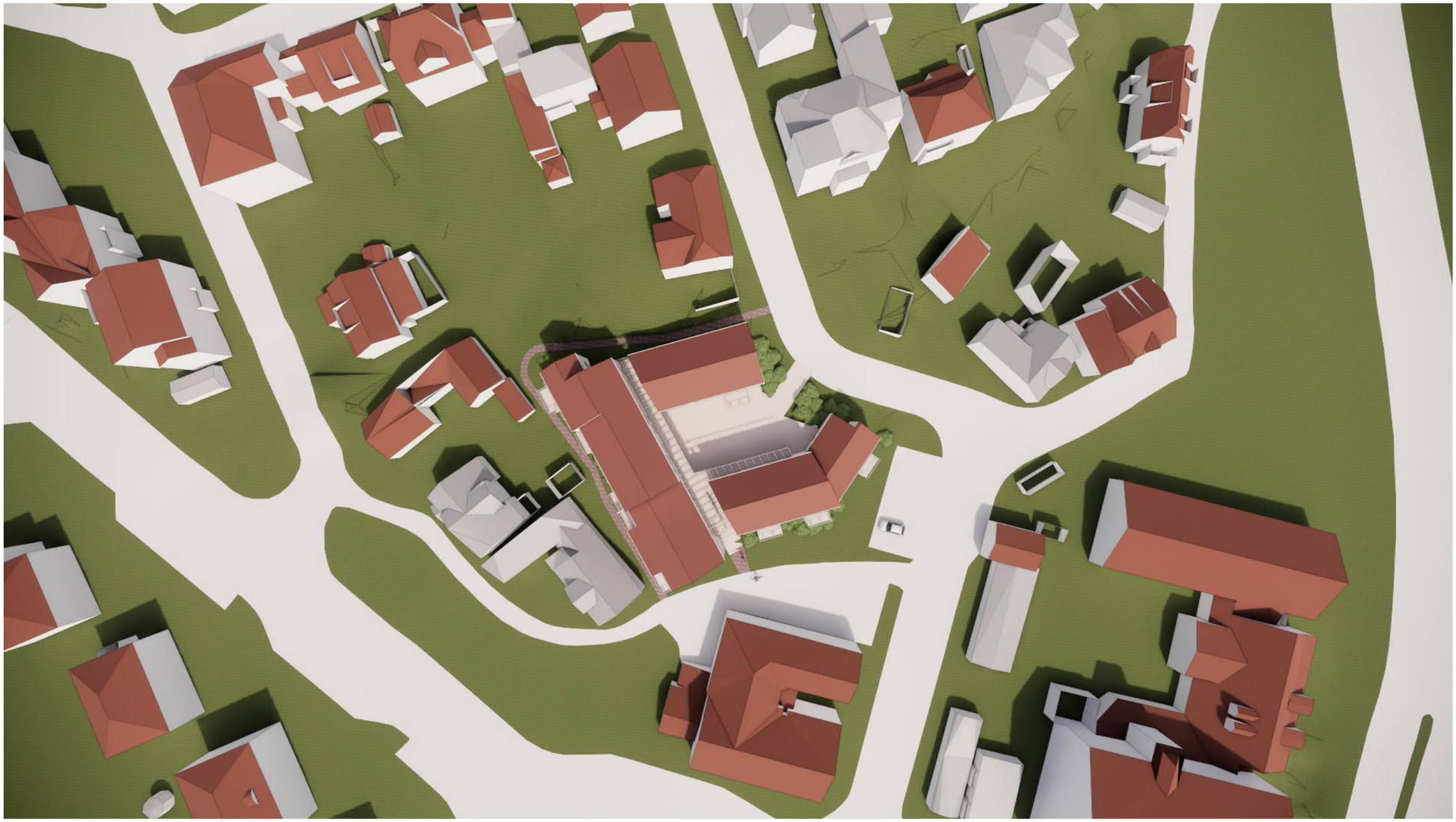

BORVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

Fugleperspektiv

J.nr.:	5610-00	Dato:	02.11.2023

Tegn. nr.: A-80-00-18

Rev.:

02.11.2023 10:10:41

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

Perspektiv fra Berggata

J.nr.:	5610-00	Dato:	02.11.2023

Tegn. nr.: A-80-00-19

Rev.:

02.11.2023 10:10:42

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

Perspektiv fra Badehusveien

J.nr.:	5610-00	Dato:	02.11.2023

Tegn. nr.: A-80-00-20

Rev.:

02.11.2023 10:10:42

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

Perspektiv fra J-N. Jacobsens gate

J.nr.:	5610-00	Dato:	02.11.2023

Tegn. nr.: A-80-00-21

Rev.:

02.11.2023 10:10:42

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

Perspektiv smett mellom husene

J.nr.:	5610-00	Dato:	02.11.2023

Tegn. nr.: A-80-00-22

Rev.:

02.11.2023 10:10:43

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

Perspektiv av tunet

J.nr.:	5610-00	Dato:	02.11.2023

Tegn. nr.: A-80-00-23

Rev.:

02.11.2023 10:10:43

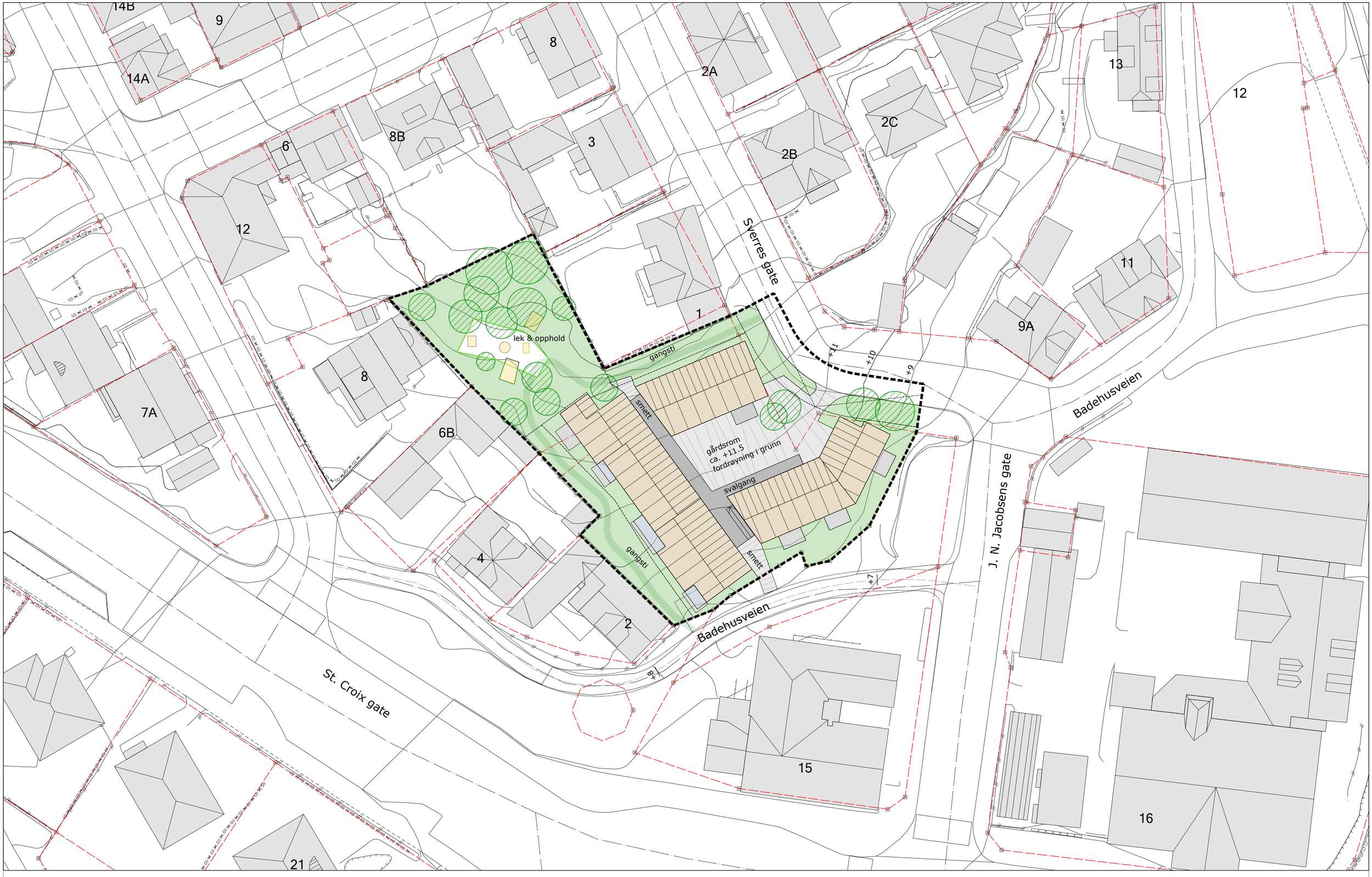

Kniplefjellet Eiendom AS

Illustrasjonsplan Badehusveien

mål 1 : 330 (A2)
jnr. 5610-10
17.10.2023

0 5 10 15

N

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Vårjevndøgn
kl. 09:00

Det vises slagskygge fra nye og eksisterende bygg, basert på høyder fra kommunens kart med forbehold om feil i kartet. Det vises skygge fra nærliggende terreng men ikke fra vegetasjon.

BORVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

Sol- / skyggediagram

J.nr.:	5610-00	Dato:	30.10.2023

Tegn. nr.: A-60-08-00-01

Rev.:

02.11.2023 09:56:22

Vårjevndøgn
kl. 12:00

Det vises slagskygge fra nye og eksisterende bygg, basert på høyder fra kommunens kart med forbehold om feil i kartet. Det vises skygge fra nærliggende terreng men ikke fra vegetasjon.

BORVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

Sol- / skyggediagram

J.nr.:	5610-00	Dato:	30.10.2023

Tegn. nr.: A-60-08-00-02

Rev.:

02.11.2023 09:56:23

Vårjevndøgn
kl. 15:00

Det vises slagskygge fra nye og eksisterende bygg, basert på høyder fra kommunens kart med forbehold om feil i kartet. Det vises skygge fra nærliggende terreng men ikke fra vegetasjon.

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

Sol- / skyggediagram

J.nr.:	5610-00	Dato:	30.10.2023

Tegn. nr.: A-60-08-00-03

Rev.:

02.11.2023 09:56:24

Vårjevndøgn
kl. 18:00

Det vises slagskygge fra nye og eksisterende bygg, basert på høyder fra kommunens kart med forbehold om feil i kartet. Det vises skygge fra nærliggende terreng men ikke fra vegetasjon.

BORVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

Sol- / skyggediagram

J.nr.:	5610-00	Dato:	30.10.2023

Tegn. nr.: A-60-08-00-04

Rev.:

02.11.2023 09:56:26

St.Hans
kl. 09:00

Det vises slagskygge fra nye og eksisterende bygg, basert på høyder fra kommunens kart med forbehold om feil i kartet. Det vises skygge fra nærliggende terreng men ikke fra vegetasjon.

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

Sol- / skyggediagram

J.nr.:	5610-00	Dato:	30.10.2023

Tegn. nr.: A-60-08-00-05

Rev.:

02.11.2023 09:59:10

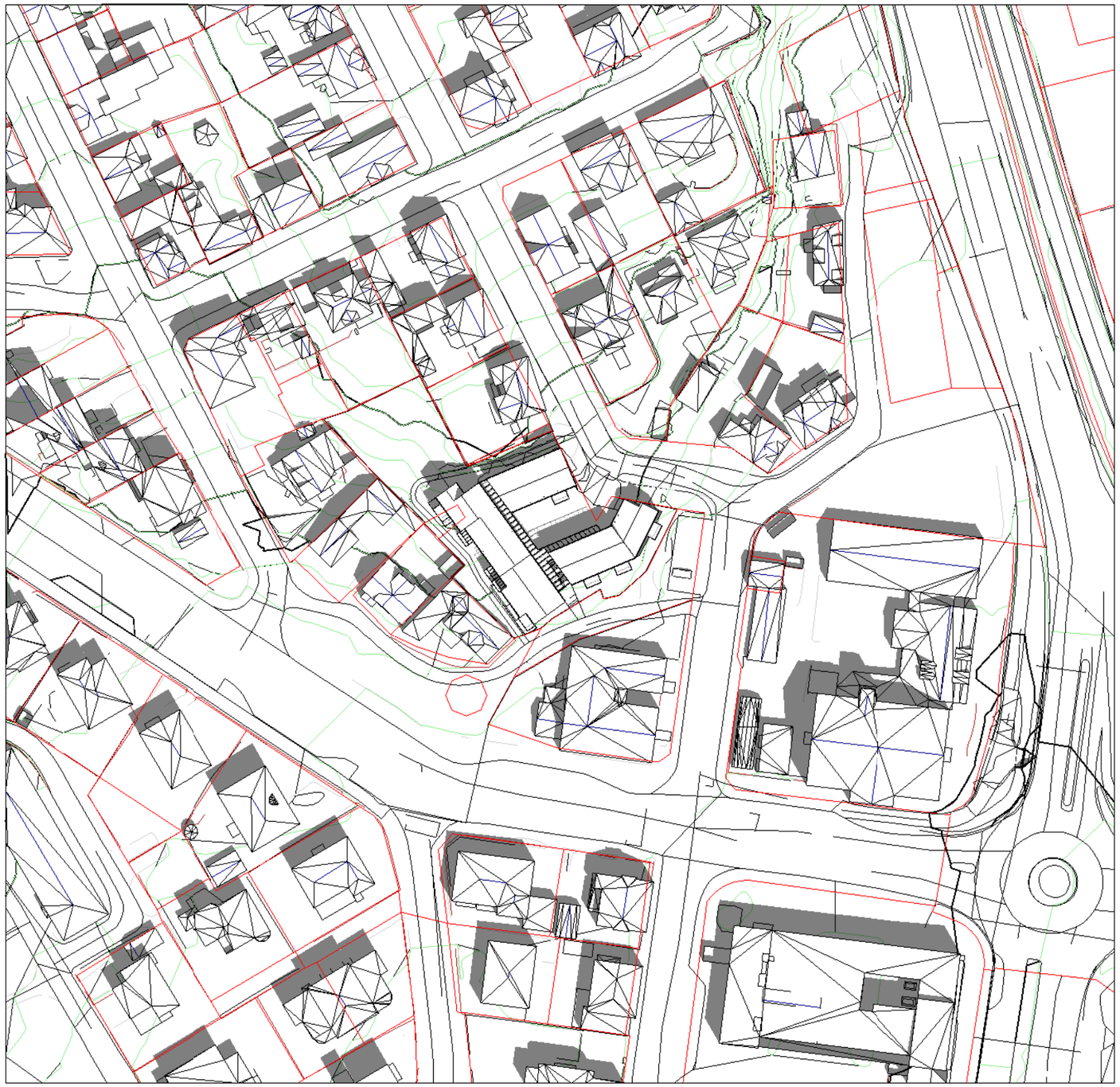

St.Hans
kl. 12:00

Det vises slagskygge fra nye og eksisterende bygg, basert på høyder fra kommunens kart med forbehold om feil i kartet. Det vises skygge fra nærliggende terreng men ikke fra vegetasjon.

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

Sol- / skyggediagram

J.nr.:	5610-00	Dato:	30.10.2023

Tegn. nr.: A-60-08-00-06

Rev.:

02.11.2023 09:59:11

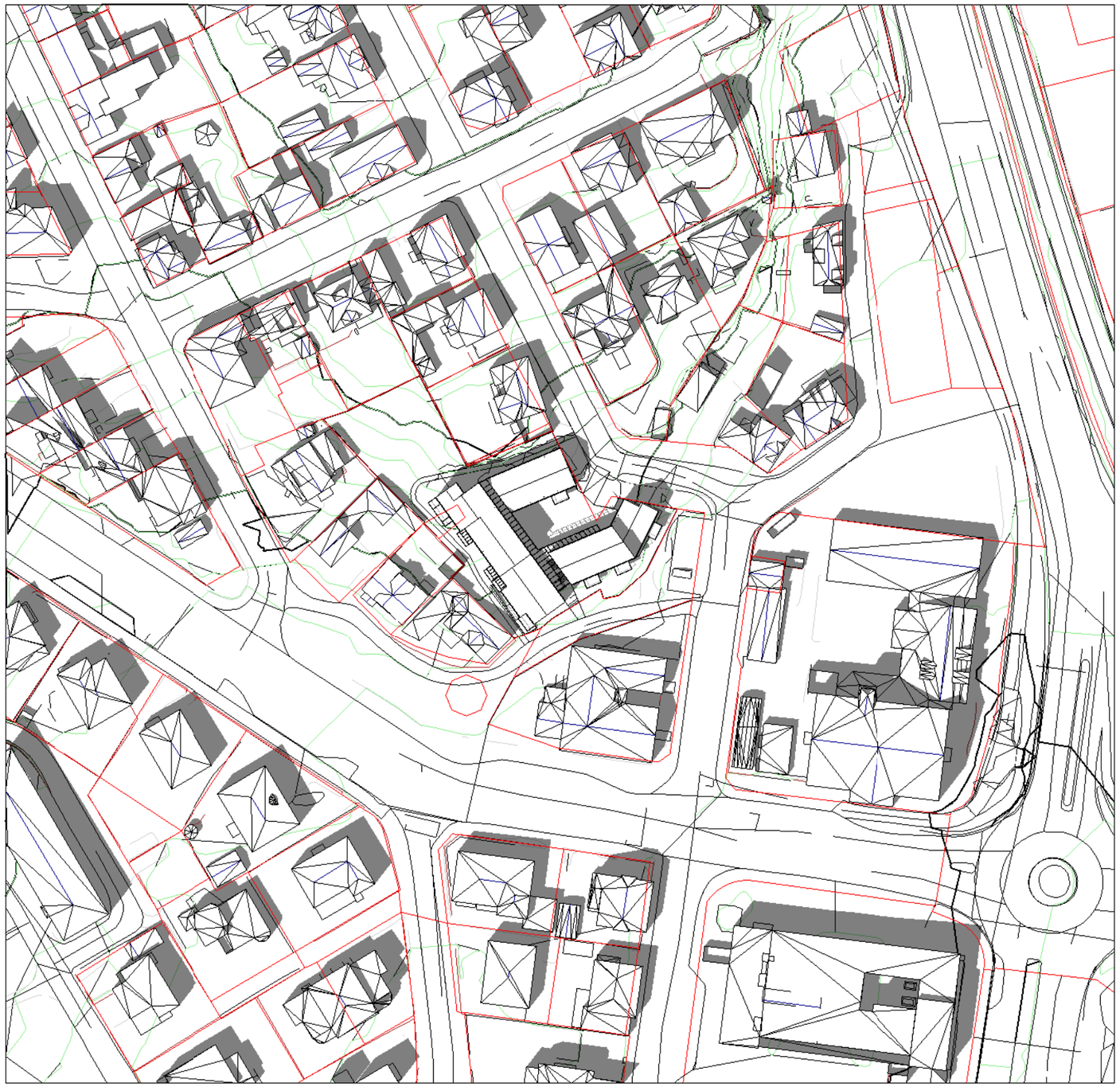

St.Hans
kl. 15:00

Det vises slagskygge fra nye og eksisterende bygg, basert på høyder fra kommunens kart med forbehold om feil i kartet. Det vises skygge fra nærliggende terreng men ikke fra vegetasjon.

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

Sol- / skyggediagram

J.nr.:	5610-00	Dato:	30.10.2023

Tegn. nr.: A-60-08-00-07

Rev.:

02.11.2023 09:59:13

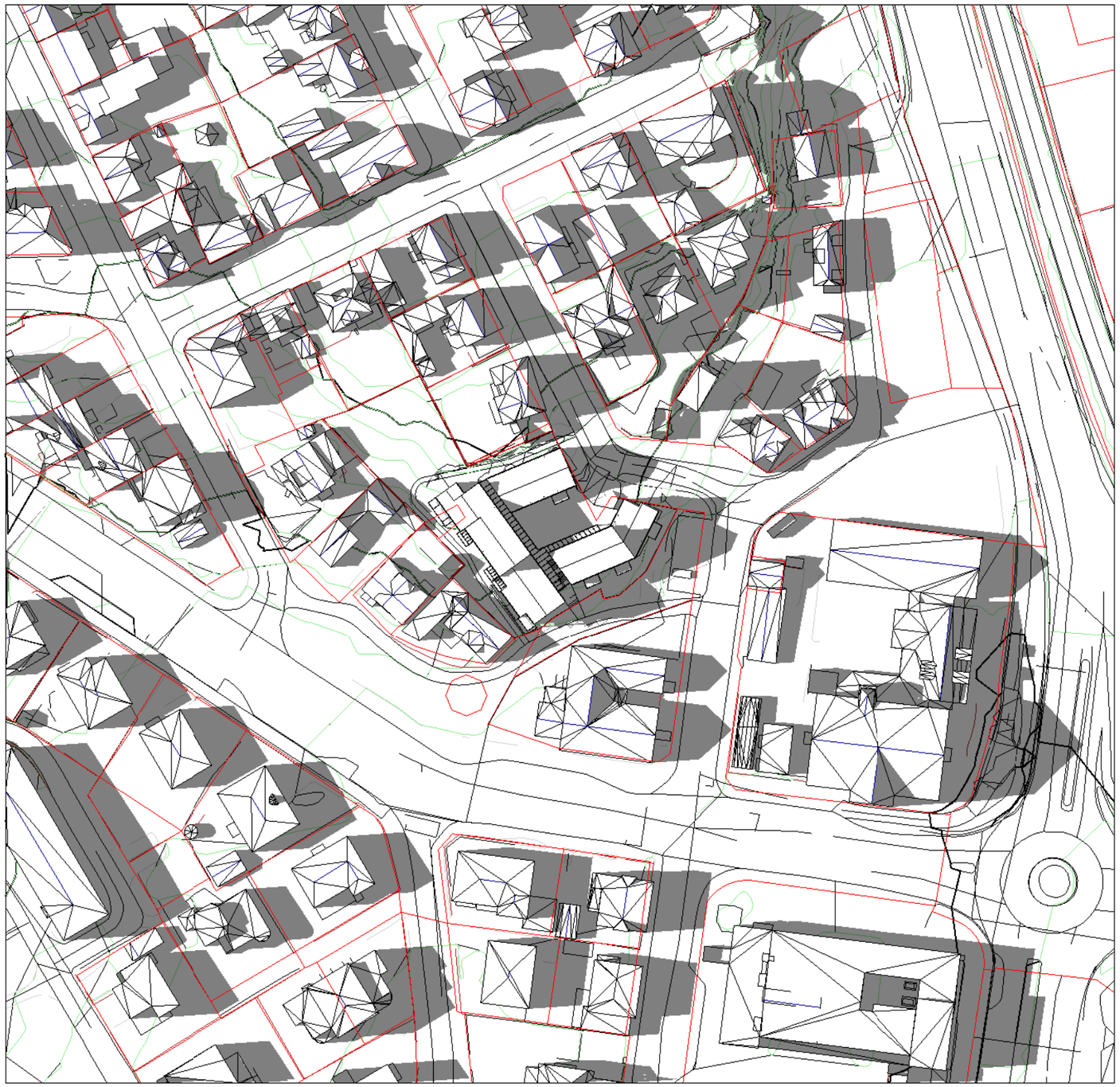

St.Hans
kl. 18:00

Det vises slagskygge fra nye og eksisterende bygg, basert på høyder fra kommunens kart med forbehold om feil i kartet. Det vises skygge fra nærliggende terreng men ikke fra vegetasjon.

BORVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

Sol- / skyggediagram

J.nr.:	5610-00	Dato:	30.10.2023

Tegn. nr.: A-60-08-00-08

Rev.:

02.11.2023 09:59:14

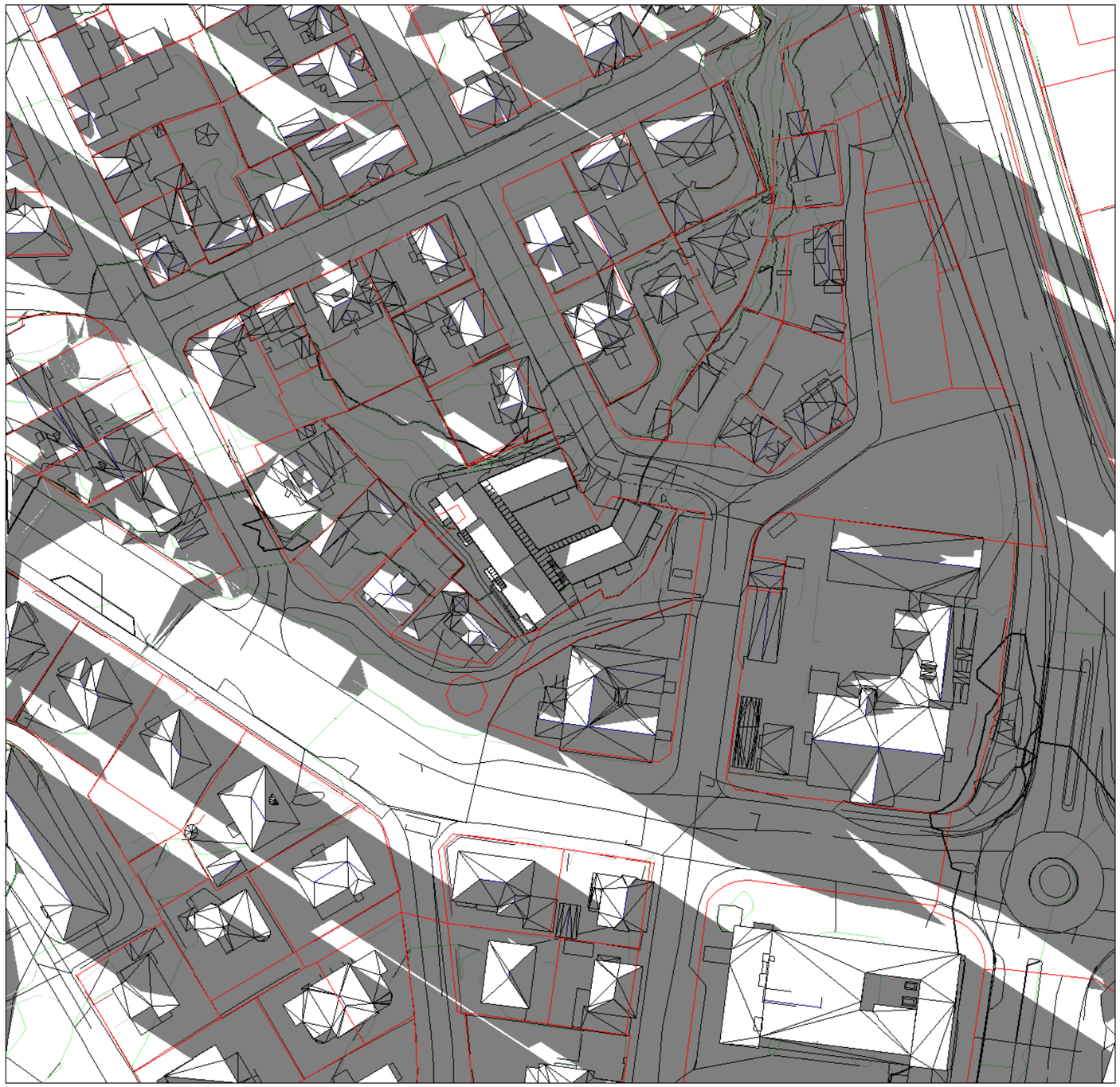

St.Hans
kl. 21:00

Det vises slagskygge fra nye og eksisterende bygg, basert på høyder fra kommunens kart med forbehold om feil i kartet. Det vises skygge fra nærliggende terreng men ikke fra vegetasjon.

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

Kniplefjellet Eiendom as
Badehustomta

Sol- / skyggediagram

J.nr.:	5610-00	Dato:	30.10.2023

Tegn. nr.: A-60-08-00-09

Rev.:

02.11.2023 09:59:15

Mobilitetsplan
Detaljregulering for Badehusveien, Fredrikstad
06.10.2023

1. Krav om utarbeidelse av mobilitetsplan

Konseptstudie som er lagt til grunn for utforming av reguleringsplan for Badehusveien viser et utbyggingsvolum i overkant av 1.000m2 BRA. Tiltaket/planen utløser dermed krav om utarbeidelse av mobilitetsplan, jf. kommuneplanens bestemmelser, pkt. 15.2:

> **15.2 Mobilitetsplan**
>
> Ved regulering av utbyggingsprosjekter større enn 1.000 kvm BRA, eller som beregnes å gi mer enn 50 arbeidsplasser, skal det utarbeides mobilitetsplan. Planen skal analysere muligheter for minst bilavhengighet. Planen skal vise løsninger for gange, sykkel, kollektivtrafikk, bil, varetransport og fossilfrie kjøretøy.

2. Muligheter for minst bilavhengighet

Den sentrumsnære beliggenheten gjør at beboere i planområdet ikke må være avhengige av bil – siden service-/tjenestetilbud, forretninger og kollektiv transportmuligheter ligger i gangavstand. Reguleringsplanen for Badehusveien sikrer at det opparbeides 2 stk. HC-biloppstillingsplasser for beboere – i samsvar med kommuneplanens krav. Det skal ellers ikke opparbeides private p-plasser for beboere eller besøkende. Reguleringsplanen for Badehusveien legger dermed til rette for «bilfri bosetting» i sentrumsområdet.

3. Løsninger for gange

Planområdet har gangforbindelse til Sverres gate i øst og Badehusveien i sør. Badehusveien er en gangvei, som samtidig nyttes som kjøreadkomst til tilstøtende eiendommer og p-areal. Sverres gate har blandet trafikk – i likhet med en stor del av gatenettet på Apenesfjellet. Gangforbindelse i J. N Jacobsens gate (øst for planområdet) går delvis på fortau, og delvis i gate/bak p-plass. Det er etablert fortau / GS-forbindelser langs gatenettet videre ut i byområdet, jf. figur nedenfor.

Løsninger for gange:
Stiplet strek – gangforbindelse i blandet trafikk
Heltrukken strek – fortau / GS-vei

4. Løsninger for sykkel

Planområdet ligger inntil sidearm (blandet trafikk) i sykkelveinettet i Fredrikstad. Hovedtrasèer for sykkel passerer nær planområdet - i St. Croix gate (separat sykkelfelt) og langs St. Olavs gate (GS-vei). Reguleringsbestemmelser krever at planlagte boliger skal gis sykkelparkering i samsvar med føringer gitt i kommuneplanen.

Utsnitt fra Sykkelhovedplan. Planområdet markert med orange sirkel.

5. Kollektivtrafikk

Kollektivtilbud ligger i gangavstand:

- Bussholdeplass i St. Croix gate, ca. 50m
- Buss- og taxiterminal i sentrum, ca. 400m
- Jernbanestasjon, ca. 450m

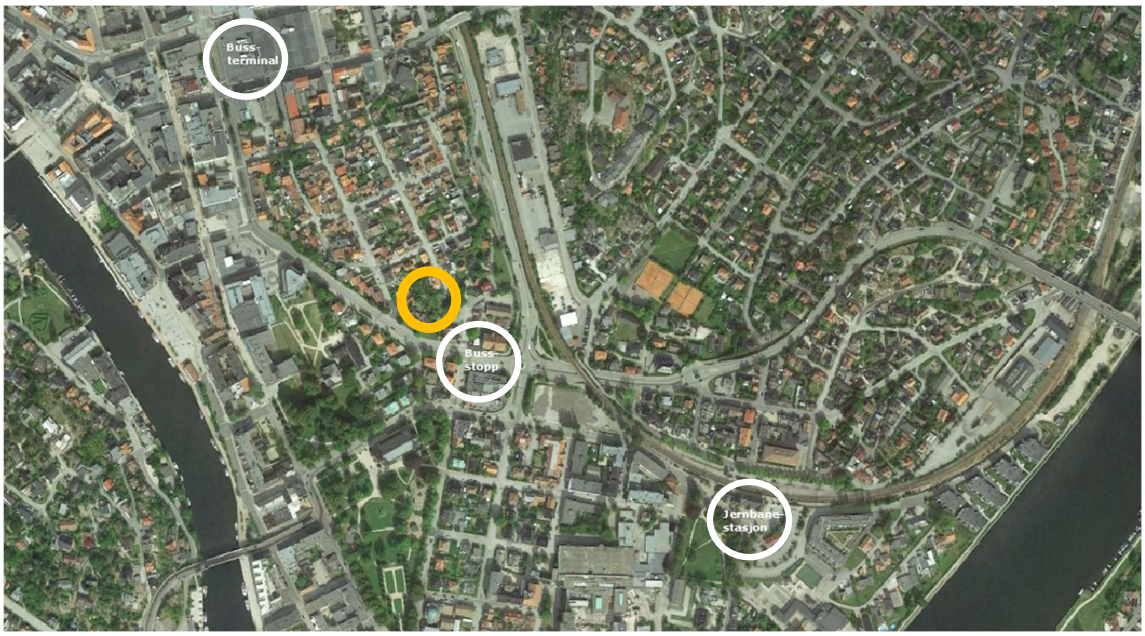

Beliggenhet av kollektivtilbud. Planområdet markert med orange sirkel.

6. Bil, varetransport og fossilfrie kjøretøy

Det skal etableres 2 HC-bilplasser (med lademulighet) i planområdet. Behovet for varetransport til boligene i planområdet vurderes å være meget begrenset. Det tas sikte på kantstopp-parkering i Sverres gate i forbindelse med varelevering – i likhet med planlagt løsning for renovasjon.
Etablerte parkeringsløsninger ved Badehuset og inntil J. N. Jacobsens gate er ikke optimale – siden de medfører rygging ut i gangvei og ut i gate med blandet trafikk.
Offentlige/allment tilgjengelige p-plasser (for besøkende) ligger i gangavstand fra planområdet, bl.a.:

- P-plass nord for St. Croix Kulturhus – 75m
- P-anlegg under Apenesfjellet, med lademulighet for EL-biler – 200m

Det ligger/legges til rette for at beboere i planlagte boliger skal ha liten grad av bilavhengighet – og at bilbruk kan være «fossilfri»:

- **Etablert kollektivtilbud - jernbanestasjon, buss-stopp og bussterminal ligger i gangavstand**
- **Sammenhengende sykkeltrasèer er etablert, og de passerer inntil planområdet**
- **Sammenhengende gangforbindelser er etablert nær planområdet. Del av gangvei / gangforbindelse ved planområdet har forbedringspotensiale.**
- **Nye boliger skal ikke ha private p-plasser - med unntak av 2 HC-plasser med lademulighet**
- **God tilgjengelighet til p-plasser med lademulighet - for «besøkende biltrafikk»**

Børve Borchsenius Arkitekter AS
06.10.2023

Renovasjonsteknisk plan
Detaljregulering for Badehusveien, Fredrikstad

07.05.2024

1. Kategori avfallsbesittere

Reguleringsplan for Badehusveien legger til rette for bygging av inntil 22 små leiligheter (hovedsakelig BRA 40m2-50m2). Den enkelte husstand i boligkomplekset antas å bestå av 1 eller 2 personer.

2. Renovasjonsløsning

Det tas sikte på renovasjonsløsning med felles beholdere på hjul – dette i samsvar med kommunal veileder, pkt. d.

3. Plassering av oppsamlingsenheter og oppsamlingsplass.

Felles beholdere skal stå i avfallsrom på privat grunn, på vestside av kommunal vei Sverres gate.
Avfallsrom skal ha terskelfri adgang, sluk i gulv, dør med kodelås og lysåpning min. 120cm.
I areal/rabatt mellom avfallsrom og kjørebane etableres oppsamlingsplass med plant og fast underlag, jf. figurer nedenfor.

4. Stoppested for renovasjonsbil

Renovasjonsbil står i veibanen i Sverres gate mens tømming pågår – i likhet med etablert praksis i nabolaget. Veibredde på stedet tillater at kjøre- og gangtrafikk evt. kan passere. Trafikkbelastningen i Sverres gate er liten.

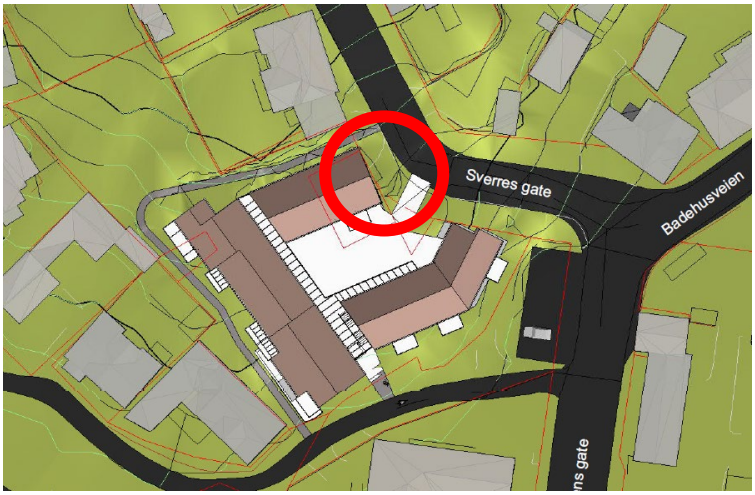

Fig 1 – beliggenhet av avfallsrom og oppsamlingsplass

5. Dimensjonering

5.1 Alternative størrelser på beholdere

Fredrikstad kommune oppgir følgende alternativer for beholdere (H/B/D):

- 140 liter – 1065/480/543mm
- 240 liter – 1070/580/731mm
- 370 liter – 1070/745/800mm
- 660 liter – 1207/1265/774mm

5.2 Dimensjoneringsgrunnlag og tømmefrekvens

Fredrikstad kommune oppgir følgende anbefalt dimensjoneringsgrunnlag og tømmefrekvens for ulike avfallsfraksjoner:

Rest	80 liter/husstand/uke, tømming hver 2. uke
Matavfall	25 liter/husstand/uke, tømming hver 2. uke
Papir/papp	40 liter/husstand/uke, tømming hver 4. uke
Plast	25 liter/husstand/uke, tømming hver 4. uke
Glass/metall	2,5 liter/husstand/uke, tømming hver 10. uke

5.3 Beregning

Beregning nedenfor er utført i samsvar med dimensjoneringsgrunnlag oppgitt i kommunal veileder. Det bemerkes at det antas at småleilighetene i Badehusveien vil produsere mindre avfall enn det som er lagt til grunn i den kommunale standarden.

Rest	80 l x 2 uker x 22 leil = 3520 l = 5 stk. 660- og 1 stk. 240-beholder (3540 l)
Matavfall	25 l x 2 uker x 22 leil = 1100 l = 3 stk. 370-beholder (1110 l)
Papir/papp	40 l x 4 uker x 22 leil = 3520 l = 5 stk. 660- og 1 stk. 240-beholder (3540 l)
Plast	25 l x 4 uker x 22 leil = 2200 l = 3 stk. 660-og 1 stk. 240-beholder (2220 liter)
Glass/metall	2,5 l x 10 uker x 22 leil = 550 liter = 4 stk. 140-beholder (560 liter)

Sum:	13 stk. 660-beholdere
	3 stk. 370-beholdere
	3 stk. 240-beholdere
	4stk. 140-beholdere

Fig 2 – utkast/prinsippløsning, avfallsrom og oppstillingsareal

6. Utforming av avfallsrom, utvidelsesmulighet

Skisse ovenfor viser utkast til plassering av beholdere i avfallsrom. Dersom det oppstår behov for utvidelse av avfallsrommet, kan dette gjøres med tilpasning av sykkel-/HC-parkeringsplassene på stedet. Det bemerkes at leilighetskomplekset i Badehusveien er planlagt uten ytterligere biloppstillingsplasser, siden boligenes beliggenhet nær bysenter og kollektivtilbud ikke gjør det påkrevet med bruk av bil. Dette forholdet vurderes også å være relevant for handicappede – dvs. at redusert opparbeiding av HC-parkering også kan være aktuelt.

7. Forhold til nabo- og gjenboereiendommer

Planlagt løsning gjør at avfallsbeholdere står innelukket (– med unntak av tømmedag). Det forutsettes at dunker bringes til/fra oppsamlingsareal av beboere eller vaktmestertjeneste. Oppsamlingsplass ligger ikke i umiddelbar nærhet til naboeiendom. Den planlagte løsningen vurderes ikke å være til sjenanse eller ulempe for nabolaget.

For Hersleth Entreprenør AS
Børve Borchsenius Arkitekter AS, 07.05.2023

RAPPORT

Badehusveien, Fredrikstad

OPPDRAGSGIVER
Kniplefjellet Eiendom

EMNE
Utredning av luftkvalitet

DATO / REVISJON: 25.04.24 / 00
DOKUMENTKODE: 10259189-RILU-RAP-001

Multiconsult

Denne rapporten er utarbeidet av Multiconsult i egen regi eller på oppdrag fra kunde. Kundens rettigheter til rapporten er regulert i oppdragsavtalen. Tredjepart har ikke rett til å anvende rapporten eller deler av denne uten Multiconsults skriftlige samtykke.

Multiconsult har intet ansvar dersom rapporten eller deler av denne brukes til andre formål, på annen måte eller av andre enn det Multiconsult skriftlig har avtalt eller samtykket til. Deler av rapportens innhold er i tillegg beskyttet av opphavsrett. Kopiering, distribusjon, endring, bearbeidelse eller annen bruk av rapporten kan ikke skje uten avtale med Multiconsult eller eventuell annen opphavsrettshaver.

Multiconsult

NOTAT

OPPDRAG	**Badehusveien, Fredrikstad**	DOKUMENTKODE	10259189-RIL-RAP-001
EMNE	Utredning av luftkvalitet	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	**Kniplefjellet Eiendom**	OPPDRAGSLEDER	Jan Raymond Sundell
KONTAKTPERSON	*Kristoffer Fledsberg*	UTARBEIDET AV KVALITETSSIKRER	Jan Raymond Sundell Anders Gaustad
KOORDINATER	SONE: 32 ØST: 610977 NORD: 6565176	ANSVARLIG ENHET	Multiconsult Norge AS
GNR./BNR./SNR.	300/1228 OG DELER AV 300/1554 OG 300/27. FREDRIKSTAD KOMMUNE		

SAMMENDRAG

Multiconsult har på oppdrag for Kniplefjellet Eiendom gjennomført en utredning av luftkvalitet for Badehusveien i Fredrikstad. Bakgrunnen for oppdraget er planer om utvikling av området til boliger. Utredningen er gjort på et overordnet nivå og er i hovedsak basert på generell kunnskap om luftkvalitet og hvilke prosesser som påvirker denne. I vurderingen av dagens luftkvalitet er det tatt utgangspunkt i informasjon fra fagbrukertjenesten som er utarbeidet av Meteorologisk institutt og Miljødirektoratet. I tillegg er det lagt til grunn data fra kontinuerlige målinger av luftkvalitet i Fredrikstad. Målestasjonen blir driftet av Fredrikstad kommune. I vurderingene av fremtidig situasjon er det benyttet tiltakskalkulator utarbeidet av Miljødirektoratet hvor det blant annet tas hensyn til utviklingen i trafikksituasjonen.

Følgende kan oppsummeres:

Det forventes ingen overskridelser av grenseverdien for luftkvalitet i noen del av planområdet sammenlignet med grenseverdiene i forurensningsforskriften. Eksisterende luftsonekart viser at deler av planområdet i sør ligger innenfor rød sone i veileder T-1520/2012. Øvrige områder ligger innenfor gul sone. Det er svevestøv som er bestemmende for luftkvaliteten. Gjennomføring av planlagte tiltak vil trolig gi bedre luftkvalitet i fremtidig situasjon.

Ved etablering av boliger i gul sone skal det planlegges slik at ute- og oppholdsarealene får best mulig luftkvalitet. I dette tilfellet er utearealene planlagt lengst mot nordvest, som er minst utsatt for luftforurensning. Fasadene på de planlagte boligene i søndre del av planområdet vil fungere som en deponiflate for støv og trolig bidra til å redusere støvnivået i ute- og oppholdsarealene ut over dagens situasjon. Det legges til rette for luftinntak lengst mulig vekk fra trafikkerte veier, i dette tilfellet Rv 110 og Fv 108, for å oppnå best mulig inneklima.

Kontinuerlige målinger av svevestøv (PM_{10}) ved St.Croix viser at oppvirvling av støv fra veibanen om våren er en viktig kilde til overskridelse av grenseverdien for henholdsvis gul og rød sone. Intensivert renhold av veibanen i en tidlig fase vil trolig bidra til å redusere konsentrasjonen av svevestøv vesentlig. Tiltaket inngår som et av flere tiltak for å bedre luftkvaliteten i vedtatt handlingsplan for Fredrikstad kommune.

Rikspolitiske retningslinjer bygger opp under fortetting i byområder og kan i noen situasjoner komme i konflikt med krav til luftkvalitet på kort sikt. I slike tilfeller kan det derfor være nødvendig å akseptere noe dårligere luftkvalitet på kort sikt. Fagbrukertjenesten viser at store deler av Fredrikstad sentrum og nærliggende tettbebygde områder ligger innenfor gul sone. Ved å følge de rikspolitiske retningslinjene om fortetting, vil det være vanskelig å unngå utbygging innenfor gul sone. Det må derfor legges til rette for at ute- og oppholdsarealene oppnår best mulig luftkvalitet.

Det er knyttet en del usikkerhet til beregningene i Fagbrukertjenesten. Dette gjelder blant annet i forhold til utviklingen i trafikksituasjonen og sammensetningen av kjøretøyparken. Beregningsverktøyet til Miljødirektoratet er basert på utslippsdata for 2018 - 2021. Renere brenselsteknologi og større andel el-biler vil trolig medføre at resultatet fra beregningene er noe overestimert. Beregningene har ikke tatt høyde for effekt av ny bebyggelse, økt renhold av veibanen og andre avbøtende tiltak som er vedtatt i handlingsplanen for Fredrikstad kommune. I fremtidig situasjon vil økt nedbør i form av regn trolig også påvirke svevestøvkonsentrasjonen ved at mer av partiklene i veibanen vil vaskes ut med overvannet.

00	25.04.24	Utkast til rapport oversendt oppdragsgiver	Jan Raymond Sundell	Anders Gaustad	Jan Raymond Sundell
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

INNHOLDSFORTEGNELSE

1 Innledning 5
2 Metode og grunnlag 5
2.1 Lovverk og retningslinjer 5
2.1.1 Lokal luftkvalitet 5
2.2 Metode 7
3 Dagens situasjon 7
3.1 Områdebeskrivelse 7
3.2 Luftkvalitet 9
3.3 Målinger av luftkvalitet i Fredrikstad 11
3.4 Meteorologi 13
4 Fremtidig utvikling av luftkvaliteten. 14
4.1 Lokale tiltak 15
5 Usikkerhet 15
6 Oppsummering 16
6.1 Luftkvalitet 16
7 Tiltak mot luftforurensning 17
7.1 Generelt om tiltak for å forebygge luftforurensning 17
7.2 Nasjonale føringer 17
7.3 Regionale tiltak 17
7.3.1 Støyskjerm som avbøtende tiltak mot luftforurensning 18
7.4 Lokale tiltak 18
8 Oppfølgende tiltak og undersøkelser 18
8.1 Videre utredning 18
9 Referanser 18

1 Innledning

Multiconsult har fått i oppdrag av Kniplefjellet Eiendom om å utrede luftkvalitet i forbindelse med planer om utvikling av området ved badehusveien til boliger. Denne rapporten redegjør for lokal luftkvalitet, både dagens situasjon og forventet utvikling de nærmeste 20 årene.

Oversiktkart som viser lokalisering av det planlagte utbyggingsområdet er vist i Figur 1-1. Nærmere beskrivelse av planområdet er vist i kapittel 3.

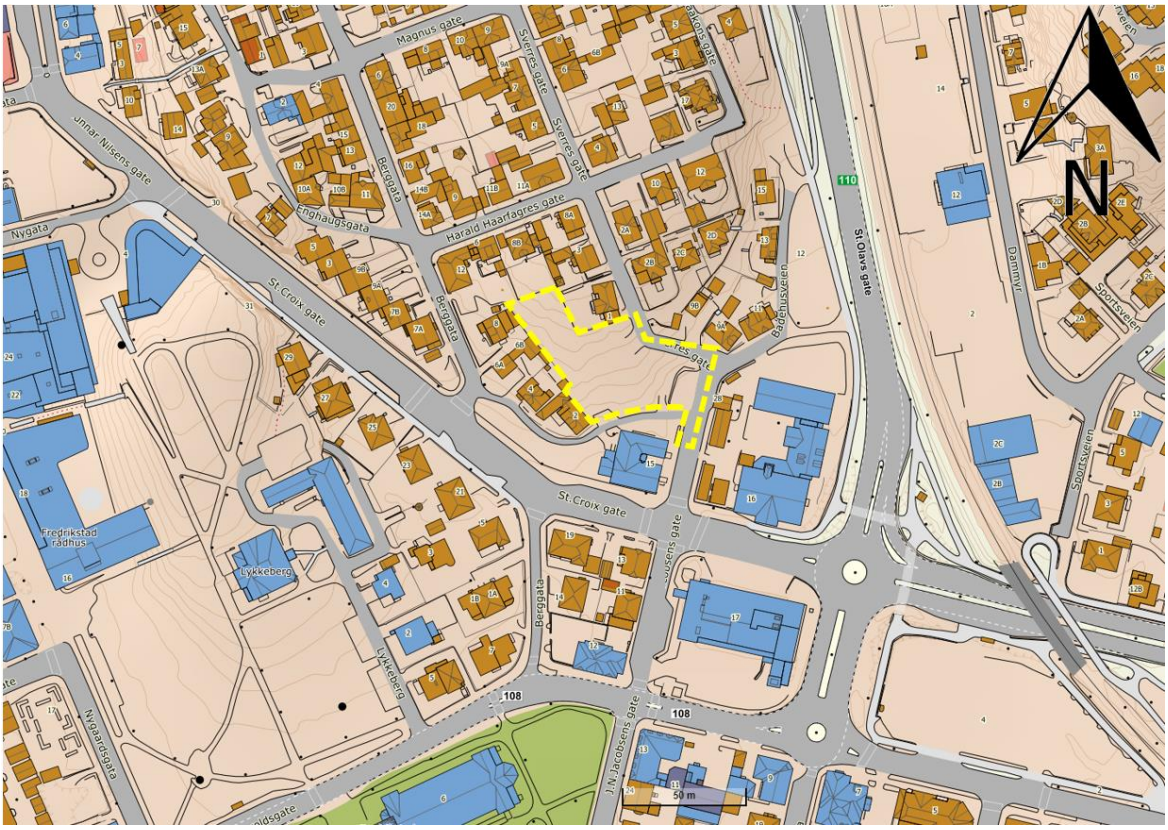

Figur 1-1. Oversiktskart som viser omtrentlig avgrensning av planområdet (gul stiplet linje). Kartkilde: norgeskart.no.

2 Metode og grunnlag

2.1 Lovverk og retningslinjer

2.1.1 Lokal luftkvalitet

Det foreligger flere sett med grenseverdier med ulikt ambisjonsnivå. Forurensningsforskriften kapittel 7 setter juridisk bindende krav til utendørs luftkvalitet. Formålet med forskriften er å fremme menneskers helse og trivsel ved å sette minimumskrav til luftkvaliteten på all utendørs luft.

Miljøverndepartementet vedtok i 2012 en retningslinje som gir statlige anbefalinger om hvordan luftkvalitet bør håndteres av kommunene i arealplanleggingen, T-1520/2012 [7]. Formålet med retningslinjen er å sikre og legge til rette for en langsiktig arealplanlegging som forebygger og reduserer lokale luftforurensningsproblemer. Retningslinjen kommer til anvendelse bl.a. ved etablering eller utvidelse av bebyggelse med bruksformål som er følsom for luftforurensning, eks. boliger.

Den kommer også til anvendelse der tiltaket i seg selv kan medvirke til vesentlig økning i luftforurensningen. Med vesentlig økning menes i dette tilfellet en økning på 20 % i forhold til eksisterende forurensningsnivå. For svevestøv (PM_{10}) er det angitt en grenseverdi for henholdsvis gul og rød sone som kan overskrides inntil 7 dager pr. år (markert som "8. høyeste døgnmiddel"). For NO_2 er det angitt en grenseverdi for gul og rød sone som vinter- og årsmiddel. Grenseverdiene for henholdsvis gul og rød sone er vist i Tabell 2-1.

Gul sone er en vurderingssone hvor kommunen bør *utvise varsomhet* med å tillate etablering av bebyggelse med bruksformål som er følsom for luftforurensning.

Rød sone angir et område som på grunn av høye luftforurensningsnivåer er *lite egnet* til bebyggelse med bruksformål som er følsomt for luftforurensning. I rød sone bør kommunen derfor ikke tillate etablering av helseinstitusjoner, barnehager, skoler, boliger, lekeplasser og utendørs idrettsanlegg, samt grønnstruktur.

Retningslinje T-1520/2012 inneholder også anbefalinger om hvordan luftkvalitet skal hensyntas i anleggsfasen. Det skal blant annet gjøres en vurdering av omfanget på støvgenererende aktiviteter og lokalisering av byggeplass og transportveger i forhold til nærhet til følsomt arealbruk.

Tabell 2-1. Grenseverdier for luftkvalitetssoner iht. T-1520.

Komponent	**Luftforurensningssone**	
	Gul sone	**Rød sone**
Svevestøv (PM_{10})	35 µg/m³ som kan overskrides inntil 7 ganger pr år	50 µg/m³ som kan overskrides inntil 7 ganger pr år
Nitrogendioksid (NO_2)	40 µg/m³ vintermiddel	40 µg/m³ årsmiddel

Folkehelseinstituttet (FHI) har utarbeidet *luftkvalitetskriterier* [1] for en rekke stoffer i luft, blant annet svevestøv og nitrogendioksid. Kriteriene er satt så lavt at de fleste kan utsettes for disse nivåene uten at det oppstår skadevirkninger på helsa. Overskridelser kan derfor ikke tolkes som definitivt helseskadelige, men en kan heller ikke utelukke effekter hos spesielt sårbare mennesker ved nivåer under kriteriene. En oversikt over de ulike grenseverdiene er vist i Tabell 2-2.

Tabell 2-2. Oversikt over regelverk og ulike grenseverdier.

Komponent	Midlingstid	Grenseverdi i forurensningsforskriften		Anbefalte luftkvalitetskriterier	Nasjonale mål
		Konsentrasjon	Tillatte overskridelser		
Svevestøv (PM_{10})	Døgnmiddel	50 µg/m³	25 døgn	30 µg/m³	
	Årsmiddel	20 µg/m³		15 µg/m³	20 µg/m³
Svevestøv ($PM_{2,5}$)	Døgnmiddel			15 µg/m³	
	Årsmiddel	10 µg/m³		5 µg/m³	8 µg/m³
	Timemiddel	200 µg/m³	18 timer	100 µg/m³	

Nitrogendioksid (NO_2)	Døgnmiddel			25 µg/m^3	
	Årsmiddel	40 µg/m^3		10 µg/m^3	30 µg/m^3
	Korttids-middel			300 µg/m^3	

2.2 Metode

Vurderingene er gjort på et overordnet nivå og er basert på generell kunnskap om luftforurensning og hvilke prosesser og faktorer som har betydning for dette.

I vurderingen av dagens situasjon er det benyttet resultater fra Miljødirektoratets *Fagbrukertjeneste for luftkvalitet* [2]. Disse angir beregnet årsmiddel og korttidsmiddel for svevestøv (PM_{10}) og nitrogendioksid (NO_2) for de siste fire årene. Fagbrukertjenesten inneholder også luftsonekart som angir utbredelsen av henholdsvis gul og rød sone etter retningslinje T-1520. Luftsonekartet er utarbeidet som en del av retningslinje T-1520, og brukes til å vurdere luftkvaliteten i arealplaner. Som grunnlag for beregning av luftsonekartene er det lagt til grunn utslippsdata fra veitrafikk, vedfyring, og industri. De beregnede verdiene gir en indikasjon på hvor i kommunen det kan forventes høye forurensningsnivåer.

I vurderingen av hvordan fremtidig utvikling av trafikken vil påvirke luftkvaliteten, er det blant annet benyttet tiltakskalkulator for luftkvalitet som er utarbeidet av Miljødirektoratet. Tiltakskalkulatoren er basert på beregningene av dagens luftkvalitet og kan benyttes til å se effekten av ulike tiltak, blant annet endringer i trafikksituasjonen.

Det er også benyttet overvåkingsdata fra målinger av svevestøv (PM_{10} og $PM_{2,5}$) i Fredrikstad kommune. Målestasjonen er plassert ved St.Croix krysset, ca. 100 meter fra planområdet. Målestasjonen måler i hovedsak bidraget fra veitrafikk. Det er også benyttet resultater fra bybakgrunnstasjonen som er plassert på taket av Rådhuset i sentrum, ca. 200 m fra planområdet. Vurderingene baserer seg også på årsrapport for luftovervåking i Fredrikstad 2023 utarbeidet av Fredrikstad kommune [13].

3 Dagens situasjon

3.1 Områdebeskrivelse

Planområdet ligger rett nord for Badehuset ved St.Croix og er avgrenset av Badehusveien og Sverresgate i øst og småhusbebyggelse i Berggata i vest, se kartutsnitt i Figur 3-1. Planområdet utgjør totalt ca. 2 150 m^2 horav ca. 1 060 m^2 er avsatt til boligformål og ca. 430 m^2 er avsatt til leke- og oppholdsarealer. Resterende utgjøres av gangsti og vei/trafikkarealer. Området er ikke bebygd, men er omgitt av eldre småhusbebyggelse. Skissert bygningsvolum har inntil tre etasjers høyde over parkeringskjeller/terrengnivå. Den nordre delen av planområdet planlegges til ute- og oppholdsareal. Utsnitt av forslag til plankart er vist i Figur 3-2.

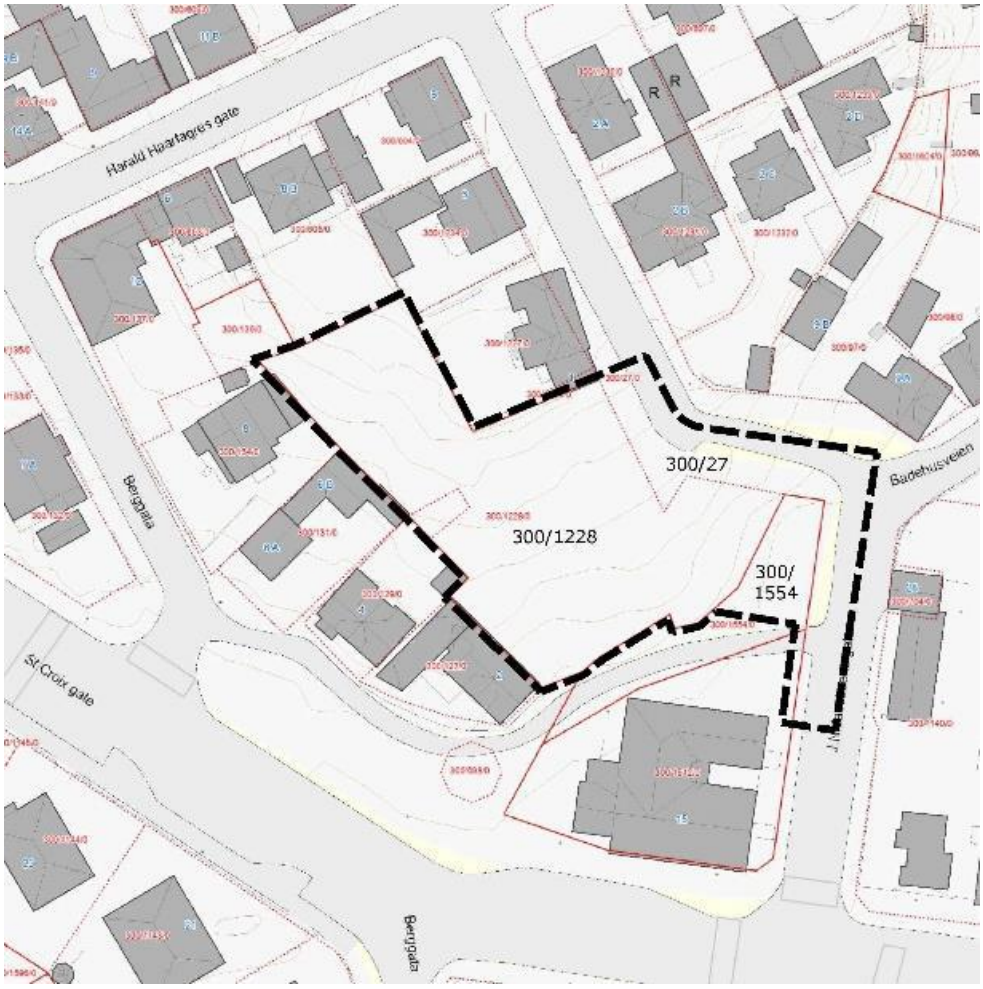

Figur 3-1. Planavgrensning er vist med stiplet linje.

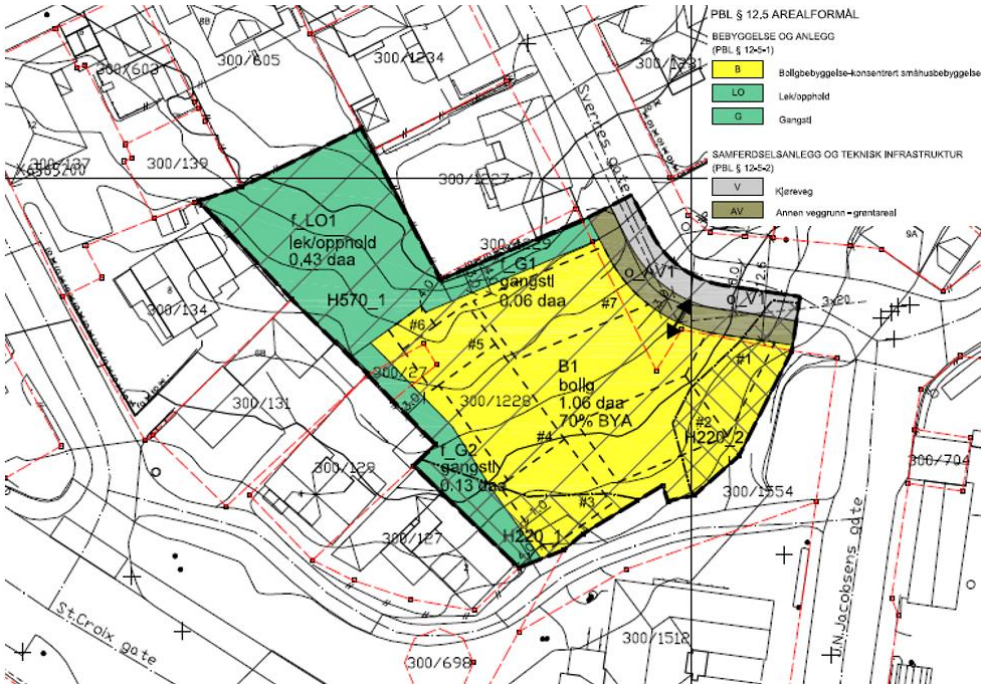

Figur 3-2. Utsnitt av forslag til plankart som viser utbyggingsområdet i søndre del og ute- og oppholdsarealer i nordre del av området.

3.2 Luftkvalitet

I vurderingen av luftkvalitet er det tatt utgangspunkt i dagens situasjon. Miljødirektoratets fagbrukertjeneste for luftkvalitet har utarbeidet et luftsonekart basert på meteorologi for perioden 2018 – 2022. Luftsonekartet viser utbredelsen av henholdsvis gul og rød sone sammenlignet med grenseverdiene i retningslinje T-1520 om luftkvalitet i arealplaleggingen. Den er ment som en første indikasjon på hvor man har gule og røde soner. Luftsonekartet er basert på konsentrasjoner av svevestøv og nitrogendioksid.

Utsnitt av luftsonekart for Fredrikstad kommune er vist i Figur 3-3. Som det fremgår av kartet ligger hele planområdet innenfor sonegrensene. Deler av planområdet i sørøst ligger i rød sone. Øvrig område ligger i gul sone.

Fagbrukertjeneste for luftkvalitet angir beregnede årsmiddel og korttidsmiddel for NO_2 og PM_{10} for de siste fire årene. De beregnede verdiene gir en indikasjon på hvor i kommunen det kan forventes høye forurensningsnivåer. Resultater fra beregning av henholdsvis svevestøv og nitrogendioksid er vist i Tabell 3-1. Tabellen viser variasjonen innenfor planområdet sammenlignet med grenseverdiene i henholdsvis forurensningsforskriften og sonegrensene i T-1520. Tabellen viser også luftkvalitets-kriteriene til helsemyndighetene. Som det fremgår av Tabell 3-1 er det ikke beregnet overskridelser av gjeldende grenseverdi i forurensningsforskriften i noen del av planområdet. For svevestøv er det beregnet overskridelser av sonegrensene i retningslinje T-1520 samt luftkvalitetskriteriene til helsemyndighetene. For nitrogendioksid (NO_2) er det ikke beregnet overskridelser av hverken forurensningsforskriften eller T-1520, men overskridelse av luftkvalitetskriteriet i den sørøstlige delen av området.

Kart som viser årsmiddelkonsentrasjonen og korttidsmiddelkonsentrasjonen av svevestøv (PM_{10}) er vist i Figur 3-4 og Figur 3-5. Som det fremgår av kartet varierer konsentrasjonen innenfor planområdet. Konsentrasjonen er som ventet lavest i nordvest og høyest i sørøst, på grunn av avstanden til rundkjøringen i St.Croixgate/St.Olavs gate. I tillegg til veitrafikk utgjør bakgrunnskonsentrasjonen en viktig del av forurensningsbidraget. Bakgrunnskonsentrasjonen er det generelle forurensningsnivået i Fredrikstad og utgjøres blant annet av langtransportert forurensning, industriutslipp mv.

Tabell 3-1. Tabell med oversikt over konsentrasjoner av svevestøv (PM_{10}) og nitrogendioksid (NO_2) beregnet innenfor planområdet sammenlignet med grenseverdiene i forurensningsforskriften og luftkvalitetskriteriene til Folkehelsa. Verdiene er oppgitt i µg/m³ luft.

Komponent	**Beregnet konsentrasjon innenfor planområdet**	**Grenseverdi forurensnings-forskriften**	**Sonegrenser T-1520**		**Luftkvalitets-kriteriene**
			Gul sone**	Rød sone	
Svevestøv PM_{10} (årsmiddel)	14,9 – 18,9	20	-	-	15
Svevestøv PM_{10} (korttidsmiddel, 26.høyeste døgnmiddel)	36,4 – 49,4	50***	35*	50*	30
Svevestøv $PM_{2,5}$ (årsmiddel)	8,2	10	-	-	5
Nitrogendioksid (NO_2) (årsmiddel)	16,2 – 23,4	40	40**	40	10
Nitrogendioksid (NO_2) (korttidsmiddel)	85,5 – 111,1	200	-	-	100

**Kan overskrides inntil 7 ganger pr år.*

*** Vintermiddel, dvs. oktober - mars.*

****kan overskrides inntil 25 ganger pr. år*

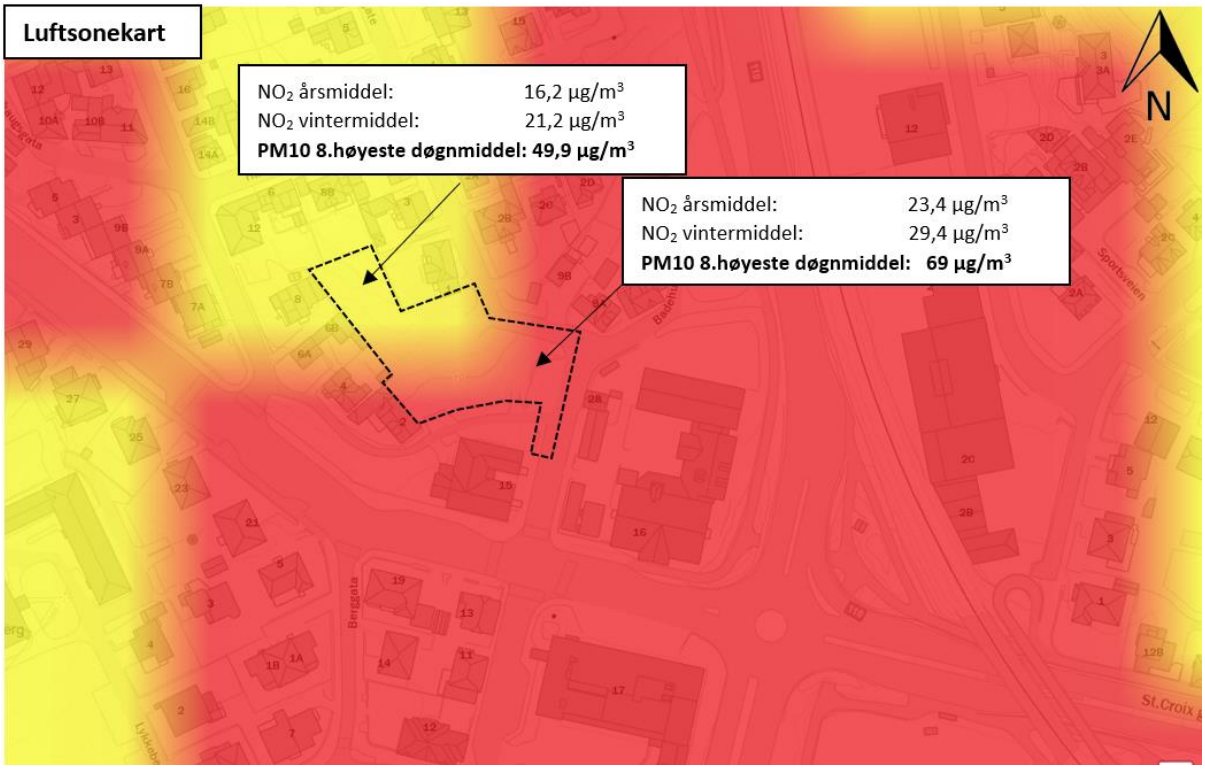

Figur 3-3. Utsnitt av luftsonekart for Fredrikstad kommune. Planområdet er markert omtrentlig med stiplet linje. Kilde: Fagbrukertjeneste for luftkvalitet.

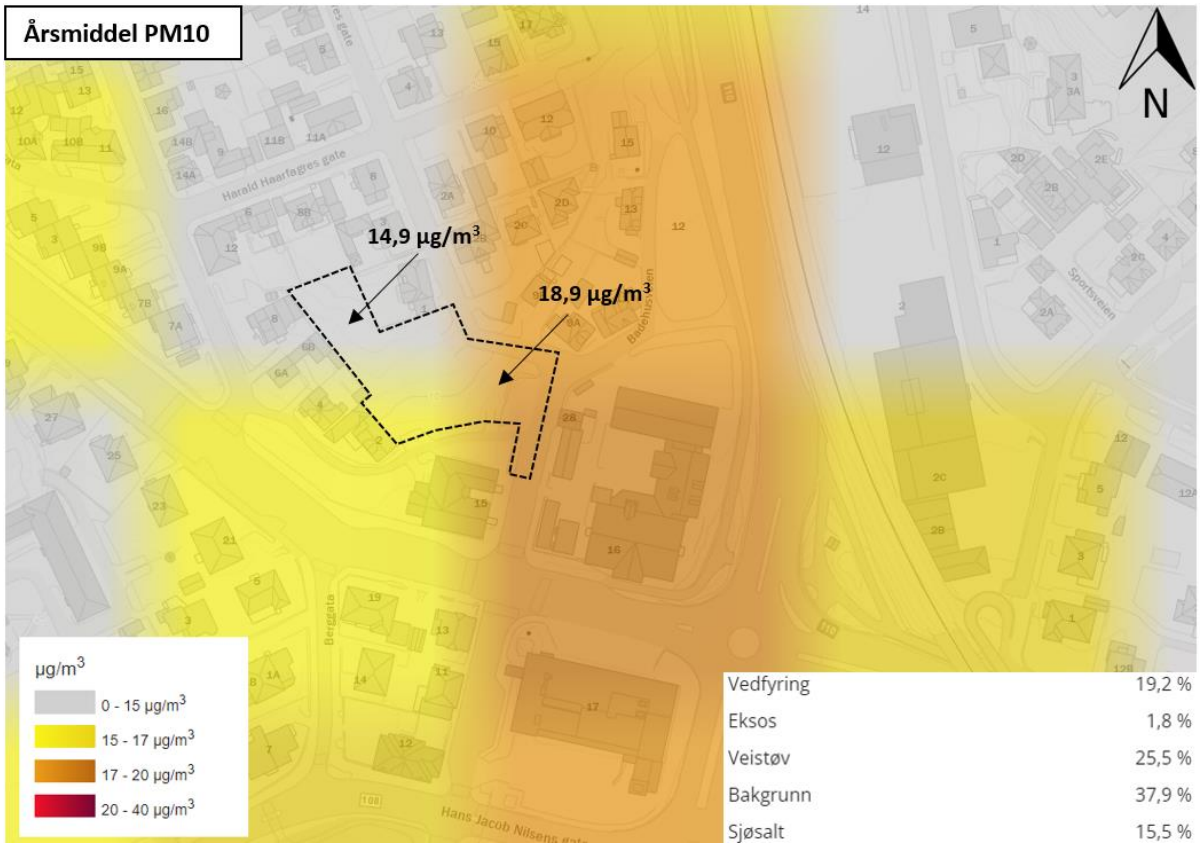

Figur 3-4. Kart som viser årsmiddelkonsentrasjonen av svevstøv (PM_{10}). Planområdet er markert omtrentlig med stiplet linje. Kilde: Fagbrukertjeneste for luftkvalitet.

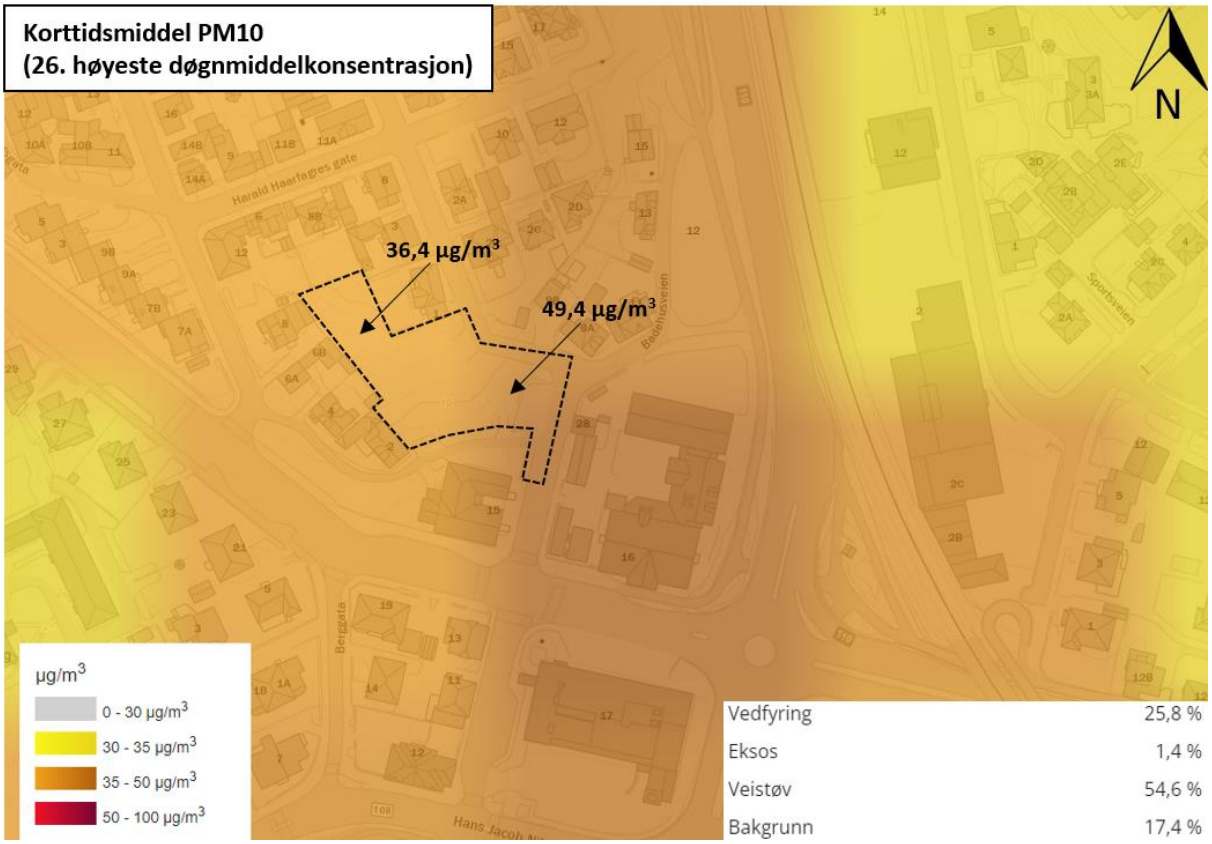

Figur 3-5. Kart som viser beregnet 26. høyeste døgnmiddelkonsentrasjon av svevestøv (PM_{10}) basert på meteorologi fra 2022. Planområdet er markert omtrentlig med stiplet linje. Kilde: Fagbrukertjeneste for luftkvalitet.

3.3 Målinger av luftkvalitet i Fredrikstad

I Fredrikstad kommune overvåkes luften ved to målestasjoner, Nygaardsgata og St.Croix. Målestasjonen i Nygaardsgata er en såkalt bagrunnsstasjon som måler den generelle luftkvaliteten i Fredrikstad sentrum. Bakgrunnstasjonen er plasssert på taket av Rådhuset. Målestasjonen ved St.Croix er en gatestasjon som i hovedsak måler bidraget fra veitrafikk. Ved begge stasjonene måles det svevestøv (PM_{10} og $PM_{2,5}$). For stasjonen i St.Croix måles det i tillegg nitrogendioksid (NO_2).

Resultater fra målinger av svevestøv (PM_{10}) i Fredrikstad er vist i Figur 3-6. Resultatene viser antall overskridelser av grenseverdien i forurensningsforskriften i perioden 2014 – 2023. Som det fremgår av grafen er det ikke registrert overskridelser av grenseverdien i perioden fra 2014 og fram til i dag. De høyeste verdiene måles naturlig nok ved målestasjonen i St.Croix. De høyeste verdiene forekommer om våren, spesielt i mars, når veibanen tørker opp og oppsamlet støv gjennom vinteren virvles opp. Variasjon i døgnmiddelkonsentrasjonene sammenlignet med grenseverdiene for henholdsvis gul og rød sone er vist i Figur 3-9.

Målinger av årsmiddelkonsentrasjonen av PM_{10} er vist i Figur 3-7. Det er ikke registrert overskridelser av gjeldende grenseverdie for årsmiddel av PM_{10} i noen del av perioden. Høyeste årsmiddel ble registrert i 2014, hvor det ble registrert en årsmiddelkonsentrasjon på 23 µg/m^3. Gjeldende grenseverdi i 2014 var 40 µg/m^3 og således godt under grenseverdien.

Tilsvarende målinger av finstøv ($PM_{2,5}$) viser at konsentrasjonene ligger tett oppunder grenseverdien i forurensningsforskriften. Som det fremgår av grafen i Figur 3-8 måles det også relativt høye

konsentrasjoner av finstøv på bybakgrunnstasjonen i Nygaardsgata. Ut fra verdiene antas det at 70 – 80% av finstøvet målt som $PM_{2,5}$ utgjøres av den generelle bybakgrunnskonsentrasjonen.

Fagbrukertjenesten viser at store deler av Fredrikstad sentrum og nærliggende tettbebygde områder ligger innenfor gul sone. I følge beregningene er bakgrunnskonsentrasjonene og utslipp fra vedfyring viktige bidragsytere til utbredelsen av gul sone. Målinger av bakgrunnsverdier på taket av Rådhuset i Fredrikstad sentrum viser overskridelse av gul sone i både 2021 og 2022 (manglende data for 2023).

Tilsvarende målinger for NO_2 viser en klar trend med nedadgående verdier i perioden fra 2014 og fram til i dag. Det er ikke registrert overskridelser av grenseverdien i forurensningsforskriften for noen av målestasjonene i perioden.

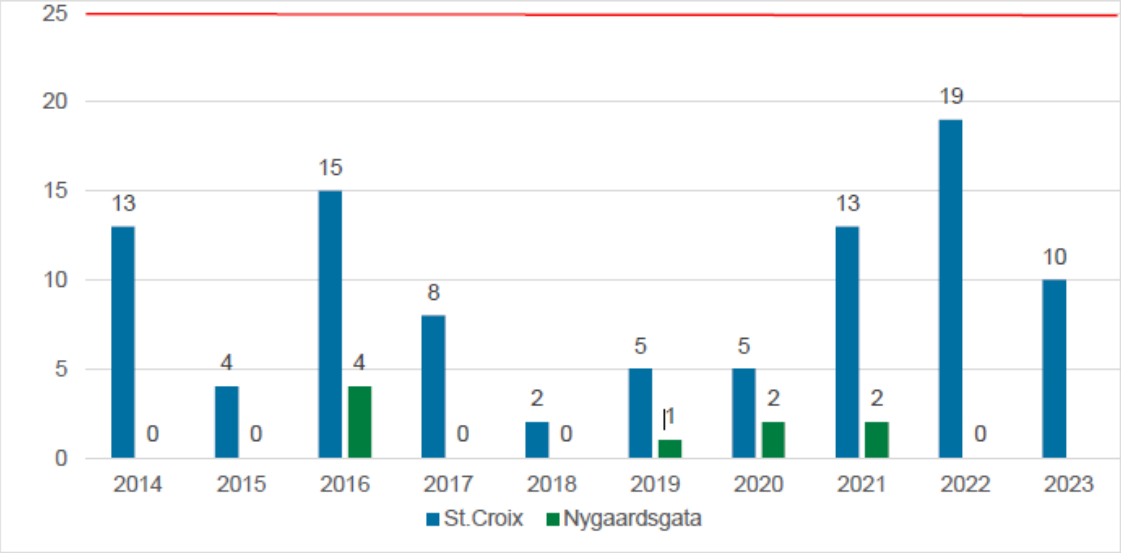

Figur 3-6. Resultat fra målinger av svevestøv (PM_{10}) i Fredrikstad i perioden 2014 – 2023. Grafen viser antall overskridelser av grenseverdien i forurensningsforskriften. Rød strek indikerer antall tillatte overskridelser av døgnmiddelkonsentrasjonen på 50 µg/m³ per kalenderår. Kilde: Luftovervåking i Fredrikstad. Årsrapport 2023. Fredrikstad kommune 12.01.2024.

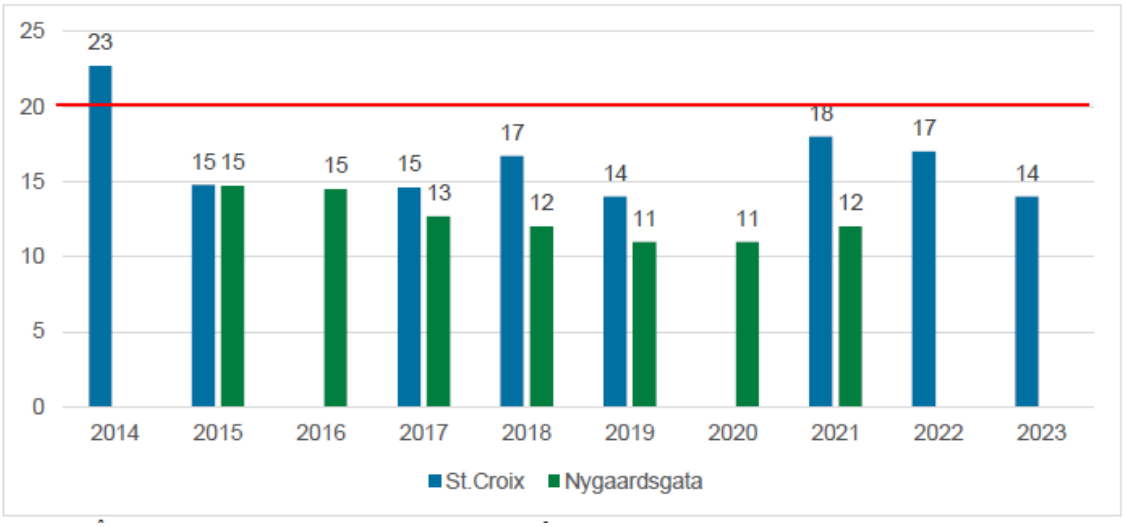

Figur 3-7. Resultat fra målinger av årsmiddelkonsentrasjonen av svevestøv (PM_{10}) i Fredrikstad i perioden 2014 – 2023. Rød strek indikerer grenseverdien på 20 µg/m³. Kilde: Luftovervåking i Fredrikstad. Årsrapport 2023. Fredrikstad kommune 12.01.2024.

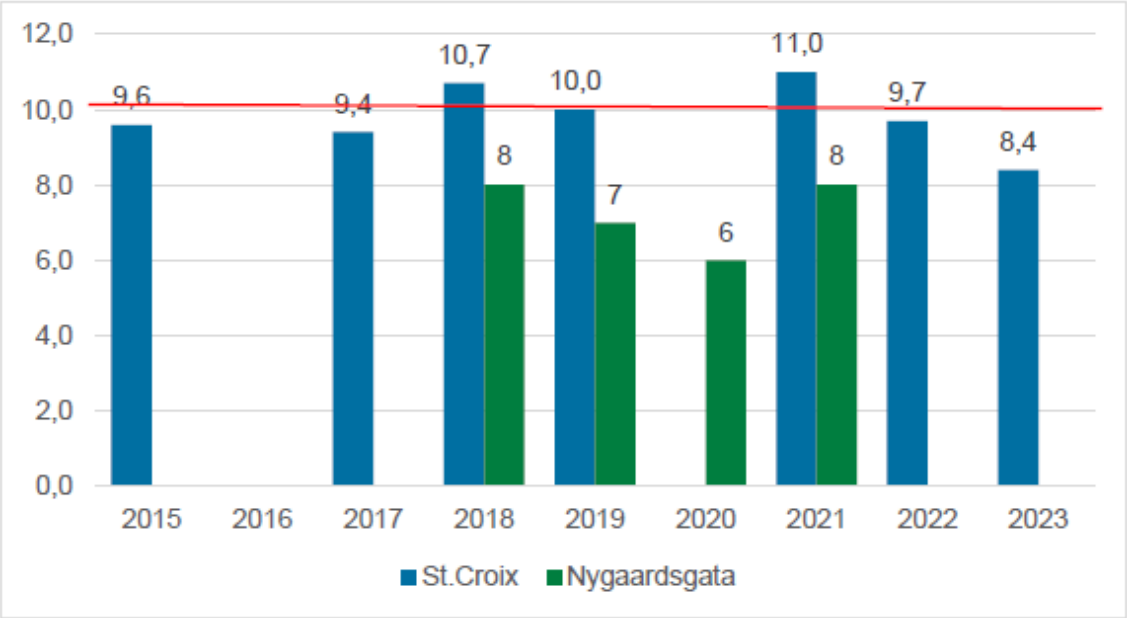

Figur 3-8. Årsmiddelkonsentrasjonen av finstøv ($PM_{2,5}$) målt ved henholdsvis St.Croix (blå søyler) og Nygaardsgata (grønne søyler) for perioden 2015 – 2023. Rød strek indikerer grenseverdien på 10 µg/m³. Kilde: Luftovervåking i Fredrikstad. Årsrapport 2023. Fredrikstad kommune 12.01.2024.

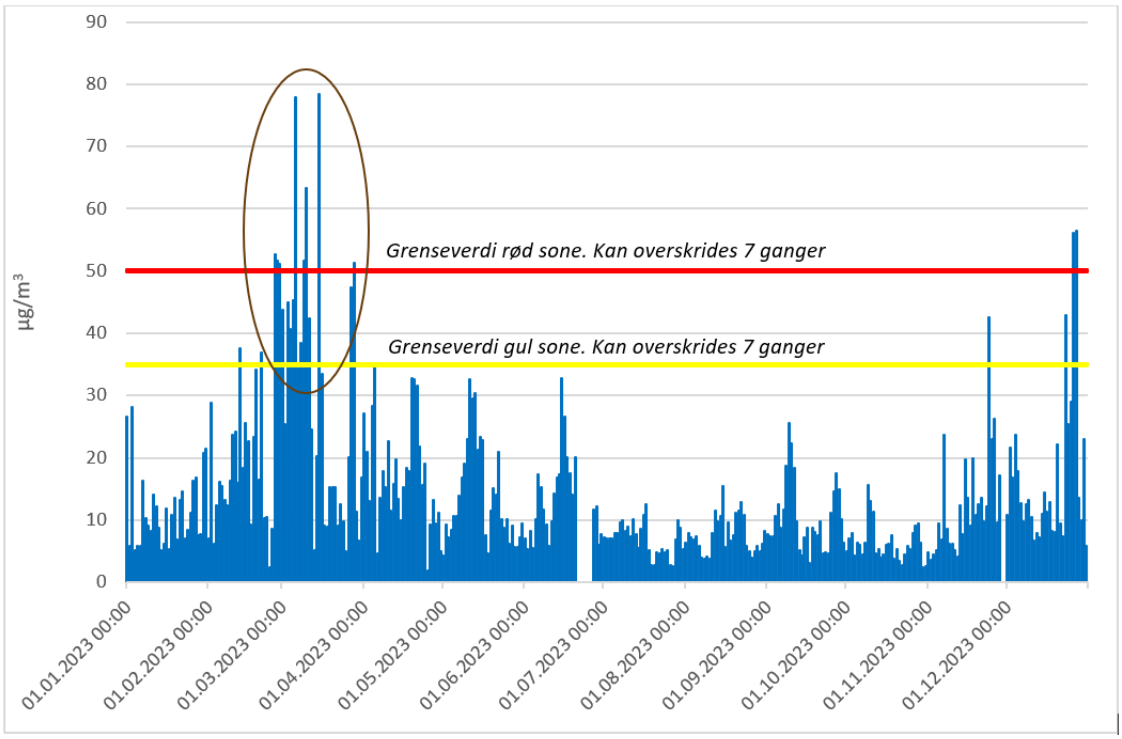

Figur 3-9. Døgnmiddelkonsentrasjoner av PM_{10} målt ved St.Croix i 2023. Gul og rød linje markerer grenseverdien for svevestøv i henhold til retningslinje T-1520.

3.4 Meteorologi

Meteorologi har stor påvirkning på spredning av partikler. I vurderingen av meteorologi er det benyttet data fra Norsk klimasenter sin målestasjon i Sarpsborg sentrum [4]. Vindrosene viser vindretning og vindhastighet som gjennomsnitt siste 10 år. Som det fremgår av vindrosene i Figur 3-10 er dominerende vindretning fra sørvest og nordøst. Vinterstid er det noe større andel

vindretning fra nordøst sammenlignet med sommerstid. Flyfoto som viser planområdet og dominerende vindretninger er vist i Figur 3-11.

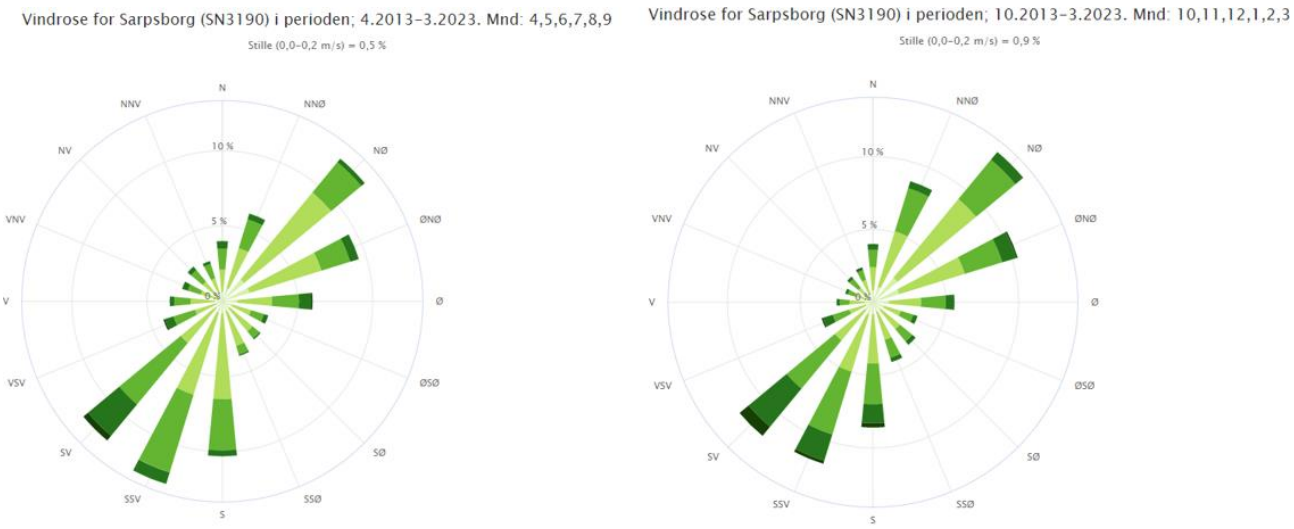

Figur 3-10. Vindroser som viser vindretning og vindhastighet for siste 10 år for henholdsvis sommertid (til venstre) og vinterstid (til høyre). Kilde: Norsk klimasenter.

Figur 3-11. Flyfoto med vindrose som viser dominerende vindretninger innenfor planområdet. Kartkilde: norgeibilder.no

4 Fremtidig utvikling av luftkvaliteten.

I følge TØI vil energibruk i veitrafikken endre seg vesentlig i årene fremover [3]. For personbiltrafikken vil andelen el-biler være mer enn 85 % av den samlede bilparken i Østfold i 2048.

Tungtransporten vil fremdeles baseres på bruk av diesel som gir høyere utslipp av blant annet støv og nitrogenoksider.

I vurderingen av hvordan en fremtidig endring i trafikksituasjonen vil påvirke luftkvaliteten er det utført en enkel beregning ved bruk av tiltakskalkulator som er utarbeidet av Miljødirektoratet. Beregningene er utført for fremtidig situasjon basert på nullvekst i personbiltrafikken i henhold til Regional transportplan for Østfold mot 2050 [14]. I beregningene for 2044 er det forutsatt at 80 % av personbiltrafikken er elektrifisert, men at all tungtransport fortsatt benytter diesel. Ifølge Transportøkonomisk institutt (TØI) vil det være en svak økning i elektrifiseringen av tungtrafikk, men størsteparten vil i 2044 fremdeles bruke diesel som energibærer, jfr. Rapport «Framskriving av kjøretøyparken i samsvar med nasjonalbudsjett 2019, TØI.

Resultatet viser ingen store endringer i luftkvaliteten sammenlignet med dagens situasjon. Det vil være en reduksjon i utslippene av NO_2 som følge av høyere andel el-biler. For svevestøv vil det ikke være store endringer sammenlignet med dagens situasjon. Hovedårsaken til dette er at økende el-bil andel fortsatt vil bidra med utslipp av støv som følge av slitasje av dekk og veibane. Det er knyttet noe usikkerhet til utviklingen av svevestøv som følge av økt slitasje av dekk og veibane relatert til bruk av el-biler, se kapittel 5 for nærmere vurdering.

4.1 Lokale tiltak

Fredrikstad kommune laget i 2018 en tiltaksplan for lokal luftkvalitet i samarbeid med Sarpsborg kommune. Planen har som mål å redusere antall døgn som overskrider døgngrenseverdien i forurensningsforskriften. Rapporten, som er utarbeidet av Norsk Institutt for Luftforskning (NILU), inneholder tiltak for å redusere nivået av svevestøv i kommunen. Tiltakene er videreført i en handlingsplan som beskriver en rekke tiltak som skal gjennomføres.

Kommunen har i tilbakemelding til Miljødirektoratet redegjort for status for gjennomføring av tiltakene pr. august 2023.

1 Støvfjerning/støvbinding i henhold til feieplanen: Tiltaket er gjennomført.

2 Plan for dager med akutt luftforurensning: Tiltaket er gjennomført.

3 Panteordning for vedovner: Tiltaket er gjennomført og avviklet.

4 Piggfrie kommunale tjenestebiler: Tiltaket er pågående.

5 Informasjon om holdningsskapende arbeid: Delvis gjennomført.

6 Kommuneplanbestemmelser for bygg- og anleggsvirksomhet: Tiltaket er gjennomført.

Øvrige tiltak i vedtatt handlingsplan er ikke gjennomført.

Tiltakene vil medvirke til å redusere utslipp og spredning av støv langs trafikkerte veier og i tettbebygd strøk. Flere av tiltakene ble gjennomført i 2023, noen er pågående, men andre ennå ikke er gjennomført. Det er grunn til å tro at tiltakene vil medvirke til å redusere konsentrasjonene av svevestøv ut over det som fremgår av gjeldende luftsonekart.

5 Usikkerhet

I vurderingene av luftforurensning fra veitrafikk er det forutsatt at all tungtrafikk bruker diesel i fremtidig situasjon. Det foregår stadig utvikling i elektrifisering av tunge kjøretøy. Det er derfor trolig at en andel av tunge kjøretøy som bruker diesel vil erstattes av elektriske, evt. hybridteknologi i fremtidig situasjon. Som følge av elektrifiseringen av tunge kjøretøy vil også utslippene bli lavere.

Utslippene fra slitasje av dekk og veibane vil fortsatt være mye av det samme, og være en viktig bidragsyter til svevestøv. Tungtransport og bruk av piggdekk er de faktorene som fører til mest slitasje på veidekket. Det kan tenkes at en økende andel el-biler (tyngre kjøretøy og økt akselerasjon ved start/stopp) vil medføre noe mer svevestøv. Studier fra Trondheim viser at økt andel elektriske biler vil redusere utslippene av partikler fra eksos og bremser, men øke som følge av dekk- og veidekkeslitasje (Nordust, Bedre Byluftforum april 2024).

I vurderingen av dagens luftkvalitet er det benyttet informasjon fra fagbrukertjenesten til Miljødirektoratet. Resultatene fra fagbrukertjenesten er forbundet med en del usikkerhet, da de er avhengig av gode utslippsdata. Vindforhold og atmosfærisk stabilitet er faktorer som har betydning for luftkvaliteten og som endres fra år til år. I vurderingen av dagens luftkvalitet er det lagt til grunn meteorologiske data for tidsrommet 2018 – 2022. Det er vanskelig å forutsi situasjonen flere år fram i tid. Nedbør og høy luftfuktighet vil også påvirke konsentrasjonen av svevestøv i lufta. Værets innvirkning vil typisk kunne gi variasjoner i årsmiddlet konsentrasjon på +/- 10 %.

Utslipp fra veitrafikk har stor påvirkning på luftkvaliteten. I beregningene som er utført er det lagt til grunn utslippsfaktorer for 2018 – 2022. Det er derfor ikke tatt hensyn til evt. reduksjon i utslippene som følge av renere brenselsteknologi for dagens situasjon, dvs. 2024.

Modellsystemet som brukes i fagbrukertjenesten til å utarbeide luftsonekart tar ikke hensyn til skjerming- og ventilasjonsseffekten av bygninger og vegetasjon.

I beregningene som gjøres i Fagbrukertjenesten er det også en del usikkerhet knyttet til bruk av bakgrunnskonsentrasjoner. Generelt regnes bakgrunnsbidraget å være fra utslippskilder lengre unna enn 6 km. I beregninger av hvordan de ulike utslippskildene vil påvirke luftkvaliteten er det viktig og ikke inkludere det samme utslippet to ganger, dvs. både som bakgrunnsbidrag og som et enkeltutslipp.

Klimafremskrivninger viser at det for framtiden kan forventes økende nedbør i hele landet. Vi må også forvente flere episoder med kraftig styrtregn. Dette kan påvirke blant annet spredning av støv. Sør- og Østlandet kan, i gjennomsnitt, få redusert nedbør sommerstid, noe som kan føre til tidvis tørke. På tross av dette kan det forventes økning av kortvarige store nedbørsmengder. Om vinteren kan nedbøren øke med så mye som 40-50 prosent i deler av Øst-, Sør- og Vestlandet dersom klimagassutslippene fortsetter på dagens nivå (høy fremskrivning) [12, 16]. Klimafremskrivninger viser at nedbøren langt ofte vil forekomme som regn og ikke som snø i vinterhalvåret. Dette kan påvirke støvkonsentrasjonen langs trafikkerte veier ved at partiklene i veibanen i større grad vil vaskes ut med overvannet.

6 Oppsummering

6.1 Luftkvalitet

Det forventes ingen overskridelser av gjeldende grenseverdier for luftkvalitet i forurensningsforskriften hverken i dagens situasjon eller i fremtidig situasjon. Deler av planområdet lengst sørøst er utsatt for luftforurensning tilsvarende rød sone i henhold til retningslinje T-1520/2012. Generelt anbefales det ikke etablering av boliger i rød sone. Det er svevestøv som er bestemmende for luftkvaliteten. De viktigste kildene er henholdsvis vedfyring og veitrafikk. I tillegg utgjør bakgrunnskonsentrasjonen mer enn 30% av de totale bidragene. Overskridelsen av rød sone innenfor planområdet kan med stor sannsynlighet tilskrives oppvirvling av veistøv fra Rv 110 i en kortere periode på våren når veibanen tørker opp.

Beregninger som er gjort ved bruk av tiltakskalkulatoren til Miljødirektoratet viser ingen store endringer i utviklingen av luftkvalitet de nærmeste årene. Konsentrasjonen av svevestøv vil holde seg omtrent på dagens nivå. Konsentrasjonen av nitrogendioksider vil avta i fremtidig situasjon, som følge av reduksjon i antall fossile kjøretøy. Dette bekreftes også av målinger av NO_2 som gjennomføres ved St.Croix hvor det er en tydelig trend med nedadgående verdier de siste 10 årene.

7 Tiltak mot luftforurensning

7.1 Generelt om tiltak for å forebygge luftforurensning

I motsetning til støy er det ofte vanskelig å gjennomføre effektive tiltak mot luftforurensning uten å fjerne eller redusere utslipp fra selve kilden. Ofte skilles det mellom kortsiktige tiltak som iverksettes i forbindelse med episoder med høy luftforurensning og mer langsiktige tiltak. Det skilles også på tiltak som primært har effekt på svevestøvkonsentrasjonen og tiltak som er rettet mot utslipp av nitrogendioksid. Tiltakene er i hovedsak rettet mot veitrafikk, men også utslipp av svevestøv fra vedfyring har stort fokus i flere byer.

Et tema som vies stadig mer oppmerksomhet i byer med luftforurensning er etablering av vegetasjon som barriere mot luftforurensning. Det er vanskelig å kvantifisere effekten av dette, men forsøk har vist at vegetasjon kan ha evne til å redusere både svevestøvkonsentrasjonen og innholdet av NO_2 i utelufta [8]. Vegetasjonen fungerer derimot best når den har en begrenset innvirkning på ventilasjonen.

7.2 Nasjonale føringer

Det er i utgangspunktet den enkelte kommune som har ansvar for at det iverksettes nødvendige tiltak for å oppnå tilfredsstillende luftkvalitet. Det er derimot lagt føringer for lokal luftkvalitet gjennom overordnede nasjonale planer, blant annet nasjonal transportplan. Gjennomføring av denne politikken har stor betydning for utviklingen i luftkvaliteten.

Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging (RPR-ATP) gir generelle rammebetingelser som skal legges til grunn for den overordnede arealplanleggingen. Retningslinjene bygger opp under fortetting i byområder og kan i noen situasjoner komme i konflikt med krav til luftkvalitet på kort sikt. I slike tilfeller kan det derfor, i en periode, være nødvendig å akseptere noe dårligere luftkvalitet. På lengre sikt vil en slik politikk kunne bidra til mindre bilbruk og derav bedre luftkvalitet. I slike tilfeller skal hensynet til samordnet areal- og transportplanlegging gå foran anbefalingene i retningslinjen.

Fagbrukertjenesten viser at store deler av Fredrikstad sentrum og nærliggende tettbebygde områder ligger innenfor gul sone. Ved å følge de rikspolitiske retningslinjene om fortetting, vil det være vanskelig å unngå utbygging innenfor gul sone. Det må derfor legges til rette for at ute- og oppholdsarealene oppnår best mulig luftkvalitet.

7.3 Regionale tiltak

Fredrikstad kommune har vedtatt en handlingsplan som beskriver en rekke tiltak for å bedre luftkvaliteten i kommunen. Flere av tiltakene er allerede gjennomført, men andre ennå ikke utført. Flere av tiltakene retter seg mot svevestøv som er førende for luftkvaliteten i Fredrikstad. Renhold av veier er et av tiltakene som vil ha stor effekt på svevestøvkonsentrasjonen. Beregningene som ligger til grunn for luftsonekartene i Fagbrukertjenesten har ikke tatt høyde for gjennomføring av disse

tiltakene. Det kan derfor ikke utelukkes at tiltakene kan medvirke til å redusere utbredelsen av henholdsvis gul og rød sone. Spesielt viktig er tidlig renhold av de mest trafikkerte veiene. Som det fremgår av måleresultatene ved St.Croix forekommer nesten alle overskridelsene av gul og rød sone i mars måned når veibanen tørker opp og oppsamlet støv virvles opp i lufta, se Figur 3-9. Oppsamling av dette støvet i en tidlig fase vil trolig medvirke til å redusere antall dager med dårlig luftkvalitet vesentlig.Økende nedbørsintensitet og antall dager med regn i løpet av vinterhalvåret vil også trolig medvirke til å redusere svevestøvkonsentrasjonen nær trafikkerte veier, se for øvrig avsnitt om klimafremskrivninger i kapittel 5..

7.3.1 Støyskjerm som avbøtende tiltak mot luftforurensning

Forsøk som er utført av Rambøll på oppdrag for Trondheim kommune viser at støyskjerming har betydelig påvirkning på luftstrømning lokalt, og kan ha god og konsistent effekt med å redusere konsentrasjonene av luftforurensning. Støyskjerming kan derfor inngå som effektivt avbøtende tiltak mot luftforurensning.

7.4 Lokale tiltak

Med lokale tiltak menes plangrep for å oppnå best mulig luftkvalitet i ute- og oppholdsarealene samt inneklima. I dette tilfellet er det planlagt ute- og oppholdsarealer i den delen av planområdet som er minst utsatt for luftforurensning. Planlagt bebyggelse i sørøst vil kunne fungere som en deponiflate for veistøv og derved skjerme ute- og oppholdsarealene mot støv fra veitrafikk.

For å ivareta hensynet til et godt inneklima, bør luftinntak plasseres lengst mulig vekk fra trafikkerte veier, i dette tilfellet Rv. 110.

8 Oppfølgende tiltak og undersøkelser

8.1 Videre utredning

Konsekvensene for luftkvalitet er gjort på et overordnet nivå, uten stedsspesifikke beregninger. Spredningsberegninger vil i større grad si noe om hvordan utbyggingen vil påvirke luftkvaliteten lokalt. Stedsspesifikke beregninger vil ta hensyn til oppdaterte utslippsfaktorer for veitrafikk og lokal meteorologi som har stor betydning for spredning av støv. Beregningene vil også se evt. effekter av endrede ventilasjonsforhold som følge av ny bebyggelse, lokale skjermingstiltak og økt renhold av veibane mv.

9 Referanser

1. Folkehelseinstituttet (FHI). *Uteluft – luftkvalitetskriterier. Revidert 2023*.
2. Miljødirektoratet. Fagbrukertjeneste for luftkvalitet. *Miljødirektoratet.* [Internett] https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/ fagbrukertjeneste-for-luftkvalitet/.
3. TØI. *Framskriving av kjøretøyparken i samsvar med nasjonalbudsjett for 2019.* 2019.
4. seklima.met.no. *Meteorologisk Institutt.* [Internett] www.seklima.met.no.
5. Miljødirektoratet. Luftkvalitet i Norge. [Internett] 2020. https://luftkvalitet.miljodirektoratet.no/kart.
6. Østfold fylkeskommune. *Fylkesplan for Østfold - Østfold mot 2050.* 2018.
7. Miljøverndepartementet. *Retningslinje for behandling av luftkvalitet i arealplanlegging, T-1520.* 2012.
8. Statens vegvesen. *Håndbok HB 169 om vegetasjon ved trafikkårer.* 1994.
9. NILU, Miljødirektoratet og Statens vegvesen. Admin.luftkvalitet.info. [Internett] www.Admin.luftkvalitet.info.no.

10. Metodenotat for kildebidrag i luftkvalitetsmodellen. *met.no.* [Internett]
https://www.met.no/prosjekter/luftkvalitet/ kildebidrag.
11. Statens vegvesen. *Håndbok V271 om vegetasjon i planlegging og bygging.* 2016.
12. FNs klimapanels femte hovedrapport.
13. Luftovervåking i Fredrikstad. Årsrapport 2023.
14. Regional transportplan for Østfold mot 2050. Østfold fylkeskommune juni 2018.
15. Tiltaksutredning for lokal luftkvalitet i Sarpsborg og Fredrikstad.. NILU rapport 26/2018
16. Klimaservicesenter.no, Meteorologisk institutt, NVE, Kartverket, NORCE og Bjerknessenteret.

Philip Pedersens vei 11
1366 Lysaker
E-post: post@rigeo.no
www.rigeo.no

N O T A T R I G - 0 1

TIL:	Kristoffer Fledsberg	Kniplefjellet Eiendom AS
KOPI:	Torstein Synnes	Børve Borchsenius Arkitekter AS
FRA:	Hans Jonny Kvalsvik	RIGeo AS

EMNE: Badehustomta, Fredrikstad
Områdestabilitetsvurdering iht. NVE's retningslinjer

Deres ref.:	Vår ref.:	Dato:
-	23100/hjk	13.04.2023

Innledning

I forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplan for utbygging av en tomt på Apenesfjellet i Fredrikstad kommune stilles det krav til en geoteknisk vurdering av områdestabiliteten. I henhold til NVEs regelverk skal vurdering av skredfare skje senest på reguleringsplannivå. Dersom skredfaren ikke er tilstrekkelig utredet i reguleringsplan for aktuelt tiltak, må utredning og dokumentasjon av tilfredsstillende sikkerhet mot kvikkleireskred skje i forbindelse med byggesaken.

RIGeo AS har på bakgrunn av foreliggende grunnlagsmateriale gjort en geoteknisk vurdering med utgangspunkt i NVE Veileder nr. 1/2019 Sikkerhet mot kvikkleireskred. Oppdragsgiver er Kniplefjellet Eiendom AS v/Kristoffer Fledsberg.

Lokalisering, topografi

Planområdet ligger vest for St. Croix-krysset i Fredrikstad sentrum, mellom Sverres gate, Harald Haarfagres gate, Berggata og J.N.Jacobsens gate. Terrenget i planområdet stiger fra ca. kote 7 ved parkeringsplassen i J.N.Jacobsens gate til ca. kote 16 i nordre hjørne av tomta. Det vises til topografisk kart i vedlegg 2.

Grunnlagsmateriale

Vårt grunnlagsmateriale har bestått av følgende kilder:

- NGU, Løsmassekart
- Skrednett, Kvikkleirekart
- NVE Veileder nr. 1/2019 Sikkerhet mot kvikkleireskred
- Befaring av tomta 28.03.2023

Grunnforhold

Ifølge løsmassekartet fra NGU består løsmassene i planområdet i hovedsak av fyllmasser. Marin grense i området ligger på ca. kote 180-190. Det vises til løsmassekartet i figur 1.

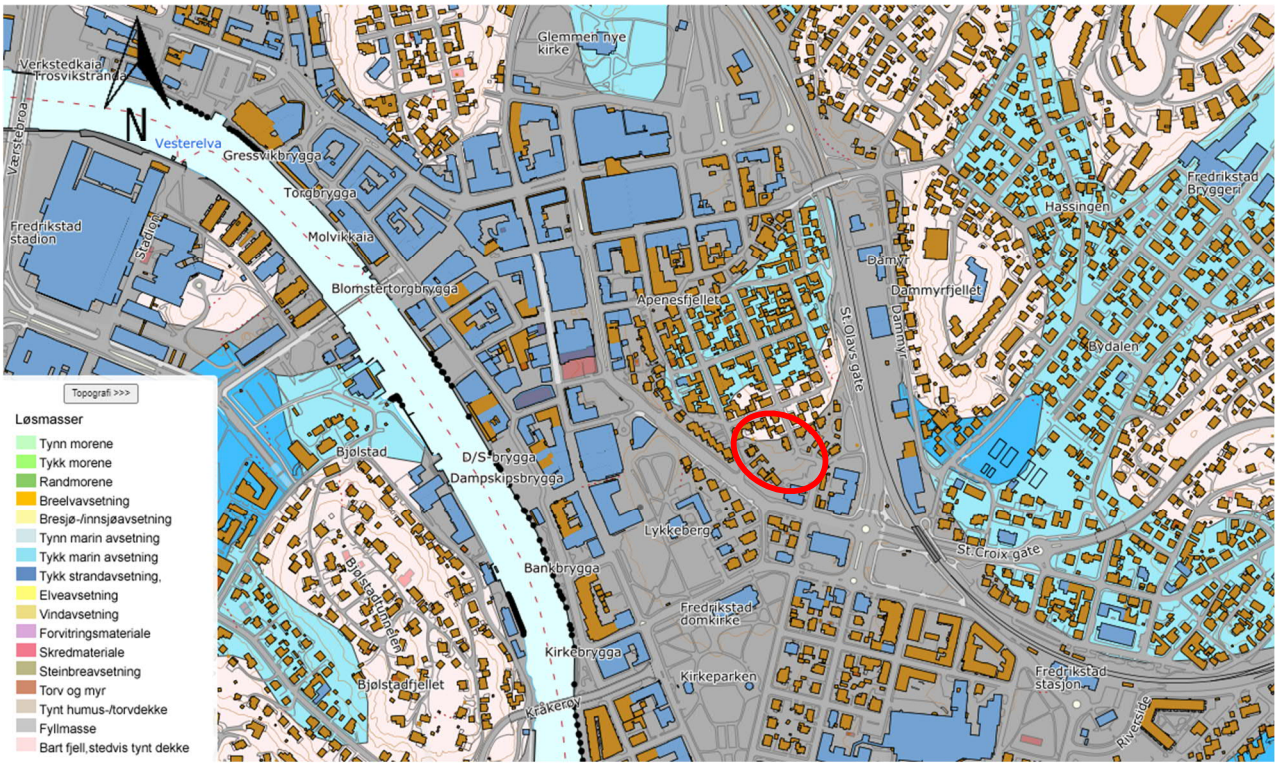

Figur 1: Kvartærgeologisk kart. http://geo.ngu.no/kart/arealis_mobil/

Det ble foretatt en befaring på tomta 28.03.2023. Ved befaringen ble det observert at tomta i hovedsak består av berg i dagen og at det kun er mindre områder med et tynt løsmassedekke over berg. Det ble også observert berg i dagen på de omkringliggende eiendommene.

NVE Veileder nr. 1/2019

Formålet med veilederen er å gi en metodikk for geotekniske utredninger og dokumentasjon av tilfredsstillende sikkerhet mot områdeskred i kvikkleire og andre jordarter med sprøbruddegenskaper, som oppfyller krav til sikker byggegrunn som gitt i plan- og bygningsloven §28-1. Veilederen utdyper byggteknisk forskrift (TEK 17 §7-3) med tilhørende veiledning og NVEs retningslinjer 2/2011 «Flaum- og skredfare i arealplanar».

1) *Undersøk om det finnes registrerte faresoner (kvikkleiresoner) i området.* Nei. Det er ikke påvist kvikkleiresoner i planområdet. Det er imidlertid flere kvikkleiresoner i Fredrikstad sentrum. Den nærmeste er sone «2286 Sentrum» som liger 150 m vest for planområdet. Det er bergskjæringer i dagen mellom planområdet og denne sona.

2) *Avgrens områder med mulig marin leire.* Kvartærgeologisk kart angir at løsmassene i området består av fyllmasser. Ved befaring av tomta er det observert berg i dagen, stedvis med et tynt vegetasjonsdekke, i hele planområdet. Det vises til bilder fra befaringen i vedlegg 4. Det er ikke avdekket områder hvor det kan være marine avsetninger som kan utgjøre en fare for at det skal kunne gå skred i planområdet eller som brer seg inn i planområdet.

Konklusjon

Det aktuelle planområdet ligger under den marine grensen i området. Basert på NGUs løsmassekart og observasjoner ved befaring er det ikke avdekket områder hvor det kan være marine avsetninger som kan utgjøre en fare for at det skal kunne gå skred i planområdet eller som kan bre seg inn i planområdet. Det planlagte tiltaket påvirker ikke områdestabiliteten.

Vår geotekniske vurdering har tatt utgangspunkt i NVE veileder nr. 1/2019. I henhold til kriteriene angitt i denne, anser vi ikke at det er fare for områdeskred som kan ha utbredelse inn i planområdet.

Vedlegg

1. Oversiktskart
2. Topografisk kart
3. Bilder fra tomta

Utarbeidet av:
Hans Jonny Kvalsvik
Senior geotekniker

Kvalitetssikret av:
Michael Laubo
Senior geotekniker

Vedlegg 1: Oversiktskart

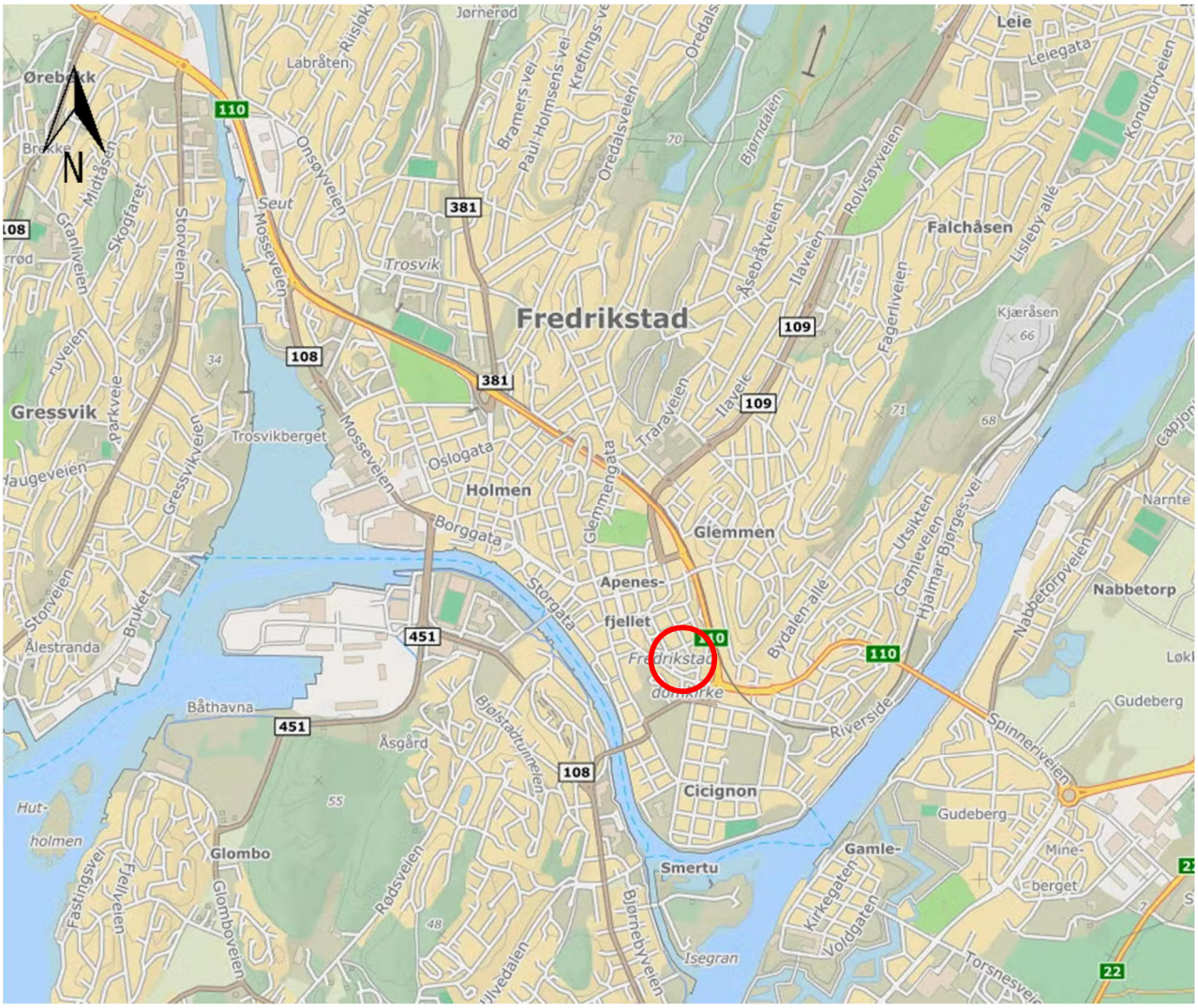

Ref. https://kart.finn.no/

Vedlegg 2: Topografisk kart

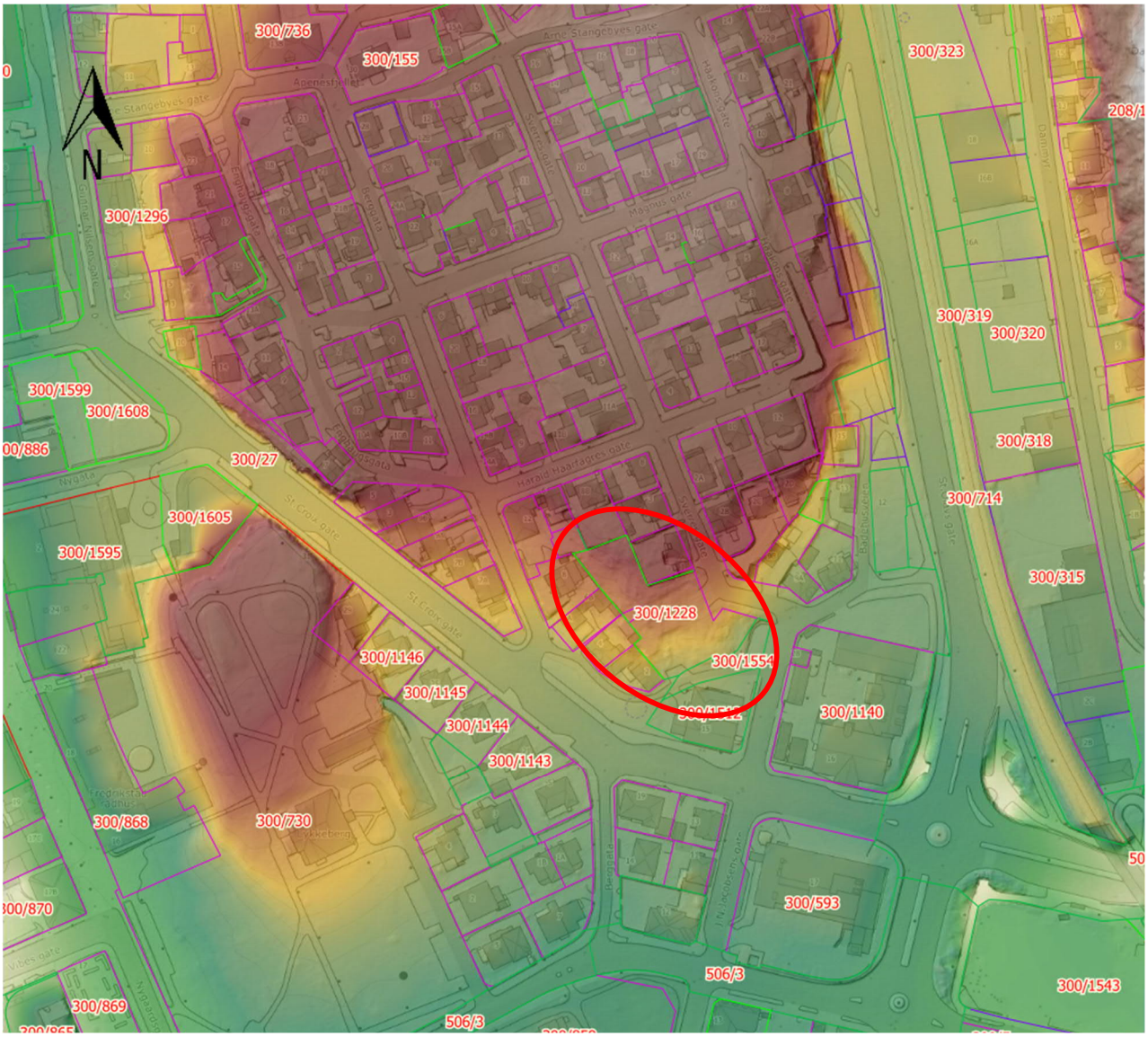

Ref. https://hoydedata.no/LaserInnsyn/

Vedlegg 3: Bilder fra tomta

Berg i dagen nederst i planområdet mot parkeringsplass

Berg i dagen i tomtegrensa mot Sverres gate

Berg i dagen i tomtegrensa mot Berggata 4-6

Berg i dagen i tomtegrensa mot Sverres gate 1-3 og Harald Haarfagres gate 8B

Berg i dagen i tomtegrensa mot Berggata 8

Berg i dagen midt på tomta

Multiconsult

NOTAT

OPPDRAG	**Badehustomta**	DOKUMENTKODE	10254475-01-RIVA-NOT-00
EMNE	VAO - notat	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	**Kniplefjellet eiendom AS**	OPPDRAGSLEDER	Alvaro Baigorri del Rio
KONTAKTPERSON	Kristoffer Fledsberg	SAKSBEHANDLER	Andreas Stenseth

SAMMENDRAG

Multiconsult er blitt engasjert av Kniplefjellet eiendom AS for prosjektering av vann, avløp og overvann i forbindelse med detaljregulering for badehustomta i Fredrikstad.

Premissnotatet baserer seg på:

- Overvannsrammeplan-Fredrikstad_081107
- Overvannsveileder for kommunene i vannområdene Morsa og Glomma sør.
- Fredrikstad kommunes VA-norm.

Notatet beskriver følgene hovedpremisser:

- Valg av trase og tilkoblingspunkter for vann til kommunalt nett.
- Dimensjonering av spillvannsmengde for beregning av dimensjon til spillvannsledning. Valg av trase og tilkoblingspunkt til kommunalt nett.
- Dimensjonering av total overvannmengde for boligfeltet og løsninger for lokal overvannshåndtering som oppfyller kravene til Fredrikstad kommune.
- Dimensjonering av forbruksvann for beregning av dimensjon til vannledning. Valg og trase og tilkoblingspunkt til kommunalt nett.

00	09.11.2023	VAO - notat	Andreas Stenseth	Alvaro Baigorri	Alvaro Baigorri
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

Innholdsfortegnelse

1 Innledning 3
1.1 Dagens situasjon og grunnforhold 3
2 Overvann 5
2.1 Dimensjoneringskriterier for overvann 5
2.2 Overvannsberegninger og løsninger 6
2.2.1 Infiltrasjon, 2-års regn 9
2.2.2 Forsinke og fordrøye, 25-års regn 12
2.2.3 Flomveier og terrengavrenning 14
3 Vann 18
3.1 Bakgrunn og forutsetninger 18
3.2 Prosjektering 18
4 Spillvann 18
4.1 Bakgrunn og forutsetninger 18
4.2 Prosjektering 18
4.3 Beregning av spillvannsmengder 19

1 Innledning

Multiconsult har blitt engasjert av Kniplefjellet eiendom AS som rådgiver for prosjektering av vann, spillvann og overvann i forbindelse med detaljregulering av badehustomta (gnr/bnr- 300/1228) i Fredrikstad.

Det skal bygges et boligkompleks på 3 etasjer som inneholder mellom 20 – 24 leiligheter, samt treningslokale.

1.1 Dagens situasjon og grunnforhold

Geologisk kart fra NGU viser at tiltaksområdet består av fyllmasse, se figur 1.2. Etter befaring på stedet kan man si at det er synlig bart fjell med stedvis tynt løsmassedekke, samt trær og vegetasjon i store deler av tiltaksområdet, se figur 1.3.

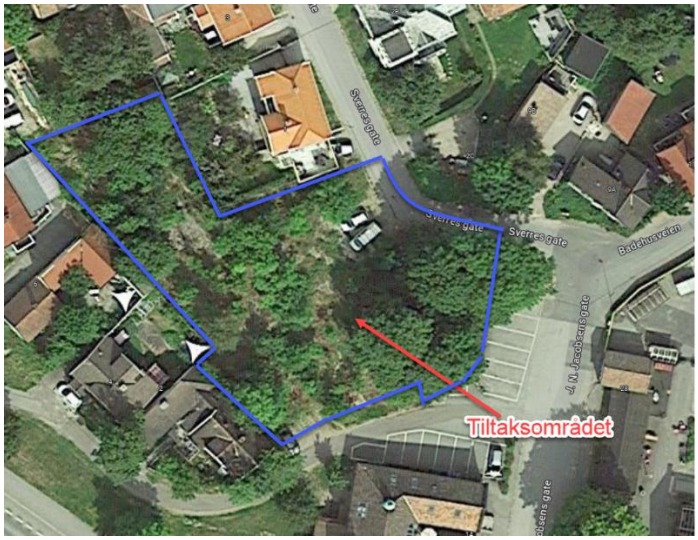

Figur 1.1: Eksisterende situasjon. Kilde: www.googlemaps.no

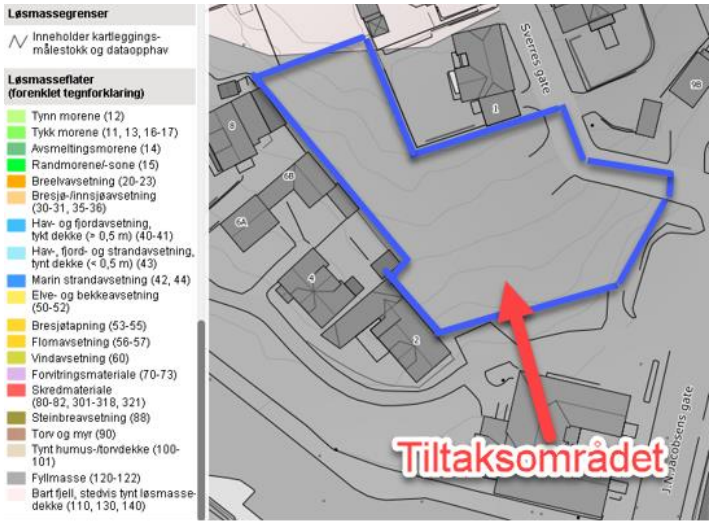

Figur 1.2 Kart over grunnforhold. Kilde: www.ngu.no

Figur 1.3 Bilde fra befaring

Figur 1.4 viser eksisterende vann-, spillvann- og overvannsnett rundt kvartalet som tiltaksområdet ligger på.

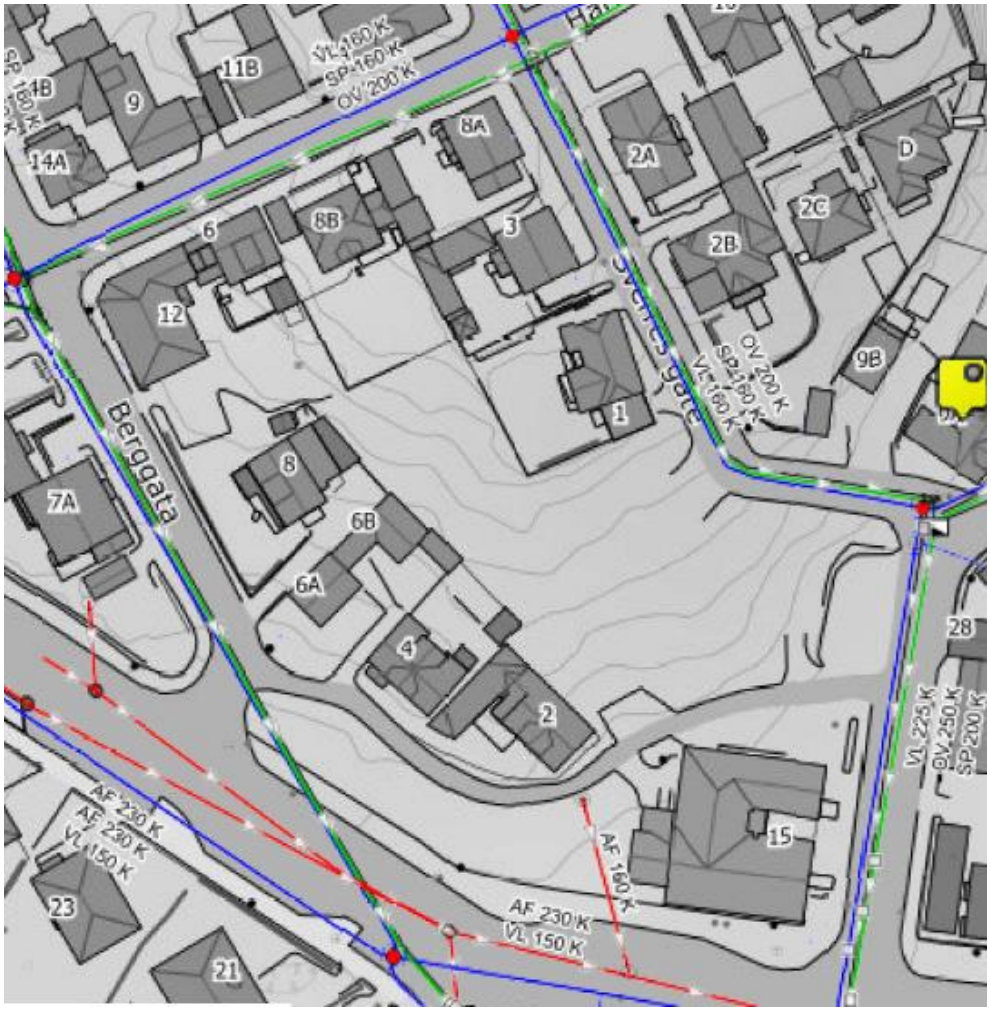

Figur 1.4 Eksisterende ledningsnett. Hentet fra Fredrikstad kommune.

2 Overvann

Hovedpremissene skal være:

- Åpen og lokal overvannshåndtering. Overvann skal håndteres åpent og lokalt med begrenset påslipp til kommunalt nett. Det skal gjøres avbøtende tiltak for å redusere avrenning til de omkringliggende tomtene.
- Flomveier. Ny bebyggelse og utomhusarealene skal prosjekteres og utformes slik at naturlige flomveier sikres og ledes til riktig sted.
- Samordning og klimafaktor. I plan- og byggesaker skal terreng- og overflateutforming, grønnstrukturen, vegetasjon og overvannshåndtering samordnes. Gjeldende klimafaktor for Fredrikstad kommune er 1.5.

Utførelsen og valg av løsninger baserer seg på:

- Fredrikstad kommune sin gjeldende VA – norm.
- Overvannsrammeplan-Fredrikstad_081107
- Overvannsveileder for kommunene i vannområdene Morsa og Glomma sør.
- VA-miljøblad.

2.1 Dimensjoneringskriterier for overvann

Meteorologisk institutts målestasjon «3030 Fredrikstad» skal benyttes for nedbørsdata.

For lokal overvannshåndtering, skal tre-trinns strategien følges:

- Trinn 1 (infiltrasjon): 2 – årsregn. Infiltrere mindre regn i grøntstrukturen på tomta for å opprettholde vannbalanse i området.
- Trinn 2 (fordrøyning): 25 – årsregn. Fordrøye og forsinke store nedbørsmengder lokalt.
- Trinn 3 (flomveier): 200 – årsregn. Ekstreme sjeldne regn ledes trygt på åpne flomveier. Flomveier på egen tomt kobles til godkjente flomveier utenfor tomtegrense.

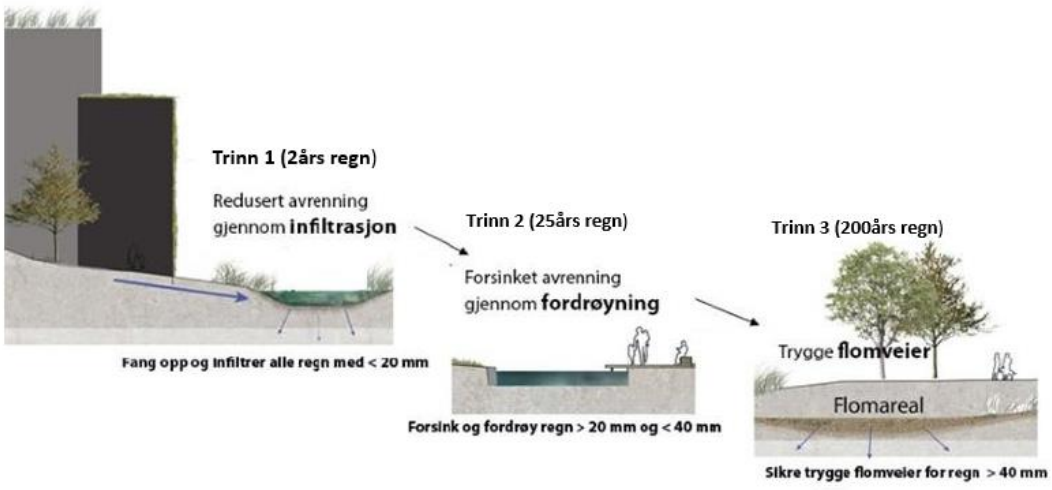

Figur 2.1. Tre-trinns strategi for overvannshåndtering. Kilde: Multiconsult

I beregningene for tett bebyggelse settes regnets dimensjonerende varighet (konsentrasjonstiden) typisk til 10 minutter. Påslippsmengder for overvann fra tette flater til overvannssystem/resipient via fordrøyning og/eller infiltrasjon er begrenset til 1 l/s*da, som er søknadspliktig.

2.2 Overvannsberegninger og løsninger

Beregning av dimensjonerende overvannsavrenning for nedbørfelt ≤ 50 ha gjøres ved hjelp av den rasjonelle formel:

$$Q = A * I * \varphi * Kf$$

Q = vannføring (l/s)
A = Areal (ha)
I = Nedbørsintensitet (l/s ha)
φ = Avrenningskoeffisient
Kf = Klimafaktor

Nedbørsintensitet er hentet fra IVF-kurve for Fredrikstad (3030) fra norsk klimaservicesenter.

IVF-verdier (l/(s*ha)) for Fredrikstad (SN3030),
Data fra 1970 - 2016, 30 ses. Oppdatert 31.12.2022.
Kvalitetsklasse: God (1)

Gjentak sinterval (år)	1	2	3	5	10	15	20	30	45	60	90	120	180	360	720	1440
2	216.6	187.2	166.1	138.5	98.4	78.2	66.9	53.3	40.1	32.6	24.1	20.5	16.1	10.6	6.6	4
5	318.4	274.8	246.6	206.5	147.7	117.2	100.3	78	58.4	47.1	33.7	27.8	21.7	14.1	8.7	5.3
10	388.6	334.9	299.6	254.1	182.9	144.4	123.4	95.1	71.3	57.1	40.4	32.8	25.5	16.4	10	6.2
20	458.6	392.8	352.2	303.3	217.7	171.8	146.3	111.8	84.4	67.4	47.3	37.7	29.3	18.7	11.3	7.1
25	481.3	411.8	368.9	318.3	229	181.1	153.5	117	88.9	70.6	49.6	39.2	30.5	19.4	11.7	7.3
50	552.5	470.7	425.2	366.4	266.5	209	176.9	133.4	102.3	81.2	56.7	44.2	34.2	21.6	12.9	8.2
100	630.4	530.4	480.7	417	303.9	237.9	201	150.4	115.9	92.4	64.5	49.4	37.9	23.8	14.1	9
200	711.3	592.5	544.1	470.6	343.7	268.2	225.6	166.8	130.2	104.4	72.4	54.6	41.9	26.1	15.2	9.9

Figur 2.2. IVF-tabell fra www.klimaservicesenter.no

Avrenningskoeffisient velges fra figur 2.3

Tabell 1. Maksimale avrenningskoeffisienter for noen flater (Mays 2001)

Type flater	$\varnothing_{spiss}$
Tak	0,8-0,9
Asfalterte veger og gater	0,7-0,8
Grusveger	0,4-0,6
Plen	0,05-0,1
Sammensatte flater:	
Bysentrum	0,7-0,9
Blokkbebyggelse	0,4-0,6
Rekkehusområder	0,3-0,4
Åpne eneboligstrøk	0,2-0,3

Figur 2.3. Avrenningskoeffisienter. Kilde: Norsk Vann rapport 168/2008

Generelt er området preget av fjell og er veldig kupert. For etablering av et boligkompleks vil det være behov for sprengning og oppfylling med sprengstein i store deler av området. Steinfyllingene vil kunne håndtere store vannmengder. Det forutsettes en gjennomsnittlig oppfylling med stein og jord på 0.5 meter på store deler av tomta.

Alle boenhetene har saltak og konvensjonelle takrenner og nedløp.

Overvann fra grøntområder, samt takvannet som føres bort fra bygget infiltreres naturlig i grunnen der forholdene ligger til rette for dette. Det som ikke infiltreres, ledes på bakken i steinsatte renner bort fra bygget. Videre vil vannet renne over gressplen, gangsti og adkomstveier mot infiltrasjonsgrøfter før det ledes til et sandfang. Disse infiltrasjonsgrøftene skal være oppfylt med sprengstein, samt ha en dybde på ca. 0.2 m, bunnbredde 0.1 m og sidehelning 1:1, se figur 2.6 i kap. 2.2.1 for beregninger. Området sørøst for bygget er ganske flatt. Derfor etableres det to stk. hjelpesluk i nyopparbeidet grøft, der disse skal lede overvann som ikke infiltreres i omfyllingsmasser videre til sandfang nordøst for bygget. Topp hjelpesluk og sandfang settes litt høyere enn bakkenivå, slik at de kan fungere som en terskel for å øke vannvolumet i grøfta.

Figur 2.4 gir en oversikt over overflateegenskapene på tomta.

Alt takvann som ledes inn på gårdplass fanges opp av et sandfang, deretter gjennom en fordrøyningstank. Se figur 2.4 for illustrasjon.

Felles for begge avrenningsfeltene er at overvannet til slutt ledes gjennom en reguleringskum med begrenset påslipp til kommunalt nett iht. Fredrikstad kommunes VA-norm.

Det skal beregnes gjennomsnittlige avrenningskoeffisient for alle utomhusarealene.

$$\varphi midl = \frac{(\varphi 1A1 + \ \varphi 2A2 \ldots \varphi nAn)}{(A1 + A2 \ldots + An)} = 0{,}538$$

Figur 2.4 Utklipp tatt fra landskapsplan for de ulike arealene.

Prosjektområdet utgjør ca. **1 852** m².

1. Impermeable overflater, hvor halvparten har avrenning til gårdsrommet og lukket fordrøyningsanlegg før det slippes videre til kommunalt nett. Den andre halvparten har avrenning til grøntområdene. Takflater er vist i beige i figur 2.4.

   898 m². φ = 0,9
2. Permable overflater med avrenning til vegetasjonsarealer, samt åpne/lukkede overvannssystemer. Arealene fra gressflater er vist i grønt i figur 2.4.

   822 m². φ = 0,1.
3. Impermeable asfaltflater med avrenning til fordrøyningstank før det slippes videre til kommunalt nett. Gårdsrommet er vist i grått i figur 2.4.

   132 m². φ = 0,8

Avrenningssoner	**Overflate**	**Areal (m^2)**
Grøntområde	50% av takareal + grøntområde	1271
Gårdsrom	50% av takareal + gårdsrom	581

2.2.1 Infiltrasjon, 2-års regn

Figur 2.5 viser overvannsmengde for ett helt døgn som bør infiltreres for 2 års gjentaksintervall. Nedbørintensitetene er hentet fra figur 2.2, i tillegg er de justert for klimafaktor = 1.5 iht. kommunens VA-norm.

UNDERLAG FOR BEREGNINGER:

Totalt areal	0.19	ha
Avrenningskoeffisient	0.54	
Redusert areal	0.1	ha
Maksimal videreført vannmengde	0	l/s
Klimafaktor	1.5	
Gjennomsnittlig videreført vannmengde	100%	
Nedbørsdata hentet fra E-klima: St nr: 3030 Navn: Fredrikstad		
Dimensjonerende gjentaksintervall:	2	år

BEREGNINGER:

Varighet min	Intensitet l/s*ha	Vannføring l/s	Regnvolum m^3	Videreført volum m^3	Nødvendig magasin m^3	Kommentar:
1	324.9	32	2	0	2	
2	280.8	28	3	0	3	
3	249.2	25	4	0	4	
5	207.8	21	6	0	6	
10	147.6	15	9	0	9	
15	117.3	12	11	0	11	
20	100.4	10	12	0	12	
30	80.0	8	14	0	14	
45	60.2	6	16	0	16	
60	48.9	5	18	0	18	
90	36.2	4	19	0	19	
120	30.8	3	22	0	22	
180	24.2	2	26	0	26	
360	15.9	2	34	0	34	
720	9.9	1	43	0	43	

Nødvendig volum for fordrøyning ved 2 års gjentaksintervall: 43 m^3

Figur 2.5. Nødvendig infiltrasjonsvolum ved 2-års regn for alle utomhusarealer.

Det blir ca. 150 meter med steinsatte infiltrasjonsgrøfter langs tomtegrensen for mottakelse av overvann fra tiltaksområdet. Det er antatt ca. 30% porevolum i infiltrasjonsgrøftene. Disse skal ha kapasitet for å håndtere ca. 15 m^3 vann ved innsetting av leirpropper avhengig av fall. Det blir

etablert opphøyd sandfang for å utnytte grøftens dybde til oppsamling av vann. Se figur 2.6 for beregninger.

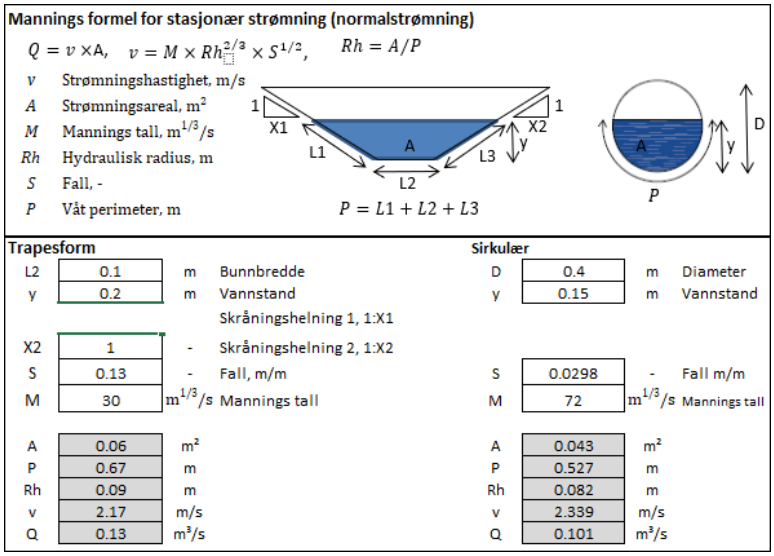

Figur 2.6. Dimensjonering av infiltrasjonsgrøft

Tilgjengelig infiltrasjonsarealer fra de grønne områdene rundt bygningen utgjør ca. 822 m². Det er antatt en gjennomsnittlig tykkelse på 0.5 meter oppfyllingsmasser med god infiltrasjonsevne og en antatt gjennomsnittlig helning på terreng på 4%.

Fra overvannsveileder for vannområdene i Morsa og Glomma sør kan man beregne tilgjengelig infiltrasjonsareal man trenger for å infiltrere det totale volumet for 2 års-regn:
$Q = K * M * L * I$ der,

- Q = Total vannmengde til infiltrasjon i m³/døgn
- K = Jordmassens hydrauliske kapasitet i m/døgn, her forutsettes det 5 m/døgn
- M = Tilgjengelige infiltrerbare masser (høyde)
- L = Lengden på utstrømningsområdet i m (denne kan multipliseres med 1 m for å finne arealet)
- I = Helningen på terrengområdet vil variere

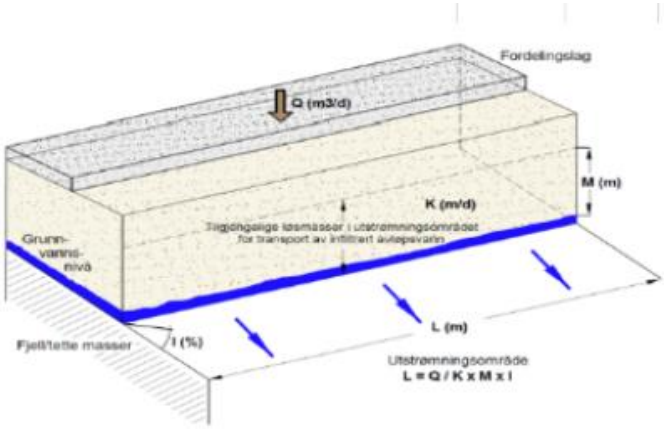

Figur 2.7. Teoretisk fremstilling av utstrømningsareal, saksett fra overvannsveileder for vannområdene Morsa og Glomma Sør, COWI

Siden 15 m³ vann blir håndtert i infiltrasjonsgrøfter, ønsker vi å finne nødvendig areal for å infiltrere 28 m³ regnvann. For å finne dette settes L som ukjent.

$28\ m^3 = 5\frac{m}{d} * 0.5m * L * (\frac{4}{100}) \rightarrow L = 28\ m^3/(5 * 0.5 * 0.04)$ = 280 m

Nødvendig lengde av infiltrasjonsareal for å infiltrere 28 m³ overvann per døgn beregnes til 86 meter. Massene kan infiltrere 100 l/m²/døgn (28 000 liter/86 m). Bredden på anlegget er da 1 m og 280 m langt som tilsvarer 280 m².

Resultatet viser at overvannet fra grøntområder og takvannet som ledes til grøntområder vil håndteres iht. trinn 1 i tretrinnsstrategien, samt at det det er mulighet for å infiltrere mer vann enn for 2-års gjentaksintervall.

2.2.2 Forsinke og fordrøye, 25-års regn

Figur 2.8 viser det totale overvannet som bør fordrøyes før vannet kan slippes ut på kommunalt nett. Påslippsmengder for overvann til kommunalt nett fra privat tomt er begrenset til 1 l/s*da. Berørte arealer utgjør ca. 1.85 dekar som tilsvarer 1.852 l/s.

Tiltaksområdet har 2 avrenningsfelter, se figur 2.12 i punkt 2.2.3. Deler av overvannet skal håndteres i et lukket fordrøyningsmagasin på 13 m^3, se figur 2.9. Det er beregnet en gjennomsnittlig avrenningskoeffisient på 0.88 for avrenning til tanken. Til slutt ledes alt overvannet fra fordrøyningsgrøfter og fordrøyningsmagasin ut på kommunalt nett på en kontrollert måte ved hjelp av en reguleringskum.

UNDERLAG FOR BEREGNINGER:

Totalt areal	0.19	ha
Avrenningskoeffisient	0.54	
Redusert areal	0.1	ha
Maksimal videreført vannmengde	1.852	l/s
Klimafaktor	1.5	
Gjennomsnittlig videreført vannmengde	100%	
Nedbørsdata hentet fra E-klima: St nr: 3030 Navn: Fredrikstad		
Dimensjonerende gjentaksintervall:	25	år

BEREGNINGER:

Varighet min	Intensitet l/s*ha	Vannføring l/s	Regnvolum m^3	Videreført volum m^3	Nødvendig magasin m^3	Kommentar:
1	722.0	72	4	0	4	
2	617.7	62	7	0	7	
3	553.4	55	10	0	10	
5	477.5	48	14	1	14	
10	343.5	34	21	1	19	
15	271.7	27	24	2	23	
20	230.3	23	28	2	25	
30	175.5	17	31	3	28	
45	133.4	13	36	5	31	
60	105.9	11	38	7	31	
90	74.4	7	40	10	30	
120	58.8	6	42	13	29	
180	45.8	5	49	20	29	
360	29.1	3	63	40	23	
720	17.6	2	76	76	0	

Nødvendig volum for fordrøyning ved 25 års gjentaksintervall: 31 m^3

Figur 2.9 Fordrøyningsvolum ved 25-års regn og tillatt påslipp 1.852 l/s for tiltaksområdet.

UNDERLAG FOR BEREGNINGER:

Totalt areal	0.06	ha
Avrenningskoeffisient	0.88	
Redusert areal	0.1	ha
Maksimal videreført vannmengde	1.852	l/s
Klimafaktor	1.5	
Gjennomsnittlig videreført vannmengde	100%	
Nedbørsdata hentet fra E-klima: St nr: 3030 Navn: Fredrikstad		
Dimensjonerende gjentaksintervall:	25	år

BEREGNINGER:

Varighet min	Intensitet l/s*ha	Vannføring l/s	Regnvolum m^3	Videreført volum m^3	Nødvendig magasin m^3	Kommentar:
1	722.0	37	2	0	2	
2	617.7	32	4	0	4	
3	553.4	28	5	0	5	
5	477.5	24	7	1	7	
10	343.5	18	11	1	9	
15	271.7	14	13	2	11	
20	230.3	12	14	2	12	
30	175.5	9	16	3	13	
45	133.4	7	18	5	13	
60	105.9	5	19	7	13	
90	74.4	4	21	10	11	
120	58.8	3	22	13	8	
180	45.8	2	25	20	5	
360	29.1	1	32	32	0	
720	17.6	1	39	39	0	

Nødvendig volum for fordrøyning ved 25 års gjentaksintervall: 13 m^3

Figur 2.8. Nødvendig fordrøyningsvolum ved 25-års regn for tak- og gårdsromareal og tillatt påslipp 1.852 l/s for tiltaksområdet.

2.2.3 Flomveier og terrengavrenning

Eksisterende situasjon

Det er gjort vurderinger av flomveier ved hjelp av programmet Scalgo. Flomveier over eksisterende området er vist med svarte linjer, se figur 2.10.

Figur 2.10. Eksisterende flomveier over tiltaksområdet. Kilde: Scalgo

I dag går det to flomveier i retning sør og sørøst som går gjennom private tomter. Etter utbygging skal disse to endres slik at flomveiene ikke går gjennom private tomter.

Det er gjort beregninger for spissavrenning (markert i gult) for eksisterende situasjon, se figur 2.11. For beregningene er det brukt følgende variabler:

Klimafaktor: 1

Avrenningskoeffisient: 0.3

Gjentaksintervall: 200 år

UNDERLAG FOR BEREGNINGER:

Totalt areal	0.19	ha
Avrenningskoeffisient	0.30	
Redusert areal	0.1	ha
Maksimal videreført vannmengde	0	l/s
Klimafaktor	1	
Gjennomsnittlig videreført vannmengde	100%	
Nedbørsdata hentet fra E-klima: St nr: 3030 Navn: Fredrikstad		
Dimensjonerende gjentaksintervall:	200	år

BEREGNINGER:

Varighet min	Intensitet l/s*ha	Vannføring l/s	Regnvolum m^3	Videreført volum m^3	Nødvendig magasin m^3	Kommentar:
1	711.3	40	2	0	2	
2	592.5	33	4	0	4	
3	544.1	30	5	0	5	
5	470.6	26	8	0	8	
10	343.7	19	11	0	11	
15	268.2	15	13	0	13	
20	225.6	13	15	0	15	
30	166.8	9	17	0	17	
45	130.2	7	20	0	20	
60	104.4	6	21	0	21	
90	72.4	4	22	0	22	
120	54.6	3	22	0	22	
180	41.9	2	25	0	25	
360	26.1	1	31	0	31	
720	15.2	1	36	0	36	

Nødvendig volum for fordrøyning ved 200 års gjentaksintervall: 36 m^3

Figur 2.11 Spissavrenning ved flomsituasjon for tiltaksområdet før utbygging

Ny situasjon

Alt overvann som ikke blir infiltrert og fordrøyet vil bli ledet ut i nye flomveier.

Nye flomveier er vist i figur 2.12. Det blir to hovedflomveier i grøfter langs tomtegrensa. En flomvei går fra nordvest og sørover ut i Badehusveien, mens den andre går fra nord og østover ut i Sverres gate. Grøftene er markert med gule piler. Overvann fra gårdsrommet blir ledet i flomvei ut mot grøft i Sverres gate, dette er markert med røde piler. Til slutt vil flomvannet havne i J. N. Jacobsens gate, hvor det ledes videre sørover.

Figur 2.12: Nye flomveier over tiltaksområdet.

Det er gjort beregninger for spissavrenning (markert i gult) for eksisterende situasjon, se figur 2.13. For beregningene er det brukt følgende variabler:

Klimafaktor: 1.5

Avrenningskoeffisient: 0.3

Gjentaksintervall: 200 år

UNDERLAG FOR BEREGNINGER:

Totalt areal	0.19	ha
Avrenningskoeffisient	0.54	
Redusert areal	0.1	ha
Maksimal videreført vannmengde	0	l/s
Klimafaktor	1.5	
Gjennomsnittlig videreført vannmengde	100%	
Nedbørsdata hentet fra E-klima: St nr: 3030 Navn: Fredrikstad		
Dimensjonerende gjentaksintervall:	200	år

BEREGNINGER:

Varighet min	Intensitet l/s*ha	Vannføring l/s	Regnvolum m^3	Videreført volum m^3	Nødvendig magasin m^3	Kommentar:
1	1067.0	106	6	0	6	
2	888.8	89	11	0	11	
3	816.2	81	15	0	15	
5	705.9	70	21	0	21	
10	515.6	51	31	0	31	
15	402.3	40	36	0	36	
20	338.4	34	40	0	40	
30	250.2	25	45	0	45	
45	195.3	19	53	0	53	
60	156.6	16	56	0	56	
90	108.6	11	58	0	58	
120	81.9	8	59	0	59	
180	62.9	6	68	0	68	
360	39.2	4	84	0	84	
720	22.8	2	98	0	98	

Nødvendig volum for fordrøyning ved 200 års gjentaksintervall: 98 m^3

Figur 2.13 Spissavrenning ved flomsituasjon for tiltaksområdet etter utbygging

Beregningene viser at spissavrenningen ved en flomsituasjon vil øke med 62%, eller 56 l/s.

3 Vann

3.1 Bakgrunn og forutsetninger

Fredrikstad kommune har via mailkorrespondanse bekreftet at kommunal vannledning ved påkoblingspunkt i Sverres gate har tilstrekkelig kapasitet på 50 l/s. Dette tilfredsstiller krav til dekning av slokkevann iht. TEK 17, § 11-17 for annen bebyggelse enn småhusbebyggelse.

3.2 Prosjektering

Kommunens gjeldende VA-norm etterfølges til prosjektering og utførelsen.

Minste overdekning uten frostsikring skal være 1.3 m.

Vannledninger skal være adskilt fra overvann- og spillvannskummer.

Ved fare for stor grunnvannsstrømning i grøfta anbringes grunnvannssperre av betong eller leire. Utførelsen skal gjøres iht. VA Miljøblad nr.9.

Tilkoblingspunkt. Stikkledningene fra tiltaksområdet skal ledes nordøst og tilkobles kommunal ledning i Sverre gate. Se plantegning VA GH001.

Privat stikkledning. Det skal brukes dimensjon på Ø63 PE.

Vannkum. Stikkledning for vann tilkobles østsiden av bygget. Utvendig stoppekraner med spindelforlenger samles i kum på utsiden.

Tilkobling av private stikkledninger til kommunal hovedvannledning tillates ikke i kum, normalt skal private stikkledninger anbores på hovedvannledningen.

For utførelse skal man følge oppgitte krav i VA-norm, se punkter 5.8, 5.9 og 5.14-5.16 generelle og lokale bestemmelser.

Slokkevann. Kum 70658 i krysset Sverres gate / J. N. Jacobsens gate og kum 70568 i krysset J. N Jacobsens gate / St. Croix gate har brannventil.

4 Spillvann

4.1 Bakgrunn og forutsetninger

Fredrikstad kommune har allerede vurdert kapasiteten i eksisterende ledningsnett, og det viser seg å være godt for mottakelsen av den nye spillvannsmengden fra boligfeltet. Dette er bekreftet via mailkorrespondanse.

4.2 Prosjektering

Kommunens gjeldende VA-norm etterfølges til prosjektering og utførelsen.

Hovedledninger. Minimumsdimensjon for kommunale spillvannledninger er normalt Ø160 mm utvendig. Kommunal ledning i Sverre gate som bygget skal tilkobles har dimensjon Ø160, kravet er derfor tilfredsstilt.

Spillvannsanlegget skal prosjekteres med selvfall og minste fall skal være 10 promille. Ved fare for stor grunnvannsstrømning i grøfta anbringes grunnvannssperre av betong eller leire. Utførelsen skal gjøres iht. VA Miljøblad nr.9.

Minste overdekning uten frostsikring skal være 1.3 m.

Avløpskum. Bygget skal ha en stake-/spylekum Ø315 for spillvannsledning. Det skal være mulig å utføre reparasjoner og vedlikehold på stikkledning.

Avstand mellom vannkum og andre kummer skal være minst 50 cm fra ytterkant kumlokkramme til ytterkant kumlokkramme.

Tilkoblingspunkter. Stikkledningene fra tiltaksområdet skal ledes nordøst og tilkobles kommunal ledning i Sverre gate.

Kravet fra tekniske bestemmelser ved tilkobling til kommunalt nett er tilfredsstilt:

«Vannstand i laveste montert vannlås og innvendige kummer og tanker må ligge minst 900 mm høyere enn innvendig topp hovedledning målt i stikkledningens forgreningspunkt på hovedledning».

4.3 Beregning av spillvannsmengder

Boligprosjektet omfatter utbygging av 24 boenheter i form av leiligheter.

For beregningene antas det 2 personer per boenhet. Det gir totalt 48 mennesker.

For å bestemme spillvannsmengden fra alle husholdningene, tas det utgangspunkt i det spesifikke vannforbruket i liter per person og døgn (l/p*d). Det regnes med at vannforbruket til husholdningene i Fredrikstad ligger på 137 l/p*d som en typisk verdi.

Total for 48 mennesker gir det da

$$\boldsymbol{Qmaks\ dim = 0.2 l/s}$$

Beregning hentet fra «Vann- og avløpsteknikk», Norsk vann, 2012, s. 360.

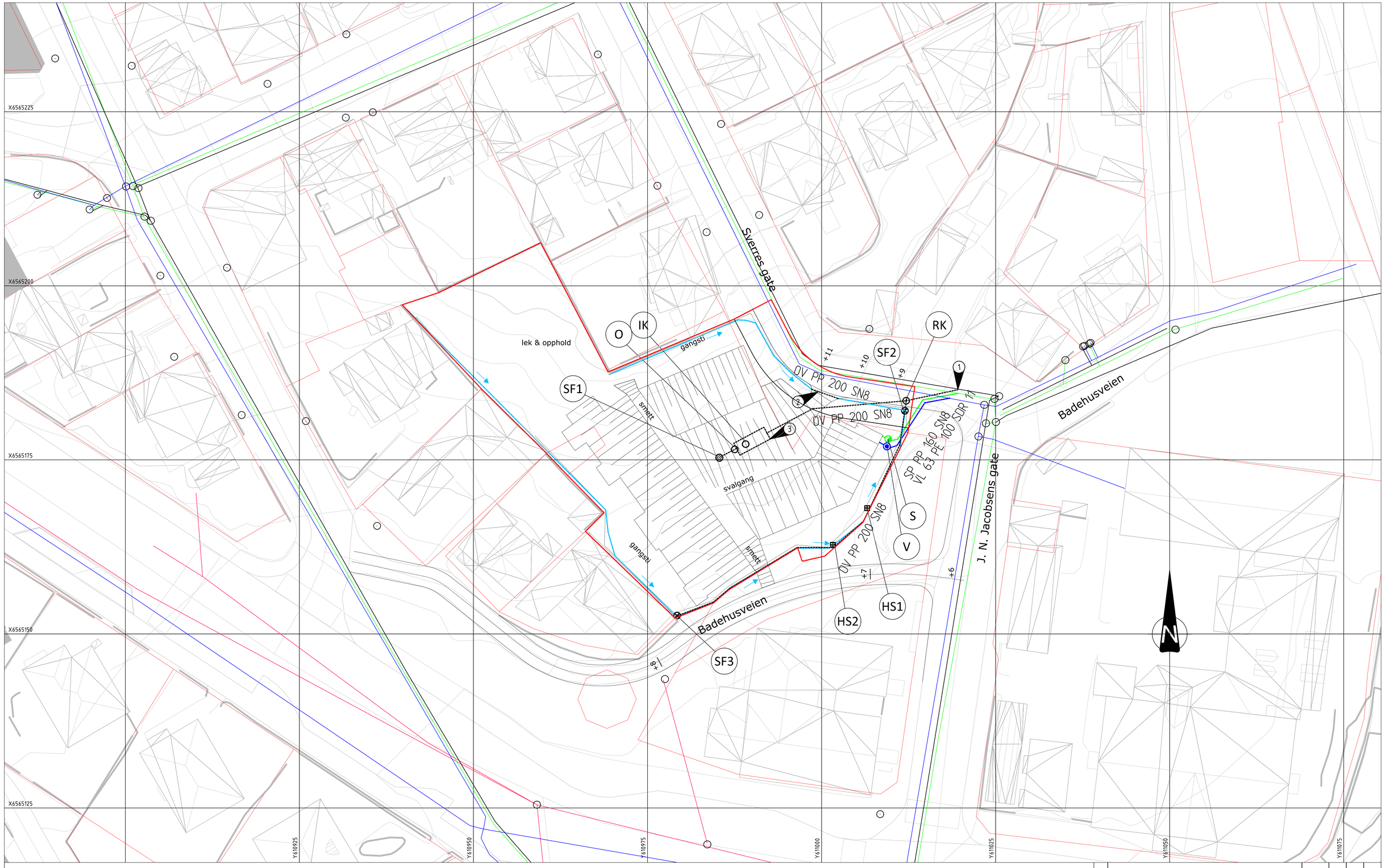

Merknader

1. Tilkobles eksisterende VA
2. Stikkrenne
3. Fordrøyningstank

Henvisninger

For forklarende VA0 plan, se notat "VA0 - Notat"

Tegnforklaring

	Eksisterende	Prosjektert
Overvannsledning		
Vannledning		
Spillvannsledning		
Avløp felles		
Infiltrasjonsgrøft		
Eiendomsgrense		
Fordrøyningstank		
Fallretning grøft		

	Eksisterende	Prosjektert
Overvannskum (O)	Kumnr.	
Inspeksjonskum (IK)	Kumnr.	
Reguleringskum (RK)	Kumnr.	
Vannkum (V)	Kumnr.	
Spillvannskum (S)	Kumnr.	
Felles avløp kum	Kumnr.	
Sandfang m/ rund rist (SF)		
Sandfang m/ kuppelrist (SF)		
Hjelpesluk m/ firkantrist (HS)		

Rev.	Beskrivelse	Dato	Tegn.	Kontr.	Godkj.

Kniplefjellet eiendom AS
Badehustomta

Plantegning VA

Fag: RIVA | Format: A1
Dato: 09.11.2023
Målestokk: 1:250
Koordinatsystem: UTM 32
Høydesystem: NN2000

Multiconsult
www.multiconsult.no

Status	Konstr./Tegnet	Kontrollert	Godkjent
Detaljregulering	ANDREASS	ABDR	FMH

Oppdragsnr.	Tegningsnr.	Rev.
10254475-01	GH001	

Multiconsult

NOTAT

Oppdrag	**10251385-01 Badehustomt - biolog/naturmangfold**	Dokumentkode	10245942-02-RIM-NOT-001
Emne	Naturmangfoldnotat	Tilgjengelighet	Begrenset
Oppdragsgiver	Kniplefjellet Eiendom AS	Oppdragsleder	Guri Lindmark
Kontaktperson	Kristoffer Fledsberg	Utarbeidet av	Åse Lindmark
Kopi		Ansvarlig enhet	10111062 Seksjon Miljøledelse, SHA

SAMMENDRAG

Notat dokumenterer naturmangfold på Badehustomta i Fredrikstad sentrum og kommer med forslag til hvordan naturmangfold kan ivaretas i forbindelse med bygging av nye boliger. Det foreslås også avbøtende tiltak for å legge til rette for fugler, insekter og annet biologisk mangfold ved gjennomføring av byggeprosjektet.

01	19.06.2023	Gjennomlesning hos kunde	Å. Lindmark	A. Korbøl	G. Lindmark
00	16.06.2023	Rapport til gjennomsyn	Å. Lindmark		
REV.:	DATO:	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

Innhold

1 Innledning 3
1.1 Formål 3
1.2 Bakgrunn 3
2 Områdebeskrivelse 5
2.1 Planområdets beliggenhet 5
3 Metode 6
3.1 Datagrunnlag og kunnskapsstatus 6
3.2 Avgrensing av utredningsområdet 6
4 Kartlagte naturverdier i området 8
4.1 Rødlistede karplanter 8
4.2 Rødlistede fuglearter 13
4.3 Naturtyper og grønne korridorer 14
4.4 Fremmede arter 14
5 Mulige virkninger av tiltak 15
5.1 Innvirkning på grønne korridorer, naturtyper og arter 15
5.1.1 Hensynet til rødlistearter 15
5.1.2 Hensynet til viktige naturområder og naturtyper 16
5.1.3 Hensynet til vannressurser 16
6 Avbøtende tiltak 16
6.1 Tilrettelegging for fugler 16
6.2 Store trær 16
6.3 Død ved 17
6.4 Tilrettelegging for insekter 17
6.5 Etablering av ny vegetasjon 17
6.6 Fremmede arter 17
6.7 Forvaltningsplan 17
7 Referanser 19

1 Innledning

1.1 Formål

I alle saker som berører naturmangfold, krever naturmangfoldloven § 7 at vurderingene og vektleggingene med hensyn til naturmangfold (§§ 8-12)[1] går frem av vedtaket. Naturmangfold defineres som «biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning».

Hensikten med dette naturmangfoldnotatet er å dokumentere naturmangfoldet i planområdet slik det er før området berøres av planlagte tiltak. Den skal også beskrive konsekvenser for naturmangfoldet som følge av foreslått regulering og den skal svare ut Fredrikstad kommunes føringer i KPA; kapittel 6.5 om Parker og trær (Fredrikstad kommune 2020). Mulige avbøtende tiltak for å minimere konsekvensene av planlagt utbygging er foreslått i siste del av foreliggende notat.

1.2 Bakgrunn

Kniplefjellet Eiendom AS regulerer et område ved Badehusveien i Fredrikstad sentrum (Figur 1-1). Hensikten med reguleringsarbeidet er å legge til rette for bygging av boliger på gbnr. 300/1228. Utbyggers ambisjon er å utvikle tomten til «et nytt og flott bomiljø med mindre leiligheter som folk flest har mulighet til å kjøpe». Se illustrasjonstegning av boligene i figur 1-2.

Børve Borchsenius Arkitekter AS er engasjert som plankonsulent. Multiconsult AS er engasjert av Kniplefjellet Eiendom AS for å kartlegge naturverdier i området som blir berørt.

Figur 1-1 – Helhetlig bygningsmiljø på Apenesfjellet, rutenetts kvartaler på 60x60m med lav småhusbebyggelse. Planinitiativets plassering markert med gul pil.

[1] *Naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 sentrale prinsipper: kunnskapsgrunnlaget; føre-var-prinsippet; samlet belastning; kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver; miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.*

Figur 1-2 – Illustrasjonstegning av Badehusveien, Hentet fra: Planinitiativ Badehusveien, 31.03.2022 av Børve Borchsenius Arkitekter AS.

Foreliggende utkast viser et planlagt leilighetskompleks i søndre del av tomten (Figur 1-3). Hvordan prosjektet vil bli endelig løst vil avklares nærmere i den videre prosessen.

Figur 1-3 – Utsnitt fra foreløpige skisser av konsept, situasjonsplan av området. Hentet fra: Planinitiativ Badehusveien, 31.03.2022 av Børve Borchsenius Arkitekter AS.

2 Områdebeskrivelse

2.1 Planområdets beliggenhet

Planområdet ligger sentrumsnært, på nordside av Badehusveien og Badehuset, og i sydenden av Apenesfjellet. St. Croix-huset ligger like øst for planområdet, på motsatt side av J. N. Jacobsens gt. Se planområdet vist på kartet i figur 2-1 og 2-2.

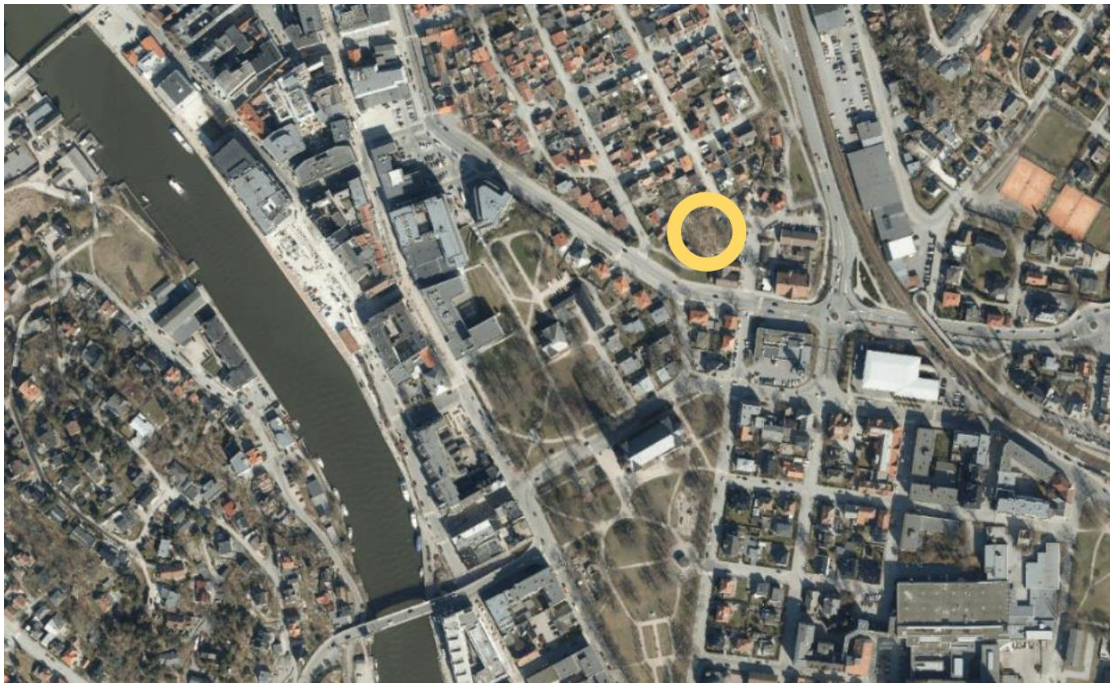

Figur 2-1 – Beliggenheten til planområdet (Kartutsnittet er hentet fra Planinitiativ for Badehusveien, 2022).

Planområdet som foreslås er avgrenset av eiendomsparsell som disponeres av Kniplefjellet Eiendom AS, dvs. gbnr. 300/1228. Skissert planavgrensing omfatter et areal med utstrekning ca. 2.2 daa. Se omtrentlig avgrensing i figur 2-2. Endelig planavgrensning fastsettes i videre planarbeid, i samråd med kommunen.

Figur 2-2 – Foreløpig planavgrensning vist med svart stiplet linje (kartbakgrunn hentet fra Fredrikstad kommunes kartportal).

3 Metode

3.1 Datagrunnlag og kunnskapsstatus

Det ble gjennomført en feltundersøkelse av planområdet 14. juni 2023 for kartlegging av fremmede arter, rødlistede arter samt oppmåling av store trær. Rødlistearter vurderes etter norsk rødliste (Artsdatabanken 2021) og fremmede arter vurderes etter Fremmedartslista (Artsdatabanken 2018). Store trær er vurdert etter føringer i KPA kapittel 6.5 om Parker og trær (Fredrikstad kommune 2020).[2] Tidligere registreringer av naturmangfold er hentet fra offentlige databaser som Naturbase og Artskart.

3.2 Avgrensing av utredningsområdet

Utbyggingsområdet er ethvert areal som bygges ut og forstyrres med bygg, harde flater, bearbeidet terreng, bilparkering og atkomstveier til utbyggingsområdet pluss et område på tre meter målt på utsiden av grensen. Dette inkluderer også ethvert område for midlertidig lagring og bygninger. Dersom det ikke er kjent nøyaktig hvor bygg, harde overflater, atkomstveier og midlertidige lagre skal plasseres, antas det at utbyggingsområdet er hele planarealet.

Influensområdet for vegetasjon, naturtyper og verneområder på land vil tilsvare planområdet med en buffersone på 20 meter. Influensområdet for fugl og småvilt er vurdert å strekke seg ca. 400 meter utover planområde og influensområde. Se figur 3-1 for kart med avgrensning av influensområdene. Planområdet (Figur 2-2) og influensområde (Figur 3-1) utgjør utredningsområdet.

[2] *«a. Trær med stammeomkrets over 90 cm målt 1 meter over bakken samt kollede/formskårne trær i byområdet, i boligområder og ved vei kan ikke felles uten samtykke fra kommunen. Bestemmelsen gjelder også for tiltak i rotsonen/dryppsonen. Ved felling av trær kan disse kreves erstattet.*
b. I forbindelse med reguleringsarbeid skal alleer, trerekker, store enkelttrær og kollede/formskårne trær registreres og legges inn med hensynssone natur.»

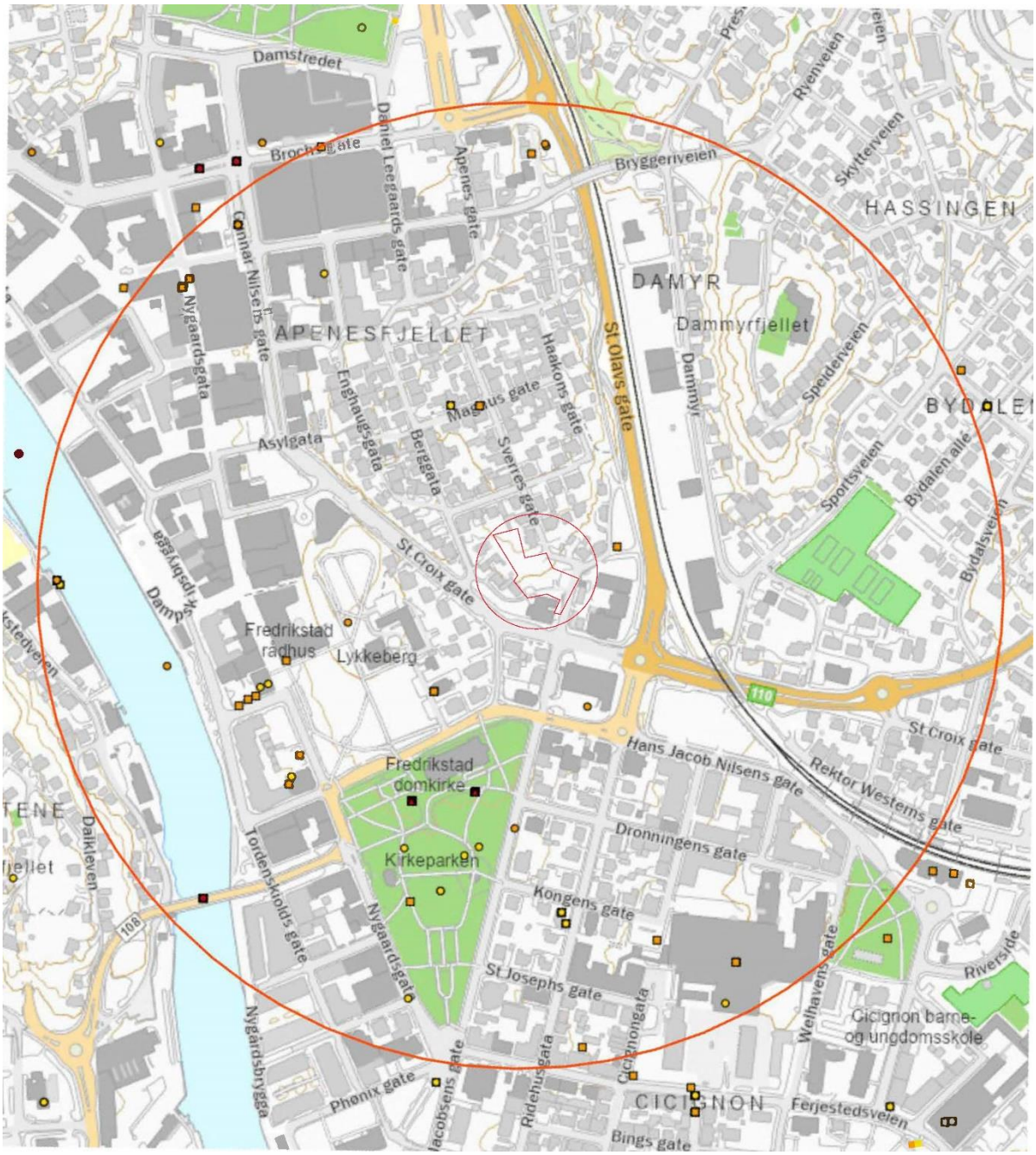

Figur 3 1 – Planområdet er vist med omtrentlig buffersone på 20 m. Definerte influensområder (400 m) innenfor ytterste røde sirkel. Registrerte naturtypelokaliteter er markert med grønn skravur. Arter av forvaltningsinteresse, rødlista arter og ansvarsarter registrert i artskart er vist som ulike punkt. (Hentet fra Naturbase mai 2023).

4 Kartlagte naturverdier i området

4.1 Rødlistede karplanter

Med unntak av innslag av den rødlistede arten ask og alm (sterkt truet, EN), ble det ikke registrert rødlistede arter under befaring av området i starten av mai 2023. Ask er rødlistet på grunn av sykdommen askeskuddsjuke og alm er rødlistet grunnet almeskuddsjuke, siden disse sykdommene har ført til stor reduksjon av bestandene. Det ble ikke observert slik sykdom på trærne i planområdet ved befaringen.

I figur 4-3 vises et kart over planområdet der store trær er markert med røde kryss. Disse store trærne er av ask og ble målt med en omkrets på 192 cm, 126 cm og resterende på omtrent 100 cm (målt til brysthøydeomkrets) (Figur 4-2 og Figur 4-3). Trærne var ikke synlig hule. Andre trær i planområdet er kastanje, gråor, vier, lønn, hengebjørk og selje. Almetrærne var av mindre størrelse (dvs. omkrets < 90).

Figur 4-1 – Skisse av planområdet der store trær er markert med røde kryss.

Figur 4-2 – Bakerst: Ask (omkrets 192 cm), fremst t.h.: Ask (omkrets 126 cm). Blader av alm innenfor bilderammen tilhører nærstående trær av mindre størrelse, de store trærne er av ask. Foto: mai 2023, Multiconsult.

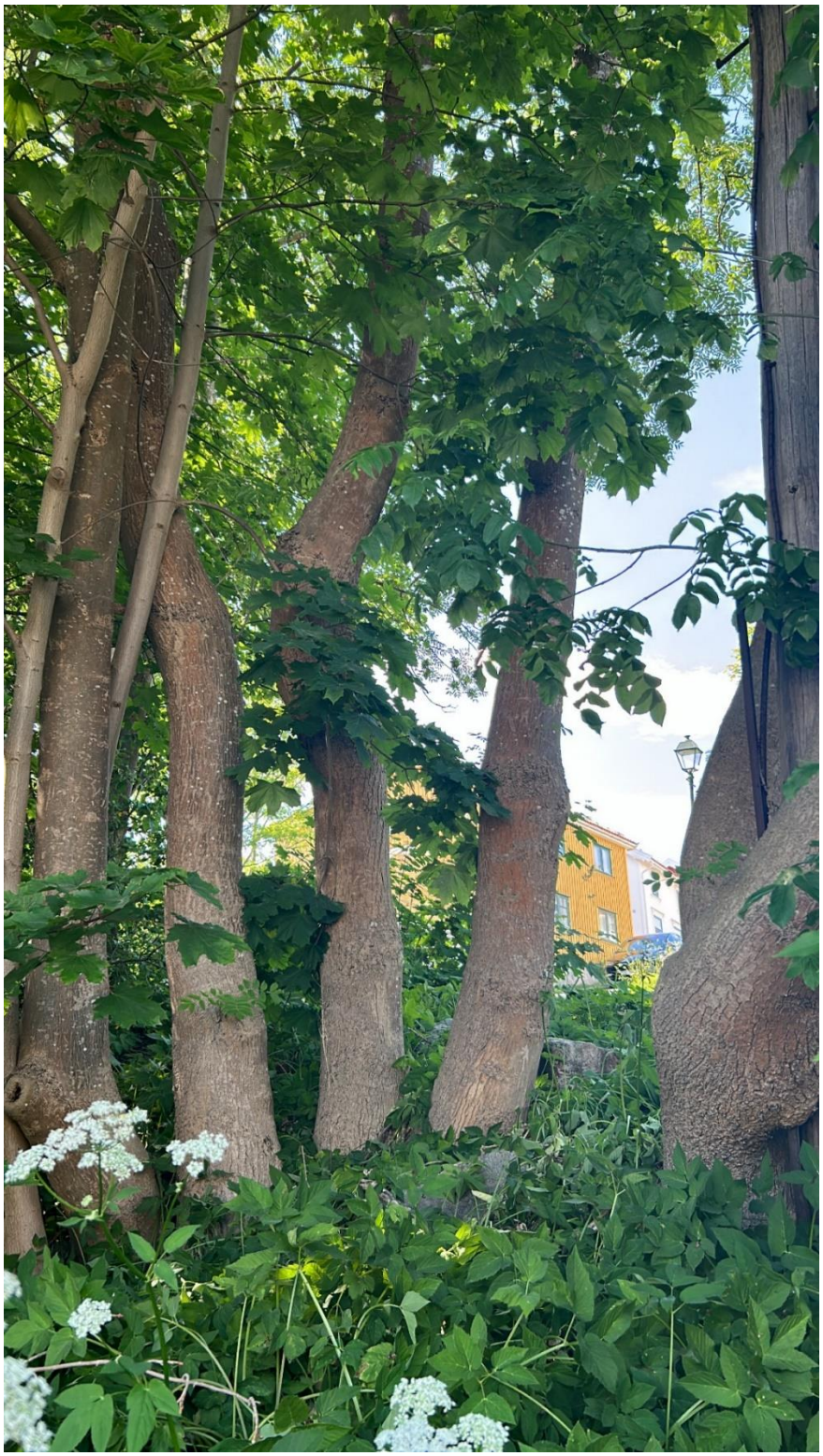

Figur 4-3 – Ask (omkrets > 90 cm, disse ble målt til omtrent 100 cm i brysthøyde). Foto: mai 2023, Multiconsult.

Figur 4-4 – Død ved. Foto: mai 2023, Multiconsult.

Figur 4-5 – Død ved. Foto: mai 2023, Multiconsult.

4.2 Rødlistede fuglearter

I Artskart og Naturbase er det registrert flere rødlistede fugler i nærliggende områder som her vurderes som influensområdet. Registrerte rødlista arter er listet opp i tabell 4-2.

Tabell 4-2: Oversikt over artsfunn av rødlistede fuglearter innenfor influensområdet på 400 meter fra tiltaket. Arter markert med lyseblå bakgrunn kan ha funksjonsområder i influensområdet.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Status	Kommentar
Lomvi	Uria aalge	Kritisk truet (CR)	Stasjonær (Funnet i 2012)
Gråspurv	Passer domesticus	Nær truet (NT)	Bl.a. Mulig reproduksjon (funnet i 2023)
Tyrkerdue	Streptopelia decaocto	Nær truet (NT)	Bl.a. Mulig reproduksjon (funnet i 2023)
Grønnfink	Chloris chloris	Sårbar (VU)	Næringssøkende (Funnet i 2023)
Storskarv	Phalacrocorax carbo	Nær truet (NT)	Næringssøkende (Funnet i 2010)
Gråmåke	Larus argentatus	Sårbar (VU)	Næringssøkende (Funnet i 2022)
Hettemåke	Chroicocephalus ridibundus	Kritisk truet (CR)	Bl.a. Næringssøkende (i 2018)
Sothøne	Fulica atra	Sårbar (VU)	Bl.a. Reproduksjon (2016)
Stær	Sturnus vulgaris	Nær truet (NT)	Bl.a. Næringssøkende (Funnet i 2021)
Dvergdykker	Tachybaptus ruficollis	Sterkt truet (EN)	Næringssøkende (Funnet i 2011)
Fiskemåke	Larus canus	Sårbar (VU)	Bl.a. Reproduksjon (i 2022)
Tjeld	Haematopus ostralegus	Nær truet (NT)	Funnet i 2013
Kornkråke	Corvus frugilegus	Sårbar (VU)	Funnet i 2014
Stjertand	Anas acuta	Sårbar (VU)	Næringssøkende (Funnet i 2013)
Tårnseiler	Apus apus	Nær truet (NT)	Bl.a. Næringssøkende (i 2023)
Gulspurv	Emberiza citrinella	Sårbar (VU)	Funnet i 2016
Lerkefalk	Falco subbuteo	Nær truet (NT)	Forflytting (i 2009)
Konglebit	Pinicola enucleator	Nær truet (NT)	Næringssøkende (i 2019)
Taksvale	Delichon urbicum	Nær truet (NT)	Reproduksjon (Funnet i 2010)
Fiskeørn	Pandion haliaetus	Sårbar (VU)	Forflytting (Funnet i 2015)
Sanglerke	Alauda arvensis	Nær truet (NT)	Forflytting (Funnet i 2011)
Horndykker	Podiceps auritus	Sårbar (VU)	Reproduksjon (Funnet i 2012)
Gjøk	Cuculus canorus	Nær truet (NT)	Mulig reproduksjon (Funnet i2010)
Trelerke	Lullula arborea	Nær truet (NT)	Funnet i 2005

4.3 Naturtyper og grønne korridorer

Naturtypen «Parklandskap» er registrert ved Fredrikstad domkirke, like utenfor avgrensningen til planområdet (Figur 3-1). Naturtypen er kartlagt av BioFokus ved Arne Laugsand i 2009, og er registrert som viktig (B) grunnet tilstedeværelse av mange gamle trær.

På kartet i figur 4-6 vises grønne korridorer i bybildet. Parklandskapet i nærheten av planområdet er tegnet inn som en del av en grønn korridor. Planområdet (vist med gul pil) ligger derimot utenfor denne grønne korridoren.

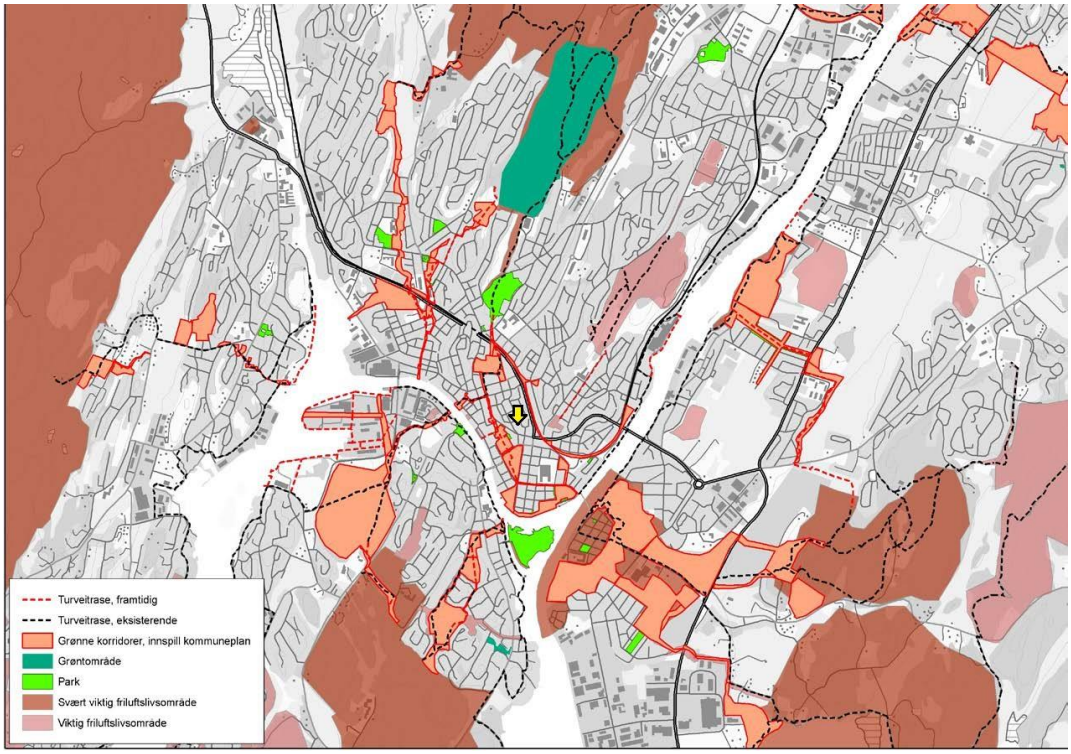

Figur 4-6 – Grønne korridorer fra elva til marka er vist som turstier. Gul pil markerer planområdet. (Kart hentet fra Kommuneplanens arealdel 2020 - 2032)

4.4 Fremmede arter

Det ble registrert flere fremmede plantearter under befaringen av området. Det var ingen fremmede arter registrert i artskart fra før. Kartlagte fremmedarter er vist i tabell 4-4.

Tabell 4-4 – Oversikt over fremmedarter registrert innenfor planområdet inkl. risikokategori iht. fremmedartslista (2018).

Norsk navn	**Vitenskapelig navn**	**Risikokategori**
kanadagullris	*Solidago canadensis*	Svært høy risiko (SE)
russeblåstjerne	*Othocallis siberica*	Høy risiko (HI)
filtarve	*Cerastium tomentosum*	Svært høy risiko (SE)
sibirkornell	*Swida alba*	Høy risiko (HI)
hestekastanje	*Aesculus hippocastanum*	Potensielt høy risiko (PH)

5 Mulige virkninger av tiltak

5.1 Innvirkning på grønne korridorer, naturtyper og arter

Planområdet omfatter en av de få gjenværende restbiotopene med natur i byen, men skiller seg ut fra nærliggende parklandskap ved å være preget av gjengroing og lite vedlikehold, med bl.a. store mengder fremmede arter og hageavfall (se tabell 4-4). Eksisterende økologiske kvaliteter på tomten er i hovedsak knyttet til de store asketrærne, død ved, de mindre almetrærne og at det er potensielt et viktig funksjonsområde for fugl.

Tabell 5-1 oppsummerer tilstedeværelsen av naturverdier i planområdet og influensområdet og i hvilken grad disse vil kunne påvirkes av tiltaket.

Tabell 5-1 – Tabellen oppsummerer tilstedeværelsen av økologiske verdier i- og i nærheten av planområdet, samt en vurdering av påvirkningen på disse verdiene.

Økologiske verdier		**Påvirkning**
Utvalgte naturtypelokaliteter og/eller viktige naturtypelokaliteter (DN-håndbok 13 og NiN) innenfor avgrenset influensområde (Naturbase):	Nei. Parklandskap (viktig naturtype) er registrert ved Fredrikstad domkirke, men dette er utenfor tiltakets influensområde for denne kategorien.	Ingen
Naturvernområder innenfor 500 m	Nei	Ingen
Rødlistearter på tomta (Artsdatabanken):	Ja (ask og alm)	Stor påvirkning som følge av planen slik den foreligger i dag
Registrerte rødlistearter innenfor ca. 400 m avstand fra tomta (Artsdatabanken):	Ja (fugl)	Noe påvirkning som følge av tiltaket mtp. forringelser av funksjonsområdet til fugl; fødesøk, hekkeplasser osv.

5.1.1 Hensynet til rødlistearter

I henhold til de foreløpige planskissene vil tiltaket påvirke registrerte eksemplarer av den rødlistede arten Ask. Tiltaket vil også påvirke funksjonsområdet til noen av de registrerte rødlistede fugleartene i influensområdet.

Det beste alternativet for naturmangfoldet er å la de store asketrærne stå. Plasseringen av ønsket ny bebyggelse vil ikke gjøre det mulig å ta vare på de store trærne i området uten at dette potensielt gir uheldige konsekvenser for tiltaket totalt sett.

Avbøtende tiltak er beskrevet i kapittel 6.

5.1.2 Hensynet til viktige naturområder og naturtyper

Tiltaket vil ikke påvirke utvalgte kulturlandskap, utvalgte naturtyper, verneområder, nærområder til verneområder, marint beskyttede områder eller vernede vassdrag (Jf. Vannressursloven).

5.1.3 Hensynet til vannressurser

Tiltaket har ingen kjent påvirkning på Glomma, og vil lite trolig påvirke vassdraget i løpet av en anleggsfase. Det forutsettes at det utarbeides en Miljøoppfølgingsplan for ivaretakelse av miljø under utbygging.

6 Avbøtende tiltak

6.1 Tilrettelegging for fugler

Det er gjort søk i Artskart etter registrerte rødlistede fugler i en radius fra badehustomta på 400 m. I tidsrommet mellom 1. januar 2000 til 16. juni 2023 er det registrert 24 rødlistede fuglearter i dette avgrensede området (vist i tabell 4-3).

For å legge til rette for fugl kan det henges opp fuglekasser på trær og oppunder- og på taket. Tiltak bør vurderes i samråd med ornitolog.

Fuglekasser med små hull tiltrekker småfugler som meiser og spurv. For stær kreves noe større hull enn for disse artene. Fuglekasser med åpen front tiltrekker arter som linerle og gråfluesnapper. Kassene med åpen front kan med fordel henges opp på byggets vegger. Kassene med inngangshull kan etter hvert også settes opp i gjenværende trær i området. Tårnseileren hekker gjerne i fuglekasser, de tiltrekkes oftest til spesialbygde kasser (Fuglevennen 2023).

Gråspurv, kjøttmeis og stær er fuglearter som trives i urbane strøk og samtidig kan hekke i kasser. Fuglekassene må vedlikeholdes ved å fjerne gammelt reirmateriale og rester av egg eller døde unger på ettersommeren. Vedlikehold én gang årlig (høsten) vil redusere risiko for spredning av parasitter og sykdommer. Krav om vedlikehold bør spesifiseres i en forvaltningsplan for anlegget.

6.2 Store trær

Trær har en viktig rolle i byen både for økologi, overvannshåndtering, estetikk, helse og trivsel. Trærnes egenskaper endres ettersom de vokser og blir store og gamle, og sammensetningen av arter som er knyttet til trær endrer seg i takt med substratendringene.

Store trær har i gjennomsnitt høyere artsantall enn små trær fordi de har et større overflateareal enn mindre trær, fordi de har samlet arter over et lengre tidsrom og fordi mangfoldet av spesielle mikrohabitater på trær øker over tid. Sjansen for at flere eller sjeldne arter etablerer seg øker derfor når alderen og størrelsen på trærne øker.

Det er flere store trær i planområdet. Disse har en omkrets på over 90 cm målt en meter over bakken og regnes da som store gamle trær iht. Fredrikstad kommunes definisjon. Store trær vurderes som *truede naturområder/arter* i Fredrikstad kommune (Lugg & Alsaker 2022).

Plassering av bebyggelsen som også ivaretar hensyn til de store asketrærne på eiendommen er vurdert til å ikke være mulig.

Ved anleggsarbeid bør en unngå å beskjære trær som skal bevares. Videre er det viktig at rotsonens jordsmonn og topografi i størst mulig grad bevares. Det skal ikke lagres tunge gjenstander over

treets rotsone, og rotsonen må gjerdes inne, slik at den beskyttes mot kjøring med tunge kjøretøy. Ved arbeid nær trær som skal bevares bør arborist kontaktes. Det bør ikke gjennomføres tiltak som skader større trærs røtter og krone eller reduserer trærnes vekstvilkår.

6.3 Død ved

Død ved bør i størst mulig grad få lov til å ligge på stedet. Trær som felles bør gjenbrukes til å skape habitat for insekter.

6.4 Tilrettelegging for insekter

Etablering av humlekasser og insektshotell på tak og i grøntområder bør vurderes i samråd med entomolog (insektsekspert).

Humler og ville bier er avhengige av planter for pollen og nektar. Dersom humlekasser etableres, bør dette også sees i sammenheng med beplantningen på utomhusområdet. Det bør etableres plantearter som tiltrekker seg humler/bier, og som settes sammen slik at det er tilgang på åpne blomster gjennom hele sommerhalvåret. Det må videre legges til rette for plantevern med ingen eller svært restriktiv bruk av plantevernmidler som kan være skadelig for insekter (og fugl).

6.5 Etablering av ny vegetasjon

Dersom man ønsker å tilrettelegge for varierte grøntområder er det viktig å ha variasjon i disse.

Ved etablering av vegetasjon må det gjennomføres en miljørisikovurdering iht. forskrift om fremmede organismer (§ 23) for planter som er planlagt plantet i prosjektet slik at det ikke etableres fremmede og skadelige arter som en del av prosjektet. En slik miljørisikovurdering må gjennomføres av økolog/botaniker.

6.6 Fremmede arter

Fremmede arter må kartlegges siste vekstsesongen før byggestart og det må utarbeides en plan for massehåndtering.

Det er registrert en del fremmede plantearter i planområdet. Anleggsarbeid skal i tråd med forskrift om fremmede organismer ikke føre til spredning av fremmede arter som kan medføre uheldige følger for stedegent naturmangfold. Det må iverksettes tiltak for å hindre spredning av fremmede skadelige arter der disse blir berørt. Flere av de registrerte artene fører til at masser må håndteres som infiserte og det må settes i verk tiltak for å redusere risiko for spredning av disse artene. Det bør utarbeides en mer detaljert tiltaksplan for håndtering av de fremmede skadelige artene som er påvist. Aktuelle tiltak er f.eks. levering av plantemateriale til forbrenning, rett håndtering og disponering av infiserte masser, og rengjøring av maskiner og utstyr som benyttes.

6.7 Forvaltningsplan

Det bør utarbeides en forvaltningsplan for utomhusområdet som skal ivareta tiltakene som iverksettes i prosjektet. Dette gjelder for eksempel beplantning, insekthotell, humlekasser og fuglekasser. Forvaltningsplanen kan utarbeides som en skjøtselsplan som beskriver følgende:

- Miljøforsvarlige teknikker for stell/tilsyn av planter med minst mulig bruk av miljøskadelige plantevernmidler og kunstgjødsel.
- Håndtering av planteavfall og annet avfall i tråd med gjeldende lovverk.

- Fremmede arter skal håndteres iht. gjeldende regelverk og rutiner.
- Hvem som har ansvar for forvaltningen av utomhusområdet i tråd med planen.
- Planlegging, drift og videreføring av eventuelle tiltak som er satt i verk.
- Vedlikehold av fuglekasser, insekthotell og humlekasser.

7 Referanser

Artsdatabanken (2018). Fremmedartslista 2018. Hentet (02.06.23) https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018

Artsdatabanken (2021). Norsk rødliste for arter 2021. https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/

Artskart. https://artskart.artsdatabanken.no.

Fredrikstad kommune. (2023) Oppstartsmøtereferat. Detaljreguleringsplan for Badehusveien, gbnr. 300/1228 m.fl. Saksnavn og saksnummer: Badehusveien - 2014/5801. Dato for godkjent referat: 18.01.23.

Fredrikstad kommune, "Kommuneplanens arealdel 2020 - 2032," vedtatt av Fredrikstad bystyre 20.05.2020,https://www.fredrikstad.kommune.no/globalassets/dokumenter/planer/arealplan/kommuneplan_arealdel_vedtatt_2020.pdf (hentet 2. juni, 2023).

Fuglevennen. (2023). https://www.fuglevennen.no/arkiv/?vis=oppslag&op_id=1647 (hentet 16.06.2023).

Klima- og miljødepartementet. 2015, Forskrift om fremmede organismer.

Lugg, Kristin og Alsaker, Line H. (2022). Fagrapport naturmangfold – Fredrikstad kommune. Virksomhet landbruk og natur. https://www.fredrikstad.kommune.no/globalassets/dokumenter/planer/arealplan/fagrapport-naturmangfold.pdf (hentet 2. juni, 2023).

Miljølære. https://www.miljolare.no/aktiviteter/fuglekasser/kassetabell (hentet 2. juni, 2023).

Naturbase. https://kart.naturbase.no/

Naturbase, faktaark. https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00068188 (hentet 2. juni, 2023).

Badehusveien

Trafikkstøy

For Kniplefjellet Eiendom AS

v / Kristoffer Fledsberg

Revisjonshistorikk

Rev:	Dato:	Beskrivelse:	Utarbeidet av:	Kontrollert av:
01	31.05.2023	Vurdering av trafikkstøy	Hans Magnus Hopen	Geir Hoseth

Prosjektnr: 0220

AKUSTIKK-KONSULT AS

Sammendrag og konklusjon

Akustikk-konsult AS har på oppdrag fra Kniplefjellet Eiendom AS foretatt vurderinger av støy fra vei- og jernbanetrafikk ved prosjektering av et boligkompleks på gbnr. 300/1228 i Fredrikstad kommune. Vurderingene er gjort i forbindelse med regulering av planområdet.

Resultatene er vurdert opp mot kommunens planbestemmelser, krav i T-1442 og NS-8175.

Følgende vurderinger er gjort for boligene:

- Boligene ligger godt utenfor gul støysone fra jernbane, med høyeste fasadenivå 10 dB under grenseverdi.
- Alle private uteoppholdsarealer / balkonger får støy fra veitrafikk under grenseverdi med anbefalte skjermingstiltak.
- Felles uteoppholdsarealet på bakkeplan ligger i all hovedsak utenfor gul støysone fra veitrafikk. Ingen tiltak nødvendig med hensyn felles uteoppholdsareal på bakkeplan.
- Alle boliger oppfyller kravet om stille side.
- Mest støyutsatte fasader får støy tilsvarende nedre del av gul støysone fra veitrafikk. I nedre del av gul støysone er det anbefalt minst ett soverom med luftevindu mot stille side. Det er ikke et absolutt krav, med det bør etterstrebes. 3 av 22 leiligheter har ikke soverom mot stille side. Disse leilighetene er markert spesielt i vedlagte plantegninger slik at oppdragsgiver/arkitekt kan vurdere mulighetene for å oppnå luftevindu mot stille side på soverom. Alternativt bør det vurderes tiltak for å oppnå dempet fasade.
- Innendørs støynivå i alle sove- og oppholdsrom vil overholde gjeldende krav uten spesielle tiltak. Det er allikevel anbefalt fasadetiltak av komforthensyn.

Innholdsfortegnelse

1 Orientering 4
2 Grenseverdier 4
2.1 Kommuneplanens arealdel 4
2.2 Støyretningslinje T-1442 (2021) 5
2.3 TEK 17 / NS 8175 (2012) 6
2.4 Forslag til reguleringsbestemmelser for aktuelt planområde 7
3 Trafikkforhold 7
4 Utendørs støy 9
4.1 Støynivå fra jernbane 9
4.2 Støynivå fra vei i 4 m høyde etter T-1442 9
4.3 Fasadenivåer 10
4.4 Felles uteoppholdsareal på bakkeplan 11
4.5 Balkonger 11
5 Støy utenfor oppholdsrom og soverom 12
6 Innendørs støy fra veitrafikk 13
7 Andre støykilder og vurdering av vibrasjonsforhold 14
8 Referanser 14
9 Vedlegg 14

1 Orientering

Oversiktskart er vist i Figur 1 under. Aktuell tomt er markert med rød pin:

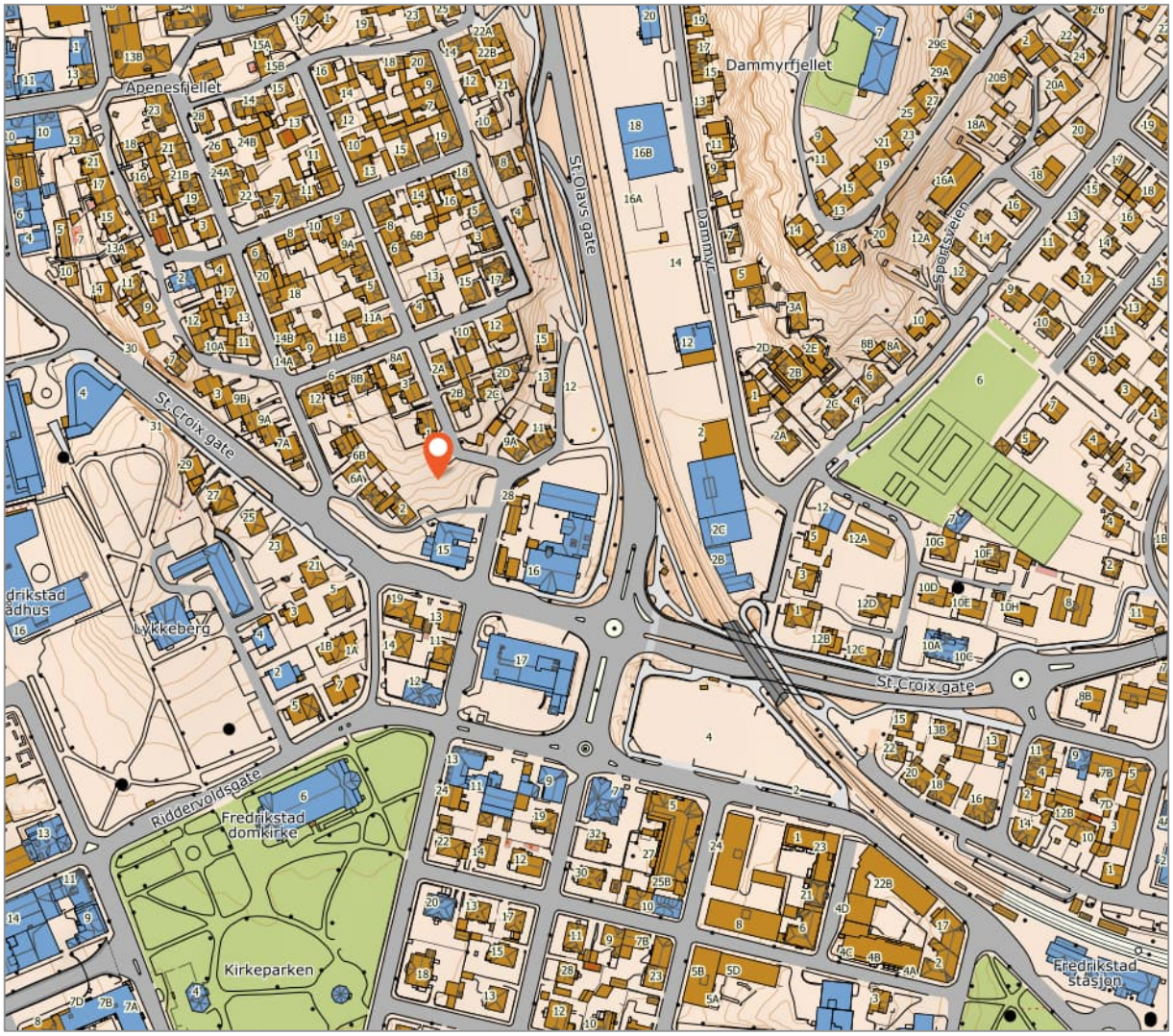

Figur 1: Norgeskart.no. Aktuell tomt er markert med rød pin.

2 Grenseverdier

Anbefalte grenseverdier iht. kommuneplanens bestemmelser [1], støyretningslinjen T-1442 [2] og gjeldende tekniske forskrifter (Tek 17) [3] som viser til grenseverdier for støy gitt i NS8175 [4] er vist under.

2.1 Kommuneplanens arealdel

Relevante krav fra Fredrikstad kommune:

25.2 Støy og støv
Normer for luftkvalitet, støygrenser og vannkvalitet skal følge de til enhver tid gjeldende statlige regler og retningslinjer. Grenseverdier for støy gitt i tabell 3 i T-1442 2016 eller senere versjoner skal gjelde.
I støyutsatte områder skal det dokumenteres gjennom støyfaglig utredning at støybestemmelsene kan overholdes og det skal redegjøres for eventuelle avbøtende tiltak.

Krav til utredning av støy gjelder også støyfølsom arealbruk som kan være utsatt for støykilder som ikke er vist i støysonekartet, eller hvor støynivået antas å være over grenseverdiene i retningslinje T-1442.

Oppsummert skal siste gjeldende versjon av T-1442 legges til grunn.

2.2 Støyretningslinje T-1442 (2021)

Anbefalte grenseverdier for utendørs støy fra vei- og jernbanetrafikk til boliger er angitt i tabell 2 i T-1442. Disse er gjengitt i Figur 2 under.

Støykilde	Støynivå utenfor vinduer i rom med støyfølsomt bruksformål og på stille del av uteoppholdsareal	Støynivå utenfor soverom, natt kl. 23 - 07	Støynivå utenfor vinduer i rom med støyfølsomt bruksformål og på stille del av uteoppholdsareal dag og kveld, kl. 07 - 23	Støynivå utenfor vinduer i rom med støyfølsomt bruksformål og på stille del av uteoppholdsareal lørdager	Støynivå utenfor vinduer i rom med støyfølsomt bruksformål og på stille del av uteoppholdsareal søn-/helligdag
Veg	$L_{den} \leq 55$ dB	$L_{5AF} \leq 70$ dB			
Bane	$L_{den} \leq 58$ dB	$L_{5AF} \leq 75$ dB			

Figur 2: Anbefalte grenseverdier fra støyretningslinje T-1442.

For å visualisere støyutbredelse fra vei og bane er det i T-1442 definert støysoner for gul og rød støysone. Nedre grense for støysoner angitt i tabell 1 i T-1442 og er vist i Figur 3 under:

Støykilde	Støysone					
	Gul sone			Rød sone		
	Utendørs støynivå	Utendørs støynivå, lørdag og søndag/ helligdag	Utendørs støynivå i nattperioden kl. 23 - 07	Utendørs støynivå	Utendørs støynivå lørdag og søndag/ helligdag	Utendørs støynivå i nattperioden kl. 23 - 07
Veg	$L_{den} > 55$ dB		$L_{5AF} > 70$ dB	$L_{den} > 65$ dB		$L_{5AF} > 85$ dB
Bane	$L_{den} > 58$ dB		$L_{5AF} > 75$ dB	$L_{den} > 68$ dB		$L_{5AF} > 90$ dB

Figur 3: Nedre grense for gul og rød støysone i T-1442

I gul støysone kan boliger bygges med tilpassede støytiltak. I rød støysone skal boligbygging helst unngås.

T-1442 legger vekt på tre kvalitetskriterier:

- tilfredsstillende støynivå innendørs
- tilgang til egnet uteoppholdsareal med tilfredsstillende støynivå
- stille side

Stille side

En stille side er en side av bebyggelsen som har støynivå som ikke overskrider grenseverdiene i tabell 2 uten at det er gjort tiltak på eller ved fasade. Stille side kan oppnås ved plangrep, bygningsplassering eller ved skjerming nært kilden.

Dempet fasade

En dempet fasade er en støyeksponert fasade som etter skjerming på eller ved fasaden får et støynivå utenfor åpningsbart vindu og/eller balkongdør som ikke overskrider grenseverdiene i tabell 2.

T-1442 kapittel 4.1 anbefaler følgende for nybygg:

Høyt støynivå bør gi skjerpede krav om plassering av soverom og andre rom til støyfølsomt bruksformål i boliger, helsebygg for langtidsopphold og fritidsboliger. Det anbefales graderte krav som skiller mellom krav til nedre del av gul støysone, øvre del av gul støysone og rød støysone:

- For nedre del av gul støysone anbefales krav om at alle boenheter skal ha stille side, hvor soverom kan plasseres.
- For øvre del av gul støysone anbefales krav om at alle boenheter skal ha stille side og at minst et soverom skal plasseres mot denne siden.
- Hvis kommunen tillater boliger i rød støysone anbefales det å stille krav i bestemmelsene om at minst et soverom og minst halvparten av rom for støyfølsom bruk plasseres mot stille side.

Det kan likevel være situasjoner hvor det selv etter arbeid med plangrep ikke er mulig å oppnå stille side for alle boenheter, eksempelvis for hjørneleiligheter. Da kan det unntaksvis, og for en liten andel av boenhetene, tillates dempet fasade som erstatning for stille side. Slike avvik fra kvalitetskriteriene og grenseverdiene, skal begrunnes i planbeskrivelsen.

2.3 TEK 17 / NS 8175 (2012)

- Lydnivå dag-kveld-natt, L_{den}, skal ikke overstige nedre grense for gul støysone på utendørs oppholdsareal og utenfor luftevindu til støyfølsomme rom.
- Innendørs døgnekvivalent (gjennomsnittlig) støynivå, $L_{p,A,24h}$, skal ikke overstige 30 dB i boligrom fra vei- og jernbanetrafikk.
- Maksimalt støynivå, $L_{p,AF,max}$, skal ikke overstige 45 dB i soverom om natta (gjelder ved flere enn 10 hendelser) fra vei- og jernbanetrafikk.

2.4 Forslag til reguleringsbestemmelser for aktuelt planområde

Støy:

- I gul støysone kan boliger bygges med tilpassede støytiltak.
- Det skal ikke bygges boliger i rød støysone
- Alle boenheter må ha en stille side.
- For nedre del av gul støysone (L_{den} ≤ 60 dB) skal alle boenheter ha stille side, hvor soverom kan plasseres.
- For øvre del av gul støysone (L_{den} > 60 dB) skal alle boenheter skal ha stille side og minst ett soverom skal plasseres mot denne siden.
- Alt uteareal som skal medregnes i MUA skal ligge utenfor gul/rød støysone.

3 Trafikkforhold

Følgende trafikktall ligger til grunn for vurderingene av støy fra jernbane. Tallene er hentet fra Bane Nor sine prognoser for år 2035:

Tabell 1: Trafikktall for år 2035, Østfoldbanen vestre

Strekning	Togtype	Hastighet (km/t)	Toglengde (m)	Ca. antall passeringer (tot begge retninger)			Antall togmeter benyttet i støymodell		
				Dag	Kveld	Natt	Dag	Kveld	Natt
Onsøy–Fredrikstad	BM74/75	40-120 [1]	107	54	15	13	5720	1633	1388
	godsEL	40-90 [1]	750	2	1	1	1274	362	658

1) Se figur under for toghastigheter. Godstoget er beregnet med makshastighet 90 km/t.

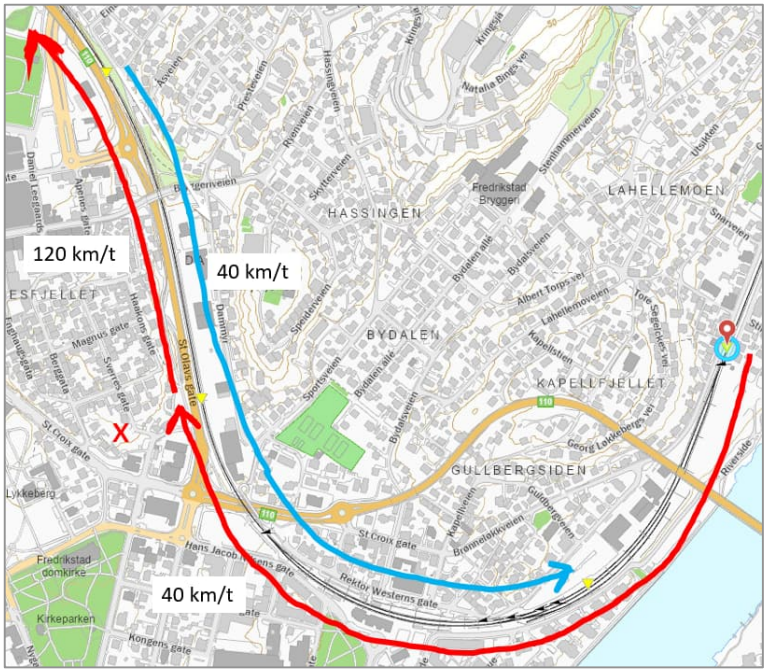

Figur 4: Hastigheter for tog i støyberegningsmodellen (hentet fra banekart.banenor.no/kart). Planområdet er markert med rødt kryss.

Følgende trafikktall ligger til grunn for vurderingene av støy fra veitrafikk, etter NVDB (Norsk vegdatabank) [5], fremskrevet 10 år (etter TØI rapport 1554/2017 [6]). Smågatene Berggata og Sverres gate er basert på telling av boliger i området.

Tabell 2: Trafikktall 10 år etter forventet ferdigstillelse

Veg	ÅDT år 2033	Tung-trafikk-andel	Hastighet
St. Olavs gate	28.200	5 %	50 km/t
St.Croix gate øst for rundkjøring	28.800	8 %	50 km/t
St.Croix gate rundkjøring-brugata	7.700	5 %	50 km/t
St.Croix gate vest for brugata	8.000	7 %	50 km/t
Riddervoldsgate opp til rundkjøring v/Croix gate	13.100	5 %	50 km/t
Berggata [1]	1.100	3 % [2]	30 km/t
Sverres gate [1]	ÅDT < 500, lav hastighet, vurderes ikke videre		

1) Trafikktall basert på telling av boliger i området.
2) 0 % tungtrafikkandel på natt – gjelder kun Berggata.

4 Utendørs støy

Det er beregnet støy etter Nordisk beregningsmetode for veitrafikk med støykartleggingsprogrammet CadnaA.

Både lydnivå dag-kveld-natt (L_{den}) og maksimalnivå (L_{5AF}) er beregnet, men L_{den} er dimensjonerende for støysonene for veitrafikkstøy. L_{den}-beregninger er det som vises i denne rapporten.

4.1 Støynivå fra jernbane

Med dagens bygningssituasjon (men fremtidig togtrafikksituasjon) er det beregnet følgende støysonekart fra jernbane, høyde 4 meter (etter T-1442) som vist i Figur 6 under:

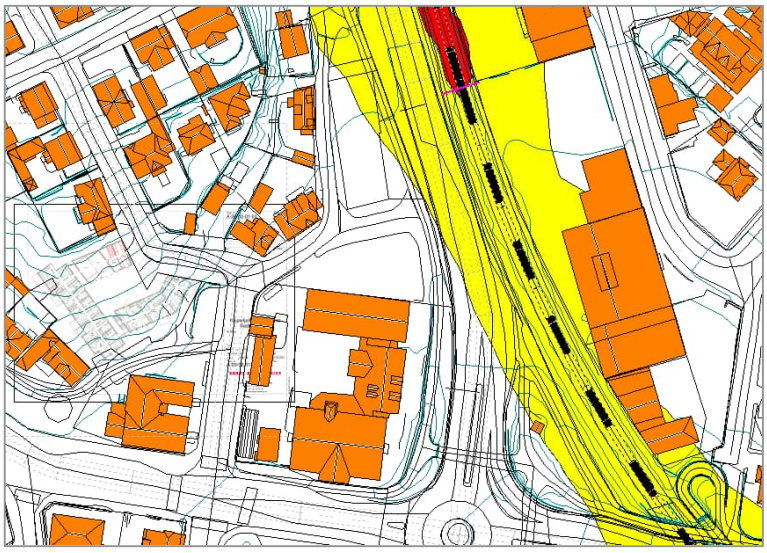

Figur 5: Støysonekart beregnet for støynivå L_{den} i 4 meters høyde fra jernbane. Gul- (59-68 dB) og rød (>68 dB) støysone er vist. Nybygg er markert på planområdet til venstre i figuren

- Planområdet ligger godt utenfor gul støysone fra jernbanetrafikk, med høyeste fasadenivåer 10 db under grenseverdi. Støy fra jernbanetrafikk vurderes ikke videre, og det vurderes ikke sumstøy fra vei og bane.

4.2 Støynivå fra vei i 4 m høyde etter T-1442

Med dagens bygningssituasjon (men fremtidig trafikksituasjon) er det beregnet følgende støysonekart fra vei, høyde 4 meter (etter T-1442) som vist i Figur 6 under:

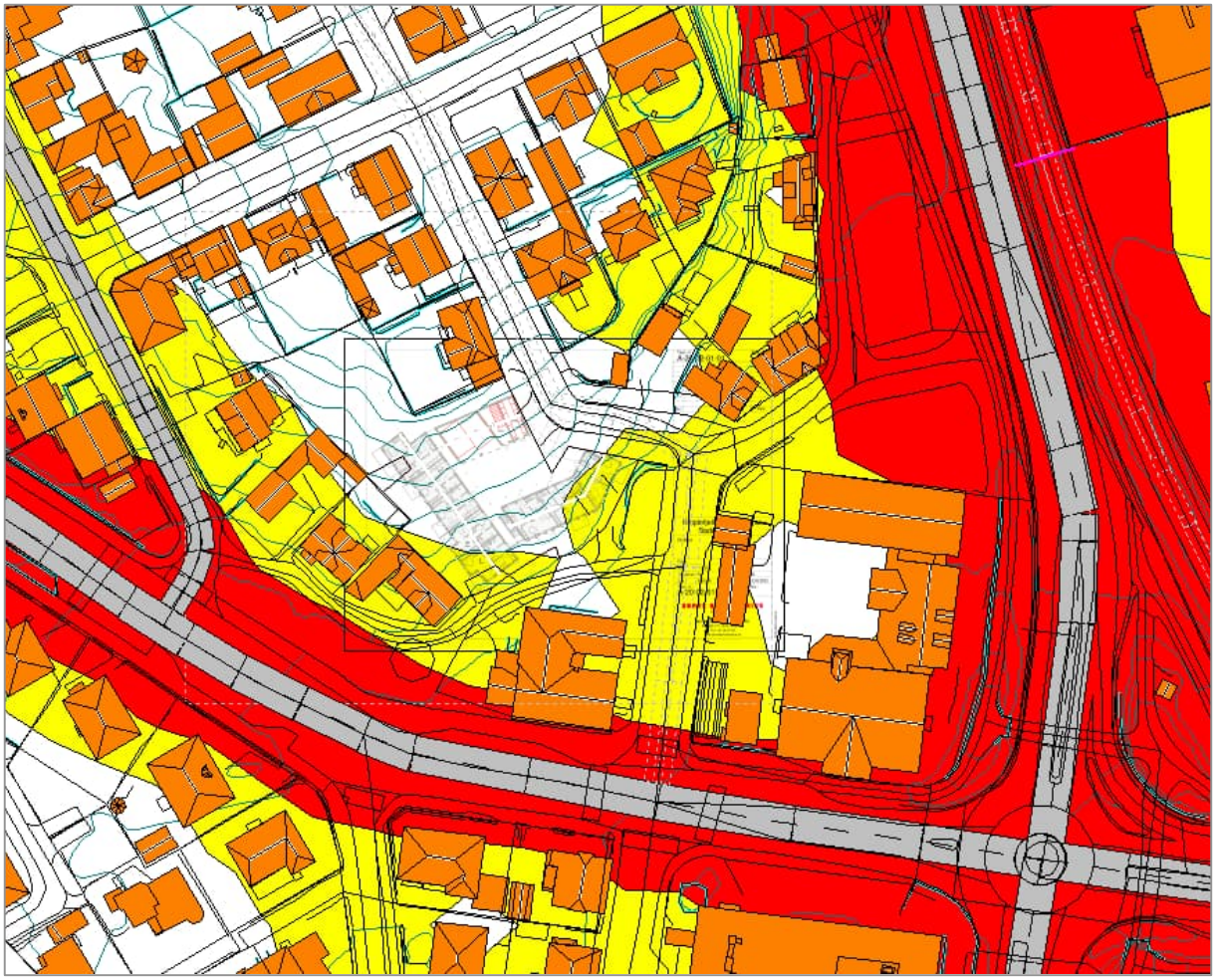

Figur 6: Støysonekart beregnet for støynivå L_{den} i 4 meters høyde fra vei. Gul- (56-65 dB) og rød (>65 dB) støysone er vist. Nybygg er markert på planområdet.

- Aktuell tomt for nybygg ligger dels i gul støysone, dels utenfor gul støysone fra vei. Tiltak må vurderes.
- Boligene plasseres utenfor rød støysone; OK

4.3 Fasadenivåer

Følgende fasadenivåer er beregnet for veitrafikkstøy:

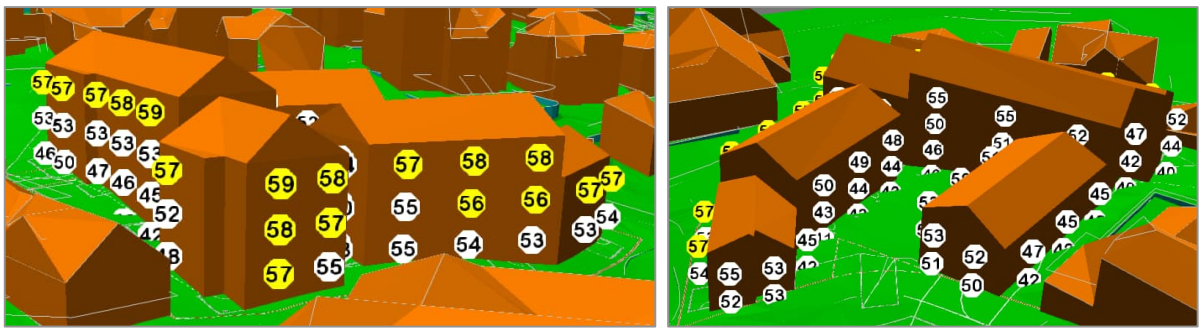

Figur 7: Lydnivå L_{den} på fasader fra vei, sett fra sør og nordøst.

- Deler av fasadene nærmest vei mot sør får støynivåer tilsvarende gul støysone fra veitrafikk.
- Tiltak må vurderes.

4.4 Felles uteoppholdsareal på bakkeplan

For utearealet på bakkeplan er det beregnet støysonekart, høyde 1,5 m over terreng, som vist i Figur 8:

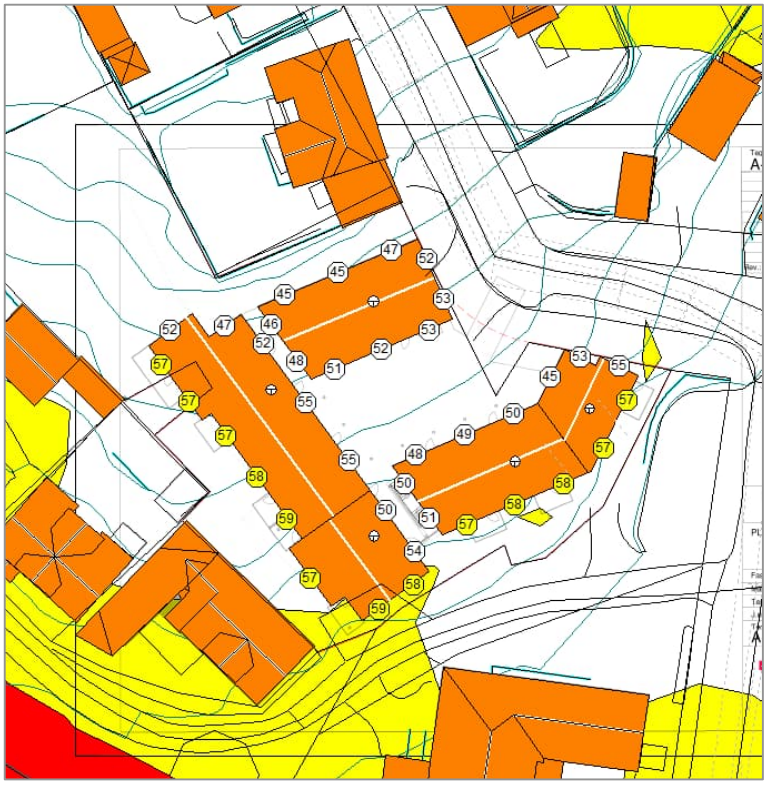

Figur 8: Støysonekart for utendørs oppholdsareal på bakkeplan beregnet for støynivå L_{den} i 1,5 meters høyde. Gul- (56-65 dB) og rød (>65 dB) støysone er vist.

- Felles uteoppholdsarealet på bakkeplan ligger i all hovedsak utenfor gul støysone. Ingen tiltak nødvendig med hensyn felles uteoppholdsareal på bakkeplan

4.5 Balkonger

Balkonger mot gul støysone må skjermes med tett rekkverk (glass kan benyttes) og ha absorbenter i himling. Se vedlagte plantegninger med markering av skjermingstiltak med spesifiserte høyder på balkong.

Krav til skjerm/rekkverk:

- Høyder: 1,2-1,4 m over balkongdekke (avhengig av støynivå, se vedlagte plantegninger)
- Flatevekt minimum 10 kg/m^2
- Tett konstruksjon. Tett også i underkant mot balkongdekke, evt. med overlapp forbi balkongdekke.

Krav til himling:

- Absorbenter, 40 - 50 mm mineralull, klasse A eller B i balkonghimling – dekningsgrad minimum 90 %, Gjelder alle skjermede balkonger med himling over. Eventuelle spiler under mineralull skal ha minst 50 % åpningsgrad.

Med foreslåtte tiltak på balkong, vil støynivå på balkong være under grenseverdi i sittehøyde (1,2 m over balkongdekke).

Figur 9: Eksempel på markering av gul støysone på fasader (L_{den} > 55 dB) og tiltak på balkong. Her et utklipp fra plan 2. Skjermhøyde 1,2 m i cyan farge. Skjermhøyde 1,4 m i mørk blå. Leilighet som mangler soverom mot stille side - soverom markert med grønt (se kap. 5).

Ved evt. endringer i prosjektet må balkonger vurderes før rammesøknad.

5 Støy utenfor oppholdsrom og soverom

T-1442 setter krav til stille side for alle boenheter. For boenheter som ligger mot øvre del av gul støysone, er det krav til at minst ett soverom har luftevindu mot stille side. For boenheter som ligger mot nedre del av gul støysone, bør det etterstrebes å oppnå luftevindu mot stille side for minst ett soverom i boenheten, men det er ikke et absolutt krav.

I dette prosjektet har alle boenheter minst ett soverom mot stille side, med unntak av leilighet 6, 9 og 16. Disse tre leilighetene har bare ett soverom og det vender mot nedre del av gul støysone. De aktuelle soverommene er markert med grønt i vedlagte plantegninger. Arkitekten bør se på muligheten for å oppnå luftevindu mot stille side for disse soverommene, enten ved å flytte vinduet til stille side (mulig for leilighet 9 og 16), eller ved å endre planløsningen. Valgene som gjøres må vurderes opp mot andre kvaliteter og ulemper.

Der hvor det er vanskelig å oppnå soverom med luftevindu mot stille side, bør det kompenseres med luftevindu mot dempet fasade. Med dempet fasade menes lokal skjerming på eller ved fasaden, for eksempel med glasskjerm foran en liten luftedel av vinduet. Eksempler på dette vises i figuren under. Løsningen vil gi luftevindu mot støynivå $L_{den} \leq 55$ dB.

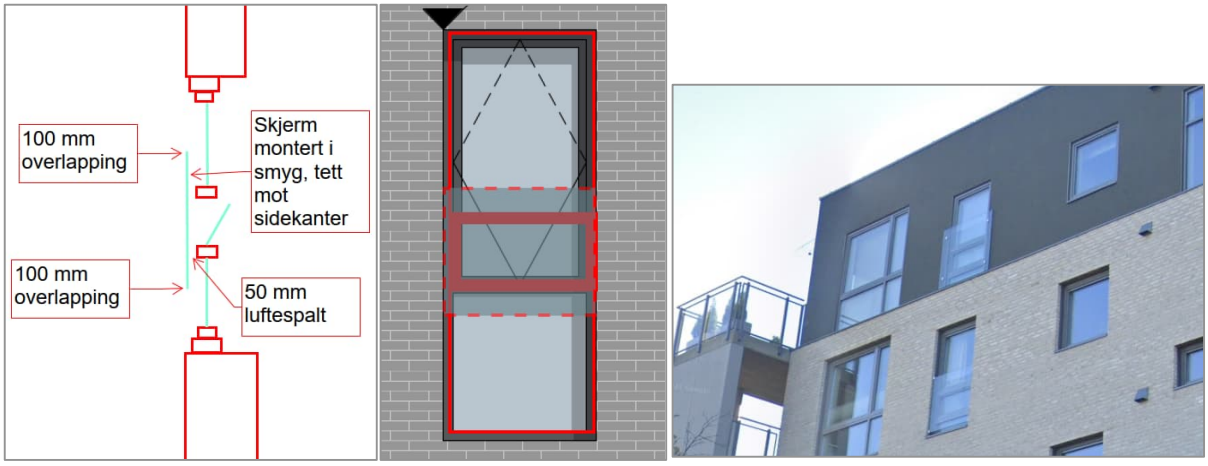

Figur 10: Eksempler på glasskjerm foran luftevindu. Løsningen gir luftevindu mot dempet fasade $L_{den} \leq 55$ dB.

Endelig vurdering av luftevindu mot stille side utføres før rammesøknad.

6 Innendørs støy fra veitrafikk - fasadetiltak

Lydisolasjonsevne er vurdert etter Håndbok 47 [7] og Prosjektrapport 102 [8] fra Byggforsk. Det forutsettes minst 150 mm isolasjon, GU utvendig og 12/13 mm spon/gips innvendig, samt balansert ventilasjon.

Ingen spesielle krav til vinduer og fasader er nødvendig for å tilfredsstille krav til innendørs støynivå ($L_{p,A,24h} \leq 30$ dB/ $L_{p,AF,max} \leq 45$ dB) i boenhetene.

Av komforthensyn anbefales imidlertid følgende (ikke krav):

- Vinduer mot gul støysone i alle sove- og oppholdsrom: Rw+Ctr = 32 dB (lav ekstrakostnad).
- Vinduer i alle sove- og oppholdsrom direkte ut mot Sverres gate og parkeringsplass (på grunn av nærhet til vei og maksimalnivå): Rw+Ctr = 32 dB (lav ekstrakostnad). Aktuelle fasader markert med rødt i Figur 11 under.

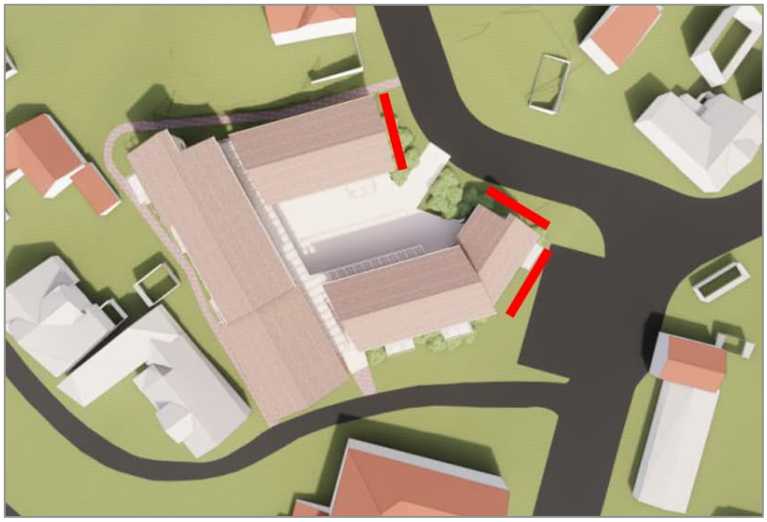

Figur 11: Fasader markert med rødt anbefalers vinduer med Rw+Ctr = 32 dB i alle sove og oppholdsrom. Kun av komforthensyn – ikke krav.

Endelig vurdering av fasadetiltak utføres før IG.

7 Andre støykilder og vurdering av vibrasjonsforhold

Det er ingen vibrasjonskilder i området som kan gi overskridelser i forhold til krav.

Det er ikke avdekket andre støykilder i området som vil gi overskridelse i forhold til krav.

8 Referanser

[1] Fredrikstad – Kommuneplanens arealdel 2020-2032, Bestemmelser og retningslinjer 15.09.2022
[2] T1442 – Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging – 2021
[3] TEK17 – Byggteknisk forskrift
[4] NS 8175 – Lydforhold i bygninger – Lydklasser for ulike bygningstyper – 2012
[5] NVDB – Norsk vegdatabank – www.vegvesen.no/vegkart
[6] TØI rapport 1554/2017 – Trafikkøkonomisk institutt – Framskrivinger for persontransport i Norge 2016-2050
[7] Håndbok 47 – Isolering mot utendørs støy. Beregningsmetode og datasamling – Norges byggforskningsinstitutt – NBI, 1999
[8] Prosjektrapport 102 – Lydmåling i laboratorium av vinduer, yttervegger, tak og ytterveggventiler – 2012

9 Vedlegg

Plantegninger med markering av gul støysone og tiltak.

Tegn. nr.: A-20-02-0K-01 Rev.:

Rev.:		Dato:

Gul støysone - nedre del

Skjermhøyde 1,2 m

Skjermhøyde 1,4 m

Soverom har ikke luftevindu mot stille side

AKUSTIKK-KONSULT AS

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

PLAN KJELLER/SOKKEL

Fase:

Mål: 1 : 200

Tegnet av: TK | Kontrollert av: LG

J.nr.: 5610-00 | Dato: 12.05.2023

Tegn. nr.: A-20-02-0K-01 Rev.:

BORVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

23.05.2023 16:39:23

Tegn. nr.: A-20-02-01-01 Rev.:

Rev.:		Dato:

	Gul støysone - nedre del
	Skjermhøyde 1,2 m
	Skjermhøyde 1,4 m
	Soverom har ikke luftevindu mot stille side

AKUSTIKK-KONSULT AS

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

PLAN 1

Fase:

Mål: 1 : 200

Tegnet av: TK | Kontrollert av: LG

J.nr.: 5610-00 | Dato: 12.05.2023

Tegn. nr.: A-20-02-01-01 Rev.:

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

23.05.2023 16:39:18

Tegn. nr.: A-20-02-02-01 Rev.:

Rev.:		Dato:

Gul støysone - nedre del

Skjermhøyde 1,2 m

Skjermhøyde 1,4 m

Soverom har ikke luftevindu mot stille side

AKUSTIKK-KONSULT AS

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

PLAN 2

Fase:

Mål: 1 : 200

Tegnet av: TK | Kontrollert av: LG

J.nr.: 5610-00 | Dato: 12.05.2023

Tegn. nr.: A-20-02-02-01 Rev.:

BORVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

23.05.2023 16:41:20

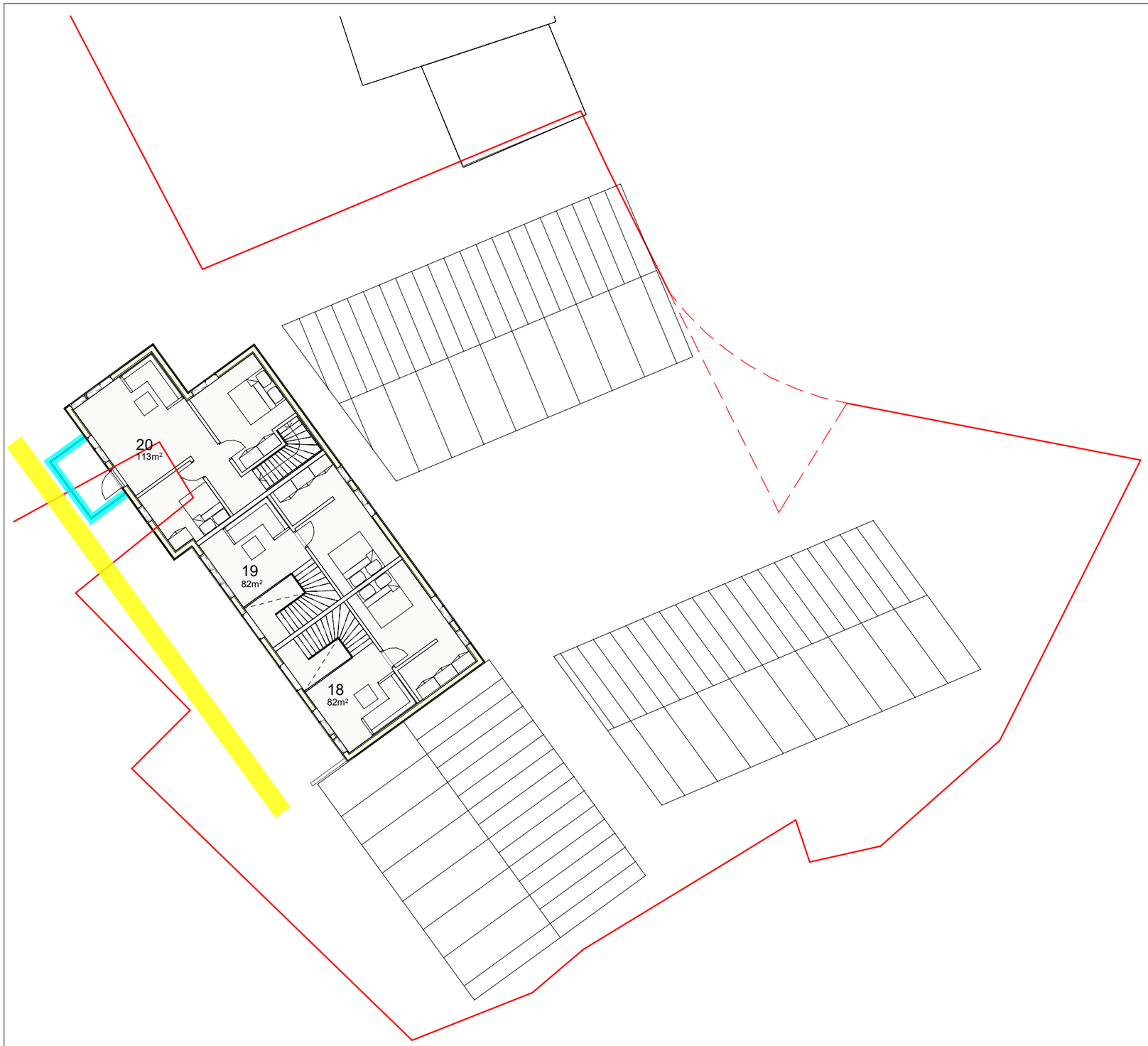

Tegn. nr.: A-20-02-03-01

Rev.:

Rev.:		Dato:

	Gul støysone - nedre del
	Skjermhøyde 1,2 m
	Skjermhøyde 1,4 m
	Soverom har ikke luftevindu mot stille side

AKUSTIKK-KONSULT AS

Kniplefjellet Eiendom as Badehustomta

PLAN 3

Fase:

Mål: 1 : 200

Tegnet av: TK | Kontrollert av: LG

J.nr.: 5610-00 | Dato: 12.05.2023

Tegn. nr.: A-20-02-03-01 Rev.:

BØRVE BORCHSENIUS
Arkitektur siden 1889

Børve Borchsenius Arkitekter AS
Storgata 171, 3915 Porsgrunn
TLF: 35 56 97 00
www.borveborchsenius.no

23.05.2023 16:39:21

Reguleringsplan for Badehusveien, Fredrikstad
Forslagsstillers oppsummering og vurdering av merknader til høring og offentlig ettersyn

Ifm. høring og offentlig ettersyn av planforslaget ble det mottatt 10 merknader. Merknadene er oppsummert og kommentert nedenfor, og følger i sin helhet som vedlegg.

Børve Borchsenius Arkitekter AS, 12.05.2025, revidert 25.09.2025

Merknad	Forslagsstillers kommentar
1. Statens vegvesen (SVV), 07.03.2025 <u>Universell utforming</u> HC-parkering anbefales omtalt som «P-plass for forflytningshemmede».	*Ordlyd i bestemmelser tilpasses.*
<u>Støy</u> Sumstøy jernbane + vei burde vært vurdert/omtalt. Bestemmelse pkt. 2.3 for støy er for generell - grenseverdier må tydeliggjøres med henvisning til tabell i retningslinje.	*Forslagsstiller har kontaktet akustiker, som bekrefter at:* ○ *Støy fra jernbane er så marginal at vurdering av sumstøy ikke er relevant/nødvendig, jf. støynotat pkt. 4.1.* ○ *Bestemmelser revideres for å henvise på en tydeligere måte til grenseverdier i retningslinjens tab. 2.*
2. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus (SFØBOA), 24.04.2025 <u>Forurensing/VA-løsning</u> SFØBOA påpeker at *«Fredrikstad avløpsrenseanlegg (FARA) må driftes iht. forurensingslovverket og gjeldende tillatelse før utbyggingen kan realiseres. Dette må i større grad tydeliggjøres i planen.»*	*Innspillet tas til orientering. Det er avklart med kommunen at det ikke er ønskelig at det innarbeides et rekkefølgekrav i rekkefølgebestemmelsene, ettersom dette er forhold som sikres gjennom plan- og bygningslovens §27-2 og forurensingsforskriften.*
3. Østfold fylkeskommune (ØFK), 28.04.2025 <u>Redusert utbyggingsvolum</u> ØFK støtter kommunedirektørens anbefaling/innstiling om at utbyggingsvolum reduseres	*Forslagsstiller har søkt å finne en balanse som ivaretar høy/effektiv arealutnyttelse i sentrumsområder, og som ivaretar hensyn til kulturverdier/kulturmiljø. Foreliggende illustrasjoner vurderes å gi en god fremstilling av*

	hvordan planlagt utbygging vil fremstå mot omgivelser og nabolag. Forslagsstiller ønsker å opprettholde det foreslåtte utbyggingsvolumet. Det bemerkes at foreliggende illustrasjoner er volumstudier, dvs. at fasadeutforming, fargesetting, detaljering etc. skal bearbeides som ledd i videre prosjektering.
<u>Motstrid med reguleringsplan</u> ØFK påpeker at det er motstrid mellom gjeldende reguleringsplan og kommuneplanen, og etterlyser en grundigere redegjørelse for dette.	*Forslagsstiller vurderer at:* ○ *Reguleringsplanen det vises til er fra 1981, og anses å være utdatert, jf. planbeskrivelse pkt. 4.2.1.* ○ *Det har ikke vært – og er ikke - etablert noe offentlig eller privat fri-/lekeområde i det privateide planområdet.* ○ *Planområdet nyttes ikke til lek eller opphold pr. nå* ○ *Planområdet er vist med boligformål i gjeldende kommuneplan, og det ligger inne i kommunens boligbyggeprogram* ○ *Det er – gjennom politisk behandling av planinitiativ og planforslag – bekreftet at kommunen ønsker utarbeidelse av en reguleringsplan som legger til rette for boligbygging i Badehusveien.* *Planforslaget sikrer opparbeiding av en allment tilgjengelig lekeplass, slik at barn og unges muligheter for lek og opphold i planområdet blir vesentlig forbedret.*
<u>Vurdering kulturmiljø</u> ØFK vurderer at gjennomførte tiltak for tilpasning til kulturmiljøet i omgivelsene stort er positive, men at bygningshøydene fortsatt er for store og bygningsmassen for kompakt. ØFK fraråder hvit fargesetting på bygningseksteriør, ettersom bygningene da blir mer synlige. ØFK fraråder sterkt at prosjektet realiseres, slik det nå foreligger.	*Forslagsstiller har søkt å finne en balanse som ivaretar høy/effektiv arealutnyttelse i sentrumsområder, og som ivaretar hensyn til kulturverdier/kulturmiljø. Foreliggende illustrasjoner vurderes å gi en god fremstilling av hvordan planlagt utbygging vil fremstå mot omgivelser og nabolag. Det bemerkes at foreliggende illustrasjoner er volumstudier, dvs. at fasadeutforming, fargesetting, detaljering etc. skal bearbeides som ledd i videre prosjektering. Anbefaling om å unngå hvit farge på bygningseksteriør er drøftet med kommunen, og tas ikke til etterretning.*
<u>Barn og unge</u> ØFK vurderer at: *«Det er ikke vist illustrasjoner av dette utover enkle avmerkinger på illustrasjonskart og at det skal sikres sandlekeplass. Det er derfor vanskelig å vurdere kvaliteten. Det vil ligge tett opp mot nabobebyggelse, og det vil kunne være behov for*	*Forslagsstiller vurderer at hensyn til barn og unges interesser er godt ivaretatt:* ○ *Planlagt lekeareal har en trafikksikker beliggenhet, og utstrekning som innfrir kommunale arealkrav.*

terrengbearbeiding som ikke er synliggjort. Dette lekearealet vil ikke være synlig fra flere av boligene, og vi vil anbefale at det settes av flere arealer. I planbeskrivelsen pkt. 5.9 Barns interesser står det at I dagens situasjon vurderes planområdet i liten grad å berøre barn og unges interesser. Jf. pkt. 5.7. Vi mener at planforslaget overser betydningen av å sikre hensynet til barn og unge i området, spesielt siden kulturhuset St. Croix ligger ved siden av planområdet, og det vil være skolevei til Cicignon skole forbi planområdet. Vi mener mange barn og unge ferdes i området, og det er mye henting og bringing i området, som vil kunne føre til uheldige situasjoner spesielt i anleggsperioden.»	○ *Detaljert opparbeiding av lekeplass ivaretas i videre prosjektering, jf. reguleringsplanens dokumentasjonskrav.* ○ *Planlagte boliger skal ikke gis garasje. Prosjektet genererer mao. svært lite biltrafikk.* ○ *Det er allerede etablert fortau og gangveiforbindelser forbi/inntil St.Croix og planområdet* ○ *Reguleringsplan krever dokumentasjon for hvordan trafikksikkerhet skal ivaretas i anleggsperiode.*
<u>Naturmangfold</u> ØFK vurderer at planområdet ikke bør bygges ned, av hensyn til naturverdier/naturmangfold.	*Forslagsstiller vurderer at:* *Det aktuelle området er vedtatt nyttet som byggeområde for bolig i gjeldende kommuneplan. Nordre del av planområdet skal ikke bygges ut – og eksisterende trevegetasjon her skal bevares. Det er utarbeidet notat med vurdering av naturverdiene i området. Avbøtende tiltak (for ivaretakelse av naturmangfold) er videreført i reguleringsbestemmelser.*
<u>Støy</u> ØFK redegjør for farer/ulemper ved støy, og fordelene ved vegetasjonsbuffer mellom boliger og støykilde.	*Forslagsstiller vurderer at støyproblematikk er forskriftsmessig håndtert, jf. foreliggende notat fra akustiker, samt plankart og reguleringsbestemmelser.*
<u>Sikkerhet og brann</u> ØFK etterlyser redegjørelse for «spesielle tiltak for sikring av brann»	*Forslagsstiller vurderer at konkrete og forskriftsmessige branntekniske løsninger vil bli presentert ifm. videre prosjektering – og at tettstilt bebyggelse er «normalen» på Apenesfjellet/i en urban situasjon.*
<u>Universell utforming</u> ØFK vurderer at: *«Det framgår at terrenget på stedet /fallforhold i gate er utfordrende mht. tilrettelegging for universell tilgjengelighet i utomhusområder. Det må likevel stilles krav, gjerne bedre enn TEK 17. Vi viser til Universell utforming - Østfold fylkeskommune. Vi ber kommunen vurdere om foreslåtte planløsninger med bebyggelse i inntil tre etasjer ivaretar hensynene i TEK 17, § 12-2. Krav om tilgjengelig boenhet - Direktoratet for byggkvalitet. Dette er en kompleks bestemmelse,*	*Forslagsstiller vurderer at det ikke kan gjøres noe for å endre fallforhold i gater og terreng på stedet – men at tilkomst til boliger og tilhørende uteoppholdsareal er sikret i planen.* *Prosjektet er utviklet med moderate boligstørrelser og uten garasje, slik at det skal være mulig for «de med begrenset kjøpekraft» å skaffe seg eget bosted.*

og veiledningen stiller mange forutsetninger. Dersom det legges til rette forboliger under 50 m² for å redusere krav til tilgjengelig boenhet til kun 50%, mener vi det er uheldig. Hensikten må være å legge til rette for gode, fleksible boliger, som kan benyttes mer enn i korte perioder i livet. Leilighetenes størrelse påvirker bomiljøet, jo mindre, jo mer gjennomtrekk og jo mer utrygt oppleves bomiljøet. I kommuneplanens arealdel er det i bestemmelsenes 16.2 slik vi leser, krav om minimum 0,1 parkeringsplasser for funksjonshemmede. Vi mener det er uheldig at antall parkeringsplasser for forflytningshemmede rundes ned, og anbefaler i stedet at antall boenheter reduseres til 20 eller færre, noe som vil kunne bidra til å ivareta flere av hensynene vi påpeker i området.»	*Beregning av nødvendige P-plasser for forflytningshemmede er gjort i samsvar med kommuneplanens bestemmelser.*
<u>Dokumentene</u> ØFK anbefaler at plandokumenter oppdateres iht. nye Statlige planretningslinjer.	*Forslagsstiller vurderer at de nye planretningslinjene ikke vil innvirke på realitetene i saken/planforslaget. Temaet/behov for oppdatering kan evt. drøftes med Fredrikstad kommune.*
<u>Oppsummering</u> ***«Østfold fylkeskommune er enig i kommunedirektørens vurderinger. Vi ber om at prosjektet gjennom føringene i reguleringsplanen reduseres i høyde og utnytting for å i større grad ta hensyn til blant annet kulturmiljøet og naturmangfoldet. Endringene vil også føre til større bokvalitet. Vi stiller gjerne til dialog ved behov.»***	*Forslagsstiller viser til at byggehøyder og volumoppbygging allerede er endret og tilpasset/redusert i løpet av planprosessen. Forslagsstiller ønsker å opprettholde det foreslåtte utbyggingsvolumet.*
4. Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap, 10.03.2025 DSB uttaler bl.a. følgende: *«Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) viser til plansaken som dere har sendt på høring. DSB har dessverre ikke kapasitet til å gå inn i alle mottatte plansaker og sender derfor automatisk ut dette generelle svaret på slike saker. Det er Statsforvalteren som skal følge opp at hensynet til samfunnssikkerhet er ivaretatt i plansaker. Statsforvalteren har også et ansvar for samordning av statlige innsigelser til kommunale planer.»*	*Forslagsstiller legger til grunn at oppfølging av hensyn til samfunnssikkerhet er ivaretatt av Statsforvalteren.*
5. Bane Nor, 01.04.2025 Bane NOR uttaler: *«Bane NOR har vurdert planforslaget og har ingen merknader.»*	*Tas til etterretning.*

6. NVE, 31.03.2025 NVE uttaler bl.a: *«Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er nasjonal sektormyndighet med innsigelses-kompetanse innenfor saksområdene flom-, erosjons- og skredfare, allmenne interesser knyttet til vassdrag og grunnvann, og anlegg for energiproduksjon og framføring av elektrisk kraft. NVE har også ansvar for å bistå kommunene med å forebygge skader fra overvann gjennom kunnskap om avrenning i tettbygde strøk (urbanhydrologi)……* *På grunn av stor saksmengde i forhold til tilgjengelige ressurser har ikke NVE kapasitet til å gå konkret inn i alle reguleringsplaner som kommer på høring.»*	*Hensyn til skredfare/områdestabilitet og håndtering av overvann/flomvann vurderes å være tilfredsstillende ivaretatt i reguleringsplanen. NVEs interesse-/ansvarsområder vurderes ellers ikke å være berørt av reguleringsplanen for Badehusveien.*
7. Fredrikstad Fjernvarme AS (FFAS), 12.03.2025 FFAS uttaler: *«Tomten ligger innenfor Fredrikstad Fjernvarme AS konsesjonsområde for fjernvarme. Det antas at tiltaket omfattes av tilknytningsplikt til fjernvarmenettet. Nærmeste tilkoblingspunkt for fjernvarme er i J.N Jacobsens gate på høyde med brannstasjonen. Tiltakshaver oppfordres i god tid før realisering å ta kontakt med Fredrikstad Fjernvarme i denne forbindelse.»*	*Reguleringsbestemmelser krever utarbeidelse av teknisk plan – inkl. dokumentasjon/ redegjørelse for tilknytning til fjernvarme. Bestemmelse vedr. tilknytningsplikt - og evt. fritak fra krav om tilknytning - er utformet i samråd med kommunens planavdeling.* *Nødvendig dialog med fjernvarmeselskapet vil bli ivaretatt ifm. videre prosjektering.*
8. Rådet for personer med funksjonsnedsettelse (RFPF) og Eldrerådet (ER), 24.03.2025 RFPF *minner om at universell utforming ivaretas.* ER har ingen bemerkninger til det fremlagte forslag til detaljregulering utover å forutsette at universell utforming ivaretas i planarbeidet.	*Det legges til grunn at løsninger for personer med funksjonsnedsettelse vil bli forskriftsmessig ivaretatt i videre prosjektering.*
9. Arild Torp, 28.04.2025 <u>Hensyn kulturmiljø</u> Foreliggende planer synes å ta lite hensyn til kulturmiljøet på Apenesfjellet mht. volum, omfang og utforming. Planlagt fortetting må skje på strøkets/stedets premisser.	*Forslagsstiller har søkt å finne en balanse som ivaretar høy/effektiv arealutnyttelse i sentrumsområder, og som ivaretar hensyn til kulturverdier/kulturmiljø. Foreliggende illustrasjoner vurderes å gi en god fremstilling av hvordan planlagt utbygging vil fremstå mot omgivelser og nabolag. Det bemerkes at foreliggende illustrasjoner er volumstudier, dvs. at fasadeutforming, fargesetting, detaljering etc.*

	skal bearbeides som ledd i videre prosjektering. Det bemerkes også at forslagsstiller gjennom korrespondanse med Cicignon LSU – og gjennom medvirkningsmøte med elevråd på Cicignon skole – har søkt å finne løsninger som er «på strøkets premisser».
<u>Grønnstruktur</u> En større del av området må utvikles til en grønn lunge til glede for både små og store. Det ble i 2002 bevilget midler til utarbeidelse av «grønn plan» for dette området.	*Forslagsstiller forholder seg til at planområdet er vist som et byggeområde for bolig i kommuneplanens arealdel, og at planforslaget innfrir kommunens gjeldende krav til leke- og uteoppholdsareal*
10. Martine Andersen, 28.04.2025 Uttale fremmes på vegne av beboere på 17 av planområdets naboeiendommer i Berggata, Sverresgate, H. Hårfagres gate og J. N Jacobsens gate.	
<u>Kulturmiljø og verneverdig bebyggelse</u> Det hevdes at planforslaget redegjør på en misvisende måte for dette.	*Forslagsstiller vurderer at det i planbeskrivelsens pkt. 4.1.2 og 5.5 er redegjort tilfredsstillende for avgrensing av områdene der kulturverdier skal hensyntas spesielt.*
<u>Arkitektonisk utforming.</u> Foreliggende prosjekt vurderes å bryte markant med områdets etablerte karakter, som er preget av småskala trehusbebyggelse. Det etterlyses en konkret vurdering av hvordan tiltaket forholder seg til de estetiske og kulturhistoriske verdiene i nærområdet.	*Forslagsstiller vurderer at planbeskrivelsens pkt. 5.3. fanger «essensen» av kulturmiljøet på Apenesfjellet, og at det er redegjort for arkitektonisk utforming (og tilpasning) i beskrivelsens pkt. 6.3.*
<u>Anbefalt bearbeiding</u> ○ Tydeligere arkitektonisk grep, for å styrke sammenheng med nærområdet ○ Supplerende illustrasjoner/dokumentasjon, som viser sammenstilling med eksisterende bygningsmiljø ○ Eventuelt reduseres i volum og bearbeides med tanke på skala og uttrykk før vedtak	*Forslagsstiller har søkt å finne en balanse som ivaretar høy/effektiv arealutnyttelse i sentrumsområder, og som ivaretar hensyn til kulturverdier/kulturmiljø. Foreliggende illustrasjoner vurderes å gi en god fremstilling av hvordan planlagt utbygging vil fremstå mot omgivelser og nabolag. Forslagsstiller ønsker å opprettholde det foreslåtte utbyggingsvolumet. Det bemerkes at foreliggende illustrasjoner er volumstudier, dvs. at fasadeutforming, fargesetting, detaljering etc. skal bearbeides som ledd i videre prosjektering.*
<u>Trafikale konsekvenser</u> Skepsis til at planforslaget ikke i større grad legger til rette for bilbruk/parkering.	*Forslagsstiller anser at det er et godt tiltak å stimulere til redusert bilbruk, og at det sentrumsnære planområdet er godt egnet til «bilfrie boliger». Løsningen er i samsvar med*

	kommuneplanen, som ikke krever opparbeiding av p-plasser for boliger i dette området.
<u>Hensyn til myke trafikanter</u> Bekymring for at tiltaket vil generere økt trafikk i de smale gatene på Apenesfjellet. Bekymring for anleggsfase/trafikksikkerhet ved St. Croix.	*Det vurderes at de planlagte boligene (som ikke har egen bil/parkering) i svært liten grad vil generere trafikk opp på Apenesfjellet.* *Det er allerede etablert fortau og gangveiforbindelser forbi/inntil St.Croix og planområdet.* *Reguleringsplan krever dokumentasjon for hvordan trafikksikkerhet skal ivaretas i anleggsperiode.*

Statens vegvesen

FREDRIKSTAD KOMMUNE
Postboks 1405

1602 FREDRIKSTAD

Behandlende enhet:	Saksbehandler/telefon:	Vår referanse:	Deres referanse:	Vår dato:
Transport og samfunn	Jan Antonsen / 69243554	23/26733-7	2014/5801-101 (IRLU)	07.03.2025

Uttalelse - høring og offentlig ettersyn - forslag til detaljreguleringsplan for Badehusveien, gnr. 300 bnr. 1228 mfl. - planID 3004_1131 - Fredrikstad kommune

Vi viser til brev av 5. mars 2025 vedlagt ovennevnte plandokumenter. Frist for uttalelser er 28. april 2025.

Bakgrunn

Formålet med planarbeidet er å tilrettelegge for bygging av boliger og tilhørende anlegg på gnr. 300 bnr. 1228. Tomten har tidligere vært bebygget, men er nå ubebygd. Det planlegges å bygge omtrent 22 mindre leiligheter på tomten.

Forslagsstiller er Kniplefjellet Eiendom AS med Børve Borchsenius Arkitekter AS som plankonsulent.

Ved varsel om oppstart av planarbeidet ga vi innspill i brev av 28. februar 2023.

Statens vegvesens rolle i planleggingen

Statens vegvesen er vegadministrasjon for riksveger. Dette innebærer at vi har ansvaret for å planlegge, utvikle, drifte og vedlikeholde riksvegene på en best mulig måte for brukerne og samfunnet ellers. Samtidig er vi et fagorgan med sektoransvar på vegne av Samferdselsdepartementet. Gjennom sektoransvaret skal vi bidra til oppfølging av statlig politikk på det offentlige vegnettet og ivareta hensyn som trafikksikkerhet, kollektivtransport, gåing, sykling, luft, støy og universell utforming i områder hvor andre enn staten har myndighet.

Postadresse
Statens vegvesen
Transport og samfunn
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 LILLEHAMMER

Telefon: 22 07 30 00

firmapost@vegvesen.no

Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Skoggata 19
1530 MOSS

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Fakturamottak DFØ
Postboks 4710 Torgarden
7468 Trondheim

Vurdering

Ved varsel om planoppstart hadde vi innspill til følgende tema:

- arealutnyttelse
- tilrettelegging for gående og syklende
- universell utforming
- støy og luftforurensning
- parkering
- trafikksikkerhet
- kollektivbetjening
- sykkelparkering
- trafikkanalyse
- kryss/avkjørsler

Generelt synes vi disse tema er godt ivaretatt i planen, men har noen merknader.

Universell utforming

Det er ikke gitt egne bestemmelser om universell utforming. Planbeskrivelsen sier at terrengforholdene «gjør det krevende å legge til rette for universell tilgjengelighet», og videre at «fremkommelighet skal i varetas i samsvar med gjeldende krav i Teknisk forskrift».

I bestemmelse 3.1.6 er det gitt krav om at det skal etableres to biloppstillingsplasser dimensjonert for HC-kjøretøy. Vi anbefaler i stedet å skrive «parkeringsplasser for forflytningshemmede». Forflytningshemmet er et mer spesifikt begrep knyttet til transportsektoren og refererer til personer som har vanskeligheter med å bevege seg fra ett sted til et annet, for eksempel på grunn av fysiske begrensninger eller funksjonshemminger som påvirker mobiliteten.

Byggteknisk forskrift (TEK17) § 8-8 har krav om at parkeringsplasser for forflytningshemmede skal være nær hovedinngang, skal ha tilfredsstillende belysning og skal være tydelig skiltet og merket. Vi må forutsette at disse kravene blir oppfylt. I tillegg bør det settes krav i bestemmelsene om at plassene skal være 4,5 meter brede og 6 meter lange for å sikre plass til ut- og innstigning. Parkeringsplasser for forflytningshemmede bør i tillegg ha fast dekke, være mest mulig plane, og ikke i noen retning ha helning på mer enn én prosent. Det bør også kreves trinnfri adkomst til fortau eller inngangsparti. Se også Statens vegvesen håndbok V129 Universell utforming av veger og gater, kapittel 7.6

Støy

Støy er utredet i egen rapport. Det er beregnet støy fra jernbane og fra vegtrafikk hver for seg, men samlet støybelastning er ikke angitt. Det er mulig at støyen fra jernbanen er så lav at den ikke har betydning for samlet støynivå. Hvis det er tilfellet, burde det vært presisert i rapporten.

Vi mener bestemmelse 2.3 om støy er for generell. T-1442/2021 er en retningslinje som gir anbefalte grenseverdier for støynivå utendørs, på fasade og på uteoppholdsarealer for støyfølsom bebyggelse. For at grenseverdiene skal være juridisk bindende, må de tas inn i reguleringsbestemmelsene, enten som en henvisning til tabell 2 i T-1442/2021 eller ved at grenseverdiene tallfestes i bestemmelsen.

Vi ber om få tilsendt godkjent plan etter planvedtak i kommunen

Statens vegvesen Transport og samfunn
Med hilsen

Anders O. T. Hagerup
seksjonssjef

Jan Antonsen
sjefingeniør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Kopi
Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, Postboks 325, 1502 MOSS
ØSTFOLD FYLKESKOMMUNE, Postboks 220, 1702 SARPSBORG

Statsforvalteren
i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vår dato: 24.04.2025
Vår ref: 2023/5662
Deres dato: 05.03.2025
Deres ref: 2014/5801

FREDRIKSTAD KOMMUNE
Postboks 1405
1602 FREDRIKSTAD

Saksbehandler, innvalgstelefon
Carl Henrik Jensen, 69247049

Fredrikstad - uttalelse til foreslått detaljregulering for Badehusveien

Vi viser til brev datert 5. mars 2025 med høring av detaljregulering for Badehusveien.

Bakgrunn

Det fremgår av planforslaget at det skal legges til rette for bygging av boliger med tilhørende anlegg på gårds og bruksnummer 300/1228. Tomta har tidligere vært bebygget, men er i dag ubebygd. Det planlegges nå bygging av ca. 22 mindre leiligheter.

Vi ga innspill til planarbeidet, i vårt brev datert 17. mars 2023.

Statsforvalterens rolle

Vi skal bidra til at planer ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen landbruk, klima og miljøvern, folkehelse, barn og unges interesser, samfunnssikkerhet og gravplasser. Statsforvalteren skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer innen våre ansvarsområder blir fulgt opp i kommunale planer. Kommunen er planmyndighet og har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet.

Vurdering

Det er positivt at kapasiteten på spillvannsledninger som skal motta avløpsvann fra boligene i Badehusveien er vurdert. VA-vurderingen datert 9. november 2023 beskriver kapasiteten på eksisterende spillvannsnett som tilstrekkelig til å motta belastning fra 24 boenheter med totalt 48 mennesker. Vi ser i reguleringsbestemmelsene datert 7. april 2024 at det skal utarbeides teknisk plan for blant annet vann- og avløpsløsning som skal foreligge før rammetillatelse.

Øra avløpsrenseanlegg er i dag i brudd med forskriftskrav for sekundærrensing. Fredrikstad kommune bygger nye Fredrikstad avløpsrenseanlegg (FARA) som skal stå ferdig med sekundær- og

nitrogenrensing innen 1. august 2026. Siden Øra avløpsrenseanlegg har avvik fra sekundærrensekravet vil alle nye påkoblinger være et forsettlig brudd på forurensingsregelverket.

Vi minner om at før opprettelse eller endring av eiendom til bebyggelse eller oppføring av bygning blir godkjent, skal bortledning av avløpsvann være sikret og i samsvar med forurensningsloven. Dette følger av plan- og bygningsloven § 27-2. Dette innebærer at det skal være en sikkerhet for at akseptable løsninger for avløp foreligger før nevnte tiltak tillates, og det påhviler bygningsmyndighetene å forsikre seg om dette i saksbehandlingen. Det er ikke anledning til å dispensere fra dette kravet i § 27-2.

Vi anbefaler derfor sterkt at det av plandokumentene i fremgår tydelig at utbygging innenfor planområdet ikke kan realiseres før kommunalt avløpsrenseanlegg driftes i henhold til forurensingslovverket og gjeldende tillatelse, samt har kapasitet til å motta det forventende avløpsvannet.

Dette betyr at Fredrikstad avløpsrenseanlegg (FARA) må driftes iht. forurensingslovverket og gjeldende tillatelse før utbyggingen kan realiseres. Dette må i større grad tydeliggjøres i planen.

Ut fra de regionale og nasjonale hensyn vi skal ivareta har vi ingen ytterligere merknader til planforslaget. Vi viser vi til Statsforvalterens forventninger til kommunal arealplanlegging for 2025 og til overordnede føringer for kommunal planlegging innenfor Statsforvalterens ansvarsområde.

Vi ber om å få tilsendt vedtaket i saken og eventuelt godkjent reguleringsplan.

Med hilsen

Brede Kihle
fagleder
Klima- og miljøvernavdelingen

Carl Henrik Jensen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Medsaksbehandler: Lise Økland

Kopi til:

Østfold fylkeskommune	Postboks 220	1702	SARPSBORG
Statens Vegvesen	Postboks 1010 Nordre Ål	2605	LILLEHAMMER

ØSTFOLD FYLKESKOMMUNE

Fredrikstad kommune
Postboks 1405
1602 FREDRIKSTAD

Vår ref.: 2025/6852-5 Deres ref.:2014/5801 Dato: 28.04.2025

Fredrikstad kommune - uttalelse - offentlig ettersyn - Badehusveien - gbnr. 300/1228 mfl. – boliger

Østfold fylkeskommune viser til høring og offentlig ettersyn for Badehusveien ved St. Croix datert 05.03.2025. Frist for innspill er 28.04.2025.

Hensikten med planarbeidet er å legge til rette for bygging av boliger med tilhørende anlegg. Det planlegges for ca. 22 mindre leiligheter (i hovedtrekk 40-50 m²) på den ubebygde tomta i skråningen av Apenesfjellet mot St. Croix. Det er ikke lagt til rette for bilparkering, med unntak av 2 HC-plasser. Uteareal for lek/uteopphold er planlagt nord-vest i planområdet. Planområdet er ca. 1850 m², og avsatt til B25 i kommuneplanens arealdel.

Planforslaget er utarbeidet av Børve Borchsenius Arkitekter AS på vegne av Kniplefjellet Eiendom AS.

Kommunens planutvalg vedtok den 27.02.2025, sak 5/25 å legge planforslaget ut på offentlig ettersyn, imot kommunedirektørens innstilling. Kommunedirektøren innstilling var at planforslaget sendes tilbake til forslagstiller for følgende endringer:

- Byggehøyde må reduseres ytterligere for å sørge for en bedre tilpasning til omliggende kulturmiljø.
- Fotavtrykk på bebyggelse må reduseres og avstand fra bebyggelse til tilliggende eiendommer må økes.
- Naturmangfold og eksisterende vegetasjon må i større grad hensyntas.

Vår rolle

Planarbeidet er vurdert ut fra fylkeskommunens rolle som regional planmyndighet, forvalter av fylkesvei, fagmyndighet for kulturminnevern, forvalter av miljøvernhensyn og utøvende myndighet etter vannforskriften. Fylkeskommunen skal bidra til og sørge for at nasjonale og regionale føringer blir fulgt opp i alt planarbeid. Fylkeskommunen har i tillegg en veilederrolle, og ønsker å bidra til gode prosjekter som styrker og ivaretar viktige hensyn til blant annet by-

PLAN samfunnsplanlegging og miljø
Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG
Besøksadresse: Oscar Pedersens vei 39, 1721 SARPSBORG
Telefon: 69 11 70 00
E-post: post@ofk.no
Internett: www.ofk.no
Org.nr.: 930580694

og stedsutvikling, kulturminner, bo- og oppvekstsvilkår samt naturmangfold i tråd med blant annet bærekraftsmålene i FN17.

Fylkesplanen «Østfold mot 2050» ligger til grunn for vår uttalelse i påvente av nye regionale planer, se Høring – forslag til tre nye regionale planer og oppheving av gjeldende regionale planer for Østfold - Østfold fylkeskommune.

Østfold fylkeskommune ga innspill ved varsel om oppstart av planarbeid den 12.10.2015 og Viken fylkeskommune 15.03.2023. Vi trakk spesielt fram kulturmiljøet, barn og unge, naturmangfold, trafikksikkerhet og støy.

Fylkeskommens vurdering

Østfold fylkeskommune ser at kommunedirektørens anbefaling vil bidra til et bedre prosjekt, og vi anbefaler at prosjektet bearbeides i tråd med anbefalingene. Vi ser at regionale hensyn blir berørt med en utbygging som vist, siden vi mener det kan påvirke kulturmiljøet og naturmiljøet negativt. Vi mener at en redusert utbygging vil bidra til bedre bo- og oppvekstvilkår. Det er viktig med høy utnytting i sentrumsområde i tråd med prinsippene vedrørende arealbruk og mobilitet og byvekstavtalen, men samtidig må alle viktige hensyn i området vektlegges.

Siden varsel om oppstart i 2023, er det økt fra 17 til 22 enheter, og det framgår at reguleringsplanforslaget legger opp til noe høyere utnytting (ca. 50 m²) og 0,2 meter høyere enn illustrasjonene. Vi savner en grundigere redegjørelse av enkelte av våre innspill ved varsel. Vi viser til forholdet vi påpekte vedrørende motstrid mellom kommuneplanens arealdel og lekearealer og som her regulert friområde, ikke utbyggingsformål som det redegjøres for. Hensyn til motstrid ved leke- og friområder er videreført i revidert kommuneplans arealdel også, pkt. 1.1, planbeskrivelse-med-bestemmelser-og-retningslinjer-datert-30052023.pdf, der det er flere unntak ved motstrid. Vi mener det er uheldig at dette ikke er drøftet (så langt vi kan se) verken i kommuneplanens arealdel eller i reguleringsplanen. Vi viser spesielt til Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging - Lovdata, som i pkt. 5d sier at *Ved omdisponering av arealer som i planer er avsatt til fellesareal eller friområde som er i bruk eller er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning. Erstatning skal også skaffes ved utbygging eller omdisponering av uregulert areal som barn bruker som lekeareal, eller dersom omdisponering av areal egnet for lek fører til at de hensyn som er nevnt i punkt b ovenfor, for å møte dagens eller framtidens behov ikke blir oppfylt.*

Kulturarv

Planområdet ligger i sørskråningen av Apenesfjellet, som består av bolighus som i stor grad er fra starten på 1900-tallet. I DIVE-analyse for Fredrikstad byområde fremgår det at «Apenesfjellet (Bevaring kulturmiljø H570_26) er med sin kvartalsstruktur, sine brede gateløp og meget godt bevarte småskala trehusbebyggelse et enhetlig eksempel på det sosial- og funksjonsdelte Fredrikstad som vokste frem i tiden etter 1870, samtidig som forholdet mellom bolighusene og bybebyggelsen nedenfor er meget nærværende.»

Apenesfjellet er markert med hensynssone kulturmiljø H570 i kommuneplanens arealdel. I tillegg ligger planområdet helt i kant med NB!-området Fredrikstad på vestsiden som har nasjonal kulturminneverdi. Dette innebærer at området er veldig sårbart og at tilpasning til kulturmiljøene som omgir det må gis stor vekt. Planområdet er i dag ubebygget, men det var tett bebyggelse her frem til slutten av 1960-/første halvdel av 1970-tallet, da den ble revet.

Viken fylkeskommune uttalte ved varsel om oppstart at det er viktig at ny bebyggelse forholder seg til den verneverdige bebyggelsen på Apenesfjellet og i det tilgrensende NB!-området på en måte som ivaretar hensynet til byggehøyder, målestokk, uttrykk og møtet mellom gammelt og nytt. Fylkeskommunen ba også om vektlegging av hensynet til det inntilliggende badehuset (tidl. Fredrikstad folkebad) og St Croix skole, som ligger i et nasjonalt viktig kulturmiljø.

Relevante bestemmelser og retningslinjer

I kommuneplanens bestemmelser pkt. 14 er det gitt følgende føringer for tiltak i hensynssoner for kulturmiljø: «Tiltak etter plan- og bygningsloven skal ikke forstyrre eller forringe de historiske, arkitektoniske eller andre kulturhistoriske kvaliteter som knytter seg til verneverdige bygninger eller bygningsmiljø. Tiltak må ivareta bebyggelse i byggehøyder, målestokk, uttrykk og møtet mellom gammelt og nytt.»

I retningslinje 37.5 til kommuneplanen heter det: Hensynet til kulturmiljøene og de antikvariske verdier bør være førende for arealbruken og for bygge- og anleggstiltak. Generelle bestemmelser for kulturmiljøer bør vektlegges sterkt i områder med hensynssone kulturmiljø.

Vurdering kulturmiljø

I det oversendte planforslaget listes det opp følgende tiltak som skal forbedre bygningenes tilpasning til kulturmiljøet:

- Bebyggelsen skal gis en oppbrutt volumoppbygging, som harmonerer med skala i eksisterende bygningsmiljø.
- Bebyggelsen skal gis saltaksformer.
- Trepanel skal være dominerende fasademateriale.
- Fasader skal gis fargesetting som er beslektet med bygningsmiljø på Apenesfjellet. Hvit/lysfargesetting på bygningseksteriør skal være dominerende.
- Takflater skal gis materialbruk og fargesetting tilpasset eksisterende bygningsmiljø på Apenesfjellet. Teglfargete takflater skal være dominerende.
- Byggehøyder skal trappes

Vår vurdering er at disse tiltakene for tilpasning i stort er positive, men at bygningshøydene fortsatt er for store og bygningsmassen for kompakt. Det blir for øvrig også antydet i planforslaget at planavdelingen i Fredrikstad kommune deler denne oppfatningen.

Apenesfjellet er et sårbart kulturmiljø som ligger på en høyde, og dermed er godt synlig. De nedenfor liggende Badehuset og St Croix skole er viktige deler av et nasjonalt viktig kultur- og bymiljø, Apenesfjellet kan derfor ikke ses isolert. Det nasjonalt viktige kulturmiljøet bør ha en

«buffersone» der særlig hensyn må tas til tilpasning til kulturmiljøer. Boligblokkene skiller seg vesentlig i skala og utnyttelse fra det gamle småhusmiljøet på Apenesfjellet. Planområdet ligger i en skråning, og bygningene blir dermed mer synlige og fremtredende.

Vi mener at den høyest liggende delen av bebyggelsen bør reduseres med en etasje, slik at ingen del av bygningene overskrider 21,1 m, og at antall bygninger må reduseres. Videre merker vi oss at illustrasjonene ikke viser farger, bygningene er helt hvite, men at planbeskrivelsen sier at det skal være hvit/lys fargesetting. Fargesetting er svært viktig for tilpasningen til kulturmiljøet. Vi vil sterkt fraråde hvitt eller altfor lys fargesetting, ettersom bygningene da blir mer synlige. For tilpasningen er det sentralt at farge tilpasses den dominerende fargesettingen i kulturmiljøet. For å sammenfatte vil vi sterkt fraråde prosjektet som det foreligger. Hvis det blir vedtatt uten endringer kommer det å redusere Apenesfjellets og tilgrensende kulturmiljøs kulturminneverdi, samt være i strid med kommuneplanens bestemmelser og retningslinjer.

Barn og unge

Det er redegjort for at det er avsatt tilstrekkelig leke- og uteoppholdsareal samlet innenfor planområdet. Det framgår at det skal legges til rette for allment tilgjengelig leke- og utearealer i vest. Det er ikke vist illustrasjoner av dette utover enkle avmerkinger på illustrasjonskart og at det skal sikres sandlekeplass. Det er derfor vanskelig å vurdere kvaliteten. Det vil ligge tett opp mot nabobebyggelse, og det vil kunne være behov for terrengbearbeiding som ikke er synliggjort. Dette lekearealet vil ikke være synlig fra flere av boligene, og vi vil anbefale at det settes av flere arealer.

I planbeskrivelsen pkt. 5.9 Barns interesser står det at *I dagens situasjon vurderes planområdet i liten grad å berøre barn og unges interesser. Jf. pkt. 5.7*. Vi mener at planforslaget overser betydningen av å sikre hensynet til barn og unge i området, spesielt siden kulturhuset St. Croix ligger ved siden av planområdet, og det vil være skolevei til Cicignon skole forbi planområdet. Vi mener mange barn og unge ferdes i området, og det er mye henting og bringing i området, som vil kunne føre til uheldige situasjoner spesielt i anleggsperioden.

Naturmangfold

Tiltaksområdet er siste rest av areal med gamle lauvtrær og dødt trevirke. Slike naturkvaliteter er avgjørende for å ta vare på naturmangfoldet i byarealet. Slike "hot-spots" med liv gir både sopp, planter, insekter, fugler og annet mangfold mulighet for å overleve og reprodusere. Slike arealer er viktige i et større perspektiv enn områdets størrelse, siden dette er funksjonsområder for et større byareal og bidrar til å etablere grønne korridor fra hav til skog.

Gamle trær og dødt trevirke kan ikke uten videre erstattes. Tas de vekk, forsvinner funksjonen og naturmangfoldet. Trærne i dette området er spesielt viktige fordi dette er lauvtrær som huser utallige andre arter. Slike arealer kan ikke sammenlignes verdimessig med samme areal hvor det i hovedsak hadde vært grantrær.

Slike arealer bør Fredrikstad kommune ivareta og ikke bygge ned, fordi kvalitetene er store og viktige lommer både for mennesker, naturen selv og for å ta vare på mest mulig robuste byarealer, både med tanke på klimatilpassing og vårt ansvar for naturmangfoldet, ref. Naturavtalen.

Støy

Det framgår at flere av boligene vil bli støyutsatt, og det er foreslått egne unntaksbestemmelser for støy for enkelte leiligheter. Støy bidrar til mistrivsel og svekket helsetilstand, forstyrrer blant annet nattesøvn og hindrer kommunikasjon, konsentrasjon og læring. Det er påvist at støy kan gi kortvarige fysiologiske forandringer som er typiske for psykisk stress. Helseplager grunnet støy er det miljøproblemet som rammer flest personer i Norge. Vi viser til t-1442/2021, Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging - regjeringen.no med tilhørende veileder. Fravær av støy utgjør en viktig livs- og miljøkvalitet.

Vegetasjon vil ikke bare dempe synligheten og virkningen av bebyggelsen, men erfaringsvis er opplevd støy lavere med en vegetasjonsskjerm i mellom, enn uten vegetasjon. Støv fra biltrafikk vil også dempes noe med vegetasjon.

Sikkerhet og brann

Det er ikke redegjort for om det skal iverksettes spesielle tiltak for sikring av brann. Eiendommen ligger meget nær brannstasjonen. I plan- og bygningslovens § 29-4 er det føring for å sikre minimum 8 meter mellom bygninger. Bygningene er vist nærmere enn dette, og vi savner at det framgår at hensyn ved brann er sikret. Ut fra enkelte illustrasjoner, kan det se ut som om det er lenger avstand til nabobygningen i Berggata 2, enn vist i andre illustrasjoner. Ved å legge bebyggelsen internt i området mindre enn 8 meter fra hverandre, utløser det også utfordringer knyttet til brann. Det er vist enkelte soverom mot gårdsrommet for å tilfredsstille hensyn til stille side med tanke på støy. Men dersom disse vinduene må være brannsikre vinduer som ikke kan åpnes på grunn av brannfare, mener vi det er uheldig for bokvaliteten. Disse arealene inn mot gårdsrommet er også delvis mot svalgang, og dermed blir også lysinnfall redusert. Større avstand vil dermed ha flere positive effekter.

Universell utforming

Det framgår at terrenget på stedet /fallforhold i gate er utfordrende mht. tilrettelegging for universell tilgjengelighet i utomhusområder. Det må likevel stilles krav, gjerne bedre enn TEK 17. Vi viser til Universell utforming - Østfold fylkeskommune. Vi ber kommunen vurdere om foreslåtte planløsninger med bebyggelse i inntil tre etasjer ivaretar hensynene i TEK 17, § 12-2. Krav om tilgjengelig boenhet - Direktoratet for byggkvalitet. Dette er en kompleks bestemmelse, og veiledningen stiller mange forutsetninger. Dersom det legges til rette for boliger under 50 m² for å redusere krav til tilgjengelig boenhet til kun 50%, mener vi det er uheldig. Hensikten må være å legge til rette for gode, fleksible boliger, som kan benyttes mer enn i korte perioder i livet. Leilighetenes størrelse påvirker bomiljøet, jo mindre, jo mer gjennomtrekk og jo mer utrygt oppleves bomiljøet.

I kommuneplanens arealdel er det i bestemmelsenes 16.2 slik vi leser, krav om minimum 0,1 parkeringsplasser for funksjonshemmede. Vi mener det er uheldig at antall parkeringsplasser

for forflytningshemmede rundes ned, og anbefaler i stedet at antall boenheter reduseres til 20 eller færre, noe som vil kunne bidra til å ivareta flere av hensynene vi påpeker i området.

Kulturarv- arkeologi:

Hensynet til automatisk fredete kulturminner:
Kulturminneinteressene i planen er ivaretatt.

Samferdsel

Det planlegges å bygge omtrent 22 mindre leiligheter på tomten veldig sentralt i Fredrikstad sentrum. Leilighetene skal ikke ha parkering for bil, utover HC-parkering. Området ligger ikke i direkte tilknytning til fylkesvei. Samferdsel har ingen merknader til reguleringsplanforslaget.

Dokumentene

Flere av plandokumentene er fra tilbake i 2023. Det er dermed ikke tatt hensyn til revidert materiale, f.eks. de nye Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet og Statlige planretningslinjer for klima og energi. Vi vil anbefale at planforslaget oppdateres.

I planbestemmelsene står det under «hensikten med planen» at *Reguleringsplanen ivaretar og balanserer hensyn til kulturverninteresser i og inntil planområdet - og hensyn til effektiv og miljøvennlig arealutnyttelse av dette sentrumsnære byggeområdet.* Slik det er formulert er det en påstand, og bør endres.

I bestemmelsenes 7.1, *Før rammetillatelse* står det at *Til søknad om rammetillatelse skal det foreligge: 1. Landskapsplan. Kommunen kan tillate at komplett detaljering av planen avventes/utsettes til søknad om igangsettingstillatelse, jf. pkt. 2.1.1.* Vi mener denne bestemmelsen er uheldig/uklar. I 2.1.1 Landskapsplan, står det at *Til søknad om tiltak skal det foreligge landskapsplan i målestokk min. 1/500. Planen skal vise: o Bebyggelsens plassering, med kotehøyde angitt ved inngangsparti o Terrengbehandling – eksisterende og planlagte kotelinjer o Vegetasjon – eksisterende og planlagt o Tiltak for naturmangfold, jf. pkt. 2.4 o Opparbeiding og møblering av felles leke- og oppholdsareal o Gangsoner og kjøreareal, parkeringsløsning for HC og sykkel o Renovasjonsløsning.* Vi mener dette bør være med allerede ved søknad om rammetillatelse for å synliggjøre at tiltaket er gjennomførbart. Vi mener at bestemmelsen bør endres, og at det også bør stilles krav om uomhusplan/landskapsplan i størrelse 1:200.

I bestemmelsenes 2.1.5, Allmenn ferdsel vises det til søknad om midlertidig bruksrett/ferdigattest. Vi etterspør om det er ment midlertidig brukstillatelse som brukes i bestemmelsene for øvrig. Planløsningene må kvalitetssikres.

Oppsummering

Østfold fylkeskommune er enig i kommunedirektørens vurderinger. Vi ber om at prosjektet gjennom føringene i reguleringsplanen reduseres i høyde og utnytting for å i større grad ta hensyn til blant annet kulturmiljøet og naturmangfoldet. Endringene vil også føre til større bokvalitet. Vi stiller gjerne til dialog ved behov.

Vi ber om kopi av kommunens begrunnede vedtak i saken vedlagt planens juridiske dokumenter.

Vennlig hilsen

Elin Tangen Skeide
fylkesplansjef

Inger Kolseth
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Medsaksbehandler:
Kulturarv- nyere tids kulturminner: Adam Lindhagen
Kulturarv- arkeologi: Kristine B. Johansen
Samferdsel: Sigrun Gjølberg

Kopi til:
STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS
STATENS VEGVESEN

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Dokumentdato	Vår referanse
10.03.2025	2025/45-
Vår saksbehandler	**Deres dato**	**Deres referanse**
Monica Drage Thorbjørnsen		2014/5801

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Postboks 1405
1602 FREDRIKSTAD

Automatisk tilbakemelding - Forslag til detaljregulering for Badehusveien, gbnr. 300/1228 m.fl. - Sentrum, nasjonal arealplanID 3107 1131 - Høring og offentlig ettersyn

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) viser til plansaken som dere har sendt på høring. DSB har dessverre ikke kapasitet til å gå inn i alle mottatte plansaker og sender derfor automatisk ut dette generelle svaret på slike saker.

Det er Statsforvalteren som skal følge opp at hensynet til samfunnssikkerhet er ivaretatt i plansaker. Statsforvalteren har også et ansvar for samordning av statlige innsigelser til kommunale planer.

DSB har innsigelseskompetanse etter plan- og bygningsloven i plansaker som berører følgende områder:

- Virksomheter som håndterer farlige stoffer herunder storulykkevirksomheter
- Transport av farlig gods
- Brannsikkerhet herunder tuneller og underjordiske anlegg
- Tilfluktsrom (sivilforsvarsdistriktene)

Siden Statsforvalteren har et overordnet ansvar for å følge opp samfunnssikkerhet i planer, vil også disse områdene kunne inngå som en del av Statsforvalterens oppfølging. DSB samarbeider med Statsforvalteren og vil gi faglig innspill til Statsforvalteren dersom det er nødvendig.

Hvis det likevel er behov for direkte involvering av DSB i plansaken, bes det om at høringen sendes inn til DSB på nytt med tydelig angivelse av hvilket forhold det bes om DSBs uttalelse til.

Dersom plansaken gjelder areal knyttet til etablert storulykkevirksomhet eller areal hvor det planlegges etablering av anlegg som sikkert eller muligens vil bli storulykkeanlegg, bes det også om at høringen sendes DSB på nytt. Det må fremgå av oversendelsen at saken gjelder plansak knyttet til anlegg omfattet av storulykkeforskriften.

Vi viser til www.dsb.no for DSBs veileder om samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging og veileder om sikkerheten rundt storulykkevirksomheter.

Med hilsen
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Arkiv

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes derfor uten underskrift.

Postadresse
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Postboks 2014
3103 Tønsberg

Besøksadresse
Rambergveien 9, 3115 Tønsberg

E-post
Postmottak@dsb.no

Telefon
33 41 25 00

Internett
www.dsb.no

Organisasjonsnummer
974 760 983

FREDRIKSTAD KOMMUNE
Postboks 1405
1602 FREDRIKSTAD

Dato: 01.04.2025
Saksref: 202302877-4
Deres ref.: 2014/5801-101
Side: 1 / 1

Vår saksbehandler: Mathea Nybakke
Telefon:
Mobil: +4741568551
E-post: mathea.nybakke@banenor.no

Fredrikstad kommune - Forslag til detaljregulering for Badehusveien - Gnr/bnr 300/1228 med flere - Sentrum - Nasjonal arealplanID 3107 1131 - Høring og offentlig ettersyn - Bane NORs uttalelse

Vi viser til brev, datert 05.03.2025.

Bane NOR har vurdert planforslaget og har ingen merknader.

Med vennlig hilsen

Åsne Fyhri
assisterende sjef Planforvaltning
Drift og vedlikehold

Mathea Nybakke
arealplanlegger

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes uten signatur

NVE
Norges vassdrags- og energidirektorat

FREDRIKSTAD KOMMUNE
Postboks 1405
1602 FREDRIKSTAD

Vår dato: 31.03.2025
Vår ref.: 202302937-4
Deres ref.: 2014/5801

Saksbehandler: Daniel Thoresen Lossius/dalo@nve.no

NVEs generelle innspill - Offentlig ettersyn - Detaljregulering for Badehusveien - Gnr. 300 bnr. 1228 m.fl. - PlanID 3004 1131 - Fredrikstad kommune

Vi viser til oversendelse av høringsdokumenter datert 05.03.2025.

Om NVE

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er nasjonal sektormyndighet med innsigelseskompetanse innenfor saksområdene flom-, erosjons- og skredfare, allmenne interesser knyttet til vassdrag og grunnvann, og anlegg for energiproduksjon og framføring av elektrisk kraft. NVE har også ansvar for å bistå kommunene med å forebygge skader fra overvann gjennom kunnskap om avrenning i tettbygde strøk (urbanhydrologi). NVE gir råd og veiledning om hvordan nasjonale og vesentlige regionale interesser innen disse saksområdene skal tas hensyn til ved utarbeiding av arealplaner etter plan- og bygningsloven (pbl).

På grunn av stor saksmengde i forhold til tilgjengelige ressurser har ikke NVE kapasitet til å gå konkret inn i alle reguleringsplaner som kommer på høring. NVE vil prioritere å gi konkrete innspill og uttalelser til reguleringsplaner det blir bedt om faglig hjelp til konkrete problemstillinger. Etter en faglig prioritering gir vi hjelp til de kommunene som har størst behov.

NVEs generelle tilbakemelding

Som planmyndighet har dere ansvar for å se til at NVE sine saksområder blir vurdert og ivaretatt i planforslaget. Vi har laget en Kartbasert veileder for reguleringsplan som leder dere gjennom alle våre fagområder, og gir dere verktøy og innspill til hvordan våre tema skal ivaretas i reguleringsplanen. Hvis dere ikke allerede har gått gjennom veilederen anbefaler vi at dere gjør det, og vurderer om våre saksområder er ivaretatt i planen. Dere må vurdere om planen ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser, jf. NVEs veileder 2/2017 Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i arealplanlegging.

Dere kan også bruke våre internettsider for arealplanlegging. Her er informasjonen og veiledningen lagt opp etter plannivå, https://www.nve.no/arealplanlegging/ . På NVEs internettsider finner dere koblinger til veiledere og verktøy. Det ligger også mye arealinformasjon på NVEs kartløsninger.

Meld inn naturfareutredninger
Naturfareutredninger som er bestilt etter 01.01.2025 skal meldes inn til NVE i henhold til pbl § 2-4 og Forskrift om pliktig innmelding av grunnundersøkelser og naturfareutredninger. Vi ønsker også å få inn naturfareutredninger bestilt før denne datoen. Geotekniske grunnundersøkelser skal leveres inn til NGU via NADAG. Informasjon finnes her: Meld inn naturfareutredninger - NVE.

Kommunens ansvar
NVE minner om at det er kommunen som har ansvaret for at det blir tatt nødvendig hensyn til flom- og skredfare, overvann, vassdrag og energianlegg i arealplaner, byggetillatelser og dispensasjoner. Dette gjelder uavhengig av om NVE har gitt råd eller uttalelse til saken.

Dere kan ta kontakt med NVE dersom det er behov for konkret bistand i saken.

Med hilsen

Øyvind Leirset
Seksjonssjef

Daniel Thoresen Lossius
Seniorrådgiver

Dokumentet blir sendt uten underskrift. Det er godkjent etter interne rutiner.

Mottakere:
FREDRIKSTAD KOMMUNE

Kopimottakere:
STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS

Innsendt: 12.03.2025 11:36

Ref.nr: IQMAAF

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.	981666577
Forening/organisasjon	Fredrikstad fjernvarme as
Adresse	Øraveien 2
Postnr.	1630
Poststed	Gamle Fredrikstad
Telefonnr.	47476588
E-postadresse	post@fredrikstadfjernvarme.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Tarjei
Etternavn	Riiser

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Forslag til detaljregulering for Badehusvegen, Sentrum. Høring og offentlig ettersyn

Saksnr.
2014/5801

Høringssvar
Tomten ligger innenfor Fredrikstad Fjernvarme AS konsesjonsområde for fjernvarme. Det antas at tiltaket omfattes av tilknytningsplikt til fjernvarmenettet. Nærmeste tilkoblingspunkt for fjernvarme er i J.N Jacobsensgate på høyde med brannstasjonen. Tiltakshaver oppfordres i god tid før realisering å ta kontakt med Fredrikstad Fjernvarme i denne forbindelse.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2014/5801
Dokumentnr.: 103
Løpenr.: 64639/2025
Klassering: Badehustomta

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Råd for personer med funksjonsnedsettelse	24.03.2025	5/25
Eldrerådet	25.03.2025	8/25

Forslag til detaljregulering for Badehusveien - eiendom 300/1228 m.fl., Sentrum - Høring og offentlig ettersyn

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler råd for personer med funksjonsnedsettelse og eldrerådet å fatte slikt vedtak:

1. Rådet har ingen bemerkninger til det fremlagte forslag til detaljregulering utover å *forutsette at* universell utforming ivaretas i planarbeidet.

Råd for personer med funksjonsnedsettelses vedtak 24.03.2025:
Rådet for personer med funksjonsnedsettelsers uttalelse:
Rådet minner om at universell utforming ivaretas.

Råd for personer med funksjonsnedsettelses behandling 24.03.2025:
Rådet minner om at universell utforming ivaretas.
Votering:
Enstemmig vedtatt.

Eldrerådets vedtak 25.03.2025:
Eldrerådet har ingen bemerkninger til det fremlagte forslag til detaljregulering utover å forutsette at universell utforming ivaretas i planarbeidet.

Eldrerådets behandling 25.03.2025:
Votering:
Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Fredrikstad 25.3.2025
Rett utskrift.
Marit Hexeberg, møtesekretær

Utskrift: saksbehandler Kstian Borlaug
konsulent Irene Lundstrøm

Sammendrag
Se vedlegg.

Vedlegg

1 Forslag til detaljregulering for Badehusveien - eiendom 300/1228 m.fl. - Sentrum, nasjonal arealplanID 3107 1131 - Høring og offentlig ettersyn
2 Saksprotokoll - planutvalgets sak 525 - Forslag til detaljregulering for Badehusveien, høring og offentlig ettersyn
3 Oversiktskart - Badehusveien

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Øvrige dokumenter til planutvalgets møte 27.2.2205 sak 5/25 (dok 96 i saksmappa)

Saksopplysninger
Se vedlagte saksfremlegg til planutvalget.
Høringsfrist 28.4.2025.

Relevante bestemmelser
Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) - Lovdata

Konsekvenser for sosial bærekraft
Se vedlagte saksfremlegg til planutvalget.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
Se vedlagte saksfremlegg til planutvalget.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Se vedlagte saksfremlegg til planutvalget.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant.

Vurdering
Rådene gir sin vurdering ved å avgi høringsuttalelse.

Alternative løsninger
Ikke relevant.

Konklusjon
Rådet har ingen bemerkninger til det fremlagte forslag til detaljregulering utover å *forutsette at* universell utforming ivaretas i planarbeidet.

Fra: Arild[aot@altiboxmail.no]
Sendt: 28.04.2025 23:48:02
Til: Postmottak Fredrikstad Kommune[postmottak@fredrikstad.kommune.no]
Kopi: mortenhani@ofk.no[mortenhani@ofk.no];
Tittel: Innsigelser til saksnummer 14/5801 forslag til detaljregulering for Badehusveien, gnr 300/1228 m.fl.

Vedlagt følger innsigelse til Saksnummer 14/5801, med vedlegg Miljøbyprosjekt av 2002

Med vennlig hilsen
Arild Torp

Til Fredrikstad Kommune
Virksomhet areal og samferdsel
Saksnummer 14/5801 Fredrikstad 28.04.2025

Innsigelser til forslag til detaljregulering for Badehusveien, gnr 300/1228 m.fl.

Apenesfjellet i sin helhet er et verneverdig boområdet med mye gammel småhus bebyggelse og spesielt i de tilstøtende området mot det aktuelle grøntarealet som søkes detaljregulert. Her er det gamle bygg rundt hele det aktuelle arealet som i felleskap utgjør verneverdi og enkelt hus med høy verneverdig (gulmerket).

Det aktuelle området ligger i kommuneplanens hensynsone H570_26 (Apenesfjellet), der det skal tas særlige hensyn til kulturmiljø. De planer som er utarbeidet som forslag synes å ta lite hensyn til kravene som stilles for et slikt området både hva gjelder volum, omfang og utforming. Utformingen, volumet og høyden fremstår som fremmed og i sterk kontrast til eksiterende bebyggelse. Det synes ikke spesielt tilpasset det omkringliggende området og er således lite strøkstilpasset. Strøkstilpasning utøves ellers ganske så strengt i flere byggesaker fra kommunes administrasjon sin side. Slik utformingen er pr nå er den ikke spesielt godt tilpasset det omkringliggende bygningsmiljø.

Østfolds Fylkeskonservator uttalte seg om en byggesak i 2018 for Sverres gt. 2 C som er nabo til Gnr 300/1228 hvor hensyn «Eiendommene Sverres gate 2 B og 2 C ligger innenfor hensynsone H570_26 (Apenesfjellet), der det skal tas særlige hensyn til kulturmiljø. Fylkeskonservatoren mener at det nye tilbygget til boligen Sverres gate 2 C ikke er spesielt godt tilpasset det omkringliggende bygningsmiljøet på Apenesfjellet. I særdeleshet vil det nye tilbyggets størrelse og utforming stå i skarp kontrast til nabohuset Sverres gate 2 B, som er bygning med meget høy verneverdi. Det anbefales derfor at tilbygget reduseres i størrelse og til bare ett element (ikke to, slik det er vist i byggesøknaden). Eventuelt kan bygningens utvidelse legges på byggets bakside, mot nord.» Denne byggesak bel ikke godkjent.

Det antas at hensynsone H570_26 (Apenesfjellet) fortsatt gjelder og spesiell aktsomhet må påkalles kommunes saksbehandlere her med tanke på størrelse og omfang av dette prosjektet. Det naturlig at en uttalelse fra fylkeskonservatoren innhentes også i denne saken.

Fremlagte regulerings forslag må betraktes som en fortetting og det må skje på «stedets/strøkets premisser» og eiendommene/ bebyggelsen her har en såpass tydelig struktur og fremtoning som bør være premissgiver for et hvert byggeprosjekt. Det vil måtte innebære lav bebyggelse med jevn byggehøyde opp hele sydsiden av Apenesfjellet så byggelinjer blir ivaretatt og helhetlig for området. Omfanget må begrenses og større del av området utvikles til en grønn lunge til glede både for små og store jfr. Lokalmiljøprosjektet.

I 2002 bevilget kommunen selv penger til å utarbeide en Grønn plan for dette området i samråd med lokalmiljøets innbyggere representert ved Apenesfjellets velforening. Dette er forsømt av kommunen og ved en nedskalering av dette prosjektet, er det ikke for sent å kunne bruke noen av de elementene som ligger i den planen for deler av denne sjelden grønne lungen midt i fredrikstad sentrum. Grønne arealer som kan tilgjengelig gjøres her er verdifull for alle som sogner til området.

Hilsen

Arild Torp

Kopi;
Østfold Fylkeskommune
Morten Hanisch
Seksjonsleder Kulturarv

MILJØBYPROSJEKTET

LOKALSAMFUNNSPROSJEKTET

CICIGNON

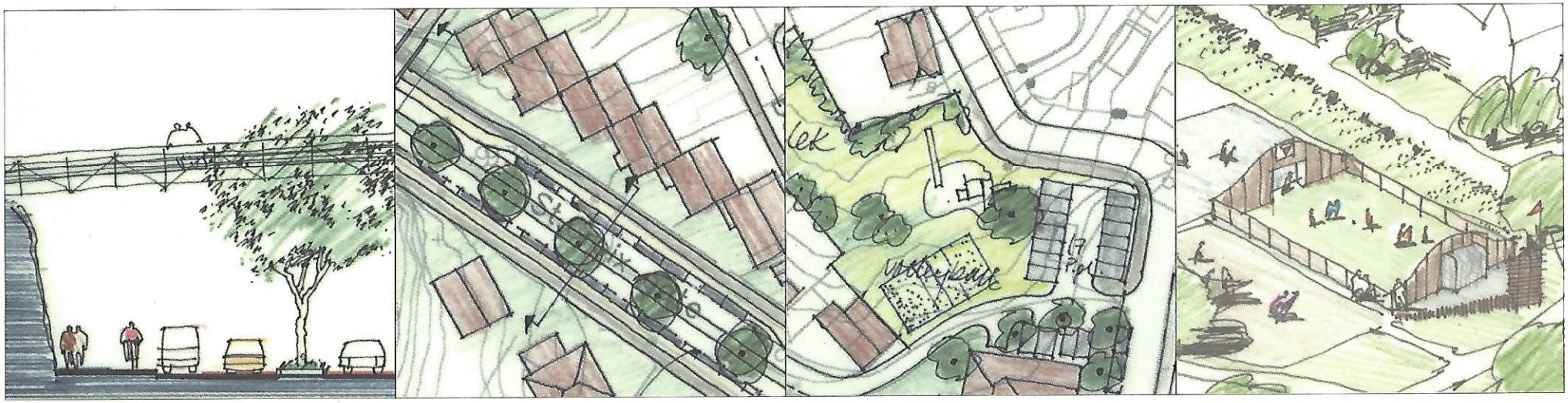

FORSLAG TIL TILTAK

467

SG arkitekter

MILJØBYEN FREDRIKSTAD

April 2002

Apenesfjellet

Reguleringsplan 145 fra 1981 omfattet ikke minst trafikksystemer og gatetun. Det ble også her, rent planteknisk, laget et differensiert trafikksystem med klare skiller mellom kjøregater og miljøprioriterte gater/gatetun.

Gatetunene er gitt en relativt enkel opparbeidelse og er skiltet med gatetunskilt (se foto).

Skillene mellom typiske kjøregater og miljøprioriterte gater som i planen fremstår som et fysisk stengsel (også på kommunens digitale kartgrunnlag), er utført ved at fortauskantstein er ført igjennom og «avslutter» gateløpet. (Se rød strek på utskrift av digitalt kart). Dette må sies å ha relativt liten effekt i dag i forhold til å klargjøre systemet for kjørende og gående.

Velforeningen etterlyser en ny «gatebruksplan». Som forslag til tiltak vil prosjektgruppen foreslå at gjeldende reguleringsplan revideres med tanke på et mer tydelig trafikksystem og klarere avgrensninger mellom forskjellig type arealer. Mange forarealer (fortausarealer) som ikke benyttes til fortau kan med fordel beplantes som grønne arealer. I forbindelse med en revisjon av planen må også nye forslag til tiltak som trekkes inn i dette tiltaksheftet innarbeides.
Det gjelder kryss Berggata/St. Croix gate, krysset Badehusveien/St. Croix gate, Badehusveien, adkomst til Berggata 2, 4, 6, lekeplass ved Sverres gate/-Badehusveien, gangbroforbindelse til Lykkeberg m.v.

Apenesfjellet representerer et attraktivt sentrumsnært boligområde med stor verdi. Den helhetlige trehusbebyggelsen må sikres gjennom oppfølging av formelle bevaringsplaner. Gjennom dette må det også stilles krav til hva man kan og ikke kan i forhold til ombygginger, påbygg osv.

Det er viktig å prioritere lekeplassen ved Badehusbakken. Se også idèforslag for St. Croix.

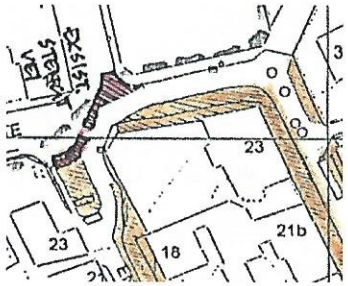

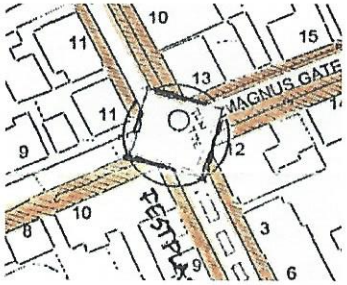

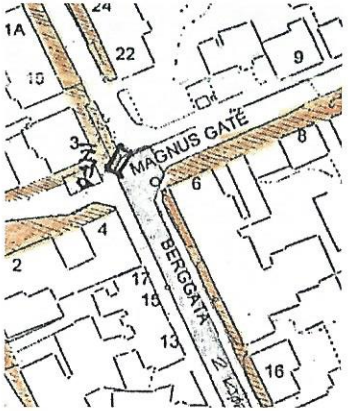

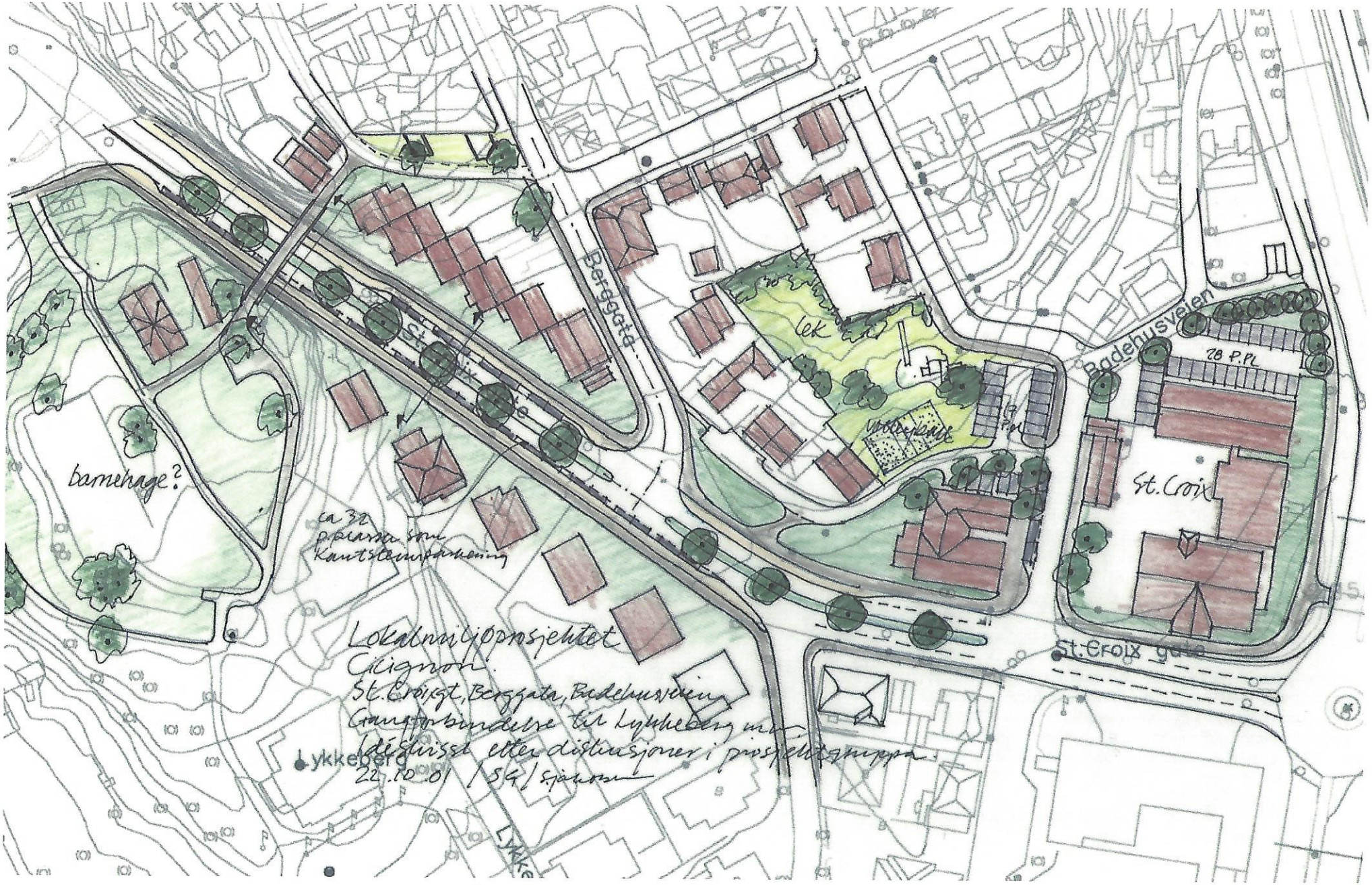
Berggata
Badehusveien
78 P.PL
lek
St. Croix
St. Croix gate
barnehage?
ca 32 p-plasser som Kantstensparkering
Lokalmiljøprosjektet
Cirignon
St. Croix gt, Berggata, Badehusveien
Gangforbindelse til Lykkeberg m.m.
Idéskisse etter diskusjoner i prosjektgruppa
22.10.01 / SG / Sjøvoll
Lykkeberg

Verneverdivurdering av grønnstrukturen
Dette kapittelet tar sikte på å gi en oversiktlig og enkel dokumentasjon av natur-, rekreasjons- og landskapsverdier. Målet er også å belyse de ulike funksjoner i grønnstrukturen og forsøke å foreta prioriteringer/se på viktigheten av de forskjellige områdene. Dette vil kunne gi viktige signaler til de som er involvert i arealforvaltningen. Ved reguleringsplanlegging er det ikke minst viktig å kunne se avgrensede enkeltplaner i en litt større sammenheng.

Hva mener vi med grønnstruktur ?
I begrepet "grønnstruktur" inngår alle grønne og bevokste arealer med eventuelle tilhørende sjø/vann. Herunder private hager, fellesområder, og offentlige friområder. Også vann kan være viktig for opplevelsen av grønnstrukturen i tillegg til at det er viktig for biologiske verdier.

Grønnstrukturens funksjoner
I tillegg til de viktige jordbruks- og rekreasjonsformålene som kanskje i første rekke forbindes med grønnstrukturen er det også viktig å se på grønnstrukturens betydning i forhold til landskapsverdier, kulturhistorie, biologisk mangfold, lokalklima og luftkvalitet «Byøkologi»/bærekraftig by er kort sagt å skape et sundt miljø for byens innbyggere. Mange detaljer blir da svært viktige som f. eks. store trær, mange plantearter i parkene og ikke for mange forseglede flater (asfalt og lignende).

Forklaring av begrepene
Landskapsverdier
Landskapsverdiene er knyttet til opplevelsen av landskapet. Landskapsverdiene har også betydning for stedets historie og identitet.

Til de mest betydningsfulle naturområdene hører grønnstruktur som deler bebyggelsen i fattbare enheter, silhuetter uten bebyggelse og landskapstrekk som har hatt betydning for stedets beliggenhet. Kiæråsen og Bingedammen er eksempel på viktige områder med store landskapsverdier.

Naturverdier
Store verdier for natur er knyttet til områdenes funksjon som leveområder for dyr og vekster. Naturverdiene er ofte knyttet til vern av biologisk mangfold, nøkkelbiotoper og viltkorridorer. Naturområder har også betydning for lokalklima og luftkvalitet. Her inngår også store, gamle enkelttrær og parkarealer av alle størrelser. Store friområder mot Kiæråsen og områder ved vann langs Glommastien er eksempler på dette.

Rekreasjonsverdier
Grønnstrukturens rekreasjonsverdier er knyttet til friluftsliv, lek og idrett. Gode rekreasjonsområder karakteriseres bl.a. av god tilgjengelighet fra boligområdene til skolen uten barrierer.
Til de mest betydningsfulle rekreasjonsområder hører parkarealene og ballplassen nær Cicignon skole, parkarealer langs elvepromenaden, Kirkeparken, Lykkebergparken, Glommastien og naturligvis friområdene ved Bingedammen i utkanten av lokalområdet.

Landskapsbildet
Kartet illustrerer hovedtrekk i landskapsformasjonene i Cicignonområdet. Apenesfjellet, Lykkeberg og Kapellfjellet er de mest markante landskapsformasjonene. Dette forklarer også mye av veiføringer, bebyggelsesmønstre, trasèen til nåværende jernbanespor osv.

Verneverdivurdering av grønnstrukturen
Dette kapittelet tar sikte på å gi en oversiktlig og enkel dokumentasjon av natur-, rekreasjons- og landskapsverdier. Målet er også å belyse de ulike funksjoner i grønnstrukturen og forsøke å foreta prioriteringer/se på viktigheten av de forskjellige områdene. Dette vil kunne gi viktige signaler til de som er involvert i arealforvaltningen. Ved reguleringsplanlegging er det ikke minst viktig å kunne se avgrensede enkeltplaner i en litt større sammenheng.

Hva mener vi med grønnstruktur ?
I begrepet "grønnstruktur" inngår alle grønne og bevokste arealer med eventuelle tilhørende sjø/vann. Herunder private hager, fellesområder, og offentlige friområder. Også vann kan være viktig for opplevelsen av grønnstrukturen i tillegg til at det er viktig for biologiske verdier.

Grønnstrukturens funksjoner
I tillegg til de viktige jordbruks- og rekreasjonsformålene som kanskje i første rekke forbindes med grønnstrukturen er det også viktig å se på grønnstrukturens betydning i forhold til landskapsverdier, kulturhistorie, biologisk mangfold, lokalklima og luftkvalitet «Byøkologi»/bærekraftig by er kort sagt å skape et sundt miljø for byens innbyggere. Mange detaljer blir da svært viktige som f. eks. store trær, mange plantearter i parkene og ikke for mange forseglede flater (asfalt og lignende).

Forklaring av begrepene
Landskapsverdier
Landskapsverdiene er knyttet til opplevelsen av landskapet. Landskapsverdiene har også betydning for stedets historie og identitet.

Til de mest betydningsfulle naturområdene hører grønnstruktur som deler bebyggelsen i fattbare enheter, silhuetter uten bebyggelse og landskapstrekk som har hatt betydning for stedets beliggenhet. Kiæråsen og Bingedammen er eksempel på viktige områder med store landskapsverdier.

Naturverdier
Store verdier for natur er knyttet til områdenes funksjon som leveområder for dyr og vekster. Naturverdiene er ofte knyttet til vern av biologisk mangfold, nøkkelbiotoper og viltkorridorer. Naturområder har også betydning for lokalklima og luftkvalitet. Her inngår også store, gamle enkelttrær og parkarealer av alle størrelser. Store friområder mot Kiæråsen og områder ved vann langs Glommastien er eksempler på dette.

Rekreasjonsverdier
Grønnstrukturens rekreasjonsverdier er knyttet til friluftsliv, lek og idrett. Gode rekreasjonsområder karakteriseres bl.a. av god tilgjengelighet fra boligområdene til skolen uten barrierer.
Til de mest betydningsfulle rekreasjonsområder hører parkarealene og ballplassen nær Cicignon skole, parkarealer langs elvepromenaden, Kirkeparken, Lykkebergparken, Glommastien og naturligvis friområdene ved Bingedammen i utkanten av lokalområdet.

Landskapsbildet
Kartet illustrerer hovedtrekk i landskapsformasjonene i Cicignonområdet. Apenesfjellet, Lykkeberg og Kapellfjellet er de mest markante landskapsformasjonene. Dette forklarer også mye av veiføringer, bebyggelsesmønstre, trasèen til nåværende jernbanespor osv.

LANDSKAP

Kategori 1
Områder med meget store verdier for landskap.

Eksempler:
Silhuetter uten bebyggelse som Kiæråsen.

Områder ved vann med randsone:
Glomma, Glommastien.

Landskapstrekk som har hatt betydning for stedets beliggenhet og form (f.eks. St. Croix-bekken). Kfr. kotekartet til venstre som gir et klart visuelt bilde av de karakteristiske trekk i landskapet.
Grønnstruktur som gir stedet identitet og historisk forankring: Vollene ved Cicignon, trerekken i Fergestedsveien, Lykkebergparken og Kirkeparken.
Biblioteksparken, Kirkeparken, Lykkeberg og Thorbjørnsgate frem til Glemmen kirke utgjør den såkalte «Kulturaksen» og er en viktig sammenhengende grønnstrukteur.

Katergori 2
Områder med store verdier for landskap.

Silhuetter med bebyggelse: Apenesfjellet, Kapellfjellet, Utsikten.

Grønne korridorer: Arealer fra Bryggeriet til Bingedammen.

Områder med betydning for det overordnede landskapsrommet: Glommas bredder.

Kategori 3
Områder med verdier for landskap

Boligområder

NATUR

Kategori 1
Områder med meget store naturverdier.

Store sammenhengende grønne områder og områder med funksjon som biologisk korridor:

Områder markert som verneverdig i grønn plakat eller kommunens registreringer av vilt og biologisk mangfold.

Områder med stedegen vegetasjon eller variasjon i sjiktning og artssammensetning. Parker med mange plantearter.

Store, gamle trær.

Kategori 2
Områder med store naturverdier.

Mindre grøntarealer.

Boligområder med mye trær.

Kategori 3
Områder med naturverdier.

Boligområder

REKREASJON

Kategori 1
Områder med meget store rekreasjonsverdier.

Friluftsområder med stier

Lekeplasser og skolegårder

Regulerte friområder

Balløkker og idrettsplasser

Parkarealer

Elvepromenaden

Glommastien

«Kulturaksen»

Kategori 2
Områder med store rekreasjonsverdier

Lekeplasser med trafikkfarlig adkomst. (Skansen).

Arealer som har potensiale som turstikorridor

Kategori 3
Områder med rekreasjonsverdier

Mer tilfeldfige grøntarealer mellom boligområder

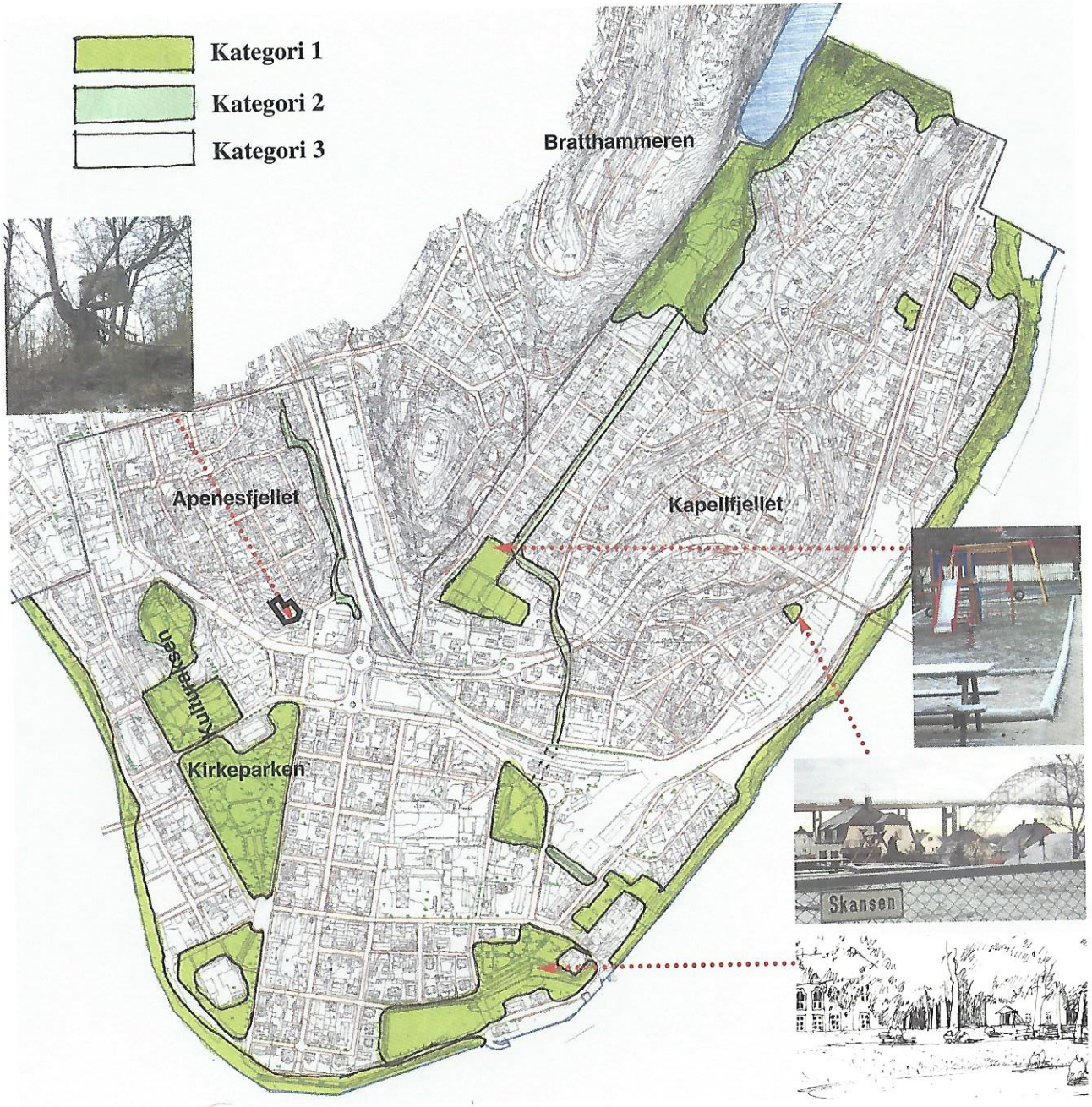

Innsendt: 28.04.2025 15:04

Ref.nr: RHWGAG

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Privatperson

Privatperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Martine
Etternavn	Andersen
Adresse	Berggata 4
Postnr.	1607
Poststed	Fredrikstad
Mobilnr.	+4747619033
E-postadresse	martineamk@gmail.com

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Forslag til detaljregulering for Badehusvegen, Sentrum. Høring og offentlig ettersyn

Saksnr.
2014/5801

Høringssvar

Hei,

Vi viser til høringen om utbygging av leiligheter i Badehusveien, gbnr. 300/1225 med PlanID 3107 1131.

Vi ønsker å fremme vårt høringssvar med kommentarer og synspunkter knyttet til prosjektet. Dette dokumentet er utarbeidet i samarbeid mellom naboer som alle blir direkte berørt av tiltaket. Vi ønsker med dette å uttrykke en samlet bekymring for hvordan en utbygging i den foreslåtte formen vil påvirke vårt nabolag. Vi stiller oss bak innholdet i dette tilsvaret, og oppfordrer kommunen til å ta våre innspill på alvor i den videre planprosessen.
Vi ber om at dette innspillet blir registrert som en del av den videre behandlingen, og at vi blir holdt informert om fremdrift og eventuelle endringer i saken.

Høringssvar ligger vedlagt som eget dokument.

Mvh
Martine Andersen

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Høringssvar Badehusveien, PlanID 3107 1131.pdf

Høringssvar til Fredrikstad kommune – Utbygging av leiligheter i Badehusveien, gbnr. 300/1225

Dato: 21.04.25

Til: Fredrikstad kommune
Plan- og bygningsavdelingen
Rådhuset, 1601 Fredrikstad

Fra: Martine Andersen
Berggata 4
1607 Fredrikstad
47619033
martineamk@gmail.com

Emne: Høringssvar vedrørende utbygging av leiligheter i Badehusveien, gbnr. 300/1225

Vi viser til høringen om utbygging av leiligheter i Badehusveien, gbnr. 300/1225, og ønsker å fremme vårt høringssvar med kommentarer og synspunkter knyttet til prosjektet.

Saken gjelder:

- Planlagt utbygging i Badehusveien, gbnr. 300/1225, med PlanID 3107 1131.
- Området er et historisk og kulturmiljømessig viktig byområde, og utbyggingen er planlagt i et område med verneverdig bebyggelse.
- Det er bekymring for at utbyggingen vil ha negative konsekvenser for kulturarv, parkeringssituasjonen, trafikksikkerhet og arkitektonisk tilpasning.

Hensikten med skrivet:

- Fremme innsigelser og be om grundigere vurdering av tiltakets konsekvenser på nærliggende kulturmiljø, verneverdige bygninger og biologisk mangfold.
- Påpeke misvisende framstillinger i planbeskrivelsen, spesielt i forhold til områdets kulturhistoriske verdi.
- Fremheve behovet for en mer gjennomarbeidet vurdering av parkeringsdekning og trafikale konsekvenser.
- Utrykke bekymring for den foreslåtte arkitektoniske utformingen og dens tilpasning til det eksisterende bymiljøet.
- Kreve en grundigere vurdering av de potensielle konsekvensene for nærliggende bygninger og økologisk mangfold.

1. Misvisende framstilling av kulturmiljø og verneverdig bebyggelse i planbeskrivelsen

I punkt 5.5 i planbeskrivelsen vises det til NB-området K255 Fredrikstad Vestsiden. Det påpekes at den planlagte utbyggingen ligger rett nord for dette området. Kartet som benyttes i denne sammenhengen oppfattes imidlertid som sterkt forledende, da hele området utenfor NB-grensen i kartillustrasjonen er markert i grått. Dette gir et visuelt inntrykk av at området nord for NB-området ikke har kulturhistorisk verdi.

I realiteten er det motsatte tilfellet. Området umiddelbart nord for NB-sonen er preget av tett trehusbebyggelse med høy kulturhistorisk verdi, inkludert flere bygninger som står på rødlista over verneverdig bebyggelse. Herunder finner vi også de 10 boligene som omringer eiendommen det planlegges utbyggelse på. Denne bebyggelsen ligger i direkte nærhet til den eiendommen der det nå planlegges nybygg. Den tette og helhetlige karakteren av trehusmiljøet er et viktig kulturhistorisk trekk ved området, og bør i langt større grad være gjenstand for vern og hensyn i planprosessen.

Utbyggingen må derfor underlegges en særskilt vurdering fra Byantikvaren. Det må foreligge en helhetlig kulturminnefaglig vurdering av hvordan tiltaket vil påvirke det historiske og arkitektoniske miljøet i nærområdet. Videre bør det gjennomføres en grundig teknisk vurdering for å sikre at verneverdige bygg i umiddelbar nærhet ikke tar skade under eller som følge av byggearbeidene. Særlig i et område med eldre bygningsmasse og tette tomtegrenser er dette helt avgjørende for å unngå uopprettelige skader på kulturarven.

Vi viser i denne forbindelse til *Vedlegg 1*, som dokumenterer karakteren og omfanget av denne bebyggelsen. Vi mener at den misvisende framstillingen i planbeskrivelsen sees bort i fra, og at det må tas hensyn til den faktiske historiske og estetiske verdien til det eksisterende bomiljøet i vurderingen av eventuell utbygging.

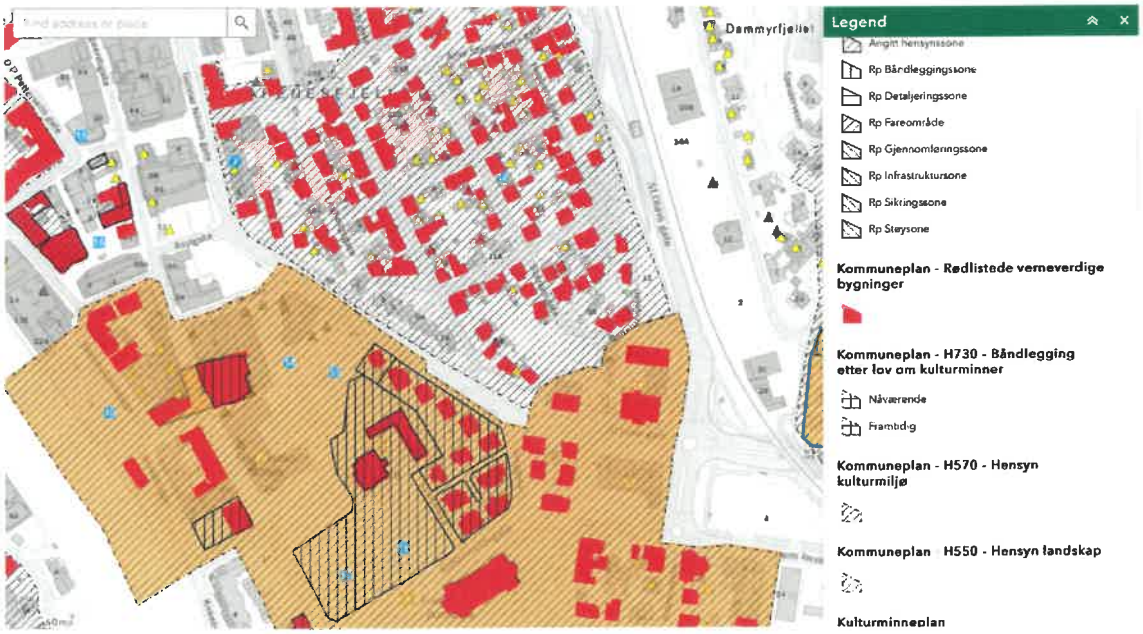

Vedlegg 1. Kilde:
https://arcgis.fredrikstad.kommune.no/portal/apps/webappviewer/index.html?id=b7289e8d8b764f9da773d19dfe17046d

2. Arkitektonisk utforming

Vi stiller oss kritiske til den foreslåtte arkitektoniske utformingen av tiltaket. Etter vår vurdering bryter prosjektets uttrykk markant med områdets etablerte og ærverdige arkitektoniske karakter. Området er preget av småskala trehusbebyggelse med tydelige historiske og håndverksmessige kvaliteter, som samlet danner et helhetlig og identitetsskapende bymiljø. Det foreslåtte nybygget fremstår som fremmed i denne konteksten, både i form, høyde, volum og materialvalg.

Det er avgjørende at ny bebyggelse tilpasses den eksisterende bebyggelsesstrukturen og tar hensyn til områdets kulturhistoriske egenart. Dette er også forankret i plan- og bygningslovens § 29-2, som stiller krav om at tiltak skal ha en god estetisk utforming og tilpasses stedets karakter, bebyggelse og landskap. Det aktuelle prosjektet synes i for liten grad å være vurdert opp mot disse føringene.

Vi etterlyser derfor en konkret vurdering av hvordan tiltaket forholder seg til de estetiske og kulturhistoriske verdiene i nærområdet, samt hvordan det skal bidra til å styrke – ikke svekke – det arkitektoniske helhetsinntrykket. Dette bør inkludere en evaluering fra faginstanser med arkitektonisk og kulturminnefaglig kompetanse, og eventuelt justering av prosjektet i tråd med disse vurderingene.

En gjennomtenkt og stedstilpasset utforming er særlig viktig i områder der bebyggelsen er tett og sårbar, og hvor nye tiltak har stor visuell og fysisk påvirkning på omgivelsene.

2.1 Overordnede merknader

Planområdet ligger i et særpreget og kulturhistorisk verdifullt bymiljø, som i kommuneplanens arealdel er definert som hensynssone H570 – kulturmiljø. Dette området omfatter blant annet:

- Den karakteristiske trehusbebyggelsen på Apenesfjellet.
- Det tidligere bybadet, som fortsatt står som et viktig arkitektonisk landemerke.
- St. Croix-bygget med sin offentlige, institusjonelle og historiske karakter.

Planbeskrivelsen gir uttrykk for at utbyggingen skal forholde seg til stedets historiske identitet og karakter, og at det søkes å balansere moderne boligformål med hensyn til eksisterende bygningsmiljø. Vi stiller spørsmål ved om dette faktisk er tilstrekkelig ivaretatt i foreliggende forslag.

2.2 Kommentarer til arkitektonisk utforming

Det planlagte bygget fremstår i illustrasjoner og plantegninger som et moderne og minimalistisk bygg, preget av rette linjer, repeterende vindusfelt og stramme volumer. Til tross for at reguleringsbestemmelsene stiller krav til blant annet saltak, trepanel og lyse farger, vurderes byggets helhetlige arkitektoniske uttrykk å bryte markant med nærområdets småskala trehusstruktur og historiske formspråk.

Det er særlig bekymringsfullt at:

- Den arkitektoniske utformingen ikke synes tilstrekkelig tilpasset områdets kulturhistoriske karakter.
- Bygget fremstår som ensidig modernistisk og lite samstemt med både det tidligere bybadet og den omkringliggende bebyggelsen.

- Det mangler visuelle fremstillinger som gjør det mulig å vurdere byggets reelle konsekvenser i bybildet.

2.3 Mangelfull dokumentasjon

Til tross for at planbeskrivelsen understreker betydningen av tilpasning til kulturmiljøet, fremstår dokumentasjonen som utilstrekkelig. Det savnes blant annet:

- Fotomontasjer og snitt som viser bygget i kontekst med eksisterende bebyggelse.
- Vurderinger av visuell påvirkning fra offentlige rom som gater, fortau og skoleveier.

2.4 Vår mening

På bakgrunn av ovenstående mener vi at planforslaget ikke i tilstrekkelig grad dokumenterer eller sikrer god tilpasning til det historiske og kulturhistorisk verdifulle bymiljøet. Det anbefales derfor at planforslaget:

- Bearbeides videre med tydeligere arkitektoniske grep for å styrke sammenhengen med nærområdet.
- Suppleres med utfyllende visuell dokumentasjon, herunder fotomontasjer, snitt og sammenstillinger med eksisterende bygningsmiljø.
- Eventuelt reduseres i volum og bearbeides med tanke på skala og uttrykk før vedtak.

Vi mener derfor at det foreliggende forslaget må revideres med mål om bedre tilpasning til det historiske og estetiske bymiljøet. Vi oppfordrer kommunen til å stille krav om ytterligere dokumentasjon og kulturhistorisk vurdering før planen eventuelt godkjennes.

3. Manglende parkeringsdekning og trafikale konsekvenser

Vi vil også rette en særlig oppmerksomhet mot forhold som berører parkeringssituasjon, trafikksikkerhet og tilgjengelighet i nærområdet til St. Croix-huset – et viktig kulturtilbud med stor samfunnsverdi.

3.1 Parkeringssituasjon og manglende redegjørelse i planforslaget

St. Croix-huset er et etablert og aktivt kulturhus som daglig tiltrekker seg et betydelig antall besøkende – herunder barn, unge og foresatte – i forbindelse med konserter, teater, øvinger og andre kulturelle aktiviteter. Ikke engang i dag er parkeringskapasiteten i området tilstrekkelig, og ytterligere fortetting uten en plan for tilstrekkelig parkeringsdekning vurderes som uheldig.

Forslaget legger opp til en svært begrenset parkeringsløsning og forutsetter i stor grad at beboerne benytter kollektivtransport, sykkel eller gange. Dette fremstår som lite nyansert og utilstrekkelig utredet, særlig med tanke på grupper som ikke har mulighet til å benytte slike transportformer, for eksempel barnefamilier, eldre og personer med redusert funksjonsevne. Det er ikke redegjort for hvordan deres behov skal ivaretas.

Totalt sett virker forslaget å gå imot Fredrikstad Kommunes plan for Arealdel 2023-2035 under "Føringer for Planen" side 82, jf. Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen punkt 4c og 5a.

For mer informasjon, se:

https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rikspolitiske-retningslinjer-for-a-styrk/id519347/

3.2 Trafikksikkerhet og hensyn til myke trafikanter

Økt boligmasse vil føre til økt ferdsel i området. Berggata, som er en smal og lavtrafikkert gate i dag, vil ikke være egnet for en økt andel biltrafikk. Dette gjelder særlig med tanke på barns ferdsel til og fra St. Croix-huset. I tillegg er Sverres gate allerede i stor grad preget av trafikk og midlertidig parkering langsetter gaten daglig i forbindelse med arrangementer på St. Croix-huset, noe som ytterligere forsterker belastningen på området.

Trafikksikkerhet må gis særskilt oppmerksomhet i tråd med nasjonale retningslinjer og kommunens eget ansvar etter vegtrafikkloven og plan- og bygningsloven. Vi anmoder derfor om at det gjennomføres en trafikksikkerhetsvurdering og at tiltak for å beskytte myke trafikanter inngår som premiss i videre planarbeid.

Totalt sett virker også forslaget å gå imot Fredrikstad Kommunes plan for Arealdel 2023-2035 under "Føringer for Planen" side 82, jf. Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet punkt 3.12.

For mer informasjon, se:

https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2025-01-24-69

3.3 Praktiske konsekvenser ved fravær av parkering

Selv om planen forsøker å begrense biltrafikk gjennom lav parkeringsdekning, unnlates det å vurdere praktiske behov som vil generere biltrafikk uavhengig av fast parkering – som flytting, vareleveranser, håndverkertjenester og besøk.

Dette kan gi uønskede følger i form av ulovlig eller tilfeldig parkering, redusert trafikksikkerhet og økt belastning på offentlige og nærliggende private arealer. Det må redegjøres nærmere for hvordan slike situasjoner skal håndteres.

3.4 Virkning for eksisterende kulturvirksomhet

Planforslaget synes ikke å ta høyde for hvordan byggearbeider, fremtidig drift og økt ferdsel vil påvirke St. Croix-husets tilgjengelighet og bruk. Dette er et viktig og etablert kulturtilbud for barn og unge i byen, og det bør derfor foretas en særskilt vurdering av hvordan dette hensynet skal ivaretas gjennom utbyggings- og driftsfasen.

3.5 Vår mening

Vi mener at planforslaget per i dag fremstår som mangelfullt utredet på flere sentrale punkter. Vi ber derfor om at:

- Det foretas en grundigere vurdering av parkeringsbehov for både eksisterende virksomheter og fremtidige beboere.

- Trafikksikkerhet i Berggata og omkringliggende gater utredes særskilt.
- Det tas høyde for praktiske og reelle behov for biltilkomst og parkering.
- Konsekvenser for St. Croix-husets virksomhet og brukere analyseres og vektlegges i videre behandling av planen.

4. Kommunedirektørens vurdering

Av sakens dokumenter fremkommer det at kommunedirektøren den 17.02.2025 vurderte planforslaget. Av innstillingen følger det at planforslaget ikke ble anbefalt lagt ut på høring, da det fortsatt var flere uadresserte problemstillinger som manglet tilstrekkelig utredning. På tross av innstillingen, valgte planutvalget å legge forslag ut på høring.

De undertegnede stiller seg bak kommunedirektørens innstilling, slik den fremkommer i saksframlegget. Planforslaget er ikke modent for offentlig behandling i sin nåværende form. Det synes nødvendig at en grundigere og mer gjennomarbeidet plan, med reell tilpasning til historiske, sosiale og mijømessige aspekter utarbeidet før videre prosess iverksettes.

For mer informasjon, se: https://www.fredrikstad.kommune.no/media/22po5uuk/saksprotokoll-planutvalgets-sak-525-forslag-til-detaljregulering-for-badehusveien-hoering-og-offentlig-ettersyn.pdf?fbclid=IwY2xjawJx2W5leHRuA2FlbQIxMAABHjc5hNWhCigtzCLuYCcEQfv8Brdwq8VrzeFGoQ4rM6WJzJJsynX48UcJSNyV_aem_-5UsnQ8yqiVUFoaWSU5qrg

Konklusjon

Dette dokumentet er utarbeidet i samarbeid mellom naboer som alle blir direkte berørt av tiltaket. Vi ønsker med dette å uttrykke en samlet bekymring for hvordan en utbygging i den foreslåtte formen vil påvirke vårt nabolag. Vi stiller oss bak innholdet i dette tilsvaret, og oppfordrer kommunen til å ta våre innspill på alvor i den videre planprosessen.

Vi ber om at dette innspillet blir registrert som en del av den videre behandlingen, og at vi blir holdt informert om fremdrift og eventuelle endringer i saken.

Med vennlig hilsen,
(Underskrifter følger)

Navn	Dato	Adresse	Signatur
INGER K.H BOEGETHOV	23/4-25	BERGGT 8	Inger K.H Boegethov
Ove Jahren	23/4 25	BERGGT 6	
Mona Mindegaard	23/4-25	Berggt 6A	Mona Mindegaard
May-Britt Adamsen	23/4-25	Berggt 6B	May Britt Adamsen
Rune Fungaisen	23/4-25	Svenresgt. 1	Rune Fungaisen
Siwang Raal	23/4.25	Svenresgt 3	Siwang Raal
Per Raal	23/4 25	Svenresgt 3	Per Raal
Martine Andersen	23/4 25	Berggata 4	Martine Andersen
Reokke Wilhelmsen	23/4 25	BERGGATA 4	
Marte Solhaug	25/04 25	J.N. Jacobsens gate 15	M. Solhaug
Hilde Beate Aronsen	25/04-25	J.N. Jacobsensgate	Hilde Beate Aronsen
Solveig Bjerke	25/04-25	J.N. Jacobsensgt. 9	Solveig Bjerke
Daniil Klodt	25.04.25	Svenres gate 2B	
Laila Pedersen	25/4 25	Berggata 30	Laila Pedersen
Jon Inge Danielsen	25/4.25	Berggt. 30	Jon-Inge Danielsen
Celina Andersen	25/4 25	Berggt. 7A	
Edem Andersen		Berggt. 7B	
Regeina A. Brosvold	27/4 2025	Berggt 23	Regeina A. Brosvold

Navn	Dato	Adresse	Signatur
Kaja Solverød	27/4	Berggata 2	K.S.
Nina K.	27/4	Berggata 2	Nina K.
Elvile Sjursen	27/4	Harald Hårfagres gate 6	Elvile Sjursen
Marianne Svarstad	27/4	H. Haarfagres gt 88	Marianne Svarstad

Navn		Dato	Adresse	Signatur
Marco Sandmark		24/04/25	Berggata 2	
Sunniva E. Sandmark		24/04/25	Berggata 2	

REFERAT : møte med elevråd/elever ved Cicignon skole
PROSJEKT : reguleringsplan for Badehusveien

Oppdragsnummer : 5610-10
Møtetid : 27.10.2023, kl. 1200-1300

FIRMA/STILLING	NAVN
Elev, 3.trinn Cicignon skole	Freja, Ahmed, Sigurd
Elev, 6.trinn Cicignon skole	Saga, Jehan, Janne, Tiril
Elev, 9.trinn Cicignon skole	Laurits
Elev, 10.trinn Cicignon skole	Salma, Sara (elevrådsleder)
Kontaktlærer for elevråd, Cicignon skole	Cathrine Eriksen
Kniplefjellet Eiendom AS	Kristoffer Fledsberg
Børve Borchsenius Arkitekter AS	Torstein Synnes

Hensikten med møtet var å sikre medvirkning/innhente informasjon fra fra barn og unge i forbindelse med reguleringsarbeid for Badehusveien, som ligger i Cicignon skolekrets. Flyfoto over byen og planområdet, illustrasjonsplan for planområdet og digital 3D-modell som viste prosjektert utbyggingskonsept ble benyttet i dialogen. Hovedpunkter i møtet er kort oppsummert nedenfor. Referatet sendes til kontaktlærer Cathrine, som videresender til elevrådsleder.

1	**Presentasjonsrunde** Alle møtedeltakerne presenterte seg. Kristoffer og Torstein fortalte om sine firma – og kort om hva et reguleringsarbeid er.
2	**Viktige arenaer for lek, opphold og fritidsaktiviteter** Cicignon Skole, Kulturhuset St. Croix, Biblioteket, Turnhuset, Lisleby idrettsanlegg og Kirkeparken ble av elevene pekt på som viktige arenaer for lek / opphold / fritidsaktiviteter.
3	**Trafikk og trafikksikkerhet** Elevene ga uttrykk for at de synes det er lagt godt til rette for myke trafikanter i Fredrikstad (med fortau, sykkelveier, gang/sykkel-veier). St. Croix gate er en viktig forbindelse til/fra sentrum. Ingen av elevene hadde eksempler på steder i nærområdet / sentrum der de mener at trafikksikkerheten burde forbedres.
4	**Opparbeiding av planlagt lekeplass** Ingen av elevene brukte planområdet i dag og kjente heller ikke til andre barn og unge som pr i dag brukte planområdet til utendørs lek eller opphold. Elevene hadde følgende forslag til opparbeiding/utstyr på planlagt småbarns-lekeplass: ○ Huske, trampoline, sklie, snurrebass, zipline, leketog, klatrestativ / «barer» ○ Sitteplasser, benker ○ Drivhus, trehus ○ Skatepark ○ Ball-lek / skøytebane om vinteren ○ Leketog
4	**Digital modell** Kristoffer presenterte digital modell av prosjektert utbyggingskonsept og nabolag – og orienterte nærmere om boligprosjektets innhold og utforming.

Børve Borchsenius Arkitekter AS, 30. november 2023 - TS

Samfunnsutvalgets vedtak 27.08.2025:

Samfunnsutvalgets innstilling

1. Fredrikstad kommune ber lokalsamfunnene i Fredrikstad om å etablere åpne demokratiske lokalsamfunnsforeninger som registreres i enhets- og frivillighetsregisteret.

2. Det opprettes en søknadsbasert tilskuddsordning for lokalsamfunnsforeningene for å Sikre grunnfinansiering av utvalgenes aktivitet. Tilskuddet fordeles på grunnlag av antall innbyggere i hvert lokalsamfunn, med fastsatte nedre og øvre grenser for å sikre en god fordeling av midlene.

3. Fredrikstad kommune gjennomfører et pilotprosjekt inspirert av modellen «Aktive lokalsamfunn» i Drammen og nærdemokratimodellen i Asker, tilpasset lokale forhold. Prosjektet skal vektlegge samarbeid mellom idrettslag, kulturliv og skoler for å skape et trygt og aktivt oppvekstmiljø for barn og unge. Piloten igangsettes parallelt med etableringen av foreningsmodellen, slik at den nye samarbeidsmodellen prøves ut uten å forsinke arbeidet med foreningsmodellen.

Samfunnsutvalgets behandling 27.08.2025:

Angelika Karolina Rusniek-Pietrzak (V) fremmet på vegne av H, FrP, V, og KrF følgende forslag:

Nytt pkt. 3.
Fredrikstad kommune gjennomfører et pilotprosjekt inspirert av modellen «Aktive lokalsamfunn» i Drammen og nærdemokratimodellen i Asker, tilpasset lokale forhold. Prosjektet skal vektlegge samarbeid mellom idrettslag, kulturliv og skoler for å skape et trygt og aktivt oppvekstmiljø for barn og unge. Piloten igangsettes parallelt med etableringen av foreningsmodellen, slik at den nye samarbeidsmodellen prøves ut uten å forsinke arbeidet med foreningsmodellen.

Votering:

Kommunedirektørens innstilling pkt. 1 og 2, og forslaget fremmet av Angelika Karolina Rusniek-Pietrzak (V) om nytt pkt. 3 ble vedtatt med 5 stemmer (2 H, 1 FrP, 1 V, 1 KrF), mot 4 stemmer (2 Ap, 1 SV, 1 BYM).

Formannskapets vedtak 04.09.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Fredrikstad kommune ber lokalsamfunnene i Fredrikstad om å etablere åpne demokratiske lokalsamfunnsforeninger som registreres i enhets- og frivillighetsregisteret.

2. Det opprettes en søknadsbasert tilskuddsordning for lokalsamfunnsforeningene for å Sikre grunnfinansiering av utvalgenes aktivitet. Tilskuddet fordeles på grunnlag av antall innbyggere i hvert lokalsamfunn, med fastsatte nedre og øvre grenser for å sikre en god fordeling av midlene.

3. Fredrikstad kommune gjennomfører et pilotprosjekt inspirert av modellen «Aktive lokalsamfunn» i Drammen og nærdemokratimodellen i Asker, tilpasset lokale forhold. Prosjektet skal vektlegge samarbeid mellom idrettslag, kulturliv og skoler for å skape et trygt og aktivt oppvekstmiljø for barn og unge. Piloten igangsettes parallelt med etableringen av foreningsmodellen, slik at den nye samarbeidsmodellen prøves ut uten å forsinke arbeidet med foreningsmodellen.

Formannskapets behandling 04.09.2025:

Marianne Kristiansen (Pp) fremmet følgende forslag:
Nytt punkt 4:

Endringen må ikke legge større administrative byrder på frivillige.

Votering:

Samfunnsutvalgets innstilling pkt. 1 og 2 ble vedtatt med 9 stemmer (4H, 3 FrP, 1 V, 1 Pp) mot 6 stemmer (4 Ap, 1 SV, 1 BYM). Punkt 3 ble vedtatt 8 stemmer (4H, 3 FrP, 1 V), mot 7 stemmer (4 Ap, 1 SV, 1 BYM, 1 Pp). Forslaget fremmet av Marianne Kristiansen fikk 1 stemme (1 Pp) og ble ikke vedtatt.

Bystyrets vedtak 11.09.2025:
Saken utsettes til bystyrets møte 23.10.2025.

Bystyrets behandling 11.09.2025:
På grunn av tidsrammen til bystyrets møte (16.00-22.00) ble saken ikke behandlet men utsettes til bystyrets møte i 23.10.2025.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2013/6466
Dokumentnr.: 66
Løpenr.: 45815/2025
Klassering: 144

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Samfunnsutvalget	27.08.2025	35/25
Formannskapet	04.09.2025	124/25
Bystyret	11.09.2025	144/25
Bystyret	23.10.2025	157/25

Endring av Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsmodell

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler samfunnsutvalget å gi følgende innstilling til formannskapet:

1. Fredrikstad kommune ber lokalsamfunnene i Fredrikstad om å etablere åpne demokratiske lokalsamfunnsforeninger som registreres i enhets- og frivillighetsregisteret.
2. Det opprettes en søknadsbasert tilskuddsordning for lokalsamfunnsforeningene for å Sikre grunnfinansiering av utvalgenes aktivitet. Tilskuddet fordeles på grunnlag av antall innbyggere i hvert lokalsamfunn, med fastsatte nedre og øvre grenser for å sikre en god fordeling av midlene.

Sammendrag

Bystyret har i sak *Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsmodell – oppfølging av verbalvedtak i budsjett 2024 og handlingsprogram 2024-2027 for Fredrikstad kommune*, vedtatt at lokalsamfunnsmodellen skal endres til en foreningsmodell. Det er gjennomført en hørings- og innspillsprosess med lokalsamfunnsutvalgene og frivilligheten i Fredrikstad hvor konsekvenser av en slik endring er belyst.

Det kom inn 18 høringssvar i innspillprosessen, hvorav 15 fra lokalsamfunnsutvalgene og tre fra frivillige organisasjoner. Høringsrunden viste bred enighet om behovet for en sterk og forutsigbar lokalsamfunnsstruktur. Flere uttrykte bekymring for at en foreningsmodell kan svekke lokaldemokratiet, skape uforutsigbarhet i finansieringen og legge større administrative byrder på frivillige. Samtidig mener enkelte utvalg at en foreningsmodell er en mulig forbedring, men forutsatt visse strukturelle rammer. Flere utvalg var opptatt av skolen som en viktig samarbeidspartner, og ønsket i større grad at ungdom ble involvert.

Mange av innspillene dreier seg om behovet for forutsigbar økonomisk støtte for å sikre gjennomføringen av lokale tiltak. Fordelen med en foreningsmodell er at lokalsamfunnsforeningene kan søke midler og tilskudd også utover finansiering fra kommunen, og at kommunen reduserer ressursinnsatsen til administrative oppgaver som regnskapsføring og liknende.

Flere av lokalsamfunnsutvalgene ga uttrykk for at Fredrikstad kommune burde se nærmere på nærdemokratimodellen i Asker kommune, kalt områdeforum, for å videreutvikle egen modell. Det kom også inn forslag om å opprette et frivillighetsråd som kan koordinere samarbeidet mellom frivilligheten, lokalsamfunnene og kommunen.

Vedlegg

1 Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsmodell - oppfølging av verbalvedtak i Budsjett 2024 og handlingsprogram 2024-2027 for Fredrikstad kommune
2 Sammendrag av høringsinnspill - Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsmodell
3 Høringsinnspill - Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsmodell

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Ingen

Saksopplysninger
Bakgrunn for saken
Bystyret har i sak *Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsmodell – oppfølging av verbalvedtak i budsjett 2024 og handlingsprogram 2024-2027 for Fredrikstad kommune*, vedtatt at lokalsamfunnsmodellen skal endres til en foreningsmodell, med anmodning om innspill fra lokalsamfunnsutvalgene og frivilligheten i Fredrikstad til alternative innretninger av dagen lokalsamfunnsmodell.

Denne saken legges frem for bystyret med anbefaling om hvordan lokalsamfunnsmodellen best kan ivaretas som en foreningsmodell, og som viser hvordan kommuneorganisasjonen kan oppnå besparelser i form av redusert ressursbruk og kostnader til kommunal administrering og forvaltning.

Saken om endring av lokalsamfunnsmodellen ble sendt som en hørings- og innspillprosess til 22 lokalsamfunnsutvalg, 73 frivillige lag og organisasjoner og ble kunngjort på kommunens hjemmeside. Det kom inn 18 høringssvar på innspillprosessen, hvorav 15 fra lokalsamfunnsutvalgene og tre fra frivillige organisasjoner.

Oppsummering av høringssvarene på innspillprosessen om hvordan lokalsamfunnsmodellen best kan ivaretas som en ny foreningsmodell:

Temaer og bekymringer:
1. Kommunens rolle og ansvar:
    - Mange innspill understreker viktigheten av at kommunen beholder en aktiv rolle i å støtte lokalsamfunnsutvalgene økonomisk og organisatorisk.
    - Det er bekymring for at en overgang til en foreningsmodell vil svekke kommunens ansvar og rolle i lokalsamfunnsutviklingen.

2. Økonomisk støtte og ressurser:
    - Flere innspill peker på behovet for forutsigbar økonomisk støtte fra kommunen for å sikre stabilitet og mulighet til å gjennomføre lokale tiltak.
    - Det uttrykkes en bekymring for at frivillige vil bli pålagt administrative og økonomiske byrder som kan være utfordrende å håndtere.

3. Medvirkning og innbyggerdialog:
    - Innspillene fremhever viktigheten av å opprettholde en struktur som sikrer innbyggernes innflytelse over kommunale beslutninger.
    - Det er forslag om å styrke lokal tilstedeværelse og tilgjengelighet gjennom flere kontaktpunkter og regelmessige møter mellom kommunen og lokalsamfunnene.

Forslag og ideer:
1. Videreutvikling av lokalsamfunnsmodellen:

- Flere innspill foreslår å videreutvikle dagens modell ved å øke kommunens ansvar og støtte til opplæring og ressursutvikling for lokalsamfunnsutvalgene.
- Noen av innspillene viser interesse for å se nærmere på alternative modeller som Asker-modellen for å finne en bedre tilpasset struktur for Fredrikstad.
- Det er også forslag om å opprette et frivillighetsråd eller lignende struktur for å koordinere samarbeidet mellom lokalsamfunn og kommunen.

2. Involvering av ungdom:
   - Det er flere forslag om å involvere ungdom gjennom ungdomsråd, workshops og lokale prosjekter for å styrke fellesskapet og skape møteplasser tilpasset deres behov.

3. Sosiale tiltak og møteplasser:
   - Innspillene understreker viktigheten av å ha trygge og åpne møteplasser, samt å arrangere sosiale tiltak som aktivitetsdager, kulturelle arrangementer og idrettsaktiviteter.
   - Det er også forslag om å bruke skoler og andre offentlige bygg som arenaer for kultur- og fritidsaktiviteter.

4. Foreningsmodellens utfordringer:
   - Flere innspill uttrykker en bekymring for at en foreningsmodell kan skape konkurranse mellom lokalsamfunnsutvalgene og lokale velforeninger, spesielt når det gjelder samarbeid og ressursfordeling.
   - Det er også bekymring for at en foreningsmodell vil svekke lokaldemokratiet og gjøre finansieringen mer uforutsigbar.

Innspillene viser en gjennomgående bekymring til å erstatte dagens modell med en foreningsmodell, dersom det ikke sikres gode strukturelle rammer for samarbeidet mellom lokalsamfunnsutvalgene og kommunen. Det er en sterk oppfordring til kommunen om å videreutvikle dagens modell, sikre forutsigbar finansiering, og styrke samarbeidet mellom lokalsamfunn og kommunen for å opprettholde et inkluderende og trygt lokalsamfunn.

Dagens lokalsamfunnsmodell:
Lokalsamfunnsmodellen i Fredrikstad er en nærdemokratimodell, nært knyttet til kommuneorganisasjonen. Det er i dag 22 lokalsamfunnsutvalg, i hovedsak knyttet til barneskolekretsene. Utvalget ledes av et styre som velges på utvalgets årsmøte. Alle innbyggerne kan velges som medlemmer til styret. Lokalsamfunnsutvalgene mottar årlig et økonomisk tilskudd fra kommunen. Tilskuddene fordeles videre til lokale frivillige initiativ, til lokale foreninger og tiltak i regi av lokalsamfunnet.

Et mål med modellen har vært at lokalsamfunnsutvalgene skal søke å fremme trivsel, gode levekår og bærekraftig samfunnsutvikling i lokalsamfunnene. Virkemidlene er å mobilisere til frivillighet, og skape flere møteplasser for folk som har lyst og evne til å utvikle lokalsamfunnet sitt. Lokalsamfunnsutvalgene er i dag høringspart i saker som berører lokalsamfunnene.

Administrasjon og tilskuddsforvaltning:
Fredrikstad kommune har ansvaret for å følge opp utvalgene ved utvalgsmøter en til to ganger i året, samt årsmøte, og legge til rette for dialog og samhandlingsprosesser mellom kommunens virksomheter og lokalsamfunnsutvalgene. I tillegg har kommunen ansvaret for forumsamlinger. Fredrikstad kommune arrangerer tre til fire forumsamlinger i året.

Forumsamlinger er en møteplass der lokalsamfunnsutvalgene møter hverandre, de folkevalgte, samt representanter fra kommunens administrasjon. Det er etablert en ressursgruppe for utvikling og gjennomføring av forumsamlinger. Ressursgruppen består av to representanter fra lokalsamfunnsutvalgene og en representant fra hver av kommunens seksjoner. Forumsamlingene er et verksted for dialog og kompetansebygging og skal bidra til økt dialog mellom lokalsamfunnets representanter og kommunen. Lokalsamfunnsutvalgene bidrar med tema til forumsamlingene, og interne og eksterne fagpersoner inviteres til å delta med kunnskap, erfaring og kompetanse.

Lokalsamfunnsutvalgene mottar årlig et tilskudd fra kommunen. Ordningen fungerer som en refusjonsordning, der hvert utvalg får innvilget en økonomisk ramme for aktiviteten i lokalsamfunnsutvalgene, og hvor kommunen refunderer utgiftene, basert på oversendelse av fakturaer og utlegg/kvitteringer til Fredrikstad kommune. Det er Fredrikstad kommune som fører regnskapet for alle lokalsamfunnsutvalgene. Det kommunale tilskuddet disponeres av utvalget og fordeles videre til lokale frivillige initiativ, til lag og foreninger og andre tiltak i regi av lokalsamfunnet. For 2025 er det avsatt kroner 910 000 i tilskudd til utvalgene. I tillegg er det avsatt en liten sum til gjennomføring av forumsamlinger. Kommunens samlede ressursbruk til administrering og forvaltning av ordningen er ett årsverk.

Asker kommunes nærdemokratiordning:
Flere kommuner i Norge har ulike former for medvirkning og nærdemokratiske ordninger. Et viktig formål med nærdemokratiske ordninger, definert til avgrensede deler av kommunen, slik som Fredrikstad, er å fremme stedstilknytning og lokal identitet.

I høringsinnspillene ga flere av lokalsamfunnsutvalgene uttrykk for at Fredrikstad kommune burde se til hvordan Asker kommune de senere årene har etablert en variant av en nærdemokratimodell, kalt områdeforum. Områdeforumene er etablert som frivillige organisasjoner, av og med innbyggerne, og skal være lokalsamfunnets felles talerør inn til kommunen. Gjennom områdeforumene kan engasjerte innbyggere og organisasjoner møtes for å finne gode løsninger for sitt område, og de kan løfte saker til kommunen, som gjelder sine lokalsamfunn. Hvert av områdeforumene får et årlig tilskudd av kommunen. I 2024 var tilskuddet 50 000 kroner, som de fritt kan bruke til det beste for lokalsamfunnet. I Asker består nærdemokratiordningen av åtte områdefora som til sammen dekker hele kommunen.

Ett av innspillene fra lokalsamfunnsutvalgene var forslag om å opprette «typ områdeforum» i tilknytning til ungdomsskolen, men da ikke som en frivillig organisasjon.

Vurdering:
Dersom Fredrikstad kommune skulle ønske en slik variant, bør det diskuteres hvor stort ett lokalsamfunn/område bør være for å få folk til å engasjere seg i eget lokalsamfunn. Flere av lokalsamfunnsutvalgene ønsker fortsatt grunnskolekretsen som sitt lokalområde på grunn av nærhet til skolen.

Gitt at kommunen ønsker en variant av Asker kommunes nærdemokratimodell, endres dagens ordning til en modell der utvalgene etableres som frivillige organisasjoner. Med denne modellen vil utvalgene administrere egen økonomi og ha mulighet for å søke ekstern finansiering, men det vil fortsatt være behov for administrativ støtte, både organisatorisk og økonomisk.

Lørenskog kommune - Frivillighetsråd:
Flere kommuner har etablert et frivillighetsråd eller forum, deriblant Lørenskog. Lørenskog frivillighetsråd ble stiftet i 2019, og er et talerør for frivilligheten, og et samarbeidsorgan mellom frivilligheten og kommunen. Rådet er sammensatt av kommuneansatte som jobber med frivillighet og valgte representanter fra ulike typer lag og foreninger og enkeltpersoner,

som fremmer saker og/eller utfører oppgaver på frivillig basis i Lørenskog. Rådet arbeider med saker som angår frivilligheten og planlegger Lørenskog sin årlige frivillighetskonferanse.

Flere innspill hadde forslag om å etablere et frivillighetsråd eller lignende struktur for å koordinere samarbeidet mellom lokalsamfunn og kommunen. Et strukturert forum for samarbeid gjør det enklere å koordinere innsatsen, slik at kommunale ressurser blir brukt på en målrettet og kostnadseffektiv måte. Samarbeid på tvers av sektorer og fagfelt skaper et miljø for deling, utvikling av nye ideer og innovative løsninger.

Vurdering:
Ved å etablere et strategisk forum som fremmer dialog og samarbeid på tvers av frivilligheten og mellom frivilligheten og kommunen, inkluderes et bredt spekter at frivillige og humanitære organisasjoner, som vil kunne bidra til å styrke samarbeidet fra hele frivillighetsfeltet.

Et forum eller frivillighetsråd, vil være i tråd med vedtatt *Strategi for frivillighet*, der man blant annet skal videreutvikle samarbeidet med frivillighetens paraplyorganisasjoner og frivilligsentraler, og koordinere det samlede frivillighetsarbeidet i kommunen. Frivillighet Norge anbefaler kommuner å opprette et frivillighetsråd eller et forum, sammensatt av flere typer lag og organisasjoner, for å styrke dialogen og samhandlingen mellom kommunen og frivilligheten.

Et kommunalt frivillighetsråd vil kunne bidra til et mer effektivt samarbeid med hele frivillighetsfeltet, men vil kreve både økonomiske og administrative ressurser.

Relevante bestemmelser
Ingen

Konsekvenser for sosial bærekraft
På generelt grunnlag er det viktig å tilrettelegge for sosial bærekraft i lokalsamfunnene ved at innbyggere får være en del av, delta i, samt medvirke til utvikling av lokalsamfunnet de tilhører. Det skaper trygghet, gir tillit og tilhørighet. I dette arbeidet spiller frivilligheten og aktører i lokalsamfunnene en viktig rolle. Sakens utfall har konsekvenser for sosial bærekraft, ved at kommunen ved å sikre et fortsatt godt samarbeide med lokalsamfunnene vil kunne styrke:

1. Bedre oppvekstvilkår for alle barn.
2. Redusere sosial ulikhet og ulikhet i levekår.
3. Få flere innbyggere sysselsatt.
4. Større grad av inkludering og ressursmobilisering i alle nærmiljø.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
På generelt grunnlag står Fredrikstad kommune i en vanskelig økonomisk situasjon, og det er stadig viktigere å prioritere ressursene på hensiktsmessige måter, hvor det ikke er rom for å til enhver tid prioritere alt. Det er lagt opp til at ved en etablering av foreningsmodell, skal tilskuddet kommunen tildeler i dag endres til et tilskudd som foreningene selv søker på og som de selv må føre regnskap på. En videreføring av dagens modell med finansiering gjennom kommunen forutsetter at det settes av midler i budsjettprosessene i kommunen til formålet.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Saken har ingen direkte konsekvens for miljømessig bærekraft.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant for saken.

Vurdering
Etablering av foreningsmodell:
En overgang til en foreningsmodell gir større fleksibilitet og muligheter for lokalsamfunnene til å organisere seg, søke ekstern finansiering og utvikle aktiviteter. For å styrke lokalsamfunnene og skape mer handlekraft har flere lokalsamfunnsutvalg i samarbeid med innbyggerne opprettet venneforeninger. Disse foreningene gir en fleksibel og bærekraftig organisasjonsform som kan videreføre og utvikle lokalsamfunnsutvalgenes arbeid. Flere utvalg er opptatt av skolen som en viktig samarbeidspartner, og det anbefales derfor at de nye lokalsamfunnsforeningene inviterer til et samarbeid med skolens foreldreutvalg (FAU).

Foreningsmodellen, gitt at vi klarer å ivareta lokalsamfunnene i endringsprosessen, vil ivareta kommuneplanenes overordnede mål om at alle skal oppleve å være en del av Fredrikstadsamfunnet og lokalsamfunnet de tilhører. Den ivaretar også *Kommunedelplan Folkehelse og levekårs* delmål om at vi må jobbe med å skape mindre forskjeller mellom folk. Foreldre må få den støtten og oppfølgingen de trenger for å skape trygge omgivelser for barna som skal bygge morgendagens samfunn, og vi må levere gode tjenester. Sist følger endringen opp *Strategi for frivillighet* som har som formål å tilrettelegge for en levende frivillig sektor og bidra til et aktivt og forutsigbart samarbeid mellom kommunen og frivilligheten. I arbeidet med strategien er det identifisert utfordringer og muligheter som danner grunnlaget for tre innsatsområder som skal bidra til måloppnåelsen, samhandling, tilrettelegging og finansiering og forenkling.

Alternative løsninger
Et alternativ er å beholde dagens modell.

Konklusjon
Det er kommunedirektørens vurdering at det er hensiktsmessig understøtte frivillige aktører som ivaretar lokaldemokratiet i kommunen, og som er viktige talerør og representanter for lokalsamfunnene. Dette gjøres ved at de nye lokalsamfunnsforeningene fortsatt vil ha en viktig stemme i plan- og reguleringsprosesser.

Kommunedirektøren legger til grunn en søknadsbasert tilskuddsordning for lokalsamfunnforeningene som en grunnfinansiering av foreningenes aktivitet.

Det utarbeides forslag til vedtekter for lokalsamfunnsforeningene og forslag til samarbeidsavtale som kan inngås med den enkelte lokalsamfunnsforening.

En foreningsmodell skissert overfor, vil gi Fredrikstad kommune en besparelse i form av administrative kostnader, ettersom det ikke lenger vil være behov for oppfølging av lokalsamfunnsutvalgene ved årsmøter, utvalgsmøter eller forumsamlinger.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2013/6466
Dokumentnr.: 46
Løpenr.: 233503/2024
Klassering: 144
Saksbehandler: Kate Hoel

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Rådgivende mangfolds- og inkluderingsutvalg	07.10.2024	
Fredrikstad ungdomsråd	07.10.2024	
Råd for personer med funksjonsnedsettelse	07.10.2024	
Eldrerådet	08.10.2024	
Kultur- og miljøutvalget	09.10.2024	
Formannskapet	17.10.2024	
Bystyret	24.10.2024	

Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsmodell - oppfølging av verbalvedtak i Budsjett 2024 og handlingsprogram 2024-2027 for Fredrikstad kommune

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler kultur- og miljøutvalget å gi følgende innstilling til formannskapet:

1. Det gjennomføres en hørings- og innspillsprosess med lokalsamfunnsutvalgene og frivilligheten i Fredrikstad, med utgangspunkt i at dagens lokalsamfunnsutvalg skal endres til en foreningsmodell
2. Kommunedirektøren bes om å legge frem en sak for bystyret der konsekvenser av en slik endring belyses, og med forslag til hvordan lokalsamfunnsmodellen best kan ivaretas som en ny foreningsmodell

Fredrikstad, 26.09.2024

Sammendrag
Bystyret har i sak *Budsjett 2024 og handlingsprogram 2024-2027 for Fredrikstad kommune*, gitt en bestilling til kommunedirektøren om å belyse hvordan kommunen kan arbeide annerledes innenfor lokalsamfunnene og vurdere alternative innretninger på Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsmodell.

Denne saken legges frem basert på bystyrets ønske om å få belyst en alternativ innretning på modellen, med utgangspunkt i at kommunen skal redusere ressursbruk og kostnader til kommunal administrering og forvaltning. Gitt disse forutsetningene, er det kommunedirektørens anbefaling at kommunen i det videre vurderer å frikoble utvalgene fra den formelle bindingen til kommunen, og endres til en foreningsmodell.

Dersom bystyret ønsker å endre dagens innretning, er det kommunedirektørens tilrådning at bystyret fatter et prinsippvedtak om dette, og at det gjennomføres en høringsprosess der både lokalsamfunnsutvalgene og byens øvrige foreningsliv gis muligheter til å komme med tilbakemeldinger på forslaget, før det legges frem en endelig beslutningssak for bystyret.

Vedlegg
Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

1. Bystyresak 192/2023 - Budsjett 2024 og handlingsprogram 2024–2027 for Fredrikstad kommune
2. Bystyresak 56/24 - Oppfølging av verbalvedtak og bestillinger – Handlingsprogram 2024–2027 og årsbudsjett 2024
3. Kultur- og miljøutvalgets sak 71/23 - Budsjett 2024 og handlingsprogram 2024-2027 - Seksjon for kultur, miljø og byutvikling
4. Formannskapssak 144/24 - Strategi for frivillighet - sluttbehandling
5. Bystyresak 105/19 Lokalsamfunnsordningen i Fredrikstad – framtidig modell
6. Videreutvikling av lokalsamfunnsmodellen – Rapport med anbefalinger, januar 2019
7. Evaluering av lokaldemokratitiltak i foregangskommuner – Rapport nr 9-2024 NORCE Helse og samfunn
8. Innbyggermedvirkning – Kommunal- og distriktsdepartementet
9. Snipp, snapp, snute?... «Sluttrapport for følgeforskning av en nærdemokratisk ordning i Asker kommune. Lars U. Kobro, Bent A. Brandtzæg, Telemarksforskning Skriftserien nr. 123, 2023
10. Områdeforum – ny ordning for nærdemokrati, Asker kommune
11. Hanssen, S,G.,Klausen, E, J., Winsvold, M. (2013:4) Erfaringer med nærdemokratiske ordninger i Norden NIBR-rapport, Oslo
12. Debatthefte (2015) Lokaldemokrati og kommunereform Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet
13. Winsvold, M. (red.) (2013). Veier til god lokaldemokratisk styring. NIBR-rapport 2013-24

Saksopplysninger

Bakgrunn for saken

Bystyrets har i sak *Budsjett 2024 og handlingsprogram 2024-2027 for Fredrikstad kommune*, gitt en bestilling til kommunedirektøren om å komme med forslag til hvordan kommunen kan arbeide annerledes innenfor lokalsamfunnene. Slik kommunedirektøren forstår vedtaket er målet at kommunen skal redusere ressursbruk og kostnader til kommunal administrering og forvaltning. Verbalbestillingen er fulgt opp i bystyresak om oppfølging av verbalvedtak hvor det er gitt i oppdrag å vurdere alternativ innretning til Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsmodell (bystyresak 56/24).

Verbalvedtak KMB1: *Det frie kulturfeltet og alternativ innretning på lokalsamfunnsmodellen*

Kommunen skal legge til rette for kultur, men i minst mulig grad selv drive ulike kulturtiltak. Bystyret ønsker at en større andel av ressursene brukt på kultursektoren skal deles ut som midler til frivillig sektor og til det frie feltet, og at en tilsvarende mindre andel skal brukes av kommunen selv. Kommunedirektøren bes i løpet første tertial 2024 om å komme med forslag til hvordan seksjonen kan jobbe annerledes innenfor kulturfeltet og lokalsamfunnene, og hvordan i første omgang de 2,55 MNOK som er kuttet i årets budsjett kan tilbakeføres. Barn og unge skal prioriteres.

Oppdraget om å komme med forslag til hvordan kommunen kan jobbe annerledes innenfor lokalsamfunnene, er ett av flere oppdrag til kommunedirektøren i verbalvedtaket. Bestillingen om å foreslå omdisponeringer av midler inntil 2,55 millioner kroner, er fremlagt i kultur- og miljøutvalgets sak 71/23. Oppdraget med å komme med forslag til hvordan kommunen kan jobbe annerledes innenfor kulturfeltet er svart ut til bystyret i juni 2024, i sak *Planstrategi for Fredrikstad kommune 2024-2027.* Fredrikstad kommunes frivillighetspolitikk er svart ut i

politisk sak om Fredrikstad kommunes frivillighetsstrategi (formannskapssak 144/24 – formannskapets innstilling til bystyret).

Denne saken redegjør for kommunens lokalsamfunnsmodell og vurderer alternativ innretning på denne.

Lokalsamfunnsmodellen – et historisk tilbakeblikk:
Fredrikstad kommune ble etablert gjennom sammenslåingen av fem kommuner i 1994. Kommunen forsøkte først å innføre en kommunedelsmodell som speilet de gamle kommunegrensene, men dette ble oppløst etter fem år. Som et alternativ for å styrke lokaldemokratiet og fremme bærekraftig utvikling, ble en ny nærdemokratimodell, kjent som lokalsamfunnsmodellen, innført i 1999/2000. Modellen deler i dag kommunen inn i 22 lokalsamfunn knyttet til (i hovedsak) skolekretser.

Lokalsamfunnsmodellen i Fredrikstad er i dag en nærdemokratimodell, nært knyttet til kommuneorganisasjonen. Ordningen skal bidra til god dialog mellom innbyggere, folkevalgte og kommunens administrasjon. Utvalget ledes av et styre som velges på utvalgets årsmøte. Alle innbyggere i lokalsamfunnet kan velges som medlemmer til styret.

Et mål med modellen har vært at lokalsamfunnsutvalgene skal søke å fremme trivsel, gode levekår og bærekraftig samfunnsutvikling i lokalsamfunnene. Virkemidlene er å mobilisere til frivillighet, og skape flere møteplasser for folk som har lyst og evne til å utvikle lokalsamfunnet sitt. Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsfond har vært et økonomisk virkemiddel som skulle bidra til slike aktiviteter. Lokalsamfunnsutvalgene er også et bindeledd mellom kommunen og sivilsamfunnet, og bidrar til økt identitetsfølelse gjennom å gi nærmiljøene en stemme og medvirkning i kommunale prosesser og høringer. Lokalsamfunnsutvalgene skal være høringspart i saker som berører lokalsamfunnene.

Flere kommuner i Norge har ulike former for medvirkning og nærdemokratiske ordninger. Et viktig formål med nærdemokratiske ordninger, definert til avgrensede deler av kommunen, slik som Fredrikstad, er å fremme stedstilknytning og lokal identitet. Fredrikstad sine 22 lokalsamfunn er nært knyttet til skolekretsene. Lokalsamfunnsutvalgene kan derfor sitte med verdifull kunnskap om eget lokalsamfunn, og kunne være viktige bidragsytere i mange sammenhenger. Utvalgene har et oppriktig engasjement for at lokalsamfunnet skal være et godt sted å vokse opp, både for barn og ungdom og et bra sted å ha tilhørighet til når man blir gammel. I tillegg kan utvalgene som kommunikasjonskanal utgjøre en viktig rolle, da de har god kjennskap til steder og folk.

Administrasjon og tilskuddsforvaltning
Fredrikstad kommune har ansvaret for å følge opp utvalgene ved utvalgsmøter en til to ganger i året, samt årsmøte, og legge til rette for dialog og samhandlingsprosesser mellom kommunens virksomheter og lokalsamfunnsutvalgene. I tillegg har kommunen ansvaret for forumsamlinger. Kommunen har også ansvaret for å forvalte de tilskuddene som årlig gis fra Fredrikstad kommune, som en refusjonsordning mot dokumenterte kostnader.

Fredrikstad kommune arrangerer tre til fire forumsamlinger i året. Forumsamlinger er en møteplass der lokalsamfunnsutvalgene møter hverandre, de folkevalgte, samt representanter fra kommunens administrasjon. Det er etablert en ressursgruppe for utvikling og gjennomføring av forumsamlinger. Ressursgruppen består av to representanter fra lokalsamfunnsutvalgene og en representant fra hver av kommunens seksjoner. Forumsamlingene er et verksted for dialog og kompetansebygging og skal bidra til økt dialog mellom lokalsamfunnets representanter og kommunen. Lokalsamfunnsutvalgene bidrar med tema til forumsamlingene, og interne og eksterne fagpersoner inviteres til å delta med kunnskap, erfaring og kompetanse.

Lokalsamfunnsutvalgene mottar årlig et tilskudd fra kommunen. Ordningen fungerer som en refusjonsordning, der hvert utvalg får innvilget en økonomisk ramme for aktiviteten i lokalsamfunnsutvalgene, og hvor kommunen refunderer utgiftene, basert på oversendelse av fakturaer og utlegg/kvitteringer til Fredrikstad kommune. Det er Fredrikstad kommune som fører regnskapet for alle lokalsamfunnsutvalgene. Det kommunale tilskuddet disponeres av utvalget og fordeles også videre til lokale frivillige initiativ, til lag og foreninger og andre tiltak i regi av lokalsamfunnet. Midlene benyttes til styredrift, og til tiltak, aktivitet og prosjekter i nærmiljøet. Alle økonomiske disposisjoner i lokalsamfunnsutvalget skal gjøres i henhold til styrevedtak og er begrenset oppad til den avsatte budsjettrammen for det enkelte utvalg. Tilskuddet fordeles etter en fordelingsnøkkel som består av tre tilskuddsnivåer, basert på antall innbyggere i det enkelte lokalsamfunn, slik det er stadfestet i bystyresak 105/19 - *Lokalsamfunnsordningen i Fredrikstad – framtidig modell*. Tilskuddet som gis er fra 40 000 kroner til 80 000 kroner. I 2024 ble det avsatt totalt 910 000 til lokalsamfunnsutvalgene. Kommunens samlede ressursbruk til administrering og forvaltning av ordningen er ca ett årsverk. Følgelig er kommunens totale kostnad, dersom man legger til grunn administrering og forvaltning som er direkte knyttet til ordningen, ca ett årsverk personalressurser, 910 000 kroner i tilskudd, samt noe midler på gjennomføring av forumsamlinger.

Tidligere evalueringer og innretning på modellen

Lokalsamfunnsmodellen ble evaluert i 2003 og 2011, samt at det i 2019 ble utredet alternative innretninger på modellen. Evalueringene pekte på at selve den praktiske administreringen og oppfølgingen av utvalgene fungerte bra, men at det var krevende med kommunikasjon- og informasjonsflyt mellom lokalsamfunnsutvalgene og kommunens tjenester. De første årene etter 2003 ble lokalsamfunnsarbeidet drevet av en større fag- og prosjektgruppe. Faggruppen hadde sekretærfunksjon for samtlige utvalg, bisto i arbeidet med utarbeidelse av ulike tiltak og installasjoner i lokalsamfunnet og bidro med utarbeidelse av stedsanalyser for alle lokalsamfunn. Senere har omfanget av denne oppfølgingen blitt betydelig redusert.

Lokalsamfunnsutvalgene ble opprettet før registrering i Enhetsregisteret og tildeling av organisasjonsnummer ble vanlig praksis. I dag krever bankene at alle lag og organisasjoner har et organisasjonsnummer for å åpne eller bruke en bankkonto. Da dette kravet trådte i kraft, søkte utvalgene om registrering som frivillige organisasjoner, registrert i Enhetsregisteret og i Frivillighetsregisteret. Enhetsregistret godkjente ikke lokalsamfunnsutvalgene som selvstendige frivillige organisasjoner, fordi slike utvalg ikke kan registreres som forening før det eventuelt stiftes en selvstendig forening, og fastsettes vedtekter i samsvar med ulovfestet foreningsrett.

Fredrikstad kommune klagde saken inn for Nærings- og fiskeridepartementet, som er Enhetsregisterets overordnede organ. Departementet opplyste til Fredrikstad kommune at all den tid Fredrikstad kommune står som eier av utvalget, der Fredrikstad kommune blant annet har rett på utvalgets midler ved oppløsning, er utvalget ikke å anse som en selvstendig juridisk enhet. Som følge av dette vedtok bystyret i Fredrikstad i 2019 at lokalsamfunnsmodellen skulle omgjøres til en nærdemokratimodell med sterk tilknytning til kommuneorganisasjonen. Det ble vedtatt en strategi for modellen, og nye retningslinjer ble innført. Driftstilskuddene til lokalsamfunnsutvalgene administreres derfor av kommuneadministrasjonen.

Spørreundersøkelse

I 2023 ble det gjennomført en spørreundersøkelse til lokalsamfunnsutvalg, folkevalgte og ledere i Fredrikstad kommune. Hensikten var å identifisere hva som fungerer godt med lokalsamfunnsmodellen, hva som kan forbedres og hvordan modellen kan videreutvikles, basert på de nye retningslinjene fra 2019. Det påpekes at spørreundersøkelsen ikke er en undersøkelse som har gått ut til frivillige lag, foreninger og andre aktører i lokalsamfunnene i Fredrikstad, men til lokalsamfunnsutvalgene selv. Kommunen har følgelig ikke oversikt over

hva kommunens lag og foreninger generelt mener om lokalsamfunnsmodellen. I undersøkelsen har alle de 22 utvalgene har svart, samt 10 folkevalgte og 22 medarbeidere i kommunen.

Hovedfunn og tilbakemeldinger basert på undersøkelsen

1. **Generelt om engasjement:** Lokalsamfunnsmodellen engasjerer mange av de involverte partene, som lokalsamfunnsutvalg, folkevalgte og kommuneadministrasjonens ledere. Det påpekes likevel at det er rom for forbedringer, særlig når det gjelder å øke kjennskapen til modellen både blant innbyggerne og innad i kommuneorganisasjonen.
2. **Kommunikasjon:** Kommunikasjonen mellom kommunen og lokalsamfunnene skjer hovedsakelig gjennom nettsider, e-post og sosiale medier (som Facebook). Flere respondenter etterlyser en mer effektiv måte å kommunisere på for å nå ut til flere, gjerne gjennom en dedikert app eller lignende som muliggjør frivillighet og lokalt engasjement.
3. **Medvirkning i plansaker:** Lokalsamfunnsutvalgene opplyser at de i økende grad har blitt involvert i kommunale plansaker, men flere ønsker enda tettere samarbeid og bedre oppfølging fra kommunen i plan- og reguleringssaker. Noen uttrykker frustrasjon over lang responstid og mangel på kvalifiserte tilbakemeldinger.
4. **Betydningen av forumsamlinger:** Forumsamlingene trekkes frem som en viktig arena for kunnskapsdeling og kommunikasjon mellom kommunen, folkevalgte og lokalsamfunnene. Mange anser disse samlingene som verdifulle, men det er et ønske fra respondentene å øke tilstedeværelsen av folkevalgte, samt å forbedre tilbakemeldingene fra disse møtene.
5. **Videreutvikling av modellen:** Flere aktører ønsker å utvikle lokalsamfunnsmodellen videre, blant annet gjennom tettere samarbeid med skoler og formalisering av lokalsamfunnsutvalgenes arbeid med skoleledelse og FAU. Økt samarbeid med frivillige organisasjoner og skoler anses som avgjørende for å styrke fellesskapet.

Utfordringer Identifisert i Spørreundersøkelsen:

- **Uklarhet rundt retningslinjer:** Noen lokalsamfunnsutvalg uttrykker usikkerhet knyttet til tolkning av retningslinjene, særlig hva angår samarbeid med næringsaktører og kommunens responstid. Flere ønsker en revisjon av retningslinjene med tydeligere instrukser.
- **Synlighet og kjennskap:** Det opplyses å være en utfordring at mange innbyggere ikke kjenner til lokalsamfunnsutvalgene. Det foreslås flere tiltak for å øke synligheten, inkludert bedre markedsføring gjennom sosiale medier, samarbeid med skoler og FAU, og økt synlighet gjennom kommunens kommunikasjonskanaler.
- **Frivillighet og engasjement:** Det er flere forslag om å gjøre det enklere for lokalsamfunnsutvalgene å involvere frivillige. Samarbeid med skolen som nærmiljøarena etter skoletid nevnes som en mulig løsning.

Forslag til Forbedringer:

1. **Digitalisering:** En dedikert digital plattform (app/nettside) som muliggjør interaktiv kommunikasjon med innbyggere og lokalsamfunnsutvalg, samt organisering av frivillige og aktiviteter.
2. **Bedre respons fra kommunen:** Kortere responstid og tydeligere tilbakemeldinger på innspill fra lokalsamfunnsutvalgene vil kunne forbedre samarbeidet. Kommunen bør legge til rette for bedre systemer for medvirkning i plansaker.

3. **Synlighet og informasjon:** Det foreslås en aktiv kampanje for å gjøre lokalsamfunnsutvalgene mer kjent, inkludert informasjonsmøter, bedre bruk av sosiale medier, samt tettere samarbeid med lokale skoler og idrettslag.

Lokalsamfunnsordningen i Fredrikstad – to mulige innretninger på modellen

Modell 1: LOKALSAMFUNNSUTVALG NÆRT KNYTTET TIL KOMMUNEN (dagens ordning)

I dette som er dagens modell, «lokalsamfunnsutvalg nært knyttet til kommunen», har ikke lokalsamfunnsutvalgene behov for organisasjonsnummer**.** Det kommunale tilskuddet administreres av kommunens administrasjon og er direkte knyttet til det kommunale budsjettet, der det enkelte utvalg har sin «konto». Fredrikstad kommune fører regnskap for utvalgene. Lokalsamfunnsutvalget ledes av et styre med medlemmer fra lokalsamfunnet. Denne formen for organisering, kobler lokalsamfunnsutvalgene nært til kommuneorganisasjonen, og er basert på valgte representanter fra frivillige organisasjoner, enkeltpersoner i lokalsamfunnet.

Ved denne organiseringen knyttes lokalsamfunnsutvalget nært kommuneadministrasjonen. Dette gir kommunal kontinuitet og god mulighet for representasjon og delaktighet fra kommunen og fra skolene. Modellen legger som utgangspunkt ikke opp til at kommunalt ansatte kan sitte i utvalget, i kraft av sine roller i kommunen, men kan delta som observatører eller lignende i møtene. Utvalgene slipper kasserer. For utvalgene er det administrative enkelt, og det juridiske ansvaret lite, da utvalgene er å forstå som en forlenget arm av kommuneorganisasjonen.

Lokalsamfunnsutvalgene kan imidlertid ikke søke eksterne midler, men vil kunne motta kommunale tilskudd som i dag. Dette betyr sterkere tilknytning til kommuneorganisasjonen og mindre økonomisk fleksibilitet for utvikling av lokalsamfunnet. Det gir merarbeid for kommuneadministrasjonen, i arbeid med utbetalinger til utvalgene, oppfølging av regnskapet, tilstedeværelse og oppfølging av utvalgene.

Modell 2: FRIVILLIG ORGANISASJON

I «frivillig organisasjon» rekrutterer og registrerer utvalget medlemmer fra frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og aktuelle virksomheter i lokalsamfunnet. Utvalget ledes av et styre, der lokalsamfunnsutvalgets medlemmer er demokratisk valgt på lokalsamfunnsutvalget årsmøte. Alle innbyggere i lokalsamfunnet har anledning til å melde seg inn som medlem eller varamedlem i lokalsamfunnsutvalget. Deltakelse er åpent for alle. Lokalsamfunnsutvalget har full autonomi. Det gir organisasjonsnummer og mulighet for registrering i Frivillighetsregistret i Brønnøysundregistrene.

Som frivillig organisasjon med registrerte medlemmer får utvalgene organisasjonsnummer. Det gir flere muligheter for utvalgene til å søke økonomisk støtte til å gjennomføre aktiviteter og prosjekter i lokalsamfunnet. Utvalgene kan forsikre og gjennomføre egne prosjekter uavhengig av kommunen. Som frivillig organisasjon vil man kunne søke om momsfritak.

Som frivillig organisasjon må utvalgene rekruttere og registrere medlemmer, sette medlemskontingent, og administrere egen økonomi med egen kasserer. Rekruttering og registrering av medlemmer vil medføre en ny oppgave for lokalsamfunnsutvalgene. Frivillig organisering vil bety mer selvstendighet og et større juridisk ansvar for utvalgene selv.

I samarbeid med lokalsamfunnsutvalget har rundt en tredjedel av dagens lokalsamfunn opprettet en venneforening. Dette trolig som en konsekvens av at utvalgene selv ikke kan søke om eksterne midler. Venneforeningen er ikke en del av strukturen med lokalsamfunnsutvalg, men er opprettet og fungerer som en støtte til lokalsamfunnet og det

som lokalsamfunns-utvalget jobber med. En venneforening vil kunne søke om midler som gir muligheter til finansiering fra ulike offentlige og private instanser, til tiltak og utvikling av lokalsamfunnet.

Eksempler fra to kommuner
Asker kommune har en variant av en nærdemokratimodell som kalles områdeforum, og som delvis er basert på Fredrikstadmodellen. Områdeforumene etableres som frivillige organisasjoner, av og med innbyggerne. Områdeforumene skal være lokalsamfunnets felles talerør inn til kommunen. Gjennom områdeforumene kan engasjerte innbyggere og organisasjoner møtes for å finne gode løsninger for sitt område, og de kan løfte saker til kommunen, som gjelder sine lokalsamfunn. Hvert av områdeforumene får et årlig tilskudd av kommunen. I 2024 er tilskuddet 50 000 kroner, som de fritt kan bruke til det beste for lokalsamfunnet. De åtte områdeforumene skal til sammen dekke hele kommunen. Områdeforumene er organisert som frivillige organisasjoner.

Lørenskog kommune har ingen nærdemokratimodell, men et frivillighetsråd. Rådet skal være et samlet talerør for hele frivilligheten, og et samarbeidsorgan mellom all frivillighet og kommunen. Rådet er sammensatt av kommuneansatte som jobber med frivillighet, og valgte representanter for frivilligheten, det vil si representanter fra ulike typer lag og foreninger og enkeltpersoner som fremmer saker og/eller utfører oppgaver på frivillig basis i Lørenskog.

Frivillighetsrådet skal sørge for at kommunens frivillighetspolitikk ivaretar vekst og utvikling av frivilligheten i Lørenskog. Rådet arbeider med saker som angår frivilligheten, planlegger innhold på den årlige frivillighetskonferansen.

Konsekvenser for sosial bærekraft
Saken har i seg selv ingen konsekvenser for sosial bærekraft. På generelt grunnlag er det viktig å tilrettelegge for sosial bærekraft i lokalsamfunnene ved at innbyggere får være en del av, delta i, samt medvirke til utvikling av lokalsamfunnet de tilhører. Det skaper trygghet, gir tillit og tilhørighet. I dette arbeidet spiller frivilligheten og aktører i lokalsamfunnene en viktig rolle.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Saken er retningsgivende og har i seg selv ingen direkte økonomiske konsekvenser for kommunen. På generelt grunnlag står Fredrikstad kommune i en vanskelig økonomisk situasjon, og det er stadig viktigere å prioritere ressursene på hensiktsmessige måter, hvor det ikke er rom for å til enhver tid prioritere alt. Det er imidlertid kommunedirektørens oppfatning at bystyret vektlegger viktigheten av å prioritere ressurser på en slik måte at kommunen tilrettelegger for og stimulerer det lokale frivillige og ideelle engasjementet i kommunen.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Saken er retningsgivende og har ingen direkte økonomiske konsekvenser

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Saken har ingen direkte konsekvens for miljømessig bærekraft.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant for saken.

Vurdering
Lokalutvalgsmodellen hadde sitt utspring i kommunesammenslåingen i 1994. Storkommunen Fredrikstad var ny, og det var et ønske både fra innbyggerne og kommunen at man tilrettela

for ordninger som sørget for at kommunedelene ble hørt og fikk ta del i de beslutningene som i årene fremover ville kunne påvirke lokalsamfunnene både i gamle og nye Fredrikstad. Ordningen fikk i 1999 form som lokalsamfunnsutvalg, og har siden den gang hatt samme hensikt, med mindre variasjoner av modellen. Spørsmålet kommunen må stille seg etter 30 år med varianter av modellen, er hva man ønsker å oppnå med en nærdemokratiordning, i hvor stor grad dagens utvalg er representative for innbyggerne og interessegruppene i det enkelte lokalsamfunn, hva som skal være kommunens rolle i lokalsamfunnsarbeidet, samt hvordan man best kan rigge seg for å samskape med frivilligheten og ideelle aktører til beste for lokalsamfunnene. Man kan i den sammenheng skjelne mellom *lokalsamfunnsutvalgene* og *lokalsamfunnene*, som ikke nødvendigvis det samme.

Dagens lokalsamfunnsmodell er en nærdemokratimodell, og i så måte ment å ivareta lokaldemokratiet som høringsinstans og dialogpartner i kommunale saker og prosesser. Blant annet er kommunen gjennom plan- og bygningsloven pålagt å ha innbyggermedvirkning og formelle høringsprosesser i en rekke plansaker. I dette arbeidet er lokalsamfunnsutvalgene i dag nyttige høringsparter for kommunen, selv om dette også kan løses gjennom folkemøter og andre medvirkningsprosesser.

I tillegg til å være en modell som skal ivareta innspill fra innbyggerne, tilstreber modellen også å tilrettelegge for samskaping mellom kommunen og lokalsamfunnene, i den forstand at kommunen som sekretariat for ordningen også fungerer som kontaktledd mellom lokale initiativ, prosjekter og henvendelser, og kommunale virksomheter og tjenesteområder. Dagens ordning tilstreber dermed å ivareta to funksjoner, både som en nærdemokratimodell og som et verktøy for samskaping med frivillighet og sivilsamfunn.

<u>Vurdering av foreningsmodellen som alternativ til dagens innretning av modellen</u>
Det fremkommer blant annet av spørreundersøkelsen som er gjennomført, at selv etter mange år med modellen, har hverken kommunen eller lokalsamfunnsutvalgene lyktes godt nok med å gjøre modellen kjent i samfunnet, og det fremstår krevende å mobilisere særlig den yngre generasjonen i lokalsamfunnsutvalgsarbeidet. Det fremstår ikke for kommunedirektøren åpenbare årsaker til dette, men en av flere mulige årsaker kan være at samskaping og dialog med lokalsamfunnene i dag også foregår på mange andre arenaer og skjer også i andre former enn tidligere. Kommunen har eksempelvis både uformell dialog og formelle samarbeidsavtaler med flere både paraplyorganisasjoner og med enkeltaktører, det samarbeides med aktører i lokalsamfunnene gjennom kommunale prosjekter, det skapes lokale møteplasser og aktiviteter gjennom lokalt tilstedeværende tjenester som bibliotek, fritidsklubber, bydelshus, skoler og idrettsanlegg, og det initieres stadig nye prosjekter gjennom eksempelvis kommunens programsatsinger. I alt dette legger kommunedirektøren til grunn et prinsipp om at kommunen først og fremst skal være en tilrettelegger for arenaer og en fødselshjelper for tiltak og aktiviteter. Målet er å mobilisere ressurser i lokalsamfunnene til selv å skape aktiviteter som bidrar til sosial inkludering, integrering og aktivisering i lokalsamfunnet. Det er kommunedirektørens oppfatning at dette skjer, og bør skje, på de arenaer der lokale aktører til enhver tid møtes, og at kommunens rolle i dette bør kunne være dynamisk og situasjonsbestemt. Kommunen har også andre virkemidler for medvirkning og samskaping, som i større grad kan tas i bruk enn i dag. Eksempelvis kan folkevalgte gjennom oppgaveutvalg (utvalg etter kommuneloven § 5-7), der folkevalgte og innbyggere sitter sammen i utvalg, mer aktivt delta sammen med sivilsamfunnet om samskapingen, der hvor det til enhver tid uttrykkes størst behov for dette. Dette kan bidra til at de folkevalgte kan jobbe mer målrettet, komme enda tettere i dialog med innbyggere og dedikerte ressurspersoner, og i enda større grad avstemme forventinger fra lag/foreninger og lokalsamfunnets mer generelle grendeforventninger.

Det er kommunedirektørens vurdering at det er hensiktsmessig for kommunen å fortsatt understøtte frivillige aktører som ivaretar lokaldemokratiet og som er viktige talerør og representanter for lokalsamfunnene. Dette behøver imidlertid ikke betinge en utvalgsmodell

nært knyttet til kommunen, med den administrering det medfører, og de begrensninger det legger for utvalgene i å søke for eksempel andre midler enn fra kommunen. Flere av dagens utvalg har etablerte venneforeninger (som registrerte foreninger) som trolig er opprettet nettopp med mål om å kunne søke midler fra eksterne. Kommunen kan velge å fortsatt ha en søknadsbasert tilskuddsordning for lokalsamfunnsutvalgene, som bidrar til en grunnfinansiering av utvalgenes aktivitet. Kommunen bør da stille et minimum av noen formalkrav til organisasjonene for at de skal kunne søke om kommunale midler.

En utfordring med en slik modell kan imidlertid bli at «alle» i prinsippet kan opprette et «lokalsamfunnsutvalg», samt at også andre frivillige lokalsamfunnsorganisasjoner kan ha beslektede formål, med risiko for at konsolideringen av ett utvalg i hvert lokalsamfunn kan bli krevende å overlate fullt ut til frivilligheten selv.

Dersom kommunen endrer dagens innretning på ordningen, til en modell der utvalgene etableres som frivillige organisasjoner, kan dette medføre at enkelte utvalg blir nedlagt, da det er kommunedirektørens oppfatning at enkelte utvalg er avhengig av kommunens engasjement og «apparat» for å opprettholde et minimum av aktivitet i utvalget. Prinsipielt kan det imidlertid innvendes at engasjementet for et lokalsamfunnsutvalg bør være et anliggende for lokalsamfunnet selv. Dersom det ikke er grunnlag eller ønske om aktivitet, kan det også vokse frem nye eller andre former for engasjement eller organisasjoner som ivaretar lokalsamfunnets interesser.

Kommunedirektøren vil påpeke at mange av dagens lokalsamfunnsutvalg fungerer godt og etter hensikten. Denne saken legges frem basert på bystyrets ønske om å få belyst en alternativ innretning på modellen, med utgangspunkt i at kommunen skal redusere ressursbruk og kostnader til kommunal administrering og forvaltning. Gitt disse forutsetningene, er det kommunedirektørens anbefaling at kommunen i det videre vurderer å frikoble utvalgene fra den formelle bindingen til kommunen, og endres til en foreningsmodell. Dersom bystyret ønsker å gå videre med en slik modell, er det kommunedirektørens anbefaling at bystyret fatter et prinsippvedtak om dette, og at det gjennomføres en høringsprosess der ikke bare dagens lokalsamfunnsutvalg, men også byens øvrige foreningsliv gis muligheter til å komme med tilbakemeldinger på forslaget. Dette sikrer at kommunen kan fange opp utilsiktede eller uante konsekvenser av en slik endring. Etter innspillsrunden fremlegges det en endelig beslutningssak for bystyret.

Kommunedirektøren informerer om at det for tiden pågår omfattende omorganiseringer og omstillingsprosesser i kommunen, og at administrasjonen vil behøve noe tid på å få gjennomført nødvendige høringsprosesser og videre utredningsarbeid. Dette da det for tiden foreligger flere utredningsoppdrag fra bystyret.

SAMMENDRAG AV HØRINGSINNSPILL - FREDRIKSTAD KOMMUNES LOKALSAMFUNNSMODELL

Dok. Nr **Avsender**	**Innhold**
LOKALSAMFUNNSUTVALG	
2013/6466 – 48 Skjærviken lokalsamfunnsutvalg	Skjærviken mener dagens modell bør videreutvikles, og ønsker mer strukturert samarbeid med kommunenes virksomheter. Skolen er en viktig samarbeidspartner. Viktig med økonomisk støtte til lokale tiltak.
2013/6466 – 49 Nabbetorp lokalsamfunnsutvalg	Nabbetorp lokalsamfunnsutvalg ønsker en modell hvor man både har kommunal tilknytning, og samtidig kan være registrert som egen forening med registrering i Brønnøysund.
2013/6466 – 50 Engelsviken lokalsamfunnsutvalg	Engelsviken er positive til frivillig organisasjon med årlig tilskudd, og mener et årlig møte med politikerne bør tilstrebes.
2013/6466 – 51 Torsnes lokalsamfunnsutvalg	Torsnes mener lokalsamfunnsmodellen bør bestå, men at utvalgene endres til en frivillig organisasjon med årlige tilskudd. Fortsatt viktig med en kontaktperson i kommunen som utvalgene kan henvende seg til.
2013/6466 – 52 Begby lokalsamfunnsutvalg	Begby mener dagen modell bør bestå, men inndelingen på utvalgene bør endres dersom skolestruktur endres. Skolen er en viktig samarbeidspartner. Dersom modellen blir endret kan man se nærmere på Asker-modellen. Ny modell må utredes nærmere i nært samarbeid med utvalgene.
2013/6466 – 54 Lisleby lokalsamfunnsutvalg	Lisleby er skeptisk til endring av dagens modell til foreningsmodell. Frykter det vil svekke lokaldemokratiet, redusere muligheter for medvirkning og gjøre det vanskeligere å finansiere lokale tiltak. Foreslår at opprettes et frivillighetsråd eller områdeforum som kan koordinere samarbeidet mellom lokalsamfunn og kommunen. Viktig at samarbeidet med skolen, FAU og lokale foreninger ivaretas i ny modell. Mener en ny modell må sikre demokratiske prinsipper, forutsigbar finansiering og en sterk kobling mellom lokalsamfunnene og kommunen.
2013/6466 – 55 Årum lokalsamfunnsutvalg	Årum mener dagens modell bør bestå. Ved endring til en foreningsmodell, mener de det vil det bli utfordringer i forhold til medvirkning i høringer og i plansaker. Viktig at det årlige tilskuddet består, og at kontaktnettet inn mot kommuneorganisasjonen ikke forsvinner.
2013/6466 – 56 Hauge lokalsamfunnsutvalg	Hauge mener en foreningsmodell kan være en god løsning, men er bekymret for økonomien og mener kommunen må sørge for en grunnstønad til lokalsamfunnsforeningene. Har sett på Asker-modellen, og mener den kan være interessant å utforske, og se om man kan lage en egendesignet «Fredrikstadmodell».
2013/6466 – 59 Trosvik lokalsamfunnsutvalg	Trosvik er negative til endring til foreningsmodell, men er positive til å se om dagens 22 lokalsamfunnsutvalg kan bli færre, men større enheter. Dersom lokalsamfunnsmodellen blir erstattet

	med en foreningsmodell, og der man selv blir avhengig av å skaffe midler til veie, ønsker de ikke å fortsette. Trosvik mener det er en jobb som allerede utføres i de andre foreningene/idrettslagene de i dag er en del av.
2013/6466 – 60 Trara lokalsamfunnsutvalg	Trara mener lokalsamfunnsutvalgene har en viktig rolle som formell stemme i plan- og reguleringsprosesser, og er bekymret for at medvirkning og innflytelse svekkes dersom lokalsamfunnsmodellen erstattes med en foreningsmodell uten samme mandat. Er også bekymret for at en søknadsbasert tilskuddsordning kan forsvinne, og at økonomien blir mer uforutsigbar. De foreslår å opprette et frivillighetsråd eller en tilsvarende struktur for å koordinere samarbeidet mellom lokalsamfunn og kommunen. Viktig at samarbeidet mellom eksisterende lokale aktører som skole, FAU og andre foreninger blir ivaretatt i ny modell.
2013/6466 – 61 Gudeberg lokalsamfunnsutvalg	Gudeberg sier at flertallet av dagens utvalg var positive til en foreningsmodell i vurderingen som skjedde i 2019. Dette var basert på en nær knytning til kommunen med både strategi, retningslinjer og adskilt økonomi. Hvis man skal bygge på en foreningsmodell må man finne grep som oppfyller disse forutsetningene som ligger i gammel modell. Asker kommune har funnet sin løsning på dette. Gudeberg mener dagens lokalsamfunnsutvalg kan være en effektiv gruppe for å utvikle byens lokalsamfunn både administrativt og økonomisk til nytte for kommunen og byens befolkning, der en foreningsmodell vil kunne være besparende når det for eksempel gjelder regnskapsførsel.
2013/6466 – 62 Kråkerøy lokalsamfunnsutvalg	Kråkerøy lokalsamfunnsutvalg tror at styrken til dagens lokalsamfunnsmodell er den formelle relasjonen utvalgene har til kommunen og de kravene kommunen har til hvordan lokalsamfunnene skal involveres i saker som angår lokalsamfunnene. Hvis kommunen velger å fortsette med lokalsamfunnsmodellen håper vi kommunen i større grad vil vektlegge innspill som kommer fra lokalsamfunnene. Dersom kommunen velger en foreningsmodell, vil det ikke være en optimal modell for Kråkerøy som allerede har mange velforeninger og andre foreninger, en "super-forening" for Kråkerøy vil bli meningsløst. Det kan diskuteres og stilles spørsmål ved om dagens organisering av lokalsamfunnene som i hovedsak følger den enkelte skolekrets er en optimal organisering. Kanskje en organisering i forhold til kretsen til hver ungdomsskole vil være mer formålstjenlig og effektiv? Kråkerøy lokalsamfunnsutvalg tror også at mange velforeninger som ønsker å skape litt aktivitet vil savne dagens lokalsamfunn og den enkle tilgangen til de midler lokalsamfunnet deler ut på en ubyråkratisk måte til gode tiltak.
2013/6466 – 63 Torp lokalsamfunnsutvalg	Torp lokalsamfunnsutvalg og Velforeningen Torp Ve & Vel har samordnet sitt svar i denne høringen. Torp er usikre på hva kommunen mener med en foreningsmodell, og mener at kommunen ved å innføre en foreningsmodell ønsker å fjerne nærdemokratimodellen og kun ønsker å forholde seg til foreninger av forskjellige typer og formål. En klar forutsetning for at dette skal lykkes, er at det fremdeles bevilges midler til å holde de gode tiltakene og de gode møteplassene ved like. En forening vil ikke være en del av nærdemokratiet slik som

	lokalsamfunnsutvalget er. Det er viktig at foreningene har en egen kontaktperson i kommunen som hjelper foreningene med å navigere i kommuneadministrasjonen og effektiviserer kommunikasjonen. Modellen med lokalsamfunnsutvalg er en direkte kanal mellom innbyggerne og kommunen. Dette sikrer at innbyggernes stemme blir hørt og blir tatt hensyn til i beslutningsprosesser. Torp har forståelse for at Fredrikstad kommune må prioritere ressursene på en hensiktsmessig måte, men det er viktig at kommunen tilrettelegger for, og stimulerer til lokal frivillighet. Vi mener en foreningsmodell adskilt fra kommuneadministrasjonen ikke vil gi samme engasjement som lokalsamfunnsutvalgene står for i dag. Det er viktig å bevare de positive aspektene ved dagens nærdemokratimodell, for å sikre fortsatt god dialog og samarbeid mellom kommuneadministrasjonen, politikeren og innbyggerne og vi mener det er avgjørende at det finnes midler og dedikert kompetanse til å gjennomføre tiltak for å bygge gode lokalsamfunn.
2013/6466 – 64 Slevik lokalsamfunnsutvalg	Slevik mener at overgangen til en foreningsmodell kan svekke det lokale demokratiet, gjøre finansieringen uforutsigbar og redusere engasjementet i lokalsamfunnene. Lokalsamfunnsutvalgene har en viktig rolle som formelle stemmer i plan- og reguleringsprosesser. Det er bekymring for at medvirkning og innflytelse svekkes dersom lokalsamfunnsutvalgene erstattes med en foreningsmodell uten samme mandat. Overgangen til en søknadsbasert økonomi skaper usikkerhet. Faste overføringer fra kommunen kan forsvinne, og økonomien blir mer uforutsigbar. Slevik etterlyser tydelige retningslinjer for hvordan en foreningsmodell skal fungere, inkludert medlemskap, geografisk inndeling og struktur. Mulig det bør opprettes et frivillighetsråd eller en tilsvarende struktur for å koordinere samarbeidet mellom lokalsamfunn og kommunen, og samarbeid mellom eksisterende lokale aktører som skole. FAU og andre foreninger må ivaretas. Slevik ønsker å understreke at en eventuell ny modell må sikre demokratiske prinsipper, forutsigbar finansiering og en sterk kobling mellom lokalsamfunnene og kommunen.
2013/6466 – 48 Ambjørnrød lokalsamfunnsutvalg	Ambjørnrød mener Fredrikstad kommune bør ta utgangspunkt i det som fungerer i dagens lokalsamfunnsmodell og bygge videre på dette i en eventuell foreningsmodell. Nærdemokrati, forutsigbare midler og tydelige strukturer må sikres for å opprettholde lokalt engasjement. Ved å prioritere dialog, samarbeid og støtte til frivillige initiativer kan kommunen sikre at lokalsamfunnene forblir trygge, inkluderende og velfungerende. Foreningsmodellen må ha klare retningslinjer for medlemskap, geografisk inndeling og mandat. Det bør være mulig å organisere lokale foreninger som talerør for sitt lokalsamfunn. En ny modell må sikre at innbyggere fortsatt har innflytelse over lokale saker gjennom formelle dialogprosesser med kommunen. Kommunen bør legge til rette for samarbeid mellom lokalsamfunnsforeninger gjennom for eksempel et «frivillighetsråd» eller et forum. Kommunen bør opprette en fast tilskuddsordning som sikrer at midler fordeles rettferdig og forutsigbart til alle lokalsamfunn. Det bør være en dedikert kontaktperson i kommunen som tilrettelegger for dialog mellom lokalsamfunnsforeninger og

	kommunale organer og digitale verktøy hvor innbyggerne kan komme med innspill og følge opp lokale saker. Ambjørnrød ønsker møter mellom lokalsamfunnsforeningene, politikere og relevante kommunale avdelinger for å diskutere planer og samarbeid.
Dok. Nr **Avsender**	**Innhold**
INTERESSEORGANISASJONER	
2013/6466 – 53 Kiwanis Club Fredrikstad	Kiwanis er en internasjonal, humanitær organisasjon av frivillige som aktivt arbeider for barn og unge, men gir også støtte til tiltak for funksjonshemmede og eldre. I Fredrikstad er det 25 medlemmer, de fleste over 70 år. Klubben holder til i eget hus på Gressvik. Uansett hvilken modell som velges er det kostnader ved å drive frivillig arbeid. Mange har mulighet til å bidra med tid og kompetanse. Men ofte blir nå spørsmålet stilt på hvor mye må det enkelte medlem dekke selv for å få lov til å være frivillig, og mange aktiviteter krever forberedelse og innkjøp. Dersom det velges å gå fra lokalsamfunnsmodell til foreningsmodell bør summen av midlene fordeles på foreninger som er aktive i kommunen.
2013/6466 – 57 Frivilligsentralene i Fredrikstad	Frivilligsentralene i Fredrikstad mener lokalsamfunnsutvalgene er et viktig ledd i byens demokratiske oppbygging, og at det er verdifullt for demokratiet og de enkelte lokalsamfunn at utvalgene består og får rammevilkår som muliggjør videre drift. Lokalsamfunnene er folkets talerør i saker inn mot kommunal administrasjon og politikk, og styrker demokratiet vårt. En foreningsmodell vil føre til økt administrasjon i form av regnskap og rapportering. Formalkrav må etterleves. I noen tilfeller er det nok en fare for at engasjerte mennesker vil vegre seg for ansvaret som medfølger formalkravene. Økt administrasjon tar tid og fokus fra det folk vil jobbe med og engasjere seg i. Dersom det er tenkt at foreningsmodellen skal være medlemsbasert som medfører kontingent for medlemmene, vil føring av medlemslister kreve tid og administrasjon. Et annet element er samhandling lokalsamfunnene imellom. Slik vi forstår har lokalsamfunnskoordinatorene sørget for å arrangere møter hvor samhandling og informasjonsutveksling har funnet sted. Denne samhandlingen er viktig og bør ivaretas. Kanskje bør det opprettes et frivillighetsråd som bindeledd. Noen frivilligsentraler har et tett og godt samarbeid med enkelte lokalsamfunn, mens andre frivilligsentraler ikke har lykkes i å etablere et slikt samarbeid. Det hadde vært spennende å se på om sentralene kan påta seg en større rolle i forhold til lokalsamfunnsutvalgene. For å få til medvirkning og innbyggerdialog spiller lokalsamfunns-utvalgene en viktig rolle gjennom å være et talerør, svare på høringer og ytre seg i kommunale planer og saker. Opprettholdelse av lokalsamfunnsutvalgene vil således være viktige.
2013/6466 – 58 Engelsviken Velforening	Engelsviken Velforening mener at samarbeid betyr å lytte til hva innbyggerne trenger i sitt lokalsamfunn, derfor må kommunen samle, lytte og inkludere før avgjørelser blir eller er tatt. En lokalsamfunnsmodell bør være en modell hvor alle registrerte lokale lag og foreninger inkluderes. Det er mange velforeninger, noen store og noen små – disse er viktige aktører i et lokalsamfunn. Derfor

	trenger disse lagene og foreningene midler for å drifte og skape levende samfunn. Lokalsamfunns-fondet var et viktig fond som støttet opp om lokale prosjekter. Dersom lokalsamfunnsutvalgene skal fristilles fra kommunen og gjøres om til foreninger, lurer vi på om det er tenkt at utvalgene skal ha et eget organisasjonsnummer, eller om utvalgene skal slås sammen med andre velforeninger eller venneforeningen som er blitt opprettet? Frivillighet er ildsjeler som brenner for lokalsamfunnet og disse kan bidra mye dersom kommunen sørger å bidra med midler til lokalsamfunnet. Vi tror på en selvstendig lokalsamfunnsmodell med et selvstendig styre, og hvor en må søke om midler til prosjekter som er viktige for både kommunen og lokalsamfunnet. I tillegg bør det bevilges faste midler til drift av styret (husleie, servering til møter, reisegodtgjørelse og lignende). Kommunen må selv sørge for å få ut informasjon til innbyggere, ikke via lokalsamfunnsutvalgene, men lokalsamfunnsutvalgene kan sørge for å informere kommunen.

Innsendt: 15.01.2025 10:51

Ref.nr: NMEMJS

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Skjærviken lokalsamfunnsutvalg

Adresse
Tingstedveien 21

Postnr.	Poststed
1655	Sellebakk

Telefonnr.
91519471

E-postadresse
knut-anh@online.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Knut-Andrè

Etternavn
Haugen

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Spørsmål 1: Hvordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo – et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?

Kommunens ansvar i dette arbeidet er avgjørende. Ved å gi økonomisk støtte, sikre en rettferdig fordeling av ressurser og være en tydelig samarbeidspartner for lokalsamfunnsutvalgene, kan Fredrikstad fortsette å være en by preget av trygghet, inkludering og raushet. Fredrikstad kommune og lokalsamfunnsutvalgene har gjennom dagens modell vist hvordan samarbeid kan skape et inkluderende og trygt lokalmiljø. Kommunens aktive rolle er avgjørende fordi:

•Kommunen tar ansvar for å sikre like muligheter for alle lokalsamfunn, uavhengig av deres ressurser.

•Kommunens støtte og tilknytning til utvalgene bidrar til forutsigbarhet og stabilitet, som igjen gir frivillige trygghet til å fokusere på lokale tiltak.

Skjærviken LSU mener at dette ansvaret fortsatt bør ligge hos kommunen, slik at man kan bygge videre på det sterke fundamentet som allerede er etablert.

•Det er viktig å ha vitale lokalsamfunn for å lykkes når det kommer litt røffere tider.

•Tilgang til trygge og åpne møteplasser er avgjørende for å fremme fellesskap og inkludering. Dette inkluderer:

•Vedlikehold og oppgradering av lokale parker, badeplasser, lekeplasser og uteområder.
•Bruk av skoler og andre offentlige bygg som arenaer for kultur- og fritidsaktiviteter.

•Styrke lokalsamfunnsutvalgenes rolle i møteplassutvikling: Gjennom tett samarbeid med kommunen kan lokalsamfunnsutvalgene ta en aktiv rolle i å identifisere behov og bidra til at møteplassene dekker lokale ønsker. Kommunen bør fortsatt ta ansvar for å gi nødvendige midler og støtte til dette arbeidet.
•Arrangere sosiale tiltak: Ved å legge til rette for lavterskeltilbud, som aktivitetsdager, kulturelle arrangementer og idrettsaktiviteter, kan vi skape arenaer som forener lokalsamfunnene og fremmer raushet og inkludering.
•Involvere ungdom: For at Fredrikstad skal være et godt sted å vokse opp, må vi høre på ungdommen. Gjennom ungdomsråd, workshops og lokale prosjekter kan de bidra med ideer som styrker fellesskapet og skaper møteplasser tilpasset deres behov.
Spørsmål 2: Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?
Vi mener at en foreningsmodell vil svekke kommunens ansvar og rolle i lokalsamfunnsutviklingen. Overgangen til en slik modell kan:
•Flytte administrative og økonomiske byrder over på frivillige, som allerede bruker mye tid på å styrke sine lokalsamfunn.
•Redusere likheten mellom lokalsamfunn, da noen vil ha mer ressurser og kompetanse til å drive foreninger enn andre.
•Skape konkurranse mellom LSU og lokale velforeninger.
•En foreningsmodell er avhengig av at det overføres midler fra kommunen.

Vi foreslår heller å videreutvikle dagens modell ved at kommunen tar enda mer ansvar, for eksempel gjennom:
•Økt støtte til opplæring og ressursutvikling for lokalsamfunnsutvalgene.
•Bedre strukturert samarbeid mellom utvalgene og kommunens ulike avdelinger.
Spørsmål 3: Hvordan kan Fredrikstad kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?
For at innbyggerdialogen skal være effektiv, er det avgjørende at kommunen fortsatt har en tydelig og aktiv rolle. Dette kan oppnås ved:
•Styrket lokal tilstedeværelse: Kommunens representanter bør delta regelmessig på møter i lokalsamfunnsutvalgene for å sikre tett samarbeid og rask respons på lokale behov.
•Økt tilgjengelighet: Kommunen kan etablere flere kontaktpunkter for innbyggerne, som åpne møter eller digitale plattformer for dialog.
•Rettferdig ressursfordeling: Kommunen må beholde ansvaret for å sikre at alle lokalsamfunn har like muligheter til å delta i prosesser som påvirker dem.

Spørsmål 4: Har du andre innspill, forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?
•Kommunal støtte: Det er avgjørende at kommunen fortsetter å ta hovedansvaret for økonomisk støtte og organisering av lokalsamfunnsutvalgene. Dette sikrer stabilitet og motvirker ulikhet mellom lokalsamfunn.
•Kompetanseheving: Kommunen kan arrangere kurs og veiledning for frivillige, slik at lokalsamfunnsutvalgene blir enda bedre rustet til å gjennomføre lokale tiltak.
•Samarbeid fremfor løsrivelse: Vi oppfordrer kommunen til å styrke samarbeidet med dagens lokalsamfunnsutvalg i stedet for å løsrive dem. Et sterkt samarbeid mellom kommunen og utvalgene vil gi best resultater for lokalsamfunnene.
•Større samarbeid: Mer samarbeid mellom kommunens etater og lokalsamfunn
•Skolens betydning: Skolene i lokalsamfunnene bør stille med en representant i LSU

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 22.01.2025 08:32

Ref.nr: NXEOVA

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn	Nabbetorp lokalsamfunnsutvalg
Adresse	Wielsgaardsvei 12
Postnr.	1654
Poststed	Sellebakk
Telefonnr.	90154482
E-postadresse	dagflind@online.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Dagfinn
Etternavn	Lindberg

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Svarer på vegne av styret i Nabbetorp LSU

Vi skjønner ikke hvorfor noe som fungerte så bra skal fjernes. Modell hvor lokalsamfunnet var registrert i Brønnøysund.

Nå, 2025 blir et år med overgang til en modell som flere er i mot. Ikke bare pga økonomi, men også at vi i Nabbetorp har "mistet" all kontroll over det flotte anlegget vi har på Skakkeløkka. Kommunen har tatt over, og er nå ansvarlig for vedlikehold blant annet.
Alt vi skal gjøre må godkjennes av en person i Park pga av at kommunen er forsikrings ansvarlig. Det er forståelig, men det må innarbeides og tydliggjøres hva vi kan gjøre pgs av smidighet.

Med det nye forslaget om sammenslåing av andre grupper og foreninger er ingen dum ide' hvor vi etter hvert kaller oss for f.eks Nabbetorp & omegn venneforening.
Da blir vi "enestående" ift drift av Skakkeløkka med mer.

Uten frivilligheten "stopper Norge" heter det. Med det nye forslaget kan fort det vi gjør frivillig bli avskalet og etter hvert borte, mener vi.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 27.01.2025 19:03

Ref.nr: JRGMGP

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Engelsviken lokalsamfunnsutvalg

Adresse
Skolebakken 9

Postnr.	Poststed
1628	Engelsviken

Telefonnr.
92877951

E-postadresse
engelsvikenlokalsamfunn@gmail.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Olav

Etternavn
Wassli

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

1. Viser til svar i pkt. 2 og 3.
   Vi kan bekrefte at lokalsamfunnet i Engelsviken er basert på både trygghet og raushet.

2. For ELSU er videreutviklingen å legge ned utvalget og videreføre dette i vår gamle foreningsmodell, dette i dag under navnet Engelsviken Vekst.
   Denne modellen var det enighet om for en del år siden, da flertallet av LSU var enig om en foreningsmodell. Tidligere kommunedirektør overkjørte dette flertallet og vi fikk da LSU basert på dagens ordning.
3. Lokalsamfunnsforeningen vil da med den nye ordningen bli et frittstående organ, uten tilknytning og forpliktelser for kommunen. Med utgangspunkt i det nye ordningen vil vi at kommunen opprettholder dagens tilskuddsordning.
   Et relativt beskjedent årlig tilskudd som vi har i dag, kan kommunen videreføre uten nevneverdige administrative ressurser. Foreningen vil da etter endt år sende inn en rapport over hva tilskuddet er brukt til.
   Bystyret bør forplikte seg til et årlig møte med den lokale foreningen og innbyggerne i

Engelsviken. Dette vil gi en unik anledning for våre politikere til å ha en god dialog med innbyggerne.

4. For å opprettholde frivilligheten så er en god dialog med de forskjellige etater i kommunen veldig viktig. Dette er vår erfaring fra de forskjellige prosjekter vi har jobbet med i Engelsviken.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 27.01.2025 20:16

Ref.nr: SXNMKB

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.	996692922
Forening/organisasjon	Torsnes lokalsamfunnsutvalg
Adresse	Torsnesveien 222
Postnr.	1634
Poststed	Gamle Fredrikstad
Telefonnr.	95106999
E-postadresse	ottar-w@online.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Ottar
Etternavn	Weel

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

TLSU mener dagens lokalsamfunnsutvalgsmodell skal bestå, men kan endres til organisasjon med eget org.nummer.
De 22 lokalsamfunnsutvalgene skal bestå.
Hvert enkelt lokalsamfunnsutvalg oppretter et organisasjonsnr i Brønnøysundregisteret.
Etter vår oppfatning har lokalsamfunnsutvalget en viktig rolle i fordeling av midler bevilget av Fredrikstad kommune spesielt med tanke på barn og unge. I tillegg kan lokalsamfunnsutvalgene stimulere til fordeling i leg/foreninger med særlig fokus på barn/unge og inkludering.
Det er enklere å fa tatt lokale hensyn gjennom lokalsamfunnets kjennskap til lokalmiljøet.
Dette blir viktigere og viktigere etter hvert som byen vokser.
Det er viktig for driften av lokalsamfunnsutvalgene at det er øremerket en stilling som vi kan henvende oss til på rådhuset. TLSU mener det skal bevilges 50000 kr pr år til det enkelte lokalsamfunnsutvalg.
For å stimulere til gode prosesser og prosjekter i lokalsamfunnene skal Fredrikstad kommune sette av en million kroner som det kan søkes om til gode prosjekter.
Frivilligheten sparer Fredrikstad kommune for mye penger i året, men den er ikke gratis.

TLSU

Ottar Weel, leder

Ronny Fagerås

Arild Larsen

Lene Ulfeng

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 28.01.2025 14:08

Ref.nr: PTVVUC

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Begby lokalsamfunnsutvalg

Adresse
C/o kolstad, rubintunet 32

Postnr.
1639

Poststed
Gamle Fredrikstad

Telefonnr.
93427045

E-postadresse
h-j-k@online.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Helge Johannes

Etternavn
Kolstad

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Begby lokalsamfunnsutvalg har behandlet høringen om kommunens lokalsamfunnsutvalg på møte 20.1.25 og har hatt elektronisk kontakt med medlemmene til nedenforstående uttalelse er enstemmig vedtatt. Vi har følgende bemerkninger:

Spørsmål 1: Raushet, trygghet og inkludering

Fredrikstad er et samfunn på flere nivåer: Vi er en større by, vi har bydeler bestemt av tidligere kommunegrenser, sognegrenser og skolekretser, og vi har nære nabolag. Vi er opptatte av at disse nivåene henger godt sammen, og at dette avspeiles både i infrastruktur, handlemuligheter, foreningsliv, lekemiljøer og nær natur.
-Det aller nærmeste lokalsamfunnet er arena for velforeninger, borettslag, lokale idrettslag og andre foreninger. Her er det stort sett bare privat og frivillig organisering.
-Det neste nivået er skolekretsene. I byens utkanter, der skolene er små, kan skolen være del av det nære lokalsamfunnet. Men dette gjelder ikke over alt. Større og mer tettbefolkede skolekretser griper over mange slike nære lokalsamfunn, men har den utvilsomme fordelen av barna kjenner hverandre, og dermed gir mange familier en grad av samhørighet på tvers av nabolag. Det er på dette nivået lokalsamfunnsmodellen hører hjemme. Begby

lokalsamfunnsutvalg arbeider nært sammen med skolen. Vår oppgave er å følge med på alle de strukturelle forholdene som gjør at Begbysamfunnet henger sammen: Gater og veier, friluftsområder, samlingssteder, lekearealer, kollektivtilbud, handlemuligheter osv. Vi skal legge til rette for aktiviteter og samlinger som kan bidra til felleskap og trygt miljø. På Begby er det et lappeteppe av velforeninger, borettslag o.l. som ivaretar de helt nære områdene. Vi har forsøkt å kartlegge omfanget av dette, og arbeider med en liste over slike tiltak og ordninger i våre nærområder. Vår oppgave er å få til et felleskap som griper over alle disse.

Vi vil også peke på at vi ser et stort behov for å bygge identitet med hele kommunen. Vi opplever at folk ofte flytter mellom bydelene. Mange som bor på Begby er forholdsvis nye her hos oss, og kan ha sterk tilknytning til andre bydeler eller helt andre steder der de har vokst opp. Vi ser en stor og vanskelig oppgave i å få folk til å knytte seg både til det helt nære, og til det som er litt større. Trygghet og inkludering forutsetter at vi blir kjent med og omgås hverandre, ikke bare mens vi har barn på skolen, men gjennom hele livet.
-Vi har spesielt vanskelige oppgaver i å finne attraktive tiltak for unge, slik at de ikke behøver å pendle til sentrum eller helt andre steder i fritiden.
-Likedan er det viktig at voksne og eldre mennesker kan finne gode tilknytningspunkter lokalt. I noen bydeler er det veletablert foreningsliv og mange muligheter for dette. Det gjelder i liten grad på Begby, der det må skapes på nytt.

Spørsmål 2: Lokalsamfunnsmodell og foreningsmodell

Vi er ikke begeistret for ideen om å forlate tilknytningen til kommunen. En foreningsmodell faller mellom mange stoler. Vi skal ikke konkurrere med velforeningene, og vi vil gjerne omfatte hele befolkningen, og ikke bare noen få som løser medlemskap. Når vi tar tak i infrastruktur og større kommunale tiltak, er vi avhengige av nær og velinformert kontakt med kommunen. Av helt vesentlig betydning er kontakten med skolen.
Men dagens system er langt fra ideelt. Oppslutningen om årsmøter og valg er ikke imponerende. I deler av kommunen er kontakten med skolene ganske mangelfull.
Vi er heldige som har en 1-10 skole som dekker hele området vårt, som vi har meget nær kontakt med. Men vi ser jo at dette ikke er like naturlig i alle deler av kommunen. Vår oppfatning er at inndelingen bør revurderes, slik at skolestruktur og lokalsamfunnsstruktur faller bedre sammen. Forandres skolestrukturen, må lokalsamfunnsstrukturen forandres tilsvarende.
For å skape et gyldig mandat for et utvalg for hele bydelen, er vi avhengige av at foreninger og helt nære sammenslutninger bidrar til å nominere og rekruttere medlemmer, og følger med på virksomheten. Hos oss har dette fungert periodevis, og spesielt overfor de best organiserte enhetene. Vi ser det som en viktig oppgave å mobilisere bredest mulig før neste periode i vår virksomhet.

Begby ve og vel

Vi har etablert en privat enhet i nær tilknytning til lokalsamfunnsutvalget, nemlig Begby ve og vel. Denne enheten er registrert, har foreningsnummer i registrene i Brønnøysund, og har bankkonto, regnskap og revisjon. Muligheten for å opprettholde en økonomisk virksomhet på siden av lokalsamfunnsutvalget er den egentlige begrunnelsen for denne enheten. Vedtektene henviser i stort sett til lokalsamfunnsutvalget og dets medlemmer, og vil måtte omdannes kraftig dersom den skal stå helt på egne ben. Hvem skal være medlemmer? Hvordan organisere valg og aktiviteter? Hvor tar vi økonomien fra? Skal vi konkurrere med andre frivillige tiltak i bydelen?

Foreningsmodell.

Vi forstår ikke hvordan bystyret kan gjøre vedtak om en «foreningsmodell» før de har drøftet dette med oss, og utredet spørsmålet skikkelig. Men om vi må inn i dette, ønsker vi å se nærmere på den ordningen de har funnet i Asker. Der har de bare åtte enheter i en stor kommune, og baserer seg på et forum for alle slags lokale foreninger og

sammenslutninger i det aktuelle området. Så velges et arbeidsutvalg som har oppgaver som ligner på det våre lokalsamfunnsutvalg gjør. Om slike utvalg skal kunne konsentrere seg om noe større saker som angår hele bydelen, må kommunen gi dem en rolle i viktig saksbehandling som angår infrastruktur og tjenester i bydelen, eventuelt også i fordelingen av kommunale bidrag til frivillig aktivitet. De må ha et visst kommunalt tilskudd som kan tjene som egeninnsats i prosjekter der man søker støtte fra mange hold. Skulle noe slikt innføres i Fredrikstad, bør geografien for lokalsamfunnsenheter revurderes, slik at enhetene blir mer jevnstore. Begby vil eventuelt kunne fortsette med sin geografi. Vi kan omgjøre vår parallellorganisasjon Begby ve og vel, der vi innbyr velforeninger, idrettslag, boligsameier osv. til å utgjøre et medlemsgrunnlag, og foretar valg i et representantskap der disse deltar. Om dette skal bli livskraftig, må kommunen gi disse organene tilskudd og hjelp i kontakten med kommunale organer. Vi tror ikke det vil bli noe å spare på det, men det kan aktualisere medvirkning i kommunal styring fra naturlige bydeler. Dette må i tilfelle utredes grundig, noe vi gjerne vil være med på.

Spørsmål 3: Medvirkning og innbyggerdialog

Kommunen må sørge for gode arenaer for sosial kontakt og drøfting av lokale saker. Vi ser gjerne at det er og blir gode felles anlegg for store idretts- og kulturtiltak for hele byen. Men mye må fortsette å ha lokal tilknytning. Skolesystemene er det alle viktigste. Det må være idrettsanlegg og samlingssteder i alle bydeler, og folk må få beholde sine nabolag også når de blir eldre. Vi ønsker oss en skikkelig debatt om eldreomsorgen som gir gode muligheter for å få nødvendige tjenester nær der folk har bodd. Medvirkning betyr at tiltak og anlegg koples opp mot det nære, at naboene og deres foreninger spørres når det blir endringer og nyanlegg, at disse enheten får hjelp til å organisere viktige aktiviteter selv. Det betyr at politikere og administrasjon har tid og ork til å følge med, til å spørre og å lytte til svar. Hvis lokalsamfunnsenheter skal være en del av dette, bør kommunens politiske organer delta, og gjerne være representert. Å ha medarbeidere i kommunen som hjelper til å formidle kontakt og informasjon, er av stor betydning.

Spørsmål 4: Andre innspill

Vi holder oss til det som gjelder vår egen bydel. Her på Begby er vi i ferd med å bygge opp et lokalsamfunn. De fleste som bor her, har flyttet fra andre steder. Vi mangler et naturlig sentrum for sosial aktivitet. Begby idrettslag er det viktigste samlende elementet her, og har hatt stor betydning for følelsen av tilknytning for mange. Skolen er den andre store faktoren. Den har tatt sin oppgave alvorlig og bidratt veldig positivt. Men vi har i mange år ønsket en ny skole som kunne omfatte skikkelige samlingslokaler. Et godt nettverk av stier i skog og mark, utendørs treningsanlegg, parsellhage og eventuell luftegård for hunder bidrar i samme retning. Alt slikt må opprettes og vedlikeholdes, og her må kommunen medvirke meget aktivt.
Vi vil også peke på at det er behov for å styrke østsiden av kommunen. Vi har fått bompenger når vi vil bevege oss omkring i kommunen, men på vår side av elva har vi fortsatt ingen videregående skole, og både tjeneste- og varetilbudet er innskrenket. Lokalsamfunn av denne størrelsen ellers i landet, har mye bredere tilbud.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 29.01.2025 08:37

Ref.nr: THYOFO

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.	985148783
Forening/organisasjon	Kiwanis club fredrikstad
Adresse	Waldemar agers vei 6
Postnr.	1621
Poststed	Gressvik
Telefonnr.	90911035
E-postadresse	leifegiltorp@gmail.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Leif Egil
Etternavn	Torp

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Svar på høring fra Kiwanis Club Fredrikstad.

Til Fredrikstad kommune Fredrikstad 28.01.25

Kiwanis Club Fredrikstad har 25 medlemmer. De fleste medlemmene er over 70 år, noen også over 80. Klubben holder til i eget hus på Gressvik.

Kiwanisidèen er formulert i noe som kalles Kiwanissetningen:
«Kiwanis er en internasjonal, humanitær organisasjon av frivillige som aktivt arbeider for barn og unge.»
Hovedmotto er «Barn først og fremst». Men det står i statuttene at lokalklubbene også kan støtte tiltak overfor ungdom, funksjonshemmede og eldre.

Kiwanis Club Fredrikstad har siden starten i 1967 utført mange aktiviteter i Fredrikstadsamfunnet. Dagens

aktiviterer i tillegg til klubbmøter er mathjelp, lekseverksted, sykkeløp, utdeling av midler etter søknader, utdeling av Kiwanisprisen og juleselskapet på Scandic City Hotel.

Mathjelpen Fredrikstad.
Mat hentes på Matsentralen i Oslo.
Årlig avgift for antall kilo som hentes.
Må ha stor bil og to personer til å hente.
Sortering og utdelig ved hjemkomst krever et visst antall frivillige.
Organisering av dager og informasjon ut til folk.
Opprydding etter matutdeling – kjøre restavfall til Frevar.
Dette krever full dag på to personer pluss et antall frivillige i tillegg for å organisere utdeling.
Det er utdeling av mat to dager pr. måned, en dag på Lisleby og en dag på Sellebakk.
Det kreves lokaler for å gjennomføre dette.
Hentig av frossen mat lokalt.
Det kreves frysere for å oppbevare frossen mat i påvente av utdeling. Krav fra Mattilsynet.

Lekseverksted på Kiwanishuset Gressvik for skolebarn på Gressvik.
Matservering og leksehjelp.
Det stekes pannekaker som barna får når de kommer fra skolen. De som får leksehjelp er elever fra barneskoler på Gressvik trinn 4-7.
Leksehjelp gis av ungdomsskoleelever som har «Innsats for andre» som valgfag. Kiwanismedlemmer med undervisningsgrunn er medhjelpere.

Sykkelløp på Gressvik.
Arrangeres dette en gang i året. Her har klubben hittil fått støtte fra lokalsamfunnsutvalget på Gressvik til å gjennomføre dette.
Sykkelløype.
Grilling og premieutdeling.
Krever forberedelse og folk til å stille på grilling og de enkelte stasjoner.

Utdeling av midler.
Humanitærkomiteen i klubben mottar søknader. Disse gjennomgås og behandles. Mange får økonomisk tilskudd til sitt behov.

Kiwanisprisen.
Het tidligere naboprisen og deles ut hvet år til lag, enkeltperson, organisasjon eller forening som har gjørt en betydelig innsats i sitt nærmiljø. Det deles ut et pengebeøp og en plakett.

Juleselskapet på Scandic City Hotel.
Arrangeres hvert år 24. desember for enslige og familier som ikke har det så greit.
Full middagsservering på Scandic City Hotel med underholdning og utdeling av gaver i regi av Scandic City Hotel, Kiwanis Club Fredrikstad og Fredrikstad Blad.
I tillegg er det hjemkjøring av stor matgave til ca 200 familier.
Alt dekkes av sponsorer og klubben. I tillegg bidrar frivillige til underholdning og gjennomføring.

Spørsmål 1.
Medlemmene i klubben har tid og viktig kunnskap og erfaring som kan komme andre til gode. Å treffes gir økt

innsikt og forståelse. Viktig med overføring av kunnskap. Ved kontakt lærer alle parter noe.

Spørsmå 2.
Uansett hvilken modell som velges er det kostnader ved å drive frivillig arbeid. Mange har mulighet til å bidra med tid og kompetanse. Men ofte blir nå spørsmålet stilt på hvor mye må det enkelte medlem dekke selv for å få lov til å være frivillig. Mange aktiviteter krever forberedelse og innkjøp. Mye blir ikke levert på døra så enkelte medlemmer må bruke bil for å handle og gjøre klart. Det blir over tid mange kilometer kjørt og diverse bompenger. Hvem skal dekke utgifter? Det enkelte medlem? Den aktuelle klubben? Kommunen?
Dersom det velges å gå fra samfunnsutvalgsmodell til foreningsmodell bør summen av midlene fordeles på foreninger som er aktive i kommunen.

Spørsmål 3.
For at kommunen skal ha best mulig oversikt over hva den enkelte klubb eller forening kan bidra med må det være en koordinator i kommunen som har denne oversikten. Politikere og administrasjon bør besøkle frivillige lag og organisasjoner. Da vil de få et best mulig bilde av hva de enkelte kan bidra med. Så er det viktig at bidragsytere blir sett og verdsatt. Det må være et aktivt sekretariat som kan koble klubber og foreninger som kan ha nytte av å samarbeide opp mot hverandre. Viktig at også frivillig arbeid gjøres rasjonelt.

Spørsmål 4.
Mange frivillige klubber og organisajoner utfører oppgaver som nødvendigvis ikke er kommunale oppgaver, men som er mellommenneskelig viktig.
Frivillig arbeid har kostnader. Hvem skal dekke disse? Kommunen? Det enkelte lag eller forening? Det enkelte medlem? Noen medlemmer gjør mye og har dermed større utgifter til dette enn andre. Hva med mottakere av hjelp? Kan noen betale noe?
Hvilke krav er det lov eller mulig å stille til mottakere av ulike tiltak?
Førsthjelp eller hjelp til selvhjelp?

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 28.01.2025 17:47

Ref.nr: DLRQPD

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn	Lisleby lsu
Adresse	
Postnr.	1619
Poststed	Fredrikstad
Telefonnr.	94082676
E-postadresse	lisleby.lsu@outlook.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Bjørn Sigurd
Etternavn	Røang

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

1. Hvordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo – et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?

Ha verktøy / organer som tar vare på helheten i sine lokalsamfunn, samt et samlet råd / forum som kan gi innspill til politiske beslutninger som omhandler frivilligheten. Tilskudd til drift og prosjekter. Når snakker alle rådene sammen - hva gjør man for byen???
Mao samle ulike rep fra alle rådene - Speiderrådet,, Musikkrådet, Frid, Eldrerådet, Fredrikstad Aktivitetsrådet, ungdomsrådet, Råd for funksjonsnedsettelse for å nevne noen.

2. Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?
3. Hvordan kan Fredrikstad kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?

Vi svarer disse 2 spm under ett. Vedlegget underbygger våre svar.

Betydningen av medvirkning og demokrati

- Lokalsamfunnsutvalgene har en viktig rolle som formelle stemmer i plan- og reguleringsprosesser og politiske beslutninger.
- Det er bekymring for at medvirkning og innflytelse svekkes dersom LSU erstattes med en foreningsmodell uten samme mandat.
- Vi ønsker å opprettholde en struktur som sikrer lokalsamfunnene innflytelse over kommunale beslutninger.

Finansiering og ressurser
- Overgangen til en søknadsbasert økonomi skaper usikkerhet. Faste overføringer fra kommunen kan forsvinne, og økonomien blir mer uforutsigbar.
- Det ble uttrykt behov for «små midler» til lokale aktiviteter, noe som var enklere å administrere i dagens modell som noen søknadsbaserte tilskuddsordninger samt påfyll av lokalsamfunnsfondet.
- Flere LSU påpeker at frivillige ikke ønsker å ta over kommunens ansvar, som vedlikehold av kommunale arealer / bygg, uten kompensasjon. Rydde på kommunale områder / areal for nevne noe.

Organisering av en ny modell
- Vi etterlyser tydelige retningslinjer for hvordan en foreningsmodell skal fungere, inkludert medlemskap, geografisk inndeling og struktur.
- Det er forslag om å opprette et frivillighetsråd, områdeforum eller en tilsvarende struktur for å koordinere samarbeidet mellom lokalsamfunn og kommunen. Hva tenker dere ?
- Samarbeid mellom eksisterende lokale aktører som skole, FAU og andre foreninger må ivaretas, men det er uklart hvordan dette vil fungere i en ny modell.

Behovet for dialog med politikerne
- Vi ønsker direkte dialog med politikerne for å forstå intensjonene bak endringene og påvirke prosessen.
- Det ble foreslått å arrangere møter mellom LSU-lederne og kommunens politiske ledelse for å utveksle synspunkter.

Bekymring for tap av lokalkunnskap og engasjement
- LSU har verdifull lokalkunnskap som er vanskelig å erstatte.
- Overgangen til en foreningsmodell kan svekke engasjementet og føre til fragmentering, spesielt hvis økonomien blir vanskelig å administrere.

Konklusjon
Vi og deltakerne i dialogmøtene er gjennomgående skeptiske til forslaget om å erstatte dagens LSU med en foreningsmodell. De frykter at dette vil svekke lokaldemokratiet, redusere muligheten for medvirkning og gjøre det vanskeligere å finansiere lokale tiltak. For å unngå tap av lokalkunnskap og engasjement, etterlyses en tydeligere plan fra kommunen og mer dialog med politikerne. Vi understreker at en eventuell ny modell må sikre demokratiske prinsipper, forutsigbar finansiering og en sterk kobling mellom lokalsamfunnene og kommunen.

4. Har du andre innspill, forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?

Ja mer midler til frivilligheten.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon
Lokalsamfunnsmodellen..docx

Lokalsamfunnsmodellen: En helhetlig og demokratisk tilnærming

Lokalsamfunnsmodellen legger til rette for at innbyggere, frivillige organisasjoner, næringslivet og folkevalgte samarbeider tett i et gitt geografisk område. Denne brede medvirkningen gir mulighet for:

Demokratisk forankring

Beslutningene tas i åpne, transparente prosesser, noe som gir legitimitet og skaper tillit (Dahl, 1998).

Når flere stemmer blir hørt, øker sannsynligheten for at løsningene blir langvarige og godt forankret (Putnam, 1993).

Kontekstspesifikk problemløsing

Ved å ta hensyn til lokale behov, kan tiltakene tilpasses alt fra nærmiljøtiltak til større infrastrukturprosjekter.

Denne fleksibiliteten bidrar til å skape en følelse av eierskap i lokalsamfunnet (Sørensen & Torfing, 2009).

Langsiktig bærekraft

Lokalsamfunnsmodellen fremmer samarbeid mellom befolkning, frivillig sektor og folkevalgte, noe som styrker tilliten innad i lokalsamfunnet (Putnam, 1993).

Å forankre prosjekter i demokratiske organer som kommunestyre eller lokalsamfunnsråd gir bedre kontroll med gjennomføring og oppfølging.

Utfordringer kan være at dette krever tid, ressurser og kompetanse (Fishkin, 2009), særlig i mindre kommuner. Likevel finnes det flere suksesshistorier både i Norge og internasjonalt, der nettopp å investere i bred medvirkning har skapt levedyktige lokalsamfunn (KS, 2021).

Filantropiske initiativer: Et verdifullt supplement

Filantropiske aktører – stiftelser, fond eller private givere – kan ofte tilføre midler, nettverk og kompetanse som kompletterer offentlige budsjetter. Eksempler på dette er kulturbygg, idrettsanlegg eller ulike innovasjonsprosjekter (Sparebankstiftelsen DNB, 2020; Kavlifondet, 2022). Særlig i Fredrikstad har slike bidrag støttet oppgradering av byrom og kulturarenaer (Fredrikstad kommune, 2020–2022).

Fordeler

Kapitaltilførsel: Filantropi kan realisere prosjekter kommunen selv ikke har midler til (Anheier & Leat, 2006).

Kompetanse og nettverk: Mange stiftelser tilbyr rådgivning og prosjektledelse (Fung, 2004).

Innovasjon: Pilotprosjekter finansiert av private kan gi nytenkning på områder der det offentlige er mer risikosky (Tompkins-Stange, 2016).

Mulige spenninger

Maktbalanse: Filantropen har ofte egne prioriteringer og kan bli premissleverandør (Eikenberry & Kluver, 2004).

Demokratisk legitimitet: Aktører uten folkevalgt mandat har ingen formell forpliktelse overfor lokalsamfunnet, noe som kan føre til svak forankring (Fleishman, 2007).

Avhengighet: Langsiktighet er ikke alltid garantert, da filantropiske midler kan forsvinne om giverens strategi endres.

Når filantropien fungerer som et **supplement** til et allerede robust lokaldemokrati, kan resultatet bli svært positivt. På sitt beste styrker filantropi den lokale kapasiteten til å iverksette nye tiltak som ellers ville forblitt uprøvd (Bylivsenteret, 2019).

Lokale lag og foreninger: Et alternativ til lokalsamfunnsmodellen?

Enkelte kommuner ønsker å kanalisere både offentlige og filantropiske midler gjennom etablerte idrettslag, kulturelle foreninger eller frivillige organisasjoner, i stedet for å organisere bredere lokalråd eller nabolagsmøter. Denne tilnærmingen kan være rask og effektiv (mindre byråkrati), men innebærer også mulige begrensninger:

Fordeler

Rask og målrettet støtte: Midler kan tildeles direkte til allerede velfungerende foreninger (Eikenberry, 2009).

Lavere administrasjon: Kommunen unngår å opprette nye råd eller gjennomføre omfattende medvirkningsprosesser.

Ulemper

Begrenset helhetsperspektiv: Mange organisasjoner arbeider innen hvert sitt felt, og man mister en overordnet arena for planlegging (Pierre & Peters, 2000).

Demokratisk underskudd: Innbyggere som ikke er tilknyttet foreninger, får mindre innflytelse.

Overlapper og tomrom: Uten et bredt samordningsorgan kan noen områder få mye støtte, mens andre forblir uadressert.

Situasjonen i Fredrikstad: Filantropi, lokaldemokrati og fremtidige muligheter

I Fredrikstad – som i andre norske kommuner – har ulike politiske flertall lagt varierende vekt på hhv. lokalsamfunnsmodellen og samarbeid med næringsliv eller filantropiske stiftelser (Fredrikstad kommune, 2017–2023). Spørsmålet er hvordan man best sikrer at de eksterne bidragene forankres i **lokale prioriteringer** og en langsiktig plan, slik at midlene faktisk styrker, og ikke svekker, lokaldemokratiet.

På sitt beste:

Filantropiske initiativer komplementerer offentlige resurser og løfter frem nye idéer.

Lokalsamfunnet tar eierskap til prosjektene, og reelle beslutninger fattes i folkevalgte organer eller åpne råd.

På sitt verste:

Filantropiske midler brukes som en erstatning for kommunalt engasjement, og skaper avhengighet fremfor empowerment.

Innbyggere som ikke deltar i foreninger eller som ikke faller inn under giverens prioriteringer, mister en viktig arena for påvirkning.

Balansert tilnærming og veien videre

Fredrikstad illustrerer hvordan ulike politiske flertall og eksterne krefter påvirker lokaldemokratiet. En god balanse mellom lokalsamfunnsmodellen og filantropi gir varige resultater som ivaretar innbyggernes interesser.

En **balansert tilnærming** kan innebære at kommunen utvikler kanaler for bred medvirkning – inspirert av lokalsamfunnsmodellen – samtidig som man opprettholder en aktiv dialog med filantropiske aktører og lokale lag og foreninger. Dette kan skje ved:

Tydelig forankring: Alle eksterne midler bør knyttes til vedtatte planer i kommunestyret eller i lokalråd, slik at formål og gjennomføring ligger åpent for diskusjon (Stortingsmelding nr. 22 (2015–2016)).

Flerpartssamarbeid: Kommunen, filantropen, foreningene og innbyggerne diskuterer sammen hva som er de viktigste satsingsområdene, og hvordan midlene skal brukes.

Oppfølging og evaluering: Regelmessig rapportering og folkemøter sikrer at innbyggerne kan se resultater, stille spørsmål og foreslå justeringer (KS, 2021).

Et slikt samarbeid fremmer en **positiv utvikling** der lokaldemokratiet styrkes av eksterne bidrag, samtidig som lokalsamfunnet beholder kontroll over egne prioriteringer.

På vegne av Lisleby Lokalsamfunnsutvalg

Bjørn S. Røang

Leder

Kilder

I tillegg til de oppførte kildene kan disse ressursene gi ytterligere innsikt i lokaldemokratiet og samspillet med filantropi:

Harvey, D. (2012). *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution*. Verso.

Diskuterer hvordan byutvikling kan styres nedenfra gjennom deltakende strukturer.

Salamon, L.M. (2014). *New Frontiers of Philanthropy*. Oxford University Press.

Utforsker filantropiens nye finansieringsformer og muligheter for offentlig-privat samarbeid.

Lokal og regionalforvaltning (NOU-er)

Løpende offentlig utredninger gir oppdatert informasjon om norske erfaringer med lokaldemokrati og styringsmodeller.

Referanser (utvalg)

Anheier, H.K. & Leat, D. (2006). *Creative Philanthropy: Toward a New Philanthropy for the Twenty-First Century*. Routledge.

Bylivsenteret (2019). *Eksempelsamling: Oppgradering av offentlige rom*. Oslo: Norsk design- og arkitektursenter.

Chadwick, A. (2006). *Internet Politics: States, Citizens, and New Communication Technologies*. Oxford University Press.

Cohen, J.L. & Arato, A. (1992). *Civil Society and Political Theory*. MIT Press.

Dahl, R.A. (1998). *On Democracy*. Yale University Press.

Eikenberry, A. M. (2009). *Giving Circles: Philanthropy, Voluntary Association, and Democracy*. Indiana University Press.

Eikenberry, A.M. & Kluver, J.D. (2004). *The Marketization of the Nonprofit Sector: Civil Society at Risk?* Public Administration Review, 64(2), 132–140.

Fishkin, J. S. (2009). *When the People Speak: Deliberative Democracy and Public Consultation*. Oxford University Press.

Fleishman, J.L. (2007). *The Foundation: A Great American Secret—How Private Wealth Is Changing the World*. PublicAffairs.

Fung, A. (2004). *Empowered Participation: Reinventing Urban Democracy*. Princeton University Press.

Held, D. (2006). *Models of Democracy* (3. utg.). Stanford University Press.

Kavlifondet (2022). Årsrapport/Kavlifondets prosjekter. Tilgjengelig via kavlifondet.no

KS (2021). *Ressursbank for lokaldemokrati og medvirkning*. Tilgjengelig via ks.no

Pierre, J. & Peters, B.G. (2000). *Governance, Politics and the State*. Macmillan Press.

Petras, J. (1999). *NGOs: In the service of imperialism*. Journal of Contemporary Asia, 29(4), 429–440.

Putnam, R. D. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton University Press.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.

Smith, G. (2009). *Democratic Innovations: Designing Institutions for Citizen Participation*. Cambridge University Press.

Sørensen, E. & Torfing, J. (2009). *Making Governance Networks Effective and Democratic Through Metagovernance*. Public Administration, 87(2), 234–258.

Sparebankstiftelsen DNB (2020). Årsrapport/Prosjektrapporter. Tilgjengelig via sparebankstiftelsen.no

Stortingsmelding nr. 22 (2015–2016). *Kommuneproposisjonen 2017*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Tompkins-Stange, M. (2016). *Policy Patrons: Philanthropy, Education Reform, and the Politics of Influence*. Harvard Education Press.

Fredrikstad kommune (2020–2022): Lokale utviklingsprosjekter og politiske dokumenter (årsrapporter, saksfremlegg fra formannskap og kommunestyre).

Kommuneloven (Lov om kommuner og fylkeskommuner, LOV-2018-06-22-83) og tilhørende forskrifter.

Innsendt: 29.01.2025 23:12

Ref.nr: YRMBMC

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Årum lokalsamfunnsutvalg

Adresse
Gjenveien 3

Postnr.	Poststed
1659	Torp

Telefonnr.
91583373

E-postadresse
johaar@aarumostre.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
John Olav

Etternavn
Aarum

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar
Se vedlegg for vårt høringssvar.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon
Høring lokalsamfunnsmodellen..pdf

Høring om lokalsamfunnsmodellen. Januar 2025.

1. **Hvordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo- et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?**
   - LSU, med dens agenda har vært og er et godt talerør inn mot sentrale myndigheter i kommunen. Ved å redusere store deler av LSU sin funksjon, ved eksempelvis fjerne midler til fordeling, står dette organet i fare for å forsvinne. Konsekvensen er tap av kontakt med lokalsamfunnene og idrettslag/foreninger.
   - Fredrikstad kommune sin boligstruktur er i stor grad basert på mindre lokalsamfunn rundt om. Til tross for en politisk ønsket, og faktisk vekst i bykjernen siste 15 årene, da med leilighetsbygg, er det den spredte bebyggelsen og de små lokalsamfunnene som er strukturen i kommunen. I disse lokalsamfunnene har den lokale skolen gjennom alle år stått veldig sterkt. Med andre ord, skolene er navet i lokalsamfunnet. Uten en sterk lokal skolestruktur forvitrer samlingspunktet og den røde tråden.
     Vi mener starten på et godt lokalsamfunn er en trygg, stabil og god barne-ungdomsskolestruktur. I praksis betyr dette å starte med å ta vare på eksisterende struktur, da denne er bygd rundt tettstedene. Skolen må videre sikres nok ressurser til å skape inkludering og samhold, samt være aktivitetsfremmende. Men, dette krever ressurser.
     Styrt aktivitet i fritid og helger er som vi kjenner viktige momenter for å skape gode holdninger, godt samhold og unngå utenforskap blant de unge. Manglende aktivitet har ofte lett for å medføre gruppedannelser som kjeder seg og dermed ofte finner på uønskede handlinger.
     Styrt aktivitet krever ildsjeler og nok engasjerte foreldre. Det er ofte ildsjelene som må dra lasset, og de finnes dersom man gir dem litt plass. Kommunen kan med små grep gi disse menneskene verktøyene til å dra lasset, gjerne gjennom tilgang til gymsaler, klasserom og tilsvarende uten at det må koste penger.
     Dagens modell med lokalsamfunnsutvalg har så langt vært svært positiv for vårt område. Vi sikrer at alle foreninger og skolen er deltagende i LSU og de penger som tildeles fra kommunen vil vi mene at benyttes på en slik måte at verdien kan ganges opp mange ganger. Dagens løsning, hvor alle organisasjoner er representert, kjenner til status og vet hvor skoen trykker mest. Det betyr at man kanskje sikrer gjennomføring av «barneidrett» det året, eller får kjøpt inn det utstyret speideren ikke helt klarte selv. Eller, enda bedre får man gjennomført de dugnadene hvor man manglet penger til utstyr som maling og lignende, men får tilbake gratis arbeidskraft for vesentlig større verdier.
     Små tiltak og må ressurser kan skape så enormt mye om man får engasjert folk. Men, det krever et felles ønske fra både kommune og befolkning. Videre krever det tillit fra alle parter.
     Lokale eksempler hos oss er vedlikehold av stier over privat mark og vedlikehold av gapahuker og sitteplasser både på offentlig og privat mark, som benyttes av allmennheten. Dette er saker det offentlige ikke selv ville eller kunne ordnet med, men som et samlet LSU har klart fordi man har den felles drivkraft og noen få økonomiske midler. Disse tiltak betaler seg mange ganger og skaper den trygghet og samhold i området.

2. **Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?**
   - Kommunen presenterer her en mulighet for foreningsmodell, men sier ingenting om innhold og agenda. I det øyeblikket de økonomiske midler fjernes er 50% av agendaen fjernet, mister vi lokalsamfunnskontaktene hos kommunen fjernes resterende del.
   - Årum LSU har vansker med å se denne modellen som positiv. Det er få mennesker å ta av i et lite lokalsamfunn som Årum, og uten en «pålagt» modell er vi redd systemet ikke blir drivbart. Dagens modell gir oss informasjon og på mange måter pålegger oss å besvare høringer og andre saker kommunen kommer med. Slikt kan være vanskelig å få med og oppfatte i en situasjon der man kun er en «velforening» uten spesiell kontakt med kommunen, og uten sikkerhet knyttet til at vi har alle lag og foreninger med.
     Vi må anta at lokalsamfunnskontaktene i kommunen i stor grad blir borte dersom det går over til en foreningsmodell. Vi forstår at kommunen vil og må spare penger, men dette er ressurser som genererer så mye mer for befolkningen enn de kroner som benyttes til lønn.
     Eneste fordel vi kan se ved en foreningsmodell er at man da vil kunne søke på midler via stiftelser og lignende. Men, slik det fungerer i dag, gjøres dette gjennom de enkelte lag og foreninger allikevel, og er kanskje ikke noe et lokalsamfunnsutvalg skal gjøre.

3. **Hvordan kan Fredrikstad kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?**
   - Gjennom å ha faste kontaktpersoner, slik dagens løsning er. På den måten kjenner lokalsamfunnskontakten det enkelte lokalsamfunn sine utfordringer og problemstillinger.
   - Ved fjerning av en fungerende modell og faste kontakter, mister man den kontakten som er nødvendig for å få gode innspill og tilbakemeldinger. For å drive denne kontakten på «tilfeldige frivillige» kreves det ressurspersoner utover det man normalt kan forvente og kontakten blir tilfeldig.
   - Det oppleves her som om kommunen planlegger å legge ned en strukturert modell og etablerer en ad hoc strategi i en spareprosess.

4. **Andre innspill, forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?**
   - .....

Innsendt: 30.01.2025 10:35

Ref.nr: ZRWDIK

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Hauge lokalsamfunnsutvalg

Adresse
Hans nielsen hauges vei 40

Postnr.	Poststed
1661	Rolvsøy

Telefonnr.
90896980

E-postadresse
kjell.hauge@online.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Kjell Steinar

Etternavn
Hauge

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar
Se vedlegg

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon
2025.01.29, høring redigert.docx

Fredrikstad kommune har besluttet å erstatte dagens lokalsamfunnsutvalg (LSU) med en ny foreningsbasert modell innen 2026. I dialogmøter ble representanter fra ulike lokalsamfunnsutvalg samlet for å diskutere konsekvensene av denne endringen, med særlig fokus på medvirkning, finansiering og fremtidig organisering. Hovedbekymringen er at overgangen kan svekke det lokale demokratiet, gjøre finansieringen uforutsigbar og redusere engasjementet i lokalsamfunnene.

Hauge Lokalsamfunnsutvalg er sammensatt av medlemmer fra lag, foreninger, skole, næringsliv og lokale ildsjeler. Utvalget ser at en foreningsmodell kan være en løsning, og har allerede tatt grep for å tilpasse oss dette.

Utvalget vil forankre behovet for endring ved å peke på behovet for en reduksjon av den administrative kommunale byrden, der ressurser til koordinasjon kan trappes betydelig ned der løsninger kan kanaliseres til servicetorget.

Dimensjoneringen av bistand kan reduseres, og utvalgenes autonomi kan utvikles positivt. Vi kan også se at kommunalt ansvar for bilagshåndtering og forvaltning nå legger beslag på betydelige ressurser.

Vi vil gi uttrykk for usikkerhet om hvorvidt en endring vil ha innvirkning på lokalt engasjement. Vi ser at frivillighet er i endring ved at prosjektbidrag er større en permanent innsats. Dette må vi ta inn over oss og møte konstruktivt.

Det vil oppstå krav om å etablere juridisk og organisatorisk rammeverk

- Definere en formell struktur: En foreningsmodell krever vedtekter som beskriver formål, medlemskap, styresammensetning og beslutningsprosesser. Hauge Lokalsamfunnsutvalg ser positivt på en foreningsstruktur og har etablert en forening.

- Juridisk status: Registrer foreningen som en ideell organisasjon i tråd med nasjonale lover og reguleringer. Kommunen må søke løsninger som gir anledning til å gi lokalsamfunnsforeningen grunntilskudd uten at det kommer etter en søknad.

Man kan se for seg at dersom lokalsamfunnsutvalget skulle søke på midler til alle tilskudd man selv formidler til ulike formål ville bety en saksbehandlingsmengde i kommunen som vil være ressurkrevende og kostbar.

Hauge LSU ser muligheter i en foreningsmodell. Vi ser at frivillighet har en viktig funksjon fordi "Kommunen kan ikke fikse alt". Samtidig er modeller og ordninger som stimulerer til frivillighet avgjørende for suksess. Vi har sett på «Asker-modellen» som interessant. En egendesignet «Fredrikstadmodell» må være målsettingen for kommunen som var tross alt har vært pionerer på medvirkning i Norge.

Høringsspørsmål

1. Hvordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo – et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?

Hauge LSU har kontinuerlig fokus på dette og gjør tiltak som fremmer dette. Vi ser at dette er et overveldende spørsmål som går langt ut over det som dreier seg om foreningsmodell for lokalsamfunnsutvalgene.

2. Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?

Vi peker på dette i det vi har anført over, og som for oss blir hovedingrediensen i vår uttalelse.

3. Hvordan kan Fredrikstad Kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?

Det kan gjøres i dialogmøter med lokalsamfunnsutvalgene, administrasjonen og politikere. Disse møtene må tilfredsstille utvalgenes behov for kontakt og relevant informasjon.

4. Har du andre innspill, forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?

Et stort og viktig spørsmål som det kan være tema i en annen sammenheng enn i denne høringsuttalelsen.

Innsendt: 30.01.2025 14:34

Ref.nr: LNCMUO

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.	977372763
Forening/organisasjon	Frivilligsentralene i fredrikstad
Adresse	Farmannsgate 17
Postnr.	1607
Poststed	Fredrikstad
Telefonnr.	90993815
E-postadresse	post@fredrikstadsentrum.frivilligsentral.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Inger Marie
Etternavn	Solgård

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

HØRINGSINNSPILL LOKALSAMFUNN 2025

1.Hvordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo – et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?

Raushet, trygghet og inkludering fordrer slik vi ser det arenaer og møteplasser hvor samhandling mellom mennesker muliggjøres. Åpne møteplasser og aktiviteter som samler folk på tvers av alder, kultur og bakgrunn. Vi tenker det er viktig at det er personer til stede som kan ivareta kontinuitet og skape rammer for god samhandling.
For at alle skal inkluderes og at aktivitetene skal være tilgjengelig for alle tenker vi at de bør ligge ute i lokalsamfunnene og favne uansett økonomi, funksjonsevne eller språkferdigheter. Noen ganger må man nok ta veien om språkopplæring eller tilrettelagte aktiviteter for enkeltgrupper, men målet må være å skape samhandling på tvers på sikt.
Vi har en formening om at det er lokalsamfunnene selv, dvs folk som bor der, som må definere hvilke behov og

aktiviteter som er ønskelige og dermed bærekraftige. Det er de som har skoa på som kjenner hvor det gnager. Initiativer må fanges opp og hjelpes ut i verden, samtidig som «eierskapet» til initiativet ikke forringes.
Videre mener vi at frivillige er en uvurderlig ressurs som kan bidra til å opprettholde aktivitet og også skape et varmt lokalsamfunn gjennom sitt engasjement. Det må være lett for frivillige å engasjere seg, og de må få opplæring, støtte og anerkjennelse for sitt bidrag. Frivilligheten må organiseres og kvalitetssikres og ha egnede lokaler som innbyr til aktivitet og et godt miljø.
Samarbeid mellom lokale frivillige organisasjoner og mellom organisasjonene og offentlige virksomheter blir slik vi ser det viktig. Et godt samarbeid organisasjonene imellom vil kunne forhindre at tilbud og aktivitet kolliderer og at flere skaper aktivitet som kommer i konkurranse med allerede eksisterende tilbud. Samarbeid mellom flere organisasjoner vil også kunne bidra til at aktivitetene vil bli mer robuste og ha flere ressurser å spille på.
Knapphet på ressurser (økonomisk og menneskelig) vil kunne føre til konkurranse organisasjonene imellom, at alle må vokte sitt
Frivilligsentralene har lokal tilhørighet og kan spille en rolle i et tettere samarbeid mellom organisasjonene.

2.Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?

Vi tenker at vi mangler informasjon og kunnskap for å mene noe fullgodt om dette spørsmålet. Men utfra det vi vet tenker vi at lokalsamfunnsutvalgene er et viktig ledd i byens demokratiske oppbygging, og at det er verdifullt for demokratiet og de enkelte lokalsamfunn at utvalgene består og får rammevilkår som muliggjør videre drift. Lokalsamfunnene er folkets talerør i saker inn mot kommunal administrasjon og politikk, og styrker demokratiet vårt.
Det er lett å tenke at en foreningsmodell kan føre til økt administrasjon i form av regnskap, rapportering osv. Formalkrav må etterleves. I noen tilfeller er det nok en fare for at engasjerte mennesker vil vegre seg for ansvaret som medfølger formalkravene. Økt administrasjon tar tid og fokus fra det folk vil jobbe med og engasjere seg i.
Vi vet ikke om det er tenkt at foreningsmodellen skal være medlemsbasert og medføre kontingent for medlemmene. Men føring av medlemslister osv vil også kreve tid og administrasjon. Vi tenker at ledelse og støttefunksjoner fra kommunen uansett vil være hjelpsomt for at lokalsamfunnsutvalgene skal fungere best mulig.
Et annet element er samhandling lokalsamfunnene imellom. Slik vi forstår har lokalsamfunnskoordinatorene sørget for å arrangere møter hvor samhandling og informasjonsutveksling har funnet sted. Vi tenker at denne samhandlingen er viktig og må ivaretas. Om dette bør gjøre av kommunen, eller gjennom en lokalsamfunnsutvalgparaply, vites ikke. Kanskje et frivillighetsråd som bindeledd?
Noen frivilligsentraler har et tett og godt samarbeid med enkelte lokalsamfunn, mens andre frivilligsentraler har ikke lykkes i å etablere et slikt samarbeid. Det hadde vært spennende å se på om sentralene kan påta seg en større rolle i forhold til lokalsamfunnsutvalgene.

3.Hvordan kan Fredrikstad kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?

For å få til medvirkning og innbyggerdialog tenker vi at lokalsamfunnsutvalgene spiller en viktig rolle gjennom å være et talerør, svare på høringer og ytre seg i kommunale planer og saker. Opprettholdelse av lokalsamfunnsutvalgene vil således være viktige.
Et annet viktig moment vil være å skape arenaer hvor enkeltpersoner og foreninger kan komme i kontakt med «øvrigheta» og komme med sine innspill. Eksempler på dette kan være:
Åpne møter med politikere
Flytte politisk og administrativ møtevirksomhet ut i lokalsamfunnene (hos foreninger mm) og sette av tid til å høre ut virksomheten
Besøke foreninger og virksomheter, bli kjent med det som foregår og lytte til innspill
Uansett vil det aller viktigste være at innspill som kommer tas imot med respekt og at politikere og administrasjon setter seg inn i de enkelte organisasjoners arbeid, rammevilkår og ideologi.

4.Har du andre innspill, forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?

Frie midler, gode rammevilkår, ivaretakelse av lokalt engasjement og organisering og ivaretakelse av frivillige er viktige stikkord for å styrke frivillighetsarbeidet. Vi tenker at lokal tilhørighet og tilstedeværelse sikrer lokal deltakelse og at folk som er dårlige til bens, mangler transport eller har funksjonsvariasjoner kan delta. Lokal tilstedeværelse senker terskelen for deltakelse.
Som tidligere nevnt tenker vi at lokal tilstedeværelse gjør det lettere å fange opp behov i lokalsamfunnet og å skape åpne møteplasser med aktiviteter som språktrening, matlagingskurs eller hobbygrupper. Møteplassene bør ifølge vårt syn være livssynsnøytrale.
Videre tenker vi at samarbeid mellom skole og organisasjoner bør videreutvikles ved å involvere elever i frivillighetsprosjekter som planting, digital opplæring av eldre, besøk på sykehjem mm.
Dette for å sikre rekruttering av frivillige i framtiden. En god opplevelse i tidlig alder øker som kjent sjansen for fremtidig deltakelse.
Kommunale instanser må forberedes eller opplæres i håndtering av frivillige. En del kommunale instanser er ikke godt nok forberedt på å ta imot frivillig hjelp i sine virksomheter. Frivillige må tas godt imot, sees og anerkjennes for sin innsats. Et miljø som gir frivillige mulighet for mestring og trivsel, blir værende og øker sjansen for ytterligere rekruttering.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 30.01.2025 19:19

Ref.nr: OFVGMM

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.	911662221
Forening/organisasjon	Engelsviken velforening
Adresse	Skolebakken 9
Postnr.	1628
Poststed	Engelsviken
Telefonnr.	46423550
E-postadresse	styret@engelsvikenvel.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Liv
Etternavn	Åsesdatter

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Høringen er kunngjort på kommunens hjemmeside står det, men linken virker ikke - page not found. Det er dumt at hjemmesiden ikke fungerer når fristen er i morgen!!!!

Svarfrist: 31. januar 2025

Men vi hadde heldigvis kopiert høringsspørsmålene på vår egen facebook-side.

Her kommer innspillet fra Engelsviken velforening, jeg var tidligere leder for ELSU og venneforeningen som ble opprettet, da det var mye "styr" med foreningsmodellen.

Høringsspørsmål

1. Hvordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo – et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?

Svar:

Et lokalsamfunn preges av raushet, trygghet og inkludering dersom kommunen samarbeider med frivillige personer i lag og foreninger. Samarbeid betyr å lytte til hva innbyggerne trenger i SITT lokalsamfunn, altså må kommunen

samle/lytte/inkludere FØR avgjørelser blir/er tatt. Innbyggere som kommunen ønsker skal være frivillige "hjelpere" må verdsettes og inkluderes i saker som gjelder sitt lokalsamfunn og som gjelder saker som påvirker lokalsamfunnet.
Her kan vi jo bare nevn private veier og hvordan kommunen har håndtert dette - private veier hvor det ikke måkes og ikke belyses, men masse penger brukes på sykkelskilting.... så utrolig lite fornuftig - utrygge skoleveier er en viktig sak i trygghetspørsmålet.
Raushet er også et viktig spørsmål, tenker vi på raushet av tid eller penger? Begge deler er viktig, raushet med å bistå samt hjelpe er viktig og krever samarbeid med de frivillige.

2. Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?
Svar:
En lokalsamfunnsmodell bør være en modell hvor ALLE registrerte lokale lag og foreninger inkluderes når kommunen ønsker lytte til hva lokalsamfunnet trenger. Det er mange velforeninger, noen store og noen små - disse er viktige aktører i et lokalsamfunn. Derfor trenger disse lagene og foreningene midler for å drifte samt skape levende samfunn.
Lokalsamfunnsfondet var et viktig fond for å støtte prosjekter lokalt. Inger ønsker å hjelpe kommunen med frivillig arbeid hvis ikke det verdsettes med mer enn store ord i protokoller.
Dersom LSUene skal fristilles fra kommunen (som er diskuterte mye tidligere) og gjøres om til foreninger, hva tenker kommunen? Ønskes det at disse LSUene skal ha eget org.nr.? El ler tenker kommunen at LSUene skal slås sammen med andre velforeninger eller venneforeningen som ble opprettet?
Frivillighet er ildsjeler som brenner for lokalsamfunnet/prosjektet o.l. og disse kan bidra mye dersom kommunen sørger å bidra med midler til lokalsamfunnet.
Vi tror på selvstendig lokalsamfunnsmodell hvor styret er selvstendige og må søke om midler til prosjekter som er viktige for både kommunen og lokalsamfunnet. I tillegg bør det bevilges faste midler til drift av styret (husleie, servering til møter, reisegodtgjørelse o.l.). Frivillige personer skal ikke betale for å bidra for kommunen. Videre må kommunen sørge selv for å få info ut til innbyggere - ikke via LSUne - men LSUene kan sørge for å informere kommunen samt delta på møter (eller digital portal) for å gjøre kommunen oppmerksom på hva som må til.

3. Hvordan kan Fredrikstad kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?
Svar:
Medvirkning vil være å inkludere på et tidlig stadie, inkludere ved å lytte til hvert enkelt lokalsamfunn. Det er mye likt og mye ulikt av behov i de 22 lokalsamfunnene i Fredrikstad, kanskje noen områder kan slås sammen når det skal holdes innbyggermøte. Forumsmøtene har aldri tid eller rom for å lytte til innbyggere, det er kun presentasjoner.

Skape arenaer i de lokale foreninger for dialog, samt samarbeide mer med lokale foreninger som f.eks. seniornett.no lokalforening Fredrikstad for opplæring av digital ferdighet hos seniorer og andre som trenger.
Vi ønsker mer bruk av møter i lokalsamfunnene for å informeres å skape innbyggerdialog i nærmiljø. Alt som foregår i nærmiljø vil være lettere å nå frem til innbyggerne. Her kan kommunen samarbeide om hva som er best for hvert enkelt lokalsamfunn.

4. Har du andre innspill, forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?
Bruk av frivilligsentralene, bruk av velhus og samfunnshus, bruk av treningshaller o.l. ute i lokalsamfunnene vil gjøre det lettere å samle innbyggere i lokalsamfunnene.
Bruk av lokaler i lokalsamfunnet krevet bidrag/støtte av kommunen, det koster mye å drifte (det vet jo kommunen som selger unna).
I Engelsviken har vi en velforening og velhus som har mottatt midler til oppussing, det har vært en flott styrke.
Vi har nå Sterk&Stødig aktivitet hver onsdag. Kan benyttes ennå mer, men det krever driftsmidler fra kommunen.

Fellesarealer som kommunen eier blir ofte vedlikeholdt av frivillige, dette er IKKE bra og sliter ut ildsjeler.
Kommunen må sørge for at lokalsamfunnene også blir tatt vare på!
Kanskje en ønskeliste kan sendes inn til kommunen hvert halvår, hvor innbyggerne selv sender inn?
LSUne alene kan ikke vite hva innbyggere vil, men LSUne kan hjelpe kommunen med å motivere innbyggerne til å sende inn.
Veilagene bør ha et tettere samarbeid med kommunen også, få gode innspill på behov begge veier.

Denne lista kan bli utrolig lang, men tror vi har fått med oss mye.

Vil benytte anledningen til å takke den forrige kommuneledelsen for alt vi har fått hjelp til i Engelsviken hva gjelder midler fra fondet samt samarbeid med kommuneadministrasjonen. Håper på et godt samarbeid videre også.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 31.01.2025 09:53

Ref.nr: HVMOYM

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Trosvik lokalsamfunnsutvalg

Adresse
Trosvik

Postnr.
1614

Poststed
Fredrikstad

Telefonnr.
90643206

E-postadresse
anne_sofie_hox@yahoo.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Anne-Sofie Hox

Etternavn
Brynildsen

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Høringsinnspill vedrørende Fredrikstad kommunes organisering av lokalsamfunnsmodellen.

Levert av Trosvik lokalsamfunnsutvalg 31.1.2025.

Høringsspørsmål

1.Hvordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo – et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?

Trosvik LSU har de seneste årene hatt problemer med å engasjere og rekruttere sine innbyggere utover de foreninger/idrettslag de allerede er involvert i. Vi har ofte diskutert dette i vårt utvalg. Vårt utvalg består i dag av allerede engasjerte medlemmer i ulike foreninger som Fredrikstad Skiklubb, Trosvik IF, Fredrikstad Innebandyklubb og medlemmer med interesser i Streetbasket miljøet. I tillegg møter rektor ved Trosvik skole og FAU representant. Det har vært vanskelig å engasjere medlemmene til ytterligere engasjement dog har en av våre

medlemmer tatt initiativ til og etablert Natteravnsordning i området i samarbeid med Trosvik skole. Tross stort engasjement om at en slik natteravnsordning er ønsket er det desto vanskeligere å få dette til da folk synes det er en god ide, men ønsker ikke selv å delta.
Vår (Trosvik LSU) har reflektert rundt at demografien og størrelsen (mange innbyggere) i vårt område krevende i form av at mange har nok med sitt eget. Utvalgsmedlemmene er pr i dag engasjerte, men da primært i sine egne foreninger /idrettslag.
Trosvik LSU har tatt stilling til at vi ikke ønsker å fortsette dersom LSU modellen slik den er i dag blir erstattet med en foreningsmodell der man selv er avhengig av å skaffe midler til veie. Det er en jobb som allerede utføres i de andre foreningene/idrettslagene de i dag er en del av.
I vårt lokalsamfunn er det ikke pr i dag et «samfunnshus» der det er naturlig å møtes på tvers av alder/interesser. På Lisleby der dette er tilstede ser vi at det er letter å arrangere små/store treff som treffer bredere i lokalsamfunnet. Lokaler er altså en suksesskriterie slik vi ser det for at man kan etablere nye møteplasser for uformelle møter mellom nye grupper.
Det er også nødvendig med tilskudd i form av penger der man ikke selv er ansvarlig for å skaffe dette til veie (slik en foreningsmodell krever)

2.Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?

Trosvik LSU er negative til endring til foreningsmodell, men er positive til å se på dagens inndeling på 22 LSU'er til å bli færre, men større enheter. Feks at Trosvik/Trara og Ambjørnrød blir ett LSU der man sammen jobber for å ivareta allerede etablerte gode tiltak.

3.Hvordan kan Fredrikstad kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?

Relevante dialogmøter der LSU'ene har en større rolle. Mange av forummøtene er preget av monolog der diskusjonen for og mellom utvalgene har en liten rolle.
4.Har du andre innspill: forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?

Forutsigbarhet til finansiering av allerede etablerte tiltak. 17 mai arrangement på skolene er viktige for lokalmiljøet, dette bør være lavterskel arrangert av FAU der målet ikke er økonomisk overskudd, men at flest mulig kan delta uavhengig av økonomi. Forutsigbare tilskudd fra LSU vil muliggjøre dette.
En utfordring med rekruttering til utvalgene hindrer demokrati, på mange måter blir LSU'ene et ekkokammer.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 31.01.2025 10:47

Ref.nr: NRIFCT

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Trara lsu

Adresse
Fossumveien 35

Postnr.
1605

Poststed
Fredrikstad

Telefonnr.
90843619

E-postadresse
prasm1951@gmail.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Per Ivar

Etternavn
Rasmussen

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Betydningen av medvirkning og demokrati

- Lokalsamfunnsutvalgene har en viktig rolle som formelle stemmer i plan- og reguleringsprosesser.
- Det er bekymring for at medvirkning og innflytelse svekkes dersom LSU erstattes med en foreningsmodell uten samme mandat.
-Vi ønsker å opprettholde en struktur som sikrer lokalsamfunnene innflytelse over kommunale beslutninger.

Finansiering og ressurser

- Overgangen til en søknadsbasert økonomi skaper usikkerhet. Faste overføringer fra kommunen kan forsvinne, og økonomien blir mer uforutsigbar.
- Det ble uttrykt behov for «små midler» til lokale aktiviteter, noe som var enklere å administrere i dagens modell.
- Flere påpeker at frivillige ikke ønsker å ta over kommunens ansvar, som vedlikehold av kommunale arealer, uten kompensasjon.

Organisering av en ny modell

-Vi etterlyser tydelige retningslinjer for hvordan en foreningsmodell skal fungere, inkludert medlemskap, geografisk inndeling og struktur.

- Det er forslag om å opprette et frivillighetsråd eller en tilsvarende struktur for å koordinere samarbeidet mellom lokalsamfunn og kommunen.
- Samarbeid mellom eksisterende lokale aktører som skole, FAU og andre foreninger må ivaretas, men det er uklart hvordan dette vil fungere i en ny modell.

Behovet for dialog med politikerne
- Vi ønsker direkte dialog med politikerne for å forstå intensjonene bak endringene og påvirke prosessen.
- Vi foreslår å arrangere møter mellom LSU-lederne og kommunens politiske ledelse for å utveksle synspunkter.

Bekymring for tap av lokalkunnskap og engasjement
- LSU har verdifull lokalkunnskap som er vanskelig å erstatte.
- Overgangen til en foreningsmodell kan svekke engasjementet og føre til fragmentering, spesielt hvis økonomien blir vanskelig å administrere.

Konklusjon

Trara Lsu er gjennomgående skeptiske til forslaget om å erstatte dagens LSU med en foreningsmodell. Vi frykter at dette vil svekke lokaldemokratiet, redusere muligheten for medvirkning og gjøre det vanskeligere å finansiere lokale tiltak. For å unngå tap av lokalkunnskap og engasjement, etterlyses en tydeligere plan fra kommunen og mer dialog med politikerne. Vi understreker at en eventuell ny modell må sikre demokratiske prinsipper, forutsigbar finansiering og en sterk kobling mellom lokalsamfunnene og kommunen.

legger med en liste som forteller om noe av det som vi har fått til.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

skryteliste.docx

Lys fra Bjørndalen til Oredalsåsen

Rensing av dammen i Bratliparken

Satt opp infotavler i parken

Trimløype i Bratliparken

Snøkanon til Trara skole

Støtte til åpen skole (Fredrikstad byjubileum)

Støtte til kunstgressbanen på Trara Skole

Støtte til håndballmål Trara Skole

Kjøp av materialer til hinderløype ved Lavvoen til Trara skole

Støttet skifte av tak på lavoen til Trara Skole

Støttet skolepatruljen Trara Skole

Støttet 5. klasser med «trygghetsvandring». Flere år

Hjelp under tv innsamling, flere år.

Innspill til flere planer i kommunen (Arealplan o.l.)

Arrangert åpent møter vedr. bane og vei, trimapp. Ved 2. Bjørndals dam

Kommet med forslag til å utvikle Bratliparken med «brygge» ved dammen, infotavler ved dammen, trimapp., blomster o.l.

Gitt ut Kulturhistoriske turkart

Gratis svømming/svømmeundervisning for velforening

Stolpejakt (FSK)

Istid på dagtid (Stjernen)

Støttet restaurering av tak FIF huset

Støtte til skole disko

Støtte til Fredrikstad Janitsjarskole innkjøp av uniformshatter.

SØKNAD OM TILSKUDD, FAU ved Trara skole ønsker å tilby foreldre og foresatte et kveldskurs FOREDRAG OG SAMTALE OM NETTVETT.

Støtte til luftkjøler fritidsklubb Trara skole.

støtte til lommelykttur i Bjørnestien, FREDRIKSTAD FRIKIRKEN SPEIDERGRUPPE

Støtte til Bjørndalen Vel sin aktivitetspark

Deltatt på fleire dialogmøter som kommunen arrangerte slik som bl.a. søppelhandtering, nye nettsider, skoleplan, helsedialog, workshop for økt ombruk i Fredrikstad osv.

Innspill til flere Trafikksikkerhetsplaner.

Flere møter om jernbanen (arrangert eget infomøte i tillegg til å delta på flere offentlige)

Innsendt: 31.01.2025 23:02

Ref.nr: SYSQJW

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Gudeberg lokalsamfunnsutvalg

Adresse
Movigsgt 37b

Postnr.	Poststed
1630	Gamle Fredrikstad

Telefonnr.
41218569

E-postadresse
fredrik@ellefsens.net

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Fredrik Wilhelm

Etternavn
Ellefsen

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Formatert utgave ligger som vedlegg.

Høringsspørsmål

Hvordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo – et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?

Frivilligheten motiveres av behov for hjelp til de som trenger det og muligheten for måloppnåelse og selvrealisering.

Viktig er hvordan kommunen formidler behovet for frivilligheten. Det er sterke krefter i sivilsamfunnet som kan mobiliseres. Dette krever en ny måte å arbeide både for politikere og administrasjonen.

Samskaping skal bli en metode alle virksomheter bruker i sitt daglige arbeid. Det er ubrukt kapasitet, ressurser og engasjement hos kommunen, innbyggere, næringsliv, ideelle organisasjoner og hos NAV.

Utvikle verktøykasse som virksomhetene kan bruke for å forstå samskaping og frivillighet

F.eks. frivilligsentralenes oppdragssystem brukes til å legge inn oppdrag og frivillige kan registrere seg for oppdrag.

Frivillighetssentralenes rolle er å godkjenne frivillige og koble rett person til rette typer oppdrag. Må skje i samarbeid med de ulike sektorene. Dette gjelder hele sivilsamfunnet med frivilligheten.

Virksomheter som tildeler individuelle tjenester skal inkludere søkers private nettverk i kartleggingen ved søknad

om tjenester. På den måten kan frivillige supplere de kommunale tjenestene når søkerens behov skal møtes.
Hensiktsmessig aktivisering av innbyggere som faller utsiden av arbeids- og det sosiale liv, slik at de blir selvhjulpne. Det kan være innbyggere som er under opptrening, arbeidstrening eller rehabilitering. Her blir NAV og ungdoms- og videregående skoler viktige samarbeidspartnere.
Hvis ikke kommunen involverer frivilligheten på en god måte blir offentlige kostnader større enn nødvendig.

Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?
Fredrikstad kommune har gjennom snart 30 år hatt en stor effekt av lokalsamfunnsutvalgene. Problemet har vært en juridisk løsning på organiseringen. Dette er et politisk og administrativt ansvar å utvikle. Utvalgene har med sin åpne organisasjonsmodell vært demokratisk ved at alle har møterett og stemmerett ved årsmøtene.
LSUene har gitt betydelige resultater i utvikling av tilbud i lokalsamfunnet til en meget lav kostnad. Hvert utvalg har disponert tilskudd fra kommunen som har virket smørendeinnsatsutløsende og svært arbeidseffektivt, kommunens administrasjon kan ikke konkurrere med dette. Bidragene har utløst betydelig dugnadsarbeid og gitt grunnlag for meget betydelig eksterne midler til samme formål.
Forslaget med en foreningsmodell vil kreve:
Medlemskapsregister, det forutsetter rekruttering mm. Folk er idag lite interessert i medlemskap som gjelder meget generelle målsetninger, saksfokus og aktualitet er ofte drivkraften.
Foreningens formål - skolekrets er en god avgrensning. F.eks høringer, miljøtiltak, dugnader, organisasjonsutvikling i området vil i det trolig være vanskelig å skape entusiasme for i et større område. Det har vært viktig dagens LSU-organisering. Vi antar mao at det vil være vanskelig å rekruttere medlemmer basert på slike oppgaver i normale situasjoner, kun når det blir en ekstern 'trussel', f.eks. utbygging, skolenedleggelse eller lignende.
Regnskap, årsberetning og vedtekter - dette er neppe de største utfordringene.
Egen økonomi : Det er vanskelig å bygge en egen økonomi til ovennevnte formål. Eksterne midler krever egenkapital og definerte prosjekter. En viktig del av LSU-oppgavene er trolig vanskelig å finansiere og dermed gi grunnlag for positiv utvikling.
Foreningsmodellen vil kunne spare kommunen for f.eks. regnskapsførsel. Kontakt og veiledning kan forenkles ved gode kommunale løsninger mht informasjon, ref. nye høringsrutiner for byggesaker og reguleringsplaner.
Flertallet av dagens utvalg var positive til en foreningsmodell i vurderingen som skjedde i 2019. Dette var basert på en nær knytning til kommunen med både strategi, retningslinjer og adskilt økonomi. Hvis man skal bygge på en foreningsmodell må man finne grep som oppfyller disse forutsetningene som ligger i gammel modell. Asker kommune har funnet sin løsning på dette.
Det aller viktigste er at dagens politiske ledelse ønsker å engasjere og motivere byens lokalsamfunn til en utvikling basert på beboernes initiativ. Sett over år har det vært svært dårlig oppslutning fra politikere på f.eks. lokalsamfunnsforumsmøter. Hvis ikke politikere aktivt viser engasjement (de har den ledende rollen) vil byen vanskelig kunne utløse den frivillige innsatsen som fremtiden vil kreve.
Vi mener dagens lokalsamfunnsutvalg (Kanskje med et nytt navn) kan være en effektiv gruppe for å utvikle byens lokalsamfunn både administrativt og økonomisk til nytte for kommunen og byens befolkning.

Hvordan kan Fredrikstad kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?
Dagens politiske ledelse har leder rollen. Samme forhold som i spm 2 vil gjelde hele samfunnet. Det må inviteres til medvirkning og felles oppgaveløsning. Det er spesielt viktig innen helse men berører de fleste kommunale områder.
Har du andre innspill, forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?
Ansees beskrevet i spm 1 og 2. Metodikken beskrevet i spm 1 vil kunne gjelde hele sivilsamfunnet.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

GLSU - Høring LSU.docx

Høringsspørsmål

1. H**vordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo – et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?**

Frivilligheten motiveres av behov for hjelp til de som trenger det og muligheten for måloppnåelse og selvrealisering.

Viktig er hvordan kommunen formidler behovet for frivilligheten. Det er sterke krefter i sivilsamfunnet som kan mobiliseres. Dette krever en ny måte å arbeide både for politikere og administrasjonen.

- Samskaping skal bli en metode alle virksomheter bruker i sitt daglige arbeid. Det er ubrukt kapasitet, ressurser og engasjement hos kommunen, innbyggere, næringsliv, ideelle organisasjoner og hos NAV.
- Utvikle verktøykasse som virksomhetene kan bruke for å forstå samskaping og frivillighet
- F.eks. frivilligsentralenes oppdragssystem brukes til å legge inn oppdrag og frivillige kan registrere seg for oppdrag. Frivillighetssentralenes rolle er å godkjenne frivillige og koble rett person til rette typer oppdrag. Må skje i samarbeid med de ulike sektorene.
- Virksomheter som tildeler individuelle tjenester skal inkludere søkers private nettverk i kartleggingen ved søknad om tjenester. På den måten kan frivillige supplere de kommunale tjenestene når søkerens behov skal møtes.
- Hensiktsmessig aktivisering av innbyggere som faller utsiden av arbeids- og det sosiale liv, slik at de blir selvhjulpne. Det kan være innbyggere som er under opptrening, arbeidstrening eller rehabilitering. Her blir NAV og ungdoms- og videregående skoler viktige samarbeidspartnere.

2. **Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?**

Fredrikstad kommune har gjennom snart 30 år hatt en stor effekt av lokalsamfunnsutvalgene. Problemet har vært en juridisk løsning på organiseringen. **Dette er et politisk og administrativt ansvar å utvikle**. Utvalgene har med sin åpne organisasjonsmodell vært demokratisk ved at alle har møterett og stemmerett ved årsmøtene.

LSUene har gitt betydelige resultater i utvikling av tilbud i lokalsamfunnet til en meget lav kostnad. Hvert utvalg har disponert tilskudd fra kommunen som har virket smørende og svært arbeidseffektivt, kommunens administrasjon kan ikke konkurrere med dette. Bidragene har utløst betydelig dugnadsarbeid og gitt grunnlag for meget betydelig eksterne midler til samme formål.

Forslaget med en foreningsmodell vil kreve:

1. Medlemskapsregister, det forutsetter rekruttering mm. Folk er idag lite interessert i medlemskap som gjelder meget generelle målsetninger, saksfokus og aktualitet er ofte drivkraften.
2. Foreningens formål - skolekrets er en god avgrensning. F.eks høringer, miljøtiltak, dugnader, organisasjonsutvikling i området vil i det trolig være vanskelig å skape entusiasme for i et større område. Det har vært viktig dagens LSU-organisering. Vi antar mao at det vil være vanskelig å rekruttere medlemmer basert på slike oppgaver i normale situasjoner, kun når det blir en ekstern ‘trussel’, f.eks. utbygging, skolenedleggelse eller lignende.
3. Regnskap, årsberetning og vedtekter - dette er neppe de største utfordringene.
4. Egen økonomi : Det er vanskelig å bygge en egen økonomi til ovennevnte formål. Eksterne midler krever egenkapital og definerte prosjekter. En viktig del av LSU-oppgavene er trolig vanskelig å finansiere og dermed gi grunnlag for positiv utvikling.

Foreningsmodellen vil kunne spare kommunen for f.eks. regnskapsførsel. Kontakt og veiledning kan forenkles ved gode kommunale løsninger mht informasjon, ref. nye høringsrutiner for byggesaker og reguleringsplaner.

Flertallet av dagens utvalg var positive til en foreningsmodell i vurderingen som skjedde i 2019. Dette var basert på en nær knytning til kommunen med både strategi, retningslinjer og adskilt økonomi. Hvis man skal bygge på en foreningsmodell må man finne grep som oppfyller disse forutsetningene som ligger i gammel modell. Asker kommune har funnet sin løsning på dette.

Det aller viktigste er at dagens politiske ledelse ønsker å engasjere og motivere byens lokalsamfunn til en utvikling basert på beboernes initiativ. Sett over år har det vært svært dårlig oppslutning fra politikere på f.eks. lokalsamfunnsforumsmøter. Hvis ikke politikere aktivt viser engasjement (de har den ledende rollen) vil byen vanskelig kunne utløse den frivillige innsatsen som fremtiden vil kreve.

Vi mener dagens lokalsamfunnsutvalg (Kanskje med et nytt navn) kan være en effektiv gruppe for å utvikle byens lokalsamfunn både administrativt og økonomisk til nytte for kommunen og byens befolkning.

3. **Hvordan kan Fredrikstad kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?**

Dagens politiske ledelse har leder rollen. Samme forhold som i spm 2 vil gjelde hele samfunnet. Det må inviteres til medvirkning og felles oppgaveløsning. Det er spesielt viktig innen helse men berører de fleste kommunale områder.

4. **Har du andre innspill, forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?**

Ansees beskrevet i spm 1 og 2. Metodikken beskrevet i spm 1 vil kunne gjelde hele sivilsamfunnet.

Innsendt: 31.01.2025 22:25

Ref.nr: DDWTEJ

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Kråkerøy lokalsamfunnsutvalg

Adresse
Fjellveien 9

Postnr.	Poststed
1678	Kråkerøy

Telefonnr.
90129642

E-postadresse
erlend@overby.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Erlend

Etternavn
Øverby

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Til dagens lokalsamfunnsmodell kan det stilles noen spørsmål:

1) Hva ønsker Fredrikstad Kommune med sine lokalsamfunn, og hvilke "oppgaver" mener Fredrikstad Kommune at et lokalsamfunnsutvalg skal ha?

2) Hvem vil savne lokalsamfunnsutvalgene hvis de blir lagt ned?

3) Kan lokalsamfunnene organiseres på en annen måte?

I dag har Fredrikstad Kommune tillagt lokalsamfunnene en del oppgaver. Lokalsamfunnene får noen midler de kan bruke, eller dele ut til velforeninger i lokalmiljøet som ønsker å gjennomføre noen aktiviteter i sitt nabolag. Dette er midler det er enkelt å få tak, med en enkel søknadsprosess, uten mye byråkrati og krav til rapportering.

Vår erfaring fra Kråkerøy LSU er at dette fungerer veldig bra. Vi har en del aktiviteter vi bevilger penger til hvert år som 17.Mai arrangementet på Smertu, Juleverksted på Fjellheim og vi bevilger en ganske stor sum penger til elevrådet ved Kråkerøy Ungdomsskole som de kan bruke på aktiviteter til det beste for ungdommene på Kråkerøy. Vi ser at de pengene vi bevilger bidrar til aktivitet i velforeningen og blir verdsatt av mange mennesker som får støtte.

Som lokalsamfunn blir vi etter krav fra kommunen invitert inn i dialogmøter med aktører som ønsker å starte

utbyggingsprosjekter på Kråkerøy. Disse møtene skal referatføres og være en del av kommunens saksbehandling.
Vår erfaring er at dette fungerer sånn passe, noen utbyggere inviterer til dialog, mens de fleste ikke gjør det.
Ellers blir vi invitert inn i disksjoner og annet som engasjerer foreninger på Kråkerøy, i disse sammenhengene blir vi invitert inn for å gi litt "vekt" til diskusjonen og for å vise at disse sakene også er viktig for flere deler av Kråkerøy og har en mer generell interesse enn for bare ett område.
Vi tror at styrken til dagens lokalsamfunnsmodell er den formelle relasjonen til kommunen og de kravene kommunen har til hvordan lokalsamfunnene skal involveres i saker som angår lokalsamfunnene. Hvis kommunen velger å fortsette med lokalsamfunnsmodellen håper vi kommunen i større grad vil vektlegge innspill som kommer fra lokalsamfunnene.
Vi tror også at hvis kommunen velger en foreningsmodell, så vil ikke det være en optimal modell for Kråkerøy som allerede har mange velforeninger og andre foreninger, en "super-forening" for Kråkerøy vil bli meningsløs.

Hvem vil savne lokalsamfunnet?
Vi tror at de som vil savne lokalsamfunnene mest vil være Fredrikstad kommune, de vil ved å fjerne dagens lokalsamfunnsmodell miste et viktig bindeledd mellom den sentrale kommunen og alle kommunens lokalsamfunn. Lokalsamfunnene har en viktig demokratisk funksjon og hvis kommunen vil være et viktig bindeledd mellom sentrale funksjoner og hva som opptar innbyggerne i lokalsamfunnene.

Kan lokalsamfunnene organiseres på en annen måte?
Det kan diskutere og stilles spørsmål ved om dagens organisering av lokalsamfunnene som i hovedsak følger den enkelte skolekrets er en optimal organisering. Kanskje en organisering i forhold til kretsen til hver ungdomsskole vil være mer formålstjenlig og effektiv?
Vi tror også at mange velforeninger som ønsker å skape litt aktivitet vil savne dagens lokalsamfunn og den enkle tilgangen til de midler lokalsamfunnet deler ut på en ubyråkratisk måte til gode tiltak, til glede for mange.

Mvh
Erlend Øverby
Leder Kråkerøy Lokalsamfunnsutvalg

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 31.01.2025 20:06

Ref.nr: PCFBPM

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Torp lsu og torp ve & vel

Adresse
Torpebergveien 16 b

Postnr.	Poststed
1658	Torp

Telefonnr.
91881404

E-postadresse
jm.torp@hotmail.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Johan Magnus

Etternavn
Torp

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Torp LSU og Velforeningen Torp Ve & Vel har samordnet sitt svar i denne høringen.

1.Hvordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo – et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?

Vi mener det er svært viktig med møteplasser hvor mennesker kan møtes. Møteplassene må være for alle, uansett alder kjønn og etnisitet. Møteplassen kan f.eks. være et sted i skog -og utmarksområder med benker og en mulighet for å tenne bål eller grille, det kan være en plass hvor det er lagt til rette for aktivitet som en nærmiljøpark, baner for ballspill, lekeapparater, en tursti som det er satt opp benker langs på steder hvor mennesker kan hvile i omgivelser som gir ro og gode opplevelser. Andre tiltak kan være lett organisert aktivitet for mennesker som ikke har tiltak til å sette i gang på egen hånd. Som eksempler kan nevnes Torpetrimmen og Lislebytrimmen, gågrupper og annet. Fredrikstad har særlige mange mennesker med forskjellig kulturell og religiøs bakgrunn, som i begrenset grad finner vanlige tilbud fra foreninger og idrettslag interessante pga. økonomi og/eller andre begrensninger.

2.Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?

Dette spørsmålet er vanskelig å svare på, da det setter et premiss om at det er en videreutvikling å gå fra LSU til forening. Vi tror ikke det er en videreutvikling, men det avhenger av hvordan politikerne tenker seg en foreningsmodell.
En følelse av at kommunen bidrar til et godt oppvekst- og bomiljø er viktig for tilliten til kommunen som vårt styringsorgan. Fredrikstad har i flere tiår hatt en nærdemokratimodell med lokalsamfunnsutvalg som aktivt har bidratt til å lage møteplasser i nærmiljøet, og satt i gang aktivitet. Kommunen har hele tiden hatt hånden på rattet gjennom LSU-ene sin nære tilknytning til kommunen både økonomisk og organisatorisk. LSU-ene og andre har lagt ned frivillig ubetalt arbeid med verdi minst 3-4 ganger det det ville ha kostet kommunen å etablere og vedlikeholde det samme.

Torp LSU og Torp Ve & Vel har bygget følgende anlegg for tildelte midler og andre midler vi har skaffet til veie:
-Gapahuk i Torp Båthavn med grillplass
-To gapahuker i Husmanskogen med grillplass
-Etablering av sitteplasser, steinsetting og beplantning ved Torp meieri
-Grillplass og tømmerbenker i Torpelunden
-Nærmiljøpark i Snørn med fotballbane, basketballbane klar for islegging på vinteren, sykkelbane rundt området, lekeapparater og treningspark, gapahuk og grillplass.
-Årlig arbeid med ettersyn, søppeltømming, vedlikehold og videreutvikling av plassene gjøres på ulønnet frivillig basis.

I tillegg har vi:
-i samarbeid med Aktive Fredrikstad startet opp Torpetrimmen, og har ca 15-25 godt voksne kvinner og menn til lett trening og bevegelse hver torsdag.
-i samarbeid med en 10 klasse ved Borge Ungdomsskole hver vår ryddet i Torpelunden, som mer og mer vil framstå som en naturpark for hvert år som går. Dette gir meningsfylt arbeid etter eksamen og før skoleslutt - en periode hvor elevene må være på skolen uten å egentlig å ha noe mål siden eksamen er gjennomført siste året i grunnskolen. Det gir også eierskap til gode tiltak for felleskapet.
-etablert et samarbeidsforum med frivillige organisasjoner i vårt område, og tenker utvidelse av dette til også å gjelde næringslivet etter hvert.
-bidratt hvert år til issprøyting i Snørn som utføres av foreldrene i 5 klasse, mot et vederlag til klassekassa og leirskolesparing.
-bidratt med midler til FAU ved Borge Ungdomsskole slik at de som har dårlig råd kan få delta på skoleballet.
-stått for julegrantenning med underholdning av 1 klasse ved Torp skole, Torp musikkorps, gang rundt juletreet og godteposer til barna utdelt av nisser. Dette gjør vi i samarbeid med Torp IF og deler av næringslivet på Torp.

Alt dette og mer til gjøres med tilskuddet vi har mottatt fra kommunen , og i regi av kommunen gjennom Lokalsamfunnsutvalget. Vi er overrasket over at kommunen nå vil fjerne seg fra denne unike muligheten til å være synlige i lokalsamfunnene, og redusere LSU-ene til en foreningsmodell. Det er vanskelig å se at overgang til en foreningsmodell er en videreutvikling. Det er heller en nedbygging av lokaldemokratiet, og initiativet til frivillig innsats.
Vi er usikre på hva kommunen mener med en foreningsmodell, men kan ikke forstå det annerledes enn at kommunen fjerner nærdemokratimodellen, og ønsker kun å forholde seg til foreninger av forskjellige typer og formål.
En klar forutsetning for at dette skal lykkes, er at det fremdeles bevilges midler til å holde de gode tiltakene og de gode plassene ved like. Vi har tro på at det fremdeles vil bli lagt ned mye frivillig arbeid lokalt, men det er ikke sannsynlig at folk vil betale penger av egen lomme for å ta vare på etablerte plasser og tiltak. Vi er 100% avhengige av penger for å utløse frivillig arbeid, og ser det helt nødvendig at det etableres tilskuddsordninger.

En forening vil ikke være en del av nærdemokratiet slik som LSU er.
Vi har forstått av saken at målet med denne endringen er å spare penger. Ved å fjerne seg fra LSU-modellen øker kommunen avstanden til lokalsamfunnene, og må selv sørge for informasjon til alle lag og foreninger for å skape engasjement lokalt. Kommunen må overta en del av jobben som LSU-ene hittil har gjort. Vi er avhengige av at kommunen tar sin del av ansvaret for å holde ting i gang ved å bevilge penger slik at frivillighet kan skje. Så vidt vi kan se vil da alle foreninger kunne søke midler direkte til kommunen. Kan det bli mindre administrasjon for kommunen av det? Det krever lokalkunnskap for å bevilge midler til de rette tingene, og antallet søknader må, så vidt vi kan forstå, bli adskillig flere inn til kommuneadministrasjonen enn om dette var håndtert lokalt av LSU-ene. Vi frykter for framdriften og behandlingstiden i en slik situasjon.

Lokalsamfunnsutvalgets ansiennitet:
I Torp LSU opplever vi at vi blir tatt svært seriøst i spørsmål om utbygginger av boligområder (Torp Bruk), Industriområder (Moum og Viken Park) og under planleggingen av ny bru over Glomma.
Utbyggere har villig stilt opp for å orientere oss om sine planer når vi har bedt om det.
Som eksempel nevner vi at prosjektlederen for bruprosjektet i Østfold fylkeskommune inviterte lederne for LSU-ene på Torp og Hauge til orienteringsmøte før prosjektorganisasjonen var satt. Det var sent i august. Dette førte til at vi i Torp LSU kunne invitere hele prosjektorganisasjonen -16 personer til møte og befaring den 16.12.24. Vi kom helt innpå de som skal planlegge brua med våre argumenter for å gjøre denne byggingen så skånsom og fornuftig som mulig for befolkningen på Torp.
Vi ser ikke for oss at de ville ha invitert en velforening, eller en annen forening på Torp til et slikt formøte. LSU derimot er ansett som en viktig aktør, som det må tas hensyn til.

Da de første møtene i planprosessene på Moum næringsområde og Torp Bruk-utbyggingen skulle holdes, bidro LSU med å markedsføre møtene samt å kompletter listen over inviterte, slik at ingen skulle føle seg oversett.
Det ble godt oppmøte på begge møtene, og det ble gitt god informasjon om hva som kommer til å skje, og tidsperspektiver på dette. Dette bidrar til at folk flest har større forståelse for planprosessen, og det letter prosessen framover, og øker den generelle forståelsen for kommunens planarbeid.

Vi mener suksessfaktorene for en foreningsmodell er:
- at det bevilges et årlig beløp som før for å utløse frivillig arbeid, og ta vare på installasjoner som er bygget, og tiltak som er igangsatt til felles beste.
-at foreningen tar ansvar for eget regnskap over midlene - kan sendes kommunen for godkjenning 1 gang pr år hvis nødvendig. Dette sparer arbeid for kommuneadministrasjonen.
-at foreningene har en egen kontaktperson i kommunen, som hjelper oss med å navigere i kommuneadministrasjonen og effektiviserer kommunikasjonen. Alle sparer tid på effektiv kommunikasjon.
-at kommunen ikke reduserer vår ansiennitet i spørsmål som angår vårt lokalsamfunn - dvs. fortsatt bruker oss som kontaktpunkt.

3.Hvordan kan Fredrikstad kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?

Vi forstår dette spørsmålet slik: Hvordan kan Fredrikstad kommune bidra til at lokalsamfunnene skaper levende lokalmiljøer som er inkluderende, og folk ønsker å engasjere seg i?
Vi ser det slik at jo nærmere man kommer enkeltmennesket i samfunnet, dess større mulighet er det for å få til medvirkning og dialog. Innbyggertallet i Fredrikstad øker, og vil sannsynligvis øke mye i årene som kommer. Da er det viktig å støtte opp under lokale tiltak, og ha tett samarbeid med lokale lag og foreninger. De kjenner lokale forhold best og sitter nærmest innbyggerne. Det er også viktig å bidra til å starte opp lokale velforeninger i nye områder. Ofte trengs det litt «pushing» fra kompetente mennesker, slik som f.eks Aktive Fredrikstad som har

«pushet» fram flere «trimmer» som Lislebytrimmen og Torpetrimmen. Dette har for Torp sin del ført til at folk kommer, trener sammen og stifter nye bekjentskap. Dette er helsefremmende både psykisk og fysisk. Vi tror dette er en vei man kan gå for å få til bedre dialog mellom mennesker som ellers ikke ville snakket sammen. Mange kunne nok tenke seg å være med mer og treffe flere, men vet ikke hvordan eller hvor de skal starte, og trenger kyndig veiledning. Uansett organisering framover, må disse gode tiltakene videreføres.

4.Har du andre innspill, forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?
Som nevnt over tror ikke vi det er rette veien å gå å legge ned LSU-ene.
Vi mener det er viktig å beholde strukturen vi har med lokalsamfunnsutvalg av flere grunner.
For det første gir LSU-ene en direkte kanal mellom innbyggerne og kommunen. Dette sikrer at innbyggernes stemme blir hørt og tatt hensyn til i beslutningsprosesser.
For det andre har LSU-ene en etablert struktur som fungerer godt. De har erfaring og kunnskap om lokale forhold, noe som er avgjørende for å ta informerte beslutninger som gagner hele samfunnet. Å erstatte denne strukturen med noe annet, kan føre til tap av verdifull kompetanse og kontinuitet.
Til slutt fremmer LSU-ene samarbeid og felleskap. De gir en plattform for innbyggere til å engasjere seg i lokalsamfunnet og jobbe sammen mot felles mål. Dette styrker samholdet, og skaper mer robust og inkluderende samfunn.
Vi har forståelse for at Fredrikstad kommune må prioritere ressursene på en hensiktsmessig måte, men det er viktig at kommunen tilrettelegger for og stimulerer til lokal frivillighet i det ideelle engasjementet i kommunen. Vi mener en foreningsmodell adskilt fra kommuneadministrasjonen ikke vil gi samme engasjement som lokalsamfunnsutvalgene står for i dag.

Det er viktig at kommunen nøye vurderer disse innspillene. Det er viktig å bevare de positive aspektene ved dagens nærdemokratimodell, for å sikre fortsatt god dialog og samarbeid mellom kommuneadministrasjonen, politikeren og innbyggerne.

Vi mener det er avgjørende at det finnes midler og dedikert kompetanse til å gjennomføre tiltak for å bygge gode lokalsamfunn. Kommuneadministrasjonen må ta en større del av å sette i gang gode tiltak enn de har gjort til nå, dersom LSU-ene kun blir foreninger på lik linje med andre foreninger.
Vi mener det er viktig å ha en lokal enhet som kan bidra til å forene alle lag og foreninger som i dag lever og virker på Torp, og at Lokalsamfunnsutvalget - eller det som skal erstatte det - har en rolle i dette bildet.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innsendt: 31.01.2025 15:34

Ref.nr: NKILFW

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn	Slevik lsu
Adresse	C/o mads knape, øyenkilveien 67
Postnr.	1622
Poststed	Gressvik
Telefonnr.	95277523
E-postadresse	sleviklsu@gmail.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Mads Petter
Etternavn	Knape

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.
2013/6466

Høringssvar

Henviser til vedlagt referat fra møter og tilslutter oss dette.

At man har kanaler/ fast samhandling inn mot kommunen og en viss sikker/fast økonomi (minimum på dagens nivå) til å gjennomføre lokale tiltak er viktig. Vi har tidligere vært organisasjon med org nr og bankkonto og dette fungerte bra for oss. Felles mal for vedtekter blir viktig.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon
Oppsummering_LSU_Dialogmøter.docx

Oppsummering av dialogmøter om lokalsamfunnsutvalgenes fremtid i Fredrikstad kommune

Innledning

Fredrikstad kommune har besluttet å erstatte dagens lokalsamfunnsutvalg (LSU) med en ny foreningsbasert modell innen 2026. I to dialogmøter på Lisleby samfunnshus og Torp skole ble representanter fra ulike lokalsamfunnsutvalg samlet for å diskutere konsekvensene av denne endringen, med særlig fokus på medvirkning, finansiering og fremtidig organisering. Hovedbekymringen er at overgangen kan svekke det lokale demokratiet, gjøre finansieringen uforutsigbar og redusere engasjementet i lokalsamfunnene.

Hovedpunkter fra diskusjonene

Betydningen av medvirkning og demokrati

- Lokalsamfunnsutvalgene har en viktig rolle som formelle stemmer i plan- og reguleringsprosesser.
- Det er bekymring for at medvirkning og innflytelse svekkes dersom LSU erstattes med en foreningsmodell uten samme mandat.
- Deltakerne ønsker å opprettholde en struktur som sikrer lokalsamfunnene innflytelse over kommunale beslutninger.

Finansiering og ressurser

- Overgangen til en søknadsbasert økonomi skaper usikkerhet. Faste overføringer fra kommunen kan forsvinne, og økonomien blir mer uforutsigbar.
- Det ble uttrykt behov for «små midler» til lokale aktiviteter, noe som var enklere å administrere i dagens modell.
- Flere påpeker at frivillige ikke ønsker å ta over kommunens ansvar, som vedlikehold av kommunale arealer, uten kompensasjon.

Organisering av en ny modell

- Deltakerne etterlyser tydelige retningslinjer for hvordan en foreningsmodell skal fungere, inkludert medlemskap, geografisk inndeling og struktur.
- Det er forslag om å opprette et frivillighetsråd eller en tilsvarende struktur for å koordinere samarbeidet mellom lokalsamfunn og kommunen.
- Samarbeid mellom eksisterende lokale aktører som skole, FAU og andre foreninger må ivaretas, men det er uklart hvordan dette vil fungere i en ny modell.

Behovet for dialog med politikerne

- Mange ønsker direkte dialog med politikerne for å forstå intensjonene bak endringene og påvirke prosessen.
- Det ble foreslått å arrangere møter mellom LSU-lederne og kommunens politiske ledelse for å utveksle synspunkter.

Bekymring for tap av lokalkunnskap og engasjement

- LSU har verdifull lokalkunnskap som er vanskelig å erstatte.
- Overgangen til en foreningsmodell kan svekke engasjementet og føre til fragmentering, spesielt hvis økonomien blir vanskelig å administrere.

Konklusjon

Deltakerne i dialogmøtene er gjennomgående skeptiske til forslaget om å erstatte dagens LSU med en foreningsmodell. De frykter at dette vil svekke lokaldemokratiet, redusere muligheten for medvirkning og gjøre det vanskeligere å finansiere lokale tiltak. For å unngå tap av lokalkunnskap og engasjement, etterlyses en tydeligere plan fra kommunen og mer dialog med politikerne. Deltakerne understreker at en eventuell ny modell må sikre demokratiske prinsipper, forutsigbar finansiering og en sterk kobling mellom lokalsamfunnene og kommunen.

Innsendt: 31.01.2025 14:05

Ref.nr: CZPDDO

Fredrikstad kommune

Rådhuset, Nygaardsgaten 14-16
1606 Fredrikstad
Telefon: 69 30 60 00
E-post: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Hjemmeside: https://www.fredrikstad.kommune.no

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:

Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn	Alsu
Adresse	
Postnr.	1615
Poststed	Fredrikstad
Telefonnr.	97017949
E-postadresse	rah_97017949@hotmail.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Raymond
Etternavn	Haugen

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til

Høring om lokalsamfunnsmodellen

Saksnr.

2013/6466

Høringssvar

Spørsmål 1: Hvordan kan vi sammen bidra til at Fredrikstad blir et enda bedre sted å vokse opp og bo – et lokalsamfunn preget av raushet, trygghet og inkludering?

For å sikre at Fredrikstad blir et inkluderende og trygt lokalsamfunn:

- **Behold medvirkningsmulighetene:** Lokalsamfunnsutvalgene har vært sentrale i å engasjere innbyggerne og gi dem en stemme i saker som påvirker nærmiljøet. Dette må videreføres i en foreningsmodell.
- **Forutsigbare midler:** Lokalsamfunnene trenger stabile økonomiske rammer som gjør det mulig å planlegge og gjennomføre tiltak som fremmer samhold og aktiviteter lokalt.
- **Styrk samarbeid med skoler og lokale aktører:** FAU og andre foreninger må fortsatt inkluderes i strukturen, slik at barn og unge prioriteres i utviklingen av lokalsamfunnet.
- **Fremme frivilligheten:** Kommunen kan tilrettelegge for enklere støtte til frivillige initiativ og aktiviteter som styrker lokalt fellesskap og trygghet.

Spørsmål 2: Hvordan kan lokalsamfunnsmodellen videreutvikles til å bli en foreningsmodell?

En foreningsmodell kan videreutvikles slik:
- **Bevar det beste fra dagens modell:** Lokalsamfunnsutvalgene må fortsatt være nærdemokratiske organer med formelle roller i plan- og reguleringsprosesser.
- **Tydelig struktur:** Foreningsmodellen må ha klare retningslinjer for medlemskap, geografisk inndeling og mandat. Det bør være mulig å organisere lokale foreninger som talerør for sitt lokalsamfunn.
- **Demokratisk medvirkning:** En ny modell må sikre at innbyggere fortsatt har innflytelse over lokale saker gjennom formelle dialogprosesser med kommunen.
- **Felles samlingspunkt:** Kommunen bør legge til rette for samarbeid mellom lokalsamfunnsforeninger gjennom for eksempel et «frivillighetsråd» eller et forum.
- **Økonomisk bærekraft:** Kommunen bør opprette en fast tilskuddsordning som sikrer at midler fordeles rettferdig og forutsigbart til alle lokalsamfunn.

Spørsmål 3: Hvordan kan Fredrikstad kommune legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog?

For å styrke medvirkning og innbyggerdialog kan kommunen:
- **Opprettholde kontaktpunkter:** Det bør være en dedikert kontaktperson i kommunen som tilrettelegger for dialog mellom lokalsamfunnsforeninger og kommunale organer.
- **Digitale plattformer:** Etablere eller videreutvikle digitale verktøy hvor innbyggerne kan komme med innspill og følge opp lokale saker.
- **Årlige samlinger:** Arrangere faste møter mellom lokalsamfunnsforeningene, politikere og relevante kommunale avdelinger for å diskutere planer og samarbeid.
- **Åpenhet og tilgjengelighet:** Sikre at prosesser og beslutninger er transparente, slik at innbyggerne føler seg inkludert og hørt.
- **Lokal kompetanse:** Bruke lokalsamfunnsforeningene aktivt i utforming av planer, da de har best kjennskap til lokale behov og utfordringer.

Spørsmål 4: Har du andre innspill, forslag eller ideer som kan bidra til å styrke frivillighetsarbeidet og lokalsamfunnene våre?

- **Sats på opplæring og støtte:** Kommunen kan tilby kurs i organisasjonsarbeid og økonomistyring for å hjelpe lokalsamfunnsforeninger å navigere i en ny struktur.
- **Samarbeid med private aktører:** Involvere lokale bedrifter i samskapingsprosjekter som styrker fellesskapet.
- **Pilotprosjekt:** Før en full overgang til foreningsmodellen, bør kommunen gjennomføre et pilotprosjekt i utvalgte lokalsamfunn for å teste og justere modellen.
- **Inspirer med gode eksempler:** Kommunen kan se til andre kommuner som Asker, som har en fungerende lokalsamfunnsmodell, og tilpasse erfaringene til Fredrikstads behov.
- **Sikre lokal representasjon:** Selv i en foreningsmodell bør det være krav til geografisk representasjon for å sikre at alle deler av kommunen blir hørt.

Oppsummering:

Fredrikstad kommune bør ta utgangspunkt i det som fungerer i dagens lokalsamfunnsmodell og bygge videre på dette i en eventuell foreningsmodell. Nærdemokrati, forutsigbare midler og tydelige strukturer må sikres for å opprettholde lokalt engasjement. Ved å prioritere dialog, samarbeid og støtte til frivillige initiativer kan kommunen sikre at lokalsamfunnene forblir trygge, inkluderende og velfungerende.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Søknad fra Hashim Mohodin Abdi, Edvard Eriksens gate 14J, 1636 Gamle Fredrikstad, om fritak fra politiske verv i Fredrikstad kommune, innvilges hva gjelder;

• Medlem av formannskapet

• Medlem av oppvekstutvalget

• Varamedlem i valgstyret

• Varamedlem til KS

Valgutvalget anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak: (innstillingen fremmes i møtet)

2, Som nytt medlem til formannskapet velges…….

3. Som nytt medlem til oppvekstuvalget velges……..

4. Som 2.varamedlem i valgstyret velges……

5. Som 2.varamedlem til KS velges……

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.:	2024/888
Dokumentnr.:	99
Løpenr.:	262761/2025
Klassering:	080

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	16.10.2025	165/25
Bystyret	23.10.2025	158/25

Søknad om fritak fra politiske verv - Hashim Mohodin Abdi (Ap)

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:

1. Søknad fra Hashim Mohodin Abdi, Edvard Eriksens gate 14J, 1636 Gamle Fredrikstad, om fritak fra politiske verv i Fredrikstad kommune, innvilges hva gjelder;
    - Medlem av formannskapet
    - Medlem av oppvekstutvalget
    - Varamedlem i valgstyret
    - Varamedlem til KS

Valgutvalget anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak: (innstillingen fremmes i møtet)

2, Som nytt medlem til formannskapet velges…….
3. Som nytt medlem til oppvekstuvalget velges……..
4. Som 2.varamedlem i valgstyret velges……
5. Som 2.varamedlem til KS velges……

Sammendrag

Hashim Mohodin Abdi (Ap) søker om fritak fra sine verv som medlem av formannskapet, oppvekstutvalget, 2.varamedlem i valgstyret, 2. varamedlem til KS.

Begrunnelsen for søknaden er at han ved stortingsvalget 08.09.2025 ble valgt inn som stortingsrepresentant for Østfold.

Fritaket gjelder for resten av valgperioden 2023-2027.

Hashim Mohodin Abdi ønsker å fortsette i vervet som medlem av Fredrikstad bystyre.

Vedlegg

Søknad fra Hashim Mohodin Abdi, datert 1.10.2025

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ingen.

Saksopplysninger

Hashim Mohodin Abdi (Ap) ble valgt som stortingsrepresentant 08.09.2025. Han søker fritak fra verv som medlem av formannskapet, oppvekstutvalget, varamedlem i valgstyret, varamedlem til KS.

Hashim Mohodin Abdi ønsker å fortsette i vervet som medlem av Fredrikstad bystyre.

Ifølge kommuneloven § 7-9 andre ledd om uttreden og fritak, kan kommunestyret etter søknad, frita den folkevalgte for vervet midlertidig, eller for resten av valgperioden, dersom den folkevalgte ikke kan ivareta vervet sitt uten at det fører til vesentlig ulempe for han eller henne.

I den konkrete helhetsvurderingen skal det blant annet legges vekt på om fritaksgrunnen var kjent på det tidspunkt den folkevalgte samtykket til å bli valgt.

I følge kommuneloven § 5-6 velges medlemmer og varamedlemmer til formannskapet blant bystyrets medlemmer.

Valgutvalget fremmer navneforslag til medlem av formannskapet, oppvekstutvalget, varamedlem i valgstyret og varamedlem til valgutvalget i bystyrets møte 23.10.2025.

Relevante bestemmelser
Kommuneloven § 7-9 andre ledd, og § 5-6 andre ledd.

Konsekvenser for sosial bærekraft
Ikke relevant i saken.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
Ikke relevant i saken.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Ikke relevant i saken.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant i saken.

Vurdert for uttalelser i rådene
Ikke relevant i saken.

Vurdering
Kommunedirektøren viser til kommuneloven § 7-9 uttreden og fritak som gir bystyret adgang til å kunne frita den som ikke kan skjøtte sine verv uten vesentlig ulempe. I den konkrete helhetsvurderingen skal det blant annet legges vekt på om fritaksgrunnen var kjent på det tidspunkt den folkevalgte samtykket til å bli valgt.

Representanten påpeker at oppgavene som stortingsrepresentant med de lokale vervene vanskelig lar seg gjennomføre uten at det medfører vesentlig ulempe.

Arbeidsforhold som vanskelig lar seg forene med politiske verv regnes som en vesentlig ulempe.

Kommunedirektøren anser at vilkårene for søknaden er oppfylt, og anbefaler at søknaden innvilges.

Alternative løsninger
Ikke relevant i saken.

Konklusjon
Kommunedirektøren anbefaler at søknad om fritak fra Hashim Mohodin Abdi, for resten av valgperioden 2023-2027, imøtekommes.

Hashim Mohodin Abdi fortsetter i sitt verv som medlem i Fredrikstad bystyre.

Til ordfører Arne Sekkelsten

Jeg ble valgt som stortingsrepresentant ved valget 8. september 2025. På bakgrunn av dette søker jeg fritak fra mine kommunale verv i følgende utvalg og styrer:

- Medlem av formannskapet
- Medlem av oppvekstutvalget
    2. vara for Arbeiderpartiet i valgstyret
    3. vara for Arbeiderpartiet i KS

Å kombinere oppgavene som stortingsrepresentant med de lokale vervene lar seg ikke gjennomføre uten at det medfører vesentlig ulempe. Etter kommuneloven § 7-9 kan en folkevalgt i slike tilfeller søke om fritak.

Jeg ber derfor om fritak fra mine verv for resten av inneværende valgperiode.

Med vennlig hilsen

Hashim Abdi Ap

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Søknad fra Maria Imrik, Mårstien 28 A, 1615 Fredrikstad om fritak fra politiske verv i Fredrikstad kommune innvilges.

2. Som nytt medlem til bystyret rykker 1.varamedlem Mona Mathisen, Karjolveien 85, 1615 Fredrikstad automatisk inn (jfr.KL § 7.10).

3. Ole-Petter Jervel Hansen, Aspelundveien 5 A, 1624 Gressvik blir ny siste vararepresentant i bystyret for Arbeiderpartiet, etter stemmetallet ved siste kommunestyrevalg.

Valgutvalget anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak: (innstillingen fremmes i møtet)

4. Som nytt 1.varamedlem til formannskapet velges……

5.. Som nytt medlem til teknisk utvalg velges…….

6. Som medlem og nestleder i 17.mai utvalget velges……

7. Som 3.varamedlem til KS fylkesmøte velges……..

8. Som 3.varamedlem til Frevar KF velges……..

9. Som 4.varamedlem til valgstyret velges……

10. Som medlem i Heimevernsnemnda velges……

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2024/888
Dokumentnr.: 103
Løpenr.: 271982/2025
Klassering: 080

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	16.10.2025	167/25
Bystyret	23.10.2025	159/25

Søknad om fritak fra politiske verv - Maria D. Imrik (Ap)

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:

1. Søknad fra Maria Imrik, Mårstien 28 A, 1615 Fredrikstad om fritak fra politiske verv i Fredrikstad kommune innvilges.
2. Som nytt medlem til bystyret rykker 1.varamedlem Mona Mathisen, Karjolveien 85, 1615 Fredrikstad automatisk inn (jfr.KL § 7.10).
3. Ole-Petter Jervel Hansen, Aspelundveien 5 A, 1624 Gressvik blir ny siste vararepresentant i bystyret for Arbeiderpartiet, etter stemmetallet ved siste kommunestyrevalg.

Valgutvalget anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak: (innstillingen fremmes i møtet)

4. Som nytt 1.varamedlem til formannskapet velges……
5.. Som nytt medlem til teknisk utvalg velges……..
6. Som medlem og nestleder i 17.mai utvalget velges……
7. Som 3.varamedlem til KS fylkesmøte velges……..
8. Som 3.varamedlem til Frevar KF velges……..
9. Som 4.varamedlem til valgstyret velges……
10. Som medlem i Heimevernsnemnda velges……

Sammendrag

Maria D. Imrik søker om fritak fra politiske verv, hun er medlem av bystyret, 1.varamedlem til formannskapet, medlem i teknisk utvalg, medlem og nestleder i 17.mai utvalget, 3.varamedlem til KS fylkesmøte, 3.varamedlem til Frevar KF, 4.varamedlem til valgstyret, medlem til HV nemnda.

Maria D. Imrik søker fritak av helsemessige årsaker.

Vedlegg

1. Søknad om fritak fra politiske verv, datert 9.10.2025

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

1. Legeerklæring datert 09.10.2025 (u.off § 13.1 ledd/fvl § 13.1. ledd nr 1)

Saksopplysninger

Maria D. Imrik (Ap) søker fritak fra sine politiske verv i Fredrikstad kommune av helsemessige årsaker. Kommunedirektøren viser til kommuneloven § 7-9, som gir bystyret adgang til å frita den folkevalgte fra verv for resten av valgperioden, dersom den enkelte ikke kan ivareta vervet sitt uten at det fører til vesentlig ulempe for han eller henne.

Relevante bestemmelser
Kommuneloven § 7-9 og § 7-10

Konsekvenser for sosial bærekraft
Ikke relevant.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
Ikke relevant.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Ikke relevant.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant.

Vurdering
Kommunedirektøren anbefaler at søknad om fritak fra politiske verv imøtekommes.

Alternative løsninger
Ingen.

Konklusjon
Kommunedirektøren anbefaler at Maria D. Imrik fritas fra sine politiske verv i Fredrikstad kommune

Formannskapets vedtak 16.10.2025:
Formannskapets innstilling:

1. Bjørnar Laabak (FrP) innvilges fritak fra vervet som varaordfører, fra verv som medlem/varamedlem i styre/råd/utvalg, og fra alle øvrige verv han er valgt inn i som følge av varaordførervervet.

Dette gjelder:

• Formannskap (medlem)
• Valgstyret (nestleder)
• Valgutvalget
• Driftsassistansen i Østfold IKS (representantskapet)
• Østfold kontrollutvalgssekretariat Kommunalt oppgavefelleskap (ØKUS KOF) (representantskapet)
• KS fylkesmøtet
• Jernbaneforum Øst
• Bypakke Nedre Glomma
• Svinesundskomiteen
• Samarbeidsarena for kommunene Sarpsborg og Fredrikstad
• Oslofjordens friluftsråd (rådsmøtet)
• 1.vara Borg Havn IKS
• 1.vara i helseutvalget for FrP
• 1.vara Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA Østfold) rep.skap
• 1.varamedlem Østfold avfallssortering IKS (representantskapet)
• 1.varamedlem Østre Viken kommunerevisjon IKS (representantskapet)
• 1.varamedlem Osloregionen IPR (representantskapet)

I rollen:

• Utvalg for gjennomgang av politiske reglementer
• Destinasjonsråd for reisemålsledelse i Fredrikstad

2. Fritaket gjelder fra ny varaordfører er valgt i bystyret møte 23.10.2025 og for resten av valgperioden 2023-2027.
3. Valg av representanter til disse vervene behandles i egne saker

Formannskapets behandling 16.10.2025:
Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2024/888
Dokumentnr.: 98
Løpenr.: 262585/2025
Klassering: 080

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	16.10.2025	166/25
Bystyret	23.10.2025	160/25

Søknad om fritak fra vervet som varaordfører med mer - Bjørnar Laabak (FrP)

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:

1. Bjørnar Laabak (FrP) innvilges fritak fra vervet som varaordfører, fra verv som medlem/varamedlem i styre/råd/utvalg, og fra alle øvrige verv han er valgt inn i som følge av varaordførervervet.

   Dette gjelder:
   - Formannskap (medlem)
   - Valgstyret (nestleder)
   - Valgutvalget
   - Driftsassistansen i Østfold IKS (representantskapet)
   - Østfold kontrollutvalgssekretariat Kommunalt oppgavefelleskap (ØKUS KOF) (representantskapet)
   - KS fylkesmøtet
   - Jernbaneforum Øst
   - Bypakke Nedre Glomma
   - Svinesundskomiteen
   - Samarbeidsarena for kommunene Sarpsborg og Fredrikstad
   - Oslofjordens friluftsråd (rådsmøtet)
   - 1.vara Borg Havn IKS
   - 1.vara i helseutvalget for FrP
   - 1.vara Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA Østfold) rep.skap
   - 1.varamedlem Østfold avfallssortering IKS (representantskapet)
   - 1.varamedlem Østre Viken kommunerevisjon IKS (representantskapet)
   - 1.varamedlem Osloregionen IPR (representantskapet)

   I rollen:
   - Utvalg for gjennomgang av politiske reglementer
   - Destinasjonsråd for reisemålsledelse i Fredrikstad

2. Fritaket gjelder fra ny varaordfører er valgt i bystyret møte 23.10.2025 og for resten av valgperioden 2023-2027.

3. Valg av representanter til disse vervene behandles i egne saker

Sammendrag

Bjørnar Laabak (FrP), søker fritak fra vervet som varaordfører, og fra verv som medlem/varamedlem i styre/råd/utvalg, samt fra alle øvrige verv han er valgt inn i som følge av varaordførervervet.

Begrunnelsen for søknaden er at han ved stortingsvalget 08.09.2025 ble valgt inn som stortingsrepresentant for Østfold.

Søknaden gjelder ikke som medlem i Fredrikstad bystyre og som medlem av Nasjonalparkstyret for Ytre Hvaler Nasjonalpark.

Fritaket gjelder fra ny varaordfører er valgt i bystyrets møte 23.10.2025 og for resten av valgperioden 2023-2027.

Vedlegg

1. Søknad om fritak fra Bjørnar Laabak, datert 25.09.2025

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ingen.

Saksopplysninger

Bjørnar Laabak (FrP), ble valgt som stortingsrepresentant 08.09.2025. Han søker om fritak fra vervet som varaordfører, gjeldende fra og med at ny varaordfører er valgt i bystyret møte 23.10.2025. Bjørnar Laabak søker også om fritak fra verv som medlem/varamedlem i styre/råd/utvalg.

Dette gjelder:

- Formannskap (medlem)
- Valgstyret (nestleder)
- Valgutvalget
- Driftsassistansen i Østfold IKS (representantskapet)
- Østfold kontrollutvalgssekretariat Kommunalt oppgavefelleskap (ØKUS KOF) (representantskapet)
- KS fylkesmøtet
- Jernbaneforum Øst
- Bypakke Nedre Glomma
- Svinesundskomiteen
- Samarbeidsarena for kommunene Sarpsborg og Fredrikstad
- Oslofjordens friluftsråd (rådsmøtet)
- 1.vara Borg Havn IKS
- 1.vara i helseutvalget for FrP
- 1.vara Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA Østfold) rep.skap
- 1.varamedlem Østfold avfalssortering IKS (representantskapet)
- 1.varamedlem Østre Viken kommunerevisjon IKS (representantskapet)
- 1.varamedlem Osloregionen IPR (representantskapet)

I rollen:

- Utvalg for gjennomgang av politiske reglementer
- Destinasjonsråd for reisemålsledelse i Fredrikstad

Bjørnar Laabak ønsker å fortsette i vervet som medlem av Fredrikstad bystyre og som medlem av Nasjonalparkstyret for Ytre Hvaler Nasjonalpark.

Ifølge kommuneloven § 7-9 andre ledd kan kommunestyret etter søknad, frita den folkevalgte for vervet midlertidig, eller for resten av valgperiode, dersom den folkevalgte ikke kan ivareta vervet sitt uten at det fører til vesentlig ulempe for han eller henne.

Bjørnar Laabak søker fritak fra resten av valgperioden 2023-2027.

Relevante bestemmelser

Kommuneloven § 7-9 andre ledd.

Konsekvenser for sosial bærekraft

Ikke relevant i saken.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft

Ikke relevant i saken.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft

Ikke relevant i saken.

Ansattes medbestemmelse

Ikke relevant i saken.

Vurdert for uttalelser i rådene

Ikke relevant i saken.

Vurdering

Ifølge kommunelovens § 7-9 andre ledd kan bystyret etter søknad frita en folkevalgt fra sitt verv midlertidig, eller for resten av valgperioden, den den folkevalgte ikke kan ivareta sine verv uten at det fører til vesentlig ulempe for han eller henne.

Kommunedirektøren anser at vilkårene for at søknaden er oppfylt, og anbefaler at søknaden innvilges.

Alternative løsninger

Ikke relevant i saken.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at søknad om fritak fra Bjørnar Laabak, for resten av valgperioden 2023-2027, imøtekommes.

Bjørnar Laabak fortsetter i sine verv som medlem i Fredrikstad bystyre og som medlem av Nasjonalparkstyret for Ytre Hvaler Nasjonalpark.

Bystyret/ordfører

25.09.2025

Søknad om fritak fra vervet som varaordfører med mer

Jeg viser til at undertegnede har blitt innvalgt på Stortinget som representant for Østfold. Nytt Storting trer sammen 1. oktober. Jeg søker herved om fritak fra varaordførervervet gjeldende fra og med at ny varaordfører er valgt i bystyrets møte 23. oktober 2025. Tilsvarende søker jeg om fritak fra mitt verv som medlem i formannskapet, samt alle de verv som medfølger av varaordførervervet:

Formannskap
Valgstyret (nestleder)
Valgutvalget
Driftsassistansen i Østfold IKS (representantskapet)
Østfold kontrollutvalgssekretariat Kommunalt oppgavefelleskap (ØKUS KOF) (representantskapet)
KS fylkesmøtet
Jernbaneforum Øst
Bypakke Nedre Glomma
Svinesundskomiteen
Samarbeidsarena for kommunene Sarpsborg og Fredrikstad
Oslofjordens friluftsråd (rådsmøtet)
1.vara Borg Havn IKS
1.vara i helseutvalget for FrP
1.vara Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA Østfold) rep.skap
1.varamedlem Østfold avfalssortering IKS (representantskapet)
1.varamedlem Østre Viken kommunerevisjon IKS (representantskapet)
1.varamedlem Osloregionen IPR (representantskapet)

I rollen:
Utvalg for gjennomgang av politiske reglementer
Destinasjonsråd for reisemålsledelse i Fredrikstad

Søknaden framsettes med hjemmel i kommunelovens § 7-9 andre ledd og må anses som varig for valgperioden. Undertegnede fortsetter i vervet som medlem i Fredrikstad bystyre og som medlem av nasjonalparkstyret for Ytre Hvaler nasjonalpark.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2024/888
Dokumentnr.: 101
Løpenr.: 263223/2025
Klassering: 080

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	23.10.2025	161/25

Valg til utvalg som følge av fritak - varaordfører Bjørnar Laabak (FrP)

Valgutvalgets innstilling
Valgutvalget anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak:
1. Som medlem i formannskapet velges……
2. Som medlem i valgstyret velges……
3. Som medlem i valgutvalget velges……..
4. Som medlem i Driftsassistansen i Østfold IKS (representantskapet) velges…….
5. Som medlem i Østfold kontrollutvalgssekretariat (representantskapet) velges…….
6. Som medlem i KS fylkesmøtet velges……
7. Som medlem i Jernbaneforum Øst velges……
8. Som medlem i Bypakke Nedre Glomma velges……..
9. Som medlem i Svinesundskomiteén velges……..
10. Som medlem i samarbeidsarena for kommunene Sarpsborg og Fredrikstad velges……
11. Som medlem i Oslofjordens friluftsråd (rådsmøtet) velges…….
12. Som 1.varamedlem i Borg Havn IKS velges…….
13. Som 1.varamedlem i helseutvalget for FrP velges……..
14. Som 1.varamedlem i interkommunalt utvalg mot akutt forurensning, representantskapet velges……..
15. Som 1.varamedlem til Østre Viken kommunerevisjon IKS, representantskapet velges……..
16. Som 1.varamedlem til Osloregionen IPR , representantskapet velges……

Sammendrag
Med bakgrunn i varaordfører Bjørnar Laabak sin fritakssøknad foretar bystyret valg av medlemmer/varamedlemmer til diverse utvalg.

Vedlegg
Oversikt styrer/råd/utvalg

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Ingen

Saksopplysninger
Varaordfører Bjørnar Laabak søker fritak fra varaordførervervet, og fritak fra sine verv i diverse styrer/utvalg.

I følge kommuneloven § 5.6 velges formannskapets medlemmer og varamedlemmer blant medlemmer av bystyret. Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

Relevante bestemmelser
Kommuneloven § 5.6 og § 7.10.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
Ikke relevant.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Ikke relevant.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant.

Vurdert for uttalelser i rådene
Ikke relevant.

Vurdering
Bystyret foretar valg for resten av valgperioden 2023-2027.

Valgutvalget fremmer sin innstilling i møtet.

Alternative løsninger
Ikke relevant.

Konklusjon
Bystyret foretar valg for resten av valgperioden 2023-2027.

Valgutvalget fremmer sin innstilling i møtet.

FREDRIKSTAD
KOMMUNE

Styrer, råd og utvalg

Valgperioden 2023–2027

Oppdatert 01.08.2025

Innholdsfortegnelse

Bystyret 2023-2027 3
1 HOVEDUTVALG *5*
FORMANNSKAP 5
HELSEUTVALGET 6
OPPVEKSTUTVALGET 7
TEKNISK UTVALG 8
SAMFUNNSUTVALGET 9
PLANTUVALGET 10
PARTSSAMMENSATT UTVALG 11
KONTROLLUTVALG 12
2 ANDRE STYRER RÅD OG UTVALG *14*
Eldrerådet 14
Klageutvalget 14
Klageutvalg for eiendomsskatt 14
Råd for personer med nedsatt funksjonshemming 15
Skattetakstutvalget 15
Valgstyret 16
Valgutvalget 16
3 REPRESENTASJON ANDRE STYRER OG RÅD *16*
Attraktiv studentby 16
Borg Havn IKS representantskap 17
17. mai-utvalget 17
Daghøyskolen AOF (styringsgruppen) 17
Driftsassistansen i Østfold (Viken) IKS (representantskapet) 17
Fagråd for Ytre Oslofjord (fagrådet) 17
Fredrikstad kommunes beredskapsråd 17
Østfold kontrollutvalgssekretariat – representantskapet 18
Forliksråd (periode 1.1.2025-31.12.2028) 18
Fredrikstad kommunes utdanningslegat 18
Frivilligsentralens stiftelse 18
Heimevernsnemnd (Oslofjordens Heimevernsdistrikt) 18
Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA Østfold – representantskapet) 18
Jernbaneforum Øst 18
Kirkelig fellesråd 19
KS fylkesmøtet 19
Fond for Arne Stangebyes samlinger 19
Legatet til Fredrikstad bys vel og forskjønnelse 20
Legatet til sosiale formål i Fredrikstad 20
Nasjonalparkstyre for Ytre Hvaler nasjonalpark 22
Oppnevningsutvalg (konfliktrådsmeklere) 22
Oslofjordens friluftsråd (rådsmøtet) 22

Oslofjordens friluftsråd – styret (kandidat) 22
Politiråd 22
Skjærgårdstjenesten – driftsstyret 22
Svinesundskomiteen 22
Styret for FREVAR KF (for valgperioden 01.03.2024-28.02.2028) 22
Styret for Stiftelsen Fredrikstad museum 23
Styret for Østfold kunstsenter 23
Representantskapet for Østfold kunstsenter 23
Bypakke Nedre Glomma 23
Samarbeidsarena for kommunene Sarpsborg og Fredrikstad 24
Styringsgruppen for byvekstavtalen i Nedre Glomma 24
Øst 110 sentral IKS 24
Østfold avfallssortering IKS (representantskapet) 24
Østre Viken kommunerevisjon IKS (representantskapet) 24
Østre Viken kommunerevisjon IKS (styret) 24
4.REPRESENTANTSKAP OG INTERKOMMUNALE POLITISKE RÅD *25*
Osloregionen IPR (representantskapet) 25
Søndre Østfold IPR (representantskapet) 25
Søndre Østfold IPR (styret) 25
5 ANDRE UTVALG MED TIDSBEGRENSET VIRKEOMRÅDE *25*
Utvalg for arbeidsgiveroppfølging av kommunedirektøren 25
Energiutvalget 25
Utvalg for gjennomgang av politiske reglementer 25
Utvalg for utvikling og forvaltning av Isegran 26

Bystyret 2023-2027	
53 medlemmer	
Arbeiderpartiet	
Medlemmer	
1	Siri Martinsen, Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad
2	Atle Ottesen, Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad
3	Maria Dumitrascu Imrik, Trollstien 3, 1613 Fredrikstad
4	Victor Kristiansen, Citrintunet 43, 1639 Gamle Fredrikstad.(Ap)
5	Vidar Schei, Gudeberg Alle 6, 1632 Gamle Fredrikstad
6	Hashim Mohodin Abdi, Edvard Eriksens gate 14J, 1636 Gml.Fredrikstad
7	Mohamed Amaleti Abdi, Hjalmar Bjørges vei 53, 1604 Fredrikstad
8	Mohamed Saleban Warsame, Lislebyveien 163, 1619 Fredrikstad
9	Filsan Mohamed Saleban Warsame, Lislebyveien 163, 1619 Fredrikstad
10	Kari Agerup, Knipleveien 14, 1605 Fredrikstad
11	Simon Appelberg Laabak, Oredalsveien 106 A, 1613 Fredrikstad
12	Marianne Antonsen, Viggo Hansteens gate 26, 1630 Fredrikstad **(UAVH)**
13	Jaran Berg, Berjmannsveien 25, 1634 Gamle Fredrikstad
Høyre	
Medlemmer	
1	Arne Sekkelsten, Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy
2	Anne Lisbeth Undahl, Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad
3	Rita Holberg, Odinsgate 2, 1608 Fredrikstad
4	Henriette Celine Støa Gaustad, Logredammen 5, 1626 Manstad
5	Knut Thomas Hareide-Larsen, Otto Rømersgate 11 A, 1630 Gamle Fredrikstad
6	Aleksander Høymyr Abelsen, Skogfaret 17, 1624 Gressvik
7	Jorulf Laabak, Solheimsrabben 4, 1654 Sellebakk
8	Anne Marte Frestad Andersen, Kreftings vei 20, 1613 Fredrikstad
9	Marianne Klever Næss, Parkveien 33, 1621 Gressvik
10	Wenche Lene Jørgensen, Gjøaveien 19, 1654 Sellebakk
11	Pål Porsmyr, Moselia 13C, 1664 Rolvsøy
12	Stian Georg Bjerkebakke-Westin, Rolf Wickstrøms gate 36, 1630 Gamle Fredrikstad
13	Robert Sjøborg, Gamle stadion 31, 1610 Fredrikstad
Fremskrittspartiet	
Medlemmer	
1	Bjørnar Laabak, Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy
2	Eva Kristin Andersen, Fagerliveien 35, 1605 Fredrikstad
3	Bianca Skoglie, Sølvstien 14, 1639 Gamle Fredrikstad
4	Leif Willy Eriksen, Paul Holmsensvei 44 A, 1613 Fredrikstad
5	Ole Johan Helås Lakselv, Sølandsvei 14, 1617 Fredrikstad
6	Rune Wesley Hansen, Roald Amundsens vei 134, 1658 Torp
7	Lars Ketil Laabak, Nyborgveien 19, 1678 Kråkerøy
8	Ken Aslak Falleth, Sleipnerveien 29, 1654 Sellebakk

Pensjonistpartiet	
Medlemmer	
1	Marianne Kristiansen, Bregneveien 19, 1664 Rolvsøy
2	Arild Aaserud, Wielsgaards vei 10, 1654 Sellebakk
3	Roger Larsen, Kløverveien 3, 1636 Gamle Fredrikstad **(INP)**
Sosialistisk venstreparti	
Medlemmer	
1	Silje Louise Jarild Waters, Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad
2	Camilla Sørensen Eidsvold, Paul Holmsens vei 30, 1613 Fredrikstad
3	Lars Erik Andreassen, Ferjestedsveien 22, 1606 Fredrikstad
Miljøpartiet De Grønne	
Medlemmer	
1	Erik Skauen, Refsahlveien 8, 1634 Gamle Fredrikstad
2	Gunhild Vigdisdatter, Ørebekkbråten 23, 1624 Gressvik
Rødt	
Medlemmer	
1	Hannah Berg, Skogfaret 17, 1624 Gressvik
2	Jarle Johannessen, Kardemommekroken 17a, 1622 Gressvik
Bymiljølista	
Medlemmer	
1	Jonas Markus Qvale, Gamleveien 12, 1604 Fredrikstad
2	Gøran Karlsen, Bydalsveien 9, 1604 Fredrikstad
Industripartiet	
Medlemmer	
1	Christian Fredrik Resberg, Vikaneveien 53, 1622 Gressvik
2	Tor Morten Øverby Olsen, Bramers vei 39, 1613 Fredrikstad
Venstre	
Medlemmer	
1	Trond Egil Svandal, Solheimsveien 3, 1605 Fredrikstad
2	Ståle Solberg, Løvli terrasse 13, 1639 Gamle Fredrikstad
Kristelig folkeparti	
Medlemmer	
1	Kolbjørn Westberg, Frøyas gate 59, 1608 Fredrikstad
2	Anna Egeberg Krogh, Voldgaten 19, 1632 Gamle Fredrikstad
Senterpartiet	
Medlemmer	
1	Hans Ingvald Røed, Enhuusveien 6, 1679 Kråkerøy
Ordfører:	Arne Sekkelsten (H)
Varaordfører:	Bjørnar Laabak (FrP)

1 HOVEDUTVALG

FORMANNSKAP 15 medlemmer			
Arbeiderpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Siri Martinsen, Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad	1	Maria Imrik, Mårstien 28a, 1615 Fredrikstad
2	Atle Ottesen, Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad	2	Mohamed Saleban Warsame, Lislebyveien 163, 1619 Fredrikstad
3	Vidar Schei, Gudeberg Allé 6, 1639 Gamle Fredrikstad	3	Filsan Mohamed Saleban Warsame, Lislebyveien 163, 1619 Fredrikstad
4	Hashim Abdi, Edvard Eriksens gate 14, 1636 Gamle Fredrikstad	4	Simon Laabak, Albert Torps vei 9, 1604 Fredrikstad
		5	Kari Agerup, Knipleveien 14, 1605 Fredrikstad
		6	Mohamed Amaleti Abdi, Nygaardsgata 29, 1606 Fredrikstad
Høyre			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Arne Sekkelsten, Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Henriette Celine Støa Gaustad, Logredammen 5, 1626 Manstad
2	Anne Lisbeth Undahl, Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad	2	Knut Thomas Hareide-Larsen, Otto Rømers gate 11a, 1630 Gamle Fredrikstad
3	Anne Marte Frestad Andersen, Furuholtveien 23, 1613 Fredrikstad	3	Aleksander Høymyr Abelsen, W. Skogfaret 17, 1624 Gressvik
4	Rita Holberg, Odins gate 2, 1608 Fredrikstad	4	Jorulf Elias Laabak, Solheimsrabben 4, 1654 Sellebakk
		5	Marianne Klever Næss, Parkveien 33, 1621 Gressvik
Fremskrittspartiet, Pensjonistpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste FrP, INP**	
1	Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy	1	Eva Kristin Andersen (FrP), Fagerliveien 35, 1605 Fredrikstad
2	Bianca Elise Skoglie (FrP), Ekebergveien 36, 1639 Gamle Fredrikstad	2	Ole Johan Lakselv (FrP), Sølandsvei 14c, 1617 Fredrikstad
3	Leif Willy Eriksen (FrP), Paul Holmsens vei 44a, 1613 Fredrikstad	3	Rune Wesley Hansen (FrP), Roald Amundsensvei 134, 1658 Torp
4	Marianne Kristiansen (Pp), Bregneveien 19, 1664 Rolvsøy	4	Ken Aslak Falleth (FrP), Sleipnerveien 29, 1654 Sellebakk
		5	Tor Morten Øverby Olsen (INP), Bramersvei 39, 1613 Fredrikstad
Sosialistisk Venstreparti			
Medlem		**Varamedlemmer fellesliste SV, R, Sp**	
1	Silje Louise Waters Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad	1	Hannah Berg (R), Skogfaret 17, 1624 Gressvik
		2	Hans Ingvald Røed, Enhusveien 6, 1679 Kråkerøy
		3	Camilla Sørensen Eidsvold (SV), Paul Holmsens vei 30, 1613 Fredrikstad
Miljøpartiet de Grønne			
Medlem		**Varamedlemmer fellesliste MDG, Bym**	
1	Erik Skauen Refsahlveien 8, 1634 Gamle Fredrikstad	1	Jonas Qvale (Bym), Fagerliveien 3, 1605 Fredrikstad
		2	Gunhild Vigdisdatter (MDG), Ørebekkbråten 23, 1624 Gressvik
		3	Gøran Karlsen (Bym), Bydalsveien 9, 1604 Fredrikstad

Venstre			
Medlem		**Varamedlemmer fellesliste V, KrF**	
1	Trond Egil Svandal Solheimsveien 3, 1605 Fredrikstad	1	Kolbjørn Westberg (KrF), Frøyas gate 59, 1608 Fredrikstad
		2	Ståle Solberg (V), Løvli Terrasse 13, 1639 Gamle Fredrikstad
		3	Anna Egeberg Krogh (KrF), Voldgaten 10, 1632 Gamle Fredrikstad

HELSEUTVALGET

9 medlemmer

Arbeiderpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Anne Marit Godal, Damveien 5, 1672 Kråkerøy	1	Arne Rekdal Olsen, Jadeveien 1, 1639 Gamle Fredrikstad
2	Vidar Schei, Gudeberg Allé 6, 1632 Gamle Fredrikstad	2	Anne Berit Holmstrøm Nygård, Stenebråten 61, 1628 Engelsviken
		3	Zeke Salijaj, Faunsvei 13, 1654 Sellebakk
		4	Siri Martinsen, Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad
Høyre, Miljøpartiet De Grønne			
Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste H, MDG**	
1	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad	1	Andreas Velgaard (H), Steinliveien 7, 1663 Rolvsøy
2	Henriette Celine Støa Gaustad (H), Logredammen 5, 1626 Manstad	2	Inger Christine Apenes (H), Heibergs gate 43, 1630 Gamle Fredrikstad
3	Gudmund Grønhaug (MDG), Risløkka 56, 1614 Fredrikstad	3	Gretha Evelin Thuen (H),Spinnellveien 22b, 1639 Gamle Fredrikstad
		4	Jørgen Bogen (H), Torvgaten 68, 1632 Gamle Fredrikstad
		5	Guro Stenvoll Johannessen (MDG), Gerds vei 5a, 1614 Fredrikstad
Fremskrittspartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Carl Henrik Amundsen, Capjonstien 72, 1651 Sellebakk	1	Bjørnar Laabak, Tapperiveien 10, 1619 Fredrikstad
2	Eva Kristin Andersen, Fagerliveien 35, 1605 Fredrikstad	2	David Karlsen, Rødåsen 11, 1621 Gressvik
		4	Mina Berg, Stenebråten 30, 1628 Engelsviken
		5	Elisabeth Gudevold, Kilbergsgaten 1, 1657 Torp
Pensjonistpartiet			
Medlem		**Varamedlemmer fellesliste R, Bym**	
1	Marianne Kristiansen, Bregneveien 19, 1664 Rolvsøy	1	Johan Søfteland (R)Solåsen 29, 1671 Kråkerøy
		2	Marita Renee Martinsen (Bym), Lundheimsveien 19, 1636 Gamle Fredrikstad
		3	Kristine Grinderud (Bym), Vraktangen 1, 1676 Kråkerøy
Senterpartiet			
Medlem		**Varamedlemmer fellesliste SV, Sp**	

1	Hans Ek, Elingårdsveien 19, 1623 Gressvik	1	Hege Jeanette Hansen (SV), Aaserudveien 26, 1621 Gressvik
		2	Hege-Christin Lunderød (Sp), Ørmenveien 7, 1623 Gressvik
		3	Salah Hassan Al-Saadi (SV), Åsgårdveien 30, 1671 Kråkerøy

Leder	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad
Nestleder	Henriette Celine Støa Gaustad (H), Logredammen 5, 1626 Manstad

OPPVEKSTUTVALGET

9 medlemmer

Arbeiderpartiet

Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Anita Gretland Karlsen, Kongleveien 41, 1664 Rolvsøy	1	Kristian Flodin, Wergelands vei 3, 1605 Fredrikstad
2	Hashim Abdi, Edvard Eriksens gate 14j, 1636 Gamle Fredrikstad	2	Yasmin Yasin, Karstnsens vi 29, 1617 Fredrikstad
		3	Mohamed Amaleti Abdi, Nygaardsgata 29, 1606 Fredrikstad
		4	Lisbeth Sandbæk, Ridehusgata 3, 1606 Fredrikstad

Høyre

Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste H, INP**	
1	Jorulf Elias Laabak, Solheimsrabben 4, 1654 Sellebakk (H)	1	Gretha Evelin Thuen (H), Spinnellveien 22b, 1639 Gamle Fredrikstad
2	Stian Georg Bjerkebakke-Westin, Rolf Wickstrøms gate 36, 1630 Gamle Fredrikstad (H)	2	Erlend Øverby (H), Åsgårdveien 24, 1671 Kråkerøy
		3	Susanne Ravndal (H), Kalleraveien 11, 1675 Kråkerøy
		4	Iselin Katharina Liliegren-Helgesen (INP), Kirkeveien 42, 1664 Rolvsøy

Fremskrittspartiet

Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Bianca Elise Skoglie, Ekebergveien 36, 1639 Gamle Fredrikstad	1	Kevin Olsen, Logredammen 5, 1626 Manstad
2	Rune Wesley Hansen, Roald Amundsensvei 134, 1658 Torp	2	Geir Thore Løken, Voldgaten 7, 1632 Gamle Fredrikstad
		3	Sara Helen Larsen, Stenbekkveien 20, 1658 Torp
		4	Elisabeth Gudevold, Kilbergsgt 1, 1657 Torp

Sosialistisk Venstreparti

Medlem		**Varamedlemmer fellesliste SV, Sp**	
1	Camilla Sørensen Eidsvold, Paul Holmsens vei 30, 1613 Fredrikstad	1	Hege-Christin Lunderød (Sp), Ørneveien 7, 1623 Gressvik
		2	Kornelia Osvold Askheim (SV), Mølleroddveien 20, 1673 Kråkerøy
		3	Ole Jørgen Forsetlund (Sp), Forsetlundveien 5, 1623 Gressvik

Rødt

Medlem	**Varamedlemmer R, Bym**

1	Jorun Hèron-Kummen, Anton kinns vei 2, 1605 Fredrikstad	1	Gøran Karlsen (Bym), Bydalsveien 9, 1604 Fredrikstad
		2	Laila-Brith Josefsen (R), Fyrveien 17, 1633 Gamle Fredrikstad
		3	Jørgen Søderberg Jansen (Bym), Solbergbakken 5, 1672 Kråkerøy
Kristelig Folkeparti			
Medlem		**Varamedlemmer fellesliste V, KrF**	
1	Anna Egeberg Krogh, Voldgaten 10, 1632 Gamle Fredrikstad	1	Simon Lindau Jørgensen (KrF), Hunnbakken 28, 1655 Sellebakk
		2	Elsie Anette Thorkildsen (V), Bjerkestien 12, 1671 Kråkerøy
		3	Astrid Fjelly Lande (KrF), Kallerødskogen 2, 1626 Manstad
Leder	Jorulf Elias Laabak (H), Solheimsrabben 4, 1654 Sellebakk		
Nestleder	Bianca Elise Skoglie (FrP), Ekebergveien 36, 1639 Gamle Fredrikstad		

TEKNISK UTVALG 9 medlemmer			
Arbeiderpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Mohamed Saleban Warsame, Lislebyveien 163, 1619 Fredrikstad	1	Nils Are Magerøy, Lillegaard 7, 1618 Fredrikstad
2	Maria Imrik, Mårstien 28a, 1615 Fredrikstad	2	Hanne-Elisabeth Ellingsen, Gudeberg Alle 4, 1632 Gamle Fredrikstad
		3	Tor-Erik Skovly, Skogveien 32, 1672 Kråkerøy
		4	Siri Martinsen, Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad
Høyre, Industri og Næringspartiet, Kristelig folkeparti			
Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste H, MDG, INP,KrF**	
1	Rita Holberg (H), Odins gate 2, 1608 Fredrikstad	1	Gunhild Vigdisdatter (MDG), Ørebekkbråten 23, 1624 Gressvik
		2	Øistein Lie (KrF), Urteveien 17a, 1621 Gressvik
2	Pål Porsmyr (H), Moselia 13c, 1664 Rolvsøy	3	Helge Antonsen (INP), Jacob Buvigs plass 26, 1671 Kråkerøy
3	Inger Johanne Stølan Hymer (KrF), Bydalen allè 17, 1604 Fredrikstad	4	Gretha Evelin Thuen (H), Spinnellveien 22b, 1639 Gamle Fredrikstad
4	Roger Larsen (INP), Kløverveien 10, 1636 Gamle Fredrikstad	5	Natalie Jarmstad (H), Gamle beddingvei 11b, 1671 Kråkerøy
		6	Jan Edvin Blomkvist (H), Ulvedalsåsen 29, 1671 Kråkerøy
			Wenche Lene Jørgensen (H), Gjøaveien 19, 1654 Sellebakk
Fremskrittspartiet			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Ken Aslak Falleth, Sleipnerveien 29, 1654 Sellebakk	1	David Åge Karlsen, Rødåsen 11, 1621 Gressvik
		2	Mina Berg, Stenebråten 30, 1628 Engelsviken.
		3	Eivind Pettersen, Kardemommekroken 16, 1622 Gressvik
Pensjonistpartiet			

Medlem		Varamedlemmer	
1	Roger Larsen, Kløverveien 10, 1636 Gamle Fredrikstad (INP fra jan.25)	1	Jon-Arvid Kolseth (INP) Gullskårveien 3a, 1664 Rolvsøy
		2	Willy Renè Johansen, (Pp) Anders Olaussens gate 4, 1636 Gamle Fredrikstad
		3	Marianne Kristiansen (Pp) Bregneveien 19, 1664 Rolvsøy
Sosialistisk Venstreparti			
Medlemmer		**Varamedlemmer SV, Sp**	
1	Lars Erik Andreassen	1	Hans Ingvald Røed (Sp), Enhuusveien 6, 1679 Kråkerøy
		2	Tone Grov Tonheim (SV), Lillengveien 10, 1623 Gressvik
		3	Bjørn Liane (Sp), Seppoveien 73, 1615 Fredrikstad
Rødt			
Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste R, Bym**	
1	Ida Kristine Dutheil, Stabburveien 26, 1617 Fredrikstad	1	Kristine Lind Andreassen (Bym), Fagerliveien 3, 1605 Fredrikstad
		2	Ruben Marion Rimstad Helgesen (R), Stormyrveien 6B, 1626 Manstad
		3	Anja Rolf (Bym), Kasernegaten 51, 1632 Gamle Fredrikstad
Leder	Rita Holberg (H), Odins gate 2, 1608 Fredrikstad		
Nestleder	Ken Aslak Falleth (FrP), Sleipnerveien 29, 1654 Sellebakk		

SAMFUNNSUTVALGET 9 medlemmer			
Arbeiderpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Filsan Mohamed Saleban Warsame, Lislebyveien 163, 1619 Fredrikstad	1	Torkel Varfjell, Rådmann Karlsens vei 17, 1633
2	Simon Laabak, Albert torps vei 9, 1604 Fredrikstad	2	Elfet Selaci, Dronningensgate 4a, 1606 Fredrikstad
		3	Alexander Karlsen El Younoussi, Tegleverksveien 15f, 1610 Fredrikstad
		4	Torhild Kuran, Natalia Bingsvei 7, 1605 Fredrikstad
Høyre			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Marianne Klever Næss, Parkveien 33, 1621 Gressvik	1	Anne Marte Frestad Andersen, Furuholtveien 23, 1613 Fredrikstad
2	Aleksander Høymyr Abelsen, Skogfaret 17, 1624 Gressvik	2	Andreas Berg-Svendsen, Nordre kongsvei 85, 1654 Sellebakk
		3	Cecilie Matheson, Søndre Skrellen 7, 1613 Fredrikstad
		4	Lise Thorsø Mohr, Thorsøveien 97, 1634 Gamle Fredrikstad
Fremskrittspartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Eva Charlotte Fredheim, Grevlingstien 26, 1615 Fredrikstad	1	Eivind Pettersen, Kardemommekroken 16, 1622 Gressvik

		2	Mina Berg, Stenebråten 30, 1628 Engelsviken
		3	Elisabeth Gudevold, Kilbergsgaten 1, 1657 Torp
Sosialistisk Venstreparti			
Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste SV, Sp**	
1	Silje Louise Waters, Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad	1	Hans Ingvald Røed (Sp), Enhuusveien 6, 1679 Kråkerøy
		2	Simen Johan Willgohs (SV), Ridehusgata 8, 1606 Fredrikstad
		3	Ellen Evenrød (Sp), Evenrødveien 83, 1615 Fredrikstad
Bymiljølista			
Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste R, Bym**	
1	Jonas Qvale, Fagerliveien 3, 1605 Fredrikstad	1	Dan Andrè Syversen (R), Høyåsveien 6, 1657 Torp
		2	Aleksander H. Strøm (BYM), Rådyrveien 34, 1615 Fredrikstad
		3	Zeljka Vuckovic (R) Lahellemoveien 52, 1604 Fredrikstad
Venstre			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Angelika Karolina Rusniek-Pietrzak, Fossekallveien 4, 1661 Rolvsøy	1	Roger Lohne, Riverside 14, 1606 Fredrikstad
		2	Elsie Anette Thorkildsen, Bjerkestien 12, 1671 Kråkerøy
Kristelig Folkeparti			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Kolbjørn Westberg, Frøyas gate 59, 1608 Fredrikstad	1	Benjamin Camillo Johnsen, Nordre Kongsvei 82, 1654 Sellebakk
		2	Anna Egeberg Krogh, Voldgaten 10, 1632 Gamle Fredrikstad
		3	Ole Thorbjørn Ileby Eriksen (KrF), Enghaugsgata 10B, 1607 Fredrikstad
Leder	Marianne Klever Næss (H), Parkveien 33, 1621 Gressvik		
Nestleder	Kolbjørn Westberg (KrF), Frøyas gate 59, 1608 Fredrikstad		

PLANTUVALGET 11 medlemmer			
Arbeiderpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Voica Dumitrascu Imrik, Trollstien 3, 1613 Fredrikstad	1	Rune Fredriksen, Teglverksveien 47, 1610 Fredrikstad
2	Jaran Berg, Berjmannsveien 25, 1634 Gamle Fredrikstad	2	Anita Gretland Karlsen, Kongleveien 41, 1664 Rolvsøy
		3	Arne Rekdal Olsen, Jadeveien 1, 1639 Gamle Fredrikstad
		4	Kari Agerup, Knipleveien 14, 1605 Fredrikstad

Høyre, Industri- og Næringspartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste H, INP, KrF**	
1	Inger Christine Apenes (H), Heibergs gate 43, 1630 Gamle Fredrikstad	1	Inger Johanne Stølan Hymer (KrF), Bydalen allè 17, 1604 Fredrikstad
2	Wenche Lene Jørgensen (H), Gjøaveien 19, 1654 Sellebakk	2	Stian Georg Bjerkebakke-Westin (H), Rolf Wickstrøms gate 36, 1630 Gamle Fredrikstad
3	Tomas Pål Talos (INP), Ugleveien 27, 1615	3	Erlend Øverby (H), Åsgårdveien 24, 1671 Kråkerøy
4	Roger Søråsdekkan (H), Holmelia 17. 1675 Kråkerøy	4	Andreas Berg-Svendsen (H), Nordre kongsvei 85, 1654 Sellebakk
		5	Cecilie Matheson (H), Søndre Skrellen 7, 1613 Fredrikstad
		6	Iselin Katharina Lillegren-Helgesen (INP), Kirkeveien 42, 1664 Rolvsøy
Fremskrittspartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Ole Johan Lakselv, Sølandsvei 14c, 1617 Fredrikstad	1	Ken Aslak Falleth, Sleipnerveien 29, 1654 Sellebakk
2	Leif Willy Eriksen, Paul Holmsens vei 44a, 1613 Fredrikstad	2	Geir Thore Løken, Voldgaten 7, 1632 Gamle Fredrikstad
3	Bianca Elise Skoglie, Ekebergveien 36, 1639 Gamle Fredrikstad	3	Eva Kristin Andersen (FrP), Fagerliveien 35, 1605 Fredrikstad
		4	Eva Charlotte Fredheim, Grevlingstien 26, 1615 Fredrikstad
Rødt			
Medlem		**Varamedlemmer fellesliste R, Sp**	
1	Inger Lise Sandvik, Skytterveien 7A, 1605 Fredrikstad	1	Hans Ek (Sp), Elingårdsveien 19, 1623 Gressvik
		2	Jostein Häckert (R), Langgårdslia 14, 1622 Gressvik
		3	Svanhild Skafløtten Smeland (Sp), Østgårdsveien 4C, 1617 Fredrikstad
Bymiljølista			
Medlem		**Varamedlemmer fellesliste SV, Bym**	
1	Anja Rolf, Kasernegaten 51, 1632 Gamle Fredrikstad	1	Salah Hassan Al-Saadi (SV), Åsgårdveien 30, 1671 Kråkerøy
		2	Jonas Qvale (Bym), Fagerliveien 3, 1605 Fredrikstad
		3	Camilla Sørensen Eidsvold (SV), Bydalen allé 12, 1604 Fredrikstad.
Leder	Ole Johan Lakselv (FrP), Sølandsvei 14c, 1617 Fredrikstad		
Nestleder	Inger Christine Apenes (H), Heibergs gate 43, 1630 Gamle Fredrikstad		

PARTSSAMMENSATT UTVALG 7 medlemmer			
Arbeiderpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Kari Agerup, Knipleveien 14, 1605 Fredrikstad	1	John Fredrik Olsen, Skarvveien 22, 1679 Kråkerøy
2	Mohamed Amaleti Abdi, Nygaardsgata 29, 1606 Fredrikstad	2	Lisa Margit Skaret, Bedriftsveien 3H, 1624 Gressvik
		3	Alf Reidar Olsen, Falchåsveien 1C, 1619 Fredrikstad
		4	Anita Gretland Karlsen, Kongleveien 41, 1664 Rolvsøy

Høyre			
Medlemmer		**Varamedlemmer H, KrF**	
1	Arne Sekkelsten, Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Anne Marte Frestad Andersen (H), Furuholtveien 23, 1613 Fredrikstad
2	Anne Lisbeth Undahl, Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad	2	Lino Egidio Lubiana (KrF), Tangen 3, 1676 Kråkerøy
		3	Jorulf Elias Laabak (H), Solheimsrabben 4, 1654 Sellebakk
		4	Marianne Klever Næss (H), Parkveien 33, 1621 Gressvik
		5	Rita Holberg (H), Odins gate 2, 1608 Fredrikstad
Fremskrittspartiet			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Bianca Elise Skoglie, Ekebergveien 36, 1639 Gamle Fredrikstad	1	Leif Willy Eriksen, Paul Holmsens vei 44a, 1613 Fredrikstad
		2	Kevin Olsen, Logredammen 5, 1626 Manstad
		3	Ken Aslak Falleth, Sleipnerveien 29, 1654 Sellebakk
Sosialistisk Venstreparti			
Medlem		**Varamedlemmer fellesliste R, Bym, Sp**	
1	Marius Aleksander Andersen, Sperlingveien 11, 1654 Sellebakk	1	Ellinor Linnea Spro (R), Søndre Skrellen 3A, 1613 Fredrikstad
		2	Hans Ingvald Røed, Enhusveien 6, 1679 Kråkerøy
		3	Kristine Lind Andreassen (Bym), Fagerliveien 3, 1605 Fredrikstad
Venstre			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Ståle Solberg, Løvli Terrasse 13, 1639 Gamle Fredrikstad	1	Maria Helene Trenum Christiansen, Skarvveien 14, 1679 Kråkerøy
		2	Roger Lohne, Riverside 14, 1606 Fredrikstad
Leder	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy		
Nestleder	Bianca Elise Skoglie (FrP), Ekebergveien 36, 1639 Gamle Fredrikstad		

KONTROLLUTVALG

5 medlemmer

Arbeiderpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Victor Kristiansen, Citrintunet 43, 1639 Gamle Fredrikstad	1	Marit Werner Haabeth, Rødsveien 49, 1678 Kråkerøy
2	Mona Mathisen, Karjolveien 85, 1615 Fredrikstad	2	Svein Roald Hansen, Skrenten 21, 1639 Gamle Fredrikstad
		3	Svein Erik Thorvaldsen, Buskogen 5, 1675 Kråkerøy
Høyre			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Rune Grundekjøn, Fuglevik Platå 28, 1673 Kråkerøy	1	Laila Baumann, Nordliveien 11, 1671 Kråkerøy
		2	Bengt Morten Maximilian Wenstøb, Mads W. Stangsgt 9, 1610 Fredrikstad
Fremskrittspartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	

1	Lars Ketil Laabak, Nyborgveien 19, 1678 Kråkerøy	1	Linda Syversen, Åsebråttunet 6, 1605 Fredrikstad
		2	Ronald Hansen, Måkekollen 120, 1679 Kråkerøy
		3	Maylen Eriksen Lakselv, Sølands vei 14c, 1617 Fredrikstad
Senterpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer R, Bym, Sp**	
1	Annette Lindahl Raakil, Løkkebergtunet 6, 1636 Gamle Fredrikstad	1	Knut Jarl Rødje (Bym), Nabbetorpveien 35b, 1632 Gamle Fredrikstad
		2	Arild Jensen (R), Haslerudveien 17, 1624 Gressvik
		3	Marit Helene Nilsen (Sp) Jadaberget 16, 1628 Engelsviken
Leder	Victor Kristiansen (AP), Citrintunet 43, 1639 Gamle Fredrikstad		
Nestleder	Rune Grundekjøn (H), Fuglevik Platå 28, 1673 Kråkerøy		

2 ANDRE STYRER RÅD OG UTVALG

Eldrerådet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Sissel Been-Larsen, Lervikveien 90, 1626 Manstad	1	Inger Fauske, Speiderveien 6, 1605 Fredrikstad
2	Frank Kristian Gunerius Bakken, Lunteveien 26b, 1633 Gamle Fredrikstad	2	Widar Zeiner Hansen, Elverksveien 1, 1624 Gressvik
3	Kjetil Hafstad, Tyristien 1a, 1671 Kråkerøy	3	Lisa Margit Skaret, Bedriftsveien 3H, 1624 Gressvik
4	Per Edvardsen, Jorunstien 60, 1613 Fredrikstad	4	Elisabeth Schweizer, Buskogen 97B, 1675 Kråkerøy
5	Anita Gonstad Erlandsen, Furulyveien 3, 1673 Fredrikstad	5	Trond Augensen, Mosseveien 16C, 1610 Fredrikstad
6	Leif Andersen, Roald Amundsensvei 58 B, 1654 Sellebakk		
7	Lene Paulsen, Oredalsveien 86c ,1613 Fredrikstad		

Leder	Per Edvardsen, Jorunstien 60, 1613 Fredrikstad
Nestleder	Sissel Been-Larsen, Lervikveien 90, 1626 Manstad

Klageutvalget			
Industri og Næringspartiet, Venstre			
Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste Pp, INP, KrF**	
1	Jon-Arvid Kolseth (INP jan-25) Gullskårveien 3a, 1664 Rolvsøy	1	Constance Thuv (KrF), Paul Holmsens vei 45, 1613 Fredrikstad
2	Christian Fredrik Resberg (INP), Vikaneveien 53, 1622 Gressvik	2	Widar Zeiner Hansen (Pp), Elverksveien 1, 1624 Gressvik
3	Tonje Nygård (V), Gressvikveien 21, 1621 Gressvik	3	Marius Skallebakke Gellein (INP), Vikaneveien 83, 1622 Gressvik
Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Kirsten Mostad Pedersen (Ap), Gamle Kirkevei 5E, 1617 Fredrikstad	1	Hilde Sandmæl (Ap), Korallveien 4, 1639 Gamle Fredrikstad
2	Tore Antonsen (SV), Skjæløyveien 107, 1626 Manstad	2	Georgi Gulliksen (Ap), Råkollveien 66, 1664 Rolvsøy

Leder	Christian Fredrik Resberg (INP), Vikaneveien 53, 1622 Gressvik
Nestleder	Kirsten Mostad Pedersen (Ap), Gamle Kirkevei 5E, 1617 Fredrikstad

Klageutvalg for eiendomsskatt			
Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti			
Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste H, FrP, KrF**	
1	Inger Christine Apenes (H), Heibergsgate 43, 1630 Gamle Fredrikstad	1	Tor Prøitz (H), Skovbøleveien 5, 1605 Fredrikstad
2	Ken Aslak Falleth (FrP), Sleipnerveien 29, 1654 Sellebakk	2	Elisabeth Gudevold (FrP), Kilbergsgaten 1, 1657 Torp
3	Constance Thuv (KrF), Paul Holmsens vei 45, 1613 Fredrikstad	3	Ole Thorbjørn Ileby Eriksen (KrF), Enghaugsgata 10b, 1607 Fredrikstad
Arbeiderpartiet, Senterpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	

1	Nils Are Magerøy (Ap), Lillegaard 7, 1618 Fredrikstad	1	John Fredrik Olsen (Ap), Skarvveien 22, 1679 Kråkerøy
2	Hans Ek (Sp), Elingårdveien 19, 1623 Gressvik	2	Guru Sharma (Ap), Nedre Bommen 23, 1675 Kråkerøy
3	Bente Iren Vikerstrand-Hansen (Ap), Bruket 13A, 1621 Gressvik	3	Kate Hoel (Ap), Gamle Kirkevei 90A, 1617 Fredrikstad

Leder	Inger Christine Apenes (H), Heibergsgate 43, 1630 Gamle Fredrikstad
Nestleder	Nils Are Magerøy (Ap), Lillegaard 7, 1618 Fredrikstad

Råd for personer med nedsatt funksjonshemming

Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Jon-Arvid Kolseth, Gullskårveien 3a, 1664 Rolvsøy	1	Jørn Inge Hãrtel Sand Kristiansen, Oscar Schies vei 1, 1637 Gamle Fredrikstad
2	Tone Grov Tonheim, Lillengveien 10, 1623 Gressvik	2	Turid Mathisen, Kvartstunet 14, 1639 Fredrikstad
3	Alf Reidar Olsen, Falchåsveien 1C, 1619 Fredrikstad	3	Ingunn Helene Sand Fosser, Anders Forsbergsvei 3B, 1619 Fredrikstad
4	Jan Kenrick Glad Jackson, Åbyggeveien 5, 1628 Engelsviken	4	Widar Zeiner Hansen, Elverksveien 1, 1624 Gressvik
5	Marit Haabeth, Rødsveien 49, 1678 Kråkerøy	5	Hanne-Elisabeth Ellingsen, Gudeberg allé 4, 1632 Gamle Fredrikstad
6	Arne Hunn, Herregårdsveien 50, 1634 Gamle Fredrikstad		
7	Liv Berit Ødegård, Sarpsborgveien 143, 1654 Sellebakk		

Leder	Arne Hunn, Herregårdsveien 50, 1634 Gamle Fredrikstad
Nestleder	Alf Reidar Olsen, Falchåsveien 1C, 1619 Fredrikstad

Skattetakstutvalget

Høyre, Fremskrittspartiet

Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste H, FrP**	
1	Erlend Øverby (H), Åsgårdveien 24, 1671 Kråkerøy	1	Jan Edvind Blomkvist (H), Ulvedalsåsen 29, 1671 Kråkerøy
2	Jon-Erik Bergh (FrP), Bjørndalsveien 21, 1605 Fredrikstad	2	Mina Berg (FrP), Paul Holmsens vei 69, 1613 Fredrikstad

Bymiljølista		**Arbeiderpartiet**	
Medlem		Varamedlem	
1	Marita Renee Martinsen, Lundheimveien 19, 1636 Gamle Fredrikstad	1	Jon Erik Bustgaard, Dalekroken 12, 1622 Gressvik

Leder	Erlend Øverby (H), Åsgårdveien 24, 1671 Kråkerøy
Nestleder	Marita Renee Martinsen (BYM), Lundheimveien 19, 1636 Gamle Fredrikstad

Valgstyret			
Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti			
Medlemmer		**Varamedlemmer fellesliste H, FrP, KrF**	
1	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Anne Marte Frestad Andersen (H), Furuholtveien 23, 1613 Fredrikstad
2	Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy	2	Rita Holberg (H), Odinsgate 2, 1608 Fredrikstad
3	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25 1619	3	Bianca Skoglie (FrP), Ekebergveien 36, 1639 Gamle Fredrikstad
4	Eva Kristin Andersen (FrP), Fagerliveien 35, 1605 Fredrikstad	4	Ken Aslak Falleth (FrP), Sleipnerveien 29, 1654 Sellebakk
		5	Kolbjørn Westberg (KrF), Frøyas gate 59, 1608 Fredrikstad
		6	Stian Bjerkebakke-Westin (H), Rolf Wickstrøms gate 36, 1630 Gamle Fredrikstad
Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti		**Arbeiderpartiet**	
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Siri Martinsen (Ap), Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad	1	Kari Agerup, Knipleveien 14, 1605 Fredrikstad
2	Atle Ottesen (Ap), Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad	2	Hashim Abdi , Edvard Eriksens gate 14j, 1636 Gamle Fredrikstad
3	Silje Louise Jarild Waters (SV), Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad	3	Vidar Schei, Gudeberg Allé 6, 1632 Gamle Fredrikstad
		4	Maria Dumitrascu Imrik, Mårstien 28a 1613 Fredrikstad
		5	Simon Appelberg Laabak, Oredalsveien 106A, 1613 Fredrikstad
Leder	Ordfører Arne Sekkelsten (H) Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy		
Nestleder	Varaordfører Bjørnar Laabak (FrP), Tapperiveien 10, 1619 Fredrikstad		

Valgutvalget (består av innvalgte gruppeledere i bystyret, leder er gruppeleder for det største partiet)
Medlemmer
Siri Martinsen (Ap)- leder
Anne Undahl (H)
Bjørnar Laabak (FrP)
Marianne Kristiansen (Pp)
Silje Waters (SV)
Gunhild Vigdisdatter (MDG)
Hannah Berg (R)
Jonas Qvale (Bym)
Christian Resberg (INP)
Trond Svandal (V)
Kolbjørn Westberg (KrF)
Hans Ingvald Røed (Sp)

3 REPRESENTASJON ANDRE STYRER OG RÅD

Attraktiv studentby			
Medlemmer Høyre, Arbeiderpartiet		**Varamedlemmer Arbeiderpartiet, Venstre**	
1	Andreas Velgaard (H), Steinlieveien 7, 1663 Fredrikstad	1	Kjell Jørgensen (V), Fridtjof Nansen 5, 1605 Fredrikstad
2	Siri Martinsen (Ap), Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad	2	Helene Saloua Apenes Matri (Ap), Movigs gate 25, 1630 Gamle Fredrikstad

Borg Havn IKS representantskap			
Medlem		Varamedlemmer	
1	Ordfører Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Varaordfører Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy
		2	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad

17. mai-utvalget			
Venstre, Arbeiderpartiet, Høyre			
Medlemmer		Varamedlemmer	
1	Trond Egil Svandal (V), Solheimsveien 3, 1605 Fredrikstad	1	Jorulf Laabak (H), Solheimsrabben 4, 1654 Sellebakk
2	Maria Dumitrascu Imrik (Ap), Mårstien 28a, 1615 Fredrikstad	2	Anita Gretland Karlsen (Ap), Kongleveien 41, 1664 Rolvsøy
Leder	Trond Egil Svandal (V), Solheimsveien 3, 1605 Fredrikstad		
Nestleder	Maria Dumitrascu Imrik (Ap), Mårstien 28a, 1615 Fredrikstad		

Daghøyskolen AOF (styringsgruppen)			
Medlem		Varamedlem	
1	Jorulf Laabak (H), Solheimrabben 4, 1654 Fredrikstad	1	Eva Kristin Andersen (FrP), Fagerliveien 35, 1605 Fredrikstad

Destinasjonsråd for reisemålsledelse i Fredrikstad **(velges for 2 år oppnevnt av bystyret 120625)**			
Medlem		Varamedlem	
1	Ordfører	1	Varaordfører
1	Opposisjonsleder Siri Martinsen (Ap)	1	Hans Ingvald Røed (Sp)

Driftsassistansen i Østfold (Viken) IKS (representantskapet)			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy	1	Ken Aslak Falleth (FrP), Sleipnerveien 29, 1654 Sellebakk
		2	Eva Kristin Andersen (FrP), Fagerliveien 35, 1605 Fredrikstad

Fagråd for Ytre Oslofjord (fagrådet)			
Medlem		**Varamedlem**	
1	Heidi Elisabet Oskarsen (V), Jotneveien 44, 1654 Sellebakk	2	Thormod Schei (V), Halvorsrødveien 51 1622 Gressvik

Fredrikstad kommunes beredskapsråd			
Arbeiderpartiet/Høyre/Senterpartiet			
Medlemmer (fellesliste)		**Varamedlemmer (fellesliste)**	
1	Kjell Revhaug, Høyumveien 1, 1615 Fredrikstad	1	Anne Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad
2	Siri Martinsen (Ap), Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad	2	Tor-Arne Solbakken (Ap), Verkstedveien 6c, 1671 Kråkerøy
Leder	Ordfører Arne Sekkelsten, Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy		

Østfold kontrollutvalgssekretariat – representantskapet			
Medlem			**Varamedlem**
1	Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy	1	Marianne Cathrin Krogh (H), Eventyrveien 3, 1605 Fredrikstad

Forliksråd (periode 1.1.2025-31.12.2028)			
Medlemmer			**Varamedlemmer**
1	Leder Helge Hasvold (V), Solhjulet 21, 1671 Kråkerøy	1	Maria H.Trenum Christiansen (V) Skarvveien 14, 1679 Kråkerøy
2	Gudmund Grønhaug (MDG), Riisløkka 56, 1614 Fredrikstad	2	Arve Lauritzen (H) Årfuglveien 4, 1679 Kråkerøy
3	Marianne Antonsen (Uavh) Viggo Hansteens gate 26, 1630 Fredrikstad	3	Svein Sætre (Ap) Agatveien 36, 1639 Gamle Fredrikstad

Fredrikstad kommunes utdanningslegat			
Fellesliste Høyre, Kristelig Folkeparti			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Henriette Celine Støa Gaustad (H), Logredammen 5 1626 Manstad	1	Susanne Ravndal (H), Kalleraveien 11, 1675 Kråkerøy
2	Ole Thorbjørn Ileby Eriksen (KrF), Enghaugsgate 10b, 1607 Fredrikstad	2	Øistein Lie (KrF), Urteveien 17a, 1622 Gressvik
Fellesliste Senterpartiet, Arbeiderpartiet			
1	Kjell Ottar Revhaug (Sp), Høyumveien 1 1615 Fredrikstad	1	Yasmin Yasin (Ap), Karstensensvei 29, 1617 Fredrikstad
Leder	Henriette Celine Støa Gaustad, Logredammen 5, 1626 Manstad		

Frivilligsentralens stiftelse			
Høyre/Arbeiderpartiet		**Kristelig folkeparti/Arbeiderpartiet**	
Medlemmer			**Varamedlemmer**
1	Cecilie Matheson (H), Søndre Skrellen 7, 1614 Fredrikstad	1	Ole Thorbjørn Ileby Eriksen (KrF), Enghaugsgata 10b, 1607 Fredrikstad
2	Mohamed Amaleti Abdi (Ap), Nygaardsgata 29, 1606 Fredrikstad	2	Kate Hoel (Ap), Gamle Kirkevei 90A, 1617 Fredrikstad

Heimevernsnemnd (Oslofjordens Heimevernsdistrikt)			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Christian Fredrik Resberg (INP), Vikaneveien 53, 1622 Gressvik	1	Iselin Liliegren-Helgesen (INP), Kirkeveien 42, 1664 Rolvsøy
2	Maria Dumitrascu Imrik (Ap), Mårstien 28 A, 1615 Fredrikstad	2	Tor-Arne Solbakken (Ap), Verkstedveien 6c, 1671 Kråkerøy

Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA Østfold – representantskapet)			
Medlem		**Varamedlem**	
1	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy
		2	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad.

Jernbaneforum Øst	
Medlem	**Varamedlem**

Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy

Kirkelig fellesråd			
Medlem		**Varamedlem**	
1	Øistein Lie (KrF), Urteveien 17a, 1622 Gressvik	1	Arne Rekdal Olsen, Jadeveien 1, 1639 Gamle Fredrikstad

KS fylkesmøtet			
Høyre / Fremskrittspartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Henriette Celine Støa Gaustad (H), Logredammen 5, 1626 Manstad
2	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad	2	Knut Thomas Hareide-Larsen (H), Otto Rømers gate 11a, 1630 Gamle Fredrikstad
3	Anne Marte Frestad Andersen (H), Furuholtveien 23, 1613 Fredrikstad	3	Jorulf Elias Laabak (H), Solheimsrabben 4, 1654 Sellebakk
4	Rita Holberg (H), Odins gate 2, 1608 Fredrikstad	4	Robert Sjøborg (H), Gamle Stadion 31, 1610 Fredrikstad
5	Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy	5	Eva Kristin Andersen (FrP), Fagerliveien, 35, 1605 Fredrikstad
		6	Bianca Elise Skoglie (FrP), Ekebergveien 36, 1639 Gamle Fredrikstad
Arbeiderpartiet			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Siri Martinsen, Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad	1	Kari Agerup, Knipleveien 14, 1605 Fredrikstad
2	Atle Ottesen, Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad	2	Hashim Abdi, Edvard Eriksens gate 14j, 1636 Gamle Fredrikstad
		3	Maria Dumitrascu Imrik, Mårstien 28a, 1615 Fredrikstad
		4	Vidar Schei, Gudeberg Allé 6, 1632 Gamle Fredrikstad
Sosialistisk Venstreparti / Bymiljølista			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Camilla Sørensen Eidsvold (SV), Paul Holmsens vei 30, 1613 Fredrikstad	1	Silje Louise Jarild Waters (SV), Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad
		2	Jonas Qvale (BYM), Fagerliveien 3, 1605 Fredrikstad
		3	Lars Erik Andreassen (SV), Veumveien 28, 1613 Fredrikstad
Miljøpartiet De Grønne /Rødt / Senterpartiet /			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Jarle Johannessen (R), Kardemommekroken 17a, 1622 Gressvik	1	Hans Ingvald Røed, Enhusveien 6, 1679 Kråkerøy
		2	Hannah Berg (R), Skogfaret 17, 1624 Gressvik
		3	Gunhild Vigdisdatter (MDG), Ørebekkbråten 23, 1624 Gressvik

Fond for Arne Stangebyes samlinger	
Høyre, Venstre	
Medlem	**Varamedlemmer**

1	Eivind Leister (H), Kjevelsrødveien 4, 1615 Fredrikstad	1	Bengt Morten Wenstøb (H), Mads W. Stangsgt 9, 1610 Fredrikstad
2	Katarina Hoffman (V), Kilevoldbuen 34, 1617 Fredrikstad	2	Helene Trenum Christiansen (V), Skarvveien 14, 1679 Kråkerøy
		3	Andreas Velgaard (H), Steinliveien 7, 1633 Rolvsøy
Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Ingar Karlsen (Ap), Biveien 22, 1658 Torp	1	Helge Johannes Kolstad (Ap), Rubintunet 32, 1639 Gamle Fredrikstad
2	Hege Jeanette Hansen (SV), Aaserudveien 26, 1621 Gressvik	2	Heidi Kristin Qvam Byrhol Larsen (SV), Solheimsveien 35, 1605 Fredrikstad
		3	Hanne Ellingsen (Ap), Gudeberg Allé, 1632 Gamle Fredrikstad
Leder	Eivind Leister (H), Kjevelsrødveien 4, 1615 Fredrikstad (H)		

Legatet til Fredrikstad bys vel og forskjønnelse			
Høyre, Venstre			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Knut Thomas Hareide-Larsen (H), Otto Rømers gate 11a, 1630 Gamle Fredrikstad	1	Anne Marte Frestad Andersen (H), Furuholtvn 23, 1613 Fredrikstad
2	Trond Egil Svandal (V), Solheimsveien 5, 1605 Fredrikstad	2	Trine Eker Christoffersen (V), Nordre Kongsvei 20, 1654 Sellebakk
		3	Aleksander Høymyr Abelsen, Skogfaret 17, 1624 Gressvik
Arbeiderpartiet /Sosialistisk Venstreparti,			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Heidi Kristin Qvam Byrhol Larsen (SV), Solheimsveien 35, 1605 Fredrikstad	1	Marius Aleksander Andersen (SV), Sperlingveien 11, 1654 Sellebaqkk
		2	Hanne-Elisabeth Ellingsen (Ap), Gudeberg Alle 4, 1632 Gamle Fredrikstad
Leder	Ordfører Arne Sekkelsten, Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy		

Legatet til sosiale formål i Fredrikstad			
Høyre, Pensjonistpartiet, Industri og Næringspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Pål Porsmyr (H), Moselia 13c, 1664 Rolvsøy	1	Andreas Berg Svendsen (H), Nordre Kongsvei 85, 1654 Sellebakk
2	Marianne Kristiansen (Pp), Bregneveien 19, 1664 Rolvsøy	2	Tonje Nygård (V), Gressvikveien 21, 1621 Gressvik
3	Robert Stubberud (KrF), Arne Stangebyes gate 21, 1607 Fredrikstad	3	Iselin Katharina Liliegren-Helgesen (INP), Kirkeveien 42, 1664 Rolvsøy
Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne, Bymiljølista			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Anita Gretland Karlsen (Ap), Kongleveien 41, 1664 Rolvsøy	1	Svein Johnny Høiden (Ap), Ombergveien 41B, 1661 Rolvsøy
2	Erika Nesteng (Bym), Vikaneveien 259, 1622 Gressvik	2	Gunhild Vigdisdatter (MDG), Ørebekkbråten 23, 1624 Gressvik
Leder	Pål Porsmyr (H), Moselia 13c, 1664 Rolvsøy		

Nasjonalparkstyre for Ytre Hvaler nasjonalpark			
Fellesliste Arbeiderpartiet/Fremskrittspartiet		**Fellesliste Høyre/Arbeiderpartiet**	
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy	1	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad
2	Siri Martinsen (Ap), Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad	2	Atle Ottesen (Ap), Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad

Oppnevningsutvalg (konfliktrådsmeklere)			
Medlem		**Varamedlem**	
1	Gretha Evelin Thuen (H), Spinellveien 22b, 1639 Gamle Fredrikstad	1	Tor Prøitz (H), Skovbøleveien 5, 1605 Fredrikstad

Oslofjordens friluftsråd (rådsmøtet)			
Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy	1	David Åge Karlsen (FrP), Rødåsen 11, 1621 Gressvik
2	Anna Egeberg Krogh (KrF), Voldgaten 10c, 1632 Gamle Fredrikstad	2	Katharina Hoffman (V), Kilevoldbuen 34, 1617 Fredrikstad
		3	Robert Sjøborg (H), Gamle Stadion 31, 1610 Fredrikstad
Arbeiderpartiet/Miljøpartiet De Grønne,			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Pål Nordberg (MDG), Rødsveien 51 1678 Kråkerøy	1	Gunhild Vigdisdatter (MDG), Ørebekkbråten 23, 1624 Gressvik
		2	Siri Martinsen (Ap), Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad

Oslofjordens friluftsråd – styret (kandidat)			
1	Marianne Klever Næss (H), Parkveien 33, 1621 Gressvik	1	Tor Prøitz (H), Skovbøleveien 5, 1605 Fredrikstad

Politiråd ordfører er fast deltager i møte			
Medlem		**Varamedlem**	
1	Siri Martinsen (Ap), Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad	1	Atle Ottesen (Ap), Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad

Skjærgårdstjenesten – driftsstyret			
Medlem		Varamedlem	
1	Marius Skallebakke Gellein (INP), Vikaneveien 83, 1622 Gressvik	1	Tor Morten Øverby Olsen (INP), Bramersvei 39, 1613 Fredrikstad

Svinesundskomiteen			
Medlem		Varamedlem	
1	Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy	1	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad

Styret for FREVAR KF (for valgperioden 01.03.2024-28.02.2028)	
Medlemmer	**Varamedlemmer**
Fremskrittspartiet	

1	Leif Willy Eriksen, Paul Holmsens vei 44a, 1613 Fredrikstad	1	Kevin Olsen, Logredammen 5, 1626 Manstad
2	Eva Charlotte Fredheim, Grevlingstien 26, 1615 Fredrikstad	2	Eva Kristin Andersen, Fagerliveien 35, 1605 Fredrikstad
		3	Geir Thore Løken, Voldgaten 7, 1632 Gamle Fredrikstad
Høyre			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Tor Prøitz, Skovbøleveien 5, 1605 Fredrikstad	1	Stein Robert Sjøborg, Gamle Stadion 31, 1610 Fredrikstad
		2	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad
Arbeiderpartiet			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Kristian Flodin, Wergelands vei 3 16, 1605 Fredrikstad	1	Anne Marit Godal, Damveien 5, 1672 Kråkerøy
		2	Dana Ghazi, Martin Lillebysvei 6, 1639 Gamle Fredrikstad
		3	Maria Imrik, Mårstien 28a, 1615 Fredrikstad
Sosialistisk venstreparti / Bymiljølista/Senterpartiet			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Kristine Lind Andreassen (Bym), Fagerliveien 3, 1605 Fredrikstad	1	Silje Louise Waters (SV), Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad
		2	Hans Ek (Sp), Elingårdsveien 19, 1623 Gressvik
		3	Erika Nesteng (Bym), Vikaneveien 259, 1622 Fredrikstad
Leder	Leif Willy Eriksen (FrP), Paul Holmsens vei 44a, 1613 Fredrikstad		
Nestleder	Tor Prøitz (H), Skovbøleveien 5, 1605 Fredrikstad		

Styret for Stiftelsen Fredrikstad museum			
Medlemmer		**Varamedlemmer (personlige vara)**	
1	Eivind Leister (H), Kjevelsrødveien 4, 1615 Fredrikstad	1	Iselin Katharina Liliegren-Helgesen (INP), Kirkeveien 42, 1664 Rolvsøy
2	Anders Mogens Gjermundsen (SV), Sponheimåsen 1, 1613 Fredrikstad	2	Roger Larsen (INP), Kløverveien 3, 1636 Gamle Fredrikstad
3	Kristine Lind Andreassen (BYM) Fagerliveien 3, 1605 Fredrikstad	3	Gretha Evelin Thuen (H), Spinnellveien 22b, 1639 Gamle Fredrikstad

Styret for Østfold kunstsenter			
Medlem		**Varamedlem**	
1	Lene Jørgensen (H), Gjøveien 19, 1654 Sellebakk	1	Robert Sjøborg (H), Gamle Stadion 31, 1610 Fredrikstad

Representantskapet for Østfold kunstsenter			
Medlem		**Varamedlem**	
1	Gretha Evelin Thuen, Spinnellveien 22b, 1639 Gamle Fredrikstad	1	Andreas Velgaard (H), Steinliveien 7, 1663 Rolvsøy

Bypakke Nedre Glomma	
Medlemmer	**Varamedlemmer (personlige varamedlemmer)**

	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy		Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad
	Bjørnar Laabak (FrP), Bergfrueveien 2A, 1663 Rolvsøy		Bianca Klara Elise Skoglie (FrP), Ekebergveien 36, 1639 Gamle Fredrikstad
	Siri Martinsen (Ap), Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad		Atle Ottesen (Ap), Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad

Samarbeidsarena for kommunene Sarpsborg og Fredrikstad			
Medlemmer		**Personlige varamedlemmer**	
	Ordfører Arne Sekkelsten (H)		Anne Undahl (H)
	Varaordfører Bjørnar Laabak (FrP)		Biancha Skoglie (FrP)
	Siri Martinsen (Ap)		Atle Ottesen

Styringsgruppen for byvekstavtalen i Nedre Glomma			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Arne Sekkelsten (H)	1	Anne Undahl (H)
2	Bjørnar Laabak (FrP)	2	Bianca Skoglie (FrP)
3	Siri Martinsen (Ap)	3	Atle Ottesen (Ap)

Øst 110 sentral IKS			
Medlem		**Varamedlem**	
1	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad
		2	Rita Holberg (H), Odinsgate 2, 1608 Fredrikstad

Østfold avfallssortering IKS (representantskapet)			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Bjørnar Laabak (FrP), Tapperiveien 10, 1619 Fredrikstad
		2	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad

Østre Viken kommunerevisjon IKS (representantskapet)			
Medlem		**Varamedlemmer**	
1	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Bjørnar Laabak (FrP), Tapperiveien 10, 1619 Fredrikstad
		2	Anne Lisbeth Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad

Østre Viken kommunerevisjon IKS (styret)			
Medlem		**Varamedlemmer (personlig vara)**	
1	Iselin Katharina Liliegren-Helgesen (INP), Kirkeveien 42, 1664 Rolvsøy	1	Christian Fredrik Resberg (INP), Vikaneveien 53, 1622 Gressvik

4.REPRESENTANTSKAP OG INTERKOMMUNALE POLITISKE RÅD

Osloregionen IPR (representantskapet)			
Medlem		**Varamedlem**	
1	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Bjørnar Laabak (FrP), Tapperiveien 10, 1619 Fredrikstad

Søndre Østfold IPR (representantskapet)			
Medlem		**Varamedlem**	
1	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Anne Lisbet Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad

Søndre Østfold IPR (styret)			
Medlemmer		**Varamedlemmer**	
1	Arne Sekkelsten (H), Langøyfaret 10, 1679 Kråkerøy	1	Anne Lisbet Undahl (H), Torpedalsveien 25, 1619 Fredrikstad
2	Siri Martinsen (Ap), Toresvei 25, 1634 Gamle Fredrikstad	2	Atle Ottesen (Ap), Oredalsveien 91, 1613 Fredrikstad

5 ANDRE UTVALG MED TIDSBEGRENSET VIRKEOMRÅDE

Utvalg for arbeidsgiveroppfølging av kommunedirektøren Ordfører, leder av partssammensatt utvalg og gruppeleder for det største partiet som tilhører samme gruppe som ordfører
Medlemmer
Ordfører Arne Sekkelsten
Anne Undahl
Siri Martinsen

Energiutvalget	
Medlemmer	
1	Leder Henriette Støa Gaustad (H), Logredammen 5, 1626 Manstad
2	Roger Søråsdekkan (INP), Holmelia 17, 1675 Kråkerøy
3	Ken Aslak Falleth (FrP), Sleipnerveien 29, 1654 Sellebakk
4	Siri Martinsen (Ap) Toresvei 25, 1634 Sellebakk
5	Hannah Berg, Skogfaret 17, 1624 Gressvik

Utvalg for gjennomgang av politiske reglementer
Ordfører, varaordfører og gruppeledere
Leder - ordfører Arne Sekkelsten
Nestleder – varaordfører Bjørnar Laabak
Siri Martinsen (Ap)
Anne Undahl (H)
Hannah Berg (R)
Marianne Kristiansen (Pp)
Jonas Markus Qvale (Bym)
Gunhild Vigdisdatter (MDG)
Kolbjørn Westberg (KrF)

Silje L.Waters (SV)
Trond Svandal (V)
Hans Ingvald Røed (Sp)
Christian Resberg (INP)

Utvalg for utvikling og forvaltning av Isegran
Gunhild Vigdisdatter (MDG) - leder
Trond Svandal (V) - nestleder
Knut Thomas Hareide-Larsen (H)
Vidar Schei (Ap)
Hannah Berg (R)

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2024/888
Dokumentnr.: 100
Løpenr.: 263056/2025
Klassering: 080
Saksbehandler: Yvonne Meidell

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	23.10.2025	162/25

Valg av varaordfører i Fredrikstad kommune

Valgutvalgets innstilling:
Valgutvalget anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Bystyret velger……..som ny varaordfører for resten av valgperioden 2023-2027.
   (Valgutvalget fremmer navneforslag i møtet)

2. Ny varaordfører tiltrer vervet umiddelbart etter vedtaket.

Sammendrag
Bystyret velger ny varaordfører for resten av perioden 2023-2027, som følge av varaordførerskifte.

Saksopplysninger
På bakgrunn av at varaordfører Bjørnar Laabak innvilges fritak fra vervet som varaordfører, jf kommuneloven § 7-9 andre ledd, må bystyret velge ny varaordfører for resten av valgperioden 2023-2027.

Bystyret velger varaordfører blant formannskapets medlemmer, jf.kommunelovens § 6.2.

Vedlegg
Ingen.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Ingen

Formannskapets vedtak 16.10.2025:
Formannskapets innstilling:

1. Søknad fra Ole Johan Lakselv, Sølandsvei 14, 1617 Fredrikstad om fritak fra politisk verv i Fredrikstad kommune, innvilges, forutsatt at han blir valgt som varaordfører i bystyrets møte 23.10.2025.

Valgutvalget anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak: (innstillingen fremmes i møtet)

2. Som medlem av planutvalget velges……

3. Som leder av planutvalget velges…….

Formannskapets behandling 16.10.2025:
Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2024/888
Dokumentnr.: 105
Løpenr.: 273292/2025
Klassering: 080

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	16.10.2025	168/25
Bystyret	23.10.2025	163/25

Søknad om fritak fra politisk verv - Ole Johan Lakselv (FrP)

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:
1. Søknad fra Ole Johan Lakselv, Sølandsvei 14, 1617 Fredrikstad om fritak fra politisk verv i Fredrikstad kommune, innvilges, forutsatt at han blir valgt som varaordfører i bystyrets møte 23.10.2025.

Valgutvalget anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak: (innstillingen fremmes i møtet)
2. Som medlem av planutvalget velges……
3. Som leder av planutvalget velges……

Sammendrag
Ole Johan Lakselv (FrP) søker om fritak fra politisk verv som medlem og leder av planutvalget, forutsatt at han blir valgt som varaordfører i bystyrets møte 23.10.2025.

Vedlegg
1. Søknad om fritak fra politisk verv, datert 15.10.2025

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Ingen.

Saksopplysninger
Forutsatt at Ole Johan Lakselv blir valgt som varaordfører i bystyrets møte 23.10, søker han om fritak fra sitt politiske verv som medlem og leder av planutvalget.

I følge kommuneloven § 7-9 andre ledd om uttreden og fritak, kan kommunestyret etter søknad, frita den folkevalgte for vervet midlertidig, eller for resten av valgperioden, dersom den folkevalgte ikke kan ivareta vervet sitt uten at det fører til vesentlig ulempe for han eller henne.

Representanten påpeker at økt arbeidsmengde som varaordfører vanskelig lar forene med oppgaven som planutvalgets leder.

Valgutvalget fremmer navneforslag til medlem og leder av planutvalget i bystyrets møte 23.10.2025.

Relevante bestemmelser
Kommuneloven § 7-9 andre ledd, og § 5-6 andre ledd.

Konsekvenser for sosial bærekraft
Ikke relevant i saken.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
Ikke relevant i saken.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Ikke relevant i saken.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant i saken.

Vurdert for uttalelser i rådene
Ikke relevant i saken.

Vurdering
Kommunedirektøren viser til kommuneloven § 7-9 uttreden og fritak som gir bystyret adgang til å kunne frita den som ikke kan skjøtte sine verv uten vesentlig ulempe. I den konkrete helhetsvurderingn skal det blant annet legges vekt på om fritaksgrunnen var kjent på det tidspunkt den folkevalgte samtykket til å bli valgt.

Alternative løsninger
Ikke relevant i saken.

Konklusjon
Kommunedirektøren anbefaler at søknad om fritak fra Ole Johan Lakselv, for resten av valgperioden 2023-2027, imøtekommes, forutsatt at han blir valgt som varaordfører i bystyrets møte 23.10.2025.

Valgutvalget fremmer sin innstilling i bystyrets møte 23.10.2025.

Til:
Ordfører i Fredrikstad kommune
Arne Sekkelsten

Dato: 15.10.2025

Søknad om fritak fra politisk verv som medlem og leder av planutvaget

Personnr:	290568 24330
Navn:	Ole Johan Hellås Lakselv
Adresse:	Sølands vei 14
Postnr:	1617
Poststed:	Fredrikstad

Med forbehold om at jeg blir valgt som varaordfører i bystyrets møte 23.oktober 2025 søker jeg fritak fra mitt politiske verv som medlem og leder av planutvalget i Fredrikstad kommune.

Søknad om fritak gjelder ut valgperioden.

Begrunnelse:
Søknad begrunnes med forventet økt arbeidsmengde, og at rollene som planutvalgsleder og varaordfører vanskelig lar seg kombinere.

Mvh
Ole Johan Lakselv
Leder av planutvalget
Fredrikstad kommune

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1. 2. tertialrapport 2025 tas til orientering.

2. Justeringer i driftsbudsjettet gjøres i henhold til tabellen «Samlet forslag til

budsjettendringer» i Framsikt, og er gjengitt i saksopplysningenes punkt 1.2.1.

3. Justeringer i investeringsbudsjettet gjøres i henhold til tabellen «Status §5-5 første ledd» i Framsikt, og er gjengitt i saksopplysningenes punkt 2.1.1

4. Styringsrammen P50 for IN1386 Barnebolig endres fra 36,0 millioner kroner til 40,7 millioner kroner, inklusive merverdiavgift. Kostnadsrammen P85 endres fra 41,0 millioner kroner til 44,7 millioner kroner.

5. Styringsrammen P50 for IN1456 Strakstiltak brannstasjon endres fra totalt 120,0 millioner kroner til 106,0 millioner kroner, inklusive merverdiavgift, fordelt med 76,0 millioner kroner til lokasjon brannstasjon og 30,0 millioner kroner til lokasjon Tomteveien 30. Kostnadsrammen fordeler seg henholdsvis 86,0 millioner kroner og 32,5 millioner kroner, totalt 118,5 millioner kroner.

6. Beløpet for egenkapitalinnskudd i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) AN7061 økes med 48 000 kroner. Dette finansieres ved bruk av kommunens frie investeringsfond UK2004.

7. Inntektsførte spillemidler på 2,76 millioner kroner for Gressvik ungdomsskole reduserer kommunens låneramme tilsvarende.

8. Rammen til kommuneområde oppvekst styrkes med 1,3 millioner kroner fra DF1043 Tiltak mot barnefattigdom, for å dekke inn noe av kommuneområdets merforbruk i 2025.

9. Fredrikstad kommune skal kunne inngå brofinansieringskontrakter med ideelle aktører. Formålet med slike prosjekt er å bidra til at ungdom som har falt utenfor kommer seg videre inn i utdanning og arbeid. Kommunedirektøren gis fullmakt til å signere søknader til stiftelser om medfinansiering til slike prosjekter, også for søknader med frister i 2025, om søknadene ikke medfører finaniseringskrav i inneværende år.

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Kommunedirektørens innstilling:

1. 2. tertialrapport 2025 tas til orientering.

2. Justeringer i driftsbudsjettet gjøres i henhold til tabellen «Samlet forslag til

budsjettendringer» i Framsikt, og er gjengitt i saksopplysningenes punkt 1.2.1.

3. Justeringer i investeringsbudsjettet gjøres i henhold til tabellen «Status §5-5 første ledd» i Framsikt, og er gjengitt i saksopplysningenes punkt 2.1.1

4. Styringsrammen P50 for IN1386 Barnebolig endres fra 36,0 millioner kroner til 40,7 millioner kroner, inklusive merverdiavgift. Kostnadsrammen P85 endres fra 41,0 millioner kroner til 44,7 millioner kroner.

5. Styringsrammen P50 for IN1456 Strakstiltak brannstasjon endres fra totalt 120,0 millioner kroner til 106,0 millioner kroner, inklusive merverdiavgift, fordelt med 76,0 millioner kroner til lokasjon brannstasjon og 30,0 millioner kroner til lokasjon Tomteveien 30. Kostnadsrammen fordeler seg henholdsvis 86,0 millioner kroner og 32,5 millioner kroner, totalt 118,5 millioner kroner.

6. Beløpet for egenkapitalinnskudd i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) AN7061 økes med 48 000 kroner. Dette finansieres ved bruk av kommunens frie investeringsfond UK2004.

7. Inntektsførte spillemidler på 2,76 millioner kroner for Gressvik ungdomsskole reduserer kommunens låneramme tilsvarende.

8. De 2 første timene med gratis parkering og avgiftsfritak mellom klokken 09:00-24:00 på lørdag og søndag tas helt bort i P-hus.

9. Det iverksettes vikar- og ansettelsesstopp for alle virksomheter i kommuneområde oppvekst, iht saksopplysningenes punkt 1.2.3

10. Rammen til kommuneområde oppvekst styrkes med 1,3 millioner kroner fra DF1043 Tiltak mot barnefattigdom, for å dekke inn noe av kommuneområdets merforbruk i 2025.

Ståle Solberg (V) fremmet på vegne av H, FrP og V følgende forslag:

Nytt punkt.
Fredrikstad kommune skal kunne inngå brofinansieringskontrakter med ideelle aktører. Formålet med slike prosjekt er å bidra til at ungdom som har falt utenfor kommer seg videre inn i utdanning og arbeid. Kommunedirektøren gis fullmakt til å signere søknader til stiftelser om medfinansiering til slike prosjekter, også for søknader med frister i 2025, om søknadene ikke medfører finaniseringskrav i inneværende år.

Silje L. Waters (SV) fremmet følgende forslag:

Nytt punkt:

Kommunedirektøren bes innarbeide nødvendige oppgraderinger av sentralidrettsanlegget på Lisleby i budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029

Erik Skauen (MDG) fremmet på vegne av MDG og SV følgende forslag:
Nytt punkt:
Kommunedirektøren bes komme tilbake med en sak som viser hvordan Isegran Eiendom AS kan avvikles og som skisserer løsninger for hvordan areal- og eiendomsreserven legges under kommunens forvaltningsmyndighet, ved kommunedirektør og bystyret.

Kommunedirektøren trakk punkt 9 i sin innstilling. Punktet ble dermed ikke behandlet.

Votering:

Kommunedirektørens innstilling punkt 1 til 7 ble enstemmig vedtatt. Kommunedirektørens innstilling punkt 8 fikk ingen stemmer, og ble ikke vedtatt. Kommunedirektørens punkt 9 ble trukket og ikke votert over. Kommunedirektørens innstilling punk 10 ble vedtatt med 9 stemmer (4 H, 3 FrP, 1 MDG, 1 V) mot 6 stemmer (4 Ap,1 SV, 1 Pp). Forslaget fremmet av Silje L. Waters (SV) fikk 6 stemmer (4 Ap, 1 SV, 1 MDG) mot 9 stemmer (4 H, 3 FrP, 1 Pp, 1

V) og ble ikke vedtatt. Forslaget fremmet av Erik Skauen (MDG) fikk 2 stemmer (1 MDG, 1 SV), mot 13 stemmer (4 Ap, 4 H, 3 FrP, 1 Pp, 1 V) og ble ikke vedtatt. Forslaget fremmet av Ståle Solberg (V) ble vedtatt med 8 stemmer (4 H, 3 FrP, 1 V), mot 7 stemmer (4 Ap, 1 SV, 1 MDG, 1 Pp)

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/3150
Dokumentnr.: 15
Løpenr.: 259217/2025
Klassering: 210

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	16.10.2025	151/25
Bystyret	23.10.2025	164/25

2. tertialrapport 2025 for Fredrikstad kommune

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å fatte følgende vedtak:

1. 2. tertialrapport 2025 tas til orientering.
2. Justeringer i driftsbudsjettet gjøres i henhold til tabellen «Samlet forslag til budsjettendringer» i Framsikt, og er gjengitt i saksopplysningenes punkt 1.2.1.
3. Justeringer i investeringsbudsjettet gjøres i henhold til tabellen «Status §5-5 første ledd» i Framsikt, og er gjengitt i saksopplysningenes punkt 2.1.1
4. Styringsrammen P50 for IN1386 Barnebolig endres fra 36,0 millioner kroner til 40,7 millioner kroner, inklusive merverdiavgift. Kostnadsrammen P85 endres fra 41,0 millioner kroner til 44,7 millioner kroner.
5. Styringsrammen P50 for IN1456 Strakstiltak brannstasjon endres fra totalt 120,0 millioner kroner til 106,0 millioner kroner, inklusive merverdiavgift, fordelt med 76,0 millioner kroner til lokasjon brannstasjon og 30,0 millioner kroner til lokasjon Tomteveien 30. Kostnadsrammen fordeler seg henholdsvis 86,0 millioner kroner og 32,5 millioner kroner, totalt 118,5 millioner kroner.
6. Beløpet for egenkapitalinnskudd i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) AN7061 økes med 48 000 kroner. Dette finansieres ved bruk av kommunens frie investeringsfond UK2004.
7. Inntektsførte spillemidler på 2,76 millioner kroner for Gressvik ungdomsskole reduserer kommunens låneramme tilsvarende.
8. De 2 første timene med gratis parkering og avgiftsfritak mellom klokken 09:00-24:00 på lørdag og søndag tas helt bort i P-hus.
9. Det iverksettes vikar- og ansettelsesstopp for alle virksomheter i kommuneområde oppvekst, iht saksopplysningenes punkt 1.2.3
10. Rammen til kommuneområde oppvekst styrkes med 1,3 millioner kroner fra DF1043 Tiltak mot barnefattigdom, for å dekke inn noe av kommuneområdets merforbruk i 2025.

Sammendrag

Saksutredningen viser til økonomiske disponeringer og tiltak med behov for vedtak i bystyret, i tillegg til en orientering. Øvrige tiltak og aktiviteter er omtalt i 2. tertialrapport i Framsikt.

Den økonomiske situasjonen etter 2. tertial viser en bedring på 21,1 millioner kroner fra mai måned. Det skyldes i hovedsak en bedring i eksterne rammebetingelser og i finanspostene, siden det fortsatt er et stort merforbruk på tjenesteområdene. Merforbruket og de største avvikene er hovedsakelig innenfor kommuneområdene Helse og Oppvekst.

Bystyret har vedtatt et mål om netto driftsresultat på 123,7 millioner kroner for 2025. Samtidig er det vedtatt at målet kan reduseres med inntil 20,0 millioner kroner for økt brukervekst. Prognosen for året viser en brukervekst utover 20,0 millioner kroner. Justert mål for netto

driftsresultat er derfor 103,7 millioner kroner. For å nå dette målet vil det være behov for ytterligere tiltak i størrelsesorden 53,3 millioner kroner.

Arbeidet inn mot budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029 vil kreve større strukturelle endringer og omstillinger på flere områder for å sikre god økonomisk drift framover.

Vedlegg
1. Avkastningsrapport Fredrikstad kommune per august 2025
2. Avkastningsrapport Fredrikstad kommune skolefond per august 2025
3. Gjeldsrapport Fredrikstad kommune per august 2025
4. Framsikt

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Budsjett 2025 og Økonomiplan 2025-2028

Saksopplysninger
I denne saken er det økonomidelen som har hovedfokus, med prioritering av saker som krever bystyrevedtak eller saker som det er viktig at bystyret er orientert om.

Saksopplysningene er inndelt i følgende hovedkapitler:
1. Driftsbudsjettet
    1.1 Oppsummering og prognoser
    1.2 Saker som trenger bystyrevedtak

2. Investeringsbudsjettet
    2.1 Saker som trenger bystyrevedtak

1. Driftsbudsjettet

1.1 Oppsummering og prognoser

Etter 2. tertial viser prognosene et positivt netto driftsresultat på 50,4 millioner kroner, hvilket er en forbedring på 21,1 millioner kroner fra mai prognosen. Justert for foreslåtte budsjettendringer er prognosen for netto driftsresultat 46,2 millioner kroner.

Sammenliknet med netto driftsresultat på minus 99,3 millioner for 2024 er dette en markant bedring og viser at tilpasset drift har effekt. Omstillingstakten er likevel ikke tilstrekkelig høy for å nå et vedtatt netto driftsresultat på 103,7 millioner. Det er derfor nødvendig med et ytterligere løft i inntekter og finansiell avkastning utover hva er kjent, samt en ytterligere innstramning i bruk av utgifter.

Prognosen er et faglig estimat basert på de forutsetninger som er kjent. Selv om prognosen er mer treffsikker nå mot slutten av året, så er det flere faktorer som ikke vil bli endelig avklart før året er ferdig. Dette gjelder blant annet poster som avregnet pensjonskostnad og refusjon fra staten knyttet til ressurskrevende tjenester.

Bedringen siden mai skyldes hovedsakelig økt rammetilskudd og bedre skatteprognoser og finansinntekter. Det negative skatteavviket fra 1. tertial er utlignet, men det gjenstår to store skatteoppgjør (i september og november), og usikkerheten i skatteutjevningen mellom kommunene er større enn før. Det er vanskelig å si om Fredrikstad kommune vil få lavere

skatteinntekter enn andre kommuner, og derfor vil ha en fordel av skatteutjevningen mellom kommunene.

Etter urolige måneder i finansmarkedene ligger forvaltningsporteføljene an til å nå budsjettert avkastning. Prognosen for samlet avkastning er 116,6 millioner kroner. Ideelt sett burde driften være i balanse uten slike finansinntekter, ettersom de svinger betydelig fra år til år. Avkastningen burde i hovedsak ikke brukes i budsjettet for inneværende år.

For kommuneområdene samlet er utviklingen i utgiftene fortsatt ikke i tråd med budsjettet. Med noen unntak varsler de fleste kommuneområdene om merforbruk, særlig innen Helse og Oppvekst. Det pågår et omfattende arbeid for å redusere kostnadene i år, og både ansatte og ledere har lagt ned en betydelig innsats – blant annet for å redusere sykefraværet, der resultatene så langt er gode.

For enkelte avdelinger har budsjettrammene vist seg å være vanskelig å holde. Hovedårsaken til merforbruket er at flere av de vedtatte tiltakene har gitt lavere innsparinger og tatt lengre tid enn planlagt. Dermed har ansatte og ledere ikke klart å tilpasse bemanning og tjenestenivå raskt nok til strammere økonomiske rammer.

Et tverrfaglig innsatsteam er nå etablert for å støtte ansatte og ledere i omstillingsarbeidet og bidra til en raskere tilpasning av driften. Kommunedirektøren vil framover ha ekstra høy oppmerksomhet på at både drift og tjenester tilpasses de økonomiske rammene. Det er viktig at ansatte og ledere evner å bruke omstillingsarbeidet på en måte som både gir forbedringer i tjenestene og bidrar til en mer effektiv drift.

Dette jobbes kontinuerlig med ulike tiltak og tilpasninger i driften, spesielt med tanke på et ytterligere forventet mindre økonomisk handlingsrom i 2026.

1.2 Saker som trenger bystyrevedtak

1.2.1 Justeringer av driftsbudsjettet

Kongsten fort

I investeringsbudsjettet for 2025 ble det lagt inn midler (1 million kroner) til rehabilitering av taket på Kongsten Fort. Kongsten Fort ble gitt i gave til Fredrikstad museum (nå Stiftelsene Østfoldmuseene) fra kommunen i 2006, og det er derfor ikke mulig å finansiere dette via investeringsbudsjettet.

Kommunedirektøren foreslår at denne investeringen tas ut av investeringsbudsjettet og at tilskuddet til Stiftelsen Østfoldmuseene finansieres ved bruk av fritt disposisjonsfond DF1001.

Pensjon til fosterforeldre

Det er vedtatt nasjonalt at kommunene nå skal betale pensjon til kommunale fosterhjem og avlastere. Midler er gitt som rammetilskudd i statsbudsjett 2025, men kommuneområde oppvekst har ikke fått styrket sin økonomiske ramme.

Kommunedirektøren anbefaler at kommuneområde oppvekst styrkes med 1 071 000 kroner, og at dette finansieres ved bruk av fritt disposisjonsfond DF1001.

Spesialiserte fosterhjem

Gradert overgangsordning knyttet til oppvekstreformen og økte utgifter for spesialiserte fosterhjem. Midler er gitt som rammetilskudd i statsbudsjett 2025, men kommuneområde oppvekst har ikke fått styrket sin økonomiske ramme.

Kommunedirektøren anbefaler at kommuneområde oppvekst styrkes med 144 000 kroner, og at dette finansieres ved bruk av fritt disposisjonsfond DF1001.

Voksenvaksinasjonsprogrammet
Det er kommet nasjonale føringer knyttet til voksenvaksinasjon. Midler er gitt som rammetilskudd i statsbudsjett 2025, men kommuneområde oppvekst har ikke fått styrket sin økonomiske ramme.

Kommunedirektøren anbefaler at kommuneområde oppvekst styrkes med 2,0 millioner kroner, og at dette finansieres ved bruk av fritt disposisjonsfond DF1001.

1.2.2 Justering av parkeringspolitikk
De to første timene gratis og avgiftsfritak klokken 0900-2400 på lørdag og søndag foreslås tas helt bort i P-hus. Tiltaket er forventet å gi om lag 2,0 millioner kroner i merinntekter inneværende år.

1.2.3 Vikar- og ansettelsesstopp i kommuneområde oppvekst
Allerede innførte og tidligere foreslåtte tiltak vil ikke være tilstrekkelige for å oppnå budsjettbalanse for kommuneområdet. Kommunedirektøren foreslår å innføre vikar- og ansettelsesstopp som ytterligere tiltak, som i enkelte situasjoner vil medføre at kommuneområdet ikke kan opprettholde bemanningsnormer i barnehager og skoler, at vedtak knyttet til enkeltbarn i barnehager og skoler svekkes, samt at gjennomføring av avlastning svekkes / ikke kan gjennomføres.

For ytterligere detaljer, se kommuneområdets kapittel i Framsikt.

1.2.4 Omdisponering av DF1043 Tiltak mot barnefattigdom
For å redusere kommuneområdet oppveksts utfordringsbilde i 2025 med 1 271 000 kroner, omdisponeres DF1043 Tiltak mot barnefattigdom til å styrke kommuneområdets økonomiske ramme. Dette vil redusere kommunens netto driftsresultat tilsvarende.

Søknadsprosessen for lag og frivillige for å søke tilskudd til aktiviteter som ligger ute, stoppes.

2. Investeringsbudsjettet

2.1 Saker som trenger bystyrevedtak

2.1.1 Justering av investeringsbudsjettet
For å sikre samsvar mellom årsprognose (fremdrift) og bevilget investeringsbudsjett 2025 er det nødvendig å justere ned årets samlede investeringsbudsjett med 88,5 millioner kroner.

Av det totale beløpet utgjør 13,1 millioner kroner merverdiavgift som kompenseres. Justeringen omfatter både selvfinansierte og rammefinansierte investeringer. Opp og nedjusteringer for enkelte prosjekter skyldes i hovedsak endringer i fremdrift. Justeringene innarbeides i økonomiplanen 2026-2029.

For to av prosjektene er det behov for omdisponering av budsjett:
- Fra IT sentrale investeringer til Sikker print; 0,3 millioner kroner grunnet inndekking av merforbruk.
- Fra Paviljonger og erstatningslokaler til Bygningsmessig rehabilitering og påkostning formålbygg; 3,0 millioner kroner grunnet endrede behov.

Se «Status §5-5 første ledd» og «Status investeringsprosjekter» i Framsikt for detaljert oversikt.

2.1.2 Endring av investeringsramme for IN1386 Barnebolig
Etter innkomne tilbud for entreprise er det behov for å øke investeringsrammen for IN1386 Barnebolig fra P50 på 36,0 millioner kroner til 40,7 millioner kroner og P85 på 41,0 millioner kroner til 44,7 millioner kroner, inklusive merverdiavgift. Justeringen skyldes prisøkning i markedet samt høyere anleggsbidrag til Isegran eiendom enn tidligere avsatt i budsjett. Endringen innarbeides i budsjett- og økonomiplan 2026-2029.

2.1.3 Omfordeling av investeringsramme for IN1456 Strakstiltak brannstasjon
Det refereres til bystyresak «Investeringsbeslutning Fredrikstad brannstasjon- strakstiltak» som ble vedtatt 12.06.25 med en total styringsramme P50 på 120,0 millioner kroner, inklusive merverdiavgift. Rammen fordelte seg med 112,0 millioner kroner på lokasjon brannstasjonen og 12,0 millioner kroner på lokasjon Tomteveien 30 (forebyggende og boligtilsyn). Total P85 var på 132,5 millioner kroner.

Etter innkomne tilbud for entreprise viser det seg at total styringsramme for strakstiltakene kan nedjusteres til 106,0 millioner kroner, inklusive merverdiavgift, fordelt med 76,0 millioner kroner til brannstasjonen og 30,0 millioner kroner til Tomteveien 30. P85 beløper seg til 86,0 millioner kroner for brannstasjonen og 32,5 millioner kroner for Tomteveien 30, totalt 118,5 millioner kroner.

Endringene innarbeides i budsjett- og økonomiplan 2026-2029 hvor hvert av prosjektene legges inn som separate linjer.

2.1.4 Egenkapitalinnskudd KLP
Avkastning på egenkapitalinnskuddet tilføres kommunens innskutte egenkapital i KLP. Det er betalt egenkapitalinnskudd i 2025 på i overkant av 18,1 millioner kroner, som er på nivå med tidligere år. Budsjettert beløp er noe lavere da dette er basert på et anslag i et premieskriv fra høsten 2024. Det er derfor behov for å øke budsjettet med 48 000 kroner på utgiftssiden og bruk av fond for å sikre tilstrekkelig finansiering da bruk av fond ikke kan overskride budsjettert beløp.

2.1.5 Spillemidler Gressvik ungdomsskole
Det er inntektsført 2,76 millioner kroner i mottatte spillemidler for investering på Gressvik ungdomsskole. Anlegget er formelt avsluttet og spillemidlene går derfor til å redusere lånerammen for kommunens investeringer i tråd med vedtaket i BST-sak 122/2023 hvor det framkommer følgende: "Det er ved avslutning av prosjektet søkt om spillemidler, men tilsagn er ikke gitt. Et eventuelt tilskudd vil ved innbetaling gå til redusert låneramme for kommunens investeringer".

Relevante bestemmelser
1. Kommuneloven
2. Kommunens økonomireglement
3. Reglement for delegering, innstilling og folkevalgte organer
4. Kommunedirektørens delegeringsreglement

5. Finans- og gjeldsreglement

Konsekvenser for sosial bærekraft
Det vises til vedtatt budsjett.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Det vises til saksopplysninger, rapport i Framsikt og kommunedirektørens vurderinger.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Økonomisk kontroll er viktig for at kommunen skal kunne fylle rollen i utviklingen av Fredrikstadsamfunnet på kort og lengre sikt. Den økonomiske situasjonen er krevende og tiltak for å nå balanse medfører konsekvenser i drift og for samfunnet.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Det vises til vedtatt budsjett.

Ansattes medbestemmelse
Ansatte er orientert om den løpende økonomiske utviklingen

Vurdert for uttalelser i rådene
Ikke aktuelt i saken.

Vurdering
Sammenliknet med netto driftsresultat på minus 99,3 millioner for 2024 er dette en markant bedring og viser at økt styringstrykk på en bedret tilpasset drift har effekt, selv om omstillingstakten ennå ikke er tilstrekkelig høy for å nå et netto driftsresultat på 103,7 millioner.

For å nå dette er det nødvendig med et ytterligere løft i inntekter og finansiell avkastning utover hva som ligger i prognosene, sammen med en ytterligere innstramning i bruk av kostnader.

Alternative løsninger
Ikke relevant i saken.

Konklusjon
Etter 2. tertial viser prognosene fortsatt merforbruk i forhold til vedtatt budsjett i tjenesteområdene. Dersom man skal nå opprinnelig vedtatt netto driftsresultat på 103,7 millioner kroner, vil det være behov for ytterligere tiltak i størrelsesorden 53,3 millioner kroner. Ytterligere tiltak og tilpasninger i drift er nødvendig for å redusere merforbruket så mye som mulig, og spesielt med tanke på et mindre økonomisk handlingsrom i 2026.

Kommunedirektøren anbefaler at foreslåtte budsjettjusteringer og tiltak for å redusere utgiftene ytterligere vedtas. For øvrig tas 2. tertialrapport til vurdering.

AVKASTNINGSRAPPORT

Fredrikstad kommune

31.12.2024 - 31.08.2025

Totalportefølje

	Avkastning hittil i mnd (%)			Avkastning hittil i år (%)			Avkastning (NOK)			Allokering (%)			
	Port.	Indeks	Diff	Port.	Indeks	Diff	Hittil i mnd	Hittil i år	Markedsverdi	Port.	Strategi	Min-Max	Kontroll
Totalportefølje	**0.60**	**0.48**	**0.11**	**4.55**	**4.02**	**0.53**	**6 343 429**	**46 408 227**	**1 066 245 440**	**100.0**	**100**		**-**
Aksjer	**0.50**	**0.70**	**-0.20**	**6.24**	**6.38**	**-0.14**	**1 068 246**	**13 062 441**	**214 519 658**	**20.1**	**20**	**5-25**	**OK**
Norske Aksjer	1.55	1.31	0.25	18.17	15.54	2.63	1 238 688	12 691 026	81 061 400	37.8	35	20-50	OK
Globale Aksjer	-0.13	0.37	-0.50	0.29	1.44	-1.15	-170 443	371 414	133 458 258	62.2	65	50-80	OK
Obligasjoner	**0.69**	**0.47**	**0.22**	**3.98**	**3.52**	**0.46**	**4 410 081**	**24 989 481**	**640 185 740**	**60.0**	**60**	**40-80**	**OK**
Norske Obligasjoner	0.46	0.36	0.10	4.57	3.76	0.81	1 173 182	11 979 808	257 468 060	40.2	40	20-100	OK
Globale Obligasjoner	0.85	0.55	0.31	3.50	3.37	0.14	3 236 899	13 009 673	382 717 680	59.8	60	0-80	OK
Pengemarked	**0.41**	**0.30**	**0.11**	**3.56**	**2.85**	**0.71**	**865 158**	**7 161 273**	**211 151 290**	**19.8**	**20**	**10-40**	**OK**
Kontanter							**-55**	**1 195 033**	**388 752**	**0.0**	**0**		**-**

624

Totalportefølje

Avkastning i perioden (%)

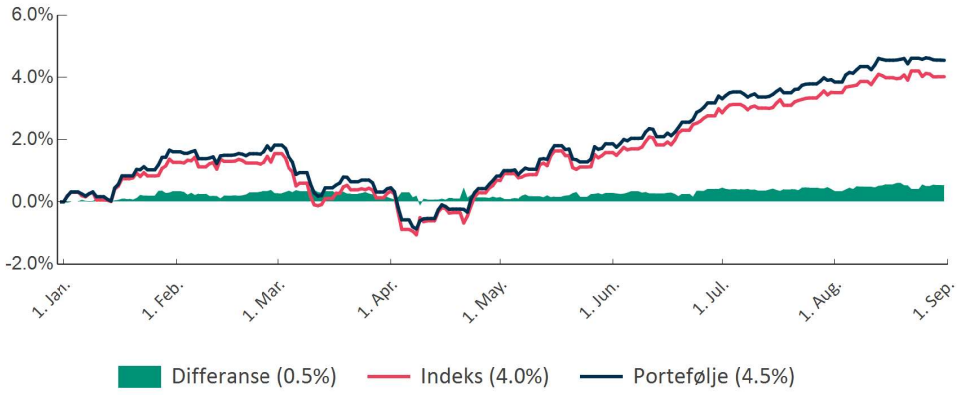

Avkastning i perioden (NOK)

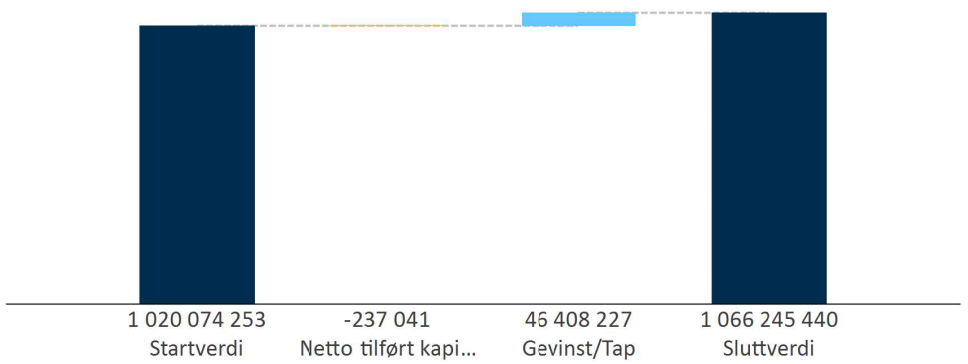

625

Bidragsanalyse (%)

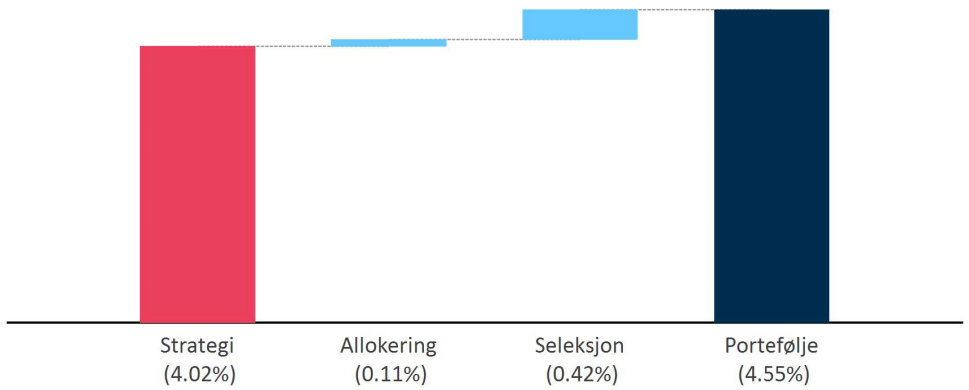

Aksjer

	Estimat	Kjøpsdato	Avkastning hittil i mnd (%) Port.	Indeks	Diff	Avkastning hittil i år (%) Port.	Indeks	Diff	Markedsverdi	Allok.	Referanseindeks
Aksjer			**0.50**	**0.70**	**-0.20**	**6.24**	**6.38**	**-0.14**	**214 519 658**	**20.1**	
Norske Aksjer			**1.55**	**1.31**	**0.25**	**18.17**	**15.54**	**2.63**	**81 061 400**	**37.8**	**OSEBX**
Alfred Berg Gambak R	2	28.02.2025	1.83	1.88	-0.05	15.40	12.32	3.07	18 123 079	22.4	OSEFX
Arctic Norwegian Value Creation D	2	12.04.2019	0.56	1.88	-1.32	21.37	17.48	3.88	17 928 091	22.1	OSEFX
Danske Invest 2 Norske Aksjer Inst.		31.08.2025	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	17 341 962	21.4	OSEFX
Storebrand Aksje Innland B	2	11.05.2010	1.52	1.31	0.22	14.89	15.54	-0.64	27 668 269	34.1	OSEBX
Globale Aksjer			**-0.13**	**0.37**	**-0.50**	**0.29**	**1.44**	**-1.15**	**133 458 258**	**62.2**	**MSCI AC World**
Generation Global Equity LTA53 USD		03.01.2023	-0.38	0.37	-0.75	-0.87	1.44	-2.31	18 124 678	13.6	MSCI AC World
Heptagon - Driehaus Emerging Markets Equity C USD	2	18.06.2025	1.55	-0.79	2.34	8.78	7.36	1.42	10 877 931	8.2	MSCI Emerging Markets
KLP AksjeGlobal Indeks N-10	2	12.06.2025	0.18	0.51	-0.33	6.99	7.14	-0.15	50 074 575	37.5	MSCI World
Nordea Stabile Aksjer Global - A	2	19.09.2024	0.92	0.51	0.41	-1.40	0.97	-2.38	10 728 939	8.0	MSCI World
Schroder ISF QEP Global Core C NOK	2	14.03.2025	-0.02	0.51	-0.53	9.55	8.41	1.14	22 129 354	16.6	MSCI World
SGA Global Equity Growth Fund Class M	2	25.01.2023	-3.81	0.37	-4.18	-8.75	1.44	-10.18	10 267 677	7.7	MSCI AC World
T. Rowe Price Global Value I10	2	05.03.2025	-0.38	0.51	-0.89	0.49	1.64	-1.14	11 255 104	8.4	MSCI World

Aksjer

627

Avkastning i perioden (%)

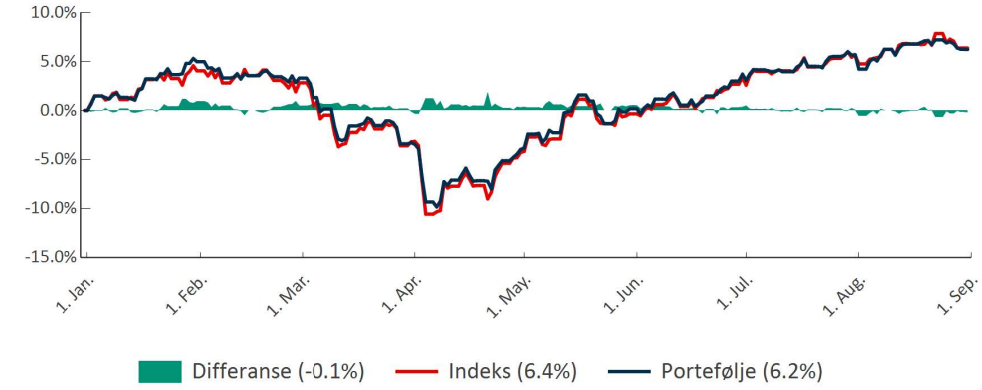

Avkastning i perioden (NOK)

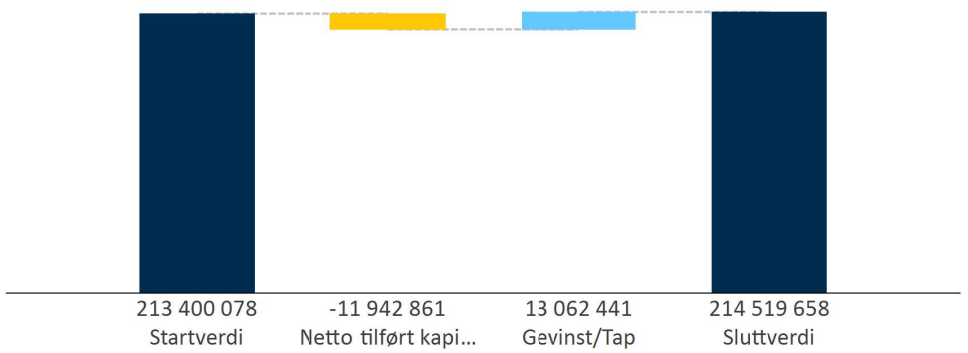

Allokering i perioden (%)

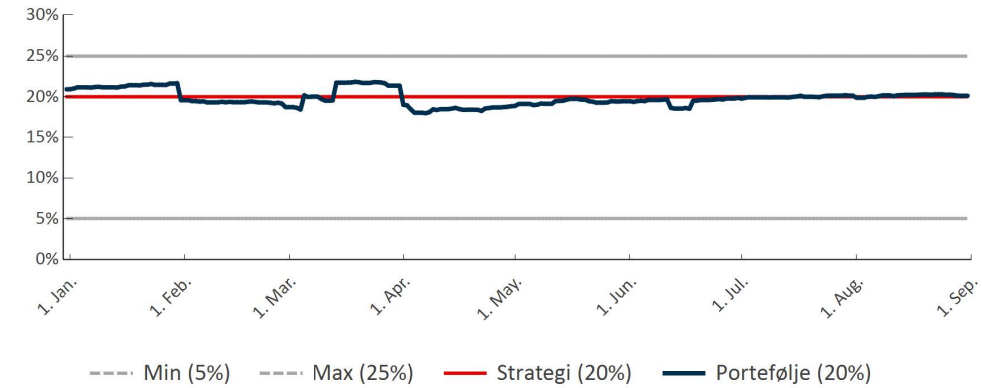

Bidragsanalyse (%)

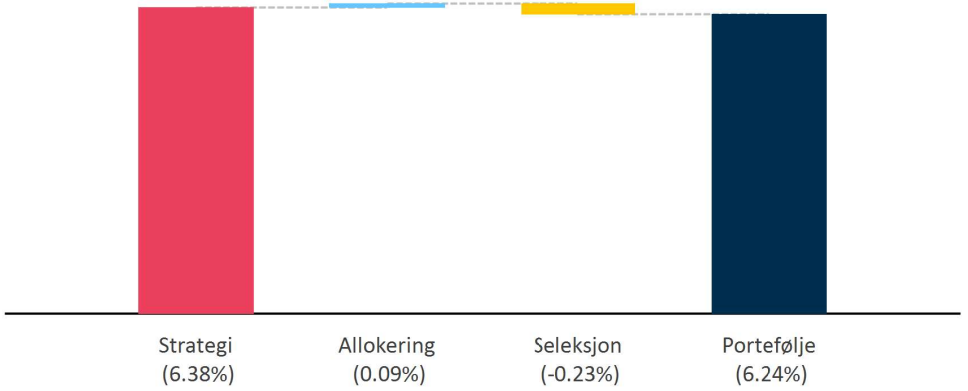

Norske Aksjer: 18.2% (2.6%)

Avkastning i perioden (%)

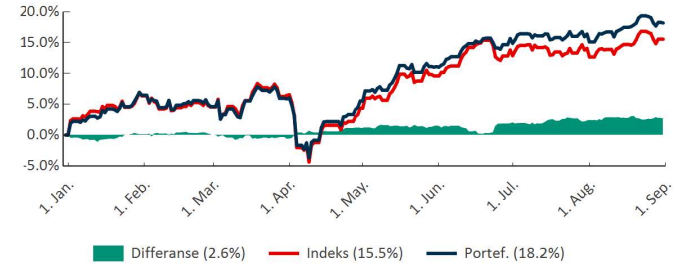

Avkastning i perioden (NOK)

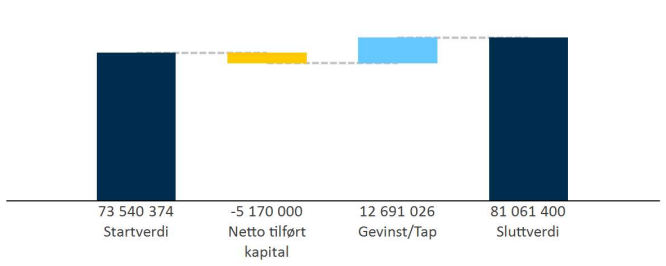

Allokering i perioden (%)

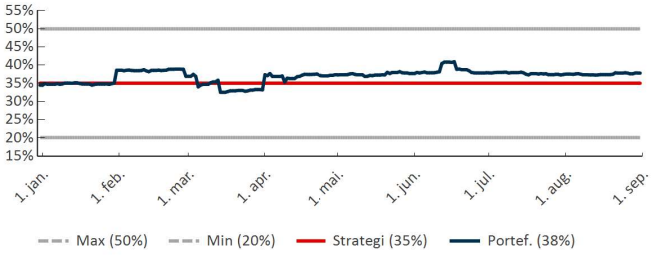

Globale Aksjer: 0.3% (-1.1%)

Avkastning i perioden (%)

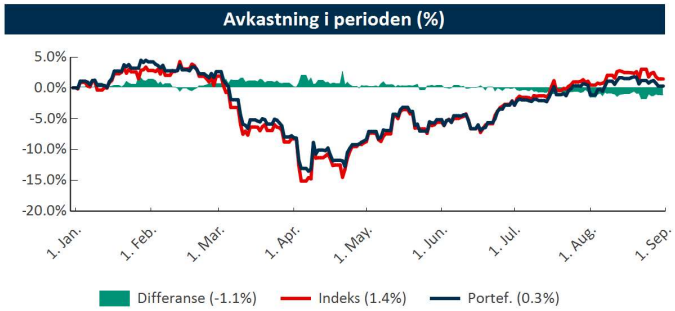

Avkastning i perioden (NOK)

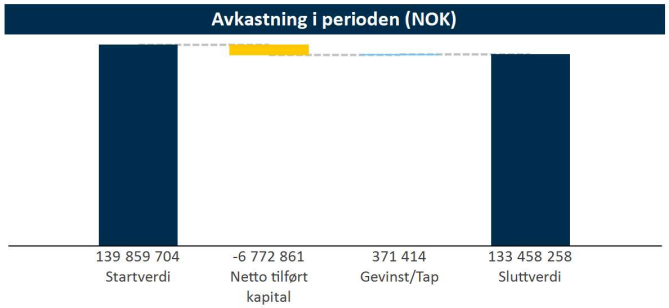

Allokering i perioden (%)

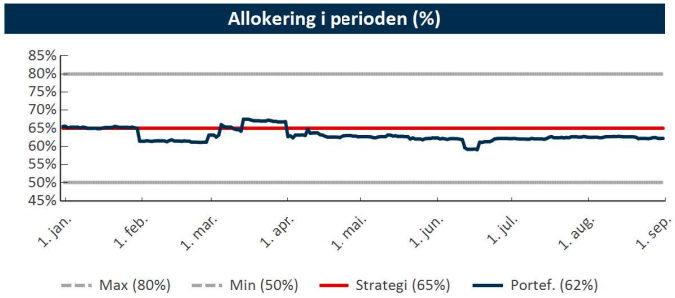

628

Obligasjoner

	Estimat	Kjøpsdato	Avkastning hittil i mnd (%) Port.	Indeks	Diff	Avkastning hittil i år (%) Port.	Indeks	Diff	Markedsverdi	Allok.	Referanseindeks
Obligasjoner			**0.69**	**0.47**	**0.22**	**3.98**	**3.52**	**0.46**	**640 185 740**	**60.0**	
Norske Obligasjoner			**0.46**	**0.36**	**0.10**	**4.57**	**3.76**	**0.81**	**257 468 060**	**40.2**	**75/25 NBP RM123D3/Norsk stat 3 år**
Alfred Berg Nordic IG Mid Dur I	2	14.03.2025	0.48	0.40	0.08	4.07	3.60	0.47	86 218 225	33.5	NBP Regular Market 123D3
Danske Invest 2 Norsk Obligasjon Inst.		31.08.2025	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	85 527 604	33.2	NBP Regular Market 123D3
DNB Norway Corporate Bonds	2	17.12.2024	0.44	0.40	0.05	4.48	4.10	0.38	85 722 231	33.3	NBP Regular Market 123D3
Globale Obligasjoner			**0.85**	**0.55**	**0.31**	**3.50**	**3.37**	**0.14**	**382 717 680**	**59.8**	**60/40 BarCap Global Agg / 1-3 yrs Hdg NO**
BlueBay IG Global Agg Bond Fund	2	05.03.2025	1.11	0.53	0.58	2.18	2.36	-0.18	105 394 485	27.5	BarCap Global Agg Hdg NOK
DNB Global Low Carbon Corporate Bonds	2	11.03.2025	0.71	0.89	-0.18	3.06	3.91	-0.85	94 710 474	24.8	BarCap Global Agg Corp 3-5 Yrs Hdg NOK
Payden Global Aggregate Bond Fund Hdg NOK	2	28.02.2025	0.78	0.53	0.26	1.79	1.66	0.12	105 483 125	27.6	BarCap Global Agg Hdg NOK
Payden Global Short Bond Fund Hdg NOK	2	07.02.2014	0.77	0.58	0.20	4.11	3.46	0.65	77 129 596	20.2	BarCap Global Agg 1-3 Yrs Hdg NOK

Obligasjoner

630

Avkastning i perioden (%)

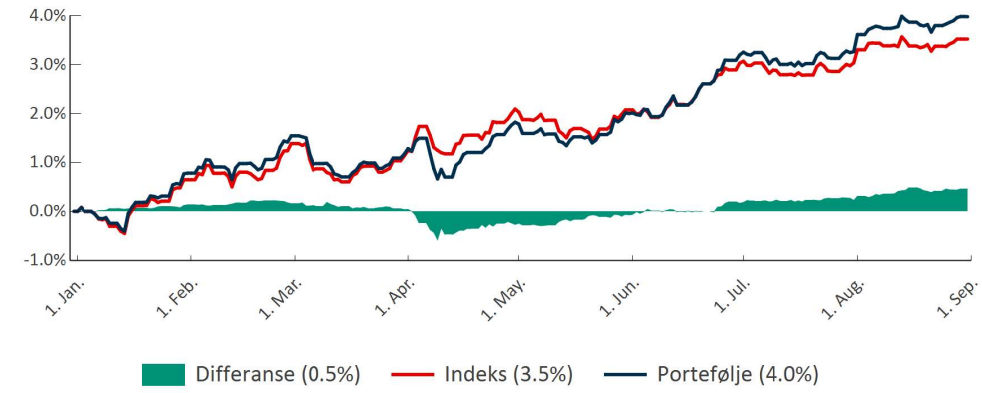

Avkastning i perioden (NOK)

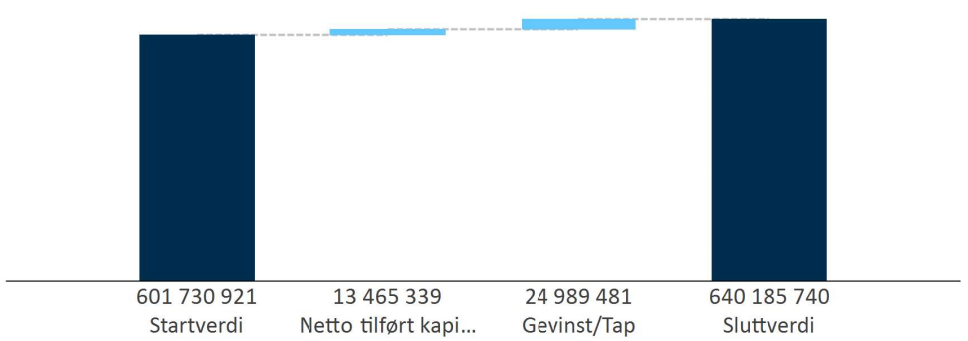

Allokering i perioden (%)

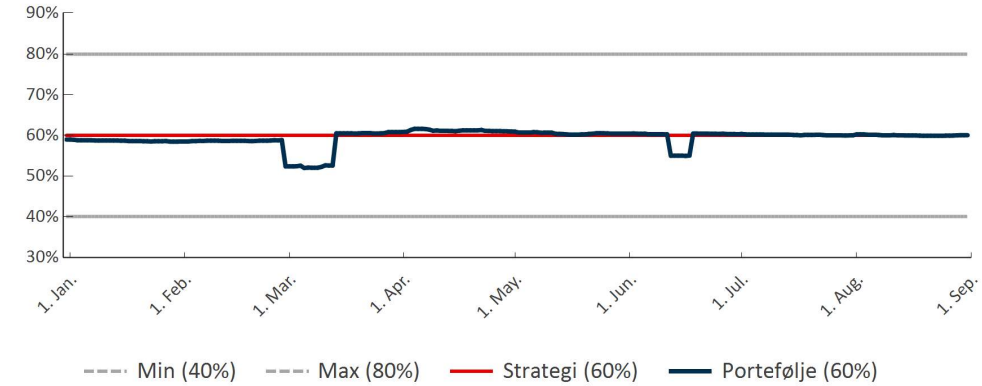

Bidragsanalyse (%)

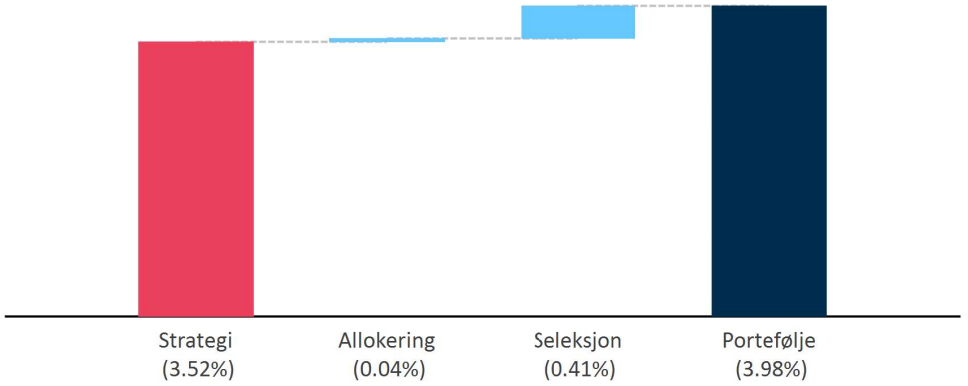

Norske Obligasjoner: 4.6% (0.8%)

Avkastning i perioden (%)

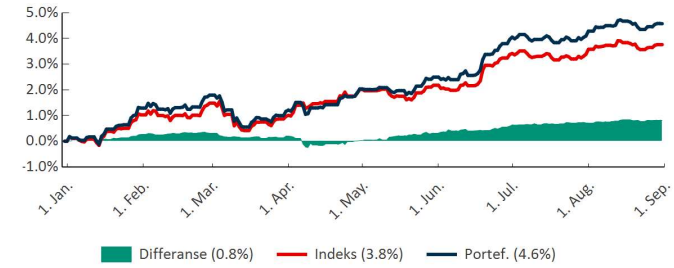

Avkastning i perioden (NOK)

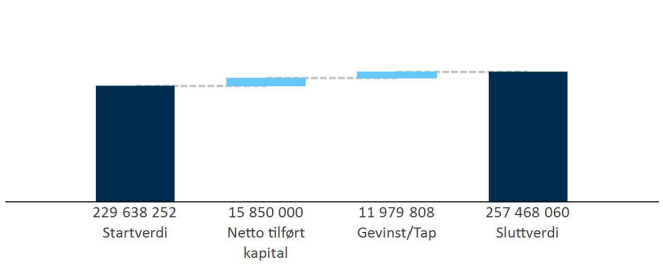

Allokering i perioden (%)

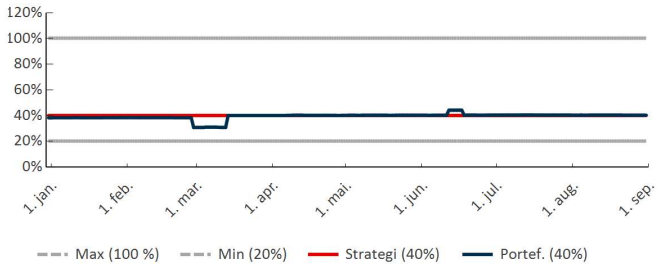

Globale Obligasjoner: 3.5% (0.1%)

Avkastning i perioden (%)

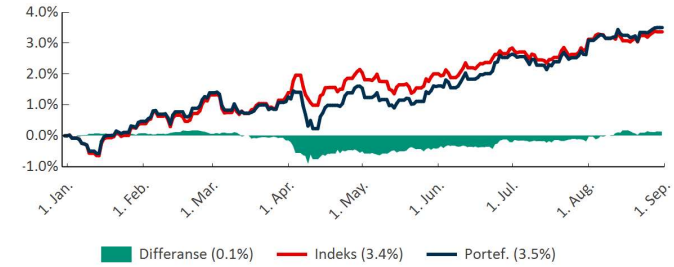

Avkastning i perioden (NOK)

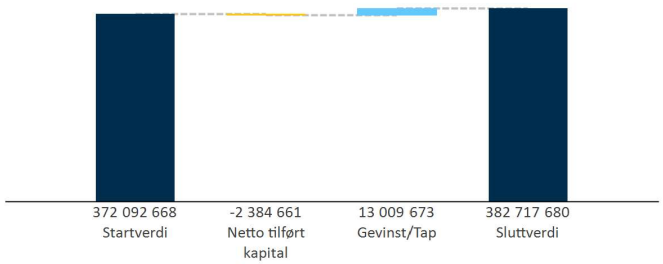

Allokering i perioden (%)

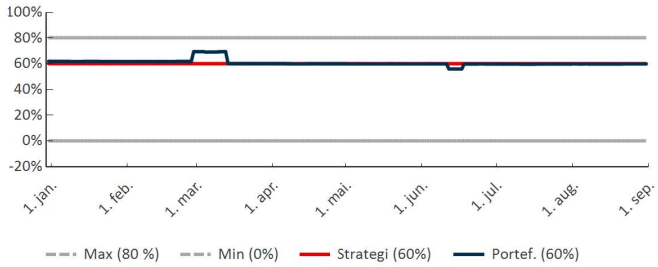

631

Pengemarked

	Estimat	Kjøpsdato	Avkastning hittil i mnd (%) Port.	Indeks	Diff	Avkastning hittil i år (%) Port.	Indeks	Diff	Markedsverdi	Allok.	Referanseindeks
Pengemarked			**0.41**	**0.30**	**0.11**	**3.56**	**2.85**	**0.71**	**211 151 290**	**19.8**	**NBP Norsk Stat Durasjon 0.25**
Norsk Pengemarked			**0.41**	**0.30**	**0.11**	**3.56**	**2.85**	**0.71**	**211 151 290**	**100.0**	**NBP Norsk Stat Durasjon 0.25**
Alfred Berg Nordisk Likviditet Pluss Inst.	2	13.10.2021	0.45	0.38	0.07	3.67	3.42	0.25	53 058 985	25.1	NBP Norsk Pengemarked
Holberg Likviditet	2	14.03.2025	0.39	0.38	0.01	2.33	2.38	-0.05	52 161 297	24.7	NBP Norsk Pengemarked
Nordea Kort Obligasjon Pluss - S	2	16.05.2024	0.40	0.38	0.02	3.61	3.42	0.19	105 931 007	50.2	NBP Norsk Pengemarked

Pengemarked

Avkastning i perioden (%)

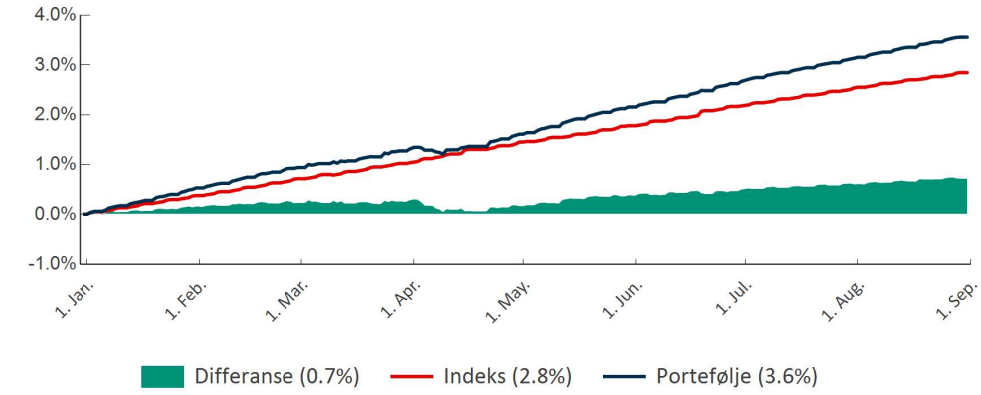

Avkastning i perioden (NOK)

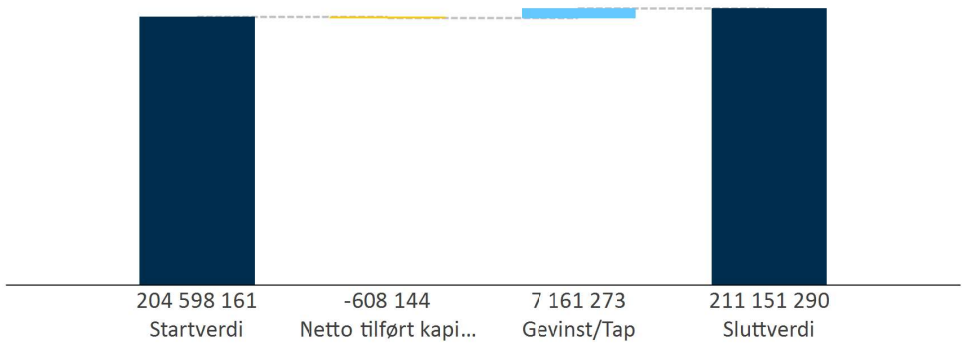

633

Allokering i perioden (%)

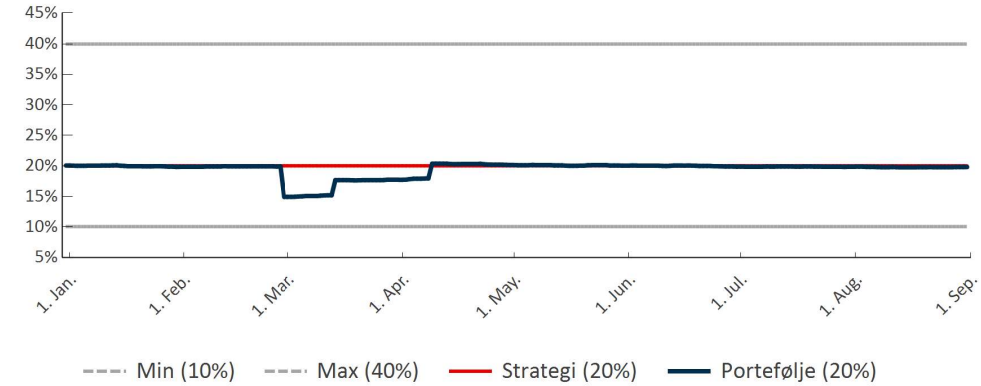

Kontanter

	Avkastning hittil i mnd (NOK)			Avkastning hittil i år (NOK)			Valuta				
	Start	Inn / Ut	Avkast.	Start	Inn / Ut	Avkast.	Markedsverdi (lokal valuta)	Kode	Kurs	Markedsverdi (NOK)	Allok.
Kontanter	**223 853**	**164 955**	**-55**	**345 094**	**-1 151 374**	**1 195 033**				**388 752**	**0.0**
Kontanter	**223 853**	**164 955**	**-55**	**345 094**	**-1 151 374**	**1 195 033**				**388 752**	**100.0**
Klientkonto NOK DNB	221 151	164 955	0	345 094	-222 470	263 482	386 106	NOK	1.00	386 106	99.3
Klientkonto USD DNB	2 702	0	-55	0	-928 904	931 551	263	USD	10.08	2 647	0.7

AVKASTNINGSRAPPORT

Fredrikstad kommune - Skolefond

30.01.2025 - 31.08.2025

GRIEG INVESTOR

Totalportefølje

	Avkastning hittil i mnd (%)			Avkastning hittil i år (%)			Avkastning (NOK)			Allokering (%)			
	Port.	Indeks	Diff	Port.	Indeks	Diff	Hittil i mnd	Hittil i år	Markedsverdi	Port.	Strategi	Min-Max	Kontroll
Totalportefølje	**0.60**	**0.48**	**0.12**	**2.88**	**2.71**	**0.16**	**6 654 614**	**31 219 558**	**1 116 114 487**	**100.0**	**100**		**-**
Aksjer	**0.51**	**0.70**	**-0.19**	**1.50**	**2.24**	**-0.75**	**1 107 527**	**3 309 737**	**220 400 233**	**19.8**	**20**	**5-25**	**OK**
Norske Aksjer	1.55	1.31	0.25	10.73	8.64	2.09	1 284 694	8 150 184	84 100 184	38.2	35	20-50	OK
Globale Aksjer	-0.13	0.37	-0.50	-3.54	-1.34	-2.20	-177 167	-4 840 447	136 300 049	61.8	65	50-80	OK
Obligasjoner	**0.69**	**0.47**	**0.22**	**3.20**	**2.86**	**0.35**	**4 631 311**	**20 865 354**	**671 774 861**	**60.2**	**60**	**40-80**	**OK**
Norske Obligasjoner	0.46	0.36	0.10	3.23	2.70	0.52	1 224 710	8 401 049	268 801 049	40.0	40	25-55	OK
Globale Obligasjoner	0.85	0.55	0.31	3.18	2.96	0.22	3 406 601	12 464 304	402 973 812	60.0	60	45-75	OK
Pengemarked	**0.41**	**0.30**	**0.11**	**3.02**	**2.46**	**0.56**	**915 776**	**6 555 517**	**223 555 517**	**20.0**	**20**	**10-40**	**OK**
Kontanter							**0**	**488 950**	**383 876**	**0.0**	**0**		**-**

636

Totalportefølje

Avkastning i perioden (%)

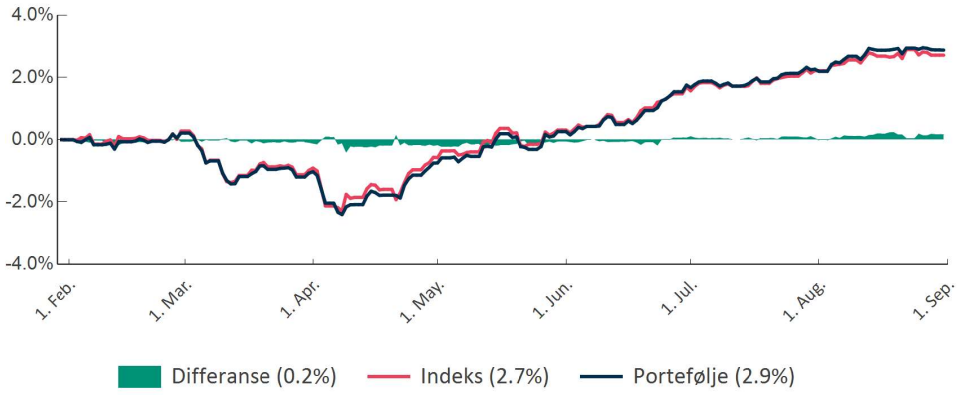

Avkastning i perioden (NOK)

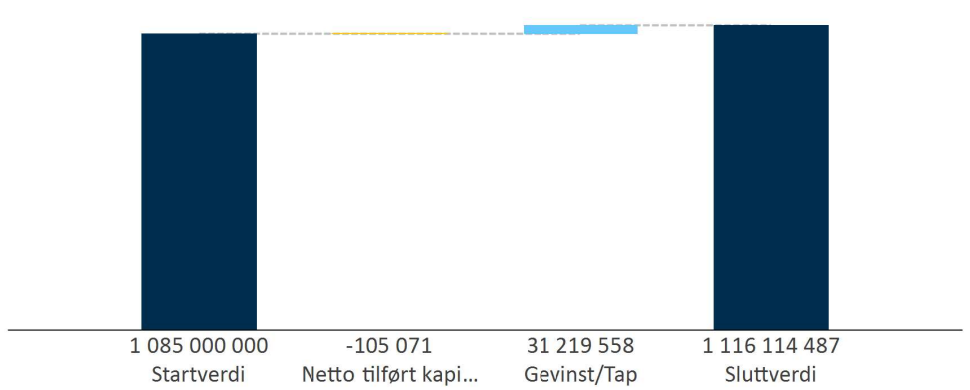

637

Bidragsanalyse (%)

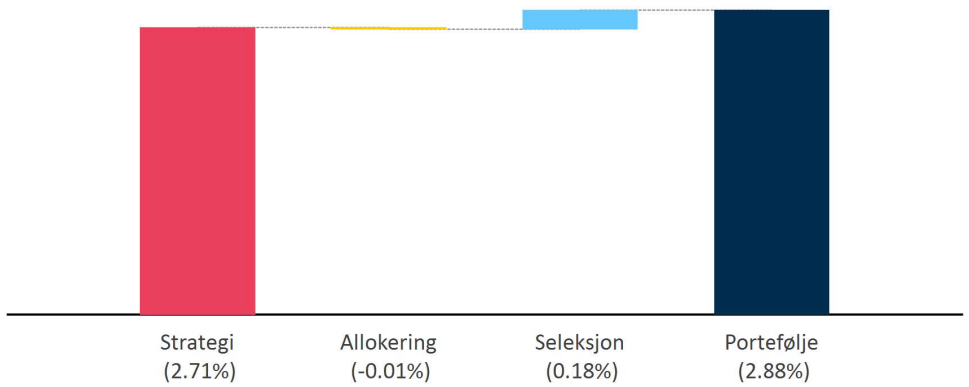

Aksjer

	Estimat	Kjøpsdato	Avkastning hittil i mnd (%) Port.	Indeks	Diff	Avkastning hittil i år (%) Port.	Indeks	Diff	Markedsverdi	Allok.	Referanseindeks
Aksjer			**0.51**	**0.70**	**-0.19**	**1.50**	**2.24**	**-0.75**	**220 400 233**	**19.8**	
Norske Aksjer			**1.55**	**1.31**	**0.25**	**10.73**	**8.64**	**2.09**	**84 100 184**	**38.2**	**OSEBX**
Alfred Berg Gambak R	2	31.01.2025	1.83	1.88	-0.05	11.84	10.10	1.74	18 403 059	21.9	OSEFX
Arctic Norwegian Value Creation D	2	31.01.2025	0.56	1.88	-1.32	13.74	10.10	3.64	18 715 899	22.3	OSEFX
Danske Invest 2 Norske Aksjer Inst.		31.08.2025	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	18 226 763	21.7	OSEFX
Storebrand Aksje Innland B	2	31.01.2025	1.52	1.31	0.22	8.16	8.64	-0.48	28 754 463	34.2	OSEBX
Globale Aksjer			**-0.13**	**0.37**	**-0.50**	**-3.54**	**-1.34**	**-2.20**	**136 300 049**	**61.8**	**MSCI AC World**
Generation Global Equity LTA53 USD		31.01.2025	-0.38	0.37	-0.75	-6.32	-1.34	-4.98	19 813 423	14.5	MSCI AC World
Heptagon - Driehaus Emerging Markets Equity C USD	2	18.06.2025	1.55	-0.79	2.34	8.78	7.36	1.42	11 149 880	8.2	MSCI Emerging Markets
KLP AksjeGlobal Indeks N-10	2	12.06.2025	0.18	0.51	-0.33	6.99	7.14	-0.15	51 613 015	37.9	MSCI World
Nordea Stabile Aksjer Global - A	2	31.01.2025	0.92	0.51	0.41	-5.52	-1.95	-3.57	11 095 540	8.1	MSCI World
Schroder ISF QEP Global Core C NOK	2	31.01.2025	-0.02	0.51	-0.53	-1.76	-1.95	0.19	20 776 997	15.2	MSCI World
SGA Global Equity Growth Fund Class M	2	31.01.2025	-3.81	0.37	-4.18	-10.29	-1.34	-8.95	10 535 876	7.7	MSCI AC World
T. Rowe Price Global Value I10	2	31.01.2025	-0.38	0.51	-0.89	-3.65	-1.95	-1.70	11 315 318	8.3	MSCI World

Aksjer

Avkastning i perioden (%)

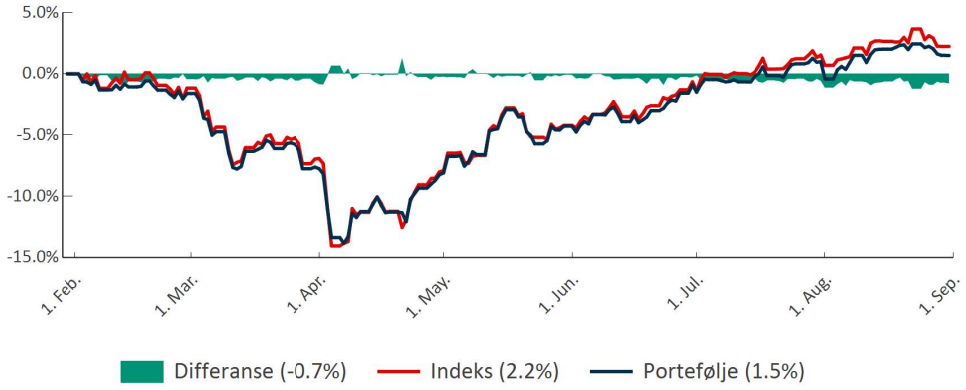

Avkastning i perioden (NOK)

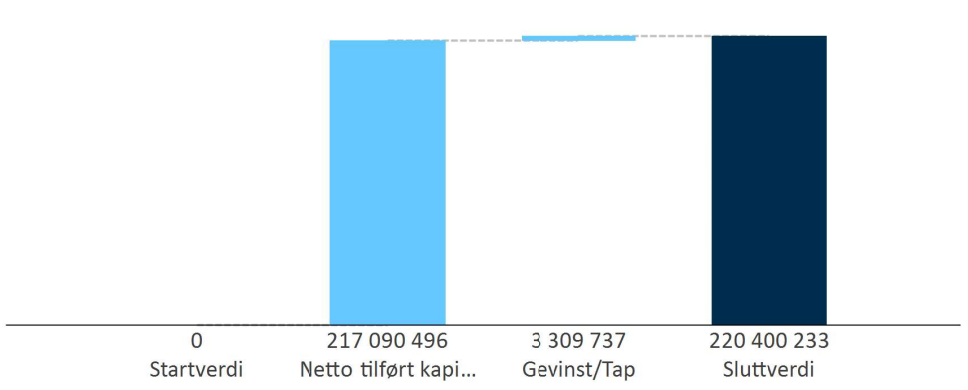

639

Allokering i perioden (%)

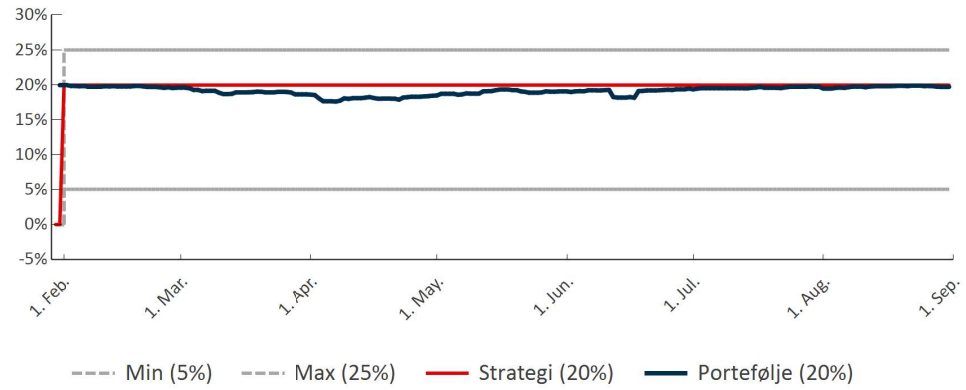

Bidragsanalyse (%)

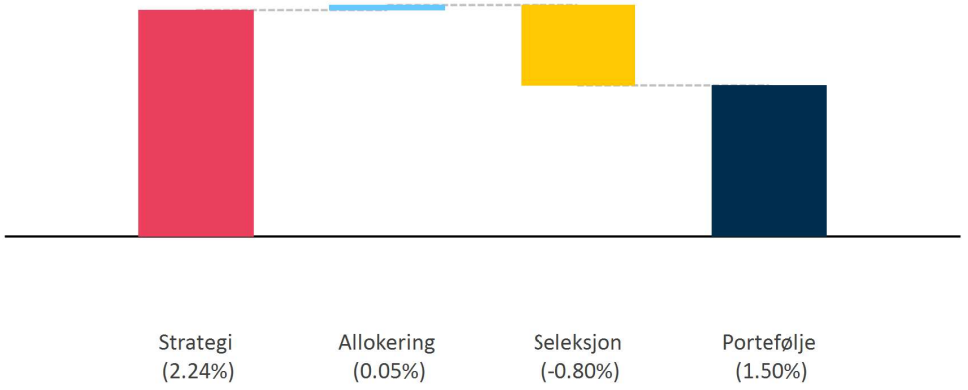

Norske Aksjer: 10.7% (2.1%)

Avkastning i perioden (%)

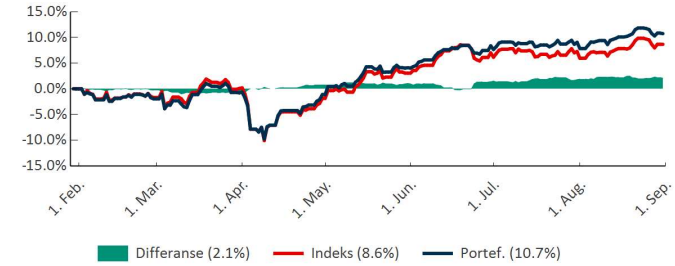

Avkastning i perioden (NOK)

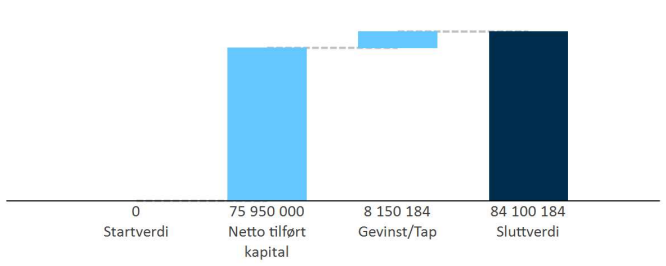

Allokering i perioden (%)

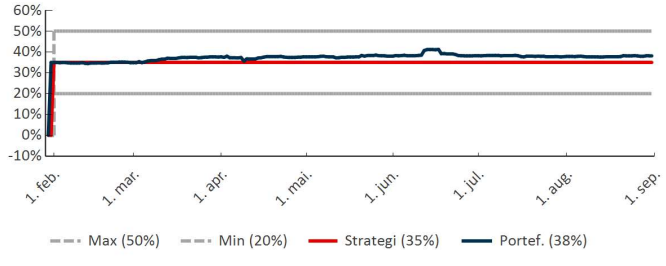

Globale Aksjer: -3.5% (-2.2%)

Avkastning i perioden (%)

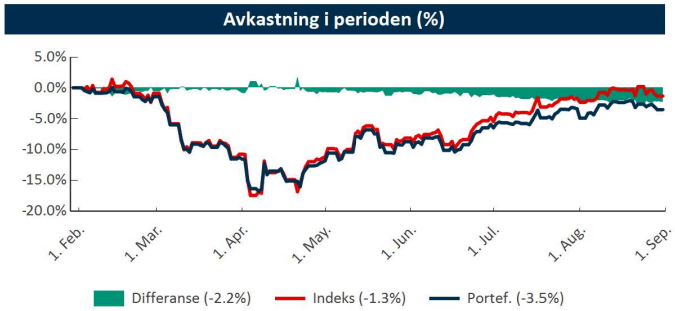

Avkastning i perioden (NOK)

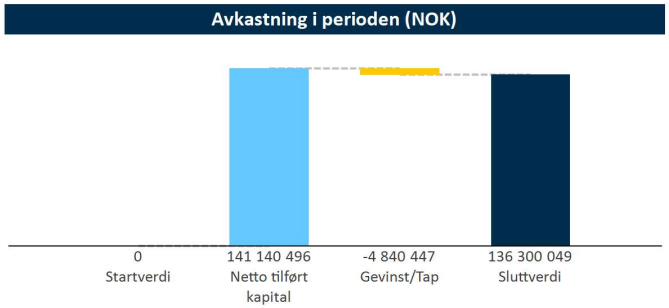

Allokering i perioden (%)

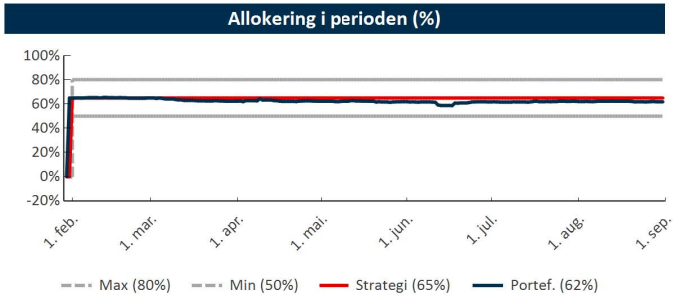

640

Obligasjoner

	Estimat	Kjøpsdato	Avkastning hittil i mnd (%) Port.	Indeks	Diff	Avkastning hittil i år (%) Port.	Indeks	Diff	Markedsverdi	Allok.	Referanseindeks
Obligasjoner			**0.69**	**0.47**	**0.22**	**3.20**	**2.86**	**0.35**	**671 774 861**	**60.2**	
Norske Obligasjoner			**0.46**	**0.36**	**0.10**	**3.23**	**2.70**	**0.52**	**268 801 049**	**40.0**	**75/25 NBP RM123D3/Norsk stat 3 år**
Alfred Berg Nordic IG Mid Dur I	2	31.01.2025	0.48	0.40	0.08	3.26	2.88	0.38	89 630 652	33.3	NBP Regular Market 123D3
Danske Invest 2 Norsk Obligasjon Inst.		31.08.2025	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	89 651 907	33.4	NBP Regular Market 123D3
DNB Norway Corporate Bonds	2	31.01.2025	0.44	0.40	0.05	3.13	2.88	0.26	89 518 490	33.3	NBP Regular Market 123D3
Globale Obligasjoner			**0.85**	**0.55**	**0.31**	**3.18**	**2.96**	**0.22**	**402 973 812**	**60.0**	**60/40 BarCap Global Agg / 1-3 yrs Hdg NO**
BlueBay IG Global Agg Bond Fund	2	31.01.2025	1.11	0.53	0.58	2.93	2.89	0.05	110 674 091	27.5	BarCap Global Agg Hdg NOK
DNB Global Low Carbon Corporate Bonds	2	31.01.2025	0.71	0.89	-0.18	3.71	4.67	-0.96	100 762 903	25.0	BarCap Global Agg Corp 3-5 Yrs Hdg NOK
Payden Global Aggregate Bond Fund Hdg NOK	2	31.01.2025	0.78	0.53	0.26	2.94	2.89	0.06	110 665 606	27.5	BarCap Global Agg Hdg NOK
Payden Global Short Bond Fund Hdg NOK	2	31.01.2025	0.77	0.58	0.20	3.52	3.06	0.46	80 871 212	20.1	BarCap Global Agg 1-3 Yrs Hdg NOK

Obligasjoner

642

Avkastning i perioden (%)

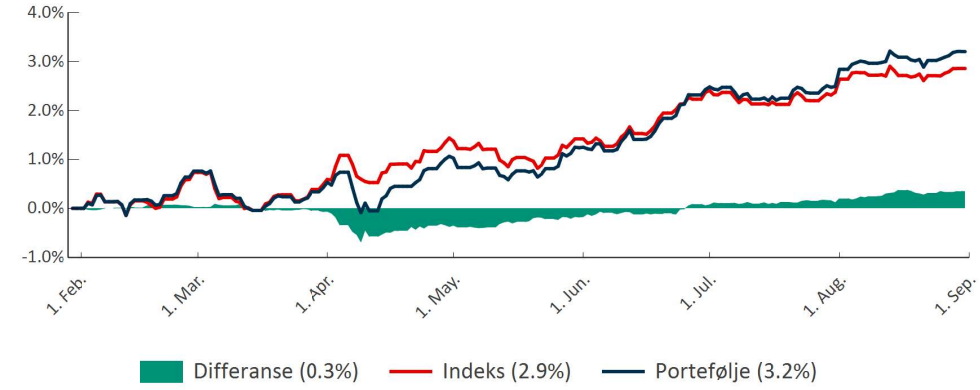

Avkastning i perioden (NOK)

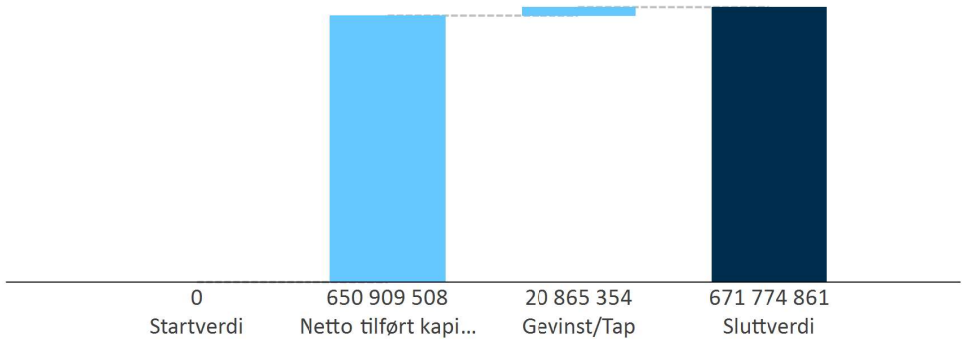

Allokering i perioden (%)

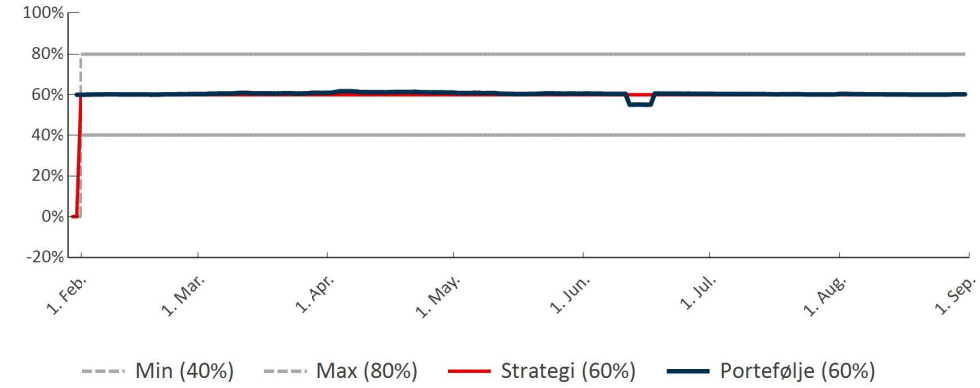

Bidragsanalyse (%)

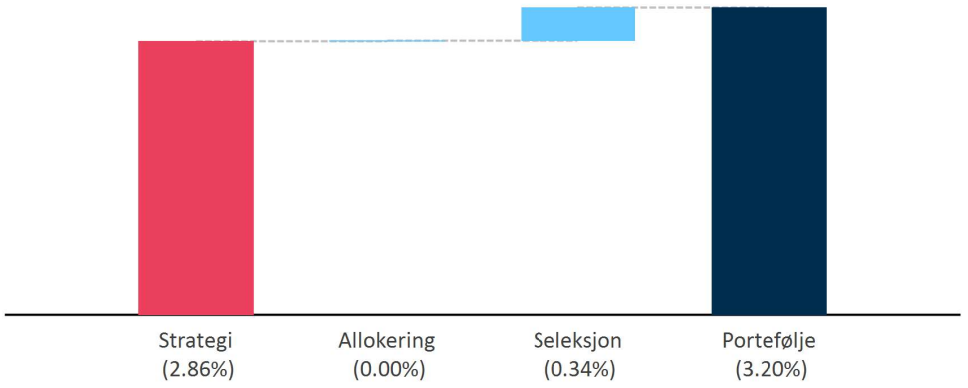

Norske Obligasjoner: 3.2% (0.5%)

Avkastning i perioden (%)

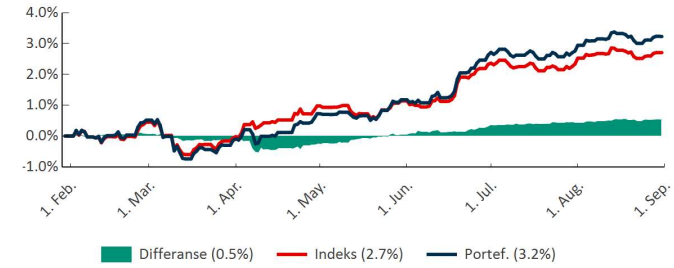

Avkastning i perioden (NOK)

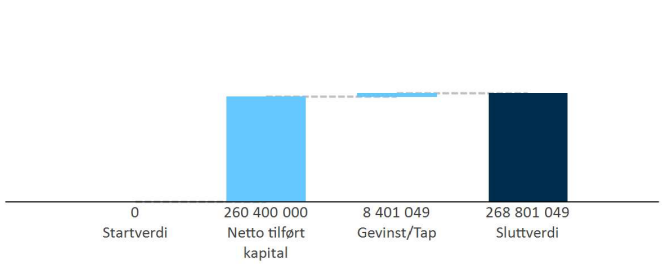

Allokering i perioden (%)

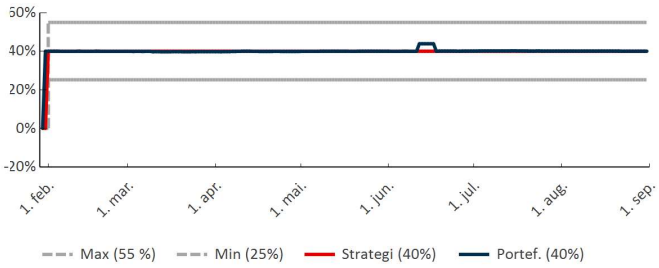

Globale Obligasjoner: 3.2% (0.2%)

Avkastning i perioden (%)

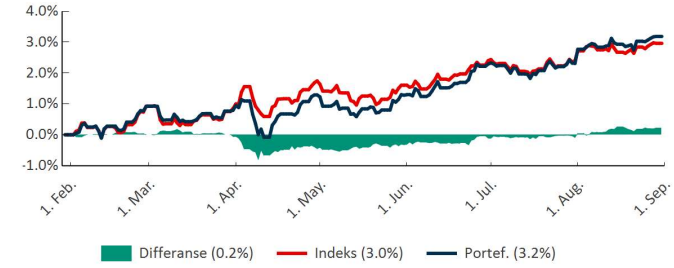

Avkastning i perioden (NOK)

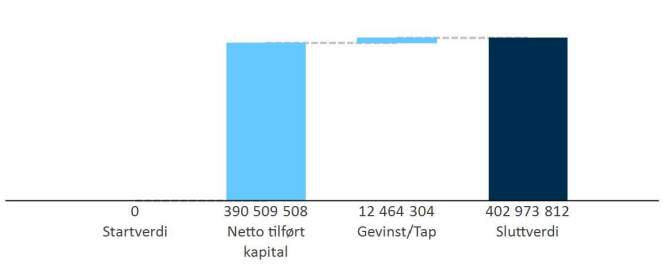

Allokering i perioden (%)

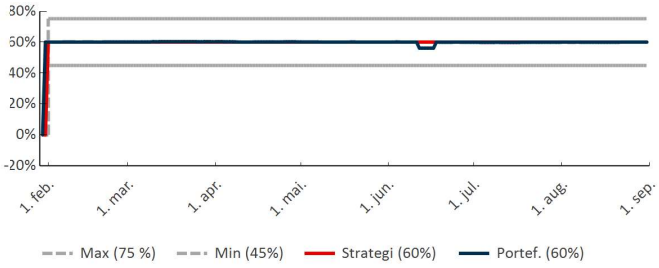

643

Pengemarked

	Estimat	Kjøpsdato	Avkastning hittil i mnd (%) Port.	Indeks	Diff	Avkastning hittil i år (%) Port.	Indeks	Diff	Markedsverdi	Allok.	Referanseindeks
Pengemarked			**0.41**	**0.30**	**0.11**	**3.02**	**2.46**	**0.56**	**223 555 517**	**20.0**	**NBP Norsk Stat Durasjon 0.25**
Norsk Pengemarked			**0.41**	**0.30**	**0.11**	**3.02**	**2.46**	**0.56**	**223 555 517**	**100.0**	**NBP Norsk Stat Durasjon 0.25**
Alfred Berg Nordisk Likviditet Pluss Inst.	2	31.01.2025	0.45	0.38	0.07	3.10	2.90	0.21	55 934 061	25.0	NBP Norsk Pengemarked
Holberg Likviditet	2	31.01.2025	0.39	0.38	0.01	2.85	2.90	-0.05	55 796 002	25.0	NBP Norsk Pengemarked
Nordea Kort Obligasjon Pluss - S	2	31.01.2025	0.40	0.38	0.02	3.06	2.90	0.17	111 825 454	50.0	NBP Norsk Pengemarked

Pengemarked

Avkastning i perioden (%)

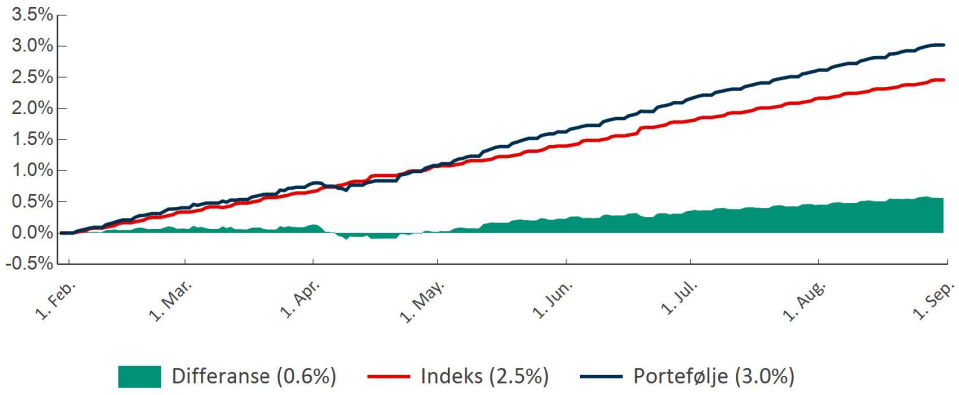

Avkastning i perioden (NOK)

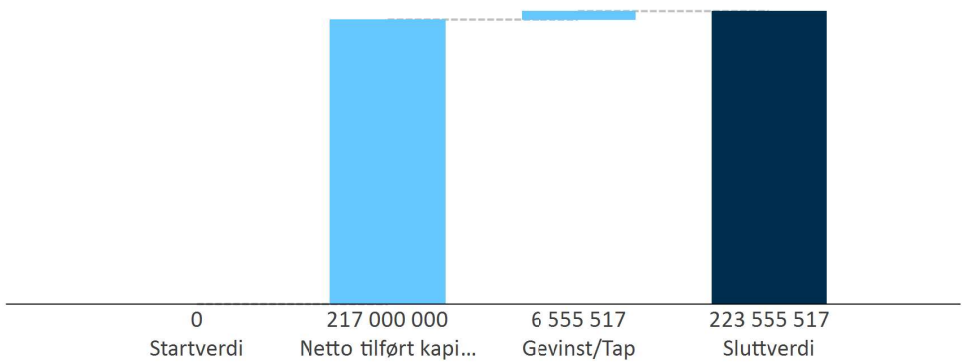

645

Allokering i perioden (%)

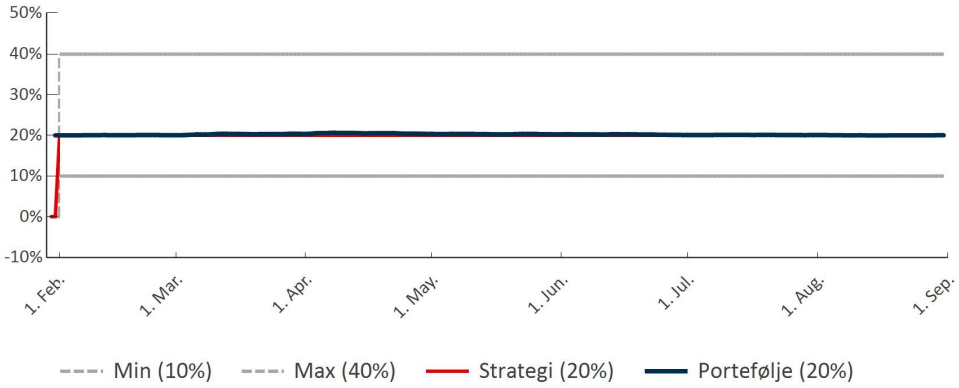

Kontanter

	Avkastning hittil i mnd (NOK)			Avkastning hittil i år (NOK)			Valuta				
	Start	Inn / Ut	Avkast.	Start	Inn / Ut	Avkast.	Markedsverdi (lokal valuta)	Kode	Kurs	Markedsverdi (NOK)	Allok.
Kontanter	**213 248**	**170 628**	**0**	**1 085 000 000**	**-1 085 105 074**	**488 950**				**383 876**	**0.0**
Kontanter	**213 248**	**170 628**	**0**	**1 085 000 000**	**-1 085 105 074**	**488 950**				**383 876**	**100.0**
Klientkonto NOK DNB	213 248	170 628	0	1 085 000 000	-1 085 105 074	488 950	383 876	NOK	1.00	383 876	100.0

646

Fredrikstad kommune

Gjeldsrapport - august 2025

Innholdsfortegnelse

Innhold	Sidetall
Nøkkeltall I	3
Nøkkeltall II	4
Finansreglement I	5
Finansreglement II	6
Rentebindingstid	7
Kapitalbindingstid	8
Forfall kommende 12 mnd.	9
Netto renteeksponering	10
Utvikling i nøkkeltall	11
Fordeling av motparter og produkter	12
Utvikling lånegjeld	13
Opptak nye lån og refinansieringer	14
Markedskommentar	16
Markedsdata	17
Stamdata I	18
Stamdata II	19
Stamdata III	20
Ordliste	21

Forbehold

Denne rapporten er utarbeidet av Bergen Capital Management AS (heretter BCM) i samsvar med forskrift om finansforvaltning og kundens reglement for finansforvaltning. Rapporten baserer seg på kilder som vurderes som pålitelige, men BCM garanterer ikke at informasjonen i rapporten er presis eller fullstendig.

Uttalelsene i rapporten reflekterer oppfatninger på det tidspunkt rapporten ble utarbeidet, og BCM forbeholder seg retten til å endre oppfatninger uten varsel.

Denne rapporten skal ikke forstås som et tilbud eller anbefaling om kjøp eller salg av finansielle instrumenter. BCM påtar seg intet ansvar for verken direkte eller indirekte tap eller utgifter som skyldes forståelsen av og/eller bruken av denne rapporten.

Denne rapporten er kun ment å være til bruk for våre kunder, ikke for offentlig publikasjon eller distribusjon, men BCM tar dog ingen forbehold om kunders eventuelle offentliggjøring. Ansatte i BCM kan eie verdipapirer i selskaper som er omtalt i rapporten, og kan kjøpe eller selge slike verdipapirer iht. selskapets gjeldende retningslinjer.

Rapporten er utarbeidet på et gitt tidspunkt, rentevilkår og risiko kan ha endret seg etter rapporteringsdato.

Historiske rentevilkår i porteføljer forvaltet av BCM er ingen garanti for fremtidig rentevilkår. Fremtidige rentevilkår vil blant annet avhenge av markedsutviklingen, konkurranseutsetting, kundens risikorammer, samt kostnader ved lån/verdipapirer.

Rapporten inneholder kun gjeld som er forvaltet av BCM. Rapporten er utarbeidet på basis av opplysninger fra långivere, Stamdata og kunde. BCM kan ikke ta ansvar for riktigheten av informasjonen oppgitt fra tredjeparter. Ved reproduksjon eller annen bruk av rapporten bør rapporten i sin helhet vedlegges.

BCM vil sjekke av status mot kundens finansreglement ved rapportering. Men BCM oppfordrer kunden til å foreta nødvendige kontroller, da det er kunden selv som er ansvarlig for at gjeldsporteføljen er i henhold til vedtatt reglement. Dersom BCM ikke mottar innvendinger mot rapporten innen 10 virkedager etter utsendt rapport anses rapporten som korrekt og akseptert av kunden.

BCM mottar ikke returprovisjon eller tilskyndelser fra tredjeparter og selskapets eneste inntektskilde er kunden.

Nøkkeltall	31.08.2025	31.08.2024	Forklaring
Totalgjeld	9 572 398 689	9 083 231 613	Viser samlet lånegjeld ved utløpet av rapporteringsperioden. Inkluderer alle lån som er gjengitt i stamdataoversikten.
Rentebindingstid (år)	1,53	1,57	Måltallet angir porteføljens vektede gjennomsnittlige rentebindingstid. Tallet viser hvor lenge renten på sertifikat, lån og obligasjoner i porteføljen er fast.
Vektet gjennomsnittsrente (%)	4,05	3,90	Måltallet angir porteføljens vektede gjennomsnittlige kupongrente, effektiv rente vil avvike noe. Ved sammenligning mot referanserente må det tas hensyn til durasjon og rentesikringsstrategi.
Kapitalbinding (år)	4,55	-	Måltallet angir porteføljens vektede gjennomsnittlige kredittbinding. Tallet viser hvor lang tid det i gjennomsnitt tar før renter, avdrag og hovedstol er nedbetalt eller forfalt til betaling. Desto høyere tall, desto mindre refinansieringrisiko har porteføljen alt annet like.
Andel grønne lån	-	-	Nøkkeltallet viser andel lån og obligasjoner med grønn rente.

Nøkkeltall	31.08.2025	31.08.2024	Forklaring
Derivat volum (% av gjeld)	0,00 %	0,00 %	Andel derivater (rentebytteavtaler, FRA, etc.) (%) i forhold til lånevolum.
Rentebinding under 1 år	64,64 %	57,37 %	Andel forfall av rentebinding kommende år, dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av porteføljen som har renteregulering innenfor det nærmeste året.
Kapitalbinding under 1 år	29,01 %	-	Andel forfall kommende år, dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av porteføljen som kommer til forfall innenfor det nærmeste året.
Rentesensitivitet (1% økning)	61 873 987	52 112 316	Estimat på økt rentekostnad ved 1 % - poeng økning i det generelle rentenivået (total gjeld x Rentebinding under 1 år x 1 %). Viser hvor mye porteføljens rentekostnad kommer til å øke med p.a. 1 år frem i tid ved 1%- poeng økning i det generelle rentenivået.

Nøkkeltall	31.08.2025	Finansreglement	Kontroll
Rentebinding under 1 år	64,64 %	20% - 70%	OK
Rentebinding over 1 år	35,36 %	30% - 80%	OK
Vektet rentebindingstid (år)	1,53	-	Ingen krav
Kapitalbinding under 1 år	29,01 %	-	Ingen krav
Vektet kapitalbindingstid (år)	4,55	-	Ingen krav
Største lån	5,43 %	-	Ingen krav

* Krav knyttet mot renteeksponert gjeld

*Tall i parentes i kontrollkolonnen er knyttet mot netto renteeksponert gjeld

Finansreglement	Kontroll
Det kan kun tas opp lån i norske kroner	OK
Det skal innhentes minst 2 eller 3 konkurrerende tilbud fra aktuelle långivere	OK
Refinansieringsrisikoen skal reduseres ved å spre tidspunkt for renteregulering/forfall	OK
Lån kan tas opp som åpne serier (rammelån) og uten avdrag (bulletlån)	OK
Det er adgang til å legge ut lån i sertifikat- og obligasjonsmarkedet	OK
Kommunen har anledning til å ta i bruk rentebytteavtaler (renteswap) som rentesikringsinstrument	OK

Intervall	Pålydende NOK	Rentebindingstid	Andel	Akkumulert andel	Økning i rentekostnad ved 1 % renteøkning
0 til 1 år	6 187 398 689	0,16	64,64 %	64,64 %	61 873 987
1 til 2 år	360 000 000	0,06	3,76 %	68,40 %	65 473 987
2 til 3 år	543 000 000	0,14	5,67 %	74,07 %	70 903 987
3 til 4 år	1 070 000 000	0,40	11,18 %	85,25 %	81 603 987
4 til 5 år	700 000 000	0,34	7,31 %	92,56 %	88 603 987
Over 5 år	712 000 000	0,43	7,44 %	100,00 %	95 723 987
Hele porteføljen	**9 572 398 689**	**1,53**	**100,00 %**	**100,00 %**	**95 723 987**

Rentebindingsintervall i NOK

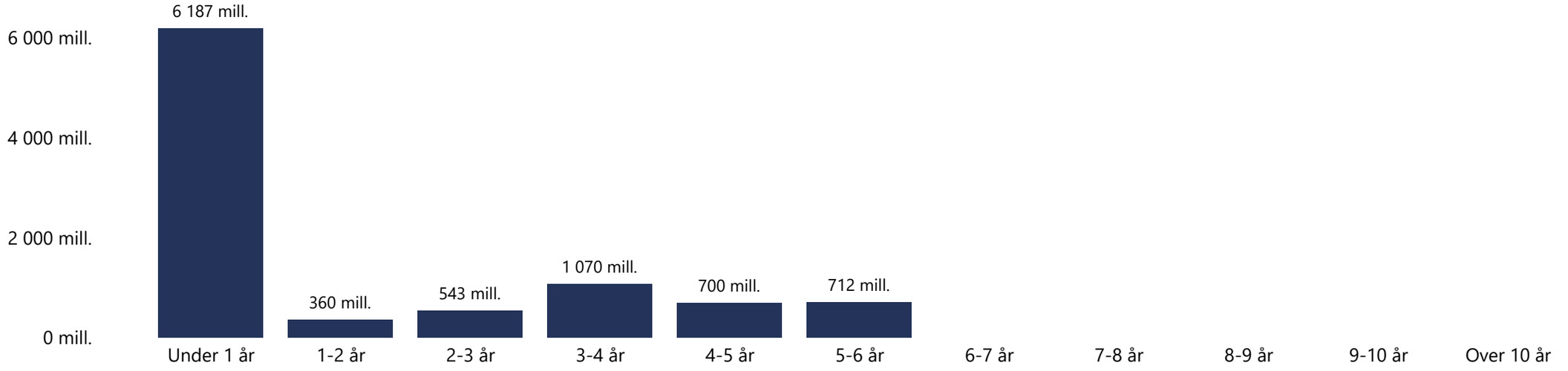

Forfallsintervall	Pålydende NOK	Kapitalbindingstid	Andel	Akkumulert andel
0 til 1 år	2 777 000 000	0,12	29,01 %	29,01 %
1 til 2 år	1 665 000 000	0,29	17,39 %	46,40 %
2 til 3 år	543 000 000	0,14	5,67 %	52,08 %
3 til 4 år	1 070 000 000	0,40	11,18 %	63,25 %
4 til 5 år	700 000 000	0,34	7,31 %	70,57 %
Over 5 år	2 817 398 689	3,26	29,43 %	100,00 %
Hele porteføljen	**9 572 398 689**	**4,55**	**100,00 %**	**100,00 %**

Forfallsintervall i NOK

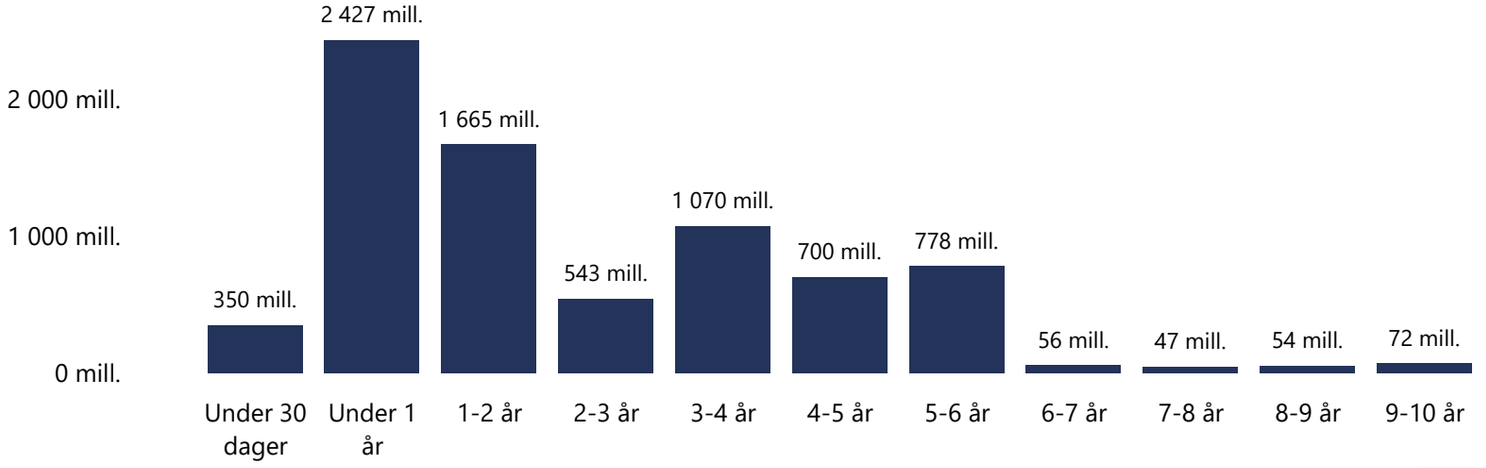

Forfall kommende 12 mnd.

Navn	Lånenummer	Hovedstol	Forfallsdato	Rente	Motpart
Fredrikstad - DNB - Fast 4 år 03.09.25	NO0011088684	350 000 000	3. september 2025	1,5180	DNB
Fredrikstad - Handelsbanken - Sertifikat 1,5 mnd.	NO0013637173	185 000 000	10. oktober 2025	4,2950	Handelsbanken
Fredrikstad - Danske - FRN OBL 2 år	NO0013036822	300 000 000	10. oktober 2025	4,7590	Danske Bank
Fredrikstad – SEB – Sertifikat 7 mnd.	NO0013568535	120 000 000	19. desember 2025	4,6500	SEB MB
Fredrikstad – SEB – Sertifikat 12 mnd.	NO0013466011	500 000 000	23. januar 2026	4,6200	SEB MB
Fredrikstad - SEB - Fast 5 år 04.03.26	NO0010945835	350 000 000	4. mars 2026	1,5150	SEB MB
Fredrikstad - Handelsbanken - Sertifikat 9mnd.	NO0013637157	185 000 000	30. april 2026	4,2600	Handelsbanken
Fredrikstad - DNB - Fast 3,5 år 30.04.26	NO0012738634	267 000 000	30. april 2026	4,5400	DNB
Fredrikstad - KLP - Fast 7 år - 12.06.26	8317.56.24360	520 000 000	12. juni 2026	2,1710	KLP

Fredrikstad kommune

Netto renteeksponering

31.08.2025

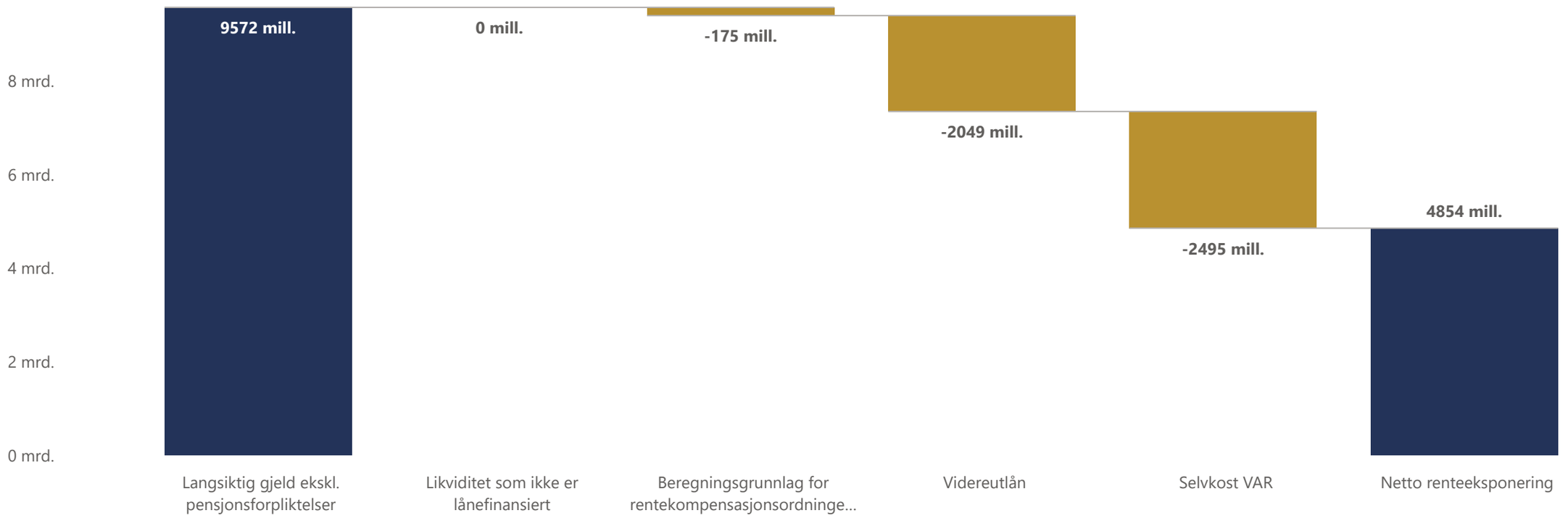

	Pålydende NOK	% av netto renteeksponering	I % av brutto gjeld	Rentebinding
Netto renteeksponering	4 853 999 850	100,00%	50,71 %	3,02
Andel fastrente (rentebinding > 1 år)	3 385 000 000	69,74 %	35,36 %	
Andel gjeld med renterisiko	1 468 999 850	30,26 %	15,35 %	

Kilde: BCM (langsiktig gjeld, likviditet og videreutlån), KOSTRA per juni 2025 (det kan forekomme feil i kommunens innrapporterte tall til KOSTRA)

Dersom kommunen har krav til renteeksponert gjeld i finansreglementet, er kommunens egne tall benyttet

Dersom likviditet som ikke er lånefinansiert har verdi 0 vil netto renteeksponering tilsvare renteeksponert gjeld

Fredrikstad kommune

Utvikling i nøkkeltall

31.08.2025

Rentebindingstid (år)

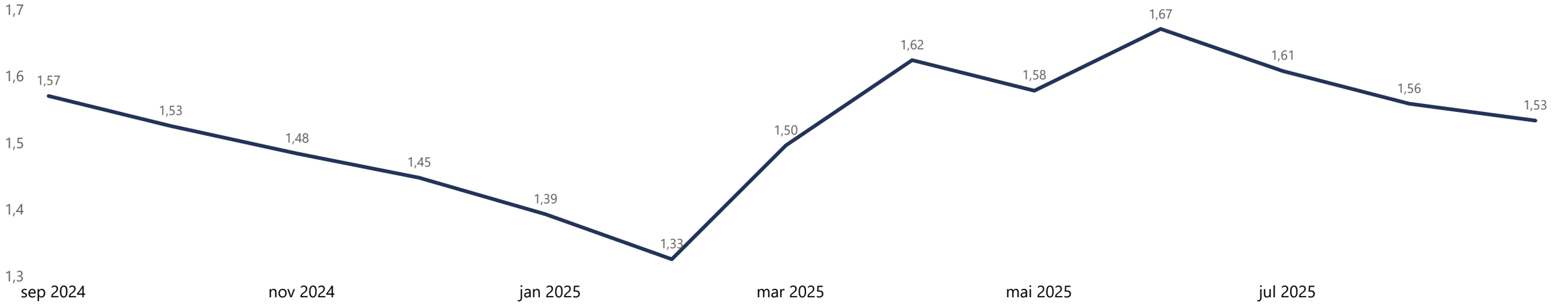

Gjennomsnittsrente

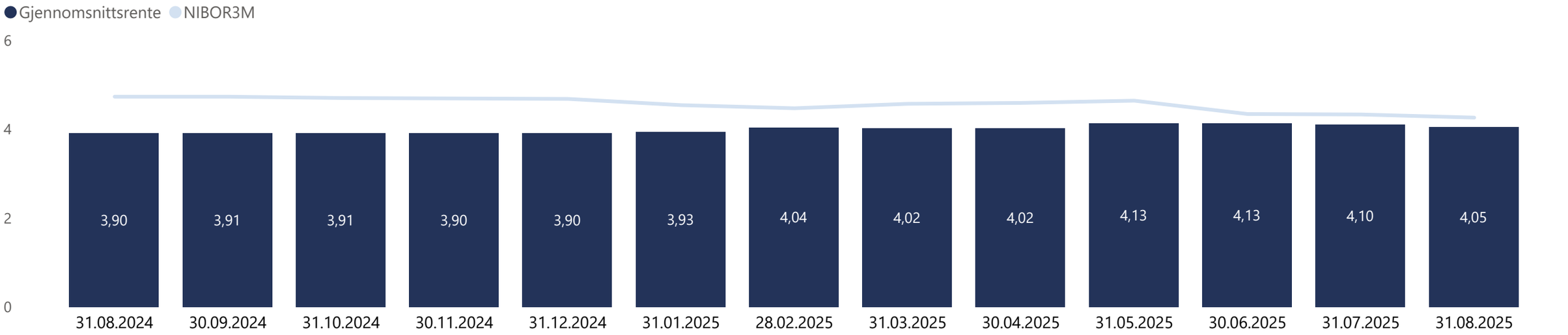

Fordeling av motparter og produkter

Gjeld fordelt på ulike motparter

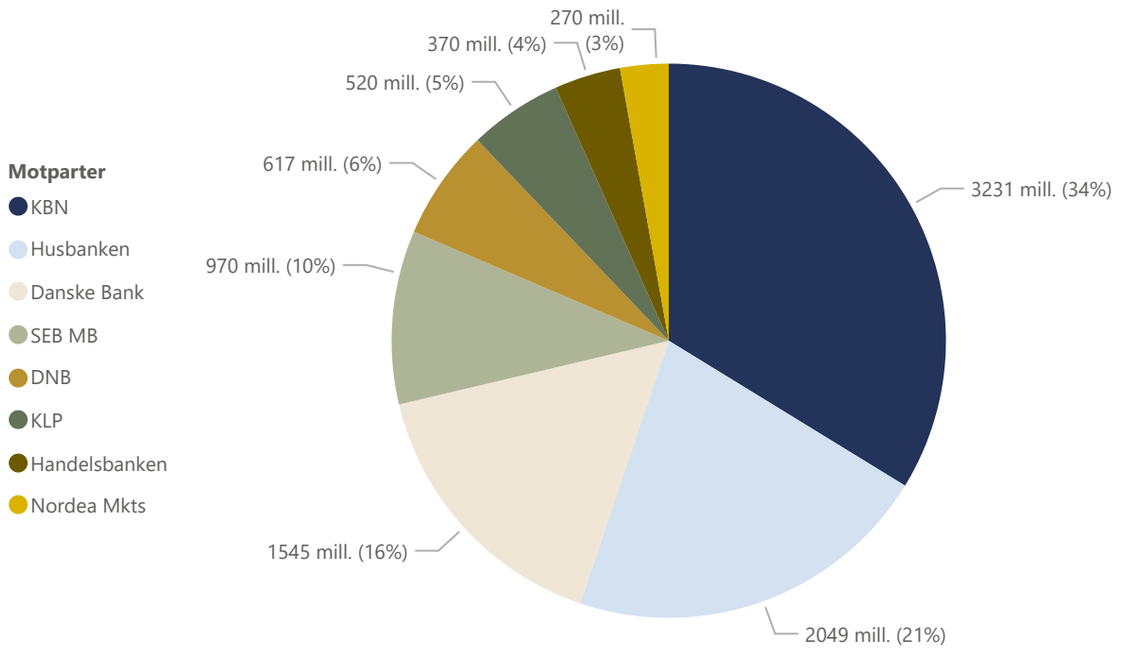

Gjeld fordelt på ulike produkter

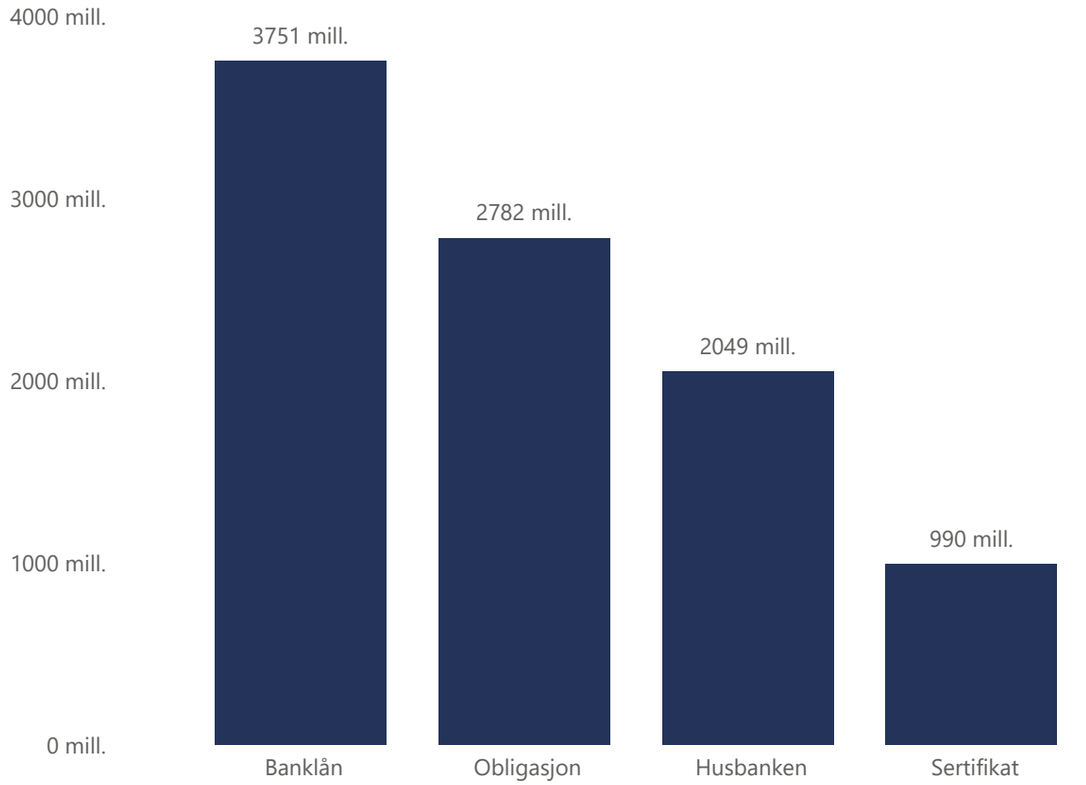

* Dersom kommunen har rentebytteavtaler (Swap) vil dette fremkomme som et positivt tall - men det bidrar ikke til økning av totalt gjeldsvolum.
* Rentebytteavtaler vil også hensynstas i kakediagrammet

Fordeling mellom investerings- og husbanklån

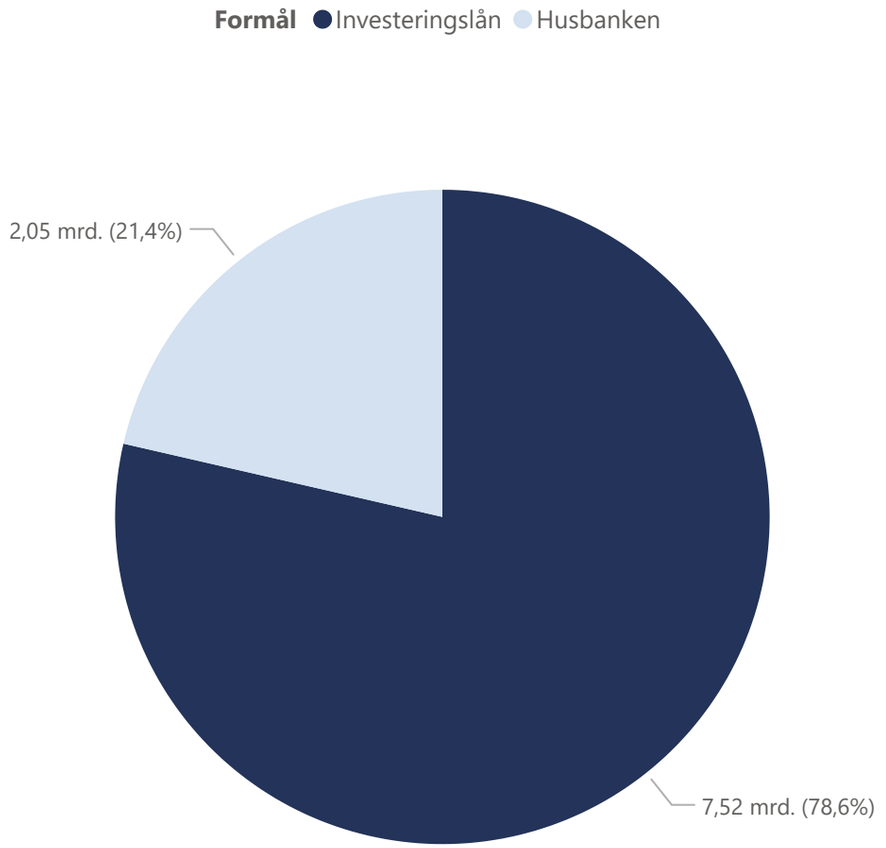

Utvikling lånegjeld

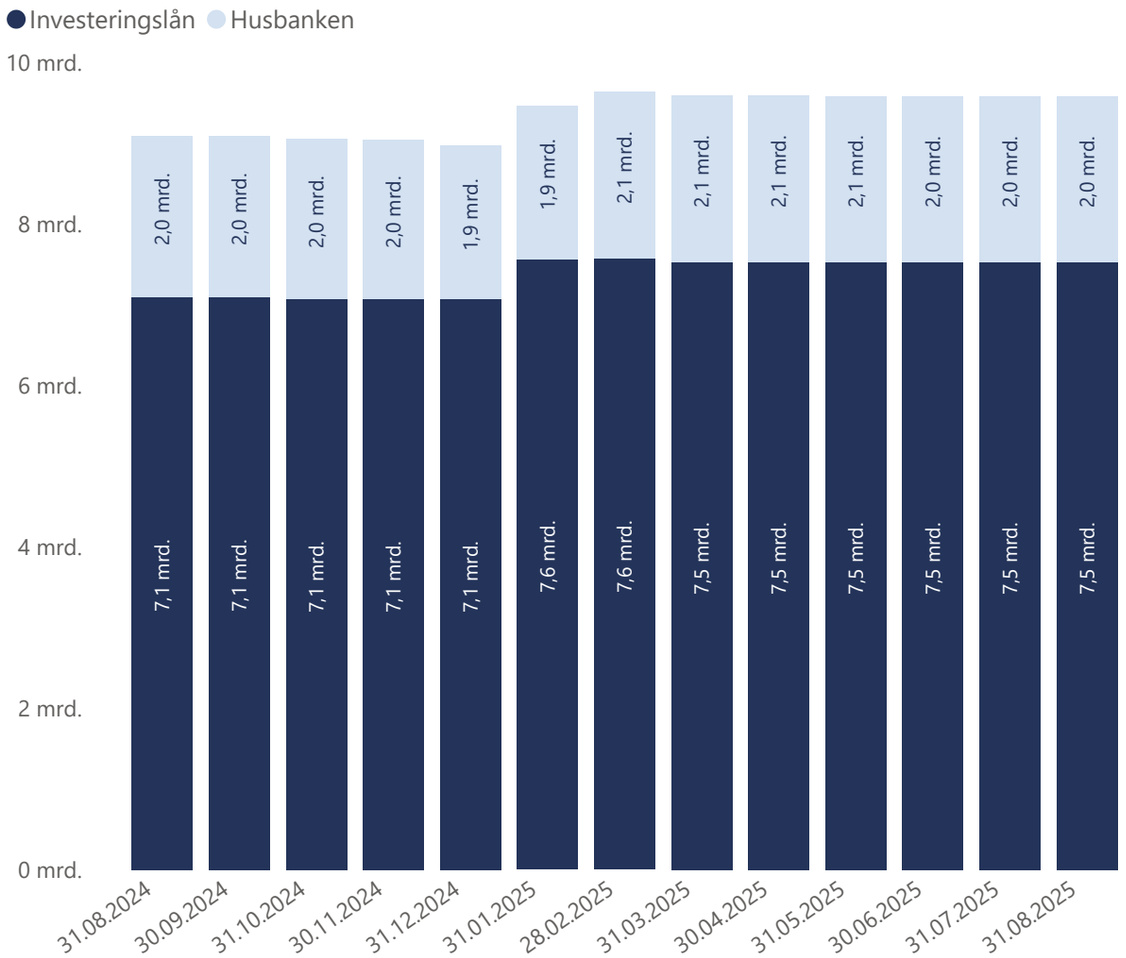

Fredrikstad kommune

Opptak nye lån og refinansieringer i år

31.08.2025

Ny motpart	Dato	Beløp	Rente/margin	Forfall	Lånenummer	Kommentar
SEB MB	24. januar 2025	500 000 000	4,6200	23. januar 2026	NO0013466011	Deler av årets låneopptak. Sertifikatlån ble valgt med bakgrunn i markedsforhold. Det ble forespurt 3 og 12 måneders løpetid der 12 mnd ble valgt basert på rentenivået.
Danske Bank	10. februar 2025	400 000 000	4,2480	8. februar 2030	NO0013476184	Refinansiering av KBN 20200044 - avdrag 100 millioner. Fastrente ble valgt for å øke andelen rentebinding > 1 år i porteføljen. 5 års fast ble valgt basert på porteføljens forfallsstruktur og markedsinteresse.
SEB MB	17. februar 2025	100 000 000	4,5400	19. mai 2025	NO0013481267	Nytt låneopptak. 3 mnd sertifikat ble valgt.
SB1M	21. februar 2025	370 000 000	4,5940	21. august 2025	NO0013484121	Refinansiering av NO0013168062 . 6 mnd sertifikat ble valgt basert på forfallsstruktur og for å spre denne månedens aktivitet på ulike låneprodukter.
Husbanken	27. februar 2025	170 000 000	0,0000	1. mars 2055	11548243	Avdragsfri til 2028
KBN	13. mars 2025	300 000 000	4,6600	13. mars 2031	20250089	Refinansiering av NO0013334144 - avdrag (NOK 40,000 mill.). Fastrente ble valgt for å øke andelen fastrente i porteføljen. 6års løpetid ble valgt basert på forfallsstruktur.
SEB MB	19. mai 2025	120 000 000	4,6500	19. desember 2025	NO0013568535	Refinansiering NO0013481267 + NOK 20 mill av 20210173. Inngår som en del av årets avdrag, gjøres derfor som 7 mnd sertifikat med forfall i desember.
KBN	19. mai 2025	300 000 000	4,4350	22. mai 2029	20250143	Refinansiering av 100 mill av 20210173. 4 års fastrente ble valgt for å øke porteføljens fastrenteandel.
Handelsbanken	21. august 2025	185 000 000	4,2950	10. oktober 2025	NO0013637173	Refinansiering av halve NO0013484122. 1,5 mnd sertifikat ble valgt for å matche mot forfall 10.10.2025. Dette for å sikre en tilstrekkelig størrelse på refinansiert hovedstol når avdrag trekkes i oktober.
Handelsbanken	21. august 2025	185 000 000	4,2600	30. april 2026	NO0013637157	Refinansiering av halve NO0013484121. 8 mnd sertifikat ble valgt for å slå sammen med lån som forfaller 30.04. Dette for å bygge større hovedstol ved neste refinansieringer.

Markedskommentar

31.08.2025

Markedskommentar

Etter måneder med tolltull, har nå markedet fått en foreløpig forutsigbarhet, da de nye tollsatsene ble offentliggjort ved inngangen til august. Til tross for at markedene ikke setter pris på tollbarrierer, har det ikke vært den store støyen i hverken rentemarkedet eller aksjemarkedet. Snarere tvert imot, så har aksjemarkedet vært oppe på all-time high og rentene har kommet ned gjennom måneden. Litt av forklaringen er nok at markedet nå til en viss grad har fått noe å forholde seg til og det er ofte å foretrekke sammenlignet med uforutsigbarhet.

Tollene ble innført med virking fra 7. august. Likevel er dette nok for tidlig å se noe av dette i de amerikanske inflasjonstallene, selv om kjerneinflasjonen i USA steg for andre måned på rad. Det tar nok fremdeles litt tid før vi ser effektene av økte toller i inflasjonen, da tollene ikke har fått særlig tid til å virke. Dessuten må vi huske at det var stor import inn til USA før tollene ble fastsatt, slik at man har et stort varelager som kan selges uten ekstra toller. Det er ingen tvil om at FED kommer til å følge med disse tallene i månedene fremover, da en stadig mer krevende president krever flere kutt i tiden fremover. Likevel er det mye som tyder på at vi får et kutt nå i september, da arbeidstallene nonfarm payrolls kom inn langt svakere enn ventet. Samtidig så vi kraftige nedrevideringer av tallene fra mai og juni. Til tross for at dette økte sannsynligheten for et rentekutt i september, likte ikke Trump det han så, og sparket likegodt sjefen for U.S Bureau of Labour som står bak statistikken. Markedet priser nå inn over to kutt i løpet av året, inkludert september.

Når det gjelder Norges Banks rentemøte i august, ble det som ventet ingen endring. Markedet hadde håpet på klarere uttalelser om neste rentekutt, men NB var klok av skade og forholdt seg veldig vag i sine uttalelser. Det kom ingen løfter om kutt, men markedet priser likevel inn 1-2 kutt i løpet av året og da første kutt i september. Inflasjonstallene som kom inn, viste en kjerneinflasjon på 3,10, dvs. uendret fra forrige måned.

Aksjemarkedene steg videre i august og vi er nå på all-time high-nivåer i det vi går inn i skrekkmåned nummer 1, september, som historisk sett har vært den svakeste måneden på børsen. Dette er imidlertid basert på statistikk og man har ingen fornuftig forklaring på hvorfor september er svak. Imidlertid er børsene priset høyt sammenlignet med historiske P/E multipler, så vi skal ikke se bort ifra at dette kombinert med litt overtro, kan gi en nervøs måned på børsen. Samtidig vet vi at et potensielt rentekutt senere i måneden kan gi investormassene økt selvtillit til å gi full gass inn mot skrekkmåned nummer 2, nemlig oktober, så her kan alt skje.

Vi oppsummerer august med følgende nivåer per 31.08.2025:

Produkt	Referanserente	Referanserente nivå	Kredittmargin	Indikativ rente*
3 mnd. Sertifikat	3 mnd. Nibor	4,32 %	-0,04 %	4,28 %
6 mnd. Sertifikat	6 mnd. Nibor	4,36 %	0,07 %	4,43 %
12 mnd. Sertifikat	1 års swap	4,07 %	0,14 %	4,21 %
3 år obligasjon	3 års swap	3,89 %	0,32 %	4,21 %
5 år obligasjon	5 års swap	3,86 %	0,47 %	4,33 %
10 år obligasjon	10 års swap	3,94 %	0,54 %	4,48 %

*Basert på teoretiske nivåer

Markedsdata

3 mnd. NIBOR

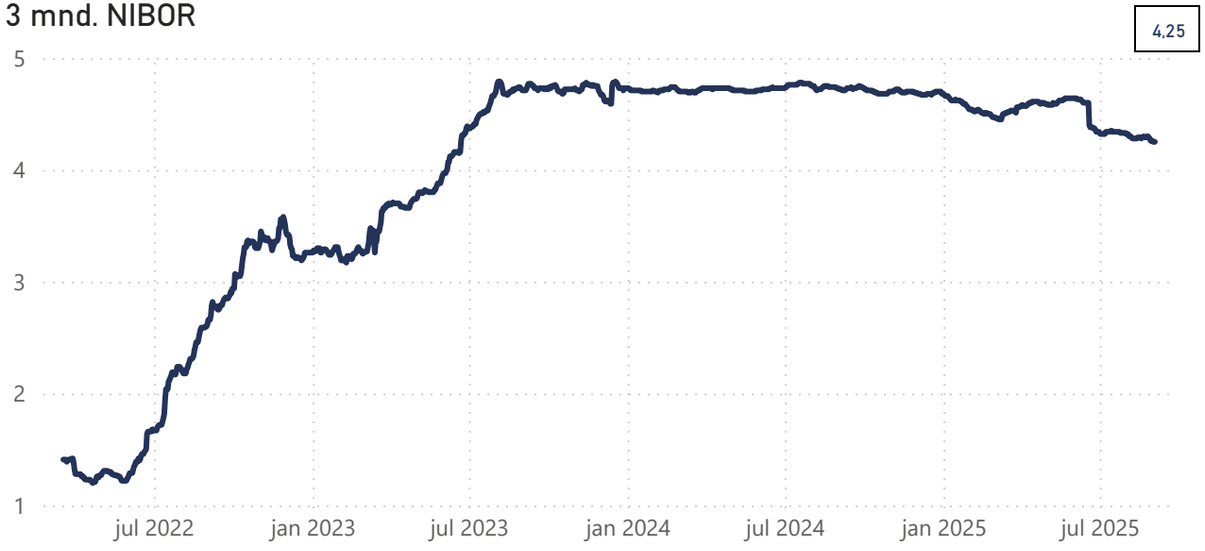

Swaprenter

Kredittmarginer kommunal sektor

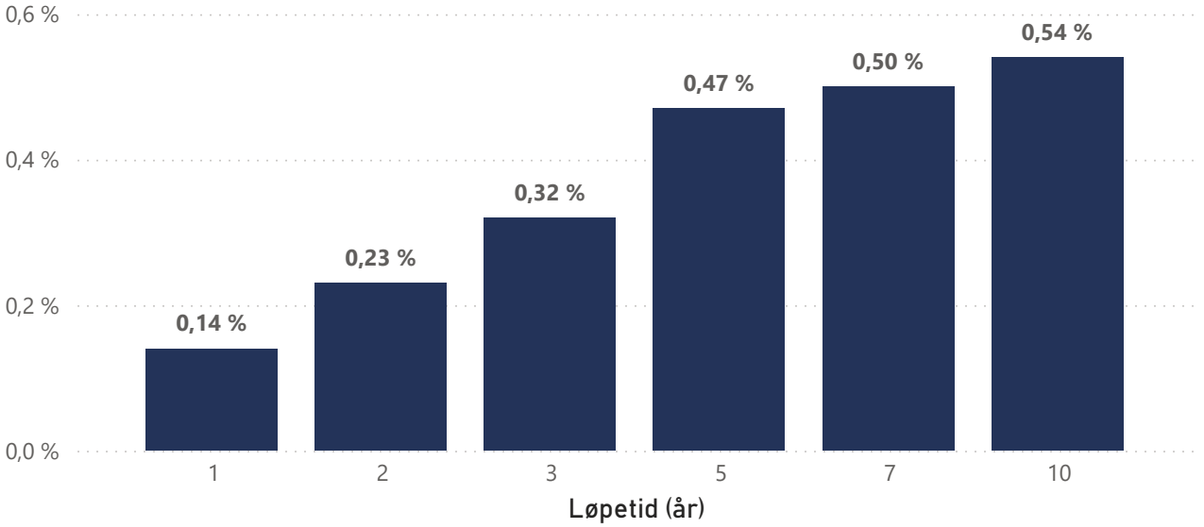

Fastrentekurve kommunal sektor

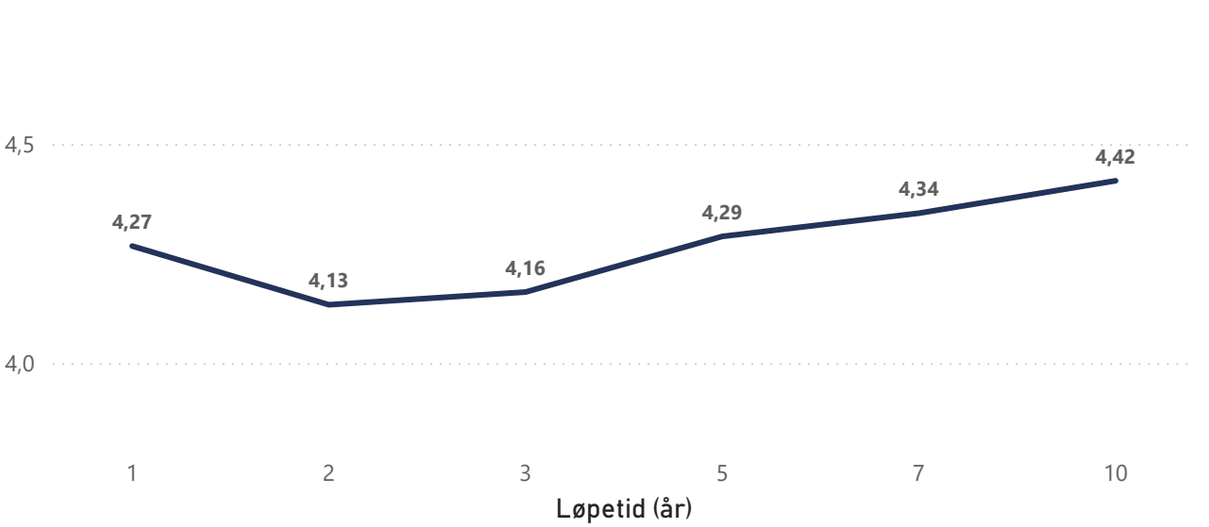

Fredrikstad kommune | **Stamdata** | **31.08.2025**

Portefølje & Lånenummer	Navn	Startdato	Forfallsdato	Restbeløp	Referanserente	Margin	Totalrente	Rentereg. dato	Påløpte renter
Kommunalbanken				**3 231 441 850**			**4,3470**		**-43 408 837,80**
20230102	Fredrikstad - KBN - Fast 4 år 20.04.27	20.04.2023	20.04.2027	360 000 000	3,970	0,0000	3,9700	20.04.2027	-5 081 600,00
20230266	Fredrikstad - KBN - FRN 25.08.27	25.08.2023	25.08.2027	460 000 000	4,300	0,5700	4,8700	25.11.2025	-373 366,67
20230028	Fredrikstad - KBN - Fast 5 år 15.02.28	15.02.2023	15.02.2028	300 000 000	3,690	0,0000	3,6900	15.02.2028	-5 934 750,00
20230055	Fredrikstad - KBN - Fast 5 år 17.03.28	17.03.2023	17.03.2028	243 000 000	3,870	0,0000	3,8700	17.03.2028	-4 257 967,50
20240012	Fredrikstad - KBN - Fast 5 år 17.01.29	17.01.2024	17.01.2029	500 000 000	4,160	0,0000	4,1600	17.01.2029	-12 884 444,44
20250143	Fredrikstad - KBN - Fast 4 år 22.05.29	19.05.2025	22.05.2029	300 000 000	4,435	0,0000	4,4350	22.05.2029	-3 732 791,67
20230202	Fredrikstad - KBN - Fast 7 år 12.07.30	12.07.2023	12.07.2030	300 000 000	4,630	0,0000	4,6300	12.07.2030	-1 774 833,33
20250089	Fredrikstad - KBN - Fast 6 år 13.03.31	13.03.2025	13.03.2031	300 000 000	4,660	0,0000	4,6600	13.03.2031	-6 485 166,67
20240256	Fredrikstad - KBN - Fast 7 år 26.08.31	26.08.2024	26.08.2031	412 000 000	4,085	0,0000	4,0850	26.08.2031	-187 002,22
20100637.B	Fredrikstad - KBN - P.t rente	08.10.2015	08.10.2038	56 441 850	5,100	0,0000	5,1000	08.10.2038	-2 696 915,30
Verdipapirmarkedet				**3 772 000 000**			**3,8388**		**-42 848 203,79**
NO0011088684	Fredrikstad - DNB - Fast 4 år 03.09.25	03.09.2021	03.09.2025	350 000 000	1,518	0,0000	1,5180	03.09.2025	-5 268 725,00
NO0013036822	Fredrikstad - Danske - FRN OBL 2 år	11.10.2023	10.10.2025	300 000 000	4,340	0,4190	4,7590	10.10.2025	-2 062 233,33
NO0013637173	Fredrikstad - Handelsbanken - Sertifikat 1,5 mnd.	21.08.2025	10.10.2025	185 000 000	4,295	0,0000	4,2950	10.10.2025	-217 691,78
NO0013568535	Fredrikstad – SEB – Sertifikat 7 mnd.	19.05.2025	19.12.2025	120 000 000	4,650	0,0000	4,6500	19.12.2025	-1 589 917,81
NO0013466011	Fredrikstad – SEB – Sertifikat 12 mnd.	24.01.2025	23.01.2026	500 000 000	4,620	0,0000	4,6200	23.01.2026	-13 860 000,00
NO0010945835	Fredrikstad - SEB - Fast 5 år 04.03.26	04.03.2021	04.03.2026	350 000 000	1,515	0,0000	1,5150	04.03.2026	-2 651 250,00
NO0012738634	Fredrikstad - DNB - Fast 3,5 år 30.04.26	31.10.2022	30.04.2026	267 000 000	4,540	0,0000	4,5400	30.04.2026	-4 040 600,00
NO0013637157	Fredrikstad - Handelsbanken - Sertifikat 9mnd.	21.08.2025	30.04.2026	185 000 000	4,260	0,0000	4,2600	30.04.2026	-215 917,81
NO0013364406	Fredrikstad - Danske - FRN OBL 2 år	11.10.2024	12.10.2026	360 000 000	4,340	0,2730	4,6130	13.10.2025	-2 214 240,00
NO0013233874	Fredrikstad - Danske - FRN OBL 3 år	21.05.2024	21.05.2027	485 000 000	4,290	0,3880	4,6780	21.11.2025	-630 230,56
NO0010859754	Fredrikstad - Nordea - Fast 10 år 23.07.29	22.07.2019	23.07.2029	270 000 000	2,369	0,0000	2,3690	23.07.2029	-657 397,50
NO0013476184	Fredrikstad - Danske - Fast - 08.02.30	10.02.2025	08.02.2030	400 000 000	4,248	0,0000	4,2480	08.02.2030	-9 440 000,00
KLP Kommunekreditt	**Fredrikstad - KLP - Fast 7 år - 12.06.26**	**12.06.2019**	**12.06.2026**	**520 000 000**	**2,171**	**0,0000**	**2,1710**	**12.06.2026**	**-2 445 993,33**
8317.56.24360	Fredrikstad - KLP - Fast 7 år - 12.06.26	12.06.2019	12.06.2026	520 000 000	2,171	0,0000	2,1710	12.06.2026	-2 445 993,33
Totalt				**7 523 441 850**			**3,9872**		**-88 703 034,92**

Fredrikstad kommune

Stamdata - Husbanken

31.08.2025

Portefølje & Lånenummer	Navn	Startdato	Forfallsdato	Restbeløp	Totalrente	Påløpte renter
Husbanken - Startlån				**2 048 956 839**	**4,5647**	**-37 672 233,70**
11508899.10.B	Fredrikstad - HB - Flytende	01.01.2016	01.04.2034	23 549 696	4,5680	-451 776,08
11516864.10	Fredrikstad - HB - Flytende	01.11.2021	01.03.2041	47 250 000	4,5420	-537 306,29
11516864.40	Fredrikstad - HB - Flytende	01.03.2022	01.12.2036	42 564 923	4,5420	-484 029,65
11524019	Fredrikstad - HB - Flytende	01.11.2019	30.04.2043	54 000 000	4,5680	-829 727,01
11532055	Fredrikstad - HB - Flytende	01.11.2019	01.05.2045	72 240 000	4,5680	-1 109 990,36
11537564.10	Fredrikstad - HB - Flytende	21.04.2017	01.05.2047	73 640 345	4,5680	-1 131 507,10
11537564.50	Fredrikstad - HB - Flytende	01.11.2017	01.05.2048	52 043 135	4,5680	-799 659,17
11540051.10	Fredrikstad - HB - Flytende	24.04.2018	01.05.2048	112 608 000	4,5680	-1 730 257,40
11541752	Fredrikstad - HB - Flytende	22.05.2019	01.06.2049	160 320 000	4,5680	-1 833 481,01
11543324	Fredrikstad - HB - Flytende	17.03.2020	01.04.2050	180 000 000	4,5680	-3 453 110,14
11543723	Fredrikstad - HB - Flytende	10.09.2020	01.10.2050	70 000 000	4,5680	-1 342 876,16
11544291.10	Fredrikstad - HB - Flytende	10.03.2021	01.04.2051	240 740 740	4,5680	-4 618 357,17
11545066	Fredrikstad - HB - Flytende	22.03.2022	01.04.2052	250 000 000	4,5680	-4 795 986,30
11545873	Fredrikstad - HB - Flytende	14.03.2023	01.04.2053	250 000 000	4,5680	-4 795 986,30
11547204	Fredrikstad - HB - Flytende	22.02.2024	01.03.2054	250 000 000	4,5680	-5 782 465,75
11548243	Fredrikstad - HB - Flytende	27.02.2025	01.03.2055	170 000 000	4,5680	-3 975 717,81
Totalt				**2 048 956 839**	**4,5648**	**-37 672 233,70**

Fredrikstad kommune

Stamdata - Rentebytteavtaler

31.08.2025

Type	Referansenummer	Navn	Startdato	Forfallsdato	Beløp	Rente	Påløpte renter

Ordliste, forklaringer og beregninger

Deflasjon er reduksjon i det generelle prisnivået på varer og tjenester. Det motsatte av deflasjon er inflasjon.

Derivatvolum er en betegnelse på beholdning av derivat i % av samlet gjeld. Et derivat er et verdipapir der verdi avhenger av et underliggende aktivum på et fremtidig tidspunkt. F.eks. rentebytteavtale eller FRA.

Durasjon er den vektede gjennomsnittstiden til renteregulering på et lån beregnet ut fra nåverdien på fremtidige kontantstrømmer. Durasjon måler prissensitivitet til et lån med hensyn til endringer i renten. Durasjonen til en fastrenteobligasjon er den tid det i gjennomsnitt tar før kontantstrømmene (renter og hovedstol) forfaller til betaling. Durasjonen (egentlig modifisert durasjon) gir i tillegg uttrykk for hvor følsom verdien av obligasjonen er for endringer i rentenivået, og forteller hvor mange prosent verdien av obligasjonen vil gå ned med dersom markedsrentene stiger med ett prosentpoeng. Lang durasjon betyr at obligasjonsverdien er følsom for renteendringer. Durasjon baseres på beregning av markedsverdi, rentebinding er mer kontantstrømbasert og antas å være mer egnet som risikomål i offentlig sektor.

Fastrente er definert som gjeldsbrevlån eller obligasjoner som har gjenværende rentebinding på over ett år.

Finansreglement gir en samlet oversikt over fullmakter, rammer og retningslinjer for finansforvaltningen. Det fastsetter rammene for en forsvarlig og hensiktsmessig finansiell risikoprofil.

Flytende rente er definert som gjeldsbrevlån, sertifikat og obligasjoner som har gjenværende rentebinding under ett år.

Forfallsdato er den spesifikke dagen en inn- eller utbetaling skal skje på (betalingsfrist).

Gjeldsbrevlån er den mest benyttede låneformen i bankene. Lån blir knyttet til et gjeldsbrev. Det er et dokument hvor låntaker erklærer å skylde penger. I gjeldsbrevet står det bestemmelser som regulerer forholdet mellom låntaker og långiver. Kommunalbanken og KLP Kommunekreditt utsteder gjeldsbrevlån med flytende – og fastrente samt gjeldsbrevlån med sertifikat og obligasjonsvilkår.

Inflasjon er vedvarende vekst i det generelle prisnivået. Inflasjon måles vanligvis ved veksten i konsumprisene. Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken rettes inn mot lav og stabil inflasjon. Det operative målet for pengepolitikken er en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 prosent.

Kapitalbinding er volumveid gjennomsnitt av gjenværende tid frem til forfallstidspunktet for et gjeldsbrevlån, sertifikat eller obligasjon. F.eks. vil et 3 måneders sertifikat ha 0,25 i kapitalbinding på oppstartstidspunktet.

Konsumprisindeksen (KPI) er et mål for prisnivået til konsumprodukter og viser prisutviklingen på varer og tjenester som private husholdninger etterspør. Den prosentvise endringen i KPI brukes ofte som et generelt mål for inflasjon i en økonomi.

Kredittmargin (spread) er rentedifferansen mellom kredittobligasjonen og swaprente med samme løpetid. I det norske markedet benyttes swaprenten som målestokk, mens man i Euromarkedet noen ganger benytter statsrenten

Ordliste, forklaringer og beregninger

Kupongrente er den faste renten på obligasjoner ved utstedelsestidspunktet. Når det generelle rentenivået synker vil en gitt kupongrente bli mer attraktiv og kursen på obligasjonen vil stige. Når det generelle rentenivået stiger blir effekten motsatt.

ISIN (lånenummer) er et nummer som brukes for å identifisere ulike verdipapirer, inkludert gjeldspapir, aksjer, opsjoner, derivater og rentederivater.

Markedskommentar er beskrivelse av dagens økonomiske situasjon og den fremtidige situasjonen basert på tolkninger av tilgjengelig informasjon. Uttalelsene reflekterer oppfatninger på det tidspunktet de ble laget, og BCM forbeholder seg retten til å endre oppfatninger uten forvarsel.

Motpartsrisiko er forstått å være den type og grad av risiko forbundet med hver part i en avtalefestet ordning og risiko for at den andre parten opprettholder sine forpliktelser. For lån antas motpartsrisikoen for låntager å være lav. For rentebytteavtaler må motpartsrisiko vurderes ved kontraktsinngåelse.

Nibor (Norwegian Interbank Offered Rate) er en samlebetegnelse på norske pengemarkedsrenter med ulike løpetider, som skal gjenspeile rentenivået som långiver krever for et usikret utlån i norske kroner med levering om to dager, «spot».

Nøkkeltall anvendes innen økonomi for å sammenligne selskaper eller organisasjoner og deres virksomhet. Nøkkeltall som er fremhevet i rapporten antas å være spesielt viktig for den aktuelle kommune eller kunde.

Obligasjon er et standardisert omsettelig lån med opprinnelig løpetid på minst ett år. Betingelsene ved et obligasjonslån, slik som løpetid, rente, utbetalingsdatoer og eventuelle renteregulerings avtales ved utstedelsen av obligasjonen.

Oppgjørsrisiko er risiko for tap og likviditetsproblemer i forbindelse med avregnings- og oppgjørsfunksjonene. Oppgjørsrisiko omfatter kredittrisiko, likviditetsrisiko, juridisk risiko og operasjonell risiko. Risikoen som oppstår i et betalingssystem.

Oslo Børs er Norges eneste regulerte markedsplass for omsetning av aksjer, egenkapitalbevis og andre verdipapirer, som derivater og obligasjoner.

P.a. rente er en enkel beregning for å vise forventet rentekostnad de neste 12 månedene. Beregnet som restgjeld x kupong.

P.t. rente er en rente med kort renteregulering (vanligvis 14 dager) som vanligvis følger långivers innlånskostnader. Den følger også utviklingen i de korte pengemarkedsrentene og endres i takt med disse.

Påløpte renter viser akkumulerte, ikke betalte renter for det aktuelle lånet på rapporteringstidspunkt. Påløpte renter pr. 31. desember er således det rentebeløpet som skal anordnes til dette året. Påløpte renter i rapporten er beregnet med utgangspunkt i lånets stamdata og er et estimat. Husbanken har egne beregningsmetoder som ikke lar seg gjenskape på en enkel måte. Påløpte renter beregnet for Husbanklån og for fastrenteobligasjoner kan avvike noe.

Rapporteringsperiode er den aktuelle perioden som det rapporteres for. Rapporteringsdato og intervall er angitt på rapportens forside.

Refinansieringrisiko er risikoen for at lån som forfaller ikke får ny finansiering og dermed må innfris. For fylkeskommuner og kommuner gjenspeiles denne risikoen i stor grad i volatiliteten i kredittmarginen som kan endre seg ved hver refinansiering. Risikoen kan reduseres ved å forlenge løpetiden i låneporteføljen, og ha tilstrekkelig likviditet til å dekke forfall eller tilgang til andre former for kreditt.

Ordliste, forklaringer og beregninger

Rentebetingelser er til enhver tid gjeldende betingelser knyttet til det enkelte lånet.

Rentebindingstid (i år) er volumvektet gjennomsnitt av gjenstående rentebindingstid for lån og rentebytteavtaler.

Rentebinding inklusive forwardkontrakter (i år) er volumvektet gjennomsnitt av gjenstående rentebindingstid for lån og rentebytteavtaler. Denne varianten av nøkkeltallet tar hensyn til rentebytteavtaler som har oppstart frem i tid.

Rentebytteavtale (også kjent som renteswap) er en finansiell avtale om å bytte rentebetingelser for en periode. Et eksempel er å gå fra flytende rente til fastrente på et lån.

RenteføIsomhet sier noe om hvor mye kursen på et rentefond endres ved renteendringer. Måler prisfølsomheten til et fond ved mindre parallelle endringer på rentekurven.

Rentekostnad er kostnaden ved å låne penger. Betegnelse på den delen av betalte renter som skal anordnes på det spesifikke året.

Renteregulering er endring av lånerenten en eller flere ganger i låneperioden. Ny rente settes i forhold til renteregulerings klausulen i lånekontrakten.

Renterisiko kan deles i markedsbasert- og kontantstrømbasert risiko. Markedsbasert renterisiko er risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av endringer i renten. Kontantstrømbasert risiko er risiko før økte rentekostnader ved økninger i det generelle rentemarkedet.

Sertifikat er et rentebærende papir i likhet med obligasjoner. Forskjellen mellom papirene er at sertifikat har maksimal løpetid på ett år.

Stamdataoversikt viser en oppsummering av utvalgte sentrale betingelser og forutsetninger for de ulike lån, sertifikat og obligasjoner.

Styringsrenten er Norges Banks sentrale rente i utøvelsen av pengepolitikken. I Norge er dette representert ved foliorenten.

Swap (rentebytteavtale) er en avtale mellom to parter om å bytte fremtidige kontantstrømmer. For eksempel kan den ene parten betale den andre flytende rente, mens den selv mottar fast rente eller omvendt.

Tillitsmann i et obligasjonslån er en fellesrepresentant for obligasjonseierne hvis hovedoppgave er å ivareta deres interesser og rettigheter overfor låntaker. Tillitsmann i det norske markedet er vanligvis Nordic Trustee.

Total lånegjeld viser samlet lånegjeld som det rapporteres for. Samlet oversikt over lånene som inngår i rapporten finnes under kapittelet «stamdata».

Total rente er lånets gjeldende kupong, dvs. referanserente med tillegg av kredittmargin.

Valutakurs er prisen på et lands valuta målt mot andre lands valuta, for eksempel norske kroner per euro. Valutarisiko er risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av fluktuasjoner i valutakursen.

Vektet gjennomsnittsrente er volumvektet gjennomsnitt av kupongrenter for lån og rentebytteavtaler.

Verdipapirsentralen (VPS) er en privat, selveiende institusjon, opprettet ved lov om verdipapirsentral, som driver et elektronisk rettighetsregister for aksjer, obligasjoner og andre finansielle instrumenter med i hovedsak norske utstedere.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/3150
Dokumentnr.: 17
Løpenr.: 267754/2025
Klassering: 210

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Helseutvalget	08.10.2025	14/25

2. tertialrapport 2025 for Fredrikstad kommunen - vedtak om uttalelse fra helseutvalget 8.10.2025

Se saksprotokollen for behandling av saken.

Helseutvalgets vedtak 08.10.2025:

Helseutvalgets uttalelse:

- Tertialrapporter blir lagt fram for de politiske utvalgene, i tråd med demokratisk etablert praksis i Fredrikstad kommune.
- Politikere skal sikres at dokumenter, som for eksempel tertialrapporten, og utredninger sendes ut i rett tid. Dette for å sikre en god politisk prosess.
- Politiske saker som skal til uttalelse i flere utvalg skal framkomme på lik måte på dagsorden i utvalgene, men med fokus på saksområdet i hvert utvalg. Hvis dette medfører for eksempel behov for endring av møtedatoer, må det fremmes en politisk sak om dette.

Helseutvalgets behandling 08.10.2025:

Saken sto oppført på den utsendte sakslista men ble ikke ettersendt da saken ikke var klar, samt at kommunedirektøren besluttet at saken ikke skal til behandling i fagutvalgene, men kun formannskapet og bystyret.

Direktør Karsten Hauge viste til at innstillingsretten er tatt bort fra fagutvalgene og at delegeringsreglementet sier at kommunedirektøren innstiller til formannskapet i økonomisaker.

Da saken sto oppført på den utsendte sakslista ble saken tatt opp til behandling i utvalget.

Habilitetsbehandling:
Gudmund Grønhaug (MDG) stilte spørsmål ved sin habilitet da han er ansatt som rådgiver i fagstab Helse og er en av flere saksbehandlere for kommuneområde Helse.
Et enstemmig utvalg erklærte Gudmund Grønhaug for inhabil jvf. kommuneloven § 11-10 andre ledd. Ingen vara kunne møte på kort varsel.

Det ble gitt orientering om økonomisk status per august ved direktør helse Ann Wraa.

Et samlet utvalg fremmet følgende omforente forslag:

- Tertialrapporter blir lagt fram for de politiske utvalgene, i tråd med demokratisk etablert praksis i Fredrikstad kommune.
- Politikere skal sikres at dokumenter, som for eksempel tertialrapporten, og utredninger sendes ut i rett tid. Dette for å sikre en god politisk prosess.

• Politiske saker som skal til uttalelse i flere utvalg skal framkomme på lik måte på dagsorden i utvalgene, men med fokus på saksområdet i hvert utvalg. Hvis dette medfører for eksempel behov for endring av møtedatoer, må det fremmes en politisk sak om dette.

Protokolltilførsel fremsatt på vegne av Pp ved Marianne Kristiansen:
Pensjonistpartiet synes det er helt uakseptabelt å behandle en omfattende økonomisak som vi ikke får sendt oss før helt inntil møtet. Vi stemmer derfor nei i demonstrasjon for dette. De fleste av medlemmene i utvalget er ikke heltidspolitikere, og vi har derfor ingen anledning til å sette oss inn i saken på en tilfredsstillende måte på så kort tid.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt med 8 stemmer (H2, Frp2, Ap2, Sp1, Pp1).
Leder godkjente protokolltilførselen

Fredrikstad 8.10.2025
Rett utskrift.

Marit Hexeberg, møtesekretær

Utskrift: direktør Ann Wraa, Helse
direktør Karsten Hauge, Økonomi
sekretær for formannskapet Torill E. Kristiansen.

FREDRIKSTAD KOMMUNE
NOTAT

Saksref.: 2025/3150-18
Dato: 09.10.2025

Til:
Direktør kommuneområde oppvekst
Kopi: Finans og regnskap v/Trine Dahl

Fra:
Politisk vedtak gjort i oppvekstutvalget

2. tertialrapport 2025 for Fredrikstad kommune - vedtak om uttalelse fra oppvekstutvalget 08.10.2025

Underrettelse om sak opprettet og vedtak gjort i oppvekstutvalget 08.10.2025:

Oppvekstutvalgets vedtak 08.10.2025:

- Oppvekstutvalget ber om at tertialrapporten blir lagt fram for de politiske utvalgene, i tråd med den demokratisk etablerte praksisen i Fredrikstad kommune.
- Politikere skal sikres at dokumenter, som for eksempel tertialrapporten, og utredninger sendes ut i rett tid. Dette for å sikre en god politisk prosess.
- Politiske saker som skal til uttalelse i flere utvalg skal framkomme på lik måte på dagsorden i utvalgene

Oppvekstutvalgets behandling 08.10.2025:

Anita Gretland Karlsen, AP, fremmet følgende forslag:

- Oppvekstutvalget ber om at tertialrapporten blir lagt fram for de politiske utvalgene, i tråd med den demokratisk etablerte praksisen i Fredrikstad kommune.

Begrunnelse: Behandling i fagutvalg har en sentral politisk funksjon som setter folkevalgte i stand til å gjøre jobben de er valgte til: Å styre kommunen etter mandat fra velgerne.

Jorulf Laabak, Høyre, fremmet følgende forslag:

Med bakgrunn i at det synes å være uklar praksis for når dokumenter og utredninger skal være ferdige og hvordan de skal behandles av utvalg, ønsker vi å avgi denne uttalelsen:

- Politikere skal sikres at dokumenter, som for eksempel tertialrapporten, og utredninger sendes ut i rett tid. Dette for å sikre en god politisk prosess.
- Politiske saker som skal til uttalelse i flere utvalg skal framkomme på lik måte på dagsorden i utvalgene

Votering:

Karlsen og Laabaks forslag enstemmig vedtatt.

Formannskapets vedtak 25.09.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Rapporten tas til orientering.
2. Det økonomiske underskuddet innarbeides og behandles i 2. tertial.

Formannskapets behandling 25.09.2025:

Nytt notat/vedlegg i saken ble sendt formannskapet 24. september.

Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

2024/1442

Saksnr.:

Dokumentnr.: 1
Løpenr.: 176094/2024
Klassering: C03

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	25.09.2025	149/25
Bystyret	23.10.2025	165/25

The Tall Ships Races Fredrikstad 2023 - sluttrapport

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:

1. Rapporten tas til orientering.
2. Det økonomiske underskuddet innarbeides og behandles i 2. tertial.

Sammendrag

Saken inneholder sluttrapporten for The Tall Ships Races i 2023 i Fredrikstad, og som har et sammendrag av det økonomiske resultatet.

Saken konkluderer med at de positive forventningene til arrangementet i stor grad er oppfylt, til tross for et økonomisk merforbruk.

Vedlegg

Vedlegg:
1 Økonomisk ringvirkningsanalyse TSRF 2023_sluttversjon
2 Sluttrapport TSRF23

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

- Bystyresak PS 131/19 – «Søknad om vertsbystatus for The Tall Ships Races Fredrikstad 2023».
- Formannskapssak PS 204/20 – «The Tall Ships Races 2023 – status kontrakt og forslag til budsjett og finansiering».
- Bystyresak PS 67/21 – «The Tall Ships Races Fredrikstad 2023 – kontraktsinngåelse med Tall Ships Races International Limited».

Saksopplysninger

Oppdragsgiver er Sail Training International (STI). Vertsbyen Fredrikstads oppgaver var å gjennomføre et besøk av The Tall Ships Races-flåten med mannskaper i samsvar med inngått kontrakt, STIs Port manual og lokale tilpasninger i samråd med STI.

Fredrikstad ble tildelt arrangementet i 2020 med kommunen som den formelle avtalepartner. STIs regattaledelse hadde tilsyns- og veilederrolle i forberedelsen og gjennomføringen av arrangementet. Beskrivelse av prosjektets organisering og gjennomføring kommer frem i vedlagte sluttrapport.

Økonomi:
Finansieringsbudsjettet som lå til grunn, var basert på formannskapets vedtak i PS 204/20:

Fredrikstad kommune, fondsavsetning mindreforbruk TSRF19	1 900 000 kroner
Fredrikstad kommune, bevilling	8 900 000 kroner
Viken fylkeskommune	1 100 000 kroner
Sponsorater/ekstern finansiering	3 800 000 kroner
Unge seilere egenandel	500 000 kroner
Utleie av areal	1 000 000 kroner
Samlet	17 200 000 kroner

I tillegg ble det budsjettert med medgått antall timer for ansatte i Fredrikstad kommune tilsvarende 2,4 millioner kroner.

Borg Havn IKS som medarrangør var en vesentlig bidragsyter, både gjennom egeninnsats, innhenting av vesentlige sponsorater ved blant annet slepebåter, hjelpebåter og loser, samt hatt kostnader på strømforsyning til skuter og annen tilrettelegging av kaifronter og infrastruktur.

Sluttregnskapet for The Tall Ships Races 2023 i Fredrikstad viser en underbalanse mellom inntekter og kostnader på **1 391 290** kroner, noe som tilsvarer en overskridelse på 6 %.

Overforbruket reduseres gjennom å frigjøre fondsavsetninger grunnet mindre forbruk i gjennomføring av The Tall Ships Race Fredrikstad i 2014 og 2019, til sammen 1 249 352 kroner. Belastningen på kommunen utover dette blir på 132 372 kroner, slik det kommer fram i regnskapsoversikten under.

Som i 2019 ble PricewaterhouseCoopers (PwC) engasjert for å utføre en økonomisk ringvirkningsanalyse av The Tall Ships Races 2023 i Fredrikstad.

Rapporten foreligger i sin helhet som vedlegg til saken. Nedenfor følger nøkkeltall fra PwCs rapport:

- 153 597 unike besøkende over 16 år i perioden 14. – 18. juli 2023.
- 62,3 prosent av de besøkende var tilreisende bosatt utenfor Fredrikstad.
- Verdiskapning innenfor Fredrikstad kommune tilsvarte 84 700 000 kroner.
- 96,7 prosent av de besøkende mener The Tall Ships Races 2023 er positivt i svært stor eller stor grad for Fredrikstad.
- 95,5 prosent av de besøkendes tilbakemelding var at The Tall Ships Races har gitt de lyst til å besøke Fredrikstad igjen.
- 37,7 prosent av de besøkende var fra Fredrikstad-regionen.
- Næringsaktører i Fredrikstad sentrum hadde en økning for handel på 18 prosent, og for mat og opplevelser var økningen 105,5 prosent. Tallene er målt opp mot perioden/helgen før The Tall Ships Races.
- 45,4 prosent av de besøkende kom til arrangementet uten å bruke privatbil som framkomstmiddel.
- 92 prosent av sponsorene mener det er har betydning at Fredrikstad kommune er medarrangør.
- 84 prosent av sponsorene stiller seg positive til å være sponsor på nytt hvis The Tall Ships Races kommer tilbake.

Regnskap for gjennomføring av Tall Ships Race i 2023

Kostnader		***Eksterne, ikke kommunens regnskap***	***Prosjektets resultat***
Lønn prosjektledelse	4 267 987		4 267 987
Timer fast ansatte	2 400 000		2 400 000
Representasjon	654 881		654 881
Driftsutgifter	2 370 356		2 370 356
Markedsføring	832 608		832 608
Avgift STI	1 907 480		1 907 480
Kjøp av tjenester	8 594 179		8 594 179
Medseilere	830 561		830 561
Borg Havn		1 578 000	1 578 000
Buksér og Berging		500 000	500 000
Kystverket		250 000	250 000
VB Media - Tall Ships Magasinet		350 000	350 000
Sum kostnader	**21 858 052**	**2 678 000**	**24 536 052**
Inntekter			
Viken fylkeskommune	875 000		875 000
Sponsorater	4 593 595		4 593 595
Egenandeler medseilere	538 536		538 536
Salg markedsplasser/servering	1 169 197		1 169 197
Borg Havn		1 578 000	1 578 000
Buksér og Berging		500 000	500 000
Kystverket		250 000	250 000
VB Media - Tall Ships Magasinet		350 000	350 000
Sum inntekter	***7 176 328***	***2 678 000***	***9 854 328***
Kommunens bevilgning	8 900 000		8 900 000
Timer fast ansatte	2 400 000		2 400 000
Fond TSRF19 til medseilere	390 000		390 000
Fond TSRF19 avgift STI	1 600 000		1 600 000
Sum kommunal finansiering	**13 290 000**		**13 290 000**
Resultat Tall Ships 2023	**-1 391 724**	**0**	**-1 391 724**
Belastet restmidler fond TSRF14	700 000		700 000
Belastes restmidler fond TSRF19*	559352		559 352
Belaster kommunens bunnlinje	-132 372		-132 372
* Forutsetter vedtak fra kommunens andre tertialrapport 2025.			

Relevante bestemmelser
Ikke relevant for saken.

Konsekvenser for sosial bærekraft
Regattaen The Tall Ships Races har som hovedmål å øke internasjonal forbrødring og forståelse mellom ungdom. Prosjektet involverte 1500 ungdommer fra alle verdenshjørner, som i et fellesskap på tvers av nasjonalitet, kultur og religion, fikk utfordre seg selv og andre med havet og seiling som læringsarena. 164 av disse var rekruttert av The Tall Ships Races i Fredrikstad.

Prosjektet samarbeidet med blant andre Glemmen videregående skoles ulike bofellesskap, noe som resulterte i at 18 ungdommer med sosiale utfordringer kunne delta i regattaen.

Arbeidet ble gjort ut mot ungdom mellom 15 og 25 år, samt måten The Tall Ships Races Fredrikstad i 2023 ble arrangert og gjennomført på, resulterte i at Fredrikstad ble tildelt prisen for årets vertshavn i 2023.

Tilbakemeldingene fra de 164 ungdommene som fikk oppleve de forberedende seminarene og selve seilasen var positive, både når det gjelder opplevelse, kunnskapserfaring og personlig utvikling.

Frivilligengasjementet rundt prosjektet er stort. Totalt arbeidet 461 frivillige før, under og etter arrangementet. 299 var individuelt påmeldte, mens 162 var rekruttert og organisert via organisasjoner de tilhørte. Det anslås at de frivillige bidro med 12 330 frivillige timer, noe som tilsvarer om lag 6 årsverk.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Opplysninger om økonomisk bærekraft framkommer i avsnittet saksopplysninger der både selve regnskapet og nøkkeltall fra PWCs økonomiske ringvirkningsanalyse står omtalt. Det kan også vises til selve ringvirkningsanalysen som er vedlagt saken.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Som over.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
TSRF 2023 har bestrebet seg på å ha høyt oppmerksomhet på klimautfordringer og miljøbevissthet. Dette ble etterfulgt i innkjøpsstrategier, programmering av kulturprogram, og med søkelys på lavest mulig klimagassutslipp, sunt kosthold og generelt lavest mulig fotavtrykk.

TSRF har bidratt til økt bevissthet om bærekraft gjennom konkrete tiltak som tilrettelegging for grønn mobilitet med ekstra sykkelparkeringer og forsterkede kollektivløsninger og gjenbruk av materialer.

Den maritime opplevelsesparken på Isegran med miljøaktiviteter, samarbeidet med Natur og Ungdom og Statsraad Lehmkuhls presentasjon av havforskning engasjerte publikum i klimaspørsmål.

Ansattes medbestemmelse
Alle delprosjektene i prosjektet, som i all hovedsak ble ledet av kommunens ansatte, har sendt inn delrapporter for arbeidet som er gjennomført. Prosjektrapporten bygger i stor grad på disse delrapportene.

Vurdert for uttalelser i rådene
Saken er av en slik kategori at det vurderes som riktig å løfte direkte til formannskap og bystyre.

Vurdering
Kommunedirektøren vurderer prosjektet, til tross for et budsjettmessig overforbruk, som vellykket, og vurderer oppnåelsen av de fastsatte overordnede målene som følger:

- *Profilering av «Den lille verdensbyen»*
  Å se elvebreddene i Fredrikstads sentrum fylt med skuter og byen myldre av fremmede mannskaper, vurderes som et trekkplaster både for distriktets egne

innbyggere og tilreisende når det gjelder å synliggjøre kommunens visjon «Den lille verdensbyen Fredrikstad».

- *En samlende dugnad som bidrar til økt stolthet av byen*
  Oppslutningen av frivillige, kommentarer på sosiale medier og utsagn fra samarbeidspartnere vurderes som tydelige tegn på at The Tall Ships Races vekker entusiasme og vilje til å bidra. Frivillige bidro både før, under og etter arrangementet.

- *Øke Fredrikstads attraksjonskraft som en by med en rik maritim historie*
  Gjennom samarbeid med aktører på Isegran har man hatt til hensikt å utvikle Isegran og øyas aktiviteter til varige mål for opplevelser. Sammen med hovedattraksjonen de deltakende fartøyene, Gamlebyen, et opprustet bysentrum, parken ved biblioteket og bruken av elveløpet, meldes om at et arrangement som The Tall Ships Races er med å heve byens attraksjonskraft. PWCs publikumsundersøkelse underbygger også dette.

- *Økt interesse for å bo, besøke og drive næring i Fredrikstad*
  Et vellykket arrangement er et viktig mål, men må også ses i sammenheng med effekten for næringslivet, tilflyttingen og antall besøkende.

  Ved samarbeid og bidrag fra mange aktører, sponsorer og samarbeidspartnere greide man å skape et positivt engasjement lokalt, regionalt og nasjonalt. I gjennomføring av programmet bidro også et stort og bredt utvalg av artister, lokale, nasjonale og internasjonale, til mange fine presseoppslag og forhåndsomtaler.

Alternative løsninger
Saken oppsummerer et allerede avsluttet arrangement, og det er derfor ikke mulig å skissere alternative løsninger.

Konklusjon
Kommunedirektøren anbefaler at sluttrapporten tas til orientering og underskuddet behandles i 2. tertial.

Tall Ships Races Fredrikstad 2023

Økonomisk ringvirkningsanalyse 2023

pwc

Om denne rapporten

Denne rapporten er utarbeidet av PricewaterhouseCoopers (PwC) etter forespørsel fra Fredrikstad kommune.

Denne rapporten har blitt utarbeidet for å svare på mandatet som har blitt gitt av Fredrikstad kommune. PwC har gjennom utarbeidelsen av denne rapporten forholdt seg uavhengig tilnærming, innsamling av data og metode. Utfallet og funnene fra denne rapporten er uavhengig fra veiledning og innspill fra oppdragsgiver.

PwC sin rapport bygger på informasjon og fakta mottatt fra dokumenter, undersøkelser, tidligere erfaringer og ekspertise. Vurderinger og meninger utøvet i denne rapporten fra PwC er basert på vår forståelse, erfaring og kunnskap.

Teamet fra PwC ønsker å rette en stor takk til involverte personer og bedrifter som har bidratt med verdifull materiale og/eller innsikt.

Ansvarlig for engasjementet fra PwC Østfold er Linda Kristin Arvesen (Partner) og Inger Marie Rostad (Project Manager). I tillegg har teamet fra PwC bestått av Ole Anton Øby og Henrik André Klavestad.

Bildene i denne rapporten er tatt av Inger E. Haraldsen, Harry Johansson og Petter Lind regi av Fredrikstad kommune. Fredrikstad kommune har gitt PwC rettigheter til å inkludere bildene i rapporten.

Fredrikstad, 16. oktober 2023

Linda Kristin Arvesen
Partner

Ansvarsbegrensning

Denne rapporten er utarbeidet for Fredrikstad kommune i henhold til vilkårene som fremgår av engasjementsbrevet 5. juli 2022.

PwC sine vurderinger er basert på informasjon hentet fra undersøkelser utført på besøkende under Tall Ships Races i Fredrikstad 2023. Øvrige kilder til informasjon benyttet i denne rapporten er personer fra det lokale næringslivet, sponsorer og prosjektleder og assisterende prosjektleder for arrangementet. PwC har ikke verifisert om informasjonen gitt av personer fra lokalt næringsliv, sponsorer, og prosjektledelsen er fullstendig, nøyaktig og/eller komplett.

Fredrikstad kommune innehar rettighetene til å benytte informasjonen fra denne rapporten i sine aktiviteter, i samsvar med de kommersielle vilkårene som er avtalt i standardbetingelsene med PwC. PwC står ikke til ansvar for tap som er påført av Fredrikstad kommune eller andre parter som en konsekvens av vår rapport.

PwC forbeholder seg opphavsrett og åndsverk i denne rapporten, samt ideene, modeller, konsepter og “know-how» som har blitt utviklet under arbeidet med engasjementet.

Handlinger utøvet av tredjeparter relatert til denne rapporten kan ikke PwC bli holdt ansvarlig for.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning 5

2 Metodisk gjennomføring 10

3 Besøkendes tilbakemelding 19

4 Verdiskapning 32

5 Data fra det lokale næringslivet 43

6 Sponsorer 51

7 Endelig uttalelse 60

8 Vedlegg 62

1 Innledning

Oppsummering

Tall Ships Races Fredrikstad (TSRF) 2023 ble arrangert fredag 14. juli til tirsdag 18. juli 2023. For å estimere antall individuelle besøkende under arrangementet, har Fredrikstad kommune inngått en avtale med Varsling 24. Fra tall utarbeidet fra denne tjenesten, har PwC kalkulert et estimert antall på **153 597** unike besøkende under TSRF 2023. PwC har hovedsakelig fokusert på å kartlegge de økonomiske ringvirkningene arrangementet har forårsaket for lokalt næringsliv og lokale sponsorer.

PwC gjennomførte en spørreundersøkelse under TSRF med totalt 485 respondenter. Hovedformålet med undersøkelsen var å kartlegge hvor de besøkende kom fra, de besøkendes forbruk, deres syn på Fredrikstad som vertsby og arrangementet som en helhet.

PwC har utviklet en metode og et verktøy for å kartlegge ringvirkningseffekter i form av regional verdiskapning. Verdiskapning er målt etter en nullsituasjon som betyr at modellen bare medregner personer som har en endring i oppførsel forårsaket av arrangementet. Derfor inkluderes bare besøkende fra utsiden av den aktuelle regionen, med TSRF som hovedformål for besøket. Verktøyet som gjennomfører utregningene vil heretter bli referert til som «arrangementskalkulatoren». Arrangementskalkulatoren bruker hovedsakelig data fra arrangementets besøkende som et tillegg til standardverdier fra SSB. Data fra arrangementets besøkende har blitt brukt når spesifikke data har vært utfordrende å innhente for å regne ut arrangementets verdiskapning – både direkte og indirekte. Kalkulatoren har tidligere blitt brukt til å måle verdiskapning hos andre arrangementer i Norge.

Etter utarbeidelse av data samlet inn av PwC og tall utarbeidet av TSRF's prosjektledelse, har PwC kalkulert regional og nasjonal verdiskapning for Fredrikstad kommune. TSRF er beregnet til en regional, og total verdiskapning pålydende **84,7 MNOK** for Fredrikstad kommune. Dette tallet inkluderer en nasjonal verdiskapning på **3,7 MNOK**. Under utarbeidelsen av disse verdiene har flere antakelser funnet sted, og det er viktig at man ser på resultatene i lys av disse.

For å utarbeide en mer omfattende analyse, har PwC samlet inn informasjon fra lokalt næringsliv i Fredrikstad. Informasjonen som er hentet inn gjelder fra de aktuelle dagene arrangementet fant sted, supplert med informasjon fra korresponderende periode. Informasjonen vi har samlet inn indikerer at TSRF har hatt en positiv påvirkning på lokalt næringsliv. Tall fra BankAxept viser til en økning i korthandel på 16,3 %. Hotellene i Fredrikstad har hatt opptil 100 % belegg under arrangementsperioden. Det er viktig å påpeke at hotellenes belegg vanligvis er høye om sommeren i Fredrikstad, og det ble arrangert andre arrangementer i Fredrikstad i samme periode som man må ta hensyn til.

Oppsummering

Som et supplement til den kvantitative analysen og arrangementskalkulatoren, har vi valgt å samle inn kvalitative data. Når man vurderer tilbakemeldinger fra arrangementets besøkende, mener hele 96,7 % at arrangementet er positivt for Fredrikstad, derav 19,8 % svarer at arrangementet er positivt i stor grad, og hele 76,9 % svarer at arrangementet er positivt i svært stor grad. Samlet ser vi at arrangementets besøkende hadde en positiv opplevelse av arrangementet, og hele 95,5 % av de tilreisende svarer at opplevelsen av TSRF har gitt dem lyst til å besøke Fredrikstad igjen.

26 av TSRFs sponsorer har blitt intervjuet i etterkant av arrangementet. Resultatene av sponsorundersøkelsen viser at sponsorene alt i alt er fornøyde med sponsoratet, og hele 84 % ønsker å sponse arrangementet dersom det arrangeres igjen. Muligheter til å ta samfunnsansvar, synlighet og merverdi er faktorer som gjentas når sponsorene trekker frem hvilke faktorer som spiller inn ved valg av sponsorater. Flere av sponsorene trekker frem arrangementets størrelse og arrangementets betydning for byen som en årsak til hvorfor de har valgt å sponse arrangementet.

For å oppsummere våre funn har arrangementet bidratt til stor verdiskapning for både Fredrikstad kommune. Lokalt næringsliv har fått utbytte av arrangementet, og sponsorene har vært fornøyde med sponsoratet av TSRF. Innbyggerne i Fredrikstad og tilreisende til byen har hatt en fin opplevelse under deltakelsen. Alt i alt kan arrangørene konkludere med et vellykket arrangement.

Innledning

Tall Ships Races Fredrikstad 2023

Tall Ships Races Fredrikstad 2023 ble arrangert i perioden fredag 14. juli til tirsdag 18. juli 2023 i Fredrikstad.

The Tall Ships Races er verdens største regatta for seilskuter. Arrangementet eies av Sail Training International og har som hovedmål å øke internasjonal forbrødring og forståelse mellom ungdom. Prosjektet involverer ungdom fra hele verden, som får utfordre seg selv og andre på havet, i et fellesskap på tvers av nasjonalitet, kultur og religion.

Uavhengig av hvilken havn Tall Ships Races flåten møtes i, er organisasjonen et samarbeid mellom Sail Training International og den aktuelle vertsbyen. Fredrikstad er en av fem byer som er vertskap for The Tall Ships Races i 2023, og de andre byene er Den Helder, Hartlepool, Arendal og Lerwick. Dette er fjerde gangen Fredrikstad er offisiell vertshavn.

Mandat

I engasjementsbrevet mellom Fredrikstad kommune og PwC datert 05.07.2023, kommer det frem av mandatet at PwC skal gjennomføre en økonomisk ringvirkningsanalyse av Tall Ships Races Fredrikstad 2023.

Følgende ringvirkninger vil være relevant for analysen:

1. Arrangementets betydning for Fredrikstad kommune
2. Arrangementets betydning for lokalt næringsliv
3. Arrangementets betydning for prosjektets sponsorer og samarbeidspartnere

Disse elementene vil representere ulike ringvirkninger og både kvantitative og kvalitative metoder vil bli tatt i bruk.

Når det gjelder betydningen for lokalt næringsliv vil PwC benytte sin egenutviklede arrangementskalkulator. Arrangementskalkulatoren ble utviklet i samarbeid med Innovasjon Norge, og tar utgangspunkt i data fra besøkende under arrangementet. Det vil si at vi innhenter forbruksdata fra statistikk fra SSB, og supplerer med resultatene fra spørreundersøkelsen. For å utdype nærmere TSRF's betydning for det lokale næringslivet, vil vi analysere informasjon om virksomheters omsetning som vi har samlet inn fra et utvalg lokale virksomheter.

For å analysere arrangementets betydning for Fredrikstad kommune har PwC som et supplement også samlet inn informasjon fra besøkende om ikke-økonomiske effekter.

Rapporten kan tjene som dokumentasjon på selve gjennomføringen av arrangementet, som TSRF kan bruke overfor Sail Training International.

Samarbeid

PwC har gjennomført lignende økonomiske ringvirkningsanalyser for Tall Ships Races i Bergen 2014 og 2019, Kristiansand 2015, Stavanger 2018, og i Fredrikstad 2019. Metode og tilnærming er inspirert av tidligere analyser og bygger videre på tidligere arbeid.

PwC har involvert en student fra Norges Handelshøgskole for å gjennomføre undersøkelsen under Tall Ships Races Fredrikstad 2023. Ved analysen av spørreundersøkelsen spilte studenten en viktig rolle i diskusjonen om funnene virket troverdige.

Tidligere sentrumsleder i Fredrikstad Næringsforening, Malin Carita Lind, har vært behjelpelig med å dele informasjon om handel og forbruk i Fredrikstad sentrum.

2 Metodisk gjennomføring

Metodisk gjennomføring

Oversikten over metodedelen følger rapportens struktur. Først presenteres den overordnede metoden for hvordan analysen er levert. Deretter deles metodedelen i fire deler:

- Arrangementskalkulatoren (inkl. besøksundersøkelse)
- Verdiskapning
- Lokale virksomheters inntektsstrøm
- Sponsoreffekten

2.1 Overordnet metode

Hovedprosessen var planlagt å bli gjennomført i samsvar med modellen presentert i figuren under. Opprinnelig var spørreundersøkelsen utformet med hensyn til arrangementets besøkende. Deler av resultatet fra spørreundersøkelsen ble direkte ført inn i arrangementskalkulatoren. Parallelt til dette har vi samlet inn informasjon fra lokale bedrifter.

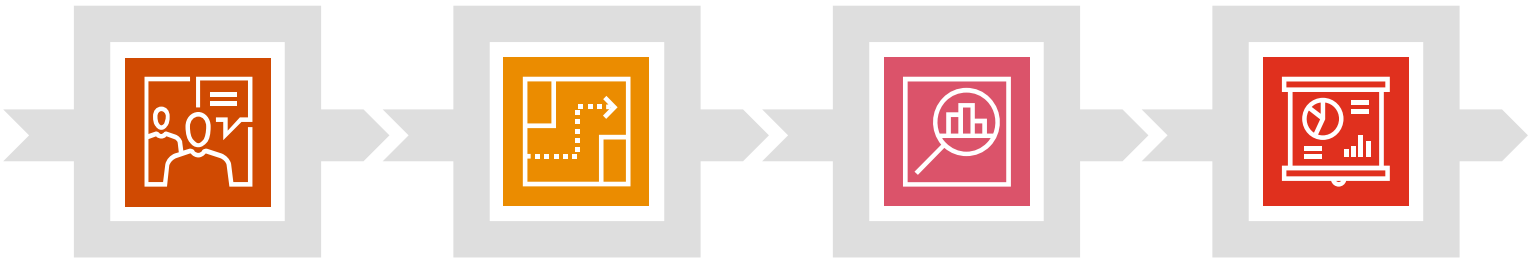

Oppstart

Oppstartsmøte

Design av spørre-undersøkelse

Planlegge datainnsamlings-fasen

Lage disposisjon for rapporten

Forberedelser

Gjennomføre spørre-undersøkelsen

Samle inn data fra lokale bedrifter

Gjennomføre intervjuer med sponsorer og samarbeids-partnere

Analyse

Analyse av data ved bruk av vår arrangements-kalkulator

Analyse av data fra lokale bedrifter

Analyse av ikke-øyeblikkelige effekter

Analyse av informasjon levert av sponsorer

Rapport

Lage et utkast til rapporten

Presentere og diskutere utkastet med kunden

Sluttføre rapporten basert på diskusjon med kunden

Presentasjon av funn og anbefalinger

Figur 2.1: Hovedprosess

2.2 Arrangementskalkulatoren

I denne seksjonen vil PwC beskrive forutsetningene som ligger til grunn, og begrensningene som finner sted med hensyn til arrangementskalkulatoren. Arrangementskalkulatoren brukes til å estimere den regionale og nasjonale verdiskapingen arrangementet vil gi Fredrikstad kommune. En estimering av verdiskaping på dette nivået ved å bruke en arrangementskalkulator, vil inkludere et bredt spekter av forutsetninger og begrensninger som må tas hensyn til. De viktigste hensynene som må tas for Fredrikstad kommune vil presenteres i denne seksjonen, og de mer detaljerte hensynene vil samles i vedlegget.

Metodisk gjennomføring

2.2.1 Om arrangementskalkulatoren

Arrangementskalkulatoren er et verktøy utviklet av PwC for å kartlegge ringvirkningene i regional og nasjonal verdiskaping. Det er viktig å huske på at arrangementskalkulatoren er et strategisk verktøy, og ikke en statistisk modell.

Kalkulatoren er er supplert med forbruksdata fra arrangementets besøkende. For å få komme frem til et troverdig resultat har vi valgt å samle informasjon om besøkende gjennom en spørreundersøkelse i tillegg til å bruke standardverdier. Svarene fra spørreundersøkelsen har gitt oss en indikasjon på at standardverdiene har vært pålitelige og korrekte.

Kalkulatoren har tidligere blitt brukt i analysen av TSR arrangementet i Bergen 2014 og 2019, i Kristiansand 2015, i Stavanger 2018, i Fredrikstad 2019 og i Arendal 2023. Arrangementskalkulatoren inkluderer merverdiavgift.

Antall besøkende, hvor de kommer fra, hvorfor de var der og deres individuelle antakelser om forbruk er det som avslutningsvis bestemmer arrangementets verdiskaping. Dette betyr at verdsettelsen av antall besøkende er avgjørende for å avslutningsvis få en nøyaktig og realistisk verdi.

2.2.2 Spørreundersøkelsen

For å kunne samle inn pålitelige inndata til arrangementskalkulatoren, ble spørreundersøkelsen distribuert til besøkende under TSRF. Hovedfokuset på denne undersøkelsen var å kartlegge det individuelle forbruket blant arrangementets besøkende. Undersøkelsen inneholdt i tillegg spørsmål som ville bidra til å vurdere ringvirkningseffekter i andre dimensjoner enn bare det individuelle forbruket.

I samarbeid med TSRF's prosjektledelse, utformet PwC en spørreundersøkelse som la til rette for nødvendig inndata til den økonomiske konsekvensutredningen. Spørsmålene er derfor relatert til både økonomiske og ikke-økonomiske konsekvenser for Fredrikstad kommune. Undersøkelsen inkluderer spørsmål som kartlegger alt fra respondentens bakgrunn til respondentenes forbruk arrangementsperioden. Det ble også stilt spørsmål i undersøkelsen som kartla andre verdier, slik som oppfattelsen av Fredrikstad som vertsby og åpne spørsmål der respondentene kunne beskrive deres syn på arrangementet som en helhet. Undersøkelsen var tilgjengelig både på norsk og engelsk.

Spørreundersøkelsen ble utformet i Google Forms, og distribuert via QR-koder rundt i arrangementsområdet. Som et bidrag til å øke svarprosenten ble det loddet ut et gavekort til Restaurant Slippen blant undersøkelsens deltakere. For å delta i denne konkurransen måtte respondentene fylle inn telefonnummer i spørreskjemaet. Dette var valgfritt, og telefonnummeret ble kun benyttet til å kontakte vinneren av premien.

Totalt 485 besøkende deltok i spørreundersøkelsen.

2.2.3 Antakelser om arrangementskalkulatorens betydning

For å bli vurdert som relevant og bli inkludert i arrangementskalkulatoren, er følgende tre faktorer kritiske:

- Antall besøkende
- Besøkendes opprinnelse
- Hovedformål med besøket i Fredrikstad sentrum

Videre vil vi beskrive hvorfor disse faktorene er viktige og hvilke forutsetninger som blir gjort.

Antall besøkende

Ansvaret for å vurdere hvor mange besøkende som deltok på Tall Ships Races i løpet av arrangementsperioden, ble tildelt Fredrikstad kommune. Dette er et utfordrende estimat å kalkulere, siden arrangementet ikke selger billetter. En stor andel av de besøkende deltok mer enn en dag. For å forhindre å telle en person flere ganger, er det nødvendig å estimere antall unike besøkende. Dette tallet danner grunnlaget for arrangementskalkulatoren og vil i stor grad påvirke resultatet av verdiskapningen.

Det ble inngått en avtale mellom Fredrikstad kommune og Varsling 24 v/Fram Web om å få tilgang til deres lokasjonsvarslingssystem fra fredag 14.07.23 til tirsdag 18.07.23. Dette systemet gjorde det mulig å sende ut SMS til alle mobiltelefoner som befant seg i et valgt område. Slik kunne kommunen enkelt gi viktig informasjon ved en uforutsett hendelse eller beredskapssituasjon. I tillegg til å sende ut varsler, kunne systemet til enhver tid sjekke antall mobiltelefoner som befant seg i et bestemt område som var definert på forhånd. Dette ga god oversikt over antall mennesker som befant seg i arrangementsområdet, samt en betydelig bedre oversikt og beredskap til arrangementet og kommunen som helhet disse dagene.

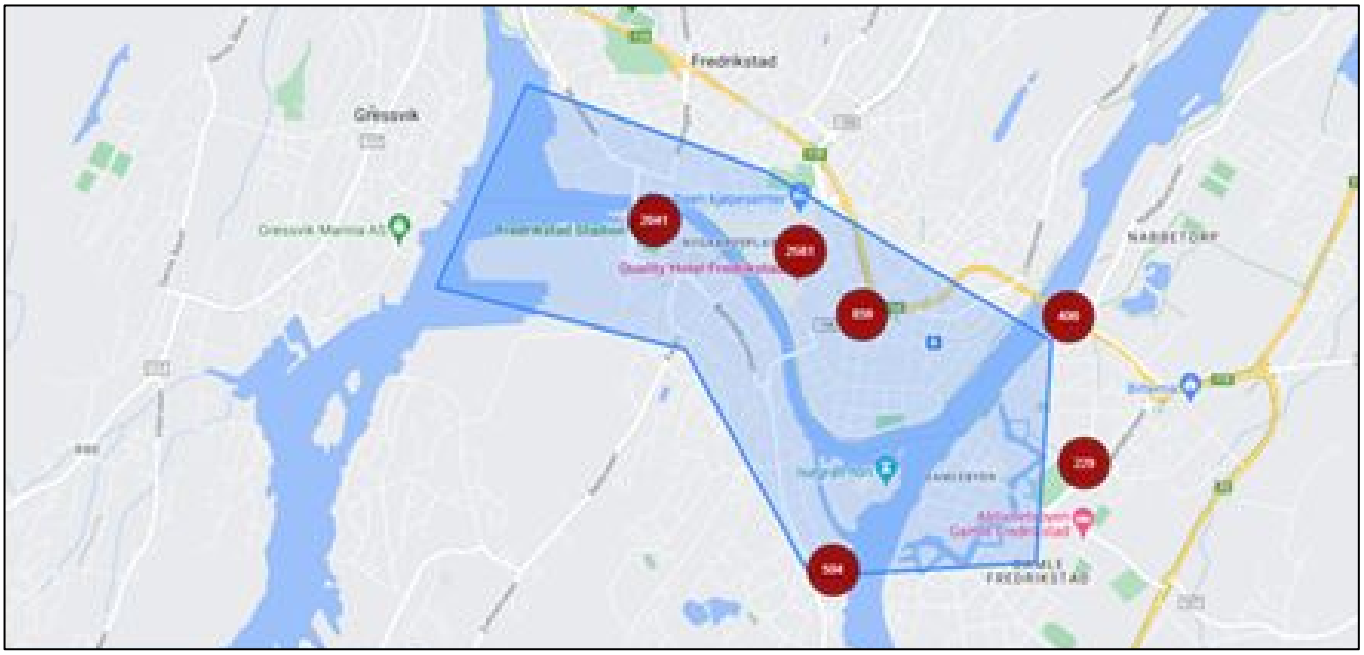

Figur 2.2.3 Skjermbilde som viser arrangement området definert i LokasjonsVarsling

Metodisk gjennomføring

Fram Web leverer tjenesten LokasjonsVarsling i samarbeid med teleoperatørene Telenor og Telia. I simuleringsmodus viser tjenesten reelle data fra Telenor, og simulerte tall fra Telia basert på markedsandel nasjonalt. Da Fram Web ikke har et samarbeid med Ice inkluderes ikke telefoner tilknyttet Ice i opptellingen. LokasjonsVarsling har av den grunn bare opplysninger om hvor mange brukere som benytter Telenor og Telia sine basestasjoner til enhver tid. Det betyr at målingene kun inkluderer alle abonnenter som benytter Telenor og Telias mobilnett. For å kunne beregne beste estimat på antall unike besøkende ekstrapolerer TSRF tallene fra LokasjonsVarsling ved å hensynta Ice sin markedsandel på 12 % i beregningen slik at besøkstallene vil være gjeldende for hele populasjonen. Ice sin markedsandel er basert på Nasjonal kommunikasjons- myndighet (NKOM) sin *Analyse av markedet for tilgang til og samtaleoriginering i offentlige mobilkommunikasjonsnett* publisert 22. mars 2023.

Dette er vurdert som det beste estimat på antall unike besøkende under arrangement perioden og vil benyttes som et viktig nøkkeltall i arrangementskalkulatoren.

LokasjonsVarsling samler data fra personer på mobilcellene som dekker det geografiske området. Signaldata fra mobilnettverket prosesseres på en forsvarlig måte med hensyn til sluttbrukerens personvern.

Besøkendes opprinnelse

De besøkendes opprinnelse er en av nøkkelfaktorene som vil påvirke selve verdiskapingen. Arrangementskalkulatoren opererer med tre kategorier: lokale nordmenn, ikke-lokale nordmenn og besøkende fra utlandet. Underveis i spørreundersøkelsen ble respondentene spurt om deres bakgrunn basert på om de bodde i Fredrikstad kommune, i Østfold for øvrig, Norge for øvrig eller utenlands. I vår ringvirkningsanalyse for Fredrikstad kommune bruker vi følgende:

- Besøkende fra Fredrikstad er behandlet som «lokale nordmenn».
- Besøkende fra Østfold for øvrig og Norge for øvrig er behandlet som «ikke-lokale nordmenn».
- Besøkende fra utlandet er behandlet som «besøkende fra utlandet».

Den største gruppen av besøkende under arrangementet var den lokale befolkningen. Denne gruppen er ekskludert som en helhet da det er regional verdiskapning som skal estimeres. Hovedårsaken til dette er at de lokales forbruk under arrangementet representerer en verdi som vi kan anta ville vært den samme uavhengig av om arrangementet ville funnet sted. Dette gjør at kalkulatoren gir en konservativ verdiskapning.

Modellen gjør ikke rede for forbruket fra lokalbefolkningen som valgte å bli i Fredrikstad på grunn av TSRF. Dette kunne potensielt hatt en positiv innvirkning på den regionale verdiskapningen. Dette er ikke inkludert i den estimerte regionale verdiskapingen, og vil derfor være en potensiell svakhet med arrangementskalkulatoren.

Hovedårsaken til å være i Fredrikstad sentrum

I tillegg til kravet om å bli definert som «ikke-lokale nordmenn»- eller «besøkende fra utlandet», må den besøkende også ha TSRF som hovedformål med reisen til Fredrikstad sentrum for å bli inkludert i beregningen av den totale verdiskapningen.

2.2.4 Besøkendes forbruk

Denne delen av rapporten vil vurdere den besøkendes forbruk og spesifikke forhold som kan påvirke forbruket og den overordnede verdiskapningen.

Spesifikke forutsetninger

Enkelte forhold vil gjelde spesifikt for arrangementet arrangert i Fredrikstad, under de spesifikke datoene, og kan således ikke sammenlignes med tidligere arrangement. TSRF ble arrangert fra fredag til tirsdag første uke i fellesferien. Videre kan arrangementets besøkstall ha blitt påvirket av værforholdene disse dagene.

2.2.5 Innkvartering

Ulike typer innkvartering antas å kreve ulike typer av utgifter og bidrar derfor til ulik verdiskaping. For eksempel kan det antas at en gjest som bor på et hotell har høyere utgifter enn en gjest som leier en hytte eller en leilighet.

Innkvarteringskapasitet

Innkvarteringskapasitet og normalt belegg vil være relevant for verdiskapningen. Med belegg menes opptatte senger. Hvis hotellene hadde hatt 100 % belegg uavhengig av om arrangementet hadde funnet sted eller ikke, vil ikke arrangementets besøkende bidra til ytterligere verdiskaping. Da ville de erstattet besøkende som hadde booket rom uavhengig av om TSRF hadde blitt arrangert eller ikke.

Tallene fra hotellene anses som pålitelige. Overnattingskapasiteten (målt i totalt antall senger) og normal okkupasjon i samme periode utenom spesifikke arrangement, er basert på data samlet inn gjennom kommunikasjon med hotellene i området.

Kapasitet på hytter eller private leiligheter som er tilgjengelig for leie er utfordrende å vurdere. Tilbudet er stort, og består av utleieenheter som er tilgjengelige på nettsider som Finn.no og AirBnb. Antall hytter eller leiligheter tilgjengelig for leie vil ikke bli ansett som et hinder for folk å delta på TSRF.

2.3 Verdiskapning

For å analysere effekter og ringvirkninger, har PwC benyttet både kvantitative og kvalitative data i tillegg til arrangementskalkulatoren. Arrangementskalkulatoren er utarbeidet i samarbeid med Innovasjon Norge.

I denne ringvirkningsanalysen defineres verdiskapning som summen av kvantitative og kvalitative effekter. Der de kvantitative effektene lar seg tallfeste, for eksempel antall besøkende og totalt forbruk i forbindelse med arrangementet, er de kvalitative effektene i større grad knyttet til hvordan arrangementet bidrar til ringvirkninger ut over økonomisk verdiskapning. Eksempler på dette er bidraget arrangementet har til å skape begeistring og økt tilhørighet for befolkningen i regionen, fungere som en arena for integrering, være en katalysator for frivillig arbeid eller være en mulighet for markedsføring av lokale varer og produkter.

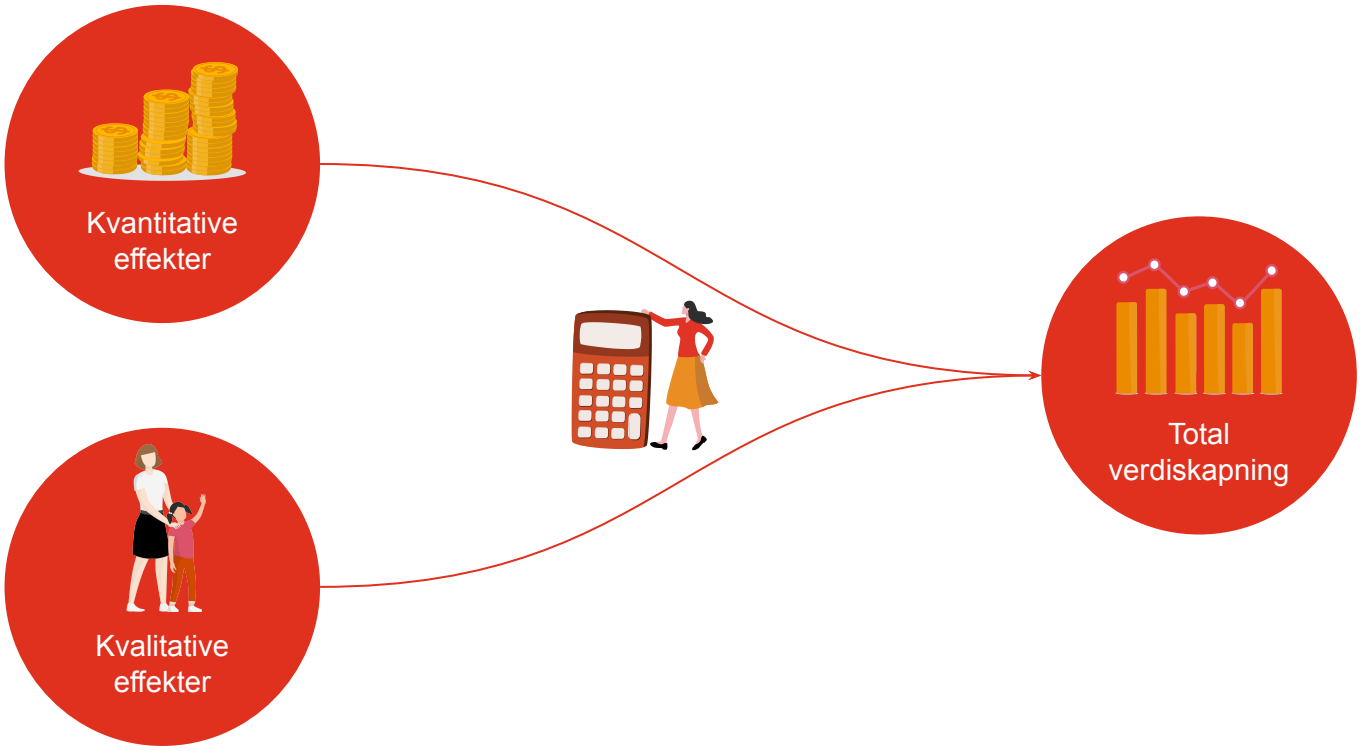

Figur 2.3: Verdiskapning

2.3.1 Regnskap - Tall Ships Races Fredrikstad 2023

Hvor og hvordan arrangøren forvalter økonomiske ressurser vil potensielt ha en stor innflytelse på selve verdiskapingen. Dette vil spesielt tre i kraft dersom arrangøren bidrar til å flytte midler ut av regionen eller ut av landet. Med andre ord vil inntekten eller kostnaden kunne påvirke verdiskapingen avhengig av hvor det kommer fra. Forbruk finansiert utenfor regionen eller landet, men som konsumeres lokalt, vil ha en positiv innvirkning på verdiskapingen. Lokal finansiering av lokalt forbruk vil ha liten eller ingen innvirkning på verdiskapingen.

Metodisk gjennomføring

Ettersom regnskapet ikke er fullført ved tidspunktet denne rapporten blir ferdigstilt, er det utarbeidet et foreløpig prosjektregnskap. Anslaget er basert på foreløpige tall, og er utredet av Fredrikstad kommune. Det er tatt høyde for kjente kostnader som enda ikke er bokført i prosjektregnskapet. TSRF 23 vil ikke fremlegge et endelig regnskap før godkjennelse av kommunens årsregnskap for 2023, som forventes å foreligge i juni 2024. Hver inntekts- og utgiftspost er vurdert og fordelt ut fra om de er opprettet i regionen, utenfor regionen eller fra utlandet. Disse tallene vil derfor ikke bli revidert.

2.4 Data fra lokale virksomheter

Data fra lokale virksomheter ble samlet inn som et supplement til resultatene fra arrangements-kalkulatoren. Hovedformålet var å undersøke om man kunne kartlegge en økning i omsetning hos de lokale virksomhetene i den aktuelle perioden arrangementet ble avholdt, sammenlignet med omsetning fra korresponderende periode tidligere år. For å gjøre denne sammenligningen hentet vi inn tall fra BankAxept som står for ca. 75 % av alle transaksjoner.

Informasjon om hotellenes belegg ble samlet inn fra hoteller i Fredrikstad og omegn, der fire av hotellene er lokalisert i Fredrikstad sentrum. Når det gjelder beleggsprosent, er det gjennomsnittlige verdier som er tatt i bruk.

For å supplere med egne innsamlede data fra hotellene i Fredrikstad, har vi hentet inn en rapport utarbeidet av Capia. Rapporten kartlegger hovedsakelig utvikling og gir en oversikt over aktivitet til hoteller og utleietjenester som AirBnb og HomeAway i Fredrikstad fra juli 2022 til juli 2023. Data til denne rapporten er levert fra AirDNA, og vi må ta hensyn til at data fra en sekundærkilde aldri vil være 100 % nøyaktig. Så lenge AirBnb ikke offentliggjør sine tall vil data fra AirDNA antageligvis være den beste kilden til innsikt i AirBnb-markedet i Norge i dag.

2.5 Effekt for sponsorene

En oversikt over sponsorene til arrangementet finner man på TSRF sin hjemmeside. TSRF prosjektledelse har 38 sponsorer og samarbeidspartnere som har blitt forespurt om å delta i en undersøkelse rettet mot sponsorene. PwC har kommet i kontakt med samtlige sponsorer og samarbeidspartnere. I samarbeid med TSRF prosjektledelse har PwC utarbeidet en spørreundersøkelse som fokuserer på følgende overskrifter; sponsorenes hensikt, sponsorprogrammet i seg selv og effektene oppnådd ved sponsing av TSRF. Sponsorene ble kontaktet og 26 sponsorer ønsket å besvare undersøkelsen over telefon med PwC. På grunn av ulike omstendigheter oppga noen av sponsorene informasjon om at de ikke hadde mulighet til å delta på et intervju.

Metodisk gjennomføring

2.6 Spesifikke forutsetninger

Under arrangementet fra fredag 14. juli til tirsdag 18. juli var det variable værforhold, hvor lørdag og søndag spesielt var preget av regnbyger. Tabellen under representerer været i Fredrikstad målt av CustomWeather som gir værdata på timeanddate.com. De benytter værstasjoner på flyplasser og stasjoner som drives av World Meterological Association (WMO), og MADIS. MADIS er en meteorologisk observasjonsdatabase og datautleveringssystem som dekker hele kloden.

Været i uke 28/29	Fredag	Lørdag	Søndag	Mandag	Tirsdag
TSRF 2019					
Temperatur	21 °C	28 °C	23 °C	19 °C	20 °C
Skydekke	Klarvær	Delvis skyet	Lettskyet	Lettskyet	Lettskyet
TSRF 2023					
Temperatur	17 °C	16 °C	17 °C	17 °C’	17 °C
Skydekke	Lettskyet	Regn	Lettskyet og regn	Skyet	Lettskyet

Figur 2.6.1 Været

https://www.timeanddate.com/weather/norway/fredrikstad/historic?month=7&year=2023
https://madis.ncep.noaa.gov/

3 Besøkendes tilbakemelding

Besøkendes tilbakemelding

I samarbeid med arrangøren utarbeidet PwC en publikumsundersøkelse. Denne ble gjennomført ved flere stands plassert i arrangørens servicetelt i arrangementsområdet. Antallet respondenter var 485. Spørsmålene hadde som mål å gi informasjon om arrangementets besøkende. Det meste av informasjonen som ble samlet inn ble brukt som innspill for å vurdere de økonomiske ringvirkningene av arrangementet. Svarene fra undersøkelsen vil ikke gi direkte grunnlag for satsene i arrangementskalkulatoren, men vil blant annet være et supplement til forbruksdata innhentet fra SSB.

3.1 Besøkendes profil

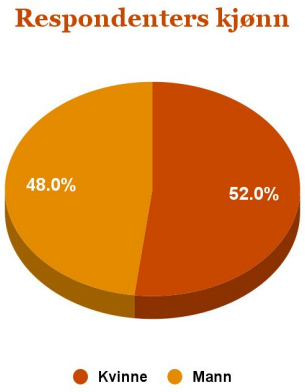

Figur 3.1.1 Respondenters kjønn

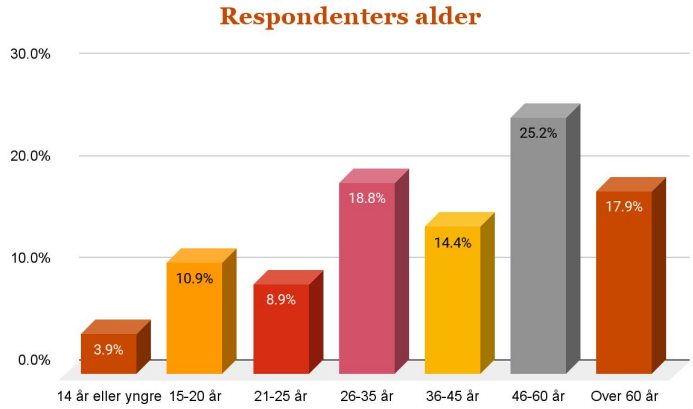

Figur 3.1.2 Respondenters alder

Totalt 485 personer svarte på undersøkelsen, der 252 var kvinner og 232 var menn. Totalt 209 av respondentene (43,1 %) var eldre enn 45 år og er derfor klassifisert i gruppene 46-50 år og over 60 år. Når vi spurte respondentene om hvilken aldersgruppe arrangementet passer best for, svarte 38,6 % at arrangementet appellerer til alle grupper.

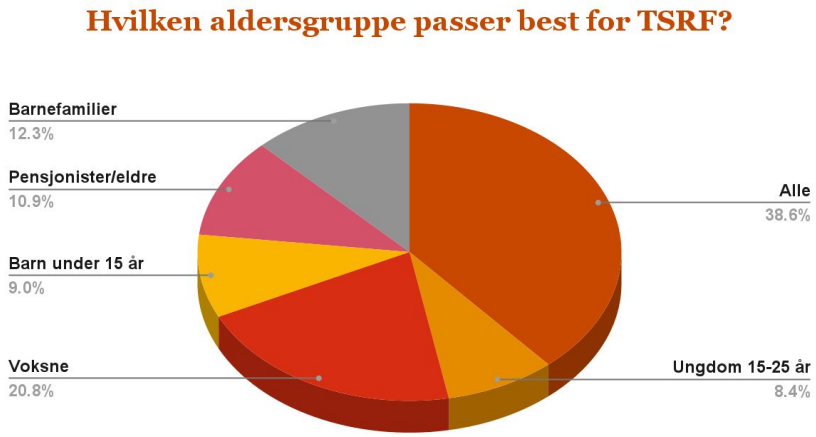

Figur 3.1.3 Besøkendes mening om hvem Tall Ships Races appellerer til

Besøkendes tilbakemelding

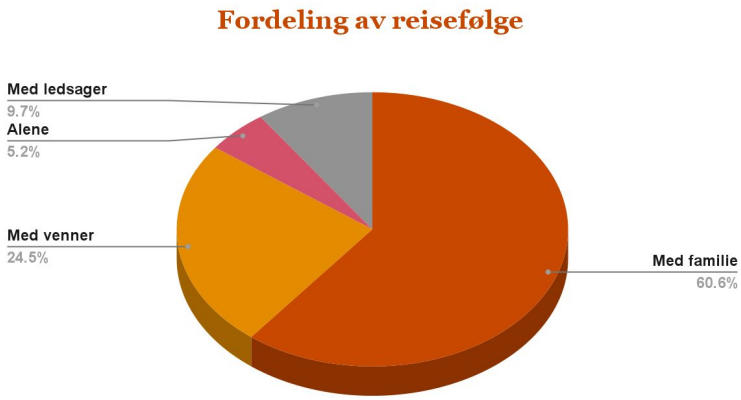

Figur 3.1.4 Respondentens reisefølge under arrangementet

For å kartlegge deltakelsen på TSRF ble representantene spurt om hvem de reiste med til arrangementet. Resultatene viser at flertallet av deltakerne valgte å delta med familiemedlemmer, som utgjorde den største andelen med 60,6 %. Deltakelse sammen med venner utgjorde 24,5 % av deltakerne, mens en mindre andel, 9,7 %, valgte å delta med en ledsager. Den minste andelen av deltakerne, 5,2 %, valgte å delta på TSRF alene.

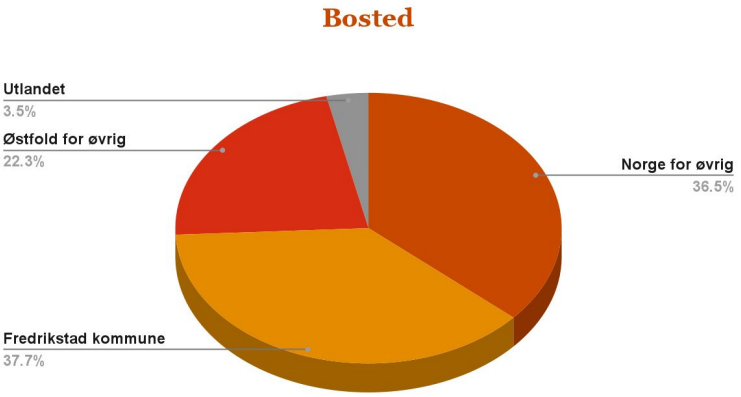

Figur 3.1.5 Respondentenes bosted

Respondentenes bosted spiller en avgjørende rolle i beregningen av arrangementets økonomiske verdiskapning, da hoveddelen av verdiskapningen forventes fra besøkende som kommer utenfor Fredrikstad-regionen. Diagrammet ovenfor gir en indikasjon på deltakers bosted, og den viser at flertallet av respondentene er tilreisende fra utenfor Fredrikstad, med en samlet prosentandel på 62,3 %, hvorav 3,5 % av representantene kommer fra utlandet. Likevel er det viktig å merke seg at en betydelig andel av deltakerne, 37,7 %, er fra selve Fredrikstad-regionen. Dette gir et nyansert bilde av arrangementets appell både lokalt, regionalt og internasjonalt.

Besøkendes tilbakemelding

Alle respondentene med bosted utenfor Fredrikstad kommune, fikk spørsmålet om de var på dagsbesøk eller overnatting. Resultatene fra undersøkelsen viser at 51,0 % av de tilreisende var på dagstur til TSRF og overnattet ikke i byen. Dette indikerer på at hele 49,0 % av de besøkende som kom utenfra Fredrikstad fra valgte å overnatte lokalt.

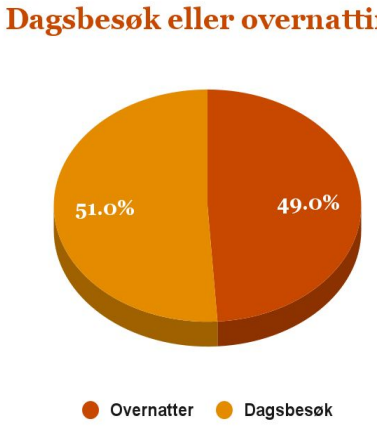

Figur 3.1.6 Type besøk

Representantenes valg av overnattingsform spiller en betydelig rolle i vurderingen av arrangementets økonomiske innvirkning. Dette spørsmålet ble kun stilt til deltakere som hadde bosted utenfor Fredrikstad kommune. De som valgte å overnatte under arrangementet, varierte i sine preferanser for overnattingssteder, som illustrert i diagrammet under. 43,3 % av deltakerne som overnattet, oppga at de benyttet seg av kjente eller familie som overnattingssted. Cirka 3 % foretrakk hotellovernatting i Fredrikstad, mens 52,5 % tilbrakte nettene på hytte, campingplass eller i båt.

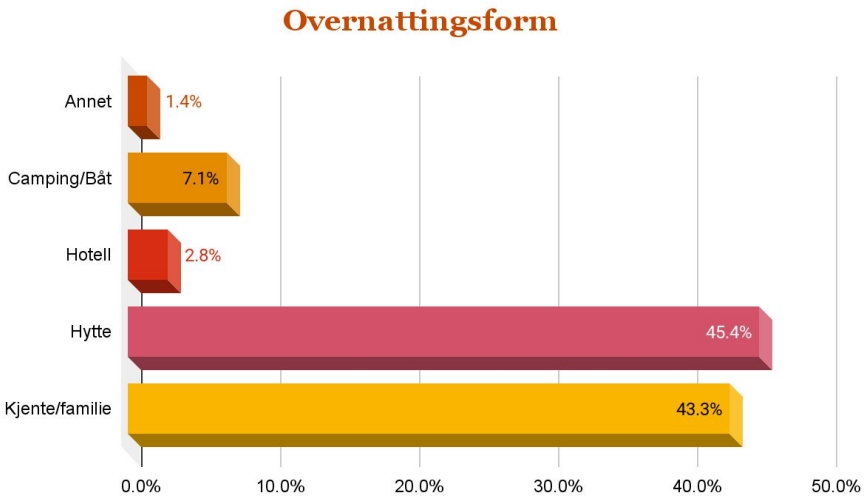

Figur 3.1.7 Overnattingsform

Besøkendes tilbakemelding

En sammenligning av diagrammene nedenfor viser et interessant funn. Figur 3.1.8 viser hvor mange overnattinger deltakerne har planlagt under oppholdet i Fredrikstad for de representanter som oppga at de overnattet, mens figur 3.1.9 viser hvor mange dager hver person planla å delta på Tall Ships Races. Resultatene viser at deltakerne i gjennomsnitt planla å delta 1,67 dager på Tall Ships Races. Imidlertid er gjennomsnittlig antall overnattinger mye større enn dette gjennomsnittet med 3,48 dager. Dette indikerer at en betydelig andel av deltakerne som deltok på arrangementet oppholdt seg i byen over en lengre periode enn de deltok på arrangementet. Dette så vi også under arrrangementet i 2019.

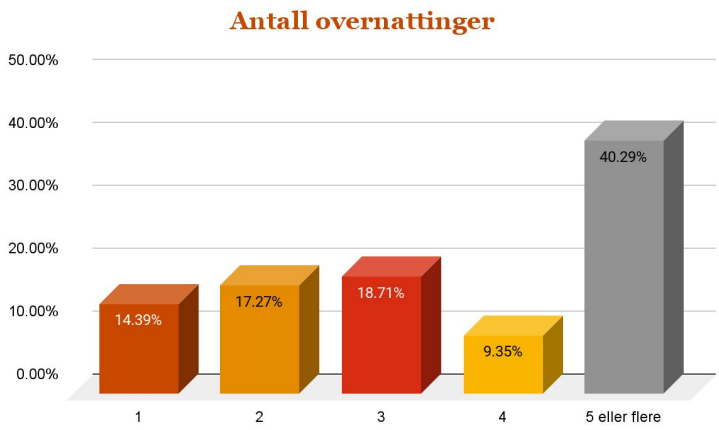

Figur 3.1.8 Antall overnattinger

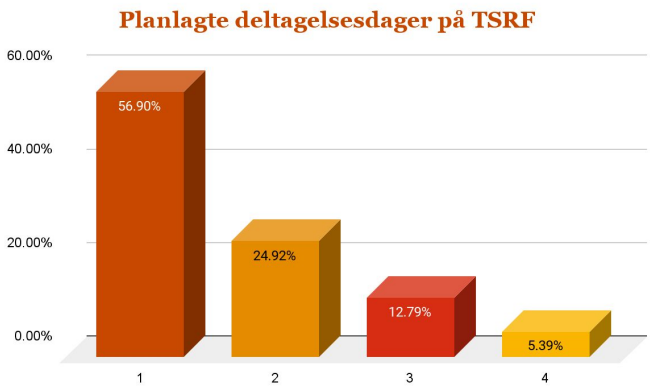

Figur 3.1.9 Deltagelse i dager TSRF

For å kartlegge hvor mange besøkende som var i Fredrikstad hovedsakelig for å delta på TSRF, ble de besøkende stilt spørsmål om de tidligere har deltatt på TSRF og hvorvidt arrangementet var deres hovedformål med besøket til Fredrikstad sentrum denne dagen. Hele 62,7 % av respondentene svarte at de har deltatt på TSRF tidligere, og 64,4 % av respondentene hadde TSRF som hovedformål med besøket til byen.

Figur 3.1.10 Tidligere deltakelse på TSRF

Figur 3.1.11 Om TSRF er hovedformål med besøket

Besøkendes tilbakemelding

Dette viser at arrangementet har god evne til å beholde et lojalt publikum som velger å komme tilbake. Samtidig gir det også rom for vekst og utvikling, da det fremdeles er en god andel deltakere som er nye for arrangementet. Merk at det kun var tilreisende som fikk spørsmålet om TSRF var hovedformålet med besøket til Fredrikstad.

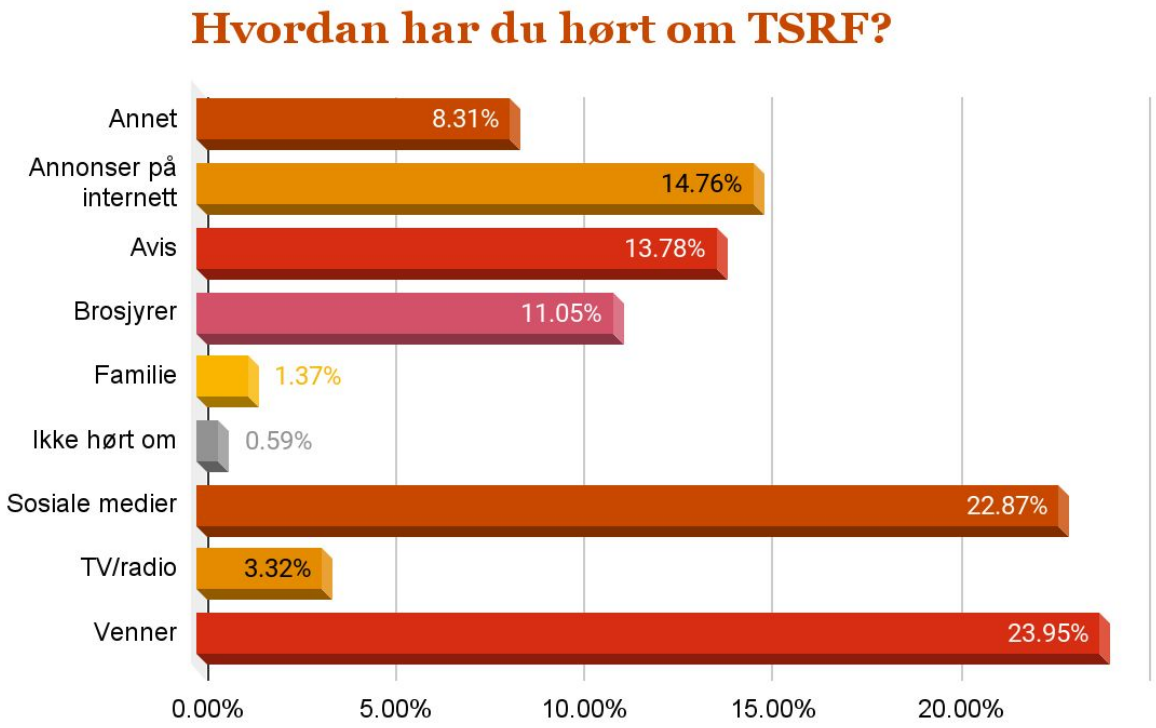

Figur 3.1.12 Informasjonskanaler

Venner og sosiale medier er de mest dominerende informasjonskildene for arrangementet. Annonser på internett og aviser står også for en vesentlig andel av hvordan deltakerne ble oppmerksomme av TSRF, hvor disse postene til sammen utgjør 28,5 %. Det er imidlertid interessant å merke seg at de mest tradisjonelle kanalene, som reklameplakater/brosjyrer og TV/radio, utgjorde mindre enn 35 % av informasjonskildene. Det er verdt å påpeke at respondentene hadde muligheten til å velge flere alternativer når de svarte på dette spørsmålet, noe som indikerer en variert kildebruk blant deltakerne.

3.2 Respondenters antatte totale forbruk i NOK

Respondentenes forbruk er delt inn i fire forskjellige kategorier. Det er tatt utgangspunkt i forbruk av mat og drikke i og utenfor arrangementets området, forbruk per dag i forbindelse med overnattinger, forbruk til transport og forbruk i butikker i sentrum. Arrangementsområdet ble i dialog med kommunen definert som Isegran og langs brygga fra Fredrikstadbrua til Værste inkludert parken til Biblioteket, Dampskipsbryggen og Blomstertorget. Nedenfor er en sammenligning mellom forbruk på mat og drikke i og utenfor arrangementets område.

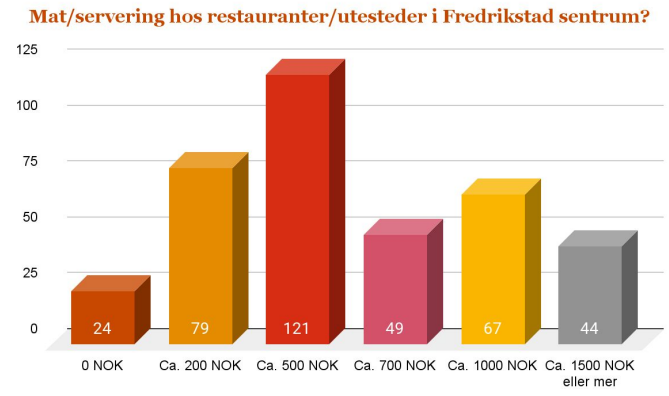

Figur 3.2.1 forbruk mat og drikke

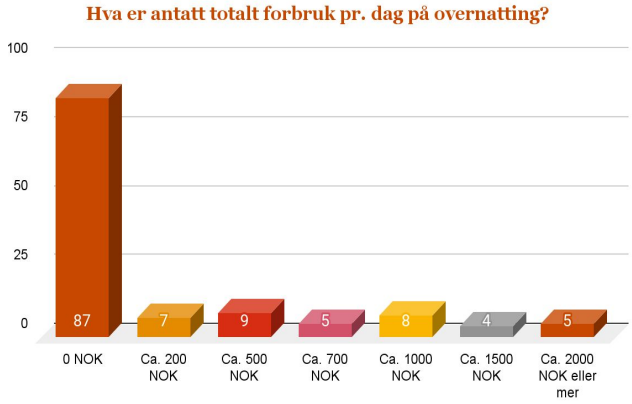

Figur 3.2.2 forbruk overnatting

Fra figurene ovenfor, ser vi daglig forbruk knyttet til mat og overnatting. Hele 93,8 % av respondentene meldte om at de hadde forbruk av mat/servering i fredrikstad sentrum under TSRF, hvor ca 29 % av respondentene brukte over 1 000 NOK. Kun ca 6 % som meldte at de ikke hadde forbruk av mat/servering i Fredrikstad sentrum under TSRF, som viser at tilbudet av mat og drikke var attraktivt under arrangementet, og at et slikt arrangement vil skape merverdi for lokal næringen i Fredrikstad.

Ved spørsmål om overnatting svarte ca 70 % av respondentene at de brukte 0 kroner, noe som gjenspeiler seg i prosentandelen vi kom frem til i grafen om overnattingsform hvor overnatting hos kjente/familie og hytte var dominerende. Svarene bærer preg av stor variasjon i totalt forbruk pr. dag til overnatting. Det kan antas at respondenter som svarte fra ca. 200 NOK til ca. 700 NOK representerer andelen av besøkende som sov i båt, på campingplasser eller hos familie/venner. 13,6% av respondentene hadde et antatt forbruk som var Ca. 1000 NOK eller mer, og representerer trolig andelen som benyttet seg av hotell under TSRF, hvor også priser på hotell varierer ut i fra ulike produktsegmenter som hotellbransjen tilbyr.

Besøkendes tilbakemelding

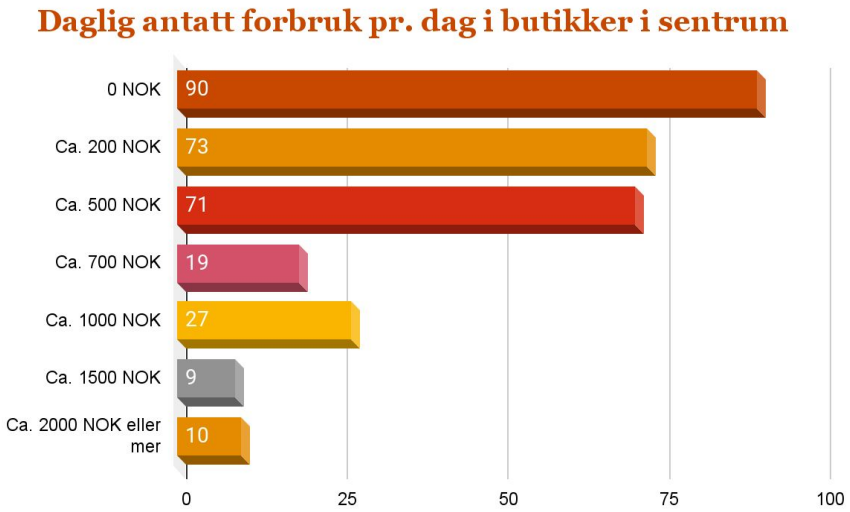

Figur 3.2.3 forbruk butikker

Når det gjelder spørsmålet om hvor mye penger respondentene brukte i butikker i sentrum av Fredrikstad, svarte 30,1 % at de brukte 0 kroner. Dette kan skyldes at de fleste begivenheter og mat og drikke var tilgjengelig i det definerte arrangement området og hovedårsaken til besøket i utgangspunktet.

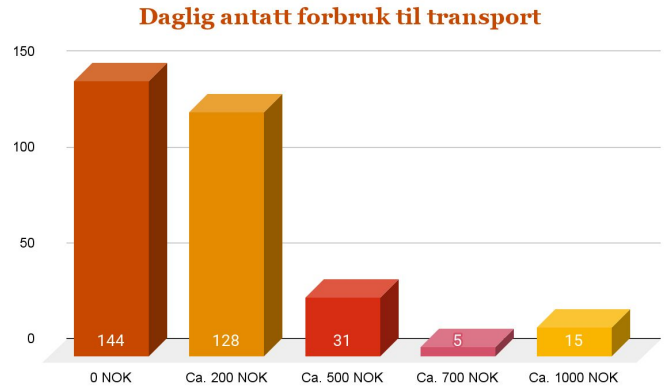

Figur 3.2.4 Forbruk transport

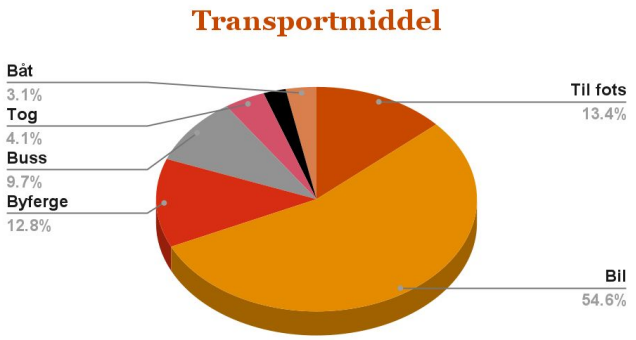

Figur 3.2.3 Transportmiddel

Hele 45,4 % benyttet andre transportmidler enn bil til arrangementet. Dette er positivt for TSRF med deres miljøfokus og oppfordring til besøkende om å la bilen bli værende hjemme. Vi kan sammenligne forbruket på transport med transportmetoden respondentene brukte for å komme seg til arrangementet. 28,5 % av respondentene brukte kostnadsfri transport, som her defineres som byferge, til fots og på sykkel. Vi kan se at litt under halvparten (44,6 %) av respondentene brukte 0 kroner på transport. Differansen kan forklares ved at enkelte av respondentene ikke medregnet drivstoffkostnader i beregningen selv om de brukte bil som transportmiddel, eller de kan ha vært passasjer.

3.3 Kvalitative innspill

Videre ble spørreundersøkelsen benyttet til å kartlegge de viktigste årsakene til respondentenes besøk under arrangementet, og deres helhetsinntrykk av TSRF med Fredrikstad som vertsby. Som man kan se i figuren under er skutene og folkefesten hovedårsaken til besøket for mange av respondentene. Bare noen få besvarte at de deltok på arrangementet ved en tilfeldighet eller annet. Merk at respondentene hadde mulighet til å velge inntil tre alternativer når de besvarte dette spørsmålet.

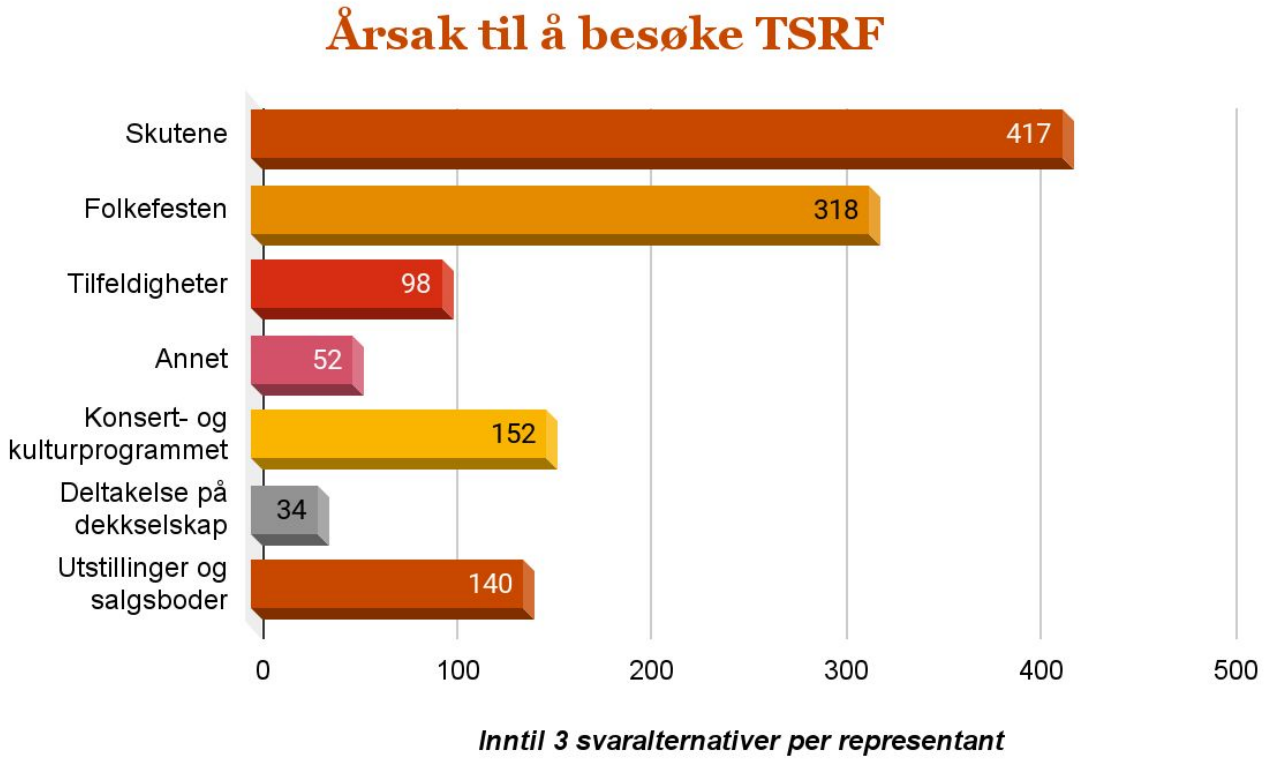

Figur 3.3.1 Årsak til besøk til TSRF i Fredrikstad

Respondentene virker fornøyde med sin deltakelse i The Tall Ships Races 2023 i Fredrikstad (TSRF). Resultatene fra undersøkelsen indikerer en overveldende positiv respons når deltakerne ble spurt om deres opplevelse av TSRF har gitt dem lysten til å besøke Fredrikstad igjen, med hele 95,5 % som svarte bekreftende. 3,9 % av respondentene var usikre på om de ville delta på dette arrangementet igjen, mens kun 2 stk av hele utvalget meldte at de ikke ønsket å delta på TSRF igjen. Dette er en god indikasjon på det helhetlige inntrykket respondentene hadde av arrangementet.

Besøkendes tilbakemelding

Figur 3.3.2 Respons på gjenbesøk i Fredrikstad

Hele 76,9% mente at arrangementet hadde en svært positiv innvirkning på Fredrikstad. Videre svarte 19,8 % at arrangementet hadde en betydelig positiv innvirkning, noe som resulterte i en samlet andel på 96,7 % som vurderte arrangementet som enten positivt eller svært positivt for Fredrikstad. Disse tallene underbygger tydelig at TSRF var en vellykket begivenhet som både deltakerne og byen Fredrikstad har stor glede av.

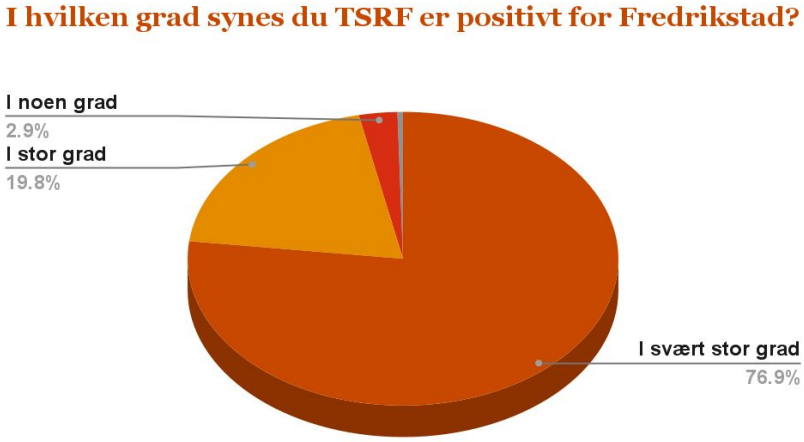

Figur 3.3.3 Formening om Fredrikstad som vertsby

Besøkendes tilbakemelding

Visse verdier er vanskelige å måle med tall. Avslutningsvis ble deltakerne bedt om å beskrive Tall Ship Races og Fredrikstad som vertsby med ett ord. De besøkendes oppfatning av arrangementet kan oppsummeres med en meget positiv respons. Denne tilbakemeldingen gir verdifull innsikt i hvordan deltakerne opplevde både Tall Ship Races og Fredrikstad som vertskap, og bekrefter at arrangementet var en suksess på flere nivåer. Det viser også at den følelsesmessige dimensjonen av opplevelsen spilte en viktig rolle, og at arrangementet har etterlatt en betydningsfull og positiv innvirkning på deltakerne.

Figur 3.3.4 Ordsky

Når respondentene ble bedt om å beskrive hendelsen med bare ett ord eller en setning, uttrykte de gjentatte ganger ord som "fantastisk" (44 ganger) og "folkefest" (49 ganger). Av de 485 respondentene som deltok i undersøkelsen, var det kun en liten andel av svarene som var negative. De negative tilbakemeldingene gikk mer på selve opplevelsen, hvor et fåtall av respondentene kommenterte at været var dårlig - og ikke at selve arrangementet var negativt.

3.4 Sammenligning - de besøkendes tilbakemelding under TSRF 2019

Tilsvarende undersøkelse ble gjennomført under Tall Ships Races Fredrikstad 2019. Det er derfor interessant å sammenligne besvarelsene mottatt fra besøkende i 2023 mot besvarelsene vi mottok tilbake i 2019. Svært mange av spørsmålene stilt i undersøkelsen har gitt tilsvarende svar i 2023 som i 2019. Dette gir oss gode indikasjoner på at besvarelsene som samles inn med denne metoden kan anses som relevante og pålitelige for videre analyse. Likevel ser vi noen interessante forskjeller, og disse vil videre bli belyst i dette delkapittelet.

3.4.1 Interessante funn

Besøkendes alder

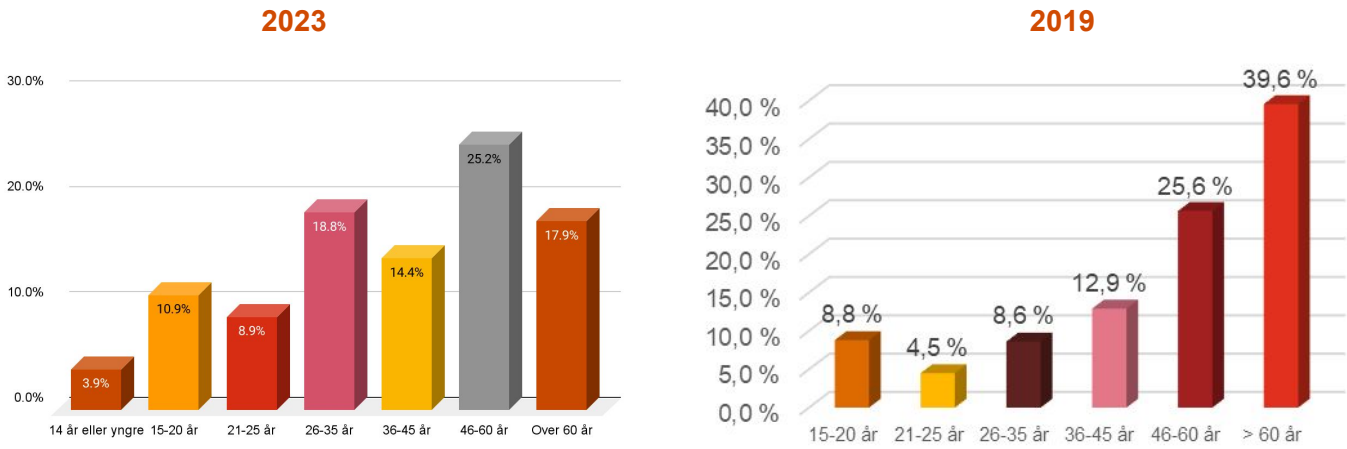

Figur 3.4.1 Sammenligning av besøkendes alder

Sammenlignet med 2019 ser vi en tydelig endring i fordelingen mellom de besøkendes aldersgrupper. I 2019 var besøkende over 60 år den største aldersgruppen som deltok under arrangementet, etterfulgt av aldersgruppen 46-60 år. I 2023 ser vi derimot et skifte, hvor besøkende i aldersgruppen 46-60 år er den største, etterfulgt av besøkende i aldersgruppen 26-35 år. Dette kan skyldes at TSRF har lagt større vekt på et bredt og variert kulturprogram som i større grad har truffet flere aldersgrupper. En annen årsak kan også være værforholdene, hvor arrangementet i 2023 har vært preget av regn og skiftende vær. Dette kan være årsaken til færre besøkende i aldersgruppen over 60 år.

Respondenters bosted

Resultatene fra spørreundersøkelsen viser at fordelingen av de besøkendes opprinnelse er relativt jevn i 2023 sammenlignet med 2019. De besøkendes opprinnelse er et viktig nøkkeltall for arrangementets verdiskapning, da andelen av lokale innbyggere ekskluderes i sin helhet i arrangementskalkulatoren. I 2023 er andelen lokale innbyggere noe mindre enn i 2019, som har en positiv påvirkning på beregningen av arrangementets verdiskapning. Videre er andelen av utenlandske besøkende noe lavere i 2023, og vil ha en negativ påvirkning på den nasjonale andelen av arrangementets verdiskapning. At denne fordelingen har vært stabil siden 2019 er positivt for arrangementet og viser hvilket potensiale for verdiskapning et arrangement som TSRF har for Fredrikstad som vertsby.

Besøkendes tilbakemelding

Bosted	2023	2019	Endring
Fredrikstad kommune	37,7 %	41,4 %	-3,7 %
Østfold for øvrig	22,3 %	19, 6 %	2,7 %
Norge for øvrig	36,5 %	32,6 %	3,9 %
Utlandet	3,5 %	6,3 %	-2,8 %

Tabell 3.4.1 Sammenligning av besøkendes bosted

Overnatting

Fordelingen mellom antall tilreisende som enten overnatter eller er på dagsbesøk i Fredrikstad er relativt jevn, og det har ikke vært store endringer sammenlignet med 2019. I 2019 var 55,4 % av de tilreisende på dagsbesøk og 44,6 % overnattet. I 2023 er 49 % av de tilreisende på dagsbesøk og 51 % har overnattet. Vi kan derimot se noen forskjeller i fordelingen mellom de tilreisendes overnattingsform.

Blant de tilreisende som har overnattet er det overnattingsformene "kjente/familie" og "hytte" som er mest dominerende begge år. Likevel kan man se en endring i de øvrige overnattingsformene hvor andelen "camping/båt" og "annet" er betydelig redusert i 2023 til fordel for "hytte" og "kjente/familie". Videre ser man en relativt lik fordeling mellom antall overnattinger, og hvor mange planlagte dager de besøkende har på TSRF begge år.

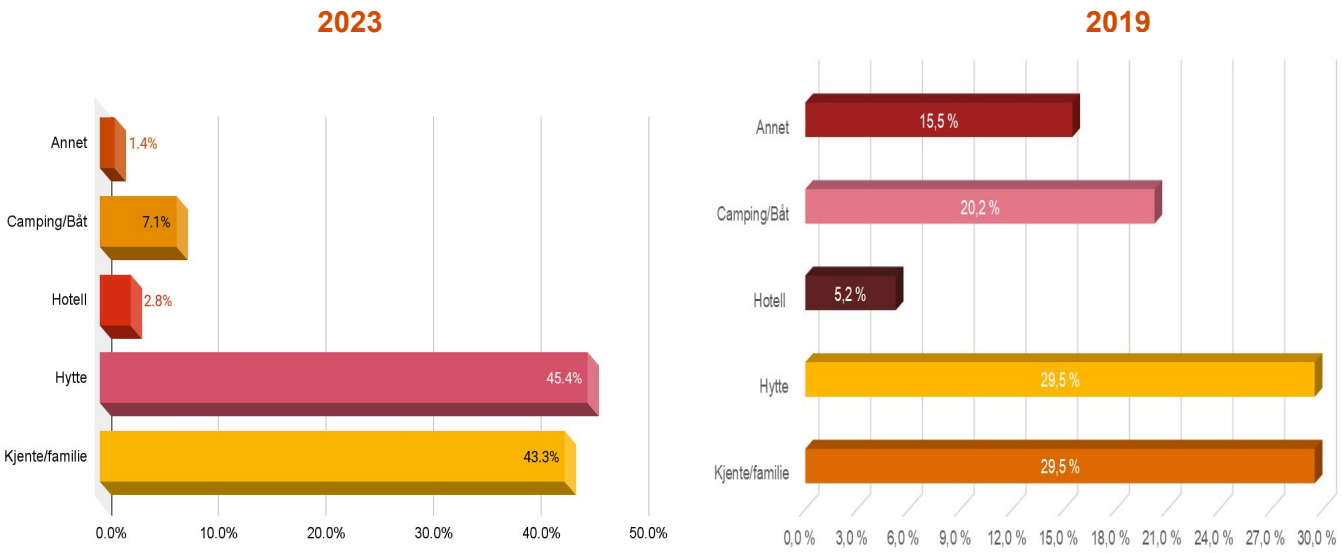

Figur 3.4.2 Sammenligning av overnattingsform

4 Verdiskapning

Verdiskapning

I denne ringvirkningsanalysen har vi inkludert kvantitative effekter ved bruk av arrangements kalkulatoren. I tillegg har vi vurdert kvalitative effekter ved å gjennomføre en spørreundersøkelse blant besøkende på arrangementet.

Figur 4.0.1 Verdiskapning

4.1 Kvantitativ verdiskapning

Dette kapittelet vil presentere en vurdering av arrangementets verdiskapning, med fokus på tidligere definerte forutsetninger, som beskrevet i metodekapittelet. Vi vil utføre en kvantitativ analyse av verdiskapingen for Fredrikstad kommune, med henvisning til både regional og nasjonal innvirkning.

Vi deler verdiskapningen fra arrangementet inn i to kategorier: regional verdiskapning, som har en direkte innvirkning på Fredrikstad-regionen, og nasjonal verdiskapning, som påvirker hele nasjonen. Forskjellen mellom de to ligger i kilden til forbruket: regional verdiskapning kommer fra besøkende som er norske statsborgere, men som ikke bor i Fredrikstad, mens nasjonal verdiskapning inkluderer forbruk og investeringer fra utenlandske besøkende og er i tillegg en del av den regionale verdiskapingen.

.

Verdiskapning

Lokale besøkende, personer med tilknytning til lokalsamfunnet og deltakere fra lokalområdet ekskluderes fra verdiskapning beregningen, da arrangementets kalkulasjoner antar at lokalbefolkningen ikke vil generere økonomisk aktivitet i Fredrikstad i forbindelse med TSRF. I neste del av dette kapitlet vil vi gi en grundig oversikt over våre estimater.

Det er viktig å skille mellom ulike segmentering av *besøkende*, *tilknyttede personer* og *deltakere* i forhold til deres bidrag til verdiskapning for Østfold fylkeskommune. Besøkende som kommer utenfra Østfold og har TSRF som hovedmål for sitt besøk, er en kilde til verdiskapning for fylkeskommunen.

Segmentering av besøkende for Fredrikstad kommune

Besøkende som kommer utenfra Fredrikstad, som har TSRF som hovedformål med besøket til Fredrikstad sentrum, bidrar til verdiskapning for Fredrikstad kommune. Besøkende som ikke hadde TSRF som hovedformål for reisen trekkes ut. Besøkende med TSRF som hovedformål med reisen sin utgjorde 60 061 personer ut fra de 153 597 unike besøkende.

Segmentering av besøkende	Lokale	Ikke-lokale nordmenn	Besøkende fra utlandet
Andel av totale besøkende	38 %	59 %	4 %
Andel av besøkende med TSRF som hovedårsak til reise		65 %	53 %
Antall besøkende med betydning for verdiskapning		**57 281**	**2 780**

Tabell 4.1.1 Segmentering av besøkende

Segmentering av tilknyttede personer for Fredrikstad kommune

Tilknyttede personer som kommer utenfra Fredrikstad vil og bidra til verdiskapning for Fredrikstad kommune. Tilknyttede personer inkluderer artister, medlemmer av Tall Ships-komiteen, frivillige, ansatte og funksjonærer. Av de 1564 tilknyttede personene, vil 415 personer påvirke verdiskapningen for kommunen.

Segmentering av tilknyttede personer	Lokale	Ikke-lokale nordmenn	Besøkende fra utlandet
Andel av totale tilknyttede personer	74 %	20 %	6 %
Andel tilknyttede personer av betydning for verdiskapning		**316**	**99**

Tabell 4.1.2 Segmentering av tilknyttede personer

Verdiskapning

Segmentering av deltakere for Fredrikstad kommune

Deltakere som kommer utenfra Fredrikstad vil bidra til verdiskapning for Fredrikstad kommune. Vi har forutsett at medseilere, Sail Training International og mannskap er deltakere under arrangementet. Deltakere under arrangementet som vil påvirke verdiskapningen for Fredrikstad kommune utgjør 2 058 personer av totalt 2 162 deltakerne.

Segmentering av deltakere	Lokale	Ikke-lokale nordmenn	Besøkende fra utlandet
Andel av totale deltakere	5 %	12 %	83 %
Andel deltakere av betydning for verdiskapning		**264**	**1 794**

Tabell 4.1.3 Segmentering av deltakere

Verdiskapning

Regional verdiskapning for Fredrikstad kommune

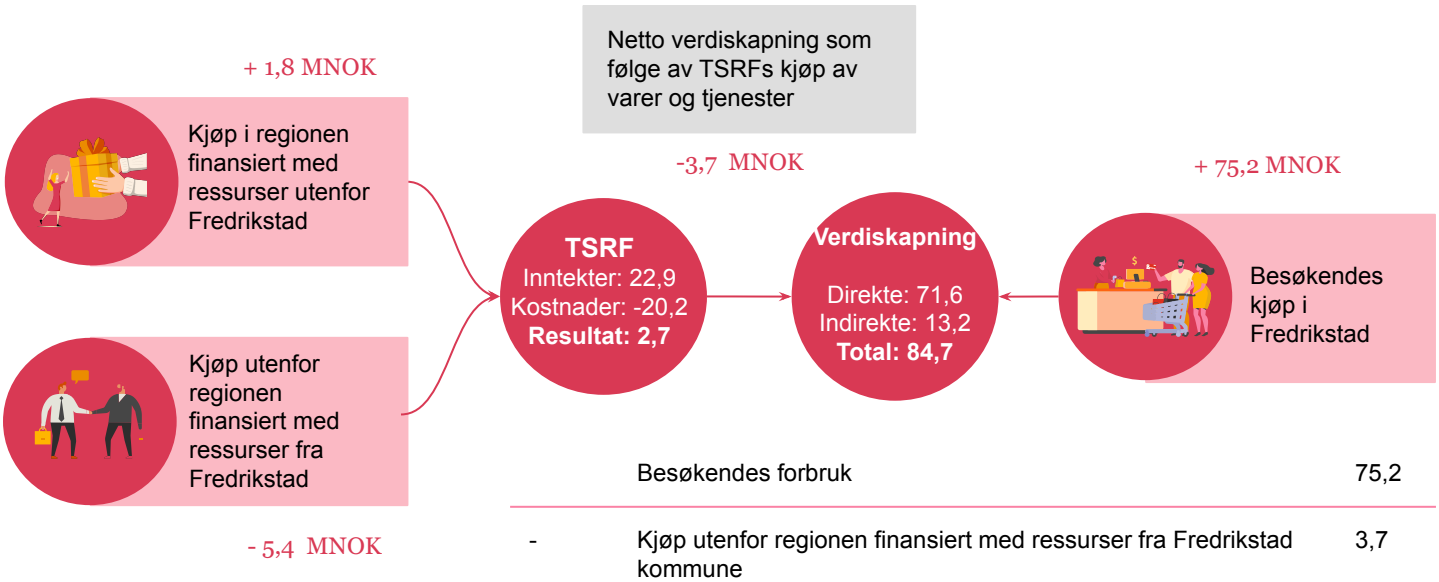

	Besøkendes forbruk	75,2
-	Kjøp utenfor regionen finansiert med ressurser fra Fredrikstad kommune	3,7
+	Indirekte verdiskapning	13,2
=	**Total verdiskapning**	**84,7**

Figur 4.1.2 Regional verdiskapningsprosess for Fredrikstad kommune

Figur 4.1.2 viser en illustrasjon av hvordan verdiskapningen er utredet:

- En stor andel av TSRFs inntekt er forårsaket av lokale ressurser, hovedsakelig TSRF sine sponsorer, som innebærer at regionalt forbruk er finansiert av regionale ressurser. Disse inntektene vil ikke gi økt regional verdiskapning da de er finansiert med lokale ressurser. Derimot vil inntekter fra blant annet sponsorer utenfor regionen ha en positiv effekt på den regionale verdiskapingen, og 1,8 MNOK som tilsvarer kjøp i regionen finansiert med ressurser utenfor Fredrikstad vil derfor bidra til verdiskapning.

- TSRF pådrar seg eksterne kostnader på 5,4 MNOK knyttet til ressurser utenfor regionen. Disse kostnadene påvirker verdiskapningen negativt og eksempler på slike kostnader inkluderer gebyrer betalt til Sail Training International og utgifter til skip som opererer utenfor regionen.

- Besøkende fra utenfor Fredrikstad-regionen har forbrukt varer og tjenester for en totalverdi på 75,2 MNOK. Når vi trekker fra kostnadene som forlater regionen, blir den direkte verdien redusert til 71,6 MNOK, som illustrert i figur 4.1.2. Vi måler den direkte verdiskapingen som arrangørens eller besøkende kjøp av tjenester og varer under arrangementet. For eksempel kan dette være et hotellrom til 1 250 kroner per natt.

Verdiskapning

- Indirekte verdiskapning oppstår som et resultat av økt aktivitet knyttet til direkte forbruksutgifter, med en verdi på 13,2 MNOK. Den indirekte verdiskapningen kommer fra leverandører og underleverandører som øker sin produksjon for å møte den økte etterspørselen.

Den totale, regionale verdiskapingen TSRF har skapt i Fredrikstad tilsvarer summen av direkte og indirekte verdiskapning, pålydende **84,7 MNOK**.

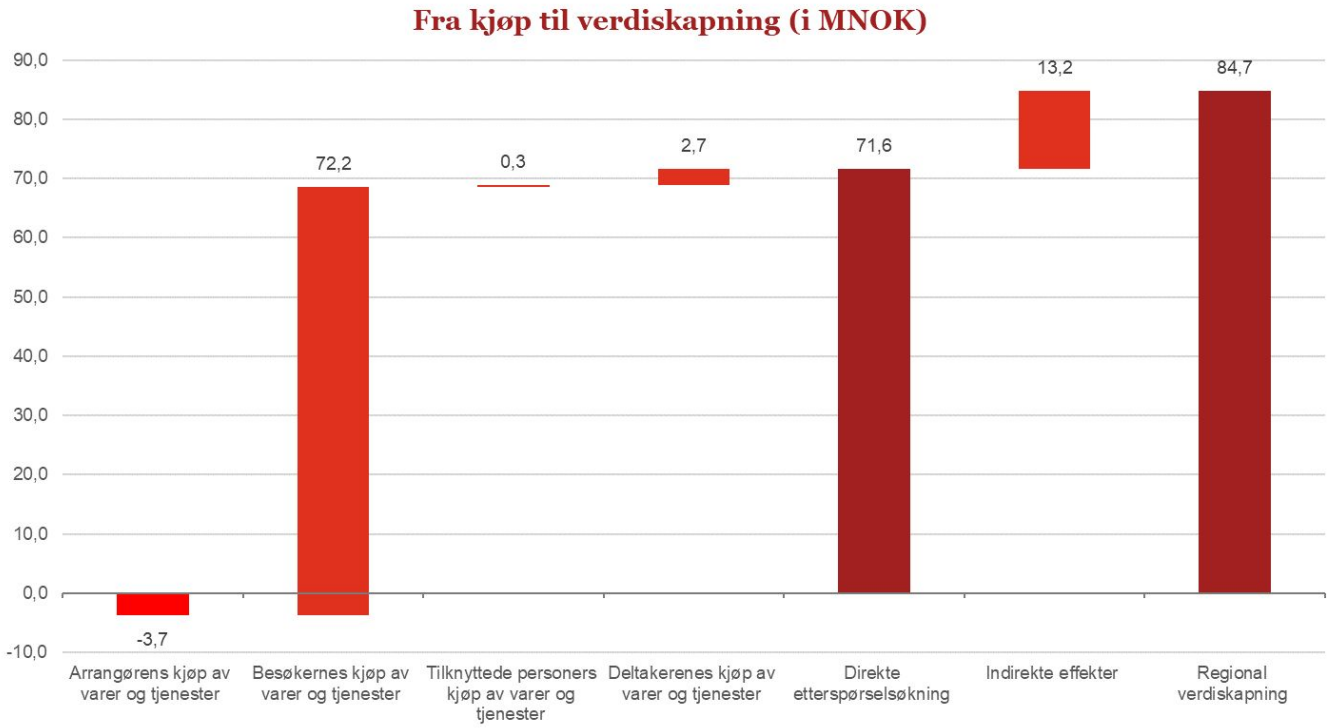

Figur 4.1.3 Regional verdiskapning fra kjøp til verdiskapning for Fredrikstad kommune

Som figur 4.1.3 illustrerer, er det de besøkendes forbruk som bidrar til den høyeste verdiskapningen. De tilreisendes forbruk kan fordeles videre i følgende kategorier: overnatting, servering, kjøp av dagligvare, øvrige innkjøp, transport og aktiviteter. Av disse har de tilreisende høyest forbruk i kategoriene servering, transport og overnatting, slik tabell 4.1.1 fremstilles. Merk at forbruk i denne tabell inkluderer indirekte verdiskapning.

Forbruk i MNOK	Overnatting	Servering	Kjøp av dagligvarer	Øvrige innkjøp	Transport	Aktiviteter	**Totalt**
Besøkende	12,9	26,4	9,2	3,5	25,8	8,1	**85,9**
Tilknyttede personer	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	**0,3**
Deltakere	0,1	1,0	0,3	0,3	1,1	0,4	**3,2**

Tabell 4.1.1 Tilreisendes kjøp av varer og tjenester fordelt på kategori

Verdiskapning

Nasjonal verdiskapning for Fredrikstad kommune

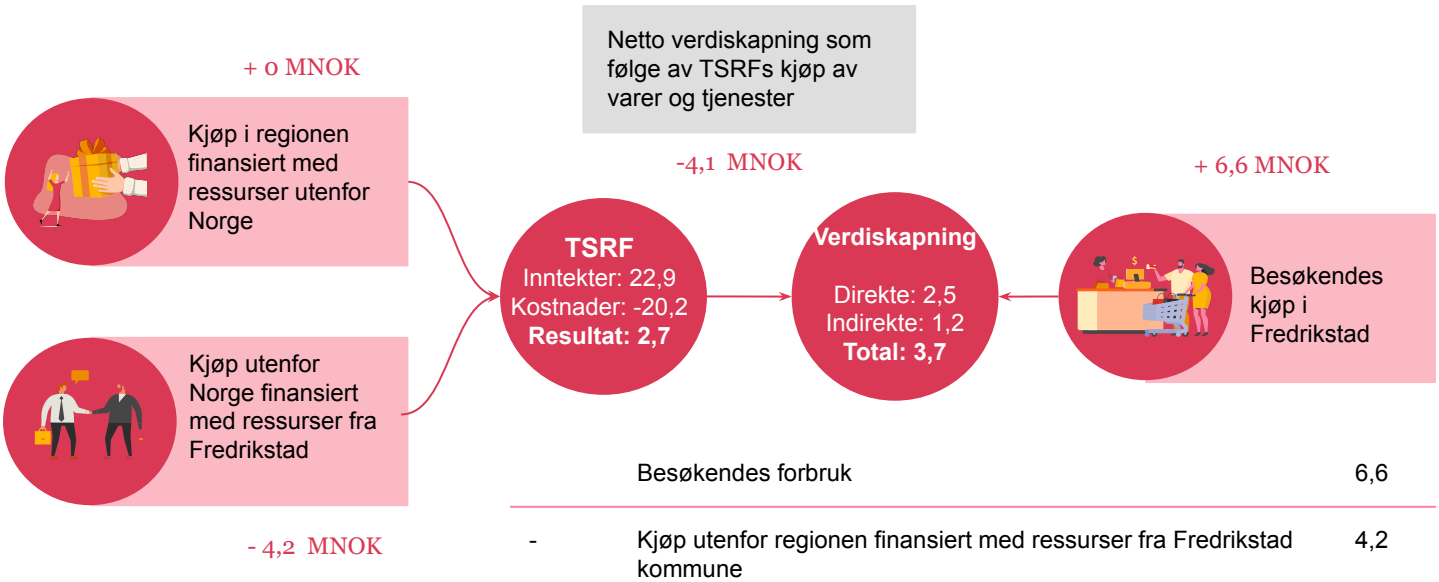

	Besøkendes forbruk	6,6
-	Kjøp utenfor regionen finansiert med ressurser fra Fredrikstad kommune	4,2
+	Indirekte verdiskapning	1,2
=	**Total verdiskapning**	**3,7**

Figur 4.1.4 Nasjonal verdiskapningsprosess for Fredrikstad kommune

Figur 4.1.4 viser en illustrasjon av hvordan verdiskapningen er utredet:

- TSRFs største inntektskilde er, som nevnt tidligere, lokale ressurser primært fra Norge. For Fredrikstad kommune har det begrenset betydning om besøkende kommer fra utlandet eller andre deler i Norge. For å øke regional verdiskaping er det avgjørende å tiltrekke besøkende utenfor regionen.

- TSRF har hatt kostnader til utenlandske ressurser som bidrar til en negativ innvirkning på verdiskapningen. Kostnadene utgjør 4,2 MNOK av den regionale verdiskapingen. Dette viser at bare 1,2 MNOK av kostnadene utenfor Fredrikstad-regionen har vært tilknyttet ressurser nasjonalt.

- Besøkende fra utlandet har konsumert produkter og tjenester til en verdi av 6,6 MNOK. Hvis man reduserer verdien med kostnadene som strømmer ut av regionen, vil den direkte verdien bli 2,5 MNOK, slik som figur 4.1.4 viser.

- Kalkulatoren vurderer at besøkende fra utlandet sannsynligvis har høyere forbruk enn nordmenn under arrangementet, noe som gir indirekte nasjonal verdiskaping en høyere multiplikator enn regional verdiskaping. Nasjonal verdiskapning beregnes på bakgrunn av ulike antakelser enn lokal verdiskapning. Derfor vurderes regional og nasjonal verdiskapning hver for seg.

Verdiskapning

Den totale nasjonale verdiskapningen er summen av direkte og indirekte verdiskapning, utgjør totalt **3,7 MNOK** av den regionale verdiskapingen.

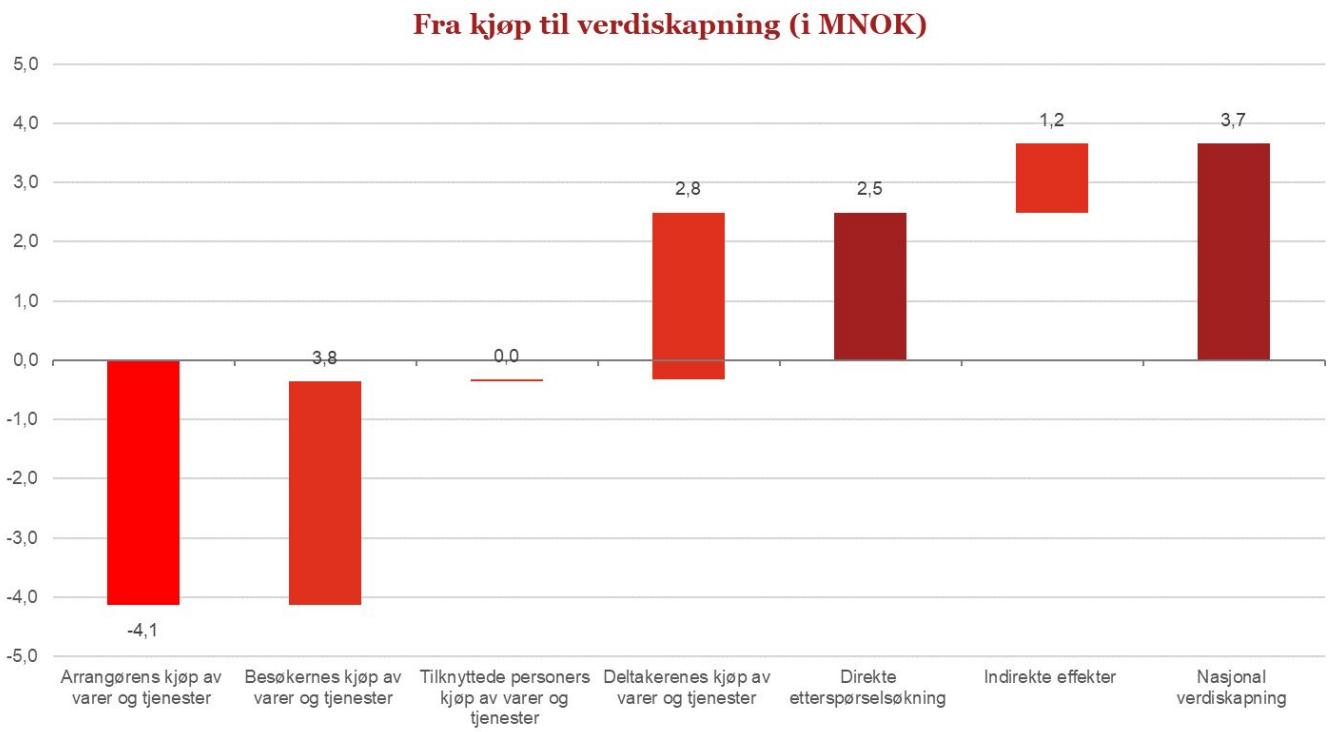

Figur 4.1.5 Nasjonal verdiskapning fra kjøp til verdiskapning for Fredrikstad kommune

Total verdiskapning for Fredrikstad kommune

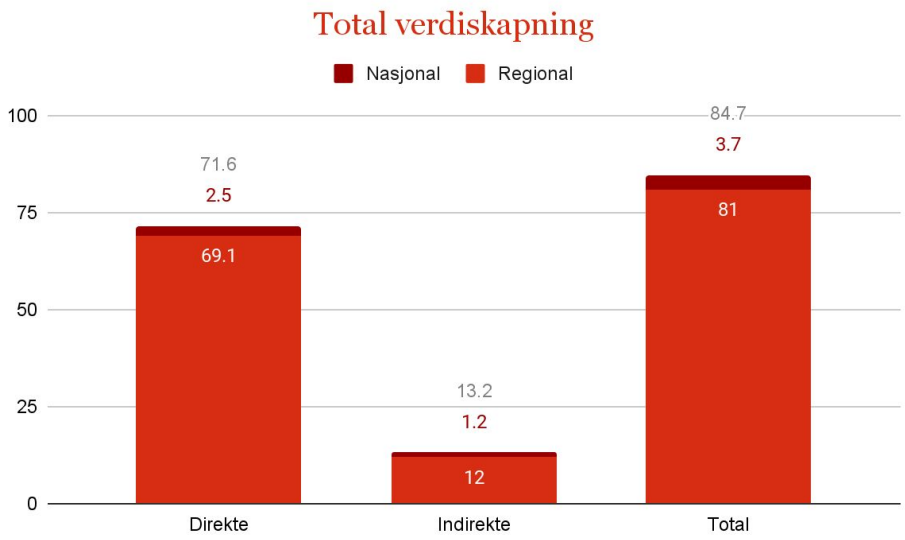

Figur 4.1.6 Total verdiskapning for Fredrikstad kommune

Verdiskapning

Som vist i figur 4.1. på forrige side, er den totale verdiskapingen, både regionalt og nasjonalt 84,7 MNOK. Som man kan se i figuren illustrert med rød farge, stammer mesteparten av verdien skapt i Fredrikstad under TSRF fra nordmenn som bor utenfor Fredrikstad-regionen.

- Den direkte verdiskapingen er målt ut i fra de besøkendes faktiske forbruk under arrangementet, minus kostnadene på 3,7 MNOK som strømmer ut av regionen (vist i figur 4.1.2).

- Det meste av den indirekte verdien er skapt regionalt noe som vil bidra til den totale verdiskapningen. Dette kan forklares ved at flere av underleverandørene er regionale.

Fra den totale verdiskapningen på 84,7 MNOK, representerer den direkte verdiskapingen 71,6 MNOK, og den indirekte verdien 13,2 MNOK. Den nasjonale verdien er inkludert i de tilsvarende 71,6 MNOK for den direkte verdien, og 13,2 MNOK for den indirekte verdien.

4.1.2 Sammenligning av verdiskapning med tidligere TSR arrangementer

Arrangement	Unike besøkende	Besøkende med betydning for verdiskapning	Regional og total verdiskapning	Nasjonal verdiskapning
TSR Bergen 2016	184 000	19 709	22,5 MNOK	6 MNOK
TSR Kristiansand 2015	153 000	28 611	33,3 MNOK	7,7 MNOK
TSR Fredrikstad 2019	143 528	50 368	68,1 MNOK	9,4 MNOK
TSR Fredrikstad 2023	**153 597**	**62 534**	**84,7 MNOK**	**3,7 MNOK**
Endring TSRF 2019	*+10 069*	*+12 166*	*+16,6 MNOK*	*-5,7 MNOK*

Tabell 4.1.2 Sammenligning av verdiskapning med tidligere TSR arrangementer

Fredrikstad som vertsby har stort potensiale for verdiskapning. Dette kan skyldes at Fredrikstad som by har flere store nabobyer og opplever gode besøkstall fra nabobyene når arrangementer finner sted i byen. TSRF bærer preg av en fordelaktig fordeling av antall tilreisende til byen med TSRF som hovedformål med besøket. Dette er en viktig forutsetning for verdiskapning, og sammenlignet med andre vertsbyer skiller Fredrikstad seg positivt ut med en høyere andel besøkende med betydning for verdiskapning. Sammenlignet med TSRF 2019 er det den positive endringen i antall unike besøkende, og derav økningen i besøkende med betydning for verdiskapning som er hovedårsaken til den positive økningen i regional verdiskapningen. TSRF 2023 har derimot en lavere nasjonal verdiskapning sammenlignet med 2019, og dette skyldes en lavere andel av utenlandske besøkende.

Tilleggs-scenario for Fredrikstad kommune i 2019

Som følge av de gode værforholdende under TSRF 2019 ble det inkludert et tilleggs-scenario til verdiskapningen, da det ble antatt at været var en usikker variabel som kunne gi betydelige konsekvenser for arrangementet. Det ble antatt at det fine været som var under hele arrangementsperioden i 2019 var en av årsakene til de gode besøkstallene. Det var ikke gitt at TSRF ville ha de samme forutsetningene dersom arrangementet ble avholdt igjen. Derfor ble det lagt til et scenario hvor antall unike besøkende ble halvert. Dette ga en antatt verdiskapning på 34,5 MNOK.

TSRF 2023 kan derimot vise til gode besøkstall til tross for variable værforhold, med en økning på 9,7 % i antall unike besøkende sammenlignet med 2019. Dette motbeviser antakelsene gjort i 2019, og det vil være rimelig å anta at været ikke vil være avgjørende for et vellykket arrangement. TSRF 2023 kan se tilbake på en skutefest med et bredt og variert kulturprogram som har hatt evne til å tiltrekke seg svært mange besøkende uavhengig av værforhold.

4.2 Kvalitativ verdiskapning

I dette avsnittet vil vi gjøre rede for de mer ikke-kvantifiserbare verdiene som potensielt kan bidra til økt verdiskapning for Fredrikstad kommune. Disse ikke-kvantifiserbare verdiene omfatter elementer som er vanskelige å måle i tall, men som likevel spiller en betydningsfull rolle i vurderingen av arrangementets påvirkning.

Først og fremst har et arrangement av TSRF størrelse en tendens til å generere betydelig oppmerksomhet og omtale. Det antas at TSRF styrker kjennskapet til kommunen nasjonalt og internasjonalt ettersom en stor andel av de gjestende skipene er av utenlandsk opprinnelse. Å være vertsby for et så stort og prestisjefylt arrangement gir byen en markedsføringsfordel som kan strekke seg utenfor regionens grenser. Dette kan føre til økt interesse for Fredrikstad som en destinasjon, både blant nasjonale og internasjonale målgrupper. En økning i byens omdømme og synlighet kan resultere i økt turisme i årene som følger. Dette igjen kan ha en positiv effekt på lokalsamfunnet ved å generere økt etterspørsel etter overnatting, mat og andre tjenester. Besøkende som får en positiv opplevelse under TSRF, vil være mer tilbøyelige til å vende tilbake og utforske mer av hva Fredrikstad og regionen har å tilby.

En annen viktig faktor er arrangementets støtte til lokale produsenter. Fredrikstad sentrum er hjem for flere butikker og bedrifter, og TSRF gir en enestående mulighet for lokale aktører å introdusere egne merkevarer og produkter til besøkende og tilreisende fra andre regioner og land. Dette kan føre til en økning i forbruk fra besøkende i regionen og samtidig fremme økt eksport av lokale produkter til andre deler av landet.

TSRF spiller videre en viktig rolle for muligheten til å fremheve næringslivet i Fredrikstad. Sammen med initiativet "Vekst i Fredrikstad," som er et likestilt samarbeid mellom Fredrikstad kommune og Fredrikstad Næringsforening, kan arrangementet bidra til å styrke byens omdømme som et attraktivt sted for næringsvirksomhet. Det yrende bylivet og aktivitetene i sentrum som TSRF legger til rette for, kan tiltrekke investorer og nyetableringer til regionen.

Verdiskapning

Frivilligheten som TSRF genererer under arrangementet er også verdt å merke seg. Med flere hundre frivillige som gir av sin tid og kompetanse til arrangementet, blir det både delt og opparbeidet verdifull erfaring. Denne kompetansen kan deretter overføres til andre arrangementer og aktiviteter i Fredrikstad, og bidra til å heve kvaliteten på kommende arrangementer og frivillighetsarbeid i regionen.

TSRF kan også ha en positiv effekt på innbyggernes tilhørighet til byen. Den økte populariteten og oppmerksomheten som arrangementet genererer, kan føre til en sterkere følelse av fellesskap blant innbyggerne. Det kan også bidra til økt tilflytting av nye innbyggere til regionen og inspirere tidligere innbyggere til å returnere tilbake. Undersøkelser har vist at en betydelig andel av arrangementets besøkende har uttrykt ønske om å besøke Fredrikstad igjen, og dette gir gode forutsetninger for videre vekst. Til slutt kan TSRF bidra til å styrke Fredrikstad som en nasjonal og internasjonal kulturarena. Dette vil berike kulturlivet i byen og gi et bredere spekter av kulturtilbud for både innbyggere og turister. Dette er i tråd med Fredrikstad kommunes kulturplan, som har som mål å fremme byen som en kulturby og styrke kulturens rolle og vekstvilkår. Samlet sett kan de ikke-kvantifiserbare verdiene som TSRF bringer med seg, ha en dyp og langvarig innvirkning på Fredrikstad som samfunn og destinasjon.

5 Data fra det lokale næringslivet

Data fra det lokale næringslivet

Ut fra den tilgjengelige informasjonen tyder det på at Tall Ships Races Fredrikstad hadde en betydelig innvirkning på de lokale virksomhetene i Fredrikstad. Dette gjelder både når det kommer til besøkstall og omsetning. Vi har samlet data fra ulike kilder tilknyttet næringslivet i Fredrikstad, som informasjon om korthandel, hotellnæring og infrastruktur.

5.1 Handel og forbruk

Fredrikstad sentrum har en rekke butikker og restauranter spredt rundt i bykjernen, inkludert gågata og langs bryggen. Vi har innhentet informasjon om korthandel i løpet av dagene 14.-18 juli da Tall Ships Races Fredrikstad ble arrangert og har sammenlignet dette med tilsvarende dager i 2022 og i under TSRF i 2019. Det er viktig å merke seg at det er utfordrende å konkludere entydig om økningen i omsetning er direkte knyttet til TSRF, da det kan være flere faktorer som påvirker resultatene. Informasjon om korthandel er hentet fra BankAxept, og fremstiller omsetning i betalingstjenester som kort, Vipps, betalinger og overføringer.

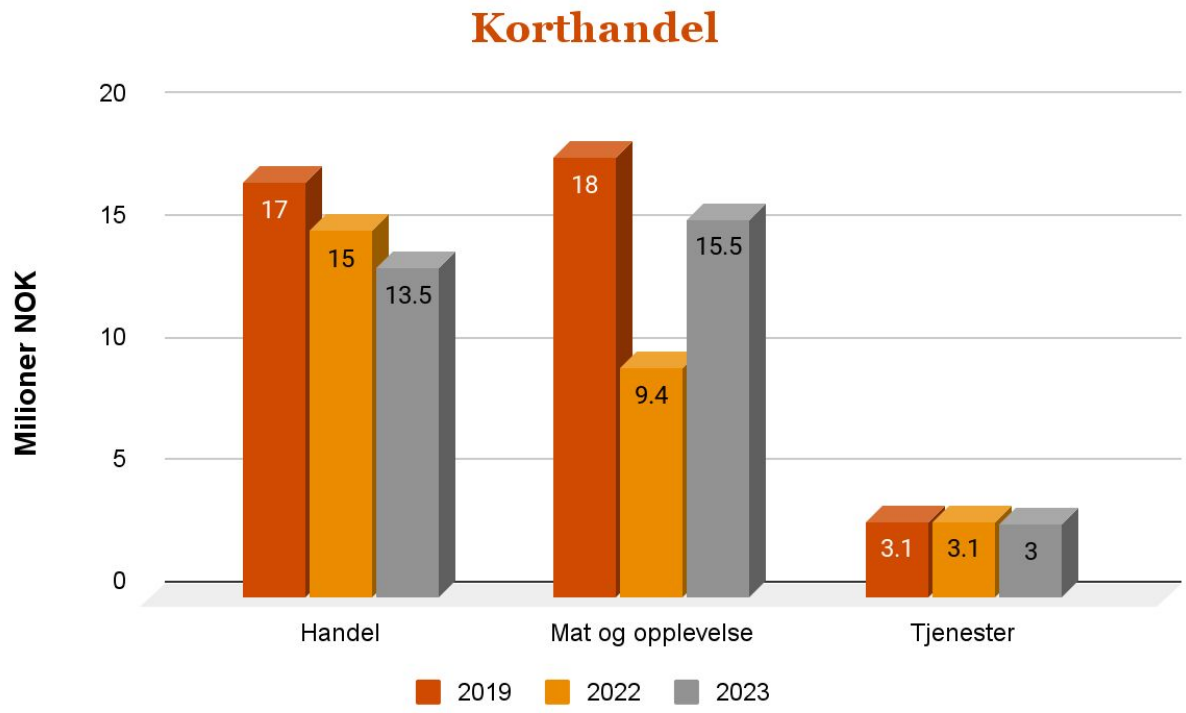

Figur 5.1.1 Oversikt over korthandel fra BankAxept

Data fra det lokale næringslivet

Tallene viser en variasjon i omsetningen disse tre årene. I 2019 var den totale omsetningen 38 MNOK, med hovedsakelig fra handel og mat/opplevelser. I 2022 er derimot omsetningen lavere med totalt 27.5 MNOK. Merk at hendelser som COVID-19 har pågått mellom disse to periodene, som har vært en stor påkjenning for både næringsliv og privatøkonomien for nasjonen.

Når det gjelder korthandel i 2023, kan vi merke oss en interessant utvikling i omsetningen. I dette året nådde den totale omsetningen 32 MNOK som viser en vekst på 16,4 % sammenlignet med 2022. Ser man på kategoriene separat ser man at handelssektoren har hatt en nedgang på 10 %, og matsektoren har hatt en økning på hele 64,9 %. Tjenestesektoren har vært relativt stabil i denne perioden. Når det gjelder handel har det foregått større endringer i Fredrikstad sentrum. Byens eneste kjøpesenter, Torvbyen, har hatt store utfordringer i 2023 som følge av setningsskader. Dette har tvunget flere butikker til å legge ned eller flytte til nye lokaler. Næringslivet bærer også preg av flere rentehevinger det siste året som har hatt en negativ påvirkning på folks privatøkonomi.

	Handel	Mat og opplevelse	Tjenester	Totalt
2019	17	18	3,1	38
2022	15	9,4	3,1	27,5
2023	13,5	15,5	3	32
Endring fra 2019	-11.8%	-47.8%	0.00%	-27.6%
Endring fra 2022	-10.0%	64.9%	-3.2%	+ 16.4%

Tabell 5.1.1 Historisk omsetning

En relevant vurdering å ta i betraktning er TSRF som ble avholdt i både 2019 og 2023. Arrangementet har med høy sannsynlighet påvirket økningen i omsetning som følge av de høye besøkstallene i de respektive periodene. Sammenligner man korthandel i 2023 mot 2019 har handelssektoren hatt en samlet nedgang på 27,6 %. Dette kan blant annet skyldes værforholdene, da 2019 hadde gunstige værforhold sammenlignet med 2023. Det kan ha bidratt til økt omsetning, spesielt i produktsegmenter som tilfaller mat, servering og opplevelser i form av skutebesøk, teaterstykker og samlinger under arrangementet.

5.2 Hotell og Airbnb

Hotellindustrien i Fredrikstad er vanskelig å analysere, da det vanligvis er et høyt belegg på hotellene hele sommeren uavhengig av store arrangementer som TSRF. Dette har sammenheng med at det kun er begrenset med hoteller i Fredrikstad sentrum. Vi har likevel innhentet data og sammenlignet belegg i prosent fra fem hoteller i Fredrikstad, inkludert Hankø Hotell & Spa fra perioden TSRF ble arrangert sammenlignet med korresponderende periode uken før.

5.2.1 Hotell

Data samlet inn fra hotellene i Fredrikstad viser at beleggsprosenten var høy i perioden 07. -11. juli 2023, med et gjennomsnittlig belegg på 70 %. Gjennomsnittlig beleggsprosent i perioden TSRF ble arrangert var 86 % som viser en samlet økning på 16 %. Merk at beleggsprosent vi har mottatt fra hotellene omfatter rombelegg.

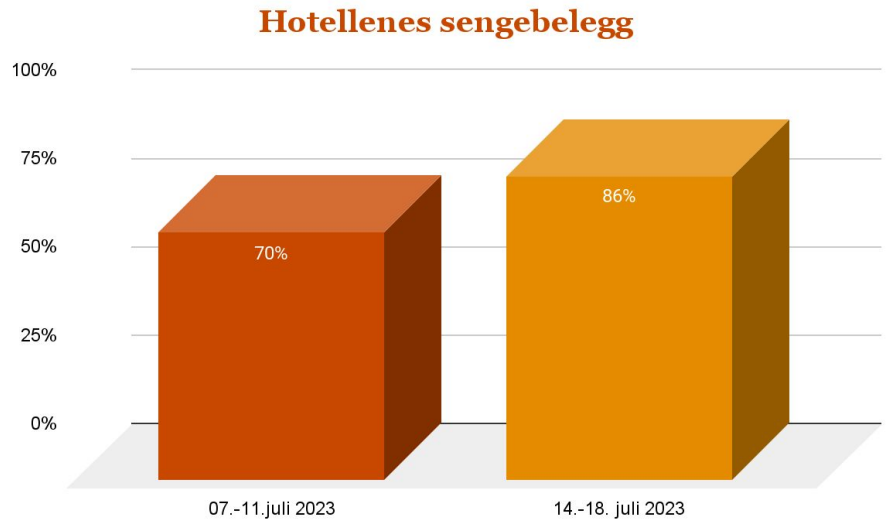

Figur 5.2.1 Hotellenes sengebelegg

5.2.2 AirBnb og Homeaway

Rapporten utarbeidet av Capia viser tydelige endringer i beleggsprosent hos utleieenheter leid ut av AirBnb og Homeaway. For perioden juli 2023 ser vi en prosentvis endring i tilgjengelige romdøgn på 52,1 %. Dette kan ses i sammenheng med en økning i antall tilgjengelige enheter med 43,9 % sammenlignet med juli 2022. Antall reserverte romdøgn har økt med 16,3 %. Med romdøgn menes antall døgn multiplisert med antall rom i den registrerte enheten. Videre viser rapporten positive endringer i utleiernes leieinntekter. Inntekter har totalt økt med 9,2 % sammenlignet med 2022, men gjennomsnittlig inntekt pr utleieenhet har sunket med 24,1 %. Dette kan skyldes økningen i antall utleieenheter tilgjengelig.

5.3 Infrastruktur

5.3.1 Byferger

Byfergene i Fredrikstad utgjør en viktig del av kollektivtilbudet i Fredrikstad. Under TSRF ble det satt i drift åtte ferger som transporterte deltakere under arrangementet. Disse fergetjenestene inkluderte tre ulike ruter: Byferga, Gamlebyferga, og Sellebakk/Lislebyferga. Det er gratis å benytte seg av fergene. Antall påstigninger mellom 14.-18. juli var 94 859 personer sammenlignet med 26 444 påstigninger i tilsvarende periode uken før arrangementet. Dette er en økning på hele 259%. Til sammenligning med passasjertall i 2019 har antall påstigninger økt med ca. 15 500 passasjerer, som er en økning på 19,5 %. Merk at det var ytterligere to ferger i drift i 2023 sammenlignet med 2019 som hadde seks ferger i drift under arrangementet.

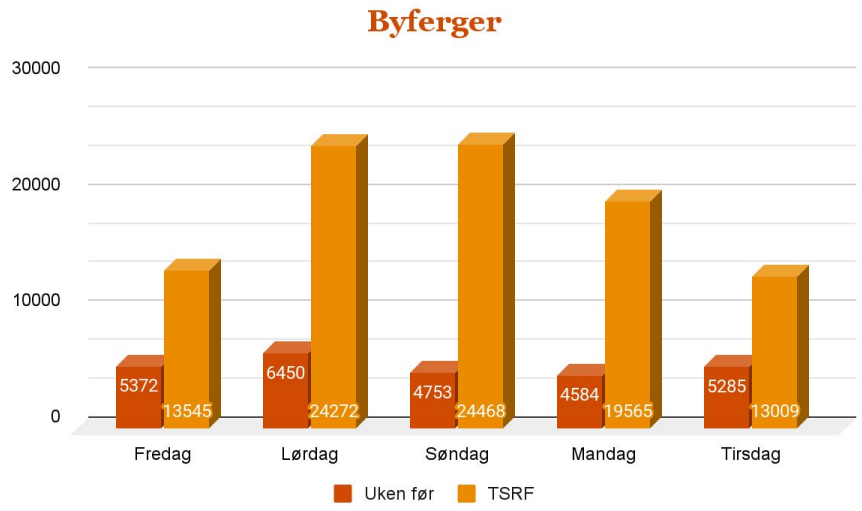

Figur 5.3.1 Påstigninger byferger

5.3.3 Tog

I Figur 5.1.4 nedenfor, gis det en sammenligning av antall av- og påstigninger ved Fredrikstad togstasjon i de samme definerte tidsperiodene: 7.-11. juli 2023 og 14.-18. juli 2023. Den totale økningen i antall av- og påstigninger er betydelig, med en økning på 20,8 %. Om vi ser på spesifikke dager, så er *lørdag* og *mandag* de dagene med flest av- og påstigninger.

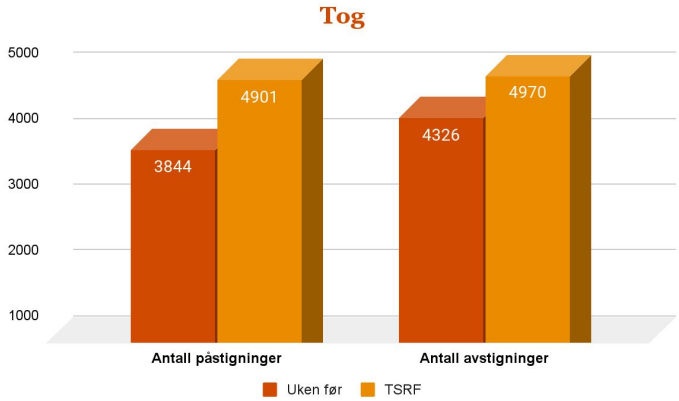

Figur 5.3.2 Av- og påstigninger for tog

5.3.4 Parkering

PwC har samlet inn trafikkinformasjon Fredrikstad Kommune i forbindelse med parkeringsplasser. Kommunen har parkeringsplasser fordelt på parkeringshusene i Apenesfjellet, Sankthansfjellet, Stadion og en rekke andre parkeringsområder fordelt i sentrum. På alle kommunale parkeringsplasser er det mulig å betale med appen "Easypark" eller kommunens egne betalingsløsninger. Antall okkuperte parkeringsplasser har hatt en betydelig økning på omtrent 60 % sammenlignet med tilsvarende periode uken før. Dette kan tydelig observeres i diagrammet nedenfor, som viser en solid økning i antall parkeringer. Dette indikerer at både lokalbefolkningen og besøkende valgte å benytte bil som et foretrukket transportmiddel til Fredrikstad under arrangementet.

5.3.5 Borg Havn

I forbindelse med TSRF ble det satt opp ytterligere gjesteplasser for bobiler og fritidsbåter ved Tollboden og Værste. I perioden 13. - 18. juli registrerte Borg Havn totalt 445 døgnbesøk på bobilplassene ved Tollboden og Værste, og hele 352 døgnbesøk av fritidsbåter ved Værste. Da det ikke ble satt opp midlertidige plasser under TSRF 209, gir dette en økning på hele 393 plasser for bobilparkeringer, og 237 plasser for fritidsbåter.

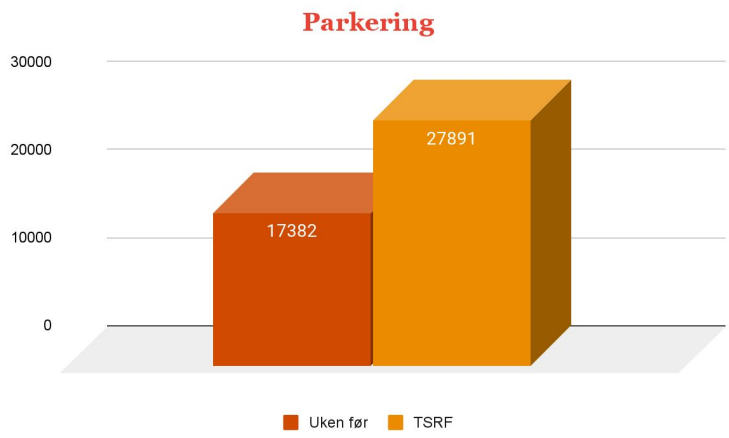

Figur 5.3.3 Sammenligning i antall parkeringer

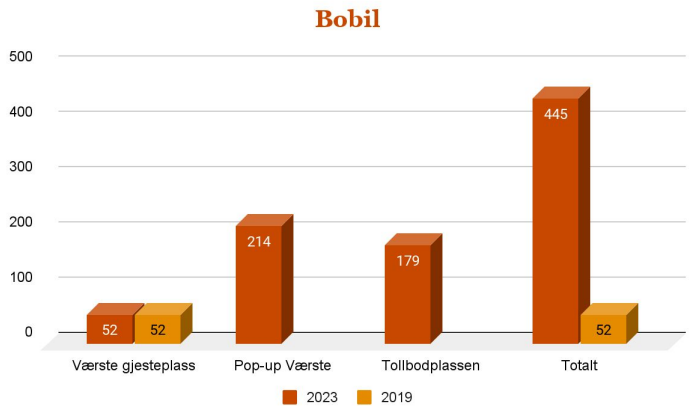

Figur 5.3.4 Døgnplasser bobil

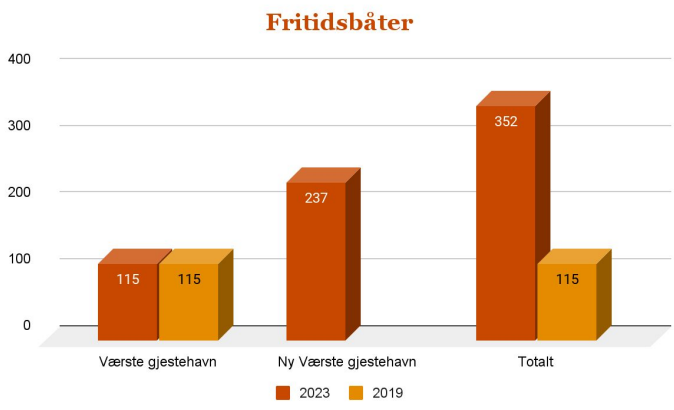

Figur 5.3.5 Døgnplasser fritidsbåter

5.3.6 Kollektivtransport

Ved tidligere analyser har passasjertall hos Østfold kollektivtrafikk blitt innhentet for å analyse endring i handlingsmønsteret relatert til busstilbudet ved Nedre Glomma. Som følge overgang til nytt billettsystem i Nedre Glomma fra 1. juli 2023 har ikke Østfold kollektivtrafikk mulighet til å rapportere fullstendige passasjertall fra perioden. Passasjertall fra Østfold kollektivtrafikk vil derfor ikke være mulig å inkludere i denne analysen.

5.3.7 Taxi

Data innhentet fra taxinæringen viser en økning i antall kjøreturer sammenlignet med tilsvarende periode uken før. Informasjon om antall kjøreturer fra Taxisentralen gir oss indikasjoner på at TSRF 23 hadde en positiv effekt på taxinæringen i Fredrikstad. Analyserer vi tallene kan vi se at Taxisentralen har hatt en økning på 27,5 % i antall turer og en økning på 7,6 % i antall kjørte km sammenlignet med tilsvarende periode uken før.

Lørdag var den dagen i perioden med størst økning i antall turer på hele 41 %, etterfulgt av søndag og tirsdag som har hatt en økning på nesten 30 %.

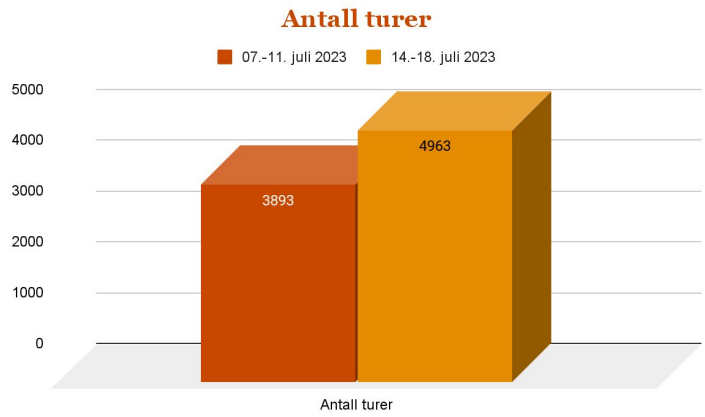

Figur 5.3.6 Antall turer Fredrikstad taxisentral

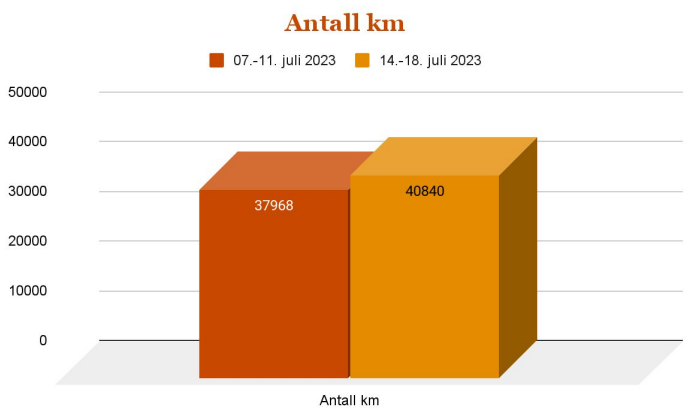

Figur 5.3.7 Antall km kjørt Fredrikstad taxisentral

5.4 Funn og diskusjon

Analyser av dataene indikerer at det har vært en økning i forbruk og aktivitet i Fredrikstad sentrum under periodene da Tall Ships Races Fredrikstad ble arrangert. Det er viktig å merke at selv om dette ikke direkte fungerer som et bevis for økt verdiskapning i hele Fredrikstad-regionen, gir det klare tegn på en positiv effekt for lokalt næringsliv.

En potensiell utløsende faktor som bør vurderes er værforholdene. TSRF 2019 var bemerkelsesverdig med sol store deler av perioden og høye temperaturer. Dette kan ha ført til en jevn strøm av besøkende til dette arrangementet, og dermed kan forbrukernes omsetning ha vært mer spredt over tid. I motsetning til 2019 var været under TSRF 2023 mer variabelt, og til dels var værforholdene ugunstige. En kan tenke seg at værforholdene medførte at deltakere av TSRF 2023 hadde en kortere besøkstid på arrangementet sammenlignet med TSRF 2019, noe som kan gjenspeiles i den totale omsetningen.

Alt i alt, om man skal se funnene fra det lokale næringslivet over ett, er det liten tvil om at et arrangement som Tall Ships Races Fredrikstad generer mer omsetning og tiltrekker seg flere publikum mot byens kulturelle tilbud sammenlignet med å ikke arrangere et slikt arrangement.

6 Sponsorer

Sponsorer

Intervjuene med arrangementets sponsorer hadde som mål å evaluere både formålet bak sponsingen og de faktiske virkningene av deres støtte til arrangementet. Det er viktig å merke seg at dette er en kvalitativ undersøkelse, og at sponsorene ved flere spørsmål har hatt mulighet til å nevne flere momenter når de har svart på de ulike spørsmålene.

6.1 Formålet med sponsing av TSRF 2023

I figuren nedenfor gir vi en samlet oversikt over de ulike sponsor kategoriene og antallet sponsorer som har besvart undersøkelsen, i forhold til det totale antallet sponsorer i hver kategori. Informasjonen om det totale antallet sponsorer i hver kategori er hentet fra den opprinnelige oversikten som ble levert av kommunen. Beskrivelsen av de forskjellige sponsorkategoriene er basert på faktiske data som ble fremskaffet fra kommunen.

.

Figur 6.1.1 Sponsoroversikt

TSRF har segmentert sponsorsamarbeid i fire ulike kategorier, i henholdsvis Gullsponsor, Sølvsponsor, Sponsorer og Samarbeidspartner. I alt hadde TSRF 40 ulike partnere som bidro med finansiell støtte, varer & tjenester og rådgivning. Sponsorundersøkelsen hadde 25 respondenter, hvor hvert sponsorsegment er representert. Mange av sponsorene har uttrykt et ønske om å støtte Fredrikstad som by og bidra til et attraktivt tilbud for byens innbyggere. Dette engasjementet knytter seg også til arrangementets beliggenhet, noe som har vært en viktig faktor for flere sponsorer i deres valg om å støtte arrangementet

Sponsorer

Figuren nedenfor gir en oversikt over sponsorenes motivasjon til sitt sponsorat. Det er tydelig at flertallet av sponsorene hadde forventninger om å skape merverdi for innbyggerne i Fredrikstad og aktivt ta mer samfunnsansvar overfor lokalbefolkningen, noe som er i tråd med det faktum at flere sponsorer har bidratt med egne tjenester og varer.

Mange sponsorer har også fremhevet sitt ønske om å bidra til arrangementets suksess som en viktig forventning. Noen har uttrykt håp om å øke salget av egne varer og levere høy kvalitet på sine tjenester som en direkte resultat av sponsing.

En annen interessant forventning som ble nevnt, er muligheten til å etablere kontakt med både potensielle og eksisterende kunder gjennom sponsing av arrangementet. Dette indikerer en bredere strategisk tilnærming til sponsorskap, der forholdet til kunder og markedsføring av sponsoren i samfunnet spiller en vesentlig rolle.

Figur 6.1.2 Motivasjon til sponsoratet

I tillegg til dette, ga mange sponsorer uttrykk for at de valgte å støtte Tall Ships Races Fredrikstad (TSRF) på grunn av arrangementets imponerende størrelse. TSRF er anerkjent som et av de mest omfattende arrangementene i Fredrikstad, og blir ofte fremhevet som en positiv og betydningsfull begivenhet for byen.

Sponsorer

Som illustrert i figur 6.1.3, oppga hele 92 % av sponsorene at det var av betydning at Fredrikstad kommune var medarrangør av TSRF. Dette ble sett på som en kvalitetssikring for arrangementet, og kommunens involvering ble sett på som en garanti for gode ressurser, bedre forankring til arrangementet og en større sikkerhet til gjennomføringen. Noen av sponsorene trekker også frem viktigheten av at arrangøren må oppfattes som en seriøs aktør.

Figur 6.1.3 Betydningen av Fredrikstad kommune som medarrangør

I figur 6.1.4 fremkommer flere sentrale faktorer som påvirker sponsorenes valg av sponsorat. Formål som aktivt bidrar til økt samfunnsansvar er den faktoren som er mest betydelig for sponsorene. Synlighet og skape merverdi er i tillegg gjengangere blant flere sponsorer. Nettverksbygging, omfanget av publikum, arrangementets beliggenhet og muligheten til å fremme og selge egne produkter er også faktorer som flere sponsorer har nevnt som viktige i deres beslutning om å inngå et sponsorskap. En interessant observasjon er at kun to av respondentene legger til pris som en faktor for valg av sponsoratet.

Figur 6.1.4 Faktorer for valg av sponsorat

Sponsorer

De fleste av sponsorene har sponset Tall Ships Races Fredrikstad før, hvor hele 72 % av respondentene tidligere har sponset arrangementet. Dette indikerer at TSRF har klart å skape et interessant tilbud og nettverk av samarbeidspartnere. Dette gir en god indikasjon på det helhetlige inntrykket respondentene hadde av arrangementet.

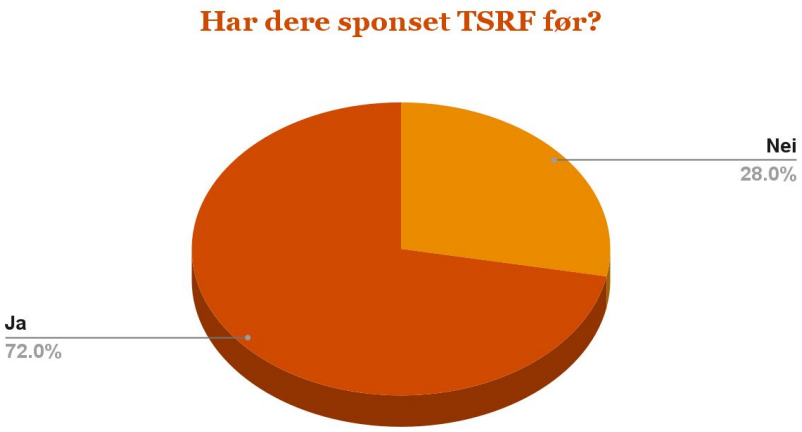

Figur 6.1.5 Tidligere sponsor

De færreste sponsorene sikter seg inn på en spesiell målgruppe ved å sponse TSRF, da sponsorene opplever at arrangementet i seg selv når en bred målgruppe. De sponsorene som sa ja nevnte lokalbefolkningen i Fredrikstad, potensielle samarbeidspartnere i næringslivet, og den maritime sektoren som målgrupper de ønsket å nå. Dette var spesielt tydelig blant sponsorene som støttet arrangementet ved å tilby egne produkter eller bidra økonomisk for at ungdom skal kunne delta på seilskutene.

Figur 6.1.6 Målgruppe

6.2 Sponsorprogrammet

Figuren nedenfor gir en oversikt over de forskjellige arrangementene som sponsorene kunne delta på i forbindelse med Tall Ships Races 2023 Fredrikstad (TSRF). Disse arrangementene inkluderte sponsorsamlinger, dekkselskap, captains dinner og utseilinger.

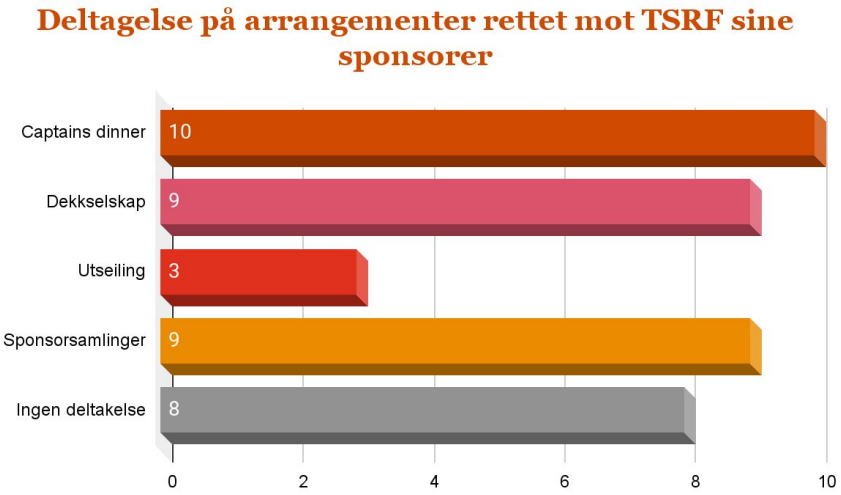

Figur 6.2.1 Sponsorers deltakelse på arrangementer

68 % av respondentene har deltatt på minst ett arrangement rettet mot TSRF sine sponsorer. Resultatene fra sponsor undersøkelsen tilsier at Captains dinner hadde størst oppslutning. Dette kan delvis forklares ved at arrangementet ble holdt på en lørdag, da flest sponsorer hadde høyest tilgjengelighet. Utenom dette, viste det seg at dekkselskap og sponsorsamlinger stort sett var populære arrangementer med god oppslutning.

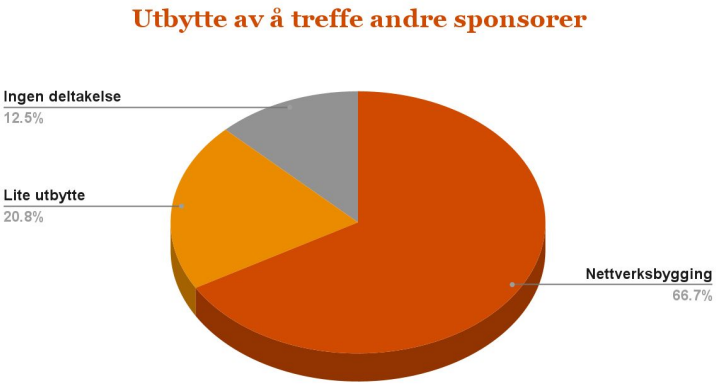

Figur 6.2.2 Utbytte av å møte andre sponsorer

Av hvilket utbytte respondentene fikk av å treffe andre sponsorer, var det stor enighet om at dette var positivt for nettverk -og relasjonsbygging. Blant respondenter som svarte lite utbytte, var det også stor enighet blant disse om at arrangementet var sosialt, men at de ikke følte det medførte noen merverdi.

Sponsorer

Figuren nedenfor gir et innsiktsfullt bilde av hvordan sponsorene ble representert under TSRF-arrangementet. Det er klart at flere elementer spilte en avgjørende rolle i å forsterke synligheten og tilstedeværelsen til sponsorene. Reklameplakater, brosjyrer og stands utmerket seg som sentrale verktøy som ble benyttet for å fremheve sponsorene og deres bidrag. Disse visuelle elementene bidrar til å formidle sponsorenes tilstedeværelse på en tydelig og attraktiv måte, samtidig som de informerte deltakerne om sponsorenes produkter og tjenester. Dette skapte en effektiv plattform for sponsorene til å nå ut til publikum og potensielle kunder, og dermed øke verdien av deres deltakelse i TSRF-arrangementet.

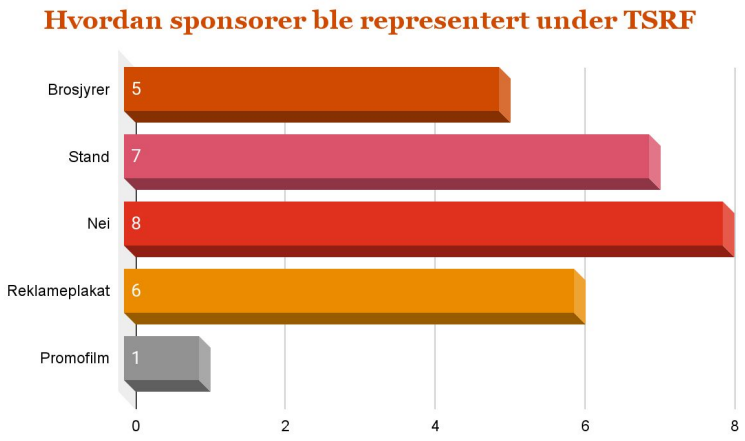

Figur 6.2.3 Hvordan sponsorer ble representert

Sponsorene er overveiende positive i tilbakemeldingene om sponsorprogrammet. De gir ros til selve programmet, kommunikasjonen med arrangørene og oppfølgingen som har vært gode. De fleste sponsorene hadde få, om noen klager, men det var noen utfordringer og forbedringsmuligheter som vil bli videre forklart på neste side. Enkelte sponsorer etterlyste flere møtepunkter blant sponsorene selv. Det var også nevnt noen kommunikasjonsutfordringer mellom sponsorene og arrangørene. På tross av noen forbedringspunkter er det klart at sponsorene generelt sett har hatt en positiv opplevelse med sponsorprogrammet.

Respondentenes tilbakemeldinger oppsummeres i figur 6.2.4 med følgende hovedkategorier: 1) Samarbeid og kommunikasjon, 2) Sponsortilbud og utbytte, 3) Operasjonell håndtering og 4) Markedsføring og synlighet.

Sponsorer

Samarbeid og kommunikasjon

Samarbeidet med kommunen generelt var positivt, men noen opplevde uklarheter rundt ansvar og utstyr.

Sponsortilbud og utbytte

Enkelte ønsket bedre informasjon om hvordan de kunne utnytte sponsortilbudet. Flere opplevde at det var mest å gi bort og fikk lite igjen for det, bortsett fra sosiale arrangementer.

Operasjonell håndtering

God opplevelse med arrangør, arrangementet oppleves som godt planlagt.

Utfordringer knyttet til bemanning. Noen forespørsler fra kommunen / arrangør kom for sent og var vanskelige å gjennomføre.

Markedsføring

Reklameplakater, brosjyrer og stands ble sett på som viktige, men det var også ønske om mer digital markedsføring. Noen opplevde at de ikke fikk til like omfattende markedsføring som tidligere, men påpeker at de selv kunne tatt mer initiativ

Figur 6.2.4 Vurdering av sponsorprogrammet

Ved spørsmålet om respondentene følte at sponsoratet bidro til økt kjennskap til sin egen merkevare, var det varierende svar. Rett i underkant av 39 % følte at sitt bidrag som sponsor hadde en positiv effekt på merkevarebygging,mens 30,7 % følte at bidraget ikke hadde noen effekt på merkevarebygging og kjennskapet til bedriften.

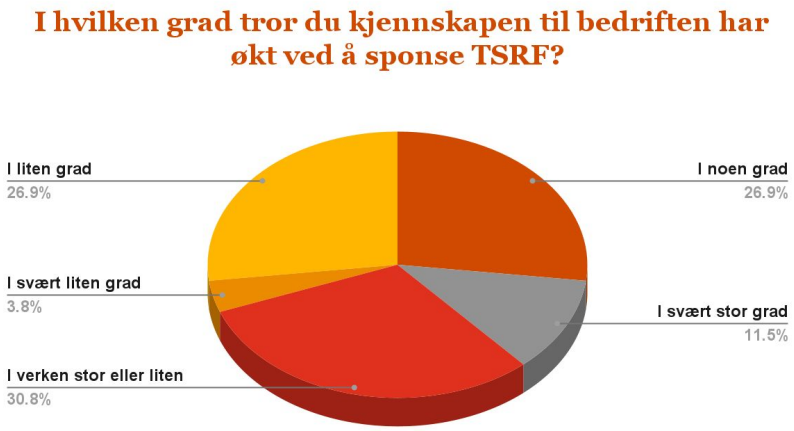

Figur 6.2.5 Evaluering av merkevarebygging

6.3 Evaluering sponsorprogrammet

Samtlige sponsorer understreker viktigheten av å knytte sitt navn til Tall Ships Races Fredrikstad som en positiv opplevelse, ettersom arrangementet er høyt verdsatt blant Fredrikstads befolkning. Å støtte TSRF anses å gi en flott mulighet for eksponering, og for enkelte, muligheten til å styrke og bevare sine eksisterende kundeforhold.

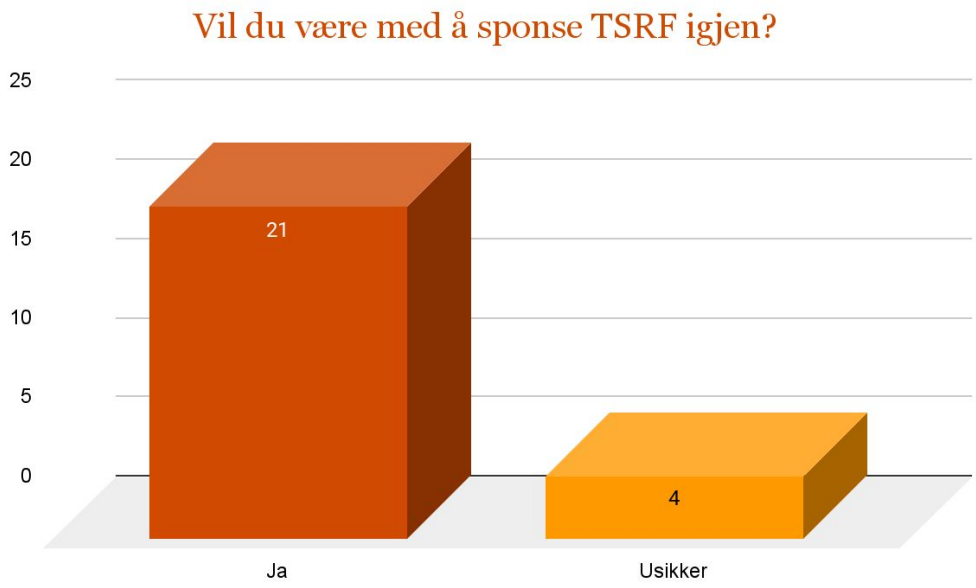

Figur 6.3.1 Villighet til å sponse TSRF igjen

I figur 6.3.1 fremgår det tydelig at hele 84 % av sponsorene er positive til å fortsette sin støtte til arrangementet hvis det blir avholdt igjen. Mange av respondentene er positive til å sponse TSRF igjen. De er villige til å støtte arrangementet av ulike grunner, inkludert ønsket om langvarig samarbeid for å skaffe forutsigbarhet, positive opplevelser med tidligere samarbeid, positivt helhetsinntrykk, og muligheten til å bidra med tjenester. Imidlertid er det noen som uttrykker at de kan sponse med forbehold, samt behovet for å begrense sponsoratet eller ta hensyn til markedsforholdene. Noen er også usikre og mener at beslutningen må tas basert på omstendighetene i fremtiden.

Alt i alt, gir sponsorundersøkelsen klare signaler på at TSRF har levert god kvalitet overfor sine sponsorer, og at de har etablert et godt fundament av ressurser og finansiell støtte dersom arrangementet besluttes å avholdes ved en senere anledning.

7 Endelig uttalelse

Endelig uttalelse

For å oppsummere våre funn har arrangementet ført til en betydelig verdiskapning på 84,7 MNOK for Fredrikstad kommune. Det lokale næringslivet opplever positive effekter av arrangementet, sponsorene er fornøyde, og de besøkende under arrangementet har hatt en fin opplevelse under et høyt verdsatt arrangement.

8 Vedlegg

Vedlegg

Vedlegget har til hensikt å videre forklare antakelsene som har blitt gjort når vi har lagt inn data til arrangementskalkulatoren eller gjennomført selve undersøkelsen.

Generelt

Spørsmålene i spørreundersøkelsen ble utformet etter logiske regler. Dette betyr at svaret respondenten ga til et gitt spørsmål ga retning til hvilke spørsmål som ville bli stilt videre. Hvis respondenten for eksempel svarte at han eller hun deltok på arrangementet alene, ble han eller hun ikke spurt om hvor mange personer som deltok i reiseføLget, da denne informasjonen ble irrelevant til arrangementskalkulatoren og videre analyse.

Populasjon

Arrangementskalkulatoren deler inn unike besøkende i tre hovedkategorier:

- besøkende
- tilknyttede personer
- deltakere

Hver gruppe segmenteres med hensyn på herkomst (lokale nordmenn, ikke-lokale nordmenn og besøkende fra utlandet). Etter segmenteringen multipliseres hver undergruppe med oppholdets lengde. For denne type arrangement som foregår over flere dager, kan samme person besøke arrangementet mer enn en dag. Antall besøkende kan derfor være betydelig høyere enn antall unike personer som besøkte Fredrikstad.

Vi har forutsatt at medseilere, Sail training international og mannskap vil være deltakerne på dette arrangementet. Videre er artister og eventuelle andre VIPs (medlemmer av Tall Ships-komiteen, frivillig, ansatte, innleide artister, funksjonærer etc..) som tilknyttede personer. Vi har dermed trukket disse ut fra antall besøkere/tilskuere:

Antall personer fordelt på kategori	Inndata brukt i analysen
Antall besøkere/tilskuere	149 871
Antall tilknyttede personer (VIP, funksjonærer mm)	1 564
Antall deltakere	2 162
Totalt antall personer	**153 597**

Vedlegg

Utgangspunktet for estimater er direkte innspill fra arrangør og Varsling 25 v/Fram Web. Det er også viktig å merke seg utfordringene knyttet til at TSRF er et åpent publikumsarrangement og et eksakt antall besøkende er dermed ikke mulig.

Forbruk

For å estimere dagforbruk per besøkende, har ulike metoder blitt brukt for å nå den mest nøyaktige dagssatsen per forbrukskategori basert på tilgjengelige tall. Metoden som brukes er en samling av forbrukstall fra SSB, og spørsmål stilt respondentene under spørreundersøkelsen. Hver standardrate sammenlignes for å identifisere eventuelle vesentlige avvik mellom standardsatsene til SSB og svar fra spørreundersøkelsen. I beregningen av forbruk, har gjennomsnittsverdien lagt til grunn. Alternativer som representerte maksimalt spenn, slik som «mer enn 1000 NOK» har blitt representert som 1000 NOK.

Totalene er bekreftet mot standardsatser i kalkulatoren og i noen tilfeller empiriske tall fra SSB. Mindre justeringer i disse satsene har potensielt stor innvirkning på resultatet av verdiskapningen. Tallene som er brukt er beste estimat av SSB sine satser og summen er verifisert mot verdier i spørreundersøkelsen uten vesentlig avvik. Tallene som er brukt er beste estimat med tanke på tilgjengelig informasjon og erfaring fra lignende hendelser.

I undersøkelsen ble respondenten spurt om eget antatt forbruk fordelt på fire ulike områder:

- Mat/servering uttenfor arrangementsområdet
- Overnatting utenfor arrangementsområdet
- Transport utenfor arrangementsområdet
- Butikker i sentrum

Arrangementskalkulatoren bruker derimot klassifikasjoner som overnattingskostnader, servering, kjøp av dagligvarer, transport, andre kjøp og kjøp av varer og tjenester.

Det er flere potensielle kilder til feilmelding i videreføringen mellom de ulike elementene. En viktig faktor er respondentenes oppfattelse av hva som inngår i de ulike elementene. Sammenlignet med standardsatsene fra SSB er det gjennomsnittlige forbruket til respondentene gjennomgående noe høyere for alle områder, som kan tyde på at standardsatsene til SSB er noe lave. I beregningen av arrangementets verdiskapning er det valgt en konservativ tilnærming hvor SSBs standardsatser er benyttet.

Deltakelse

Respondentene hadde mulighet til å svare på hvor mange overnattinger de skulle ha i Fredrikstad, samt hvor mange dager de skulle delta på selve arrangementet.

Vedlegg

I kalkulatoren legges det i grunn at det brukes mest penger på disse overnattingsformene i synkende rekkefølge:

- Hotell
- Leid hytte eller bolig
- Camping/bobil
- Privat

Arrangementskalkulatoren krever en prosentvis fordeling av besøkende på fire overnattingsformer. Alle besøkende må fordeles på en overnattingsform, dvs. at summen skal være lik 100 %. Det antas at overnattingsform har stor betydning for den besøkendes forbruk. Modellen segmenterer derfor besøkende på overnattingsform. Ser vi på fordelingen av SSB sine standardsatser for forbruk så vil segmenteringen av overnattingsformen bety noe for hva de har brukt.

Etter vår undersøkelse kan vi se at det var flere av overnattingsformene som ikke samsvarte med kalkulatorens segmentering, hvor vi kunne se at de som hadde valgt for eksempel valgt annet som overnattingsform hadde både brukt penger på overnatting og ikke brukt penger på overnatting. Av de som bodde på hytte hadde flere respondenter ikke brukt noe på overnatting, mens flere som bodde hos kjente/familie brukte penger på overnatting.

I spørreundersøkelsen er type overnatting klassifisert etter:

- Hotell
- Hytte
- Kjente/familie
- Camping/båt
- Annet

Tabellen på neste side fremstiller hvordan klassifiseringene ble laget for å oversette informasjon fra spørreundersøkelsen til selve arrangementskalkulatoren etter forbruk respondentene har oppgitt på overnattingsform.

Vedlegg

Kategori i spørreundersøkelse	Kategori i arrangementskalkulator			
	Forbruk på overnatting 0 NOK	Forbruk på overnatting inntil 700 NOK	Forbruk på overnatting over 700 inntil 1000 NOK	Forbruk på overnatting over 1000 NOK
Hotell	Alle som valgte hotell forblir i denne kategorien uavhengig av forbruk			
Leie av hytte/leilighet	Privat	Leid hytte eller leilighet		
Camping/båt	Privat	Camping/bobil		
Kjente/familie	Privat	Capming/bobil	Leid hytte eller leilighet	
Annet	Privat	Capming/bobil	Leid hytte eller leilighet	

Denne segmenteringen representerer respondentens antakelser på forbruk vedrørende overnatting, og legges til grunn når vi skal vurdere overnattingsform. Denne fremgangsmåten vil bli mest nøyaktig, da vi ikke kan inkludere respondentene som for eksempel har valgt hytte, men bruker 0 NOK på overnatting i kalkulatorens satser. Besøkende som svarte at de var i Fredrikstad bare for et dagsbesøk har blitt satt i kategorien “privat” ved bruk av arrangementskalkulatoren. Dette er fordi de mest sannsynlig har et lignende forbruk, og fordi gruppen var for stor til å kunne ekskluderes fra arrangementskalkulatoren. Selv om de ikke overnatter på hotell eller annen overnattingstype vil de likevel ha potensiale til å bidra til økt verdiskapning.

Personer som svarer “annet” med hensyn til overnattingsform har blitt plassert i kategorien “camping / campingvogn”. Vi antar at alle respondenter som har valgt "annet" kategorien ofte ble brukt når respondentene bodde i båtene sine. Når du bor i en båt i forbindelse med en havn, må du betale en daglig avgift. Vi antar derfor at bruken for "båt" -turister ligner mest på "camping" –kategorien. Dersom «Annet» kategorien har svart at de skal bruke mer enn 700 nok har vi antatt at dette er ukommersiell overnattingsform som Airbnb eller Homeaway (Vrbo).

Dagsbesøk eller overnatting?

Under arbeidet med rådata fra spørreundersøkelsen har det oppstått et avvik som gjelder et fåtall av respondentene. Når vi spurte respondentene om de var på dagsbesøk eller overnatting kan det se ut til at noen av respondentene kan ha oppfattet spørsmålet feil. I etterarbeidet av rådata har vi antatt at alle som har svart dagsbesøk, og ikke valgt overnattingsform men som har valgt overnattingsdøgn ansees som ikke aktuelle. Merk at spørsmålet var hovedsakelig kun rettet til tilreisende respondenter.

Vedlegg

Direkte økonomiske effekter

I modellen er besøkende fra Fredrikstad ekskludert i sin helhet. Dette betyr at det kun er personer utenfra regionen i tillegg til tilreisende, fra utlandet, som bidrar til verdiskaping. Hovedårsaken er at forbruk fra lokale under arrangementet representerer verdi som er antatt ville bli konsumert i regionen uavhengig av hendelsen.

Denne antakelsen undervurderer verdiskapingen på grunn av at den ikke hensyntar om de lokale besøkende ville hatt høyere forbruk under arrangementet enn hva de vanligvis ville hatt. Det betyr at kalkulatoren ikke hensyntar en potensiell økning i forbruk blant lokale besøkende under arrangementet. Dette innebærer at lokale ressurser brukt til lokalt konsum ikke gir regional verdiskapning, basert på en forventning om at ressursene likevel ville blitt konsumert lokalt.

Slik kalkulatoren er bygget opp vil inntekter med kilde utenfra regionen gi økt verdiskapning når det forbrukes lokalt, og er derfor inkludert i kalkulatoren.

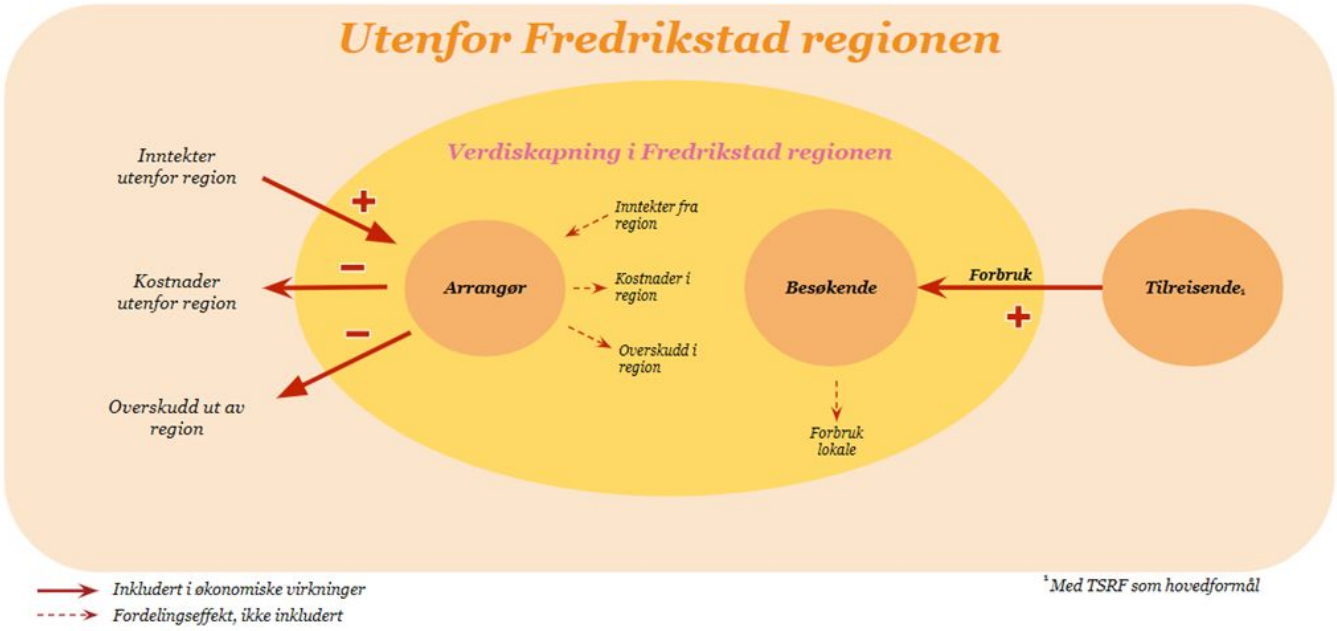

Indirekte økonomiske effekter

Arrangørenes og tilreisende kjøp av varer og tjenester vil føre til ringvirkninger i økonomien. Med andre ord, én krone bruk i hotellnæringen vil føre til at leverandøren kjøper varer og tjenester hos underleverandører i andre næringer i regionen. Disse vil igjen kunne kjøpe hos andre underleverandører. Dette betyr at én krone brukt i hotellnæringen kan føre til regional verdiskapning som er større enn én krone. Slike ringvirkninger omtales også som indirekte effekter.

Vedlegg

Indirekte effekter beregnes i modellen ved å benytte produksjonsmultiplikatorer. Multiplikatorene, som er nærings- og regionsspesifikke, representerer regionens potensiale for verdiskapning.

Multiplikatorene som har blitt benyttet i modellen, er spesifikke for reiseliv og arrangementsturisme og er basert på forskningsarbeid.

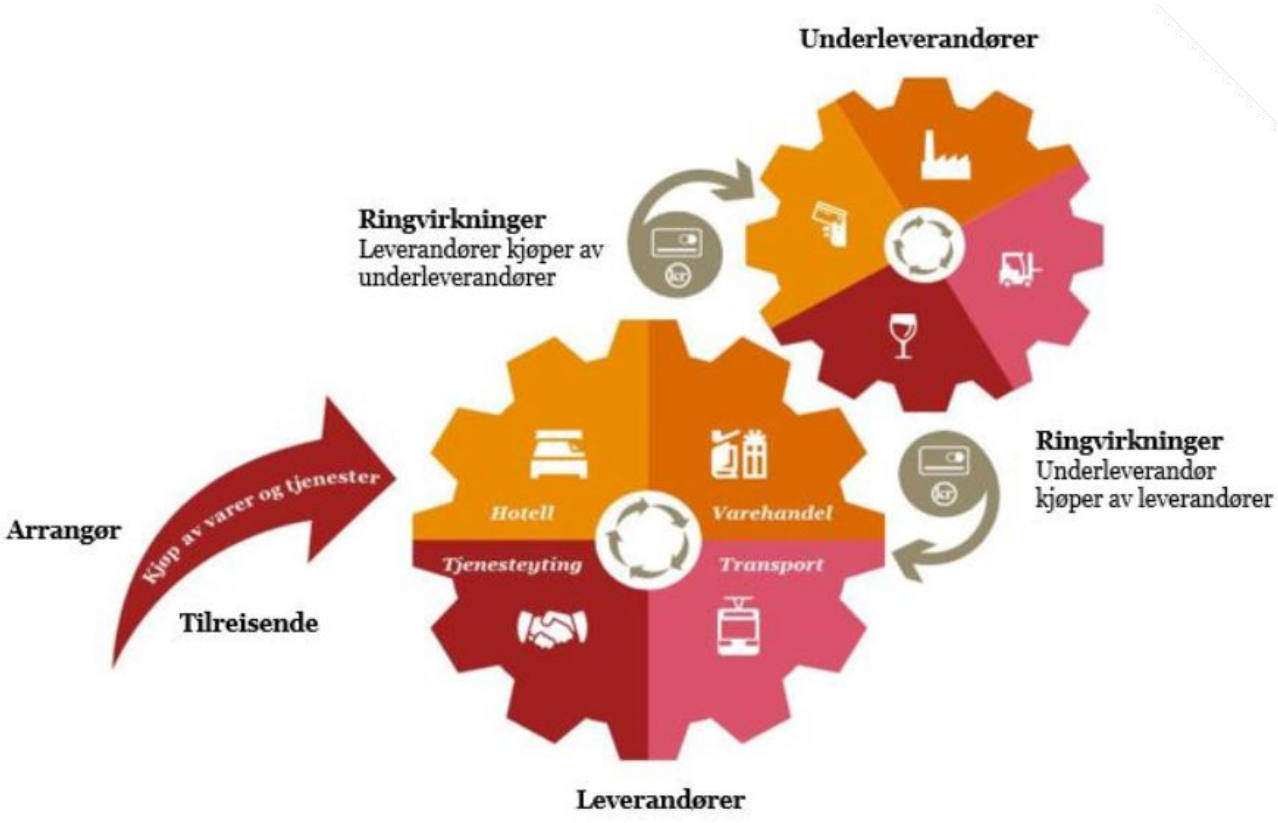

Disclaimer

Denne rapporten er utarbeidet for Fredrikstad kommune i henhold til vilkårene som fremgår av engasjementsbrevet 5. juli 2022.

PwC sine vurderinger er basert på informasjon hentet fra undersøkelser utført på besøkende under Tall Ships Races i Fredrikstad 2023. Øvrige kilder til informasjon benyttet i denne rapporten er personer fra det lokale næringslivet og prosjektleder for arrangementet. PwC har ikke foretatt noen selvstendig verifisering av informasjonen som har fremkommet, og vi innestår ikke for at den er fullstendig, korrekt og presis. PwC har ikke utført noen form for revisjon eller kontrollhandlinger av Fredrikstad kommunes virksomhet. Rapporten inneholder materiale som er konfidensiell for Fredrikstad kommune og PwC.

Fredrikstad kommune har rett til å benytte informasjonen i denne rapporten i sin virksomhet, i samsvar med forretningsvilkårene som er vedlagt vårt engasjementsbrev. Rapporten og informasjon fra rapporten skal ikke benyttes for andre formål eller distribueres til andre uten skriftlig samtykke fra PwC. PwC påtar seg ikke noe ansvar for tap som er lidt av Fredrikstad kommune eller andre som følge av at vår rapport er distribuert, gjengitt eller på annen måte benyttet i strid med disse bestemmelser eller engasjementsbrevet.

PwC beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt ideer, konsepter, modeller, informasjon og know-how som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid.

Enhver handling som gjennomføres på bakgrunn av vår rapport foretas på eget ansvar.

Kontakt

Linda Arvesen
Partner, PwC Østfold
+47 952 60 931
linda.arvesen@pwc.com

Inger Marie Rostad
Senior Associate, PwC Østfold
+47 410 82 371
inger.marie.rostad@pwc.com

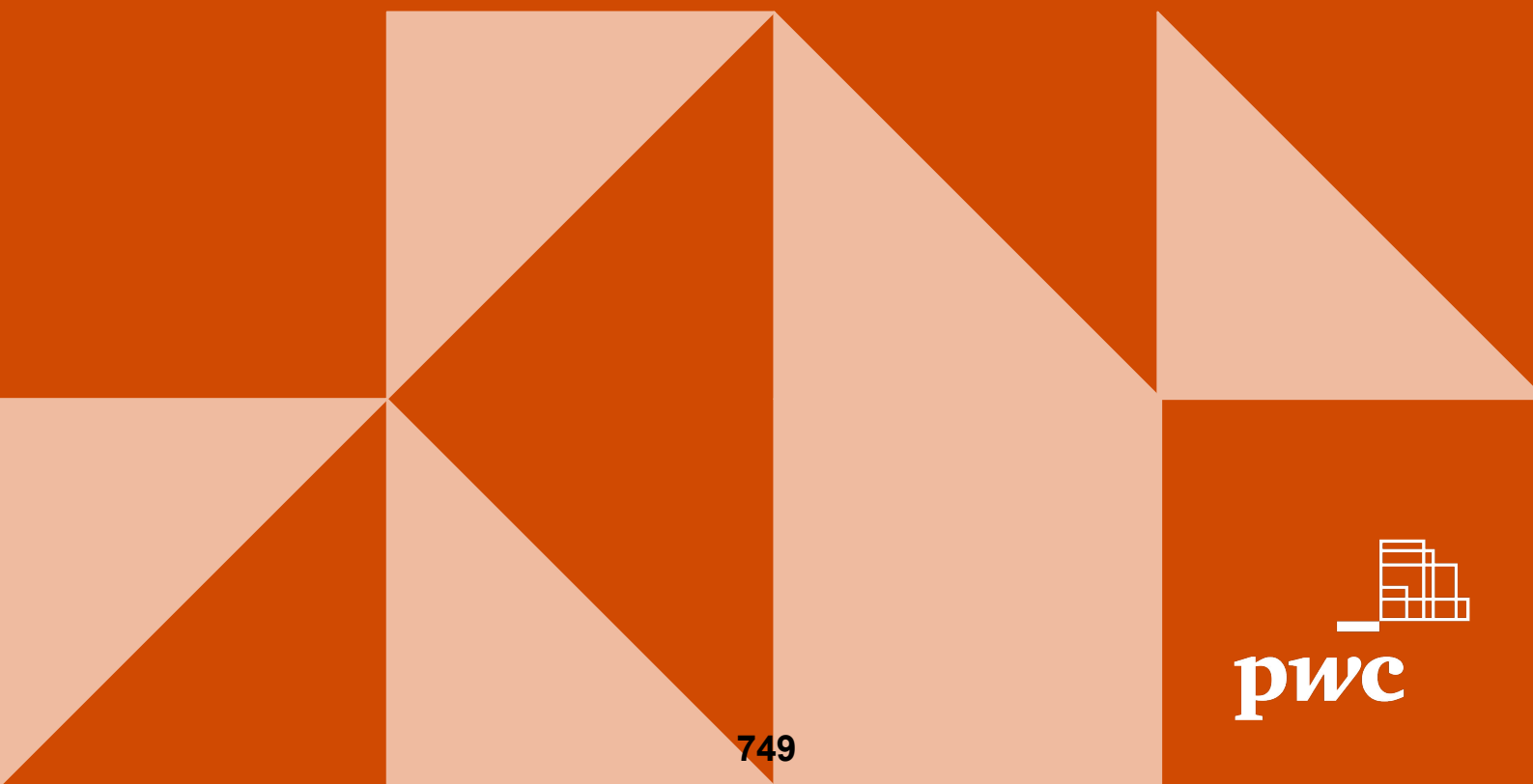

The Tall Ships Races

Fredrikstad 2023

Sluttrapport

www.tallshipsfredrikstad.no

BORG HAVN FREDRIKSTAD KOMMUNE

Foto: Hilde Cathrin Thorsen

Hovedpartnere

Prosjektpartnere

Partnere

Samarbeidspartnere

Visit Fredrikstad & Hvaler, Rotary, VB Media, Sparebank 1 Stiftelsen Østfold Akershus, Fredrikstad Næringsforening, Hvaler kommune, Inspiria, Lions, Sarpsborg Bilsenter, ØKT/Bypakka Nedre Glomma

Velkommen ombord!

The Tall Ships Races (TSRF) er en seilskuteregatta som har vært arrangert siden 1956, med en overordnet intensjon om å fremme internasjonal forståelse, fellesskap og læring mellom ungdom på tvers av nasjonalitet, kultur, religion, kjønn og sosial bakgrunn. Regattaen TSRF arrangeres årlig av den ideelle organisasjonen Sail Training International (STI).

15.–18. juli 2023 kunne Fredrikstad for fjerde gang ønske velkommen til The Tall Ships Races Fredrikstad. Tidligere har Fredrikstad vært vertshavn for TSRF i 2005, 2014 og 2019.

Medarrangør var Borg Havn IKS.

Politiske prosesser

- Sak 131/10 i Fredrikstad bystyre, søknad om vertsbystatus for The Tall Ships Races 2023
- Sak 204/20 i Fredrikstad formannskap, The Tall Ships Races 2023 – status kontrakt og forslag til budjett og finansiering
- Sak 67/21 i Fredrikstad bystyre, The Tall Ships Races Fredrikstad 2023 – kontraktsinngåelse med Tall Ships Races International Limited

- **Hovedprosjektets oppstart -** 1. november 2021, prosjektleder ansatt i 100% stilling
- **Planlagt sluttdato -** 31. desember 2023
- **Oppdragsgiver -** Sail Training International, STI
- **Prosjekteier -** Fredrikstad kommune
- **Medarrangør -** Borg Havn IKS
- **Ekstern evaluerer -** PricewaterhouseCoopers

Rapporten bygger på prosjektledelsens erfaringer og innspill fra de ulike delprosjektene og eksterne samarbeidsaktører. Den omfatter forberedelser og gjennomføring av Fredrikstads ansvar for å være vertshavn for The Tall Ships Races 2023.

Sluttrapporten er utarbeidet av prosjektleder Knut R. Hansen med bistand fra prosjektmedarbeider Marte Emilie Johannessen.

Fredrikstad 24.01.2024

Foto: Harry Johansson

Innholdsfortegnelse

	Side
• Sponsorer	2
• Velkommen ombord	3
• The Tall Ships Races Fredrikstad 2023	5
• Arrangementskart	6-7
• Visjon og overordnede mål	8
• Organisering	10
• Prosjektsekretariat	11
• Delprosjekter	12
• Aktiviteter	14
• Skutene	22
• 2. Cruice-in-Company	24
• Ung seiler	25
• Frivillighet	33
• Kommunikasjon/marked	35
• Klima, miljø og bærekraft	40
• Sikkerhet/beredskap	43
• Samarbeid med STI og de andre 2023-vertshavnene	48
• Økonomi	49
• Oppsummering i forhold til overordnede mål	56

The Tall Ships Races Fredrikstad 2023

Fra 15. til 18. juli 2023 var Fredrikstad for fjerde gang vertshavn for The Tall Ships Races. De andre vertsbyene denne sommeren var Den Helder, Hartlepool, Lerwick og Arendal.

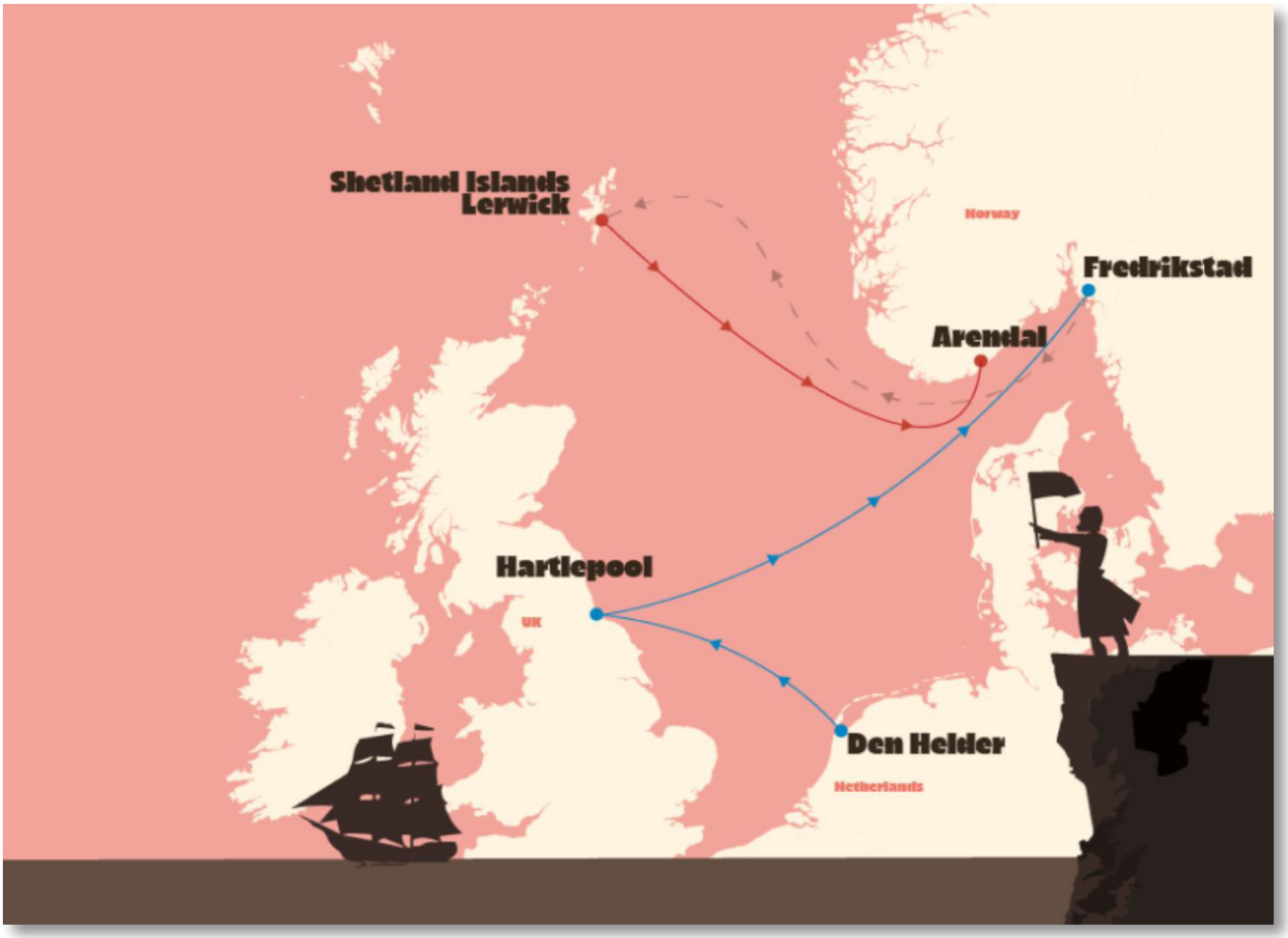

Kartet viser seilingsruten, stiplet linje er cruise-in company.

Vi startet fredag 14. juli, med aktiviteter, servering og opprulling til byfest.
I fem dager kokte det med liv i Fredrikstad, til tross for et par dager med dårlig vær. Arrangementet fikk et publikumsoppmøte uten sidestykke, og 37 besøkende skuter med til sammen 1100 unge seilere. Langs elva i hele sentrum ble det etablert scener, aktivitetsområder, markedsplasser og serveringsområder som strakte seg til Bibliotekparken, Gamlebyen, Isegran og Værste.

Den lille verdensbyen fikk vist seg fra sin beste side, og har både underveis og i etterkant fått positive tilbakemeldinger fra næringsliv, tilreisende og innbyggere. Med noe avstand til arrangementet, kan prosjektledelsen summere med at TSRF 2023 har bidratt til folks stolthet over egen by.

VESTERELVA
VÆRSTE
SCENE
25
26
27
28
29B
29A
30B
30A
31B
31A
Fredrikstad
Stadion
WC
P
TAXI
SENTRUM
Stortorvet
Fisketorvet
DAMPSKIPS-
BRYGGA
SCENE
KRÅKERØY
24
23
22
21
20
19
18
32
33
34
Glommen
brygge
Smertulia

Skutene:

1A.	Bima Suci	13.	Loa	26.	Esprit
1B.	Dar Mlodziezy	14.	Gulden Leeuw	27.	Vahine
2.	Statsraad Lehmkuhl	15.	Alexander Von Humboldt II	28.	Lietuva
3.	Rupel	16.	Morgenster	29A.	Tara
4.	Christiana	17.	Eendracht	29B.	Patricia
5.	Saeftinghe	18.	James Cook	30A.	Spaniel
6.	Westvind	19.	Alba Explorer	30B.	Belfer
7.	Milpat	20.	Baltic Beauty	21A.	Op Stok 3
8.	Swan	21.	Urania	31B.	Urtica
9.	Skreien	22.	Belle Poule	32.	Zenobe Gramme
10.	Valentine	23.	Kapitan Borchardt	33.	Capitan Miranda
11.	Betty	24.	Fryderyk Chopin	34.	Roald Amundsen
12.	Jolie Brise	25.	Sørlandet	35.	Christian Radich

Isegran: Skøyter fra seilskøyteklubben Colin Archer og skuter med fast landligge på Isegran.

Skuteklassene:

A

B

C

D

Crew Parade

Områdene:

Værste

Dampskipsbrygga

Bibliotekparken

Isegran

Gamlebyen

Visjon og overordnede mål

«Blått hav, grønt arrangement»

- Profilering av «Den lille verdensbyen»
- En samlende dugnad som bidrar til økt stolthet av byen
- Økt bevissthet rundt publikums og deltakernes egne miljø- og klimavalg
- Øke Fredrikstads attraksjonskraft som en by med en rik maritim historie
- Økt interesse for å bo, besøke og drive næring i Fredrikstad

Arrangementer kan være viktige byutviklingstiltak. Velfunderte tilnærminger til store byarrangementer skaper lokalt engasjement, forsterker identitet, gir økt bolyst, bidrar til økt opplevelsesturisme og bygger byens omdømme som en liten verdensby.

Større byer og kommuner har de senere årene sett potensialet som ligger i det å satse på å være en god arrangementsby. Også i Fredrikstad peker kommunens planverk på arrangementers betydning for byen, og at fortsatt utvikling av arrangementsfeltet skaper vekst for utøvere, næringsliv og innbyggere.

Erfaringene fra TSRF er at dette arrangementet kler byen Fredrikstad med sin maritime historie og sentrale havnefasiliteter langs elveløpet i sentrum. Det øker byens attraksjonskraft, og vi trenger store arrangementer å samle oss om med jevne mellomrom.

Foto: Harry Johansson

Foto: Erik Heidenberg

Organisering

Arbeidet med TSRF23 startet umiddelbart etter at Fredrikstads forrige Tall Ships-arrangement var avsluttet i 2019. Politiske prosesser ble satt i gang, og en ny søknad til Sail Training International ble skrevet og sendt i 2019. I 2020 var det klart at Fredrikstad igjen skulle få være vertshavn i juli 2023. Fra november 2021 ble prosjektleder engasjert i et 26 måneders engasjement, til og med 31.12.2023.

Styringsgruppe

Styringsgruppen ble konstituert i 2020 og hadde følgende medlemmer

Leder	Ordfører Siri Martinsen
Medlemmer	Havnedirektør Tore Lundestad, Borg Havn IKS
	Daglig leder Kjell-Arne Græsdal, Fredrikstad næringsforening
	Kommunedirektør Nina Tangnæs Grønvold
	Victor Kristiansen (A), gruppeleder posisjon
	Truls Velgaard (H), gruppeleder opposisjon
	Pål A. Hauge Christiansen, tillitsvalgtes representant, Fagforbundet
	Johan Edvard Grimstad, Viken fylkeskommune (01.01 – 31.07.2023)
	Siv Henriette Jakobsen, Viken fylkeskommune (01.08 – 31.12.2023)
Prosjektleder	Knut R. Hansen
Andre	Ole-Henrik Holøs Pettersen, Fredrikstad kommune
	Tora Camilla Klevås, Fredrikstad kommune

Mandat:

«Styringsgruppen skal ha det overordnede ansvaret for økonomi, planlegging og gjennomføring av arrangementet. Planlegging og gjennomføring skal skje i samsvar med prosjektplan og retningslinjer nedfelt i kontrakten med STI og Port manual.»

Det ble avholdt åtte møter i styringsgruppen og det ble fremmet og behandlet 55 saker.

Prosjektleder rapporterte og orienterte også til kommunedirektørens ledergruppe, direktørens ledergruppe og kultursjef.

Offisiell åpning ved ordfører Siri Martinsen, 15. juli i Bibliotekparken.

Foto: Harry Johansson

Prosjektsekretariatet

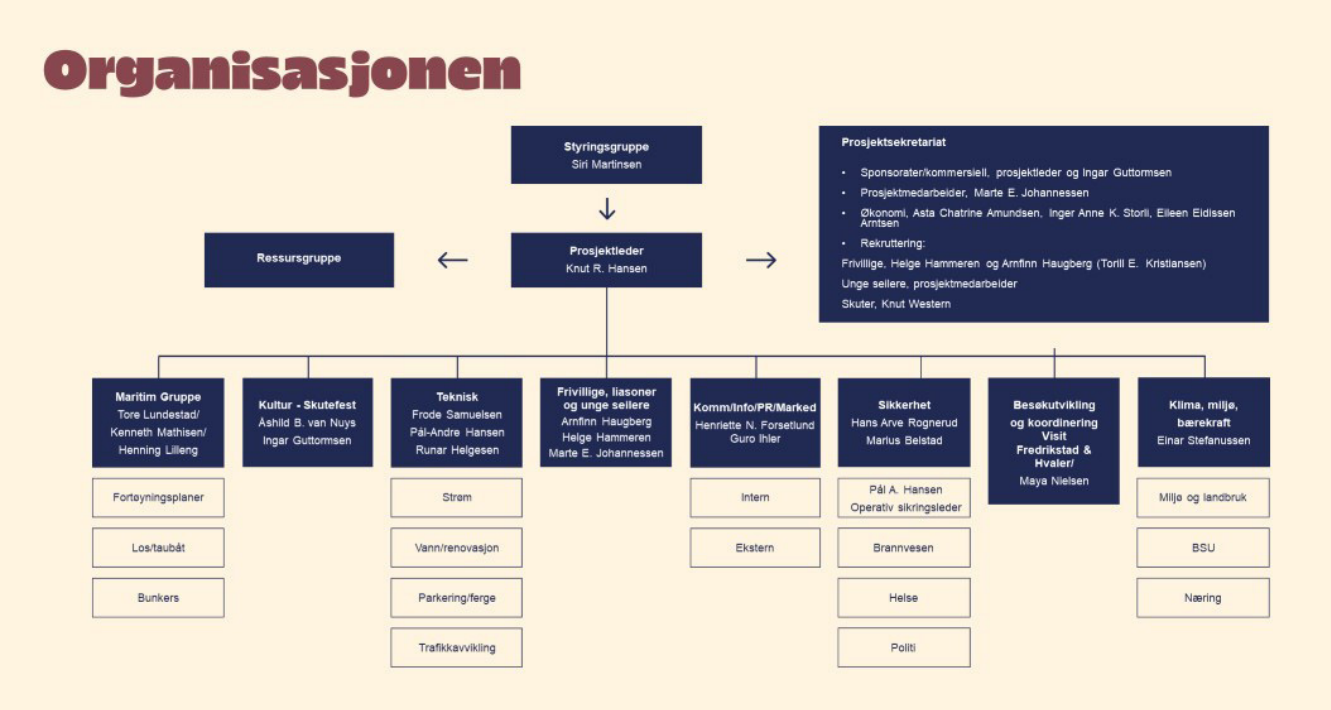

Prosjektsekretariatet har vært ledet av prosjektleder og hovedarbeidsoppgavene har vært:

- overordnet prosjektplanlegging, organisering, budsjettansvar, finansiering og økonomistyring
- kontakt og samarbeid med STI og de andre 2023-vertsbyene
- deltakelse i og koordinering av de ulike delprosjektenes planer og aktiviteter
- utarbeidelse av strategier og gjennomføring av tiltak for sponsorer og samarbeidspartnere
- inngåelse av avtaler om utleie av kommunal grunn for salgsboder og servering
- rekruttering av skuter
- ivaretakelse av skutenes interesser – corporate hospitality/dekksalg
- rekruttering av unge seilere
- rekruttering og organisering av frivillige

Prosjektsekretariatet har bestått av:

- Prosjektleder Knut R. Hansen
- Prosjektmedarbeider Marte Emilie Johannessen (engasjement)
- Sponsorarbeidet ble håndtert av prosjektleder Knut R. Hansen og Ingar Guttormsen (fagstab Kulturetaten)
- Dekksalg, Renate Jacobsen Visit Fredrikstad & Hvaler (innleid på avtale)
- Frivilligrekruttering og -koordinering Helge Hammeren (frivillig)
- Frivilligrekruttering og -koordinering Torill Kristiansen (fagstab Kulturetaten)
- Skuterekruttering Knut Western (frivillig)

Delprosjekter

Utover funksjonene i prosjektsekretariatet ble prosjektet organisert i følgende delprosjekter:

Maritim gruppe – Borg Havn tok hovedansvaret for dette arbeidet, slik som i 2005, 2014 og 2019. De engasjerte Henning Lilleng som leder av denne gruppen, hvor i tillegg terminalsjef Kenneth Mathisen sammen med resten av staben ved Borg Havn gjorde en forbilledlig innsats. Statslos Hermund Nielsen og Per-Olav Andersen fra agentfirmaet Andresen & Mørck sin bistand til prosjektet var meget viktig. Nærmere om dette under kapittel «Skutene».

Kulturprogrammet – ble som i 2014 og 2019 ledet av kulturutvikler Åshild van Nuys i Kulturetaten. Et omfattende arbeid med mange involverte, og en vesentlig årsak til TSRF23s suksess. Nærmere om dette under kapittel «Aktiviteter».

Teknisk – virksomhetsleder for Parkering og Transport, Frode Samuelsen, ledet dette delprosjektet på vegne av Teknisk drift i Fredrikstad kommune. Infrastrukturen rundt et så omfattende arrangement som TSRF23 er komplisert, og mange parter er involvert. Grensegangene mellom Fredrikstad kommune, Borg Havn, Viken fylkeskommune, Østfold Kollektivtrafikk, for å nevne noen, er avgjørende. I tillegg kommer alle kommunale tjenester som berøres, så som forsyninger til skuter, sperring av veier, avfallshåndtering fra skuter og publikumsområder, parkering, fergetransport og publikumsflyt.

Liaisoner – Arnfinn Haugberg med bakgrunn fra politiet ble engasjert til å lede denne gruppen av frivillige. Disse fungerer som bindeleddet mellom hver enkelt skute og vertshavnen, og er en vesentlig funksjon for at de gjestende skuter skal være fornøyd med sitt opphold. Nærmere om dette under kapittel «Frivillige».

Kommunikasjon/info/pr/marked – dette delprosjektet ble ledet av kommunikasjonsrådgiver Henriette Næss Forsetlund. Det ble tidlig utviklet en kommunikasjonsstrategi, og denne ble med hell kommunisert tydelig gjennom hele prosjektet. Nærmere om dette under kapittelet «Kommunikasjon/marked».

Sikkerhet og beredskap – ledet av spesialkonsulent Marius A. Belstad og beredskapsleder for Fredrikstad kommune Hans Arve Rognerud. Dette delprosjektet hadde regelmessige møter fra primo 2022, og hadde deltakere fra både brannvesenet, politiet, ambulansetjenesten, legevakten, Borg Havn, samt kommunens Vakt & Sikring og Quality Security, se eget kapittel «Sikkerhet/Beredskap».

Klima, miljø og bærekraft – ansvarlig var Einar Stefanussen, internasjonal koordinator i miljø- og byutviklingsetaten – Bærekraftig samfunnsutvikling. Se eget kapittel «klima, miljø og bærekraft».

Besøkutvikling og koordinering – ledet av Visit Fredrikstad & Hvaler ved daglig leder Maya Nielsen.

762

Foto: Petter Lind

Aktiviteter

Foto: Harry Johansson (ov), Hilde Cathrin Thorsen (oh), Svein Hansen (nv) og Petter Lind (nh)

Som erfaren Tall Ships Races-arrangør hadde vi høye ambisjoner om å gi både seilere og publikum unike opplevelser og stemning over hele byen. Både lokale innbyggere og besøkende som var nye til vår lille verdensby skulle få føle på en inkluderende kulturby som har noe å by på til alle! Kulturprogrammet endte opp med å ha over 200 ulike innslag og aktiviteter, som inkluderte konserter, forestillinger, konkurranser, kunst og kunstverksteder, kunnskapsløyper, aktiviteter, pop-up events, historieformidling og mye mer.

Dette kom til gjennom aktive samarbeid med lokalt kulturliv, som igjen benyttet seg av sine nettverk for å invitere inn utenlandske og nasjonale aktører. Det var også viktig for oss å tørre å satse på utradisjonelle innslag, og ikke minst at også kulturprogrammet skulle speile TSRFs klimaprofil: Blått hav, grønt arrangement.

Foruten bredde og variasjon i uttrykk, satte vi oss fore å ha deltakende aktiviteter og unge lokale artister på hovedscenen hver kveld. Samtidig fikk vi på plass nasjonale artister med stor publikumsapell, og ikke minst: alt var gratis for alle!

Kulturprogrammet ble lagt ut i sin helhet på tallshipsfredrikstad.no og presentert i TSRFs sitt offisielle magasin Båtens verden, pluss lommeprogram og programkart. I tillegg ble det laget egen brosjyre for mannskapene: Crew Handbook.

Målet vårt med kulturprogrammet

- Tilby mannskap et spennende og variert program med aktiviteter og opplevelser tilpasset målgruppen og lage gode og inkluderende møteplasser
- Forvandle Fredrikstad til en stor byfestival, og ta i bruk byrom og kulturarenaer
- Lage en folkefest og begeistre publikum med et rikt mangfold av arrangementer og aktiviteter og der alle arrangementer er gratis
- Benytte større deler av byen og tilby flere opplevelser i Gamlebyen enn i 2019 og 2014
- Levere et program som holdt høy kunstnerisk kvalitet innenfor begrensede budsjettrammer
- Involvere lokalt og regionalt kulturliv og invitere til samarbeid på tvers
- Etablere en stor hovedscene i Bibliotekparken, midt i kjernen av arrangementsområdet og engasjere lokale og nasjonale artister
- Engasjere frivillige og frivilligheten, samt andre samarbeidspartnere

Kulturgruppens arbeid med mannskapsprogrammet skulle også innbefatte STIs grunnverdier:

- Fun, outdoor adventure activity
- Self-discovery, teamwork and acceptance of others
- Diversity, international friendship and understanding

Foto: Harry Johansen

Organisering og arbeidsoppgaver

- Delprosjektleder kulturprogram: Åshild van Nuys, kulturutvikler i fagstab i Kulturetaten og Fredrikstad kommune
- Arenaansvarlig hovedscene Bibliotekparken: Irene Østbø, kulturutvikler i fagstab Kulturetaten, Fredrikstad kommune i samarbeid med Lasse Houmark, Kulturskolen
- Konferansier hovedscene Bibliotekparken: Per-Jørgen Aarti Olsen fra Fredrikstad bibliotek
- Teknisk produsent: Roy André Nilsen, innleid fra Scenekonsult AS
- Tekniske leveranser og bemanning – hovedscene, lyd/lys og mobile anlegg: Konsertsystemer
- Crew Party: Kulturværste AS, Hans Petter Thøgersen
- Crew After Party i Bibliotekets aula: Mariann Gagnås, seksjon for kultur, miljø og byutvikling
- Maritim opplevelsespark Isegran: Arenaansvarlig Kulturværste AS, Hans-Petter Thøgersen
- Koordinator Maritim opplevelsespark Isegran: Rita Standal, MS Fredrikstad speidergruppe
- Trad Session: Maritim musikkscene på Månen: Koordinator Sara Heidenstrøm, St.Croix-huset
- Island of Foam version XXVI av Stephanie Lüning, kunstprosjekt i paviljongen i Kirke-parken med Tentaus Art Collective og samarbeid Momentum 12: Inger Anne Kilde Storli, kulturrådgiver i fagstab Kulturetaten
- Offisiell åpningsseremoni, Bibliotekparken: Ingar Guttormsen, fagstab Kulturetaten og Per-Jørgen Aarti Olsen, Fredrikstad bibliotek
- Crew Centre: Rita Astridsdotter Brudalen, fagstab Kulturetaten, tre bachelor-studenter ved Innovasjon og prosjektledelse (Høgskolen i Østfold): Stina Maurland Sjøstrand, Margrete Støya Askim og Mathilde Elise Frogner
- Captain's Dinner og Host Port Seminar: Marianne Møgster, Seksjon for kultur, miljø og byutvikling
- Crew Parade, flagging i byen, mannskap, Mannskapskonkurranse, mannskapsaktiviteter og familieaktiviteter og egen kafé Isegran: Fredrikstad speiderråd, Rita Standal og Erik Bodahl Johansen
- Referansegruppe booking artister til hovedscene: Per-Jørgen Aarti Olsen (Fredrikstad bibliotek), Sara Heidenstrøm, Per-Øyvind Johannessen og Line Eger-Heed (St. Croix-huset/ UKM).

Foto: Harry Johansson

Eksterne arrangører og medarrangører

Flere aktører i byen har bidratt til å skape et stort og omfangsrikt program. Blant andre:

- Fredrikstad speiderråd – 48 frivillige, bidro med ca. 1000 timer
- Fredrikstad musikkråd
- Fredrikstad felleskirkelige råd og Den norske kirke
- Studium Actoris: Osadia (Spania) og Teatro due Mondi (Italia), gitar og mandolinkonsert (Italia) på Isegran og Kalabazi, Jessica Arpin (Sveits) i Gamlebyen, samt samarbeid om avslutningsshow med Eventi Verticali (Italia)
- Dansekunst i Østfold, ny samarbeidspartner for TSRF23
- Opera Østfold, ny samarbeidspartner for TSRF23
- Urban Sound Art og Østerlyd, ny samarbeidspartner for TSRF23
- Richard Burgess og St.Croix-huset – Trad Session Maritim musikkscene på Månen, ny samarbeidspartner for TSRF23
- Gamlebyen kulturhus, arena for Trad Session Maritim musikkscene ny samarbeidspartner for TSRF23
- Aktive liv – Aktive Fredrikstad-programmet og samarbeid lag og foreninger, ny samarbeidspartner for TSRF23
- Kulturetatens virksomheter: Alle de offentlige kulturvirksomhetene deltok på ulike vis, noen med publikumsaktiviteter og konserter, andre med mannskapsaktiviteter. Fritid i Fredrikstad har pålagt ferietid på sommeren, og var derfor ikke involvert.

Antall aktiviteter

- Åpne publikumsaktiviter/arrangementer: 266 programposter (128 unike arrangementer)
- Mannskapsaktiviteter: 18
- Totalt antall arrangementer inkludert mannskapsaktiviteter og STI-arrangementer: 284

Besøkstall fra noen av programpostene

- Crew Party: ca. 1600
- Crew Afterparty 150
- 4500 var innom kirkene (Domkirken og Gamle Fredrikstad kirke) i løpet av TSR – åpne kirker og konserter
- Felleskirkelig gudstjeneste søndag 16. juli kl 11.00, Hovedscenen i Biblotekparken. 450 til stede
- 3000 innom MS Hvaler på Isegran
- Historisk vandring for barn på Isegran: 140
- Åpningsseremoni i Bibliotekparken. Cubo i Bibliotekparken: 4544
- Cubo i Bibliotekparken mandag 17. juli kl. 23.30 - Cubo): 2733
- Cubo i Bibliotekparken tirsdag 18. juli kl. 11 – Cubo: 2124

Noen publikumsmålinger ble gjort manuelt ved telling, andre er registrert via tall fra Varsling24 for området. God publikumsflyt er viktig både for opplevelsene og sikkerheten under et arrangement av et slik omfang. Dette hadde vi planlagt for, og evalueringen viste at dette fungerte godt.

Bibliotekparken, hovedscene

- Antall innslag: 25.
- Tid med innhold på scener: 19,25 timer.
- Arenaen var generelt godt besøkt når det var annonserte programposter, tross mye dårlig vær. På dagtid ble det gjennomført lydprøver for kveldsprogram.
- Det var et suksessfullt grep å sentrere ung booking til en per kveld.
- En stor suksess var innslagene som startet blant publikum og ble «dratt» med, eksempelvis Teatro Due Mondi.
- Bibliotekparken er en sårbar arena med hensyn til vær og vind, men den sentrale plasseringen fungerte svært godt, selv under varierte værforhold.

Oversikt program Bibliotekparken

Benyttet hovedscene

- Teatro Due Mondi
- Offisiell åpningsseremoni Thea Marlene
- Humle
- Fieh
- Felleskirkelig gudstjeneste
- Allsang med korps og solist
- Prisutdeling
- Aurora Okkelmo
- Oscar Danielsson
- Odd Rene and The Close Shaves
- Shad Amin
- Jimmy Smash
- Beharie
- Thomas Dybdahl
- Skatten på sjørøverøya

Benyttet ikke hovedscene

- Osadia (egen mindre scene)
- Danseforestillingen HAV (på gresset rett foran scenen)
- Fotoworkshop
- Street-art workshop
- Eventi Verticali - CUBO - A Flying Structure

Luftscene – forestillingen Cubo – A Flying Structure med Eventi Verticali

- Dette var arrangementets spektakulære avslutningsshow, og ble vist med lysshow mandag kveld, samt gjentatt for familier og andre skuelystne tirsdag formiddag.
- Til tross for værutfordringer gikk alt etter planen med kraner og høyder.
- Et fantastisk samarbeid med lokale kranleverandører og fagpersoner i Nordic Crane/ Kynningsrud gjorde at både sikkerhet for arrangører, publikum og utøvere var godt ivaretatt.

Island of Foam – kunsprosjektet i paviljongen i Kirkeparken

- Samarbeid med Momentum 12 / kurator: Tentaus
- Opplevelsen av fargerik skum som spredde seg ut fra paviljongen i Kirkeparken både overrasket og begeistret svært mange og tilstrømmende publikummere. Et unikt kunstprosjekt som kan beskrives å bade publikum i fargerik glede.
- Tilbakemeldingene fra kunstner Stephanie Lünings var udelt positiv, og berømmet kommunen for gjennomføringen.

Isegran

- Fra lørdag 15. til mandag 17. juli ble Isegran forvandlet til en maritim opplevelsespark med aktiviteter og opplevelser spesielt rettet mot familier, med fokus på Fredrikstads maritime historie.
- Det ble holdt daglige sceneshow mellom 11.00 og 17.00 med lokale aktører med Bjørnis som det store trekkplasteret, der folk kom i hopetall til tross for dårlig vær.
- Veldig godt besøk både på aktivitetene ute og inne.
- Populært å være med på designverkstedet Skatt av skrot med St.Croix, Elias og alle de andre 30-40 aktivitetene man kunne velge mellom.
- Morgenyoga på Håpets katedral for mannskap og publikum var fullbooket hver dag, og det ble satt opp ekstra timer. for mannskap og publikum hver dag, og satte opp ekstra timer.

Gamlebyen

- Det var høy deltakelse til arrangementene ombord Statsraad Lehmkuhl – der det ble holdt flere konserter og arrangementer ombord (Musikkbrunch med Tre om Taube fullsatt i lang tid i forveien). Ca 200 på konsertene til Fredrikstad musikkråd: Mannskoret Skiold, Risiboys og Fredrikstad Trekkspillklubb.
- **Maritim musikkscene** – Månen Kulturhus&Scene – fungerte godt med konserter daglig lørdag til mandag: tre konserter på dagtid og tre konserter på kveldstid – 18 musikere fra inn- og utland. Ca 100 publikummere per dag.
  Østfoldmuseene/Fredrikstad museum meldte om godt besøk på Polar Bear og hadde rabattert billettpris til mannskap (79 stk benyttet seg av dette).
- Sykkelakrobatikk med **Kalabazi** – bidro til mye begeistring i Gamlebyen – måtte stadig endre omfang pga vind, men fikk flyttet til nye steder.
- Samarbeidet med Studium Actoris bidro til at vi fikk internasjonale gjestespill av ypperste kvalitet.
- **Seilparade** – svært mange besøkende i Gamlebyen, der Tambourafdelingen underholdt før utseilingen startet.

Crew Party søndag 16. juli 19.00 – 23.00

Fest med grillmat (levert av Fredrisktad Live og Fredrikstad Ballklubb), drikke og underholdning for mannskap på Sveisehall 1, Jotne. Festen fant sted både ute og inne, med DJ og dans fra første stund. De unge seilerne har gitt positive tilbakemeldinger via STI, det samme har QSec, som var veldig fornøyde med gjennomføringen Kulturværste hadde. Det var også mulighet for å prøve surfesimulator og rodeo. Sveisehallen utgjorde en spesiell og minnerik arena for arrangementet.

Crew After Party

- Søndag 16. juli kl. 22:30 – 01:00, Bibliotekets aula
  Rusfritt arrangement i etterkant av Crew Party, på samme staselige arena som Captains Dinner fant sted dagen før. Her var det ingen aldersbegrensning, og åpent for alle som ønsket en møteplass etter Crew Party. Ca 150 gjester

Mannskapskonkurransen – Isegran Cup - Crew battle – Master of the crews

- Søndag 17. juli ble mannskapskonkuransen avholdt på Isegran. Dette ble organisert av Speiderrådet og var inspirert av konsepter som Farmen, Energikampen og 71 grader nord.
- 32 lag deltok med mellom 3–5 personer per lag. Digital påmelding ble gjort av båtene før de ankom Fredrikstad. Postmannskapet registrerte poengene via mobil rett inn, dette gjorde registrering av poeng underveis enkelt, samt at resultatet for finalebåter forelå nesten umiddelbart etterpå.

Crew Parade – Mannskapsparaden

Det ble skikkelig 17. mai-stemning og karibisk karneval på samme tid, og til tross for regn så stilte publikum opp langs hele ruten som gikk fra Strandpromenaden/Tollboden, gjennom byen og tilbake til prisutdelingen i Bibliotekparken. Mannskapet fikk vist seg frem i en stor og flott parade, med sang og musikk. Kostymeverksted for mannskap ble organisert på Fredrikstad kino som var godt besøkt og brukt.

I tillegg til mannskapene hadde vi invitert flere lokale aktører til paraden:
Kong Frederik IV Tambourafdeling af 1704, Slåttsloven, Fredrikstadspeiderne med flaggborg og korpset Torp Musikkorps deltok fra Fredrikstad. I tillegg hadde vi samarbeid med Studium Actoris som booket inn Teatro due Mondi, et italiensk gateteater, til å delta i deler av paraden.

Rute: Tollbodplassen (oppstilling Strandpromenaden da det var bobilparkering på Tollboden)-Biblioteket - J.N. Jacobsensgata - Nygaardsgata (gågata) - Stortorvet - Storgata - Bryggepromenaden – Parken ved biblioteket

Foto: Svein Hansen

Folkeliv på Strandpromenaden ved Tollbodkaia. Foto: Inger E. Haraldsen

Skutene

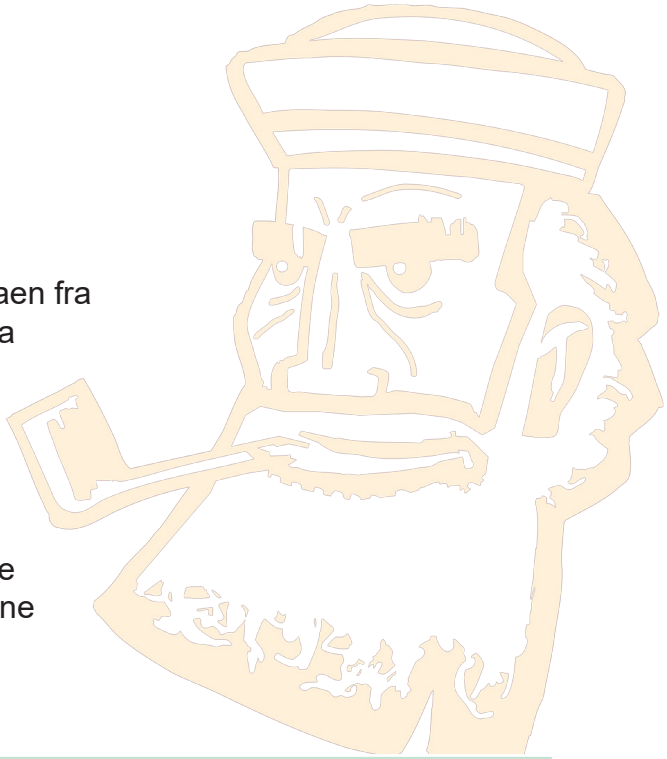

Mål
Målet var å få minimum 50 fartøyer til å delta på regattaen fra Hartlepool til Fredrikstad og/eller Cruise-in-Company fra Fredrikstad til Lerwick.

Målgruppe
Den direkte målguppen var operatører/eiere (beslutningstakere) i ulike europeiske land og verden for øvrig, i de fire fartøygruppene A, B, C og D. Indirekte målgrupper var kapteiner og eventuelle andre som kunne påvirke beslutningstakerne.

Måloppnåelse

• Antall skuter:	37
• Antall A-skuter:	13
• Antall Dekkselskaper:	27
• Antall egenrekrutterte medseilere:	171 (164 seilte)

Da påmeldingsfristen gikk ut 1. mai 2023 var 41 skuter påmeldt, men fire trakk seg av ulike årsaker. Til arrangementet kom:

- 13 klasse A
- 10 klasse B
- 7 klasse C
- 7 klasse D

Den viktigste årsaken til at vi ikke nådde målet som allerede i utgangspunktet var justert ned, på grunn av koronapandemien, var at to års nedstenging av samfunnet verden over hadde medført konkurser og sterkt redusert aktivitet innen TSR-flåten. Dette gjaldt spesielt de tre mindre klassene. Utestengingen av russiske skuter ga også noe redusert antall. Resultatet ble likevel en betydelig økning fra TSR2022, noe som forhåpentlig betyr at deltakelsen er i vekst igjen etter pandemien.

Rekruttering
Det ble tidlig etablert kontakt med de fire øvrige vertsbyene for TSR 2023 og med rekrutteringsansvarlig i STI for å samordne og effektivisere arbeidet med å kontakte operatører.

Siden pandemien satte så godt som all aktivitet på vent hos samtlige aktører i 2020 og 2021, kom arbeidet i gang først på nyåret 2022. Det ble satt opp en framdriftsplan som i store trekk fulgte rekkefølgen fra tidligere år: Først statseide skuter (marineskip med lang planhorisont), deretter øvrige klasse A-skuter og de tre mindre klassene. I tråd med offisiell politikk hos STI og i arrangørlandene ble ingen russiske fartøyer invitert. Tidsplanen var i grove trekk slik:

1. Januar-mars 2022: Invitasjonsbrev fra ordføreren til statseide skuter via deres ambassader, til om lag 35 skuter.
2. August 2022: Invitasjonsbrev fra delprosjektleder til sivile fartøyer. Det ble satt opp en adresseliste basert på deltakelse i perioden 2014 til 2022. Dette ga noe i overkant av 200 brev.
3. November 2022: TSRF2023 var godt representert på STIs årskonferanse i Las Palmas, der Fredrikstad ble presentert på fellesstand med øvrige TSR2023-byer, foredrag og speed-date med utvalgte operatører.
4. Desember 2022: Julehilsen til allerede påmeldte og de vi ikke hadde hørt tilbake fra.
5. Løpende aktiviteter:
   E-postutveksling og Teams-møter omkring temaet med TSR2023-proesjektlederne og STI.
   E-post- og telefonoppfølging av positive, men avventende operatører.

Forbedringspotensial og lærdommer

Invitasjonsbrevene ble bare i begrenset grad besvart, med unntak av de ambassadene som takket for henvendelsen og lovet å formidle til sine respektive marinehovedkvarter. Derfor kunne det gå lang tid før responsen ble kjent som en formell påmelding til regattaen i STIs system. Fra STI kom umiddelbart kunngjøringer i form av «data sheet» for den enkelte skute etter hvert som de sendte inn sine «entry forms».

For mer nær oppfølging og kontakt med de enkelte fartøyene som ikke har gitt endelig svar, kan det være lurt å etablere en gruppe frivillige som følge opp disse. Dermed kan man gjøre kontakten mer personlig, og samtidig danne et bilde av årsaker til nøling eller avslag. Gruppen kan med fordel dele oppgaven mellom seg etter klasse, land/region og/eller språkkompetanse.

Vi fikk et hyggelig nytt bekjentskap til felles nytte gjennom å veilede den nye TSR-byen Arendal om rekruttering av skuter.

Foto: Harry Johansson

2. Cruise-in-Company

Etter avreise fra Fredrikstad skulle TSR ha et strekk kalt Cruise-in-Company. Her har skutene åtte døgn til disposisjon for å gjennomføre etappen frem til Lerwick på Shetland, der målet ikke er å konkurrere på tid, men ha en såkalt vennskapsseilas i mer avslappende former, utveksle medseilere og arrangere felles hyggetiltak. Målet for oss var å skaffe et antall offisielle gjestehavner på strekningen. Cruise-in-Company er viktig for å bidra til STIs mål om fellesskap, forbrødring og gjensidig forståelse. Det er et mål å tilby alt fra uthavner som skutene kan anløpe etter eget initiativ, til litt større steder som har kapasitet til sosiale og kulturelle tilbud, samtidig som de også kan tilby inntekter til skutene i form av medseilere og dekkselskaper. De kan også bruke skutebesøkene som ramme omkring lokale festligheter.

Det ble raskt avtalt at Lerwick som mottakshavn skulle ta seg av den skotske siden, mens Fredrikstad som avsenderby skulle skaffe et antall på den norske siden, det vil si langs kysten fra Skagerrak til Sunnhordland. Lerwick skaffet fem gjestehavner.

Fredrikstad kontaktet fire steder: Kristiansand gjestehavn, Båly gjestehavn (ved Lindesnes), Sirevåg og Bekkjarvik. Langesund tok selv kontakt med ønske om å være gjestehavn. Kun Langesund og Sirevåg har kapasitet til å ta imot store klasse A-skuter. Kristiansand ble kontaktet fordi byen skulle være vertshavn i 2025, og fikk da muligheten til å bygge opp markedsføring med utgangspunkt i gjestehavnstatusen i 2023.

Det har vært vanlig at avsender- og mottakshavnene utarbeider informasjonsmateriell om seilingsstrekningen og gjestehavnene. For 2023 tok Lerwick ansvaret for å lage en felles brosjyre som inneholdt standardinformasjon om alle gjestehavnene. Brosjyren, med tilsvarende nettversjon og en roll-up plakat var ferdig til bruk under STI-konferansen i Las Palmas.

Det ble opprettet en Cruise-in-Company-desk i Fredrikstad. Den ble lite besøkt, antakelig fordi de fleste kapteinene hadde gjort seg opp en mening om hvor de ville seile lang tid i forveien. Flere av dem hadde allerede tatt kontakt og gjort avtaler med gjestehavner, både om anløpstider og mottak av medseilere.

Forbedringspotensial og lærdommer

Blant kapteiner og mannskap er det gjengs oppfatning at Cruise-in-Company er en viktig del av TSR, både som middel til å oppnå STIs mål, og for naturopplevelsene. Men de er delt i synet på om det er nødvendig med mange offisielle gjestehavner. Det er en ekstra belastning på de to vertshavnene å skaffe og veilede gjestehavner, så vår anbefaling til STI er å tone ned behovet for offisielle gjestehavner, og heller rette fokuset på naturhavner, mannskapsbytte og aktiviteter som kan støtte miljøaspektet ved seiling og forståelsen av havet som en truet del av naturen.

Ung seiler

Mål
160 unge i alderen 15–25 år skulle seile i The Tall Ships Races. Minst ti av de rekrutterte skulle være utsatt ungdom som ellers ikke ville ha mulighet til en slik opplevelse.

Målgruppe
Ungdom og unge voksne i alderen 15–25 år, og deres foresatte, i tillegg til mannskap ombord i skutene.

Ung seiler-programmet
TSR-komitéen gjennomførte intervjuer i Rotaryklubbene i Fredrikstad og Hvaler (RFH). Det ble avholdt tre intervjusamlinger på Fredrikstad bibliotek med informasjon om seilasen, og individuelle intervjuer av potensielle unge seilere. Intervjusamlingene ble gjennomført i desember, januar og mars.

I tillegg ble det avholdt to samlinger etter siste intervjusamling, og før avreise, med fellesnevner å bli kjent med andre unge seilere og motta praktisk informasjon om seilasen.

Første samling inkluderte også presentasjon fra tidligere unge seilere, teambuilding-seanse med studenter fra Høgskolen i Østfold og kort foredrag om livet i havet ved professor i geologi, Camille Parrain.

På andre samling ble de unge seilerne invitert med på dialogvandring som en forberedelse til å møte andre kulturer og religioner med forståelse. Dette ble gjort i samarbeid med Demos Fredrikstad og Dialogforum Østfold, med blant annet besøk til kirke og moské.

Foruten samlingene inngikk felles transport og seilas med tre ekstra overnattinger om bord ved avreise og ankomst i pakken til de unge seilerne. Ungdommene som deltok måtte selv bidra med en egenandel på 3500 kroner.

Hvordan var måloppnåelsen?

- Totalt rekruttert: 202
- Totalt bekreftet plass: 171
- Totalt faktisk deltakelse: 164 (inkl. 2022)

Utsatt ungdom med dekket egenandel: 17 stk. (11%)

- 10 stk. dekket av TSRF23 og våre samarbeidspartnere:
- 4 stk fra Glemmen Akropark
- 2 stk fra Glemmen Vgs for øvrig
- 1 stk fra Brobrygger'n Fritid på Lisleby
- 3 stk. «individuelle» fra lavinntektsfamilier

I tillegg deltok sju mindreårige enslige flyktninger fra bofellesskap i Fredrikstad kommune. Disse fikk dekket egenandel og deltakeravgift av Barnevernstjenesten i Fredrikstad kommune og Norsk Seiltreningsallianse, hvor vi søkte om støtte til disse

Nonidi
Dirk Gunet

27

Prisutdeling i BIbliotekparken søndag 16. juli. Foto: Svein Hansen

Demografi

Fordelingen av gutter og jenter var ca 50/50, med et lite flertall av jenter. I tillegg til ikke-binær ungdom. Alderen spente seg fra 14 til 26 år. Vi søkte og fikk dispensasjon for to 14-åringer, og to 26-åringer. Fordelingen var ca 50/50 over og under 18 år .Det var variasjon i de med og uten båt-/seilerfaring. Hovedandelen av søkerne var fra Fredrikstad, men det var også en relativt stor andel søkere fra Østfold og Norge for øvrig, samt én fra Aalborg, Danmark.

Rekruttering

Vi begynte rekrutteringen i 2022, med mål om 25 unge seilere. Vi nådde målet vårt i løpet av en måned etter åpning av søknadsportalen. Resultatet ble 20 unge seilere, som følge av for får plasser på skuter. Dette skyldtes færre påmeldte skuter, samt at skutene prioriterte unge seilere fra årets vertshavner. I 2023 hadde vi de gjenværende 135 som mål for rekrutteringen. Følgende tiltak ble gjort for å synliggjøre tilbudet. Listen er ikke uttømmende, men gir et inntrykk.

Bevisstgjøring og synlighet

- Informasjonsskriv ble sendt til alle ungdoms- og videregående skoler i Fredrikstad, og omegn.
- Informasjonsskriv til ulike hjelpeinstanser for unge i Fredrikstad.
- Besøk med presentasjon hos Fredrikstad Ungdomsråd og UKM Fredrikstad.
- Visning av video på «Kulturkonfirmasjon», et prosjekt i Den Kulturelle Skolesekken for alle 9. klassinger i Fredrikstad.
- Tilbudet inngikk som en del av sommeraktivitetstilbudet i Fredrikstad kommune.
- Vi inngikk et samarbeid med IDYLL Festivalen hvor blant annet en sak om Ung Seiler ble inkludert i deres magasin som blir distribuert til 70 000 husstander, og 10 000 næringsaktører i Østfold. I tillegg fikk vi sponset billetter til årets festival som vi gjorde til en konkurranse i sosiale medier.
- Samarbeid med russetreffet Landstreff Halden.
- Vi inngikk samarbeid med Landstreff Halden der de stilte sine kanaler til disposisjon. Vi lagde ferdig innhold som de delte i sine grupper for tidligere russ.

Sosiale medier

- Promovideo ble produsert med utgangspunkt i en vlog fra en tidligere Ung Seiler, og delt i alle våre kanaler.
- Publisering av diverse innlegg på Instagram og Facebook.
- Frontkom produserte videosnutter av vår ambassadør fra 2022, som ble redigert til en miniserie.
- Videomateriale fra unge seilere 2022 ble klippet til en videosnutt som ble brukt i annonsering i SoMe og Amedia.
- Nettside ble designet til The Tall Ships Races Fredrikstad 2023, med underside med informasjon og søknadsportal til Ung Seiler 2022. Søknadsportalen ble åpnet 1. april 2022 for TSR22, og 15. august 2022 for TSR23.

Programmet Mobilise ble benyttet til å dele informasjon med de unge seilerene.

Innkvartering

Oversikt over skuter som ble valgt og benyttet til våre unge seilere i 2023, og antall av våre unge seilere om bord.

• Gulden Leeuw:	26
• Morgenster:	7
• Eendracht:	7
• Patricia:	3
• Alexander von Humboldt:	5
• Roald Amundsen:	7
• LOA:	9
• Saefthinge:	4
• Kapitan Borchardt:	9
• Statsraad Lehmkuhl:	20
• Sørlandet:	15
• Christian Radich:	21
• Valentine:	8
• Skreien:	5

Økonomisk støtte

En stor takk til Sparebankstiftelsen Sparebank 1, Lionsklubbene i Fredrikstad, Fredrikstad kommune (tilskudd til sommeraktiviteter, lokale prosjekter mot barnefattigdom og barnevernstjenesten), Kiwanis og sponsorer av TSRF23 for støtte. I tillegg ble fondsavsettinger fra 2019 benyttet til finansiering av unge seilere.

Tilbakemelding fra unge seilere

Responsen fra de unge seilerne og deres foresatte har vært overveldende positiv. Tilbakemeldingene kan oppsummeres med at dette var en opplevelse for livet, og at de har hatt det helt fantastisk på tur, lært nye ting og fått mersmak for seiling. Foresatte melder om at de følte seg trygge på å sende sin ungdom på tur med TSRF23.

Forbedringspotensialer/lærdommer

Det kan med fordel vurderes andre verktøy/plattformer for kommunikasjon med de unge seilerne. Mobilise fungerte som en hub for informasjonsdeling informasjon, men mangler mulighet for toveiskommunikasjon. Det bør også vurderes om det skal være en voksen reiseleder fra prosjektet med på transportetappen til/fra skuta. Eldre unge seilere fikk dette oppdraget i år, samt at vi hadde kontaktpersoner ved hvert skifte i etappen som bistod dem til neste steg. Dette fungerte veldig fint, og reiselederne gjorde en meget god jobb, men det kan dukke opp hendelser underveis hvor det med fordel kunne vært en trygg voksen til stede. Rekrutteringen gikk overraskende bra, og viser at folk i Fredrikstad begynner å bli kjent med arrangementet.

Dekksalg

TSRF23 hadde forpliktet seg til å leie 25 dekk mens skutene lå til kai i Fredrikstad. Dekkleie og inntekter fra unge seilere er helt avgjørende for å finansiere driften til mange av skutene som deltar i denne regattaen. Som i 2019 påtok Visit Fredrikstad & Hvaler seg promotering, salg og gjennomføring av arrangementer på skutene, i samarbeid med prosjektledelsen. Arbeidet resulterte i 25 dekksalg, fordelt på 13 forskjellige skuter.

Skutearrangementer er først og fremst aktuelt på de større klasse A og B skutene. Høy leiepris, forsterket av en dyr euro, vanskeliggjorde innsalg både til private lag/foreninger og bedrifter. Salg av billetter til utseilingen har tidligere vært en suksess, men dette lot seg ikke gjøre i år grunnet antallet skuter, samt at skutene hadde andre forpliktelser som gjorde at de ikke hadde mulighet. Likevel nådde vi forpliktelsen på 25 dekk i god tid før arrangementet. De 25 dekksalgene var fordelt på ti klasse A skuter, to klasse B, og en C skute.

Type dekk-events

- 6 dekk til sponsorer
- 4 dekk til kulturprogrammet
- 3 dekk til private arrangementer
- 3 restaurant (Statsraad Lehmkuhl)
- 3 dekk til lag/foreninger
- 2 Fredrikstad kommune
- 4 dekk til andre bedrifter (ikke sponsor)

Maritim koordinering

I planleggingsfasen er det viktig å ha med seg noen med praktisk erfaring fra forrige gjennomføring. For dette arrangementet var dette statslos Hermund Nielsen og Per-Olav Andersen fra agentfirmaet Andresen & Mørck. Erfaringen de bringer med seg handler i hoved-sak om inngående kjennskap til de enkelte skutene med tanke på hvor manøvreringsdyktige de er, hva de trenger av støtte samt hvordan vær/vind/ kan påvirke innseiling og skuteplasse-ring.

Statslosen bestemmer til slutt når det gjelder innseiling og skuteplassering i forhold til om det er sikkerhetsforsvarlig og reelt mulig i praksis. Bruforvalter fulgte opp slik at det aldri var noen tvil om forhold knyttet til bruåpning, og ut i fra skisserte intervaller og varighet kunne Maritim gruppe tilpasse de øvrige oppgavene.

Detaljoversikt under vann i elveløpet er avgjørende for trygg skuteplassering. Det må påregnes en ekstra kostnad (ca. 100 000 kroner) i kartlegging. Losoldermann må godkjenne bruken av dybdedata da dette normalt ikke kan benyttes.

Captains Briefing

Besøk på samtlige skuter gir avklaringer om forhold som kanskje ikke stemmer med data gitt av STI. Dette gjelder spesielt innen behovet for landstrøm. Enkelte av skutene traff også godt innenfor forventet ankomst. Siden målpassering var langt utenfor Fredrikstad velger mange noen «småstopp» her og der før de kommer inn. Dette er kjenneskap losene og maritim gruppe må få direkte.

Innføring og bruk av SafeSeaNet er krevende. Tilbakemelding her rettes til Kystverket. Agent bistår ved registering, viktig å ta dette under skutebesøk i siste havn før mottak. Nye regler/ lover for grensekontroll tas direkte med politiet.

Gjennomføring

Skuteplassering er en operasjon som krever god kommunikasjon, helhetsoversikt og høy grad av sikkerhet. Det anbefales ikke å benytte frivillige til dette. Ressursene som brukes må sette seg inn i hele planen for skuteplassering på kort tid, være handlekraftige, ha god vurderingsevne og være «nevenyttige». Et godt planleggingsgrunnlag åpner også opp for improvisering, noe som kom godt til syne da vi tok nesten samtlige skuter inn to dager tidligere enn planlagt. Profesjonelle båtmenn er avgjørende for de større skutene.

Foto: Harry Johansson

781

Foto: Petter Lind

Frivillighet

Frivillige. Foto: Harry Johansson

Mål
Antall frivillige var ikke spesifisert som et konkret mål. Målet var å skape engasjement og dugnadsvilje, involvere lag og foreninger, gi stolthet over å bidra, bidra til markedsføring/ bevissthet rundt det kommende arrangementet, samt redusere kostnader gjennom frivillig arbeid.

Omfang
Totalt arbeidet 461 frivillige før, under og etter arrangementet, fordelt på individuelt rekrutterte og påmeldte samt fra ulike organisasjoner, lag og foreninger. Her bidro Rotary, Lions og Kiwanis med flere. Prosjektet anslår at de frivillige bidro med 12 330 arbeidstimer, som tilsvarer ca seks årsverk. I en spørreundersøkelse etter arrangementet svarte 50 prosent at de hadde bidratt med 11–30 timer, og 20 prosent at de hadde brukt fra 31–40+ timer på prosjektet. Resterende 26 prosent hadde lagt ned mellom 1–10 timer.
De frivillige ble søkt fordelt ut fra de behov som ble meldt inn fra de ulike faggrupper.

Rekruttering

Mål om å rekruttere 400 frivillige. TSRF23 lyktes med å rekruttere 461. Allerede fra vinter/vår i 2022 satartet man med en bred og kontinuerlig kampanje i flere kanaler:

- Plakater på busser
- Plakater på oppslagstavler i byen og lokalmiljøer
- Annonsering i Fredriksstad Blad
- Annonsering SoMe
- Stands i regionen
- Intern kommunikasjon i Fredrikstad kommune

Frivillige knyttet til de ulike gruppene var engasjert i nær sagt alle oppgaver som måtte løses under TSRF23, fra fortøyning av skuter, rigging av scener og fotografering til liaisoner, rengjøring og mye annet.

Prosjektet gikk som i 2019 til anskaffelse av Mobilise, et digitalt system til å registrere, oppdatere, rapportere og kommunisere med de frivillige. Det ble et viktig organisatorisk verktøy for Mobilise-ansvarlig Torill Kristiansen og frivillig-koordinator Helge Hammeren, selv om ikke alle dets bruksområder ble utnyttet.

Bekledning, Bespisning, Fest

De frivillige fikk utdelt en t-skjorte, en piquet-skjorte, jakke, cap, akkrediteringskort og bærenett. Det ble levert to måltider daglig (i tillegg til noen ekstra matpakker) fra kommunens sentralkjøkken, til hhv Litteraturhuset, Biblioteket og Isegran. Dessuten hadde man tilgang til pizza fra Solveigs pizza gjennom et sponsorat. De frivillige meldte tilbake at maten var smakfull og av høy kvalitet, lett tilgjengelig og at det var alternativer også for veganere og allergikere.

TSRF23 takket de frivillige for innsatsen på en avslutningsfest i Båthuset på Isegran etter utseilingen tirsdag 18. juli. Ordfører, STI-ledere og prosjektleder holdt taler som alle var samstemte i at et så storslagent arrangement ikke hadde vært mulig uten bidraget fra de frivillige. Nærmere 250 personer deltok på festen.

Liaisoner

60 personer fungerte som liaisoner – eller skutekontakter – noe som tilsvarer ca én person per skute. Liaisoner var det største fagområdet innenfor frivilligorganisasjonen. Rekrutteringen fulgte samme retningslinjer som for de frivillige generelt. Det ble avholdt tre samlinger det første halvåret i 2023, hvor fokus var på opplæring i sikkerhet, organisasjon, krav til en liaison, kommunikasjon og service.

Under arrangementet møttes liaisonene hver morgen for gjennomgang av dagens program, oppklaring av evt uklarheter, innspill til forbedringer, praktiske spørsmål og eventualiteter.

Mobilise ble brukt til å holde oversikt over liaisonene, samt til å sende ut e-post og sms både før, under og etter arrangementet.

Lærdommer

Tilbakemeldingene fra skuter og STI bekrefter at liaison-oppgavene ble løst på en tilfredsstillende måte. Behovet for liaisoner var størst i ankomstfasen, deretter var oppgavene variable. Liaisonene må være tilgjengelig i dagen før åpningsdagen, en del skuter ankommer lenge før arrangementsstart.

Kommunikasjon/marked

Mål

- Nå TSRF23 og STIs mål om frivillighet, ung seiler, skuter, sponsorer og besøkende. Effektmål: øke interesse for byen, økonomiske ringvirkninger, nettverksbygging og kulturforståelse.
- 90 prosent av alle over 15 år som bor eller har hytte i Fredrikstad kjenner til TSRF23. Effektmål: økt stolthet for byen.
- Besøkende til arrangementet fra de andre Østfold-byene, Norge og resten av verden på samme nivå som ved TSRF19, ref PwC-rapport. Effektmål: Økt interesse for å bo, besøke og drive næring i byen.
- Folk i Fredrikstad tar mer bevisste miljø- og klimavalg. Effektmål: reduserer klimagassutslippene i Fredrikstad.

Målgrupper

TSRF23 passer for alle mellom 0 til 100 år, og de ulike målgruppene ble derfor delt opp etter hvilke grupper vi ønsket å nå på ulike tidspunkt. Målgruppene henger tett sammen med målene og hovedmålgruppen for kommunikasjon- og markedsarbeidet. De målgruppene vi rettet oss mot på hvert enkelt tiltak var til enhver tid styrt av hvilket mål vi forsøkte å nå.

- Sponsorer
- Ungdom (15–25 år)
- Frivillige (ungdom 15–25 år og voksne 46+)
- Barnefamilier (kvinner 25–45 år)
- Besøkende (46+ år)
- Besøkende (Østfold, Norge og internasjonalt)
- Skuter
- STI og andre vertshavner

Kommunikasjonsstrategi

Styringsgruppen til The Tall Ships Races Fredrikstad 2023 vedtok kommunikasjonsstrategien i mai 2022, hvor ovennevnte kommunikasjonsmål og målgrupper ble beskrevet.

Vi utarbeidet tidlig et årshjul. Året ble planlagt med ulike kampanjer hvor vi tilpasset kommunikasjonen til de forskjellige målgruppene. Vi produserte jevnlig innhold til nettside og sosiale medier for å være tidlig ute med budskapet om å få folk til å holde av datoen og være i Fredrikstad under TSRF23. Vi sendte også jevnlig tips om aktuelle saker til lokalaviser.

Fra sommeren 2022 og fram til årsskiftet hadde vi hovedsakelig innhold som rettet seg mot målgruppene sponsorer, frivillige og ungdom. I tillegg hadde vi kampanjen «Hold av datoen» og julekalender med informasjon om arrangementet.

Fra januar 2023 startet vi å kommunisere selve arrangementet med alt det innebærer av kulturprogram, artister, og arenaer. Etter hvert som arrangementet nærmet seg ble det mer fokus på praktisk informasjon til de besøkende, deriblant transport (lå bilen stå), bruåpninger, parkering og overnatting.

På arrangementsdagene hadde butikkene i sentrum eget TSRF-flagg de hang opp utenfor butikken. De ble også oppfordret til å pynte utstillingsvinduene maritimt og kle seg maritimt under arrangementet. Sentrumsgatene ble pyntet med flagg på lyktestolper og på gangbrua. Bibliotekparken, Gamlebyen, Isegran og Værste fikk utdelt flagg, bannere, beachflagg til å dekorere arenaene. Det ble også satt opp programskilt og kart ved gangbrua på Værste, på Isegran, i Gamlebyen og i Bibliotekparken.

Samarbeid

Vi samarbeidet mye med andre virksomheter i kommunen og andre samarbeidspartnere for å nå ut med budskapene våre. Visit Fredrikstad og Hvaler var blant samarbeidspartnerne som hyppig delte TSRF-oppdateringer. Kommunens overordnede Facebook-side ble også brukt jevnlig.

Visit Fredrikstad & Hvaler

Visit Fredrikstad og Hvaler jobber til daglig med markedsføring av Fredrikstad som destinasjon og jobbet spesielt med The Tall Ships Races i forkant og under arrangementet. Vi hadde jevnlige informasjons- og koordineringsmøter med kommunikasjonsrådgiverne i Visit i forkant av arrangementet. Under arrangementet hadde de felleskontor med kommunikasjonsgruppa i prosjektet.

Offisielt TSRF23-magasin

Vi inngikk et samarbeid med det lokale forlaget VB Media som er utgiver av blant annet Båtens Verden. De produserte og distribuerte TSRF23-magasinet med fulldistribusjon i Fredrikstad, samt utlevering i kommunens virksomheter og stands i byen under arrangementet.

Eksterne byråer/sponsorater

Innleide eksterne byråer leverte grafisk design, TSRF after movie, samt noe innholdsproduksjon gjennom sponsorat:

- Studio Geist brukte 572 timer fra januar 2022 – august 2023, hvorav 150 timer var inkludert i sponsoravtale.
- Frontkom brukte totalt 115 timer, hvorav 69 timer var inkludert i sponsoravtalen.
- Lucky View leverte aftermovie i oktober 2023. De leverte 100 timer som en del av sponsoravtalen.

I tillegg hadde vi et samarbeid med IDYLL Festivalen.

Fredrikstad Fotoklubb + andre fotografer

Fredrikstad Fotoklubb ble invitert inn til å fotografere arrangementet. De stilte med rundt elleve frivillige fotografer. I tillegg var det to hobbyfotografer som ønsket å ta bilder under arrangementet. Vi tegnet kontrakt for videre bruksrettigheter med hver enkelt fotograf. De utarbeidet en egen vaktplan basert på våre ønsker på hva vi ønsket å få dokumentert og dekket. Fotografene delte bildene de tok via WeTransfer eller minnepinne.

Markedsføring

Vi kjørte ulike kampanjer mot de forskjellige målgruppene. Eksempelvis brukte vi blant annet betalt annonering på Facebook, videoannonsering og native ads i Amedia, skjermer på busser og videregående skoler, og Vigilo for å nå ut til ungdommer og foreldre med budskapet «bli ung seiler».

I tillegg til digitale kampanjer produserte vi TSRF23-postkort som ble levert til hoteller, restauranter og kafeer i Fredrikstad. Plakater og informasjonsmateriell var også tilgjengelig

rundt omkring på oppslagstavler i Østfold, samt på Servicetorget i kommunen og turistkontoret til Visit Fredrikstad & Hvaler. Informasjonsskjermer i kommunen, på bussene og på videregående skoler hadde TSRF23 budskap i flere måneder i forkant av arrangementet. Vi hadde kinoreklame på Fredrikstad Kino to måneder i forkant av arrangementet, og folierte en av byfergene som trafikkerer elva daglig.

Her er eksempler på noen av tiltakene gjort for å nå kommunikasjonsmålene. Godt samarbeid med presse og media har vært et gjennomgående hovedtiltak og er derfor ikke nevnt her.

- Plakater på busser, oppslagstavler i byen og lokalmiljøer
- Annonsering
    - Fredriksstad Blad (digitalt og trykk)
    - Facebook (både lokalt, Østfold, Oslo, Viken)
    - Østfold-avisene
    - Schibsted
    - Aviser i Nedre Glomma i samarbeid med Østfold Kollektivtrafikk og Bypakke Nedre Glomma
- Vigilo-melding til videregående skoler
- Offisielt TSRF23-magasin fulldistribuert i Fredrikstad
- Synlighet/tilstedeværelse på stands i byen i forkant av arrangementet
- Annonsering + sak i sommermagasinet og Idyllmagasinet.
- Infotelt under arrangementet
- Deling av bilder i sosiale medier under og etter arrangementet
- Stort banner på Værste
- Kinoreklame i Fredrikstad (15. mai til 15. juli)
- Foliering av byferge
- Artikkel på Visit Norway
- Samarbeid med Elv og Hav, Kystlotteriet om lotteri på søppeldunker
- Oppfordring til miljøbevissthet på nettside og sosiale medier

Måloppnåelse

Alle målsettingene knyttet til rekruttering ble oppnådd. Det gjaldt rekruttering av frivillige, sponsorer, unge seilere, skuter og besøkende.

Vi har ikke gjort noen egne målinger på kjennskap til arrangementet, opplevd stolthet av byen, eller miljøbevissthet. Dette belyses delvis i PwCs rapport.

Byfergen sett fra Gamlebyen mot Cicignon. Foto: Marianne Høili Pettersen

Nøkkeltall

- 78 dokumenterte medieomtaler siden sommeren 2022 (ikke inkludert ettermedier eller papiraviser, magasiner)
- Facebook-siden til TSRF har 12 923 følgere/likerklikk
- Instagram.siden til TSRF har 2 259 følgere
- I perioden 1. juni – 1. juli hadde Facebook-siden en rekkevidde på 471 929. På Instagram var rekkevidden på 10 198.
- I samme periode hadde Facebook-profilen 51 765 besøk, og Instagram-profilen hadde 5 100 besøk.
- Noen eksempler på enkeltinnlegg som hadde god rekkevidde under arrangementet:
    - Mange lurer på når skutene kommer til Fredrikstad… (artikkel) Rekkevidde: 122,3 k
    - Første skute i klasse A er inne... (bilder) Rekkevidde: 18 k
    - Nå er alle skutene i havn.. (bilder) Rekkevidde: 31,7 k
    - Fikk du ikke med deg åpningsseremonien? (video) Rekkevidde: 40,4 k
    - Tilskuere og mannskap fylte bibliotekparken.. (video) Rekkevidde: 26,9 k
    - De 37 skutene er hovedattraksjonen.. (video) Rekkevidde: 18,9 k
    - Høydepunkter fra mannskapsparaden.. (video) Rekkevidde: 31,6 k
    - I dag er den siste dagen av TSRF… (artikkel) Rekkevidde: 29,1 k
    - Tusen takk til alle frivillige.. (artikkel) Rekkevidde: 33,5 k
    - Skutene seiler videre.. (video) Rekkevidde: 39,7 k
    - En uke er gått siden skutene dro.. (video) Rekkevidde: 24 k
- Amedia-kampanjen «Kan du la bilen stå» som TSRF kjørte i samarbeid med Bypakke Nedre Glomma og Østfold Kollektivtrafikk hadde 148 781 visninger.
- Totale avtrykk (impressions) på de to Schibsted-kampanjene var på 368 206. Kampanjene ga 1001 klikk og en CTR på 0,27%.
- Vi hadde kinoreklame på Fredrikstad Kino i to måneder før arrangementet. Reklamefilmen på 15 sekunder ble vist 22 907 ganger.

Lærdommer

- Pressebåt til disposisjon under arrangementet var fint for å kunne tilby media og egne fotografer gode bilder og saker.
- Det har vært helt sentralt å ha tilgang til gode bilder og video fra tidligere arrangementer. Vi sørget derfor for å ha fotografer, videolærlinger og et eget film-team som dokumenterte arrangementet også i 2023.
- Det kunne med fordel vært flere kommunikasjonsressurser som jobbet heltid med TSRF de siste månedene før arrangementet. Det ville hevet kvaliteten på leveransene ytterligere.
- Innspurten på kulturprogrammet ble meget tidkrevende. Fordi programmet var så stort, var det utfordrende å få plass til all informasjon i de ulike kanalene, derfor måtte det tilpasses hver enkelt kanal. Dette kunne med fordel vært mer effektivisert.
- Magasinet ble etterspurt av flere i forkant av arrangementet og var veldig populært. Inntrykket er at folk brukte det for å planlegge hva de ville delta på. Det kunne med fordel vært en publiseringsplan på magasinet slik at vi sikret at det var tilgjengelig i hele byen i ukene før arrangementet.

- Alle som jobbet med kommunikasjon under arrangementet hadde kontorplass i Thygesen på Litteraturhuset. Visit Fredrikstad & Hvaler og prosjektadministrasjonen i TSRF holdt også til i sammen rom. Det ble til tider vanskelig med arbeidsro for medarbeidere som skulle produsere tekst og innhold da det var mye aktivitet og mange innom på besøk i løpet av dagen.
- Publikum og besøkende begynner å kjenne arrangementet godt, det merkes også når det gjelder medieoppmerksomhet. Det blir stadig mer utfordrende å få de til å skrive generelle saker om arrangementet, spesielt i forkant.

Bibliotekparken. Foto: Svein Hansen

Klima, miljø og bærekraft

Med vind som drivstoff er seiling er den mest miljøvennlige formen for transport, og selve bærebjelken i arrangementet er sosial bærekraft i form av ungdom fra hele verden som møtes på tvers av kulturer. Det er viktig for eier av konseptet, Sail Training International, og Fredrikstad som vertshavn å forlenge dette også til folkefesten på land. En rekke tiltak ble iverksatt, med særkilt fokus på følgende bærekraftsmål:

#10 Mindre ulikhet

- Alle arrangementer i kulturprogrammet var gratis, og åpent for deltakelse for alle uavhengig av økonomi.
- Tre studenter ved Innovasjon og prosjektledelse ved Høgskolen i Østfold gjennomførte sitt bachelorprosjekt under TSRF23. De rekrutterte utsatt, lokal ungdom til å bidra i planlegging og drift av Crew Centre for unge seilere som ankom Fredrikstad, med etterlatt inntrykk av inkludering og mestringsfølelse for deltakerne, og de mottok attester som kan åpne dører for fremtidige muligheter.
- 17 unge seilere fra Fredrikstad med varierte økonomiske forutsetninger fikk dekket egenandel for deltakelse som mannskap.
- 36 ungdommer fra utvekslingsprogrammet til Lions Ung deltok som frivillige
- Universell utforming på kulturarrangementer - ingen ekstra rigg som hindret ferdsel, samt tilrettelegging ved bl.a hovedscenen.

#11 Bærekraftige byer og lokalsammfunn

- Kompakt arrangementsområde midt i sentrum, med gå- og sykkelavstand til alle områder.
- Det ble tilrettelagt for grønn mobilitet med følgende tiltak:
  - Ekstra sykkelstativer på sentrale steder, inkludert å omgjøre halvparten av et av byens parkeringshus til sykkelparkering
  - Gratis byferger ble forsterket med flere ferger og hyppigere avganger
  - Gratis ferge mellom Sarpsborg og Fredrikstad
  - Ekstra busser
  - Sykler tilgjengelig for gratis utlån til mannskap og prosjekt- og regattaledelsen
  - Tydelig oppfordring til grønn mobilitet i TSRF23s markedsføring
- Det største serveringsområdet under arrangementet var dedikert til vegetarmat med formål om å introdusere mer bærekraftige matvaner for publikum.
- Organiserte deltakende fysiske aktiviteter, i allerede eksisterende lavterskel tur-, gange- og aktivitetsområder
- Ivaretakelse og synliggjøring av kulturminner på Isegran med blant annet historisk vandring på øya, og lokale aktører som viser sin virksomhet

#12 Ansvarlig forbruk og produksjon

- Redesignet dekorartikler, dekor av naturmaterialer og blomster/beplantning. Deler av nyproduserte dekorartikler som flagg er designet uten årstall med tanke på gjenbruk.
- Pantbare drikkeflasker ble delt ut til alle frivillige, samt til besøkende på arrangements-området.

- Tilrettelagt vannstasjoner for påfyll av egen vannflaske sentrale steder i arrangementsområdet/byen
- Bekledning til frivillige, sponsorer, unge seilere og stab med sobert design som skal friste til gjenbruk etter arrangementet
- Gjenbruk og merbruk av arealer og bygninger:
    - Båthuset på Isegran ble både brukt som arena for lydkunstforestilling, samt oppbevaring på kveldstid/natt. Brukes vanligvis til båtoppbevaring på vinteren. I tillegg ble lokalet brukt til frivilligfesten.
    - Bruk av Håpets Katedral til yoga, konserter, workshops.
    - Foredrag og konserter om bord i historiske fartøy som Fullriggeren Najaden og DS Hvaler.
    - Biblioteket ble benyttet til både lukkede arrangementer, og Crew Centre. Holdt åpent.
    - Sentralisering av prosjektets kjerneoppgaver under arrangementet i Litteraturhuset.
- Krav og oppfordringer til leietakere om å bl.a minimere bruk av plast, og bruk av Fair Trade-produkter på interne arrangementer.

#14 Livet i havet, #15 Livet på land

- Maritim opplevelsespark med deltakende aktiviteter med fokus og opplæring om miljø/bærekraft. For barn som miljøforbilder.
    - Kildesorteringshenger med show og lek om kildesortering
    - Redesignworkshop av ulike materialer
    - Kunnskapsløype v/ Inspiria om livet i havet
    - Workshop med bygging av insektshoteller v/ Håpets Katedral
- Avfallshåndtering: Ekstra søppelkasser og containere ble plassert gjennomgående i arrangementsområdet for å hindre at søppel havnet i sjøen eller på land.
- Jevnlig tømming, og opprydning i området av frivillige
- Matavfallssortering ved serveringssteder
- QR-kodelotteri v/ Kystlotteriet på søppelkasser for å oppfordre til å kaste søppel. Premie på lokal restaurant.
- Bruk av landstrøm til skuter, for å unngå bruk av dieselaggregat

#17 Samarbeid for å nå målene

- Samarbeid med lokale aktører, frivillige organisasjoner og kommunen, for synliggjøring av aktiviteter og tilbud. Lokale aktører ble invitert til å bidra med sine aktiviteter og tilbud.
- Samarbeid med Natur og ungdom for informasjon om bærekraftig utvikling.
- Samarbeid med Statsraad Lehmkuhl som presenterte funn fra toårig jordomseiling hvor de har forsket på livet i havet (One Ocean Expedition)

Lærdommer

Mange gode tiltak ble igangsatt og gjennomført, og noe ble ikke gjennomført slik som planlagt. Arbeidet med sosial bærekraft har hatt tydelige mål i forbindelse med kulturprogrammet og ung seiler-programmet fra start. Arbeidet med klimamessig bærekraft kan med fordel struktureres klarere, eksempelvis ved å jobbe enda mer målrettet etter Miljøhåndboka utviklet av Øyafestivalen.

Foto: Harry Johansson

Sikkerhet/beredskap

Mål

- Arrangementet skal gjennomføres på en sikker og trygg måte, uten store skader på mennesker, miljøet eller materielle verdier.

Planer og organisering

Vinteren/våren 2022 startet arbeidet med sikkerhet og beredskap, med oppdrag om å utarbeide nødvendig planverk (ROS-analyse, beredskaps- og sikkerhetsplaner) for å ivareta sikkerhet og kunne håndtere uforutsette hendelser under arrangementet.

Planverk og erfaringer fra TSRF19 ble lagt til grunn for arbeidet. En tverrfaglig prosjektgruppe ble etablert allerede i mars 2022 for å sørge for koordinering, involvering og godt samspill mellom nøkkelpersoner og funksjoner i sikkerhets- og beredskapsarbeidet. Det ble avholdt to beredskapsøvelser i forkant av TSRF23. Deltakere i prosjektgruppa for sikkerhet og beredskap:

- Kommune
- Brannvesen
- Politi
- Legevakt
- Røde Kors
- Ambulanse SØ
- Borg Havn
- Quality Security

Helseberedskap

Det var et tett samarbeid med Røde Kors, SØ ambulansetjenesten og Legevakten både før og under arrangementet, og det ble også rådført med kommuneoverlegene. Helseberedskapen omfattet personell og utstyr i de fire serviceteltene - lokalisert på Isegran, Gamlebyen, Dampskipsbrygga og Bibliotekparken. Røde Kors stilte med “fremskutt legevakt” ved Biblioteket, dedikert ambulanse, samt egen båt og ATV.
Ca. 100 personer (ansatte og frivillige) fikk opplæring i førstehjelp og brannsikkerhet.

Samvirkesenter

TSRF23 besluttet å etablere et samvirkesenter under gjennomføringen av arrangementet, på modell av det som ble utprøvd under TSRF19. Senteret var lokalisert på Litteraturhuset og var åpent fra kl. 8:00 til 23:00 hver dag under arrangementet. Senteret var et ekstra sikkerhetstiltak som økte beredskapen ytterligere under arrangementet, her fulgte man arrangementet fortløpende, koordinerte ulike aktører, sjekket værprognoser, samordnet og delte informasjon og iverksatte tiltak.

Samvirkesenterets oppgaver

- Være stedet for felles situasjonsforståelse og forankre beslutninger
- Overvåke risikonivået, samle og dele informasjon
- Koordinere ulike aktører
- To daglige samvirkemøter med nødetater under eventet
- Befolkningsanalyse og lokasjonsvarsling

Samvirkemøtene fungerte meget bra for å dele viktig informasjon, gjøre avklaringer, koordinere og ha et omforent situasjonsbilde på tvers av aktørene. Det var også meget nyttig å ha dette tett på resten av TSRF23-organisasjonen, med både helpdesk, kommunikasjon og prosjektledelsen i naborommene på Litteraturhuset.

Befolkningsvarslingssystem

Prosjektet tegnet avtale med Varsling24 om tilgang til deres lokasjonsvarslingssystem. Dette gjorde det mulig å sende ut SMS til alle mobiltelefoner i definerte områder for enkelt å kunne spre viktig informasjon ved en uønsket hendelse eller beredskapssituasjon.
Realtime data fra Varsling24 ga samvirkesenteret fortløpende data på antall mobiltelefoner innenfor arrangementsområdene, slik at man kunne forutse mulige flaskehalser i publikums-bevegelser.

Dette var et godt verktøy for å estimere antall mennesker i arrangementsområdet, og data ble delt med nøkkelpersoner og nødetater ved forespørsel også utenom statusmøtene. Det ble gjort mange målinger i forkant og under arrangementet som ble samlet for å ha som statistikk i etterkant.

Servicetelt

Serviceteltene var sentrale i utformingen av arrangementsområdet og i beredskapsarbeidet.
Beredskapsfunksjoner i serviceteltene

- Førstehjelp, hjertestarter
- Brannslukningsapparat og brannteppe
- Lost children-stasjon
- Livbøye og drikkevann

Bortkomne barn

De fire serviceteltene fungerte også som «Lost children»-stasjoner, og det ble tilsammen meldt om tre bortkomne barn til TSRF23-organisasjonen under arrangementet.
Samtlige barn var gjenforent med sine foresatte på kort tid, uten større dramatikk eller leteaksjoner, så dette må sies å ha fungert meget bra.

Kulturarenaene

Et vesentlig arbeid under sikkerhet og beredskap var å sørge for tilstrekkelig vakthold og daglige sikkerhetssjekker av de ulike arenaene vi tok i bruk. Dette ble i hovedsak håndtert gjennom kommunens Vakt & Sikring, i samarbeid med Quality Security, samt at en dedikert gruppe frivillige var involvert i dette arbeidet. Vekterne hadde en beredskapsvogn ved hovedare-naen i Bibliotekparken som fungerte meget bra som en koordinerende enhet for alle aktørene der. Samarbeid og informasjonsdeling mellom beredskapsressursene, kulturaktørene, teknisk ansvar-lig og resten av arrangementsorganisasjonen fungerte meget godt. Det var også satt av dedikerte politi-ressurser til arrangementet, og det var tett og godt samarbeid med disse hele veien.

Resultat

Vektere, Røde Kors, frivillige og andre involverte gjennomførte sikkerhetsarbeidet på en meget profesjonell måte, og det ble ikke meldt om store avvik, svikt i sikkerheten eller større uønskede hendelser.

De største sikkerhetsutfordringene var knyttet til dårlig vær med mye regn og til tider veldig sterk vind. Det ble i tråd med planverket kalt inn til et ekstra møte i arrangementets beredskapsgruppe for å vurdere tiltak. Det ble innhentet vindtoleransegrenser for telt, broer og scener, og besluttet å sende ut melding til de hovedansvarlige for de ulike arenaene/markedsområdene om å sikre midlertidig konstruksjoner mot vind. Man tok ned bannere ved hovedscenen og sikret med ekstra ballast der man kunne, og noen kulturinnslag ble avlyst som følge av været. Det blåste ned en stor gren ved Bibliotekparken, og en del telt og annet materiale løsnet og ble tatt av vinden, men heldigvis ble det ikke meldt om personskader som følge av dette.

På tross av de store folkemengdene som var i byen og det dårlige været rapporterte politiet at det ikke var noen store hendelser for politiets del relatert til selve arrangementet, og politiet melder at de sitter igjen med et «veldig bra inntrykk av både planprosess og gjennomføring» og kaller arrangementet «svært vellykket».

Lærdommer

- Tidlig involvering av alle nødetater, nøkkelpersoner og samarbeidspartnere var en suksess for prosjektet
- Erfaringer, statistikk og planverk fra tidligere arrangementer var et veldig godt utgangspunkt
- Samvirkesenteret tett på arrangementet med daglige statusmøter der alle nødetater og andre nøkkelpersoner var invitert var veldig nyttig for koordinering og raske avklaringer
- Varsling24 var et nyttig verktøy for å få oversikt over antall mennesker innenfor et område, estimere publikumstall og ha i beredskap for å sende ut varsling ved behov

Nøkkeltall

- Ca. 100 personer (ansatte og frivillige) fikk opplæring i førstehjelp og brannsikkerhet i forkant av arrangementet
- Det ble avholdt to beredskapsøvelser i forkant av arrangementet
- Under arrangementet ble det daglig avholdt to samvirkemøter med nødetater
- Det ble avholdt ett møte i beredskapsledelsen til arrangementet, for å vurdere tiltak opp mot vær og vind
- Helseberedskap var fordelt på de fire Serviceteltene, samt økt bemanning på Legevakt
- Røde Kors meldte om at 66 personer var i kontakt med dem i løpet av arrangementet (en nedgang fra 141 under TSRF19)
- Det ble meldt om tre bortkomne barn, samtlige ble gjenforent med foresatte på kort tid

Broåpning av gangbrua. Foto: Svein Hansen

Samarbeid med STI og de andre 2023-vertshavnene

Fredrikstad har hatt et godt samarbeid med organisasjonen Sail Training International helt fra vårt første TSRF-arrangement i 2005. Fredrikstad har bygd opp et omfattende nettverk til STI, andre vertshavner og skutene, ikke minst gjennom arbeidet til Bjørg Johnsrud Western som var prosjektleder i 2005 og 2014, og som nå er Director i Tall Ships Races International Ltd, og hennes ektefelle Knut Western som i flere år har sittet som styreleder i STI.

Host Port Contract er avtalen mellom STI og Fredrikstad som vertshavn, og ble signert i juni 2021. Kontrakten gir detaljerte føringer for leveransene fra vertshavnen, med spesifikke krav til håndtering av skuter, mannskaper og medseilere, sammen med økonomiske betingelser og annet.

Grunnet koronapandemien gjennomførte STI kun ett Port Planning Visit i april 2023. I tillegg ble gjennomført flere digitale Teams/Zoom møter blant annet knyttet til Commercial og Fleet Check Lists. Det ble også gjonnomført månedlige digitale møter (Joint Host Port Meetings) hvor også de andre vertshavnene for 2023 deltok.

Under gjennomføringen av TSRF23 hadde STI kontorer ved vårt hovedkvarter på Litteraturhuset. Morgenmøter ble gjennomført der med vår stab hver dag. STIs stab var innkvartert ved Quality Hotel Fredrikstad hvor de også hadde tilgang på møterom og kontorer.

Samarbeidet med STI fungerte meget godt gjennom både planleggingen og gjennomføringen, og deres erfaring er nyttig for en vertshavn.

Den Helder, Hartlepool, Lerwick har alle arrangert The Tall Ships Races tidligere, mens for Arendal som var avslutningshavn var det første gang. Under The Tall Ships Races i Harlingen 2022 gjennomførte byene en mottakelse ombord på den nederlandske seilskuta Wylde Swan for å markedsføre 2023-havnene, og under den årlige STI-konferansen som i 2022 ble holdt i Las Palmas, stod vi igjen sammen med en felles mottakelse og en felles stand for å markedsføre eventet i 2023 og rekruttere skuter.

Det nære samarbeidet har vært fruktbart for alle parter. Arendal var avhengig av at Fredrikstad delte sin mangeårige kompetanse med dem som skulle arrangere The Tall Ships Races for første gang. Dette er de meget takknemmelig for, og har delt dette budskapet i ulike kanaler.

Fredrikstad var vertskap for Hort Port Seminar 2023, der vertshavnene for TSR 2024, 2025 og 2026 deltar, samt andre aktøre som finner det av interesse å treffe de ulike vertshavnene og STI. Host Port Seminar 2023 ble arrangert i aulaen i Fredrikstad Bibliotek.

Økonomi

Finansiering
Mål:

Finansieringsbudsjettet som lå til grunn basert på bystyresak 35/20:

Fredrikstad kommune, fondavsetning mindreforbruk TSRF19	1 900 000
Fredrikstad kommune, bevilling	8 900 000
Bevilling for fristilling av faste årsverk i FK	2 400 000
Viken fylkeskommune	1 100 000
Sponsorater/ekstern finansiering, kontanter	1 200 000
Sponsorater/ekstern finansiering, barteravtaler	2 600 000
Unge seilere	500 000
Utleie areal/servering	1 000 000
Samlet	19 600 000

Arbeidet med å skaffe ekstern finansiering i størrelsesorden 6 400 000 kroner, inkludert Viken fylkeskommune, startet umiddelbart etter hovedprosjektets oppstart 1. november 2021.

Borg Havn var medarrangør og en vesentlig bidragsyter både gjennom stor egeninnsats, innhenting av vesentlige sponsorater i form av blant annet slepebåter og loser, og gjennom å ha tatt store kostnader på strømforsyning til skuter og annen tilrettelegging av kaifronter og infrastruktur.

Sponsorkategorier og sponsorpakker:

Tidligere erfaring (TSRF05,TSRF14 og TSRF19) tilsier at det er en lavere terskel for bedrifter å bidra med varer og tjenester enn med kontanter. En sentral del av prosessen har derfor vært å kontakte aktører som kunne levere ytelser til å dekke prosjektets behov for varer og tjenester. I henhold til reglement om offentlige anskaffelser, ble minimum tre aktører for hver bransje kontaktet. I den tidligere fasen jobbet man primært mot de større aktørene, fra generalsponsor til partner/samarbeidspartner.

Gjenytelser

Alle sponsorer forventet og mottok ulike former for gjenytelser fra prosjektets side. Slike gjenytelser omfattet blant annet publisitet og profilering i ulike kanaler og på ulike flater, billetter til forskjellige arrangementer, rekruttering og finansiering av unge seilere. Omfanget varierte naturlig nok med nivået på sponsoratet. Utover alle motytelsene i sponsorpakkene, skreddersydde prosjektet synlighet og tjenester tilpasset den enkelte sponsors ønsker, innenfor definerte rammer.

Vi opplevde at både sponsorpakkene og sponsortreffene, som ble arrangert i forkant og etterkant av arrangementet ble godt mottatt. Det underbygges også av PwCs studie, der sponsorene er overveiende positive i tilbakemeldingene om sponsorprogrammet. De gir ros til selve programmet, kommunikasjonen med arrangørene og oppfølgingen som har vært gode. Hele 84 prosent av sponsorene er positive til å fortsette sin støtte til arrangementet hvis det blir avholdt igjen, seks prosent er usikre, ingen svarte nei.

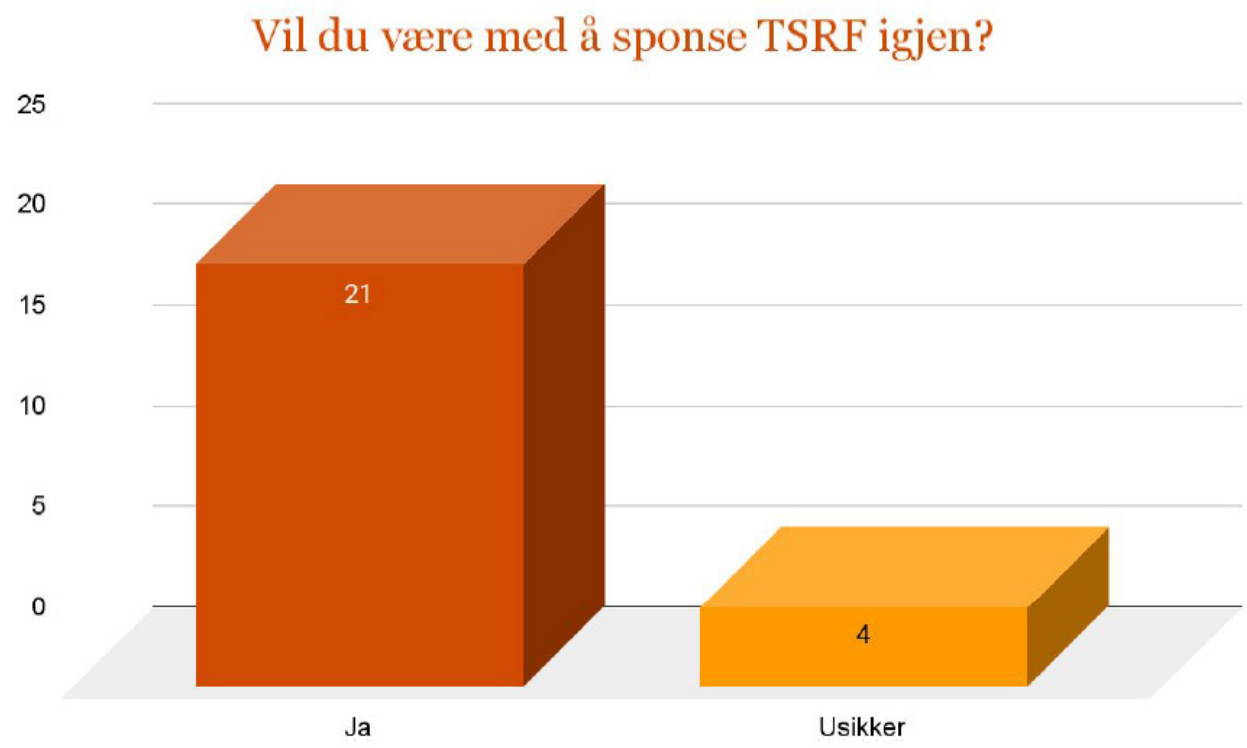

Faktaboks: Hoved-, prosjektpartner, partner og samarbeidspartner:

- **Hovedpartner**
  - Fredriksstad Blad
  - Firmagaver
  - Buksér og Berging
  - Viken fylkeskommune
- **Prosjektpartner**
  - Sparebank 1 Østfold og Akershus
  - Studio Geist
  - Quality Hotel Fredrikstad
  - Multiconsult
  - PwC
  - Idyll Festivalen
  - Kystverket
- **Partner**
  - Coca Cola
  - Quality Security
  - Lucky View
  - Smart Energi
  - Frontkom
  - Sørlie Næringseiendom
  - Værste
  - Jotne Eiendom
  - Ragn-Sells
  - Nordic Crane Kynningsrud
  - Brewery International
  - Wittusen & Jensen
  - Ramirent
  - Storm Elektro
  - XL Bygg Knatterudfjellet
  - Solveigs Pizza
  - Frevar
- **Samarbeidspartnere**
  - Visit Fredrikstad & Hvaler
  - Rotary
  - VB Media
  - Sparebank 1 Stiftelsen Østfold Akershus
  - Fredrikstad Næringsforening
  - Hvaler kommune
  - Inspiria
  - Lions
  - Sarpsborg Bilsenter
  - ØKT/Bypakka Nedre Glomma

Prosjektregnskap

Kostnader		***Eksterne, ikke kommunens regnskap***	***Prosjektets resultat***
Lønn prosjektledelse	4 267 987		4 267 987
Timer fast ansatte	2 400 000		2 400 000
Representasjon	654 881		654 881
Driftsutgifter	2 370 356		2 370 356
Markedsføring	832 608		832 608
Avgift STI	1 907 480		1 907 480
Kjøp av tjenester	8 594 179		8 594 179
Medseilere	830 561		830 561
Borg Havn		1 578 000	1 578 000
Buksér og Berging		500 000	500 000
Kystverket		250 000	250 000
VB Media - Tall Ships Magasinet		350 000	350 000
Sum kostnader	**21 858 052**	**2 678 000**	**24 536 052**
Inntekter			
Viken fylkeskommune	875 000		875 000
Sponsorater	4 593 595		4 593 595
Egenandeler medseilere	538 536		538 536
Salg markedsplasser/servering	1 169 197		1 169 197
Borg Havn		1 578 000	1 578 000
Buksér og Berging		500 000	500 000
Kystverket		250 000	250 000
VB Media - Tall Ships Magasinet		350 000	350 000
Sum inntekter	***7 176 328***	***2 678 000***	***9 854 328***
Kommunens bevilgning	8 900 000		8 900 000
Timer fast ansatte	2 400 000		2 400 000
Fond TSRF19 til medseilere	390 000		390 000
Fond TSRF19 avgift STI	1 600 000		1 600 000
Sum kommunal finansiering	**13 290 000**		**13 290 000**
Resultat Tall Ships 2023	**-1 391 724**	**0**	**-1 391 724**
Belastet restmidler fond TSRF14	700 000		700 000
Belastes restmidler fond TSRF19*	559352		559 352
Belaster kommunens bunnlinje	-132 372		-132 372
* Forutsetter vedtak fra kommunens andre tertialrapport 2025.			

Vi viser forøvrig til den eksterne rapporten fra PricewaterhouseCooper hvor det blant annet trekkes fram at TSRF23 førte til:

- 153 597 unike besøkende over 16 år i perioden 14.–18. juli 2023
- 357 502 besøkende over 16 år totalt sett (dag for dag) i perioden 14.–18. juli 2023
- 62,3% av de besøkende var tilreisende bosatt utenfor Fredrikstad
- Verdiskapning innenfor Fredikstad kommune tilsvarte 84 700 000 kroner
- 96,7% av de besøkende mener TSRF23 er positivt i svært stor eller stor grad for Fredrikstad
- 95,5% av de besøkendes tilbakemelding var at TSRF23 har gitt de lyst til å besøke Fredrikstad igjen
- 37,7% av de besøkende var fra selve Fredrikstad-regionen
- 45,4% av de besøkende kom til arrangementet uten å bruke privatbil som fremkomstmiddel
- 92 prosent av sponsorene mener det er har betydning at Fredrikstad kommune er arrangør

Utstillere/markedsplasser:

Prisnivåer, kontrakter og informasjonsmateriell ble utarbeidet i forkant av TSRF23. Basert på utstillerliste fra 2019, samt et register med ca. 400 aktuelle utstillere, fikk et utvalg på ca 80 et tilbud om å leie markeds-/standplass under TSRF23 14.–18. juli. Disse ble kontaktet via e-post. Muligheten for påmelding ble kommunisert gjennom TSRF23 sine kanaler. Fredrikstad Næringsforening informerte sine medlemmer. Totalt antall utstillere-/stands: 41

Servering:

Områder for servering ble drøftet og besluttet. Ønskelige konsepter for de ulike områdene ble definert, prisnivåer og materiell utarbeidet. Fem serveringsområder (Værste, Fisketorvet, Dampskipsbrygga, Bibliotekparken, Tollbodbrygga) ble etablert i tillegg til at Statsraad Lemkuhl hadde servering knyttet til skute og område på land i Gamlebyen. Lokale serveringsaktører fra 2019 ble kontaktet, og Fredrikstad Næringsforening kommuniserte muligheten til sine medlemmer i serveringsnærings-gruppen.

Annet

Mange av erfaringene fra TSRF19 kunne direkte overføres til TSRF23. Aktørene hadde arrangementet «friskt» i minne, og var i all hovedsak interesserte i å bli med som sponsor/partner.

Konsert med Odd René Andersen and the Close Shaves i Bibliotekparken. Foto: Erik Heidenberg

Oppsummering opp mot overordnede mål

- **Profilering av «Den lille verdensbyen»**
  Å se elvebreddene i Fredrikstads sentrum ”tapetsert” med skuter og byen myldre av fremmede mannskaper, er et enestående trekkplaster både for distriktets egne innbyggere og tilreisende når det gjelder å synliggjøre den lille verdensbyen.

- **En samlende dugnad som bidrar til økt stolthet av byen**
  Oppslutningen av frivillige, kommentarer på sosiale medier og utsagn fra samarbeidspartnere er tydelige tegn på at TSRF vekker entusiasme og vilje til å bidra. Frivillige, gamle som unge, bidro både før, under og etter arrangementet. Økonomien i prosjektet har i stor grad vært avhengig av denne innsatsen.

- **Økt bevissthet klima, miljø og bærekraft**
  TSRF har bidratt til økt bevissthet om bærekraft gjennom konkrete tiltak som tilrettelegging for grønn mobilitet med ekstra sykkelparkeringer og forsterkede kollektivløsninger og gjenbruk av materialer. Den maritime opplevelsesparken på Isegran med miljøaktiviteter, samarbeidet med Natur og ungdom og Statsraad Lehmkuhls presentasjon av havforskning engasjerte publikum i klimaspørsmål.

- **Øke Fredrikstads attraksjonskraft som en by med en rik maritim historie**
  Gjennom samarbeid med aktører på Isegran har man hatt til hensikt å utvikle Isegran og dens aktiviteter til varige mål for opplevelser. Dette sammen med hovedattraksjonen som var de deltakende fartøyene, Gamlebyen, Værste, et opprustet bysentrum, parken ved biblioteket og bruken av elveløpet, vil vi kunne påstå at et arrangement som TSRF er med å heve byens attraksjonskraft. PwCs publikumsundersøkelse underbygger også dette.

- **Økt interesse for å bo, besøke og drive næring i Fredrikstad**
  Et vellykket arrangement er et viktig mål, men må også ses i sammenheng med effekten for næringslivet, tilflyttingen og antall besøkende.

  Gjennom det siste tiåret har kompetansen på å planlegge, markedsføre og gjennomføre større arrangement i Fredrikstad hatt tydelig oppsving. Fire stikkord som har vært sentrale for TSRF23 er entusiasme, dugnadsvilje, samarbeid og profesjonalisering,

  Gjennom samarbeid og bidrag fra mange aktører, sponsorer og samarbeidspartnere greide man å skape et positivt engasjement lokalt, regionalt og nasjonalt. Gjennom programmet de fem dagene bidro et stort og bredt utvalg av artister, både lokale, nasjonale og internasjonale, til mange fine presseoppslag og forhåndsomtaler.

Dette målet henger sammen med flere av de andre målene, og summerer disse i det mer langsiktige målet om utvikling av arbeidsplasser, etablering, tilflytting og bærekraftig vekst. Det var et håp om at TSRF23 ville synliggjøre den kraften som ligger i samspillet mellom gode opplevelser og inntjening. Tilbakemeldingen fra aktører innen handels- og serverings-bransjen bekrefter at dette ble vellykket.

Seilparaden tirsdag 18. juli sett fra Isegran. Foto: Petter Lind

Folkeliv langs Standpromenaden. Foto: Harry Johansson

Facebook: @TheTallShipsRacesFredrikstad2023
Instagram: @tallshipsracesfredrikstad/
tallshipsfredrikstad.no
sailtraininginternational.org
sailtraininginternational.org/sailonboard/

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Formannskapets vedtak 16.10.2025:
Formannskapets innstilling:

1. Bystyret tar saken og fremlagt rapport fra Ernst & Young Norway (EY) til orientering.

Formannskapets behandling 16.10.2025:
Votering:

Styret for FREVAR KF sin innstilling ble enstemmig vedtatt.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/22178
Dokumentnr.: 2
Løpenr.: 205544/2025
Klassering: 033

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	16.10.2025	161/25
Bystyret	23.10.2025	166/25

Utredning av tiltak for å redusere gebyret for innbyggerne i Fredrikstad kommune

Innstilling
Styret for FREVAR KF anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:
1. Bystyret tar saken og fremlagt rapport fra Ernst & Young Norway (EY) til orientering.

Sammendrag
I forbindelse med behandling av FREVAR KF sitt budsjett for 2025 og handlingsplan for 2025-2028 vedtok bystyret et nytt punkt 8 som lyder:

«Bystyret ber styret i FREVAR om å gå i dialog med teknisk med mål om å sikre at innbyggernes avgiftsnivå innen vann, renovasjon og avløpstjenester er lavest mulig. Saken sendes til bystyret innen sommeren 2025».

Med bakgrunn i denne bestillingen har FEVAR KF bedt om bistand til en utredning av kostnadsdrivere og investeringstiltak som kan påvirke gebyrnivået, og samtidig belyse igangsatte og planlagte tiltak for å bremse kostnadsutviklingen.

Rapporten er utarbeidet av Ernst & Young Norway i tråd med oppdrag gitt til selskapet av FREVAR KF. I rapporten oppsummerer EY tilnærmingen i sine analyser, viktigste funn og sammenhenger, og deres vurderinger og anbefalinger av igangsatte og planlagte tiltak.

Kostnadsutviklingen må etter EYs vurdering sees i sammenheng mellom FREVAR KF og Fredrikstad kommune ved kommuneområdet Teknisk. For lettere å kunne vurdere kostnadsnivå og -utvikling, har EY i tillegg inkludert en sammenligning opp mot fire kommuner av tilsvarende størrelse; Moss, Lillestrøm, Drammen og Sarpsborg. Saken gjelder utredning av tiltak for å redusere gebyret for innbyggerne i Fredrikstad kommune.

Strengere miljøkrav fra EU, i kombinasjon med gamle anlegg og miljøbidrag for en renere Oslofjord er sentrale drivere for kostnadene i VAR-segmentet. Kapitalkostnadene er spesielt høye for det nye renseanlegget, FARA og har økt fra 2 % til 47,5 % av totale kostnader, fra 2022-2024.

Selv om FARA og andre kostnadsdrivere bidrar til økte gebyrer innen VAR-segmentet, følger gebyrutviklingen i Fredrikstad en lik utvikling som sammenlignbare kommuner. Basert på identifiserte tiltak mener EY at Frevar KF og Teknisk allerede i dag gjør en målrettet innsats for å dempe kostnadsøkningen innen VAR-segmentet, slik at gebyrer som betalt ved innbyggerne i så liten som mulig grad må økes. Sentrale kostnadsdrivere er adressert gjennom iverksatte og planlagte tiltak.

Vurdering av økt avskrivningsperiode innen VA-området er ikke vurdert i rapporten.

Vedlegg
1. Saksprotokoll FREVAR KF sak 7/25 av 03.06.2025
2. Rapport kostnadsdriveranalyse – VAR selvkostområde i Fredrikstad kommune, mai 2025

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Ingen.

Saksopplysninger
Det vises til vedlagte saksprotokoll FREVAR KF sak 7/25 av 03.06.2025 - utredning av tiltak for å redusere gebyret for innbyggerne i Fredrikstad kommune.

Relevante bestemmelser
Lov om kommuner og fylkeskommuner (Kommuneloven)

Forskrift om kommunale vann- og avløpsgebyrer, FOR-1995-01-10-70

Forskrift om minimumsavdrag på lån for kommuner, fylkeskommuner, kommunale og fylkeskommunale foretak, interkommunale samarbeid og interkommunale selskaper

Konsekvenser for sosial bærekraft
Ikke vurdert i tilknytning til rapporten

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
Store investeringer resulterer i høye kapitalkostnader og avskrivninger, som vil påvirke kostnadene i flere år fremover.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
En betydelig økning i kostnader og gebyrer til innbyggere må påregnes som følge av økte miljøkrav innen kildesortering av avfall og rensing av avløpsvann.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant i saken.

Kommunedirektørens kommentar
Kommunedirektøren har ingen innsigelser på konklusjonene i rapporten.

Kostnadsutviklingen i forbindelse med større investeringer som er nødvendig for rensing av avløpsvann, utbedring av foreldet ledningsnett og kildesortering av avfall fra private husholdninger og næring, er allerede kjent og beskrevet av Momentum i notatene som legges ved årsbudsjettet i kommunen hvert år. Momentum er kommunens leverandør i utarbeidelse av selvkostkalkylene og beregning av gebyrer.

Kommuneområdet Teknisk og Frevar KF sitt samarbeid har blitt noe bedre i 2025, men det bør forsterkes ytterligere for at vi sammen kan å bidra til reduserte avgifter/.

Med utgangspunkt i det faktum at FREVAR KFs oppgaver er viktige kommunale kjerneoppgaver, så er det kommunedirektørens anbefaling at næringsområdet i Frevar KF organiseres i et eget aksjeselskap, og at selvkosttjenestene samles under en felles ledelse i kommunen for å sikre optimalisering av drift.

Ved å samle selvkostområdene under kommunedirektøren får kommunen bedre samordning mellom tekniske tjenester og øvrige kommunale oppgaver som plan, byggesak, miljø og beredskap og klarere ansvarslinjer, der kommunedirektøren har det overordnede ansvaret for tjenestekvalitet, økonomi og måloppnåelse. Selvkostområder har stor betydning for innbyggerne gjennom gebyrnivå og tjenestekvalitet. Når disse ligger i kommunedirektørens organisasjon styrkes den politiske styringen, fordi bystyret lettere kan følge opp og stille krav til tjenestene.

Kommunene står overfor store investeringsbehov, spesielt innen vann og avløp. Samlet organisering gir bedre mulighet til å bygge robuste fagmiljøer og sikre nødvendig kompetanse og optimalisere ressursbruk og investeringer på tvers av sektorer. Vann- og avløpstjenester er kritiske for helse og sikkerhet og bør og integreres tett med øvrige kommunale beredskapsfunksjoner

Frevar KF kan i dag velge å benytte kommunale regnskapsprinsipper eller alminnelige regnskapsprinsipper i sin regnskapsføring, så lenge næringsdelen av virksomheten utgjør mer enn 50%. Det er forståelig at FREVAR KF velger å benytte alminnelige regnskaps-prinsipper for å kunne benytte samme regnskapssystem for næringsvirksomheten og selvkostområdet. Imidlertid bør det vurderes om dette gir tilstrekkelig informasjon til bystyret for at de skal kunne følge opp kommunens samlede økonomistyring.

I det konsoliderte regnskapet for kommunen som bystyret vedtar er FREVAR KFs regnskap justert og konsolidert etter kommunale regnskapsprinsipper. Budsjettet som vedtas for FREVAR KF føres etter alminnelige regnskapsprinsipper og gir ikke tilstrekkelig informasjon til bystyret om hvilken effekt dette har på det konsoliderte regnskapet for kommunen.

Det største forskjellen i regnskapsprinsipper gjelder behandlingen av avskrivninger og avdrag. I det kommunale regnskapet defineres avdragene som en utgift, mens etter alminnelige regnskapsprinsipper utgjør avskrivningene en kostnad. I en fase framover med store investeringer som beskrevet i EY rapport vil dette kunne medføre større avvik. Normalt starter ikke avskrivningene av et anlegg før det er ferdigstilt i et alminnelig regnskap, mens det i et kommunalt regnskap vil disse utgiftene følge avdragene i låneavtalene. FREVAR KF som heleid kommunalt selskap omfattes også av kravet om å betale minimumsavdrag.

Årsregnskapet for 2024 illustrerer tydelig forskjellen i regnskapsprinsippene. Det justerte regnskapet for FREVAR KF som konsolideres inn i regnskapet for kommunen viser en inntekt på 432,6 millioner og et underskudd på 61,1 millioner kroner.

Det anbefales at FREVAR KF legger fram sitt budsjettforslag for 2026 både i henhold til alminnelige og kommunale regnskapsprinsipper, og at selskapet så snart som praktisk mulig benytter kommunale regnskapsprinsipper for selvkostområdene.

Forskjellen i regnskapsprinsipper og effekten på det kommunale regnskapet er også viktig når det gjelder beregning av gebyrsatsene. En dobling av avskrivningstiden på VA halverer avskrivningenes betydning i gebyrregnskapet og dermed vil komme våre innbyggere til gode.

Så lenge ikke kommunen har et positivt selvkostfond vil denne differansen medføre en reduksjon i disposisjonsfondet.

Kommunedirektøren anbefaler at næringsvirksomheten i FREVAR KF skilles ut som eget AS, og at de kommunale tjenestene benytter kommunale regnskapsprinsipper og innlemmes i kommunal drift.

Vurdering

Det vises til vedlegg, og til kommunedirektørens kommentar.

Alternative løsninger
Ikke vurdert i saken.

Konklusjon
Rapporten viser at Fredrikstad kommune ikke skiller seg nevneverdig fra andre sammenlignbare kommuner når vi ser på kostnadsutviklingen i VAR-segmentet. Samtidig peker rapporten på at store investeringer resulterer i høye kapitalkostnader og avskrivninger, noe som vil påvirke kostnadene i flere år fremover. Som mange andre kommuner må Fredrikstad gjøre en målrettet og langsiktig innsats for å dempe kostnadsutviklingen.

Frevar KF anbefaler at bystyret tar fremlagt rapport fra Ernst & Young Norway (EY) til orientering.

FREVAR KF
Distriktets miljøbedrift

Saksnr.: 2025/5457
Dokumentnr.: 3
Løpenr.: 139143/2025
Klassering: 231
Saksbehandler: Johnny Sundby

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Styret for FREVAR KF Formannskapet Bystyret	03.06.2025	7/25

Utredning av tiltak for å redusere gebyret for innbyggerne i Fredrikstad Kommune

Direktørens innstilling
Direktøren anbefaler styret i FREVAR KF å fatte følgende vedtak/gi følgende innstilling til Bystyret:

1. Bystyret tar saken og fremlagt rapport fra EY til orientering.

Fredrikstad, 28.05.2025

Styret for FREVAR KFs vedtak 03.06.2025:

Styret for FREVAR KFs vedtak **03.06.**2025:
Styret i FREVAR KF gir følgende innstilling til Bystyret:
1. Bystyret tar saken og fremlagt rapport fra EY til orientering.

Styret for FREVAR KFs behandling 03.06.2025:

Styret for FREVAR KFs behandling 03.06.2025:
Votering
Direktørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

10.06.2025
Rett utskrift:

Madeleine Huth
Førstesekretær

Utskrift til: Johnny Sundby, Administrerende direktør, FREVAR KF

Sammendrag
I forbindelse med behandling av FREVARs budsjett i Bystyret i desember, så ble det vedtatt et tilleggspunkt 8, som lyder:

«Bystyret ber styret i FREVAR om å gå i dialog med teknisk drift med mål om å sikre at innbyggernes avgiftsnivå innen vann, renovasjon og avløpstjenester er lavest mulig. Saken sendes til bystyret innen sommeren 2025».

Styret behandlet denne bestillingen i sitt første møte i 2025, fattet følgende vedtak (Sak 4/25):

«Styret vedtar å iverksette en utredning som har til hensikt å besvare Bystyrets bestilling i sak 250/24, i tråd med foreslåtte rammer og beskrivelse i denne sak».

EY, som fikk tildelt oppdraget, har nå ferdigstilt sin rapport basert på denne bestillingen.

Gebyrkostnadene for innbyggerne i Fredrikstad kommune består av summen av kostnader som følge av Teknisk og FREVARs drifts- og kapitalkostnader. Grensesnittet mellom Teknisk og FREVAR er slik at Teknisk er ansvarlig for alt som har med transport av vann, avløp og avfall i tillegg til det meste av innbyggerkontakten. FREVAR står for produksjon i prosessanleggene og sluttbehandling av avfall.

Sammenlikningen med andre kommuner som EY har gjennomført, viser at Fredrikstad kommunes gebyrer er på linje med eller lavere enn kommuner det er naturlig å sammenlikne seg med. Økte regulatoriske krav og behov for å oppgradere nedslitte anlegg er den største kostnadsdriveren innenfor VAR-området. Denne utfordringer deler også Fredrikstad kommune med de øvrige kommunene i sammenlikningen.

Teknisk og FREVAR jobber både sammen og hver for seg med tiltak som kan bidra til å dempe kostnadsveksten og samtidig bidra til å løse regulatoriske krav. Det er imidlertid ikke mulig å treffe tiltak som veier opp for konsekvensene av de store investeringene som må gjøres.

Uttalelse fra kommunedirektør
Saken har vært sendt over til kommunedirektør for eventuell uttalelse, til styrets behandling. FREVAR har ikke mottatt kommentar vedrørende saken, når denne sendes ut.

Vedlegg

1	2025 05 15 Sluttrapport

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
1. Protokoll fra bystyremøte 12.12.2024, sak 250/24 Budsjett 2025 og handlingsplan 2025-2028 for FREVAR KF
2. Protokoll fra FREVARs styremøte 20.2.2025
3. Sak 4/25 Utredning av tiltak for å redusere gebyret for innbyggerne i Fredrikstad

Saksopplysninger
I forbindelse med behandling av FREVARs budsjett i Bystyret i desember, så ble det vedtatt et tilleggspunkt 8, som lyder:

«Bystyret ber styret i FREVAR om å gå i dialog med teknisk drift med mål om å sikre at innbyggernes avgiftsnivå innen vann, renovasjon og avløpstjenester er lavest mulig. Saken sendes til bystyret innen sommeren 2025».

Styret behandlet denne bestillingen i sitt første møte i 2025, fattet følgende vedtak (Sak 4/25):

«Styret vedtar å iverksette en utredning som har til hensikt å besvare Bystyrets bestilling i sak 250/24, i tråd med foreslåtte rammer og beskrivelse i denne sak».

Etter styrets behandling ble det innhentet 3 tilbud for å få gjennomført utredningen, og kontrakt med inngått med EY som samlet sett hadde det beste tilbudet.

Gebyrkostnadene innen VAR-område (vann, avløp og renovasjon) for innbyggerne i Fredrikstad kommune består av summen av kostnader som følge av Teknisk og FREVARs drifts- og kapitalkostnader. Grensesnittet mellom Teknisk og FREVAR er slik at Teknisk er ansvarlig for alt som har med transport av vann, avløp og avfall i tillegg til det meste av innbyggerkontakten. FREVAR står for produksjon i prosessanleggene og sluttbehandling av avfall.

Utredningen er gjennomført i tett samarbeid med Teknisk i Fredrikstad kommune. Både Teknisk og FREVAR har stilt nødvendig dokumentasjon tilgjengelig for EY, som basert på dette har gjennomført møter og stilt oppfølgingsspørsmål. Det har blitt jobbet iherdig og helt frem til utsendingen av denne saken med å få rapporten ferdig, grunnet den relativt korte fristen til å gjennomføre dette arbeidet.

EY har funnet at kostnadene drives av økte miljøkrav fra EU som implementeres i norsk regelverk, f.eks. knyttet til økte krav til materialgjenvinning på avfallsområde. Dette resulter i økning i antall fraksjon som skal kildesorteres. Ila de siste årene er det iverksatt kildesortering av glass og metall emballasje og matavfall. Senere skal alt restavfall fra kommunen til Østfold Avfallssortering IKS for ytterligere utsortering for nå krav til utsortering av plast. Et annet eksempel på økte miljøkrav er kravet til nitrogenrensning som nå treffer alle anlegg rundt Oslofjorden og tilhørende vassdrag. I Fredrikstad medfører dette full nitrogenrensning på det nye renseanlegget FARA. I tillatelsene stilles det også økt krav til ledningsnettets funksjon, som vil medføre at Teknisk fortsatt må investere betydelig i ledningsnettfornyelse i årene fremover. Dette er også en forutsetning for at FARA skal fungere som tiltenkt, og ikke motta mer fremmedvann enn hva anlegget er dimensjonert for.

En annen faktor som bidrar til å drive kostnadene oppover er nedslitt og utdatert anlegg. Dette gjelder ledningsnett, men også renseanlegget på Øra som nå skal erstattes med FARA. Grunnet anleggets alder, så er dette tilnærmet nedskrevet og kapitalkostnadene er dermed lave. Når man nå investerer i FARA, så vil kapitalkostnadene øke. Man ser allerede effekter av dette med en kraftig økning i kalkulatoriske renter. Senere kommer også avskrivningene, så snart anlegget kommer i drift. Å drifte et nitrogenrenseanlegg medfører også økt energi- og kjemikaliebruk, som også vil øke driftskostnadene. Det vil også være behov for økning i bemanningen for å kunne drifte anlegget.

Fredrikstad kommunes situasjonen er dessverre ikke unik. EY har gjort en sammenlikning med Drammen, Lillestrøm, Sarpsborg, Moss og Fredrikstad, for å se om kostnadsutviklingen i Fredrikstad skiller seg fra disse kommunene, som alle står ovenfor store investeringer, særlig på avløpssiden. EYs analyse viser at utviklingen i kostnadene er på linje med hva man ser i disse kommunene. Man ser også at årsgebyret på alle områder er likt eller lavere enn for kommunene man har sammenliknet med.

Både hos Teknisk og på FREVAR har EY funnet at man jobber med tiltak for å begrense kostnadsveksten, og at man også samarbeider for å finne de beste løsningene totalt sett.

Det er imidlertid ikke mulig å veie opp for effekten av de store investeringene som nå gjøres ved å ta grep i driftsbudsjettene. For FREVARs del er disse tiltakene adressert i foretakets strategiske handlingsplan som ble vedtatt i 2024 og som styret følger opp. Det er sentralt at dette arbeidet prioriteres og videreføres for å kunne ha best mulig kontroll på kostnadene.

Økonomiske konsekvenser
For å møte økte regulatoriske krav, særlig som følge av implementering av EU-krav i norsk regelverk, samt dekke behovet for fornyelse av anlegg, vil kostnadene på VAR-område øke i årene som kommer. Allikevel skiller ikke kostnadsutviklingen i Fredrikstad seg fra kommuner som det er naturlig å sammenlikne seg med. Gebyrene i Fredrikstad er tilnærmet like eller lavere enn disse kommunene, som også er i en situasjon hvor det må investeres i nye anlegg.

Det at kostnadene stiger som følge av store investeringer og mer kompleks drift, må ikke overskygge at FREVAR og Teknisk jobber systematisk med tiltak samme og hver for seg for å dempe kostnadsveksten ytterligere når nye regulatoriske krav skal møtes.

For å unngå ekstra kostnadsvekst, så er det avgjørende at investeringene bidrar til måloppnåelse, og at prosjektene lander innenfor budsjett. FARA-prosjektet, som er det største pågående prosjektet, er ved utgangen av april i henhold til planlagt fremdrift og på budsjett.

Ansattes medbestemmelse
På FREVAR så er det gitt orienteringer om arbeidet i møte med de tillitsvalgte, som også fikk tilbud om å oppnevne en representant til å følge arbeidet. Det er også gitt info om arbeidet i fellesmøte til alle ansatte. Rapporten oversendes samtlige foreninger til orientering.

Vurdering
Sammenlikningen med andre kommuner som EY har gjennomført, viser at Fredrikstad kommunes gebyrer er på linje med eller lavere enn kommuner det er naturlig å sammenlikne seg med. Økte regulatoriske krav og behov for å oppgradere nedslitte anlegg er den største kostnadsdriveren innenfor VAR-området.

Teknisk drift og FREVAR jobber både sammen og hver for seg med tiltak som kan bidra til å dempe kostnadsveksten, og samtidig bidra til å løse regulatoriske krav. Det er imidlertid ikke mulig å treffe tiltak innenfor driftsbudsjettet som veier opp for konsekvensene av de store investeringene som må gjøres. For FREVARs del er dette arbeidet forankret i strategisk handlingsplan, og følges opp av styret.

FARA-prosjektet er isolert sett det som i størst grad påvirker gebyrutviklingen de kommende år, i tillegg til Teknisk sine prosjekter innen ledningsnettsanering. FARA-prosjektet er ved utgangen av april i henhold til planlagt fremdrift og på budsjett. Prosjektet følges tett opp av en styringsgruppe på FREVAR som rapporterer til styret på hvert eneste styremøte.

Kostnadsdriveranalyse

VAR-selvkostområde i Fredrikstad kommune

Revidert sluttrapport
Mai 2025

FREVAR KF

EY Parthenon

Rapportstruktur

1. Prosjektoversikt

Side 3

2. Metodisk tilnærming

Side 8

3. Sammendrag

Side 12

4. Detaljrapporter

Side 21

01

Prosjektoversikt

- Følgebrev
- Bakgrunn for oppdraget
- Omfang og leveranse
- Oppsummering og sentrale funn

Følgebrev

EY kontakter

Kristoffer Erikstad
Ansvarlig Partner
Oslo, Norge
Mobil: +47 920 80 258
Mail: kristoffer.erikstad@parthenon.ey.com

Christoph Siedler
Prosjektleder
Oslo, Norge
Mobil: +47 451 91 279
Mail: Christoph.Siedler@no.ey.com

Kostnadsdriveranalyse for FREVAR KF

Under behandling av FREVARs budsjett for 2025 og handlingsplan for 2025-2028 vedtok Bystyret et punkt 8 i tillegg til styrets innstilling som lyder:

«Bystyret ber styret i FREVAR om å gå i dialog med teknisk med mål om å sikre at innbyggernes avgiftsnivå innen vann, renovasjon og avløpstjenester er lavest mulig. Saken sendes til bystyret innen sommeren 2025».

Med bakgrunn i denne bestillingen har FEVAR KF bedt om bistand til en utredning av kostnadsdrivere og investeringstiltak som kan påvirke gebyrnivået, og samtidig belyse ingangsatte og planlagte tiltak for å bremse kostnadsutviklingen.

Denne rapporten er utarbeidet i tråd med oppdrag gitt til oss av FREVAR KF som gjengitt over og skal ikke deles eller brukes av tredjeparter uten vårt skriftlige samtykke.

I denne rapporten oppsummerer vi tilnærmingen i våre analyser, viktigste funn og sammenhenger, og våre vurderinger og anbefalinger av igangsatte og planlagte tiltak. Kostnadsutviklingen må etter vår vurdering sees i sammenheng mellom FREVAR KF og Fredrikstad kommune v/ Teknisk. For lettere å kunne vurdere kostnadsnivå og -utvikling, inkluderer vi i tillegg en sammenligning (benchmark) mot fire kommuner av omtrent samme størrelse: Moss, Lillestrøm, Drammen og Sarpsborg.

Vi takker for et spennende oppdrag!

Men vennlig hilsen,

Kristoffer Erikstad
Ansvarlig Partner

Christoph Siedler
Prosjektleder

Ernst & Young Norway (Oslo Branch)
Stortorvet 7
Postboks 1156
Sentrum
Oslo 0155

Dette oppdraget skal skape best mulig forståelse for kostnadsutviklingen og finne tiltak som kan bidra til å redusere kostnadene for Fredrikstads innbyggere

Bakgrunn og oppdrag

Bakgrunn for oppdraget

Fredrikstad står midt i en omfattende og nødvendig oppgradering av infrastruktur knyttet til vann og avløp som gir et økt kostnadsnivå som i siste instans må finansieres gjennom økte gebyrer og avgifter Fredrikstad kommunes innbyggere:

1. Fornying av vann- og avløpsnettet: Målet er å redusere lekkasjer, hindre fremmedvann (regnvann) i avløpssystemet og stoppe utslipp av ubehandlet avløpsvann til naturen.
2. Nytt avløpsrenseanlegg (FARA): Det eksisterende anlegget fra 1989 har for liten kapasitet og klarer ikke fremtidige krav. FARA, som bygges nå og skal stå ferdig i 2026, er en stor investering som driver opp gebyrene, spesielt på avløpsområdet.
3. Drikkevannssikkerhet: Siden 2010 har Fredrikstad, Sarpsborg og MOVAR samarbeidet om et reservevannforsyningsanlegg, noe som styrker robustheten i vannforsyningen.
4. Renovasjon: Økte krav til sortering og gjenvinning av avfall fører til investeringer som et nytt sorteringsanlegg (Østfold Avfallssortering IKS) og samarbeid om grovavfallshåndtering.

Som nevnt innledningsvis har bystyret bedt *FREVAR om å gå i dialog med Teknisk med mål om «å sikre at innbyggernes avgiftsnivå innen vann, renovasjon og avløpstjenester er lavest mulig.»*

Oppdraget har to hovedformål

1) Skape best mulig forståelse for kostnadsutvikling
2) Finne tiltak som kan bidra til å redusere kostnaden for innbyggerne

Avgrensning

Oppdraget skal løses i samarbeid med FREVAR og Teknisk der EY leder prosessen og utarbeider rapport hvor FREVAR og Teknisk bidrar med nødvendig informasjon og innsikt i problemstillingen. Mens FREVAR forvalter kommunens prosessanlegg for avløpsrensing, vannproduksjon, energigjenvinning og avfallshåndtering, forvalter Teknisk transportnettet innen VAR-segmentet, herunder vann- og avløpsnettet samt avfallstransport. Vi ser på kostnadsdrivere på forretningsområdene til FREVAR og Teknisk i sammenheng, fordi begge virksomheters investerings-, drifts- og vedlikeholdsaktiviteter legges til grunn for beregningen av gebyrnivået innen VAR-segmentet. Vi ser allikevel bort fra rentekostnader som kostnadsdriver fordi husstander i utgangspunktet betaler kalkulatoriske renter i tråd med selvkostforskrift. Eventuelle avvik dekkes av virksomheten.

Prosjektet besvarer 5 hovedmomenter basert på data som er tilgjengeliggjort av FREVAR og Teknisk

Omfang og leveranse

Målet er å gi en så god besvarelse som mulig på følgende:

1. Kartlegge og beskrive de viktigste kostnadsdriverne som bidrar til innbyggernes gebyrer, og bakgrunnen for disse
2. Beskrive pågående og planlagte investeringsaktivitet, som f.eks. FARA og ledningsnettsanering, vil påvirke gebyret fremover
3. Beskrive allerede gjennomførte tiltak som Teknisk og FREVAR har gjennomført for å bidra til å holde kostnadene nede
4. Beskrive planlagte aktiviteter som partene arbeider med, og som forventes å gi reduserte kostnader på sikt
5. Foreslå tiltak som kan bidra til å redusere kostnadene for innbyggerne i forhold til VAR-gebyret

Nødvendig informasjon og datainnsamling

1. Relevante historiske regnskap og budsjetter (antatt periode 2023–2025)
2. FREVARs handlingsplan 2025–2028 og Teknisk sine investeringsplaner.
3. Intervjuer med sentrale personer i FREVAR og Teknisk.
4. Workshops med FREVAR og Teknisk.
5. Benchmarking informasjon for sammenlignbare kommuner (Moss, Sarpsborg, Drammen, Lillestrøm)

Besvarelse vil sammenstilles i en skriftlig rapport med oppsummering og et kapittel for hvert av de fem punktene

Eksterne faktorer driver opp kostnadene i VAR-segmentet. Utviklingen har vært lik i sammenliknbare kommuner, men nivået ligger noe lavere i Fredrikstad

Oppsummering og sentrale funn

Eksterne drivere fører til økte investeringer som igjen gir høyere gebyrer for innbyggerne

- Kostnadene innen VAR-segmentet i Fredrikstad drives av strengere miljøkrav fra EU, i kombinasjon med gamle anlegg og miljøbidrag for en renere Oslofjord.
- Kostnadsutviklingen representerer ikke hele bildet alene: Frevar har en tredelt bunnlinje, det er ikke bare kostnadene som har noe å si, men også forventningene samfunnet har, og miljøkrav.
- Økte investeringer fører til høyere kapitalkostnader som gjør at gebyrene innen VAR-segmentet øker.
- Identifiserte tiltak viser at Frevar og Teknisk allerede i dag adresserer de viktigste kostnadsdriverne for å minimere kostnadsutviklingen i lys av strengere miljøkrav, gammel infrastruktur og miljøbidrag. Ytterligere tiltak kan vurderes i tråd med anbefalingene gitt i denne rapporten.

Utviklingen i VAR-gebyrene er på linje andre kommuner, men nivået er noe lavere i Fredrikstad

- Til tross for økte kostnader og gebyrer innen VAR-segmentet, er både størrelsen og utviklingen i kostnader og gebyrer på linje med det vi ser i sammenlignbare kommuner.

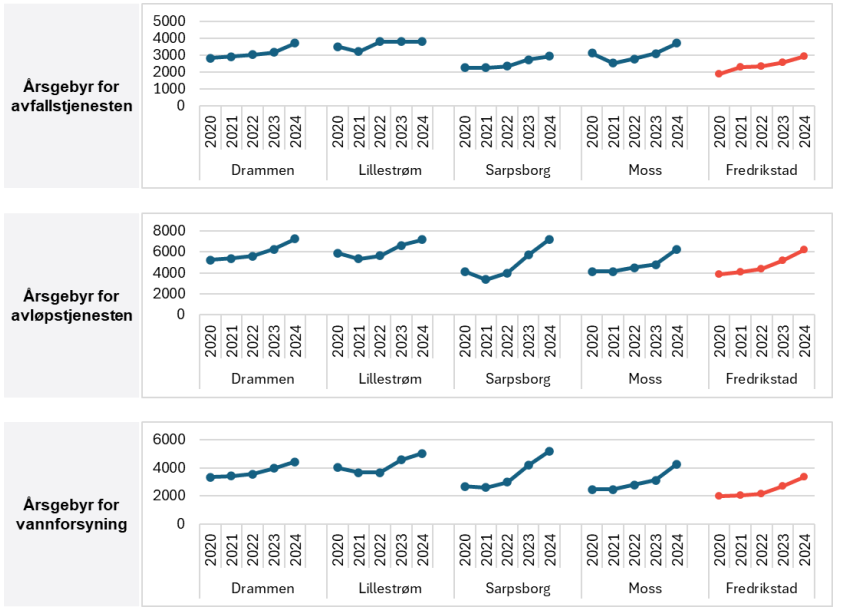

Satser for en standard bolig på 120 m², ekskl. mva. (NOK)

02

Metodisk tilnærming

- Data- og informasjonsgrunnlag
- Vår fremgangsmåte

Arbeidet bygger på mottatt data- og informasjonsgrunnlag fra FREVAR og Teknisk

Data og informasjonsgrunnlag

Kilde	Bruk
Årsrapporter	▸ Årsrapporter fra FY2022-24 er hentet for å få en oversikt over FREVARs og Teknisk sin drift, ulike avdelinger/divisjoner, samt sentrale kostnadsdrivere.
Selvkostregnskap	▸ Selvkostregnskapet for FY2022-24 brukes for å forstå hvordan selkostregnskapene er bygget opp, og hvordan dette påvirker gebyrene som belastes innbyggerne. Selvkostregnskapet ga innsikt i: ▸ Hvor stor del av kostnadene som skal finansieres gjennom selvkost ▸ Sentrale kostnadsdrivere, fra år til år ▸ Forholdet mellom faste og variable kostnader ▸ Kostnadene FREVAR fakturer til Teknisk ▸ Sammenligning av kostnadsdrivere på tvers av FREVAR og teknisk sine regnskap
Strategiplaner	▸ Strategiplaner ble hentet inn for å få et innblikk i iverksatte og planlagte tiltak for å minimere kostnadsutviklingen innen VAR-segmentet.
Investeringsplaner	▸ Budsjett og periode for planlagte investeringer. ▸ Avgrensning: Vi ser ikke på effekten av rentekostnader, og vurderer derfor ikke effekten lån eller renter har som kostnadsdriver.

Merknad:

- Antall datapunkter (2022-2024) setter en begrensning for analysemetoden. Gitt tiden vi hadde til rådighet, og datagrunnlaget vi mottok, valgte vi å gjøre enkle analyser med fokus på utvikling i kostnadsdrivere.
- Gitt prosjektets korte tidsperiode ble datagrunnlaget kvalitetssikret på en enklere måte. Informasjon- og datagrunnlaget vi har mottatt, reflekterer FREVAR og Teknisk sitt standhaftige regnskapsgrunnlag, noe vi har antatt tilstrekkelig for prosjektets formål.

Vi brukte et utvalg av metoder for å et innblikk i sentrale kostnadsdrivere og gebyrutvikling innen VAR-segmentet i Fredrikstad kommune

Vår fremgangsmåte

1 - Utvikling i kostnadsdrivere

- Vi ser på relativ størrelse og utvikling av ulike kostnadsposter over tid, for å få en oversikt over hele kostnadsbildet innen VAR-segmentet i Fredrikstad.
- Kostnader ble innhentet og analysert for både FREVAR og Teknisk, men også innad i de ulike avdelingene og divisjonene, som vann, avløp og avfall.
- Alle analyser gjelder perioden 2022-2024.

2 - Benchmarking

- Kostnader og gebyrer ble hentet fra SSB, før vi sammenlignet dem for et utvalg av sammenlignbare kommuner. Etter avklaring med FREVAR har vi sammenlignet kostnader og gebyrer i VAR-segmentet i Fredrikstad mot følgende kommuner: Drammen, Lillestrøm, Sarpsborg og Moss. Disse kommunene står alle ovenfor store investeringer på VA-område, med tilhørende forventet gebyrvekst som Fredrikstad.
- For å kunne sammenligne kostnads- og gebyrnivået direkte på tvers av de fem kommunene, har vi justert alle størrelser for antall husstander for de respektive kommunene. Det gir et normert datagrunnlag.

3 - Investeringer

- Investeringsanalysen ble gjort med fokus på hvilken påvirkningen investeringene, inkludert finansieringen av investeringene, har på gebyrutviklingen inn VAR-segmentet i Fredrikstad.

4 – Pågående/planlagte tiltak

- Gjennom fortløpende dialog med FREVAR og Teknisk har vi sammenstilt en oversikt over relevante tiltak som har til hensikt å minimere eller dempe kostnadsutviklingen. Til det vurderer vi både på allerede iverksatte og planlagte tiltak.
- Vi fokuser på å identifisere og evaluere tiltak som var rettet mot de mest sentrale kostnadsdriverne.
- Tiltakene ble analysert med hensyn til flere dimensjoner. I tillegg vurderer vi tiltakenes effekt og egnethet.

Vi følger en 360-graders tilnærming for å forstå kostnadsutviklingen og investeringsbildet innen VAR-segmentet i Fredrikstad kommune

Analysemetode

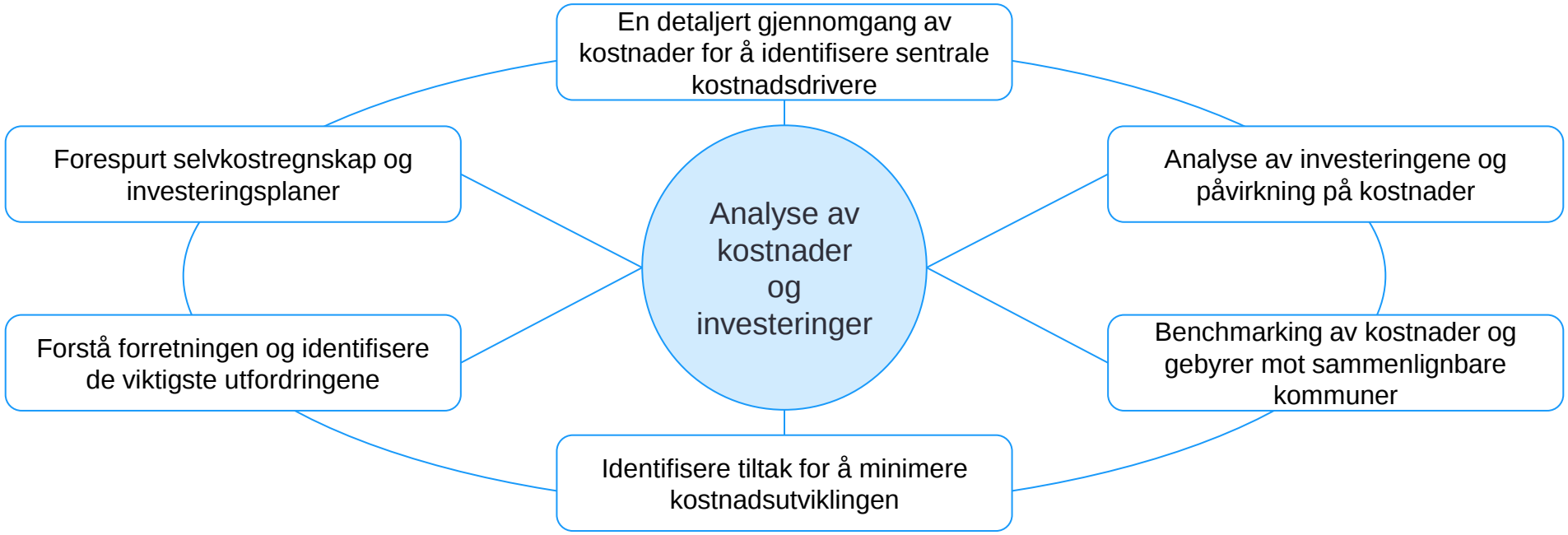

03

Sammendrag

- Sentrale funn
- Anbefalte tiltak
- Sentrale kostnadsdrivere
  - Hva er de viktigste kostnadene
  - Effekt av investeringer
- Benchmarking

Selv om FARA og andre kostnadsdrivere bidrar til økte gebyrer innen VAR-segmentet, følger gebyrutviklingen i Fredrikstad en lik utvikling som sammenlignbare kommuner

Sentrale funn

1 - Utvikling i kostnadsdrivere

- Strengere miljøkrav fra EU, i kombinasjon med gamle anlegg og miljøbidrag for en renere Oslofjord er sentrale drivere for kostnadene i VAR-segmentet.
- Kostnadene Frevar fakturerte Teknisk i 2024 lå på 28,2% og 36,3% av totale driftskostnader for henholdsvis vannsegmentet og avløpssegmentet, som viser at de største kostnadspostene ligger på Teknisk sin side.
- Faste kostnader er høye og stigende, samtidig som vannmengde og mengde energigjenvunnet har minket.
- Kapitalkostnadene er spesielt høye for det nye renseanlegget, FARA (økt fra 2 % til 47,5 % av totale kostnader, fra 2022-2024).
- Som følge av økt behov for innleie etter sykdom/ frafall, økte personalkostnader i perioden, selv om antall ansatte er stabilt over perioden.

2 - Benchmarking

- Fredrikstad kommune skiller seg ikke nevneverdig fra andre sammenlignbare kommuner når vi ser på kostnadsutviklingen i VAR-segmentet, justert for antall husstander i de respektive kommunene.
- VAR-gebyrene i Fredrikstad kommune viser samme historiske utvikling som for sammenlignbare kommuner, over de foregående tre årene.

3 - Investeringer

- Store investeringer resulterer i høye kapitalkostnader og avskrivninger, som vil påvirke kostnadene i flere år fremover.
- FARA står for 87,2% av planlagte investeringer over de neste årene for Frevar.
- Selv om FARA står for den største investeringen, vil investeringene på Teknisk sin side ha den største påvirkningen på gebyret som en følge av kortere nedbetalingstid og høyere månedlige nedbetalinger, gitt nåværende nedbetalingsplan.

4 – Pågående/planlagte tiltak

- Vi har identifisert flere tiltak på Frevar og Teknisk sin side som har til hensikt å minimere kostnads-utviklingen innen VAR-segmentet.
- Basert på identifiserte tiltak mener vi at Frevar og Teknisk allerede i dag gjør en målrettet innstas for å dempe kostnadsøkningen innen VAR-segmentet, slik at gebyrer som betalt ved innbyggerne i så liten som mulig grad må økes. Sentrale kostnadsdrivere er adressert gjennom iverksatte og planlagte tiltak.

Det er identifisert* en rekke tiltak rettet mot å minimere kostnadsutviklingen fra FREVAR og Teknisk, gitt strengere miljøkrav og gammel infrastruktur

Anbefalte tiltak

Kostnadsdriver	Tiltak	Tiltakseier
Strengere miljøkrav avløp, inkludert nitrogenrensing.	FREVAR følger tett med på implementering av avløpsdirektivet i Norge.	Frevar
Strengere miljøkrav avfall.	Det er satt i gang en felles utredning med Teknisk rundt fremtidig håndtering av grovavfall.	Frevar/Teknisk
Anlegg og infrastruktur når eller overskrider sin tekniske levetid.	Økende grad tilstandsovervåkning og diagnostisering av roterende utstyr på alle FREVAR sine anlegg.	Frevar
	Utbyggingsmiljø jobber med vann og avløpsprosjekter på en måte hvor de tilstreber å effektivisere ressursinnsatsen fortløpende («mer for pengene»). Dette er en kontinuerlig forbedringsprosess.	Teknisk
Statsforvalter – utskifting av avløpsledninger (hardt krav).	Ledningsstrekninger hvor det har vært flere lekkasjer tidligere blir prioritert for utskifting.	Teknisk
Mattilsynet – utskifting av vannledninger (ikke formalisert, men følges).		

*Frevar og Teknisk adresserer i dag de viktigste kostnadsdriverne for å minimere kostnadsutviklingen i lys av strengere miljøkrav, gammel infrastruktur og miljøbidrag. Vi anbefaler her videreføring av fem tiltak som er direkte rettet mot å begrense kostnadsutviklingen, i lys av de mest sentrale kostnadsdriverne vi har identifisert i denne rapporten. Se del 4 «Detaljerte analyser» for en komplett liste av identifiserte tiltak, for Frevar og Teknisk.

Kostnadene FREVAR fakturerte Teknisk i 2024 ligger mellom 28%-36% av totale driftskostnader, som viser at de største kostnadspostene ligger på Teknisk sin side

Sentrale kostnader (i prosent av totale driftskostnader)

Kostnad	Kostnadsstruktur (FY'24)	Detaljer
Personal-kostnader	0% 50% 100% 10.4% 12.3% 37.7%	▪ Personalkostnader er høye for renovasjonssegmentet.
Avskrivninger	0% 50% 100% 7.1% 17.7% 20.5%	• Avskrivningene er høye som en følge av økte investeringer.
Varer og tjenester	0% 50% 100% 10.8% 20.6%	• Både vann -og avløpssegmentet har like kostnader for varer og tjenester.
Fakturerte kostnader fra FREVAR	0% 50% 100% 28.2% 28.9% 36.3%	• Kostnadene fra Frevar er høyest for avløpssegmentet.
kalkulatorisk rente	0% 50% 100% 3.6% 23.9% 27.4%	• Kapitalkostnader øker som en følge av økte investeringer.

Vann Avløp Renovasjon

Kostnad	Kostnadsstruktur (FY'24)	Detaljer
Kapital-kostnader	0% 50% 100% 5.5% 13.0% 47.5%	▪ Kapitalkostnader øker som en følge av FARA-investeringen.
Avskrivninger	0% 50% 100% 3.6% 10.9% 15.3%	• Avskrivningene er høye som en følge av økte investeringer.
Personal-kostnader	0% 50% 100% 12.1% 14.2% 17.3%	• Personalkostnadene er høye og økende, selv om antall faste ansatte er stabilt.
Kjemikalier	0% 50% 100% 3.7% 15.2% 27.2%	• Kjemikaliekostnadene øker, selv om produksjonsnivået forblir uendret.
Andre drifts-kostnader	0% 50% 100% 8.1% 10.3% 23.4%	• Andre driftskostnader er høyest for forbrenningsanlegget.

Vannverket Renseanlegget Forbrenningsanlegget

EY Parthenon

Fra FREVAR og Teknisk sine selvkostregnskap ser vi at kapitalkostnader, avskrivninger og personalkostnader er de største absolutte kostnadspostene, fra 2022-2024

Sentrale kostnadsområder (MNOK), FREVAR venstre – Teknisk høyre

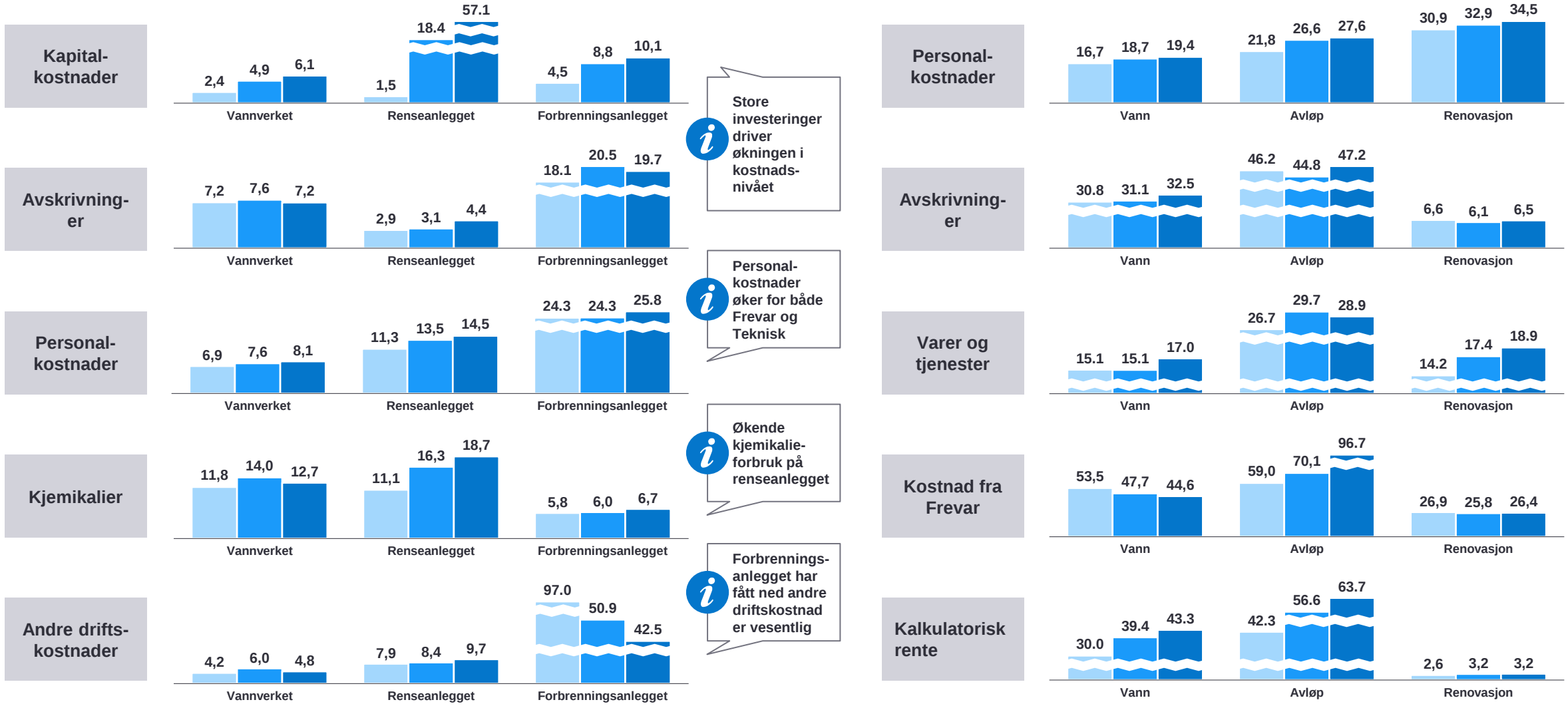

Fredrikstad sine kostnader og kostnadsutvikling innen vannforsyningssegmentet skiller seg ikke nevneverdige fra kostnadene til sammenlignbare kommuner

Benchmarking av kostnader

Direkte driftsutgifter

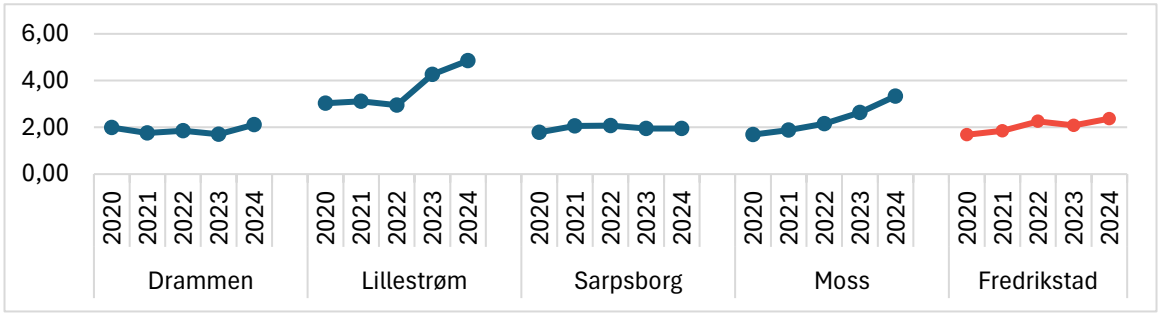

Kalkulatoriske rentekostnader

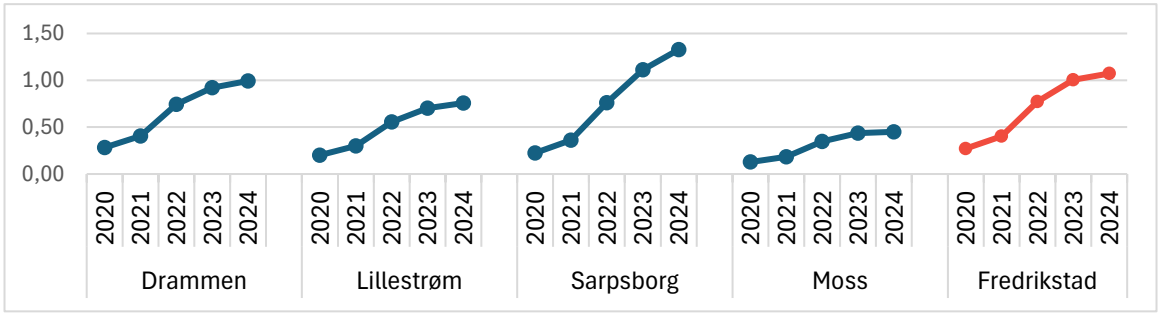

Kalkulatoriske avskrivninger

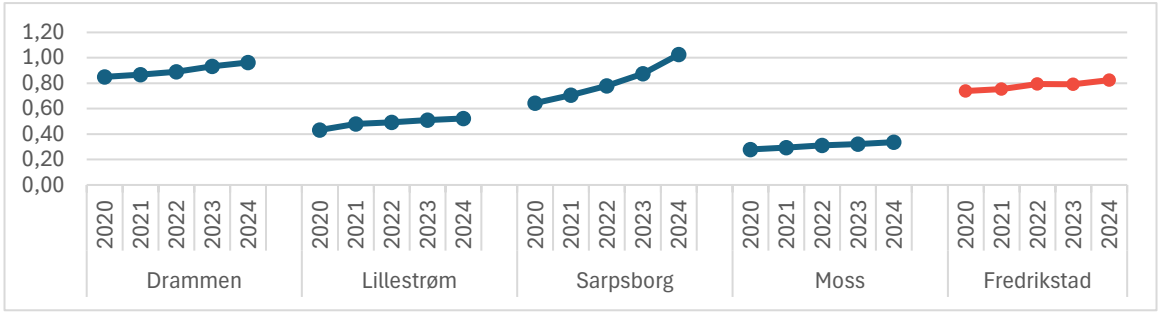

Verdier i tusen NOK, per husstand

Utvikling i kostnadsdrivere

Kostnadsutviklingen i Fredrikstad kommune innen vannforsyningssegmentet, sammenlignet med sammenlignbare kommuner, viser at:

- Kostnadsnivået er omtrent det samme som for sammenlignbare kommuner.
- Kostnadsutviklingen er ikke høyere enn for sammenlignbare kommuner. For driftsutgifter og avskrivninger ser vi til dels en slakere kostnadsutviklingen en for sammenlignbare kommuner.

Tallene er hentet fra SSB, og alle verdier er vist i tusen NOK, per husstand.

Fredrikstad sine kostnader og kostnadsutvikling innen avløpsvannsegmentet skiller seg ikke nevneverdige fra kostnadene til sammenlignbare kommuner

Benchmarking av kostnader

Direkte driftsutgifter

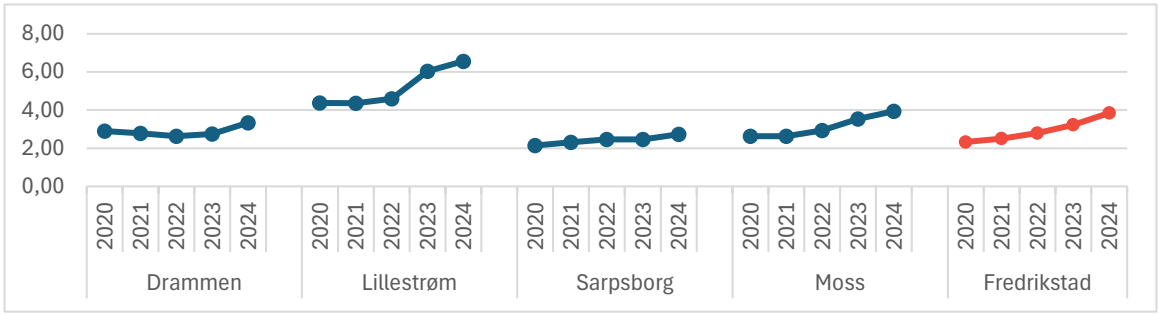

Kalkulatoriske rentekostnader

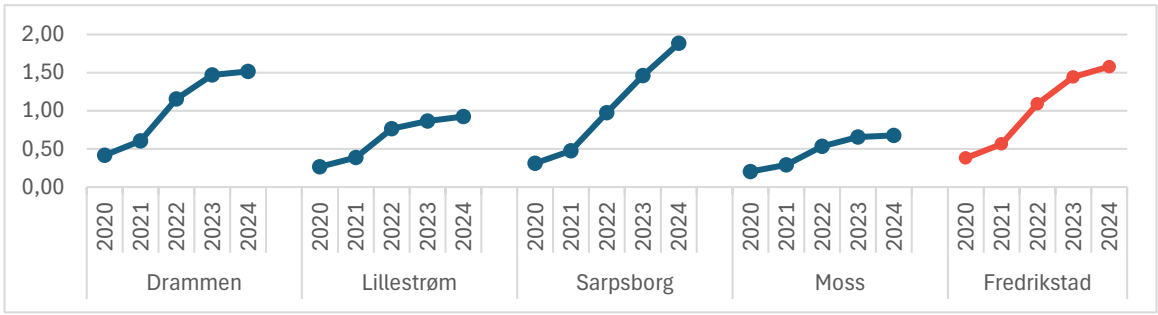

Kalkulatoriske avskrivninger

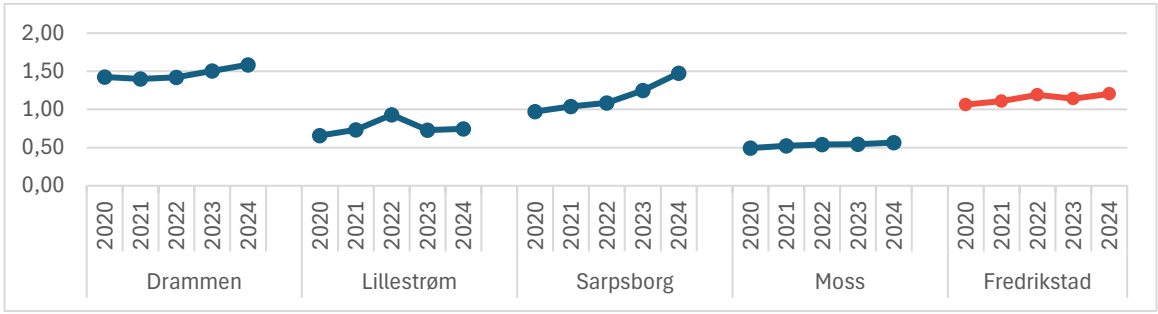

Verdier i tusen NOK, per husstand

Utvikling i kostnadsdrivere

Kostnadsutviklingen i Fredrikstad kommune innen avløpsvannsegmentet, sammenlignet med sammenlignbare kommuner, viser at:

- Kostnadsnivået er omtrent det samme som for sammenlignbare kommuner.
- Kostnadsutviklingen er ikke høyere enn for sammenlignbare kommuner.

Tallene er hentet fra SSB, og alle verdier er vist i tusen NOK, per husstand.

Fredrikstad sine kostnader og kostnadsutvikling innen avfallssegmentet skiller seg ikke nevneverdige fra kostnadene til sammenlignbare kommuner

Benchmarking av kostnader

Direkte driftsutgifter

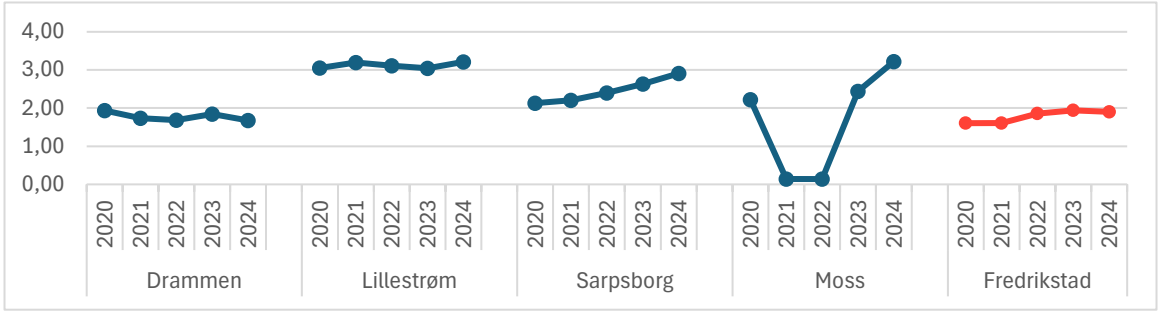

Kalkulatoriske rentekostnader

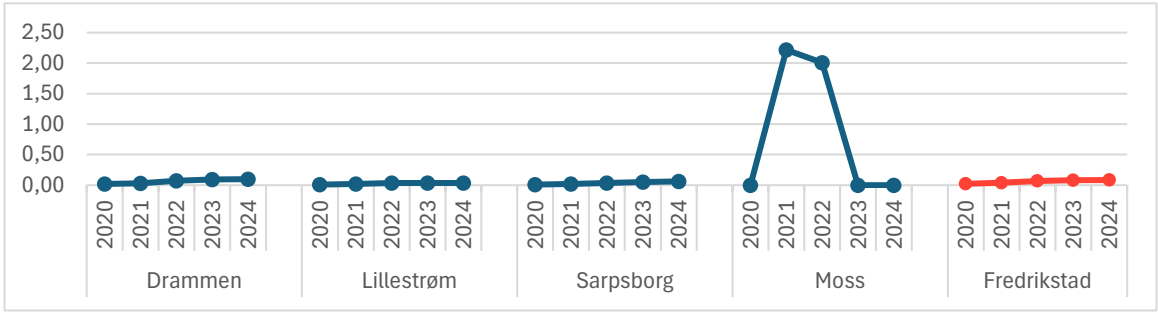

Kalkulatoriske avskrivninger

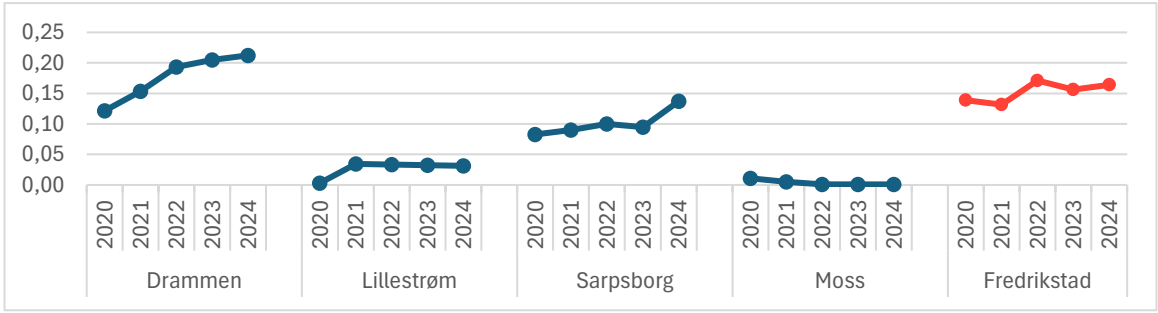

Verdier i tusen NOK, per husstand

Utvikling i kostnadsdrivere

Kostnadsutviklingen i Fredrikstad kommune innen avfallssegmentet, sammenlignet med sammenlignbare kommuner, viser at:

- Kostnadsnivået er omtrent det samme som for sammenlignbare kommuner.
- Kostnadsutviklingen er ikke høyere enn for sammenlignbare kommuner.

Tallene er hentet fra SSB, og alle verdier er vist i tusen NOK, per husstand.

Utviklingen i VAR-gebyrer for Fredrikstad kommune, justert for antall husstander i kommunen, er på linje med det vi ser hos sammenlignbare kommuner

Benchmarking av gebyrer

Årsgebyr for avfallstjenesten

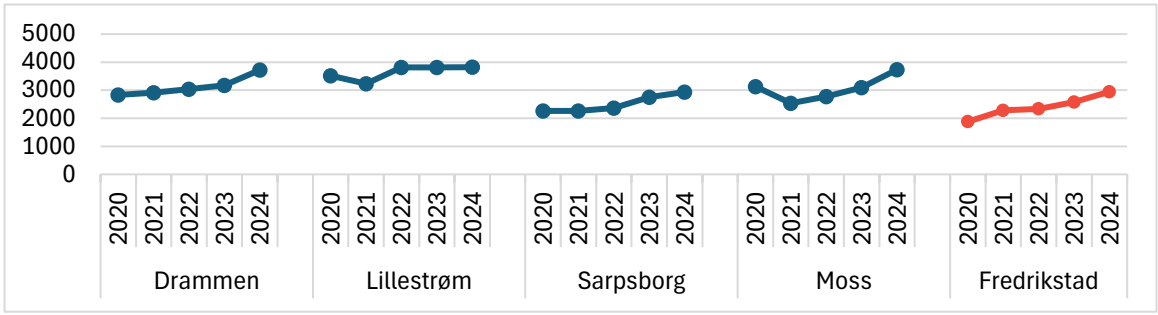

Årsgebyr for avløpstjenesten

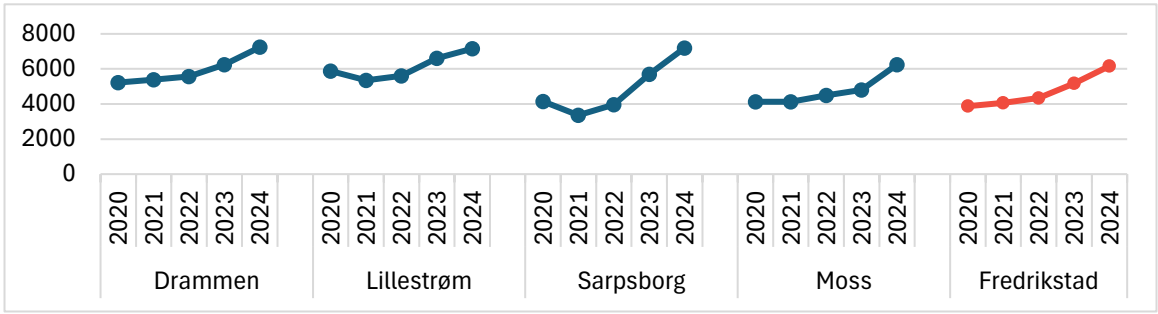

Årsgebyr for vannforsyning

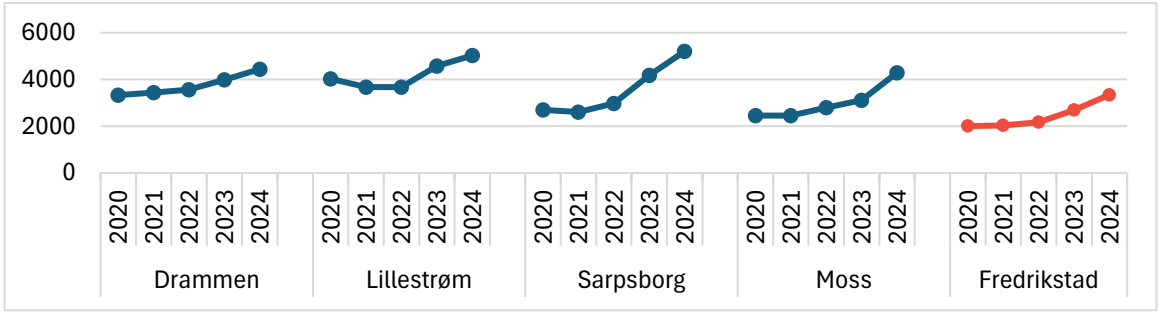

Satser for en standard bolig på 120 m², ekskl. mva. (NOK)

Utvikling i gebyrer

Utviklingen i VAR-gebyrer for Fredrikstad kommune, sammenlignet med sammenlignbare kommuner, viser at:

- Gebyrnivået er omtrent det samme som for sammenlignbare kommuner.
- Gebyrutviklingen er ikke høyere enn for sammenlignbare kommuner.

Tallene er hentet fra SSB, og viser Satser for en standard bolig på 120 m², ekskl. mva. (NOK).

04

Detaljrapporter

- Sentrale kostnadsdrivere
- Effekt av investeringer
- Benchmarking
- Iverksatte og planlagte tiltak

I løpet av de siste tre årene ser vi en økning i faste kostnader som en andel av totale kostnader for alle avdelinger i Frevar, i noen tilfeller med 20% eller mer

Detaljerte kostnader for Frevar, fordelt på faste og variable kostnader

Avdeling	Kostnadstype	RE-22	RE-23	RE-24	Prosentvis endring (RE 22-23)	Prosentvis endring (RE 23-24)	Kommentarer
Vannverket	Faste	24,749,512	26,336,981	27,100,113	6.4 %	2.9 %	➢ Faste kostnader har økt som en følge av høyere kapitalkostnader, avskrivninger og vedlikeholdskostnader.
	Variable	28,664,340	22,756,635	19,550,355	(20.6)%	(14.1)%	
	Sum	53,413,851	49,093,615	46,650,468	(8.1)%	(5.0)%	
	FK som en % av totalen	*46.3%*	*53.6%*	*58.1%*	*15.8 %*	*8.3 %*	
	VK som en % av totalen	*53.7%*	*46.4%*	*41.9%*	*(13.6)%*	*(9.6)%*	
Rense-anlegget	Faste	31,148,137	46,240,257	85,087,760	48.5 %	84.0 %	➢ Faste kostnader har økt som følge av en høy og økende kapitalkostnad, som utgjør nesten 50% av de totale kostnadene i 2024, opp fra 2,4% i 2022.
	Variable	30,868,991	31,994,481	35,064,804	3.6 %	9.6 %	
	Sum	62,017,128	78,234,738	120,152,564	26.2 %	53.6 %	
	FK som en % av totalen	*50.2%*	*59.1%*	*70.8%*	*17.7 %*	*19.8 %*	
	VK som en % av totalen	*49.8%*	*40.9%*	*29.2%*	*(17.8)%*	*(28.6)%*	
Energi-gjenvinning	Faste	89,822,301	82,552,672	86,849,176	(8.1)%	5.2 %	➢ Faste kostnader har økt, hovedsakelig på grunn av kapitalkostnader og personalkostnader.
	Variable	156,946,783	107,771,086	94,689,621	(31.3)%	(12.1)%	
	Sum	246,769,085	190,323,759	181,538,797	(22.9)%	(4.6)%	
	FK som en % av totalen	*36.4%*	*43.4%*	*47.8%*	*19.2 %*	*10.3 %*	
	VK som en % av totalen	*63.6%*	*56.6%*	*52.2%*	*(11.0)%*	*(7.9)%*	
Gjenvinnings-stasjonen	Faste	10,910,744	11,928,819	13,068,016	9.3 %	9.5 %	➢ Forholdet mellom faste og variable kostnader har vært relativt stabilt over perioden. ➢ Personellkostnader og andre driftskostnader har sett en økning.
	Variable	13,922,207	13,797,436	13,830,439	(0.9)%	0.2 %	
	Sum	24,832,951	25,726,255	26,898,454	3.6 %	4.6 %	
	FK som en % av totalen	*43.9%*	*46.4%*	*48.6%*	*5.5 %*	*4.8 %*	
	VK som en % av totalen	*56.1%*	*53.6%*	*51.4%*	*(4.3)%*	*(4.1)%*	
Biogass-anlegget	Faste		19,732,753	19,559,810		(0.9)%	➢ Vi ser en økning i kapitalkostnader og avskrivninger over perioden.
	Variable		12,028,634	9,988,291		(17.0)%	
	Sum		31,761,387	29,548,101		(7.0)%	
	FK som en % av totalen		*62.1%*	*66.2%*		*6.5 %*	
	VK som en % av totalen		*37.9%*	*33.8%*		*(10.7)%*	

EY Parthenon

Faste kostnader har økt som en følge av økte kapital -og personalkostnader, samtidig som vannmengden har minket

Detaljerte kostnader for vannverket

Kostnad	Kostnadsbeskrivelse	RE-22	RE-23	RE-24	% av total kostnad			Kommentar
					RE-22	RE-23	RE-24	
Faste	Kapital	2,428,731	4,912,151	6,071,977	*4.50%*	*10.00%*	*13.00%*	
	Avskrivninger	7,156,763	7,565,236	7,152,526	*13.40%*	*15.40%*	*15.30%*	
	Personalkostnader	6,931,431	7,611,252	8,086,838	*13.00%*	*15.50%*	*17.30%*	
	Fast vedlikehold	2,937,955	1,877,099	2,453,869	*5.50%*	*3.80%*	*5.30%*	
	Interne kostnader	5,294,632	4,371,243	3,334,904	*9.90%*	*8.90%*	*7.10%*	
	Sum	**24,749,512**	**26,336,981**	**27,100,113**	***46.30%***	***53.60%***	***58.10%***	
Variable	Kjemikalier totalt	5,966,486	7,083,177	6,450,373	*11.20%*	*14.40%*	*13.80%*	
	Strøm totalt	16,025,002	7,025,181	5,605,748	*30.00%*	*14.30%*	*12.00%*	
	Kjemikalier	5,787,491	6,870,681	6,256,862	*10.80%*	*14.00%*	*13.40%*	
	Strøm	15,544,252	6,814,426	5,437,576	*29.10%*	*13.90%*	*11.70%*	
	Vannforbruk	659,745	423,251	361,684	*1.20%*	*0.90%*	*0.80%*	
	Tilsyn	464,212	447,391	434,032	*0.90%*	*0.90%*	*0.90%*	
	Avløp/slamdisponering	1,658,233	1,616,549	2,033,712	*3.10%*	*3.30%*	*4.40%*	
	Overtid	345,423	570,312	218,422	*0.60%*	*1.20%*	*0.50%*	
	Andre driftskostnader	4,204,984	6,014,025	4,808,068	*7.90%*	*12.30%*	*10.30%*	
	Sum	**28,664,340**	**22,756,635**	**19,550,355**	***53.70%***	***46.40%***	***41.90%***	
Total kostnad		53,413,851	49,093,615	46,650,468				
FK som en % av totale kostnader		*46.30%*	*53.60%*	*58.10%*				
VK som en % av totale kostnader		*53.70%*	*46.40%*	*41.90%*				

EY Parthenon

Kapitalkostnader driver de totale kostnadene, med en økning fra 2 % til 47,5 % over perioden fra 2022-2024

Detaljerte kostnader for renseanlegget

Kostnad	Kostnadsbeskrivelse	RE-22	RE-23	RE-24	% av total kostnad			Kommentar
					RE-22	RE-23	RE-24	
Faste	Kapital	1,515,158	18,365,905	57,086,204	2.40%	23.50%	47.50%	Kapitalkostnader ~ 50% av totale kostnader I 2024
	Avskrivninger	2,853,371	3,059,193	4,356,563	4.60%	3.90%	3.60%	
	Personalkostnader	11,265,070	13,492,791	14,542,436	18.20%	17.20%	12.10%	
	Fast vedlikehold	7,944,887	5,115,204	4,470,730	12.80%	6.50%	3.70%	
	Interne kostnader	7,569,651	6,207,164	4,631,827	12.20%	7.90%	3.90%	
	Sum	**31,148,137**	**46,240,257**	**85,087,760**	**50.20%**	**59.10%**	**70.80%**	
Variable	Kjemikalier	11,132,575	16,349,726	18,721,903	18.00%	20.90%	15.60%	Kostnader ifb. kjemikalier øker
	Strøm	6,786,809	3,273,289	2,571,269	10.90%	4.20%	2.10%	
	Tilsyn	484,279	453,878	476,313	0.80%	0.60%	0.40%	
	Avløp/slamdisponering	3,244,103	2,824,772	2,862,136	5.20%	3.60%	2.40%	
	Overtid	1,344,906	688,246	754,362	2.20%	0.90%	0.60%	
	Andre driftskostnader	7,876,319	8,404,571	9,678,820	12.70%	10.70%	8.10%	
	Sum	**30,868,991**	**31,994,481**	**35,064,804**	**49.80%**	**40.90%**	**29.20%**	
Total kostnad		62,017,128	78,234,738	120,152,564				
FK som en % av totale kostnader		50.20%	59.10%	70.80%				
VK som en % av totale kostnader		49.80%	40.90%	29.20%				

EY Parthenon

Selv om totale kostnader har falt over perioden, ser vi økte kapitalkostnader

Detaljerte kostnader for energigjenvinning

Kostnad	Kostnadsbeskrivelse	RE-22	RE-23	RE-24	% av total kostnad RE-22	% av total kostnad RE-23	% av total kostnad RE-24	Kommentar
Faste	Kapital	4,478,186	8,779,880	10,065,513	*1.80%*	*4.60%*	*5.50%*	
	Avskrivninger	18,108,704	20,529,936	19,746,842	*7.30%*	*10.80%*	*10.90%*	
	Personalkostnader	24,252,843	24,261,321	25,824,403	*9.80%*	*12.70%*	*14.20%*	
	Fast vedlikehold	33,761,322	21,529,638	25,952,147	*13.70%*	*11.30%*	*14.30%*	
	Interne kostnader	9,221,247	7,451,897	5,260,272	*3.70%*	*3.90%*	*2.90%*	
	Sum	**89,822,301**	**82,552,672**	**86,849,176**	***36.40%***	***43.40%***	***47.80%***	
Variable	Kjemikalier	5,801,702	6,015,384	6,726,357	*2.40%*	*3.20%*	*3.70%*	Variable kostnader fremstår som forholdsmessige høye som følge av viderefakturering av damp fra SEBAS.
	Miljøavgifter	27,585,963	33,415,020	29,921,828	*11.20%*	*17.60%*	*16.50%*	
	Strøm	15,677,547	6,907,578	4,895,823	*6.40%*	*3.60%*	*2.70%*	
	Tilsyn	3,574,677	3,858,785	3,674,051	*1.40%*	*2.00%*	*2.00%*	
	Deponiavgift	2,526,892	3,568,777	4,230,303	*1.00%*	*1.90%*	*2.30%*	
	Overtid	4,772,330	3,067,708	2,777,883	*1.90%*	*1.60%*	*1.50%*	
	Andre driftskostnader	97,007,673	50,937,835	42,463,376	*39.30%*	*26.80%*	*23.40%*	
	Sum	**156,946,783**	**107,771,086**	**94,689,621**	***63.60%***	***56.60%***	***52.20%***	
Total kostnad		246,769,085	190,323,759	181,538,797				
FK som en % av totale kostnader		*36.40%*	*43.40%*	*47.80%*				
VK som en % av totale kostnader		*63.60%*	*56.60%*	*52.20%*				

EY Parthenon

Personalkostnader og andre driftskostnader har bidratt til økte totale kostnader over perioden

Detaljerte kostnader for gjenvinningsstasjonen

Kostnad	Kostnadsbeskrivelse	RE-22	RE-23	RE-24	% av total kostnad RE-22	% av total kostnad RE-23	% av total kostnad RE-24	Kommentar
Faste	Kapital	154,203	410,035	440,597	*0.60%*	*1.60%*	*1.60%*	
	Avskrivninger	725,883	794,343	806,874	*2.90%*	*3.10%*	*3.00%*	
	Personalkostnader inkl. innleie	6,614,315	7,590,968	8,614,338	*26.60%*	*29.50%*	*32.00%*	
	Fast vedlikehold	409,517	370,194	522,178	*1.60%*	*1.40%*	*1.90%*	
	Interne kostnader	3,006,826	2,763,279	2,684,029	*12.10%*	*10.70%*	*10.00%*	
	Sum	**10,910,744**	**11,928,819**	**13,068,016**	***43.90%***	***46.40%***	***48.60%***	
Variable	Avfallshåndtering	8,938,221	9,331,213	8,561,179	*36.00%*	*36.30%*	*31.80%*	
	Deponikost.	999,698	0	0	*4.00%*	*0.00%*	*0.00%*	
	Farlig avfall	743,771	775,565	788,637	*3.00%*	*3.00%*	*2.90%*	
	Andre driftskostnader	3,240,517	3,690,657	4,480,623	*13.00%*	*14.30%*	*16.70%*	
	Sum	**13,922,207**	**13,797,436**	**13,830,439**	***56.10%***	***53.60%***	***51.40%***	
Total kostnad		24,832,951	25,726,255	26,898,454				
FK som en % av totale kostnader		*43.90%*	*46.40%*	*48.60%*				
VK som en % av totale kostnader		*56.10%*	*53.60%*	*51.40%*				

Vi ser en kostnadsreduksjon for biogassanlegget over de seneste to årene, drevet av lavere vedlikeholds –og driftskostnader

Detaljerte kostnader for biogassanlegget

Kostnad	Kostnadsbeskrivelse	RE-23	RE-24	% av total kostnad		Kommentar
				RE-23	RE-24	
Faste	Kapital	2,837,439	3,649,420	8.90%	12.40%	
	Avskrivninger	6,714,749	6,760,916	21.10%	22.90%	
	Personalkostnader inkl.	1,078,246	1,061,269	3.40%	3.60%	
	Fast vedlikehold	6,106,951	4,943,068	19.20%	16.70%	
	Interne kostnader - inkl. direkte bemanning	2,995,369	3,145,137	9.40%	10.60%	
	Sum	**19,732,753**	**19,559,810**	**62.10%**	**66.20%**	
Variable	Kjemikalier	713,483	507,839	2.20%	1.70%	
	Strøm	2,151,615	1,663,910	6.80%	5.60%	
	Deponiavgift	2,004,662	2,466,412	6.30%	8.30%	
	Overtid	475,137	520,781	1.50%	1.80%	
	Andre driftskostnader	6,683,737	4,829,349	21.00%	16.30%	
	Sum	**12,028,634**	**9,988,291**	**37.90%**	**33.80%**	
Total kostnad		31,761,387	29,548,101			
FK som en % av totale kostnader		62.10%	66.20%			
VK som en % av totale kostnader		37.90%	33.80%			

EY Parthenon

Teknisk sin kostnadsoversikt fordelte på faste og variable kostnader

Detaljerte kostnader for Teknisk, fordelt på faste og variable kostnader

Segment	Kostnadstype	RE-22	RE-23	RE-24	Prosentvis endring (RE 22-23)	Prosentvis endring (RE 22-23)	Kommentarer
Vann	Faste	77,531,211	89,195,531	95,193,795	15.0%	6.7%	➢ Faste kostnader har hovedsakelig økt som følge av økte investeringer og høyre kapitalkostnader. ➢ Variable kostnader har falt over perioden, som en følge av blant annet lavere kostnader fra Frevar.
	Variable	70,808,551	64,512,849	63,092,697	(8.9%)	(2.2%)	
	Sum	**148,339,763**	**153,708,380**	**158,286,491**	3.6%	3.0%	
	FK som en % av totalen	52.3%	58.0%	60.1%			
	VK som en % av totalen	47.7%	42.0%	39.9%			
Avløp	Faste	110,303,046	127,926,893	138,500,139	16.0%	8.3%	➢ Faste og variable kostnader har vært stabile gjennom de siste tre årene, med kun mindre variasjoner.
	Variable	88,260,992	102,150,359	127,840,154	15.7%	25.1%	
	Sum	**198,564,039**	**230,077,252**	**266,340,294**	15.9%	15.8%	
	FK som en % av totalen	55.6%	55.6%	52.0%			
	VK som en % av totalen	44.4%	44.4%	48.0%			
Renovasjon	Faste	40,194,525	42,252,762	44,241,136	5.1%	4.7%	➢ Faste og variable kostnader har vært stabile gjennom de siste tre årene, med kun mindre variasjoner.
	Variable	43,288,663	45,372,728	47,130,590	4.8%	3.9%	
	Sum	**83,483,188**	**87,625,490**	**91,371,726**	5.0%	4.3%	
	FK som en % av totalen	48.1%	48.2%	48.4%			
	VK som en % av totalen	51.9%	51.8%	51.6%			

Teknisk sitt selvkostregnskap innen vannsegmentet

Detaljerte kostnader for vannsegmentet

Kostnad	Kostnadsbeskrivelse	RE-22	RE-23	RE-24	% av total kostnad			Kommentar
					RE-22	RE-23	RE-24	
Faste	Lønn	16,748,664	18,686,877	19,425,752	11.3%	12.2%	12.3%	
	Avskrivningskostnad	30,789,808	31,063,813	32,454,915	20.8%	20.2%	20.5%	
	Kalkulatorisk rente	29,992,739	39,444,841	43,313,128	20.2%	25.7%	27.4%	
	Sum	***77,531,211***	***89,195,531***	***95,193,795***	***52.3%***	***58.0%***	***60.1%***	
Variable	11** Varer og tjenester	5,881,493	6,145,922	6,224,837	4.0%	4.0%	3.9%	
	12** Varer og tjenester	9,261,453	8,973,539	10,815,344	6.2%	5.8%	6.8%	
	13** Kostnad fra Frevar	53,479,545	47,669,256	44,571,540	36.1%	31.0%	28.2%	
	14** Overføringsutgifter	598,167	298,774	235,847	0.4%	0.2%	0.1%	
	Indirekte driftsutgifter (netto)	1,563,349	1,407,404	1,225,853	1.1%	0.9%	0.8%	
	Indirekte avskrivningskostnad	15,105	8,300	8,490	0.0%	0.0%	0.0%	
	Indirekte kalkulatorisk rente	9,439	9,654	10,786	0.0%	0.0%	0.0%	
	Sum	***70,808,551***	***64,512,849***	***63,092,697***	***47.7%***	***42.0%***	***39.9%***	
Total kostnad		***148,339,763***	***153,708,380***	***158,286,491***				
FK som en % av totale kostnader		***52.3%***	***58.0%***	***60.1%***				
VK som en % av totale kostnader		***47.7%***	***42.0%***	***39.9%***				

EY Parthenon

Teknisk sitt selvkostregnskap innen avløpssegmentet

Detaljerte kostnader for avløpssegmentet

Kostnad	Kostnadsbeskrivelse	RE-22	RE-23	RE-24	% av total kostnad			Kommentar
					RE-22	RE-23	RE-24	
Faste	Lønn	21,834,239	26,562,486	27,574,567	11.0%	11.5%	10.4%	
	Avskrivningskostnad	46,188,461	44,752,868	47,182,318	23.3%	19.5%	17.7%	
	Kalkulatorisk rente	42,280,347	56,611,539	63,743,254	21.3%	24.6%	23.9%	
	Sum	***110,303,046***	***127,926,893***	***138,500,139***	***55.6%***	***55.6%***	***52.0%***	
Variable	11** Varer og tjenester	11,512,014	13,053,338	11,465,081	5.8%	5.7%	4.3%	
	12** Varer og tjenester	15,224,592	16,627,198	17,397,420	7.7%	7.2%	6.5%	
	13** Kostnad fra Frevar	59,037,464	70,074,552	96,686,028	29.7%	30.5%	36.3%	
	14** Overføringsutgifter	315,902	254,299	449,099	0.2%	0.1%	0.2%	
	15** Finansutgifter mv. ekskl. 155 og 159	110	0	4,603	0.0%	0.0%	0.0%	
	Indirekte driftsutgifter (netto)	2,135,208	2,111,114	1,807,984	1.1%	0.9%	0.7%	
	Indirekte avskrivningskostnad	21,587	13,767	13,165	0.01%	0.01%	0.00%	
	Indirekte kalkulatorisk rente	14,116	16,091	16,775	0.01%	0.01%	0.01%	
	Sum	***88,260,992***	***102,150,359***	***127,840,154***	***44.4%***	***44.4%***	***48.0%***	
Total kostnad		***198,564,039***	***230,077,252***	***266,340,294***				
FK som en % av totale kostnader		***55.6%***	***55.6%***	***52.0%***				
VK som en % av totale kostnader		***44.4%***	***44.4%***	***48.0%***				

Teknisk sitt selvkostregnskap innen renovasjonssegmentet

Detaljerte kostnader for avløpssegmentet

Kostnad	Kostnadsbeskrivelse	RE-22	RE-23	RE-24	% av total kostnad			Kommentar
					RE-22	RE-23	RE-24	
Faste	Lønn	30,943,030	32,947,353	34,473,203	37.1%	37.6%	37.7%	
	Avskrivningskostnad	6,616,085	6,119,280	6,521,782	7.9%	7.0%	7.1%	
	Kalkulatorisk rente	2,635,410	3,186,129	3,246,152	3.2%	3.6%	3.6%	
	Sum	40,194,525	42,252,762	44,241,136	48.1%	48.2%	48.4%	
Variable	11** Varer og tjenester	11,565,275	14,533,849	15,283,065	13.9%	16.6%	16.7%	
	12** Varer og tjenester	2,615,727	2,862,481	3,574,946	3.1%	3.3%	3.9%	
	13** Kostnad fra Frevar	26,887,803	25,793,096	26,408,614	32.2%	29.4%	28.9%	
	14** Overføringsutgifter	-	10,000	8,728	0.00%	0.01%	0.01%	
	15** Finansutgifter mv. ekskl. 155 og 159	-	22	-	0.00%	0.00%	0.00%	
	Indirekte driftsutgifter (netto)	2,182,731	2,146,281	1,827,042	2.61%	2.45%	2.00%	
	Indirekte avskrivningskostnad	24,121	12,553	12,472	0.03%	0.01%	0.01%	
	Indirekte kalkulatorisk rente	13,005	14,446	15,724	0.02%	0.02%	0.02%	
	Sum	43,288,663	45,372,728	47,130,590	51.9%	51.8%	51.6%	
Total kostnad		**83,483,188**	**87,625,490**	**91,371,726**				
FK som en % av totale kostnader		**48.1%**	**48.2%**	**48.4%**				
VK som en % av totale kostnader		**51.9%**	**51.8%**	**51.6%**				

FARA utgjør en betydelig del av Frevar sine fremtidige investeringer, med 87,2% av totale investeringer over de neste tre årene

Investeringsplan Frevar, FY2024-28

Avdeling	Prosjekt	2025 (MNOK)	2026 (MNOK)	2027 (MNOK)	2028 (MNOK)	Totalt (MNOK)
TA - Teknisk avdeling	Nytt plateverksted på kaldtlageret	2.0	-	-	-	2.0
	Utvidelse av elektro verksted	-	1.0	-	-	1.0
	Nye verkstedmaskiner	-	1.5	-	-	1.5
	Vaskeanlegg for deler ved revisjon etc	-	2.5	-	-	2.5
	Totalt	***2.0***	***5.0***	***-***	***-***	***7.0***
RA - Avløpsrenseanlegget	Div tiltak rullerende	4.0	4.0	4.0	4.0	16.0
	FARA	**619.7**	**319.4**	**98.4**	**1.0**	**1,038.8**
	Scrubber RA	-	-	-	-	-
	Ny Putzmeisterpumpe	-	-	-	-	-
	Bygningsvedlikehold	1.0	-	-	-	1.0
	Ventilasjon RA	1.0	-	-	-	1.0
	Utvikling DeAmmon-anlegg	2.0	-	-	-	2.0
	Totalt	***623.7***	***323,4***	***102.4***	***5.0***	***1,058.8***
AH - Avfallshåndteringen	Ytre miljø - rullerende	2.0	2.0	2.0	2.0	8.0
	Totalt	***2.0***	***2.0***	***20***	***2.0***	***8.0***
38 - Biogassanlegget	Diverse rullerende	3.0	3.0	3.0	3.0	12.0
	Bygg til økt oppgraderingskapasitet	3.0	-	-	-	3.0
	Biogasstrategi (flaskehalser)	4.0	-	-	-	4.0
	Totalt	***10.0***	***3.0***	***3.0***	***3.0***	***19.0***
VA - Vannverket	Div tiltak rullerende	**3.0**	3.0	3.0	3.0	**12.0**
	Oppgradering El. VA	**9.0**	-	-	-	**9.0**
	Flytting av kjemikalierom VA	**7.0**	-	-	-	**7.0**
	Rør Høyfjell/UV-anlegg	**7.0**	-	-	-	**7.0**
	Totalt	***26.0***	***3.0***	***3.0***	***3.0***	***35.0***

FARA utgjør en betydelig del av Frevar sine fremtidige investeringer, med 87,2% av totale investeringer over de neste tre årene

Investeringsplan Frevar, FY2024-28

Avdeling	Prosjekt	2025 (MNOK)	2026 (MNOK)	2027 (MNOK)	2028 (MNOK)	Totalt (MNOK)
FA - Energigjenvinningsanlegget	Div tiltak rullerende	3.0	3.0	3.0	3.0	12.0
	Nye matevannspumper	-	4.0	-	-	4.0
	Utbytt. av kjelerør	2.0	-	-	-	2.0
	Inconel i kjelene	3.0	-	-	-	3.0
	Flytting av kompressorene	-	2.0	-	-	2.0
	Rehab tak FA	1.0	-	-	-	1.0
	Rehab eksisterend vannbehandlingsr…	-	1.0	-	-	1.0
	Utskiftning lysarmaturer	-	1.0	-	-	1.0
	Bygningsmessige utbedringer	1.0	1.0	1.0	1.0	4.0
	Nye hydraulikkaggregat	-	3.0	-	-	3.0
	bygge inn doseringsutst. kalk og kulls…	2.0	-	-	-	2.0
	Rehab/utskiftning utmating bunnaske…	-	4.0	-	-	4.0
	Ny kran avfallsbingen	-	-	20.0	-	20.0
	Nye sekundæroverheatere kjele 1 og …	-	-	5.0	-	5.0
	Totalt	**12.0**	**19.0**	**29.0**	**4.0**	**7.0**
	Totalt	***679.7***	***355.4***	***139.4***	***17.0***	***1,191.8***
	FARA som en % of totale investeringer	***91.2%***	***89.9%***	***70.6%***	***5.9%***	***87.2%***

Teknisk har planlagt flere større investeringer over de neste årene

Investeringsplan Teknisk, FY2024-28

Prosjekt	2025 (MNOK)			2026 (MNOK)			2027 (MNOK)			2028 (MNOK)		
	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto
Vann	80.0	0.0	80.0	80.0	0.0	80.0	80.0	0.0	80.0	80.0	0.0	80.0
Avløp	120.0	0.0	120.0	120.0	0.0	120.0	120.0	0.0	120.0	120.0	0.0	120.0
Åpen Veumbekk Holmengt (tot 221 mill kr)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	150.0	0.0	150.0	150.0	0.0	150.0
Overføringsledning nytt renseanlegg (tot 206 mill kr)	42.0	0.0	42.0	31.0	0.0	31.0	13.7	0.0	13.7	0.0	0.0	0.0
Ny reservevannsledning	30.0	0.0	30.0	30.0	0.0	30.0	40.0	0.0	40.0	40.0	0.0	40.0
Fellesinvesteringer VA	10.3	0.0	10.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Renovasjon	7.2	0.0	7.2	0.0	0.0	0.0	5.0	0.0	5.0	5.0	0.0	5.0
Totalt	**289.5**	**0.0**	**289.5**	**261.0**	**0.0**	**261.0**	**408.7**	**0.0**	**408.7**	**395.0**	**0.0**	**395.0**

Iverksatte og planlagte tiltak sett opp mot kostnadsdrivere

Iverksatte og planlagte tiltak

Kartlagte tiltak oppsummeres i påfølgende tabell der kolonner inneholder følgende informasjon:

- **Kostnadsdrivere**: Denne kolonnen beskriver hvilke underliggende faktorer som bidrar til økte kostnader innen VAR-segmentet i Fredrikstad kommune. Eksempler på kostnadsdrivere kan være aldrende infrastruktur og nye myndighetskrav.

- **Konsekvens**: Denne kolonnen beskriver den direkte konsekvensen av den identifiserte kostnadsdriveren, det vil si hvilke krav og behov kostnadsdriveren utløser for kommunen.

- **Tiltak**: Denne kolonnen beskriver det konkrete tiltaket som enten er iverksatt eller som planlegges implementert for å håndtere den identifiserte konsekvensen som utløses av kostnadsdriveren.

- **Forventet effekt**: Her beskrives den forventede effekten eller nytten av tiltaket. Det kan for eksempel være reduserte kostnader, mindre sløsing, eller miljøgevinst.

- **Indikator**: I denne kolonnen oppgis konkrete indikator eller måleparametere som kan benyttes for å vurdere effekten av tiltaket. Dette sikrer etterprøvbarhet og gjør det enklere å følge opp resultatene av tiltakene.

- **Vurdering av tiltakets egnethet**: Denne kolonnen inneholder vår samlede vurdering av tiltakets relevans og gjennomførbarhet, sett opp mot dagens situasjon og fremtidige behov.

FREVAR - Sentrale tiltak i lys av bakenforliggende kostnadsdrivere (1/4)

Iverksatte og planlagte tiltak fra Frevar

Kostnadsdriver	Konsekvens	Tiltak	Forventet effekt	Indikator	Vurdering av tiltakets egnethet
Strengere miljøkrav avløp, inkludert nitrogenrensing.	Avløpsrenseanlegget må oppgraderes. Det påvirker investering- og kapitalkostnader / avskrivinger.	FREVAR bruker livsløpsanalyser (LCA) for å kartlegge og prioritere kostnads-effektive valg ved anskaffelser.	• Reduserte drifts- og vedlikeholdskostnader, og forlengelse av den økonomiske levetiden (livsløpsanalyser kan bidra til effektivisering/ optimalisering der kostnader ikke nødvendigvis reduseres absolutt sett, men heller minimeres i lys av a) økende avløpsmengder, b) etterslep i fornyelsen av avløpsrenseanlegget og c) strengere miljøkrav).	• Kvantitative effektivitetsindikatorer som måler utvikling av kostnadsnivå i lys av utviklingen i produksjon, f.eks. mengde håndtert avløpsvann. • Kvalitative effektivitetsindikatorer som måler kostnadsutvikling gitt regulatoriske endringer.	• Vi vurderer tilnærmingen som svært hensiktsmessig og formålstjenlig med tanke på å kartlegge effektiviseringspotensialet framover. FREVAR bør utvikle et egnet indikatorsett som måler utviklingen over tid, og som kan brukes til å prioritere de tiltakene som gir størst forventet effekt mtp. kostnadseffektivitet. • I tillegg anbefaler vi å gjennomføre regelmessige kostnadseffektivitetsanalyser som grunnlag for videre utvikling av målrettete tiltak.
		FREVAR følger tett med på implementering av avløpsdirektivet i Norge.	• Føre-var og forberedelse på kommende regulering bidrar til å kunne unngå dyre hastetiltak, samtidig som forhandlinger om gunstigere lån og støtteordninger kan innledes tidsnok; det styrker forhandlingsposisjonen til FREVAR.	• Ledetid mellom ikrafttredelse av nye vedtak/ krav og implementeringstidspunkt for risikomitigerende tiltak. • Gjennomsnittlig lånerente for VAR-prosjekter.	• Vi vurderer det som et avgjørende tiltak for å minimere risikoen knyttet til kostnads-utviklingen av både investerings- og driftskostnader, og anbefaler at FREVAR fortsetter å følge utviklingen.

FREVAR - Sentrale tiltak i lys av bakenforliggende kostnadsdrivere (2/4)

Iverksatte og planlagte tiltak fra Frevar

Kostnadsdriver	Konsekvens	Tiltak	Forventet effekt	Indikator	Vurdering av tiltakets egnethet
Strengere miljøkrav avfall.	Mer komplekse produksjonsprosesser ift. materialgjenvinning og innsamling av avfall påvirker investerings-behovet og dermed kapitalkostnader.	Det er satt i gang en felles utredning med Teknisk rundt fremtidig håndtering av grovavfall.	• Verdikjedeoptimalisering bidrar til å imøtekomme økte krav på en kostnads-effektiv måte.	• Felles kostnadsindikatorer på tvers av avfallstransport, gjenvinning og øvrig håndtering av avfall. • Kostnadsindikatorer på deler av verdikjeden som styres av enten FREVAR eller Teknisk alene.	• Vi vurderer tiltaket som et svært viktig initiativ mellom FREVAR og Teknisk, som bidrar til en helhetlig tilnærming til effektivisering. Effekter er i stor grad avhengig av et godt samarbeid og tett dialog mellom FREVAR og Teknisk.
Anlegg og infrastruktur når eller overskrider sin tekniske levetid.	Økende feilrate fører til hyppigere nedetid av anlegg, og mindre effektiv håndtering av VAR på de områdene feilene inntreffer. Behovet for akutt og forebyggende vedlikehold øker.	Økende grad tilstandsovervåkning og diagnostisering av roterende utstyr på alle FREVAR sine anlegg.	• Evnen til å drive predikativ vedlikehold som å optimalisere ressursbruk, og dermed reduserer vedlikeholdskostnader. • Optimal utnyttelse av den teknisk-økonmiske levetiden på komponent- og utstyrsnivå. • Bedre driftssikkerhet. • Energibesparelser.	• Vedlikeholdskostnad per anleggsmiddel og/ eller teknisk komponent. • Vedlikeholdsintervaller. • Feilfrekvens. • Nedetid. • Energiforbruk per enhet, f.eks. per m^3 pumpet vann/ behandlet avløpsvann. • Vedlikeholdskostnad per enhet. • Dokumenterte beslutninger.	• Tiltaket vurderes som svært viktig og egnet for ressurseffektivisering ift. anleggsmidler og tekniske komponenter.
		Alle investeringer og vedlikeholdskostnader ved det eksisterende avløpsrenseanlegget vurderes opp mot miljønytte og restlevetid	• Optimalisering av vedlikeholdsplaner, vedlikeholdsintervaller og dermed bedre utnyttelse av av den teknisk-økonomiske levetiden til anleggsmidler.		• Tiltaket kan bidra til å optimalisere ressursinnsats ift. vedlikehold samt innretning av vedlikeholdsplaner i seg selv.

FREVAR - Sentrale tiltak i lys av bakenforliggende kostnadsdrivere (3/4)

Iverksatte og planlagte tiltak fra Frevar

Kostnadsdriver	Konsekvens	Tiltak	Forventet effekt	Indikator på effekt	Vurdering av tiltakets egnethet
Midlertidige vakanser gjennom naturlig til- og fratredelse i stillinger, sykefravær (2024), pensjonering og andre hendelser knyttet til ansattreisen.	Periodevis økte personalkostnader utover vanlig variasjon, f.eks. som følge av økt behov for innleie.	Fortløpende vurdering av bemanningsplan ift. kapasitets og kompetansebehov på kort sikt, strategisk rekruttering og kompetanseheving opp mot alle tjenester og i lys av framtidige krav.	• Minimere behov for innleie og dermed personalkostnader som følge av sykdom, uførhet eller vakanse. • Reduser personalkostnad per tjenesteenhet. • Alle ansettelser kan begrunnes ved et tydelig behov.	• Gjennomsnittlig lønnskostnad per ansatt eller per årsverk. • Grad av innleie, f.eks. antall årsverk fakturert ift. samlet antall årsverk. • Strukturert prosess for ansettelser	Vi vurdere tiltaket som viktig for å styrke egen personalpolitikk, bygge/ opprettholde evne til langsiktig personalutvikling, dekke kortsiktige og langsiktige personalbehov ift. både kompetanse og kapasitet, samt bidra til bedre ressursstyring ved å sikre at nyansettelser er behovsbaserte.
Klimaendringer.	Mer overvann.	Nytt Fredrikstad Avløpsrenseanlegg FARA kommer til å ha økt kapasitet sammenlignet med dagens renseanlegg.	• FARA vil ha mer kapasitet, og samtidig redusere vedlikeholdskostnader (oppnåelse av ønsket renseeffekt er avhengig av at Fredrikstad kommune reduserer fremmedvannsmengdene som kommer til anlegget).	• Mengde renset vann ved samme mengde overvann. • Mengde spill.	Tiltaket realiseres som en del av ferdigstillelsen av FARA. Vi anbefaler en etterprøvingsanalyse/ internrevisjon av faktisk egnethet, kapasitet og effektivitet etter ibruktakelse for å vurdere effekt og gevinst opp mot forventete effekter og gevinstrealiseringsplanen. Eventuelle gap bør legges til grunn for korrigerende tiltak.

FREVAR - Sentrale tiltak i lys av bakenforliggende kostnadsdrivere (4/4)

Iverksatte og planlagte tiltak fra Frevar

Kostnadsdriver	Konsekvens	Tiltak	Forventet effekt	Indikator på effekt	Vurdering av tiltakets egnethet
Suboptimale løsninger.	Utappet effektiviseringspotensial.	Vurdere FREVARs løsninger opp mot beste tilgjengelig teknologi (BAT) for å kartlegge forbedringsområder.	• Identifisere forbedringspotensial. • Effektivisere forbruk av innsatsfaktorer. • Unngå investeringer med kort teknisk og/eller økonomisk levetid ved at løsninger oppdateres etter dagens beste praksis. • Bedre grunnlag for prioritering av tiltak i budsjett- og vedlikeholdsplan.	• Antall BAT-avvik identifisert og fulgt opp. • Teknisk-økonomiske indikatorer som f.eks. energiforbruk per m^3 vann/avløp.	Tiltaket er et viktig grep for å understøtte kontinuerlig forbedring, og bidrar til at virksomheten ligger i forkant av bransjestandarder. Vi anbefaler å vurdere gjennomføring av tiltaket i samråd med Teknisk, for å kartlegge BAT på tvers av ansvarsområder til begge virksomhetene.
		Ansette arbeidsleder for å styre effektiviseringstiltak (blant andre oppgaver for rollen).	• Effektiv innretting av daglig drift og oppfølging av rutiner, herunder koordinering mellom ansatte. • Hurtig kartlegging av feil, ineffektive løsninger eller prosesser, og dermed raskere reaksjonsevne ved å lukke avvik, fører til styrket evne til å overholde krav fremsatt gjennom standarder, regler og lover (compliance), kostnads-reduksjoner og i ytterste konsekvens mindre miljøpåvirkning.	• Saks- og oppgavebehandlingstid. • Kvantitativt: antall brudd på standarder, regler, lover (avvik). • Kvalitativt: alvorlighetsgrad ved brudd på standarder, regler, lover (avvik). • Antall driftsoppgaver utført på tvers av team/anlegg. • Reaksjonstid i beredskapstilfeller eller ved akutt vedlikeholdsbehov.	Arbeidsleder er allerede ansatt. En dedikert arbeidsleder kan etter vår vurdering styrke operativ kontroll og samhandling, med direkte positive effekter på effektivitet og kostnadsstyring i tråd med nevnte effekter.

Teknisk - Sentrale tiltak i lys av bakenforliggende kostnadsdrivere (1/4)

Iverksatte og planlagte tiltak fra Teknisk

Kostnadsdriver	Konsekvens	Tiltak	Forventet effekt	Indikator på effekt	Vurdering av tiltakets egnethet
Anlegg og infrastruktur når eller overskrider sin tekniske levetid.	Økende feilrate fører til hyppigere nedetid av anlegg, og mindre effektiv håndtering av VAR på de områdene feilene inntreffer. Behovet for akutt og forebyggende vedlikehold øker.	• Utbyggingsmiljø jobber med vann og avløpsprosjekter på en måte hvor de tilstreber å effektivisere ressursinnsatsen fortløpende («mer for pengene»). Dette er en kontinuerlig forbedringsprosess.	• Prosjekter gjennomføres kostnadseffektivt. • Ledetiden gjennom en prosjektlivssyklus er minimert, dvs. tiden fra idégenerering/ konseptutvikling til planlegging, bygging og overlevering. Ibruktakelse kortes også ned i den grad det er mulig ved samtidig å overholde rammebetingelser og sikre måloppnåelse.	• Dokumentert og strukturert prosess for effektivisering av prosjekter. • Ledetider i prosjektlivssyklusen.	Tiltaket er egnet og allerede etablert. Det kan legge til rette for en systematisk praksis for å sikre høy kostnadseffektivitet i investeringsprosjekter. Vi anbefaler regelmessige revisjoner av utbyggingsprosjekter for å høste erfaring på tvers av prosjektporteføljen, og kontinuerlig forbedre Fredrikstad kommunes prosjektmodell.
		• Fredrikstad kommune vurderer å innføre obligatoriske fjernavleste vannmålere hos alle abonnenter.	• Mer nøyaktige tall på vannforbruk og lekkasjeandel, noe som kan føre til redusert vannforbruk for den enkelte husholdning, et rettere kostnadsbilde og et mer robust grunnlag for å estimere avgiftsnivået. En indirekte effekt kan være at fremtidige investeringer kan vurderes bedre ift. faktisk behov.	• Tidlig identifisering av vannledninger som krever utskifting. • Vannforbruk per husholdning/ bruksenhet. • Marginalkostnader knyttet til vann og avløp.	Vi vurderer tiltaket som et viktig bidrag til å skape et mer nøyaktig informasjonsgrunnlag ifb. fastsettelse av gebyrer og avgifter. Tiltaket kan gi gevinster over tid, men krever investeringer og god planlegging for å sikre aksept og effektiv implementering.

Teknisk - Sentrale tiltak i lys av bakenforliggende kostnadsdrivere (2/4)

Iverksatte og planlagte tiltak fra Teknisk

Kostnadsdriver	Konsekvens	Tiltak	Forventet effekt	Indikator på effekt	Vurdering av tiltakets egnethet
Anlegg og infrastruktur når eller overskrider sin tekniske levetid.	Økende feilrate fører til hyppigere nedetid av anlegg, og mindre effektiv håndtering av VAR på de områdene feilene inntreffer. Behovet for akutt og forebyggende vedlikehold øker.	• Det er planer om å etablere en overføringsledning med god kapasitet mellom Fredrikstad og Sarpsborg.	• Kan bidra til kostnadsreduksjoner i vannforsyningen på tvers av kommunene.	• Kostnadsreduksjon gjennom synergier.	Tiltaket vurderes som egnet tiltak som kan gi effekt på lengre sikt. Det forutsetter grundige vurderinger av investeringskostnader og samarbeidsmodeller.
		• Det er implementert tiltak for kontinuerlig lekkasjekontroll på vannledningsnettet, samt fornyelse av gamle ledninger.	• Lavere vannproduksjon på vannverket og innsparing på reparasjon (planlagt istedenfor akutt).	• Lekkasjer fra vannledningsnettet. • Investeringsbehov for å øke produksjons-kapasitet.	Tiltaket er allerede igangsatt. Vi anbefaler å vurdere faktiske effekter opp mot forventete effekter fortløpende ved bruk av et egnet indikatorsett som eventuelt utvikles. Basert på effekt- og gevinstmålingen bør Fredrikstad kommune vurdere behovet for økt fornyelsestakt eller ytterligere, supplerende tiltak.

Teknisk - Sentrale tiltak i lys av bakenforliggende kostnadsdrivere (3/4)

Iverksatte og planlagte tiltak fra Teknisk

Kostnadsdriver	Konsekvens	Tiltak	Forventet effekt	Indikator på effekt	Vurdering av tiltakets egnethet
Anlegg og infrastruktur når eller overskrider sin tekniske levetid.	Foreldet infrastruktur leverer ikke på nye, strengere krav fremsatt gjennom f.eks. miljøstandarder, lover og regler.	• Nytt eget pumpeverksted	• Virksomheten har allerede sett følgende effekter: 1. Reduserte kostnader for transport/frakt av pumper til eksterne verksteder. 2. Redusert nedetid på anleggene fordi reparasjonene skjer raskere. 3. Mindre belastning på miljø og økt sikkerhet fordi nedetiden reduseres. 4. Reduserte kostnader på mindre mekaniske arbeide som sveising, boring og tilpassing av mekanisk utstyr for vann- og avløpsanlegg.	• Vedlikeholdskostnader for pumper.	Nytt pumpeverksted ble ferdigstilt for et par år siden.
		• Nytt styringssystem for drift av uteanleggene	• Enklere og bedre overvåking og oppfølging av anleggene. • Raskere respons ved driftsforstyrrelser og/ eller akutt vedlikeholdsbehov.	• Tid brukt på manuell oppfølging og inspeksjon.	

Teknisk - Sentrale tiltak i lys av bakenforliggende kostnadsdrivere (4/4)

Iverksatte og planlagte tiltak fra Teknisk

Kostnadsdriver	Konsekvens	Tiltak	Forventet effekt	Indikator på effekt	Vurdering av tiltakets egnethet
Suboptimale løsninger.	Utappet potensiale.	• Optimalisering av pumpestasjoner .	• Innsparinger på strøm og vedlikehold av pumper.	• Strøm –og vedlikeholdskostnader.	Vi anser disse tiltakene som relevante for å danne et helhetsbilde av effekter som ulike vedlikeholds- og fornyelses-aktiviteter gir i Fredrikstad kommune. Vi anbefaler å prioritere slike «mindre» eller mer avgrensete tiltak etter forventet effekt i lys av en risikovurdering (hva skjer hvis/ hvis ikke tiltaket gjennomføres).
		• Forbedret kommunikasjon med utestasjoner både for avløp og vann.	• Kostnadsinnsparinger gjennom kortere responstid ved hendelser og færre følgeskader på anlegg.	• Tid brukt på håndtering av hendelser (reaksjonstid). • Feilfrekvens / skadegrad på anlegg . • Produktnøkkeltall ift. drift, vedlikehold og fornyelse.	
		• Fokus på mer effektiv og mindre miljøbelastende logistikk knyttet til avfallsinnsamling og –behandling.	• Potensielle innsparinger knyttet til avfallsinnsamling og –behandling, i tillegg til flere positive ikke-prissatte konsekvenser som for eksempel estetikk og mindre lukt.	• Kostnader knyttet til avfallsinnsamling og –behandling.	Tiltaket er et viktig grep for å effektivisere avfallsinnsamling og –behandling langs hele verdikjeden på tvers av Frevar og Teknisk. Tiltaket anbefales da det potensielt kan gi både innsparinger og en mindre miljøbelastende logistikk, samt flere ikke-prissatte gevinster for innbyggerne.

Teknisk - Sentrale tiltak i lys av bakenforliggende kostnadsdrivere (4/4)

Iverksatte og planlagte tiltak fra Teknisk

Kostnadsdriver	Konsekvens	Tiltak	Forventet effekt	Indikator på effekt	Vurdering av tiltakets egnethet
Statsforvalter – utskifting av avløpsledninger (hardt krav).	Kravet medfører et investeringsbehov tilsvarende 8 kilometer ledningsnett hvert år.	• Ledningsstrekninger hvor det har vært flere lekkasjer tidligere blir prioritert for utskifting. • Fornyelse av både vann – og avløpsnettet.	• Reduserte driftskostnader over tid, gitt kravet/føringen om å skifte ut ledninger. • Innsparinger på vannlekkasjer og reparasjoner.	• Produktnøkkeltall ift. drift, vedlikehold og fornyelse.	Vi anser krav fremsatt av Statsforvalteren som «eksogene» krav, dvs. krav Fredrikstad kommune ikke har direkte innflytelse på. Prioritering av vedlikeholds- og fornyelsesaktivteter virker riktig utfra f.eks. feilfrekvens og antall innbyggere rammet ved eventuelle feil. I den grad det er mulig anbefaler vi å samkjøre tiltak på krav fra Statsforvalteren med tiltak som treffer krav fra Mattilsynet for å utnytte synergigevinster.
Mattilsynet – utskifting av vannledninger (ikke formalisert, men følges).	Kravet medfører et investeringsbehov tilsvarende 9 kilometer ledningsnett hvert år.				

Vi har også identifisert noen tiltak vi ser fra andre kommuner som kan være relevante/ brukes som inspirasjon

Iverksatte og planlagte tiltak fra andre kommuner, vist i tabellen nedenfor, illustrerer spektre av ulike tiltak, men innebærer ikke nødvendigvis en anbefaling.

Kommune	Kostnadsdriver	Tiltak	Hvorfor?	Fredrikstad kommune sitt ståsted
Flere kommuner • **IVAR IKS (Rogaland),** • **Nesodden** • **Flere kommuner i Sverige**	• Generell økning i VAR-gebyret. • Personalkostnader. • Effektiviseringskrav.	• Effektivisering gjennom samarbeid mellom kommuner og organisering i større enheter (utnyttelse av skalen- og synergieffekter).	• Mulighetsstudien for vann- og avløpssektoren, som ble lagt fram våren 2022, viste at samarbeid mellom kommuner og organisering i større enheter forventes å gi bedre vann- og avløpstjenester per gebyrkrone.	Fredrikstad kommune har nylig utredet nytt felles renseanlegg i samarbeid med Sarpsborg kommune. Administrativt ble det anbefalt å bygge ett felles renseanlegg for kommunene etter utredning som viste at dette ville medføre reduserte kostnader. Faglig var det også klare anbefalinger å bygge ett felles renseanlegg. Imidlertid fikk et felles renseanlegg av ulike årsaker ikke politisk tilslutning.
Karmøy	• Strengere klimakrav fra EU - Avløpsdirektivet, sekundærrensing.	• Prioriterer fremmedvannssanering og ledningsfornyelse, før større renseinvesteringer.	• Reduserer unødvendig belastning på renseanlegg, som gir lavere driftskostnader og utsetter investeringsbehov. • Prioriterer tiltak som gir «mest miljøgevinst per krone».	Fredrikstad kommune har påpekt –og fikk tidligere gjennomslag for dette hos fylkesmannen – at fornyelse av avløpsnettet og fjerning av fremmedvann burde prioriteres før større investeringer på renseanlegget. Statsforvalter, i medhold av regelverk og lovgivning, vurderer dette annerledes og krever sekundærrensing med nitrogenfjerning. For Fredrikstad sin del innebar dette et behov for nytt renseanlegg umiddelbart.

Vi har også identifisert noen tiltak vi ser fra andre kommuner som kan være relevante/ brukes som inspirasjon

Iverksatte og planlagte tiltak fra andre kommuner, vist i tabellen nedenfor, illustrerer spektre av ulike tiltak, men innebærer ikke nødvendigvis en anbefaling.

Kommune	Kostnadsdriver	Tiltak	Hvorfor?	Fredrikstad kommune sitt ståsted
Linköping (Sverige)	• Gamle anlegg og infrastruktur.	• Digitalisering av ledningsnettet.	• Tekniska Verken i Linköping tok i 2024 i bruk en digital tvilling av drikkevannsnettet, og koblet mot sanntids sensordata. Systemet overvåker trykk og gjennomstrømning kontinuerlig, og detekterer unormalt forbruk i sanntid.	Vann og avløp i Fredrikstad har sammen med kommunens geodataavdeling utviklet et sanntidskart som overvåker trykk og mengde på hele nettet. Dette brukes daglig i drift av anleggene og gir rask reaksjon ved lokalisering av vannlekkasjer. Det er også til stor nytte for den rutinemessige lekkasjesøkingen. «Lekkasjesonekartet» medfører innsparinger av egne ressurser og i enkelte tilfeller innsparinger ved reduserte skader på tredjepart.
Bømlo og **Øygarden**	• Ineffektiv organisering av VAR-tjenestene.	• Organisering som aksjeselskap. (alternativ organisasjonsform).	• Bømlo og Øygarden kommune har organisert sine VA-tjenester som et aksjeselskap, noe som gir større fleksibilitet i bemanning og drift.	FREVARs organisering bidrar til effektiv utnyttelse av ressurser på tvers av selvkost og næringsområdet, men hvor kostnadene fordeles. Dette gir lavere kostnader på begge områder.

EY | Assurance | Tax | Strategy and Transactions | Consulting

About EY
EY is a global leader in assurance, tax, transaction and advisory services. The insights and quality services we deliver help build trust and confidence in the capital markets and in economies the world over. We develop outstanding leaders who team to deliver on our promises to all of our stakeholders. In so doing, we play a critical role in building a better working world for our people, for our clients and for our communities.

About EY-Parthenon
EY-Parthenon teams work with clients to navigate complexity by helping them to reimagine their eco-systems, reshape their portfolios and reinvent themselves for a better future. With global connectivity and scale, EY-Parthenon teams focus on Strategy Realised — helping CEOs design and deliver strategies to better manage challenges while maximising opportunities as they look to transform their businesses. From idea to implementation, EY-Parthenon teams help organisations to build a better working world by fostering long-term value. EY-Parthenon is a brand under which a number of EY member firms across the globe provide strategy consulting services. For more information, please visit ey.com/Parthenon.

EY refers to the global organisation, and may refer to one or more, of the member firms of Ernst & Young Global Limited, each of which is a separate legal entity. Ernst & Young Global Limited, a UK company limited by guarantee, does not provide services to clients. For more information about our organisation, please visit ey.com.

The UK firm Ernst & Young LLP is a limited liability partnership registered in England and Wales with registered number OC300001 and is a member firm of Ernst & Young Global Limited. A list of members' names is available for inspection at 1 More London Place, London SE1 2AF, the firm's principal place of business and registered office. Ernst & Young LLP is a multi-disciplinary practice and is authorised and regulated by the Institute of Chartered Accountants in England and Wales, the Solicitors Regulation Authority and other regulators. Further details can be found at http://www.ey.com/UK/en/Home/Legal.

© 2025 Ernst & Young LLP.
All Rights Reserved.
Parthenon.ey.com

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Borge seniorsenter i Roald Amundsens vei 70 selges i det åpne markedet.
2. For å sikre et profesjonelt og velfungerende leiemarked, er det ønskelig at det i utviklingen av området, planlegges slik at kommunen kan søke samarbeid med utbygger om etablering av ulike typer omsorgsleiligheter, tilrettelagt for å opprette plasser med heldøgns omsorg etter behov og at det søkes investeringstilskudd fra Husbanken og at kommunen har tilvisningsrett på et antall leiligheter.
3. Kommunedirektøren gis fullmakt til å vurdere hvorvidt denne eiendommen selges med fradelt tomt til eksisterende bygningsmasse eller i sin helhet. Nødvendige verdivurderinger innhentes før salg.

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Anne Undahl fremmet på vegne av H, FrP og V følgende forslag:
Nytt punkt 2:
For å sikre et profesjonelt og velfungerende leiemarked, er det ønskelig at det i utviklingen av området, planlegges slik at kommunen kan søke samarbeid med utbygger om etablering av ulike typer omsorgsleiligheter, tilrettelagt for å opprette plasser med heldøgns omsorg etter behov og at det søkes investeringstilskudd fra Husbanken og at kommunen har tilvisningsrett på et antall leiligheter.

Fra Silje L. Waters (SV) fremmet følgende forslag:

Alle vedtak om salg av kommunale helsebygninger opphører i påvente av at kommunedirektøren legger frem en helhetlig sak som om å ta i bruk egne bygninger til kommunal tjenesteyting som et alternativ til leide lokaler

Votering:

Forslaget fremmet av Silje L. Waters (SV) fikk 5 stemmer (4 Ap, 1 SV), mot 10 stemmer (4 H, 3 FrP, 1 Pp, 1 MDG, 1 V) og ble ikke vedtatt. Kommunedirektørens innstilling ble vedtatt med 9 stemmer (4 H, 3 FrP, 1 MDG, 1 V), mot 6 stemmer (4 Ap, 1 SV, 1 Pp). Forslaget fremmet av Anne Undahl (H) ble vedtatt med 8 stemmer (4 H, 3 FrP, 1 V), mot 7 stemmer (4 Ap, 1 Pp, 1 SV, 1 MDG).

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/19604
Dokumentnr.: 1
Løpenr.: 246798/2025
Klassering: 611/28

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	16.10.2025	160/25
Bystyret	23.10.2025	167/25

Utredning av Borge seniorsenter.

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å innstille på følgende vedtak:

1. Borge seniorsenter i Roald Amundsens vei 70 selges i det åpne markedet.
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å vurdere hvorvidt denne eiendommen selges med fradelt tomt til eksisterende bygningsmasse eller i sin helhet. Nødvendige verdivurderinger innhentes før salg.

Sammendrag

Saken svarer ut PS 252/2024 behandlet i bystyret 12.desember 2024.

Bystyret vedtok 12.12.2024 (PS 252/2024) at status for Borge seniorsenter tas til orientering, og ba kommunedirektøren utrede salg av eiendommen med klausul om bruk til heldøgns omsorgstilbud. Dersom privat aktør ikke kan realisere prosjektet, skal kommunen selv stå som byggherre. Endelig investeringsbeslutning skal behandles etter budsjett 2026 og økonomiplan 2026–2029.

Eiendommen har betydelig vedlikeholdsetterslep og en kostnadsramme på 202 millioner kroner for et kommunalt investeringsprosjekt. Markedsdialog høsten 2024 konkluderte med at OPS-modellen ikke var egnet, men nye henvendelser vinter/vår 2025 fra erfarne aktører viser interesse for OPS, gitt riktige forutsetninger.

Kommuneområdene Helse og Samfunn har presisert at behovet for omsorgsplasser er dekket gjennom eksisterende bygningsmasse, og anbefaler ikke videre satsing på Borge seniorsenter. Det foreligger ingen konkrete kommunale behov for eiendommen.

Et salg vurderes som økonomisk rasjonelt, med potensial for salgsinntekter, reduserte driftskostnader og positiv effekt på sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Kommunedirektøren anbefaler salg i det åpne markedet uten klausuler, og at administrasjonen vurderer eventuell fradeling av tomteareal før salg.

Vedlegg

1. Kart over eiendommen Roald Amundsens vei 70, Gnr 611 Bnr 28

Vedlegg:

1 Eiendommen Roald Amundsens vei 70 Gnr 611 Bnr 28
2 2024-10-31 Notat til kommunen Føyen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

1. Bystyresak PS 118/2022 - Plan for helse- og omsorgsbygg mot 2040

2. Bystyresak PS 139/2024 - Rehabilitering av tidligere Fredrikstad kortidssenter Statusorientering og prosessledende beslutning
3. Bystyresak PS 252/2024 - Borge seniorsenter – status utredning

Saksopplysninger
Bystyret vedtok 12.12.2024 i sak PS 252/2024:

1. *Status utredning Borge seniorsenter tas til orientering.*
2. *Kommunedirektøren bes fremme en sak i løpet av høsten 2025, der det er utredet om bygget og tomten rundt skal selges, slik at private aktører kan rehabilitere bygget og leie det ut til kommunen eller om ny eier skal selge/leie ut heldøgns omsorgsplasser, trygghets- eller omsorgsboliger, j.fr sak i HOV 23/24. Det skal altså selges med klausul om at bygget skal benyttes til heldøgns omsorgsplasser, trygghets- eller omsorgsboliger.*
3. *Dersom det ikke lar seg realisere gjennom bruk av privat aktør omtalt i punkt 2 skal prosjektet gjennomføres med Fredrikstad kommune som byggherre og byggeier.*
4. *Med Fredrikstad kommune som byggherre, skal Borge seniorsenter utvikles i tråd med forprosjektet og vedtak fra bystyresak PS 139/2024, med 34 omsorgsboliger tilsvarende sykehjem samt 17 ordinære sykehjemsplasser.*
5. *Endelig sak om investeringsbeslutning legges frem etter bystyrets behandling av årsbudsjett 2026 og handlingsprogram 2026-2029*

Borge seniorsenter ligger på en kommunalt eid tomt med et areal på totalt 30 323 kvadratmeter. Bygningsmassen utgjør 8 873 kvadratmeter fordelt over fem etasjer inkludert kjeller. Underetasjen og femte etasje benyttes hovedsakelig til tekniske installasjoner og lagerformål.

Eiendommen er regulert til offentlig bebyggelse, og det er utarbeidet et forprosjekt som anslår en kostnadsramme (P85) på 202 millioner kroner inkl. merverdiavgift. Det er per nå ikke innhentet takst eller verdivurdering av eiendommen.

Høsten 2024 ble det gjennomført en markedsdialog parallelt med forprosjektet, med formål å vurdere om prosjektet egner seg for gjennomføring som et offentlig-privat samarbeid (OPS). Modellen innebærer at private aktører kjøper og rehabiliterer bygget, og deretter leier det ut til kommunen.

Resultatene fra markedsdialogen, sammen med juridiske vurderinger knyttet til OPS-modellen, viser at prosjektet ikke er egnet for denne typen gjennomføringsmodell. Dette er nærmere redegjort for i bystyresak PS 252/2024 – Borge seniorsenter – status utredning.

I løpet av vinteren og våren 2025 mottok kommunen henvendelser fra tre større og seriøse aktører med dokumentert erfaring fra offentlig-privat samarbeid (OPS). Ingen av disse deltok i den tidligere markedsdialogen høsten 2024.

Det ble gjennomført befaringer på Borge seniorsenter og avholdt møter med aktørene. I disse møtene kom det frem klare og tydelige signaler om at aktørene vurderer prosjektet som svært godt egnet for en OPS-modell, gitt at riktige forutsetninger legges til grunn. Dette inkluderer blant annet en samspillsfase i forkant av en eventuell OPS-løsning.

I tillegg tok en av de større aktørene fra den opprinnelige markedsdialogen kontakt på nytt. Vedkommende ga uttrykk for at, basert på sin nåværende forståelse av bystyrets vedtak i sak PS 252/2024, fremstår prosjektet nå som en god kandidat for OPS-gjennomføring.

<u>Vurderinger fra kommuneområdene helse og samfunn:</u>

Kommuneområde helse følger opp vedtatt tiltaksplan for helse- og omsorgsbygg 2024 – 2029, Plan for helse- og omsorgsbygg mot 2040, vedtatt i Bystyret 13.06.2024. I planen var det forventet en rehabilitering av korttidssenteret slik at det i 2026 skulle stå klart med 17 sykehjemsplasser og 32 boliger tilsvarende sykehjem. Som følge av nytt vedtak i bystyret 12.12.2024 ble planene for bruk av Borge seniorsenter, tidligere Fredrikstad korttidssenter endret. Tiltaksplanen vil derfor måtte justeres etter dagens situasjon.

I regjeringens nye reform for eldre er den overordnede målsetningen å bidra til at flere eldre kan bo trygt hjemme lenger. Et sentralt mål er å utvikle en mer bærekraftig omsorgsmodell innenfor eldreomsorgen. Boliggjøring er et viktig virkemiddel.

Sykehjem alene er ikke anbefalt løsning for å møte den sterke andelen eldre fram mot 2040. Sykehjemsplasser er et av de mest ressurskrevende helse- og omsorgstilbudene kommunen har. En sterk institusjonsmodell er ikke bærekraftig i forhold til den økonomiske situasjonen i kommunen, eller den framtidige utfordringen med tilstrekkelig tilgjengeligheten til helsepersonell.

Boliggjøring i denne sammenheng handler om at heldøgns tjenester i større grad blir gitt i innbyggers private hjem (egen eid/ leid, omsorgsbolig), og å utvikle en bedre balanse mellom omsorgsboliger og institusjoner i omsorgstjenestene.

Kommuneområde helse har i 2025 avviklet Torsnes sykehjem og oppbemannet boliger tilsvarende sykehjem ved Borgarveien 1. Kommuneområde samfunn, som er ansvarlig for tilbud om kommunale boliger, melder om mulighet for å ta i bruk flere av de eksisterende boligene, både i Borgarveien og på andre adresser, til heldøgns tilbud.
Ut fra en totalvurdering av behov og økonomiske muligheter for hensiktsmessig drift, vil ikke Kommuneområde helse anbefale å prioritere tiltak ved Borge seniorsenter når det nå skal satses videre på boliggjøring.

Kommuneområdene Samfunn og Helse har tydelig presisert at det ikke foreligger noe behov for etablering av heldøgns omsorgsplasser, trygghetsboliger eller omsorgsboliger ved Borge seniorsenter. Fredrikstad kommunes behov for slike tilbud er planlagt dekket gjennom eksisterende og tilrettelagt bygningsmasse andre steder i kommunen.

Kommuneområdet Samfunn, som har ansvar for kommunale boliger, opplyser at det finnes kapasitet i eksisterende boligmasse, blant annet i Borgarveien 1 og på andre adresser, som kan benyttes til heldøgns omsorgstilbud ved behov.

Relevante bestemmelser
Ikke aktuelt.

Konsekvenser for sosial bærekraft
Det planlagte tilbudet med 34 omsorgsboliger med sykehjemsstandard og 17 sykehjemsplasser, tiltenkt lokalisert ved Borge seniorsenter, kan realiseres på andre eksisterende lokasjoner innen Fredrikstad kommunes eiendomsportefølje. Å ikke gjennomføre prosjektet på Borge seniorsenter, og i stedet selge eiendommen, vurderes som ikke å ha negativ innvirkning på sosial bærekraft.

Samtidig kan et eventuelt salg av eiendommen gi positive effekter for sosial bærekraft. Dersom eiendommen utvikles til boligformål, eller private aktører etablerer helserelaterte tilbud, vil dette kunne bidra til å redusere sosiale helseforskjeller gjennom tilgang til moderne, tilgjengelige og trygge boliger, samt et utvidet helsetilbud.

Et variert og inkluderende boligtilbud er en viktig forutsetning for gode levekår og sosial integrasjon. Etablering av nye boliger på eiendommen kan styrke nærmiljøet ved å tiltrekke nye beboere og skape økt aktivitet i området.

At bygningen står tom over lengre tid vurderes som uheldig, både med tanke på forfall og negativ påvirkning på omgivelsene. En aktiv bruk av eiendommen vil derfor kunne bidra til et mer levende og attraktivt nærmiljø.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Dersom Fredrikstad kommune skulle realisere tiltaket ved Borge seniorsenter med kommunal drift av 32 heldøgns boliger og 17 sykehjemsplasser, vil dette medføre et betydelig driftsbudsjett. Basert på grove beregninger er den årlige netto kostnaden per plass: omsorgsbolig med døgnbemanning: ca. 0,8 millioner kroner, sykehjemsplass: ca. 1 million kroner. Samlet vil dette gi et estimert årlig driftsbudsjett på ca. 43 millioner kroner, som må finansieres innenfor kommunens økonomiske rammer.

Et eventuelt salg av eiendommen vil kunne gi salgsinntekter som kan avsettes til kommunens investeringsfond. Ved avhending bortfaller også kommunens kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold. Basert på regnskapstall fra de siste tre årene, har disse kostnadene i snitt utgjort 4,2 millioner kroner per år. Tidligere anslag viser at kostnadene kan være opp mot 5,6 millioner kroner per år (2019–2022), jf. bystyresak PS 252/2024.

Det foreligger et betydelig vedlikeholdsetterslep på eiendommen. For at bygningsmassen skal kunne tas i bruk, kreves omfattende investeringer, som dokumentert i tidligere forprosjekt. På bakgrunn av dette vurderes salg som en økonomisk rasjonell løsning, som både reduserer fremtidige driftsforpliktelser og frigjør midler til andre prioriterte formål.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Et eventuelt salg og videre utvikling av eiendommen til boligformål vil kunne gi flere positive samfunnsøkonomiske effekter. Et økt boligtilbud kan bidra til å tiltrekke nye innbyggere, noe som over tid kan styrke kommunens skatteinntektsgrunnlag og bidra til en positiv befolkningsutvikling. Et mer variert boligtilbud vil også kunne fremme mangfold og bidra til en mer balansert befolkningssammensetning i området.

Videre vil et utviklingsprosjekt kunne skape arbeidsplasser, både i byggefasen og i etterkant, gjennom økt aktivitet i nærmiljøet. Dette vil kunne ha en positiv effekt på lokal verdiskaping og bidra til å styrke det lokale næringslivet.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Dagens brukssituasjon og eiendommens tilstand vurderes å ha begrenset miljøpåvirkning.

Et eventuelt salg og videre utvikling av eiendommen kan imidlertid gi positive miljøeffekter, særlig dersom det legges til rette for ny bebyggelse basert på moderne, energieffektive og miljøvennlige løsninger. Dette kan omfatte bruk av bærekraftige materialer, lavutslipps teknologi og tiltak som fremmer grønn mobilitet og klimatilpasning.

Ansattes medbestemmelse
Ikke vurdert i saken.

Vurdert for uttalelser i rådene
Ikke vurdert i saken.

Vurdering

Det vurderes at kostnadene ved å rehabilitere Borge seniorsenter for fremtidig kommunal bruk ikke står i forhold til nytteverdien. Bygget har et betydelig vedlikeholdsetterslep, og det vil kreves omfattende investeringer for å bringe det opp til dagens krav til funksjonalitet, teknisk standard og sikkerhet.

Det avgjørende er imidlertid at kommuneområdene Helse og Samfunn har presisert at behovet for 32 omsorgsboliger med døgnbemanning og 17 sykehjemsplasser allerede er dekket gjennom annen eksisterende bygningsmasse i kommunens eie.

Per i dag foreligger det ingen konkrete eller prioriterte kommunale behov for eiendommen. Selv om det tidvis etterspørres lokaler til kommunale eller private formål, er det ikke identifisert bruksområder som tilsier at eiendommen bør beholdes i kommunens portefølje.

Fredrikstad kommune har en målsetting om arealeffektivisering, som innebærer at eiendommer uten definert kommunalt behov skal vurderes for avhending.

Med stramme økonomiske rammer og økende vedlikeholdsbehov er det avgjørende å prioritere ressursene mot bygg i aktiv bruk. På denne bakgrunn vurderes det som lite hensiktsmessig å videreføre eierskapet til Borge seniorsenter.

Alternative løsninger
Alternative løsninger kan være:

Vedtak om å gå videre med realisering av Borge seniorsenter i et OPS samarbeid, kan formuleres på følgende måte:

- Fredrikstad kommune kunngjør et OPS (offentlig privat samarbeid) for å realisere heldøgns omsorgsplasser, trygghets- eller omsorgsboliger, jfr. bystyrets vedtak 12.12.2024 i sak 252/24.

Alternativt at kommunen realiserer dette som et kommunalt investeringsprosjekt:

- Med Fredrikstad kommune som byggherre, skal Borge seniorsenter utvikles i tråd med forprosjektet og vedtak fra bystyresak PS 139/2024, med 34 omsorgsboliger tilsvarende sykehjem samt 17 ordinære sykehjemsplasser.
- Endelig sak om investeringsbeslutning legges frem etter bystyrets behandling av budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029.

Begge alternativer forutsetter at det finnes inndekning av årlige driftskostnader.

Konklusjon
Basert på en samlet vurdering av behov, økonomiske rammer og muligheter for hensiktsmessig drift, anbefaler kommunedirektøren at eiendommen selges i det åpne markedet uten klausuler eller vilkår.

For å sikre en effektiv og bærekraftig forvaltning av kommunens eiendomsmasse, anbefaler kommunedirektøren at administrasjonen vurderer hvorvidt Borge seniorsenter (tidligere FKS), Roald Amundsens vei 70, selges i sin helhet. Alternativt at eiendommen fradeles med et naturlig tilhørende tomteområde knyttet til eksisterende bygningsmasse, hvor denne delen legges ut for salg, og resterende tomteareal beholdes av kommunen.

Denne vurderingen forutsetter en lønnsomhetsanalyse og en vurdering av mulig fremtidig kommunalt behov for deler av tomten. Det innhentes en verdivurdering av eiendommen i forkant av et eventuelt salg.

Vedlegg Eiendommen Roald Amundsens vei 70 Gnr 611bnr 28 før evt. fradeling

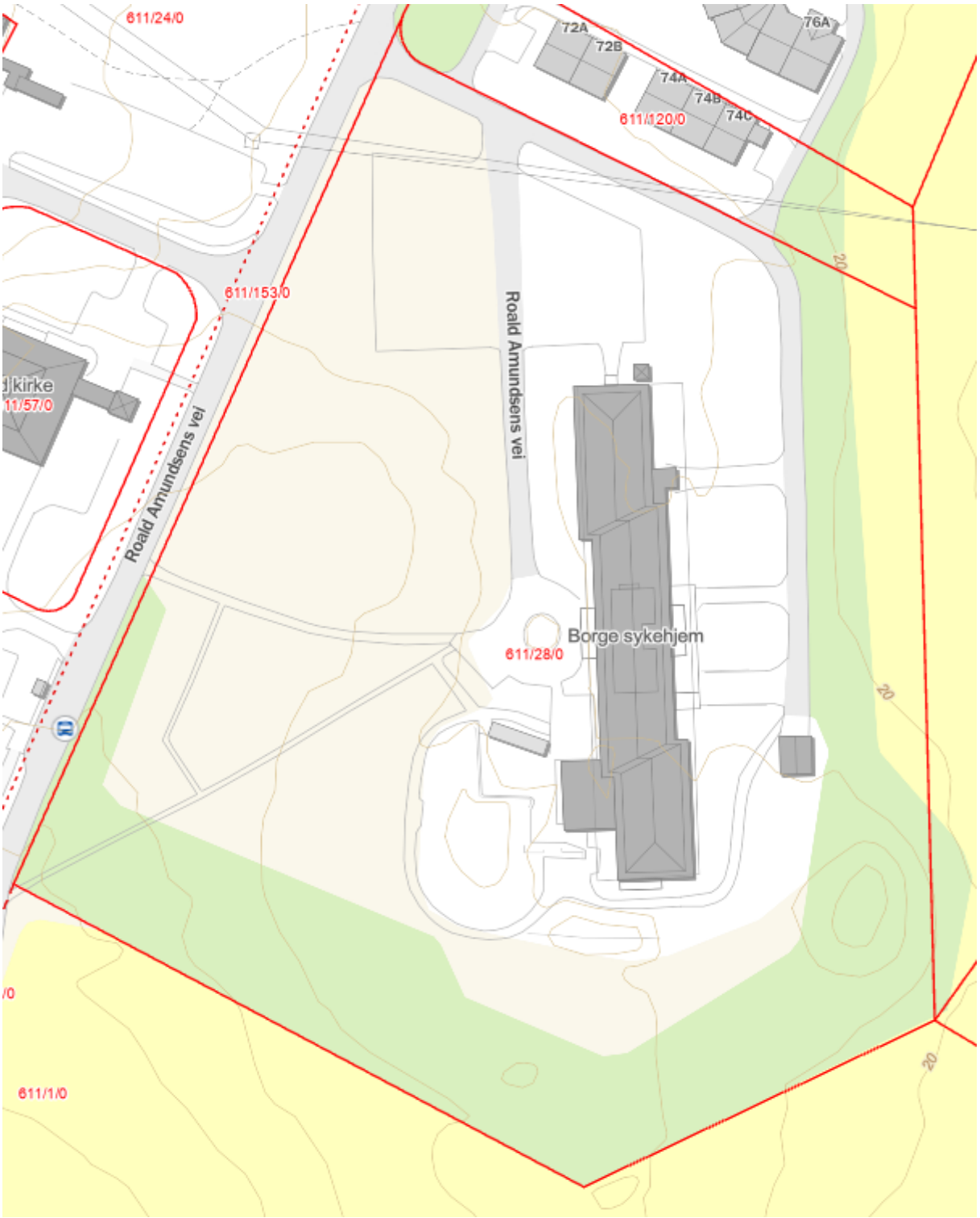

FØYEN

NOTAT

Til:	Fredrikstad kommune
Fra:	Advokatfirmaet Føyen AS
Ansvarlig advokat:	Vera Hovelsen
Dato:	31. oktober 2024
Vår ref.:	517260

BORGE OMSORGSSENTER – VURDERING AV OPS SOM GJENNOMFØRINGSMODELL

1. INNLEDNING

Advokatfirmaet Føyen AS er forespurt om å bistå Fredrikstad kommune i forbindelse med planleggingen av et mulig offentlig privat samarbeid (OPS) for prosjektet Borge Omsorgssenter.

Bakgrunnen for forespørselen er vedtak i Bystyret 14.juni 2024, vedtakspunkt 3 der det fremkommer at:

> *«Kommunedirektøren bes, som en del av forprosjektet, å gjennomføre en markedsdialog med mål om å kartlegge mulighetene for et offentlig-privat samarbeid, samt hvorvidt det kan være aktuelt å selge bygget og tomten rundt bygget, slik at private aktører kan rehabilitere bygget, og leie det ut til kommunen. Vurderingene skal inngå som del av sak om investeringsbeslutning til bystyret.»*

Et offentlig privat samarbeid som i denne saken, er et alternativ til en tradisjonell entreprise med kommunen som byggherre. Modellen innebærer kort fortalt at kommunen selger bygg og tomt til en privat aktør som rehabiliterer bygget, og leier tilbake sykehjemsdelen til kommunen og omsorgsboligene til beboerne.

Valg av modell for gjennomføring av prosjektet vil kunne avhenge av utfallet av markedsdialogen. I tillegg til innspill fra markedet, er det imidlertid flere aspekter knyttet til struktur kommunen selv vil måtte vurdere nærmere. Erfaringsmessig er spesielt forhold knyttet til merverdiavgift og mulighetene for tilskudd og lån fra Husbanken av vesentlig betydning ved valg av modell for gjennomføring av prosjekter som inneholder omsorgsboliger.

Advokatfirmaet Føyen AS
foyen.no
Org nr.: NO 885 719 392 MVA

Dronning Eufemias gate 8
Postboks 7086 St. Olavs plass,
0130 Oslo

Tlf.: +47 21 93 10 00
Fax: +47 21 93 10 01
E-post: post@foyen.no

Vi vil i notatet redegjøre nærmere for prosjektet, ulike forutsetninger som må hensyntas, gjennomføring av markedsdialog og resultater fra denne.

Dette notatet kan ikke anses som en uttømmende juridisk vurdering, men utelukkende som innspill til politisk beslutning. Før en eventuell konkurranse om en OPS-modell, legger vi til grunn at det i forlengelsen av dette notatet utarbeides en mer utførlig juridisk vurdering av flere aspekter ved prosjektet. Kommunen har initiert en dialog med Husbanken i forbindelse med markedsdialogen, se punkt 6.3. I tillegg vil anbefale at dialog med Husbanken opprettes forut for en eventuell kunngjøring av konkurransen.

2. OPPSUMMERING

Etter gjennomført markedsundersøkelse synes det å være knyttet stor usikkerhet om OPS-modellen er hensiktsmessig for dette prosjektet. Det kan stilles spørsmål ved hvor stor oppslutning en konkurranse om en OPS-modell vil få. Det er flere usikkerhetsmomenter ved bruk av en slik modell i prosjektet, og flere risikofaktorer man ikke nødvendigvis har oversikt over.

Gjennomføringen av markedsdialogen og etterfølgende samtale indikerer at det vil være lite interesse i markedet dersom prosjektet gjennomføres som en OPS. Summen av usikkerhetsmomentene viser etter vår vurdering av OPS ikke er en egnet modell for dette prosjektet.

3. OM PROSJEKTET OG ULIKE FORUTSETNINGER FOR MARKEDSDIALOG

3.1. Faktiske forhold opplyst fra kommunen

Borge omsorgssenter er et institusjonsbygg beliggende på Torp i Fredrikstad kommune. Bygg og tilhørende tomt eies per i dag av kommunen. Tomten er regulert til offentlige formål.

Bygget har tidligere rommet sykehjemsplasser. Det er nå fattet vedtak om at bygget skal rehabiliteres for å ta det i bruk i eldreomsorgen med en blanding av omsorgsboliger med heldøgns bemanning og sykehjem i en etasje.

Etter det opplyste er det i forprosjektet lagt til grunn at bygget, som totalt er på ca. 8 600 kvm, etter rehabilitering skal ha følgende fordeling:

- Plan U – Tekniske rom
- Plan 1 – Fellesfunksjoner (garderober, kjøkken, møterom, spiserom, varmtvannsbasseng, trening, etc.)
- Plan 2 – Omsorgsboliger
- Plan 3 – Omsorgsboliger
- Plan 4 – Sykehjem
- Det skal være en personalbase per etasje (2., 3. og 4.)

3.2. Forutsetninger fra diverse forundersøkelser

I en OPS-modell, vil erfaringsmessig følgende parametere være av betydning for markedets vurdering av prosjektet:

1) Leverandør vil måtte kjøpe tomt og bestående bygg av kommunen. Hvilken tomtepris som betales vil ha betydning for leverandørens kalkyler og hvilken leiepris som kreves.
2) For at kommunen skal kunne motta investeringstilskudd må det inngås en leieavtale på minimum 30 år.
3) For å komme i posisjon til å få momskompensasjon/fradrag for inngående merverdiavgift må prosjektet antakelig struktureres slik at:
    a. Kommunen blir leietaker av sykehjemsdelen
    b. Kommunen blir leietaker av eventuell personalbase
    c. Beboerne selv blir leietakere av omsorgsboligene, men slik at kommunen har en eksklusiv tildelingsrett (i minimum en periode på 30 år), som innebærer at leverandøren ikke kan leie ut til andre leietakere

For omsorgsboligene som skal leies ut vil markedsaktørene normalt stille spørsmål ved om det er kommunen eller leverandør som skal ha risikoen for at omsorgsboligene rent faktisk blir leid ut slik at leverandøren vil motta løpende leie. Det er også et spørsmål om hvilken leiepris som skal kunne kreves for omsorgsboligene. Fredrikstad kommune praktiserer gjengs leie. Fra kommunens ståsted vil det være vanskelig å få tildelt omsorgsboligene til sluttbrukere om leieprisen som kreves er høyere enn betalingsvilligheten til brukerne. Det er også et spørsmål om det bør gjøres vurderinger av hvilke støtteordninger, eksempelvis bostøtte, brukerne vil kunne søke om for å betale leie.

Oppsummert har vi på denne bakgrunn oppstilt følgende forutsetninger til markedet i markedsdialogen:

1) En tradisjonell OPS-modell for hele bygget:
    - Maksimalt tilskudd fra Husbanken og merverdiavgiftskompensasjon eller fradragsrett for inngående merverdiavgift
    - Det må inngås en leieavtale på minimum 30 år
    - Kommunen må være leietaker av sykehjemsdelen og personalbase til denne
    - Omsorgsboligene må leies direkte til beboerne
    - Kommunen må ha eksklusiv tildelingsrett for omsorgsboligene, i minimum 30 år
    - Leieprisen på omsorgsboligene må være innenfor leietakernes betalingsevne, gitt det formålet boligene har og det området de ligger i («gjengs leie»)

2) Et alternativ til ren OPS, er en kombinasjon av tradisjonell entreprise og OPS-modell. En slik kombinasjonsløsningen har følgende forutsetninger:
    - Maksimalt tilskudd fra Husbanken og merverdiavgiftskompensasjon eller fradragsrett for inngående merverdiavgift
    - Bygget seksjoneres
    - Sykehjemsdelen med tilhørende fellesfunksjoner selges utbygger
    - Kommunen eier omsorgsboligene med tilhørende fellesfunksjoner
    - Utbygger rehabiliterer hele bygget
    - Kommunen leier sykehjemmet (som OPS skissert over)

- Entreprenøren kan få ansvar for å drifte hele bygget

Forutsetningene er kommunisert til markedet slik vi beskriver i neste punkt.

4. OM MARKEDSDIALOGEN

Kommunen har gjennomført markedsdialog i september og oktober 2024.

Dialogen ble innledet med offentliggjøring av markedsdialogen på kommunens nettsider og det ble gjennomført oppsøkende aktivitet mot relevante aktører. Kommunen tok i tillegg kontakt med 15 aktører som man antar kunne ha interesse for prosjektet. Der kontakt ikke ble oppnådd, ble det sendt mail med informasjon om prosjektet og dialogen.

Videre ble det ved offentlig kunngjøring invitert til dialogkonferanse vedrørende mulig offentlig-privat samarbeid for Borge seniorsenter den 10. september 2024. I markedsdialogen deltok ni grupperinger, hvorav en eiendomsutvikler, tre entreprenører, et forvaltningsselskap og fire rene konsulentselskap. Kommunen presenterte prosjektet sammen med de nevnte forutsetninger og de spørsmål de gjerne ønsket å få svar på gjennom dialogen.

Tre aktører har besvart spørsmålene. To av tre var negative til modellen og anså den som mindre interessant. Disse har kommunen således ikke valgt å forespørre om en nærmere dialog med i denne omgang.

Den tredje aktøren syntes mer positiv til prosjektet som OPS og ble invitert til et dialogmøte 7. oktober 2024. Gjennom møtet ble det imidlertid klarlagt at heller ikke denne aktøren ville være interessert dersom prosjektet ble gjennomført som en OPS.

Se vedlegg for de spørsmålene som konkret er stilt til markedet.

Vi vil i det videre presentere resultatet fra dialogen, nærmere bestemt de svarene som er relevante for kommunen i forkant av beslutningen om å gjennomføre konkurransen som en OPS-modell.

5. RESULTAT AV MARKEDSDIALOGEN

5.1. Innledning

I tillegg til å presentere funn fra markedsdialogen, vil vi i det videre redegjøre for våre erfaringer med valg av konkurransemodell/entreprisemodell. Redegjørelsen vil ta utgangspunkt i de spørsmålene som er mest relevante for kommunen for valg av konkurransemodell.

5.2. Er en ren OPS-modell av interesse for markedet?

En fordel med bruk av en ren OPS-modell er at det kan tiltrekke seg langsiktige eiendomsutviklere som gir et forutsigbart og langsiktig samarbeid mellom kommune og leverandør. Dette vil kunne gi en rekke fordeler for kommunen, i både bygge- og driftsfasen.

En innvending markedet har kommet med er at prosjektet vurderes som for lite til at OPS vil lønne seg for kommunen og leverandøren. Videre anses det mer utfordrende med OPS i et eksisterende bygg fremfor et nytt prosjekt. Her pekes det på at det kan være for mange usikkerhetsmomenter i eksisterende bygningsmasse som påvirker avtalegrunnlaget.

Vår erfaring er at dersom et prosjekt som er svært teknisk krevende eller lite i størrelse gjennomføres som OPS, vil det kunne være mindre interessant for leverandører å delta i konkurransen. På bakgrunn av markedsdialogen kan det synes som at prosjektet er mindre interessant dersom det gjennomføres som en OPS. Det vil også være av betydning for vurderingen at det er snakk om rehabilitering av et eksisterende bygg der oppdragsgiver har behov for å stille særlig spesifiserte krav til løsningen. Prosjekt der oppdragsgiver har et slikt behov, vil typisk være prosjekt som er mindre egnet som OPS.

Markedet synes delt og usikre på om OPS-modellen er riktig for dette prosjektet. Det kan dermed stilles spørsmål ved hvor stor oppslutning en konkurranse om en OPS-modell vil få. Basert på markedsdialogen, innkomne svar og gjennomført én til én møte, synes det å være manglende interesse blant leverandørene for å gjennomføre prosjektet som en OPS.

Basert på interessen for prosjektet opp mot aktørene som engasjerte seg i markedsdialogen og innkomne svar, er det vår vurdering at konkurransen kan bli skadelidende av den manglende interessen dersom prosjektet gjennomføres som en OPS. Ved gjennomføring som en OPS, vil kommunen kunne risikere å få begrenset antall tilbud sammenlignet med en alminnelig entreprisemodell. Dette gjør også at kommunen kan risikere å ikke oppnå de fordelene som kan forekomme ved gjennomføring som OPS.

5.3. Hvilke fordeler og ulemper ser markedet ved en ren OPS-modell?

En fordel som løftes frem er at leverandøren i en OPS-modell påtar seg ansvar som byggeier og drifter i en lang periode, noe som vil avlaste kommunen med tanke på investeringsbudsjett og driftskapasitet. Ved å stille krav til leverandørene i konkurransen vil kommunen kunne sikre seg en profesjonell samarbeidspartner i et langsiktig perspektiv.

Videre er det en fordel at modellen forplikter partene til et langvarig samarbeid, noe som vil sikre forutsigbarhet for kommunen og gir større sikkerhet for godt vedlikehold. Dette fordi utbygger pålegges å se bygging, drift og vedlikehold i sammenheng.

Andre fordeler som nevnes av markedet er at kommunen vil ha forutsigbare investerings- og driftskostnader. Kommunen vil videre få en forutsigbarhet i leieperioden da drift og forvaltning ivaretas av leverandøren. Det nevnes også at det er å forvente at det ved en fast vedlikeholdsavtale vil føre til et bygg etter 30 år som har en høyere restverdi. Avslutningsvis nevnes at en etablert OPS avtale vil kunne føre til mindre byråkrati.

Ulemper som nevnes er både entrepriserisiko samt at finansiering, drift, vedlikehold og utleiegrad skyves til og må prises og håndteres av leverandøren.

En OPS-modell kan være uegnet hvis det gir en uavklart risikofordeling mellom partene. I et rehabiliteringsprosjekt som dette vil det være mye uavklart risiko knyttet til tilstanden på eksisterende bygningsmasse. Markedet vil erfaringsmessig måtte prise denne risikoen høyt i en konkurransesituasjon uten grundige undersøkelser. Dette innebærer igjen at kommunen vil risikere en unødvendig høy pris på tilbudene.

Videre uttrykker markedet usikkerhet ved om et rehabiliteringsprosjekt som dette er egnet som et OPS prosjekt på grunn av høy risiko rundt det å etablere Husbankfinansierte løsninger i et bygg fra 70-tallet. Tilstanden til eksisterende bygningsmasse kan være forbundet med høy risiko. Det antas videre av markedet at en totalkostnad for prosjektet er høyere enn om kommunen drifter og eier det selv i et 30 års perspektiv. En leiepris på omsorgsboligene satt til «gjengs leie» synes også svært utfordrende å oppnå.

Med usikkerheten i markedet, er det en stor risiko for at kommunen ikke oppnår god konkurranse ved kunngjøring av prosjektet som OPS. Vår erfaring er at skepsis i den innledende fasen fort kan bety at aktører velger å avstå fra deltakelse. Dette innebærer også at kommunen ikke nødvendigvis vil oppnå de økonomiske fordelene som kan forekomme ved bruk av OPS, fordi leverandørene må prise inn denne risikoen.

5.4. Er det noen forutsetninger/rammeverk som er viktig for markedet ved bruk av OPS som samarbeidsmodell, utover de som kommunen har skissert?

Markedet synliggjør at modellen må tilpasses dagens investormarked, og at Husbanken bekrefter at de vil støtte kommunens valgte modell.

Det kommenteres også at rammeverket for konkurransen må være avklart og klarert før kunngjøring. Når det gjelder valg av kriterier for konkurransen mener markedet at det er viktig at kommunen bruker flere parametere enn pris. Det nevnes eksempelvis viktige parametere som kvalitet, erfaring, seriøsitet, langsiktighet, og selve driftsfasen.

Før en konkurranse gjennomføres er det avgjørende at kommunen har avklart rammeverket og hvilke kriterier tilbudene skal vurderes etter. Dette gjelder imidlertid uavhengig av om OPS benyttes som gjennomføringsmodell, og er særlig viktig for at kommunen skal få inn tilpassede tilbud som oppfyller kommunens behov.

5.5. Betraktninger rundt en kombinasjonsløsning

Markedet ser ikke ut til å være tilhenger av en kombinasjonsløsning. Ved å dele opp prosjektet blir de ulike delene mindre, og det antas at det vil bli mindre interesse i markedet. Hele prosjektet er i en størrelse som er interessant for de fleste utviklere og investorer, og særskilt om man også ser på mer helhetlig og større utvikling av tomten/nærområdet.

Hvis hvert delprosjekt blir for lite, gir det videre utfordringer knyttet til grensesnittet mellom prosjektene, eksempelvis grensesnitt ved drift og vedlikehold av bygget. Dette kan tilsi at gjennomføring som OPS vil være mindre hensiktsmessig. All den tid markedet har gitt uttrykk for at prosjektet kan være for lite til å gjennomføre som en ren OPS, synes en kombinasjonsløsning å være en lite egnet modell for dette prosjektet.

5.6. Fremdrift

Markedet gir ingen klare uttalelser knyttet til fremdrift.

Det antas at det er behov for minimum 30 måneders prosjektering (inklusiv alle avklaringer knyttet til offentlige tillatelser samt Husbanken mm.) og byggetid. Forseringsmuligheter ligger i parallelle prosesser, for eksempel oppstart forprosjekt samtidig med eksempelvis politisk behandling, avklaringer med Husbanken, brukerprosesser etc.

Markedet har også spilt inn at en tradisjonell entreprise vil være raskest å gjennomføre, gjerne i samspill slik at kommunen og leverandøren får avklart behov og forventninger.

Det gis også uttrykk for at selve byggetiden omtrent vil være lik for ulike modeller, men at ulikhetene ligger i hvor lang tid nødvendige avklaringer og klargjøringer før byggestart vil ta.

Sistnevnte er også vår erfaring. Videre må det tas med i betraktning at en anskaffelsesprosess vil med god planlegging ta om lag 6 måneder å gjennomføre forutsatt konkurranse med forhandling, noe vi mener er det eneste fornuftige i dette prosjektet.

5.7. Annet

En aktør uttaler at de utfra befaring og tegningsunderlag tror dagens bygningskropp vil gi prosjektet langt mer kompromisser og utfordringer enn det kommunen ønsker å godta, men eiendommen og området har et stort potensiale dersom man tenker en helhetlig utvikling.

Markedet stiller videre spørsmål til at kommunen har gått så langt i å beslutte løsninger i prosjektet med etasjeblanding, beholde bygningskropp, utnyttelse av tomten mm. dersom et alternativ er en OPS avtale. En mer åpen konkurranse ville antatt gitt et bedre prosjekt totalt sett. Erfaringsvis er først og fremt forhold som at eksisterende bygningskropp er i betong og lav etasjehøyde noe som vil gi prosjektet mange kompromisser og utfordringer når det skal bygges etter nye tekniske krav, som igjen også vil påvirke tjenesteytingen og den daglige driften.

Bruk av OPS vil medføre at leverandøren overtar byggherrerollen i prosjektet. Vår erfaring er at OPS er mest hensiktsmessig der oppdragsgiver ikke har behov for stor grad av styring og kontroll i prosjektet. All den tid kommunen vil sette flere ufravikelige krav til løsningen, og dermed vil ha vesentlig innflytelse på utformingen, synes prosjektet nødvendigvis ikke å være egnet som OPS.

5.8. Avslutningsvis kort om tradisjonell entreprise

Et alternativ til OPS er en tradisjonell entreprise, der kommunen fortsetter å eie bygg og tomt. Det finnes flere ulike modeller for en entreprise, herunder utførelsesentreprise, samspillsentreprise og totalentreprise.

Ved en tradisjonell entreprisemodell, er det få utfordringer knyttet til husbanktilskudd og mva-kompensasjon, forutsatt at vilkårene til Husbanken innfris.

I markedsdialogen har det innkommet innspill om at samspill til målpris eller ren totalentreprise er det som egner seg best til dette prosjektet. Fordelen er at prosjektet har færre parter, og at risikofordelingen er etablert i standardkontraktene.

6. SÆRLIG OM MVA- OG HUSBANKTILSKUDD VED EN OPS-MODELL

6.1. Innledning

Størrelsen på merverdiavgiftskompensasjon og mulige tilskudd og lån fra Husbanken er normalt av vesentlig betydning for prosjekter knyttet til omsorgsboliger og sykehjem. I dette prosjektet er det en forutsetning at kommunen oppnår maksimalt husbanktilskudd og merverdiavgiftskompensasjon.

Vi har under adressert noen særskilte problemstillinger knyttet til dette ved bruk av OPS-modell.

6.2. Merverdiavgift

6.2.1. Sykehjemmet samt andel fellesareal

I en OPS-modell tas det sikte på at leverandøren rehabiliterer og leier ut bygget. For å sikre at leverandøren renser bort mest mulig inngående merverdiavgift i prosjektet, bør arealene som gjelder sykehjemmet med fellesareal leies ut til kommunen hvis kommunen selv skal benytte arealene i egen kompensasjonsberettiget virksomhet. Leverandøren kan da ha rett til å frivillig registrere utleieforholdet etter merverdiavgiftsloven (mval.) § 2-3 første ledd bokstav b. I et slikt tilfelle vil leverandøren oppnå fradragsrett for inngående merverdiavgift på byggekostnader, samt drifts- og vedlikeholdskostnader.

Vi presiserer at det er kommunens bruk av arealene som vil være bestemmende for utleiers fradragsrett etter mval. § 8-1 flg.

For ordens skyld bemerkes også at kommunen ikke kan fremleie lokalene til en privat kompensasjonsberettiget aktør, ettersom en fremleie til et privat kompensasjonssubjekt avskjærer gårdeiers rett til å være frivillig registrert i Merverdiavgiftsregisteret, jf. begrensningen av hvem som kan være (frem)leietaker i mval. § 2-3 første ledd.

6.2.2. Omsorgsboligene med fellesareal

Når det gjelder arealene som knytter seg til omsorgsboligene, fraråder vi en modell hvor leverandøren leier ut disse til kommunen som deretter fremleier til den omsorgstrengende beboeren. Det skyldes at leverandøren ikke vil kunne frivillig registrere utleieforholdet i Merverdiavgiftsregisteret for denne utleien ettersom en frivillig registrering forutsetter at det foreligger en ubrutt kjede av frivillig registrerte leietakere og at sluttbruker er en offentlig virksomhet eller et interkommunalt selskap som benytter arealene i virksomhet som gir rett på kompensasjon, jf. mval. § 2-3 første ledd bokstav b og c. En omsorgstrengende beboer vil ikke oppfylle disse vilkårene.

Etter kompensasjonsforskriften § 7 annet ledd første punktum kan leverandør (utleier) likevel oppnå merverdiavgiftskompensasjon dersom utleien skjer *direkte* til beboer og ikke til kommunen. Kompensasjonsretten forutsetter også at:

1) Leverandøren inngår en avtale med kommunen hvor kommunen har en eksklusiv tildelingsrett for omsorgsboligene, men leieavtalen inngås direkte med beboerne som kommunen tildeler bolig til og hvor det foreligger vedtak.
2) Er særskilt tilrettelagte – det vil si utformes etter Husbankens tilskuddsordning for omsorgsboliger, jf. kompensasjonsforskriften § 7 første ledd.
3) Kommunen må yte heldøgns helse- og omsorgstjenester til beboerne fra en personalbase som er lokalisert nær omsorgsboligene.

De nærmere detaljene i prosjektet, og struktureringen for å oppnå merverdiavgiftskompensasjon, må fastlegges når prosjektet har kommet lenger. Når det gjelder direkteutleie fra leverandør til beboer er det også enkelte økonomiske parametere som bør vurderes nærmere, herunder om det kan og bør legges føringer for hvilken leiepris som skal betales og hvem som skal ha risikoen dersom leiligheter i perioder blir stående tomme.

Grunnet et komplisert regelverk for omsorgsboliger, og at retts- og avgiftspraksis for disse konkrete reglene er under stadig endring, bør det innhentes en bindende forhåndsuttalelse (BFU) fra skattekontoret før prosjektet starter opp. En BFU innebærer at skattekontoret er bundet til sine vurderinger og konklusjoner selv om de eventuelt måtte være feil, og leverandøren kan påberope seg uttalelsen når utbygger søker om merverdiavgiftskompensasjon. BFUen vil med andre ord skape sikkerhet og forutsigbarhet for håndteringen av merverdiavgiftskostnadene i prosjektet.

6.3. Husbanktilskudd

Husbanken yter investeringstilskudd til kommuner som fremskaffer sykehjemsplasser, omsorgsboliger til personer med behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester, som er særskilt tilrettelagt, jf. forskrift om investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser fra Husbanken (husbankforskriften) § 2. I tillegg til nybygg kan fremskaffelse eksempelvis gjennomføres gjennom ombygging/utbedring, tilrettelegging av eksisterende bebyggelse eller inngåelse av langvarige leiekontrakter.

Husbankens tilskudd kan bare gis til kommuner. Dette innebærer at det ikke kan gis til private utbyggere, jf. husbankforskriften § 3. Husbanktilskuddet kan heller ikke videretildeles, jf. Veileder for søknadsprosess og bruk av investeringstilskudd, Retningslinje 3 «Hvem kan få tilskudd».

Den økonomiske gjennomføringen av prosjektet må vurderes nærmere før konkurransen iverksettes. I en OPS-modell der vil antakelig utgangspunktet være at det inngås en ordinær leieavtale på forretningsmessig basis. Ettersom videretildeling av tilskuddet ikke er tillatt, bør bruken av dette avklares nærmere i dialog med Husbanken. Det kan for eksempel være slik at kommunen ikke kan bruke tilskuddet til løpende leiebetaling.

Selv om videretildeling av tilskudd ikke er tillatt, er vi kjent med at Husbanken i enkelte tilfeller har akseptert at en leverandør mottar støtte fra en kommune som mottar investeringstilskudd

fra Husbanken. Da har det imidlertid etter det vi forstår ikke vært selve tilskuddet som betales, men kapital fra kommunens øvrige midler. En slik løsning kan tenkes å være basert på at kommunen først betaler vederlag til leverandøren, for deretter å senere motta tilskudd fra Husbanken.

Det er noe uklart hvor grensen mellom «videretildeling» og «støtte» går. Det er imidlertid nærliggende å anta at ved lovlig «støtte» så har leverandøren krav på midler fra kommunen uavhengig av hvorvidt kommunen oppnår investeringstilskudd. Den endelige risikoen for å motta investeringstilskudd ligger således hos kommunen, og ikke hos leverandøren. For å minimere risikoen for kommunen, bør det i et slikt tilfelle vurderes å innta bestemmelser i kontrakten mellom kommunen og leverandøren der leverandøren har risikoen for at prosjektet rent fysisk og teknisk bygges på en slik måte at kommunen er i posisjon til å oppfylle gjeldende krav for å kunne motta tilskudd.

En slik ordning må videre vurderes opp mot statsstøttereglene. Vi har ikke gjort en endelig vurdering av dette, men har noen foreløpige betraktninger. Etter EØS-loven § 61 første ledd er det seks vilkår som må være oppfylt for at noe skal utgjøre ulovlig støtte. Alle vilkårene må være oppfylt, noe som innebærer at dersom minst ett av vilkårene ikke er innfridd, vil støtten i utgangspunktet være lovlig etter statsstøtteregelverket.

Vilkårene som må være oppfylt for at det foreligger ulovlig støtte er:
1) Mottaker av støtte må være foretak som utøver økonomisk aktivitet
2) Støtte må være gitt av stat eller statsmidler
3) Støtte må innebære økonomisk fordel for mottaker
4) Støtte må begunstige enkelte foretak eller produksjon av enkelte varer/tjenester
5) Støtte kan virke konkurransevridende
6) Støtte kan påvirke samhandel mellom EØS-land

Slik vi vurderer det, er det holdepunkter for at vilkår fem ikke vil være oppfylt ved en slik støtteordning. Det forutsetter at det fremkommer av konkurransedokumentene at valgte leverandør vil motta slik støtte. I så fall vil det kunne argumenteres for at markedet har konkurrert om å motta støtten, og at mottakelsen av støtten derfor ikke er konkurransevridende.

Vi understreker til slutt at det er viktig å få godkjent en endelig modell av Husbanken for å sikre at prosjektet kvalifiserer til Husbanktilskudd, og særlig dersom kommunen vurderer å gi noen form for støtte.

Kommunen har i forbindelse med markedsdialogen opprettet kontakt med Husbanken ved å oversende noen avklaringspunkter knyttet til den mulige OPS-modellen. Husbanken har ikke svart direkte på disse punktene, men inviterer til en dialog om saken. Videre henviser de til et notat fra KS advokatene der vi hitsetter følgende sitat av relevans for saken (side 6):

Bygge/ombygge og leie boligene

Investeringstilskuddsforskriften åpner for at kommunen kan få tilskudd til å leie de aktuelle boligene.

Kommunen kan dermed skaffe omsorgsplasser til veie ved å inngå avtale om leie med eksterne aktører (entreprenører, ideelle organisasjoner, boligstiftelser mv). Dette kan både dreie seg om leie av boliger som skal oppføres og leie av boliger som skal bygges om for å møte kravene til å få tilskudd. I begge tilfeller må kommunen følge anskaffelsesregelverket før kontrakt inngås. Vi viser her til omtalen av dette under punkt 4.2.

For at kommunen skal oppfylle kravene til tilskudd, må leieavtalen inngås for den perioden kommunen skal ha rett til å tildele omsorgsplasser, dvs. 30 år. I forbindelse med inngåelsen av leiekontrakten, må kommunen være særlig oppmerksom på behovet for endringer og fastsettelse av leiebetalingen.

I denne modellen vil kommunen først inngå en leieavtale med utleier, for at kommunen så fremleier boligene til hver enkelt beboer. Det må mao etableres både en leieavtale og fremleieavtaler med hver enkelt beboer. Det kreves her at rettigheter og plikter i disse leieavtalene korresponderer, slik at det blir mulig å følge opp begge avtalene på en ryddig måte.

Kommunen kan også koble en leieavtale med en avtale om å yte tjenester til beboerne i boligene. Dette kan være aktuelt der utleier også har kompetanse til å yte de heldøgns tjenestene det er behov for. Disse kombinasjonsavtalene er krevende å sette opp, både fordi behovet for og kravene til tjenestene endrer seg over tid, fordi den bindingen som da eksisterer mellom leieavtalen og tjenesteavtalen kan gjøre det vanskelig å følge opp tjenesteavtalen på en hensiktsmessig måte og fordi anskaffelsesregelverket kombinert med kravet til leietid, gjør anskaffelsen komplisert. Disse avtalene stiller også ekstra store krav til forholdet mellom kommunens leieavtale med utleier og kommunens fremleieavtaler med beboerne. Dersom kommunen ønsker å velge en slik modell, er det særlig viktig at de har juridisk bistand.

Hvis kommunen velger leiemodellen vil kommunen motta tilskuddet som et engangstilskudd fra Husbanken. Tilskuddet kan benyttes til nye investeringer eller ekstraordinære låneavdrag (mao. fører til lavere gjeld), men ikke til løpende leiebetaling eller ordinære renter og avdrag, altså drift. Lavere gjeld gir imidlertid lavere driftsutgifter og dette motvirker dermed den økte leien omsorgsplassen representerer.

Dersom kommunen avslutter leieforholdet før denne tiden er ute, risikerer kommunen å måtte betale tilskuddet tilbake.

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Det innføres en kremasjonsavgift i Fredrikstad kommune med virkning fra 1. januar 2026. Avgiften settes til den pris som faktureres fra Sarpsborg krematorium, med årlig justering som vedtas i budsjett- og økonomiplanen for 2026-29.

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Votering:

Formannskapets innstilling ble vedtatt mot 1 stemme (1 Pp)

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/28426
Dokumentnr.: 1
Løpenr.: 258119/2025
Klassering: 231

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	16.10.2025	158/25
Bystyret	23.10.2025	168/25

Kremasjonsavgift

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:
1. Det innføres en kremasjonsavgift i Fredrikstad kommune med virkning fra 1. januar 2026. Avgiften settes til den pris som faktureres fra Sarpsborg krematorium, med årlig justering som vedtas i budsjett- og økonomiplanen for 2026-29.

Sammendrag
Saken følger opp bystyrets vedtak i sak 65/25, der kommunedirektøren ble gitt i oppdrag å fremlegge en politisk sak som redegjør for dagens finansieringsordning for kremasjoner, samt belyse muligheten for å innføre kremasjonsavgift i Fredrikstad.

Saken har bakgrunn i at Fredrikstad kirkelig fellesråd (Fellesrådet), som er gravplassmyndighet i Fredrikstad, har påpekt ovenfor kommunen at dagens finansieringsløsning fremstår som særegen for Fredrikstad, og at den i større grad bør settes i system.

Kommunen anmodes derfor fra fellesrådet om å vurdere en ny og ryddigere finansieringsløsning for kremasjoner i Fredrikstad.

Saken redegjør for kremasjonsordningen, og belyser muligheten for innføring av kremasjonsavgift.

Saken er skrevet i samhandling med Fellesrådet.

Vedlegg
Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Saksopplysninger
I bystyresak 65/25 ble kommunedirektøren gitt i oppdrag å fremlegge en politisk sak som redegjør for dagens finansieringsordning for kremasjoner, samt belyse muligheten for å innføre kremasjonsavgift i Fredrikstad:

Om kremasjon
Kremasjon er en annen gravferdsform enn den tradisjonelle kistebegravelsen og er en prosess der kroppen til den avdøde blir brent og omgjort til aske. Dette er en stadig mer vanlig form for gravferd.

Asken etter den avdøde samles i en urne som nedsettes i et gravsted eller kan spres i naturen etter søknad til statsforvalteren. Begravelse eller levering til kremasjon må i Norge finne sted senest ti virkedager etter dødsfallet. Urnenedsettelse eller askespredning skal skje innen seks måneder fra dødsdatoen. Bestemmelsene om kremasjon er gitt i lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravplassloven), mens krematoriene som utfører kremasjonene er underlagt forurensningsforskriften.

Kremasjon og samfunnsøkonomi
Antallet mennesker som dør øker i årene fremover. Kremasjon er derfor samfunnsøkonomisk lønnsomt, da dette bidrar til å redusere behovet for gravplassareal, som betyr redusert investeringsbehov og mindre behov for opparbeidelse av arealer som legger beslag på matjord eller annet verdifullt areal i kommunen. Mange mennesker har av religiøse eller verdibaserte årsaker ikke ønske om å kremeres. Eksempelvis praktiserer muslimer i all hovedsak jordbegravelse, mens hinduer og buddhister i all hovedsak kremeres. I Norge kan man derfor velge fritt om man ønsker jordbegravelse eller kremering. Kistegravlegging er kostnadsfri, mens kremasjon er et alternativ man må betale for, men som noen kommuner dekker for innbyggerne.

Gravplassmyndighet
Fellesrådet er gravplassmyndighet i Fredrikstad, jamfør gravplassloven.
Fellesrådet har følgelig ansvaret for alle gravlegginger, herunder også kremasjoner og urnenedsettelse. I dette inngår både kirkelige gravferder, livssynsnøytrale gravferder og gravferder for alle trossamfunn. Fellesrådet har blant annet ansvar for muslimsk gravlegging, og er et av få fellesråd i regionen som tilbyr egne gravfelt for muslimer, med gravretning mot Mekka.

Fellesrådet har også livssynsnøytrale lokaler som på Borge kapell, samt tilbyr også livssynsnøytrale seremonier flere andre steder, blant annet på Leie kapell.

Om urnenedsettelse i Fredrikstad
I dag sørger Fellesråd for følgende typer urnegrav:

- Nedsetting av urne i eksiterende kistegrav
- Urnegrav
- Urne på navnet minnelund
- Urne på anonym minnelund (unavnet)

Askespredning (må søkes enkeltvis til statsforvalteren).

Finansiering
Både den kirkelige aktiviteten (gudstjenester, kantorer, kirketjenere, klokkere, diakoni, undervisning og kirkemusikk) og gravplassforvaltningen er kommunens finansieringsansvar, jamfør trossamfunnsloven og gravplassloven. Drift og investeringer som er knyttet til gravplassforvaltningen bevilges årlig i kommunens budsjett og økonomiplan.

- Trossamfunnsloven

Kommunen skal:
- Gi tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg. Byggene skal holdes i forsvarlig stand, slik at de kan benyttes til gudstjenester og kirkelige handlinger.
- Gi tilskudd som sikrer at soknet har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger, herunder kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og tilstrekkelig administrativ hjelp.
- Gi tilskudd til kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk

- Gravplassloven

Kommunen har ansvar for:

- Utgifter til anlegg, drift og forvaltning av gravplasser
- Avgifter for bruk av gravkapell, anonym minnelund, navnet minnelund, urnevegg, kremasjon og feste av grav fastsettes av kommunen

Statistikk - døde og andel kremasjoner
Antallet døde i Fredrikstad i 2024 var 802, og har økt med 8 prosent sammenlignet med i 2021. Andelen kremasjoner har i samme periode økt fra 44 prosent i 2021 til 53 prosent i 2024.

Antallet kremasjoner har økt betydelig siden årene før avvikling av kremasjonsanlegget i Fredrikstad til i dag, fra i overkant av 200 kremasjoner årlig (SSB: 234 i 2002, 235 i 2003, 198 i 2004) til ca. 400 kremasjoner i 2024.

Ifølge SSBs framskrivning vil det i 2060 dø femti prosent flere i Norge per år enn det gjør i dag. Rapporten Krematorievirksomheten i Norge (2021), legger til grunn at kremasjonsandelen på landsbasis vil øke raskt i årene fremover og opp til 85 prosent innen 2060.

I Fredrikstad er det forventet en økning i antall døde i årene fremover. I 2030 er antatt døde forventet å være ca. 5 prosent høyere enn i 2024. Med en anslått kremasjonsandel på 65 prosent i 2030, tilsvarer dette en økning på ytterligere ca. 120 kremasjoner i 2030, sammenlignet med dagens ca. 400 kremasjoner (per 2024).

Anmodning fra fellesrådet og endret finansieringsordning
Kremasjonene kjøpes i dag av krematoriet i Sarpsborg, der Fellesrådet per 2025 betaler 4487 kroner per kremasjon. Beslutningen om å kjøpe tjenesten av Sarpsborg var i sin tid en konsekvens av nedleggelsen av krematoriet i Fredrikstad (2006), og at det ville bli dyrere for Fredrikstad kommune å investere i eget kremasjonsanlegg.

Ved nedleggelsen av krematoriet i Fredrikstad i overgangen 2006/2007 fikk Fellesrådet beholde de økonomiske rammene man hadde til driften av krematoriet, samt en tilleggsbevilgning på ca. 300 000 kroner, som skulle kompensere for økte kostnader ved å kjøpe tjenesten fra krematoriet i Sarpsborg. Erfaringstallene som ble lagt til grunn den gangen var ca. 250 kremasjoner i året.

I Fredrikstad har bystyret valgt å ikke innføre kremasjonsavgift. I lys av stadig flere kremasjoner, øker derfor den årlige kostnaden for Fellesrådet. Fellesrådet opplyser at for de siste 4 årene (fra 2021) har den årlige kostnaden økt med ca. 440 000 kroner, fra ca. 1,4 millioner kroner i 2021 til ca.1,84 millioner kroner i 2024 (ikke prisjusterte tall). De neste fire årene må det også påregnes en ytterligere økning (65 % kremasjonsandel i 2030 tilsier en estimert merkostnad på ytterligere ca. 650 000 kroner, sammenlignet med 2024, med dagens priser). Fellesrådet opplyser at de har tatt denne økte kostnaden årlig hvert år siden 2007.

Fellesrådet påpeker ovenfor kommunen at samtidig med at kostnadene til en lovpålagt oppgave øker, har Fredrikstad kommune redusert sine tilskudd til fellesrådet de siste to årene.

Fellesrådet finner dagens ordning som relativt unik for Fredrikstad og anmoder om at det etableres en mer forutsigbar finansieringsordning. Et alternativ kan være at Fellesrådet fakturerer kommunen for de facto antall kremasjoner. Dette tilsvarte ca. 1,84 millioner kroner

årlig per 2024, men da dette påfører kommunen kostnader, har fellesrådet pekt på den muligheten kommunen har til å innføre kremasjonsavgift ovenfor innbyggerne.

Om kremasjonsavgift
Det er kommunen som jamfør gravplassloven må beslutte avgift på kremasjoner. Kremasjonsavgift er vanlig i mange kommuner (Gravplassundersøkelsen 2023 viser ca. 70 prosent), blant annet i Fredrikstads tilstøtende kommuner Moss og Hvaler. Kremasjonsavgift er en engangsavgift for innbyggerne.

Det finnes per i dag ingen standardsats for kremasjon i Norge, og denne trenger ikke følge selvkostprinsippet, i henhold til gravplassloven § 10. Avgiften i Norge varierer opp mot ca. 10 000 kroner. En undersøkelse gjort av Grav24 i 2023, viste en gjennomsnittlig kremasjonsavgift i Norge på 6 387 kroner.

I Hvaler er kremasjonsavgiften 6 970 kroner (per 2025).
I Moss er kremasjonsavgiften 7700 kroner (per 2025).

Et argument for ikke å kreve avgift har vært å stimulere til kremasjon der det er press på arealer. Fredrikstad kirkelige fellesråd opplyser at de i overskuelig fremtid har god kapasitet på sine gravplasser, samt at situasjonen på landsbasis viser at trenden med økt antall kremasjoner ser ut til å fortsette også i årene fremover.

Det er ikke anledning til å ta avgift for kistebegravelser, slik det er for kremasjon.

Nivå på kremasjonsavgift
Per 2025 betaler Fredrikstad kirkelige fellesråd 4487 kroner per kremasjon til Sarpsborg krematorium. Prisen er regulert i en avtale som ble inngått etter nedleggelsen av krematoriet i Fredrikstad i 2006, i tett dialog og samhandling med kommunen. Det foretas en årlig prisregulering. Det legges til grunn at kremasjonsprisen skal dekke personalkostnader, driftskostnader, vedlikehold, serviceavtaler, innkjøp av urner, samt avsetninger til større vedlikeholdsoppgaver.

Minnelunder stadig mer populært
I takt med flere kremasjoner har også minnelunder blitt stadig mer populært. I tillegg til ordinære urnegraver, tilbyr derfor fellesrådet minnelunder i Fredrikstad. I mange tilfeller er det avdøde selv som har ytret et ønske om å gravlegges i en felles grav. Dette er gjerne på bakgrunn av en bekymring for at ingen skal ha mulighet til å stelle graven etter at de har gått bort, eller for å frigjøre etterlatte fra arbeidet med en personlig gravplass. En minnelund er et felles gravsted der man kan minnes en eller flere avdøde. Dette gjør det mulig for de etterlatte å ha et sted å komme til, uten å måtte forholde seg til gravstell. En minnelund er tro- og livssynsnøytral.

Det er etablert en minnelund på Østre gravlund, med plass til 342 urnegraver. Minnelunden åpnet november 2024. Det ble samtidig etablert en unavnet (anonym) minnelund i samme område, med plass til 188 urner. Minnelunden er utformet av kunstner Lars Ole Klavestad. Minnelunden på Glemmen er utvidet i 2024 og har nå plass til 160 urnegraver. Minnelunden er utformet av kunster Ole Jacob Ihlebæk. Minnelunden i Onsøy var ferdig i 2020 og har plass til 192 urnegraver. Minnelunden på Kråkerøy var ferdig 2022 og har plass til 197 urnegraver. Fellesrådet arbeider nå med å få på plass flere minnelunder, etter planen på Gressvik, Rolvsøy, Borge- og Leie gravplasser, forutsatt at kommunens vedtatte investeringsplan opprettholdes i 2026.

Fellesrådets økonomi og gravplassforvaltningen
Fellesrådet opplyser at de siden våren 2025 har jobbet med, og fortsatt jobber med, å gjennomgå økonomien med mål om kostnadsreduksjoner, samt tilstrebe ordninger og

modeller som gir en mer forutsigbar og bærekraftig økonomisk drift. Dette med bakgrunn blant annet i bystyrets vedtak om en reduksjon i tilskuddsoverføringene. Innføring av kremasjonsavgift vil kunne bidra til å unngå ytterligere kutt i rammene for gravplassforvaltningen i kommunen. Gravplassforvaltningen er underlagt både et omfattende lov- og regelverk, og har samtidig forventninger på seg til moderne og miljøvennlig drift. Fellesrådet trekker derfor frem behovet for profesjonalisering og modernisering som sikrer en tidsriktig gravplassforvaltning. Fellesrådet legger derfor til grunn at en eventuell innføring av kremasjonsavgift skal komme de pårørende, og innbyggerne forøvrig, til gode gjennom en prioritering av fellesrådets park- og gravplassforvaltning. Gravplassforvaltningen løser allerede mange oppgaver som også ligger i gråsonen mellom kommunens og gravplassmyndighetens ansvar, blant annet med omfattende trefelling og grøntforvaltning langs veier og gangstier i Fredrikstad.

Relevante bestemmelser
Lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravplassloven)

Konsekvenser for sosial bærekraft
Gravplassforvaltningen har forventninger på seg til moderne og miljøvennlig drift. En innføring av kremasjonsavgift vil komme de pårørende, og innbyggerne forøvrig, til gode gjennom en prioritering av fellesrådets park- og gravplassforvaltning.

I takt med flere kremasjoner har også minnelunder blitt stadig mer populært.
En minnelund er et felles gravsted der man kan minnes en eller flere avdøde. Dette gjør det mulig for de etterlatte å ha et sted å komme til, uten å måtte forholde seg til gravstell. En minnelund er tro- og livssynsnøytral.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
I 2025 betaler Fredrikstad kirkelige fellesråd 4487 kroner per kremasjon til Sarpsborg krematorium. Prisen er regulert i en avtale som ble inngått etter nedleggelsen av krematoriet i Fredrikstad i 2006. Uten innføring av kremasjonsavgift må den økende utgiften dekkes innenfor fellesrådets eksisterende budsjettramme og derfor redusere fellesrådets tjenester innen andre områder, med mindre Fredrikstad kommune gir fellesrådet en tilsvarende økning i bevilgning.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Et tidligere argument for å ikke kreve avgift har vært å stimulere til kremasjon der det er press på arealer. Fredrikstad kirkelige fellesråd opplyser at de i overskuelig fremtid har god kapasitet på sine gravplasser, samt at situasjonen på landsbasis viser at trenden med økt antall kremasjoner ser ut til å fortsette også i årene fremover.

Ansattes medbestemmelse
Ikke vurdert i saken.

Vurdering
Det er kommunen som har ansvaret for å finansiere kremasjons- og gravplassforvaltningen. Dette gjøres gjennom årlige overføringer til Fredrikstad kirkelige fellesråd, samt gjennom bystyrets vedtak om avgifter og gebyrer innenfor gravplasstjenesten.

Kremasjonsavgift er hittil ikke innført i Fredrikstad, men er utbredt i svært mange kommuner i Norge. Fellesrådet opplyser at ordningen vi har i Fredrikstad, ved at krematoriet i Sarpsborg fakturerer Fellesrådet for kremasjonskostnadene, er relativt unikt, og skiller seg fra finansieringsmodellene i andre kommuner.

Tidligere har kommunen lagt til grunn at fellesrådet har dekket økte kremasjonskostnader innenfor gjeldende budsjettrammer. I praksis betyr dette at i tillegg til rammenedtrekk de senere årene, har fellesrådet samtidig måttet finne inndekning for økte kremasjonskostnader.

Fellesrådet ønsker derfor at finansieringsmodellen for kremasjoner settes i ett system. Dette kan enten skje ved at kommunen kompenserer faktiske kostnader til kremasjoner, eller ved å innføre kremasjonsavgift som innbyggerne betaler.

Fellesrådets anmodning er at kommunen innfører kremasjonsavgift, noe som kan styrke gravplassforvaltningens økonomi, og ikke belaster kommunens budsjetter.

Dersom det innføres kremasjonsavgift i Fredrikstad kommune, vil det være naturlig at avgiften settes tilsvarende prisen som krematoriet opererer med, og med en årlig justering i budsjett- og økonomiplanen.

Alternative løsninger

a) Dagens løsning videreføres.
b) Kirkelig fellesråd får en økning i sin budsjettramme for 2026 for hele eller deler av utgiften som forventes betalt til Sarpsborg krematorium.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at det innføres en kremasjonsavgift i Fredrikstad kommune med virkning fra budsjettåret 2026.

Avgiften settes tilsvarende prisen som faktureres av krematoriet i Sarpsborg, med en årlig justering vedtatt i økonomiplan for kommende år.

Teknisk utvalgs vedtak 08.10.2025:

Teknisk utvalg sin uttalelse 08.10.2025
1. Saken tas til orientering.

Teknisk utvalgs behandling 08.10.2025:

Votering:
Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets vedtak 16.10.2025:
Formannskapets innstilling:

1. Saken tas til orientering

Formannskapets behandling 16.10.2025:
Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/14541
Dokumentnr.: 1
Løpenr.: 127704/2025
Klassering: 661/3

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Teknisk utvalg	08.10.2025	13/25
Formannskapet	16.10.2025	156/25
Bystyret	23.10.2025	169/25

Bygningsmessig situasjon for M klassen ved Borge barneskole

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:

1. Saken tas til orientering

Sammendrag

Teknisk utvalg uttaler seg til saken.

Bystyret har bedt om en redegjørelse om dagens bygningsmessige situasjon for M klassen ved Borge barneskole med sikte på å gjøre midlertidige og akutte utbedringstiltak. Bystyret har videre vedtatt at M-klassen flyttes fra Borge skole til nye Begby skole.

Borge skole har i mange år benyttet midlertidige paviljonger, og manglende investeringer i permanente løsninger har ført til at disse fortsatt er i bruk langt utover planlagt tid. Skolen ble i forbindelse med plan for skolebygg mot 2040, identifisert som en skole med dårlig teknisk tilstand og lav funksjonell egnethet, og har flere mangler både når det gjelder spesialrom, personalfasiliteter og tilgjengelighet. Tekniske installasjoner og flere bygningsdeler har behov for utbedring.

Det er gjennomført tilsyn etter forskrift om miljørettet helsevern, hvor flere avvik ble utbedret umiddelbart, mens øvrige ble håndtert gjennom sommeren 2025. Inneklimamålinger viser at kravene er oppfylt, men brukerne opplever fortsatt utfordringer i paviljongene. Brannteknisk vurdering konkluderer med forsvarlig drift, men enkelte rømningsveier krever jevnlig oppfølging. Det er gjennomført tiltak for å forbedre ventilasjon, fasader og sanitæranlegg.

Arbeidstilsynets godkjenning for bruk av paviljongene utløp ved årsskiftet 2023/2024, hovedsakelig grunnet manglende personalarealer. Det er arbeidet med å finne løsninger, blant annet gjennom forhandlinger om kjøp av naboeiendom, men uten resultat. Midlertidige løsninger vurderes frem til M-klassen flyttes til Begby skole, i tråd med bystyrets vedtak.

Utbedringene som er gjennomført anses tilstrekkelige for å ivareta behovene til M-klassen frem til flytting, men det er fortsatt behov for å finne løsninger for personalfasiliteter som kan godkjennes av Arbeidstilsynet.

Vedlegg

1 Arbeidstilsynets godkjenning av Borge skole 2017
2 2025 Inneklimarapport Borge skole

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
1. Bystyresak PS 206/24 -Plan for oppgradering av skolebygg i påvente av større framtidige investeringer
2. Bystyresak PS 15/25 - Konseptutvalgsutredning Begby skole
3. Bystyresak PS 55/25 - Konseptutvalgsutredning Begby skole
4. Bystyresak PS 228/24 - Plan for oppgradering av skolebygg i påvente av større framtidige investeringer
5. Bystyresak PS 133/24 - Plan for skolebygg mot 2040
6. Bystyresak PS 153/17 - Revidert handlingsplan 2018-2021 og budsjett 2018

Saksopplysninger
Bystyret vedtok 13.02.2025 i sak 15/25 Konseptutvalgsutredning Begby skole:
i vedtak 5:

Det bes om at det snarlig fremlegges egen sak om dagens bygningsmessige situasjon for M klassen på Borge barneskole. Dette med sikte på å snarlig gjøre midlertidige og akutte utbedringstiltak

Bystyret vedtok 10.04.2025 i sak 55/25 Konseptutvalgsutredning Begby skole i vedtak 1b:

M-klassen flyttes fra Borge skole til Begby skole.

Denne saken omhandler den bygningsmessige situasjonen for M klassen ved Borge skole.

Om Borge skole:
Borge skole har i en årrekke benyttet midlertidige paviljonger som undervisningslokaler. Manglende investeringer i permanente løsninger har medført at paviljongene fortsatt er i bruk langt utover den opprinnelig planlagte tidsrammen.

I Plan for skolebygg mot 2040 - vedtatt 13.06.2024 i sak 133/24 – er Borge skole blant de seks skolene som er prioritert for tiltak. Skolen har både dårlig teknisk tilstand og lav funksjonell egnethet. Borge skole er høyt prioritert i planen, men det er risiko for at ikke alle de mest krevende skoleprosjektene vil kunne gjennomføres innenfor planperioden. Det pekes derfor på behovet for avbøtende tiltak og mulige strukturendringer.

Skoleanlegget har flere mangler i funksjonell egnethet. Det mangler viktige rom som musikkrom, kunst- og håndverksrom, møterom og personalgarderober. Kapasiteten er tilstrekkelig med midlertidige paviljonger, men grupperomstilgangen varierer. Planløsningen er lite effektiv med stor avstand mellom bygg og funksjoner, og tilgjengeligheten er dårlig, særlig for M-klassen. Estetisk kvalitet varierer, og enkelte arealer oppleves som mørke og lite trivelige. Totalt sett er det behov for forbedringer for å møte kravene til en funksjonell og inkluderende skolehverdag.

Tidligere tilstandskartlegginger viste at flere bygningsdeler ved skoleanlegget har tilstandsgrad 2 (TG2), som indikerer moderate avvik, mens sanitæranlegget har tilstandsgrad 3 (TG3), som tilsier alvorlige avvik. Tekniske installasjoner fungerer tilfredsstillende til tross for alder. Sanitæranlegget, spesielt i 64-bygget, har oversteget forventet levetid. Utvendig kledning er delvis utbedret, men korrosjon krever videre tiltak og oppfølging.

Kilde: plan for skolebygg – del 1 Vurdering av skoleanleggene

M-klassen holder til i to paviljonger – «Propelltoppen» og «Sølvslottet» – samt i en fløy i hovedbygget. I tillegg finnes en tredje paviljong på Borge skole («Gul paviljong») med to ordinære klasserom.

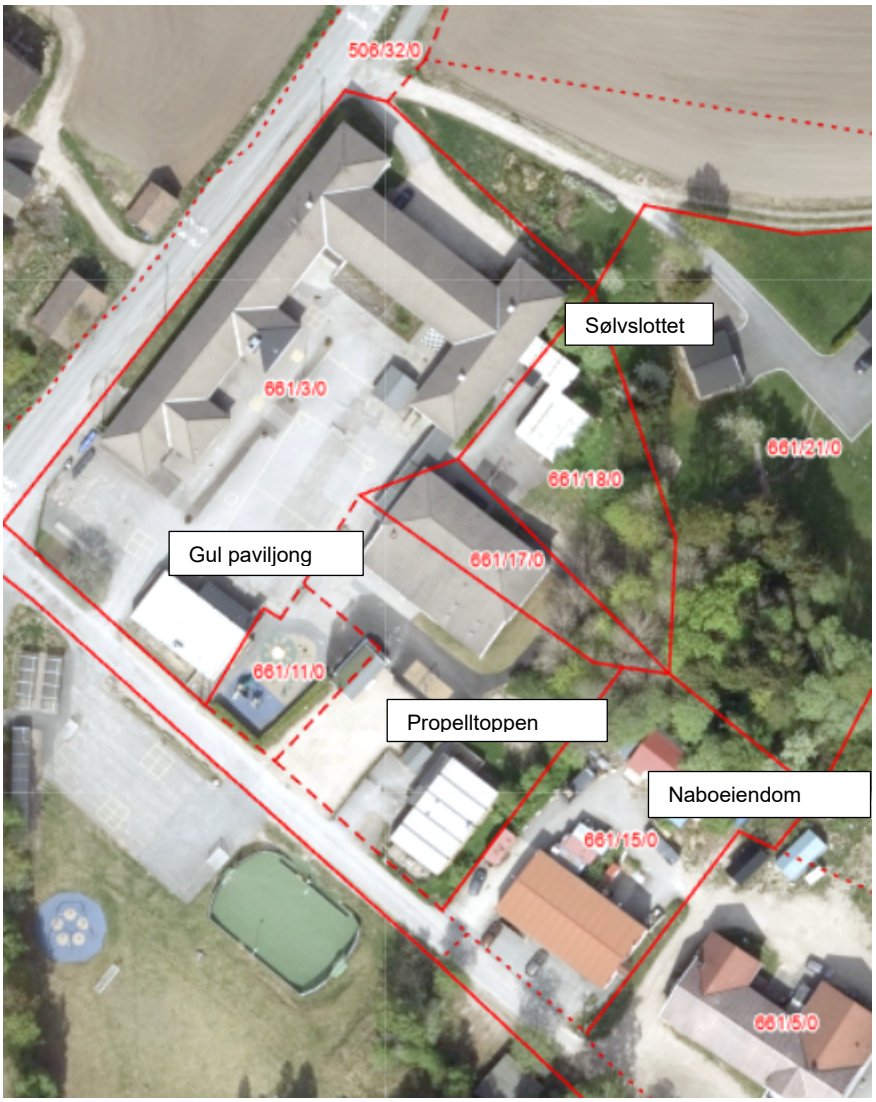

Bilde: Oversikt paviljonger Borge skole

Godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern

Den 11.04.25 ble det gjennomført tilsyn ved miljørettet helsevern ved Borge skole hvor det ble identifisert fire avvik. De fleste avvikene ble utbedret umiddelbart, mens øvrige ble håndtert i forbindelse med planlagte tiltak gjennom sommeren og høsten. Avvikene gjaldt forhold ved lokalene og uteområdene, manglende vedlikeholdsplan, inneklima og manglende renholdsplan. I tilsynsrapporten er det i tillegg en anmerkning knyttet til elevenes sikkerhet på uteområdet og trafikksikker adkomst til skolen.

Det er gjennomført inneklimamålinger som viser at alle undervisningsarealer har verdier innenfor gjeldende krav. Til tross for dette har tilsynet påpekt at inneklimaet i paviljongene ikke oppleves som tilfredsstillende.

Videre er det gjennomført en brannteknisk risikovurdering, og det er utarbeidet en tiltaksplan. Konklusjonen fra vurderingen er at driften ved skolen er brannteknisk forsvarlig. Det ble bemerkes at rømningsveien i paviljongen «Sølvslottet» krever jevnlig oppfølging. Dette

skyldes setningsskader i grunnen, som fører til at utgangsdøren kiler seg mot asfaltdekket og dermed kan hindre effektiv evakuering.

Frist for å lukke avvikene var det gitt frist 12.06.2025 og 20.8.2025.

Følgende tiltak umiddelbart gjennomført:

- Rømningsvei til Sølvslottet ble utbedret. Virksomheten utarbeider rutiner for å sikre at døren fungerer som rømningsvei til enhver tid.
- Trær langs veggen til Sølvslottet ble fjernet
- Skadede akustikkplater ble fjernet og nye montert
- Elektriske installasjoner ble sjekket og sikret
- Diverse opprydninger på uteområdet som kunne medføre fare for barna ble gjennomført

Før fristen den 20.8 ble følgende tiltak gjennomført:

- Det er bygget nytt tak over Sølvslottet og gulvet i garderoben er skiftet ut.
- Ventilasjon i Gul paviljong er utbedret.
- Fasaden på Gul paviljong og Propelltoppen er byttet
- Taknedløp på Gul paviljong er utbedret

I bystyresak 228/24 Plan for oppgradering av skolebygg i påvente av større framtidige Investeringer, ble det satt av 3,13 millioner kroner til utbedring av sanitæranlegg, el- anlegg og ventilasjonsanlegg ved Borge skole. Tiltakene er gjennomført sommeren 2025 og ventilasjon og underfordeling gymbygg gjennomføres i løpet av høsten 2025. I tillegg er det etablert 2 grupperom i Gul brakke etter ønske fra skolen.

Status Borge barneskole:

- Nytt tak og gulv «sølvslottet» paviljong - utført
- Nytt ventilasjonsanlegg gymbygg – utføres uke 39-41
- Fjerne eksisterende aggragat og kanalrens – utføres uke 35-39
- Nye LED armaturer deler av skolen – utført
- Oppgradering underfordelinger - utført
- Ny sirkulasjonspumpe – utført
- Nye vegger «sølvslottet» - utført
- Nye veggabsorbenter «sølvslottet» – utført
- Nye varmeovner deler av skolebygg – utført
- Nytt sluk og overflater bøttekott gymbygg – utført
- Berøringsfrie blandebatterier – utført
- Vesentlig økt omfang LED armaturer - utført
- Nytt nøkkelsystem – utføres uke 40-42

Høsten 2025 gjennomføres en oppdatering av tilstandskartleggingene av skolebygg som skal legges til grunn for en riktig prioritering av investerings og vedlikeholdsmidler. Basert på dette vil det planlegges vedlikeholdstiltak for gjennomføring i 2026 innenfor vedtatte budsjetter.

Tilsynet er avsluttet men det er varslet at det vil bli foretatt nytt stedlig tilsyn ved virksomheten i løpet av 2026. Det gjennomføres oppdaterte inneklimaundersøkelser i forbindelse med dette.

<u>Godkjenning fra Arbeidstilsynet</u>
Sist Fredrikstad kommune søkte Arbeidstilsynet om godkjenning for bruk av paviljongene ved Borge skole, var i 2017. Godkjenningen ble da gitt frem til utgangen av 2023, basert på forutsetningen om at paviljongene skulle fungere som en midlertidig løsning i påvente av

planlagt oppgradering av skoleanlegget. I bystyresak 153/17 Revidert handlingsplan 2018-2021 og budsjett 2018, var planene at en oppgradering skulle starte i 2021 og ferdigstilles i 2023. Disse planene er imidlertid ikke blitt videreført i senere budsjett og økonomiplaner.

Arbeidstilsynet påpekte i sin vurdering at arealnormen for ansatte – seks kvadratmeter per arbeidsplass – ikke var oppfylt ved Borge skole. I tillegg ble det bemerket at lærerne kun hadde tilgang til et mindre skifterom og garderober ved gymsalen, noe som ikke tilfredsstiller kravene til personalfasiliteter. Til tross for disse manglene vurderte Arbeidstilsynet at den eksisterende løsningen hadde fungert over tid, og at det ville være urimelig å stille krav om fullverdige garderober før planlagt ombygging var gjennomført. Det ble derfor gitt et midlertidig samtykke til bruk av paviljongene frem til 2023, blant annet med hensyn til behovet for stabilitet for elevgruppen i «Sølvslottet» og «Propelltoppen».

Det er viktig å presisere at det ikke er byggenes tekniske tilstand som er årsaken til at videre godkjenning fra Arbeidstilsynet ikke er gitt, men manglende oppfyllelse av krav til personalarealer, herunder kontor- og garderobeløsninger.

Etter at Arbeidstilsynets godkjenning utløp ved årsskiftet 2023/2024, har administrasjonen arbeidet aktivt med å finne løsninger som kan imøtekomme kravene til personalarealer. Det er blant annet gjennomført forhandlinger med eier av naboeiendommen (gnr./bnr. 661/15), som er taksert til 5,5 millioner kroner, men disse forhandlingene har foreløpig ikke ført frem. Et eventuelt kjøp av denne eiendommen ville kunne bidra til å løse både arealutfordringer og trafikale forhold ved skolen, men vil samtidig medføre investeringskostnader knyttet til tilrettelegging for skoleformål.

Så langt har det ikke lyktes å identifisere alternative løsninger som ikke innebærer betydelige investeringer eller flytting av M-klassen til andre lokaler enn Borge skole. Det må derfor arbeides videre med midlertidige løsninger som Arbeidstilsynet kan akseptere, frem til M-klassen kan flyttes til Begby skole.

Relevante bestemmelser
Forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager
Arbeidsmiljøloven § 18-9

Konsekvenser for sosial bærekraft
Manglende vedlikehold av undervisningslokaler kan føre til usunt inneklima, redusert læringsmiljø og redusert trivsel på skolen.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Så langt er nødvendige tiltak for å utbedre avvik i forhold til miljørettet helsevern dekket innenfor vedtatte investeringsmidler og driftsmidler for 2025. Dersom en ikke finner tilfredsstillende løsninger for ansatte i samarbeid med de ansatte og arbeidstilsynet vil dette kunne medføre behov for ytterligere investeringsmidler da skolens areal da må utvides.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Godt utformede skolebygg er viktig for læringsmiljøet og trivselen på skolen både for elever og ansatte. Gode skolebygg fungerer ofte som samlingspunkter i lokalsamfunnet og fremmer godt samhold i lokalsamfunnet.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Paviljongene har dårlig isolasjon og har ett høyt energiforbruk. Utbedringer vil kunne gi bedre energieffektivitet.

Ansattes medbestemmelse
Vurdering av løsninger for å få ny godkjenning fra arbeidstilsynet må avklares i nær dialog med de ansatte ved skolen.

Vurdering
I løpet av 2025 er det gjennomført flere tiltak ved Borge skole som har bidratt til å bedre forholdene for M-klassen frem til ny Begby skole er ferdigstilt.

Etter at det er besluttet at M-klassen skal flyttes fra Borge skole, vurderes det som lite hensiktsmessig å gjennomføre en midlertidig flytting til andre lokaler før den endelige overføringen til Begby. Dette begrunnes med hensynet til elevgruppen, som er særlig sårbar og har behov for størst mulig grad av stabilitet i skolemiljøet.

Beslutningen om at M-klassen skal overføres til nye Begby skole ved ferdigstillelse, medfører behov for å innhente ny godkjenning fra Arbeidstilsynet for fortsatt bruk av eksisterende bygningsmasse ved Borge skole. Målet er å sikre videre drift innenfor en akseptabel kostnadsramme. Når flyttingen er gjennomført, vil utfordringene knyttet til lærerarbeidsplasser og garderobefasiliteter bli løst.

Det arbeides videre for å identifisere løsninger innenfor dagens bygningsmasse som kan danne grunnlag for en ny midlertidig godkjenning fra Arbeidstilsynet frem til flyttingen skjer. Dersom dette ikke lar seg gjøre, må det vurderes alternative løsninger, herunder utvidelse av arealene ved Borge skole eller etablering av andre midlertidige lokaler for M-klassen.

Alternative løsninger
Kommunedirektøren bes utrede alternative midlertidige lokaler til M klassen til Begby skole er ferdigstilt.

Eller;

Kommunedirektøren bes utrede arealutvidelse av skolen.

Det kan gjennomføres ved å etablere tilbygg eller erstatte eksisterende paviljonger med nye og større paviljonger som inkluderer areal for ansatte eller kjøp av naboeiendom.

Det vil kreve investeringsmidler og utearealet ved Borge skole har begrensninger ved arealutvidelser.

Konklusjon
Utbedringene som gennomføres ved Borge skole for å ivareta krav i forskrift for miljørettet helsevern anses å være tilstrekkelig for å ivareta behovene og sikkerheten til M-klassen fram til den skal flyttes til Begby skole.

For å kunne ivareta de ansattes behov knyttet til garderobeforhold og arbeidsplasser, vil det være nødvendig å arbeide videre med sikte på å oppnå enighet om en fortsatt midlertidig løsning som Arbeidstilsynet kan godta, frem til M-klassen flytter inn i nye Begby skole.

Kommunedirektøren anbefaler at saken tas til orientering.

Arbeidstilsynet

VÅR DATO
08.11.2017

VÅR REFERANSE
2017/30155 421304/2017

DERES DATO

DERES REFERANSE

VÅR SAKSBEHANDLER
Marianne Krogh Birkeland tlf 41519625

FREDRIKSTAD KOMMUNE
SEKSJON FOR TEKNISK DRIFT
Postboks 1405
1602 FREDRIKSTAD

Att. Lasse Wavik

Vedtak om samtykke på vilkår og gebyr

Behandling av søknad om samtykke etter arbeidsmiljøloven § 18-9

Gnr 661 Bnr 3, 11, 17, 18, 20 Fredrikstad - Grimstadveien 3 - Sellebakk - Fredrikstad kommune - Plassering av paviljonger, Borge skole

Vi viser til søknad av 16.06.2017 om samtykke etter arbeidsmiljøloven § 18-9 mottatt fra Fredrikstad kommune Etat for Bygg og Eiendom.

Tiltaket omfatter fortsatt bruk av tre skolepaviljonger i tilknytning til Borge barneskole. De tre paviljongene er Sølvslottet og Propellen, som benyttes av klasser for multifunksjonshemmede, samt en skolebrakke med to stk. ordinære klasserom.

I henhold til kommunens handlingsplan for 2018-2021 fremkommer at skolen har betydelig behov for permanent kapasitetsutvidelse, rehabiliteringer og bygningsmessige tilpasninger. Av vedlegg med investeringsopplysninger fremkommer videre at det er planlagt oppstart av prosjekter ved Borge skole i 2021, som tilsier at rehabilitering vil kunne stå ferdig i løpet av 2023.

Vår behandling er basert på følgende dokumentasjon:

- Søknad om Arbeidstilsynets samtykke, datert 16.06.2017
- Følgeskriv med opplysninger om personalfasiliteter og personalets kommentarer til paviljongen, signert verneombud, tillitsvalgte og virksomhetsleder, udatert.
- Kopi av møtebok – behandling av paviljonger ved Borge skole i Arbeidsmiljøutvalg seksjon utdanning og oppvekst, den 10.02.2016
- Plan, snitt og fasader av paviljongene 1, 2 og 3, alle tegninger datert 05.06.2017
- Situasjonskart datert 28.08.2009
- Lysmålinger Borge skole, utført den 07.03.2014
- Ventilasjonsopplysninger, datert 26.08.2014
- Tilleggsopplysninger, datert 18.07.2017
- Notat med supplerende opplysninger datert 20.09.2017
- Tilleggsopplysninger mottatt 29.09.2017
- Tegning eksisterende skolebygg, mottatt 17.10.2017
- Opplysninger mottatt i møte 17.10.2017

POSTADRESSE
Postboks 4720 Torgard
7468 TRONDHEIM
Norge

E-POST
post@arbeidstilsynet.no

INTERNETT
www.arbeidstilsynet.no

TELEFON
73 19 97 00

ORGANISASJONSNR
974761211

Arbeidstilsynets vurdering

Omsøkte paviljonger har allerede vært plassert midlertidig ved skolen i flere perioder. Arbeidstilsynet oppfatter imidlertid at det nå vil være en tydelig begrensning av midlertidige bruk, ved at det planlegges en rehabilitering av skolen som også omfatter erstatning av paviljongene. I henhold til opplysninger mottatt i møte med kommunen den 17.10.2017 fremkommer at det er ønske om at paviljongene kan benyttes midlertidig for en ny periode, maksimalt frem til rehabilitering av skolens lokaler er ferdig, det vil si i løpet av 2023.

Da fortsatt bruk av paviljongen vil være av midlertidig karakter vises til vår praksis for midlertidige tiltak, hvor det i større grad vil kunne være aktuelt å vurdere i hvilken grad regelverket skal benyttes fullt ut. Dette selv om Arbeidsmiljøloven i utgangspunktet ikke skiller mellom permanente og midlertidige bygg. Vi anser likevel at grunnleggende og vesentlige forhold må være ivaretatt også for midlertidige tiltak.

Arbeidstilsynet anser av dette at normal velferdsmessig standard må være ivaretatt for fortsatt bruk av paviljongene. Arbeidstilsynet viser til at det ved søknad om samtykke forelå flere forhold som tilsa at dette ikke var tilfelle for Sølvslottet og Propellen. I tilleggsdokumentasjon har vi imidlertid mottatt opplysninger om tiltak som er utført, eller snarlig vil bli utført ved paviljongene. På bakgrunn av dette oppfatter vi at standarden ved paviljongen vil forbedres vesentlig.

Tilfredsstillende inneklima og ventilasjon er også et grunnleggende forhold som må dokumenteres ivaretatt også for midlertidige forhold. Søknaden er vedlagt luftmengdemålinger fra 2014. Her fremkommer at ventilasjonskapasiteten i paviljongene vil ha luftmengder, eller nær opp til de luftmengder, som vil være nødvendig i forhold til beskrevet bruk. I henhold til følgeskriv fra skolen fremkommer imidlertid at temperaturregulering er vanskelig i alle brakkene. Videre at det er tørr og tett luft, hvor det også etterspørres behov for oppgradering og rensing av ventilasjonen.

For å oppnå et godt innemiljø er flere faktorer enn luftmengder som må ivaretas. Viser her til arbeidsplassforskriften § 2-14 hvor det settes krav til at arbeidstakerne er sikret et fullt forsvarlig inneklima, ved at arbeidslokaler skal være utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplasser, personalrom mv. får tilfredsstillende klima med hensyn til temperatur, fuktighet, trekk, luftkvalitet og sjenerende lukt.

Av tilleggsopplysninger fremkommer at kommunen har utført noen tiltak for å utbedre forholdene i forbindelse med inneklima. Blant annet at det er montert varmepumpe i Sølvslottet som de ansatte sies å være fornøyde med. Arbeidstilsynet anser imidlertid at en fortsatt midlertidig bruk av paviljongene vil kreve regelmessig vedlikehold og kontroll av forhold som påvirker inneklima.

Arbeidstilsynet stiller derfor vilkår om at det skal utføres regelmessig kontroll av inneklima for alle de tre paviljongene ved Borge. Dokumentasjon på at paviljongene ivaretar krav til tilfredsstillende inneklima jf. arbeidsmiljøloven § 4-4 første ledd og arbeidsplassforskriftens §§ 2-14 skal kunne fremlegges for Arbeidstilsynet ved et eventuelt tilsyn, jf. arbeidsmiljøloven § 18-5 første ledd.

For at arbeidsplasser skal være inkluderende og likeverdige for alle ansatte, stilles det i arbeidsmiljølovgivningen også krav til at arbeidslokalene skal være tilrettelagt også for arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne. Ved skoler vil hensynet imidlertid også omfatte de arbeidstakerne som

bistår elever som har behov for hjelpemidler, slik at ansatte unngår tilleggsbelastninger som f.eks. følger av tunge løft. Alle skolens lokaler bør i utgangspunktet være tilrettelagte. Av mottatte opplysninger fremkommer at det vil bygges rampe for trinnfri adkomst til Propelltoppen og «skolebrakke», Sølvslottet har videre direkte adkomst fra eksiterende skolebygg. Vi kan til tross for dette ikke se at «skolebrakken» vil være fullt ut tilrettelagte også med HC toalett.

Selv om ikke alle deler av omsøkte arealer er tilrettelagt anser Arbeidstilsynet, denne konkrete saken, at organisatoriske tiltak vil kunne ivareta eventuelt behov for tilrettelegging av skolepaviljongen. Viser her til at tiltaket er midlertidig, samt at arealene som ikke er tilrettelagte, er en mindre del av skolens totale areal.

For de ansattes personalrom og kontorarbeidsplasser fremkommer at dette ivaretas på linje for alle skolens ansatte. Arbeidstilsynet viser derfor til vår praksis for tilbygg/nye lokaler der personalrom eller andre funksjoner skal ivaretas i eksisterende bygg. Vi ønsker i disse tilfellene dokumentasjon hvor det fremkommer at eksisterende funksjoner også har kapasitet og kan ivareta eventuelle ekstra ansatte som følge av tiltaket. Lokalene må videre ivareta en standard i henhold til arbeidsplassforskriften kapittel 2 og 3.

På bakgrunn av mottatte opplysninger for eksisterende arealer oppfatter vi at arbeidsmiljølovens krav til spiserom, toaletter i stor grad vil kunne anses å være ivaretatt også for ekstra ansatte som følge av bruk av skolepaviljonger.

For lærerarbeidsplasser forstår vi at samlet avsatt areal vil kunne ivareta den enkelte lærer med en kontorplass nær opp til Arbeidstilsynets arealnorm på 6 m². Det opplyses imidlertid at kontorarbeidsplassene er svært varierende i størrelse. De ansatte mener likevel at «de vil kunne leve med dette» frem til nytt skolebygg står ferdig.

Basert på at dette er et midlertidig tiltak, hvor de ansatte i vesentlighet har sin arbeidsplass i skolens eksisterende bygg, vil vi ved denne samtykkebehandlingen ikke stille krav til at alle arbeidsplassene ivaretar arealnormen. Vi påpeker likevel at kravet til 6 m² pr arbeidsplass i arealnormen er basert på erfaring for hvilket minimumsareal hver arbeidstaker må ha for å få oppfylt menneskets grunnleggende behov for tilstrekkelig personlig rom rundt seg. Skolen bør derfor tilstrebe en organisering slik at de enkelte arbeidsplassene i størst mulig grad ivaretar arealnormen også i midlertidig periode. For arbeidsmiljølovgivningens krav til arbeidsplasser vises til arbeidsmiljøloven§ 4-4 første og andre ledd samt arbeidsplassforskriften § 2-1 andre ledd, med kommentarer.

Garderober også er en grunnleggende funksjon i et hvert arbeidsmiljø, dette skal også ivaretas adskilt for kvinner og menn, jf. arbeidsplassforskriftens § 3-4. I henhold til våre erfaringer vil det også være behov for skiftemulighet for ansatte ved skoler. Viser til at det ofte vil kunne være uteaktiviteter i alle typer vær, noe som videre tilsier adskilte garderobe løsninger for kvinner og menn.

Av mottatte opplysninger i møte 17.10.2017 fremkommer at alle ansatte ved skolen i dag kun har tilgang til et mindre felles skifterom, i tillegg til lærergarderober ved gymsal. Arbeidstilsynet oppfatter at dette har vært en løsning som har fungert ved skolen siden skolen ble oppført. Da det nå fremkommer at det foreligger konkrete planer for rehabilitering av skolen, ser vi at det vil kunne anses urimelig å kreve

garderober som ivaretar dagens krav for perioden frem til utbygging er ferdigstilt. Arbeidstilsynet vurder derfor at eksisterende løsning vil kunne benyttes frem til nytt bygg er ferdigstilt.

Av vedlagte opplysninger fremkommer at det er planlagt oppstart av prosjekter ved Borge skole i 2021, som tilsier at rehabilitering først vil kunne stå ferdig i løpet av 2023. Det vil da si at omsøkte paviljonger søkes midlertidig for en periode på nye 6 år. Arbeidstilsynet gir vanligvis ikke samtykke til midlertidig bruk for en så lang periode. På bakgrunn av kommunens planer for rehabilitering/utbygging ved skolen samt av hensyn til elevgruppen ved Sølvslottet og Propellen, som krever stor grad av stabilitet, har Arbeidstilsynet likevel i denne konkrete saken vurdert å kunne gi midlertid samtykke til skolepaviljongene for perioden frem til utløp av 2023 på vilkår. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at det ikke vil bli gitt nytt midlertidig samtykke utover denne perioden.

Arbeidstilsynets vedtak

Arbeidstilsynet gir med hjemmel i arbeidsmiljøloven §§ 18-9 og 18-6 sjette ledd samtykke til planene for fortsatt midlertidig bruk av de tre paviljongene ved Borge skole frem til 31.12.2023, på følgende vilkår:

1. Det skal utføres regelmessig kontroll av inneklima for alle de tre paviljongene ved Borge skole. Dokumentasjon på at paviljongene ivaretar krav til tilfredsstillende inneklima skal kunne fremlegges for Arbeidstilsynet ved et eventuelt tilsyn, jf. arbeidsmiljøloven § § 4-4 første ledd, 18-5 første ledd og arbeidsplassforskriftens §§ 2-14.

Vilkårene for dette samtykket skal følges opp av tiltakshaveren, eventuelt i samarbeid med arbeidsgivere/leietakere, jf. arbeidsmiljøloven § 18-6 sjette ledd. Se også § 1-3 tredje ledd, i forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler som regulerer utleiers ansvar.

Samtykke gis på bakgrunn av de opplysningene og planene som forelå på tidspunktet for vedtaket. Samtykket er ikke en godkjenning av lokalene eller arbeidsplassen. At Arbeidstilsynet gir samtykke til planene betyr ikke at tilsynet går god for at alle krav til fysisk arbeidsmiljø er ivaretatt. Det er tiltakshaver/arbeidsgiver som har ansvaret for at lov/forskriftskrav blir overholdt og at arbeidsmiljøet er tilfredsstillende under bruk.

Innbetaling av gebyr

I følge forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler § 9-1 og forskrift om administrative ordninger på Arbeidstilsynets område § 14-1, skal det betales gebyr til Arbeidstilsynet ved behandling av søknad etter arbeidsmiljøloven § 18-9 første ledd. Gebyrsatsene avhenger av tiltakets type og byggets størrelse. For nærmere informasjon om gebyrordningen, se www.arbeidstilsynet.no/gebyr.

Ut fra opplysninger i søknaden har vi plassert tiltaket i kategori 2b og fastsatt beløpet til kr 4221,-.

Faktura vil bli sendt i egen forsendelse til Fredrikstad kommune seksjon for teknisk drift som tiltakshaver. Hvis gebyret ikke betales innen betalingsfristen, vil kravet bli tvangsinndrevet med tillegg av omkostningsgebyrer.

Dere kan klage

Dere kan klage på vedtak og gebyr fra Arbeidstilsynet etter reglene i forvaltningsloven § 28. Fristen for å klage er tre uker fra dere mottar dette brevet. For nærmere informasjon om klageinstans, fremgangsmåte ved klage og retten til å se sakens dokumenter, se www.arbeidstilsynet.no/klage.

Behov for mer informasjon?

Dere finner mer informasjon om Arbeidstilsynet og krav til arbeidsmiljøet på www.arbeidstilsynet.no eller www.regelhjelp.no, eller dere kan kontakte oss på telefon 73 19 97 00.

Vi ber om at det henvises til vår referanse2017/30155 ved senere kontakt/korrespondanse i denne saken.

Med hilsen
Arbeidstilsynet Østfold og Akershus

Tommy Pedersen
tilsynsleder
(sign.)

Marianne Krogh Birkeland
seniorinspektør
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Arbeidstilsynet og har derfor ingen signatur.

Kopi til:

FREDRIKSTAD KOMMUNE	Byggesak	Postboks 1405	1602	FREDRIKSTAD
FREDRIKSTAD KOMMUNE SEKSJON UTDANNING OG OPPVEKST	virksomhetsleder Borge skole	Postboks 1405	1602	FREDRIKSTAD
FREDRIKSTAD KOMMUNE SEKSJON UTDANNING OG OPPVEKST	verneombud Borge skole	Postboks 1405	1602	FREDRIKSTAD

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Borge skole
Grimstadveien 3
1655 Sellebakk

Inneklimarapport Borge barneskole

Dato:18.03.2025 utarbeidet av: Christian Gutierrez, Teknisk forvaltning, avdeling Eiendom

Innhold

1 Innledning 2
1.1 Bakgrunn 2
1.2 Hensikt 2
1.3 Skole beskrivelse 2
1.4 Aktuelt regelverk 2
1.5 Karbondioksid (CO2) 2
1.6 Lufttemperatur 2
1.7 Luftfuktighet 3
2. Gjennomføringsmetode 3
2.1 Personbelastningsoversikt 7
2.2 Kommentar 8
3. Konklusjon 8
3.1 Vedlegg: 9

1 Innledning

Tekniskforvaltning, avdeling eiendom har bistått Borge barneskole med inneklimamåling i perioden 24.02.2025 – 07.03.2025

1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for denne inneklimamålingen er å fremskaffe den nødvendig inneklima dokumentasjon i forbindelse med skoletilsyn og godkjenning av skolen.

1.2 Hensikt

Hensikten med inneklimamålingen var å finne ut om inneklimaet er iht. Forskrift om Helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger, og i forhold til anbefalinger fra Folkehelseinstituttet.

1.3 Skole beskrivelse

Borge barneskole ble bygd i 1964 og siden byggeåret har blitt utvidet og fått i tillegg 3 skolepaviljonger for å tilfredsstille arealbehovet. I dag har skolen et areal på 2760m^2 og meste parten på ett plan, en del av hovedbygget og gymbygget har kjellerarealer.

1.4 Aktuelt regelverk

Inneklimamålingen følger Forskrift om Helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger og de anbefalte normer fra Folkehelseinstitutt og med følgende forklaring og grenseverdier for lufttemperatur, luftfuktighet og karbondioksid (CO2) og med følgende forklaringer:

1.5 Karbondioksid (CO2)

Folkehelseinstituttets anbefalte faglige norm for CO2-innhold i inneluft er på 1000 ppm.

1.6 Lufttemperatur

Anbefalte temperaturkrav er angitt i Europeisk standard EN ISO 7730 (fastsatt som norsk standard NS-EN ISO 7730) og NS-EN 15521:2007. De anbefalte verdiene inkluderer temperaturer for vinter og

sommer på henholdsvis 20-24°C (f.eks. 22 °C+/- 2°C) og 23-26 °C (f.eks. 24,5°C +/- 1,5°C). NS-EN 15251:2007 gir også mulighet for å bruke adaptiv standard tilpasset årstid/ utetemperatur.

Det er også viktig at det er mulig å åpne vinduer for lufting i alle oppholdsrom. Hvis temperaturen overstiger 22 °C i fyringssesongen, bør den senkes. Dette kan gi en betydelig reduksjon i antall personer som opplever tørr luft og andre inneklimaplager.

Vinter: 20-24 °C ± 2°C
Sommer: 23-26 ± 1,5°C

Fyringssesongen: ikke overstiger 22°C

1.7 Luftfuktighet

Relativ fuktighet (RF) er forholdet mellom vanndampmengden i luft og den maksimale vanndampmengden som luften kan inneholde om luften var mettet, og angis i %. På grunn av oppvarming er den relative fuktigheten (RF) innendørs ofte lav om vinteren. Variasjoner i luftfuktighet tolereres godt av mennesker. For høy luftfuktighet (> 70 %) kan imidlertid bidra til lukt, mugg, bygningsskader o.l. Ekstremt lav luftfuktighet (< 20 %) bør unngås av hensyn til problemer med bl.a. statisk elektrisitet, slimhinne- og øyeirritasjon samt uttørring av huden. Det er viktig å presisere at det frarådes å bruke luftflukter, dette fordi de medfører risiko for forurensning av inneklimaet. Ikke under 20%
Under normale forhold har variasjoner i luftens fuktighet innenfor 20-60 % RF liten innflytelse på hvordan inneklimaet oppleves.

2. Gjennomføringsmetode

Det ble plassert Airthings inneklima målesensorer på de aktuelle rom som logget informasjon i 10 skoledager, tegningene nede viser utplassering av måleutstyr:

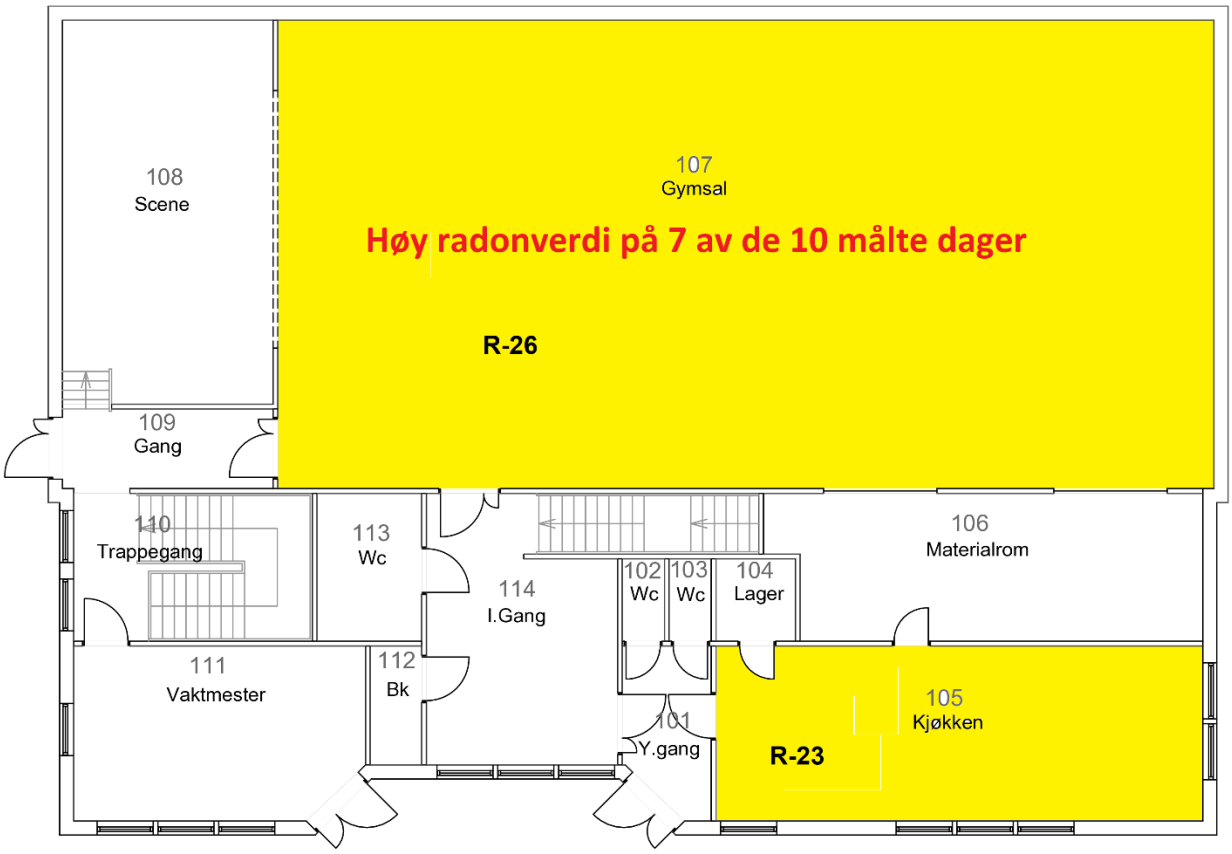
108
Scene
107
Gymsal
Høy radonverdi på 7 av de 10 målte dager
R-26
109
Gang
110
Trappegang
113
Wc
114
I.Gang
102
Wc
103
Wc
104
Lager
106
Materialrom
111
Vaktmester
112
Bk
101
Y.gang
105
Kjøkken
R-23

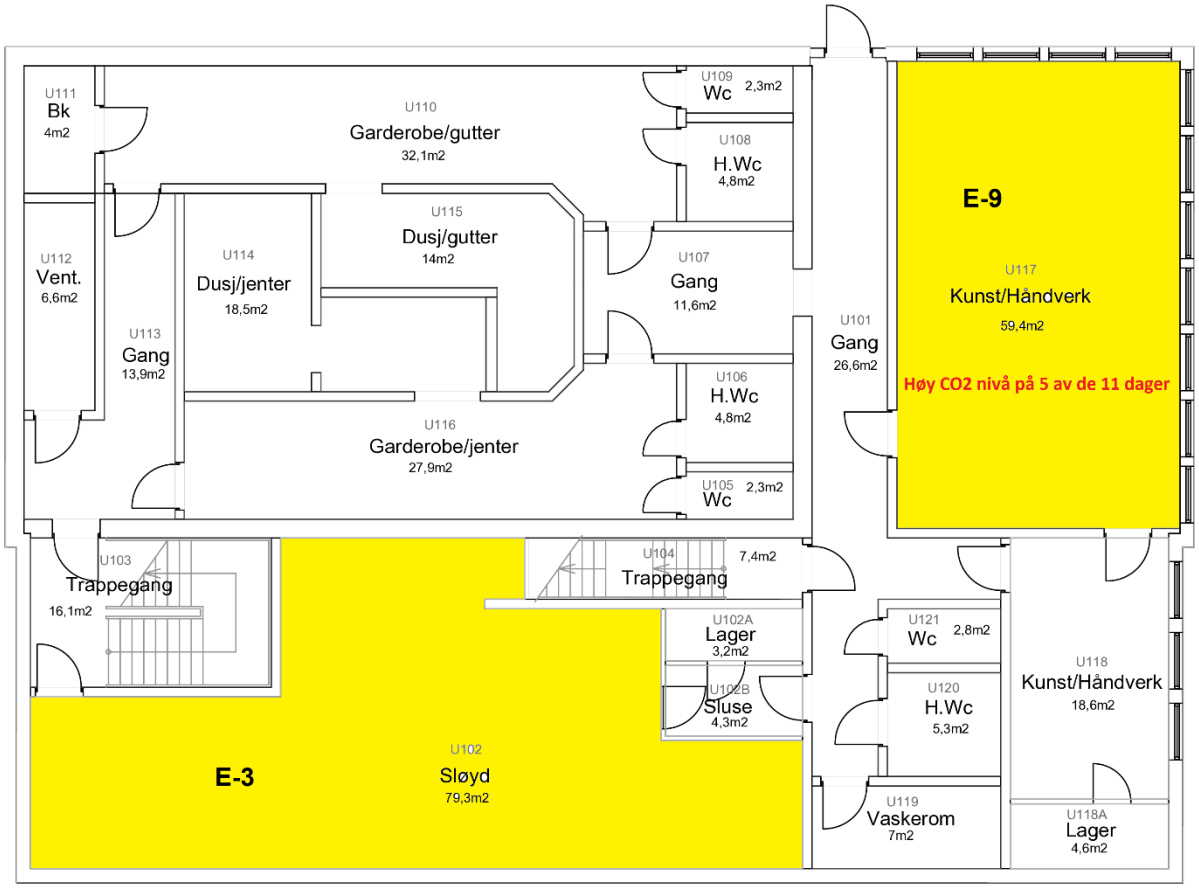
U111
Bk
4m2
U110
Garderobe/gutter
32,1m2
U109
Wc
2,3m2
U108
H.Wc
4,8m2
U115
Dusj/gutter
14m2
U112
Vent.
6,6m2
U114
Dusj/jenter
18,5m2
U107
Gang
11,6m2
U113
Gang
13,9m2
U116
Garderobe/jenter
27,9m2
U106
H.Wc
4,8m2
U105
Wc
2,3m2
U103
Trappegang
16,1m2
U104
Trappegang
7,4m2
U102A
Lager
3,2m2
U102B
Sluse
4,3m2
E-3
U102
Sløyd
79,3m2
E-9
U117
Kunst/Håndverk
59,4m2
Høy CO2 nivå på 5 av de 11 dager
U101
Gang
26,6m2
U121
Wc
2,8m2
U120
H.Wc
5,3m2
U118
Kunst/Håndverk
18,6m2
U119
Vaskerom
7m2
U118A
Lager
4,6m2

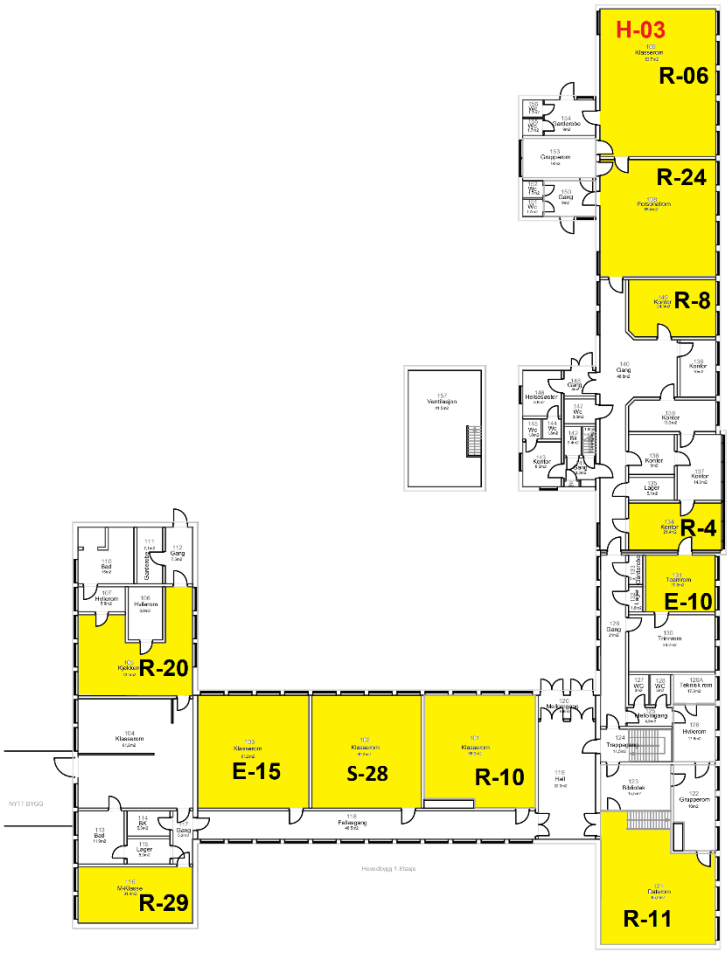
H-03
R-06
R-24
R-8
R-4
E-10
R-20
E-15
S-28
R-10
R-29
R-11

Krypkjeller
00
Ventilasjonsrom
022
Ventilasjonsrom
023
Trafo
024
Everket
025
Krypkjeller
020
Lager
019
Klasserom
07
R-25
Klasserom
06
E-02
Gang
021
Wc
018
Wc
017
Gang
016
Lager
014
Lager
013
Gang
012
El.Rom
011
Renhold
010
Trappegang
015
Gang
09
Gang
08
Grupperom
01
R-03
Grupperom
03
E-05
Gang
04
Wc
05
Grupperom
02

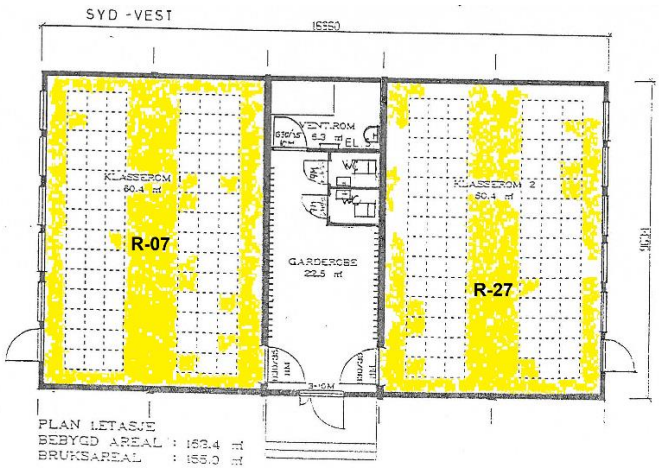
SYD -VEST
KLASSEROM 60.4 m²
R-07
GARDEROBE 22.5 m²
KLASSEROM 2 50.4 m²
R-27
PLAN LETASJE
BEBYGD AREAL : 163.4 m²
BRUKSAREAL : 155.0 m²

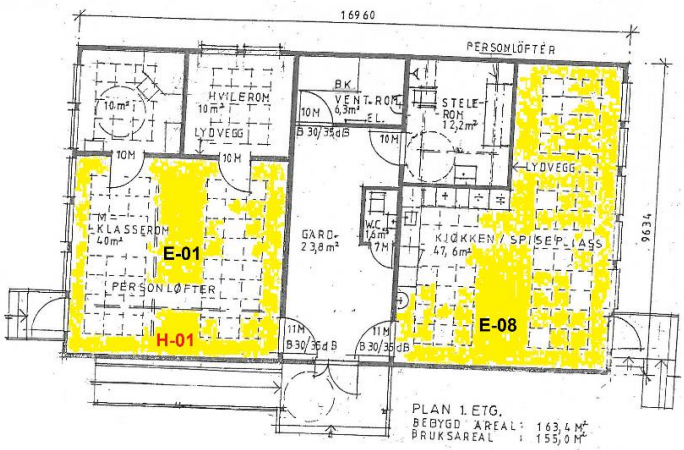
PERSONLØFTER
HVILEROM
LYDVEGG
VENT.ROM 4,3m²
STELE-ROM 12,2m²
KLASSEROM 40m²
E-01
H-01
GARD- 23,8m²
KJØKKEN / SPISEP.ASS 47,6m²
E-08
PLAN 1. ETG.
BEBYGD AREAL : 163,4 m²
BRUKSAREAL : 155,0 m²

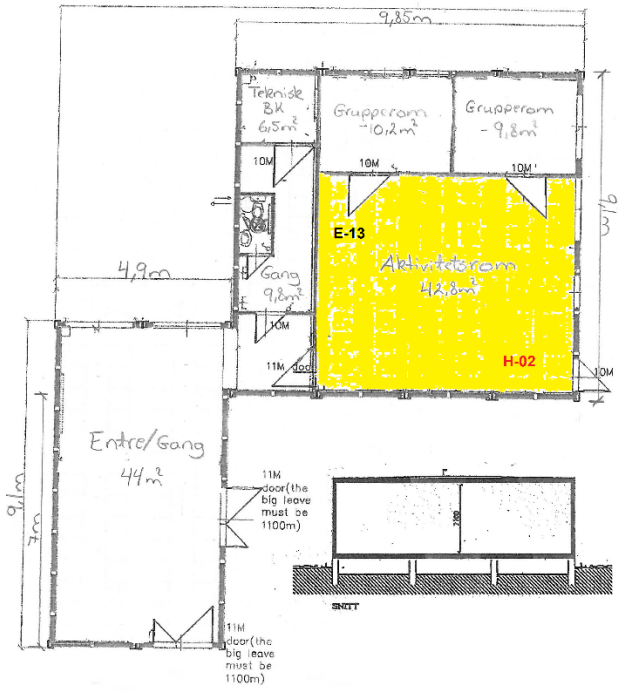
Teleride BK 6,5m²
Grupperom 10,2m²
Grupperom 9,8m²
E-13
Aktivitetsrom 42,8m²
H-02
Gang 9,8m²
Entre/Gang 44m²
11M door(the big leave must be 1100m)
SNITT

2.1 Personbelastningsoversikt

Følgende personbelastningsoversikt viser hvor mange elever og ansatte har vært i rommene i måleperioden, denne oversikten hjelper oss å forklare eventuelle nivå endringer.

Dato/Avdelingsnavn	R26 Gymsal rom 107	Kl. Tidspunk	R23 SFO Kjøkken rom 105	Kl. Tidspunk	E9 Kunst og håndverk U117	Kl. Tidspunk	E3 Sløyd U102	Kl. Tidspunk
27.01.2025	To trinn har gym denne dagen.	08:25 - 14:10		07:00 - 08:25 14:10 - 17:30	Maks ca 20 barn + 2 voksne i to timer	08:25 - 14:10	Maks ca 20 barn + 2 voksne i to timer i skoletiden	08:25 - 14:10
28.01.2025	Ingen gym							
29.01.2025	3 klasser har gym denne dagen	08:25 - 14:10	13 barn 1 voksen	07:00 - 08:25 14:10 - 17:30	ca 14 barn + 1 voksen i løpe av dagen	08:25 - 14:10		
30.01.2025	1 klasse har gym denne dagen	08:25 - 14:10	1 barn 1-2 voksen	07:00 - 08:25 14:10 - 17:30				
31.01.2025	Ingen gym				Maks ca 20 barn + 2 voksne i en time i løpe av dagen	08:25 - 14:10		
03.02.2025	To trinn har gym denne dagen.	08:25 - 14:10		07:00 - 08:25 14:10 - 17:30	Maks ca 20 barn + 2 voksne i to timer i løpe av dagen	08:25 - 14:10	Maks ca 20 barn + 2 voksne i to timer i skoletiden	08:25 - 14:10
04.02.2025	Ingen gym							
05.02.2025	3 klasser har gym denne dagen	08:25 - 14:10	13 barn 1 voksen	07:00 - 08:25 14:10 - 17:30	ca 14 barn + 1 voksen i løpe av dagen	08:25 - 14:10		
06.02.2025	1 klasse har gym denne dagen	08:25 - 14:10	1 barn 1-2 voksen	07:00 - 08:25 14:10 - 17:30				
07.02.2025	Ingen gym				Maks ca 20 barn + 2 voksne i en time i løpe av dagen	08:25 - 14:10		

Dato/Avdelingsnavn	R6 klasserom 109	Kl. Tidspunk	R24 Personalrom 108	Kl. Tidspunk	R8 Rektor rom 149	Kl. Tidspunk	R4 Arb. Rom 134	Kl. Tidspunk
27.01.2025	Overkant av 20 barn + 4 voksne	08:25 - 14:10	Litt til og fra. Rundt 15 på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	Avhengig av møtevirksomhet. Alltid 1	07:00 - 16:30	Fire på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30
28.01.2025	Overkant av 20 barn + 4 voksne	08:25 - 14:10	Litt til og fra. Rundt 15 på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	Avhengig av møtevirksomhet. Alltid 1	07:00 - 16:30	Fire på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30
29.01.2025	Overkant av 20 barn + 4 voksne	08:25 - 14:10	Litt til og fra. Rundt 15 på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	Avhengig av møtevirksomhet. Alltid 1	07:00 - 16:30	Fire på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30
30.01.2025	Overkant av 20 barn + 4 voksne	08:25 - 14:10	Litt til og fra. Rundt 15 på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	engig av møtevirksomhet. All	07:00 - 16:30	Fire på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30
31.01.2025	Overkant av 20 barn + 4 voksne	08:25 - 14:10	Litt til og fra. Rundt 15 på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	engig av møtevirksomhet. All	07:00 - 16:30	Fire på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30
03.02.2025	Overkant av 20 barn + 4 voksne	08:25 - 14:10	Litt til og fra. Rundt 15 på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	Avhengig av møtevirksomhet. Alltid 1	07:00 - 16:30	Fire på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30
04.02.2025	Overkant av 20 barn + 4 voksne	08:25 - 14:10	Litt til og fra. Rundt 15 på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	Avhengig av møtevirksomhet. Alltid 1	07:00 - 16:30	Fire på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30
05.02.2025	Overkant av 20 barn + 4 voksne	08:25 - 14:10	Litt til og fra. Rundt 15 på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	Avhengig av møtevirksomhet. Alltid 1	07:00 - 16:30	Fire på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30
06.02.2025	Overkant av 20 barn + 4 voksne	08:25 - 14:10	Litt til og fra. Rundt 15 på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	Avhengig av møtevirksomhet. Alltid 1	07:00 - 16:30	Fire på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30
07.02.2025	Overkant av 20 barn + 4 voksne	08:25 - 14:10	Litt til og fra. Rundt 15 på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	Avhengig av møtevirksomhet. Alltid 1	07:00 - 16:30	Fire på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30

Dato/Avdelingsnavn	E15 Klasserom 103	Kl. Tidspunk	R29 M-klasserom 116	Kl. Tidspunk	R20 Kjøkken M-klasse 105	Kl. Tidspunk	R25 Klasserom 07	Kl. Tidspunk
27.01.2025	15 barn + 1-2 voksne	08:25 - 14:10	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00		07:00 - 17:00	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10
28.01.2025	15 barn + 1-2 voksne	08:25 - 14:10	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00		07:00 - 17:00	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10
29.01.2025	15 barn + 1-2 voksne	08:25 - 14:10	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Ansatte og barn beveger seg mellom	07:00 - 17:00	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10
30.01.2025	15 barn + 1-2 voksne	08:25 - 14:10	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	rommene på sølvslottet slik det	07:00 - 17:00	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10
31.01.2025	15 barn + 1-2 voksne	08:25 - 14:10	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	passer dem	07:00 - 17:00	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10
03.02.2025	15 barn + 1-2 voksne	08:25 - 14:10	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00		07:00 - 17:00	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10
04.02.2025	15 barn + 1-2 voksne	08:25 - 14:10	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00		07:00 - 17:00	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10
05.02.2025	15 barn + 1-2 voksne	08:25 - 14:10	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00		07:00 - 17:00	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10
06.02.2025	15 barn + 1-2 voksne	08:25 - 14:10	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00		07:00 - 17:00	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10
07.02.2025	15 barn + 1-2 voksne	08:25 - 14:10	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00		07:00 - 17:00	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10

Dato/Avdelingsnavn	E2 Klasserom 06	Kl. Tidspunk	R03 Grupperom 01	Kl. Tidspunk	E05 Grupperom 03	Kl. Tidspunk	R10 klasserom 101	Kl. Tidspunk
27.01.2025	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	Overkant av 20 barn+ 2 voksne	08:25 - 14:10
28.01.2025	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	Overkant av 20 barn+ 2 voksne	08:25 - 14:10
29.01.2025	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	Overkant av 20 barn+ 2 voksne	08:25 - 14:10
30.01.2025	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	Overkant av 20 barn+ 2 voksne	08:25 - 14:10
31.01.2025	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	Overkant av 20 barn+ 2 voksne	08:25 - 14:10
03.02.2025	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	Overkant av 20 barn+ 2 voksne	08:25 - 14:10
04.02.2025	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	Overkant av 20 barn+ 2 voksne	08:25 - 14:10
05.02.2025	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	Overkant av 20 barn+ 2 voksne	08:25 - 14:10
06.02.2025	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	Overkant av 20 barn+ 2 voksne	08:25 - 14:10
07.02.2025	13 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	varierende bruk i løp	08:25 - 14:10	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10	Overkant av 20 barn+ 2 voksne	08:25 - 14:10

Dato/Avdelingsnavn	R07 Klasserom øst Gul paviljong	Kl. Tidspunk	R27 Klasserom vest Gul paviljong	Kl. Tidspunk	E01 klasserom sør Propelltoppen	Kl. Tidspunk	E08 Klasserom nord Propeltoppen	Kl. Tidspunk
27.01.2025	12 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	16 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	5 barn + 7 voksne	08:25 - 14:10	Ansatte og barn beveger seg mellom	08:25 - 14:10
28.01.2025	12 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	16 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	5 barn + 7 voksne	08:25 - 14:10	rommene i propelltoppen slik det	08:25 - 14:10
29.01.2025	12 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	16 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	5 barn + 7 voksne	08:25 - 14:10	passer dem	08:25 - 14:10
30.01.2025	12 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	16 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	5 barn + 7 voksne	08:25 - 14:10		08:25 - 14:10
31.01.2025	12 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	16 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	5 barn + 7 voksne	08:25 - 14:10		08:25 - 14:10
								08:25 - 14:10
03.02.2025	12 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	16 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	5 barn + 7 voksne	08:25 - 14:10		08:25 - 14:10
04.02.2025	12 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	16 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	5 barn + 7 voksne	08:25 - 14:10		08:25 - 14:10
05.02.2025	12 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	16 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	5 barn + 7 voksne	08:25 - 14:10		08:25 - 14:10
06.02.2025	12 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	16 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	5 barn + 7 voksne	08:25 - 14:10		08:25 - 14:10
07.02.2025	12 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	16 barn 1 voksen	08:25 - 14:10	5 barn + 7 voksne	08:25 - 14:10		08:25 - 14:10
								08:25 - 14:10

Dato/Avdelingsnavn	E13 Aktivitetsrom/klaserom Sølvslottet	Kl. Tidspunk	E10 Teamrom 131	Kl. Tidspunk	R11 datarom 121	Kl. Tidspunk
27.01.2025	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Fem på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10
28.01.2025	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Fem på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10
29.01.2025	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Fem på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10
30.01.2025	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Fem på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10
31.01.2025	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Fem på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10
03.02.2025	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Fem på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10
04.02.2025	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Fem på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10
05.02.2025	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Fem på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10
06.02.2025	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Fem på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10
07.02.2025	8 barn 10 voksne	07:00 - 17:00	Fem på det meste	07:00 - 08:25 14:10 - 16:30	varierende bruk i løpet av dagen	08:25 - 14:10

2.2 Kommentar

CO2 nivå var stort sett mellom ca. 420 – 670 ppm. og godt innenfor krav i skoletiden og dette kan konstateres på vedlegg 1, Måletidspunkoversikt.

Temperaturen: Vi kan se på vedlegg 1. at temperaturen var stabil på mellom ca. 19° og 23,5° i skoletiden.

Fuktighet: Luftfuktigheten ble målt på mellom ca. 19 til 36 % i måleperioden som er normal for denne perioden av året.

3. Konklusjon

Denne inneklimamålingen ble dokumentert ved hjelp av personbelastningsoversikt, måletidspunktoversikt og diagrammer som viser utviklingen i måleperioden.

Måleresultatene viser at undervisningsarealer er innenfor krav som stilles til skoler og iht. Forskrift om Helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger, og anbefalinger fra Folkehelseinstituttet.

3.1 Vedlegg:

Vedlegg 1, Måletidspunktoversikt

Vedlegg 2, Airthing´s målerapport

Vedlegg 3, Diagrammer

Planutvalgets vedtak 09.10.2025:

Planutvalgets uttalelse:

1. Vedlagte forslag til høringsuttalelse oversendes Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) som Fredrikstad kommunes høringsuttalelse til søknad om konsesjon for Forsetlundgropa solkraftverk.

Planutvalgets behandling 09.10.2025:

Saken er utsendt pr. e-post til utvalgets medlemmer 08.10.2025

Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Vedlagte forslag til høringsuttalelse oversendes Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) som Fredrikstad kommunes høringsuttalelse til søknad om konsesjon for Forsetlundgropa solkraftverk.

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble vedtatt mot 1 stemme (1 Pp).

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2024/3870
Dokumentnr.: 20
Løpenr.: 264911/2025
Klassering: S80

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Planutvalget	09.10.2025	100/25
Formannskapet	16.10.2025	163/25
Bystyret	23.10.2025	170/25

Høringsuttalelse fra Fredrikstad kommune - Forsetlundgropa solkraftanlegg

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å avgi følgende innstilling til bystyret:

1. Vedlagte forslag til høringsuttalelse oversendes Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) som Fredrikstad kommunes høringsuttalelse til søknad om konsesjon for Forsetlundgropa solkraftverk.

Sammendrag

Planutvalget uttaler seg til saken.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt konsesjonssøknad og konsekvensutredning for Forsetlundgropa solkraftverk på høring og offentlig ettersyn.

Berørt eiendom er gnr 28/6, omtalt som «Forsetlundgropa». Området er avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel. Området er tidligere benyttet som sanduttak, hvor det fra 2008 er gitt tillatelse til å fylle igjen ved å deponere rene masser. Deponering av masser er avsluttet i 2024 og området er nå delvis tilgrodd med gress og undervegetasjon.

Etablering av solkraftproduksjon vil bidra til å nå målene i Fredrikstad kommunes klimaplan, samt Stortingets mål om 8TWh solkraft innen 2030. Kommunedirektøren legger til grunn at solkraftproduksjon i utgangspunktet er et ønskelig og positivt tiltak som kan bidra til at Fredrikstad kan øke sin egenproduksjon av fornybar energi.

Forsetlundgropa er et område som er sterkt påvirket av menneskelig aktivitet over tid, samtidig som det formelt er avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel. Gjennom tidligere saksbehandling har kommunen hatt en berettiget forventning om at området skal reetableres som skog, og denne forventningen har vært delt av de nærmeste omgivelsene. Etablering av solkraftverk er ikke i tråd med denne forventningen, og vil utsette reetablering av området som del av et større, sammenhengende LNF-område med 30-50 år.

Arealet hvor det er søkt konsesjon til solkraft har ikke store naturverdier i dag, og dersom det skal tilbakeføres til skog er det behov for tiltak. Likevel har arealene verdi som ferdselskorridor, og etablering av solkraftproduksjon kan medføre negativ påvirkning på naturmangfoldet i området.

Solkraftverket vil ha en produksjon som tilsvarer energibehovet for om lag 200 husstander. Arealinngrepet og negative konsekvenser for natur må følgelig veies opp mot en begrenset kraftproduksjon.
Produksjon av solkraft på Forsetlundgropa kan samtidig få betydning i et større energi- og næringslivsperspektiv, der det kan inngå som en del av den samlede utviklingen og bidra til kompetansebygging og utvikling av lokale leverandørmiljøer innen fornybar energi.

Med henvisning til at potensialet for kraftproduksjon i Fredrikstad og Østfold er svært begrenset, at energibehovet er økende, og at de samlede konsekvensene ifølge konsekvensutredningen er ubetydelige for de fleste tema, legger kommunedirektøren til grunn at kommunen bør stille seg positiv til søknad om konsesjon for solkraftverk på Forsetlundgropa.

I kommunedirektørens forslag til høringsuttalelse er kommunens faglige råd og prioriteringer innarbeidet, og det forventes at NVE følger opp disse ved sin behandling av konsesjonssøknaden.

Vedlegg

1 Høringsuttalelse fra Fredrikstad kommune til NVE - Forsetlundgropa solkraftanlegg
2 Søknad om anleggskonsesjon
3 Konsekvensutredning
3 Vurdering av områdestabilitet
4 Oversiktskart
5 Anleggskart
6 Samfunnssikkerhet
7 Berørte eiendommer
8 Referat fra innspillsmøte
9 Uttalelse fra Elvia
11 Orientering til PU

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Se sak 2024/3870

Saksopplysninger

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt konsesjonssøknad og konsekvensutredning for Forsetlundgropa solkraftverk på høring og offentlig ettersyn. Det er besluttet at kommunens høringsuttalelse til saken skal behandles av bystyret. Ordinær høringsfrist er 03.11.25, men kommunen har fått utsatt høringsfrist til 17.11.25 av hensyn til politisk behandling.

Det søkes etter energiloven § 3-1 om anleggskonsesjon til utbygging av et solkraftverk på 3,3 MWp med tilhørende nettstasjon med transformator(er) med spenningsnivå 0,8/17,5 kV i Fredrikstad kommune. Konsesjonssøknaden til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er utarbeidet av Østfold Energi Solkraft AS. Konsekvensutredning av området med tilhørende områdestabilitetsvurdering er utført av Asplan Viak.

NVE ber om at høringsinstansene gir innspill på følgende tema:

- Synspunkter på Østfold Energi AS sine planer
- Er konsekvensene godt nok utredet?
- Forslag til justeringer av planene for å redusere eventuelle negative virkninger av tiltaket

Oversiktskart som viser plassering av Forsetlundgropa i Onsøy, Fredrikstad. Forsetlundgropa er markert med svart innenfor rød sirkel.

Sentrale og lokale styringsdokumenter

I *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027* legges det bl.a. opp til god tilgang på ren og fornybar kraft:

«God tilgang på ren og fornybar kraft har vært et konkurransefortrinn for norsk industri, og vil i framtiden være viktig for å nå klimamålene og de næringspolitiske målene. Det er viktig å sikre god balanse mellom mer fornybar energi og miljøhensyn. Fylkeskommunene og kommunene bør gjennom planleggingen bidra til at det tilrettelegges for mer fornybar energiproduksjon.»

Statlige planretningslinjer for klima og energi fra 2024 gjelder for statlig, regional og kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven. Av disse fremgår det at statlige, regionale og kommunale organer i sin planlegging skal legge til rette for:

a. arealbruk og løsninger som reduserer klimagassutslippene, opprettholder arealenes evne til karbonopptak- og lagring og støtter omstilling til et lavutslippssamfunn
b. effektiv og fleksibel energibruk
c. utbygging av fornybar energi
d. en sirkulær økonomi
e. at samfunnet og økosystemene forberedes på og tilpasses et klima i endring.

Fredrikstad kommune har lagt Temaplan for Energi ut til høring og offentlig ettersyn. Av høringsforslaget fremgår det at «Fredrikstad kommune ønsker produksjon av ny, fornybar energi velkommen» Tilhørende tiltak er utarbeidelse av retningslinjer for bakkemonterte solkraftanlegg.

Fredrikstad kommunes klimaplan for 2019 - 2030 har følgende målsetninger:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene være redusert med minst 60 prosent, sammenliknet med 2016.

- Fredrikstad skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null klimagassutslipp innen 2050 ved både kraftig å redusere utslippene og øke CO2-opptakene i Fredrikstad.
- Fredrikstad skal bidra til å til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050.

Energiutredning for Søndre Østfold slår fast at

- Østfold har kraftunderskudd, som vil forverres uten utbygging av strømproduksjon og nett.
- Industrien i regionen er sårbar, særlig med tanke på dampproduksjon og tilgang til strøm.
- Strømnettet har begrenset kapasitet, og utbygging tar lang tid.

Planstatus

Berørt eiendom er gbnr 28/6, omtalt som «Forsetlundgropa». Området er uregulert, og er avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel. Området omfattes i hovedsak ikke av hensynssoner, med unntak av en mindre del i sør, som berøres av hensynssone for bevaring av kulturmiljø.

Beskrivelse av området

Anleggsområdet ligger i Midtbygda i Onsøy, nordvest for Onsøy kirke - omtrent 600 meter fra Ekveien. Arealet utgjør til sammen omtrent 53 dekar. Området grenser til skog i sør-, øst- og nord. I nordvest grenser anlegget til dyrket mark.

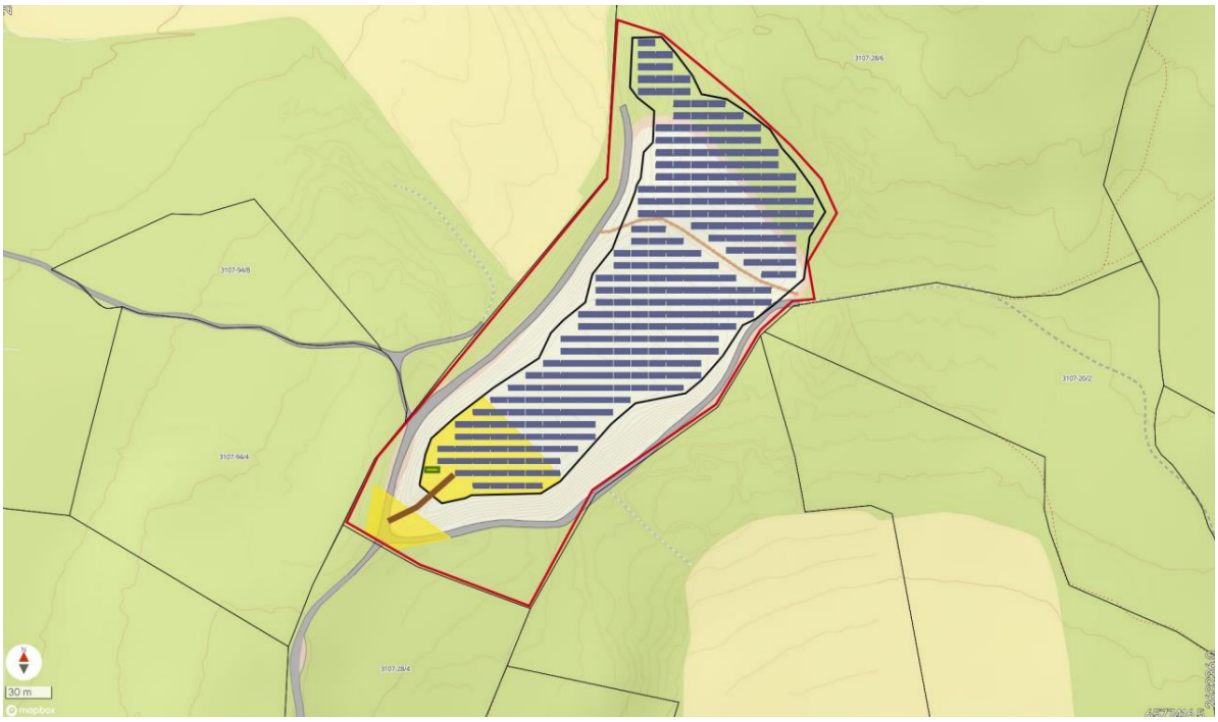

Eiendom 28/6 med solkraftanlegget inntegnet anleggsområde i rød strek. Svart strek angir foreslått inngjerding.

De deponerte massene i området består i all hovedsak av rene leire- og morenemasser fra anleggsarbeid i Østfold, primært Fredrikstad, Råde og Rygge. Det er også deponert mudringsmasser samt en mindre andel stubber, røtter og kvist. Det er opplyst at 98% av massene ble deponert før 2022, og deler av planområdet har dermed ligget uberørt de siste årene. Området er i dag noe tilgrodd med gress og undervegetasjon.

«Forsetlundgropa», historikk og tidligere saksbehandling

Navnet «Forsetlundgropa» har sin årsak i at det i lang tid ble tatt ut sand i dette området, noe som førte til at terrenget etter hvert fikk form av en grop. I 2008 fikk grunneier tillatelse til å

fylle igjen gropa med rene masser der hensikten var å reetablere det opprinnelige terrenget i området. I 2016 startet kommunen en oppfølging av den pågående oppfyllingen, fordi det oppsto usikkerhet om hva som var korrekt fyllingshøyde med tanke på å reetablere det opprinnelige terrenget. Kommunen gjennomgikk i den forbindelse det som eksisterer av eldre kartmateriale, uten å finne presis dokumentasjon som viser terrengformene før masseuttaket på stedet begynte, for så mye som 90 - 100 år tilbake. Det ble derfor utarbeidet en geologisk rapport som viste sannsynlige nivåer i landskapet før uttak startet. Denne rapporten ble lagt til grunn for en ny tillatelse til fylling og ferdigstillelse, som ble gitt 14. februar 2018. Av søknaden fremgår det at arealet skal benyttes som «skogsmark» etter avsluttet deponi, uten at temaet er nærmere beskrevet. Deponering av masser er avsluttet, og ferdigattest er gitt 30.04.25.

Naboer som har deltatt på møter og befaringer har gitt uttrykk for en klar forventning om at området skal reetableres med skog, slik det kan ha vært før masseuttaket startet. Representanter for tilgrensende landbrukseiendommer hevder også at massdeponiet har medført avrenningsproblemer ved nedbør, som er til skade for omkringliggende dyrket mark.

Beskrivelse av tiltaket

Tiltaksområdet er forholdsvis flatt, og det er ikke nødvendig med store terrenginngrep utover små punktvise justeringer for lokal tilpasning av anlegget. Solcellemodulene vil monteres i stativer, og fundamenteres ved peling. Forboring, punktvis graving eller jordskruer kan benyttes ved behov. Det vil bli benyttet tosidige paneler som gir økt produksjon. Panelene har en størrelse på omtrent 2,3 x 1,1 meter, og avstanden fra forkant til forkant på panelradene er 8 meter.

Solcellemodulene monteres fast mot sør, og vinkles med 30° mot bakken. Modulene monteres to i høyden og seksjoneres i grupper på eksempelvis 2 x 12. Modulene vil ha en klaring mot bakken på minimum 0,5 meter i front, og maksimal høyde bak vil være 4 meter. Det er etablert vei fra Ekveien og opp til deponiområdet i dag, noe som gir enkel tilgang i anleggsfasen. Veien som krysser arealet lengre nord er omtrent 3 meter bred, og beholdes for å forenkle adkomst for ettersyn og vedlikehold i driftsfasen. Området rundt produksjonsanlegget blir av sikkerhetsgrunner inngjerdet, med åpning på minimum 10 cm under gjerdet for å tilrettelegge for ferdsel for mindre dyr.

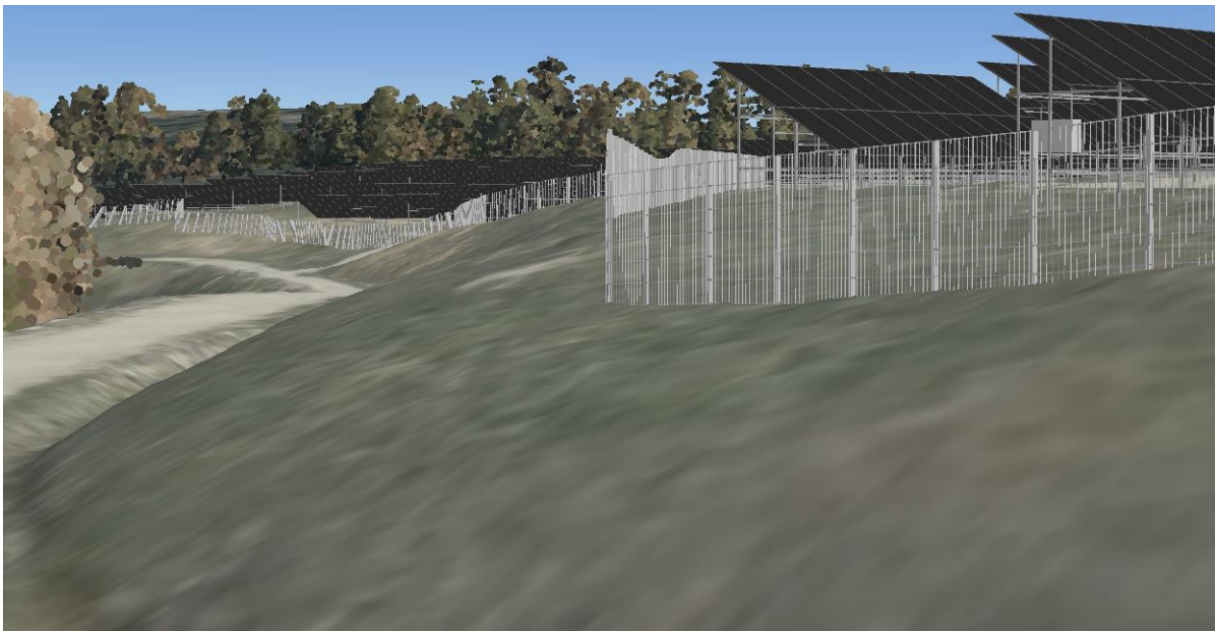

3D-modell av anlegget sett fra veien i vest, retning nordover.

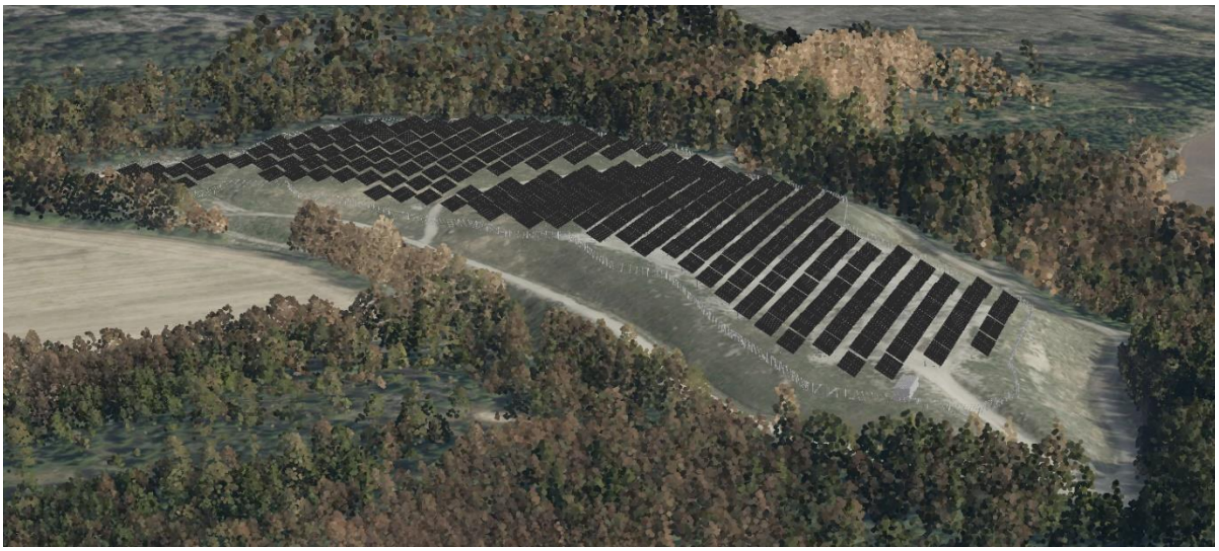

Oversiktsbilde fra 3D-modell, sett fra sørvest.

Fredrikstads klimamål og energibruk

Fredrikstad har ambisiøse klimamål for å kutte klimagassutslipp innenfor kommunens grenser. Disse er utarbeidet med intensjon om å bidra til klimagassreduksjoner i tråd med Parisavtalen:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene være redusert med minst 60 prosent, sammenliknet med 2016.
- Fredrikstad skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null klimagassutslipp innen 2050 ved både kraftig å redusere utslippene og øke CO2-opptakene i Fredrikstad.

Ca. 90 % av klimagassutslippene i Fredrikstad skyldes fossil energibruk i ulike sektorer (2023-tall fra Miljødirektoratet, nyeste publisering (2025)). Sektorene industri og veitransport har størst fossil energibruk og klimagassutslipp. Begge sektorer kan erstatte deler av dagens fossile energibruk med bioenergi, men elektrifisering er en sentral løsning for omstilling både i industri og veitransport.Uavhengig av lokale klimamål påvirkes aktører i Fredrikstad av nasjonal og internasjonal klimapolitikk som tvinger fram behovet for mer fornybar strøm og annen grønn energi, kombinert med andre tiltak som energieffektivisering.

Fredrikstads energisituasjon og framskrivinger

I dag benyttes om lag 1 170 GWh strøm i Fredrikstad, og 2 200 GWh energi totalt. Strømproduksjonen i kommunen er på ca. 21 GWh, noe som utgjør under 2 % av forbruket på årsbasis. Om vinteren er andelen av egenproduksjon lavere enn dette. 11 av de 21 GWh strømproduksjon er basert på installert solstrøm i Fredrikstad (NVEs estimat, august 2025). Solcellene er montert på eller i tilknytting til bygninger i kommunen. Ny installert effekt i 2025 er lavere enn samme tidspunkt i de to foregående årene, og innstallering i privat husholdning har gått kraftig ned, i tråd med nasjonale trender. Til sammenlikning er Forsetlundgropa solkraftverk oppgitt med en ytelse på 3 MW og vil utgjøre et merkbart tilskudd.

I Energiutredningene for Søndre Østfold og for Fredrikstad er energi- og strømbehov framskrevet. Her er det lagt til grunn en svært ambisiøs energieffektivisering i boliger og yrkesbygg. I tillegg er det framskrevet en energiomstilling i alle sektorer for å oppnå klimamålene. Dersom energibehovet til nye bedrifter holdes utenfor og man kun ser på framtidens strømbehov i dagens industri, veitransport, boliger og yrkesbygg er dette anslått å øke fra dagens 1170 GWh til mellom 1250 og 1560 GWh. Energibehovet øker med dette til mellom 80 og 390 GWh, dvs mellom 4 og 18 ganger nåværende produksjon i Fredrikstad. Forsetlundgropa solkraftverk er estimert å produsere 3,4 GWh i året, og vil utgjøre et viktig bidrag til å dekke det estimerte behovet.

Solkraft og Forsetlundgropa i kraftsystemet
Solinnstråling-variasjonen over årstidene gjør at solkraftverk produserer mest strøm i sommerhalvåret. Samspillet i kraftsystemet gjør at vannkraftmagasinene i Norges fjellregioner kan holde igjen strømproduksjon når solkraftverk vil produsere strøm. Solstrømproduksjon er derfor relevant i Norge og Fredrikstad.

Det framkommer av vedlegg til konsesjonssøknaden at nettselskapet Elvia har foretatt en driftsmessig forsvarligvurdering av tilknytningen av Forsetlund-gropa solkraftverk i sitt distribusjons- og regionalnett. Elvia bekrefter at det er driftsmessig forsvarlig å tilknytte solkraftverket på ordinære vilkår i eksisterende nett. Dette innebærer at maksproduksjonen om sommeren overveiende sannsynlig vil brukes i Fredrikstad, og ikke bli fraktet ut av regionen via transmisjonsnettet.

Medvirkning i konsesjonsprosessen
Østfold Energi AS gjennomførte åpent innspillsmøte på Bøndenes hus Kolberg 26. september 2024. NVE arrangerte åpen befaring i området 18. september 2025 i forbindelse med at søknaden ble sendt på høring og utlagt til offentlig ettersyn.

Konsekvensutredning
Utredningen er basert på Norges Vassdrags- og Energidirektorats (NVE)s digitale veiledere «Krav til konsesjonssøknader for solkraftverk/Virkninger for miljø og samfunn», Miljødirektoratets veileder M1941 og Statens vegvesen sin veileder for konsekvensanalyser for tema landbruk.

Utredningen viser at tiltaket vil ha ubetydelig konsekvens for de fleste tema, – bortsett fra kulturminner/-miljø som får stor negativ konsekvens for det vestre nettilknytningsalternativet, middels negativ konsekvens for det østre og noe negativ konsekvens for det midtre nettilknytningsalternativ. Dyreliv får noe negativ konsekvens som følge av noe hogst av skog og at området gjerdes inn. Følgende tema får positiv konsekvens: fremmede arter (noe positiv konsekvens), klima (noe/betydelig positiv konsekvens) og landbrukstema (betydelig positiv konsekvens).

Klimapåvirkning og -nytte
NVEs veileder for solkraftverk påpeker at *«solkraftverk kan gi positive klimavirkninger gjennom å erstatte fossil energi, men kan samtidig gi økte klimagassutslipp gjennom produksjon av solkraftverkets komponenter, utslipp fra karbonholdige masser og nye terrenginngrep. Det skal derfor gjøres et anslag av klimanytten ved tiltaket».* Videre står det at klimanytten skal anslås i et energisystem-perspektiv, og etter anerkjent metodikk etter gjeldende konsekvensutrednings-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren.

Noen nøkkeltallfunn og -tall fra klimavurderingene:

- Klimafotavtrykket i CO2-utslipp per produserte kWh1: 36 g CO2e/kWh
- Klimanytte over konsesjonsperioden på 30 år, ved at fotavtrykket fra hele anlegget trekkes fra nytten ved å erstatte dels fossil strømproduksjonsmiks2: Prosjektet kan redusere klimagassutslipp tilsvarende ca. 9200 tonn CO2e.
- Ved å inkludere nytten av tiltaket i et energiperspektiv, har tiltaket i sum netto positiv klimaeffekt (ca. 9200 tonn CO2e) og får en samlet konsekvensgrad på «Noe/betydelig positiv konsekvens».
- Arealbeslaget har isolert sett «noe konsekvens» for klimagassutslipp, i henhold til Miljødirektoratets veileder og skala. Dette forstår Fredrikstad kommune som «noe negativ konsekvens».

Relevante bestemmelser
Konsesjon etter energilovens § 3-1 erstatter ikke bindende planer etter plan- og bygningsloven, men solkraftverk med konsesjon er unntatt plan- og bygningslovens regler om utarbeidelse av reguleringsplan for større tiltak. Bestemmelsene om konsekvensutredning gjelder, og produksjonsanlegg for elektrisitet skal være i tråd med kommuneplanens arealdel før utbygging kan gjennomføres. Dette håndteres enten som endring av kommuneplanens arealdel, eller ved dispensasjon fra arealformålet. Jordlovens §§ 9 (bruk av dyrket eller dyrkbar mark) og 12 (deling av landbrukseiendom) gjelder ikke for tiltak med konsesjon etter energilovens § 3-1.

Konsekvenser for sosial bærekraft
Ikke relevant.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Ikke relevant i saken.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
For kommunen er verdiskapingen relativt lav ved etablering av solcelleanlegg, utover inntekter fra eiendomsskatt. Et bakkemontert solkraftanlegg generer få, om noen, lokale arbeidsplasser, og utløser forholdsvis lite etterspørsel etter lokale varer og tjenester. De økonomiske ringvirkningene kan være større i situasjoner hvor solkraftanlegget løser lokal kraftmangel i Fredrikstad kommune og åpner for flere nærings- og industriarbeidsplasser, men dette er lite aktuelt for Forsetlundgropa.

Konsekvensutredningen viser at Forsetlundgropa solkraftverk ikke forventes å ha betydelige virkninger for det lokale og regionale næringslivet når det gjelder sysselsetting. Dette gjelder både i anleggs- og driftsfasen, selv om anleggsfasen vil gi noe aktivitet. Solkraftverkets potensielle betydning ligger først og fremst i et større energi- og næringslivsperspektiv, der det kan inngå som en del av den samlede utviklingen og bidra til kompetansebygging og utvikling av lokale leverandørmiljøer innen fornybar energi.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Stortinget har vedtatt et mål for solenergi på 8 TWh innen 2030, og etableringen av et solkraftverk på Forsetlundgropa vil kunne bidra til å nå dette målet. Solkraft kan bygges ut raskere enn andre kilder til fornybar energi, og krever lite vedlikehold etter idriftsettelse. Etableringen av et solkraftverk på Forsetlundgropa vil også bidra til å nå de lokale målene i Fredrikstad kommunes klimaplan.

Arealet hvor det er søkt konsesjon til solkraft har ikke store naturverdier i dag, og dersom det skal tilbakeføres til skog er det behov for tiltak. Likevel har arealene verdi som ferdselskorridor, og etablering av solkraftproduksjon kan medføre negativ påvirkning på naturmangfoldet i området. Arealinngrepet og negative konsekvenser for natur må følgelig veies opp mot en begrenset kraftproduksjon.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant i saken.

Vurdert for uttalelser i rådene
Saken legges fram for uttalelse i planutvalget før behandling i formannskap og bystyret. Planutvalgets involvering er begrunnet med at arealene i dag er avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel, og at arealbruken må avklares etter plan- og bygningsloven dersom konsesjon innvilges.

Vurdering

Energiproduksjon

Tilgang på strøm eller annen grønn energi er av stor betydning for konkurransekraften for dagens industri i Fredrikstad, og for utviklingen av nye bedrifter. Fredrikstadindustrien må klimaomstille seg i takt med konkurrenter for ikke å tape markeder. I Fredrikstad kan man komme i en situasjon hvor man må basere seg på at det økende strømbehovet produseres andre steder, noe som vil gi konsekvenser i andre regioner. Alternativet er å vurdere aktuelle tiltak lokalt, både innen strømproduksjon, bioenergi, energieffektivisering og fleksibel energibruk. Det foreslåtte solkraftverket på Forsetlundgropa har en ganske beskjeden årsproduksjon sammenliknet med dagens strømbruk i Fredrikstadsamfunnet. Samtidig er det ikke mange kjente og reelle alternativer for strømproduksjonen i kommunen, og antakelig få bakkemonterte med tilsvarende begrensede negative konsekvenser. Fredrikstad har ikke potensiale for fornybar strøm som er regulerbar over sesonger. Økt strømproduksjon lokalt kan bidra til å holde strømprisene relativt lave, noe som er viktig for lokalt næringsliv. Fra et næringsperspektiv må et solkraftanlegg på Forsetlundgropa vurderes som positivt.

Landskap og kulturminner

Et solcelleanlegg vil fremstå som et fremmedelement i kulturlandskapet. Anlegget på Forsetlund vil ha noe synlighet fra de nærmeste omgivelsene, men på grunn av vegetasjon og topografi vil den visuelle effekten bli begrenset. Tiltaket vil ikke bryte opp landskapsrom eller medføre fragmentering av landskapet, ettersom det beslaglegger et svært avgrenset område mellom to eksisterende traktorveier og ikke ligger på tvers av landskapsrom. Kommunedirektøren støtter konsekvensutredningens konklusjon som viser at det vil være viktig å beholde mest mulig høy vegetasjon innenfor tiltaksområdet som visuell buffersone mellom tiltaket og nærområdet

Det fremgår av konsekvensutredningen at solkraftproduksjonsanlegget vil gi visuell effekt på de nærmeste omgivelsene, men vil ikke føre til visuell fjernvirkning på øvrige kulturmiljø i influensområdet, forutsatt at vegetasjonen utenfor tiltaksområdet står. Dersom vegetasjonen fjernes/forsvinner, vil påvirkningen kunne bli betydelig større.

Traséene for nettilknytning fører alle til direkte konflikt med gravfelt ID49917 som har særlig stor verdi, siden punktet for nettilknytning ligger innenfor det fredete området.
- Den vestligste traséen føres gjennom lokaliteten og har derfor høyest konfliktgrad.
- Den østligste traséen fører også til direkte konflikt med gravfelt ID 24827 og får middels konsekvensgrad.
- Den midtre traséen kommer i konflikt med sikringssonen til ID 49917 og medfører konflikt, men mindre enn de øvrige traséene. Dette er derfor rangert som den beste traséen for nettilknytning.med tanke på kulturminner.

Alle inngrep i automatisk fredete kulturminner eller deres sikringssoner krever dispensasjon frakulturminneloven (§ 8.1 ledd). Kommunedirektøren legger til grunn at hensynet til kulturminnene må tillegges stor vekt ved fastsetting av trase for nettilknytning.

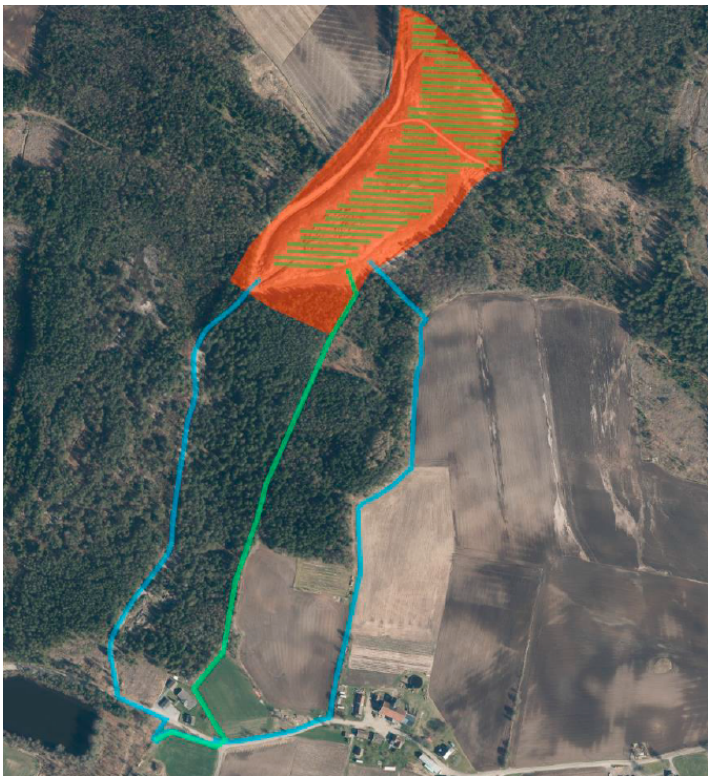

Oversikt over tiltaksområdet med 3 alternative nett-tilknytninger.

Overvann

Representanter for tilgrensende landbrukseiendommer har gitt uttrykk for at massedeponiet har medført avrenningsproblemer ved nedbør, som er til skade for omkringliggende dyrket mark. Konsekvensutredning og øvrig dokumentasjon i saken inneholder ikke tydelige analyser av temaet utover å beskrive dagens avrenningslinjer som deler tiltaksområdet i to avrenningsfelt. Overvann fra det ene avrenningsfeltet renner mot nærmeste vassdrag i vest, Husebybekken, som hører til vannforekomsten Bekker til Elingårdskilen Overvann fra det andre avrenningsfeltet renner mot nærmeste vassdrag i øst som er Torpebekken. Kommunedirektøren anbefaler at temaet utredes nærmere med tanke på eventuelle avbøtende tiltak for uønskede konsekvenser for naboeiendommene.

Sambruk med beite

Massene på stedet fremstår som leirholdige, og det er noe avfall innblandet i massene som er synlig i topplaget. Området er i ferd med å gro til, men framstår som skrint og saktevoksende. Kommunedirektøren vurderer at sambruk med beite er positivt, og vil gjøre at området fremstår mer i tråd med LNF-formålet. Tiltak for å gjøre området egnet for beiting er beskrevet i konsesjonssøknaden i kapittel 18.6. Kommunedirektøren støtter disse vurderingene, og mener det er behov for tilførsel av matjord og tilsåing med egnede beitevekster.

Bildene viser glissen vegetasjon i det tidligere deponiområdet, og synlig avfall på overflaten. Foto tatt under befaring med NVE 18.09.2025.

Fremmede arter.
I konsekvensutredningen som følger søknaden er det kartlagt fremmede arter i området, registeringene er vist på kart i figur 9-2 i konsekvensutredningen. Kartleggingen viser over 20 ulike fremmede arter i området, flere av artene har stor utbredelse i området. Det er derfor behov for å etablere rutiner for massehåndtering, samt rengjøring av anleggsmaskiner og utstyr for å forhindre spredning av de uønskede artene til nye områder.

Ved graving og flytting av masser anbefales følgende tiltak:
1. Masser håndteres fortrinnsvis lokalt med dyp nedgraving. eller
2. Masser tildekkes eller deponeres i varig deponi.

Dersom massene skal kjøres bort er det viktig å:
3. Dekke massene godt under transport.
4. Rense alt utstyr - fjerne jord og plantedeler fra bil og maskiner før de tas i bruk andre steder.
5. Levere til godkjent varig deponi/mottak med egne rutiner for håndtering av denne typen spesialavfall.

Inngjerding
Inngjerding av tiltaksområdet vil kunne påvirke vilttrekk i området, og kan føre til at hjortevilt begynner å gå nye veier mot bebyggelse og trafikkarealer. Tilsvarende solkraftverk i nabokommunen (Buer kraftverk) er ikke gjerdet inn, til tross for sammenlignbar avstand til tettbebyggelse. Det anføres at behovet for inngjerding ikke er tilstrekkelig begrunnet i konsesjonssøknaden. En løsning uten gjerder vil være positivt for fauna i området, forutsatt at kraftverket utformes på en slik måte at det er trygt for beitedyr og vilt. Sambruk med beite vil kunne løses med no-fence-teknologi.

Friluftsliv
Arealene som beslaglegges av solcelleanlegget har liten påvirkning på områdets bruk som friluftslivsområde. Tiltaksområdet er ikke i bruk som friluftslivsområde i seg selv, men fungerer som ett av utfarts-/innfartsområdene for friluftsområdene i nord. Traktorveiene på hver side av tiltaksområdet vil opprettholdes, og tiltaket vil ikke føre til redusert tilgjengelighet eller stengte adkomstveier. På grunn av solcellepanelenes høyde på 4 meter, vil de kunne oppleves som store når man ferdes på traktorveiene. Ettersom delområdet ikke brukes til rasting eller varig opphold, vurderes det likevel at friluftlivsverdiene

og muligheten til å utøve friluftsliv blir lite påvirket. På grunn av den begrensede påvirkningen, vurderes det at friluftlivsverdiene vil få en ubetydelig endring.

For å hindre at adgangen til friluftsområdet nord for massetaket reduseres, bør det sikres at traktorveiene holdes åpne i driftsfase og at disse skal være tilgjengelige for allmennheten. For å unngå at området oppleves privatisert på grunn av solcelleanlegget, kan det med fordel skiltes inn til turområdene i den sørlige enden av massetaket i nærheten av planlagt nettstasjon.

Forurenset grunn
Det kan være forurenset grunn i anleggsområdet. Solcelleanlegget er planlagt forankret i bakken med peler eller jordspyd, men dersom det planlegges gravearbeider i området, må tiltakshaver gjøre nødvendige undersøkelser og eventuelt utarbeide tiltaksplan i henhold til forurensningsforskriften kapittel 2.

Klimanytte
Etter kommunens vurdering er analysen av klimanytten gjennomført i tråd med veilederne og presentert på en ryddig og transparent måte. Utreder påpeker at klimanytten kan beregnes etter andre forutsetninger som ville gitt større utslippskutt.

I tillegg vil Fredrikstad kommune påpeke at en sentral hensikt med å etablere solkraftanlegg er å skape mer fornybar strøm som kan erstatte fossil energi. Derfor burde man i tillegg utforsket klimanytten ved at strømmen benyttes til konkrete klimatiltak, og ikke kun at den inngår i en strømproduksjonsmiks. Da neglisjeres det at direkte bruk av fossil energi utgjør en stor del av Norges energibruk, og det er denne som må erstattes her. Dette vil være i tråd med standardisert livsløpsvurderingsmetodikk (LCA). Det anbefales at NVE og Miljødirektoratet blir mer konkrete i sine krav og veiledninger om klimanytte for framtidige energianlegg.

Trasévalg og klimafotavtrykk
Arealbruksendring, aktiviteter og materialer knyttet til kabling fra solkraftanlegget fram til eksisterende strømnett er inntatt i klima-analysen, selv om trasevalget strengt tatt ikke inngår i konsesjonssøknaden. Utredningen anbefaler å velge den vestre traséen (alternativ 1 i Klima-analysen) for å minimere klimagassutslipp fra arealbeslag og aktiviteter. Fredrikstad kommune vil påpeke at variasjonen i utslipp fra arealbeslag varierer med rundt 100 tonn CO2-e, og som utgjør kun 3 % av klimafotavtrykket til anlegget. Klimafotavtrykket bør altså ikke være det eneste premisset for trasévalg, men ses i sammenheng med de andre faktorene.

Tiltak for å bedre klimafotavtrykket
I delkapitlet om tiltak som kan gjøres for å begrense klimafotavtrykket beskrives spennet i klimagassutslippet fra de ulike materialene og aktivitetene. Det kommer tydelig fram av figur 17-9 at det viktigste leverandør/produktvalget for Østfold Energi er solcellepanelet. I konsekvensutredningen benyttes en miljødeklarasjon (EPD) med lavt klimafotavtrykk, men dersom man velger solcellepanel med det høyeste klimafotavtrykket vil fotavtrykket per kWh nær dobles. Dette må Østfold Energi følge opp i valg av solcellepaneler, for at den oppgitte klimanytten til anlegget realiseres.

I tillegg vil valg av stål til montasjesystemet med høyt resirkulert innhold bidra til å bedre klimafotavtrykket. Fredrikstad kommune oppfordrer Østfold Energi til å jobbe med dette tiltaket i detaljeringen.

De eneste aktivitetene fra etableringen av solkraftverket som påvirker de direkte klimagassutslippene i Fredrikstad er bruk av fossilt drivstoff i anleggsmaskiner og til transport. Dette er utslipp som vil telle i kommunens klimagassregnskap inn mot 2030-

klimamålet. Fossilt drivstoff ligger til grunn i beregningene. I tiltakskapitlet nevnes bruk av elektriske maskiner som en mulighet. Beregnede utslipp fra maskiner utgjør noen promille av klimagassutslipp fra maskinbruk i Fredrikstad i 2023, og utgjør videre en relativt lav andel av solkraftanleggets klimafotavtrykk. Dieselforbruk til fundamentering med stålpeler er foreløpig ikke medregnet pga begrenset datatilgang.

Eventuelle utslipp fra anleggsarbeid ved etablering av jordlag for beite vil komme i tillegg til det beregnede utslippene for aktiviteten. Spesielt i lys av solkraftanleggets klimafotavtrykk vil Fredrikstad kommune anmode Østfold Energi om å gjøre mer omfattende beregninger i detaljeringen og å vurdere bruk av elektriske maskiner, dersom konsesjon blir gitt. Fredrikstad kommune er likevel innforstått med at dette forutsetter tilgjengelig elektrisk effekt i området og at maskinkostnader og -tilgjengelighet kan være en barriere.

Etter det Fredrikstad kommune forstår er utslippsvariasjonen knyttet til arealinngrep i kapittelet «Tiltak» mest knyttet til ulike beregningsmetoder, og i liten grad reelle aktiviteter som kan utføres i felt. Det legges til grunn at Østfold Energi og deres entreprenører vil gjennomføre prosjektet på en måte som begrenser klimagassutslippene fra prosessen med arealinngrep så langt det er mulig.

Alternative løsninger
Dersom det ikke etableres solkraftverk på eiendommen, og det heller ikke gjøres tiltak for å etablere beite eller annen landbruksproduksjon, vil arealet over tid gro igjen. Med tanke på at grunnen består av deponerte leire- og morenemasser må jordsmonnet antagelig forbedres dersom arealet skal utvikles til produktiv skog eller annen landbruksdrift.

Konklusjon
I Fredrikstad og vår region produseres det lite energi, og vi får overført energi fra andre områder i Norge og Europa. Dette skyldes i hovedsak at vi ikke har vannkraftmagasiner med sesonglagring i Østfold. Kommunedirektøren legger derfor til grunn at solkraftproduksjon i utgangspunktet er et ønskelig og positivt tiltak som kan bidra til at Fredrikstad kan øke sin egenproduksjon av fornybar energi.

Den mest areal- og klimaeffektive metoden for å anlegge nye solkraftanlegg er å benytte allerede utbygde arealer som eksisterende bygninger eller arealer som allerede er benyttet til andre formål. Samtidig etableres slike anlegg bare i begrenset omfang, og det er derfor nødvendig også å ta stilling til etablering av solkraftanlegg på ubebygde arealer dersom solkraftproduksjon skal kunne utgjøre en forskjell i energisituasjonen i Fredrikstad. Slik situasjonen er nå er det lite sannsynlig at solkraftproduksjon med omfang av betydning kommer i stand dersom man utelukker ubebygde arealer i sin helhet. Det vil være private aktører som initierer og etablerer solkraftanlegg, og interessen for etablering retter seg nå mot etablering på ubebygd areal.

Forsetlundgropa er et spesielt område ved at det på den ene siden er et område som er sterkt påvirket av menneskelig aktivitet over tid, samtidig som det formelt er avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel. Gjennom tidligere saksbehandling har kommunen hatt en berettiget forventning om at området skal reetableres som skog, og denne forventningen har vært delt av de nærmeste omgivelsene. Etablering av solkraftverk er ikke i tråd med denne forventningen, og vil utsettes reetablering av område som del av et større, sammenhengende LNF-område med 30-50 år.

Ifølge Miljødirektoratets veileder om energiutbygging skal regulerbar kraftproduksjon og kraftproduksjon om sommeren veie tyngre sett opp mot naturhensyn, enn ikke-regulerbar kraft (som solkraft) som har høyest produksjon om sommeren. Arealet hvor det er søkt konsesjon til solkraft har ikke store naturverdier i dag, og det er behov for tiltak for å restaurere området til skog. Likevel har arealene verdi som ferdselskorridor, fri for

installasjoner, bygg, og gjerder, og etablering av solkraftproduksjon kan medføre negativ påvirkning på naturmangfoldet i området. Solkraftverket vil ha en produksjon som tilsvarer energibehovet for om lag 200 husstander. Arealinngrepet og negative konsekvenser for natur må følgelig veies opp mot en begrenset kraftproduksjon som ikke er regulerbar.

Produksjon av solkraft på Forsetlundgropa kan samtidig få betydning i et større energi- og næringslivsperspektiv, der det kan inngå som en del av den samlede utviklingen og bidra til kompetansebygging og utvikling av lokale leverandørmiljøer innen fornybar energi.

Med henvisning til at potensialet for kraftproduksjon i Fredrikstad og Østfold er svært begrenset, at energibehovet er økende, og at de samlede konsekvensene ifølge konsekvensutredningen er ubetydelige for de fleste tema, legger kommunedirektøren til grunn at kommunen bør stille seg positiv til søknad om konsesjon for solkraftverk på Forsetlundgropa.

I kommunedirektørens forslag til høringsuttalelse er kommunens faglige råd og prioriteringer innarbeidet, og det forventes at NVE følger opp disse ved sin behandling av konsesjonssøknaden.

Vedlegg til sak 2024/3870-20

Høringsuttalelse fra Fredrikstad kommune til NVE - Forsetlundgropa solkraftanlegg

Det vises til høringsbrev datert 02.09.25, om høring av søknad om konsesjon med konsekvensutredning for Forsetlundgropa solkraftverk. Søker er Østfold Energi Solkraft AS.

Bakgrunn:
I Fredrikstad og vår region produseres det lite energi, og vi får overført energi fra andre områder i Norge og Europa. Dette skyldes i hovedsak at vi ikke har vannkraftmagasiner med sesonglagring i Østfold. Fredrikstad kommune legger derfor til grunn at solkraftproduksjon i utgangspunktet er et ønskelig og positivt tiltak som kan bidra til at Fredrikstad kan øke sin egenproduksjon av fornybar energi.

Den mest areal- og klimaeffektive metoden for å anlegge nye solkraftanlegg er å benytte allerede utbygde arealer som eksisterende bygninger eller arealer som allerede er benyttet til andre formål. Samtidig etableres slike anlegg bare i begrenset omfang, og det er derfor nødvendig også å ta stilling til etablering av solkraftanlegg på ubebygde arealer dersom solkraftproduksjon skal kunne utgjøre en forskjell i energisituasjonen i Fredrikstad. Slik situasjonen er nå er det lite sannsynlig at solkraftproduksjon med omfang av betydning kommer i stand dersom man utelukker ubebygde arealer i sin helhet. Det vil være private aktører som initierer og etablerer solkraftanlegg, og interessen for etablering retter seg nå mot etablering på ubebygd areal.

Forsetlundgropa er et spesielt område ved at det på den ene siden er et område som er sterkt påvirket av menneskelig aktivitet over tid, samtidig som det formelt er avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel. Gjennom tidligere saksbehandling har kommunen hatt en berettiget forventning om at området skal reetableres som skog, og denne forventningen har vært delt av de nærmeste omgivelsene. Etablering av solkraftverk er ikke i tråd med denne forventningen, og vil utsettes reetablering av område som del av et større, sammenhengende LNF-område med 30-50 år.

Ifølge Miljødirektoratets veileder om energiutbygging skal regulerbar kraftproduksjon og kraftproduksjon om sommeren veie tyngre sett opp mot naturhensyn, enn ikke-regulerbar kraft (som solkraft) som har høyest produksjon om sommeren. Arealet hvor det er søkt konsesjon til solkraft har ikke store naturverdier i dag, og det er behov for tiltak dersom området skal restaureres til skog. Likevel har arealene verdi som ferdselskorridor, og etablering av solkraftproduksjon kan medføre negativ påvirkning på naturmangfoldet i området. Solkraftverket vil ha en produksjon som tilsvarer energibehovet for om lag 200 husstander. Arealinngrepet og negative konsekvenser for natur må følgelig veies opp mot en begrenset kraftproduksjon som ikke er regulerbar.

Produksjon av solkraft på Forsetlundgropa kan samtidig få betydning i et større energi- og næringslivsperspektiv, der det kan inngå som en del av den samlede utviklingen og bidra til kompetansebygging og utvikling av lokale leverandørmiljøer innen fornybar energi.

Hovedkonklusjon:
Med henvisning til at potensialet for kraftproduksjon i Fredrikstad og Østfold er svært begrenset, at energibehovet er økende, og at de samlede konsekvensene ifølge

konsekvensutredningen er ubetydelige for de fleste tema, stiller Fredrikstad kommune seg positiv til søknad om konsesjon for solkraftverk på Forsetlundgropa.

Fredrikstad kommunes faglige råd og prioriteringer er anført under. Kommunen forventer at NVE tar hensyn til disse ved sin behandling av konsesjonssøknaden

Landskap og kulturminner
Et solcelleanlegg vil fremstå som et fremmedelement i kulturlandskapet. Anlegget på Forsetlund vil ha noe synlighet fra de nærmeste omgivelsene, men på grunn av vegetasjon og topografi vil den visuelle effekten bli begrenset. Tiltaket vil ikke bryte opp landskapsrom eller medføre fragmentering av landskapet, ettersom det beslaglegger et svært avgrenset område mellom to eksisterende traktorveier og ikke ligger på tvers av landskapsrom. **Fredrikstad kommune støtter konsekvensutredningens konklusjon som viser at det vil være viktig å beholde mest mulig høy vegetasjon innenfor tiltaksområdet som visuell buffersone mellom tiltaket og nærområdet**

Traséene for nettilknytning fører alle til direkte konflikt med gravfelt ID49917 som har særlig stor verdi, siden punktet for nettilknytning ligger innenfor det fredete området.
- Den vestligste traséen føres gjennom lokaliteten og har derfor høyest konfliktgrad.
- Den østligste traséen fører også til direkte konflikt med gravfelt ID 24827 og får middels konsekvensgrad.
-Den midtre traséen kommer i konflikt med sikringssonen til ID 49917 og medfører konflikt, men mindre enn de øvrige traséene. Dette er derfor rangert som den beste traséen for nettilknytning.med tanke på kulturminner.

Alle inngrep i automatisk fredete kulturminner eller deres sikringssoner krever dispensasjon frakulturminneloven (§ 8.1 ledd). **Fredrikstad kommune legger til grunn at hensynet til kulturminnene må tillegges stor vekt ved fastsetting av trase for nettilknytning.**

Overvann
Representanter for tilgrensende landbrukseiendommer har gitt uttrykk for at massedeponiet har medført avrenningsproblemer ved nedbør, som er til skade for omkringliggende dyrket mark. Konsekvensutredning og øvrig dokumentasjon i saken inneholder ikke tydelige analyser av temaet utover å beskrive dagens avrenningslinjer som deler tiltaksområdet i to avrenningsfelt. Overvann fra det ene avrenningsfeltet renner mot nærmeste vassdrag i vest, Husebybekken, som hører til vannforekomsten Bekker til Elingårdskilen Overvann fra det andre avrenningsfeltet renner mot nærmeste vassdrag i øst som er Torpebekken. **Fredrikstad kommune anbefaler at temaet utredes nærmere med tanke på eventuelle avbøtende tiltak for uønskede konsekvenser for naboeiendommene.**

Sambruk med beite
Massene på stedet fremstår som leirholdige, og det er noe avfall innblandet i massene som er synlig i topplaget. Området er i ferd med å gro til, men framstår som skrint og saktevoksende. Fredrikstad kommune vurderer at sambruk med beite er positivt, og vil gjøre at området fremstår mer i tråd med LNF-formålet. **Tiltak for å gjøre området egnet for beiting er beskrevet i konsesjonssøknaden i kapittel 18.6. Fredrikstad kommune støtter disse vurderingene, og mener det er behov for tilførsel av matjord og tilsåing med egnede beitevekster**.

Fremmede arter.
I konsekvensutredningen som følger søknaden er det kartlagt fremmede arter i området, registeringene er vist på kart i figur 9-2 i konsekvensutredningen. Kartleggingen viser over 20 ulike fremmede arter i området, flere av artene har stor utbredelse i området. **Det er derfor behov for å etablere rutiner for massehåndtering, samt rengjøring av anleggsmaskiner og utstyr for å forhindre spredning av de uønskede artene til nye områder.**

Ved graving og flytting av masser anbefales følgende tiltak:
1. Masser håndteres fortrinnsvis lokalt med dyp nedgraving. eller
2. Masser tildekkes eller deponeres i varig deponi.

Dersom massene skal kjøres bort er det viktig å:

3. Dekke massene godt under transport.
4. Rense alt utstyr - fjerne jord og plantedeler fra bil og maskiner før de tas i bruk andre steder.
5. Levere til godkjent varig deponi/mottak med egne rutiner for håndtering av denne typen spesialavfall.

Inngjerding
Inngjerding av tiltaksområdet vil kunne påvirke vilttrekk i området, og kan føre til at hjortevilt begynner å gå nye veier mot bebyggelse og trafikkarealer. Tilsvarende solkraftverk i nabokommunen (Buer kraftverk) er ikke gjerdet inn, til tross for sammenlignbar avstand til tettbebyggelse. **Det anføres at behovet for inngjerding ikke er tilstrekkelig begrunnet i konsesjonssøknaden. En løsning uten gjerder vil være positivt for fauna i området, forutsatt at kraftverket utformes på en slik måte at det er trygt for beitedyr og vilt. Sambruk med beite vil kunne løses med no-fence-teknologi.**

Friluftsliv
Arealene som beslaglegges av solcelleanlegget har liten påvirkning på områdets bruk som friluftslivsområde. Tiltaksområdet er ikke i bruk som friluftslivsområde i seg selv, men fungerer som ett av utfarts-/innfartsområdene for friluftsområdene i nord. Traktorveiene på hver side av tiltaksområdet vil opprettholdes, og tiltaket vil ikke føre til redusert tilgjengelighet eller stengte adkomstveier. På grunn av solcellepanelenes høyde på 4 meter, vil de kunne oppleves som store når man ferdes på traktorveiene. Ettersom delområdet ikke brukes til rasting eller varig opphold, vurderes det likevel at friluftlivsverdiene og muligheten til å utøve friluftsliv blir lite påvirket. På grunn av den begrensede påvirkningen, vurderes det at friluftlivsverdiene vil få en ubetydelig endring.

For å hindre at adgangen til friluftsområdet nord for massetaket reduseres, bør det sikres at traktorveiene holdes åpne i driftsfase og at disse skal være tilgjengelige for allmennheten. For å unngå at området oppleves privatisert på grunn av solcelleanlegget, kan det med fordel skiltes inn til turområdene i den sørlige enden av massetaket i nærheten av planlagt nettstasjon.

Forurenset grunn
Det kan være forurenset grunn i anleggsområdet. Solcelleanlegget er planlagt forankret i bakken med peler eller jordspyd, men **dersom det planlegges gravearbeider i området, må tiltakshaver gjøre nødvendige undersøkelser og eventuelt utarbeide tiltaksplan i henhold til forurensningsforskriften kapittel 2.**

Klimanytte
Etter kommunens vurdering er analysen av klimanytten gjennomført i tråd med veilederne og presentert på en ryddig og transparent måte. Utreder påpeker at klimanytten kan beregnes etter andre forutsetninger som ville gitt større utslippskutt.

I tillegg vil Fredrikstad kommune påpeke at en sentral hensikt med å etablere solkraftanlegg er å skape mer fornybar strøm som kan erstatte fossil energi. Derfor burde man i tillegg utforsket klimanytten ved at strømmen benyttes til konkrete klimatiltak, og ikke kun at den inngår i en strømproduksjonsmiks. Da neglisjeres det at direkte bruk av fossil energi utgjør en stor del av Norges energibruk, og det er denne som må erstattes her. Dette vil være i tråd med standardisert livsløpsvurderingsmetodikk (LCA). **Det anbefales at NVE og Miljødirektoratet blir mer konkrete i sine krav og veiledninger om klimanytte for framtidige energianlegg.**

Trasévalg og klimafotavtrykk
Arealbruksendring, aktiviteter og materialer knyttet til kabling fra solkraftanlegget fram til eksisterende strømnett er inntatt i klima-analysen, selv om trasevalget strengt tatt ikke inngår i konsesjonssøknaden. Utredningen anbefaler å velge den vestre traséen (alternativ 1 i Klima-analysen) for å minimere klimagassutslipp fra arealbeslag og aktiviteter. Fredrikstad kommune vil påpeke at variasjonen i utslipp fra arealbeslag varierer med rundt 100 tonn CO2-e, og som utgjør kun 3 % av klimafotavtrykket til anlegget. **Klimafotavtrykket bør altså ikke være det eneste premisset for trasévalg, men ses i sammenheng med de andre faktorene.**

Tiltak for å bedre klimafotavtrykket

I delkapitlet om tiltak som kan gjøres for å begrense klimafotavtrykket beskrives spennet i klimagassutslippet fra de ulike materialene og aktivitetene. Det kommer tydelig fram av figur 17-9 at det viktigste leverandør/produktvalget for Østfold Energi er solcellepanelet. I konsekvensutredningen benyttes en miljødeklarasjon (EPD) med lavt klimafotavtrykk, men dersom man velger solcellepanel med det høyeste klimafotavtrykket vil fotavtrykket per kWh nær dobles. **Dette må Østfold Energi følge opp i valg av solcellepaneler, for at den oppgitte klimanytten til anlegget realiseres.**

I tillegg vil valg av stål til montasjesystemet med høyt resirkulert innhold bidra til å bedre klimafotavtrykket. Fredrikstad kommune oppfordrer Østfold Energi til å jobbe med dette tiltaket i detaljeringen.

Eventuelle utslipp fra anleggsarbeid ved etablering av jordlag for beite vil komme i tillegg til det beregnede utslippene for aktiviteten. **Spesielt i lys av solkraftanleggets klimafotavtrykk vil Fredrikstad kommune anmode Østfold Energi om å gjøre mer omfattende beregninger i detaljeringen og å vurdere bruk av elektriske maskiner dersom konsesjon blir gitt.** Fredrikstad kommune er likevel innforstått med at dette forutsetter tilgjengelig elektrisk effekt i området og at maskinkostnader og -tilgjengelighet kan være en barriere.

Etter det Fredrikstad kommune forstår er utslippsvariasjonen knyttet til arealinngrep i kapittelet «Tiltak» mest knyttet til ulike beregningsmetoder, og i liten grad reelle aktiviteter som kan utføres i felt. **Det legges til grunn at Østfold Energi og deres entreprenører vil gjennomføre prosjektet på en måte som begrenser klimagassutslippene fra prosessen med arealinngrep så langt det er mulig.**

FORSETLUNDGROPA SOLKRAFTVERK

FREDRIKSTAD KOMMUNE, ØSTFOLD FYLKE

Søknad om anleggskonsesjon

6. november 2024

NVE – Energi- og konsesjonsavdelingen
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Søknad om anleggskonsesjon for et solkraftverk i Fredrikstad kommune

Østfold Energi Solkraft AS søker etter energiloven § 3-1 om anleggskonsesjon til utbygging av et solkraftverk på 3,3 MWp med tilhørende nettstasjon med transformator(er) med spenningsnivå 0,8/17,5 kV i Fredrikstad kommune.

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av søknaden med tilhørende vedlegg.

Med vennlig hilsen

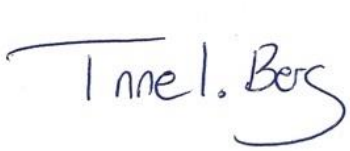

Martin Fledsberg Vatne
Daglig leder, Østfold Energi Solkraft

Mobil: 909 75 532
E-post: mv@ostfoldenergi.no
Adresse: Kalnesveien 5, 1712 Grålum

Trine Berg
Styremedlem, Østfold Energi Solkraft

Mobil: 952 68 103
E-post: tb@ostfoldenergi.no
Adresse: Kalnesveien 5, 1712 Grålum

SAMMENDRAG

Det søkes etter energiloven § 3-1 om anleggskonsesjon til utbygging av et solkraftverk på 3,3 MWp med tilhørende nettstasjon med transformator(er) med spenningsnivå 0,8/17,5 kV i Fredrikstad kommune. Denne konsesjonssøknaden til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er utarbeidet av Østfold Energi Solkraft AS. Konsekvensutredning av området med tilhørende områdestabilitetsvurdering er utført av Asplan Viak.

Østfold Energi Solkraft har inngått en avtale med grunneier på Forsetlundgropa. Det gamle deponiet for rene masser er en godt egnet lokalitet for solkraft. Aktiviteten på området har ført til at et solkraftverk kan etableres med minimale naturinngrep. Det er etablert kjørbar vei, og ferdigstillelsen av deponiet vil skje innen 1. mai 2025. Områdekonsesjonær Elvia bekrefter en kapasitet for innmating på 3,5 MW ved aktuelt tilkoblingspunkt i deres 17,5 kV nett. Prosjektet er vurdert som modent og en avtale om utredning og reservasjon av kapasiteten er inngått. Konsekvensutredningen viser ellers at prosjektet har minimal påvirkning på nærområdet.

Etableringen av Forsetlundgropa Solkraftverk vil bidra til å nå målene i Fredrikstad kommunes klimaplan, samt Stortingets mål om 8TWh solkraft innen 2030.

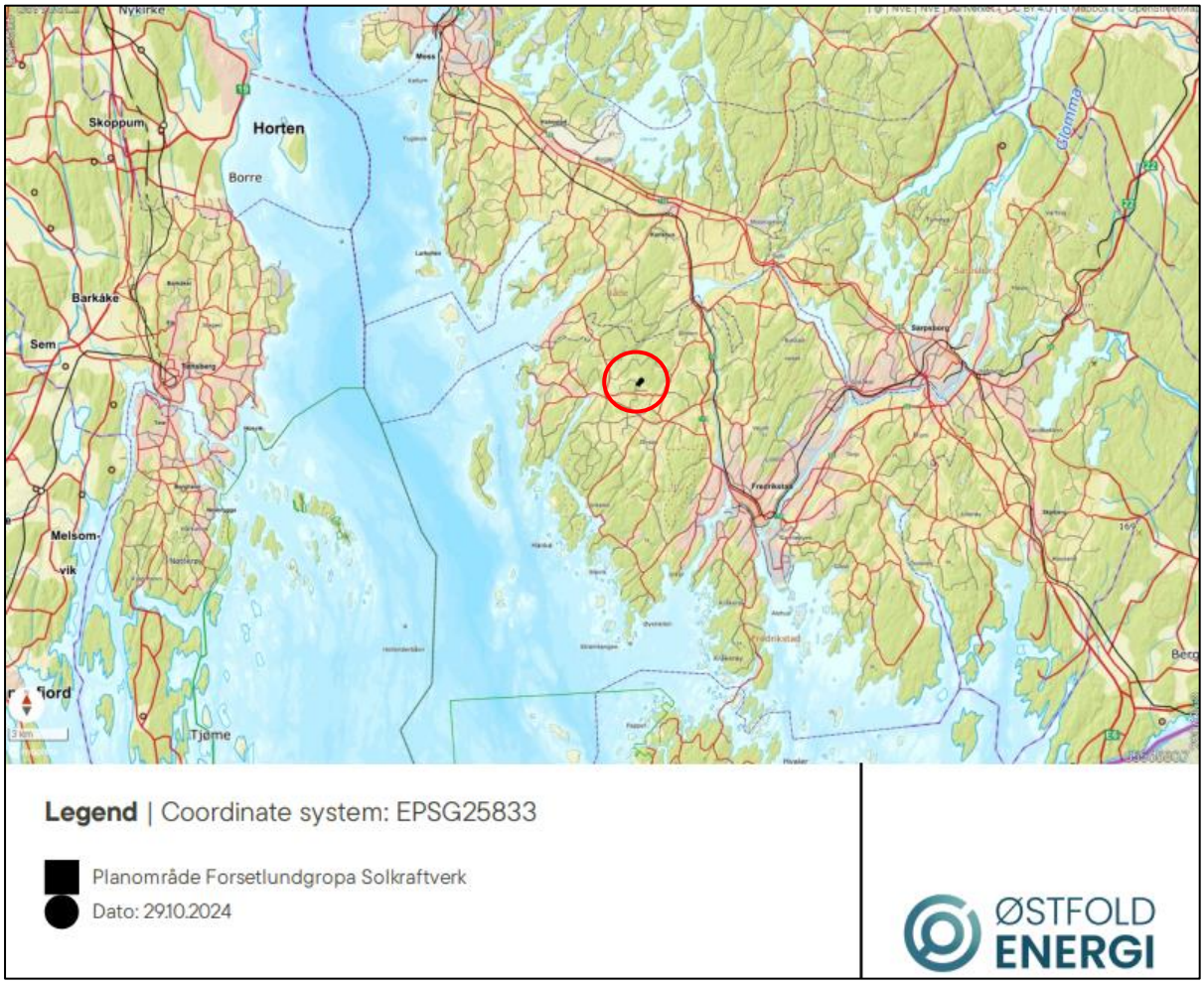

Figur 1: Oversiktskart med plassering av Forsetlundgropa i Onsøy, Fredrikstad. Forsetlundgropa er markert med svart i den røde sirkelen. For større versjon, se Vedlegg 1.

1 GENERELLE OPPLYSNINGER 6
1.1 Søker og eierforhold 6
1.2 Type søknad 6
1.3 Forarbeider og tidsplan 7
2 BEGRUNNELSE FOR TILTAKET 8
2.1 Hvorfor er det behov for solkraftverk? 8
2.2 Hvorfor er Forsetlundgropa egnet lokalitet? 8
3 BESKRIVELSE AV PLANOMRÅDET, AREALINNGREP OG KOMPONENTER 9
3.1 Bakgrunn – Masseuttak og deponidrift 9
3.2 Planområdet 9
3.3 Arealinngrep 11
3.4 Komponenter 11
3.5 Transport og avfall 14
3.6 Anleggsfasen 15
3.7 Driftsfasen 15
3.8 Usikkerhet i tiltaksbeskrivelsen 16
4 BESKRIVELSE AV NETTILKNYTNING OG -KAPASITET 16
4.1 Beskrivelse av nettanlegg og grensesnitt 16
4.2 Beskrivelse av kapasitet 16
4.3 Berørte parter ved nettilknytning 17
5 BESKRIVELSE AV ENERGIPRODUKSJON OG KOSTNADER 17
5.1 Energiproduksjon 17
5.2 Kostnader 18
6 BESKRIVELSE AV ANDRE PLANER, ANNET LOVVERK OG NULLALTERNATIV 19
6.1 Andre planer og tiltak 19
6.2 Annet lovverk 19
6.3 Privatrettslige avtaler 19
6.4 Nullalternativ 19
7 OPPSUMMERING AV NØKKELTALL 19
8 VIRKNINGER FOR MILJØ OG SAMFUNN 20
8.1 Landskap 20
8.2 Kulturminner/kulturmiljø 20
8.3 Friluftsliv 21
8.4 Støy 21
8.5 Naturtyper 21
8.6 Vegetasjon 21
8.7 Dyreliv 21
8.8 Fremmede arter 22

8.9 Geologisk mangfold 22
8.10 Klima 22
8.11 Folkehelse 22
8.12 Lysrefleksjon 22
8.13 Samlet belastning 22
8.14 Andre sumvirkninger 23
8.15 Samfunnssikkerhet 23
8.16 Naturfare 23
8.17 Vassdrag 23
8.18 Vann- og grunnforurensing 23
8.19 Landbruk 24
8.20 Mineralressurser 24
8.21 Lokalt og regionalt næringsliv 24
8.22 Annen infrastruktur 24
9 VEDLEGG 25
10 REFERANSER 25

1 GENERELLE OPPLYSNINGER

1.1 Søker og eierforhold

Søker er Østfold Energi Solkraft AS, et heleid datterselskap av Østfold Energi AS.

Østfold Energi har røtter som strekker seg helt tilbake til starten på 1900-tallet. Vår moderne historie, derimot, begynte først på 70-tallet. Da høstet vi vannkraft dypt inne i fjellene i Lærdal. Derfra utviklet virksomheten seg raskt, og snart høstet vi også fjernvarme, vind- og solkraft fra flere steder i landet.

Østfold Energi har utviklet seg gjennom årene - men sjela vår forblir den samme. Produksjonen av vannkraft er fremdeles fundamentet vi står på. Når vi ser nye muligheter, etablerer vi egne selskaper - ofte sammen med andre som tenker som oss. I 2024 ble Østfold Energi Solkraft AS etablert som et heleid datterselskap av Østfold Energi AS. Morselskapets aktivitet knyttet til solkraft blir drevet i dette selskapet. Dette omfatter på søknadstidspunktet eierskap i Solgrid Furuseth AS (40,72%), Solgrid AS (35,27%) og Soleie AS (50%), i tillegg til interne utviklingsaktiviteter innen solkraft.

Østfold Energi AS er eid 55% av kommunene i Østfold inkl. Aurskog Høland og 45% av Østfold fylkeskommune. Vi forvalter store finansielle verdier og naturressurser, og er alltid bevisste på vårt ansvar; å utvikle oss på lag med naturen og ikke på bekostning av den. Det vises til selskapets hjemmesider og årsrapport for ytterligere informasjon om virksomheten (Østfold Energi, 2024).

Østfold Energi Solkraft AS vil være konsesjonær, og tiltaket vil etter planen eies og driftes av Østfold Energi Solkraft AS.

Firmanavn	Østfold Energi Solkraft AS
Organisasjonsnummer	933 270 262
Adresse	Kalnesveien 5, 1712 Grålum
Kontaktperson	Aurora Steigen
Mobil kontaktperson	468 00 391
E-post kontaktperson	as@ostfoldenergi.no

Tabell 1: Opplysninger om søker

1.2 Type søknad

Det søkes etter energiloven § 3-1 om anleggskonsesjon til utbygging av et solkraftverk på 3,3 MWp med tilhørende nettstasjon med transformator(er) med spenningsnivå 0,8/17,5 kV i Fredrikstad kommune. Denne konsesjonssøknaden til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er utarbeidet av Østfold Energi Solkraft. En konsekvensutredning med tilhørende områdestabilitetsvurdering utført av Asplan Viak er vedlagt søknaden (Vedlegg 8 og 9).

Østfold Energi Solkraft jobbet frem til oktober 2024 med planer om å bygge nettilknytningen på egen hånd, etter avtale med - og i tråd med etablert praksis hos - områdekonsesjonær Elvia. Dette er derfor inkludert i konsekvensutredningen som ble gjennomført sommeren 2024. I oktober 2024 bekreftet Elvia at de vil bygge, eie og drifte høyspentkabel fra eksisterende distribusjonsnett til nettstasjon i solkraftverket (Vedlegg 4). Dette er i tråd med forslag om endringer i Energiloven fra sommeren 2024 (Energidepartementet, 2024). Det er derfor viktig å understreke at avdekkede konsekvenser for kabeltraséer for nettilknytningen fra nettstasjonen til eksisterende distribusjonsnett ikke er direkte relevante for denne søknaden. Det er likevel valgt å inkludere de vurderingene som er gjort i konsekvensutredningen, fordi det gir en oversikt over hvilke følgevirkninger etableringen av solkraftverket kan medføre i form av tiltak som skal etableres innenfor nettselskapets områdekonsesjon.

Kraftverk som krever anleggskonsesjon etter Energiloven, er unntatt store deler av Plan- og bygningsloven. For slike anlegg gjelder kun bestemmelsene om konsekvensutredning og stedfestet informasjon i henholdsvis kapittel 14 og kapittel 2 av loven.

1.3 Forarbeider og tidsplan

Grunneier ble første gang kontaktet av Østfold Energi Solkraft i oktober 2023. Området ble befart, og vi ble enige om en grunneieravtale i mai 2024.

Etter ekspropriasjonsloven §12 skal det forsøkes å inngås minnelige avtale før det søkes om ekspropriasjon. Grunneierne som berøres av de ulike nettraseene er kontaktet om tiltaket. Områdekonsesjonær Elvia vil følge opp disse avtalene videre. En liste over de berørte grunneierne finnes i Vedlegg 5. Østfold Energi Solkraft har allerede god dialog med Fredrikstad kommune som en av sine eierkommuner. Muligheten for solkraft på Forsetlundgropa ble først presentert for kommunen 30. januar 2024. Videre ble det fulgt opp med et mer spesifikt møte om prosjektet 5. juni 2024.

Østfold Energi Solkraft har allerede god dialog med Østfold fylkeskommune som en av sine eiere. For dette prosjektet ble fylkeskommunen kontaktet i forbindelse med en vurdering av behov for § 9-undersøkelser jf. kulturminneloven. i konsekvensutredningen.

Statsforvalteren i Østfold Fylkeskommune, Valgerd Svarstad Haugland, er informert om tiltaket.

Naboer og andre interessenter ble kontaktet direkte i forbindelse med utredning av nettraseene.

Det ble avholdt et åpent innspillsmøte på Bøndenes hus Kolberg 26. september 2024. Formålet med møtet var å samle innspill fra naboer og andre interessenter tidlig i prosjektet. Alle innspill fra møtet ble notert for videre arbeid med prosjektet. De innspill som var direkte relevant for den pågående konsekvensutredningen ble sendt videre til utførende konsulenthus, Asplan Viak. Det var totalt 28 deltakere i møtet. Kommunen, fylkeskommunen, naboer, lokale politikere og interesseorganisasjoner var representert.

Figur 2 viser en tidsplan for planlagt fremdrift i prosjektet. Tidsplanen forespeiler byggestart første kvartal 2026, og ferdigstillelse og drift fra tredje kvartal 2026. Tidsplanen avhenger av en del eksterne aktører, og det kan dermed forekomme endringer.

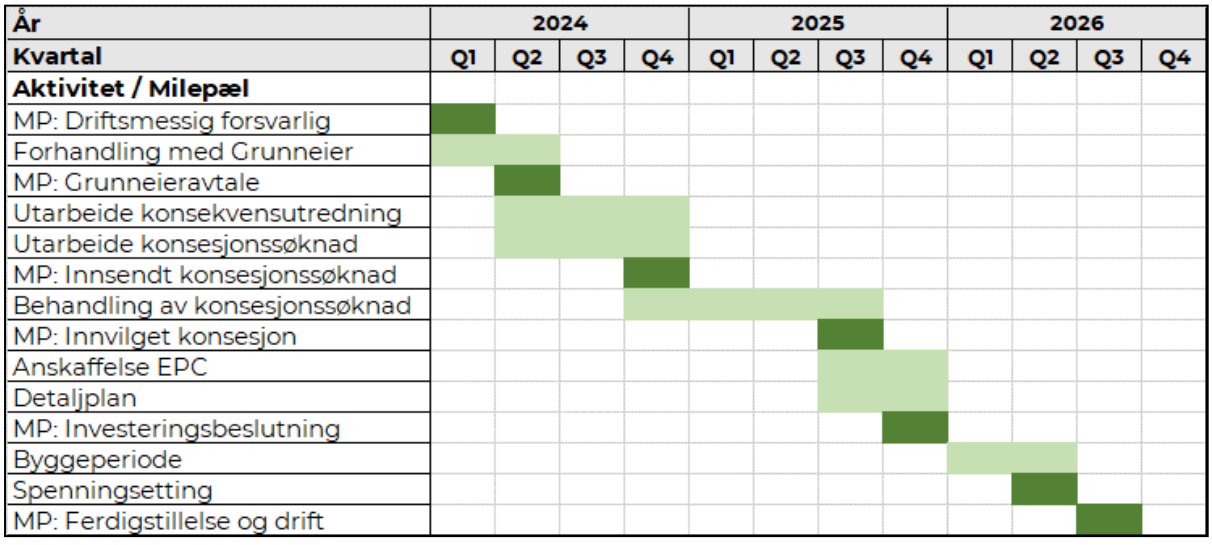

Figur 2: Fremdriftsplan for prosjektet.

2 BEGRUNNELSE FOR TILTAKET

2.1 Hvorfor er det behov for solkraftverk?

I Norge vil elektrifisering og grønn næringsutvikling kreve store mengder kraft i årene som kommer. Dette kraftbehovet vil være avhengig av at det etableres ny kraftproduksjon i landet. Derfor har Stortinget blant annet vedtatt et mål for solenergi på 8 TWh innen 2030, og bedt regjeringen om en konkret handlingsplan. Etableringen av et solkraftverk på Forsetlundgropa vil være et bidrag for å nå dette målet. Solkraft kan bygges ut raskere enn andre kilder til fornybar energi, og krever minimalt med vedlikehold etter idriftsettelse.

Etableringen av et solkraftverk på Forsetlundgropa vil også bidra til å nå de lokale målene i Fredrikstad kommunes klimaplan (Fredrikstad kommune, 2019). Hovedstrategien i planen er at innbyggere og næringsliv inviteres med i omstillingen til lavutslippssamfunnet, og planen har følgende hovedmålsettinger:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene være redusert med minst 60%, sammenliknet med 2016
- Fredrikstad skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null klimagassutslipp innen 2050 ved både kraftig å redusere utslippene og øke CO2-opptakene i Fredrikstad.
- Fredrikstad skal bidra til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050.

2.2 Hvorfor er Forsetlundgropa egnet lokalitet?

Forsetlundgropa fikk sitt navn fra tiden som masseuttak der området ble gravd ut til en grop. I 2008 ble det gitt tillatelse til å fylle igjen gropa med rene masser der hensikten var å reetablere det opprinnelige terrenget i området. Området er gjenfylt, og vil planeres og ferdigstilles innen 1. mai 2025 (T. Andersen, personlig kommunikasjon, 1. november 2024). Området ligger i dag litt høyere enn terrenget rundt, noe som bidrar til gode solforhold. Aktiviteten fra deponidriften har gjort at området er synlig berørt i dag. For å etablere et solkraftverk på Forsetlundgropa trenger vi dermed ikke å beslaglegge uberørt natur, og området kan utnyttes på en ny, bærekraftig måte.

Masseuttaket var antatt påbegynt for over 100 år siden, og det har dermed vært menneskelig aktivitet på arealet i lang tid. I forbindelse med aktiviteten ble det etablert nødvendig infrastruktur som vei. Veien ble etablert for å tåle stor belastning, og er godt vedlikeholdt av Råde Graveservice som var ansvarlige for deponidriften. Det er dermed ikke behov for å utvide eksisterende vei for å bygge og drifte et solkraftverk på Forsetlundgropa.

Langs Ekveien er det etablert distribusjonsnett på 17,5 kV. Elvia er områdekonsesjonær, og har bekreftet at det er kapasitet til å mate inn produksjonen fra det planlagte solkraftverket. Nettilknytning og -kapasitet er beskrevet i søknadens kapittel 4.

Forsetlundgropa ligger omtrent 600 meter fra Ekveien. Området er godt skjermet med skog i sør-, øst- og nord, og vil ikke være synlig fra hverken Ekveien eller omkringliggende bebyggelse. På nordvest siden ligger et jorde. Området ligger 470 meter fra nærmeste hus, og utredningene viser at støy fra et solkraftverk ikke vil være merkbart på denne avstanden.

Oppsummert er Forsetlundgropa godt egnet lokalitet for solkraft på grunn av tidligere aktivitet på området, minimale naturinngrep, etablert infrastruktur og lite påvirkning på nærområdet.

3 BESKRIVELSE AV PLANOMRÅDET, AREALINNGREP OG KOMPONENTER

3.1 Bakgrunn – Masseuttak og deponidrift

Forsetlundgropa er et tidligere masseuttak som er antatt påbegynt for over 100 år siden. I 2008 ble gitt tillatelse til å fylle igjen gropa etter masseuttaket. Hensikten var å reetablere det opprinnelige terrenget i området. Arealet som var omfattet var på ca. 50 dekar, og skulle fylles med rene overskuddsmasser som leire, kvist, stein, sand og lignende (Vedlegg 11). Råde Graveservice var ansvarlige for igjenfyllingen. I perioden mot ferdigstillelse av deponiet ble det ved flere anledninger gjennomført kontroller av terrengnivået for igjenfyllingen. Det ble gjennomført flere befaringer på området, og det ble utarbeidet en geologisk rapport over sannsynlige nivåer i gropa før uttak startet. I begynnelsen av 2018 ble det gitt tillatelse til ferdigstillelse av igjenfyllingen av gropa. Deponidriften var på det tidspunktet antatt ferdig i løpet av 2024. Ved innsendelse av denne søknaden er området nært ferdigstilt. Skråningen midt på området skal gjøres jevnere, og en sluttbefaring med nabogrunneierne. I tillegg skal det sendes en bekreftelse av ferdigstillelsen til kommunen. Området vil være ferdigstilt innen 1. mai 2025. (T. Andersen, personlig kommunikasjon, 1. november 2024).

Det ble ikke pålagt noen kontroll av massene, men Råde Graveservice ved Terje Andersen bekreftet i en maildialog at det kun er gjenfylt med rene masser (personlig kommunikasjon, 6. august 2024). For å kontrollere tilgang til deponiet under igjenfyllingen ble det anlagt en bom nede ved Ekveien. Dersom det er mistanke om at det deponeres forurensede masser ved slike oppfyllingssteder kan kommunen pålegge kontroll av massene. I orienteringen til planutvalget utarbeidet av Fredrikstad kommune i 2017 uttaler de at det ikke var noen mistanke om at det bedrives forsøpling eller forurensing i Forsetlundgropa. Fredrikstad kommune kunne når som helst ta opp dette til ny vurdering, og om nødvendig pålegge fast kontroll eller stikkprøvekontroller (Vedlegg 11).

3.2 Planområdet

Planområdets avgrensning følger tomtegrensene til matrikkel 3107-28/6 i øst, sør og vest og skogkanten i nord, til sammen omtrent 53 dekar. Dette er markert i rødt i Figur 3. Planområdet vil bestå av et inngjerdet område for solkraftverket, og en randsone for adkomst og kontroll av vegetasjonen. Kartunderlaget i figuren markerer det nordligste området som skog selv om dette er en del av deponiområdet. Se Figur 6 for kart over solkraftverket med bilde som bakgrunn.

Plassering av gjerde er markert med svart, og alle permanente installasjoner som solcellemoduler, nettstasjon og vekselrettere monteres innenfor dette. Inngjerdet areal er omtrent 30 dekar, og markerer også den flateste delen av området.

98% av massene ble deponert før 2022, og deler av planområdet har dermed ligget uberørt de siste årene. Det er ikke planlagt at området blir beplantet, tilsådd eller gjødslet etter at solkraftverket er installert. Ved befaring sommeren 2024 er det tydelig at området revegeteres naturlig over tid. Det vil si at ved etablering av et solkraftverk som beskrevet vil området revegeteres og bli grønt der det i dag er grått. Se Figur 4 for bilde fra befaring 7. august 2024. Dette er i tråd med anbefalingen i Veileder for terrengbehandling ved bygging av vassdrags- og energianlegg fra NVE (2021).

Eksisterende vegetasjon og skog gir lite skygge for solkraftverket, og det planlegges derfor ikke for hogst for å etablere innstrålingssoner før idriftsettelse. Innstrålingssonene er derfor ikke visualisert i Figur 3. Ny eller eksisterende vegetasjon innenfor planområdet som senere viser seg å forstyrre produksjonen eller virker ødeleggende på komponentene vil holdes nede som en del av driftsrutinen beskrevet i kapittel 3.7.

Riggplassen for anleggsfasen vil være både innenfor og utenfor det inngjerdede arealet. Arealet utenfor gjerdet vil kun brukes i anleggsfasen for å få ferdigstilt den delen av riggplassen det skal

monteres solcellepaneler. Totalt areal for riggplass er omtrent 4 dekar, hvorav 1,2 dekar av disse er utenfor det inngjerdede arealet.

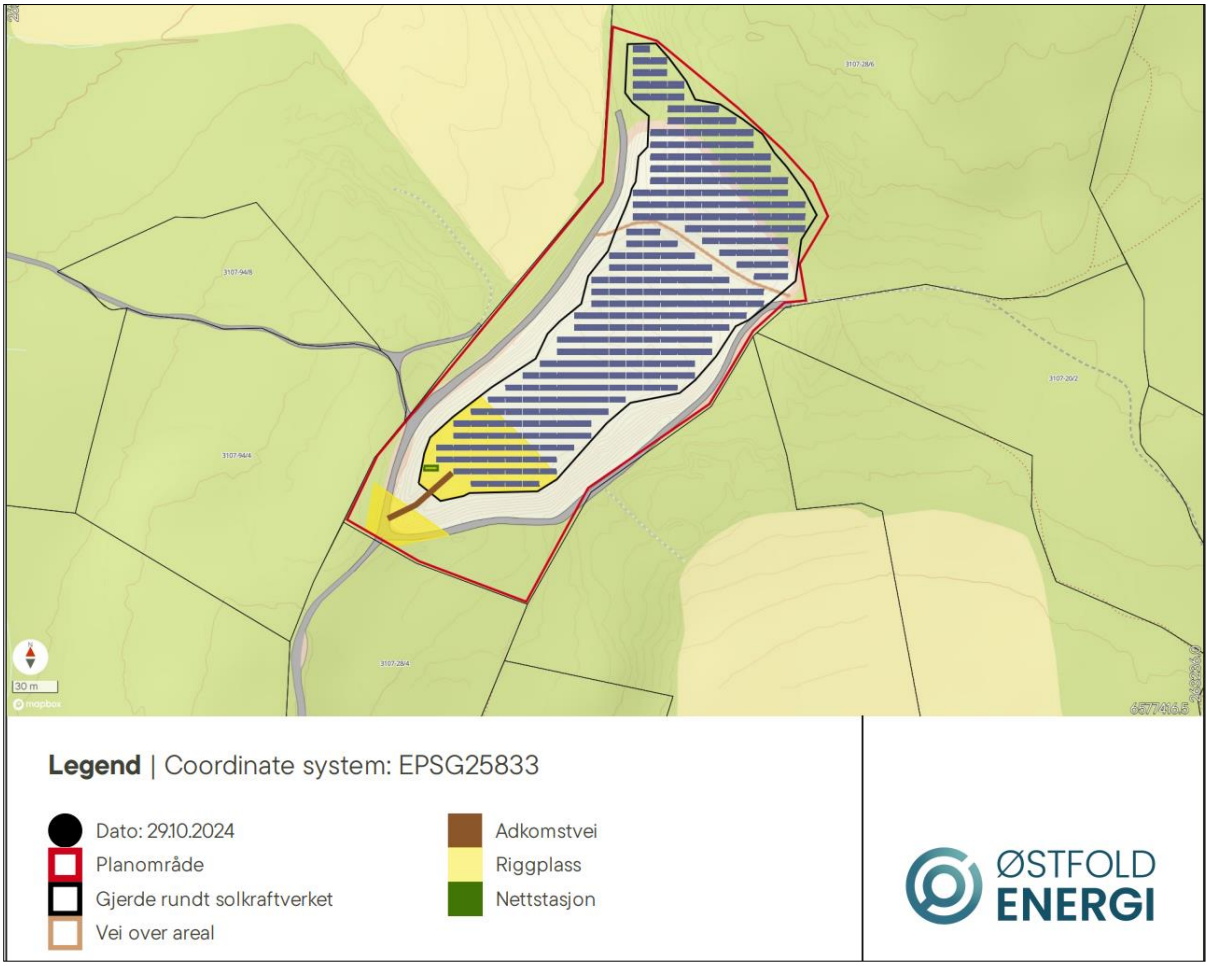

Figur 3: Kart over Forsetlundgropa Solkraftverk med tilhørende beskrivelser. Vekselrettere plasseres distribuert i montasjesystemet og er ikke synlige her. Se Vedlegg 2.

Figur 4: Bilde tatt på befaring av planområdet 7. august 2024. Bildet er tatt på den vestlige delen av planområdet, fra sør mot nord.

3.3 Arealinngrep

Arealet er bygd opp over tid, og er forholdsvis flatt. Sør på arealet er bakken tilnærmet flat. Midtre tredjedel heller noen grader mot nord, og nordre tredjedel heller noen grader mot sør. Skråningen midt på området skal jevnes noe, og vil gjøre området noe flatere før ferdigstillelsen innen 1. mai 2025 (T. Andersen, personlig kommunikasjon, 1. november 2024). Området vurderes med dette å være egnet for etablering av solkraftverk, og det planlegges derfor ingen store terrenginngrep. Små, punktvise justeringer i forbindelse med fundamentering av montasjesystemet kan vise seg å være nødvendig for lokal tilpasning av systemet.

Det vil graves kabelgrøfter på 0,5-1 meter dybde til kabler mellom vekselrettere og nettstasjon. Rundt nettstasjonen kan det være behov for grunnarbeider for å legge til rette for et betongfundament til nettstasjonen. Et slik fundament vil sikre stabilitet og levetid på nettstasjonen. Det vi i størst mulig grad bli brukt stedlige masser i igjenfyllingen av kabelgrøftene.

Adkomstvei markert med brunt i Figur 3 er allerede etablert i forbindelse med deponidriften. Veien vil vurderes utbedret med mindre leirholdige masser for å sikre at det ikke blir ødeleggelser på veien i anleggsfasen. Det er likevel ikke behov for ytterligere arealinngrep for å utvide eller endre plassering av veien for å bygge og drifte et solkraftverk på området.

Under anleggsfasen vil flate arealer ved inngang til deponiet benyttes til rigg- og driftsanlegg eksempelvis oppholdsrom, sanitæranlegg og mellomlagring. Se Figur 3 for markering av riggplass.

Grunnforholdene ved Forsetlundgropa er deponerte rene masser og består, ifølge Råde Graveservice, i all hovedsak av leire- og morenemasser fra diverse anleggsarbeid i Østfold, primært Fredrikstad, Råde og Rygge. Det er også deponert mudringsmasser samt stubber, røtter og kvist. Prosentandel volum røtter og kvist er liten (T. Andersen, personlig kommunikasjon 6. august 2024).

I forbindelse med tilbakeføring av området vil det være behov for å gjøre terrenginngrep i forbindelse med oppgraving av kabel, og fjerning av komponenter som gjerde og peler som penetrerer grunnen. Utover dette vil det ikke være behov for ytterligere terrenginngrep for å tilbakeføre området etter endt konsesjonsperiode.

3.4 Komponenter

Forsetlundgropa Solkraftverk vil ha en installert effekt på 3,3 MWp med en ytelse på vekselrettere på inntil 3 MW, og en transformatoreffekt på inntil 3,2 MVA fordelt på 1-2 transformatorer i en nettstasjon.

Solcellemodulene vil monteres i stativer. De deponerte massene gir forutsigbare grunnforhold, og det antas derfor at standard peling er mulig på hele arealet. Forboring eller punktvis graving kan være nødvendig enkelte steder. Dersom det viser seg at peling er vanskelig, vurderes for eksempel jordskruer som alternativ.

Figur 5: Bilde som viser peling som fundamenteringsmetode. Pelene går 1,5-2 meter ned i bakken for å unngå frost. Bilde er tatt ved Furuseth Solkraftverk i forbindelse med åpningen i oktober 2024.

For å maksimere produksjonen på arealet vil det benyttes tosidige paneler som gir en økning i produksjon på mellom 5 og 10% per år. Avstanden mellom radene er optimalisert for å gi et økonomisk gunstig anlegg som maksimerer energiproduksjon på arealet som beslaglegges. Avstanden fra forkant til forkant på panelradene er 8 meter. Det planlegges for paneler på 600 Wp som er omtrent 2,3x1,1 meter.

Solcellemodulene monteres fast mot sør, og vinkles med 30° mot bakken. Modulene monteres to i høyden i portrett formasjon (2P), og seksjoneres i grupper på eksempelvis 2x12. Modulene vil ha en klaring mot bakken på minimum 0,5 meter i front, og maksimal høyde bak vil være 4 meter.

Vekselrettere på omtrent 200 kW plasseres distribuert gjennom anlegget og festes i montasjesystemet til modulene. Nettstasjonen plasseres ved inngangen til deponiet. Kabler mellom paneler og vekselretter vil festes bak panelene. Kabler fra vekselrettere til nettstasjon vil legges i kabelgrøfter på 0,5-1 meter dybde. I detaljplanleggingen vil det prioriteres å minimere antall grøfter og omfang av gravearbeider på området.

Figur 6: Oversiktsbilde av Forsetlundgropa Solkraftverk. Plasseringen av solcellemoduler vises tydeligere i terrenget. Se spesielt på avgrensning mot skogen i nord,

Den permanente, tekniske installasjonen vil gjerdes inn med et 2-2,5 meter høyt gjerde. Gjerdet vil monteres omtrent 20 cm over bakken slik at små dyr kan passere. Gjerdet skal hindre adgang for uvedkommende. Det vil etableres en større kjøreport ved inngangen til arealet i sør. Den kryssende veien i nord vil være en del av det inngjerdede området, men det etableres en port for tilgang til veien. Alle portene vil kunne låses, og området vil ikke være tilgjengelig for allmennheten.

Det er etablert vei fra Ekveien og opp til deponiområdet i dag. Veien er brukt av tungtransport i forbindelse med igjenfyllingen. Dette gir enkel tilgang i anleggsfasen, selv for store maskiner. Veien

som krysser arealet lengre nord er omtrent 3 meter bred, og vil bestå for å forenkle adkomst for ettersyn og vedlikehold i driftsfasen.

Antatt plassering av solcellemoduler, nettstasjon, gjerde og interne veier er vist i Figur 6. Vekselrettere er planlagt plassert bak modulene eller på enden av radene og synes ikke i Figur 6, men er visualisert i Figur 7.

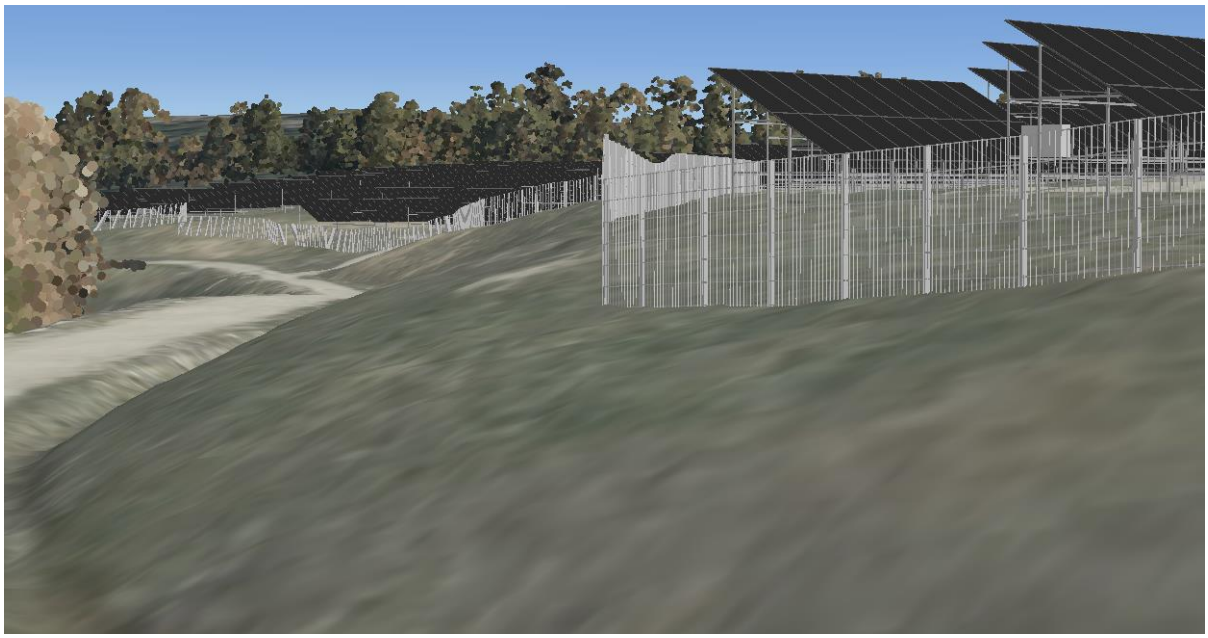

Figur 7: 3D-modell av solkraftverket sett fra veien i vest og nordover.

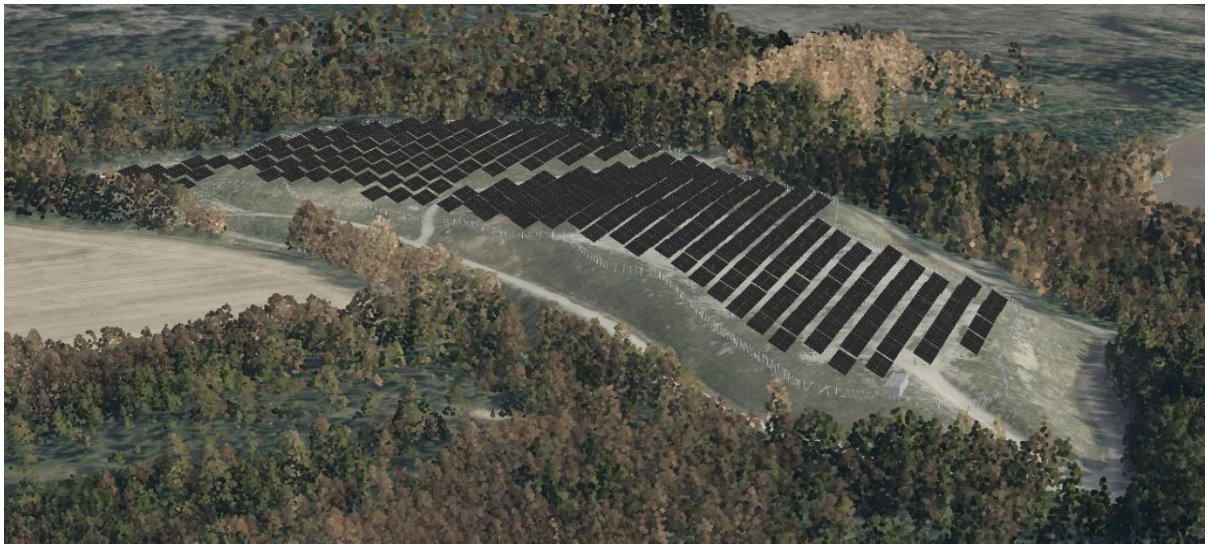

Figur 8: Oversiktsbilde fra 3D-modell av solkraftverket sett fra sørvest.

3.5 Transport og avfall

Transport av materiell og personell under anleggsfasen vil forgå via Ekveien (Fylkesvei 405). For å redusere belastningen på naboer, og hensynta myke trafikanter som hester og turgåere, vil trafikken fordeles mellom å komme fra øst og vest. Veien fra Ekveien til anlegget er dimensjonert for tungtrafikk i dag, og har ikke behov for utbedringer før byggestart.

Normalt avfall fra anleggsperioden som emballasje kildesorteres og kjøres til godkjent avfallsmottak.

Ved nedleggelse av solkraftverket vil solcellepanelene sorteres og leveres til resirkulering eller gjenbruk. I dag blir hovedsakelig glasset og aluminium resirkulert fra solcellepaneler. Det er imidlertid forventet at både tilgangen og teknologien til å resirkulere større deler av solcellepaneler vil utvikles mye de neste tiårene ettersom flere anlegg blir dekommisjonert i Europa. Gjennom eksempelvis prosjektet QUASAR forskes det på løsninger med mål om 70-90% gjenvinning av solcellepaneler. Flere norske selskap deltar i prosjekter, blant andre SINTEF, Scatec og Elkem.

Annet elektrisk avfall, som kabler og vekselrettere, sorteres og leveres til godkjent avfallsplass. Nettstasjon, transformator og koblingsutstyr vil enten gjenbrukes, gjenvinnes eller kildesorteres. Peler og stativer vil fjernes i sin helhet, og leveres til resirkulering.

3.6 Anleggsfasen

Byggherre skal utarbeide en plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA-plan) spesifikt for dette anlegget i samsvar med byggherreforskriften og byggherrens overordnede ansvar. Planen skal være i samsvar med arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften. Det skal også opprettes ansvarlige for rollene KP (Koordinerende Prosjektering) og KU (Koordinerende Utførende) for å sikre at SHA blir ivaretatt på tvers av alle underentreprenører og fagdisipliner. Hovedbedrift skal deretter utarbeide en HMS-plan for anlegget slik at elementene i SHA-planen ivaretas og reduserer identifisert risiko.

Vernerunder og sikker jobbanalyse (SJA) skal utarbeides og iverksettes i alle rutiner der det kan være fare for skade på personell, omgivelser og natur.

Resultatet av konsekvensutredningen (vedlegg 8) og ROS-analysen for samfunnssikkerhet (vedlegg 10) viser at det er behov for avbøtende tiltak i anleggsfasen. Disse vil bli håndtert i planene beskrevet over i nærmere dialog med utførende entreprenører i anleggsfasen. En oppsummering av avbøtende tiltak etter konsekvensutredningene er listet i kapittel 8. Listen inkluderer også tiltak i driftsfasen.

3.7 Driftsfasen

Resultatene fra konsekvensutredningen og ROS-analysen for samfunnssikkerhet viser at det er behov for en rutine for ettersyn av området i driftsfasen. Elektroteknisk personale vil eventuelt måtte reise til området for vedlikehold og feilretting. Det vil være behov for å holde vegetasjonen innenfor planområdet nede for å unngå spredning av fremmedarter og skygge som forstyrrer produksjonen. Vegetasjonskontroll med mekanisk kutting vil innføres som en del av driftsrutinen. Etablering og definisjon av en driftsrutine vil avklares i samarbeid med ansvarlig driftsoperatør før idriftsettelse av solkraftverket. Samlet vil dette medføre transport av ubetydelig omfang.

Som et tiltak for å holde vegetasjonen nede i driftsfasen vurderes også muligheten for å ha sau som beitedyr innenfor det inngjerdede området. Konsekvensutredningen viste at for å få en vellykket etablering av beite er det behov for å bearbeide og oppgradere matjordlaget. Aktuelle tiltak kan være tilførsel av organisk materiale og/eller jordbearbeiding. I samarbeid med utførende entreprenør vil eventuelle tekniske tiltak for å ivareta dyrenes sikkerhet vurderes nærmere. Tiltakene for oppgradering av matjordlaget, samt eventuelle tekniske tiltak vil vurderes sammen med grunneier. Dersom det viser seg å ikke ha en betydelig negativ konsekvens for grunneier og/eller prosjektet som helhet, vil det legges til rette for sauebeite i driftsfasen. Området vil uansett revegeteres naturlig som beskrevet i kapittel 3.2, og driftsrutinen vil ivareta behovet for å holde vegetasjonen nede uten beitedyr som beskrevet over.

Resultatet av konsekvensutredningen (vedlegg 8) og ROS-analysen for samfunnssikkerhet (vedlegg 10) viser at det er behov for avbøtende tiltak i driftsfasen. En oppsummering av avbøtende tiltak etter konsekvensutredningene er listet opp i kapittel 8. Listen inkluderer også tiltak i anleggsfasen.

3.8 Usikkerhet i tiltaksbeskrivelsen

Teknologiutviklingen innen solkraft går raskt fremover. Antagelsene i planleggingen av dette prosjektet kan avvike fra hva som er teknisk-økonomisk mest gunstig når detaljprosjekteringen finner sted. Detaljprosjekteringen vil uansett baseres på konsesjonssøknaden, og eventuelle vilkår og betingelser angitt i konsesjonen.

Gjennom tekno-økonomisk optimalisering i detaljprosjekteringen vil flere faktorer vurderes. Dette kan for eksempel være:

- Valg av mer effektive paneler kan gi høyere produksjon på samme areal ved lengre radavstand og mindre skygge
- Optimalisering av montasjesystem ved verifisering av grunnforhold
- Antall og optimal plassering av vekselrettere og strengkonfigurasjon for å minimere overføringstap
- Optimalt forhold mellom installert DC-effekt og AC-effekt og tilhørende kostnader og energiproduksjon
- Eksakt plassering av gjerde for å utnytte det flate arealet best mulig

Det er forventet at eventuelle endringer kun marginalt vil påvirke solkraftverkets visuelle uttrykk og dets konsekvenser. Fysiske størrelser og fotavtrykk vil ikke være større enn hva en konsesjon vil gi rett til å etablere.

Størrelsen på det flate området på deponiet er noe usikkert. Vi har basert oss på oppdaterte kartunderlag, og er ikke kjent med feil eller avvik i dette. Råde Graveservice har informert om at den nordvendte skråningen midt på området skal jevnes ut litt i forbindelse med ferdigstillelsen av området, men at det ikke vil være noen arealendringer utover dette. Det antas derfor at eventuell endring av størrelsen på det flate området vil være minimal. Skulle det oppdages avvik fra dette i forbindelse med endelig ferdigstilling av deponidriften og-/eller opparbeidelse av grunnen for bygging, vil beskrivelser korrigeres i detaljplan.

4 BESKRIVELSE AV NETTILKNYTNING OG -KAPASITET

Østfold Energi Solkraft jobbet frem til oktober 2024 med planer om å bygge nettilknytningen på egen hånd. I oktober 2024 bekreftet Elvia at de vil bygge, eie og drifte høyspentkabelen fra distribusjonsnett og opp til nettstasjonen (Vedlegg 4). Østfold Energi Solkraft planlegger fortsatt byggingen av nettstasjonen og trenger konsesjon for dette.

4.1 Beskrivelse av nettanlegg og grensesnitt

Det planlegges for en prefabrikkert nettstasjon med en eller to transformatorer på inntil 3,2 MVA med omsetningsforhold 0,8/17,5 kV og omkoblingsmulighet til 22 kV, etter krav fra netteier.

Grensesnittet mellom Østfold Energi Solkraft og Elvia skal være ved høyspentklemmene på koblingsanlegget i nettstasjonen ved solkraftverket. Elvia vil bygge, eie og drifte høyspentkabelen fra solkraftverket til distribusjonsnettet. Kabeltrase vil bestemmes av Elvia, Østfold Energi Solkraft vil informere om tidligere grunneierdialoger og konsekvensutredning. Sannsynlig tilkoblingspunkt i eksisterende 17,5 kV distribusjonsnett ligger omtrent 50 meter sør-sørvest for Ekveien 5 der det finnes en eksisterende nettstasjon. Estimert lengde på nettilknytning er rundt 700 meter.

4.2 Beskrivelse av kapasitet

Elvia bekrefter en kapasitet for innmating på 3,5 MW ved aktuelt tilkoblingspunkt i deres 17,5 kV nett. Prosjektet er vurdert som modent, og en avtale om utredning og reservasjon av kapasiteten er inngått. Det er ikke behov for utbedring utover tilkoblingspunktet. Før tilknytning vil det inngås en nettilknytningsavtale.

Elvia har estimert et anleggsbidrag på 1,6 MNOK for kabel, nettrase og tilknytningskostnader. Se Vedlegg 4 for Elvia sin beskrivelse av tilknytningen.

4.3 Berørte parter ved nettilknytning

Østfold Energi Solkraft har vært i kontakt med grunneierne som kan berøres av alternativene for trase for nettilknytning. Samtlige var også invitert til et innspillsmøte. Som nevnt vil videre dialog for inngåelse av minnelige avtaler følges opp av Elvia. En oversikt over berørte eiendommer og grunneiere for nettraseene som er utredet av Asplan Viak er listet opp i Tabell 2 i Vedlegg 5 og 6.

5 BESKRIVELSE AV ENERGIPRODUKSJON OG KOSTNADER

5.1 Energiproduksjon

Solkraftverket er estimert til å produsere 3,4 GWh elektrisk kraft første år ifølge simuleringer i PVsyst 7.4. Fordelingen gjennom månedene fordeler seg som i Figur 9. Som forventet forkommer det meste av produksjonen i de 7-8 lyseste månedene.

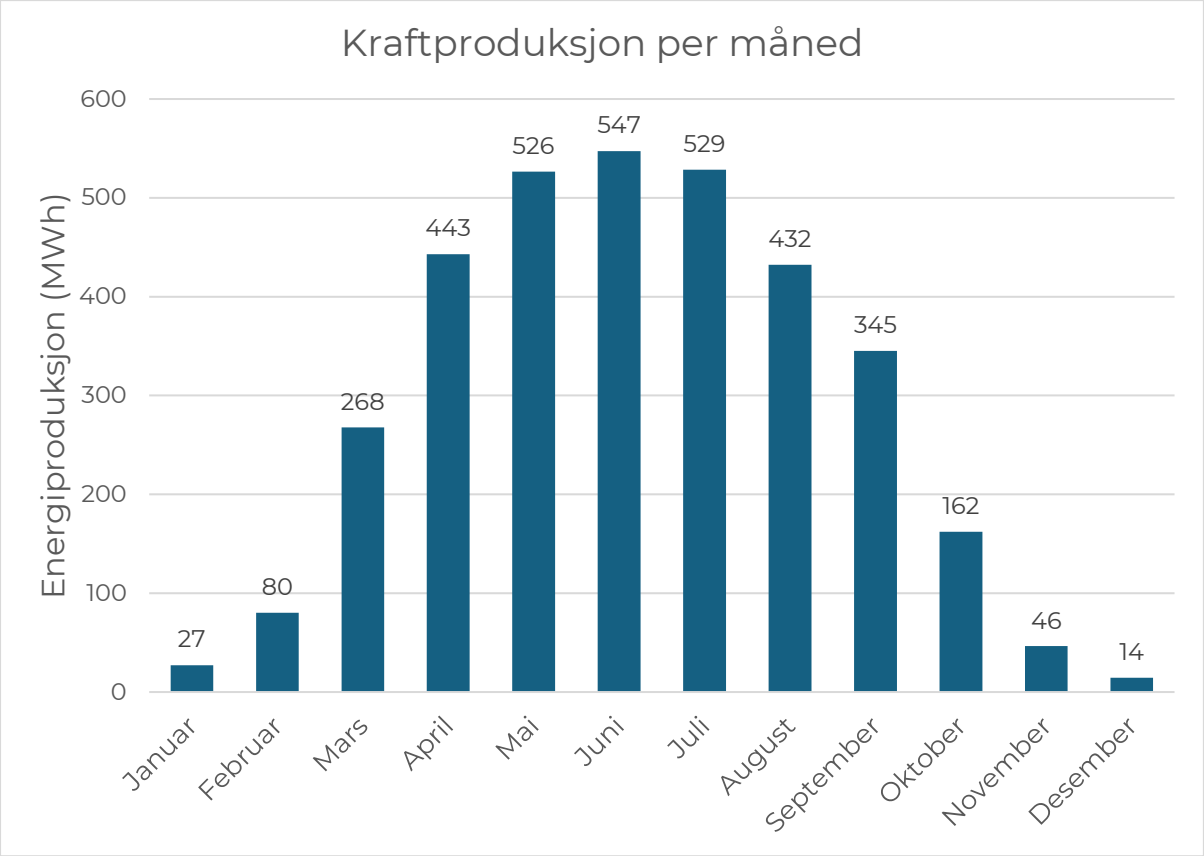

Figur 9: Månedlig kraftproduksjon gjennom et typisk år. Tallet på toppen av søylene viser månedens produksjon i MWh.

Produksjonen i det samme året er gjengitt i Figur 10, men per time. Samme sesongfordeling er tydelig her, men med høyere oppløsning.

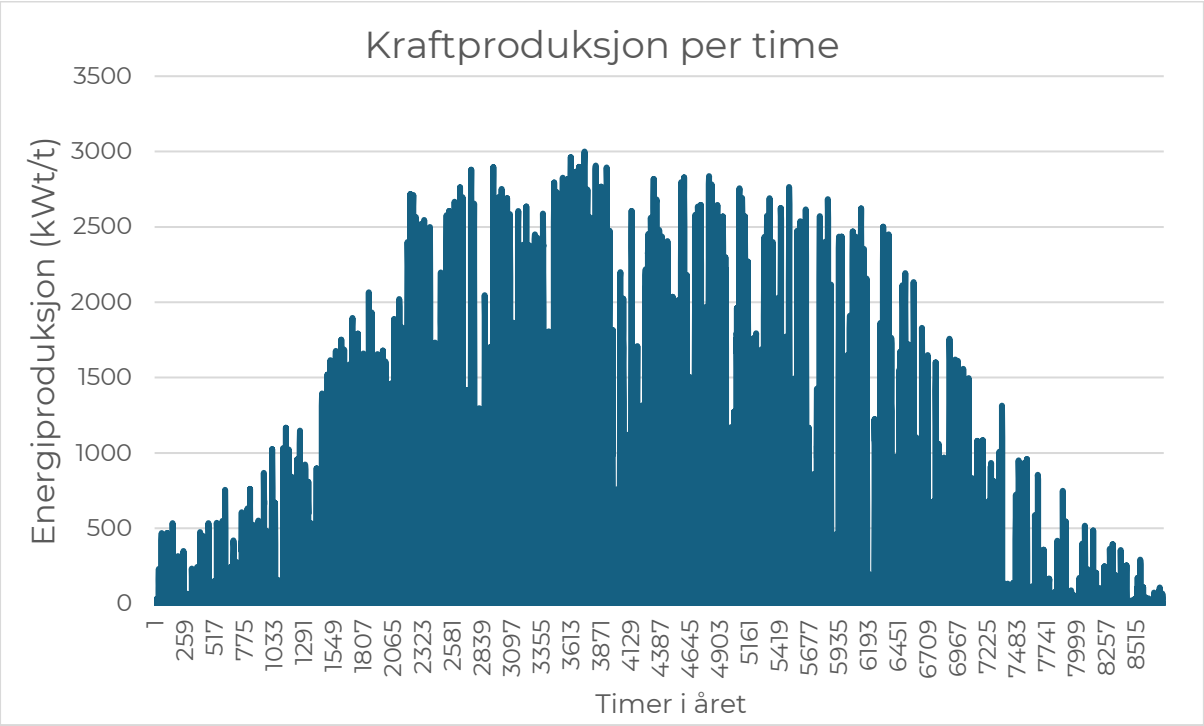

Figur 10: Kraftproduksjon per time i et typisk år.

I simuleringene er det benyttet terrengmodell fra hoydedata.no som er importert til PVsyst for å kunne ta høyde for skygge fra omliggende trær og kupering i terrenget. Horisontmodell kommer fra PVGIS 5.2.

Oppbygningen av det simulerte anlegget følger ellers beskrivelsene fra kapittel 3.4.

Det er antatt en soiling fra snø og annen tildekning hovedsakelig basert på tabell fra SN-NSPEK3031 for lokasjonen, men med 1% tap i de snøfrie månedene. Det gir et årlig tap fra soiling på 3,6 % i snitt. Det antatt et lysidusert tap (LID) på 1 % prosent det første året. Ellers er standardparametere fra PVsyst brukt. Et typisk værår fra Meteonorm 8.1 er brukt i simuleringsgrunnlaget.

5.2 Kostnader

Totalkostnaden for anlegget er estimert til 6,7 MNOK per MWp. Kostnaden er inkludert alle deler og faser frem til driftsstart. For et 3,3 MWp anlegg blir dermed investeringskostnaden 22 MNOK.

Kostnaden inkluderer også anleggsbidrag for nettilknytning, estimert av Elvia til 1,6 MNOK. Det må ikke gjennomføres videre forsterkninger i strømnett, kun tilknytning av solkraftverket.

Driftskostnadene er estimert til 95 000 kr per MWp første år, totalt 0,31 MNOK. Driftskostnadene er forventet å øke med inflasjon gjennom levetiden. Dette er ikke inkludert landleie og nettleie. Vekselrettere vil sannsynligvis måtte byttes etter 15-20 år. Kostnaden for dette er estimert til omtrent 800 000 kr.

Den antatte levetiden til anlegget 40 år overstiger dermed konsesjonsperioden. Effekten fra solcellemodulene vil degradere over levetiden, estimert til 0,3-0,5% per år i snitt i tillegg til 1% LID første året. Etter endt konsesjon vil anlegge demonteres etter aktuelle forskrifter. Arealet vil ryddes og tilbakeføres til den stand den var før solkraftverket ble etablert.

De fleste materialene fra solkraftverket vil kunne gjenvinnes eller gjenbrukes. Det forventes at teknologiutviklingen for effektiv gjenvinning av solcellemoduler øker gjennom konsesjonsperioden og at hele panelet i hovedsak kan gjenvinnes. Før endt konsesjon vil det legges en plan for avvikling

av solkraftverket. Fra år tolv vil det holdes av penger til dette arbeidet. Kostnaden estimeres til 500 000 til 1 000 000 kr, hvorav noe av dette kan dekkes av restverdien til materialene.

6 BESKRIVELSE AV ANDRE PLANER, ANNET LOVVERK OG NULLALTERNATIV

6.1 Andre planer og tiltak

Etter endt drift skulle deponiet på Forsetlundgropa tilbakestilles til skog. I kommunens fagnotat for masseforvaltning fra 2022 har massemottaket Forsetlundgropa merknad «gjenfylt og avsluttet» (Fredrikstad kommune, 2022). Fagnotatet er utarbeidet som en del av grunnlaget for rullering av kommuneplanens arealdel 2023-35. Området er en del av et større område avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel. Østfold Energi Solkraft er i dialog med Fredrikstad kommune angående eventuell omregulering eller dispensasjon på området dersom NVE tildeler konsesjon. Det foreligger ingen gjeldende reguleringsplan på området.

En vurdering av eventuelle områder som er vernet, eller planlagt vernet etter andre lovverk er gjort i konsekvensutredningen, og er redegjort i kapittel 8 med tilhørende Vedlegg 8.

6.2 Annet lovverk

Kraftverk som krever anleggskonsesjon etter Energiloven, er unntatt store deler av Plan- og bygningsloven. For slike anlegg gjelder kun bestemmelsene om stedfestet informasjon og konsekvensutredning i henholdsvis kapittel 2 og kapittel 14 av loven.

6.3 Privatrettslige avtaler

Østfold Energi Solkraft inngikk våren 2024 en avtale med grunneier på området. Avtalen innehar alle rettigheter som er nødvendig for å gjennomføre prosjektet. Områdekonsesjonær Elvia vil være ansvarlig for inngåelse av avtalene med grunneierne som blir berørt av nettraseer.

6.4 Nullalternativ

Asplan Viak har, som en del av konsekvensutredningen, beskrevet områdets nullalternativ i tråd med gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet. Fagtemaene som er utredet er sammenlignet med nullalternativet.

Nullalternativet er området slik det fremstår i dag; det vil si et eldre masseuttak, hvor det ble gitt tillatelse til å fylle igjen ved hjelp av deponering av rene masser. Uttaket er i dag gjenfylt og avsluttet og det er delvis gjengrodd med gras/undervegetasjon. Området har, på grunn av oppfylling/deponering av masser, sannsynligvis en større høyde enn området hadde opprinnelig. Området er regulert som LNF, og planlegges omgjort til barskog. (Vedlegg 8, kapittel 0.7.)

7 OPPSUMMERING AV NØKKELTALL

Installert effekt i solkraftverket	*3,3 MWp*
Ytelse i vekselrettere	*3,0 MW*
Ytelse og omsetning i transformator(er)	*3,2 MVA, 0.8/17,5 kV*
Forventet årlig elektrisitetsproduksjon	*3,4 GWh*
Samlet arealbeslag for planområdet	*53 dekar*

Lengde på ledning for nettilknytning	*Ca. 700 meter (bygges, eies og driftes av Elvia)*
Lengde på allerede etablert adkomstvei	*50 meter*
Totale investeringskostnader	*22 MNOK*
Årlige drift- og vedlikeholdskostnader	*0,31 MNOK per år*
Kostnader for nettilknytning og anleggsbidrag	*1,6 MNOK*

Tabell 2: Nøkkeltall for Forsetlundgropa Solkraftverk.

8 VIRKNINGER FOR MILJØ OG SAMFUNN

Østfold Energi Solkraft utarbeidet et konkurransegrunnlag for å innhente en uavhengig aktør til å utføre konsekvensutredningen. Grunnlaget ble sendt til fem uavhengige konsulenthus. Aktørene ble vurdert på de tre kriteriene økonomi, kvalitet og fremdrift. Asplan Viak ble vurdert som beste tilbyder, og ble dermed valgt til å utføre konsekvensutredningen.

Som beskrevet i kapittel 4 jobbet Østfold Energi Solkraft frem til oktober 2024 med planer om å bygge nettilknytningen på egen hånd. Utredning av traseer, samt konsekvensene av disse er derfor inkludert i følgende utredning. Elvia har i oktober 2024 bekreftet at de vil bygge, eie og drifte høyspentkabelen fra distribusjonsnett og opp til solkraftverket (vedlegg 4). Resultatene fra konsekvensutredningen av nettraseene vil deles med Elvia, og eventuelle avbøtende tiltak for nettilknytningen håndteres av dem. Det er viktig å understreke at konsekvensene for selve nettilknytningen derfor ikke er relevant for denne søknaden.

Under følger en oversikt over fagtemaene som er utredet, samt en oppsummering av resultatene fra konsekvensutredningen. Eventuelle tiltak som vurderes er også lagt inn under tilhørende fagtema. Kapittel 3.6 og 3.7 beskriver de overordnede avbøtende tiltakene i anleggs- og driftsfasen. Konsekvensutredningen, inkludert en vurdering av områdestabilitet og samfunnssikkerhet, kan leses i sin helhet i vedlegg 8, 9 og 10.

8.1 Landskap

Tema landskap er delt inn i 3 delområder, hvor delområde 1 får noe negativ konsekvens og de to andre områdene ubetydelig konsekvens. Det er ingen forskjell mellom de forskjellige trasealternativene for nettilknytning. Det er et vegetasjonsbelte rundt tiltaksområdet i dag. Dersom vegetasjonsbeltet fjernes, må det vurderes om det er behov for å vurdere konsekvensene for landskap på nytt basert på det nye grunnlaget. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Eksisterende, høy vegetasjon innenfor planområdet vil beholdes som en visuell buffersone mellom tiltaket og nærområdet.

8.2 Kulturminner/kulturmiljø

Tema kulturminner/-miljø er delt inn i 6 delområder. De negative konsekvensene er hovedsakelig knyttet til nettraseene. Vestlig traséalternativ vil gi størst negativ konsekvens (stor negativ konsekvens). Det midtre traséalternativet vil gi lavest negativ konsekvens for kulturmiljø (noe negativ konsekvens), mens det østre trasealternativet vil gi middels negativ konsekvens. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Resultatene av konsekvensene for nettraseene vil deles med områdekonsesjonær Elvia for videre vurdering av deres tiltak.

Eksisterende høy vegetasjon innenfor planområdet vil beholdes som visuell buffersone mellom solkraftverket og automatisk fredete gravminner/verneverdig bebyggelse. Det vil også legges en ny plan for beplanting når eksisterende skog forsvinner. Planen vil utarbeides i forbindelse med driftsplanene etter idriftsettelse.

I anleggsperioden vil riggplass lokaliseres på allerede berørte arealer innenfor området, se Figur 3. Kulturminnet som ligger innenfor planområdet har fått ny status som «fjernet» i 2024, og det er dermed ingen kulturminner som blir direkte berørt av tiltaket. Dersom det i forbindelse med utbyggingen/gravearbeidet oppdages automatisk fredete kulturminner som tidligere ikke er kjent, vil arbeidet stanses i den utstrekning det berører kulturminnene eller deres sikringssoner. Melding om funn vil straks sendes fylkeskommunens kulturavdeling, jf. lov om kulturminner § 8.2. ledd.

8.3 Friluftsliv

Tema er delt inn i 3 delområder hvor alle områdene er vurdert å få ubetydelig konsekvens som følge av gjennomføring av tiltaket. Det foreslås å sikre adkomst til traktorveier i driftsfasen, samt skilting til turområder. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Traktorveiene vil holdes åpne og tilgjengelige for allmennheten i driftsfasen. Dersom det er behov for å stenge veiene helt eller delvis i anleggsfasen, vil det legges til rette for alternativ vei. Dette vil avklares i detaljplanleggingen.

8.4 Støy

Tema vurderes å få ubetydelig konsekvens i driftsfasen da tiltaket ikke vil generere lyd som endrer støysituasjonen i området. Det vurderes å ikke være behov for å utarbeide støykart for tiltaket i driftsfasen. Det er foreslått tiltak for å overholde grenseverdier for støy i bygge- og anleggsperioden. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Støy i anleggsfasen med eventuelle avbøtende tiltak vil avklares i detaljplanleggingen. Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak i driftsfasen fordi områdets støysituasjon er uendret under drift.

8.5 Naturtyper

Tema vurderes å få ubetydelig konsekvens, da det ikke er registrert naturtyper innenfor tiltaksområdet samt trasealternativene. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak.

8.6 Vegetasjon

Tema vurderes å få ubetydelig konsekvens, da tiltaket ikke berører verdifull vegetasjon innenfor tiltaksområdet samt trasealternativene for nettilknytning. Forutsetning for at konsekvensen settes til ubetydelig er at funksjonsområdene til knerot ikke berøres, dvs. at utbygging av nettilknytning i vestre trase unngår å berøre lokaliteten langs veien (at skogen ikke hogges i funksjonsområdet). (Vedlegg 8, kapittel 22).

Resultatene av konsekvensene for nettraseene vil deles med områdekonsesjonær Elvia for videre vurdering av deres tiltak.

8.7 Dyreliv

Tema vurderes å få noe negativ konsekvens, som følge av noe hogst av skog og at området gjerdes inn. Området er påvirket av menneskelig aktivitet gjennom lang tid. Det anses ikke som nødvendig å gjøre før- og etterundersøkelser. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak.

8.8 Fremmede arter

Tema vurderes å få noe positiv konsekvens på grunn av liten risiko for ytterligere spredning av arter som følge av tiltaket enn dagens situasjon, med en forutsetning om at fremmede arter kartlegges og håndteres i henhold til gjeldende regelverk. Tiltakene må følges opp over tid. Dersom fremmede arter som finnes innenfor tiltaksområdet i dag blir bekjempet og utryddet på sikt, vil konsekvensen kunne bli «forbedret». Dette forutsetter stor innsats over tid, og er utfordrende mtp. arter som lupin som har frøbank i jorda i flere tiår. Konsekvensgraden settes derfor til «noe forbedret», som er et mer realistisk scenario. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er ikke planlagt å flytte masser innenfor-, eller fjerne masser ut fra området. Dersom dette blir nødvendig vil det gjennomføres en nærmere kartlegging av fremmede arter, og disse vil håndteres i henhold til gjeldende regelverk og anbefalinger for å unngå spredning. Sauebeite innenfor det inngjerdede området i driftsfasen vil være positivt for å holde kontroll på fremmede arter. Fremmede arter som ikke beites, vil holdes nede som en del av driftsrutinen for å unngå spredning og skygge.

8.9 Geologisk mangfold

Det vurderes at tema ikke påvirkes da grus allerede var tatt ut innenfor tiltaksområdet før deponeringen av masser startet. Konsekvensgrad i forhold til 0-alternativet vurderes som ubetydelig. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak.

8.10 Klima

Tiltaket vil medføre klimagassutslipp i hovedsak i forbindelse med arealbruksendringer og utvinning og prosessering av råvarer for produksjon av materialer. Det er liten forskjell på Rapport – Forsetlundgropa Solkraftverk og nettilknytning den totale klimakonsekvensen per trasealternativ, men det anbefales å velge Alternativ 1 som gir minst naturinngrep. Ved å inkludere nytten av tiltaket i et energiperspektiv, har tiltaket i sum netto positiv klimaeffekt og får en samlet konsekvensgrad på noe/betydelig positiv konsekvens. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er viktig å presisere at den samlede konsekvensgraden inkluderer konsekvensene for nettilknytningen. Resultatene av klimapåvirkningen for nettraseene vil deles med områdekonsesjonær Elvia for videre vurdering av deres tiltak.

I anskaffelsesprosessen vil Østfold Energi Solkraft vektlegge alle de tre pilarene i bærekraft; økonomi, sosiale forhold og miljø og klima. Tiltak som reduserer klimafotavtrykket vil derfor vektes positivt. Eksempler på dette kan for eksempel være kortreiste materialer, utslippsfri anleggsplass og resirkulerte materialer. Beskrivelse av resirkuleringsmulighetene ved nedlegging er beskrevet i kapittel 3.5.

8.11 Folkehelse

Vurdert sammen med friluftsliv: Tema er delt inn i 3 delområder hvor alle områdene er vurdert å få ubetydelig konsekvens som følge av gjennomføring av tiltaket. Det foreslås å sikre adkomst til traktorveier i driftsfasen, samt skilting til turområder. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak utover tiltakene beskrevet i kapittel 8.3.

8.12 Lysrefleksjon

Ingen kjente, negative virkninger. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak.

8.13 Samlet belastning

jf. naturmangfoldloven § 10

Da tiltaksområdet består av areal som tidligere har vært grustak og er fylt opp igjen med masser, vurderes det ikke som en ytterligere belastning på naturmiljøet i området. Dette forutsetter at avbøtende tiltak gjennomføres, som å hindre spredning av fremmede arter. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak utover de som er beskrevet i kapittel 8.8.

8.14 Andre sumvirkninger

Ingen vesentlige virkninger, ubetydelig konsekvens. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Da tiltaksområdet er et menneskepåvirket areal er det vurdert at en endring fra deponi til solkraftverk ikke vil føre til endringer i sumvirkninger.

8.15 Samfunnssikkerhet

Ingen vesentlige virkninger, ubetydelig konsekvens. (Vedlegg 8, kapittel 22).

I henhold til kravene i NVEs veileder kapittel 14, har det blitt utført en risikovurdering med hensyn til om anlegget eller eventuelle skader på anlegget kan utgjøre en sikkerhetsrisiko for samfunn og miljø. Metodikken som er benyttet i tidligfase risikovurdering er basert på formål og hovedprinsipper i DSBs veileder «Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging». En tretrinns risikoskala har blitt brukt for å vurdere risiko for verdiene «liv og helse», «samfunnssikkerhet» og «tredjeparts eiendom».

Resultatene fra risikovurderingen viser at det er behov for noen tiltak for å utelukke eller redusere sikkerhetsrisiko. De overordnede tiltakene i anleggs- og driftsfasen er beskrevet i søknadens kapittel 3.6 og 3.7. Andre tiltak er beskrevet direkte i analysen og har bidratt til for eksempel design av anlegget og dets komponenter. Risikovurderingen kan leses i sin helhet i Vedlegg 10.

8.16 Naturfare

Se eget notat vedr. områdestabilitet som er gjennomført ihht. NVEs kvikkleireveileder 1/2019 (Vedlegg 9). Tiltaksområdet vurderes å ikke være i fare for områdeskred. Det vestre trasealternativet vurderes heller ikke å utgjøre noen risiko for kvikkleireskred. Det er gjennomført befaring på det midtre og østre trasealternativ 2 og 3 for å vurdere faren for kvikkleireskred. Konklusjonen etter befaring er at ingen av trasealternativene utgjør noen risiko for løsne- eller utløpsområder for kvikkleireskred. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Resultatene av konsekvensene for nettraseene vil deles med områdekonsesjonær Elvia for videre vurdering av deres tiltak.

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak.

8.17 Vassdrag

Tema vurderes å få ubetydelig konsekvens, da det ikke forventes påvirkning fra tiltaket i driftsfasen og det er et stykke til nærmeste vassdrag nedstrøms tiltaksområdet. Det bør iverksettes avbøtende tiltak for anleggsfasen for å hindre avrenning til vassdrag. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det vil iverksettes tiltak i anleggsfasen for å hindre avrenning av partikler og eventuelt forurenset vann til bekkene. Dette vil avklares i detaljplanleggingen.

8.18 Vann- og grunnforurensing

Det vurderes at sannsynligheten for forurensning til vann og grunn blir svært liten, gitt at tiltak blir iverksatt i anleggsfasen for å hindre partikkelavrenning. Det er ingen registrerte drikkevannskilder i nær tilknytning til tiltaksområdet, og det er derfor ikke fare for påvirkning på drikkevann. Konsekvens vurderes derfor til ubetydelig. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det vil iverksettes tiltak i anleggsfasen for å hindre avrenning av partikler og eventuelt forurenset vann til bekkene. Dette vil avklares i detaljplanleggingen.

8.19 Landbruk

(Verdi- og konsekvensvurdert etter SVV håndbok V712)

Tiltaket vil få betydelig positiv konsekvens for landbruk fordi et areal uten landbruksmessig betydning oppgraderes til delvis bruk som beite. Tiltakets påvirkning i kabeltraséene vurderes som ubetydelig konsekvens. Det er ikke vesentlig forskjell på alternativene. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Resultatene av konsekvensene for nettraseene vil deles med områdekonsesjonær Elvia for videre vurdering av deres tiltak.

For å få en vellykket etablering av beite er det behov for å bearbeide og oppgradere matjordlaget. Aktuelle tiltak kan være tilførsel av organisk materiale og/eller jordbearbeiding. Se kapittel 3.7 for en vurdering av sauebeite i driftsfasen.

8.20 Mineralressurser

Ingen virkninger, ubetydelig konsekvens. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak.

8.21 Lokalt og regionalt næringsliv

Ingen vesentlige virkninger, ubetydelig konsekvens. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak.

8.22 Annen infrastruktur

Ingen vesentlige virkninger, ubetydelig konsekvens. (Vedlegg 8, kapittel 22).

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak.

9 VEDLEGG

Nummer	Tittel
1	Oversiktskart
2	Anleggskart
3	Planområdet
4	Bekreftelse fra Elvia
5	Berørte grunneiere og rettighetshavere (ikke offentlig dokument)
6	Berørte eiendommer
7	Innspillsmøte
8	Konsekvensutredning
9	Områdestabilitetsvurdering
10	Samfunnssikkerhet
11	Forsetlundgropa – orientering til planutvalget
12	Produksjonsdata Forsetlundgropa Solkraftverk

10 REFERANSER

Energidepartementet (2024) *Høringsnotat. Lov om endringer i energiloven (tidlig saksavslutning, områdekonsesjonærens henteplikt mv.)*
Hentet fra: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-endringer-i-energiloven-tidlig-saksavslutning-mv/id3046596/?expand=horingsnotater

Fredrikstad kommune (2019). *Kommunedelplan for klima 2019-2030*.
Hentet fra: *https://www.fredrikstad.kommune.no/globalassets/dokumenter/kmb/barekraftig-samfunn/klima/klimaplan-2019-2030.pdf*

Fredrikstad kommune (2022). *Fagnotat masseforvaltning*.
Hentet fra: https://www.fredrikstad.kommune.no/globalassets/dokumenter/kmb/barekraftig-samfunn/kommuneplanens-arealdel/fagnotat-masseforvaltning.pdf

Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE (2021). *Veileder nr. 2/2021, Veileder for terrengbehandling ved bygging av vassdrags- og energianlegg*. Hentet fra: https://publikasjoner.nve.no/veileder/2021/veileder2021_02.pdf

Østfold Energi (2024). *Om Østfold Energi*.
Hentet fra https://www.ostfoldenergi.no/om-ostfold-energi/

asplan
viak

Forsetlundgropa solkraftverk og nettilknytning

Virkninger for miljø og samfunn / konsekvensutredning

Dato: 24.10.2024

asplanviak.no

Versjon: **02**

Dokumentinformasjon

Oppdragsgiver:	Asplan Viak AS
Tittel på rapport:	Forsetlundgropa solkraftverk og nettilknytning
Oppdragsnavn:	KU Forsetlundgropa i Onsøy
Oppdragsnummer:	644435-01
Utarbeidet av:	Nina Syversen, Hanne Porsholt Jensen og fagutredere, se forord
Oppdragsleder:	Nina Syversen
Tilgjengelighet:	Åpen

Kort sammendrag

«Forsetlundgropa solkraftverk og nettilknytning - Virkninger for miljø og samfunn/konsekvensutredning» er et vedlegg til konsesjonssøknad for Forsetlundgropa solkraftverk i Fredrikstad kommune. Utredningen er basert på Norges Vassdrags- og Energidirektorats (NVE)s digitale veiledere «Krav til konsesjonssøknader for solkraftverk/Virkninger for miljø og samfunn», sist oppdatert 16.04.2024 og Miljødirektoratets veileder M1941 er benyttet for de fagtema som dekkes av veilederen. Statens vegvesen sin veileder for konsekvensanalyser er benyttet for tema landbruk da dette ikke er dekket av M1941.

Utredningen viser at tiltaket vil ha ubetydelig konsekvens for de fleste tema – bortsett fra kulturminner/-miljø som får stor negativ konsekvens for det vestre nettilknytningsalternativ, middels negativ konsekvens for det østre og noe negativ konsekvens for det midtre nettilknytningsalternativ. Dyreliv får

Ver	Dato	Beskrivelse	Utarb. av	KS
02	24.okt. 2024	Oppretting etter kommentarer Østfold Energi	NS	
01	11. okt. 2024	Nytt dokument	NS	HPJ

noe negativ konsekvens som følge av noe hogst av skog og at området gjerdes inn.

Enkelte tema får også positiv konsekvens. Dette gjelder fremmede arter (noe positiv konsekvens), klima (noe/betydelig positiv konsekvens) og landbrukstema (betydelig positiv konsekvens).

Forord

Asplan Viak AS er engasjert av Østfold Energi for å utrede virkninger for miljø og samfunn for Forsetlundgropa solkraftverk i Fredrikstad kommune, iht. NVEs veileder for solkraftverk. Biolog Anne Kjersti Narmo og kulturminnerådgiver Anette Hansen har befart tiltaksområdet henholdsvis 04.07.2024 og 08.08.2024, og Jostein Thorvaldsen som har hatt ansvar for visualisering og GIS har også foretatt befaring august 2024. Det er også foretatt geoteknisk befaring (8.10.24) – beskrevet i eget notat.

	Tema	Fagperson	Kvalitetssikring
1	Landskap	Arealplanlegger Tale Desserud Noer	Astrid Høie Fredheim
2	Kulturminner	Kulturminnerådgiver Anette Hansen	Guro Skjelstad
3	Friluftsliv	Arealplanlegger Tale Desserud Noer	Astrid Høie Fredheim
4	Støy	Støyutreder Håvard Strøm	Janani Mylvaganam
5	Lysrefleksjon	Arealplanlegger Hanne Porsholt Jensen	Nina Syversen
6	Folkehelse	Arealplanlegger Tale Desserud Noer	Astrid Høie Fredheim
7	Naturtyper	Biolog Anne Kjersti Narmo	Hanne Porsholt Jensen
8	Vegetasjon		
9	Dyreliv		
10	Fremmede arter		
11	Geologisk mangfold		
12	Samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10		
13	Andre sumvirkninger	Arealplanlegger Hanne Porsholt Jensen	Nina Syversen
14	Samfunnssikkerhet	Arealplanlegger Hanne Porsholt Jensen	Nina Syversen
15	Naturfare	Geotekniker Lars Håkon Glenna Iversen	Banafshe Heidar
16	Vassdrag	Ferskvannsbiolog Dina Kivle	Nina Syversen
17	Vann- og grunnforurensning	Ferskvannsbiolog Dina Kivle	Nina Syversen
18	Klima	Klimarådgiver Inger Adele Helseth	Vidar Lind Yttersian
19	Landbruk	Sivil Agronom Ola Nordal	Nina Syversen
20	Mineralressurser	Arealplanlegger Hanne Porsholt Jensen	Nina Syversen
21	Lokalt og regionalt næringsliv	Arealplanlegger Hanne Porsholt Jensen	Nina Syversen
22	Annen infrastruktur	Arealplanlegger Hanne Porsholt Jensen	Nina Syversen

Ås, 24.10.2024

Nina Syversen
Oppdragsleder

Hanne Porsholt Jensen
Kvalitetssikrer

Innholdsfortegnelse

0. Innledning 8
0.1. Bakgrunn 8
0.2. Definisjoner 10
0.3. Lokalisering og planstatus 10
0.4. Metode 11
0.5. Tiltaket 15
0.6. Datagrunnlag 16
0.7. Nullalternativ 17

1. Landskap 18
1.1. Metode og datagrunnlag 18
1.2. Dagens situasjon og verdier i tiltaks- og influensområdet 18
1.3. Verdisetting av delområder 23
1.4. Visualisering av tiltaket 27
1.5. Tiltakets påvirkning og konsekvens 28
1.6. Forslag til skadereduserende tiltak 30
1.7. Usikkerhet 30

2. Kulturminner og kulturmiljø 31
2.1. Metode og datagrunnlag 31
2.2. Dagens situasjon og kulturminneverdier i tiltaks- og influensområdet 34
2.3. Tiltakets virkninger og konsekvens 53
2.4. Potensial for funn av automatisk fredede kulturminner 64
2.5. Meldeplikt 64
2.6. Skadereduserende forslag 64
2.7. Usikkerhet 65

3. Friluftsliv og folkehelse 66
3.1. Metode og datagrunnlag 66
3.2. Dagens situasjon og verdier i tiltaks- og influensområdet 66

3.3. Verdisetting av delområder 70
3.4. Tiltakets påvirkning og konsekvens 73
3.5. Forslag til skadereduserende tiltak 75

4. Støy 76
4.1. Metode og datagrunnlag 76
4.2. Dagens situasjon 78
4.3. Støyfølsom bebyggelse 79
4.4. Vurdering 80
4.5. Konsekvens 81

5. Lysrefleksjon 83
5.1. Generelle vurderinger 83
5.2. Lokale forhold 83
5.3. Avbøtende tiltak 84

6. Naturtyper 85
6.1. Metode og datagrunnlag 85
6.2. Verdier 87
6.3. Påvirkning 90
6.4. Konsekvens 90

7. Vegetasjon 92
7.1. Metode og datagrunnlag 92
7.2. Verdier 94
7.3. Påvirkning 99
7.4. Konsekvens 99

8. Dyreliv 101
8.1. Metode og datagrunnlag 101
8.2. Verdier 101
8.3. Påvirkning 102
8.4. Konsekvens 103

9. Fremmede arter 104

9.1. Metode og datagrunnlag 104
9.2. Resultater 104
9.3. Påvirkning 106
9.4. Konsekvens 106

10. Geologisk mangfold 108

11. Samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10 110
11.1. Forslag til skadereduserende tiltak 110

12. Andre sumvirkninger 111

13. Samfunnssikkerhet 112
13.1. ROS-analyse 112

14. Naturfare 113

15. Vassdrag 114
15.1. Metode og datagrunnlag 114
15.2. Verdier 117
15.3. Påvirkning 118
15.4. Konsekvens 119

16. Vann- og grunnforurensning 120
16.1. Metode og datagrunnlag 120
16.2. Informasjon fra databaser 120
16.3. Vurdering 123

17. Klima 124
17.1. Forutsetninger og metode 124
17.2. Resultater 130
17.3. Tiltak 135
17.4. Konsekvens 137

18. Landbruk 139
18.1. Metode og datagrunnlag 139
18.2. Områdebeskrivelse 141
18.3. Influensområde 142
18.4. Verdivurdering 143
18.5. Tiltakets påvirkning og konsekvens 144
18.6. Skadereduserende tiltak 145

19. Mineralressurser 147

20. Lokalt og regionalt næringsliv 150

21. Annen infrastruktur 151
21.1. Flyplass og luftfart 151
21.2. Veitrafikk 152
21.3. Virkninger av nettilknytning 152

22. Oppsummering 153
22.1. Konsekvenser av etablering av solkraftverket 153

0. Innledning

0.1. Bakgrunn

Østfold Energi ønsker å etablere solkraft på matrikkel 3107-28/6, også kalt «Forsetlundgropa». Området er avsatt til LNF i kommuneplanens areadel. Bildet under viser dagens situasjon fra 3D modell. Se for øvrig kap. 0.3 for ytterligere lokalisering av planlagt tiltak.

Figur 0-1. Dagens situasjon Forsetlundgropa som er et avsluttet massedeponi for rene masser.

Solkraftverket er konsesjonspliktig etter Energiloven. I forbindelse med utarbeidelse av konsesjonssøknad må det foreligge en konsekvens- og nettutredning. Utredningene er ønsket gjennomført og fremstilt etter NVE sine veileder: Solkraft: Virkninger for miljø og samfunn (nve.no).

Tema listet opp under, er krav til utredninger fra overnevnte veiledere fra NVE. Det vil være enkelte tema som vil omtales på et overordnet nivå, og andre tema som trenger en mer

detaljert utredning. Det er understreket i NVE sine veiledere at tema som skal utredes skal tilpasses den enkelte sak og dette er hensyntatt i denne konsekvensutredningen.

- Landskap
- Kulturminner
- Friluftsliv og folkehelse
- Støy
- Lysrefleksjon
- Naturtyper, vegetasjon, dyreliv, fremmede arter, geologisk mangfold og samlet belastning, jf. Naturmangfoldloven § 10
- Andre sumvirkninger
- Samfunnssikkerhet
- Naturfare
- Vassdrag, vann og grunnforurensning
- Klima
- Landbruk
- Mineralressurser
- Lokalt og regionalt næringsliv
- Annen infrastruktur; flyplass og luftfart og veitrafikk

Konsekvensutredningene gjennomføres i hovedsak etter Miljødirektoratet sin veileder M1941 når det gjelder metode for verdivurdering, påvirkning og konsekvens, men på et overordnet nivå.

I tillegg er det gjennomført en nettutredning som er omtalt i et eget notat. Denne er gjennomført etter følgende veileder for konsesjonssøknad nettanlegg: Konsesjonssøknad nettanlegg: Virkninger for miljø og samfunn (nve.no). Dette notatet har hovedvekt på den tekniske delen av nettanlegget, inklusiv utredning av elektromagnetiske felt. Det er flere overlapp av tema i de to NVE-veilederne som er omtalt. Både området med selve solcelleanlegget og nett-traseen (tre alternativer) er vurdert i denne konsekvensutredningen – under samme deltema der dette omtales i begge veiledere.

Det er ellers noen tema (ihht overnevnte veiledere) som vurderes å ikke være relevante:

- Reiseliv
- Reindrift
- Fiskeri, havbruk og skipsfart

0.2. Definisjoner

Tiltaksområdet: Alt areal som er del av tiltaket, herunder omformere, transformatorer, gjerder, veier etc.

Influensområde: Varierer fra tema til tema, og er beskrevet under hvert enkelt fagtema der det er relevant.

0.3. Lokalisering og planstatus

Tiltaket ligger i Fredrikstad kommune, like nordvest for Onsøy kirke, se Figur 0-2 under.

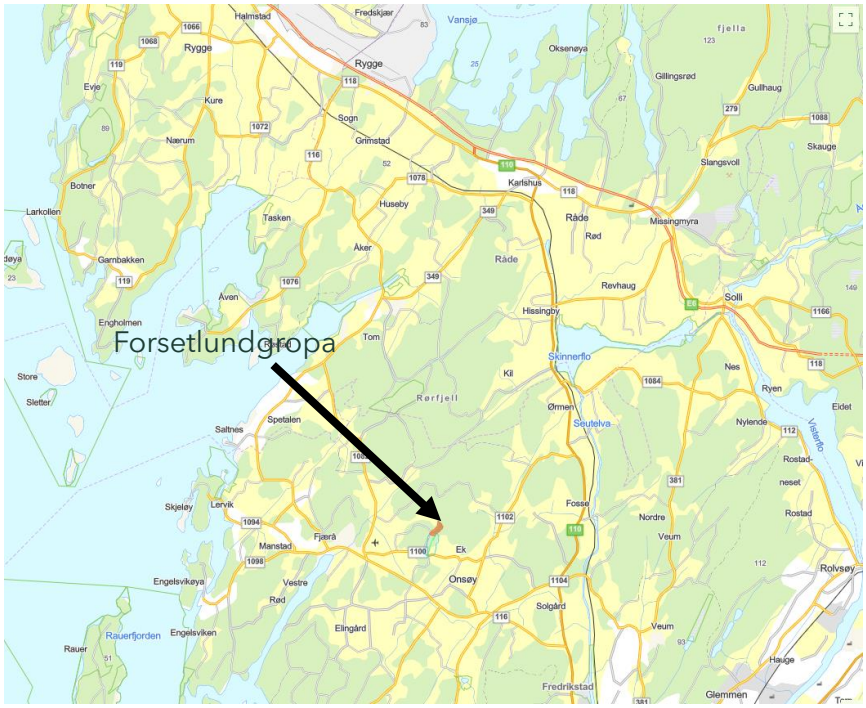

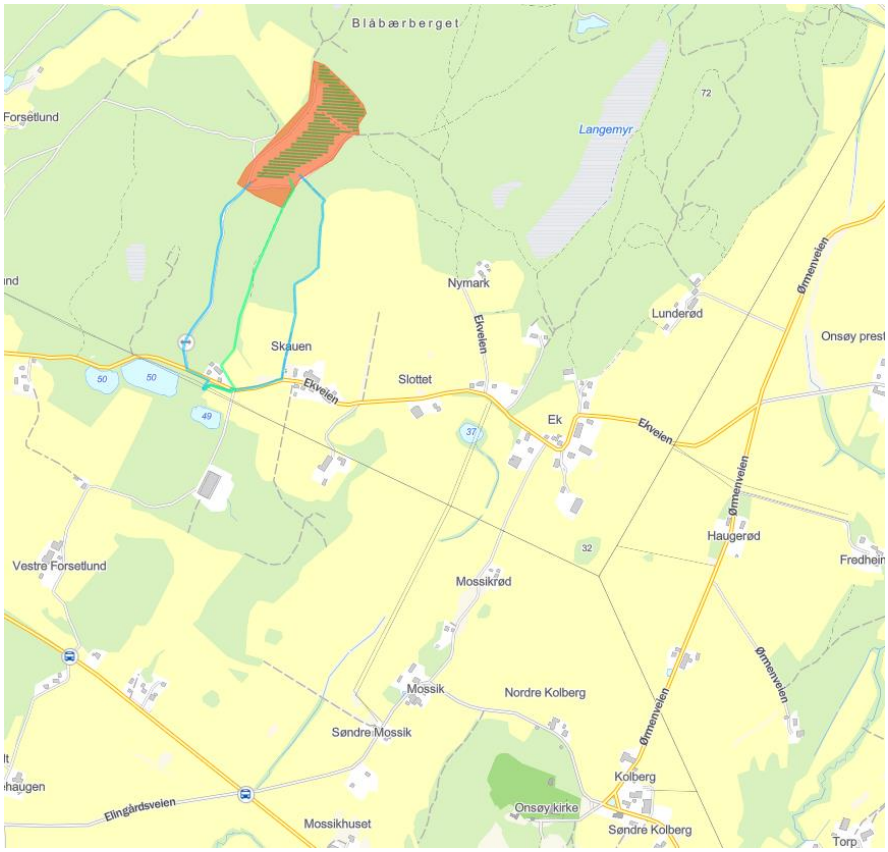

Figur 0-2.Oversiktskart (øverste kart) og et mer detaljert kart (under) som viser lokalisering av Forsetlundgropa solkraftverk – merket i rødt. Det skal utredes 3 alternative nett-traseer – merket i blått/grønt.

Tiltaksområdet er del av et større område avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel.

0.4. Metode

Utredningen av virkninger for miljø og samfunn, heretter kalt konsekvensutredningen, følger krav og oppbygning gitt i NVEs digitale veileder «Krav til konsesjonssøknader for solkraftverk/Virkninger for miljø og samfunn», sist oppdatert 17.10.2024. Det er ikke utarbeidet melding med utredningsprogram for prosjektet.

Virkninger av solkraftverk vil kunne variere fra anlegg til anlegg. Det er ifm. utarbeidelsen av konsekvensutredningen gjort en vurdering av hvert temas relevans for det aktuelle solkraftverket, jf. veilederen. Det er etterstrebet å gjøre utredningen beslutningsrelevant.

Konsekvensutredningene er bygget på Miljødirektoratets veileder M-1941 «Konsekvensutredninger for klima og miljø» for de tema som omhandles av denne

veilederen: landskap, kulturminner, friluftsliv, støy, naturmangfold, vannmiljø og naturmangfold i vann og klimagassutslipp.

Ihht. M-1941 skal det deles opp i delområder, og det skal vurderes verdi og tiltakets påvirkning for delområdet for hvert tema. Deretter fastsettes konsekvensgrad basert på verdi og påvirkning, både for delområder og samlet. Til sist gjøres en samlet vurdering av konsekvens for alle KU-temaene.

Verdiskala for verdsetting (hentet fra M-1941):

Påvirkningsskala for vurdering av påvirkning (hentet fra M-1941):

Konsekvensvifte brukes for å fastsette konsekvens for hvert delområde:

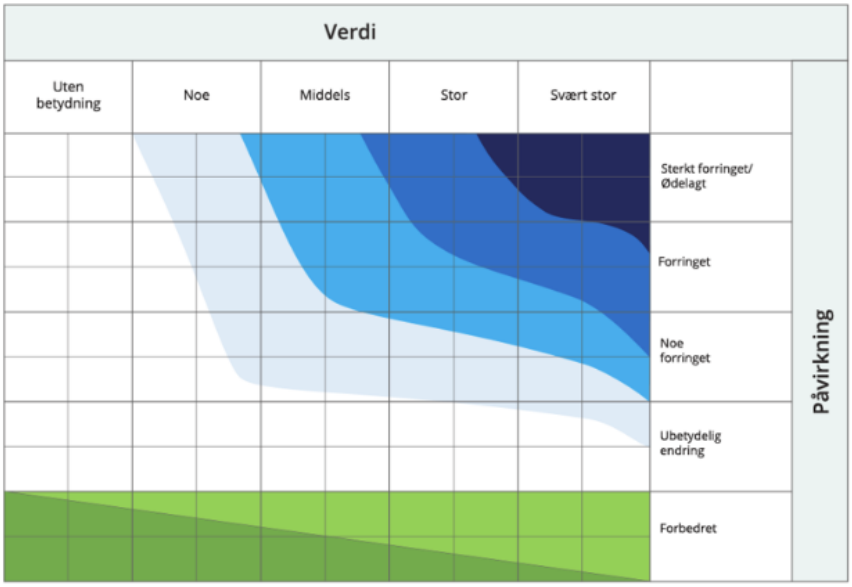

Figur 0-3 Utklipp fra veilederen M-1941 viser «Konsekvensvifta». Den beskriver hvor alvorlig konsekvensene av tiltaket forventes å bli.

Skala	Forklaring	RGB-fargekode
Svært alvorlig konsekvens **----**	Den mest alvorlige konsekvensen som kan oppnås for delområdet. Brukes kun for delområder med stor eller svært stor verdi.	0, 32,96
Alvorlig konsekvens **---**	Alvorlig konsekvens for delområdet.	0, 112, 192
Middels konsekvens **--**	Middels konsekvens for delområdet.	0, 176, 240
Noe konsekvens **-**	Noe konsekvens for delområdet.	212, 255, 254
Ubetydelig konsekvens **0**	Ingen eller ubetydelig konsekvens for delområdet.	251, 255, 255
Noe/betydelig positiv konsekvens **+/++**	Forbedring (+) eller betydelig forbedring (++)	146, 208, 80
Stor/svært stor positiv konsekvens **+++/++++**	Stor forbedring (+++) eller svært stor forbedring (++++). Brukes i hovedsak der områder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.	0, 176, 80

Figur 0-4 Skala og konsekvensgrad for delområder. Hentet fra M-1941.

Det er utredet 3 alternative tilknytningstraseer for nett-tilknytning.

Samlet vurdering er gitt på konsekvensskala som går fra kritisk negativ konsekvens til stor positiv konsekvens, for de tema som dekkes av veileder M1941.

Figur 0-5 Konsekvensgrad per fagtema, hentet fra M1941.

For tema som ikke er dekket av M-1941, bygger utredningen på metode påkrevd i NVEs veileder eller Statens vegvesen sin veileder for konsekvensanalyser (V712). Sistnevnte gjelder for tema landbruk.

Nærmere om metode og datagrunnlag er beskrevet under hvert enkelt fagtema.

0.5. Tiltaket

Under følger en grov beskrivelse av tiltaket. Det forutsettes at det ikke skal gjennomføres masseforflytting av betydning på arealet. Beskrivelsene kan endres i detaljfasen, men skal være de samme som har utgangspunkt for konsekvensutredningen.

Solcelleanlegget:

- Montasjesystem monteres ved peling til en dybde på 1,5-2m.
- Montasjesystem i rustfritt stål.
- Solcellemoduler har en effekt på 600 Wp og måler 2278x1134x30mm.
- Modulene monteres stående med 2 i høyden i rader på 12. Altså i grupperingen på 2x12 moduler.
- Modulene vinkles mot horisontal på 30° og rett mot sør.
- Maks 4 meter høyde i bakkant på modulen, 0,5-1m klaring foran modul.
- Pitch 8 meter (front til front av panelene)
- Installert effekt 3,5 MWp.
- Vekselrettere festes i stativene på montasjesystemet, som regel i enden av rader
- DC-kabler monteres i stativene og graves ikke ned.
- Lavspentkabler mellom invertere og nettstasjon legges i en felles grøft frem til nettstasjon på området.

Nettstasjon

- Antar 1 større nettstasjon f.eks. Møre trafo MAXI med en til to transformatorer.
- Fysiske mål anslås til 2,9x5,6x2,4 HxBxD.
- Det må etableres en såle/fundament inklusive fangrist for eventuelt oljesøl.
- Nettstasjon plasseres ved inngangen til arealet i sør

Høyspentkabel

- Høyspentkabel fra nettstasjon og ut av tiltaksområdet etableres som kabel i grøft.
- Det utredes flere alternativer for kabeltrase frem til tilknytningspunkt i Elvias nett ved lokasjon 59.26558504763474, 10.83360756383545.

For nærmere beskrivelse av anlegget vises det til redegjørelse i konsesjonssøknaden. Bildene under viser en grov illustrasjon av planlagt anlegg inklusiv 3 alternative nett-tilknytninger (øverst) og et bilde fra modell i 3D som viser det samme (nederst).

Figur 0-6. Oversikt over planlagt solkraftanlegg inklusiv 3 alternative nett-tilknytninger (plan og skråbilde fra utarbeidet GIS-modell). Skråbilde er tatt mot nord-nordvest.

0.6. Datagrunnlag

Konsekvensutredningen er i hovedsak basert på offentlig tilgjengelig informasjon fra ulike databaser. Det er benyttet en rekke kilder for å innhente informasjon om tiltaksområdet, og kildene er gitt i teksten.

For tema naturmiljø (kapitel 6-11) er det gjennomført egen NiN-kartlegging av tiltaksområdet. Det er også foretatt befaring for tema kulturminner.

0.7. Nullalternativ

Nullalternativet er området slik det fremstår i dag; dvs. et eldre masseuttak, hvor det ble gitt tillatelse til å fylle igjen ved hjelp av deponering av rene masser. Uttaket er i dag gjenfylt og avsluttet og det er delvis gjengrodd med gras/undervegetasjon. Området har pga oppfylling/deponering av masser sannsynligvis en større høyde enn området hadde opprinnelig (se bilde under). Området er en del av et større område avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel.

Figur 0-7. Bilde fra GIS-modell (sett fra sørvest) som viser at området er fylt opp mer enn det opprinnelige terrenget før uttak.

1. Landskap

1.1. Metode og datagrunnlag

Konsekvensutredningen skal følge metodikk i M-1941 samt følge NVEs krav til konsesjonssøknader for solkraftverk. Landskapsrommet og -elementer deles inn i avgrensede områder og verdsettes, før konsekvenser som tiltaket vil kunne ha for delområdene, vurderes. Avbøtende tiltak vil beskrives.

1.2. Dagens situasjon og verdier i tiltaks- og influensområdet

Massetaket er en del av et større område som er karakterisert som landskapstypen *Innlandsås- og fjellandskap* etter Natur i Norge – Landskap (NiN). Massetaket ligger i den sørlige enden av en slak, skogdekt åsrygg med en lengde på ca. 4 km, med et stort skogsområde i nord og et mindre skogholt i sørvest. Fra massetaket til den nærmeste kollen i bakkant er høydeforskjellen ca. 20-25 meter. Massetaket i seg selv ligger noe høyere enn omkringliggende arealer og grusveier på grunn av tidligere gjenfylling av masseuttaket. Høydeforskjellen fra massetaket til skogsbilveiene på begge sider er inntil 10 meter, mens skogen og åkeren mot sørøst ligger 15-20 meter lavere enn massetaket. Sørøst for massetaket ligger et skogsbelte med bredde på ca. 70 meter som skjermer omkringliggende områder i sørøst, i retning av Onsøy kirke. Til nærmeste bebyggelse er det i underkant av 500 meter i luftlinje.

Omkringliggende arealer er karakterisert (NiN) som kystslettelandskap (mot vest) og innlandsslettelandskap (mot sør og øst). Arealene utgjøres av forholdsvis slake områder med dyrka mark, spredt bebyggelse og innslag av skogholt og koller mellom jordene.

Figur 1-1 Flyfoto over omgivelsene (Norge i bilder). Forsetlundgropa er markert med rød sirkel.

Figur 1-2 Skyggerelieff og høydeplott over området (hoydedata.no). Forsetlundgropa er markert med rød sirkel.

Figur 1-3 Høydeforskjellen mellom grusveiene og fyllingen (Anette Hansen, Asplan Viak)

Figur 1-4 Forsetlundgropa sett fra sørvest (Jostein Thorvaldsen, Asplan Viak). Her ser man tydelig høydeforskjellen mellom massetaket og traktorveiene, spesielt veien mot sør (til høyre i bildet). Man ser også tydelig vegetasjonsbeltet mot sør.

Figur 1-5 Forsetlundgropa sett fra sørøst (Jostein Thorvaldsen, Asplan Viak)

Figur 1-6 Forsetlundgropa sett fra nord. Til venstre for massetaket se man vegetasjonsbeltet (Jostein Thorvaldsen, Asplan Viak)

Figur 1-7. Bilde tatt fra Ekveien nordover mot massetaket (Jostein Thorvaldsen, Asplan Viak)

1.3. Verdisetting av delområder

Tabell 1-1 Verditabell for landskap (Miljødirektoratet)

Verdi-kriterier	Uten betydning for KU	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Inngreps-grad	Områder uten innslag av natur.	Naturpreget, men med overvekt av menneskelig aktivitet, bebyggelse og infrastruktur.	Noe inngrep Sammen-hengende naturområde i lokal skala. Naturpreget med spredt bebyggelse og infrastruktur.	Få inngrep Stort sammen-hengende naturlandskap i regional skala. Naturlandskap hvor det f.eks. er enkelte bygninger og kraftledninger.	Uten inngrep Stort sammen-hengende naturlandskap i nasjonal skala. Landskap som ikke, eller i svært liten grad, er preget av menneskelig aktivitet, bebyggelse og infrastruktur.
Natur-variasjon	Naturlandskap uten variasjoner.	Naturlandskap med lite variasjon.	Naturlandskap med noe naturvariasjon og flere landskapstyper.	Naturlandskap med stor naturvariasjon over korte avstander og med høyt antall landskapstyper.	Naturlandskap med svært stor naturvariasjon over korte avstander og med høyt antall landskapstyper.
Distinkte elementer	Landskap uten distinkte landskaps-elementer.	Landskapstype eller landskaps-element som er synlig, men uten spesiell betydning for landskapet.	Landskapstype eller landskaps-element som har stor betydning for landskaps-karakteren.	Karakteristisk landskapstype eller landskaps-element som setter tydelig preg på landskapet.	Karakterisk landskapstype eller landskapselement som definerer landskapet.
Mangfold	Landskap uten variasjon av natur- og kulturverdier.	Landskap med variasjon med innhold av en eller få elementer fra natur, friluftsliv, kultur og landbruk.	Landskap som er mangfoldig og har et tydelig preg av flere elementer fra natur, friluftsliv, kultur og landbruk.	Landskap som er svært mangfoldig med et markant preg av elementer fra både natur, friluftsliv, kultur og landbruk.	Landskap som er svært mangfoldig med et og unikt markant preg, av elementer fra både natur, friluftsliv, kultur og landbruk.
Særpreg	Vanlig fore-kommende landskap uten særpreg.	Vanlig forekommende landskap med noe særpreg.	Særpregede landskap med flere innslag av eksempelvis, inngrep, arealbruk bebyggelse og elementer som forstyrrer særpreget.	Særpregede landskap med få, ikke dominerende, negative brudd og/eller kontraster.	Unike og intakte, særpregede landskap.

Sammen-henger	Landskap uten kjente sammen-henger mellom elementer eller historiske spor.	Landskap med sammenhenger mellom elementer eller historiske spor som er viktige kun i lokal sammenheng.	Landskap med sammenhenger mellom elementer eller historiske spor som er viktige i regional sammenheng.	Landskap med sammen-henger mellom elementer eller historiske spor som er viktige i nasjonal sammenheng.	Landskap med tydelige sammen-henger mellom elementer eller historiske spor som er viktige i internasjonal eller nasjonal sammenheng.
Til-hørighet/ identitet	Områder som det ikke er knyttet spesiell tilhørighet til.	Områder med betydning for en bydel eller mindre gruppe, «hverdags-landskapet».	Områder med lokal betydning, «hverdags-landskapet».	Områder med regional betydning.	Områder med internasjonal/-nasjonal betydning.
Visuell karakter	Landskapet domineres av tilfeldighet, fragmenter-ing, monotoni og/eller uoversiktlig-het.	Landskapet er ubalansert, til dels uoversiktlig, mindre strukturert, og har svake sammen-henger i utforming.	Landskapet fremstår balansert, lesbart, oversiktlig, og strukturert.	Landskapet preges av bevisst formgiving, farge- og materialbruk, lesbare sammenhenger og godt totalinntrykk.	Landskapet preges av bevisst og gjennomført formgiving, farge- og materialbruk, god lesbarhet, logiske sammen-henger, og har et unikt visuelt totalinntrykk.

Inndelingen i delområder tar utgangspunkt i inndelingen i landskapstyper etter NiN. De tre landskapsområdene som grenser til massetaket, er inkludert i utredningen.

Delområde 1

Massetaket i seg selv har svært liten verdi som landskapsrom. Arealet er preget av tidligere menneskelig aktivitet, selv om arealet er åpent og ubebygd. Det har heller ingen spesiell betydning i landskapet eller stor verdi i seg selv. Tiltaksområdet i seg selv vurderes derfor å være uten betydning for KU.

Massetaket ligger imidlertid inni området som er karakterisert som innlandsås- og fjellandskap. Dette er nærmere beskrevet som slakt til småkupert ås- og fjellandskap under skoggrensen med bebygde områder. Landskapsrommet utgjøres av to skogkledde åsrygger som ligger parallelt i landskapet omringet av dyrka mark. Mellom åsryggene går et smalt dalsøkk med dyrka mark i hver ende. Det høyeste punktet (Rørfjell) ligger ca. 115 moh., mens de lavere delene av delområdet ligger på ca. 10 moh.

Delområdet har en karakteristisk landskapsform som synes over lange avstander og preger omgivelsene. Samtidig er det flere lignende høydedrag i området. Basert på dette, vurderes det at delområdet har **middels verdi.** På grunn av delområdets karakteristiske

form, funksjon og måten den preger og synes i landskapet på, vurderes det at verdien er i den øvre delen av verdiintervallet.

Delområde 2

Delområdet utgjøres av landskapstypen innlandsslettelandskap, og er nærmere beskrevet som kystnært innlandsslettelandskap under skoggrensen med bebygde områder og jordbruksdominans. Delområdet er variert og utgjøres av et lappeteppe av åkere, veier, småbruk, bolighus og skogsområder i ulike størrelser.

Delområdet vurderes å ha **middels verdi** midt på verdiintervallet.

Delområde 3

Delområdet ligger vest for tiltaksområdet langs kysten og utgjøres av landskapstypen kystslettelandskap. Denne er beskrevet som skjermet indre slakt til småkupert kystslettelandskap, noe med tett bebyggelse og jordbruksdominans. Delområdet er slakt og uten større terrengformasjoner, med unntak av enkelte bebygde eller skogkledde koller. Langs kysten går et belte med tett bebyggelse, med innslag av jordbruksarealer mellom bebyggelsen. Jo lenger sør langs kysten man kommer, jo mer åpen blir bebyggelsesstrukturen. Helt i sør utgjøres delområdet av større skogsområder og landbruksarealer. De østre delene av delområdet innenfor bebyggelsen langs kysten, består også av skogs- og landbruksarealer med innslag av boligområder.

Delområdet er vurdert å ha **middels verdi** midt på verdiintervallet.

Nr. (jf. fig. 1-8)	Delområde	Verdi
1	Innlandsås- og fjellandskap	Middels verdi
2	Innlandsslettelandskap	Middels verdi
3	Kystslettelandskap	Middels verdi

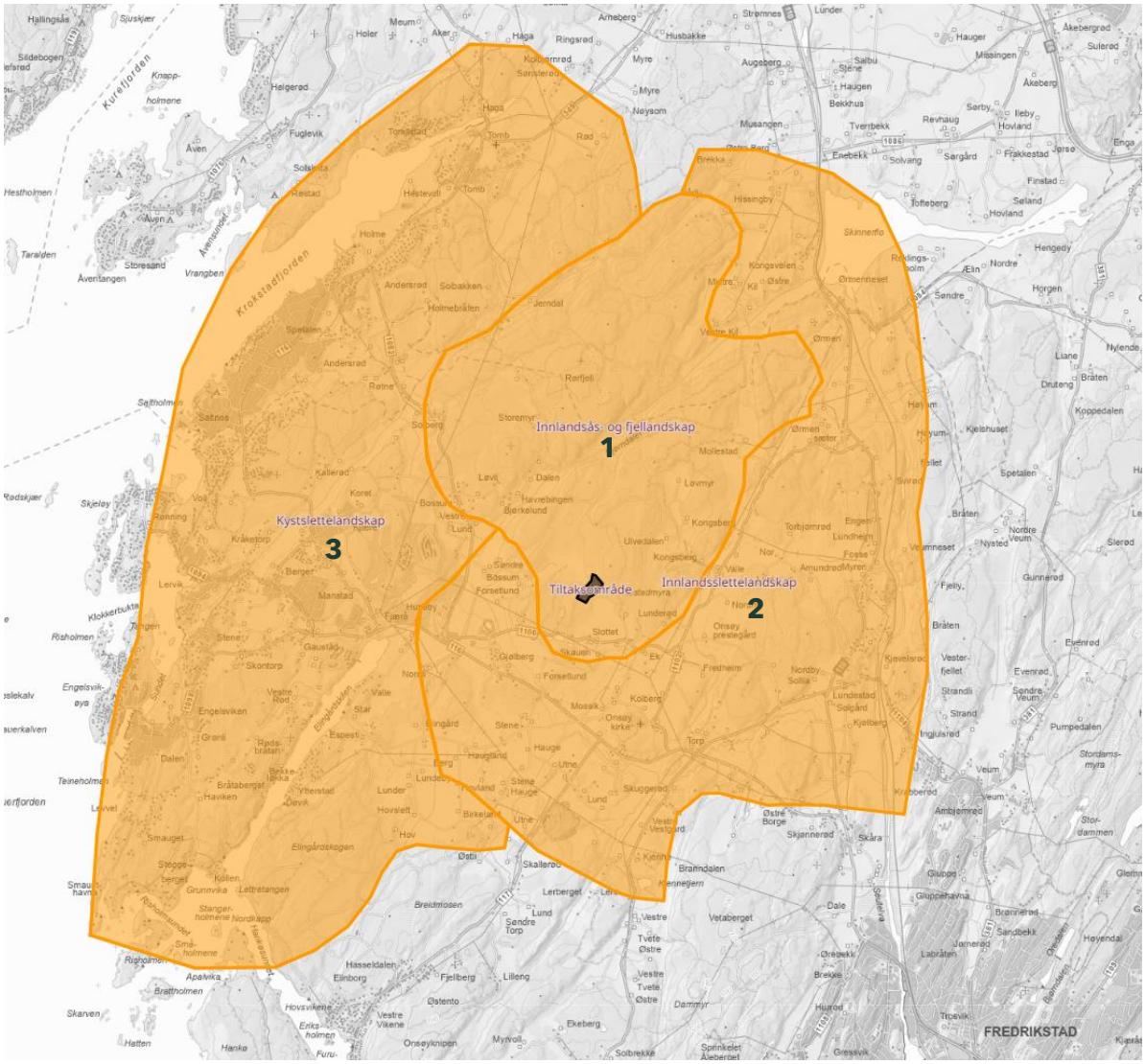

Figur 1-8 Delområder for landskap

1.4. Visualisering av tiltaket

Figur 1-9 Visualisering av tiltaket sett fra sør (Jostein Thorvaldsen, Asplan Viak)

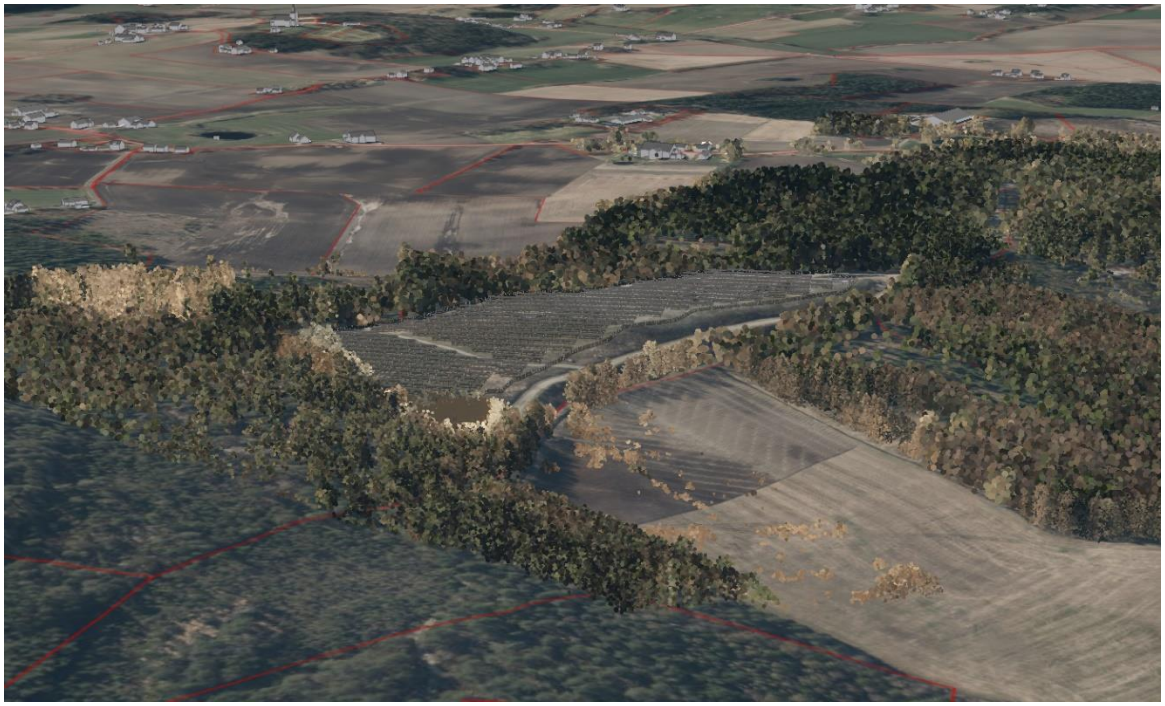

Figur 1-10 Visualisering av tiltaket sett fra nord (Jostein Thorvaldsen, Asplan Viak). Onsøy kirke øverst til venstre i utsnittet.

1.5. Tiltakets påvirkning og konsekvens

Påvirknings-faktorer	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Synlighet	Tiltaket er istandsatt slik at det faller naturlig inn i landskapsbildet. Tiltaket fremhever landkapskvaliteter innen planområdet og/eller i omgivelsene. Tiltaket har blitt et positivt blikkfang Tiltaket medfører istandsetting av ødelagt/sterkt forringet landskap.	Tiltaket har samme fremtoning i landskapsbildet som før inngrepet.	Tiltaket medfører noe økt synlighet i brudd med tiltakets nære omgivelser. Tiltakets fjernvirkning er liten eller ikke påvirket.	Tiltaket medfører vesentlig økt synlighet i landskapet i nære omgivelser. Tiltakets fjernvirkning er negativ i noen grad i form av skjemmende inngrep og/eller bygde elementer.	Både tiltakets nær- og fjernvirkning er vesentlig negativ, og skjemmer landskapet visuelt i stor grad i form av skjemmende inngrep og/eller bygde elementer.
Fragmentering	Tiltaket skaper nye eller bygger opp ødelagte landskaps-sammenhenger, og/eller fremhever kvaliteter knyttet til helhet, struktur og lesbarhet.	Tiltaket medfører ikke endringer i landskaps-sammenhenger eller kvaliteter knyttet til helhet, struktur eller lesbarhet.	Tiltaket bryter delvis med landskaps-sammenhenger. Tiltaket medfører noe forringelse av kvaliteter knyttet til helhet og struktur, og har dårlig lesbarhet.	Tiltaket bryter landskaps-sammenhenger. Tiltaket skaper et uryddig og uoversiktlig landskap i utrednings-området.	Tiltaket bryter viktige landskapssammenh enger innad og ut over utrednings-området. Tiltaket skaper et uryddig og uoversiktlig landskap uten struktur.
Skala	Tiltaket har en god tilpasning til skalaen i landskapet, eller framhever denne.	Tiltaket er tilpasset skalaen i landskapet, eller er under-ordnet denne.	Tiltaket dominerer noe over landskapets skala, og/eller er ikke tilpasset landskapets skala.	Tiltaket dominerer i stor grad, og/eller er i brudd, over landskapets skala.	Tiltaket dominerer over landskapets skala, og/eller er i vesentlig brudd med landskapets skala.
Formgivning	Tiltaket tilfører verdi til et monotont eller forringet landskap. Tiltaket er forankret i landskapet ved hjelp av formgivning, farge- og materialbruk. og har et balansert uttrykk.	Tiltaket har samme formspråk som førsituasjonen.	Tiltaket gir et ubalansert inntrykk. Tiltaket har tilfeldig formgivning og materialbruk. Tiltaket bidrar til et monotont eller uryddig inntrykk.	Tiltaket mangler bevisst formgiving, farge og/eller materialbruk. Tiltaket bidrar til et monotont eller kaotisk inntrykk.	Tiltaket mangler forankring i landskapet, og formgiving, farge og/eller material-bruk er uheldig. Tiltaket gir et monotont eller kaotisk inntrykk.
Tilhørighet/ identitet	Tiltaket ivaretar og/eller forsterker tilhørighet/identitet i området. Tiltaket har gitt nytt og positivt innhold til et ubetydelig eller negativt ladet sted.	Tiltaket medfører ingen endring av tilhørighet, identitet eller bruker-opplevelse, gjenskapt eller kompensert.	Tiltaket fører til at tilhørighet, identitet eller brukeropplevelse er noe brutt eller forstyrret.	Tiltaket fører til at tilhørighet identitet eller brukeropplevelse er brutt eller forstyrret i en slik grad at dagens referanser ikke er gjenkjennbare. Tiltaket fremstår uten sammen-heng med historisk og/eller følelsesmessig tilhørighet og identitet.	Tiltaket har ødelagt tilhørighet, identitet eller bruker-opplevelse. Tiltaket oppleves som fremmed i landskapet.
Samlet påvirkning					

Figur 1-11 Påvirkningstabell for landskap (Miljødirektoratet)

Delområde 1

Solcellene er tenkt plassert i den sørlige delen av delområdet, blant landbruksarealer, veier og gårder. På grunn av massetakets høyde i forhold til omkringliggende terreng, vil panelene kunne være synlige i de nærmeste omgivelsene. Dersom stripen med vegetasjon mot jordene i sør hugges, vil panelene også være synlige fra Ekveien og boligene i sør. Tiltaket være en endring fra dagens situasjon og vurderes å være et nytt og fremmed element i landskapet, som i dag preges av landbruksarealer og spredt bebyggelse.

Terrenget stiger mot nord i bakkant av massetaket. Dette vil skjerme de nordlige delene av delområdet fra innsyn mot solcellene. Det vurderes derfor at tiltaket ikke vil ha en like stor visuell påvirkning på landskapsområdet som helhet, som det kunne hatt dersom det var plassert mer sentralt i delområdet. Fjernvirkningen anses å være liten/trolig ingen.

Tiltaket vil ikke bryte opp landskapsrom eller medføre noen fragmentering av landskapet, ettersom det beslaglegger et svært avgrenset område mellom de to eksisterende traktorveiene og ikke ligger på tvers av landskapsrom.

For de deler av delområdet som blir påvirket av tiltaket, vurderes påvirkningsgraden å være **noe forringet**. De nærmeste arealene, som skogsbilveiene og de nærmeste skogsområdene, vil bli mest påvirket. Det aller meste av delområdet vil påvirkes i svært liten grad. Det vurderes derfor at påvirkningen er midt i påvirkningsintervallet.

Med middels verdi og noe forringelse, får delområdet **noe konsekvens**.

Delområde 2

Delområdet ligger sør og øst for massetaket. Tilsvarende delområde 1, vil solcellepanelene kunne være synlige fra Ekveien og omkringliggende bebyggelse dersom vegetasjonen rundt solcellepanelene fjernes. Dersom vegetasjonen holdes som i dag, er sannsynligheten liten for at solcellepanelene får stor synlighet fra delområdet. Øvrige deler av delområdet ligger bak andre koller eller lenger unna, slik at den visuelle virkningen uansett vil bli liten. Det vurderes derfor at delområdet får en **ubetydelig endring** i den nedre del av påvirkningsintervallet.

Med middels verdi får delområdet dermed en **ubetydelig konsekvens**.

Delområde 3

Delområdet ligger vest for massetaket ut mot kysten. Det lille skogholtet sørvest for tiltaket og skogsområdene i vest vil i stor grad bidra til å skjerme den visuelle påvirkningen på omgivelsene i denne retningen. De høyeste stedene i delområdet er Onsøy golfklubb i vest og Elingårdskogen i sørvest, men skogholtet mellom massetaket og Ekveien hindrer sikten fra begge disse stedene. Det vurderes derfor at delområdet får en **ubetydelig endring**. Fordi terrenget mot vest i stor grad hindrer sikt, vurderes det at påvirkningen er i den nedre delen av påvirkningsintervallet.

Med middels verdi får delområdet dermed en **ubetydelig konsekvens**.

1.6. Forslag til skadereduserende tiltak

- Det vil være svært viktig å bevare mest mulig av eksisterende høy vegetasjon innenfor tiltaksområdet som visuell buffersone mellom tiltaket og nærområdet.

1.7. Usikkerhet

Vurderingene ovenfor er basert på dagens situasjon med et vegetasjonsbelte sørøst for massetaket. Dette vegetasjonsbeltet bidrar til å hindre synlighet i denne retningen og bør videreføres. Dersom vegetasjonsbeltet fjernes, vil synligheten av solcelleanlegget øke, noe som vil kunne påvirke konsekvensgraden i denne utredningen.

2. Kulturminner og kulturmiljø

2.1. Metode og datagrunnlag

For faget Kulturmiljø blir det utarbeidet en forenklet utredning av tiltakets direkte og indirekte påvirkning og konsekvens på kulturminner. Det tas utgangspunkt i Miljødirektoratets håndbok M-1941, fra 2023. Konsekvensutredningen vil følge NVEs krav til konsesjonssøknader for solkraftverk. I konsekvensutredningen skal kulturmiljø verdisettes og det skal gjøres en vurdering av påvirkning av tiltaket på kulturminner. Det lages enkle kartskisser i Word.

Utredningen er en sammenfatning av offentlig kjente opplysninger om kulturminner og kulturmiljø i tiltaksområdet. Dokumentasjonen er basert på tilgjengelige kilder og litteratur, deriblant Askeladden og SEFRAK-registeret. Området ble befart 8. august 2024.

Tiltaksområdet er metodisk inndelt i seks delområder (kulturmiljø (KM)) som er vurdert hver for seg med hensyn til verdi, påvirkning og konsekvens. Kriterier for utvelgelse av kulturmiljøene følger Riksantikvarens anbefalinger om at kulturminner har størst verdi i en større sammenheng og tidsdybde. Gjenkjenning og avgrensing av kulturminner er basert på en faglig begrunnet vurdering og tolkning av landskap og kulturhistoriske spor.

2.1.1. Vurdering av verdi

Kulturminneloven gir en bred definisjon av hva som er kulturminner og kulturmiljø. Dette betyr at ikke alle kulturminner eller kulturmiljø kan eller skal vernes. I forvaltningen av kulturminner blir det lagt vekt på at mangfoldet av kulturmiljø og kulturminner skal tas vare på, og at et representativt utvalg skal prioriteres for vern. Det skal legges vekt på kulturhistoriske sammenhenger fremfor enkeltobjekt.

Verdisettingen av kulturmiljø er rangert etter følgende skala:

Ubetydelig verdi	Noe verdi	Middels verdi eller forvaltningsprioritet	Stor verdi eller høy forvaltningsprioritet	Svært stor verdi eller høyeste forvaltningsprioritet

Grunnlaget for å verne kulturminner og kulturmiljø er at de har verdi som *kilde til kunnskap*, som grunnlag for *opplevelse* og som *ressurs for bruk*. De ulike kriteriene tilknyttet vurderingen av kunnskaps- og opplevelsesverdier kan overlappe hverandre. Metoden har beskrevet ett sett med vernekategorier som sammen med predefinerte verdivurderinger legges til grunn for

verdivurderingene. Hvilke kriterier som blir lagt mest vekt på, er avhengig av de aktuelle kulturminnene eller kulturmiljøene.

Kulturmiljøer med ubetydelig verdi, og som ikke anses å være beslutningsrelevante, omtales i liten grad.

2.1.2. Tiltakets påvirkning

Påvirkning er et uttrykk for endringer som tiltaket vil medføre på det berørte kulturmiljøet. Vurderinger av påvirkning relateres til den ferdig etablerte situasjonen. Det er kun områder som blir varig påvirket, som vurderes. Påvirkning kan være direkte eller indirekte, reversibel eller irreversibel, kvantitativt og/eller kvalitativt og positiv eller negativ. Vurderingene tar utgangspunkt i direkte inngrep/arealbeslag, nærvirkninger (fysiske og visuelle), visuelle fjernvirkning og tiltakets utforming (se Tabell 2-1). Skalaen for påvirkning er inndelt i fem trinn, og går fra sterkt forringet til forbedret. Skalaen utgjør y-aksen i konsekvensvifta. Vurdering av påvirkning gjøres i forhold til situasjonen i referansesituasjonen (0-alternativet). Ubetydelig endring utgjør 0-punktet på skalaen.

Tabell 2-1 Tabell for vurdering av planen eller tiltakets påvirkning på kulturmiljø og kulturminner, jf. M-1941:

Tiltakets påvirkning	Direkte inngrep/ arealbeslag	Nærvirkninger (fysiske og visuelle)	Visuell fjernvirkning	Tiltakets utforming
Forbedret	Bedrer tilstanden vesentlig ved at eksisterende negative inngrep tilbakeføres. Bidrar til at det blir mulig å restaurere kulturmiljøet eller kulturminner.	Bedrer den visuelle kontakten innad i kulturmiljøet. Fjerner barrierer. Bedrer innsyn/utsyn fra nærområdet til/fra kulturmiljøet. Bidrar til reduksjon i støy og/eller støv. Reduserer faren for flom, fukt i kulturmiljøet eller erosjon.	Utsynet fra kulturmiljøet bedres/ gjenopprettes fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet bedres/gjenopprettes	Enkeltkulturminner som er laget for å være svært synlige får bedret utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger styrkes.
Ubetydelig endring	Ingen direkte inngrep/arealbeslag	Ingen eller ubetydelig visuell nærvirkning eller andre nærvirkninger	Ingen eller ubetydelig visuell fjernvirkning.	Tiltaket framstår som en konstruktiv helhet med god volumoppbygging og god sammenheng med omgivelsene.
Noe forringet	Berører en mindre viktig del av kulturmiljøet med direkte inngrep/arealbeslag, tap av mindre viktige enkeltkulturminner.	Endrer i noen grad den visuelle kontakten mellom viktige kulturminner innad i kulturmiljøet, bryter i noen grad opp kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet reduseres noe fra viktige standpunkter. Kulturmiljøet vil i noen grad påvirkes av støy og/eller støv. Bidrar til noe redusert naturlig drenering som vil påvirke kulturmiljøet negativt ved nedbør. Bidrar til noe fuktigere forhold og seinere opptørking innenfor kulturmiljøet. Bidrar til noe økt eller endret erosjon som vil påvirke kulturmiljøet negativt. Klimaendringene vil kunne forsterke disse forholdene.	Utsynet fra kulturmiljøet blir noe endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet vanskeliggjøres i noen grad. Enkeltkulturminner som er laget for å være svært synlige får noe redusert eller endret utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes i noen grad.	Tiltaket framstår i noen grad som en konstruktiv helhet, har noe dominerende volumoppbygging og noe dårlig sammenheng med omgivelsene.

Forringet	Deler av kulturmiljøet går tapt gjennom direkte inngrep/arealbeslag. Viktige enkeltkulturminner går tapt. Videre bruk av kulturmiljøet vanskeliggjøres	Endrer den visuelle kontakten mellom viktige kulturminner innad i kulturmiljøet, bryter opp kulturmiljøet og skaper barrierer. Innsynet til kulturmiljøet reduseres vesentlig fra viktige standpunkter. Kulturmiljøet vil påvirkes av støy og/eller støv. Bidrar til redusert naturlig drenering som vil påvirke kulturmiljøet negativt ved nedbør. Bidrar til fuktigere forhold og seinere opptørking innenfor kulturmiljøet. Bidrar til økt eller endret erosjon som vil gi fare for skade eller påvirke kulturmiljøet negativt. Klimaendringene vil kunne forsterke disse forholdene.	Utsynet fra kulturmiljøet blir sterkt endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet vanskeliggjøres. Enkeltkulturminner som er laget for å være svært synlige får sterkt endret eller redusert utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes.	Tiltaket framstår i liten grad som en konstruktiv helhet, har dominerende volumoppbygging og dårlig sammenheng med omgivelsene.
Sterkt forringet	Ødelegger hele eller størstedelen av kulturmiljøet gjennom direkte inngrep/arealbeslag. Ødelegger den mest verdifulle delen av miljøet. Ødelegger videre bruk av kulturmiljøet. Svært viktige enkeltkulturminner går tapt.	Blokkerer eller endrer sterkt den visuelle kontakten mellom viktige kulturminner innad i kulturmiljøet, bryter i stor grad opp kulturmiljøet og skaper barrierer. Innsynet til kulturmiljøet blokkeres fra viktige standpunkter. Kulturmiljøet vil i stor grad påvirkes av støy og/eller støv. Bidrar til svært redusert naturlig drenering som vil påvirke kulturmiljøet sterkt negativt ved nedbør. Bidrar til svært mye fuktigere forhold og seinere opptørking innenfor kulturmiljøet. Bidrar til svært økt eller endret erosjon som vil skade eller påvirke kulturmiljøet sterkt negativt. Klimaendringene vil kunne forsterke disse forholdene.	Utsynet fra kulturmiljøet blir blokkert eller sterkt endret fra kulturhistorisk viktige utsynspunkter i kulturmiljøet. Innsynet til kulturmiljøet blokkeres. Enkeltkulturminner som er laget for å være svært synlige mister, eller får sterkt endret utsyn/innsyn. Kulturhistorisk viktige sammenhenger svekkes vesentlig.	Tiltaket framstår helt uten konstruktiv helhet, har svært dominerende volumoppbygging og svært dårlig sammenheng med omgivelsene.

2.1.3. Vurdering av konsekvens

Med utgangspunkt i verdi og påvirkning fastsettes konsekvensen for det enkelte kulturmiljø ved hjelp av konsekvensvifta. Konsekvensen for hvert kulturmiljø framkommer ved å sammenholde verdivurderingen med vurderingen av tiltakets påvirkning.

Hva som vektlegges i hvert enkelt prosjekt, gjøres på grunnlag av en faglig vurdering. I tillegg gis en vurdering av relativ forskjell i rang, der det gjøres tydelig hvilke alternativer som er relativt like og hvilke som er alternativer som er vesentlig bedre eller dårlige. Alle konsekvensvurderinger av kulturmiljøer begrunnes av fagutreder, og eventuell beslutningsrelevant usikkerhet beskrives.

2.2. Dagens situasjon og kulturminneverdier i tiltaks- og influensområdet

Tiltaksområdet ligger i Midtbygda i Onsøy, nordvest for Onsøy kirke. Området har stor tidsdybde. Det er registrert en rekke automatisk fredete kulturminner både i tiltaksområdet og influensområdet. I tillegg finnes det noe eldre gårdsbebyggelse oppført i SEFRAK (Sekretariatet for faste kulturminner) i influensområdet.

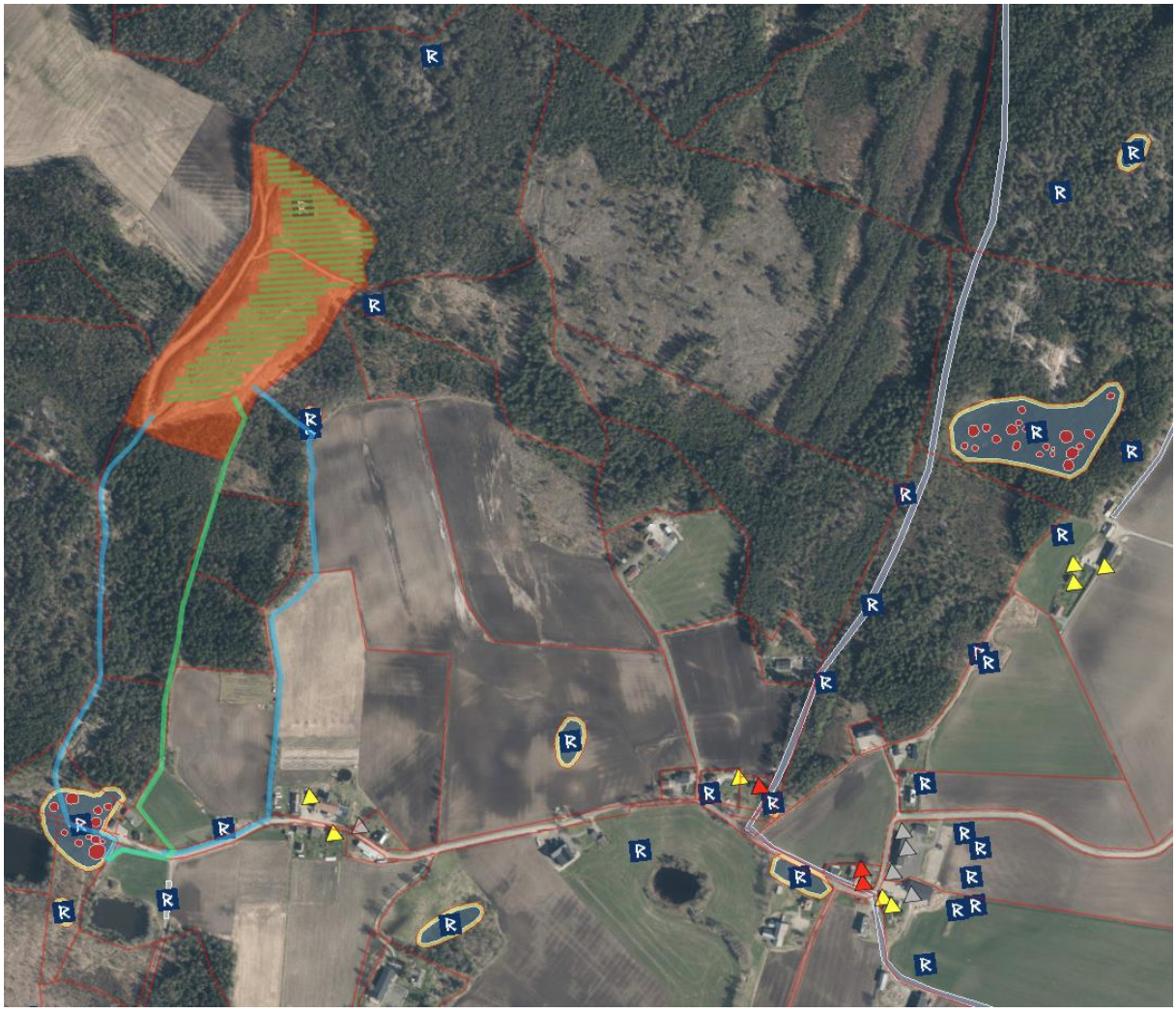

Figur 2-1 Kartet viser tiltaksområdet og de tre alternative traselinjene for nettilknytning. I og ved tiltaksområdet er det i registrert flere automatisk fredete kulturminner, samt eldre gårdsbebyggelse. Kilde: «Askeladden», Riksantikvaren.

2.2.1. Regionale og lokale føringer

Fylkesplan for Østfold Fylkesplan for Østfold, «Østfold mot 2050», vedtatt juni 2018.

Østfold skal være et fylke som ivaretar klima, natur, kulturminner og kulturlandskap, og som tar miljøhensyn i offentlig og privat sektor. Kulturminner og kulturmiljø skal være en integrert del av kommunal og regional planlegging og forvaltning. Fylkesplanen har egne nettbaserte temakart for regionalt viktige kulturmiljøer og regionalt viktige kulturlandskap.

Tiltaks- og influensområdet ligger i et område definert som «kulturlandskap av regional verdi» og «kulturmiljø av regionalverdi» i fylkesplanen. Kulturmiljøet i fylkesplanen er videreført som hensynssoner (H570 – bevaring av kulturmiljø) i Fredrikstad kommunes arealdel til kommuneplan (2023-2035).

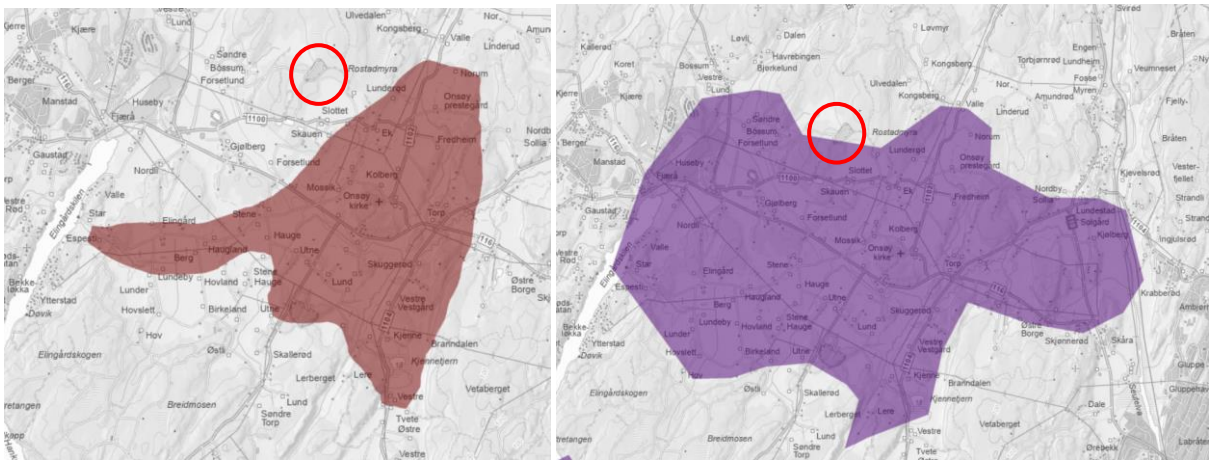

Figur 2-2 Regionalt viktige kulturlandskap (t.v.) og kulturmiljø (t.h.): i fylkesplanen «Østfold mot 2050. Kilde: Kartløsning til fylkesplan. Fylkesplan i Østfold - Temakart (arcgis.com)

Felles handlingsprogram for kulturminner i Viken 2022-2023

I desember 2021 ble det vedtatt et nytt felles handlingsprogram for kulturminner i Viken for perioden 2022- 2023. Det nye felles handlingsprogrammet er basert på de tidligere regionale handlingsprogrammene.

Kulturminneplan for Østfold 2010-2022

Planen skal gi et grunnlag for beslutninger og valg innenfor kulturminnevernets arbeidsområde i årene fremover. Som et tillegg til og utdyping av planen gis det beskrivelser, bakgrunn og forutsetninger for kulturminnevernet i Østfold.

Kommunedelplan for kulturminner i Fredrikstad 2023-2035, vedtatt av bystyret 07.09.2023

I 2023 fikk Fredrikstad kommune sin første formelle kulturminneplan. For å forstå hvorfor kulturminnene er viktige spor etter historien, benytter planen en tilnærming der kommunens kulturminneverdier er inndelt i 13 kategorier:

1. Landskapet som grunnlag for menneskelig aktivitet
2. Det arkeologiske landskapet
3. Middelalderen
4. Grunnleggingen og landets første planlagte by
5. Befestningen og byen
6. Herregårdene
7. Forstaden
8. Industrialiseringen
9. Det nye sentrum
10. Fritiden
11. 2. verdenskrig
12. Etterkrigstiden
13. Kommunesammenslutningen

Temaene 2 «Det arkeologiske landskapet» og 3 «Middelalderen» er spesielt viktige for dette prosjektet. Midtbygda i Onsøy er fremhevet som et område av nasjonal verdi eller interesse på grunn av sine rike helleristningsforekomster og andre fornminner. Onsøy kirkested, med kirkegård fra middelalderen og langkirken oppført i 1877 som er listeført av Riksantikvaren, er andre eksempler på særlig viktige kulturmiljø i området.

2.2.2. Inndeling av delområder og verdisetting

Utredningsområdet er delt inn i mindre delområder basert på gjenværende strukturer og funksjoner. Det er utarbeidet enkle kartillustrasjoner som viser inndelingen av kulturmiljøer og deres verdi. Det er registrert kulturminner innenfor tiltaksområdet, og planen berører dermed kulturminneverdier direkte. For å kunne fastsette grad av påvirkning er tiltaket vurdert ut ifra nær- og fjernvirkning, tiltakets utforming og siktsektorer.

- Kulturmiljø 1 – *Forsetlundgropa og Stangeberget*
- Kulturmiljø 2 – *Ekveien*
- Kulturmiljø 3 – *Skauen*
- Kulturmiljø 4 – *Slottet*
- Kulturmiljø 5 – *Ek*
- Kulturmiljø 6 – *Lunderød og Onsøy prestegård*

Onsøy kirkested ligger 1,5 kilometer sør for tiltaksområdet. Kirkestedet er et særlig verdifullt og sårbart kulturmiljø. Kirkestedet vil ikke få visuell fjernvirkning og er ikke vurdert å ligge innenfor influensområdet for tiltaket.

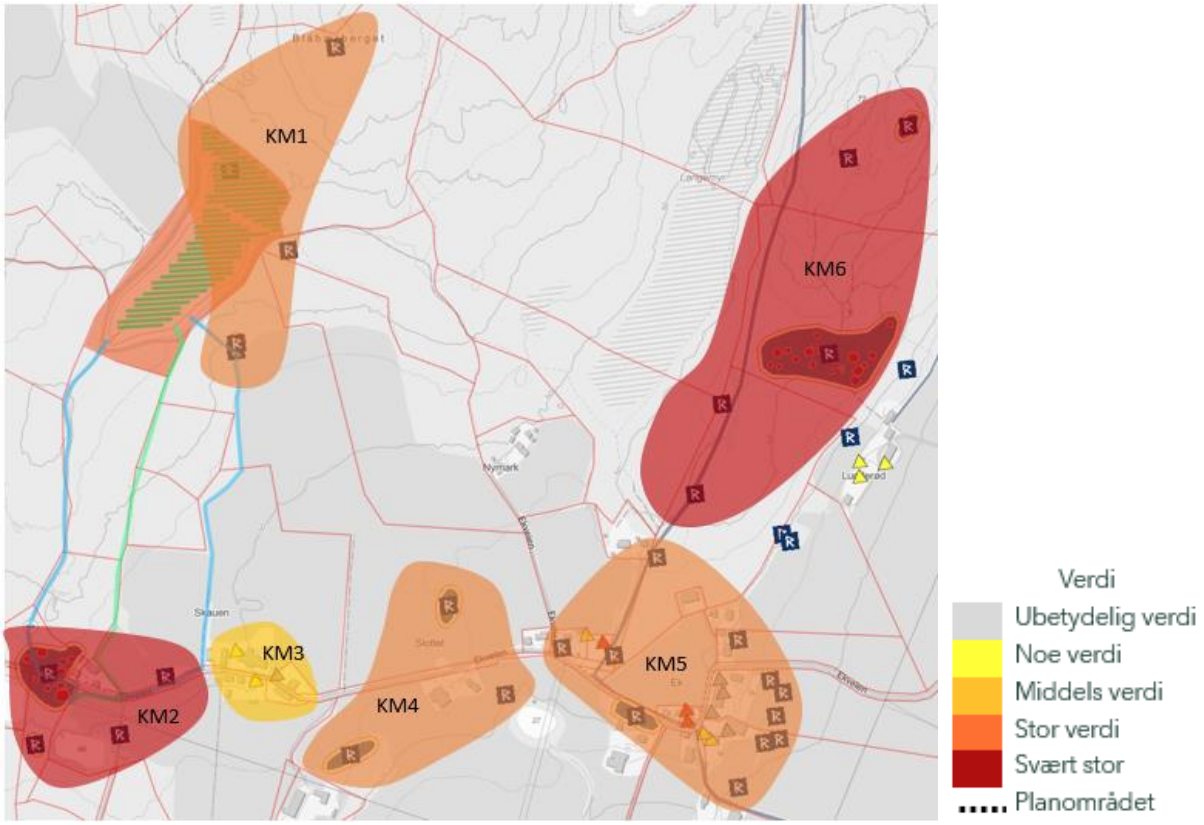

Figur 2-3 Oversiktskart som viser inndelingen av kulturmiljø og verdisetting. Tiltaksområdet er markert med oransje og grønt, og nett-traséene er markert med blått og grønt. Kilde: Bakgrunnskart, Askeladden

Tiltak- og influensområdet ligget i et åpent kulturlandskap med dyrka mark, noe beitemark og skogkledte høydedrag. Lange bekkeløp med frodige vegetasjonsbremmer, åkerholmer og bergknauser med eikelunder, edelløvskog og særmerkte gårdstun preger landskapet. Det stor tetthet av kulturminner fra alle perioder og landskapet har stor tidsdybde. Her finnes særlig mange bergkunstlokaliteter i form av jordbruksristninger og skålgroper fra bronsealder, samt mange gravminner og gravfelt fra bronse- og jernalderen. Helleristningene ligger i konsentrasjoner, som ved Onsøy Prestegård og Mossik-Eik. Figurfeltet kalt «Onsøyskipet» ligger ved Råhaugen, ved prestegården, og utmerker seg med sin størrelse og detaljrikdom (ID 42787).

Onsøy kirke (oppført 1877) ligger sentralt på en høyde sør for tiltaksområdet. Kirken er et landemerke og her har det vært kirkested siden middelalderen. I området ligger også Onsøy prestegård som er fredet, og en rekke gårdstun med godt bevarte arkitektoniske

kvaliteter. Området har også sammenheng mot den freda Kjølberg herregård og den automatisk freda bygdeborgen på Borgåsen ved Skåra.

Tabell 2-2 Tidstabell med perioder og dateringer (etter Indrelid, 2009).

9000 - 4000 f.Kr.	ELDRE STEINALDER (MESOLITTISK TID)
9000 - 8200 f.Kr.	Tidligmesolitikum (TM)
8200 - 6300 f.Kr.	Mellommesolitikum (MM)
6300 - 4000 f.Kr.	Senmesolitikum (SM)
4000 - 1750 f.Kr.	YNGRE STEINALDER (NEOLITTISK TID)
4000 -3400 f.Kr.	Tidligmesolitikum (TN)
3400 - 2700 f.Kr.	Mellomneolitikum A (MN A)
2700 - 2400 f.Kr.	Mellomneolitikum B (MN B)
2400 - 1750 f.Kr.	Senneolitikum (SN)
1750 - 500 f.Kr.	BRONSEALDER (BRA)
1750 - 1100 f.Kr.	Eldre bronsealder (EBRA)
1100 - 500 f.Kr.	Yngre bronsealder (YBRA)
500 f.Kr. - 1000 e.Kr.	JERNALDER (JA)
500 f.Kr. - 570 e.Kr.	Eldre jernalder (EJA)
500 f.Kr. - Kr.f.	Førromersk jernalder (Keltertid)
Kr.f. - 400 e.Kr.	Romersk jernalder (Romertid)
Kr.f - 200 e.Kr.	Eldre romertid
200 - 400 e.Kr.	Yngre romertid
400 - 570 e.Kr.	Folkevandringstid
570 - 1000 e.Kr.	Yngre jernalder (YJA)
570 - 800 e.Kr.	Merovingertid
800 - 1000 e.Kr.	Vikingtid
1000 - 1537 e.Kr.	MIDDELALDER (MA)
1537 e.Kr. –	NYERE TID (ETTERREFORMATORISK TID)

2.2.2.1 Kulturmiljø 1 – Forsetlundgropa og Stangeberget

Figur 2-4 Verdikart av kulturmiljø 1. Kilde: Askeladden (bakgrunnskart).

Delområdet ligger dels innenfor tiltaksområdet, dels i influensområdet og består av arkeologiske kulturminner i utmark.

Innenfor delområdet finnes tre automatisk freda gravminner i form av to gravrøyser fra bronse- jernalder (ID30328 og ID49904) og en steinsetting datert til jernalder (ID 24827). Det er også gjort funn av gjenstander fra steinalderen i området som peker mot at det kan

ligge en steinalderboplass her. En tidligere registrert lokalitet har fått ny status som «fjernet» av Viken fylkeskommune i 2024 (ID158938).

På befaring ble det observert flere røyser i skogen nordøst for ID 158938, nordøst for tiltaksområdet. Flere av røysene kan representere gravminner, og bør undersøkes av fylkeskommunen.

Følgende lokaliteter er registrert i Askeladden:

Tabell 2-3 Kulturminner med vernestatus.

Kulturminne ID:	Beskrivelse	Datering	Vernetype
ID30328-1	Stangeberget, gravrøys	Bronsealder-jernalder	Automatisk freda
ID158938-1	Forsetlundgropa, mulig grav	Jernalder	Fjernet
ID158938-2	Forsetlundgropa, kokegrop	Bronsealder-jernalder	Fjernet
ID49904-1	Ek, gravrøys	Bronsealder-jernalder	Automatisk freda
ID24827-1	Slottet, gravminne-steinsetting	Jernalder	Automatisk freda
ID158911-1	Slottet, løsfunn	Eldre steinalder	Uavklart

Verdivurdering

Delområdet har stor tidsdybde. Det er gjort funn fra steinalderen, i tillegg til en kokegrop og gravminner fra bronse- og jernalder. Gravminnene er automatisk fredet og har nasjonal verdi som minnesmerker og som uerstattelige kilder til kunnskap om menneskenes liv og tro bronse- og jernalder. Steinsettingen ID 24827 fra jernalderen har særlig høy kunnskaps- og opplevelsesverdi da den representerer en sjelden kulturminnekategori i nasjonal målestokk. Også gravminnet ID 30328 har en klassisk plassering på toppen av høydedraget. Disse kulturminnene har særlig kunnskaps- og opplevelsesverdi. Deler av kulturmiljøet er i dag noe skjemmet av den gjenfylte Forsetlundgropa, og deler av sammenhengene i landskapet er brutt av grusveier og av bratte skjæringer. Kulturminnene er også til dels sterkt gjengrodd. Gravminnene har imidlertid i stor grad beholdt sitt utsyn mot sør og øst.

Kulturmiljøet har stor tidsdybde og gir særlig innsikt i gravskikk- og bosetningstradisjon i Onsøy fra bronsealderen til jernalderen. Kulturmiljø 1 er vurdert til å ha stor kunnskapsverdi, stor opplevelsesverdi og middels bruksverdi. Samlet vurdering blir **stor verdi**.

2.2.2.2 Kulturmiljø 2 – Ekveien

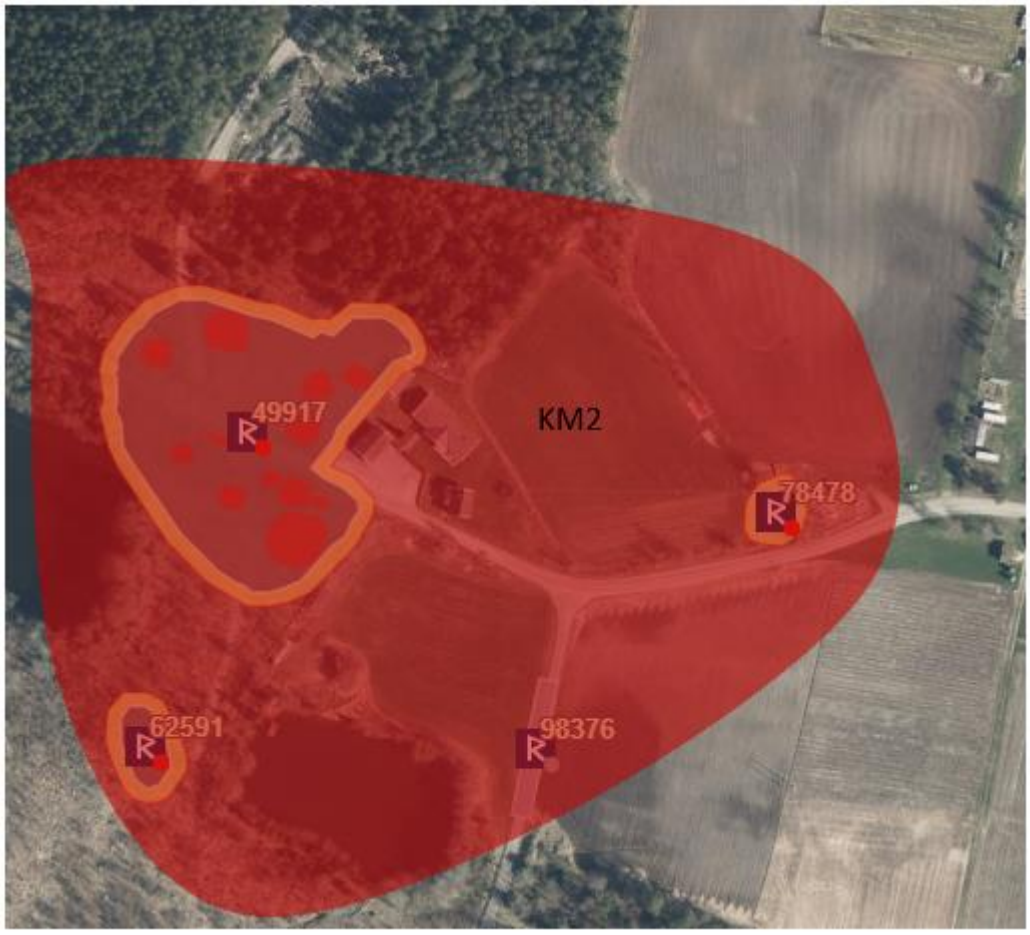

Figur 2-5 Verdikart av kulturmiljø 2. Kilde: Askeladden (bakgrunnskart).

Delområdet ligger delvis innenfor tiltaksområdet, og i nære influensområde og består av flere arkeologiske kulturminner skog dyrka mark med steingjerder. Kulturmiljøet omfatter et større automatisk freda gravfelt med 12 gravminner med stor formvariasjon, og to mindre gravfelt som også er automatisk freda. Alle gravminnene er trolig fra jernalderen.

Følgende lokaliteter er registrert i Askeladden:

Tabell 2-4 Kulturminner med vernestatus.

Kulturminne ID:	Beskrivelse	Datering	Vernetype
ID49917	Ek, Gravfelt med 10 gravhauger (hvorav 1 med bautastein), 1 steinsetning og 1 røys.	Jernalder	Automatisk freda
ID62591	Forsetlund søndre, gravfelt bestående av 2 runde gravhauger.	Jernalder	Automatisk freda

ID98376	Syv strukturer, bla. fotgrøft til gravminne, stolpehull, og ildsteder. Undersøkt av KHM i 2006.	Bronsealder-jernalder	Fjernet (aut. freda)
ID78478	Skogen, gravfelt	Jernalder	Automatisk freda

Figur 2-6 ID 49917 til venstre og ID 78478 til høyre. Foto: Asplan Viak/Google Streetview

Figur 2-7 Steinsettingen ID49917-1 er gjengrodd, men fremstår tydelig når vegetasjonen er borte. Kilde: Asplan Viak/Google-streetview

Verdivurdering

Delområdet består av flere automatisk freda gravminner. Gravminnene har nasjonal verdi som minnesmerker og som uerstattelige kilder til kunnskap om menneskenes liv og tro bronse- og jernalder. Gravfeltene i delområdet, særlig innenfor ID 49917, viser stor formvariasjon, med både bautastein, steinsetting og rundhauger, enkelte med fotkjeder og fotgrøft. Det går flere grusveier gjennom lokaliteten og en strømlinje/strømmast. Selv om ID 49917 er noe skadet og skjemmet av moderne tiltak, har gravfeltet særlig stor

kunnskaps- og opplevelsesverdi. De øvrige to gravfeltene er mindre, og består av henholdsvis to (ID 62591) og tre (ID78478) runde gravhauger, temmelig klart markert/tydelige i terrenget. Kulturminnene ligger i et i stor grad intakt jordbrukslandskap.

Synlige gravminner er i seg selv en kulturminnekategori med stor verdi. Gravminner med steinsettinger og bautasteiner utmerker seg som kulturminnekategorier som er sjelden i nasjonal sammenheng og som derfor har en særlig høy kunnskaps- og opplevelsesverdi. Også fotgrøftene og fotkjedene representerer formvariasjoner som tilfører gravminnene ytterligere kunnskaps- og opplevelsesverdi.

Sammen med de undersøkte bosetningssporene innenfor ID 98376, gir kulturmiljøet gir særlig innsikt i gravskikk- og bosetningstradisjon i Onsøy i jernalderen.

Kulturmiljø 2 er vurdert til å ha svært stor kunnskapsverdi, stor opplevelsesverdi og stor bruksverdi. Samlet vurdering blir **svært stor verdi**.

2.2.2.3 Kulturmiljø 3 – Skauen

Figur 2-8 Verdikart av kulturmiljø 3. Kilde: Askeladden (bakgrunnskart).

Delområdet ligger utenfor tiltaksområdet, men i nære influensområde, og består av et eldre gårdsmiljø omgitt av dyrka mark i et større kulturlandskap.

Følgende lokaliteter er registrert i Askeladden:

Tabell 2-5 Kulturminner med vernestatus.

Kulturminne ID:	Beskrivelse	Datering	Vernetype
0106-5405-021	Skauen, Stabbur/kornbu	1900-tallet, første kvartal	SEFRAK
0106-5405-023	Skauen, bolighus	1800-tallet, tredje kvartal	SEFRAK
0106-5405-041	Skauen, bryggerhus	Markert som tapt, men fremstår intakt	SEFRAK

Figur 2-9 Bildet øverst viser plassen Skauen. Nederst til venstre sees bryggerhuset (Asplan Viak 2024). Nederst til høyre vises bolighuset slik det fremstod i april 2010 (Google streetview).

Verdivurdering

I kulturmiljøet finnes det tre SEFRAK-registrerte bygg oppført på 1800- og 1900-tallet. Bebyggelsen er alminnelig forekommende, og av lokal betydning. Kulturmiljøet viser til en epoke i Onsøys historie, hvor utnyttingen av jordbruket var førende for bosetningsmønsteret. Kulturmiljøet er dermed en kilde til kunnskap. Gårdstunene har verdi som miljøskapende element som gjenværende gårdstun med eldre bygningsmasse fra før 1900 bevart. Dette gir opplevelses- og kunnskapsverdi. De eldre bygningene har aldersverdi.

Kulturmiljø 3 er vurdert til å ha middels kunnskapsverdi, noe opplevelsesverdi og middels bruksverdi. Samlet vurdering blir **middels verdi**.

2.2.2.4 Kulturmiljø 4 – Slottet

Figur 2-10 Verdikart av kulturmiljø 4. . Kilde: Askeladden (bakgrunnskart).

Delområdet ligger utenfor tiltaksområdet, men inngår i influensområdet og består av tre arkeologiske kulturminner, derav to automatisk freda gravfelt med to og tre gravhauger.

Følgende lokaliteter er registrert i Askeladden:

Tabell 2-6 Kulturminner med vernestatus.

Kulturminne ID:	Beskrivelse	Datering	Vernetype
ID30318	Mossik, gravfelt med to gravhauger	Jernalder	Automatisk freda
ID40284	Mossik, gravfelt med opprinnelig 3 rundhauger	Jernalder	Automatisk freda
ID180469-1	Ek / S1, kokegrop	Eldre jernalder	Fjernet (aut. Freda)

Verdivurdering

Innenfor delområdet finnes to automatisk freda gravfelt. Gravminnene har nasjonal verdi som minnesmerker og som uerstattelige kilder til kunnskap om menneskenes liv og tro bronse- og jernalder. Det er også gjort funn av en kokegrop i området, som i dag er fjernet. Gravfeltene i delområdet består av ett felt med to rundhauger, samt en utpløyd haug (ID 40284) og ett felt med to rundhauger (ID 30318). Mens ID 40284 ligger i dyrka mark og framstår klart markert i landskapet, ligger ID 30318 i beitemark, men er mindre markant.

Gravminnene i delområdet ligger i stor grad i sin opprinnelige kontekst, omgitt av dyrka mark, beiteområder og gårdstun. De representerer unike kilder til forhistorien og tilfører jordbrukslandskapet i området tidsdybde. Som synlige gravminner beliggende i et intakt jordbrukslandskap, har de stor opplevelsesverdi. Kulturmiljøet gir særlig innsikt i gravskikk- og bosetningstradisjon i Onsøy i jernalderen.

Kulturmiljø 4 er vurdert til å ha stor kunnskapsverdi, stor opplevelsesverdi og middels bruksverdi. Samlet vurdering blir **stor verdi**.

2.2.2.5 Kulturmiljø 5 – Ek

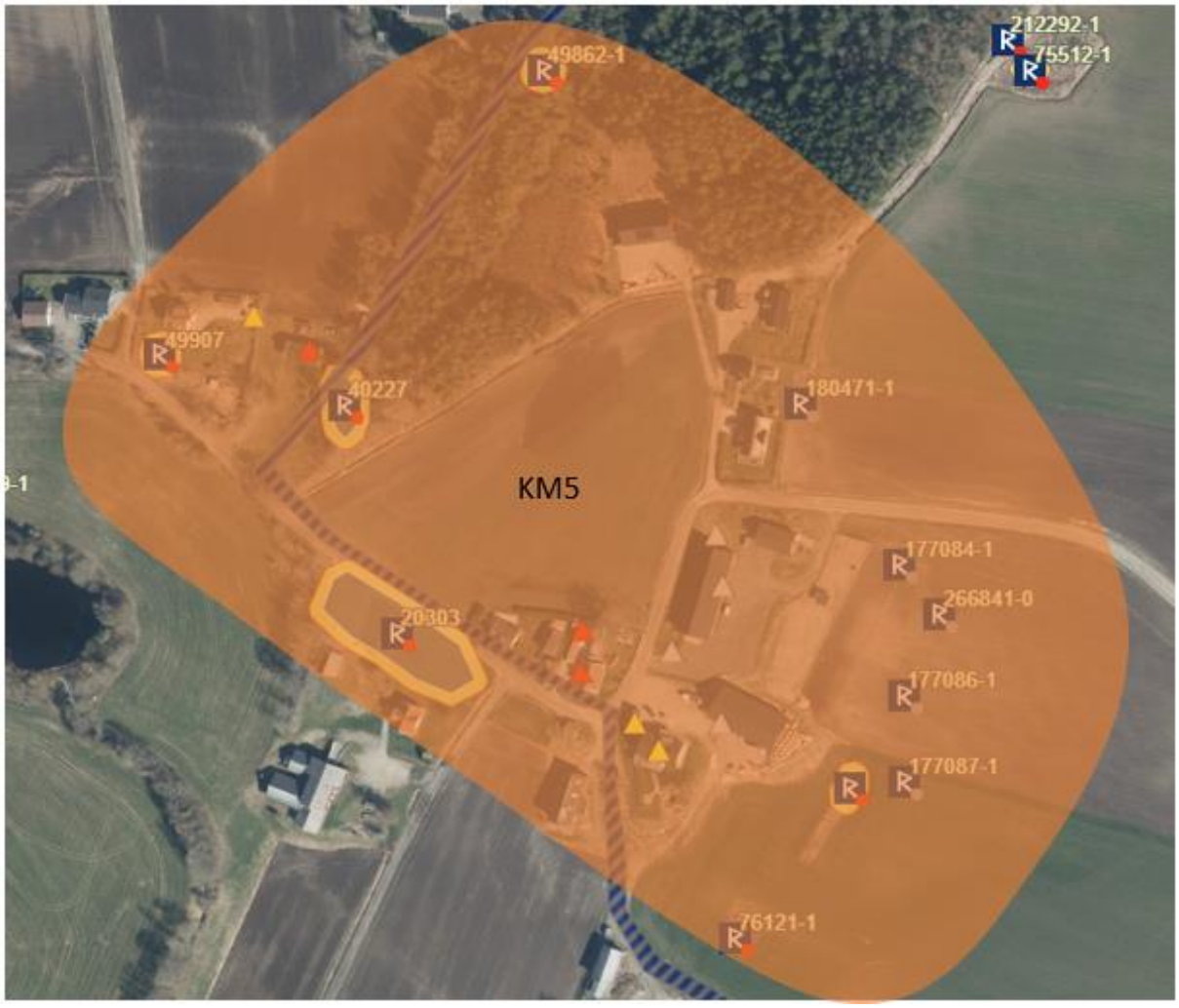

Figur 2-11 Verdikart av kulturmiljø 5. Kilde: Askeladden (bakgrunnskart).

Delområdet ligger utenfor tiltaksområdet, men i influensområdet, og består av et sammenhengende kulturlandskap med eldre gårdsmiljøer, dyrka marker og automatisk freda kulturminner knyttet til jordbruksbosetning i bronse- og jernalder. Den gamle kirkeveien strekker seg gjennom området fra sør mot nord.

Følgende lokaliteter er registrert i Askeladden:

Tabell 2-7 Kulturminner med vernestatus.

Kulturminne ID:	Beskrivelse	Datering	Vernetype
ID49907	Ek, gravfelt	Jernalder	Automatisk freda
ID20177-1	Mollestad, hulvei/gammelt veifar	Uvisst	Uavklart

ID40227	Bredetomta, gravfelt med to rundhauger	Jernalder	Automatisk freda
ID20303	Ek, gravfelt	Yngre steinalder, jernalder og eldre jernalder	Automatisk freda
ID49862-1	Eksberget, gravrøys	Bronsealder-jernalder	Automatisk freda
76121	Bergkunst, skålgropfelt	Bronsealder	Automatisk freda
69901	Bergkunst, skålgroper, skipsfigur og spiralfigur		Automatisk frda
177087	Kokegroplokalitet		Fjernet
177086	Kokegroplokalitet		Fjernet
266841	Løsfunn- metallsøk - spole m. punktdekor		Uavklart
177084	Kokegroplokalitet		Fjernet
0106-5405-007	Ek, bolighus	Fremstår revet og erstattet med nyere bygg	SEFRAK
0106-5405-008	Ek, stabbur	Fremstår revet og erstattet med nyere bygg	SEFRAK
0106-5405-010	Ek, bolighus	1700-tallet, fjerde kvartal	SEFRAK
0106-5405-011	Ek, bryggerhus	1700-tallet, fjerde kvartal	SEFRAK
0106-5405-005	Ek gård, bolighus	Revet og erstattet med nytt bygg	SEFRAK
0106-5405-006	Ek gård, bryggerhus	Revet og erstattet med nytt bygg	SEFRAK
0106-5405-012	Ek gård, bolighus	Tapt	SEFRAK
0106-5405-013	Ek gård, driftsbygning	Tapt	SEFRAK
0106-5405-014	Ek gård, driftsbygning	Tapt	SEFRAK

Figur 2-12 Eldre gårdsbebyggelse på Ek gård. Bolighus og bryggerhus. Bilder fra april 2010, Google street view

Verdivurdering

Innenfor delområdet finnes tre automatisk freda gravfelt, ett enkeltliggende gravminne, og to lokaliteter med bergkunst, alle med nasjonal verdi. Gravfeltene i delområdet består av ett felt med en gravhaug og en steinsetting (ID 49907), ett felt med to rundhauger (ID 40227) og ett felt med til sammen fire gravhauger. Det skal være funnet et spinnehjul fra eldre jernalder og steinalderfunn i den ene av haugene (ID 20303). Bergkunstlokalitetene består av skålgroper, en skipsfigur og en spiralfigur.

Gravminnene er til dels ødelagt av eldre tiltak, moderne hogst og er til dels overgrodd. De fleste er lite synlige i dag. Gravminnene representerer likevel kulturminner med stor kunnskapsverdi som unike kilder til historien. Alle de automatisk freda kulturminnene ligger tett på eldre tun med verneverdig bygningsmasse, og forteller om kontinuitet i bosetningen og gir området stor tidsdybde. Bergkunstlokalitetene trekker også verdien av kulturmiljøet opp.

Den gamle kirkeveien er en struktur som forteller om kommunikasjonslinjer og viktige punkt i landskapet. Den binder sammen middelalderkirkestedet på Onsøy med områder lenger nord og er et kulturminne med opplevelsesverdi og bruksverdi. Kulturlandskapet er i liten grad skjemmet av nye større tiltak/inngrep og miljøet som helhet har stor opplevelsesverdi.

Kulturmiljøet gir særlig innsikt i gravskikk, bosetningstradisjon og kommunikasjon i Onsøy i jernalderen og fram til nyere tids jordbruksbosetning. Kulturmiljø 5 er vurdert til å ha stor

kunnskapsverdi, stor opplevelsesverdi og middels bruksverdi. Samlet vurdering blir **stor verdi**.

2.2.2.6 Kulturmiljø 6 – Lunderød

Figur 2-13 Verdikart av kulturmiljø 6. Kilde: Askeladden (bakgrunnskart).

Delområdet ligger utenfor tiltaksområdet, men i influensområdet, og består av automatisk freda gravminner og gravfelt fra jernalder. Kulturminnene ligger på skogkledte høyder og skråninger, tilgrensende dyrka mark og gårdstun vest for Onsøy prestegård. Deler av den

gamle kirkeveien fra Onsøy kirke og nordover strekker seg i SSV-NNØ-lig retning gjennom delområdet.

Følgende lokaliteter er registrert i Askeladden:

Tabell 2-8 Kulturminner med vernestatus.

Kulturminne ID:	Beskrivelse	Datering	Vernetype
30279-1	Eksberget, gravminne	Bronsealder-jernalder	Automatisk freda
ID75490	Onsøy prestegård, gravfelt med 18 gravhauger og 1 steinsetting og minst 17 rundhauger, 1 langhaug og 1 rund steinsetting.	Jernalder	Automatisk freda
317007	Gravminne, gravrøys	Bronsealder-jernalder	Automatisk freda
78401	Gravfelt, to røyser og en steinlegning	Bronsealder-jernalder	Automatisk freda
201771	Veganlegg – den gamle kirkeveien	Uviss tid	Uavklart
ID49868-1	Onsøy prestegård, gravhaug	Jernalder	Automatisk freda

Verdivurdering

Gravfeltene og de enkeltliggende gravminnene ligger klassisk plassert på høydedrag og terrasser i terrenget. Kulturmiljøet og noen lokaliteter er skjemmet av traktorveier og tiltak i forbindelse med skogsdrift. Gravminnene ligger likevel i et i stor grad intakt landskap, i dag preget av barskog.

Gravminnene i området representerer kulturminner med stor kunnskapsverdi som unike kilder til historien. Gravfeltet ID 75490 er et kulturminne med særlig høy kunnskapsverdi, med til sammen 19 gravhauger, en gravrøys og en steinsetting. Gravfeltet har også stor opplevelsesverdi da gravminnene innenfor feltet er godt synlige og lesbare. Feltet ligger på høydedrag med godt utsyn mot øst og sørøst. Gravfeltet drar verdien av kulturmiljøet opp. Den gamle kirkeveien er en struktur som forteller om kommunikasjonslinjer og viktige punkt i landskapet. Gravminnenes plassering langs kirkeveien, peker mot at ferdselsåren går langt tilbake i tid. Veien binder sammen middelalderkirkestedet på Onsøy med områder lenger nord og er et kulturminne med opplevelsesverdi og bruksverdi.

Kulturmiljø 6 er vurdert til å ha svært stor kunnskapsverdi, svært stor opplevelsesverdi og middels bruksverdi. Samlet vurdering blir **svært stor verdi.**

2.3. Tiltakets virkninger og konsekvens

Med utgangspunkt i ulike standpunkt som viser nær- og fjernvirkning, gis det i det følgende en kort vurdering av tiltakets påvirkning og konsekvensgrad innenfor de ulike kulturmiljøene.

2.3.1. Kulturmiljø 1 – Forsetlundgropa og Stangeberget

Kulturmiljø 1 ligger delvis i tiltaksområdet, delvis i nære influensområde.

Gravminnet ID 30328 ligger på høydedraget om lag 200 meter nordøst for tiltaksområdet, og 20 meter høyere i terrenget (90 m.o.h). Selv om området rundt gravhaugen har sparsomt med vegetasjon i dag, vil eksisterende vegetasjon som omkranser tiltaksområdet i stor grad skjerme for visuell fjernvirkning fra solcelleanlegget. Dersom skogen utenfor tiltaksområdet fjernes, vil påvirkningen bli betydelig større.

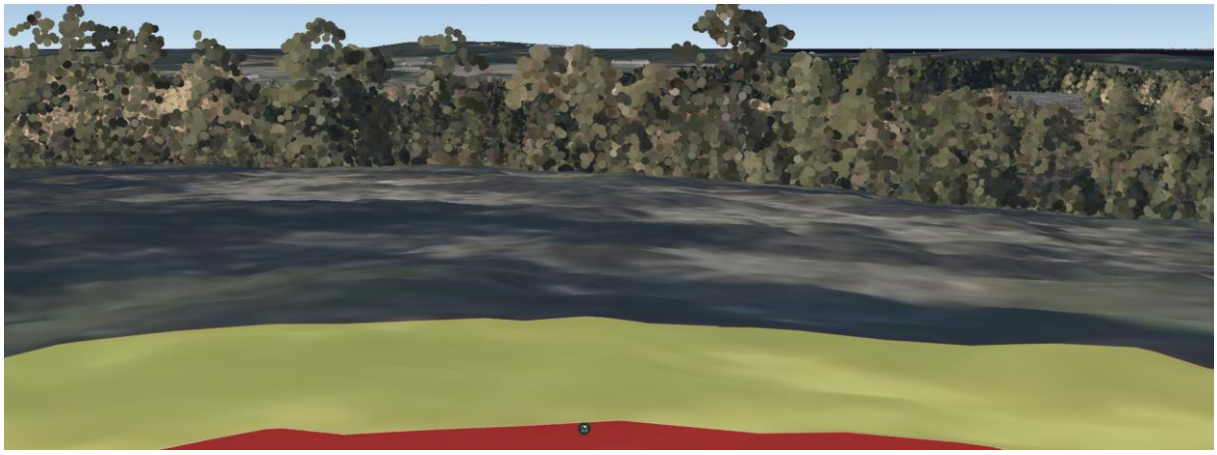

Figur 2-14 Utsyn mot tiltaksområdet fra gravminne ID 30328 innenfor KM1.

Tiltaket vil føre til nærføring av solcelleanlegget til gravminne ID 49904 som ligger på en liten høyde, bare om lag 20 meter sør for arealet som er avsatt til solcellepaneler. Gravminnet orienterer seg i stor grad mot sør og øst, og eksisterende vegetasjon skjermer gravminnet for visuell påvirkning mot nord. Avstanden er imidlertid liten og kulturminnet ligger lavere i terrenget enn deler av tiltaksområdet. Gravminnet er derfor sårbart for visuell påvirkning fra nord, spesielt høst- og vinterstid. Dersom noe vegetasjon innenfor eller utenfor tiltaksområdet forsvinner, vil tiltaket bli ytterligere skjemmende på gravminnet.

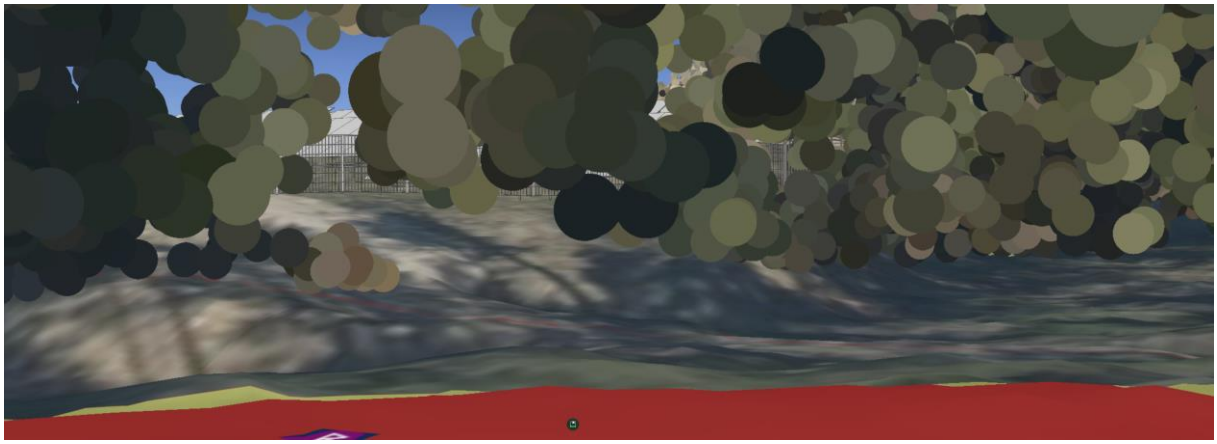

Figur 2-15 Utsyn mot tiltaksområdet fra gravminne ID 49904 innenfor KM1. Kulturminnet er sårbart for visuell nærvirkning dersom bare deler av vegetasjonen forsvinner.

Påvirkning av solcelleanlegget er vurdert til noe forringet. Ut fra at verdien er vurdert som stor og påvirkning er noe forringet, vil **konsekvensen** bli noe konsekvens for kulturmiljø 1 i forhold til påvirkning fra tiltaksområdet. Dette begrunnes i hovedsak i visuell nærvirkning på gravminne ID 49904, samt noe fjernvirkning på ID 30328

Det er skissert tre ulike løsninger for fremføring av nettilkobling:

Det vestlige og det midterste alternativet kommer ikke i konflikt med kulturmiljøet. For disse alternativene er **påvirkning** vurdert til ubetydelig for selve nettilknytningen. Sammenstilt med visuell nærvirkning fra tiltaksområdet på gravminnet ID 49904 blir påvirkningen vurdert til noe forringet.

Ut fra at verdien er vurdert som stor og påvirkning er vurdert til noe forringet, vil **konsekvensen** bli noe konsekvens for kulturmiljø 1 for det vestlige og det midterste traséalternativet. Dette begrunnes i nærvirkning fra solcelleanlegget på gravminnet ID 49904 og noe fjernvirkning for ID30328

Østlig alternativ: Den østligste traseen viser direkte konflikt med et automatisk freda gravminne, ID 24827, som består av en rund steinsetting av 11 blokker hvorav to i SØ fremdeles står. Ifølge opplysninger i Askeladden kan kartfestingen av gravminnet være

noe unøyaktig, men det ligger inntil en gammel skogsbilvei som også traséen for nettilknytning følger. Slik kulturminnet er kartfestet i dag, vil traséen i hovedsak komme i konflikt med kulturminnets sikringssone. Alle inngrep i automatisk freda kulturminner eller deres sikringssone krever dispensasjon fra kulturminneloven (§ 8.1).

Traséen kommer også i direkte konflikt med en arkeologisk lokalitet med uavklart vernestatus; et funnsted for øks og flintavfall (ID 158911).

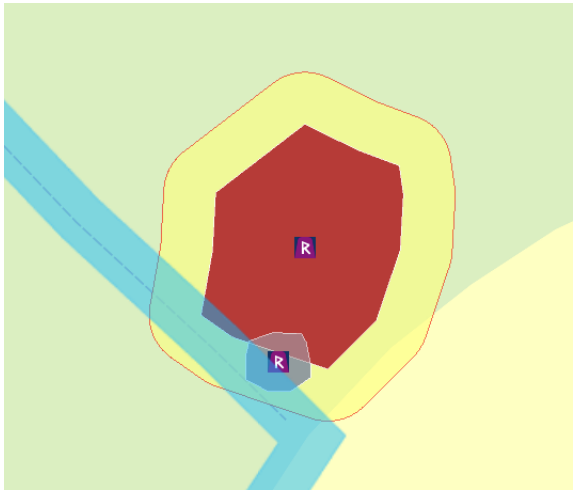

Figur 2-16 Vi har lagt til grunn et fem meter bredt tiltaksområde ifm graving av kabeltrasé, jf. blå linje på kartet. Rød markering er automatisk freda gravminne ID 24827, grå markering er funn av steinalderartefakter med uavklart vernestatus, ID 158911.

Påvirkning vurderes til noe forringet for østlig traséalternativ. Sammenstilt med visuell nærvirkning fra solcellepanelene i tiltaksområdet på gravminnet ID 49904, blir påvirkningen vurdert til noe forringet for østlig traséalternativ.

Ut fra at verdien er vurdert som stor og påvirkning er vurdert til noe forringet, vil **konsekvensen** bli noe konsekvens for kulturmiljø 1 for det østligste traséalternativet. Dette begrunnes i den direkte konflikten mellom østlig trasé for nettilknytning og gravminne ID 24827, samt visuell nærvirkning på gravminnet ID 49904 fra solcelleanlegget.

2.3.2. Kulturmiljø 2 – Ekveien

Kulturmiljø 2 ligger delvis i tiltaksområdet, delvis i nære influensområde.

Den eksisterende vegetasjonen som omkranser tiltaksområdet, vil skjerme for visuell påvirkning på kulturmiljøet fra solcelleanlegget. Med dagens vegetasjon (0-alternativet), vil ikke delområde 2 bli påvirket visuelt av tiltaket. Dersom vegetasjonen utenfor tiltaksområdet forsvinner, vil den visuelle fjernvirkningen kunne bli betraktelig større.

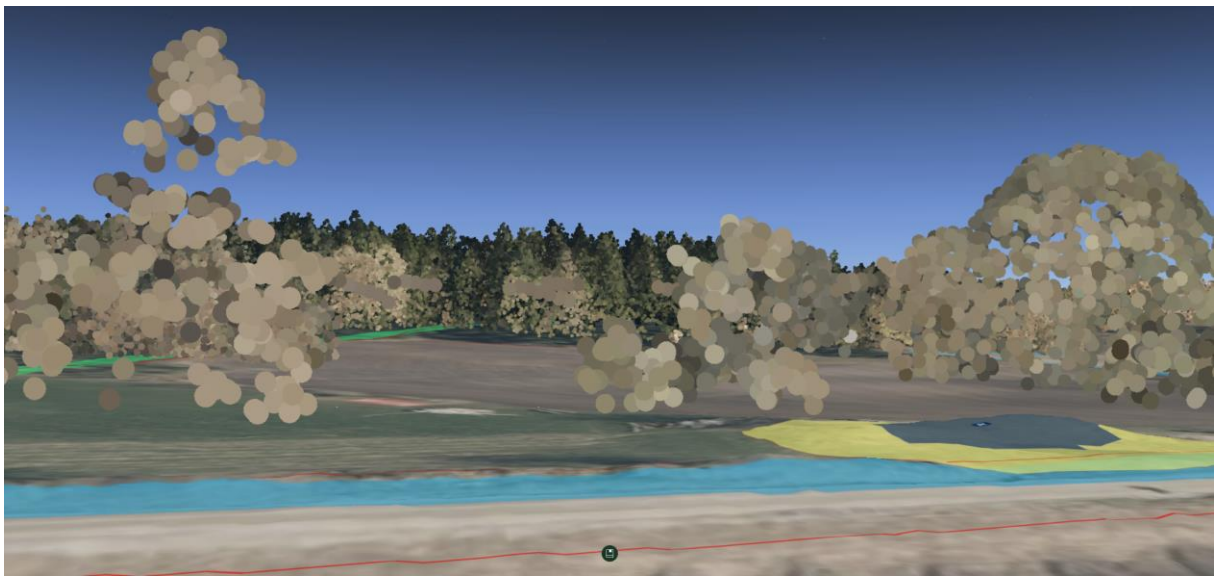

Figur 2-17 Utsyn mot solcelleanlegget fra gravminne ID 78478 innenfor KM 2. Traséene for nettilknytning er synlig med blå (østlig alternativ) og grønn (midterste alternativ) strek.

Påvirkning av solcelleanlegget på kulturmiljøet er vurdert til ubetydelig.

Det er skissert tre ulike løsninger for fremføring av nettilkobling:

Vestlig alternativ: Den vestligste traseen viser direkte konflikt med et større gravfelt, ID 49917. Denne traséen er planlagt i eksisterende grusveier, gjennom kulturminnelokaliteten. I sørligste del, inn til tilknytningspunktet går traséen utenfor eksisterende vei og vil komme i direkte konflikt med gravfeltet og et steingjerde mellom gnr. bnr. 22/1 og 24/12. Alle inngrep i automatisk freda kulturminner eller deres sikringssone krever dispensasjon fra kulturminneloven (§ 8.1).

Påvirkning vurderes til forringet for det vestlige traséalternativet. Sammenstilt med ubetydelig visuell påvirkning fra solcellene i tiltaksområdet, blir påvirkningen vurdert til forringet.

Ut fra at verdien er vurdert som svært stor og påvirkning er vurdert til forringet, vil **konsekvensen** bli alvorlig konsekvens for kulturmiljø 2 ved vestlig traséalternativ. Dette begrunnes i den direkte konflikten mellom traséer for nettilknytning og gravfeltet ID 49917.

Midterste traséalternativ: Det midterste traséalternativet vil komme i konflikt med sikringssonen til gravfeltet ID 49917 og med steingjerdet mellom gnr. 22/1 og 24/12. Tilknytningspunktet i mast, ligger innenfor fredningsområdet for det automatisk freda gravfeltet. Alle inngrep i automatisk freda kulturminner eller deres sikringssone krever dispensasjon fra kulturminneloven (§ 8.1).

Påvirkning vurderes til noe forringet for det midterste traséalternativet. Sammenstilt med ubetydelig visuell påvirkning fra solcellene i tiltaksområdet, blir påvirkningen vurdert til noe forringet.

Ut fra at verdien er vurdert som svært stor og påvirkning er vurdert til noe forringet, vil **konsekvensen** bli middels konsekvens for kulturmiljø 2 ved midterste traséalternativ. Dette begrunnes i den direkte konflikten mellom traséer for nettilknytning og gravfeltet ID 49917.

Østlig alternativ: Den østligste av traséene for nettilknytning vil også komme i direkte konflikt med gravfeltets ID 49917sikringssone og med steingjerdet som ligger i tilknytning til dette. Tilknytningspunktet i mast, ligger innenfor fredningsområdet for det automatisk freda gravfeltet. Den østligste av traséalternativene medfører også direkte konflikt med sikringssonen til det automatisk freda gravminnet ID 78478, like nord for Ekveien og steingjerdet som følger Ekveien. Alle inngrep i automatisk freda kulturminner eller deres sikringssone krever dispensasjon fra kulturminneloven (§ 8.1).

Påvirkning vurderes til noe forringet for det østlige traséalternativet. Sammenstilt med ubetydelig visuell påvirkning fra solcellene i tiltaksområdet, blir påvirkningen vurdert til noe forringet.

Ut fra at verdien er vurdert som svært stor og påvirkning er vurdert til noe forringet, vil **konsekvensen** bli middels konsekvens for kulturmiljø 2 ved østlig traséalternativ. Dette begrunnes i den direkte konflikten mellom traséer for nettilknytning og, gravfeltene ID 49917 og ID 78478. Det vil også være direkte konflikt med flere steingjerder innenfor kulturmiljøet.

Figur 2-18 Vi har lagt til grunn et fem meter bredt tiltaksområde ifm graving av kabeltrasé, jf. blå og grønn linje på kartet. Automatisk freda gravfelt ID 49917 med enkeltminner i rødt og sikringssone i gult til venstre. Gravfelt ID 78478 til høyre.

2.3.3. Kulturmiljø 3 – Skauen

Delområdet ligger utenfor tiltaksområdet, men i nære influensområde.

Det er skissert tre ulike løsninger for fremføring av nettilkobling. Den østligste traséen planlegges i kant av jordet, i en kjerrevei like i utkanten av tunet på Skauen. Ettersom kabelen legges i bakken, vil det ikke føre til konflikt med kulturminneverdiene i delområdet. De øvrige nett-traséene vil ikke komme i nærføring med kulturmiljøet.

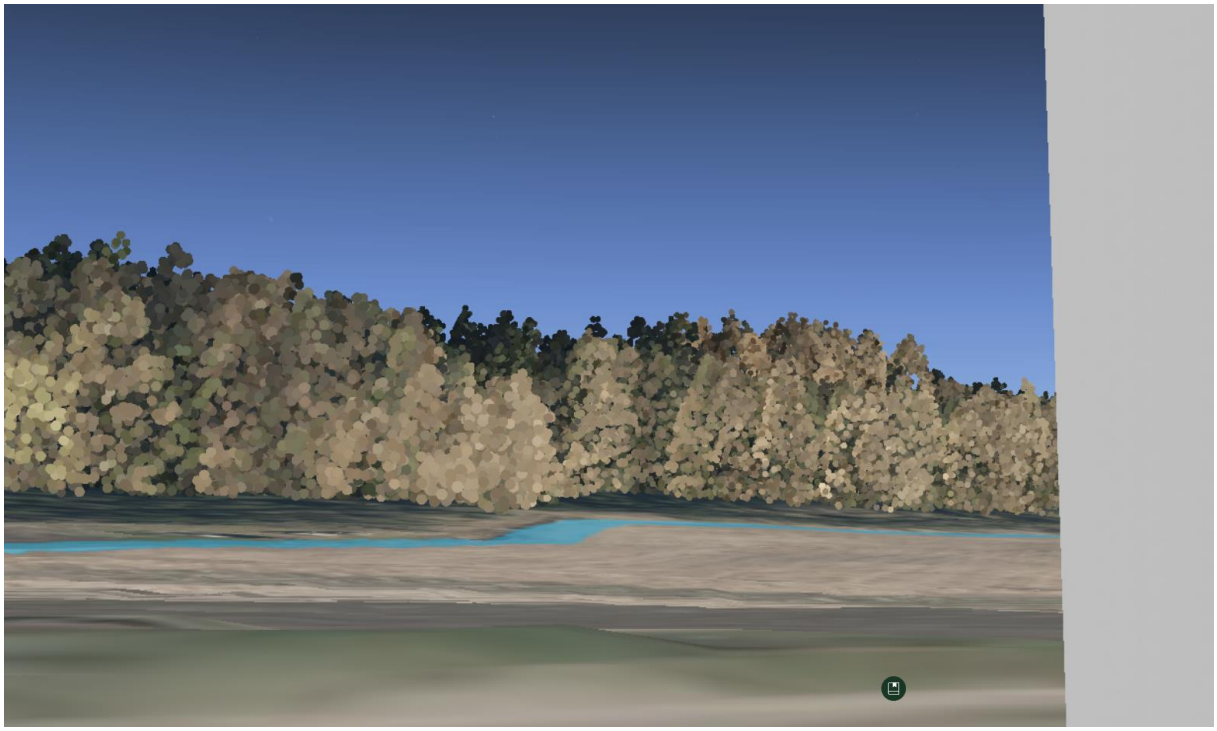

Figur 2-19 Utsyn fra låvebygningen på Skauen mot solcelleanlegget. Den østligste traséen for nettilknytning er synlig som blå strek i bildet.

Den eksisterende vegetasjonen som omkranser området, vil skjerme for visuell påvirkning på kulturmiljøet. **Påvirkning** vurderes til ubetydelig.

Ut fra at verdien er vurdert som middels og påvirkning er vurdert til ubetydelig, vil **konsekvensen** bli ubetydelig konsekvens for kulturmiljø 3. Dette begrunnes i at traséene for nettilknytning legges utenfor kulturmiljøet, og med at dagens vegetasjon (0-alternativet), vil skjerme delområde 3 for visuell påvirkning av tiltaket. Dersom vegetasjonen utenfor tiltaksområdet fjernes/forsvinner, vil den visuelle påvirkningen kunne bli større.

2.3.4. Kulturmiljø 4 – Slottet

Delområdet ligger utenfor tiltaksområdet, men inngår i influensområdet.

De tre foreslåtte traséene for nettilknytning er planlagt utenfor kulturmiljøet og vil ikke påvirke kulturmiljøet negativt. Den eksisterende vegetasjonen som omkranser området, vil skjerme for visuell påvirkning på kulturmiljøet. Dersom vegetasjonen utenfor tiltaksområdet fjernes/forsvinner, vil den visuelle påvirkningen bli betydelig større.

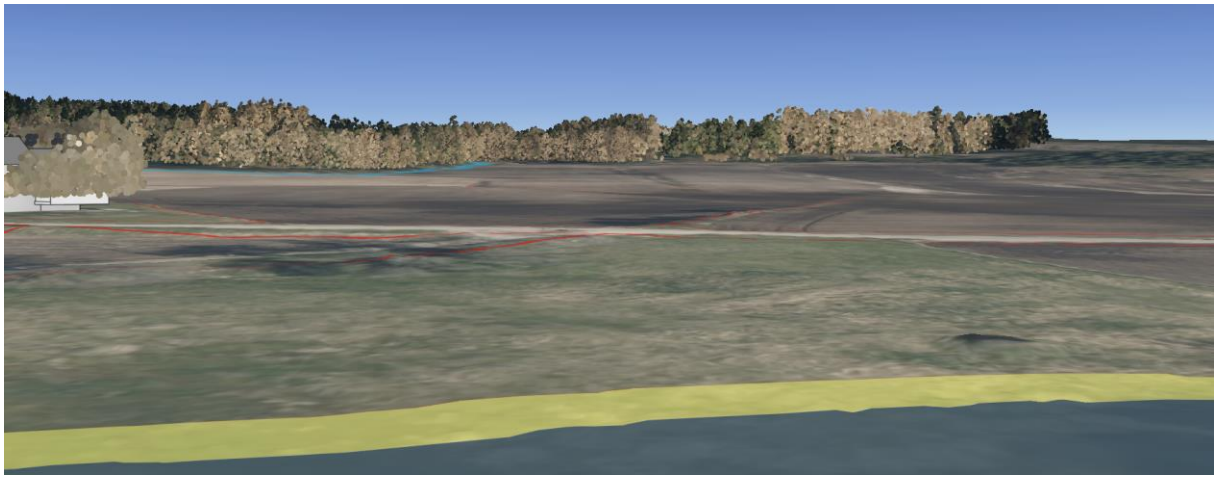

Figur 2-20 Utsyn mot tiltaksområdet fra gravfelt ID 30318.

Påvirkning vurderes til ubetydelig.

Ut fra at verdien er vurdert som stor og påvirkning er vurdert til ubetydelig, vil **konsekvensen** bli ubetydelig konsekvens for kulturmiljø 4. Dette begrunnes i at alle traséene for nettilknytning er planlagt utenfor kulturmiljøet, og med at dagens vegetasjon (0-alternativet), vil skjerme delområde 4 for visuell påvirkning av tiltaket.

2.3.5. Kulturmiljø 5 – Ek

Delområdet ligger utenfor tiltaksområdet, men i influensområdet.

Alle de tre foreslåtte traséene for nettilknytning er planlagt lenger vest og vil ikke påvirke kulturmiljøet negativt. Den eksisterende vegetasjonen som omkranser området, vil skjerme for visuell påvirkning på kulturmiljøet. Solcellepanelene vil kunne bli noe synlig over tretoppene, fra begrensa deler av kulturmiljøet. I tillegg til vegetasjon, vil eksisterende bygninger bidra ytterligere til at påvirkningsgraden reduseres. Dersom vegetasjonen utenfor tiltaksområdet fjernes/forsvinner, vil den visuelle påvirkningen bli betydelig større.

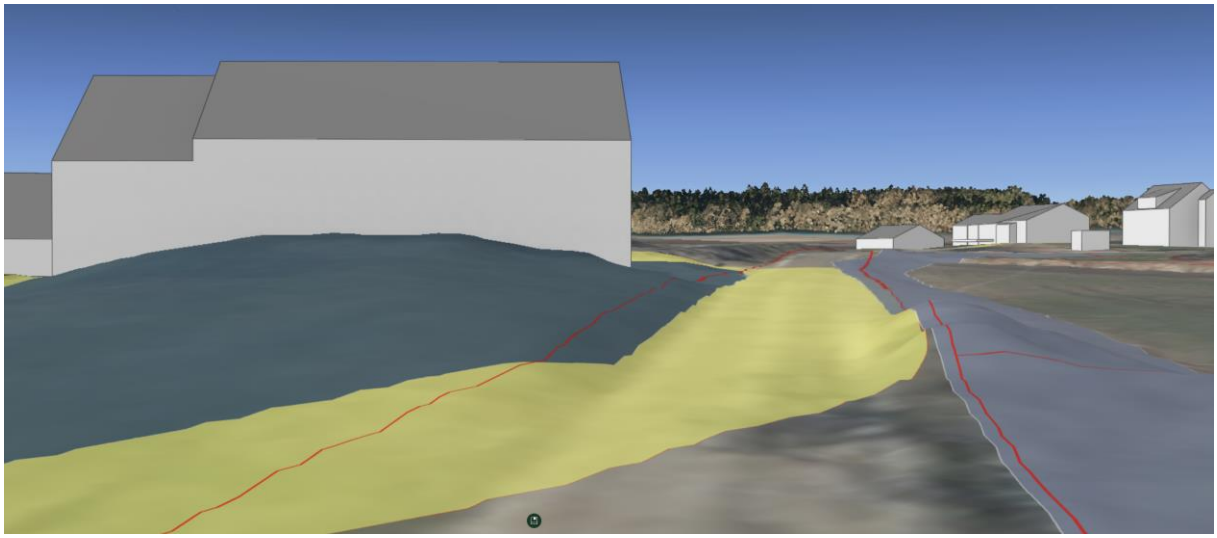

Figur 2-21 Utsyn mot tiltaksområdet fra gravfeltet ID 20303 og kirkeveien ID 20177 innenfor KM 5.

Påvirkning vurderes til ubetydelig.

Ut fra at verdien er vurdert som stor og påvirkning er vurdert til ubetydelig, vil **konsekvensen** bli ubetydelig konsekvens for kulturmiljø 5. Dette begrunnes i at alle traséene for nettilknytning ligger lenger vest, og med at dagens vegetasjon (0-alternativet), vil skjerme delområde 5 for visuell påvirkning av tiltaket.

2.3.6. Kulturmiljø 6 – Lunderød

Delområdet ligger utenfor tiltaksområdet, men i influensområdet.

Alle de tre foreslåtte traséene for nettilknytning er planlagt lenger vest og vil ikke påvirke kulturmiljøet negativt. Den eksisterende vegetasjonen som omkranser området, vil skjerme for visuell påvirkning på kulturmiljøet. I tillegg henvender det store gravfeltet på høydedraget i hovedsak seg mot jordbrukslandskapet, prestegården og kirken i nordøst, øst og sør. Dersom vegetasjonen utenfor tiltaksområdet fjernes/forsvinner, vil den visuelle påvirkningen bli betydelig større.

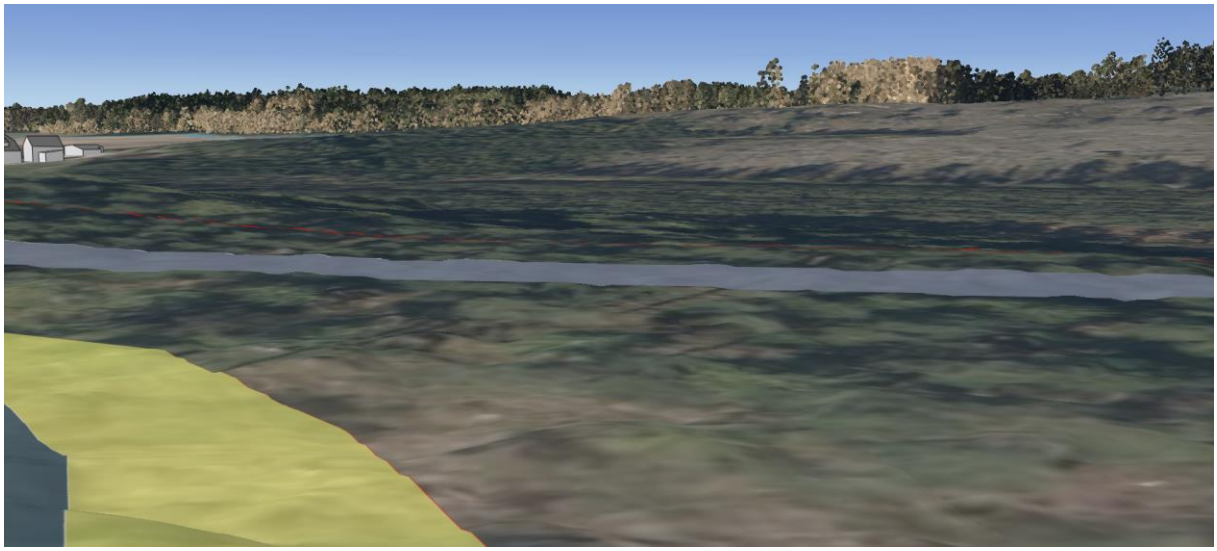

Figur 2-22 Utsyn mot tiltaksområdet, fra det store gravfeltet ID 75490. Kirkeveien vises som en grå midt i bildet.

Påvirkning vurderes til ubetydelig.

Ut fra at verdien er vurdert som svært stor og påvirkning er vurdert til ubetydelig, vil **konsekvensen** bli ubetydelig konsekvens for kulturmiljø 6. Dette begrunnes i at alle traséene for nettilknytning ligger mye lenger vest, og med at dagens vegetasjon (0-alternativet), vil skjerme delområde 6 for visuell påvirkning av tiltaket.

2.3.7. Samlet vurdering

Tabell 2-9 Samlet vurdering for konsekvenser for kulturmiljø

Alternativer		**0-alt.**	**Konsekvensgrad**		
Vurderinger			**Solcelleanlegg + vestlig nettrasé**	**Solcelleanlegg + midtre nettrasé**	**Solcelleanlegg + østlig nettrasé**
Kulturmiljø/ delområder	KM 1 Forsetlundgropa og Stangeberget	Ubetydelig (0)	Noe (-)	Noe (-)	Noe (-)
	KM 2 Ekveien	Ubetydelig (0)	Alvorlig (---)	Middels (--)	Middels (--)

	KM 3 Skauen	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)
	KM 4 Slottet	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)
	KM 5 Ek	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)
	KM 6 Lunderød	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)
	Samlede virkninger	Ingen vedtatte planer som vil forårsake miljøskade på kjente kulturminner eller kulturmiljø i utredningsområdet.	Omfattende direkte konflikt med gravfelt ID 49917 med svært stor verdi og med nyere tids steingjerde (KM2). Visuell nærvirkning på ID 49904 i KM 1 fra tiltaksområdet.	Direkte konflikt med sikringssonen til gravfelt ID 49917 med svært stor verdi og med nyere tids steingjerde i denne (KM2). Visuell nærvirkning på ID 49904 i KM1 fra tiltaksområdet.	Direkte konflikt med gravfelt ID 24827 (KM1), samt sikringssonen til gravfelt ID 49917 og 78478. Nyere tids steingjerder blir også direkte berørt (KM2). Visuell nærvirkning på ID 49904 i KM1 fra tiltaksområdet.
Samlet konsekvensgrad		**Ubetydelig konsekvens (0)**	**Stor negativ konsekvens (---)**	**Noe negativ konsekvens (-)**	**Middels negativ konsekvens (--)**
Rangering		**0**	**3**	**1**	**2**

Begrunnelse for rangering

Solcelleanlegget innenfor tiltaksområdet vil medføre visuell nærvirkning på KM 1, men vil ikke føre til visuell fjernvirkning på øvrige kulturmiljø i influensområdet, forutsatt at vegetasjonen utenfor tiltaksområdet står. Dersom vegetasjonen fjernes/forsvinner, vil påvirkningen kunne bli betydelig større.

Traséene for nettilknytning fører alle til direkte konflikt med gravfeltet ID 49917 med særlig stor verdi (KM2), ettersom punktet for nettilknytning ligger innenfor det freda området.
- Den vestligste traséen føres gjennom lokaliteten og har derfor høyest konfliktgrad.
- Den østligste traséen fører også til direkte konflikt med gravfelt ID 24827 (KM1) og får middels konsekvensgrad.
-Den midtre traséen kommer i konflikt med sikringssonen til ID 49917 (KM1) og medfører konflikt, men mindre enn de øvrige traséene. Dette er derfor rangert som den beste traséen for nettilknytning.

Alle inngrep i automatisk freda kulturminner eller deres sikringssoner krever dispensasjon fra kulturminneloven (§ 8.1 ledd).

2.4. Potensial for funn av automatisk fredede kulturminner

Østfold fylkeskommune har vurdert at det er potensial for funn av ikke kjente automatisk freda kulturminner i tiltaksområdet og har varslet behov for arkeologiske registreringer etter kulturminnelovens §9, «undersøkelsesplikten».

Det er blant annet registrert et funnsted for gjenstander fra steinalderen innenfor tiltaksområdet, som i dag har uavklart vernestatus. Funnstedet kommer i direkte konflikt med den østligste av alternativene for nettilknytning (ID 158911).

På befaring ble det også registrert flere røyser i skogen like nordøst for Forsetlundgropa. Flere av disse kan være forhistoriske graver.

2.5. Meldeplikt

Dersom det i forbindelse med utbyggingen/gravearbeidet oppdages automatisk fredete kulturminner som tidligere ikke er kjent, skal arbeidet stanses i den utstrekning det berører kulturminnene eller deres sikringssoner. Melding om funn skal straks sendes fylkeskommunens kulturavdeling, jf. lov om kulturminner § 8.2. ledd.

2.6. Skadereduserende forslag

Avbøtende tiltak som omfatter kulturminner og kulturmiljø er nært knyttet til både naturlandskap og kulturlandskap. Avbøtende tiltak knyttet til landskap vil derfor i mange tilfeller ha virkning også for kulturminner og kulturmiljø innenfor samme landskapsrom.

- Direkte konflikt med automatisk freda kulturminner krever dispensasjon fra kulturminneloven, jf. § 8, 1. ledd. Dersom dispensasjon blir gitt av fylkeskommunen, vil det normalt bli satt vilkår om arkeologiske utgravinger. Ved en eventuell dispensasjon stiller kulturminneloven vilkår, jf. § 10, at tiltakshaver dekker utgiftene til nødvendige arkeologiske undersøkelser for å sikre kunnskapsverdien.
- For å redusere miljøskaden bør en søke å justere traséene for nettilknytning for å unngå konflikt eller tett nærføring til de automatisk freda kulturminnene og deres sikringssone.
- Det vil være et avbøtende tiltak å etablere solcellepanelene i større avstand til gravminnet ID 49904 innenfor KM1.
- Dersom traséene medfører at eksisterende steingjerder må tas ned, vil det være et avbøtende tiltak at disse skal reetableres når grøftene er ferdigstilt.

- Det vil være svært viktig å bevare mest mulig av eksisterende høy vegetasjon innenfor tiltaksområdet som visuell buffersone mellom tiltaket og automatisk fredete gravminner/verneverdig bebyggelse.
- Det vil være et avbøtende tiltak å ha en plan for ny beplantning når eksisterende skog forsvinner.

Anleggsperiode

Avbøtende tiltak knyttet til anleggsvirksomhet og bygging av tiltaket skal være klargjort og iverksatt før anleggsstart. Dette må gå fram av detaljplan/byggeplan.

- Fortrinnsvis bør rigg- og deponiområder legges til allerede berørte arealer innenfor området.
- Fredete kulturminner må sikres med gjerder i anleggsfasen, under sprenging og annet anleggsarbeid/-trafikk, for å unngå skader.

2.7. Usikkerhet

- Det er knyttet usikkerhet til eventuelle nye funn av nye automatisk freda kulturminner. Fylkeskommunens har varslet behov for §9 undersøkelser og disse kan føre til nye funn som kan komme i konflikt med de planlagte tiltakene.
- Flere av de kjente automatisk freda kulturminnene i området har usikker kartfesting. Det er derfor knyttet noe usikkerhet til omfang av påvirkning og konsekvens ved vurderingen av disse. Gjeldende kartfesting i Askeladden er lagt til grunn her.
- Det er knyttet usikkerhet til skogen utenfor tiltaksområdet. Dette er til dels gammel skog og denne vil på et tidspunkt måtte hogges/falle ned. Dersom skogen utenfor tiltaksområdet forsvinner, vil kulturmiljøene bli betydelig mer eksponert for visuell nær- og fjernvirkning fra solcelleanlegget. Det vil derfor være et særlig viktig avbøtende tiltak å beholde høy vegetasjon innenfor tiltaksområdet som en buffer, og ha en plan for beplantning.
- Det er knyttet usikkerhet til plassering og omfang av anleggs- og riggområder, inkludert bredde på grøft og anleggsbelte for nettilknytningen og tiltak på tilknytningspunktet innenfor det automatisk freda gravfeltet ID 49917.

3. Friluftsliv og folkehelse

3.1. Metode og datagrunnlag

Det er gjennomført en enkel KU etter metodikk i veilederen M1941-2023. Området er verdsatt og konsekvensen det planlagte tiltaket vil ha for utredningstemaet er vurdert. Utredningen følger også NVEs krav til konsesjonssøknader for solkraftverk. Utredningen baserer seg på kartlagte friluftsområder etter M98-2013, varmekartet til treningsappen Strava, turruter i DNTs turdatabase og andre relevante kilder. Avbøtende tiltak er beskrevet.

3.2. Dagens situasjon og verdier i tiltaks- og influensområdet

Det er ikke kartlagt noe friluftsområde i/ved massetaket men massetaket grenser til friluftsområdet Onsøy, Dalen/Ulvedalen/Skogland i nord. Én sti krysser massetaket på tvers i den nordlige enden. Stravas varmekart viser at traktorveiene på begge sider av massetaket er brukt. Spesielt gjelder dette veien på sørsiden, som kan tenkes å fungere som en slags innfartsåre til områdene i nord. Under befaring (ved kulturminneutreder) ble en hest med rytter observert på disse veien.

Friluftsområdet nord for massetaket er kategorisert som «andre friluftslivsområder» etter M98-2013 og er verdsatt som et viktig friluftslivsområde. Norgeskart viser et tett nett av stier i denne skogen. Friluftsområdet grenser videre til andre kartlagte friluftsområder i nord. Sammen utgjør disse et større naturområde hvor de nordligste arealene er kategorisert som svært viktige friluftslivsområder. Disse områdene inneholder blant annet lysløyper, Rørfjell utsiktstårn og Jerndalsfjellet naturreservat, og brukes til både fotturer, løping, skigåing og sykling (Strava heatmap).

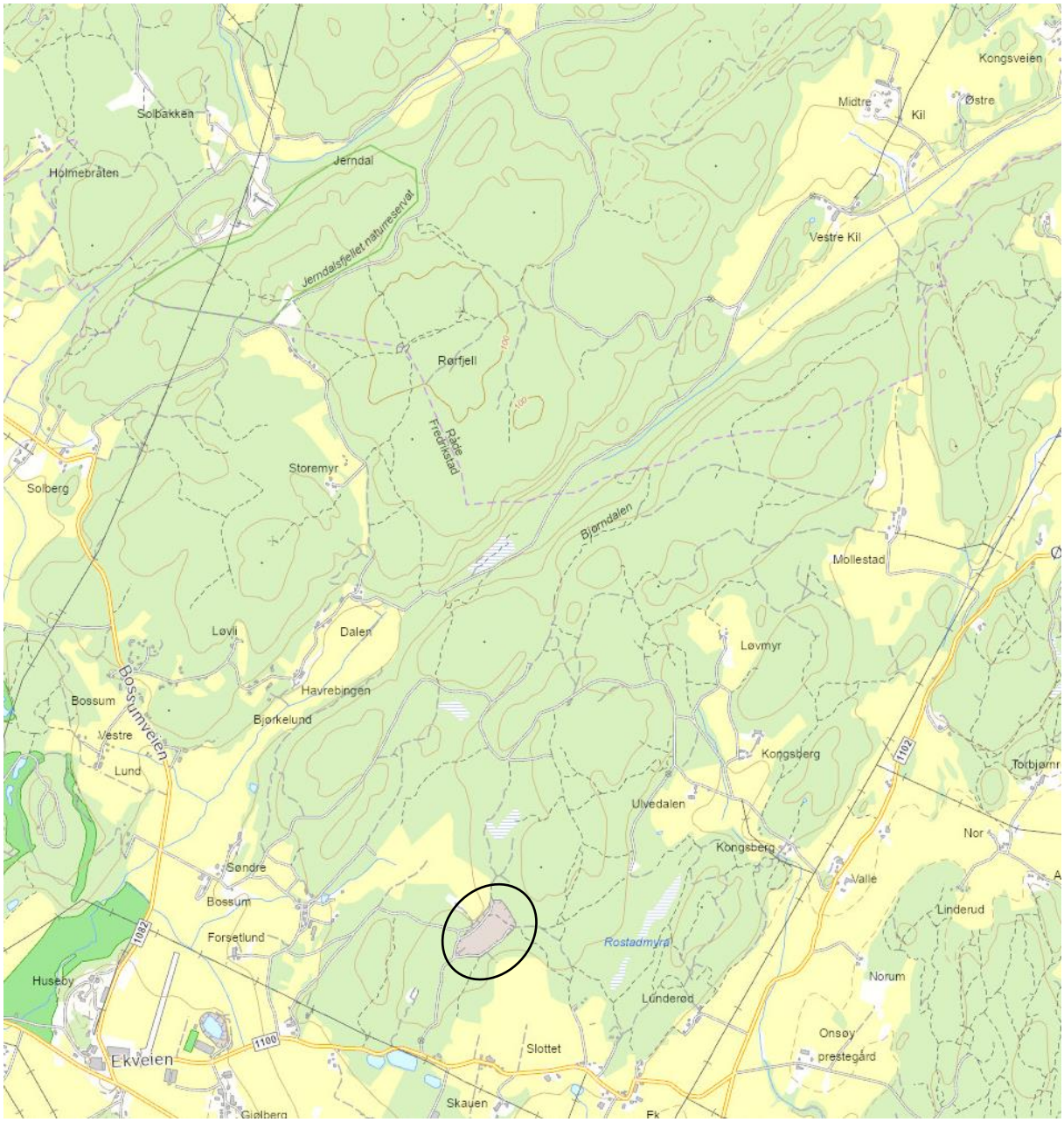

Figur 3-1 Kart som viser stinettverket i friluftslivsområdene nord for massetaket (svart sirkel) (Norgeskart.no)

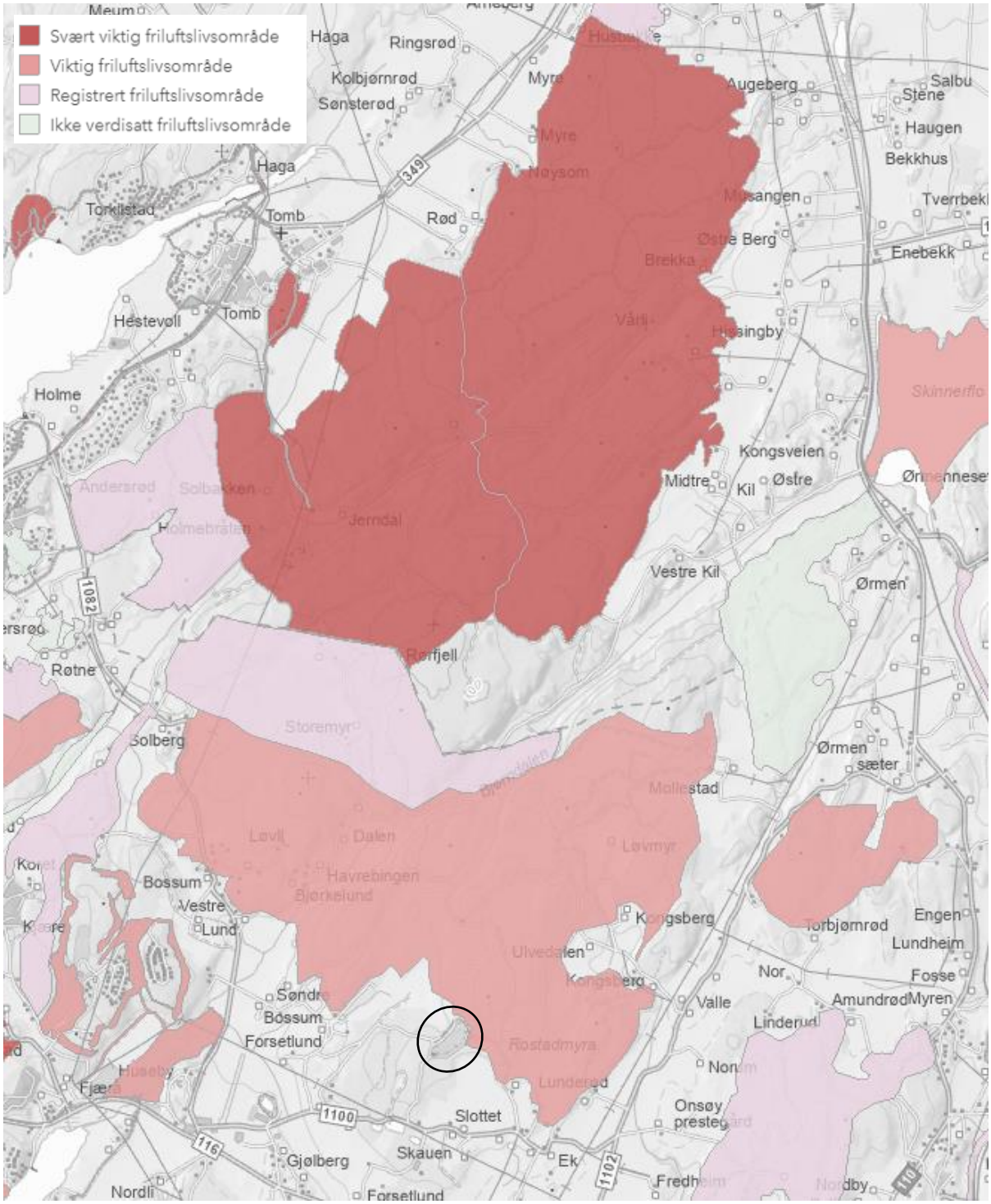

Figur 3-2 Svart sirkel viser massetakets plassering i forhold til kartlagte friluftslivsområder. Friluftsområdet Onsøy, Dalen/Ulvedalen/Skogland er det sørligste, lyserøde som grenser til området (Miljøstatus.no).

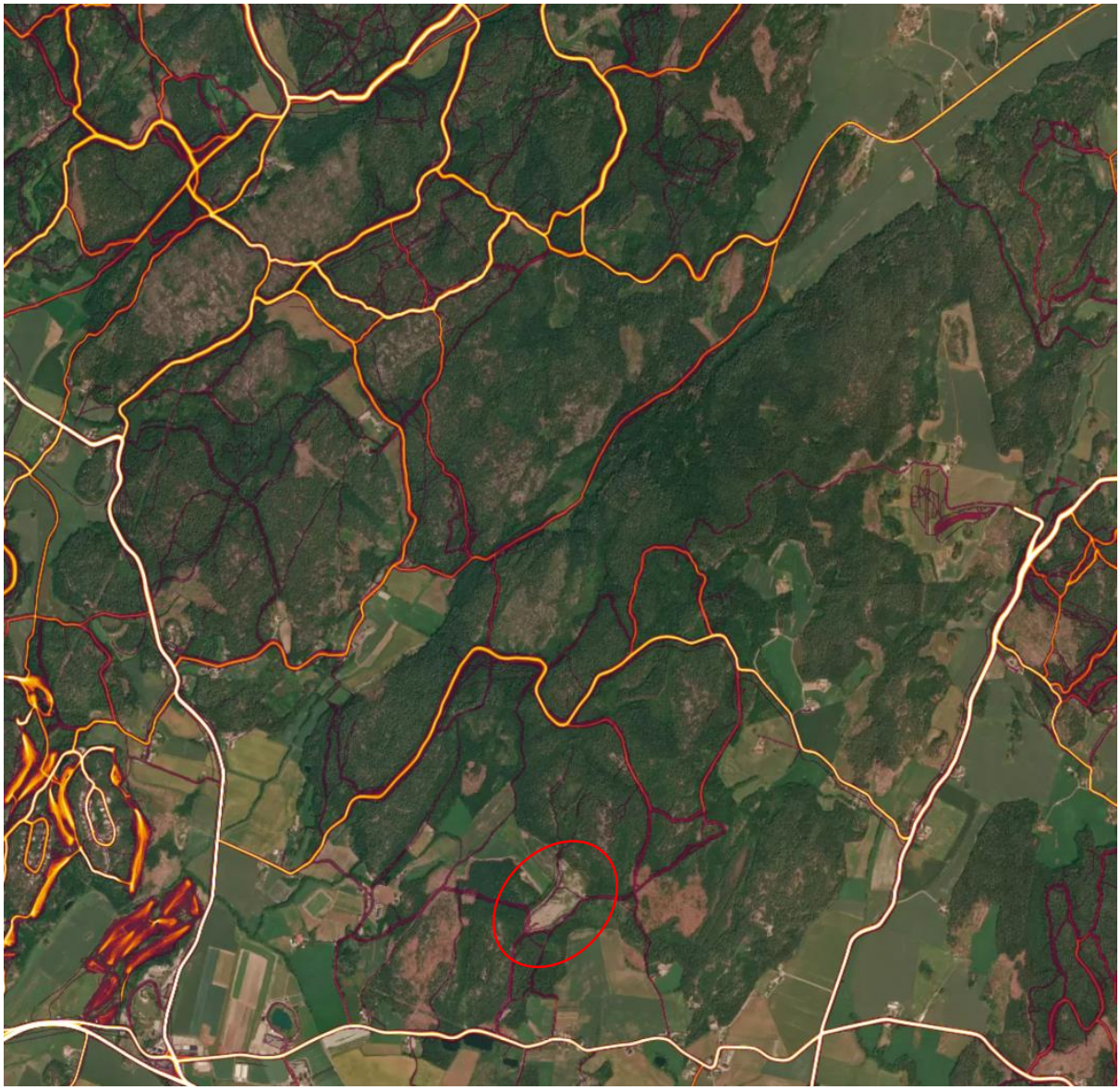

Figur 3-3 Utsnitt fra Stravas varmekart med oversikt over friluftsområdene nord for massetaket. Jo lysere farge og bredere strek, jo mer brukt er traseen. Rød sirkel viser områdets plassering. Man ser tydelig at veien på sørsiden av massetaket er mer brukt enn veien på nordsiden, og at grusveien som krysser friluftsområdet i nord er enda mer brukt. Den lyse/hvite traseen i sør er Fylkesvei 405/Ekveien. De mye brukte områdene nederst til venstre er Onsøy golfklubb og Huseby & Hankø golfklubb (https://www.strava.com/heatmap).

3.3. Verdisetting av delområder

Tabell 3-1 Verditabell for friluftsliv (Miljødirektoratet)

Verdikriterier	Ubetydelig	Noe	Middels	Stor	Svært stor
Bruker-frekvens	Ikke nevneverdig bruk	Brukes av noen	Brukes av flere, ofte med innslag av regionale brukere	Brukes av mange Flere regionale brukere	Brukes av svært mange Nasjonale brukere
Kvalitet	Få eller ingen **opplevelses-kvaliteter** Har i liten grad en **funksjon som** adkomst-sone eller sammenheng	Noen natur- eller kultur-historiske **opplevelses-kvaliteter** Har begrenset **funksjon** som adkomstsone/ sammenheng Begrenset størrelse/ **utstrekning**	Flere natur- eller kultur-historiske **opplevelses-kvaliteter** Har i noen grad en **funksjon som** adkomst-sone eller sammenheng **Noe tilrettelagt** for spesielle aktiviteter eller grupper Godt **lydmiljø** Tilstrekkelig **utstrekning** for å utøve de ønskede aktivitetene	Mange natur- eller kultur-historiske **opplevelses-kvaliteter** Har en viktig **funksjon** (sammenheng/ad-komst/parkering) **Godt egnet** for en eller flere enkelt-aktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til **Godt tilrettelagt** for spesielle aktiviteter eller grupper Godt **lydmiljø** Stor nok **utstrekning** for å utøve de ønskede aktivitetene	Svært mange natur- eller kulturhistoriske **opplevelses-kvaliteter** Har en svært viktig **funksjon** (sammenheng/ad-komst/parkering) **Spesielt godt egnet** for en eller flere enkelt-aktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til **Svært godt tilrettelagt** for spesielle aktiviteter eller grupper Godt **lydmiljø** Svært stor **utstrekning**
Betydning	Har ikke **symbolverdi** Ikke brukt/egnet i **undervisnings-sammenheng**	Har noe **symbolverdi** i lokal sammenheng I liten grad brukt/egnet i **undervisnings-sammenheng** Brukes av personer i nærområdet/-bydelen	Har en spesiell **symbolverdi** i regional sammenheng Egnet/noe brukt i **undervisnings-sammenheng** Brukes av personer fra hele kommunen	Har en spesiell **symbolverdi** i regional/nasjonal sammenheng Godt egnet/mye brukt i **undervisnings-sammenheng** Brukes av personer fra regionen	Har en spesiell **symbolverdi** i nasjonal sammenheng Svært godt egnet/svært mye brukt i **undervisnings-sammenheng** Brukes av personer fra hele Norge
Bymarker					Alltid svært stor verdi

Influensområdene er inndelt i delområder etter inndelingen av kartlagte og verdsatte friluftsområder etter metodikk fra M98-2013. På grunn av avstand og naturlig tilknytning til tiltaksområdet, er kun de to sørligste kartlagte friluftslivsområdene i det større samlede friluftsområdet i nord tatt med i utredningen. Delområdene 2 og 3 omfattes altså denne kartleggingen.

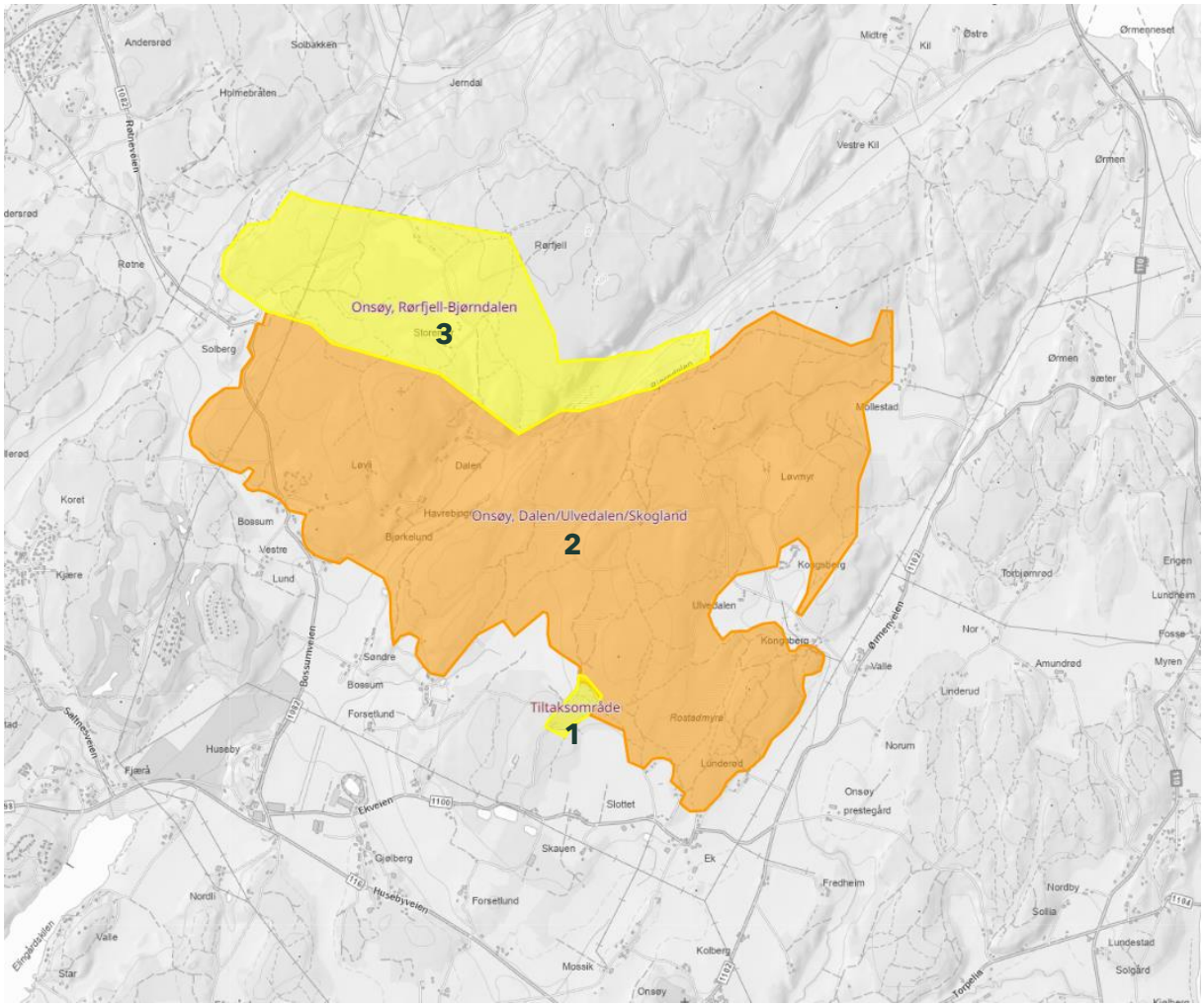

Figur 3-4 Delområder friluftsliv. Verdi for delområde 2 og 3 er basert på eksisterende kartlegging og verdisetting av friluftsområder etter M98-2013.

Nr. (jf. fig. 3-4)	Delområde	Verdi
1	Forsetlundgropa (tiltaksområdet)	Noe verdi
2	Onsøy, Dalen/Ulvedalen/Skogland	Middels verdi
3	Onsøy, Rørfjell-Bjørndalen	Noe verdi

Delområde 1

På grunn av delområdets funksjon som utfartsområde og dets begrensede utstrekning, vurderes det at delområdet har **noe verdi**. På grunn av massetakets få funksjoner, lite tilrettelegging for ulike aktiviteter og de tydelige sporene etter menneskelig aktivitet i delområdet, vurderes det at massetakets verdi isolert sett er i den nedre delen av verdiintervallet (ubetydelig). Skogsbilveiene brukes imidlertid som utfartsårer til

friluftsområdene i nord. Verdien av delområdet samlet sett vurderes derfor til å ligge midt i verdiintervallet.

Delområde 2

Delområdet har i kartleggingen etter M98-2013 **middels verdi**. Delområdet er kategorisert som annet friluftsområde med middels verdi etter M98-2013. Delområdet inneholder blant annet tømmerkoie, flere oppmerkede løyper, en rullestolsti, en bålplass og en utedo. Stravas varmekart viser at det er mange stier som brukes i ulik grad innenfor området. Det vurderes derfor at delområdets verdi er i den øvre delen av verdiintervallet.

Delområde 3

Delområdet har i kartleggingen etter M98-2013 **noe verdi**. Delområdet er kategorisert som utfartsområde med noe verdi etter M98-2013. Stravas varmekart viser at delområdet har stier som går opp til utsiktstårnet på Rørfjell, og innover i Bjørndalen. I lys av områdets funksjon som utfartsområde vurderes det at delområdets verdi er i den øvre delen av verdiintervallet.

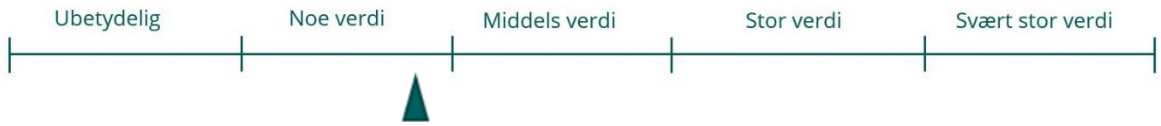

3.4. Tiltakets påvirkning og konsekvens

Tabell 3-2 Påvirkningstabell for friluftsliv (Miljødirektoratet)

	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Endring i attraktivitet	Området blir utvidet og/eller får positive fysiske/visuelle endringer	Ingen eller liten reduksjon i attraktivitet	Redusert attraktivitet på grunn av visuelle virkninger, støy eller annen forurensning	Svært redusert attraktivitet på grunn av visuelle virkninger, støy eller annen forurensning	Områder mister sin attraktivitet på grunn av visuelle virkninger, støy eller annen forurensning
Arealbeslag	Ingen reduksjon i areal	Ingen eller liten reduksjon i areal	Arealbeslag eller fysiske endringer som reduserer området	Arealbeslag eller en fysisk endring som i stor grad reduserer området	Friluftsområdet bygges ned og forsvinner
Tilgjengelighet	Bedre tilgjengelighet: bedre adkomst og/eller eksisterende barrierer/stengsler blir fjernet	Ingen eller lite redusert tilgjengelighet	Noe redusert tilgjengelighet: vanskeligere adkomst til området, stengsler og/eller barrierer	Svært redusert tilgjengelighet: flere adkomst-muligheter til området blir fjernet. Flere barrierer og/eller stengsler etableres i eller ved området	Området blir utilgjengelig. Barrierer, stengsler i eller ved området gjør området utilgjengelig for bruk. Adkomst-muligheter fjernes
Forurensning	Redusert forurensning (støy, støv, avrenning)	Ingen eller liten økning i forurensning (støy, støv, avrenning)	Noe økt forurensning (støy, støv, avrenning)	Økt forurensning (støy, støv, avrenning)	Vesentlig økt forurensning (støy, støv, avrenning)
Funksjon	Funksjon opprettholdes og underbygges	Funksjon uendret	Funksjon endres stor	Redusert funksjon	Dagens funksjon forsvinner

Delområde 1

Arealene som beslaglegges av solcelleanlegget har liten påvirkning på områdets bruk som friluftslivsområde. Selve massetaket er ikke i bruk som friluftslivsområde i seg selv, men fungerer som ett av utfarts-/innfartsområdene for friluftsområdene i nord. Traktorveiene på hver side av tiltaksområdet vil ikke gjerdes inn, og tiltaket vil ikke føre til redusert tilgjengelighet eller stengte adkomstveier. På grunn av solcellepanelenes høyde på 4 meter, vil de kunne oppleves som voldsomme når man ferdes på traktorveiene. Ettersom delområdet ikke brukes til rasting eller varig opphold, vurderes det likevel at friluftlivsverdiene og muligheten til å utøve friluftsliv vil bli minimalt påvirket.

På grunn av den begrensede påvirkningen, vurderes det at friluftlivsverdiene i delområdet opplever en **ubetydelig endring.** På grunn av den umiddelbare nærheten til tiltaket i delområdet, vurderes det at påvirkningen er i den øvre delen av påvirkningsintervallet.

Med noe verdi får delområdet en **ubetydelig konsekvens**.

Delområde 2

Ingen arealer i dette delområdet beslaglegges direkte av det planlagte tiltaket. Det er naturlig at solcellene vil være synlige fra de nærmeste og de høyeste delene av delområdet. Dersom vegetasjon fjernes, vil tiltaket bli enda mer synlig. Dette påvirker imidlertid ikke tilgangen til delområdet eller dets funksjon, men blir en visuell påvirkning som kan påvirke den helhetlige opplevelsen av å være ute i naturen. Dette er imidlertid en subjektiv opplevelse som er ulik fra person til person. Det vurderes derfor at delområdet blir **ubetydelig forringet** på midten av påvirkningsintervallet.

Med middels verdi får delområdet en **ubetydelig konsekvens**.

Delområde 3

Delområdet har en avstand på i overkant av 1,5 km til tiltaket i luftlinje. På grunn av høyder i terrenget og vegetasjon, er det lite sannsynlig at tiltaket vil være svært synlig fra store

deler av delområdet. Tiltaket vil ikke påvirke delområdets funksjon, muligheten til å utøve friluftsliv eller være aktiv, eller på andre måter forringe delområdet. Det vurderes derfor at delområdet blir **ubetydelig forringet**. På grunn av avstanden til tiltaket, vurderes det at påvirkningen er i den nedre delen av påvirkningsintervallet.

Med noe verdi får delområdet en **ubetydelig konsekvens**.

3.5. Forslag til skadereduserende tiltak

For å hindre at adgangen til friluftsområdet nord for massetaket reduseres, bør det sikres at traktorveiene holdes åpne i driftsfase og at disse skal være tilgjengelige for allmennheten. For å unngå at området oppleves privatisert på grunn av solcelleanlegget, kan det med fordel skiltes inn til turområdene i den sørlige enden av massetaket i nærheten av planlagt nettstasjon.

Dersom det er behov for å stenge veiene i anleggsfase, bør man kun stenge av én av dem. Basert på Stravas varmekart er traktorveien i sør mest brukt, og det bør derfor være traktorveien i nord som stenges. Dersom begge veiene må stenges, bør det legges til rette for en alternativ trase.

4. Støy

4.1. Metode og datagrunnlag

Det utføres støyvurderinger på KU nivå, iht. retningslinje T-1442/2021 og M-2061og M-1941. Vurderingene vil redegjøre støy fra driftsfasen og anleggsfasen. Støy fra driftsfasen vil redegjøres på basis av grenseverdier for industristøy. Konsekvensene til nærliggende støyfølsom bebyggelse av å etablere et solkraftverk vil redegjøres på overordnet nivå, uten at det utføres konkrete beregninger. Overordnede tiltak omtales.

4.1.1. Nullalternativ

I nullalternativet vil tiltaksområdet fortsatt være avsatt til LNF og planlegges omgjort til barskog. Dette vil sannsynligvis gi minimalt med støypåvirkning siden tiltaksområdet allerede er planert.

4.1.2. Alternativer for nettilknytning

Det planlegges tre alternativer for nettilknytning. Alle tre ligger sør for tiltaksområdet og er vist på Figur 4-1 nedenfor.

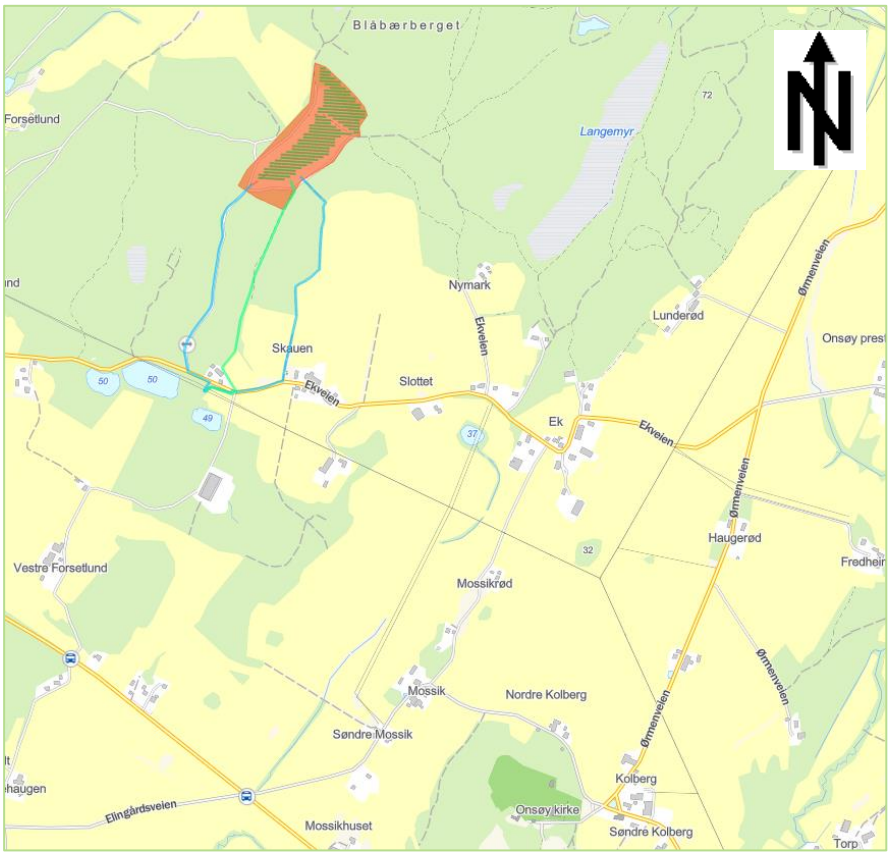

Figur 4-1: Oversiktskart over området. Tiltaksområdet er vist mot nord og de tre alternativene for nettilknytning er vist i blått og grønt.

4.1.3. Influensområdet

Influensområdet vil omfatte støyfølsom bebyggelse som ligger i nærheten av tiltaksområdet og i nærheten av aktuelle traséer for nettilknytning. Influensområde vil være områder som kan være utsatt for støy under bygge- og anleggsperioden. Antatt influensområde er vist på Figur 4-2 nedenfor.

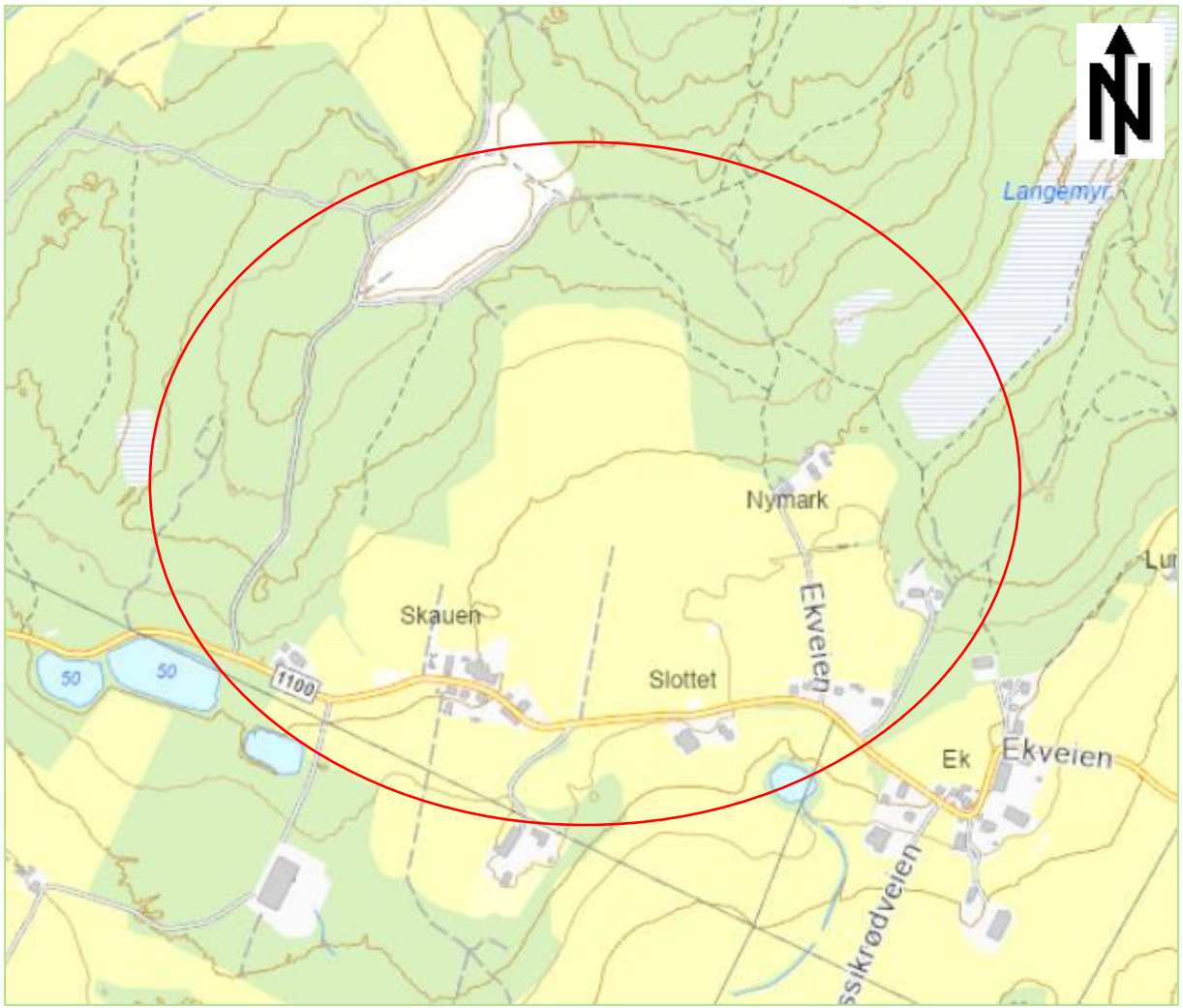

Figur 4-2: Antatt influensområde for vurdering av støy i bygge- og anleggsperioden.

4.2. Dagens situasjon

Tiltaksområdet ligger i et område som er avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel. Det har tidligere vært et masseuttak på tiltaksområdet og området har blitt planert. Det henvises til Figur 4-1 for et oversiktskart som viser områdets avgrensning.

Kommunens støyvarselkart viser at området ligger i hvit sone for støy. Nærmeste trafikkerte veg er fv. 1100 som ligger ca. 500 meter sør for tiltaksområdet. Det er lite trafikk på vegen og Nasjonal vegdatabank angir at vegen i dag har en årsdøgntrafikk (ÅDT) på

200 med 10 % tungtrafikkandel. Dette medfører at støyfølsom bebyggelse langs vegen ligger i hvit sone for støy fra vegtrafikk.

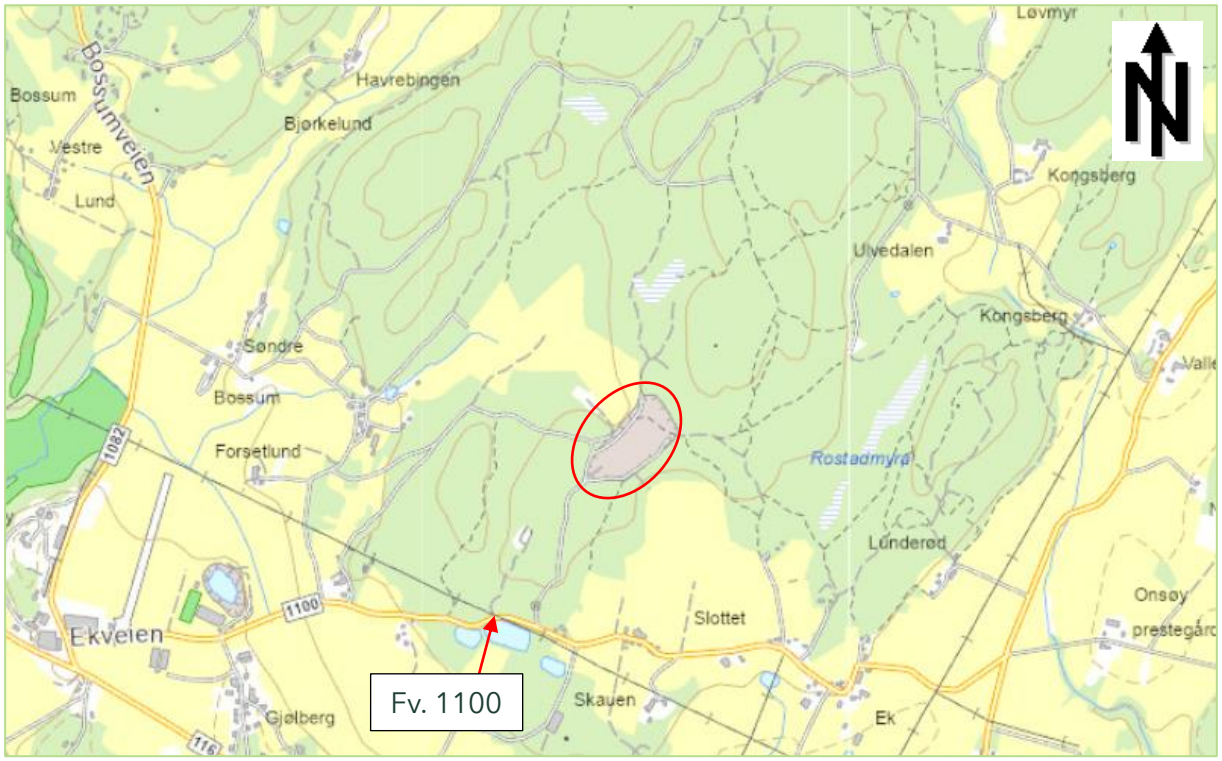

Figur 4-3: Oversiktskart over området. Hentet fra Asplan Viaks kartløsning Adaptive, 13.09.2024. Tiltaksområdet ligger i tilknytning til tidligere masseuttak markert med rødt. Fv. 1100 ligger ca. 500 meter sør for tiltaksområdet.

4.3. Støyfølsom bebyggelse

Nærmeste støyfølsomme bebyggelse er boliger som ligger sør og sørøst for tiltaksområdet. Avstander til støyfølsom bebyggelse er angitt på Figur 4-4 nedenfor.

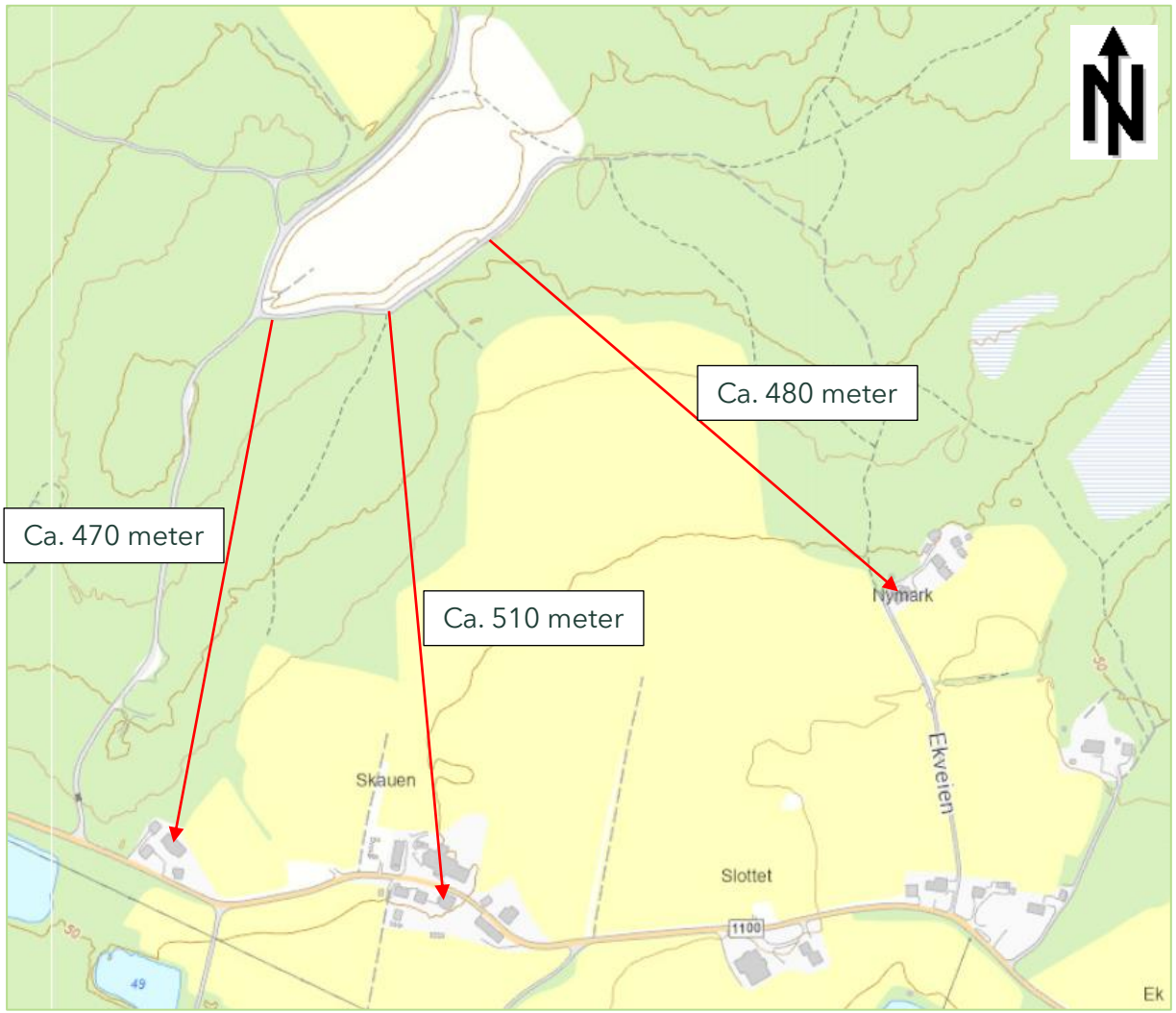

Figur 4-4: Oversiktskart hentet fra Asplan Viaks kartløsning Adaptive, den 13.09.2024. Omtrentlig avstand til nærmeste støyfølsomme bebyggelse er angitt.

4.4. Vurdering

4.4.1. Bygge- og anleggsperioden

Under bygge og anleggsperioden skal følgende arbeider utføres:

- Montasjesystem for solcellemoduler monteres ved hjelp av peling til dybde på 1,5-2 meter. Montasjesystemene monteres med 2 i høyden og i rader på 12 stk., altså 2 x 12 stk. pr. rad.
- Vekselrettere festes i stativene på montasjesystemet. Som regel i enden av hver rad
- DC-kabler monteres i stativene, men graves ikke ned.

- Det lages en felles grøft mellom invertere og nettstasjon på området.
- Det settes opp en større nettstasjon ved inngangen til arealet i stør. Fysiske mål anslås til 2,9x5,6x2,4 meter. Det etableres en såle/fundament for nettstasjon og en fangrist for evt. oljesøl.
- Det graves en kabeltrasé ut av området mot sør slik angitt i et av alternativene angitt i Figur 4-1.

Det vurderes at det er peling av solcellemoduler som vil være dimensjonerende støykilde under bygge- og anleggsperioden. Graving av kabel for nettilknytning antas å bidra lite til det totale støyen under anleggsperioden. Tiltaksområdet er allerede planert og det vil sannsynligvis være lite behov for grunnarbeider.

Tiltakshaver må lage en prognose for støy i bygge- og anleggsperioden.

For å tilfredsstille grenseverdi for støy i bygge- og anleggsperioden kan følgende tiltak være aktuelle:

- Støyende arbeider med peling begrenses til å foregå i dagperioden (kl. 0700-1900) på hverdager.
- Ved behov for skjerming under støyende arbeider kan aktuelt område hvor peling foregår skjermes f.eks. med 2 containere som settes oppå hverandre eller ved montering av midlertidig støygjerde.

Tiltakshaver skal:

- Vurdere om støy fra anlegget kan påvirke støyfølsom bebyggelse i bygge- og anleggsfasen.
- Vurdere behovet for avbøtende tiltak og beskrive aktuelle tiltak.

4.4.2. Driftsperioden

Under driftsperioden vil det være få støykilder. Det vil være noe støy fra trafo som planlegges plassert helt sør på tiltaksområdet, men siden avstand til nærmeste bolig er ca. 470 meter vil det være usannsynlig at grenseverdier for støy overskrides.

4.5. Konsekvens

Solcelleanlegget vil i driftsfasen ikke generere lyd som endrer støysituasjonen i området. Et solcelleanlegg gir normalt lite lydforurensing og støy, men det kan være vesentlige

støyvirkninger i anleggsperioden. Det vurderes ikke som nødvendig å utarbeide støysonekart for solcelleanlegget i driftsperioden, da det ikke vil være merkbart høyere støynivå ved støyfølsom bebyggelse i driftsperioden sammenlignet med nullalternativet og det vil ikke være fasadenivåer på nærmeste støyfølsom bebyggelse som overskrider grenseverdi for støy i T-1442.

Konsekvens settes til **ubetydelig.**

5. Lysrefleksjon

5.1. Generelle vurderinger

Lysrefleksjon og blending fra solkraftverk kan være til sjenanse for naboer og brukere av omkringliggende friluftsområder eller utgjøre en sikkerhetsrisiko for annen aktivitet i nærområdet til solkraftverket (NVE, 2024).

Solcellemoduler er laget spesifikt for å absorbere sollys, ettersom reflektert sollys ikke kan konverteres til elektrisitet. Det er vist at moderne solcellepaneler reflekterer så lite som 2 % av innkommende sollys, som i noen tilfeller er mindre enn jord (Soleneregiklyngen, 2024). Solcelleglass er overflatebehandlet. En glassoverflate kan likevel i noen tilfeller gi gjenskinn, dvs. at sollyset blir diffust reflektert. Selv om den reflekterte del av solstrålingen er betydelig mindre enn innstrålingen, kan den fortsatt være stor nok til å blende. Blending er definert som en ubehagelig visuell tilstand på grunn av ugunstig luminansfordeling eller store kontraster. For det menneskelige øyet er objektene på den visuelle aksen til blendingskilden ikke lengre synlig. Hvis for sterkt lys treffer øyet, blir det ikke bare oppfattet som forstyrrende, men kan bli farlig i forbindelse med vei-, jernbane eller flytrafikk.

Overflaten til solcelleglass er behandlet slik at mest mulig av solinnstråling absorberes og omdannes til elektrisitet og varme. Solcellepanelene planlegges etablert med fast montasjevinkel. I forbindelse med andre solkraftprosjekter er det gjennomført testing av muligheten for blending (Asplan Viak, 2022). Når solen treffer modulen vertikalt, blir det lite refleksjoner (kun ca. 5% av lyset reflekteres). Testene viser også at det er liten mulighet for blending fra ståsteder på bakkenivå, da sollyset reflekteres oppover. I kortere perioder om formiddag og ettermiddag, når solinnstrålingen er lavere, kan det ikke utelukkes at det kan oppstå blending fra panelene. Samtidig er solinnstrålingen svakere på disse tidspunktene, slik at lysstyrken blir lavere, og sjansen for blending blir mindre.

5.2. Lokale forhold

Potensiell farlig og ubehagelig refleksjon i forhold til omgivelsene vurderes som minimale.

Tiltaksområdet ligger skjermet av skog, og det er ingen større veier eller flyplasser i nærheten. Nærmeste bebyggelse er om lag 450 meter unna tiltaksområdet.

Planområdet ligger hevet over omkringliggende turareal, og dette er også med på å redusere risikoen for blending/lysrefleksjon for turgåere og andre som ferdes i omkringliggende områder.

5.3. Avbøtende tiltak

Det er vurdert å ikke være behov for avbøtende tiltak. Dersom det viser seg at panelene skaper blending for omgivelse, kan det gjennomføres tiltak som for eksempel ytterligere plantning av vegetasjon. Det er også viktig at eksisterende vegetasjon bevares som en buffer rundt tiltaket.

6. Naturtyper

6.1. Metode og datagrunnlag

Krav til konsesjonssøknader for solkraftverk er at utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet. Miljødirektoratets veileder M-1941 Konsekvensutredninger for klima og miljø er benyttet for tema naturmangfold (Miljødirektoratet 2023). Vurderingskategorier som inngår for dette temaet er verneområder og utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven, verdifulle naturtyper, arter og økologiske funksjonsområder, landskapsøkologiske funksjonsområder og geologisk mangfold.

NVEs veileder for søknad om anleggskonsesjon inneholder veiledning om temaer som kan være aktuelle å utrede når det skal søkes om konsesjon for et solkraftverk. Aktuelle punkt fra og med 7 til og med 12 i NVEs veileder for Virkninger for miljø og samfunn er svart ut:

- 7 Naturtyper
- 8 Vegetasjon
- 9 Dyreliv
- 10 Fremmede arter
- 11 Geologisk mangfold
- 12 Samlet belastning

Tiltaksområdet er kartlagt etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks for naturtyper i Norge (Miljødirektoratet 2024). Naturmangfold i tiltaksområdet ble kartlagt 4. juli 2024 av biolog Anne Kjersti Narmo (Asplan Viak AS). Registreringer av arter som er forvaltningsrelevant er lagt inn i Artsobservasjoner og er gjort tilgjengelig i Artsdatabankens Artskart.

Rødlistede naturtyper er vurdert etter Norsk rødliste for naturtyper (Artsdatabanken 2018), rødlistede arter følger Norsk rødliste for arter 2021 (Artsdatabanken 2021) Se figuren under.

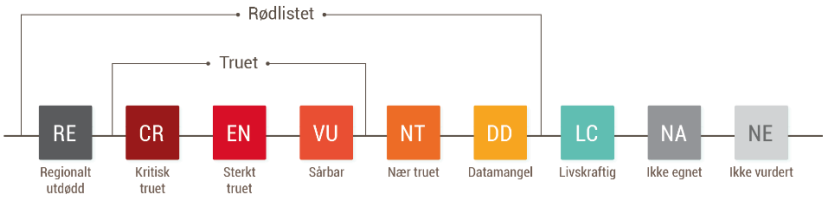

Figur 6-1. De ni kategoriene som brukes i nasjonal rødliste etter Den internasjonale naturvernunionen (IUCN) sin metodikk (Artsdatabanken 2021, lisens CC BY 4.0)

For å bedømme verdien av et delområde for en naturtype gis området en lokalitetskvalitet etter kartleggingsinstruksen til Miljødirektoratet (MI). Basert på dette gis en KU-verdi etter veilederen (M-1941). Konsekvensgraden vurderes ut fra en konsekvensvifte og iht. skalaen i tabellen under.

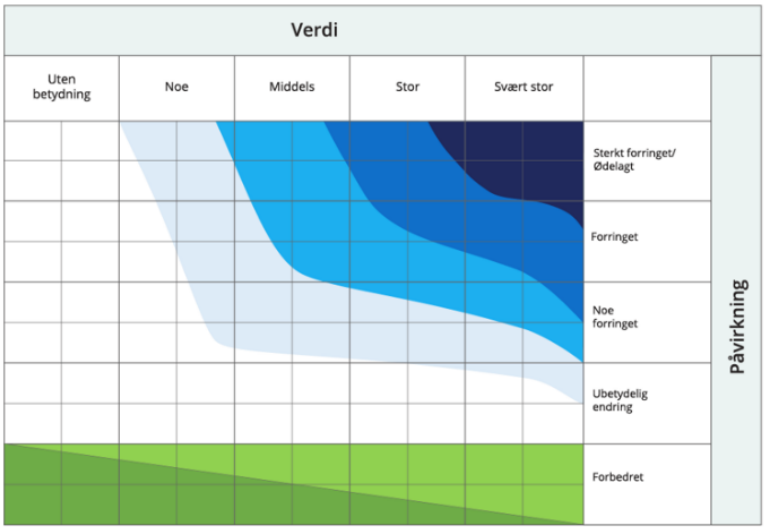

Figur 6-2. Konsekvensvifte. Hentet fra Miljødirektoratets metodikk M-1941.

Tabell 6-1 Skala og veiledning for konsekvensvurdering av delområder. Hentet fra Miljødirektoratets metodikk M-1941.

Skala	Forklaring
Svært alvorlig konsekvens **----**	Den mest alvorlige konsekvensen som kan oppnås for delområdet. Brukes kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
Alvorlig konsekvens **---**	Alvorlig konsekvens for delområdet.
Middels konsekvens **--**	Middels konsekvens for delområdet.
Noe konsekvens **-**	Noe konsekvens for delområdet.
Ubetydelig konsekvens **0**	Ingen eller ubetydelig konsekvens for delområdet.
Noe/betydelig positiv konsekvens **+/++**	Forbedring (+) eller betydelig forbedring (++)
Stor/svært stor positiv konsekvens **+++/++++**	Stor forbedring (+++) eller svært stor forbedring (++++). Brukes i hovedsak der områder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

En enkel vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper (§§ 8-12) er lagt til grunn for vurdering av kunnskapsgrunnlaget og føre var-prinsippet.

6.2. Verdier

Området består av en del eldre furu- og granskog. Ifølge skogbrukskart tilgjengelig på Kilden (Nibio) er det bestander med furuskog som er ca. 150 år, og noen bestander som er ca. 130 år. Se Figur 6-3. Det er ellers yngre skog (lave hogstklasser ifølge skogbruksplankart).

Figur 6-3. Mørkegrønne områder indikerer skog som i dette området er ca. 150 år, og lysere område viser skog som er ca. 130 år. De gule og oransje prikkene representerer tidligere funn av rødlistede arter i grustaket. Kilde: skogbrukskart på Kilden (Nibio.no).

Figur 6-4. Eldre furuskog forekommer på begge sider av veien inn til grustaket, på østsiden (til venstre i bildet) helt inntil veien, mens på vestsiden er eldre skog i hovedsak utenfor traseen.

Skogen er ikke biologisk gammel nok til å kvalifisere til naturtypen gammel furuskog med gamle trær (C11.2) som krever at trærne skal ha en alder på over 200 år. Skogen har heller ikke nok død ved til å kvalifisere som naturtypene gammel furuskog med liggende død ved (C11.3) eller gammel furuskog med stående død ved (C11.4), og er ikke rik nok til å kvalifisere til lågurtfuruskog (C7.1). Rik sandfuruskog (C8) er ikke aktuell her, da det er impediment med berg i dagen langs veien. En liten skogbestand vest for veien nær grustaket står på sandavsetninger, men har et humuslag og lyng i feltsjiktet som gjør at naturtypen rik sandfuruskog trolig kan utelukkes. Naturtypen er vanskelig å bestemme uten å undersøke for sopparter i sesong.

Iht. verditabell i M-1941 er det ubetydelig verdi av naturtyper, da slike ikke er registrert.

6.3. Påvirkning

Iht. påvirkningstabell i M-1941 vurderes tiltakets påvirkning til å være **ubetydelig.** Tiltaket berører kun skogarealer med «hverdagsnatur» uten spesielle registrerte naturverdier.

6.4. Konsekvens

Konsekvens settes til **ubetydelig konsekvens** for temaet, da det ikke er registrert naturtyper innenfor tiltaksområdet samt trasealternativene.

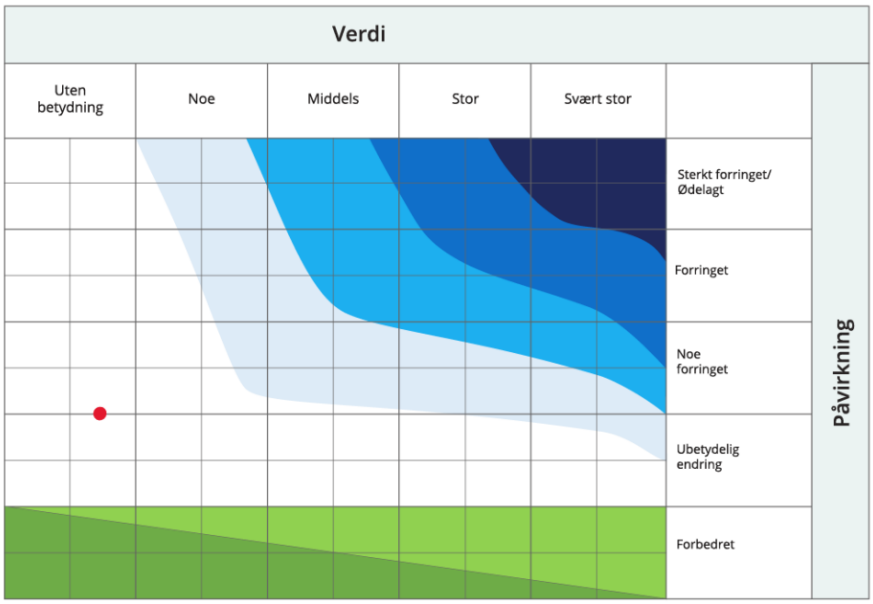

Figur 6-5. Vurdering knyttet til påvirkning og verdi (naturtyper) er vist som rødt punkt.

7. Vegetasjon

7.1. Metode og datagrunnlag

Tiltaksområdet er kartlagt 4. juli 2024, med søk etter rødlistede arter og forvaltningsinteressante arter.

Det undersøkte området ligger på ca. 50-70 moh. Området ligger i overgangsseksjon og boreonemoral bioklimatisk sone (Artsdatabanken u.å.), noe som gir et mildt klima og grunnlag for varmekjære arter. Forekomstene av marine avsetninger (jf. kap 10) i området (der massene ikke er tatt ut) gir grunnlag for noe krevende (rik) vegetasjon.

Som et av grunnlagene for å undersøke vegetasjon (samt potensial for naturtyper, se forrige kapittel), er det studert historiske flyfoto. Historiske flyfoto (Finn.no) viser at det har vært drift i grustaket i lang tid, og kommunen har opplyst om at grusdrift kan ha pågått i ca. 100 år. Det er synlig på flyfoto at området har grodd igjen i en periode før 2010 og at det så har blitt ryddet og fylt opp med masser slik at terrenget er blitt høyere enn opprinnelig.

Det er synlig på historiske flyfoto (Figur 7-1) at det har vært en eller flere dammer i grustaket opp igjennom tidene, men at plassering og størrelse har variert.

Figur 7-1. Flyfoto fra årene 1978, 2001, 2010, 2011. Rød pil markerer dam. Kilde: Finn.no

7.2. Verdier

Det ble ikke observert rødlistede eller forvaltningsprioriterte arter i undersøkelsesområdet ved den prosjektspesifikke kartleggingen.

Tiltaksområdet består av plantet skog i hogstklasse 2, 3 og 5 (se Figur 7-2). Skogen i tidligere grustak er avvirket i 2010/2011. Som nevnt i forrige kapittel er noe av skogen klassifisert som «eldste skogen» med oppgitt alder for furuskogen på ca. 150 år (156 år) (turkisblå områder i Figur 7-2). Langs veien (vestre trasealternativ) står flere furutrær som vokser på mer berglendt grunn og kan være noe eldre enn 150 år. Som nevnt i forrige kapittel er det ikke nok gamle trær til at skogen her kvalifiserer som naturtype.

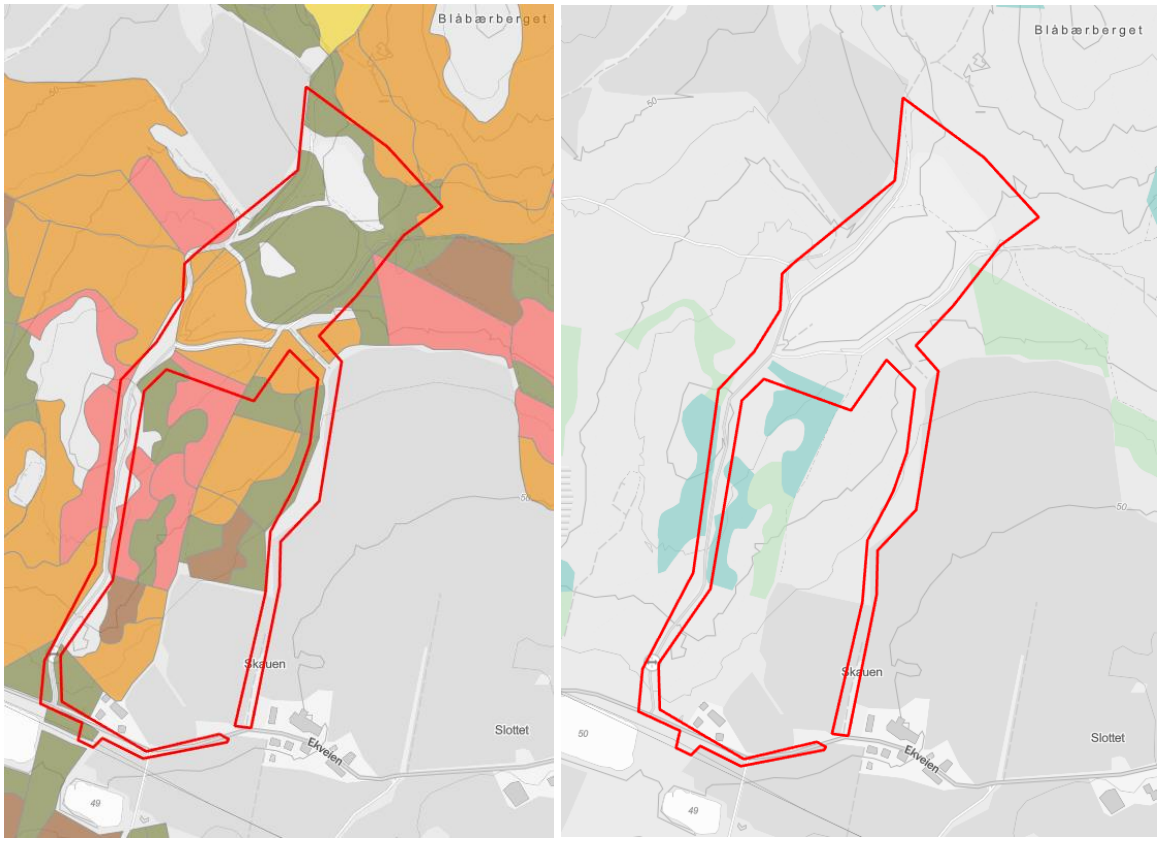

Figur 7-2. Hogstklasser og «eldste skogen». Kilde NiN-web og Nibio. Midtre trase er ikke inntegnet på figuren, men denne går langs sti/skogsbilvei i grensen mellom bestandene (se figur 0-6).

Av vegetasjonstyper består skogområdene hovedsakelig av blåbærskog (T4-C1) og bærlyngskog (T4-C5).

Figur 7-3. Typisk vegetasjon med blåbærskog og i skogområdet langs vestlig trase.

I en fuktig forsenkning vest for grustaket, øst for eksisterende traktorvei og i starten av alternativ nett-trase, er det høgstaudeskog (T4C18) med gråor. Arealet med denne naturen var for liten til å bli avgrenset som en naturtypelokalitet, da den var under 1 daa, og det var ikke mange gamle trær. Av arter som ble registrert her var brunrot, rød jonsokblom, krypsoleie, vivendel og perlevintergrønn.

Figur 7-4. Brunrot (t.v.) og perlevintergrønn (t.h.).

Det finnes en rekke registreringer av karplanter fra området, i kategorien LC (livskraftig). Forekomstene er vist i Figur 7-5. Artsregistreringer av vegetasjon i et utvalgt område (blå avgrensning). To forekomster av knerot (NT) er vist med røde prikker. De grønne prikkene representerer karplanter i kategorien LC.Figur 7-5. Hele 216 ulike arter i denne kategorien er registrert i hovedsak langs veien og i grustaksområdet. For detaljer om artene, se lenke: Vis statistikk for utvalget | Artskart 2 (artsdatabanken.no). En del fremmede karplanter er også registrert tidligere, se kap. 4.4.

Høsten 2024, i etterkant av gjennomført befaring, ble det registrert to lokaliteter av knerot, med to individer på hver lokalitet. Knerot er en nær truet art (NT). Lokalitetene er i barskog øst for driftsveien, den nordligste ca. 10 meter sør for driftsveien.

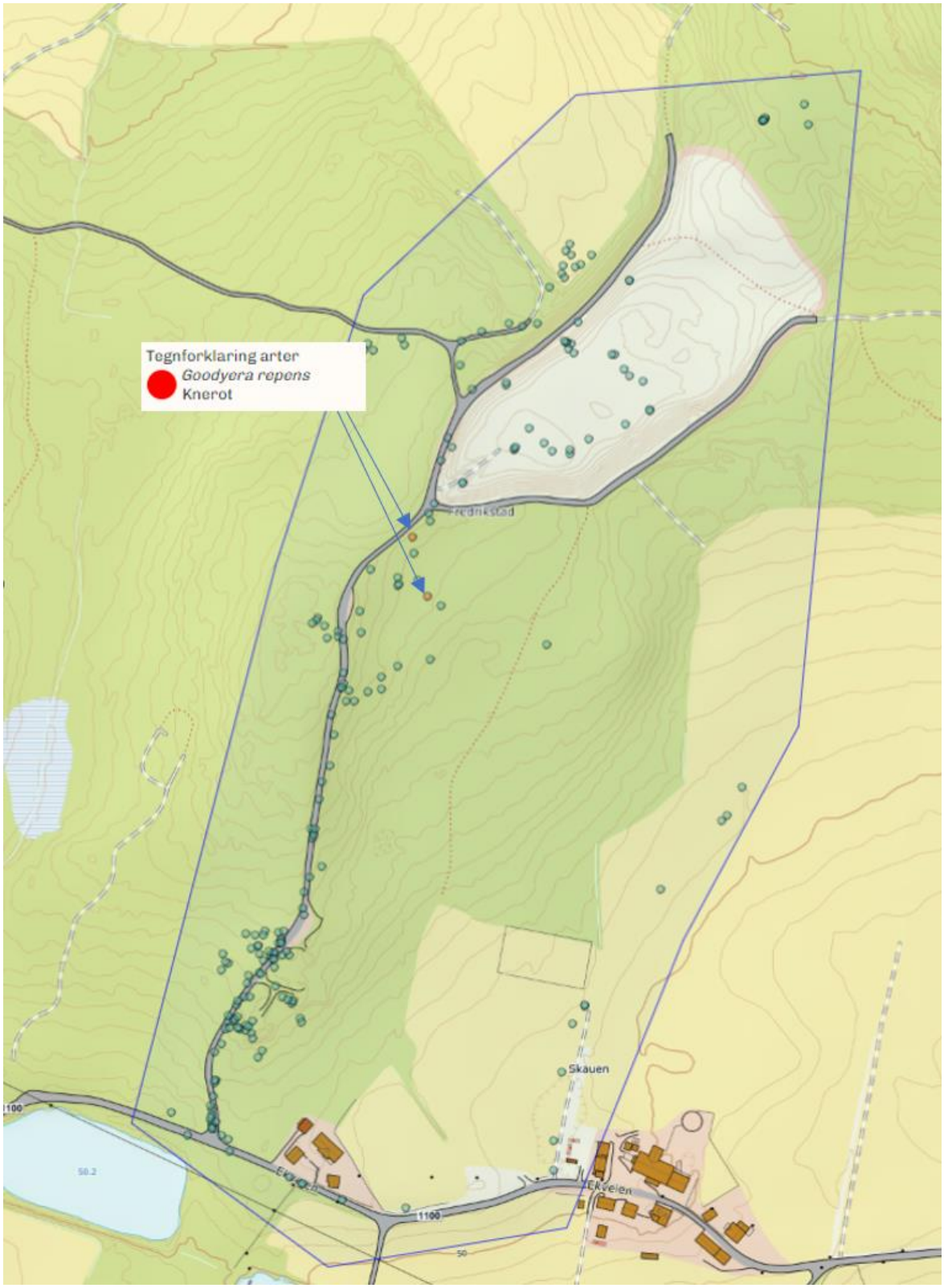

Figur 7-5. Artsregistreringer av vegetasjon i et utvalgt område (blå avgrensning). To forekomster av knerot (NT) er vist med røde prikker. De grønne prikkene representerer karplanter i kategorien LC.

Knerot er en liten orkidé som oftest er knyttet til gammel barskog, der den vokser på sopp- og moserike plasser med noe sesongfukt (Artsdatabanken, 2024). Arten er sårbar for uttørking og markslitasje, som flatehogst. Artens etablering og tilvekst tar svært lang tid, ofte flere tiår, og den er avhengig av kontinuitet i skogen.

Det avgrenses et funksjonsområde til knerot på 50 meter rundt lokalitetene. Funksjonsområdet tilsvarer arealet som er sårbart for hogst og markslitasje og påvirkninger som åpner opp skogen og gir kan føre til at vegetasjonen blir tørkeutsatt. I Sverige er knerot en fredet plante, og det er ikke tillatt å hogge skog i 50 m radius fra lokaliteten. Leveområdet (funksjonsområdet) er gitt middels verdi og markeres med oransje farge, se figuren under. Det er vurdert at det er hensiktsmessig å slå de to lokalitetene sammen til ett funksjonsområde, og at funksjonsområdet ikke fortsetter nord for veien. Viktigere er skogen sørover, siden denne beskytter mot soleksponering og uttørking av marksjiktet.

Figur 7-6. Forekomster av knerot (NT). Funksjonsområdet er satt til ca. 50 meter rundt lokalitetene og er gitt middels verdi. Bilde av arten er tatt fra en annen lokalitet i Sør-Fron, Innlandet.

Iht. verditabell i M-1941 er det ubetydelig verdi av vegetasjonen i områdene med ingen forekomster av rødlistearter eller forvaltningsprioriterte arter.

Forekomstene av knerot (NT) og deres funksjonsområder, her vurdert til å være rundt ca. 50 meter i radius rundt lokaliteten, vil ha middels verdi ifølge verditabellen.

Knerot med funksjonsområder:

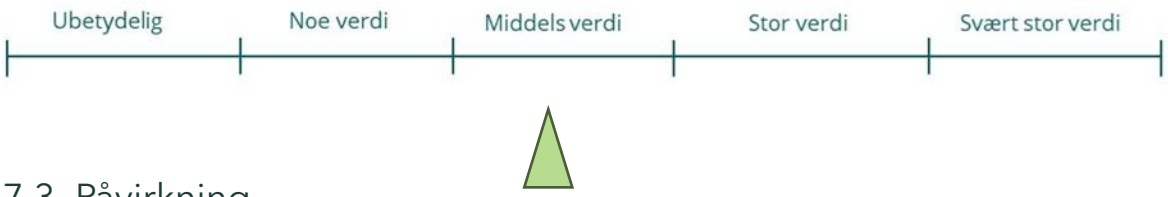

7.3. Påvirkning

Iht. påvirkningstabell i M-1941 vurderes tiltakets påvirkning til å være **ubetydelig.** Tiltaket berører skog og grustaksområde uten spesielle registrerte naturverdier. Forutsetning for at påvirkningen settes til ubetydelig er at funksjonsområdene til knerot ikke berøres, dvs. at utbygging av nettilknytning i vestre trasealternativ unngår å berøre lokaliteten langs veien, og at midtre trasealternativ ikke innebærer hogst av skog innenfor funksjonsområdet.

7.4. Konsekvens

Konsekvens settes til **ubetydelig konsekvens** for temaet, da tiltaket ikke berører verdifull vegetasjon innenfor tiltaksområdet samt trasealternativene. Forutsetning for at konsekvensen settes til ubetydelig er at funksjonsområdene til knerot ikke berøres, dvs. at utbygging av nettilknytning i vestre trase unngår å berøre lokaliteten langs veien (at skogen ikke hogges i funksjonsområdet).

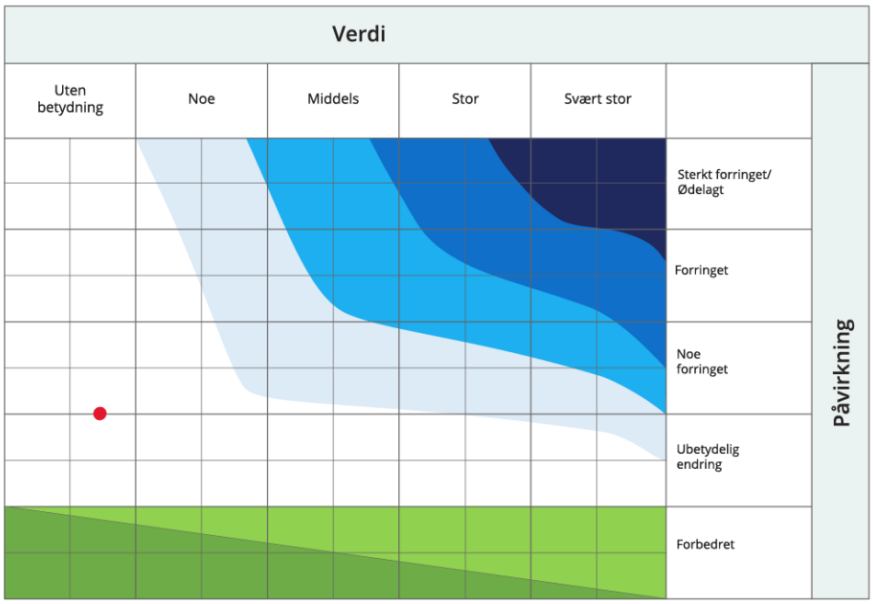

Figur 7-7. Vurdering knyttet til påvirkning og verdi (naturtyper) er vist som rødt punkt.

8. Dyreliv

8.1. Metode og datagrunnlag

8.2. Verdier

Det er registrert dverglo (VU) i 2020, 2022 og 2024. Dette er en art som er knyttet til åpne sand- og grusområder ved vann og kan alternativt hekke i grustak. Området har trolig begrenset verdi som hekkeområde for denne arten da vegetasjonen blir høy utover sommeren. Vannspeilene som er sett på historiske flyfoto (jf. forrige kapittel) ser også nå ut til å være borte fra grustaket. Av andre rødlistede fuglearter er det registrert trelerke (NT) i 2022 og grønnfink (VU) i 2020. Habitatene til disse artene er skog.

Tabell 8-1. Oversikt over registrerte fugl i tiltaksområdet.

Vitenskapelig navn	Autor	Norsk navn	Kategori	Antall observasjoner
Charadrius dubius	Scopoli, 1786	dverglo	VU	2
Chloris chloris	(Linnaeus, 1758)	grønnfink	VU	1
Lullula arborea	(Linnaeus, 1758)	trelerke	NT	1
Sylvia atricapilla	(Linnaeus, 1758)	munk	LC	1
Certhia familiaris	Linnaeus, 1758	trekryper	LC	1
Turdus viscivorus	Linnaeus, 1758	duetrost	LC	1
Turdus merula	Linnaeus, 1758	svarttrost	LC	1
Linaria cannabina	(Linnaeus, 1758)	tornirisk	LC	1
Spinus spinus	(Linnaeus, 1758)	grønnsisik	LC	1

Salamander (storsalamander (NT) og småsalamander (LC) er også registrert i tidligere dam i grustaket. På registreringen fra 2005 nevnes det at området tidligere var meget rikt på både stor- og småsalamander, men at området nå er (nesten) helt ødelagt pga. graving. Det er tidligere også registrert sju arter av øyenstikkere og billen grønn sandjeger, alle i kategorien livskraftig.

Noen furugadder i den eldre furuskogen nord for grustaket (i kanten av undersøkelsesområdet og nord for dette), er viktige for fugl og insekter. Gamle furuer og furugadder langs driftsveien er viktige for dyrelivet. Også noen eldre osper (150-200 cm i omkrets i brysthøyde) vil om disse får stå og utvikle seg, kunne tilby reirhabitat for hulerugende fugl.

Det er sammenhengende skog i området og skogen er omkranset av dyrka mark og

gårdsbruk. Det er ikke kjent viktige viltområder eller vilttrekk i tiltaksområdet og influensområdet. Området har trolig noe verdi som økologisk funksjonsområde for hjortevilt, som rådyr og elg.

Det ble ikke observert rødlistede arter, prioriterte arter, ansvarsarter, jaktbare arter eller arter som kan være spesielt sårbare for kollisjon med solkraftverk ved den prosjektspesifikke kartleggingen.

Grustaksområdet framstår på befaringstidspunktet uten spesielle naturverdier. Det legges til grunn at oppfyllingen av området og den tette og høytvoksende vegetasjonen, dominert av fremmede arter, ikke lenger er leveområde for tidligere registrerte arter som salamander, dverglo vanntilknyttede insekter. Tiltaksområdet inklusive skogen har likevel en lokal verdi for vanlige viltarter som opptrer i skog- og kulturlandskap, tilsvarende «noe verdi» iht. verditabell i M-1941.

8.3. Påvirkning

Solkraftverk vil påvirke dyrelivet i området i noe grad. Tiltaksområdet planlegges å inngjerdes med minimum 2 meter høye gjerder. Under gjerdet skal det være en åpning på minimum 10 cm for å tillatte mindre dyr fri ferdsel. Området vil da bli utilgjengelig for hjortevilt og større dyr. Det vil være mulig for større dyr å passere på alle sider av tiltaksområdet, men tiltaksområdet vil medføre en barriere for mange arter.

Enkelte skye dyrearter vil antakelig unngå området. Samtidig kan panelene gi le og skjul for dyr og insekter som fortsatt kommer inn i området. Fugl påvirkes i mindre grad av inngjerdingen, men området kan bli lite egnet eller uegnet som leveområde og mindre attraktivt til næringssøk avhengig av hvordan solcelleanlegget utformes og skjøttes. Rovfugl på jakt kan også bli fysisk hindret av gjerdet.

Tiltaket vurderes ikke å påvirke kritisk truede, sterkt truede og sårbare arter.

Tiltaket berører i liten grad skog. Traseer for nettilknytning vil imidlertid kunne medføre noe hogst. Trasealternativene vurderes likt for tema dyreliv, da det i alle de tre alternativene vil medføre noe hogst av skog.

På grunn av at tiltaksområdet gjerdes inn, og tiltaket splitter opp og/eller forringer arealer slik at funksjoner reduseres, settes påvirkningen til «noe forringet» iht. påvirkningstabell i M-1941.

8.4. Konsekvens

Konsekvensen for dyreliv settes til «noe konsekvens», som følge av noe hogst av skog og at området gjerdes inn. Området er påvirket av menneskelig aktivitet gjennom lang tid. Det anses ikke som nødvendig å gjøre før- og etterundersøkelser.

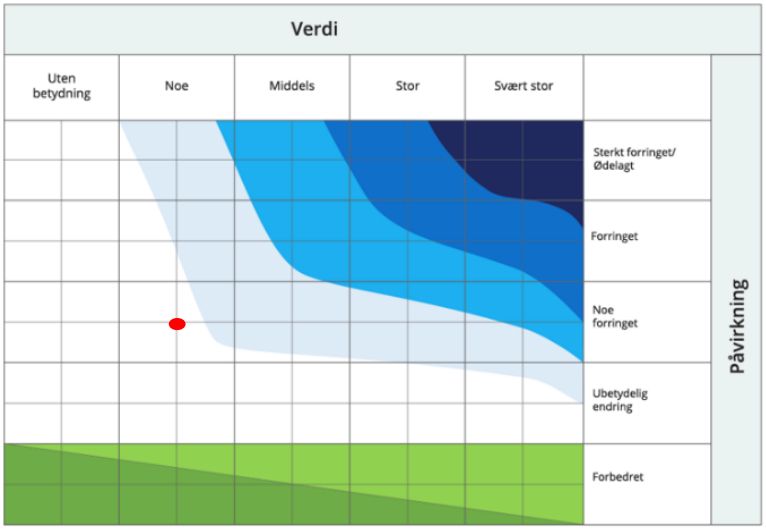

Figur 8-1. Vurdering knyttet til påvirkning og verdi (dyreliv) er vist som rødt punkt.

9. Fremmede arter

9.1. Metode og datagrunnlag

Registrering av fremmede arter følger fremmedartslista til Artsdatabanken (2023). Arter i de tre høyeste kategoriene, SE, HI og PH (se figur under), skal registreres i naturtypekartleggingen. Artene er registrert i Artsapp og blir offentliggjort i Artskart.

Figur 9-1. Risikokategoriene på Fremmedartslista (Artsdatabanken 2023, lisens CC BY 4.0).

9.2. Resultater

Det ble registrert en rekke fremmede arter på befaringen, og mange av disse forekommer i store bestander. Hele grustaket må regnes som infisert av fremmede skadelige arter. Forekomstene er ikke detaljert kartlagt med areal eller antall individer, da dette ikke er hensiktsmessig i denne fasen og forekomstene uansett vil endre seg svært raskt i dette området. Flere av artene har en stor frøbank (frø som kan overleve mange år i jorda) og flere av artene sprer seg med vind og ved rotfragmenter (som ved flytting av jordmasser).

Det er også registrert fremmede arter langs vegen til det tidligere masseuttaket og de mindre grustakene som ligger sørøst for vegen.

Av arter som er registrert er blant annet parkslirekne (SE), hagelupin (SE), grønnpil (SE), rødhyll (SE), kanadagullris (SE), fagerfredløs (SE), hvitsteinkløver (SE), legesteinkløver (SE), valurt (mulig mellomvalurt, HI – høy risiko) og valmue (ikke artsbestemt, men trolig en av artene som er PH - potensielt høy risiko).

Flere av artene er registrert både i grustaket og i de mindre grustakene nord for Ekveien langs driftsveien (disse grustakene er delvis utenfor trasealternativet). Parkslirekne er i tillegg registrert sør for grustaket.

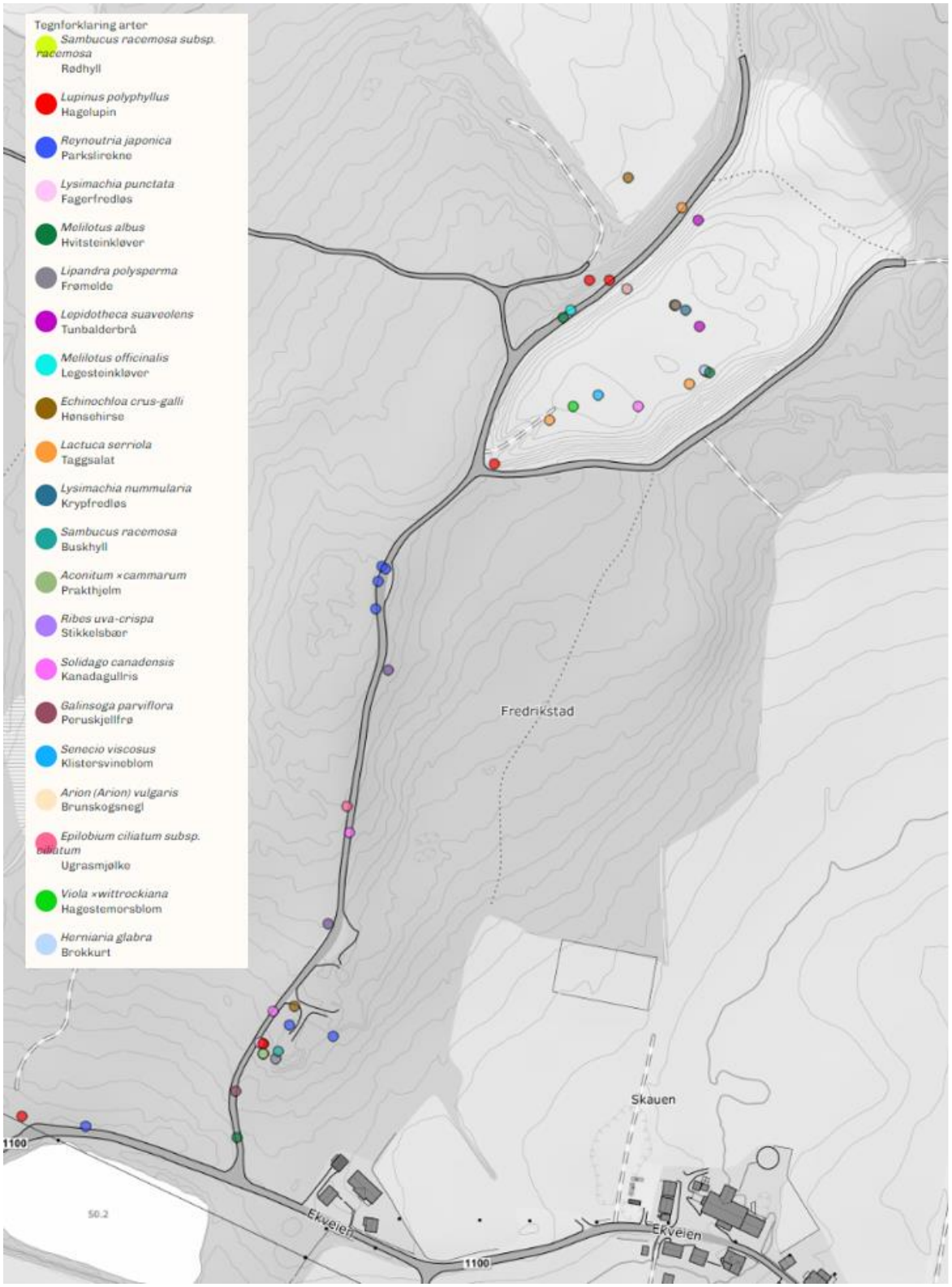

Figur 9-2. Fremmede arter i kategoriene SE, HI og PH registrert på befaringen i 2024. e. Kilde: Artskart.

9.3. Påvirkning

Det er stor sannsynlighet for at drift av solkraftverket har påvirkning på fremmede arter. Det kan være aktiviteter knyttet til bygging av solkraftverket som kan medføre spredning av fremmede arter, slik som ved flytting av masser og planering. Dette fordi det forekommer mange arter med svært høy økologisk risiko og som sprer seg med frø og plantedeler.

Det er ikke planlagt å fjerne masser fra området, men dersom dette blir nødvendig bør det gjennomføres en nærmere kartlegging av fremmede arter, og disse må håndteres iht. anbefalinger for å unngå spredning. Fremmede arter er «ferskvare» i den forstand at de raskt kan etablere seg og spre seg i et område, og det bør alltid kartlegges fremmede arter så nært opp til oppstart av anleggsfasen som mulig og helst på et gunstig tidspunkt (sommer/sensommer). Etter naturmangfoldloven og forskrift om fremmede organismer er det krav til aktsomhet for å unngå spredning av fremmede arter, og unngå skade på biologisk mangfold.

Parkslirekne forekommer spredt i mindre bestander i grustaket, og vil på sikt uten tiltak kunne etablere store og tette bestander. Disse plantene vokser høyt og tett og vil kunne gi skygge på solcellepaneler.

Det planlegges beiteområder i solcelleparken. Dette er positivt med tanke på å holde kontroll på fremmede arter. Fremmede arter som ikke beites, må slås/lukes/klippes og vedvekster som rødhyll må ryddes (hogges/skjæres ned).

9.4. Konsekvens

Konsekvensgrad settes til «noe forbedring» på grunn av liten risiko for ytterligere spredning av arter som følge av tiltaket enn dagens situasjon, med en forutsetning om at fremmede arter kartlegges og håndteres i henhold til gjeldende regelverk. Tiltakene må følges opp over tid. Dersom fremmede arter som finnes innenfor tiltaksområdet i dag blir bekjempet og utryddet på sikt, vil konsekvensen kunne bli «forbedret». Dette forutsetter stor innsats over tid, og er utfordrende mtp. arter som lupin som har frøbank i jorda i flere tiår. Konsekvensgraden settes derfor til «noe forbedret», som er et mer realistisk scenario.

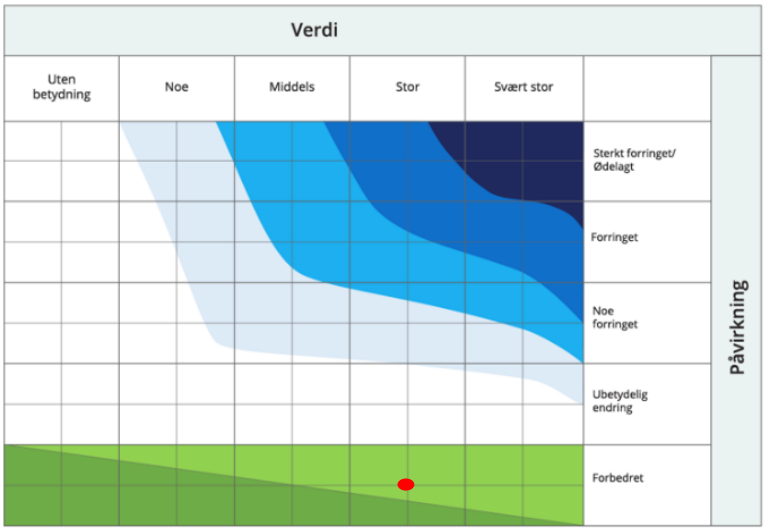

Figur 9-3. Vurdering knyttet til fremmede arter er vist som rødt punkt.

10. Geologisk mangfold

Berggrunnen i tiltaksområdet består av granitt (Iddefjordsgranitt). Dette er en hard og sur bergart med lite kalkinnhold og som avgir lite plantenæringsstoff.

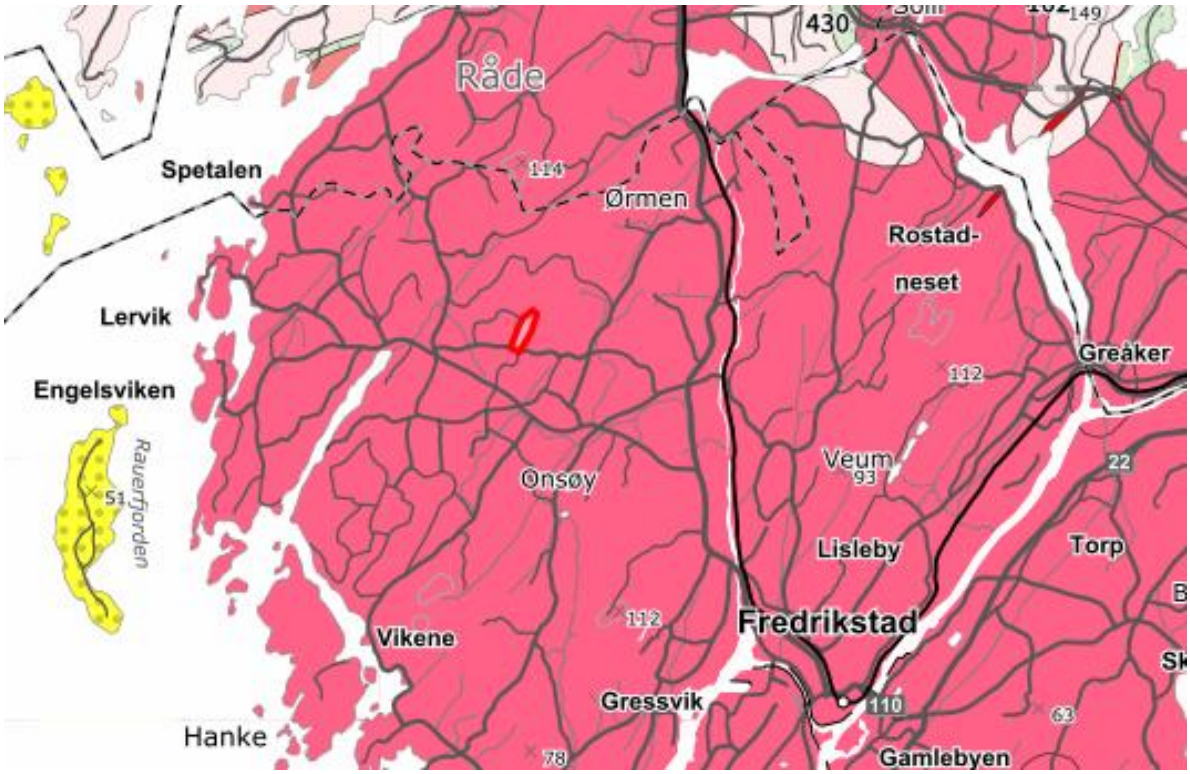

Figur 10-1. Berggrunnskart. Rød farge indikerer granitt. Tiltaksområdet er avmerket med rød ringmidt i kartet. Kilde: NGU.

Forsetlundgropa ligger i et område med tykke marine avsetninger, og det er tatt ut grusmasser her i ca. 100 år. Grustaket er fylt opp med tilkjørte masser, og ligger nå høyere enn opprinnelig terreng og høyere enn omkringliggende terreng. I nord avgrenses grustaket av grunnfjellet. Noe tynnere løsmasseavsetninger finnes på østsiden av driftsveien, mens på vestsiden er det i hovedsak bart fjell med noe torvdekke. Det er tatt ut en del masser også på østsiden av driftsveien, og noe masser er tilkjørt også her. Ved Ekveien går randmorenen (se Figur 10-2).

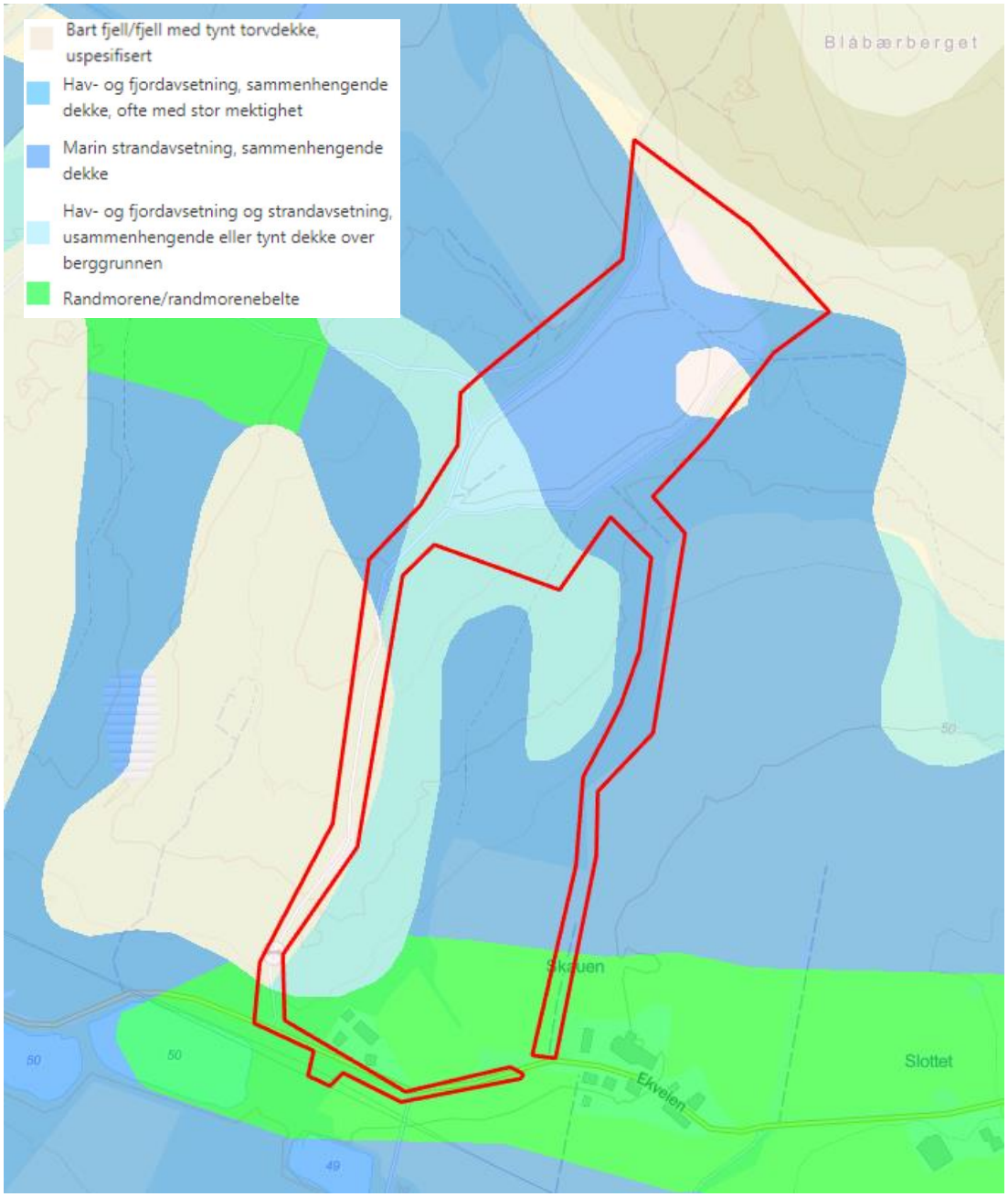

Figur 10-2. Løsmassekart. Kilde: NGU.

Det vurderes at tema ikke påvirkes da grus allerede var tatt ut innenfor tiltaksområdet før deponeringen av masser startet. Konsekvensgrad i forhold til 0-alternativet vurderes som ubetydelig.

11. Samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10

Belastning på verdisatt naturmangfold i tiltaksområdet vurderes å være godt beskrevet gjennom notatet. Dette forutsetter at avbøtende tiltak gjennomføres, som å hindre spredning av fremmede arter. Da området består av areal som tidligere har vært grustak og er fylt opp igjen med masser, vurderes det ikke som en ytterligere belastning på naturmiljøet i området.

11.1. Forslag til skadereduserende tiltak

Det anbefales at gamle furutrær langs vestre trasealternativ spares, dersom nettilknytningen legges her. Den bør da fortrinnsvis gå på vestsiden av veien, der det er færre trær. Det bør unngås hogst eller annen negativ påvirkning i funksjonsområdene på 50 m i radius rundt forekomsten av knerot (NT).

Som nevnt i kapittel om fremmede arter vil beite for sau være et positivt tiltak, og fremmede arter bør håndteres og kontrolleres for å hindre ytterligere spredning.

12. Andre sumvirkninger

Det er ingen solkraftverk nær tiltaksområdet. Nærmeste solkraftverk i drift er Buer solkraftverk, rett øst for Isesjøen ved Sarpsborg, om lag 25 km øst for tiltaksområdet. Det er ytterligere seks planlagte solkraftverk øst for Sarpsborg, som for tiden er til behandling hos NVE.

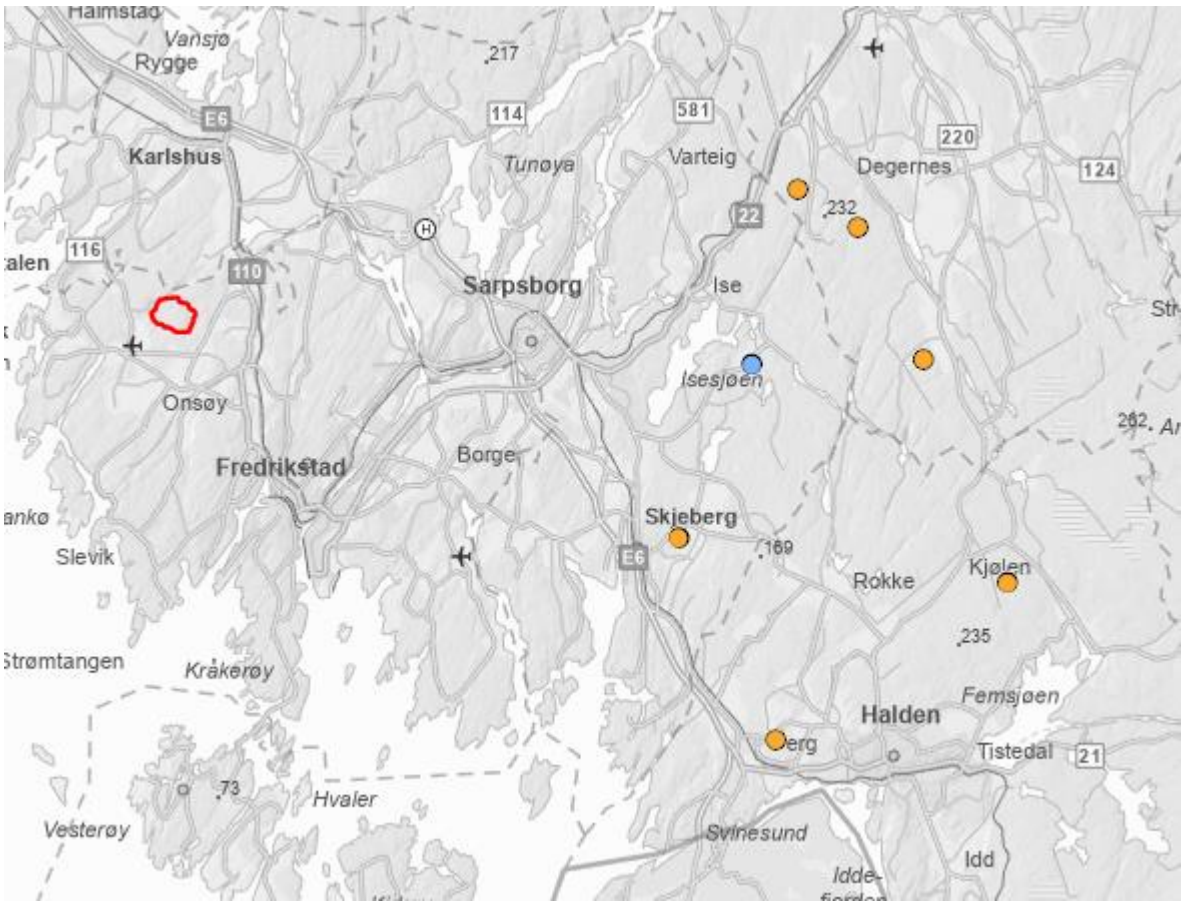

Figur 12-1 Forsetlundgropa/tiltaksområdet markert med rødt, Buer solkraftverk markert med blått, konsesjonssøknader under behandling markert med gult.

Gropa er et eldre masseuttak, hvor det ble gitt tillatelse til å fylle igjen ved hjelp av deponering av rene masser. Uttaket er i dag gjenfylt og avsluttet, og planlegges tilbakestilt til barskog. Da tiltaksområdet er et menneskepåvirket areal/»grått areal», er det vurdert at en endring fra fylling til solkraftverk ikke vil føre til endringer i sumvirkninger.

13. Samfunnssikkerhet

13.1. ROS-analyse

Det er viktig at solkraftverk bygges på en måte som ikke innebærer uakseptabel sikkerhetsrisiko, både for selve anlegget og for tredjepart (NVE, 2024). Det er utarbeidet en egen ROS-analyse for tiltaket. Følgende tema er listet opp i ROS-analysen:

- Brann
- Redusert produksjon
- Forurensning
- Eksplosjon i transformator
- Kortslutning – strømutfall
- Lynnedslag
- Skade på beitedyr
- Personskade

For nærmere vurdering av disse temaene, se ROS-analyse vedlagt konsesjonssøknaden.

13.2. Inngjerding

Slik det framkommer av ROS-analysen skal anlegget gjerdes inn, slik at allmenheten ikke har tilgang til solkraftanlegget. Inngjerding hindrer også vilt å komme inn i anlegget.

14. Naturfare

Det er laget et eget notat som omhandler naturfare, se «Forsetlundgropa solkraftverk, områdestabilitetsvurdering av 24.10.24 (etter befaring gjennomført 8.10.24) vedlagt konsesjonssøknad til NVE. For tema «flom og overvann», se kap. 15.

15. Vassdrag

15.1. Metode og datagrunnlag

Konsekvensutredning for vannmiljø gjennomføres etter metode beskrevet i M-1941 Konsekvensutredning fra Miljødirektoratet (2023). Konsekvensutredningen vil følge NVEs krav til konsesjonssøknader for solkraftverk. I konsekvensutredningen skal vannmiljø verdisettes og det skal gjøres en vurdering av påvirkning av tiltaket på vannmiljø. I tillegg skal Vannforskriftens paragraf 4, 5 og 6 – sett opp mot paragraf 12 vurderes og evt. avbøtende tiltak skal beskrives.

Datagrunnlaget er innhentet fra relevante databaser som Vannmiljø, Vann-nett, Naturbase, Sjøørretbekker og Scalgo Live.

Dagens avrenningslinjer deler tiltaksområdet i to avrenningsfelt. Overvann fra det ene avrenningsfeltet renner mot nærmeste vassdrag i vest, Husebybekken, som hører til vannforekomsten *Bekker til Elingårdskilen* (VannforekomstID: 002-4143-R). Overvann fra det andre avrenningsfeltet renner mot nærmeste vassdrag i øst som er *Torpebekken* (VannforekomstID: 002-3340-R).

Figur 15-1 Avrenning fra tiltaksområdet mot vest, til vannforekomst «Bekker til Elingårdskilen». Kilde: Scalgo Live.

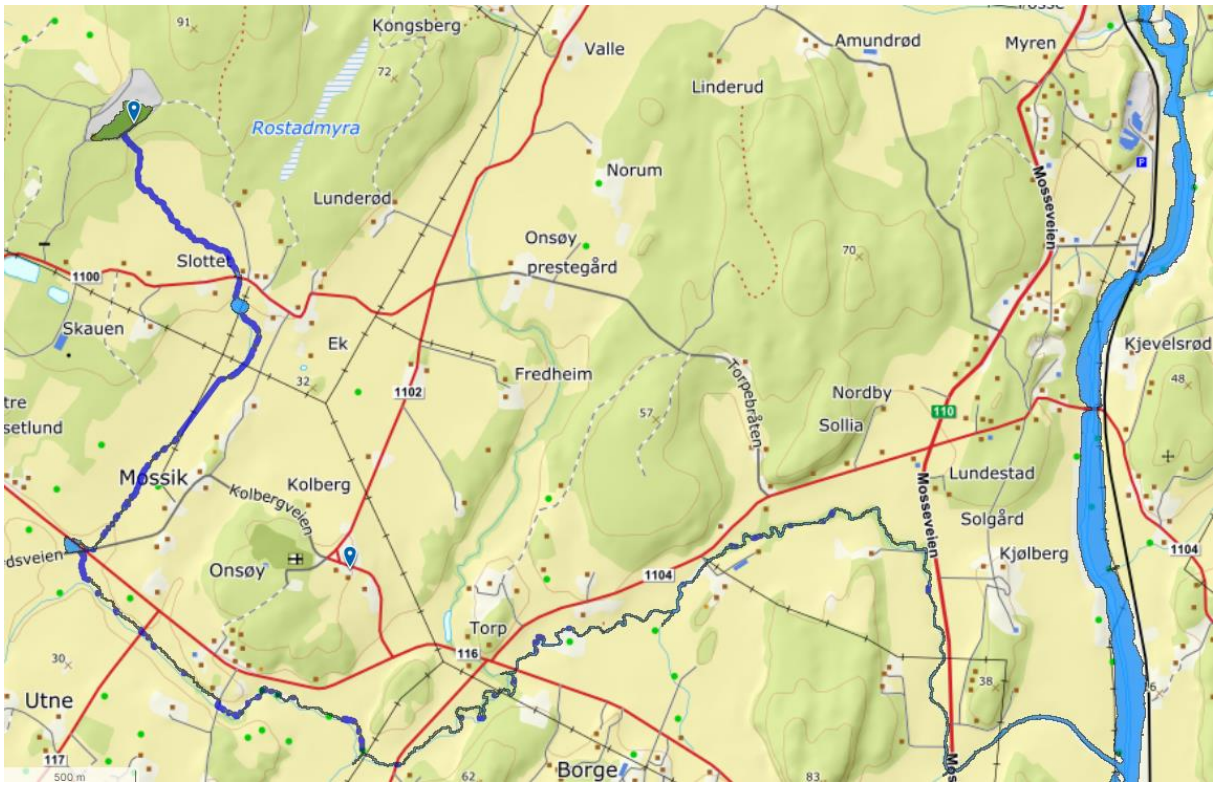

Figur 15-2 Avrenning fra tiltaksområdet mot øst, til vannforekomst «Torpebekken». Kilde: Scalgo Live.

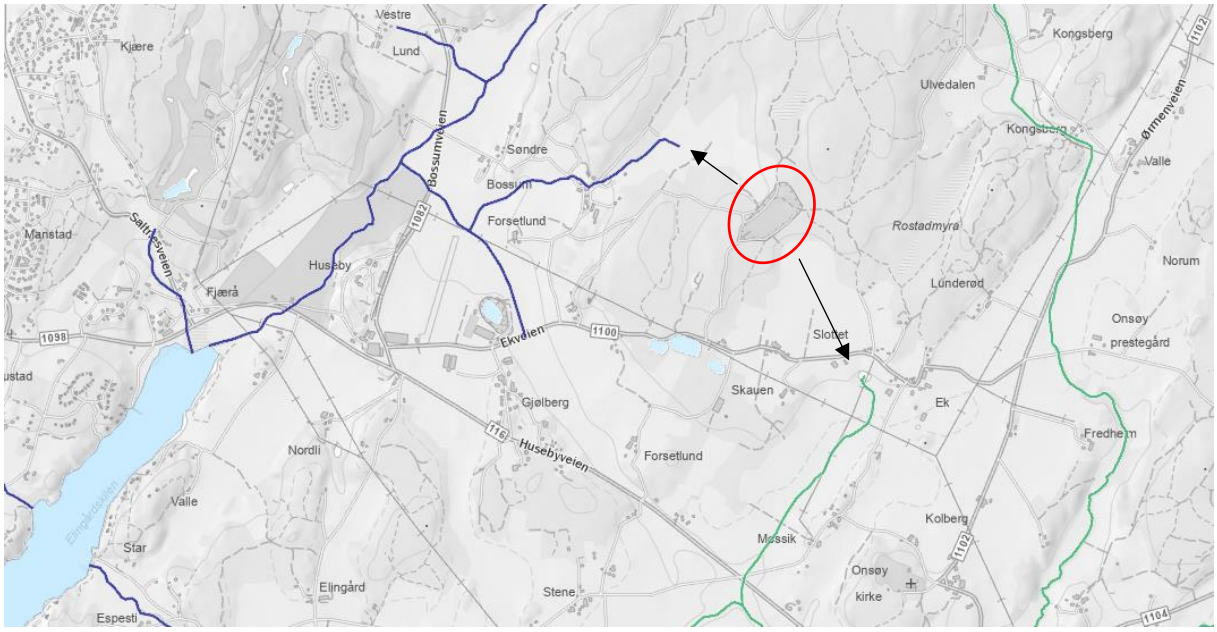

Figur 15-3 Tiltaksområdet vist med rød sirkel og piler som viser hvilke vannforekomster området drenerer til. Kilde: vann-nett.no

Vannforekomsten *Bekker til Elingårdskilen* er i vann-nett karakterisert som små, kalkrik og humøs, med svært dårlig økologisk tilstand (høy presisjon). Dette skyldes svært dårlig tilstand for bunnfauna (ASPT), samt påvirkning fra fosfor og nitrogen. Kjemisk tilstand er god (middels presisjon). Ifølge databasen «Sjøørretbekker» (Statsforvalteren i Trøndelag, 2024) går sjøørret opp i Husebybekken fra Elingårdskilen, men vandring oppover mot tiltaksområdet stoppes av en kulvert nordvest for Nordre Forsetlund. Like etter kulverten er det en dam og omtrent 400 meter oppstrøms denne stopper bekken å være synlig i kart.

Vannforekomsten *Torpebekken* er i vann-nett karakterisert som små, moderat kalkrik og humøs, med svært dårlig økologisk tilstand (høy presisjon). Dette på grunn av resultater fra prøver av påvekstalger og bunndyr (ASPT), samt forhold for nitrogen og fosfor. Kjemisk tilstand er udefinert. Fylkesmannen i Østfold gjennomførte el-fiske på tre stasjoner i Torpebekken i 2017 (Karlsen, 2017) og fant både ungfisk og gytefisk på stasjoner sørvest for Mossikhuset, i en av sidebekkene som mottar avrenning fra tiltaksområdet.

15.2. Verdier

Begge vannforekomstene er klassifisert til svært dårlig økologisk tilstand, som gir stor verdi iht. M-1941. Bekker til Elingårdskilen (Husebybekken) har imidlertid god kjemisk tilstand, som tilsier svært stor verdi. Kjemisk tilstand for Torpebekken er udefinert. Begge bekkene er dokumenterte sjøørretbekker. Resultater fra el-fiske i Torpebekken viser at bekken har en liten bestand av sjøørret (Karlsen, 2017), og vil derfor falle innunder kategorien middels verdi. Det samme gjelder Husebybekken (Naturbase). Begge bekkene er i Naturbase vurdert som viktige bekkedrag med middels verdi iht. DN Håndbok 13.

En samlet vurdering av alle verdikriteriene plasserer begge bekkene i verdikategorien middels verdi, men i øvre sjikt for å hensynta bekkenes verdi med hensyn til økologisk og kjemisk tilstand.

Verdivurderingen er vist på skyvelinjalen og oppsummert i tabellen under.

Tabell 15-1. Verdivurdering av vassdrag som blir berørt av tiltaket, iht. M-1941.

Navn på delområde	Vannforekomst jf. Vannforskriften	Naturtyper etter HB13 og HB19	Arter med økologiske funksjonsområder	KU-verdi
Bekker til Elingårdskilen (Husebybekken)	Svært dårlig økologisk tilstand, god kjemisk tilstand = stor/svært stor verdi	Viktig bekkedrag = middels verdi	Husebybekken er en dokumentert sjøørretbekk, liten bestand = middels verdi	Middels verdi, øvre sjikt
Torpebekken	Svært dårlig økologisk tilstand. Kjemisk tilstand udefinert = stor verdi	Viktig bekkedrag = middels verdi	Sjøørretbekk, liten bestand = middels verdi	Middels verdi, øvre sjikt

15.3. Påvirkning

Ingen av vassdragene er i direkte kontakt med tiltaksområdet, og vil derfor ikke berøres av arealbeslag og medfølgende påvirkning som bekkelukking eller utfylling. Tiltak i nedbørsfeltet til bekkene kan i teorien føre til påvirkning i form av forurensning og endret hydrologi. Det er imidlertid såpass langt mellom området og bekkene at det er lite sannsynlig at tiltaket vil påvirke vannkvalitet og hydrologi.

Solkraftverk i drift er ikke forventet å skape forurensning som kan føre til forringelse av vannmiljø. Det er planlagt beiteområder mellom solcellepanelene, og det vil være positivt for å hindre avrenning av finkornede partikler til vassdragene. Solcellepanelene vil i seg selv skape større andel tette flater på området, men ettersom det skal være luft mellom solcellepanelene og gress/beite under vil dette ha liten betydning for hydrologi og avrenning til bekkene. Det er en liten flombekk som renner på vestsiden av eksisterende adkomstveg til deponiet som drenerer avrenningsvann fra deponiområdet. Det forventes minimal påvirkning av denne bekken på området nedstrøms. Flombekken renner ut i dam nedstrøms Ekveien. Planering av området kan medføre en liten endring i nedbørsfeltgrenser, men tiltaksområdet utgjør en såpass liten del av nedbørsfeltene til bekkene at det ikke vil ha nevneverdig påvirkning.

I anleggsfasen kan avrenning føre til midlertidig forurensning til vassdragene, dersom det ikke iverksettes tiltak. Graving og anleggsarbeid kan medføre avrenning av finkornede partikler som kan tilslamme bekkene. I tillegg kan bruk av anleggsmaskiner gi avrenning/søl i form av olje eller drivstoff. Det forutsettes at det ikke skal gjennomføres sprengningsarbeider eller støpearbeider av betydning på området. Og som nevnt i innledningen er det også forutsatt at det ikke skal gjennomføres masseforflytting av betydning på arealet. Avbøtende tiltak for å hindre at forurenset vann fra anleggsarbeid når vannforekomstene bør iverksettes før man går i gang med arbeidet. Dette kan være vurdering av tidspunkt på året for gjennomføring av tiltaket (helst i en tørr periode), avskjærende grøfter eller sedimentasjonsdammer nedstrøms avrenningspunkt.

Dersom det iverksettes tiltak i anleggsfasen for å hindre avrenning av partikler og eventuelt forurenset vann til bekkene, er det svært lite sannsynlig at tiltaket vil føre til negativ påvirkning på vassdragene.

Påvirkningsgrad vurderes derfor til ubetydelig: ingen eller uvesentlig virkning.

15.4. Konsekvens

En sammenstilling av øvre sjikt av middels verdi og påvirkningsgrad ubetydelig gir konsekvensgrad **ubetydelig konsekvens** (0).

16. Vann- og grunnforurensning

16.1. Metode og datagrunnlag

Det forutsettes at det kun er deponert rene masser og at forurensning fra grunnen (utover avrenning av partikler) ikke er et relevant tema.

Informasjon om vannforekomstene er innhentet fra relevante databaser som nevnt i kap. 15.1. I tillegg er det innhentet informasjon om grunnvannsbrønner og løsmasser fra NGU.

Verdivurdering av vannforekomstene, samt vurdering av påvirkning og konsekvens er gjennomført i kap. 15.2. Under er informasjonen fra 15.1 supplert med info om avrenningslinjer, vannverk, grunnvannsbrønner og reservevannkilder.

16.2. Informasjon fra databaser

Kartet i Figur 16-1 viser hvilke områder som mottar avrenning fra tiltaksområdet (Scalgo Live). Som nevnt i 15.1 drenerer området til bekkene Husebybekken og Torpebekken, men begge bekkene ligger et stykke unna tiltaksområdet.

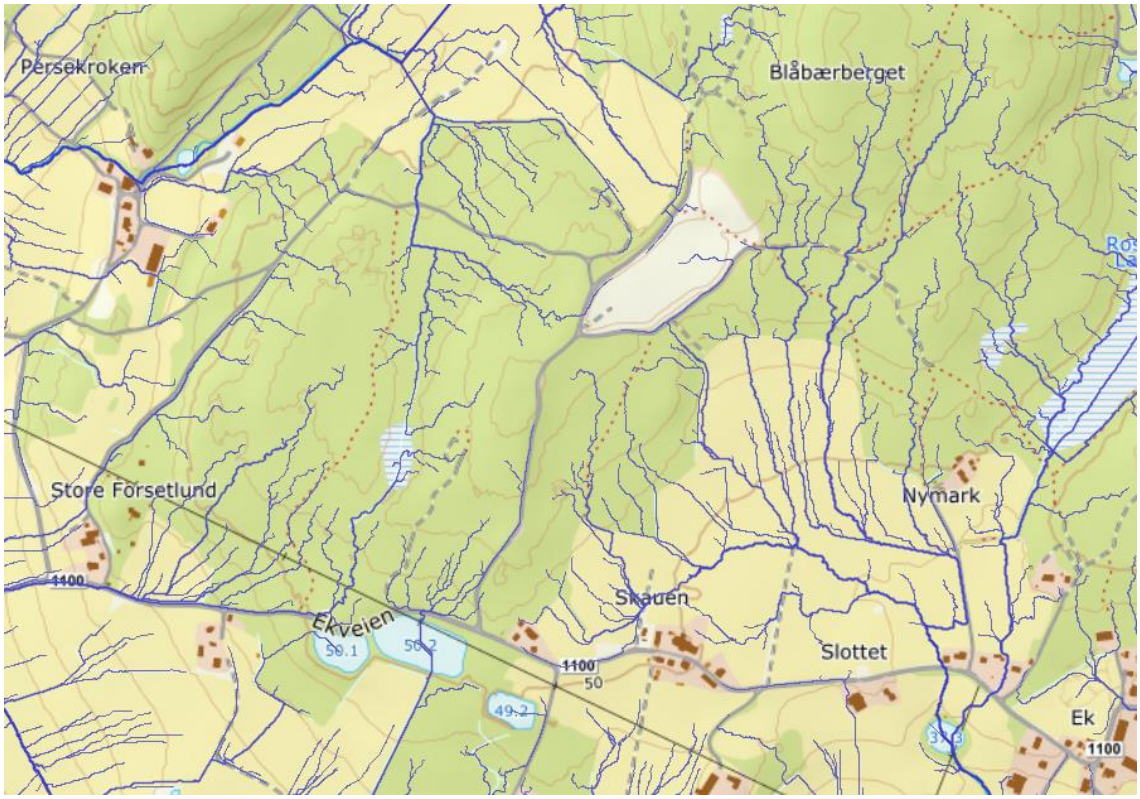

Figur 16-1 Avrenningslinjer fra Scalgo Live viser hvilke områder som mottar avrenning fra tiltaksområdet. Kilde: Scalgo Live.

Sør for Ekveien er det fire dammer som vises i kart i Figur 16-1. Kart fra NGU (grus og pukk og løsmassekart) viser at det tidligere er tatt ut grus ved de østre dammene (se Figur 16-2). Det er sannsynlig at grunnvannsnivået står høyere enn bunnen av dammene og forsyner dammene med vann i tillegg til det som kommer fra myra og områdene nord for dammene. (Figur 16-2). Dammen vest for Ek ligger derimot i tilknytning til Torpebekken, og er sannsynligvis gravd ut som fangdam eller vanningsdam i forbindelse med denne.

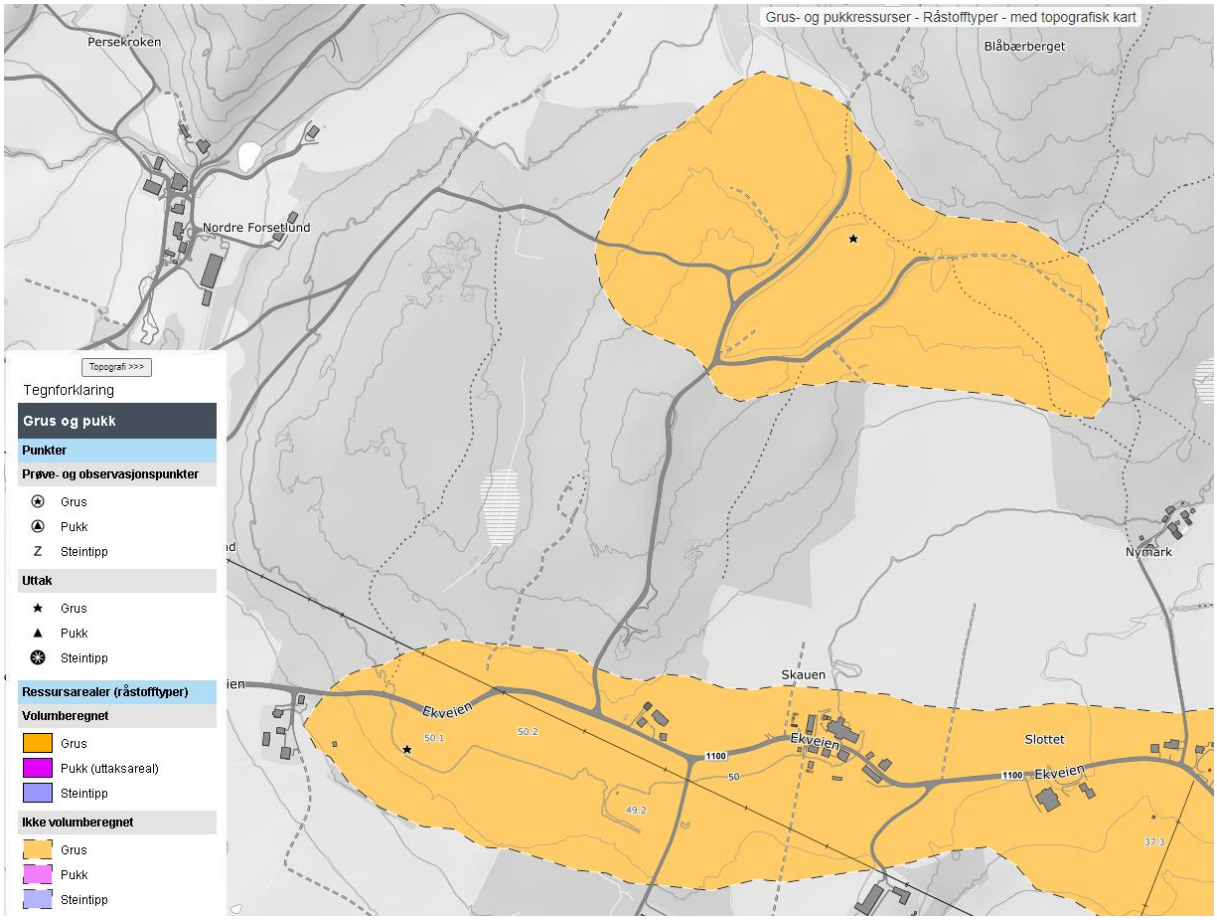

Figur 16-2 Kart fra NGU (grus og pukk) viser at det er et tidligere uttak (vist med svart stjerne) ved de tre dammene sør for Ekveien. Det tidligere uttaket i Forsetlundgropa vises også med stjerne. Gul/oransje farge viser at det er grusressurser. Kilde: NGU.

Det er ikke registrert noen brønner innenfor tiltaksområdet. De nærmeste brønnene som er registrert er en fjellbrønn ved Slottet/Ekveien og en fjellbrønn ved Store Forsetlund, se Figur 16-3. Det er ingen vannverk eller registrerte reservevannkilder som kan bli påvirket i tilknytning til området.

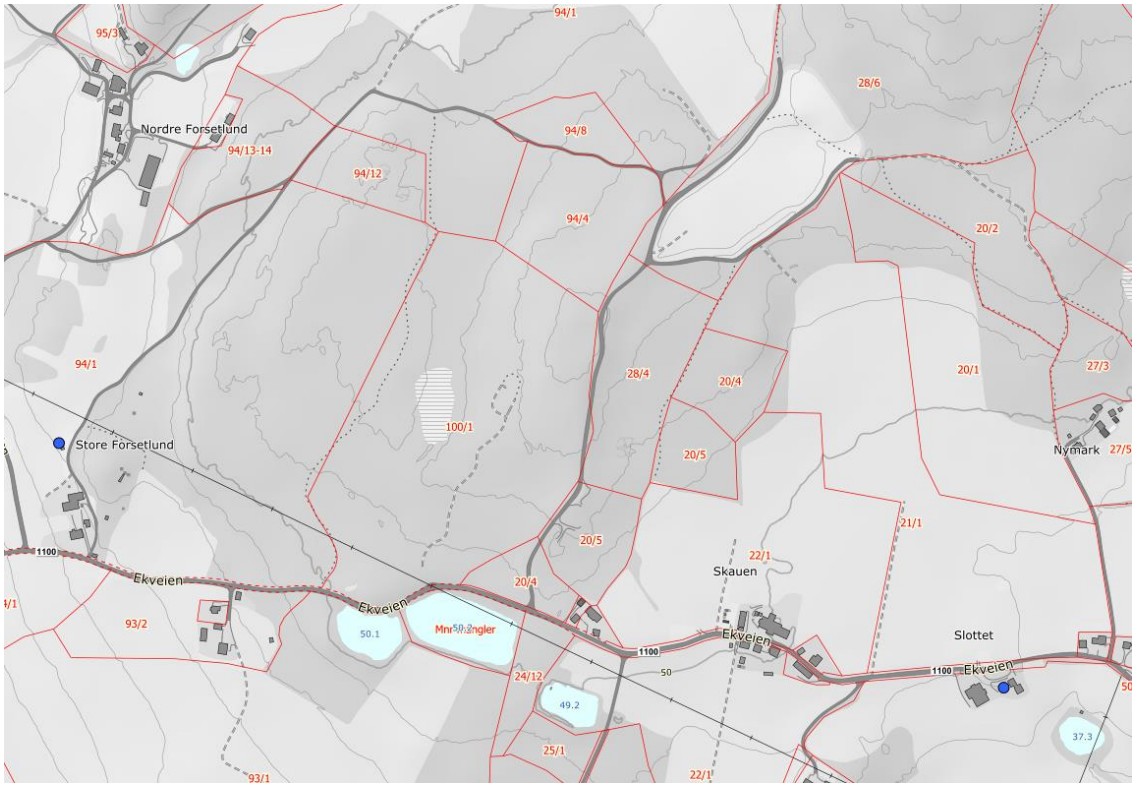

Figur 16-3 Oversikt over registrerte grunnvannsbrønner i tilknytning til tiltaksområdet (markert med blå punkter). Begge er fjellbrønner. Kilde: GRANADA.

16.3. Vurdering

Med grunnlag i vurderingene som er gjort mht. avrenning til vassdrag i kap. 15.3 vurderes sannsynligheten for forurensning til vann og grunn som svært liten, gitt at tiltak blir iverksatt i anleggsfasen for å hindre partikkelavrenning.

Det er ingen registrerte drikkevannskilder i nær tilknytning til tiltaksområdet, og det er derfor ikke fare for påvirkning på drikkevann.

Konsekvens vurderes derfor til ubetydelig.

17. Klima

Et bakkemontert solkraftanlegg genererer ny fornybar energi, men vil samtidig ha klimagassutslipp fra utbygging og drift gjennom produksjon av komponenter, transport, anleggsarbeid og arealbeslag. Utbyggingen vil generere både direkte og indirekte[1] utslipp. I dette kapitlet har vi estimert klimafotavtrykket til Forsetlundgropa solkraftverk, og gjort et anslag av klimanytten ved tiltaket. Utredningen gjøres etter gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren, og omhandler:

- beregning av forventede klimagassutslipp fra materialproduksjon, transport, anleggsarbeid og arealbeslag,
- et generelt anslag over klimanytten i et energisystemperspektiv, og
- beskrivelse av tiltak som kan redusere negative virkninger i anleggs- og driftsfasen.

I forbindelse med arealplanlegging er det viktig å synliggjøre utslipp av klimagasser over livsløpet til tiltaket. En god oversikt over hvilke faktorer som bidrar mest til klimagassutslipp viser hvor man bør gjøre tiltak for å redusere påvirkningen. Det er størst mulighetsrom for å gjøre gode valg tidlig i planleggingen.

Dagens område er et gammelt masseuttak som nå er fylt igjen med rene masser. Området er regulert som LNF og planlegges omgjort til barskog. Siden det er lite eller ingen aktivitet på det gamle deponiet, er klimagassutslippene i dag svært lave eller null. Det er lite naturlig karbonbinding på selve grusarealet, med unntak av noe gress- og plantevekst. Der nettraseen muligens vil legges, er det skog og mark med naturlig karbonbinding. Det er tilsynelatende ikke myr innenfor tiltaksområdet[2].

17.1. Forutsetninger og metode

Klimagassberegningene følger livsløpsmetodikk (LCA). LCA er en systematisk vurdering av miljøpåvirkningen som oppstår gjennom hele livsløpet og verdikjeden til et produkt eller

[1] Direkte utslipp er de som fysisk finner sted innenfor et geografisk område, altså området for det bakkemonterte solcelleanlegget i dette tilfellet. Indirekte klimagassutslipp er utslipp forbundet med varer og tjenester som importeres til det geografiske området.

[2] Området definert som «Utviklingsarealet» i Bestilling av konsekvens- og nettutredning, Forsetlundgropa.

en funksjon (se figur under). Man sammenligner på grunnlag av en funksjonell enhet, f.eks. 1 kWh energiproduksjon eller 30 år drift av et anlegg.

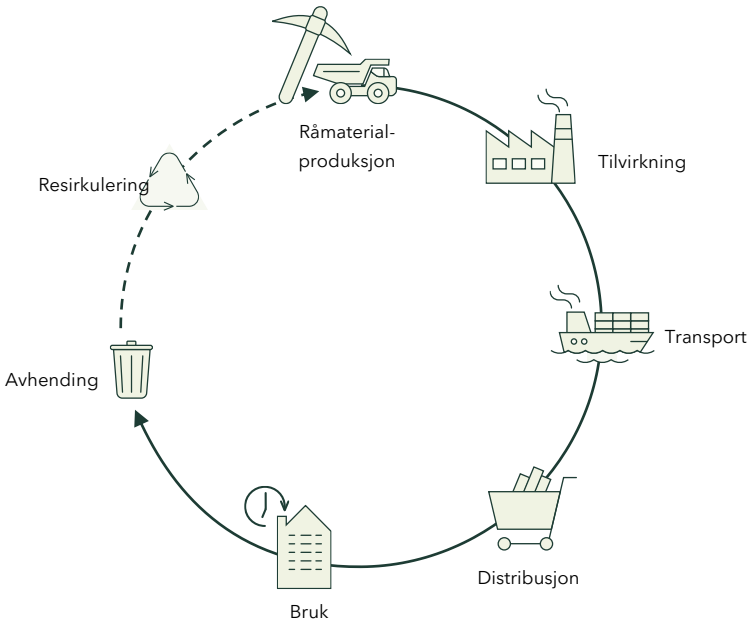

Figur 17-1: Livsløpsvurdering (LCA) er en systematisk vurdering av miljøpåvirkningen som oppstår gjennom hele livsløpet og verdikjeden til et produkt eller en funksjon.

Tabellen under viser hvilke deler av anlegget som er inkludert, og hvilke faser som inngår i beregningene. Med faser menes det moduler i henhold til NS3720, Norsk Standard for klimagassberegninger for bygninger[3].

Ettersom prosjektet er i tidligfase, er ikke alle løsninger bestemt. Her benytter vi generiske utslippsfaktorer. Systemgrense og bruk av generiske og spesifikke utslippsfaktorer er beskrevet i tabellen under.

- 0: ikke inkludert
- x: inkludert med generiske utslippsfaktorer
- xx: inkludert med spesifikke utslippsfaktorer
- -: ikke relevant

[3] NS-EN 15804:2012+A2+AC - Bærekraftige byggverk – Miljødeklarasjoner – Grunnleggende produktkategoriregler for byggevarer

Tabell 17-1: Tabellen oppsummerer hvilke deler av anlegget som er inkludert, og hvilke faser som inngår i beregningene, samt om det er brukt spesifikke eller generiske utslippsfaktorer.

	Produksjon av komponenter (A1-A3)	**Transport til byggeplass (A4)**	**Byggeplass (A5)**	**Biogene utslipp/ opptak gjennom levetiden (B)**	**Drift av anlegget (B)**	**Etter endt levetid (C)**
Arealbruksendringer	-	-	x[4]	0	-	-
Montasjesystem	x	x	0	-	0	0
Solcellepaneler	xx**	x	0	-	0	0
Vekselrettere	x	x	0	-	x	0
Anleggsarbeid*	-	-	x*	-	0	0
Trafostasjon	x	x	0	-	0	0
Kabling/strenger	x	x	0	-	0	0
Gjerder	x	x	0	-	0	0
Fundamentering	x	x	0	-	0	0

*For anleggsarbeid er det inkludert vegetasjonsrydding og etablering av grøft. Det er også estimert dieselforbruk for planering av området og utlegging av jord for nullalternativet og tiltaket. Dieselforbruk til fundamentering med stålpeler er ikke inkludert.
**Det er brukt EPD for et spesifikt solcellepanel, etter innspill fra Østfold Energi. Valget er ikke endelig bestemt.

Det er lagt til grunn en analyseperiode på 30 år. Vekselrettere har som regel en levetid på 15 år, og vil derfor ha 1 utskifting i løpet av analyseperioden. Resterende komponenter har en levetid på 30 år. Det er også lagt til grunn en årlig degradering av solcellepanelene, som gir gradvis lavere energiproduksjon fra år 1 til år 30.

Tiltaket medfører ubetydelige endringer i trafikk og transportmønster i driftsfasen, og dette er ikke beregnet.

[4] Utslippene fra arealbeslag fordeler seg i realiteten over tid. Utslippsfaktorene for arealbeslag fra M-1941 sumerer alle utslipp som skjer over 75 år, inkludert tapt mulighet for opptak i levende biomasse, og forutsettes at alle klimagassutslipp fra arealbruksendring kommer i byggeperioden.

Anleggsarbeid

I nullalternativet er området regulert som LNF og planlegges omgjort til barskog. Dette vil gi noe utslipp fra planering, tilrettelegging, utlegging av jord og eventuell skjøtsel, men utslippet er erfaringsmessig lavt sammenlignet med framtidig karbonbinding i jord og biomasse. Følgende inngår i beregningene:

- Planering av området.
- Flytting, lastebiltipp og utlegging av jordmasser (forutsetter dybde på 0,7 meter).

For å etablere tiltaket skal området planeres, og det peles til maks 2 meters dybde for å montere montasjesystemet. Det skal også fjernes noe skog og vegetasjonsdekke. Følgende inngår i beregningene for tiltaket:

- Fjerning av trær og vegetasjonsdekke.
- Planering av området.
- Utgraving og etablering av grøft.
- Peling.

Det skal ikke flyttes på masser utover de tiltak som er nødvendige for å etablere solcelleanlegget. Klimagassutslipp ifm. anleggsfasen kan være under- eller overestimert, ettersom et totale omfanget ukjent, og beregningen er basert på generiske aktiviteter og verdier.

Arealbruksendringer

Nedbygging av arealer fører til økt nedbryting av naturlige karbonlagre. Dette gir klimagassutslipp. Hvor store utslippene blir, er avhengig av:

- hvor mye karbon som er lagret i jord og biomasse før nedbyggingen,
- hva og hvordan det bygges, og
- muligheten for framtidig opptak på arealet.

For arealbruksendringer finnes det flere verktøy som kan brukes, f.eks. VegLCA, Miljødirektoratets verktøy for arealendring[5] og Miljødirektoratet sin veileder for konsekvensutredning av klimagassutslipp (M-19412). De har ulik metodikk for tidshorisont og ulike synspunkt på hvorvidt hogst er positivt eller negativt i et klimagassperspektiv, oppsummert i tabellen under.

[5] https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/beregne-effekt-av-ulike-klimatiltak/

Verktøy	Beskrivelse
VegLCA	VegLCA er utarbeidet av Statens Vegvesen for å regne klimagassutslipp relatert til veibygging. I deres metodikk for arealinngrep legges det til grunn at hogst av skog fører til tap av karbonlageret i vegetasjonen. Her inkluderes ikke systemeffekter ved bruken av tømmer som konstruksjonsmateriale eller biomasse til flisproduksjon og fjernvarme. Dette er eventuelle positive effekter som tilskrives et annet tiltaks livsløp. Klimagassutslipp deles inn i det som skjer over bakken (nedbygging av skog o.l.) og det som skjer under bakken (drenering av myr, oppgraving av jord, o.l.).
Miljødirektoratet sitt verktøy for klimagass-utslipp knyttet til areal-endring	Miljødirektoratet sitt verktøy for klimagassutslipp knyttet til arealendring ser på årlig opptak og utslipp av CO2, CH4 og N2O (alle er klimagasser) over 20 år etter en arealendring. Verktøyet legger til grunn at alt av biogene masser blir til klimagassutslipp, akkurat som VegLCA. Beregningene deles inn i klimagassutslipp for arealene dersom man ikke hadde omgjort bruken, klimagassutslipp for første år for overgangen (det som skjer under selve nedbyggingen), klimagassutslipp per år for neste 19 år av overgangsfasen og klimagassutslipp for arealene etter overgangsfasen. De to siste skyldes tregheter i forbindelse med utslipp fra jord som skjer over tid (20 år).
Miljødirektoratet sin veileder for konsekvens-vurdering av klimagass-utslipp, M-1941	Veilederen ble oppdatert høsten 2023 med nye utslippsfaktorer for arealendring. Metoden er basert på metodikk fra det nasjonale klimagassregnskapet og er en videreutvikling og generalisering av metodikk utviklet for veisektoren. De nye utslippsfaktorene sumerer opp alle utslipp som skjer over 75 år, inkludert tapt mulighet for opptak i levende biomasse. Det forutsettes at alle klimagassutslipp fra arealbruksendring oksiderer i år 0, og tar ikke hensyn til at utslippene skjer over tid.

Utslippsfaktorer fra M-1941 er lagt til grunn i beregningene, iht. NVEs føringer for utredning av klimagassutslipp ved konsesjonssøknad for solkraftverk.

For nullalternativet forutsettes vi at det plantes skog av høy bonitet på dagens grå arealer, noe som gir framtidig karbonbinding. Dagens grå arealer er 34 dekar skrin fastmark og 4,2 dekar bebygd areal.

Området er på et gammelt deponi for rene masser, og består hovedsakelig av skrinn fastmark og utbygd areal. Det er noe skog rundt det gamle deponiet som vil berøres av tiltaket. Figuren under viser hvilke arealtyper og boniteter som er registrert i AR5 (Kilde: NIBIO/Kilden).

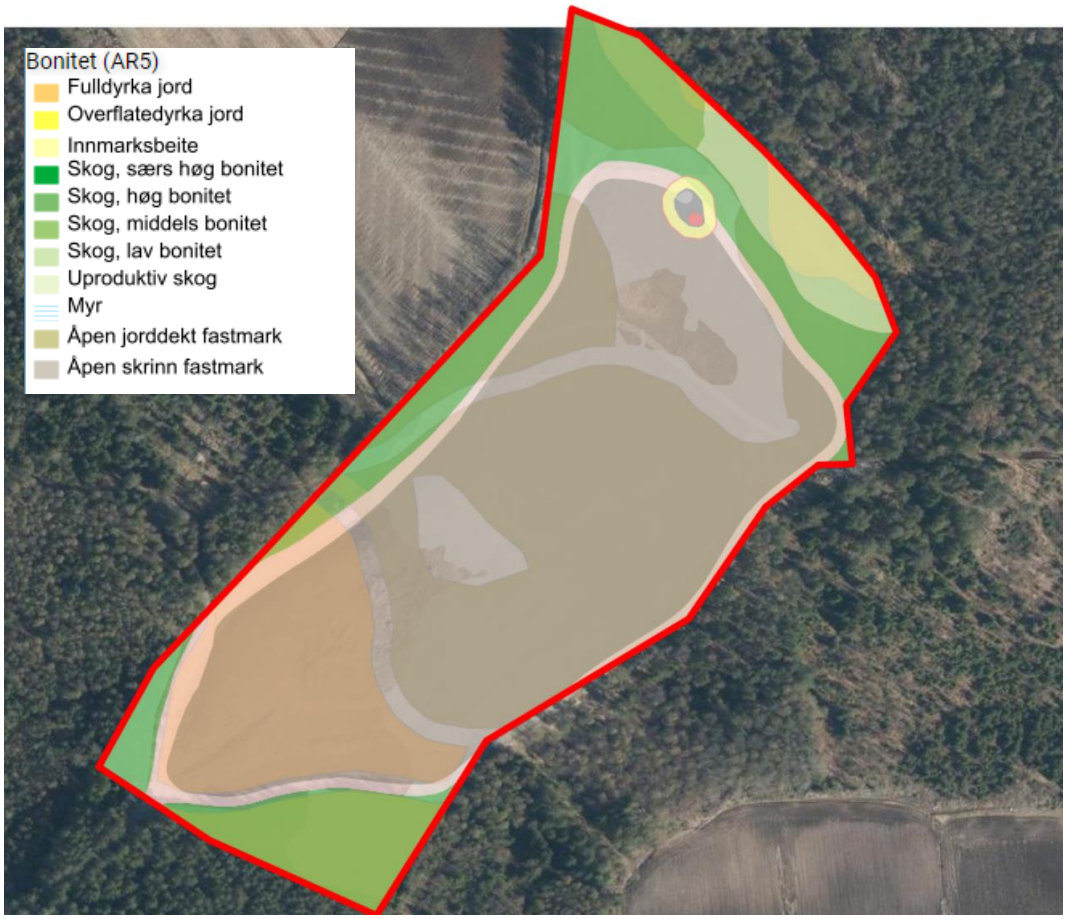

Figur 17-2: Arealtyper og boniteter registrert i AR5 innenfor tiltaksgrensen.

Videre er det 3 alternative traseer for nettilknytning.

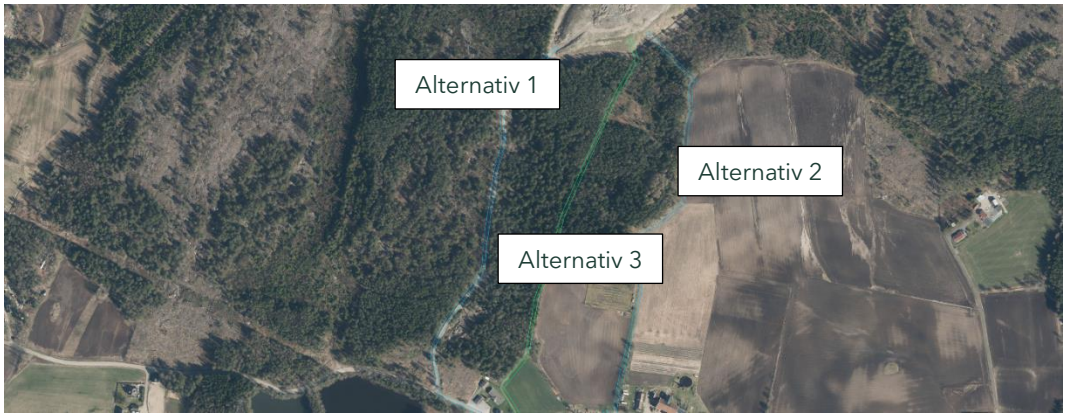

Figur 17-3: Tre alternative traseer for nettilknytning.

Arealinformasjon for tiltaksområdet er hentet fra Kilden, som er Nibios hovedkartløsning for arealinfo[6]. Arealene per alternativ inkluderer både solcelleanlegget (som er likt for alle tre) og trase for nettilknytning, angitt som solcelleanlegget+traseen. Det er liten forskjell på arealbeslag per arealtype for de 3 alternativene.

Tabell 17-2: Arealinformasjon for tiltaksområdet. Arealene er angitt som arealbeslag fra solcelleanlegget+traseen. Kilde: Kilden/Nibio.

Arealregnskap		**Arealbeslag (dekar)**		
		Alternativ 1	**Alternativ 2**	**Alternativ 3**
Skog	Lav bonitet	3,3+0,6 = 3,9	3,3+0,0 = 3,3	3,3+0,0 = 3,3
	Middels bonitet	2,0+0,2 = 2,2	2,0+0,1 = 2,1	2,0+0,0 = 2,0
	Høy bonitet	11,8+0,5 = 12,3	11,8+1,0 = 12,8	11,8+2,0 = 13,8
Myr				
Jordbruksareal (full-, overflatedyrka og innmarksbeite)		0,0+0,0 = 0,0	0,0+1,3 = 1,3	0,0+0,5 = 0,5
	SUM	17,1+1,3 = 18,4	17,1+2,4 = 19,5	17,1+2,5 = 19,6

17.2. Resultater

Det er liten forskjell på den totale klimakonsekvensen per trasealternativ. Sammenstillingen er derfor vist for Alternativ 1. Forskjellen mellom Alternativ 1, 2 og 3 vises senere, i Tabell 17-4.

Resultatene for klimagassberegningen er gitt for en analyseperiode på 30 år. I figuren under vises en fordeling av klimagassutslippene for utbygging av solkraftanlegget. Her kan man se at de største utslippskildene er solcellepaneler, montasjesystemet og arealbeslaget (fjerning av skog). Vekselrettere, kabling, trafostasjon, gjerder og anleggsarbeid er av mindre betydning.

[6] https://kilden.nibio.no/?topic=arealinformasjon&zoom=0&x=7219344&y=284337.75&bgLayer=graatone

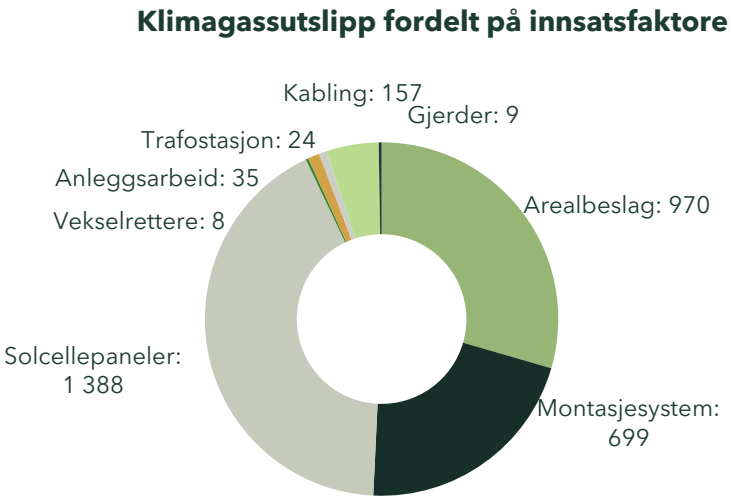

Figur 17-4: Klimagassutslipp fra bygging og materialbruk (Alternativ 1). Tallene er gitt i tonn CO2e.

I faktiske klimagassutslipp er utslippene fra etablering av solanlegget på 3 289 tonn CO2e over en analyseperiode på 30 år[7]. Tabellen under viser klimagassutslipp fordelt på komponenter og aktiviteter som inngår ved etablering av solkraftanlegget. Tabellen viser også hva som er lagt til grunn av samlet produksjon over 30 år. Dette er brukt for å finne en utslippsfaktor per kWh for solkraftanlegget.

For å gi et generelt anslag over klimanytten i et energisystemperspektiv, har vi sammenlignet produksjon av strøm fra solcelleanlegget med strøm fra nettet. Dette omtales som «estimerte besparte utslipp». Her er det forutsatt norsk-europeisk utslippsfaktor for strøm, etter NS 3720[8].

[7] Ikke inkludert differansen fra nullalternativet.

[8] Norsk standard for klimagassberegninger for bygg.

Tabell 17-3: Klimagassutslipp for etablering av Forsetlundgropa solkraftverk, fordelt på komponenter og aktiviteter ved etablering og «estimerte besparte utslipp» hvor produksjon av strøm fra solanlegget er sammenlignet med norsk-europeisk strøm fra nettet. Tallene er gitt i tonn CO2e.

	Komponenter og aktiviteter ved etablering av solkraftanlegget	**tonn CO2e (Alternativ 1)**
Utslipp i byggeår	Arealbeslag (Alternativ 1)	970
	Montasjesystem	699
	Solcellepaneler	1 388
	Vekselrettere	8
	Anleggsarbeid	35
	Trafostasjon	24
	Kabling	157
	Gjerder	9
	Totalt utslipp (tonn CO2e)	3 289
30 år	Energiproduksjon over 30 år (kWh)	90 634 374
	Utslipp per kWh (g CO2e/kWh)	36
	"Estimerte besparte utslipp" (tonn CO2e)	-13 937
	Netto totale utslipp (tonn CO2e)	-10 819

I beregninger av unngåtte utslipp er det viktig å være klar over at valgt utslippsfaktor for strøm påvirker resultatet. Spennet i estimater som brukes i klimafotavtrykkanalyser varierer fra nesten null til over 1000 g CO2ekv./kWh. Årsaken til dette er regionale forskjeller, tidsperspektiv og om man bruker marginalbetraktning[9] eller gjennomsnittsbetraktning[10]. Det finnes ingen fasit her. Siden Norge er knyttet til det europeiske kraftnettet bruker vi

[9] Utslippsfaktor for marginalkraften, som er den dyreste produserende kraften (eksempelvis gass).

[10] Utslippsfaktor som gjennomsnitt av alle produserende kraftteknologier (eksempelvis vann, vind, gass og kull).

norsk-europeisk utslippsfaktor fra NS 3720:

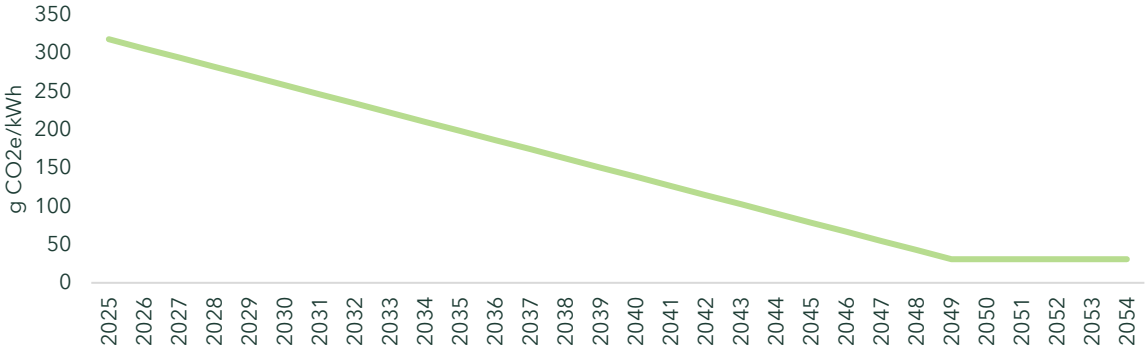

Figur 17-5: Norsk-europeisk utslippsfaktor for strøm etter NS 3720.

Klimagassutslippet fra arealbeslaget er på 900 til 1 010 tonn CO2e, regnet iht. M-1941. Når man inkluderer tapt opptak over analyseperioden og at det i 0-alternativet skal etableres barskog, blir tapt framtidig opptak -1 508 til -1 548 tonn CO2e. Dette medfører iht. M-1941s konsekvensgrad noe konsekvens. En oppsummering av klimagasskonsekvensen av arealbeslaget per alternativ sammenlignet med nullalternativet er vist i tabellen under. Det er liten forskjell på den totale klimakonsekvensen per trasealternativ. Utslipp fra arealbeslaget er angitt som utslipp fra areal til solcelleanlegget+utslipp fra areal til traseen.

Tabell 17-4: Klimagassutslipp fra arealbeslag for nullalternativet og tiltaket. Tallene i denne tabellen er avrundet til nærmeste hundre, og gitt i tonn CO2e. Utslippene er angitt som utslipp fra arealbeslag for solcelleanlegget+traseen.

Oppsummering klimagassutslipp fra arealbeslag	**Utslipp (tonn CO2e)**		
	Alternativ 1	**Alternativ 2**	**Alternativ 3**
0-alternativet (opptak uten arealbeslag og ved etablering av innmarksbeite) *	-1508+(-30) = -1538	-1508+(-40) = -1548	-1508+(-60) = -1568
Utslipp fra arealbeslag	900 + 70 = 970	900 + 120 = 1020	900+140 = 1040
Utslipp fra arealbeslag			
Differanse mellom nullalternativ og utslipp fra arealbeslag	2408+100 = 2508	2408+160 = 2568	2408+200 = 2608
Rangering	1	2	3
Konsekvensgrad (fra tabell 7, M-1941)	Noe konsekvens	Noe konsekvens	Noe konsekvens

*Nullalternativet er som standard i M-1941 områdets opptak uten arealbeslag og forutsatt at hele arealet som i dag er skrinn fastmark etableres som barskog, høy bonitet (cirka 38 dekar).

Tabellen under oppsummerer alle utslippene for solkraftanlegget, og viser samlet konsekvensgrad for tiltaket. Hensikten med å inkludere «estimerte besparte utslipp» er å vise nytten av tiltaket i et energiperspektiv. Alle tall er gitt i tonn CO2e.

Tabell 17-5: Tabellen oppsummerer alle utslipp fra etablering og drift av solkraftverket, samt estimerte besparte utslipp fra fornybar strømproduksjon og samlet konsekvensgrad for tiltaket. Tallene er gitt i tonn CO2e.

Utslippskilde	**Klimagassutslipp (tonn CO2e)**	
	Nullalternativ	Forsetlundgropa solkraftverk (Alternativ 1)
Arealbeslag	-1568	1 040
Anleggsarbeid	156	35
Materialer		2 284
SUM	-1 382	3 359
«Unngåtte utslipp» fra fornybar energiproduksjon		-13 937
Netto differanse mellom nullalternativ og tiltak		-9 195
Samlet konsekvensgrad		Noe/betydelig reduksjon utslipp

Figuren under viser differanse mellom nullalternativet og totale utslipp fra Forsetlundgropa solkraftverk (som presentert i tabellen over), med total konsekvens av arealbeslaget (inkl. tapt opptak over analyseperioden), utbygging og «estimerte besparte utslipp» fra strømproduksjonen. Dette gir en netto differanse på -9 195 tonn CO2e.

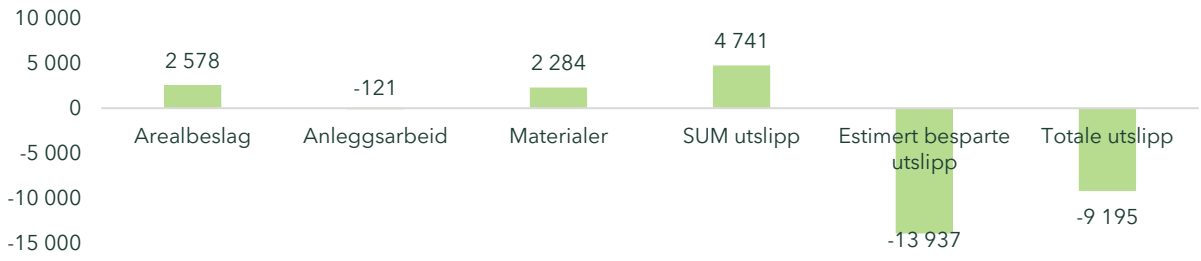

Figur 17-6: Differanse mellom nullalternativet og totale utslipp fra Forsetlundgropa solkraftverk (Alternativ 1), fordelt på arealbeslag, anleggsarbeid, estimert besparte utslipp og totale utslipp. Tallene er gitt i tonn CO2e.

For å gi et generelt anslag over klimanytten i et energisystemperspektiv har vi gjort en sammenligning av utslippsfaktoren for solkraftanlegget mot annen energiproduksjon. Her kan man se at solanlegget har en utslippsfaktor på 36 g CO2e per kWh, som er litt over

norsk produksjonsmiks. Utslippsfaktoren er langt under den europeiske produksjonsmiksen.

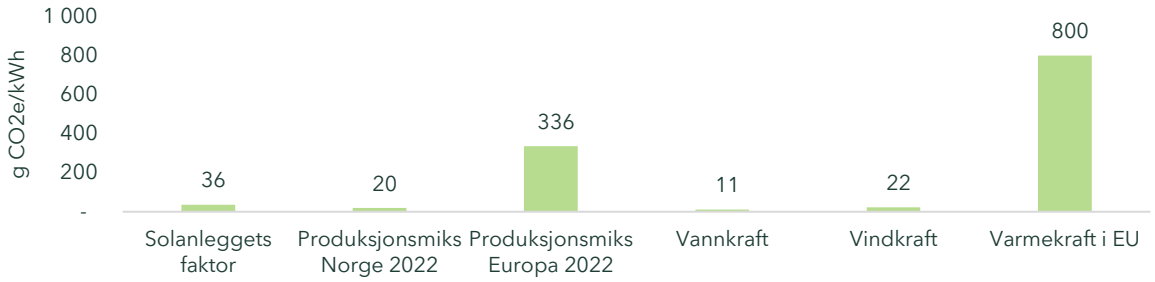

Figur 17-7: Solanleggets utslippsfaktor sammenlignet med annen energiproduksjon (Alternativ 1). Tallene er gitt i g CO2e/kWh.

17.3. Tiltak

For å redusere klimapåvirkningen er det flere tiltak som kan gjøres i prosjektering og gjennomføring. Her har vi gjort noen overslagsberegninger for å vise effekten av tiltak, og deretter noen kvalitative drøftinger rundt andre tiltak. De kvantitative tiltakene er vist i figurene under. I Figur 17-8 er alt satt til 100 %, og tiltakene kan derfor ikke sammenlignes. Figur 17-9 viser totale utslipp per valg, og mulig utslippskutt ved de ulike tiltakene. Tabell 17-6 beskriver hvilke forutsetninger som ligger til grunn i beregningen.

Spennene representerer en økning eller reduksjon i klimagassutslipp sammenlignet med beregningene lagt til grunn for Forsetlundgropa solkraftverk, og viser derfor spennet mellom gode og dårlige valg.

For transportavstand av solcellepaneler og anleggsmaskiner er det høyeste utslippsscenarioet (hhv. stål uten resirkulering, diesel og transport fra Kina) lagt til grunn i beregningene, og spennet viser derfor kun mulighet for utslippskutt.

For arealbeslag ligger forskjellen i valg av utslippsfaktor. Lav og høy er utslippsfaktorer fra VegLCA, hhv. uten og med utslipp fra karbon som er lagret i jorda under bakken. Lav viser mulig utslippsreduksjon ved skånsom anleggsgjennomføring (hvor man ikke fjerner skogbunnen og lar jorda ligge), mens høy viser «worst-case-estimatet» hvor alt fjernes.

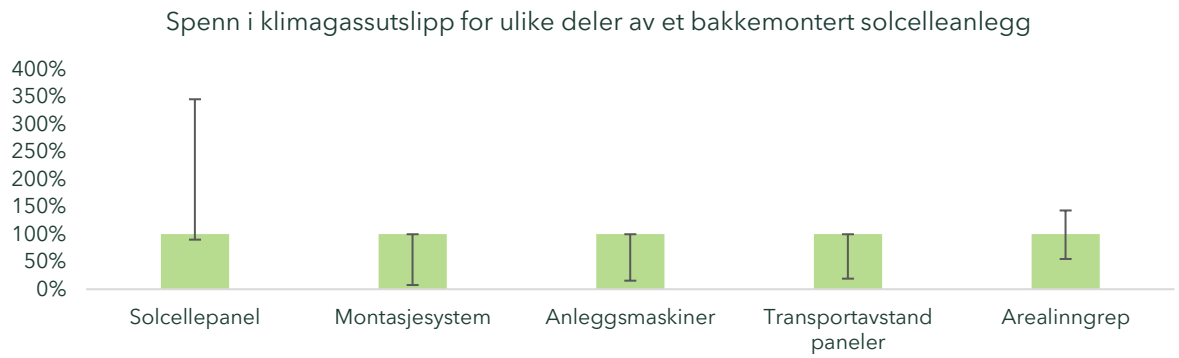

Figur 17-8: Spenn i klimagassutslipp for ulike elementer av et bakkemontert solcelleanlegg, per enhet.

Tabell 17-6: Forutsetninger for å estimere effekten av mulige tiltak.

	Solcellepanel	**Montasje-system**	**Anleggs-maskiner**	**Transport-avstand paneler**	**Arealinngrep**
Lav	Lavest utslipp på markedet	100 % resirkulerte materialer - Europeisk	Elektrisk anleggsdrift	Norge	Utslippsfaktorer fra VegLCA, inkluderer kun biomasse over bakken. Skånsom anleggs-gjennomføring uten fjerning av skogbunnen.
Forsetlundgropa solkraftverk	NEPD-6162-5427-EN	Jomfruelig stål - Kinesisk	Dieseldrevne anleggsmaskiner	Kina	Utslippsfaktor fra M-1941
Høy	Høyest utslipp på markedet	Jomfruelig stål og aluminium - Kinesisk	Dieseldrevne anleggsmaskiner	Kina	Utslippsfaktor fra VegLCA, inkluderer biomasse over bakken og karbon lagret i jord. Skogbunnen fjernes.

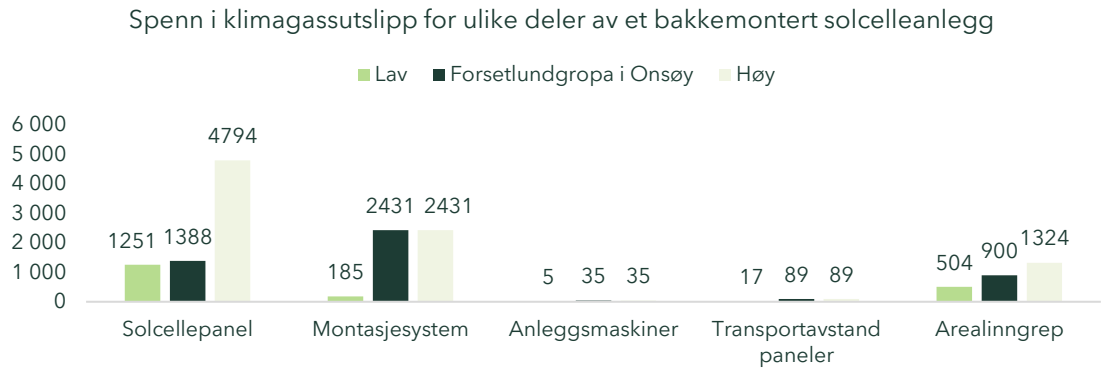

Figur 17-9: Spenn i klimagassutslipp for ulike elementer av et bakkemontert solcelleanlegg, totalt. Tallene viser differansen mellom Forsetlundgropa og lav, og angir mulig utslippskutt per tiltak. Tallene er gitt i tonn CO2e.

Som man kan se er det mye å hente på å gjøre gode valg når det kommer til klimagassutslipp. I dette tilfellet er potensialet for kutt størst ved å velge solcellepaneler med lave utslipp og velge kortreiste montasjesystem av resirkulert materiale.

Oppsummert kan følgende tiltak (ikke rangert) bidra til å redusere klimafotavtrykket til solanlegget:

- Velge trasé for nettilknytning med lavest naturinngrep (Alternativ 1).
- Velge mest mulig kortreiste materialer og komponenter.
- Utslippsfri anleggsplass. Tiltakshaver kan stille kontraktskrav for et minimum antall elektriske maskiner som skal benyttes (for eksempel prosentvis andel), og/eller legge opp til at entreprenører konkurrerer på tilbudt andel elektriske og biogassbaserte anleggsmaskiner og kjøretøy.
- Effektiv organisering av anleggsmaskiner, og unngå unødvendig flytting og energiforbruk i byggefasen.
- Benytte resirkulerte materialer.
- Lever solcellepaneler, invertere og lignende utstyr til resirkulering ved endt levetid.

Tiltaksområdet berører ikke myr. Man bør unngå at traseer for tilkobling til nettet berører myr i detaljeringsfasen til prosjektet.

17.4. Konsekvens

Tiltaket vil medføre klimagassutslipp i hovedsak i forbindelse med arealbruksendringer og utvinning og prosessering av råvarer for produksjon av materialer. Det er liten forskjell på den totale klimakonsekvensen per trasealternativ, men det anbefales å velge Alternativ 1 som gir minst naturinngrep. Sammenlignet med norsk-europeisk strømmiks vil prosjektet

redusere klimagassutslipp med omtrent –9 195 tonn CO2e over 30 år. Ved å inkludere nytten av tiltaket i et energiperspektiv, har tiltaket i sum netto positiv klimaeffekt og får en samlet konsekvensgrad på **Noe/betydelig reduksjon utslipp**.

18. Landbruk

18.1. Metode og datagrunnlag

Utredningen av virkninger for landbruk følger krav og oppbygning gitt i NVEs digitale veileder «Krav til konsesjonssøknader for solkraftverk/Virkninger for miljø og samfunn», sist oppdatert 17.10.2024. Metodikk for konsekvensvurderingene følger videre så langt det passer veiledningene i Veileder M-1941 fra Miljødirektoratet om konsekvensutredning av klima og miljø. Tema landbruk dekkes ikke av den veilederen, og det er derfor supplert med metodikk angitt i Statens vegvesen håndbok V712 «Konsekvensanalyser» (Statens vegvesen, 2018) for den spesifikke landbruksfaglige utredningen.

Landbruk inngår som et av flere deltema under naturressurser i V712. Naturressurser er definert ut fra «samfunnets interesser og behov for å ha ressursgrunnlaget tilgjengelig for framtida.» Med dette inngår en vurdering av mengde og kvalitet av ressursen, mens de næringsmessige virkningene ikke vurderes som en del i de ikke-prissatte temaene.

Vurderingene er gjort med grunnlag i eksisterende kunnskap innhentet fra offentlige databaser som NIBIO-Kilden og NGU. Store deler av tiltaksområdet består av utfylte masser og der er ressursgrunnlaget for området vurdert utifra befaring på området og historiske flybilder.

18.1.1. Vurdering av verdi

Med verdi menes en vurdering av hvor stor betydning et område har i nasjonalt perspektiv. Verdi for naturressurser vurderes på en flytende skala fra «uten betydning» til «svært stor verdi».

Kriterier for verdsetting av jordbruksressurser er vist i Tabell 18-1, som er hentet fra håndbok V712. Verdivurderingene er gitt av NIBIO sin klassifisering av jordbruksarealer og dyrkbar jord som foreligger i kartinnsynsløsningen Kilden.

Tabell 18-1Kriterier for verdisetting av jordbruksarealer

Registreringskategori	Delkategori	Ubetydelig verdi	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Jordbruk[74]	Jorbruksareal med jordsmonnkart		Jordressursklasse 3 med store driftstekniske begrensninger Jordressursklasse 4	Jordressursklasse 2 med store driftstekniske begrensninger Jordressursklasse 3 uten store driftstekniske begrensninger	Jordressursklasse 1 med store driftstekniske begrensninger Jordressursklasse 2 uten store driftstekniske begrensninger	Jordressursklasse 1 uten store driftstekniske begrensninger
	Fulldyrka jord uten jordsmonnkart			Organisk jord eller jorddekt, tungbrukt	Jorddekt, lettbrukt og mindre lettbrukt[75]	
	Overflatedyrka jord eller innmarksbeite uten jordsmonnkart		Grunnlendt eller organisk jord	Jorddekt		
	Dyrkbar jord		Organisk jord. Jorddekt, ikke tidligere dyrka, som enten er tørkesvak eller ikke selvdrenert, eller er selvdrenert og blokkrik eller svært blokkrik.	Jorddekt, tidligere dyrka. Jorddekt, ikke tidligere dyrka, som er selvdrenert og ikke blokkrik.		

18.1.2. Vurdering av påvirkning

Påvirkning er et uttrykk for varige endringer som tiltakene vil medføre på de vurderte delområdene etter gjennomført utbygging. Den viktigste faktoren i vurderingen er tap av jordbruksareal. Evt. delarealer som ikke beslaglegges direkte, men som får dårligere arrondering, vanskelig tilgjengelighet o.l. skal regnes med. Påvirkning fra midlertidig arealbeslag av jordbruksareal i anleggsperioden kan også trekkes inn, om effekten av slikt beslag er antatt å redusere jordas produksjonsevne over lang tid. I V712 er det gitt veiledning for vurdering av påvirkning, se tabell Tabell 18-2.

Tabell 18-2. Kriterier for påvirkning på jordbruk

Tiltakets påvirkning	Jordbruk
Ødelagt/ sterkt forringet	Betydelig areal foreslås omdisponert. Utbyggingsforslaget berører kjerneområde for landbruk eller et stort, sammenhengende jordbruksområde slik at det i stor grad reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av jordbruksareal.
Forringet	Større areal foreslås omdisponert. Utbyggingsforslaget berører sammenhengende jordbruksområde av noe størrelse slik at det reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av jordbruksareal.
Noe forringet	Mindre omdisponering foreslås. Berører et mindre og isolert jordbruksareal.
Ubetydelig endring	Jordbruksareal/jordressurser berøres ikke, eventuelt kun noe dyrkbar jord.
Forbedret	Bedret arrondering. Der det ligger til rette for å slå sammen dyrka jord til større enheter etter anlegg. Forbedret tilgjengelighet

18.1.3. Vurdering av konsekvens

Konsekvens settes ved å sammenstille verdi- og påvirkningsvurderingene etter konsekvensvifta. Konsekvensvifta i henhold til håndbøkene V712 og M1941 er sammenfallende, og resultatet av fagtemavurderingen for landbruk kan derfor tas inn i den samlede vurderingen for flere temaer på tvers av håndbøkene.

18.2. Områdebeskrivelse

18.2.1. Jorddeponiområdet

Jorddeponiområdet er et tidligere grustak som i dag er fylt opp med andre masser. Utifra historiske flybilder ble det tatt ut grus på 1950 og 1960 tallet. Deretter vokste det meste av arealet til med skog fram til 2010/2011 da arealet ble hugd, og det ble startet oppfylling med eksterne masser. Oppfylling fortsatte fram til 2023.

Løsmassene i overflaten i dag består av blandede masser fra ulike prosjekter i regionen. Det er grunn til å anta at det er varierende masser; med leire, silt, sand og stein. Det forutsettes at det kun er deponert rene masser.

Nullalternativet i konsekvensutredningen er området slik det fremstår i dag; dvs. et eldre masseuttak, hvor det ble gitt tillatelse til å fylle igjen ved hjelp av deponering av rene masser. Uttaket er i dag gjenfylt og avsluttet og det er delvis gjengrodd med gras/undervegetasjon. Området er del av et større område avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel. Før 1950-tallet var området skog. Området er per i dag ikke i bruk som landbruksområde. Det er ikke grunn til å tro at det er noe vesentlig jordsmonnutvikling eller matjordlag, men arealet er delvis tilvokst, og framstår som en *skrotemark* eller *konstruert fastmark*. Området har imidlertid et potensiale til å kunne utvikles til skog eller til beite.

Det er registrert uønskede fremmede arter i området. Det vises til kapittel 9, fremmede arter. Det er også registrert det krevende ugraset hønsehirse i området.

18.2.2. Kabeltraséer og nettstasjon

Vestre kabeltrasé følger driftsvegen fra Ekveien til det nedlagte jordmottaket. Veien er omkranset av arealtype skog.

Midtre kabeltrasé følger gårdsvei øst for Ekveien 5 og 7 i 75 m inn til skogkanten, følger deretter jordekanten mot nordøst i ca. 180 meter, og går så ca. 300 meter gjennom skogen fram til deponiområdet. Samlet ligger traseen i overgangen skog/åker i ca. 165 meter.

Østre kabeltrasé følger traktorvei i jorde-delet ca. 175 meter fra Ekveien til skogkanten, følger deretter jordekanten mot nord i ca. 325 meter, og går så ca. 75 meter gjennom skogen mot nordvest inn til deponiområdet. Samlet ligger traseen i overgangen mot åker i ca. 400 meter.

Området avsatt til trafo sør for Ekveien ligger vis á vis Ekveien 5 og 7, i arealtype skog.

18.3. Influensområde

For tema landbruk sammenfaller i utgangspunktet tiltaksområdet med influensområdet. Det er ikke grunn til å tro at tiltaket får negative varige virkninger for landbruk for arealer utenfor tiltaksområdet. Dersom det gjennomføres tiltak for å bekjempe uønskede fremmede arter og krevende ugras (hønsehirse) vil tiltaket kunne få positiv effekt på

nærliggende jorder utenfor tiltaksområdet, sammenlignet med nullalternativet fordi man hindrer eller reduserer oppformering og spredning av slike planter.

18.4. Verdivurdering

I verdivurderingen tas det utgangspunkt i verdiklasser for konsekvensutredninger angitt i kartløsningen Kilden fra NIBIO. NIBIO har gjennomført kartlegging av jordkvalitet på fulldyrka jord i området, og beregnet og angitt verdiklasse for de ulike delområdene med fulldyrka åkerjord. (Verdiklasser basert på jordsmonn).

Kart som viser verdiklasser basert på jordsmonnskart er vist i Figur 18-1 (til venstre). Kart som viser verdiklasser for dyrkbar jord er vist i Figur 18-1 (til høyre).

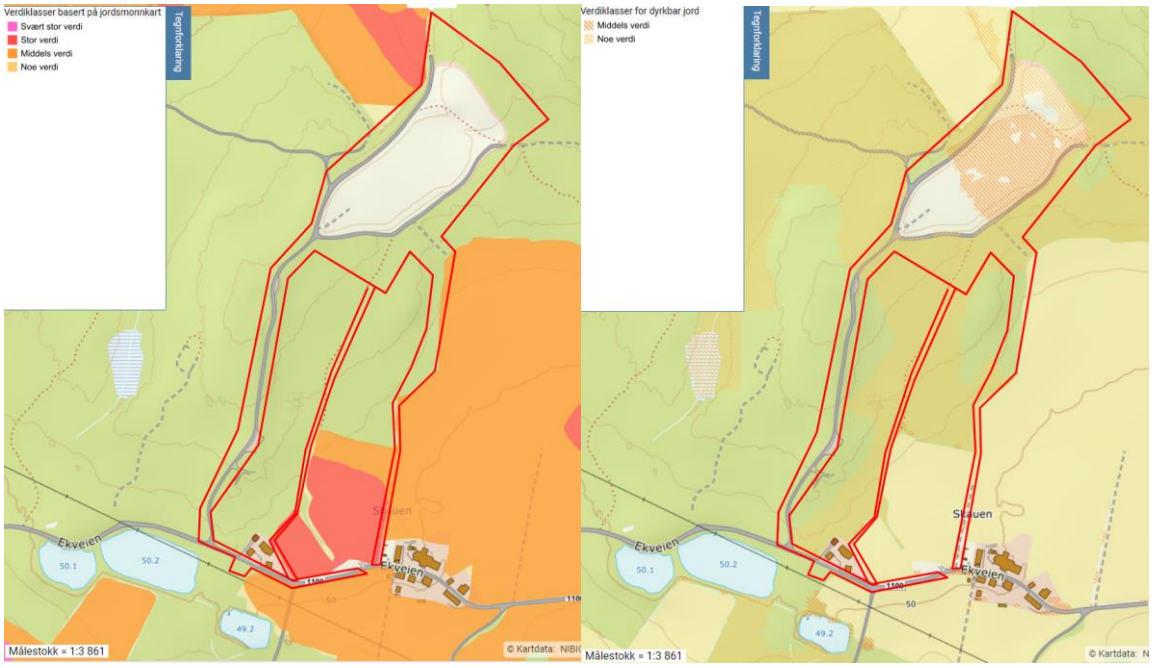

Figur 18-1. Verdikart for åkerjord - til venstre (oransje = middels verdi, rødt = stor verdi) og verdikart for dyrkbar jord til høyre – (oransje skravur= middels verdi, gul skravur = noe verdi)

18.4.1. Jorddeponiarealet

Jorddeponiarealet er i markslagskartet i NIBIO/Kilden angitt som arealtype åpen fastmark, ikke tresatt impediment med konstruert grunn (grå farge), og er som dette «uten betydning» som jordbruksareal. Randsonene som inngår i tiltaksområdet omkring utviklingsarealet er angitt som arealtype barskog.

Arealer angitt som *dyrkbar* jord i NIBIO/Kilden er vist i Figur 18-1 (til høyre). Det er der angitt til 16,5 daa med middels verdi og 7,5 daa med noe verdi som dyrkbar jord.

Opplysningene om dyrkbar jord i NIBIO/Kilden er imidlertid utdaterte og misvisende. Området er oppfylt med ulike tilkjørte masser i mellomtiden. Status for området i dag er at det er varierende tekstur i jorda, og bratt terreng i sidekantene. Vår vurdering er derfor at arealet er lite egnet til fulldyrking, men at det kan være egnet til oppdyrking til innmarksbeite. Det er begrensninger knyttet til variasjoner i jordsmonnet, med stedvis dårlige dreneringsforhold, antatt svært lavt innhold av organisk materiale og manglende matjordlag.

Verdi som jordbruksressurs slik arealet framstår i dag vurderes derfor til «Ubetydelig verdi».

18.4.2. Kabeltraséer

Åkerarealene som grenser inn til kabeltraséene er angitt med middels til stor verdi basert på jordsmonnskartlegging. Åker som grenser inn til det midtre alternativet har i hovedsak «stor» verdi. Åker som grenser inn til det østligste alternativet har i hovedsak «middels verdi».

18.5. Tiltakets påvirkning og konsekvens

18.5.1. Jorddeponiarealet

Dersom jorddeponiområdet utvikles til sambruk solcellepark og innmarksbeite er det en oppgradering fra dagens situasjon som ubenyttet åpen fastmark. Utvikling til sambruk solcellepark og innmarksbeite vil også omfatte reduksjon eller bekjempelse av ugrasspredning, deriblant det svært uønskede ugraset hønsehirse. Sammenlignet med dagens situasjon vurderes påvirkningen som «Forbedret». Tiltaket får dermed «betydelig positiv konsekvens» fordi et areal uten landbruksmessig betydning oppgraderes til delvis bruk som beite, og fordi det gir mulighet for å hindre oppformering og spredning av ugras til nærliggende åkerjord. Vi har ikke satt «stor positiv konsekvens» fordi verdien av oppgradering til beite reduseres av sambruket med solcellepark.

18.5.2. Kabeltraséer

Kabeltraséer legges primært i vei/skogkant og langs åkerareal. Dersom det blir behov for å berøre åkermark under arbeidene vil dette kunne medføre midlertidige skader eller driftsulemper for landbruket, og det kan være behov for en særskilt matjordplan for å ivareta matjorda. Alt arbeid på dyrka mark kan potensielt medføre skader på jordsmonnet.

Det midlertidige arealbeslaget i anleggsperioden vektlegges ikke i konsekvensvurderinger så lenge skadene ikke er permanente. Tiltaket vurderes å ikke medføre varige skader, arealbeslag eller lignende på åkerjord.

Tiltakets påvirkning i kabeltraséene vurderes derfor som «Ubetydelig endring». Tiltaket i kabeltrasé får dermed «Ubetydelig konsekvens». Det er ikke vesentlig forskjell på alternativene.

18.5.3. Samlet konsekvens for landbruk

Samlet vil utbyggingen inkludert solcellepark med beite og alle alternativer for kabeltrasé gi en betydelig positiv konsekvens for landbruk sammenlignet med nullalternativet, fordi store deler av jorddeponiarealet oppgraderes til beite (Figur 18-2).

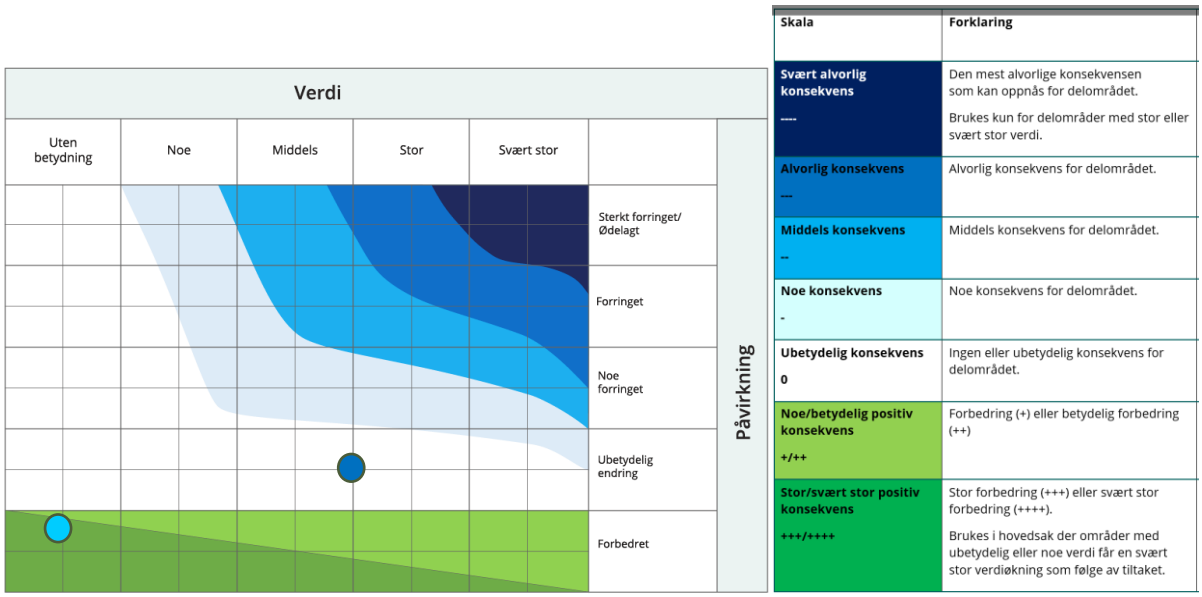

Delområde	Verdi	Påvirkning	Konsekvens
Deponiarealet	Ubetydelig verdi	Forbedret	Betydelig positiv konsekvens
Kabeltraseene	Middels/Stor verdi	Ubetydelig endring	Ubetydelig konsekvens

Figur 18-2. Samlet konsekvensvurdering

18.6. Skadereduserende tiltak

For å få en vellykket etablering av beite er det behov for å bearbeide og oppgradere matjordlaget, aktuelle tiltak kan være:

-Tilførsel av organisk materiale, f.eks. avløpsslam.
-Jordbearbeiding som grubbing, pløying og/eller harving.

Det er også behov for bekjempelse av spesielt krevende uønskede fremmede arter og/eller ugras. Mange uønskede planter vil bli holdt tilbake gjennom tilsåing med beitegras og av beitingen, mens noen krevende arter kan kreve aktive tiltak. Dette gjelder blant annet ugraset hønsehirse.

For å ta vare på matjord langs valgt kabeltrasé er det nødvendig med god planlegging og gjennomføring for å sikre at ikke matjord langs kabeltrasé blir negativt påvirket.

19. Mineralressurser

Tiltaksområdet er et eldre masseuttak, hvor det ble gitt tillatelse til å fylle igjen ved hjelp av deponering av rene masser. Uttaket er i dag gjenfylt og avsluttet, og planlegges tilbakestilt til barskog. Se utdypende omtale i kapitel 18.2.

Tiltaksområdet er en del av en større et større løsmasseområde (nummer 1 i figur 19-1). Sør for tiltaksområdet ligger Skogen løsmasseområde (nummer 2 i figur 19-1). Nettilknytningstrasé vil berøre Skogen løsmasseområde.

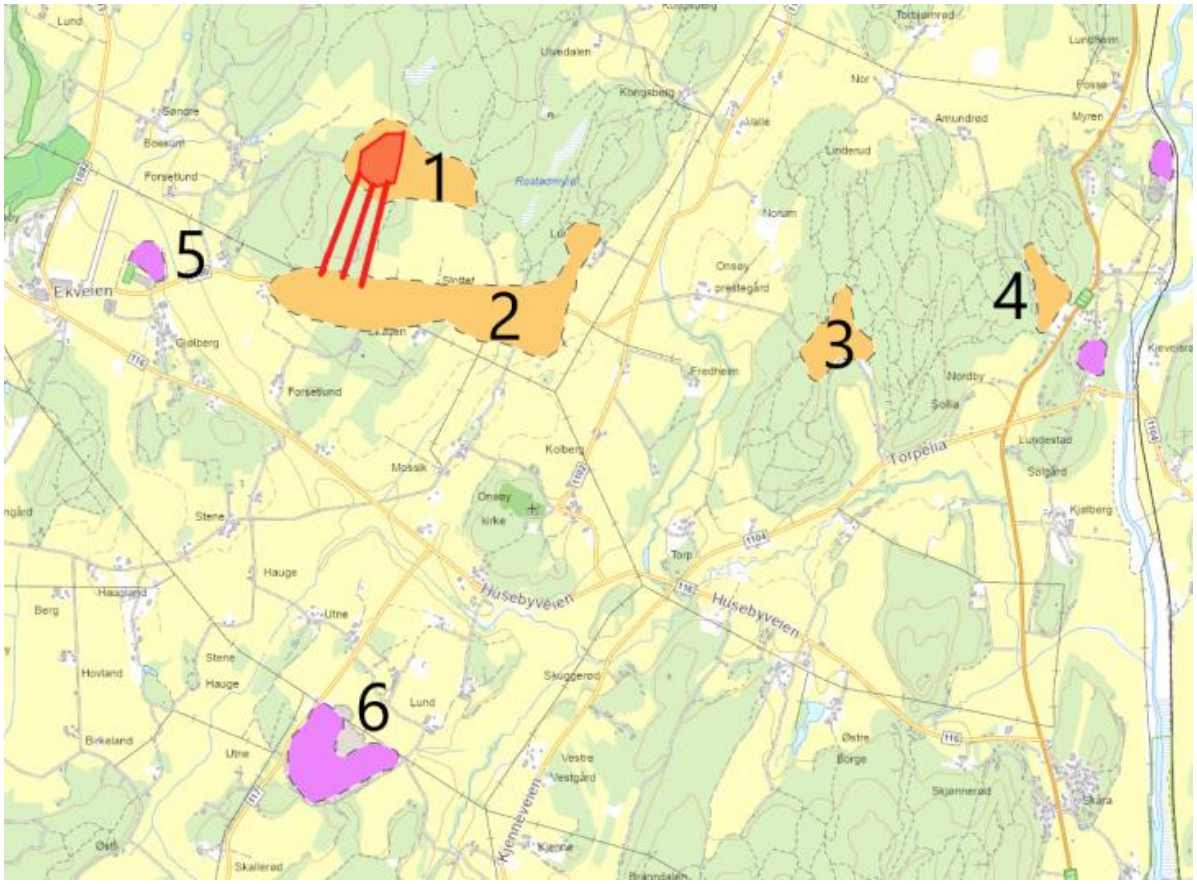

Figur 19-1 Tiltaksområdet og tre alternative nettraseer markert med rødt. Grus- og pukkforekomster er markert med tall.

NGUs Grusdatabasen gir følgende informasjon om mineralressursene i tiltaks- og influensområdet (nummerering viser til figur 19-1):

1. Forsetlund løsmasseområde: Forekomsten består hovedsakelig av strandmateriale, vasket ut fra morenematerialet som det nå bare er små rester igjen av. Tilhører det

såkalte Onsøy-trinnet. Det er fortsatt en del sand igjen i østlige deler. Massene er best egnet til fyllmasser. Arealbruken er hovedsakelig skog og dyrka mark.

2. Skogen løsmasseområde: Forekomsten er en randmorene, delvis dekket av strandmateriale. Snitt i morenen viser 1-2 meter strandsand/grus med stein og blokk over usortert, blokkholdig, sandig, siltig/leirig morene. Utelukkende fyllmasseressurs. Tilhører Onsøytrinnet. Arealbruken er hovedsakelig dyrka mark og landbruksbebyggelse.
3. Torperbråten løsmasseområde
4. Kjølberg løsmasseområde
5. Huseby pukkområde
6. Onsøy pukkområde: Ressurs nær stort befolkningsområde. Forekomsten er fjellkolle like øst for veien ved Øtne, ca 5 km. nordvest for Fredrikstad. I 2004 er bruddet i drift med knuse og sikteverk. Bergarten det drives på er en grå, middelskornig granitt. Forekomsten leverer i dag masser bl.a. til faste vegdekker og bære- og forsterkningslag og vurderes som en meget viktig leverandør av byggeråstoff for Fredrikstad by og områdene omkring.

Ifølge Direktoratet for mineralforvaltning kartside for konsesjoner, er Onsøy pukkverk (nummer 6 i figur 19-1) eneste pukkverk med konsesjon i dag innenfor tiltaks- og influensområdet. Råde Graveservice Eiendom AS er konsesjonær.

Figur 19-2. Konsesjon for Onsøy pukkverk. Kart hentet fra Direktoratet for mineralforvaltning, 28.08.2024. Tiltaksområdet markert med rødt.

20. Lokalt og regionalt næringsliv

Det er forventet at etableringen av Forsetlundgropa solkraftverk ikke vil ha betydelige virkninger for lokalt og regionalt næringsliv, i hverken anlegg- eller driftsfase.

Det vil være behov for sysselsetting i forbindelse med grunnarbeid, montasje av gjerder, etablering av kabelgrøft og eventuelt andre bygg- og anleggsarbeider. Etableringen av selve solkraftverket vil være den største andelen av arbeidet og vil kreve spesialisert kompetanse som utføres av godkjente leverandører.

21. Annen infrastruktur

21.1. Flyplass og luftfart

Rygge flyplass er nærmeste, større flyplass, og ligger om lag 11 km nord for tiltaksområdet i luftlinje.

Det er også 3 småflyplasser:

1. Torsnes, sør for Fredrikstad.
2. Åstorp, sør for Rakkestad
3. Det er i NVE sitt kartlag avbildet en småflyplass på Forsetlund, men bruken av denne er usikker

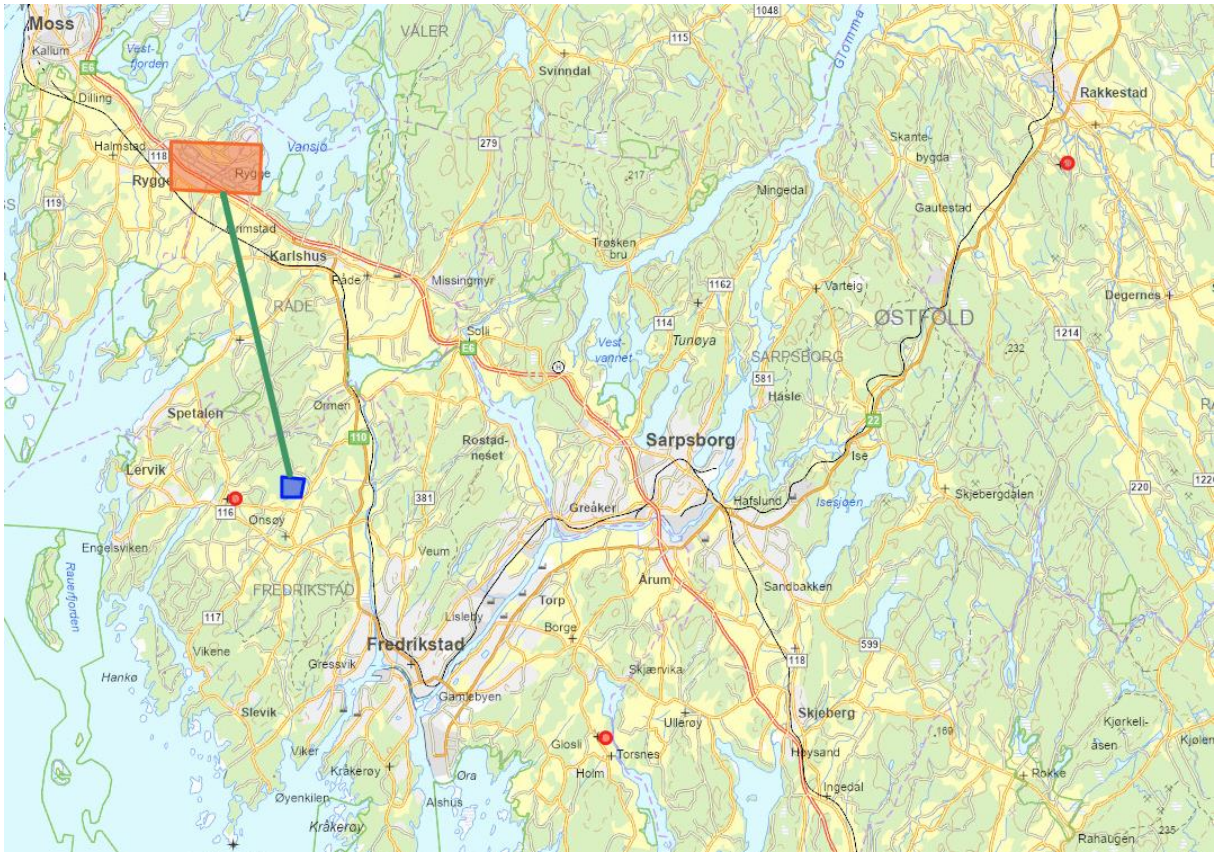

Figur 21-1 Rygge flyplass, markert med rød firkant, ligger om lag 11 km nord for tiltaksområdet. Småflyplasser er markert med rød runding. Tiltaksområdet markert med blått.

Solkraftverket vil ikke utgjøre noen vesentlig risiko for flytrafikken.

21.2. Veitrafikk

Tiltaksområdet ligger ikke i nærheten av større veier, og har lite innsyn.

21.3. Virkninger av nettilknytning

Det er ikke ventet at nettilknytning vil gi virkninger for hverken luftfart, kommunikasjonssystemer, forsvarets anlegg eller annen infrastruktur.

22. Oppsummering

22.1. Konsekvenser av etablering av solkraftverket

Oppsummering av fagtema som er utredet ihht. M-1941, og sammenlignet med nullalternativet:

Tema	**Konsekvens**
Landskap	Tema landskap er delt inn i 3 delområder, hvor delområde 1 får noe negativ konsekvens og de to andre områdene ubetydelig konsekvens. Det er ingen forskjell mellom de forskjellige trasealternativene. Det er et vegetasjonsbelte rundt tiltaksområdet i dag. Dersom vegetasjonsbeltet fjernes, må det vurderes om det er behov for å vurdere konsekvensene for landskap på nytt basert på det nye grunnlaget.
Kulturminner/ kulturmiljø	Tema kulturminner/-miljø er delt inn i 6 delområder. De negative konsekvensene er hovedsakelig knyttet til nettraseene. Vestlig traséalternativ vil gi størst negativ konsekvens (stor negativ konsekvens). Det midtre traséalternativet vil gi lavest negativ konsekvens for kulturmiljø (noe negativ konsekvens), mens det østre trasealternativet vil gi middels negativ konsekvens.
Friluftsliv	Tema er delt inn i 3 delområder hvor alle områdene er vurdert å få ubetydelig konsekvens som følge av gjennomføring av tiltaket. Det foreslås å sikre adkomst til traktorveier i driftsfasen, samt skilting til turområder.
Støy	Tema vurderes å få ubetydelig konsekvens i driftsfasen da tiltaket ikke vil generere lyd som endrer støysituasjonen i området. Det vurderes å ikke være behov for å utarbeide støykart for tiltaket i driftsfasen. Det er foreslått tiltak for å overholde grenseverdier for støy i bygge- og anleggsperioden.
Naturtyper	Tema vurderes å få ubetydelig konsekvens, da det ikke er registrert naturtyper innenfor tiltaksområdet samt trasealternativene.
Vegetasjon	Tema vurderes å få ubetydelig konsekvens, da tiltaket ikke berører verdifull vegetasjon innenfor tiltaksområdet samt trasealternativene. Forutsetning for at konsekvensen settes til ubetydelig er at funksjonsområdene til knerot ikke berøres, dvs. at utbygging av nettilknytning i vestre trase unngår å berøre lokaliteten langs veien (at skogen ikke hogges i funksjonsområdet).
Dyreliv	Tema vurderes å få noe negativ konsekvens, som følge av noe hogst av skog og at området gjerdes inn. Området er påvirket av menneskelig aktivitet gjennom lang tid. Det anses ikke som nødvendig å gjøre før- og etterundersøkelser.
Fremmede arter	Tema vurderes å få noe positiv konsekvens på grunn av liten risiko for ytterligere spredning av arter som følge av tiltaket enn dagens situasjon, med en forutsetning om at fremmede arter kartlegges og håndteres i henhold til gjeldende regelverk. Tiltakene må følges opp over tid. Dersom fremmede arter som finnes innenfor tiltaksområdet i dag blir bekjempet og utryddet på sikt, vil konsekvensen kunne bli «forbedret». Dette forutsetter stor innsats over tid, og er utfordrende mtp. arter som lupin som har frøbank i jorda i flere tiår. Konsekvensgraden settes derfor til «noe forbedret», som er et mer realistisk scenario.
Geologisk mangfold	Det vurderes at tema ikke påvirkes da grus allerede var tatt ut innenfor tiltaksområdet før deponeringen av masser startet. Konsekvensgrad i forhold til 0-alternativet vurderes som ubetydelig.
Klima	Tiltaket vil medføre klimagassutslipp i hovedsak i forbindelse med arealbruksendringer og utvinning og prosessering av råvarer for produksjon av materialer. Det er liten forskjell på

	den totale klimakonsekvensen per trasealternativ, men det anbefales å velge Alternativ 1 som gir minst naturinngrep. Ved å inkludere nytten av tiltaket i et energiperspektiv, har tiltaket i sum netto positiv klimaeffekt og får en samlet konsekvensgrad på noe/betydelig positiv konsekvens.

Oppsummering av fagtema utredet etter NVEs veileder:

Tema	**Virkning**
Folkehelse	Vurdert sammen med friluftsliv: Tema er delt inn i 3 delområder hvor alle områdene er vurdert å få ubetydelig konsekvens som følge av gjennomføring av tiltaket. Det foreslås å sikre adkomst til traktorveier i driftsfasen, samt skilting til turområder.
Lysrefleksjon	Ingen kjente, negative virkninger.
Samlet belastning jf naturmangfoldloven §10	Da tiltaksområdet består av areal som tidligere har vært grustak og er fylt opp igjen med masser, vurderes det ikke som en ytterligere belastning på naturmiljøet i området. Dette forutsetter at avbøtende tiltak gjennomføres, som å hindre spredning av fremmede arter.
Andre sumvirkninger	Ingen vesentlige virkninger, ubetydelig konsekvens.
Samfunnssikkerhet	Ingen vesentlige virkninger, ubetydelig konsekvens.
Naturfare	Se eget notat vedr. områdestabilitet som er gjennomført ihht. NVEs kvikkleireveileder 1/2019. Tiltaksområdet vurderes å ikke være i fare for områdeskred. Det vestre trasealternativet vurderes heller ikke å utgjøre noen risiko for kvikkleireskred. Det er gjennomført befaring på det midtre og østre trasealternativ 2 og 3 for å vurdere faren for kvikkleireskred. Konklusjonen etter befaring er at ingen av trasealternativene utgjør noen risiko for løsne- eller utløpsområder for kvikkleireskred.
Vassdrag	Tema vurderes å få ubetydelig konsekvens, da det ikke forventes påvirkning fra tiltaket i driftsfasen og det er et stykke til nærmeste vassdrag nedstrøms tiltaksområdet. Det bør iverksettes avbøtende tiltak for anleggsfasen for å hindre avrenning til vassdrag.
Vann- og grunnforurensing	Det vurderes at sannsynligheten for forurensning til vann og grunn blir svært liten, gitt at tiltak blir iverksatt i anleggsfasen for å hindre partikkelavrenning. Det er ingen registrerte drikkevannskilder i nær tilknytning til tiltaksområdet, og det er derfor ikke fare for påvirkning på drikkevann. Konsekvens vurderes derfor til ubetydelig.
Landbruk (verdi- og konsekvensvurdert etter SVV håndbok V712)	Tiltaket vil få betydelig positiv konsekvens for landbruk fordi et areal uten landbruksmessig betydning oppgraderes til delvis bruk som beite. Tiltakets påvirkning i kabeltraséene vurderes som ubetydelig konsekvens. Det er ikke vesentlig forskjell på alternativene.
Mineralressurser	Ingen virkninger, ubetydelig konsekvens.
Lokalt og regionalt næringsliv	Ingen vesentlige virkninger, ubetydelig konsekvens.
Annen infrastruktur	Ingen vesentlige virkninger, ubetydelig konsekvens.

Kilder

- NVE. 2024. Krav til konsesjonssøknad for solkraftverk. Hentet fra Solkraft (nve.no), 21.06.2024, sist endret 17.10.2024.
- **Kilder kulturminner**
  - Fredrikstad kommune (2023), «Kommunedelplan for kulturminner, 2023-2025, kommunedelplan-for-kulturminner-2023-2035.pdf (fredrikstad.kommune.no)
  - Viken fylkeskommune (2022), «Felles handlingsprogram for kulturminner i Viken 2022-2023», Handlingsprogram for kulturarv 2022–23 - Østfold fylkeskommune (ofk.no)
  - Riksantikvarens kulturminnedatabase «Askeladden»
  - Østfold fylkeskommune (2018), «Fylkesplan for Østfold Fylkesplan for Østfold, «Østfold mot 2050», fylkesplan-for-ostfold-mot-2050.pdf (ofk.no)
  - Østfold fylkeskommune (2010), *«Kulturminneplan for Østfold 2010-2022»* Kulturminneplan for Østfold med handlingsprogram (ofk.no)

- **Kilder lysrefleksjon**
  - Solenergiklyngen.2024. Er gjenskinn fra solcellepanel et problem? Hentet fra www.solenergiklyngen.no, 28.08.2024
  - Asplan Viak AS. 2022. Notat, lysrefleksjon solceller, Tinn Austbygd.
  -
- **Kilder samfunnsikkerhet**
  - Solenergiklyngen, NELFO, Drammensregionens brannvesen IKS. 2019. Veileder om solenergianlegg for brann- og redningsvesen. Hentet fra: https://solenergiklyngen.no/wp-content/uploads/2023/08/veileder-om-solenergianlegg-for-brannvesen-des-2019_oppdatert-2023.pdf, 28.08.2024.
  -
- **Kilder støy**
  - Klima- og miljødepartementet, T-1442/2021, «Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging»
  - Miljødirektoratet, M-2061, «Veileder til retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging»
  - Østfold Energi, «Utvidet beskrivelse av tiltaket»

asplan viak

Oppdragsgiver:	Østfold Energi
Oppdragsnavn:	KU Forsetlundgropa i Onsøy
Oppdragsnummer:	644435-01
Utarbeidet av:	Lars Håkon Glenna Iversen
Oppdragsleder:	Nina Syversen
Dato:	24.10.2024
Tilgjengelighet:	Åpent

Forsetgropa solkraftverk, områdestabilitetsvurdering

Sammendrag
1. Innledning
2. Grunnforhold
   2.1. Kvartærgeologisk kart
3. Områdestabilitetsvurdering
   3.1. Undersøk om det finnes registrerte faresoner i området
   3.2. Avgrens områder med mulig marin leire og avgrens områder med terreng som kan være utsatt for områdeskred
   3.3. Sikkerhet mot områdeskred
   3.4. Bestem tiltakskategori
   3.5. Befaring
   3.6. Gjennomgang av grunnlag
4. Konklusjon
Kilder

Versjonslogg:

02	24.10.24	Oppdatert etter befaring gjennomført 8.10.24	Lars Håkon G. Iversen	Banafshe Heidar
01	13.09.24	Områdestabilitetsvurdering	Lars Håkon G. Iversen	Banafshe Heidar
VER.	**DATO**	**BESKRIVELSE**	**AV**	**KS**

Sammendrag

Asplan Viak er engasjert av Østfold Energi (ØE) for å bistå vedrørende konsekvensutredning og nettutredning for solkraftverk i Forsetlundgropa i Onsøy. Utredningene skal være et innspill til konsesjonssøknad til NVE. I den forbindelse krever NVE dokumentasjon på tilstrekkelig sikkerhet mot naturfare, deriblant kvikkleireskred. Områdestabilitetsvurderingen er gjort i henhold til NVEs veileder 1/2019 [1]. Dette er redegjort for i notatet.

1. Innledning

Asplan Viak er engasjert av Østfold Energi (ØE) for å bistå med konsekvensutredning og nettutredning for tre traséer tilknyttet solkraftverket i Forsetlundgropa, Onsøy. I denne sammenheng stilles det krav om dokumentert sikkerhet mot kvikkleireskred. Dette notatet vurderer områdestabiliteten for både solkraftverket og de tre traséalternativene for Forsetlund solkraftverk.

Forsetlund solkraftverk og de tre traséene er lokalisert i Fredrikstad kommune i Østfold, som vist i figur 1-1. Tiltaksområdet ligger på omtrent kote +74, med et relativt flatt terreng. Likevel er det en svak helning mot nord-nordvest og sør-sørøst, som illustrert med røde piler i figur 1-1. Skauen gård ligger ca. 500 m sørøst for tiltaksområdets høyeste punkt, og høydeforskjellen fra dette punktet ned til gården er omtrent 24 m.

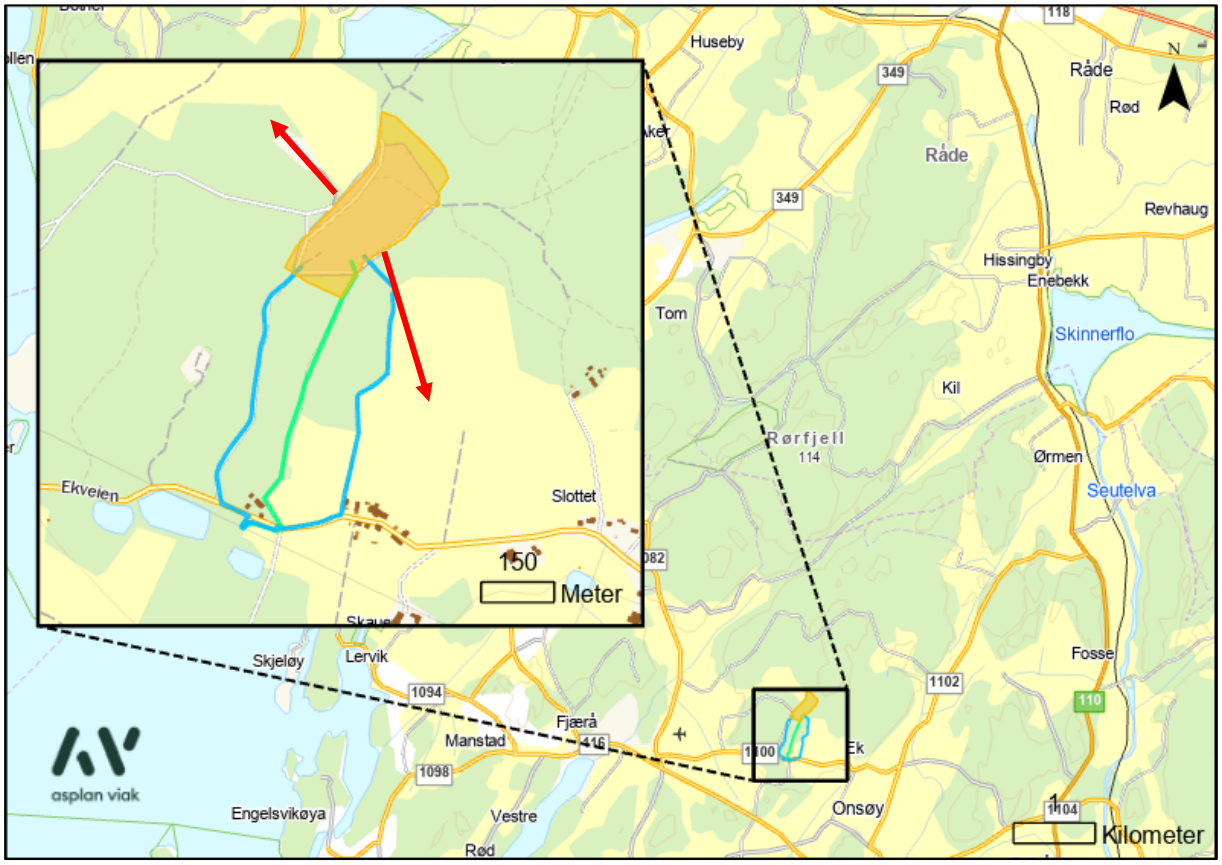

Figur 1-1: Oversiktskart som viser tiltaksområdet for solkraftverket, markert i gult, samt traséalternativene i mørk-, lysblått og grønt. Terreng helning er vist med rødpiler [2]

2. Grunnforhold

2.1. Kvartærgeologisk kart

Figur 2-1 viser et utsnitt fra kvartærgeologisk kart (NGU) for det aktuelle området, der solkraftverket er vist med gul farge, og traséalternativene er vist med grønn og blå farger. Kartet indikerer at planområdet ligger i et område med varierte løsmasser, inkludert marine strandavsetninger, hav- og fjordavsetninger, randmorener og bart fjell. I området kan det hovedsakelig forventes følgende forhold:

- Mørkeblå: Marine strandavsetninger består som regel av sortert sand, grus og småstein. Avsetningene består vanligvis av finkornede marine masser, hovedsakelig silt og leire, med mektigheter på opptil flere titalls meter [3].

- Grønn: Randmorener består av usorterte masser av stein, grus, sand og leire, avsatt av isbreer, og inneholder ofte større steinblokker [3].
- Rosa: Bart fjell representerer stabile områder uten overliggende løsmasser. Avsetningene kan ha svært varierende mektigheter [3].
- Lyseblå: Hav- og fjordavsetninger med tynt dekke består hovedsakelig av finkornede materialer som silt og leire, men i dette området er de avsatt som et tynt lag. Dette innebærer at de har begrenset tykkelse, noe som kan påvirke både stabilitet og grunnforhold i området [3].

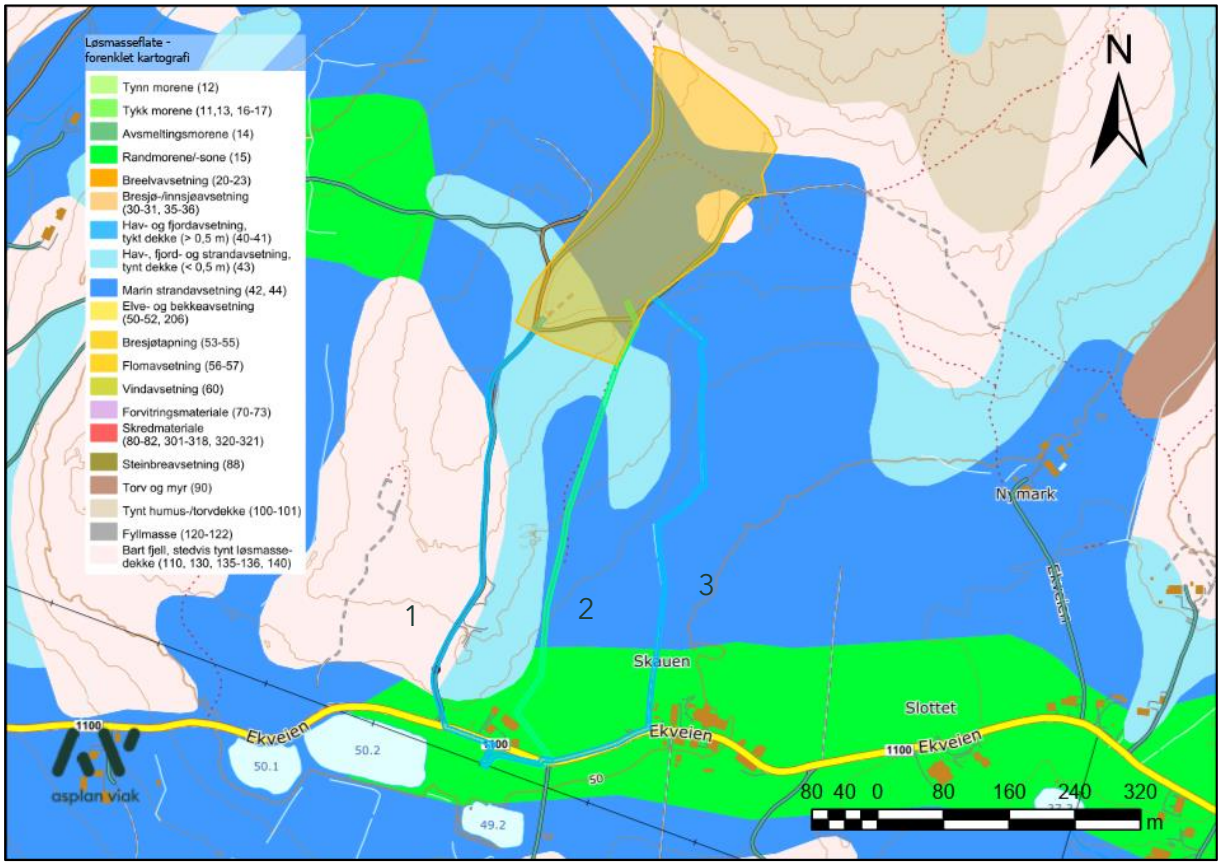

Figur 2-1: Kvartærgeologisk kart [3]. Tiltaksområdet for solkraftverket, markert i gult, samt traséalternativene i mørk-, lysblått og grønt.

3. Områdestabilitetsvurdering

Utredningen av områdeskredfare er gjort i henhold til NVEs veileder 1/2019 [1]. Veilederen angir en trinnvis prosedyre for å utrede fare for områdeskred. Dersom det er mulig å utelukke fare for områdeskred i et av stegene, kan utredningen avsluttes og resterende steg utgå. Dette kapittelet gjennomgår hvert steg i prosedyren.

3.1. Undersøk om det finnes registrerte faresoner i området

Figur 3-1 viser et utsnitt fra NVE Atlas med oversikt over registrerte faresoner i området. Det er registrert en faresone ca. 3 km øst for tiltaksområdet, sonenr. 2501. Denne er vurdert til å ha lav faregrad og mindre alvorlig konsekvens, slik at risikoklasse 2 er gjeldende.

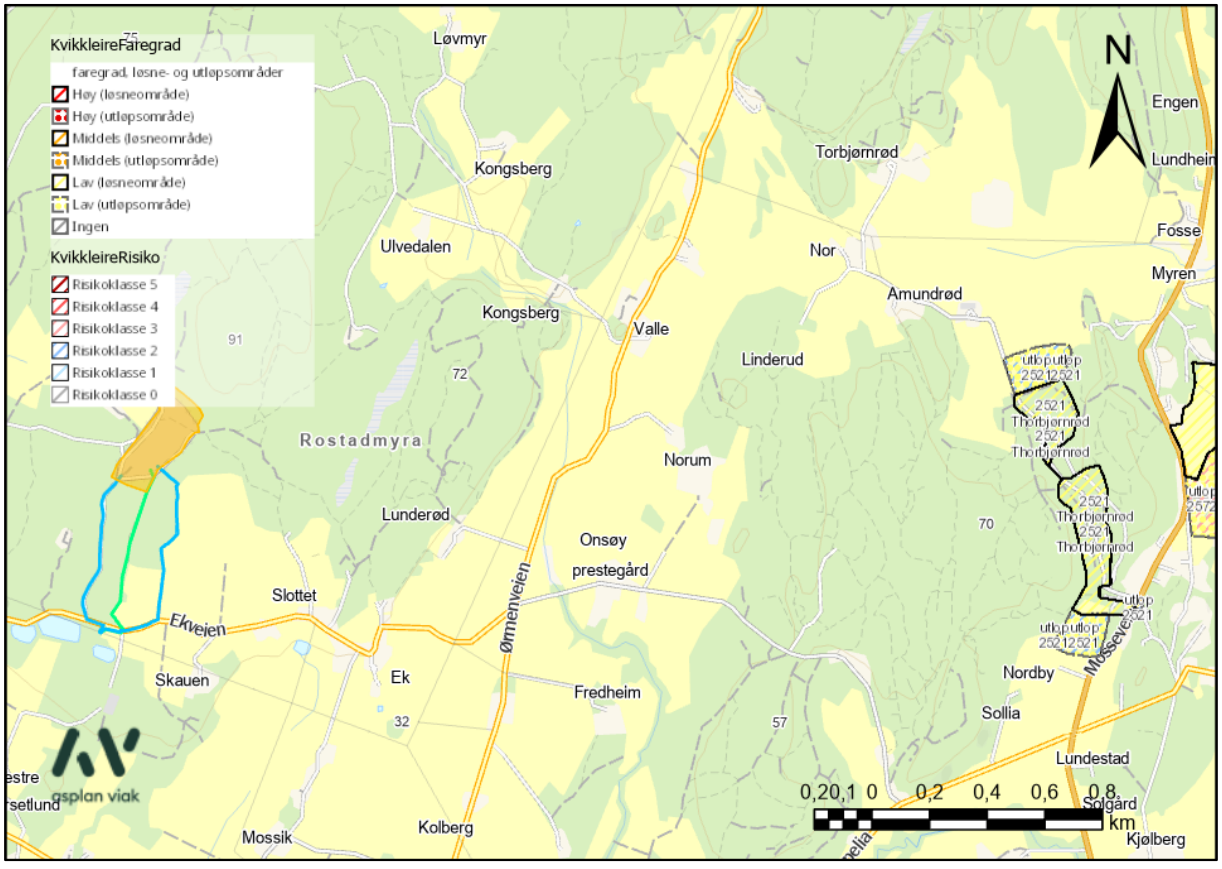

Figur 3-1 Kart som viser registrerte kvikkleiresoner [4]. Tiltaksområdet for solkraftverket, markert i gult, samt traséalternativene i mørk-, lysblått og grønt.

3.2. Avgrens områder med mulig marin leire og avgrens områder med terreng som kan være utsatt for områdeskred

Hele området ligger under marin grense. Figur 3-2 viser NVEs avgrensning av aktsomhetsområdet for kvikkleire (markert med blå skravur). Kartet tar hensyn til marin grense, løsmasser og terrenghelning, og viser at planområdet for solkraftverket, samt traséalternativene, ligger delvis innenfor, og utenfor aktsomhetsområdet.

3.3. Sikkerhet mot områdeskred

Det vurderes at de områdene som ligger utenfor den blå skravuren (Figur 3-2) ikke er i fare for områdeskred. De resterende områdene vil bli videre vurdert i neste fase, i tråd med NVEs veileder 1/2019 [1].

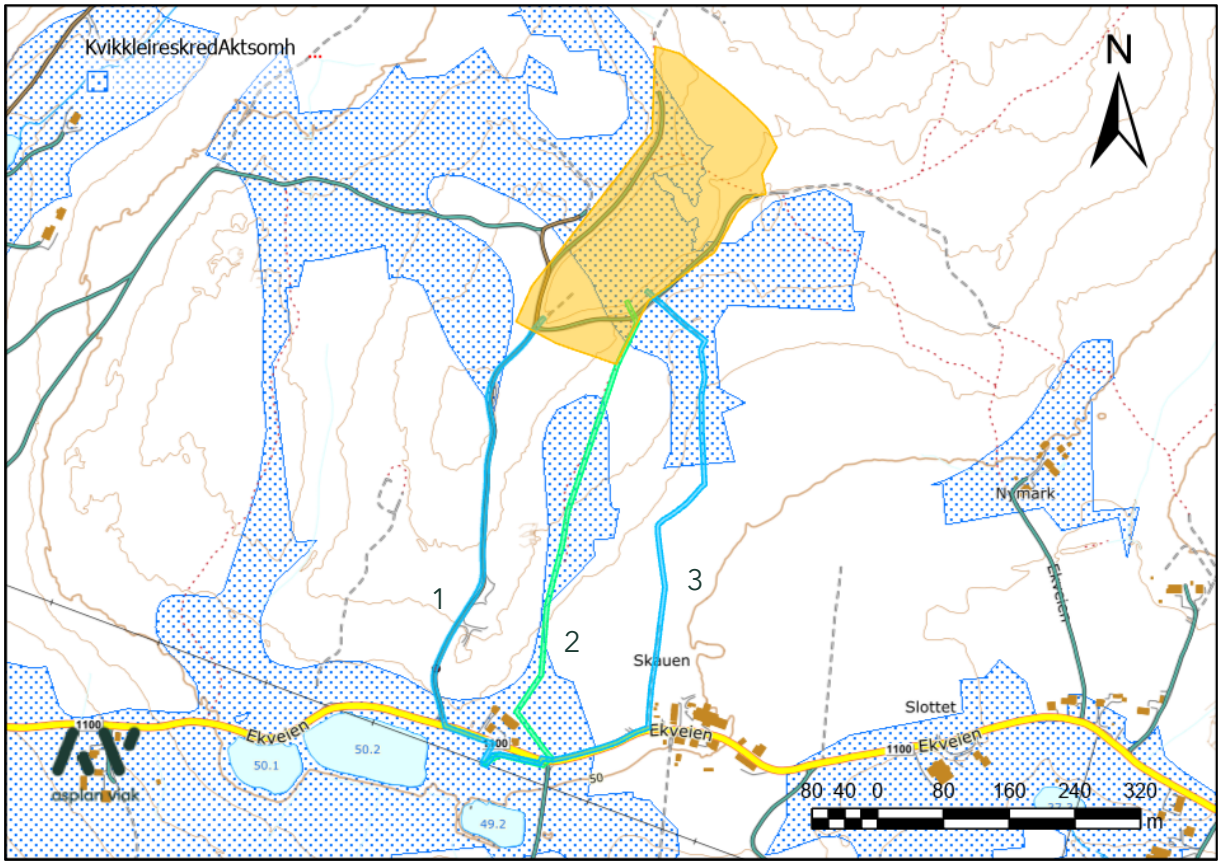

Figur 3-2: Kartet viser NVE aktsomhetskart for kvikkleireskred [4]. Tiltaksområdet for solkraftverket, markert i gult, samt traséalternativene i mørk-, lysblått og grønt.

3.4. Bestem tiltakskategori

Tiltaket omfatter etablering av et solkraftverk og nettutvidelse for Østfold Energi. Det er ikke planlagt noen større terrenginngrep i forbindelse med tiltaket.

Siden tiltaket klassifiseres som kritisk infrastruktur, vil et eventuelt områdeskred kunne medføre betydelige økonomiske tap. I henhold til NVE-veileder 20019/1 og kravene for konsesjonssøknader til solkraftverk fra NVE, er solkraftverket plassert i tiltakskategori K3.

K3 tiltak medfører at det må gjennomføres kvalitetssikring av uavhengig foretak.

3.5. Befaring

En befaring ble gjennomført den 8. oktober 2024, hvor traséalternativene ble undersøkt, samt området på tvers av skogen. Berg i dagen ble registrert langs traséalternativ 1, og 3. Registrert berg i dagen er presentert i Figur 3-3.

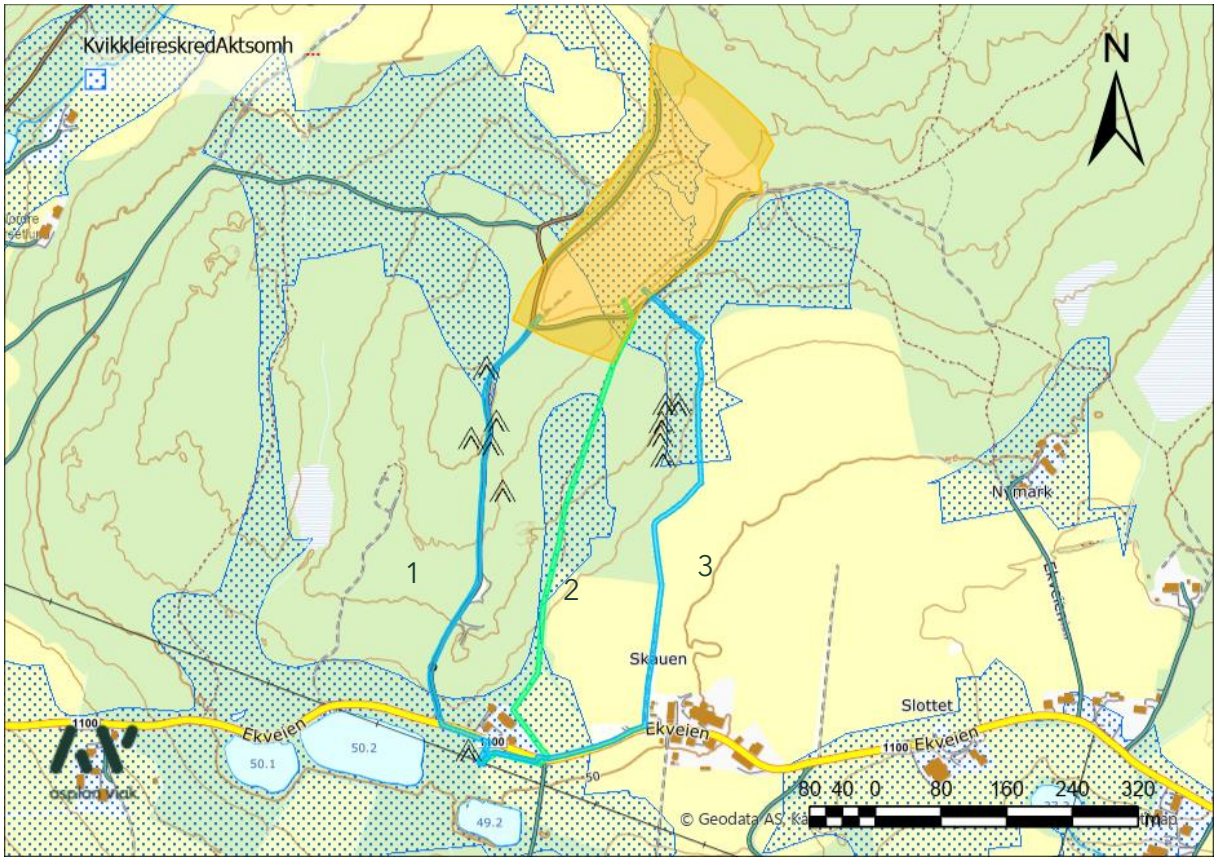

Figur 3-3: Berg i dagen etter befaring 08.11.24

Bildene etter befaringen er georeferert inn i ArcGIS, og berg i dagen er tegnet inn basert på disse. Figur 3-4 viser berg i dagen mellom trasé 2 og 3.

Figur 3-4: Bilder tatt mellom trasé 2 og3 av berg i dagen under befaring 08.11.24.

3.6. Gjennomgang av grunnlag

Solkraftverket er planlagt etablert på et tidligere masseuttak, hvor massene var gode friksjonsmasser. Videre er det fylt opp med ymse masser (tomta er brukt som massedeponi frem til nå). Det er registrert berg i dagen både øst og vest for området, noe som eliminerer risikoen for at tiltaket befinner seg i et løsneområde. Planområdet ligger ikke i et utløpsområde heller. Basert på dette vurderes det at det ikke foreligger risiko for områdeskred innenfor planområdet for selve solkraftverket, som er markert i gult i figur 3-3.

Berg i dagen langs trasé 1, 3 og langs Ekveien (Figur 3-3) medfører at terrenget ikke kan inngå i et løsneområde. Det finnes ikke sammenhengende lag av sprøbruddmaterialer mellom trassene 1 og 3 som kan utløse et områdeskres. Traséene er ikke plassert i et utløpsområde til et evt. sprøbrudd/ kvikkleire skred.

På bakgrunn av dette vurderes solkraftverket og traséalternativ 1, 2 og 3 som friskmeldt.

4. Konklusjon

Områdestabilitetsvurderingen er gjennomført i henhold til NVEs kvikkleireveileder 1/2019 [1]. Hele tiltaksområdet ligger under marin grense, og basert på NVEs aktsomhetskart [4] og NGUs løsmassekart [3] er det ikke mulig å utelukke forekomst av sammenhengende lag av sprøbruddmateriale.

Solkraftverket vurderes ikke å være i fare for områdeskred, da det skal etableres på et tidligere masseuttak. Dette bekrefter fraværet av sammenhengende lag av sprøbruddmaterialer, noe som indikerer at området ikke inngår i et løsneområde. I tillegg er det plassert på toppen av terrenget slik at det ikke kan ligge i et utløpsområde

Traséalternativene 1, 2 og 3 vurderes heller ikke å utgjøre noen risiko for løsne- eller utløpsområder for kvikkleireskred, da terrenganalysen og funn av berg i dagen under befaring viser at et områdeskred ikke kan initieres.

På bakgrunn av disse vurderingene anses faren for områdeskred som ivaretatt for solkraftverket samt traséalternativene 1, 2 og 3. Utredningen avsluttes derfor i steg 6, i samsvar med NVEs veileder 1/2019 [1].

Asplan Viak sin vurdering er basert på kartstudie og befaring. Det er ikke utført grunnundersøkelser ifm. vurdering av områdestabilitet.

Det må utføres uavhengig kvalitetssikring av Asplan Viak sin vurdering.

Kilder

[1] NVE (2020). Veileder nr. 1/2019, «Sikkerhet mot kvikkleireskred»
[2] Kartverket: norgeskart.no
[3] NGU, «Løsmasser – Nasjonal løsmassedatabase – Kvartærgeologiske kart»
[4] NVE: atlas.nve.no

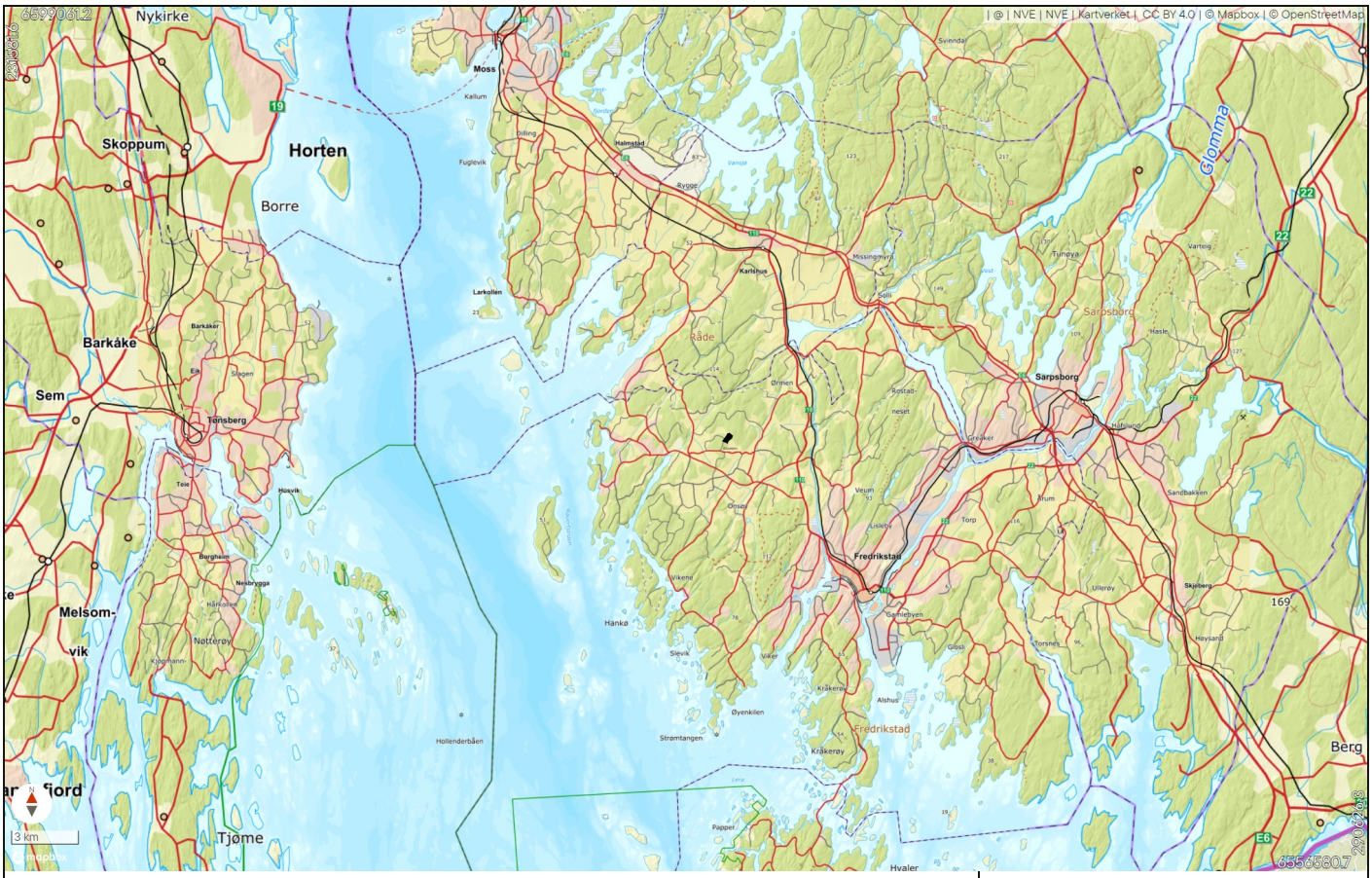

Legend | Coordinate system: EPSG25833

Planområde Forsetlundgropa Solkraftverk

Dato: 29.10.2024

ØSTFOLD ENERGI

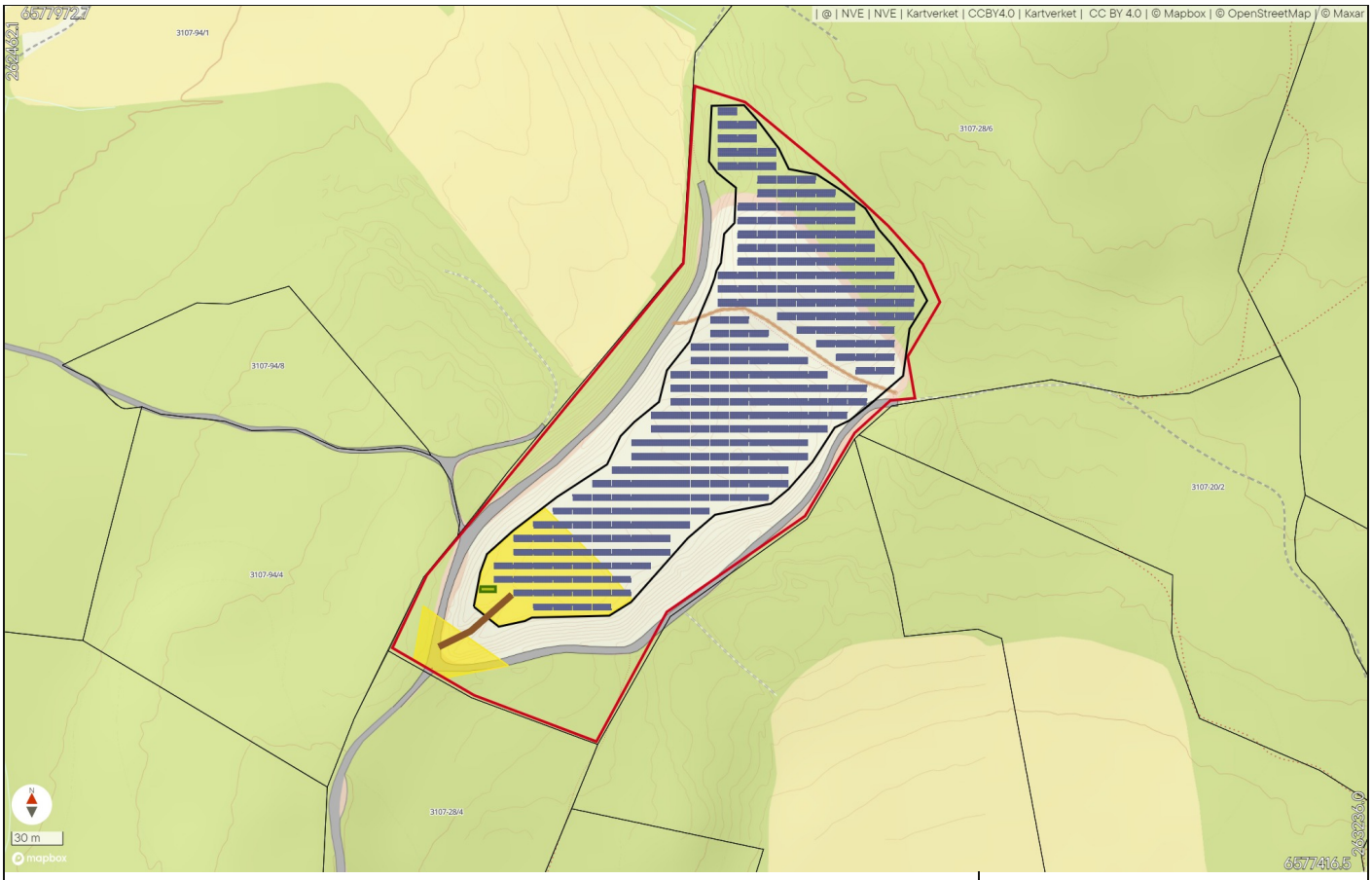

Legend | Coordinate system: EPSG25833

- Dato: 29.10.2024
- Planområde
- Gjerde rundt solkraftverket
- Vei over areal
- Adkomstvei
- Riggplass
- Nettstasjon

ØSTFOLD ENERGI

VEDLEGG 10

SAMFUNNSSIKKERHET

Utredningen er gjennomført av Østfold Energi i tråd med gjeldende veileder for risiko- og sårbarhetsanalyser i planlegging etter plan- og bygningsloven utgitt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Resultatene er presentert i to deler. Tabell 1 viser farene som er identifisert med en kort forklaring, kommentar og konklusjon på om den vurderes videre eller ikke. Identifiserte farer som skal vurderes videre er satt opp i Tabell 2 med en mer omfattende beskrivelse av faren, risikoreduserende tiltak og vurdering av risiko før og etter disse tiltakene. Risikograden er beskrevet i Tabell 3.

TABELL 1

TEMA	FORKLARING	KOMMENTAR	VURDERES VIDERE
Risiko under normal drift	Skogbrann	Fare for spredning til anlegget som kan føre til helt- eller delvis ødeleggelse av komponenter som fører til forurensning og langvarig redusert produksjon. Spredning av brann kan også føre til tap av eventuelle beitedyr.	Se hendelse 1, 2, 3 og 7
	Lynnedslag	Fare for lynnedslag i anlegget som kan føre til helt- eller delvis ødeleggelse av komponenter som fører til redusert produksjon eller kortslutning	Se hendelse 2, 5 og 6
	Dyreliv	Fare for at dyr og fugler gjør ødeleggelser på anlegget som øker risiko for brann, redusert produksjon, forurensning og personskader. Eksisterende dyreliv og anleggets påvirkning på dette er dekket i konsekvensutredningens kapittel 8.	Se hendelse 1, 2, 3, 7 og 8
	Annen infrastruktur	Fare for at ferdsel på vei under vedlikehold og inspeksjon av anlegget gjør ødeleggelser på eksisterende vei. Eksisterende vei er dimensjonert for anleggstrafikk fra drift av deponiet. Ødeleggelser på vei under vedlikehold og inspeksjon av solkraftverket under normal drift ansees derfor ikke som en signifikant fare. Annen eksisterende infrastruktur, og anleggets påvirkning på dette er dekket i konsekvensutredningens kapittel 21.	Nei
	Friluftsliv	Fare for at friluftsliv som jaktaktivitet gjør ødeleggelser på anlegget som øker risiko for brann, redusert produksjon, forurensning og personskader. Eksisterende friluftsliv og anleggets påvirkning på dette er dekket i konsekvensutredningens kapittel 3.	Se hendelse 1, 2, 3 og 8
	Hærverk/terror	Fare for ødeleggelse som følge av hærverk som steinkast, brannstiftelse etc. Ødeleggelsene kan føre til økt risiko for brann, redusert produksjon og elektrisk støt.	Se hendelse 1 og 2
	Tyveri	Fare for tyveri av komponenter som kan føre til tapt produksjon samt personskader under utførelse.	Se hendelse 2 og 8
	Transformator	Fare for kortslutning, eksplosjon og oljelekkasje. Transformatoreksplosjon er angitt som egen hendelse og inkluderer risiko for brann, redusert produksjon, forurensning og personskader.	Se hendelse 3, 4 og 5
	Solcellepaneler	Fare for slitasje eller skade som øker risiko for brann, redusert produksjon, forurensning og personskader.	Se hendelse 1, 2, 3 og 8
	Vekselretter	Fare for slitasje eller skade som øker risiko for brann, redusert produksjon, forurensning og personskader.	Se hendelse 1, 2, 3 og 8
	Kabel og koblinger	Fare for slitasje eller skade som øker risiko for brann, redusert produksjon, forurensning, personskade og kortslutning. Dersom det skal gå beitedyr inne på området kan de være spesielt utsatt for skade.	Se hendelse 1, 2, 3, 5, 7 og 8
	Montasje- og festesystem	Fare for skader på mennesker og dyr som følge av spisse gjenstander. Dersom det skal gå beitedyr inne på området kan de være spesielt utsatt. Korrosjon og rust kan gi forurensning og kortere levetid på systemene.	Se hendelse 3 og 7

Samfunns-sikkerhet i byggefasen	Anleggstrafikk	Økt trafikk gir økt risiko for skade på vei og personer. Håndteres i detaljplan og i samarbeid med entreprenør under byggeplanlegging.	Nei
	Støy	Støy under byggefasen. Håndteres i detaljplan og i samarbeid med entreprenør under byggeplanlegging.	Nei
	Tilsiktet hendelse	Tyveri, hærverk etc. under byggefasen. Vil beskrives i detaljplan og håndteres nærmere i samarbeid med entreprenør i byggeplanlegging	Nei
	Uønsket hendelse	Personskader, materielle skader eller forurensning som følge av anleggsarbeid. Håndteres i detaljplan og i samarbeid med entreprenør under byggeplanlegging.	Nei
	Skade på infrastruktur	Skade på eksisterende VA-anlegg, vei, fiber, strømnett etc. Håndteres i detaljplan og i samarbeid med entreprenør under byggeplanlegging.	Nei
Andre forhold	Friluftsliv	Anleggets konsekvenser for friluftsliv er behandlet i konsekvensutredningens kapittel 3. Utover dette vurderes det at det ikke er andre signifikante sikkerhetsrisikoer for samfunn og miljø innenfor dette temaet som en konsekvens av at anlegget etableres, ei heller forventes det at omkringliggende aspekter innenfor temaet har noen signifikant påvirkning på anleggets evne til å produsere energi, og for samfunn og miljø.	Nei
	Støy	Anleggets bidrag til støy er behandlet i konsekvensutredningens kapittel 4. Utover dette vurderes det at det ikke er andre signifikante sikkerhetsrisikoer for samfunn og miljø innenfor dette temaet som en konsekvens av at anlegget etableres, ei heller forventes det at omkringliggende aspekter innenfor temaet har noen signifikant påvirkning på anleggets evne til å produsere energi, og for samfunn og miljø.	Nei
	Naturtyper, vegetasjon, landbruk og dyreliv	Anleggets konsekvenser for naturtyper, vegetasjon, landbruk og dyreliv er behandlet i konsekvensutredningens kapittel 6, 7, 8 og 18. Utover dette vurderes det at det ikke er andre signifikante sikkerhetsrisikoer for samfunn og miljø innenfor dette temaet som en konsekvens av at anlegget etableres, ei heller forventes det at omkringliggende aspekter innenfor temaet har noen signifikant påvirkning på anleggets evne til å produsere energi, og for samfunn og miljø.	Nei
	Naturfare	Anleggets konsekvenser for naturfare er behandlet i konsekvensutredningens kapittel 14. Utover dette vurderes det at det ikke er andre signifikante sikkerhetsrisikoer for samfunn og miljø innenfor dette temaet som en konsekvens av at anlegget etableres, ei heller forventes det at omkringliggende aspekter innenfor temaet har noen signifikant påvirkning på anleggets evne til å produsere energi, og for samfunn og miljø.	Nei
	Lokalt og regionalt næringsliv	Anleggets konsekvenser for lokalt og regionalt næringsliv er behandlet i konsekvensutredningens kapittel 20. Utover dette vurderes det at det ikke er andre signifikante sikkerhetsrisikoer for samfunn og miljø innenfor dette temaet som en konsekvens av at anlegget etableres, ei heller forventes det at omkringliggende aspekter innenfor temaet har noen signifikant påvirkning på anleggets evne til å produsere energi, og for samfunn og miljø.	Nei
	Annen infrastruktur	Anleggets konsekvenser for annen infrastruktur er behandlet i konsekvensutredningens kapittel 21. Utover dette vurderes det at det ikke er andre signifikante sikkerhetsrisikoer for samfunn og miljø innenfor dette temaet som en konsekvens av at anlegget etableres, ei heller forventes det at omkringliggende aspekter innenfor temaet har noen signifikant påvirkning på anleggets evne til å produsere energi, og for samfunn og miljø.	Nei

TABELL 2

L – Liv og helse
S – Samfunnssikkerhet
T – Tredjeparts eiendom

(forklaring fargekoder gitt i tabell 3)

NR.	FARE/RISIKO-FORHOLD	BESKRIVELSE	RISIKO FØR TILTAK L	S	T	RISIKOREDUSERENDE TILTAK I FORBINDELSE MED KONSESJONSSØKNAD	RISIKO ETTER TILTAK L	S	T	AKTUELLE RISIKOREDUSERENDE TILTAK I SENERE FASER
1	**Brann**	Komponenter som kan være utsatt for slitasje eller skade, tilsiktet eller utilsiktet, kan øke risiko for branntilløp i anlegget. Komponentene som kan ha høyest sannsynlighet for brann er vekselrettere og koblinger. Dersom ikke disse monteres riktig kan det oppstå for høy elektrisk motstand, og det kan bli varmegang over tid. Ved brann kan en rekke paneler settes ut av drift, og brannen kan dermed oppdages gjennom produksjonsovervåkningen. På grunn av deponidriften er det et naturlig belte rundt solkraftverket der det kun er lavt voksende vegetasjon. I tillegg omkranses området av kjørevei både i syd, øst og vest. Fare for spredning av en eventuell brann som oppstår i anlegget til omkringliggende vegetasjon anses derfor som lav. Dersom det likevel skulle oppstå en spredning er det ingen bygg eller annen kritisk infrastruktur som er i umiddelbar nærhet av anlegget. Nærmeste gård er ca. 0,5 km unna anleggsområdet. Skog og jorder rundt planområdet vil være mest utsatt ved en eventuell brannspredning. En vegetasjons-/skogbrann i omkringliggende arealer rundt solkraftverket eller nettilknytningen kan spre seg til anlegget. Det er ingen kjente bålplasser eller andre turmål innenfor planområdet eller langs traseene for nettilknytning som tilsier økt risiko for en slik hendelse. Røyking eller ildspåsettelse (tilsiktet handling) kan være mulige brannårsaker. En brann som sprer seg til anlegget eller nettilknytningen vil kunne medføre materielle skader og nedetid på anlegget, men anses ikke å bidra til økt risiko for omgivelsene.				Anlegget er simulert med åtte meter radavstand, målt fra forkant til forkant av radene, og en vinkling på 30 grader. Dette tilsier at avstanden mellom radene er rett i underkant av 4 meter, og det er dermed lav sannsynlighet for spredning av brann direkte mellom radene. Vekselrettere planlegges plassert med avstand til bakkenivå for å redusere sannsynligheten for at en eventuell brann sprer seg til vegetasjon. De eksisterende veiene langs det gamle deponiet vil holdes åpne både i øst og vest slik at man har god tilkomst ved for eksempel vedlikehold og eventuelt slukkearbeid.				Behov for ytterligere risikoreduserende tiltak følges opp videre i detaljprosjekteringen av anlegget. Rutiner for oppfølging under bygging for å sikre tilstrekkelig kvalitet på installasjonsarbeidene. Minimum årlig inspeksjon av anlegget for å identifisere komponenter som har tegn på feil. Overvåkning av produksjonen. Avtaler for å sikre riktig vegetasjonsforvaltning. Dialog med brannvesenet angående brannrisiko og -beredskap. Brannvesenet vil bli invitert til anlegget for en gjennomgang av dette. Etablere varslings- og beredskapsrutiner for håndtering av brann og andre uønskede hendelser på anlegget. I driftsavtalen vil det stilles krav om at enkelte hovedkomponenter som vekselretter, solcellepaneler og sikringer skal være tilgjengelige reservedeler for å redusere eventuell nedetid.

		Brannvesen har tilgang til arealet fra Ekveien. Det er ikke tilgang til slukkevann i nærheten av solkraftanlegget, og det er heller ikke planlagt for dette. Generelt kan det ikke benyttes vann for slukking inne på anlegget pga. nærhet til høy- og lavspentinstallasjoner. Tilgang til slukkevann kan imidlertid være en faktor i forbindelse med bekjempning av vegetasjonsbrann som sprer seg utenfor anleggsgjerdet.				
2	**Redusert produksjon**	Skade eller feil på komponenter som fører til redusert produksjon. Tapt inntekt og produksjon til samfunnet. Teknisk svikt kan føre til nedetid på anlegget. Anlegget kan utsettes for tilsiktede eller utilsiktede hendelser som brann, hærverk eller tyveri kan gi skade på et eller flere komponenter. Dersom et panel blir knust vil dette også medføre av resten av strengen med paneler vil bli midlertidig satt ut av drift og dermed noe redusert produksjon. Hendelsen vil kunne oppdages i forbindelse med produksjonsovervåkningen, periodisk vedlikehold/inspeksjon eller av forbipasserende. Redusert produksjon anses ikke relevant for risiko på tredjeparts eiendom.		Kvalitetssikrede komponenter og god oppfølging under bygging. Anlegget vil gjerdes inn som gir redusert fremkommelighet for uvedkommende og redusert risiko for hærverk, tyveri og brannspredning. Området vil bare være tilgjengelig under oppsyn av autorisert personell. Vekselretter vil være lukket og må åpnes med spesialverktøy. Nettstasjon med transformator og eventuelle andre tekniske rom vil være låst.		Minimum årlig inspeksjon av anlegget for å avdekke feil og skader før de har konsekvenser for produksjon. Behov for ytterligere sikringstiltak, f.eks. belysning, kameraovervåkning eller fysisk sikring av enkelte anleggsdeler, må vurderes ifm. detaljprosjekteringen.
3	**Forurensning**	Forurensning under normal drift kan inkludere oljelekkasje fra transformator, partikkelutslipp fra anleggsdeler, og utslipp fra kjøretøy for vedlikehold. Utover dette vil anlegget i normal drift ikke medføre forurensning. Et solkraftverk i normal drift har ingen klimagassutslipp. Partikkelutslipp fra komponenter anses som lite sannsynlig da disse i hovedsak er metall og glass (moduler og montasjesystem) eller innkapslet (vekselretter).		Nettstasjon med transformator vil bygges etter relevante forskriftskrav og veiledning som "REN 6020 Spesifikasjon av prefabrikkert nettstasjon". Prosjektet er fortsatt i tidlig fase så det er ikke avklart om		Se tiltak i nr. 2 og 4.

					transformatoren vil være oljeisolert.		
4	**Eksplosjon i transformator**	Lekkasje av oljetåke med påfølgende antennelse kan medføre eksplosjon. Sannsynligheten for at en transformator eksploderer er relativt lav. I det sjeldne tilfellet at en eksplosjon oppstår, er den vanligvis forårsaket av et lynnedslag eller elektrisk feil. Det er foreløpig ikke besluttet om det skal benyttes oljefylte transformatorer i anlegget. Konsekvensene som følge av en transformatoreksplosjon er potensielle personskader/dødsfall for personer som oppholder seg i nærheten, nedetid for systemet, brann og skade på andre komponenter.			Solkraftanlegget vil være inngjerdet for å forhindre adkomst for uvedkommende. Transformatoren vil være plassert inne i en stasjon som vil beskytte dem mot direkte lynnedslag. Stasjonen vil være låst, og det vil kun være adkomst for godkjent personell. Stasjonen vil bli utformet etter relevante forskriftskrav med tilhørende veiledere.		Årlig inspeksjon med nødvendig vedlikehold av transformator. Overvåking av transformatorparametere og automatisk frakobling av systemet når noe er galt.
5	**Kortslutning gir strømutfall**	Skade på høyspent kabel som følge av vekt fra kjøretøy kan gi kortslutning og ved feil på vern hos nettselskap kan dette gir konsekvenser for lokal nett. Andre feil i på spenningsførende deler kan også føre til kortslutninger. Umiddelbar utkobling av solkraftverket på grunn av feil kan gi spenningsvariasjoner, men skal være hensyntatt av nettselskapet. Strømutfall anses ikke relevant for Liv og helse, det er dekket under punkt 8 om personskader.			Høyspentkabel vil legges etter gjeldende forskrifter og veiledere for aktuelt terreng. Sikres godt mot vekten til f.eks. en skogsmaskin eller traktor. Alle spenningsførende deler bygges etter gjeldende forskrifter og relevant veileder. Visuell kontroll av lagt kabel. Periodisk kontroll av alle spenningsførende deler under drift.		Årlig inspeksjon av synlige komponenter. Informasjon til grunneiere om relevante hensyn, f.eks. ingen graving eller bygging over høyspentkabelen.

6	**Lynnedslag**	Lokale værforhold er en viktig faktor når man vurderer sannsynligheten for lynnedslag. Solkraftverket vil ikke bli liggende høyere i terrenget enn nåværende høyde på omkringliggende skog. Likevel kan det vegetasjonsfri beltet rundt solkraftverket øke risiko for lynnedslag siden solkraftverket relativt sett blir et lokalt høydepunkt. Likevel viser erfaring fra andre solkraftverk at det er vesentlig høyere sjanse for at lynet slår ned i bakken utenfor selve anlegget. Lynnedslag nær anlegget kan medføre indusert spenning i anleggsdelene nær nedslagspunktet. Likevel er det vanligvis ikke solcellepanelene som blir skadet av et lynnedslag, men vekselretteren eller lavspentsystemer som kommunikasjonssystem eller værstasjon tar skade. Den økonomiske risikoen som følge av skade fra lynnedslag er minimal. Med en lav sannsynlighet for lynnedslag er det lite trolig at lynnedslag vil medføre lang nedetid eller store produksjonstap. Påvirkning av værstasjoner eller annet utstyr vil ikke forårsake nedetid. Totalt produksjonstap er usannsynlig. Hendelsen vurderes å ikke ha påvirkning på omgivelsene.		Anleggsdeler i metall, som festestruktur og stativer, vil bli jordet i bakken, slik at strømmen ledes til grunnen og beskytter komponentene. Det vil bli installert overspenningsvern for å beskytte anleggskomponenter mot skade ved høy spenning.		Behov for ytterligere risikoreduserende tiltak følges opp videre i detaljprosjekteringen av anlegget. I driftsavtalen vil det stilles krav om at enkelte hovedkomponenter som vekselretter, solcellepaneler og sikringer skal være tilgjengelige reservedeler for å redusere eventuell nedetid.
7	**Skade på beitedyr**	Solkraftanlegget skal gjerdes inn, og det kan derfor være aktuelt å bruke området som beite for dyr. Beite innenfor gjerdet kan likevel forårsake skade på dyr som følge av at det blir bitt i ledninger, sårskader, fastsetting eller skade ved brann. Slik risiko vil imidlertid alltid være tilstede dersom man har dyr på utendørs beite, eller i fjøs med innlagt strøm. Selv om risikoen for dyrenes liv og helse er tilstede, anses den ikke som større enn ved vanlig dyrehold dersom de risikoreduserende tiltakene overholdes. Skade på beitedyr kategoriseres her under "liv og helse" og anses dermed ikke relevant for risiko på tredjeparts eiendom og samfunnsstabilitet.		Som et tiltak for å redusere risiko er det besluttet å ikke vurdere beite for andre dyr enn sau. Disse vil kunne gjøre mindre skade enn kyr som er større, og geit som oppsøker klatring i større grad. Gjerde tilpasset dyrehold. Risikoreduserende tiltak for brann i, eller ved anlegget er beskrevet i nummer 1.		Beste praksis fra andre land med mer erfaring fra agrivoltaics vil gjennomgås i forbindelse med detaljplanlegging av anlegget dersom det skal bli beite. Behov for ytterligere risikoreduserende tiltak som beskyttelse for ledninger og montasjesystem følges opp videre i detaljprosjekteringen av anlegget. Daglig tilsyn av dyrene i forbindelse med beite på området.

8	**Personskader**	Personskader kan forekomme som følge av feil på komponenter i anlegget. Komponentene anses ikke å øke risiko for personskade dersom de ikke har feil og er installert korrekt. Skarpe kanter kan forårsake kutt eller sårskader. Solkraftverket vil normalt sett ikke besøkes, men det vil være aktivitet i forbindelse med at kraftverket skal vises frem for besøkende. I tillegg vil det foregå minst en årlig inspeksjon. Personskader anses ikke relevant for risiko på tredjeparts eiendom og samfunnsstabilitet.		Anlegget vil gjerdes inn som gir redusert fremkommelighet for uvedkommende, og redusert risiko for hærverk, tyveri og brannspredning. Besøk på området vil bare være tilgjengelig under oppsyn av autorisert personell, og med bruk av egnet sikkerhetsutstyr.		Minimum årlig inspeksjon av anlegget for å avdekke feil og skader. Etablert rutine for denne inspeksjonen vil bli utarbeidet ifm. detaljprosjektering.

TABELL 3

	Risiko
Svært høy	Svært høy/ikke akseptabel risiko for liv og helse Fare for varige skader på eller tap av stabilitet* Fare for svært store skader på tredjeparts eiendom (>100 MNOK)
Betydelig	Betydelig risiko for liv og helse Fare for skade på eller tap av stabilitet med noe varighet* Fare for betydelig skade på tredjeparts eiendom (10-100 MNOK)
Moderat	Moderat risiko for liv og helse. Fare for kortvarig skade på eller tap av stabilitet*. Fare for noe vesentlig skade på tredjeparts eiendom (1-10 MNOK)
Begrenset	Trolig begrenset risiko for liv og helse/tredjeparts eiendom/tap av stabilitet*
Ikke relevant	Hvit celle indikerer at temaet er vurdert som ikke relevant for risikoforholdet

**Med stabilitet menes svikt i kritiske samfunnsfunksjoner (inkl. kraftforsyning) og manglende dekning av grunnleggende behov hos befolkningen.*

VEDLEGG 6

LISTE OVER BERØRTE EIENDOMMER

De berørte eiendommene er delt i to tabeller, hvorav tabell 1 er relevant for konsesjonssøknaden. Konsekvensutredningen viser at etableringen av et solkraftverk har minimale konsekvenser for de omkringliggende eiendommene. Vi har likevel valgt å liste opp de som grenser direkte til planområdet, eller veien opp dit. Tabell 2 viser en oversikt over berørte grunneiere ved nettraseene som er konsekvensutredet av Asplan Viak. Listen vil deles med områdekonsesjonær Elvia for videre arbeid.

TABELL 1

EIENDOM	ÅRSAK
3107-28/6	Solkraftverk
3107-94/1	Grenser til planområdet
3107-94/4	Grenser til planområdet
3107-21/1	Grenser til planområdet
3107-20/1	Grenser til planområdet
3107-20/2	Grenser til planområdet
3107-28/4	Grenser til planområdet og vei
3107-100/1	Grenser til vei
3107-20/4	Grenser til vei
3107-20/5	Grenser til vei

TABELL 2

EIENDOM	ÅRSAK
3107-28/4	Nettilknytning vest
3107-100/1	Nettilknytning vest
3107-20/5	Nettilknytning vest
3107-20/4	Nettilknytning vest
3107-506/17	Nettilknytning vest
3107-24/12	Nettilknytning vest
3107-21/1	Nettilknytning midtre
3107-20/4	Nettilknytning midtre
3107-20/5	Nettilknytning midtre
3107-28/4	Nettilknytning midtre
3107-22/1	Nettilknytning midtre
3107-506/17	Nettilknytning midtre
3107-24/12	Nettilknytning midtre
3107-21/1	Nettilknytning øst
3107-22/1	Nettilknytning øst
3107-506/17	Nettilknytning øst
3107-24/12	Nettilknytning øst

VEDLEGG 7

INNSPILLSMØTE

Som en del av konsekvensutredningen valgte Østfold Energi å avholde et åpent innspillsmøte for naboer og andre interessenter. Møtet ble avholdt på Bøndenes hus Kolberg den 26. september 2024. I forkant av møtet ble alle som er direkte nabo med det potensielle solkraftverket eller en av de vurderte nettraseene personlig invitert via mail eller telefon. Omkringliggende eiendommer, offentlige instanser og lokale interesseorganisasjoner ble også kontaktet med en invitasjon. Deretter ble også invitasjonen publisert på Østfold Energi sine hjemmesider, og i lokalavisen Fredrikstad Blad.

Hensikten med innspillsmøtet var å samle innspill fra naboer og andre interessenter tidlig i prosjektet. Møtet ble derfor lagt opp med følgende agenda:

Klokken 18:00-19:00
Om Østfold Energi
Hva er bakkemontert solkraft?
Hvorfor Forsetlundgropa?
Mulig solkraftverk på Forsetlundgropa

Pause

Klokken 19:15-20:00
Spørsmål og Innspill

Det var totalt 28 deltakere i møtet. Spørsmålene som ble stilt ble besvart i møtet. Noen spørsmål var direkte knyttet til konsekvensutredningen som på dette tidspunktet ikke var ferdigstilt. Det ble informert om at denne informasjonen ble tilgjengelig i forbindelse med innsendelse av søknad til NVE i løpet av Q4 2024.

Alle innspill fra møtet ble notert for videre arbeid med prosjektet. De som var direkte relevant for den pågående konsekvensutredningen ble sendt videre til utførende konsulenthus, Asplan Viak.

Saksnummer	00928690 / ORD00217083
Foretaksregister	NO 933 270 262MVA
Kundebehandler	Mari Øvstebø mari.ovstebo@elvia.no
Sted og dato	Oslo, 16.10.2024

Østfold Energi Solkraft AS

Tilknytning av solkraftverk i Fredrikstad kommune

Viser til henvendelse fra Østfold Energi Solkraft AS med ønske om tilknytning av nytt solkraftverk på gnr/bnr 28/6 i Fredrikstad kommune. Uttalelsen kan benyttes i prosess med søknad om anleggskonsesjon til NVE (Norges vassdrags- og energidirektorat).

Presentasjon av sak
Østfold Energi Solkraft AS har sendt inn ønske til Elvia om tilknytning av et solkraftverk, Forsetlundgropa solkraftverk, på gnr/bnr 28/6 i Fredrikstad kommune. Solkraftverket ber om en tilknytning til strømnettet med en kapasitet på inntil 3,5 MW. Tiltaket er vurdert etter Elvia sine faste kriterier for modenhet, og har oppfylt kriteriene. Dette medfører at tiltaket er tildelt plass i kapasitetskøen.

Driftsmessig forsvarlig vurdering
Elvia har foretatt en driftsmessig forsvarligvurdering av tilknytningen av Forsetlundgropa solkraftverk i vårt distribusjons- og regionalnett. Elvia bekrefter at det er driftsmessig forsvarlig å tilknytte solkraftverket på ordinære vilkår i eksisterende nett. Solkraftverket har derfor fått bekreftet reservasjon av kapasitet på inntil 3,5 MW i Elvia sitt nett. Reservasjon kan bortfalle hvis gitte frister ikke blir opprettholdt.

Da solkraftverket er på under 5 MW trenger ikke prosjekt uttalelse eller godkjennelse fra Statnett i forbindelse med driftsmessig forsvarligvurdering eller reservasjon av kapasitet i transmisjonsnettet.

Teknisk løsning

Teknisk løsning for nettilknytning av Forsetlundgropa solkraftverk vil være en kombinasjon av utskiftning av eksisterende nettanlegg, samt etablering av nytt 17,5 kV anlegg. Tilknytningen av solkraftverket vil være i en ny nettstasjon som vil erstatte eksisterende nettstasjon X2125. Solkraftverk vil bli tilknyttet på en fjernstyrt bryter. Fra nettstasjon og frem til koblingsstasjon på planområdet til solkraftverket vil det bli lagt en ny 17,5 kV kabel (klargjort for 22 kV). Både ny nettstasjon og kabel etableres under Elvia sin områdekonsesjon. Kunde vil etablere, eie og drifte koblingsstasjon på planområdet til solkraftverket. Nettanlegg kunde skal etablere må være klargjort for en overgang til 22 kV driftsspenning i området.

Eiergrenseskillet mellom Elvia og kunde vil være på tilkoblingspunktet på kundens effektbryter i koblingsstasjonen.

Et grovt uforpliktende overslag på kundens anleggsbidrag for tilknytning av Forsetlundgropa Solkraftverk er estimert til NOK 1.600.000.

Østfold Energi Solkraft AS må søke anleggskonsesjon for elektrisk anlegg bakenfor eiergrenseskillet på 17,5/22 kV.

Med vennlig hilsen

Mari Øvstebø

Rådgiver

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.:	2017/16972
Dokumentnr.:	16
Løpenr.:	211947/2020
Klassering:	28/6
Saksbehandler:	Anna Auganes

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.

Forsetlundgropa i Onsøy - orientering til planutvalget

Ordførers/Utvalgsleders innstilling
Utvalgsleder anbefaler planutvalget å fatte følgende vedtak:
1.
2.
3.

Fredrikstad, *dato

Kort begrunnelse for eventuelt endret innstilling fra ordfører/utvalgsleder
*

Kommunedirektørens kommentar
*

Kommunedirektørens forslag til innstilling
1. Planutvalget tar kommunedirektørens redegjørelse til orientering.
2.
3.

Sammendrag
*

Vedlegg

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
*

Saksopplysninger
Forsetlundgropa i Kolbergveien 3, Onsøy, er et eldre masseuttak / sandtak, hvor det i 2008 ble gitt tillatelse til å fylle igjen gropa etter masseuttaket med rene masser. Hensikten var å reetablere det opprinnelige terrenget i området. Etter bekymringsmelding, oppfølging fra kommunen og usikkerhet rundt forutsetningene for det første vedtaket, ble ny tillatelse gitt i 2018.
På bakgrunn av interpellasjon fra Elin Tvete (Sp) 9. januar 2019 fikk planutvalget 6. februar 2019 orientering om saksbehandling av gjenfylling av Forsetlundgropa. Hans Ek (Sp) stilte spørsmål om samme sak i møte 12. mars 2020. Kommunedirektøren foreslo da å gi utvalget en ny orientering.

<u>Kronologisk oppstilling av innvilgede tillatelser</u>

- Opprinnelig vedtak i saken ble fattet 19. mars 2008. Det ble da gitt tillatelse til gjenfylling av gammelt masseuttak, hvor forutsetningen var at nivået skulle bli

omtrent som det var før uttaket startet. Arealet som var omfattet var på ca 50 daa, og skulle fylles med rene overskuddsmasser som leire, kvist, stein, sand og lignende.

- Den 14. februar 2018 ble det gitt ny tillatelse til ferdigstillelse av igjenfylling av sandtaket. Det ble gjentatt at forutsetningen hele tiden har vært at nivået skal bli omtrent som det var før uttaket begynte. Fra vedtaksteksten: «*Forutsetningen har hele tiden vært at nivået skulle bli omtrent som det var før uttaket begynte. Det er imidlertid mange år siden uttaket begynte, kanskje 100 år eller mer er nevnt i referat fra møte mellom Råde Graveservice og naboer 26/9-2017.Da det ikke finnes dokumentasjon eller andre sikre opplysninger har tiltakshaver valgt å engasjere geolog. Dette etter anbefaling fra bygnings- og reguleringssjefen. Geologens rapport beskriver hvordan terreng blir dannet over tid. Den konkluderer med en anbefalt utforming som er et sannsynlig resultat av den geologiske aktivitet som har foregått siden siste istid. I mangel av uomtvistelige bevis finner bygnings- og reguleringssjefen det tilstrekkelig sannsynliggjort at terrenget var omtrent slik geologen beskriver. Eller i hvert fall kan ha vært som. Bygnings- og reguleringssjefen finner det urealistisk å finne et bedre svar.*»

<u>Kronologisk oppstilling av foretatte kontrolloppfølginger fra kommunen:</u>

- Den 21. oktober 2016 mottok kommunen e-post fra Ole Jørgen Forsetlund, hvor det ble uttrykt bekymring for fremtidige kontroller av sigevannet fra gropa. På daværende tidspunkt hadde Råde Graveservice foretatt kontroller av vannet, og prøvene viste at det ikke var saltvannsavsig, og massene var dokumentert rene.

- Den 24. oktober 2016 ba kommunen om redegjørelse fra Råde Graveservice. Svar på henvendelsen kom 6. november 2016, hvor Råde Graveservice opplyste at gropa skulle fylles til omtrent opprinnelig nivå, med rene overskuddsmasser.

- Den 22. november 2016 sendte kommunen v/ miljø og landbruk et brev til Råde Graveservice, om fremtidig kontroll av masser og sigevann. I brevet stod det blant annet: «*Fredrikstad kommune godkjente i mars 2008 oppfylling av gropa med rene masser til gammelt terreng/nivå. Det ble ikke stilt vilkår om noe fast kontrollprogram av massene ved godkjenningen. Vi har etter en diskusjon med Fylkesmannen i Østfold kommet frem til at kommunen kan pålegge kontroll av massene ved slike oppfyllingssteder hvis det er mistanken om at det deponeres forurenset masser der. Forurensede masser skal behandles som avfall når de fjernes fra eiendommen de ligger på, og om slike masser legges i Forsetlundgropa er det å betrakte som både forurensning og forsøpling. Kommunen er myndighet på forsøplingsområdet. Ved mistanke om forurensning/forsøpling vil det også her være mulighet til å kreve kontroll av massene og sigevannet. Imidlertid er utgangspunktet at rene masser kan håndteres fritt, og vi har ingen mistanke om at det bedrives forsøpling eller forurensning i Forsetlundgropa. Ved mistanke om forurenset grunn på anleggsplass (der massene kommer fra) skal det dokumenters at massene er rene. Dette er et krav i henhold til forurensningsforskriften § 2-4. Ansvaret ligger da på tiltakshaver og utførende på anleggsplass. Vi har sjekket hvordan Råde Graveservice (RG) følger opp dette i sin daglige drift av Forsetlundgropa. For å påse at massene som kommer fra anleggsområder der det er mistanke om forurenset grunn faktisk er rene, krever RG at det følger med et egenerklæringsskjema som skal avdekke behovet for dokumentasjon/kontroll. Ved tvil tas det ekstra prøver av massene. RG må dokumenterer disse rutinene i sitt kvalitetssystem, og følge nøye opp i den praktiske driften. RG bør i tillegg legge inn en enkel kontroll / stikkprøvekontroller av både sigevannet og massene. Fredrikstad kommune kan når som helst ta opp dette til ny vurdering, og om nødvendig pålegge fast kontroll eller stikkprøvekontroller.*»

- Den 29. november 2016 ble saken avsluttet fra kommunens side. «*Vi viser til kontakt om Forsetlundgropa. Vi har gjennomgått deres redegjørelse og byggesaken fra 2008, og finner ikke grunnlag for å gå videre med saken. Vi imøteser deres skisse over plan, snitt og veisystem når gropa er ferdig fylt opp. Saken avsluttes uten videre herfra*.»

- Den 16. mars 2017 gjennomførte kommunen en befaring på området. Kommunens utsendte anså at fyllmassene som på daværende tidspunkt var deponert, var i overkant med tanke på å fylle opp tidligere uttatt masse (sand). Massene gikk over gropas grenser både i høyde og tidligere gropgrenser.

- Den 5. april 2017 sendte kommunen brev med anmodning om stans av arbeider, samt varsel om pålegg. «*Så langt vi kan se er man flere steder i ferd med å nå et nivå på fyllingen som er markert høyere enn terrenget ved siden av gropa. Vi anmoder derfor om at det ikke tilføres ytterligere masser inntil videre. Dere varsles også om at vi vurderer å pålegge stans av arbeider, altså at det ikke tilføres ytterligere masser til området. Dere kan uttale dere om saken innen 28.04.17*.»

- Den 19. april 2017 ble det avholdt møte om saken. Det fremgår av referatet at byggesaken fra 2008 ikke definerte hva terrengnivået var før uttaket begynte. Råde Graveservice skulle derfor komme tilbake med et forslag til presisering, med høydeprofiler som viser nivået. De skulle også forsøke å begrunne nivået, for eksempel med henvisninger til gamle kart, terrenget rundt eller lignende. Kommunen ba grunneier undersøke om det kunne finnes gamle bilder eller lignende som kan dokumentere hvordan terrenget en gang var. Videre var det enighet om at kommunen burde befare gropa.

- Den 12. mai 2017 var kommunen på befaring, etter avtale. Formålet var å samle holdepunkter for hvordan terrenget var utformet før man begynte med masseuttak. Noen steder var det oppfylte terrenget lavere, noen steder likt og noen steder høyere enn det som fremstod som naturlig skogbunn rundt.

- Den 25. juni 2017 sendte kommunen brev til Råde Graveservice. Råde Graveservice hadde sendt inn dokumentasjon som viste en vel 350 meter lang fylling med største høyde 72 meter over havet. Spørsmålet var om en slik høyde var forenlig med tillatelsen fra 2008. Kommunen gikk gjennom gammelt kartmateriale og opplysninger i byggesaken, uten å finne presist kartmateriale som viste hvordan terrenget så ut før masseuttaket på stedet begynte, for omtrent 80 år tilbake. Det ble imidlertid foretatt målinger og sammenligninger med gamle kart, og på bakgrunn av dette la man til grunn at oversiktstegning og profiler av 19. april 2017 viste en fylling som var større enn det tillatelsen fra 2008 åpnet for, både i lengde og i høyde. Kommunen ba Råde Graveservice sende inn nytt forslag som viste hvordan terrenget skulle se ut når det er ferdig oppfylt. I møtet den 19. april 2017 hadde Råde Graveservice vist til at gropa ikke var full, og at man ved å flytte masser på området ville kunne fjerne topper som måtte vise seg å være høyere enn det tillatelsen åpner for. Kommunens vurdering på dette tidspunktet var derfor at det ikke var grunnlag for å pålegge stans i arbeidene. Kommunen ba om at nye oversiktstegninger og profiler, vurdering av resterende plass i gropa og ansvarserklæring skulle sendes inn innen 25. juli 2017.

- Den 14. september 2017 sendte kommunen pålegg om stans av ytterligere fylling i gropa. Etter gjennomgang av tegninger fra Råde Graveservice sammenholdt med søknaden og tillatelsen fra 2008, hadde kommunen konkludert med at Råde Graveservice sitt forslag til oppfylling ikke var i samsvar med tillatelsen. Fordi kommunens spørsmål ikke ble besvart, og det heller ikke ble godtgjort at oppfyllingen var i samsvar med tillatelsen fra 2008, ble det pålagt stans i arbeidene.

- Den 6. oktober 2017 mottok kommunen ny søknad om tillatelse til ferdigstillelse av igjenfyllingen. Fyllingsnivåer og høydeprofiler var etter kommunen anbefaling utarbeidet i samsvar med geologisk rapport over sannsynlige nivåer i gropa før uttak startet.

- Den 14. februar 2018 godkjente kommunen den nye søknaden om tillatelse til ferdigstillelse. Fra vedtaket: «*Forutsetningen har hele tiden vært at nivået skulle bli omtrent som det var før uttaket begynte. Det er imidlertid mange år siden uttaket begynte, kanskje 100 år eller mer er nevnt i referat fra møte mellom Råde Graveservice og naboer 26/9-2017.Da det ikke finnes dokumentasjon eller andre sikre opplysninger har tiltakshaver valgt å engasjere geolog. Dette etter anbefaling fra bygnings- og reguleringssjefen. Geologens rapport beskriver hvordan terreng blir dannet over tid. Den konkluderer med en anbefalt utforming som er et sannsynlig resultat av den geologiske aktivitet som har foregått siden siste istid. I mangel av uomtvistelige bevis finner bygnings- og reguleringssjefen det tilstrekkelig sannsynliggjort at terrenget var omtrent slik geologen beskriver. Eller i hvert fall kan ha vært som. Bygnings- og reguleringssjefen finner det urealistisk å finne et bedre svar.*»

- Den 9. januar 2019 ble det fremmet interpellasjon fra Senterpartiet. Forslaget var at planutvalget skulle be administrasjonen utarbeide egen sak om Forsetlundgropa som beskriver tillatelser, utvikling av igjenfylling og dagens status, samt hvorvidt tiltaket er i tråd med tillatelsen og plan- og bygningsloven. Saken skulle også dokumentere nivået på sandtaket og omkringliggende terreng, som var gjeldende for tillatelsen.

- Den 6. februar 2019 ble interpellasjonen behandlet i planutvalget. Rådmannen ved regulerings- og byggesakssjefen overleverte notat som redegjorde for historikken i saken, i tråd med interpellasjonen fra Senterpartiet ved Elin Tvete. Planutvalgets vedtak ble «*Interpellasjonen fra Elin Tvete og svar fra rådmannen tas til orientering*.»

- Den 27. september 2019 ba kommunen Råde Gravservice redegjøre for dokumentasjons- og kontrollsystem for de tilkjørte massene, samt tidsperspektivet for ferdigstillelse.

- Slik redegjørelse ble gitt 03. oktober 2019. Når det gjelder fremdrift og ferdigstillelse ble det opplyst at 70% av området ville være ferdig og klart for planting våren 2020. Resterende arealer ble opplyst antatt ferdig i løpet av 2024.

- Kommunen v/ bygningsmyndighet og virksomhet miljø og landbruk gjennomførte ny befaring på stedet 23. oktober 2019. Befaringen viste at arbeidene gjennomføres i tråd med forutsetningen om tilbakeføring, i tråd med gitt tillatelse.

Vurdering

Utgangspunktet for den opprinnelige saken var relativt enkelt. Det dreide seg om å reetablere terrenget på stedet før masseuttaket startet, ved å tilføre rene masser og senere plante ny skog. Utfordringen i saken har vært at opprinnelig søknad og vedtak ikke baserte seg på nøyaktig kunnskap og angivelser av hvilke høyder og profiler som utgjorde det «opprinnelige terrenget». Usikkerhet rundt dette og mistanke om at det ble fylt mer og høyere enn det opprinnelige terrenget, medførte at kommunen påla stans og ba om ny søknad. På bakgrunn av usikkerhet både når det gjaldt starttidspunktet for masseuttaket, og usikkert kartgrunnlag, foreslo kommunedirektøren at tiltakshaver innhentet en geologisk rapport som beskrev med tilstrekkelig grad av sannsynlighet hvordan terrenget på stedet kan ha sett ut, både når det gjaldt høyder og terrengprofiler. Slik rapport ble utarbeidet og

lagt til grunn for ny søknad, og kommunedirektøren anser saksbehandlingen i saken som avsluttet med det nye vedtaket fra 2018.

Når det gjelder forutsetningen om at massene som tilføres skal være rene, krever Råde Graveservice at det følger med et egenerklæringsskjema som skal avdekke behovet for dokumentasjon/kontroll. Ved tvil tas det ekstra prøver av massene. Fredrikstad kommune kan når som helst ta opp dette til ny vurdering, og om nødvendig pålegge fast kontroll eller stikkprøvekontroller.

I tillegg til oppfølgingen som er nevnt under saksopplysninger, har kommunen fått henvendelser om saken fra hhv Hans Ek og Naturvernforbundet i Østfold.

Hans Ek har engasjert seg i saken ved flere anledninger, bl.a ved brev datert 2. oktober 2018. Ek er kritisk til kommunens vurderinger når det gjelder tolkningen og oppfølgingen av forutsetningen om tilbakeføringen til opprinnelig terreng, og mener den lovlige gjenfyllingen er blitt en ulovlig gjenfylling og et «gedigent massedeponi». Han oppfordrer også til befaring. Dette brevet ble ikke formelt besvart da det ble mottatt, hovedsakelig på grunn av at man feilaktig antok at svaret på Elin Tvetes interpellasjon til planutvalget kunne anses som svar. Svar i ettertid er avsendt i uke 40 2020.

Naturvernforbundet i Østfold henvendte seg den 19. juni 2019 med forespørsel om hvilke tillatelser som lå til grunn for fyllingen i området, og hvilke kontrolltiltak som var gjennomført fra kommunens side. Dette brevet ble besvart fra kommunens side 03. oktober 2019. Det har ikke vært noen etterfølgende korrespondanse med Naturvernforbundet.

Vedtaket som ble fattet i februar 2018 er ikke påklaget av noen parter, og er gyldig. Kommunen som bygningsmyndighet og forurensningsmyndighet har ansvar for å følge opp dersom arbeidene ikke uføres i samsvar med gitte tillatelser og lovkrav, og kan føre kontroll når dette er påkrevet.

Teknisk utvalgs vedtak 08.10.2025:

Teknisk utvalg sin uttalelse 08.10.2025
1. Saken tas til orientering.

Teknisk utvalgs behandling 08.10.2025:

Siri Martinsen (Ap) fremmet følgende tilleggsforslag, nytt punkt 2
2. Kommunedirektøren innarbeider gjeldende parkeringspolitikk i budsjett 2026- og handlingsplanen 2026 - 2029

Votering:
Kommunedirektørens innstilling punkt 1 ble enstemmig vedtatt.
Forslag fremmet av Siri Martinsen (Ap) fikk 3 stemmer (Ap 2, R 1) og ble ikke vedtatt.

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Saken tas til orientering

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Siri Martinsen (Ap) fremmet følgende tilleggsforslag:
Nytt punkt:
2. Kommunedirektøren innarbeider gjeldende parkeringspolitikk i budsjett 2026- og handlingsplanen 2026 – 2029.

Marianne Kristiansen (Pp) fremmet følgende protokolltilførsel:

Pensjonistpartiet vil ikke være med på en parkeringspolitikk som er strengere enn den vi har i dag. Vi vil ikke være med på å knekke næringslivet og legge sentrum dødt, og vi tar sterkt avstand fra tanker om at ansatte på arbeidsplasser utenfor sentrum også skal måtte betale parkeringsavgifter når de er på jobb

Ordfører godkjente protokolltilførselen.

Votering:

Kommunedirektørens innstilling punkt 1 ble enstemmig vedtatt. Forslaget fremmet av Siri Martinsen (Ap) fikk 6 stemmer (4 Ap, 1 SV, 1 MDG), mot 9 stemmer (4 H, 3 FrP, 1 Pp, 1 V) og ble ikke vedtatt.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/16348
Dokumentnr.: 1
Løpenr.: 144291/2025
Klassering: Q50

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Teknisk utvalg	08.10.2025	12/25
Formannskapet	16.10.2025	157/25
Bystyret	23.10.2025	171/25

Evaluering av parkeringspolitikken i Fredrikstad kommune

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:
1. Saken tas til orientering.

Sammendrag
Teknisk utvalg uttaler seg i saken.

Betingelser for parkering på kommunens offentlig tilgjengelige parkeringsplasser i sentrumsområdene har vært behandlet i flere politiske saker de siste årene. Denne saken svarer ut bestillingen om en evaluering av parkeringspolitikken før budsjettet for 2026 fremlegges. Parkeringspolitikken er et sentralt virkemiddel i arbeidet med nullvekstmålet for personbiltrafikk, og skal støtte opp under klima-, areal- og transportmål.

Bystyret behandlet i oktober 2024 sak om fornyet parkeringspolitikk for Fredrikstad kommune, med mål om å gjøre politikken mer forutsigbar, enkel og økonomisk bærekraftig. Det ble vedtatt blant annet to timer gratis parkering i kommunale parkeringshus, videreføring av avgiftsfritak i helger og differensierte satser for elbiler, samt innføring av nattakst og forsøk på reklamesalg i parkeringshusene.

I Byvekstavtalen er det enighet om at parkeringspolitikken skal bidra til måloppnåelse av nullvekstmålet. Der kollektivtilbudet, sykkel og gange er aktuelle alternativer, skal parkeringspolitikken bidra til å begrense bilbruken. Fredrikstad har over tid redusert gateparkering og omdisponert arealer til fordel for myke trafikanter, samtidig som parkeringskapasiteten er opprettholdt gjennom etablering av parkeringsanlegg.

I Fredrikstad sentrum er det om lag 1.100 parkeringsplasser i parkeringsanleggene. I samme periode som anleggene ble etablert har det blitt fjernet om lag 150 parkeringsplasser i sentrum. I Fredrikstad sentrum har anslagsvis 80 prosent av alle offentlig tilgjengelige parkeringsplasser vært regulert og driftet av kommunen selv. I Gamlebyen er Forsvarsbygg blitt en like stor tilbyder av offentlig tilgjengelige parkeringsplasser som Fredrikstad kommune. Ved handelssenter og private kjøpesenter utenfor bysentrum kan ikke kommunen diktere parkeringsbetingelser.

Det er identifisert inntektspotensial ved endringer i avgiftsmodeller. Parkeringspolitikken skal også bidra til sosial bærekraft ved å sikre tilgjengelighet for dem med reelt behov, og miljømessig bærekraft gjennom redusert bilbruk. Videreføring av tiltak i byvekstavtalen vurderes som viktige grep fremover.

Vedlegg
1 Budsjettnotat 7- Parkering som virkemiddel i areal- og transportpolitikken

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
1. Bystyresak 7.12.2023-PS 192/20237 - Budsjett 2024 og handlingsprogram 2024-2027 for Fredrikstad kommune
2. Bystyresak 24.10.2024-PS 195/2024 - Fornyet parkeringspolitikk i Fredrikstad kommune
3. Bystyresak 16.11.2017-PS 135/17 - Felles parkeringsutredning for Nedre Glomma

Saksopplysninger
Bystyret vedtok 24.10.2024 i sak 195/2024 Fornyet parkeringspolitikk i Fredrikstad kommune:

1. Parkeringspolitikken i Fredrikstad skal være forutsigbar, langsiktig, økonomisk bærekraftig og enkel.
2. Det gis fritak for parkeringsavgift de to første timene i alle parkeringshus. Deretter betales det 30 kr. pr time. Avgiftsfritak i helgene videreføres slik de er i dag,
3. Differensiert avgift for elektriske biler videreføres slik det er i dag
4. Fra klokken 20.00 til klokken 8.00 innføres det maksimalt 75 kroner i alle parkeringshus.
5. Det iverksettes salg av reklame i parkeringshusene.
6. Parkeringspolitikken evalueres før budsjett for 2026 framlegges.

Saken svarte ut følgende verbalforslag fra Budsjett og handlingsplan 2024 – 2027:

Bystyret ønsker langsiktig forutsigbarhet og stabilitet i parkeringspolitikken. Inntektskrav knyttet til parkeringsinntekter skal derfor oppheves. Kommunedirektøren bes om å komme tilbake med en sak om dette.

Denne saken svarer omhandler vedtakspunkt 6: Parkeringspolitikken evalueres før budsjett 2026 fremlegges.

<u>Parkeringspolitikk:</u>
Dagens parkeringspolitikk er oppsummert i sak 195/2024 Fornyet parkeringspolitikk i Fredrikstad kommune:

Målsettingen med parkeringspolitikken er primært å forhindre uønsket trafikkøkning som følge av for mange og for lett tilgjengelige parkeringsplasser. Videre er parkeringspolitikken et virkemiddel i klima-, areal- og transportpolitikken, samt at det skal bidra til økt gange- og sykkelferdsel.

Fredrikstad kommune er en parkeringskommune og håndhever bestemmelsene i parkeringsforskriften selv. Kommunen har innført avgiftsparkering og tidsbegrensning i sentrumsområder for å prioritere tilgjengelighet i indre del av sentrum, redusere letetrafikk, erstatte muligheten for heldagsparkering i sentrum med innfartsparkeringer og legge forholdene bedre til rette for gående publikum. Dette er i tråd med felles parkeringspolitikk i Nedre Glomma og forventninger til kommende byvekstavtaler. Parkering i sentrumskjernen er dyrere og har kortere tidsbegrensning enn i ytre områder. Kommunen har god oversikt over bruken av offentlig tilgjengelige p-plasser i kommunens digitaliserte p-system og kapasiteten vurderes å være god.

Kommunedelplan for klima 2019–2030 har flere tiltak som går på parkeringspolitikk, for eksempel nye parkeringsnormer og fjerning av parkeringsplasser til fordel for andre trafikanter. Planen har som mål å redusere klimagassutslipp med 60 prosent innen 2030,

sammenlignet med 2016-nivå. Kommunen mål om at veksten i persontransport skal tas gjennom gode gang-, sykkel- og kollektivløsninger og at alle kjøretøy i Fredrikstadsamfunnet skal være fossilfrie innen 2030.

Det er fremforhandlet et forslag til en byvekstavtale for Nedre Glomma som skal behandles politisk høsten 2024 og som skal gjelde i ti år. I dette forslaget heter det at «Partene er enige om at parkeringspolitikken skal bidra til nullvekstmålet». Nullvekstmålet for personbiltrafikken er det overordnede målet for avtalen og det presiseres at parkeringspolitikken må vurderes på lik linje med andre tiltak og prosjekter for å sikre god måloppnåelse. Gjennom fireårige handlingsprogram som rulleres årlig konkretiseres prosjekter og tiltak. Her vil det kunne komme tiltak som får direkte påvirkning på parkeringspolitikken i Fredrikstad.

Parkeringspolitikken har vært behandlet i et mer langsiktig og regionalt perspektiv. Det har tidligere vært både ambisjoner og visjoner om å etablere en felles parkeringspolitikk for Nedre Glomma-regionen.

I 2017 ble det vedtatt en felles parkeringspolitikk i samarbeid mellom Fredrikstad kommune, Sarpsborg kommune og Østfold fylkeskommune. Formålet var å utvikle en mer aktiv og samordnet parkeringspolitikk som kunne bidra til å nå nullvekstmålet, samtidig som den skulle støtte opp under en attraktiv og levende byutvikling.

Nullvekstmålet innebærer at all vekst i persontransport skal skje gjennom økt bruk av kollektivtransport, sykkel og gange – ikke gjennom økt bruk av privatbil.

Nedenfor gjengis prinsippene for den felles parkeringspolitikken, slik de fremkommer i vedtaksteksten til Fredrikstad bystyre, sak PS 135/17 fra 2017:

1. *Følgende prinsipper legges til grunn i en felles parkeringspolitikk for Nedre Glomma:*
    a. *Avgiftssone i bykjernen for handlende og besøkende i sentrum med korte besøk. Pris- og tidsreguleringer skal sikre gjennomtrekk på brukere av parkeringsplassene. Avgrensingene skal komme frem i de neste reviderte sentrumsplanene.*
    b. *Parkeringshus/-kjellere for handlende og besøkende i sentrum med lengre besøk. Etableres mellom boligsone og langtidsparkering. Avgrensingene skal komme frem i de neste reviderte sentrumsplanene.*
    c. *Boligsone utenfor avgiftssonen. Denne sonen er forbeholdt beboere fra kl.08.00-16.00 mot beboerlisens. Avgrensingene skal komme frem i de neste reviderte sentrumsplanene*.
    d. *Langtidsparkering i utkanten av sentrum for arbeidsparkering. Gratis/lav parkeringsavgift. Langtidsparkeringsplassene skal komme frem i de neste reviderte sentrumsplanene.*
    e. *Prioritere viktige byutviklingsformål framfor flateparkering. Dette vurderes i sentrumsplanarbeidene.*
    f. *Sikre bestemmelser som forbyr midlertidige parkeringsplasser i sentrum. Bestemmelsene innarbeides/videreføres i sentrumsplanene.*
    g. *Felles pris og tidsregulering i Sarpsborg og Fredrikstad sentrum. Gjeldende parkeringsregime i Fredrikstad brukes som modell. I Sarpsborg vil det være behov for å vente noe med å avgiftsbelegge lantidsparkeringsplassene ved innfartsårene på grunn av manglende arbeidsplassetablering i sentrum. Reguleringen justeres i forbindelse med kommunenes årlige budsjett- og handlingsplanarbeid.*
    h. *Felles parkeringsnorm i sentrum og i kommunene for øvrig. Felles parkeringsnorm drøftes i rullering av fylkesplanen. I fylkesplanens retningslinjer innarbeides en overordnet retningslinje som detaljeres ut i de neste arealplanene i kommunene.*

   i. *Sikre tilstrekkelig andel kommunalt eide parkeringsplasser. I Sarpsborg skal det innen utgangen av 2017 iverksettes en utredning som ser på muligheter og kostnader knyttet til kommunalt erverv/leie av parkeringsplasser.*
   j. *Sykkelparkering prioriteres foran bilparkering i tilknytning til sentrale målpunkt, og bilparkeringsplasser fjernes i gater med høyfrekvente bussruter og hovedsykkelruter i sentrum.*
   k. *Sikre at parkeringspolitikken legger til rette for at det er attraktivt å velge fossilfrie kjøretøy fremfor fossile kjøretøy.*
   l. *Etablering av parkeringshenvisning.*
2. *Partene i Bypakke Nedre Glomma innfører avgifter på parkeringsplasser for egne ansatte i sentrum innen utgangen av 2018.*
3. *Det foreligger en felles «mal» for mobilitsarbeidet til bruk i dialog med næringslivet og mobilitetsplanlegging i løpet av 2018.*
4. *Innen utgangen av 2018 skal det foreligge en samlet vurdering for trinnvis avvikling av overflateparkering og gateparkering til fordel for byutviklingsprosjekter og sykkel-/ kollektivfelt. Disse skal brukes som underlag for sentrumsplanene.*
5. *Det skal prøves ut innfartsparkering ved innfartsårene til sentraene i Nedre Glomma. Det etableres 1-3 innfartsparkeringsplasser i løpet av 2018. Ordningen evalueres etter 3 – 5 år.*

I Byvekstavtale for Nedre Glomma 2024–2033 fremheves parkering som et sentralt virkemiddel for å nå målene om bærekraftig mobilitet og redusert bilbruk:

8. Parkering
Partene er enige om at parkeringspolitikken skal bidra til nullvekstmålet, og skal virke begrensende på bilbruken i områder hvor kollektivtilbud, sykkel og gange er aktuelle alternativer. Parkeringspolitikken skal bidra til en attraktiv byutvikling og gjøre kollektivtilbudet, sykkel og gange mer attraktivt. Dette kan eksempelvis være å fjerne parkeringsplasser fra gater og plasser, og legge disse til parkeringshus.

Det skal vurderes om gjeldende maksimumskrav i kommuneplanens arealdel er tilstrekkelig strenge for å nå nullvekstmålet. Å begrense parkeringstilbudet er spesielt viktig der kollektivtilbud, sykkel og gange er gode alternativer.

Reguleringsplaner med utbygging som skaper mye transport skal ha mobilitetsplaner som viser hvordan utbyggingen bidrar til å legge til rette for gange, sykkel og bruk av kollektivtrafikk.

Det skal utarbeides en strategi for parkering ved offentlige virksomheter i sentrum og områder med godt kollektivtilbud som et grunnlag for å innføre parkeringsrestriksjoner.

Innfartsparkeringer ved kollektivpunkter gjør busstilbudet mer tilgjengelig for bosatte utenfor byområdet. Fredrikstad har etablert innfartsparkeringsplasser og Sarpsborg er i gang med etablering av dette. Arbeidet videreføres i Byvekstavtalen.

En restriktiv parkeringspolitikk vil innebære at antall parkeringsplasser begrenses, at de tidsbegrenses, at de avgiftsbelegges (høyt) eller en kombinasjon av tidsbegrensning og avgifter.

Ifølge Transportøkonomisk institutt (TØI) refererer begrepet parkeringspolitikk til hvordan ulike parkeringstiltak benyttes som virkemidler for å støtte opp under overordnede mål. Dette kan for eksempel være å begrense privatbilbruk i byområder, prioritere arealbruk til fordel for ulike trafikantgrupper, eller å fremme ønsket byutvikling.

Begrepet parkeringspolitikk er benyttet flere steder i kommunens planverk. I planbeskrivelsen til Kommuneplanens arealdel 2023–2025 (KPA) fremgår det under innsatsområdet *Å møte framtiden i Fredrikstad* følgende:

«Vi skal ha en aktiv parkeringspolitikk med mål om å redusere antallet overflateparkeringer i sentrum.»

Dette understreker at parkeringspolitikken er et strategisk virkemiddel i kommunens arbeid med bærekraftig byutvikling og mobilitet.

Under bestemmelser og retningslinjer i KPA kapittel 16.1, står følgende om midlertidige parkeringsplasser i sentrum:

Midlertidig parkeringsplass på rivningstomter eller andre ubenyttede tomter tillates ikke. Midlertidig parkering i forbindelse med utbyggingsprosjekter kan tillates etter søknad

I Budsjett 2023 og økonomiplan 2023–2026 for Fredrikstad kommune er parkering som virkemiddel i areal- og transportpolitikken beskrevet i budsjettnotat 7 (vedlegg 1). Notatet presenterer en gjennomgang av praksis innenfor kommunens parkeringspolitikk, med en oversikt over tiltak som ligger i den parkeringspolitiske verktøykassa og hvilke utfordringer som finnes mot effektiv bruk av de ulike virkemidlene.

Notatet gir en gjennomgang av Fredrikstad kommunes parkeringspolitikk og hvordan parkering brukes som et strategisk virkemiddel for å støtte opp under mål om nullvekst i biltrafikken, byutvikling, næringsliv, klima og sosial bærekraft. Parkeringspolitikken har utviklet seg fra å kun møte etterspørsel og unngå feilparkering, til å bli et aktivt styringsverktøy for å påvirke transportmiddelvalg og bymiljø. Viktige virkemidler er differensierte avgifter, tidsbegrensning, parkeringsnormer, boligsoneordninger, innfartsparkering, elbilfordeler og krav til lading. Kommunen har høy andel kommunalt regulerte plasser i sentrum, noe som gir stor styringsmulighet.

<u>Parkering i Fredrikstad sentrum</u>
Vilkårsparkering benyttes både i sentrum og ved flere utfartssteder i Fredrikstad. Det er imidlertid kun i og i nærheten av sentrum at det kreves betaling for parkering på kommunens offentlige parkeringsplasser. Alle kommunale parkeringshus er lokalisert i sentrum.

Parkering langs fortauskanter i sentrum er primært tiltenkt brukere med behov for høy tilgjengelighet. Dette inkluderer personer som skal gjøre korte ærend, hente tunge eller store varer, eller som har nedsatt mobilitet. For denne typen korttidsparkering er det viktigere at det finnes ledige plasser enn at prisen er lav. Derfor benyttes både pris og tidsbegrensning som virkemidler for å sikre god tilgjengelighet.

Prisnivået i de kommunale parkeringshusene er satt med mål om å gjøre disse mer attraktive for brukere som har behov for parkering over lengre tid. Standard maksimaltid for kantsteinsparkering i den indre avgiftssonen i Fredrikstad er to timer.

Personer med gyldig parkeringskort for forflytningshemmede (HC-kort) kan parkere gratis på alle kommunale avgiftsbelagte parkeringsplasser, samt på parkeringsplasser i kommunens boligsoneområder.

Gateparkeringen i Fredrikstad sentrum er delt inn i tre ulike avgiftssoner; rød, gul og grønn. Rød og gul sone er i indre sentrumskjerne mens grønn sone er i gangavstand til sentrumskjernen. Parkeringsavgiftene reguleres årlig i forbindelse med budsjettbehandling, og fastsettes i egenbetalingsheftet. Vedtatt for 2025 er:

- I rød sone er prisen for å parkere for tiden 62 kroner pr time med maks parkeringstid på to timer i tidsrommet 08.00 til 21.00 - alle dager. I gul sone er det progressiv pris for å parkere. 1.time koster 44 kroner, 2.time koster 46kroner, 3. time koster 48 kroner og fra 4.time og utover er prisen 50 kroner per time. I grønn sone er prisen 30 kroner per time.
- Søndager er gratis i gul og grønn sone. Noen av plassene kan også her ha tidsbegrensning.

I parkeringshusene Apenesfjellet og St. Hansfjellet tilbys to timer gratis parkering. Deretter påløper en avgift på 30 kroner per påbegynte time, gjeldende mandag til fredag mellom kl. 09.00 og 24.00, samt mellom kl. 00.00 og 09.00 på lørdager, søndager og helligdager. Det er også innført en nattakst med maksimalpris på 75 kroner per natt, gjeldende i tidsrommet kl. 20.00 til 08.00. Differensiert elbilavgift ble avviklet i Budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028.

I tillegg til parkeringshusene finnes det tilbud om langtidsparkering på flere steder: Steffensensjordet og Seiersten grusplass: 16 kroner per time, med en maksimal dagspris på 60 kroner. Dammyr: 12 kroner per time, med en maksimal dagspris på 42 kroner. Disse alternativene gir et rimeligere tilbud for brukere med behov for parkering over lengre tidsrom, og bidrar til å avlaste presset på gateparkering i sentrum.

Ved kollektivknutepunkter (buss og ferge) utenfor sentrum er det etablert gratis innfartsparkeringsplasser. Disse ble etablert i forbindelse med innføringen av bompengestasjoner som en del av Bypakke Nedre Glomma. Det er ingen krav om registrering for å benytte innfartsparkeringene, men det gjelder parkeringsforbud mellom kl. 00.00 og 04.00 alle dager.

Området rundt og ved Værstetorvet består i hovedsak av private parkeringsplasser. I parkeringsanleggene under kjøpesenteret og i tilknyttede parkeringshus tilbys én times gratis parkering. Ved registrering i kjøpesenterets kundeklubb kan brukere oppnå to timer gratis parkering, forutsatt at dette skjer innenfor senterets åpningstider. Utover dette påløper en avgift på 15 kroner per påbegynte 15 minutter – både innenfor og utenfor åpningstid. Det finnes også utendørsparkering ved kjøpesenteret, hvor avgiften er satt til 2 kroner per minutt. Langs de kommunale gatene rundt Værstetorvet er det etablert korttidsparkering med 30 minutters gratis parkering, forutsatt dokumentasjon – for eksempel ved bruk av parkeringsskive (P-skive).

<u>Parkeringsutvikling siste år</u>
Etter innføring av ordningen med de 2 første timene gratis parkering i Apenesfjellet og St Hansfjellet, vedtatt av bystyret 24.10.2024 (sak 195/2024-Fornyet parkeringspolitikk i Fredrikstad kommune), er det marginale endringer på parkeringsbildet.

Endringene som måles kan skyldes helt andre forhold enn at publikum får de 2 første timene gratis. Fyllingsgrad, belegg, antall solgte billetter og gjennomsnittlig parkeringstid er relativt stabilt sammenlignet med tidligere år.

St Hansfjellet har i en lengre periode hatt 25 % redusert kapasitet grunnet steinsprang og påfølgende stenging av plan 3. Gjennomsnittlig parkeringstid i P-hus er litt i overkant av 5 timer. Cityterminalen har relativt lavt belegg som følge av at Torvbyen kjøpesenter er vesentlig redusert. Det er ingen indikasjoner på at andre enn de som skal besøke kjøpesenteret benytter Cityterminalen til parkering.

Det er ikke registrert endringer i parkeringsbildet på gateparkering de siste årene. Gjennomsnittlig parkeringstid for gateparkering er om lag 1 time og 40 minutter. De fleste parkeringsplassene i rød sone har maks parkeringstid 2 timer og dette påvirker

gjennomsnittlig parkeringstid på gateparkering. Takstendringene har bidratt beskjedent til inntektsbildet og det er ikke registrert endrede parkeringsvaner hos publikum som følge av økte takster.

Ordningen med de 2 første timene gratis er beregnet til 8 millioner kroner i reduserte inntekter pr år.

Evaluering av parkeringspolitikken:
Over tid kan det konstateres at målsettingen med parkeringspolitikken i stor grad er realisert. I løpet av de siste årene har antallet parkeringsplasser på gateplan og offentlige parkeringsområder i Fredrikstad sentrum blitt betydelig redusert. Tidligere parkeringsarealer som Stortorvet, Dampskipsbrygga og Blomstertorvet er nå omdisponert til andre formål. Etableringen av parkeringsanlegg og parkeringshus i sentrum har vært en avgjørende forutsetning for at denne omstillingen har latt seg gjennomføre på en hensiktsmessig måte.

Den overordnede målsettingen med parkeringspolitikken har vært å motvirke uønsket vekst i biltrafikken, som kan oppstå dersom det tilbys for mange og lett tilgjengelige parkeringsplasser. I Byvekstavtalen for Nedre Glomma fra 2024 fremheves parkering og regulering av parkeringsplasser som viktige virkemidler for å nå målet om nullvekst i personbiltrafikken. Flere av prinsippene i den felles parkeringspolitikken for bysentra, utviklet i samarbeid med Sarpsborg kommune, er implementert i Fredrikstad. Likevel har det vist seg utfordrende å etablere felles parkeringsbestemmelser og en samordnet prispolitikk mellom kommunene. Det er derfor sannsynlig at det i årene fremover vil bli vurdert flere tiltak for å styrke samordningen av parkeringsreguleringer mellom Sarpsborg og Fredrikstad.

Over tid har parkeringspolitikken utviklet seg fra å være et virkemiddel for å møte etterspørselen etter parkeringsplasser og forhindre feilparkering, til å bli et strategisk verktøy for å redusere privatbilbruk i definerte områder og sikre tilgjengelighet for prioriterte trafikantgrupper.

Flere tiltak i den nylig vedtatte planen for bruk av gatenettet i Fredrikstad sentrum innebærer også at antallet gateparkeringsplasser kan bli redusert over tid. Dette vil ytterligere bidra til å realisere målsettingene i parkeringspolitikken særlig med hensyn til redusert bilbruk og mer effektiv arealutnyttelse. Dette får direkte konsekvenser for parkeringsmulighetene i flere sentrumsgater. Spesielt gjelder dette Storgata og tilhørende sidegater, som er blant de mest berørte områdene i alle faser av planens gjennomføring.

Et sentralt premiss for at Storgata skal fungere som sykkelprioritert gate med biltrafikk som gjest, er at dagens 2-timers parkering erstattes med korttidsstopp for raske ærender. Erfaringer fra lignende tiltak, som i Torggata i Oslo, viser at dette reduserer biltrafikk knyttet til leting etter parkering, og gjør gaten bedre egnet som sykkeltrase – også der sykling tillates mot kjøreretningen. Kortere parkeringstid vil dessuten kunne gi bedre tilgjengelighet for varelevering til næringsdrivende, ved at plasser ikke opptas over lengre tid.

Samtidig finnes det områder hvor bestemmelsen i mindre grad er fulgt opp. Et eksempel er de store arealene på FMV-området, hvor det er avsatt plass til et betydelig antall parkeringsplasser. Et annet eksempel er branntomten i Sun-Chris-kvartalet ved Kråkerøybrua, hvor det også er etablert parkering i strid med intensjonen om redusert overflateparkering. På nordre Kråkerøy er det store private parkeringsanlegg der private eiere selv definerer vilkår og priser. Ved handelssenter og private kjøpesenter utenfor bysentrum kan heller ikke kommunen diktere parkeringsbetingelser.

Parkeringspolitikken i Fredrikstad er utviklet som et strategisk virkemiddel for å støtte opp under overordnede mål om bærekraftig byutvikling, redusert bilbruk og økt bruk av miljøvennlige transportformer. Ifølge Transportøkonomisk institutt (TØI) handler

parkeringspolitikk om hvordan ulike tiltak benyttes for å fremme ønsket arealbruk, byutvikling og mobilitet, og dette er tydelig forankret i kommunens planverk. I Kommuneplanens arealdel 2023–2025 er det et uttalt mål å redusere antallet overflateparkeringer i sentrum, og parkeringspolitikken er løftet frem som et sentralt virkemiddel for å nå dette.

Budsjettnotat nr 7 (vedlegg 1) gir en grundig gjennomgang av praksis og virkemidler i kommunens parkeringspolitikk. Politikken har gått fra å være reaktiv – med fokus på å møte etterspørsel og unngå feilparkering – til å bli et aktivt styringsverktøy for å påvirke transportmiddelvalg, bymiljø, klima og næringsliv. Viktige virkemidler er differensierte avgifter, tidsbegrensning, parkeringsnormer, boligsoneordninger, innfartsparkering, elbilfordeler og krav til lading. Kommunen har høy andel kommunalt regulerte plasser i sentrum, noe som gir stor styringsmulighet og fleksibilitet til å tilpasse tiltak etter behov.

I notatet fremkommer det at parkeringspolitikken er tett koblet til klima- og arealpolitikken, med mål om å redusere klimagassutslipp og stimulere til gange, sykkel og kollektivtransport. Det er innført strengere parkeringsnormer for nye bygg, særlig for arbeidsplasser og handel, samt økte krav til sykkelparkering og elbillading. Felles parkeringspolitikk i Nedre Glomma-regionen prioriterer langtidsparkering utenfor sentrum og korttidsparkering for handel og service i sentrum. Inntekter fra parkering går inn i kommunens samlede økonomi, men har ikke vært hovedmål for politikken.

Per i dag finnes det om lag 1 100 parkeringsplasser i sentrumsnære parkeringsanlegg, fordelt på St. Hansfjellet, Apenesfjellet og den kommunale delen av Torvbyen parkeringshus. I samme periode er det fjernet omtrent 150 parkeringsplasser på gateplan i sentrum. Etableringen av parkeringsanlegg har vært avgjørende for å kunne redusere overflateparkering og samtidig opprettholde nødvendig kapasitet. Dette har lagt til rette for omdisponering av sentrale arealer til byliv, grøntområder og myke trafikanter.

Bystyret vedtok i 2024 å åpne for salg av reklame i kommunens parkeringshus som et tiltak for å øke inntektene. I forbindelse med arbeidet med reklamesalg på byfergene, ble det også gjort forsøk på å selge reklameplass i parkeringshusene. Disse forsøkene har imidlertid ikke ført frem, og det har så langt ikke lykkes å inngå avtaler om reklamesalg i p-husene.

Kommunen har også innført restriksjoner mot midlertidige parkeringsplasser på rivningstomter, men etterlevelsen varierer. Eksempler som Torvbyen kjøpesenter og Cewex-kvartalet viser god etterlevelse, mens FMV-området og Sun-Chris-kvartalet har fått flere midlertidige plasser enn ønsket.

Andelen kommunalt regulerte plasser i sentrum har falt fra rundt 80 % til ca. 70 % etter at Forsvarsbygg og private aktører har etablert egne parkeringsplasser. Dette gir kommunen mindre direkte styring, og gjør det vanskeligere å oppnå full samordning av vilkår og prispolitikk. I Sarpsborg er andelen private plasser enda høyere, noe som påvirker muligheten for felles regulering i Nedre Glomma-regionen.

Avslutningsvis viser evalueringen at Fredrikstad kommune har lykkes med å bruke parkeringspolitikken som et effektivt virkemiddel for å redusere bilbruk, fremme miljøvennlige transportformer og styrke byutviklingen. Samtidig gjenstår det utfordringer knyttet til etterlevelse, samordning og videreføring av tiltak for å nå nullvekstmålet og sikre en helhetlig og bærekraftig utvikling.

Relevante bestemmelser
Vegtrafikkloven, forvaltningsloven og Forskrift om vilkårsparkering for allmennheten og håndheving av private parkeringsreguleringer (parkeringsforskriften).

Konsekvenser for sosial bærekraft
En aktiv parkeringspolitikk kan bidra til å tilrettelegge områder og omgivelser slik at de fremmer trivsel. En aktiv utøvelse av parkeringspolitikk kan også sørge for tilrettelegging av parkeringsmuligheter for de menneskene som virkelig trenger å parkere.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
I henhold til årsbudsjettet for 2025 forventer Fredrikstad kommune et overskudd på om lag 26,5 millioner kroner fra parkeringsområdet. De største inntektene – og hele overskuddet – kommer fra gateparkering i sentrum. Kommunens parkeringshus drives tilnærmet i balanse, ettersom det foreligger betydelige investeringer som fortsatt skal nedbetales.

For regnskapsåret 2025 er det budsjettert med omtrent 6,5 millioner kroner til nedbetaling av investeringene knyttet til etableringen av parkeringsanleggene i St. Hansfjellet og Apenesfjellet. I tillegg er det forventet leiekostnader på 2,4 millioner kroner for den kommunale delen av parkeringsanlegget i Torvbyen (Cityterminalen).

Kommunens økonomiske situasjon tilsier at inntektsmuligheter tillegges betydelig vekt i vurderingen av parkeringspolitikken. Økonomiske hensyn vil i mange tilfeller være styrende for den praktiske utformingen og gjennomføringen av tiltak på parkeringsområdet.

Det er identifisert flere tiltak som kan bidra til økte inntekter. Tidligere beregninger har vist at det er et inntektspotensial på om lag 4 millioner kroner årlig dersom ordningen med to timers gratis parkering i parkeringshusene avvikles med halvårseffekt.

Basert på dagens parkeringsmønster er det estimert et ytterligere inntektspotensial på om lag 8 millioner kroner i 2026 dersom ordningen med to timers gratis parkering i kommunens parkeringsanlegg fjernes.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Parkeringspolitikken skal bidra til et levende sentrum, samtidig som det legges til rette for næringsvirksomhet og tilgjengelighet for brukere med reelt behov for parkering. Ved å utforme parkeringsreguleringer som sikrer at plasser er tilgjengelige for dem som trenger det mest – for eksempel kunder, varelevering eller personer med nedsatt mobilitet – kan politikken også gi positive samfunnsmessige effekter.

I den vedtatte Byvekstavtalen for Nedre Glomma 2024–2033 har Fredrikstad kommune forpliktet seg til å bruke parkeringspolitikken som et virkemiddel for å nå nullvekstmålet. Dette innebærer at all fremtidig vekst i persontransport skal skje gjennom økt bruk av kollektivtransport, sykkel og gange – ikke gjennom økt bruk av privatbil. Parkeringspolitikken skal derfor støtte opp under dette målet, særlig i områder hvor alternative transportformer er tilgjengelige og realistiske.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Parkeringspolitikk kan benyttes for å komme nærmere målet om nullvekst i personbiltrafikk slik kommunen har forpliktet seg til gjennom byvekstavtalen.

Ansattes medbestemmelse
Ikke aktuelt i saken.

Vurdert for uttalelser i rådene
Ikke vurdert i saken.

Vurdering
Fredrikstad kommune har de senere årene hatt ansvar for majoriteten av de offentlige parkeringsplassene i sentrum. Etableringen av større kommunale parkeringsanlegg har gjort det mulig å flytte mange parkeringsplasser fra gater og torg og inn i parkeringshus. Dette er i tråd med det grønne skiftet og kommunens overordnede mål om nullvekst i privatbilbruk, der flere skal velge sykkel, gange eller kollektivtransport.

Gjennom byvekstsamarbeidet har Fredrikstad kommune også forpliktet seg til å bruke parkeringspolitikken som et virkemiddel for å nå nullvekstmålet. Et konkret eksempel på dette er forpliktelsen til å fjerne gratis parkeringsplasser for kommunalt ansatte med arbeidssted i sentrum, eller på steder hvor det finnes gode alternativer for kollektivtransport. Denne forpliktelsen er gjennomført i deler av sentrum, men det finnes fortsatt gratis parkeringstilbud ved skoler og brannstasjon i sentrum samt ved flere kommunale arbeidsplasser utenfor sentrum.

Ved en eventuell innføring av betalingsparkering ved disse lokasjonene vurderes det som sannsynlig at nærliggende gater og boligområder vil kunne oppleve økt belastning fra parkerte kjøretøy tilhørende kommunalt ansatte.

Erfaringene viser at reguleringstiltak har reell effekt med fortsatt bruk av parkeringsanlegg samtidig som at takstendringene har bidratt beskjedent til inntektsbildet og det er ikke registrert endrede parkeringsvaner hos publikum som følge av økte takster.

Som del av kommunens budsjettarbeid må det legges til grunn realistiske anslag for inntekter fra avgiftsbelagt parkering. Inntektskravene kan ikke fravikes, ettersom kommunedirektøren er ansvarlig for å sikre økonomisk balanse ved årsavslutning. Når kommuneøkonomien er presset og kostnadene overstiger budsjett, er det naturlig at kommunen søker å øke inntektene der det er mulig.

Flere faktorer utenfor kommunens kontroll påvirker kostnadsbildet. Eksempler på dette er klimarelaterte vinterkostnader og sviktende parkeringsinntekter som følge av lavere besøksnivå og redusert parkeringsfrekvens.

En annen faktor utenfor kommunens kontroll er endringer i handelsmønstre. Flytting av handelspunkt fra sentrum til Værstetorvet, og nedleggelsen av Torvbyen kjøpesenter, har ført til betydelig nedgang i bruken av parkeringsanlegget i sentrum. Ved Værstetorvet og under Fredrikstad stadion er det private parkeringsanlegg, og kommunen har ingen rolle som tilbyder der.

I kommuneplanens arealdel er området som nå transformeres fra industri til en blanding av bolig, næring og sentrumsformål. I tråd med vedtatt byomformingsstrategi har det vært viktig å legge til rette for variert aktivitet på det tidligere FMV-området.

Alternative løsninger
Ikke aktuelt i saken

Konklusjon
Kommunedirektøren redegjør i saken for evaluering av parkeringspolitikken de senere år og anbefaler at saken tas til orientering.

FREDRIKSTAD KOMMUNE KOMMUNEDIREKTØREN

NOTAT

Saksnr.:	2022/24708
Dokumentnr.:	1
Løpenr.:	308624/2022
Dato:	17.11.2022
Gradering:	
Klassering:	109

Til: Bystyret v/gruppeledere og ordfører/varaordfører

Fra: Kommunedirektøren

Budsjettnotat 7: Parkering som virkemiddel i areal- og transportpolitikken

Som et ledd i oppfølgingen av verbalbestillingen om parkeringspolitikk fra bystyret i forbindelse med økonomiplan for 2022–2025, og felles parkeringspolitikk i Nedre Glomma vedtatt i 2017, oversendes et kunnskapsnotat om kommunens parkeringspolitikk.

Dette notatet presenterer en gjennomgang av praksis innenfor kommunens parkeringspolitikk, med en oversikt over tiltak som ligger i den parkeringspolitiske verktøykassa og hvilke utfordringer som finnes mot effektiv bruk av de ulike virkemidlene.

Verbalbestillingen lyder som følger:

Kommunedirektøren bes utarbeide en tverrfaglig (TD og KMB) sak der det beskrives hvordan de ulike hensynene blir ivaretatt innenfor kommunens parkeringspolitikk.
Disse hensynene, og evt. flere ønskes belyst:

- *Regulere og redusere bilkjøring (oppnå nullvekstmålet, unngå trafikkork mm.)*
- *Stimulere overgang til el-biler*
- *Sikre tilgjengelighet til sentrum, sentrumsutvikling og sentrumsbutikkenes attraktivitet vs. andre handelsområder, som Østfoldhallene*
- *Kommunens inntekter, blant annet til fergetilbudet*
- *Sosiale hensyn med tanke på parkeringsavgift*

P-virkemidlene og målkonflikter

De aller fleste bil- og sykkelreiser starter og slutter ved en parkeringsplass. Egenskaper som tilgjengelighet, pris og lokalisering av disse parkeringsplassene har stor betydning for hva slags transportmiddel en velger å reise med, for eksempel til Fredrikstad sentrum, og vil dermed også påvirke det totale trafikkbildet.

Parkeringspolitikken har over tid dreid seg fra det å kun legge til rette for etterspørselen og unngå feilparkeringer, til at parkering inngår som ett av flere virkemidler for å nå ambisiøse mål for areal- og transportpolitikken. Det har også blitt vanligere å strategisk øke tilgjengeligheten for prioriterte brukergrupper.

Tabellen under viser typiske egenskaper som ble vektlagt tidligere, sammenlignet med det som ofte vektlegges nå[1]:

Tidligere parkeringspolitikk	Moderne parkeringspolitikk
Parkering er et sosialt gode	Parkering er ingen rettighet
Etterspørsel er gitt	Etterspørsel avhenger av pris og tilgjengelighet
Jo flere plasser jo bedre	Antall parkeringsplasser avhenger av mål for parkeringspolitikken
Greit at kostnadene skjules	Brukerbetaling reflekterer f.eks. miljøkostnad
Tradisjonelle løsninger (mynt, manuelt)	Innovasjon (Apper, trafikkdatasimulasjoner mv.)
Parkeringsstyring er siste utvei	Styring fremmer p-effektivitet
Prising slik at kapasitet utnyttes	Prising slik at det alltid er ledig plass
Tidsbegrensning for turnover	Prismekanisme for turnover

Befolkningsvekst, støy, utslipp, kø og begrensninger i veikapasitet og parkeringsplasser gjør at Fredrikstad og mange kommuner i Viken står overfor utfordringer med å utforme en areal- og transportpolitikk som bidrar til å nå det politisk vedtatte nullvekstmålet for personbiltrafikken og mål knyttet til attraktiv stedsutvikling, næringsutvikling, byliv, lokalmiljø og klima.

Fredrikstad har, som de fleste andre kommuner, innført tiltak som regulerer parkering i byområdet på ulike måter. Tilgang og pris for parkeringsplasser er med på å påvirke biltrafikken og framkommeligheten på veiene[2].

Noen av de mest vanlige virkemidlene, og på følgende måte ivaretatt i Fredrikstad i dag, er:

Parkeringsregulering: Egenskaper ved parkeringstilbudet, som pris, tilgjengelighet, skiltregulering og lokalisering, eller å fjerne gateparkering for å etablere bredere fortau eller sykkelfelt etc.

Differensierte parkeringsavgifter: Parkeringsavgifter kan differensieres etter formål, tid, sted og/eller kjøretøytype. Det er betaling for parkering på offentlige parkeringsplasser i Fredrikstads sentrumsområder, men ikke generelt på offentlige veier og gater i kommunen. Det er i tillegg differensiert betaling i de ulike sonene i bykjernen. Gul sone har progressive avgifter med økte takster over tid, og er et virkemiddel for å stimulere til økt turnover i sentrumsområder, slik at flere kan få tilgang til parkering.

Maksimumsoner: Rød, gul og grønn sone.

Tidsbegrensing: Tidsbegrensning er et vanlig virkemiddel for å sikre tilgjengelighet til handel og service i sentrumsområder. Det kan innføres både med og uten betaling. Det gjør at plassene er mindre egnet til arbeidsparkering og andre formål som innebærer parkering over lengre tid. Det bidrar til høyere turnover slik at flere kan få handlet eller utført tjenester i løpet av en vanlig dag. Det er tidsbegrensning på offentlig regulerte parkeringsplasser i Fredrikstads sentrumsområder i dag.

[1] Kilder: AS Civitas 2021, Virke og liveablecity.org
[2] TØI 2016

Parkeringsnormer: Kommuneplanens arealdel (KPA 2020–2032) har bestemmelser om p-normer for sykkel og bil, inkludert normkrav om p-plasser tilgjengelig kun for personer med nedsatt funksjonsevne og minimumskrav for andel parkeringsplasser i anlegg som skal ha lademuligheter for elbil.

P-avgift på arbeidsplasser: En svært stor andel av arbeidstakerne i Nedre Glomma (90 prosent i 2013/2014) har god tilgang på parkeringsplass hos arbeidsgiver. Det er ikke avgiftsfri ansattparkering for kommunens ansatte i sentrum.

Parkering under terreng: En stor andel av parkeringsplassene i Fredrikstad sentrum er i p-kjeller eller p-hus. Kommunens arealstrategi har blant annet mål om å redusere antallet overflateparkeringer i sentrum.

Sambruksløsninger: Det er i liten grad etablert sambruksløsninger for ulike arealformål, annet enn offentlig tilgjengelige parkeringsplasser som alle kan benytte. Kommuneplanens arealdel 2020–2032 legger opp til at det bør tilrettelegges for sambruk av sykkel- og bil p-plasser der ulike funksjoner med besøkstopper i forskjellige deler av døgnet og/eller uka samlokaliseres (for eksempel skole og idrettsanlegg).

Frikjøp av parkering: Fjernet i kommuneplanens arealdel 2020–2032, men planen åpner i større grad for frikjøp av arealer til offentlige uteoppholdsarealer gjennom utbyggingsavtaler.

Boligsone/beboerparkering: Kommunen har kommunal p-avtale med beboere, og kommunen tilbyr også p-avtale for næringsdrivende. Prisen er lik for beboere over hele byen, uavhengig av elbil eller fossildrevne kjøretøy, og bestemmes av bystyret.

Innfartsparkering for bil og sykkel: Belønningsmidler fra Bypakke Nedre Glomma finansierer Fredrikstad kommunes gratis p-plasstilbud utenfor bomringen for bilpendlere ved brohodet på Østsiden, Ålekilen, Ørebekk, Kråkerøy/Smertu og Skårasletta, totalt cirka 200 plasser. De fleste har også sykkelhotell, lademuligheter samt gode kollektivmuligheter til Fredrikstad sentrum, de andre Østfoldbyene og Oslo, via VY.

Elbilparkering og ladepunkt: På offentlige parkeringsplasser i Fredrikstad kommune (per 2022) parkerer nullutslippsbiler gratis i parkeringshusene St. Hansfjellet og Apenesfjellet, men må forholde seg til tidsbegrensingen. I de grønne, røde og gule sonene betaler elbilistene avgift på lik linje med fossilbiler, dette for å stimulere til parkering i parkeringshusene. Det er etablert kommunale ladestasjoner i de to nevnte parkeringshusene, ved innfartsparkeringene på Smertu og brohodet/Østsiden, samt ved Gressvikbrygga, Heibergskrysset, Kongstenhallen og Lykkeberg. Det er krav om lading og betaling på offentlige plasser med ladepunkt.

Bilfrie soner/gågater: Byen har én «ren» gågate, bilfritt Blomstertorg og shared-space løsning på Dampskipsbrygga.

Prioriterte p-plasser til bildelingsordning: Kan også være et sosialpolitisk virkemiddel. Er ikke etablert.

Felles parkeringspolitikk i Nedre Glomma

Felles parkeringspolitikk i Nedre Glomma ble vedtatt av bystyret i 2017, og skal bidra til styrking av sentrumsområdene som sosiale, kulturelle og kommersielle arenaer, og være i tråd med de føringer som ligger i målet om nullvekst for personbiltrafikken. Som grunnlag for en felles parkeringspolitikk ble det gjort utredninger som har gitt solid kunnskap om parkeringssituasjonen i både Sarpsborg og Fredrikstad.

Hovedgrepene i parkeringspolitikken er å legge langtidsparkering under bakken eller utenfor bykjernen, samtidig som at korttidsparkering prioriteres for dem som kjøper varer eller tjenester i sentrumsområdene. Innfartsparkering skal bidra til å gjøre kollektivtransport, gange og sykkel mer konkurransedyktig sammenliknet med å bruke bilen helt til sentrum.

Kart 1: Bykjernens dekning av P under terreng, i gangavstand på 250 meter radius ut fra de eksisterende og planlagte P-husene i Fredrikstad.

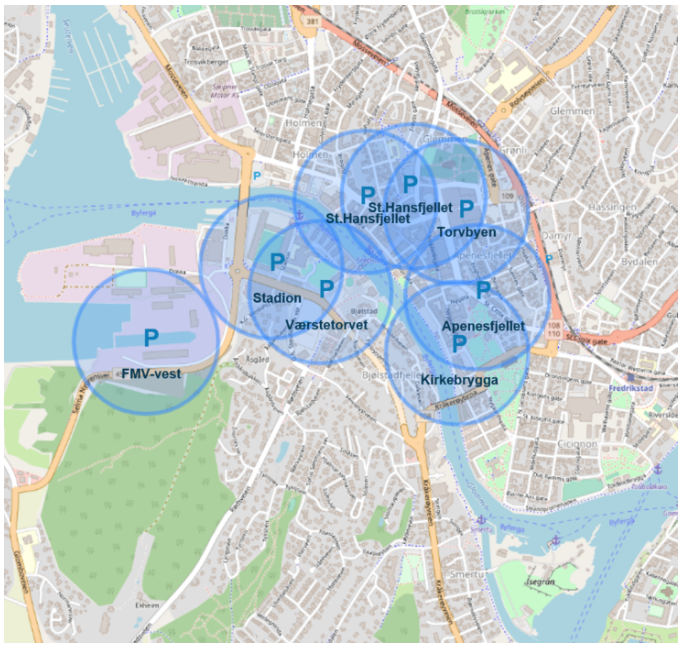

Kart 2: 250 meter radius rundt Østfoldhallene.

Omtale av parkeringspolitikken i Fredrikstad kommune

Fredrikstad kommune er en parkeringskommune og håndhever bestemmelsene i parkeringsforskriften selv. Kommunen har innført avgiftsparkering og tidsbegrensning i sentrumsområder for å prioritere tilgjengelighet til handel og innfartsparkeringer ved bomringen i sykkelavstand og med gode kollektivmuligheter til sentrum. Dette er i tråd med felles p-politikk i Nedre Glomma og forventninger til kommende byvekstavtaler. Parkering i sentrumskjernen er dyrere og har kortere tidsbegrensning enn i ytre områder.

Det foreligger mye informasjon om bruken av offentlig tilgjengelige p-plasser i kommunens digitaliserte p-system og det er mulig med kontinuerlig kartlegging av belegg, p-tider og -avgift. Kapasiteten vurderes å være god / for god.

Fredrikstad kommune har dermed gode forutsetninger for å kunne drive en aktiv parkeringspolitikk, sammenlignet med mange andre kommuner. Den høye andelen kommunale p-plasser i sentrum (cirka 75 prosent av alle offentlig tilgjengelige p-plasser ved en kartlegging i 2017), kombinert med at kommunen har tilgjengelig god kunnskap, og ikke minst kapasitet til å benytte seg av mer restriktive parkeringsnormer, kan stimulere til nye mobilitetsløsninger.

Kommunen knytter også deler av parkeringspolitikken – for eksempel nye parkeringsnormer og fjerning av parkeringsplasser til fordel for andre trafikantgrupper – til strategi for klimavennlig mobilitet, vedtatt i Kommunedelplan for klima 2019–2030. Planen har som mål å redusere klimagassutslipp med 60 prosent innen 2030, sammenlignet med 2016-nivå, og sier uttrykkelig at kommunens parkeringspolitikk skal bidra til å redusere klimagassutslipp. I tillegg har kommunen mål om at veksten i persontransport skal tas gjennom gode gang-, sykkel- og kollektivløsninger og at alle kjøretøy i Fredrikstadsamfunnet skal være fossilfrie innen 2030.

Kommunen har i senere år strammet inn parkeringsnormer for bil for arbeidsplasser og handel. Kravene blir strengere og mer detaljerte. I tidligere arealplan har det vært minimumskrav, mens det nå er hovedsakelig restriktive maksimumskrav til parkering for formålene bolig, hotell, kontor, forretning, kjøpesenter, forsamlingslokaler, barnehage og skole. Samtidig økte normkravene for sykkelparkeringsplasser for å stimulere til økt sykkelbruk. I kommuneplanens arealdel gis det føringer om at parkeringsanlegg ved større bygge-prosjekter skal etableres i parkeringskjeller, og at boligbygg med felles parkeringsanlegg skal ha infrastruktur for lading av el-bil på samtlige plasser.

Næringsutvikling i Fredrikstad sentrum

Dagens parkeringspolitikk beveger seg i retning av målsetningene i felles parkeringspolitikk for Nedre Glomma, men «arven» etter tidligere utbygging med høyere p-normer, gir mye tilgjengelig privateid parkering for bedrifter og kjøpesentre, ikke minst rundt Østfoldhallene.

Kjøpesenterområdet genererer store mengder trafikk på grunn av omfanget av bilbasert handel, og næringsdrivende i Fredrikstad sentrum opplever konkurransen fra Østfoldhallene som betydelig.

Parkeringsregulering hører ikke til de virkemidler kommunene kan ta i bruk for å redusere biltrafikk til Østfoldhallene. Storbyer som Oslo og Bergen har foreslått at dette lovverket bør endres, slik at kommuner har dette som et virkemiddel for kjøpesenterområder. Etter dagens lovverk kan ikke kommunen (eller andre offentlige myndigheter) regulere bruken av privateide plasser, for eksempel gjennom å kreve innføring av parkerings- og miljøavgift, eller redusere antall tilgjengelige parkeringsplasser. Kommunen som planmyndighet kan kun begrense antall parkeringsplasser ved framtidige utbygginger. Parkeringsnormer er i så måte et langsiktig virkemiddel, siden det bare angår nybygging eller ombygging.

Kjøpesentra, som Østfoldhallene og Borg Storsenter, er begge gode eksempler på at ulik parkeringspolitikk mellom kommuner og ulike deler av samme kommune, kan innebære konkurransevridninger mot områder med gode muligheter for parkering. Restriktive parkeringsnormer jevnt over, for eksempel arbeidsplassintensive virksomheter, vil derimot stimulere til lokalisering der kollektivtilbudet er godt. Kollektivdekningen er for øvrig god for Dikeveien.

Tilgjengelighet til sentrum

Felles parkeringspolitikk i Nedre Glomma skal bidra til styrking av sentrumsområdene som sosiale, kulturelle og kommersielle arenaer. Dette innebærer et Fredrikstad sentrum som er effektivt tilgjengelig også for kunder og næringsdrivende som ikke kommer med bil. I tillegg må det være universelt utformet, slik at varetransport og annen bydrift enkelt kan gjøre sine ærend.

Offentlige tilbydere av parkering, som Fredrikstad kommune, skal i utgangspunktet regulere parkering for en effektiv og sikker trafikkavvikling, samt åpne for allmenn tilgjengelighet. Parkeringsavgiften vil være det sterkeste regulerende tiltaket for å styre parkeringen slik at bilister skal ha en tilgjengelig parkeringsplass i sentrum etter behov. Prismekanismene og tidsbegrensingene benyttes aktivt for jevnlig utskiftning av biler og generell framkommelighet.

Fredrikstad Næringsforening ønsker omlegging av konkrete parkeringsbestemmelser basert på sine inngående analyser av bilbruk, besøkende og omsetningstall for Dikeveien og Fredrikstad sentrum. Forslagene arbeides videre med i kommunens pågående arbeid med gatenett- og gatebruksplan, og er blant annet gjenstand for digitale simulasjoner av trafikkavviklingen i og rundt Fredrikstad sentrum.

P-inntekt

Bystyret vedtar årlig prissettingen for parkering og transport i forbindelse med behandlingen av økonomiplan og budsjett. Det er imidlertid slik at inntjening lenge har vært underordnet de vedtatte politiske føringene for parkeringspolitikken, og den øvrige klima-, areal- og transportpolitikken. Målsettingen med parkeringskravene er primært å forhindre uønsket trafikkøkning som følge av for mange og for lett tilgjengelige parkeringsplasser.

Inntektene som genereres fra parkeringsavgiftene går til å finansiere andre deler av kommunens drift. Inntektene er ikke øremerket noe spesielt formål i kommunen, men vil bidra inn i den samlede rammen som skal disponeres av kommunen. I dag har kommunens fergedrift organisasjonsmessig tilhørighet i virksomhet Parkering og transport, der også den delen av kommunen som håndhever parkeringsbestemmelsene er plassert. Den organisasjonsmessige tilhørigheten mellom fergedrift og parkering gjør at disse områdene ofte sees i sammenheng, men det er ingen direkte kobling mellom inntekter på parkeringsavgifter og fergedriften.

Stimulere overgang til elbiler

Målet med de økonomiske fordelene for elbil er å hjelpe ny teknologi inn på markedet og å få ned utslippene fra transportsektoren. Dette reguleres både gjennom sentrale og lokale virkemidler. Kjøp av elbil har verken medført engangsavgift eller moms. Det er også rabattert takst for elbiler i bomringene. I forslag til statsbudsjett for 2023 strammes disse fordelene inn, og det blir trolig generelt dyrere å kjøpe og eie elbil, både som personbil og som firmabil.

Mulighet for gratis parkering for elbiler i offentlige parkeringshus har vært et lokalt klimavirkemiddel i Fredrikstad, for å stimulere til overgang fra fossildrevne kjøretøy, samtidig gir dette insentiv til mer bilkjøring og økt bilhold.

Andelen elbiler i personbilparken i Fredrikstad kommune har økt med over 10 prosent siden 2019. Kommunedelplan for klima 2019–2030 har målsetting om at alle kjøretøy i Fredrikstadsamfunnet skal være fossilfrie innen 2030.

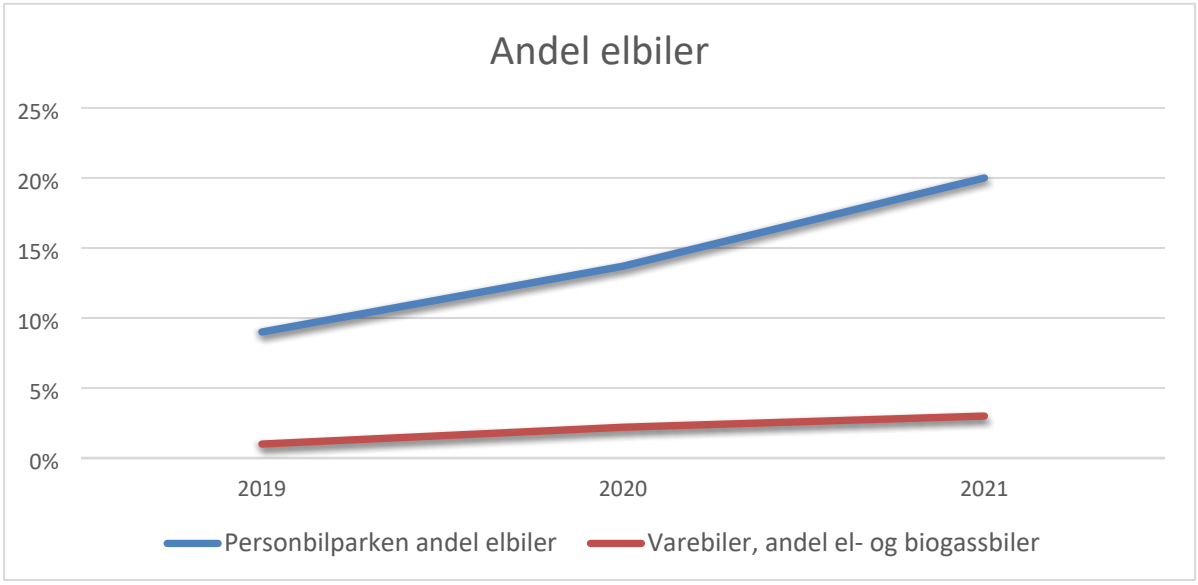

Det foreslås av kommunedirektøren i økonomiplan 2023–2026 og budsjett 2023 avvikling av avgiftsfritak for elbiler. I kommunedirektørens forslag til egenbetalinger, gebyrer og betalingsbetingelser for 2023 er det innarbeidet lik parkeringsavgift for alle kjøretøy, samt økt pris per time normallading på offentlige plasser med ladepunkt.

Målsettingen med parkeringskravene er primært å forhindre uønsket trafikkøkning som følge av for mange og for lett tilgjengelige parkeringsplasser. Det er også en forskriftsmessig målsetning om at det i alminnelighet til enhver tid skal være tilstrekkelig antall ledige plasser med lademulighet.

Prispåslaget vil kunne redusere de opplevde fordelene ved det å ha elbil og dermed dempe en god vekst i omstillingen av kjøretøyparken. Samtidig kan dette virkemidlet begrense den totale bilbruken og føre til redusert behov for veikapasitet. Dersom parkeringspolitikken i Fredrikstad kommune i større grad skal belyse de relative miljøkostnadene i beregningen av brukerbetaling, ville en mulighet være å vurdere innføring av betaling for parkering av elbiler på kommunale p-plasser i p-hus, men til en lavere pris enn fossildrevne kjøretøy.

Dagens elbilbestand i Fredrikstad er 20 prosent. Innen 7 år skal den økes til 100 prosent for å være i tråd med målsettingene. I lys av dette er det trolig for tidlig å fase ut fordeler elbilene har hatt fram til nå. Det kan imidlertid være riktig å innføre en parkeringsavgift også for nullutslippsbiler. En slik avgift vil kunne bidra til at flere velger andre transportmidler enn bilen. En avgift vil også kunne frigjøre parkeringsplasser om vi skulle gå mot en kapasitetsutfordring i kommunens parkeringsanlegg.

Et tiltak for å stimulere til overgangen til nullutslippsbiler, kan være å ikke sette avgiften like høy som for biler med forbrenningsmotor. Den relative forskjellen mellom de to satsene bør i så tilfelle være stor nok til at den enkelte bilkjøper opplever det som attraktivt å velge elbil framfor en bil med forbrenningsmotor, når investeringen i ny bil skal tas.

Spørsmålet blir da hvor stor parkeringsavgiften bør være, sett i forhold til samme avgift for biler med forbrenningsmotor. I Fredrikstad kommune ble det for noen år siden innført full takst for nullutslippsbiler på gateplan for å stimulere til parkering i parkeringshusene. Ettersom elbilistene ikke har lavere takst ved andre lokasjoner, kan man tenke seg at det kan være hensiktsmessig med en gradvis innføring av en parkeringsavgift for nullutslippsbiler i parkeringshusene.

I Trondheim (elbilandel 20,8 prosent) og Bergen (elbilandel 24 prosent) betaler elbiler full takst, mens i Oslo (elbilandel 33 prosent) betaler bilistene 30 prosent av ordinær takst for parkering av elbil. Dette gjelder alle offentlige parkeringsplasser.

Det å gi nullutslippsbiler en økonomisk fordel ved parkering, vil kunne gi Fredrikstad kommune mindre parkeringsinntekter. Dersom man ønsker å dekke et slikt inntektsbortfall, vil en mulighet kunne være å øke den ordinere parkeringsavgiften noe. Da vil også parkeringsavgiften for nullutslippsbiler øke, men den relative forskjellen beholdes slik at parkeringspolitikken fortsatt vil simulere til utskifting av bilparken.

Et annet element knyttet til kommunens parkeringspolitikk som kunne stimulert til utskifting av bilparken, ville være å utnytte de kommunale laderne i parkeringshusene mer effektivt. For beboere som mangler biloppstillingsplass på egen grunn er manglende tilgang til normallading et hinder for å kjøpe elbil. Fredrikstad kommune kan bistå disse husstandene i å overkomme denne barrieren gjennom å tilby tilgang til de kommunale laderne i parkeringshusene. Eksempelvis kan man tenke seg en modell der beboere som har avtale om boligsoneparkering, kunne få betale for bruk av laderne, og ikke for parkering utover det som allerede er betalt gjennom avtalen om boligsoneparkering

Kommunens p-normer for ladepunkt i utbyggingsprosjekter er strengere enn kravene i parkeringsforskriften, og i nye boligbygg med felles parkeringsanlegg skal alle p-plassene i hvert parkeringsanlegg ha framlagt felles infrastruktur for lading. I andre bygg og anlegg med felles eller offentlig parkering skal minst 30 prosent av parkeringsplassene ha framlagt infrastruktur for lading, der minst 10 prosent skal ha ladepunkt før det gis brukstillatelse.

Målrettet parkeringspolitikk

Som omtalt i dette notatet, har Fredrikstad kommune gode forutsetninger for å kunne drive en målrettet og aktiv parkeringspolitikk, som et av mange virkemidler for å nå overordnete samfunnsmål, selv om det kan være vanskelig å isolere effekten av parkeringspolitikken i Fredrikstad fra de mange andre faktorene som påvirker bilbruk og reisevaner.

Det er ikke nødvendigvis slik at alle kommuner har behov for å bruke alle parkeringsvirkemidler like aktivt, og parkeringspolitikken må sees i sammenheng med andre aktuelle virkemidler. Eventuelle innstramminger i parkeringspolitikken kan kombineres med tiltak som gjør det mer attraktivt å velge kollektivreise, sykling eller gange.

Samfunnsutvalgets vedtak 08.10.2025:
Samfunnsutvalgets uttalelse:

1. Kommunedirektøren anbefaler at Fredrikstad kommune viderefører og utvider arbeidet med å bruke skolebyggene som nærmiljøarenaer etter skoletid, i tråd med bystyrets verbalvedtak av 12.12.2024.
2. Det legges til rette for at frivillige, lag og foreninger i enda større grad kan bruke skolelokaler til aktiviteter for alle aldersgrupper, med særlig vekt på barn og unge.
3. Finansieringen av pilotene videreføres over budsjettet til områdesatsingen, og eventuelle ytterligere kostnader til teknisk drift og tilrettelegging innarbeides i budsjett og økonomiplan for 2026–2029.

Samfunnsutvalgets behandling 08.10.2025:
Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Kommunedirektøren anbefaler at Fredrikstad kommune viderefører og utvider arbeidet med å bruke skolebyggene som nærmiljøarenaer etter skoletid, i tråd med bystyrets verbalvedtak av 12.12.2024.

2. Det legges til rette for at frivillige, lag og foreninger i enda større grad kan bruke skolelokaler til aktiviteter for alle aldersgrupper, med særlig vekt på barn og unge. 3. Finansieringen av pilotene videreføres over budsjettet til områdesatsingen, og eventuelle ytterligere kostnader til teknisk drift og tilrettelegging innarbeides i budsjett og økonomiplan for 2026–2029

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/23067
Dokumentnr.: 1
Løpenr.: 211940/2025
Klassering: 614

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Samfunnsutvalget	08.10.2025	42/25
Formannskapet	16.10.2025	155/25
Bystyret	23.10.2025	172/25

Nærmiljøskoler - Bruk av skolene etter skoletid

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler Formannskapet å gi følgende innstilling til Bystyret:

1. Kommunedirektøren anbefaler at Fredrikstad kommune viderefører og utvider arbeidet med å bruke skolebyggene som nærmiljøarenaer etter skoletid, i tråd med bystyrets verbalvedtak av 12.12.2024.
2. Det legges til rette for at frivillige, lag og foreninger i enda større grad kan bruke skolelokaler til aktiviteter for alle aldersgrupper, med særlig vekt på barn og unge.
3. Finansieringen av pilotene videreføres over budsjettet til områdesatsingen, og eventuelle ytterligere kostnader til teknisk drift og tilrettelegging innarbeides i budsjett og økonomiplan for 2026–2029.

Sammendrag

Samfunnsutvalget uttaler seg i saken.

Skolebyggene i Fredrikstad har potensial til å være sentrale møteplasser i lokalsamfunnene også etter skoletid. Erfaringer fra pågående pilotskoler (Trara, Kjølberg og Cicignon), som har fått midler fra områdesatsingen, viser at økt bruk av skolene som nærmiljøarenaer bidrar til inkludering, folkehelse og utjevning av levekårsforskjeller. Tiltakene har vært vellykket og anbefales videreført og utvidet.

Det foreslås å styrke samarbeidet med frivilligheten og vurdere digitale løsninger for enklere tilgang til lokalene. Kostnader til drift, renhold og eventuelle tekniske tilpasninger må vurderes og innarbeides i kommende budsjett- og økonomiplan. Finansiering av pilotene videreføres over områdesatsingens budsjett.

Vedlegg

Vedlegg: Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ingen

Saksopplysninger
I Bystyret 12.12.2024, ble følgende verbalvedtak vedtatt:
Vi vil at skolebyggene skal brukes etter skoletid. Skolene er sentrum i lokalsamfunnene. Det er der vi møtes til feiringer, får nye venner og bredere horisonter, opplever læring, mestring og velges til FAU-representanter.

Kommunedirektøren bes se dette tiltaket i sammenheng med kommunens områdesatsning. Det legges fram en sak til politisk behandling som beskriver hvordan skolebyggene kan brukes av lokalsamfunnene på en bedre måte enn i dag. Eventuelle kostnader til denne driften må fremmes i forbindelse med budsjett og økonomiplan for 2026-2029.

Bakgrunn og status
Skolene i Fredrikstad har over flere år vært brukt til utlån og utleie til lokalsamfunnet og frivilligheten, både til organiserte og uorganiserte aktiviteter. Skolenes sentrale plassering gjør dem naturlig egnet som arena for samvær, lek, læring og fysisk aktivitet – både i og utenfor skoletid. Det tilbys utlån og utleie av klasserom, kulturarenaer, idrettshaller og basseng etter skoletid. Bookingen administreres digitalt via plattformen Bookup. Brukerne inngår skriftlige avtaler, og barn og unge under 20 år har gratis tilgang. Det er stor etterspørsel etter idrettshaller, mens andre lokaler ofte har ledig kapasitet, spesielt i helger. Utlån skjer på tillit uten tilstedeværende personell, og det er behov for tydeligere rutiner rundt renhold og ansvar. Noen skolebygg er ikke egnet for ekstern bruk, og det er utfordringer knyttet til nøkkeladministrasjon og praktisk tilgjengelighet. Digitale løsninger, som app-basert innlogging og elektroniske låser, vurderes for å forenkle adgangen, inspirert av løsninger fra andre kommuner.

Erfaringer fra områdesatsingen:
Fra høsten 2024 har pilotskolene Trara, Kjølberg og Cicignon fått midler fra områdesatsingen for å prøve ut skolene som nærmiljøarena. Midlene har finansiert intern koordinering og nødvendige utbedringer av inne- og utemiljø. Skolene har hatt ulike behov og tilnærminger, men felles for dem er at tiltakene har styrket samarbeid mellom skole, frivillighet og lokalmiljø.

- Trara skole har utvidet sitt prosjekt til å inkludere miljøverter og åpent aktivitetslokale etter skoletid, med frivilligheten som aktiv samarbeidspartner.
- Cicignon skole har hatt fokus på involvering av foreldre og tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester.
- Kjølberg skole har gjennomført omfattende medvirkningsprosesser med elever, foreldre, lærere og nabolaget, og har fått støtte fra både områdesatsingen og eksterne aktører som Sparebankstiftelsen.

Egenevalueringer viser at tiltakene har vært vellykket med hensyn til å nå overordnede mål i kommunens planverk, og områdesatsingens pilotprosjekter fortsetter å finansieres over midler fra Kommunal- og distriktsdepartementet i 2026. Delprosjektene evalueres fortløpende og erfaringene tas med i det videre arbeidet.

Muligheter for økt bruk av skolebyggene etter skoletid
For å forenkle tilgangen til lokalene foreslås det å vurdere digitale løsninger, som for eksempel digital innbyggernøkkel (app), slik Oslo kommune har innført. Dette vil kreve investeringer i elektroniske låser og tilpasning av bookingsystemet.

Ledig kapasitet finnes hovedsakelig i helger, men det er utfordrende å mobilisere frivillige og deltakere da. Sentrumsskoler og skoler nært idrettsanlegg har størst press på lokalene. Det anbefales å se på muligheter for gevinstrealisering gjennom bedre ressursutnyttelse og samarbeid med frivilligheten. Et slikt samarbeid kan for eksempel innebære at frivillige organisasjoner, lag og foreninger bidrar med planlegging og gjennomføring av aktiviteter, rekruttering av deltakere og mobilisering av ressurspersoner i nærmiljøet. Kommunen kan

legge til rette for dialog, samordning og støtte til frivillige aktører, samt tilby opplæring, informasjon og tilgang til lokaler. Dette er i tråd med strategien for frivillighet, som vektlegger partnerskap, medvirkning og felles ansvar for å skape inkluderende og levende lokalsamfunn.

Økt bruk av skolebyggene etter skoletid vil kunne medføre økte driftskostnader, særlig til renhold, teknisk tilrettelegging (f.eks. adgangssystemer og digitale løsninger), samt koordinering og administrasjon. Det er ikke avsatt ekstra ressurser til renhold eller drift i dag.

Kostnader til drift og tilrettelegging må vurderes og innarbeides i budsjett og økonomiplan for 2026–2029. Finansieringen av pilotene videreføres over områdesatsingens budsjett, mens eventuelle nye tekniske tiltak, tilpasninger og utvidelser må vurderes særskilt i økonomiplanen.

Relevante bestemmelser
Prinsipper og retningslinjer for langtidsutleie og bruk av kommunale bygg og lokaler til ekstern aktør.

Konsekvenser for sosial bærekraft
Tiltaket styrker sosial bærekraft ved å gi flere barn og unge tilgang til trygge møteplasser, fremme folkehelse og redusere sosial ulikhet. Skolen som nærmiljøarena bidrar til fellesskap, læring og mestring på tvers av generasjoner.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
   Økt bruk av skolebyggene kan medføre økte driftskostnader, særlig til renhold og teknisk tilrettelegging. Det foreslås å vurdere gevinstrealisering gjennom bedre ressursutnyttelse og samarbeid med frivilligheten. Kostnader og finansiering for tekniske tilrettelegging og FDV-kostnader innarbeides i budsjett og økonomiplan for 2026–2029. Finansieringen av pilotene videreføres over områdesatsingens budsjett.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
   Meråpne skoler vurderes å ha flere positive samfunnsmessige konsekvenser. Ved å gjøre skolebyggene tilgjengelige som møteplasser og aktivitetsarenaer for hele lokalsamfunnet, kan kommunen fremstå som mer attraktiv for barnefamilier og andre innbyggere, noe som på sikt kan bidra til økt tilflytting og styrket skatteinngang. Tilgjengelige og inkluderende møteplasser legger til rette for en balansert befolkningssammensetning og kan bidra til å beholde innbyggere i ulike livsfaser. Økt aktivitet i skolene gir flere muligheter for deltidsarbeid, engasjement i frivilligheten og samarbeid med lokale aktører, noe som kan ha en positiv effekt på sysselsettingen. Samarbeidet med lokale lag, foreninger og næringsliv kan styrkes gjennom bruk av skolene som arena for arrangementer, kurs og aktiviteter, og slik bidra til økt lokal verdiskaping. Bedre utnyttelse av eksisterende bygg og ressurser fremmer sirkulær økonomi og reduserer behovet for nye investeringer i infrastruktur. Tiltaket kan også bidra til utvikling av nye arbeidsformer og samarbeid på tvers av kommunale sektorer, frivillighet og næringsliv. Meråpne skoler kan styrke skolens rolle som samlingspunkt i lokalsamfunnet og bidra til levende og trygge nærmiljøer. Innføring av digitale løsninger for adgang og booking kan dessuten bidra til modernisering av kommunens infrastruktur og gjøre det enklere for innbyggere å ta i bruk lokalene. Samlet sett vurderes tiltaket å ha positive samfunnsmessige konsekvenser, både for enkeltpersoner og for kommunen som helhet.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Tiltaket vurderes å ha positive miljømessige konsekvenser. Ved å ta i bruk eksisterende skolebygg til flere formål, fremmes sirkulær økonomi og gjenbruk av kommunens bygningsmasse. Dette reduserer behovet for nye investeringer i bygg og bidrar til å begrense

arealbruk og utslipp knyttet til nybygg. Mer aktivitet i eksisterende bygg støtter bærekraftig byutvikling, og innføring av digitale løsninger for adgang og booking kan gi mer effektiv ressursutnyttelse og redusert energibruk. Samlet sett bidrar tiltaket til å styrke miljømessig bærekraft i kommunen.

Ansattes medbestemmelse
Endringer i bruk av skolebyggene skal drøftes med de ansattes representanter og involvere skolens ledelse.

Vurdert for uttalelser i rådene
Nei, da saken i hovedsak dreier seg om administrativ erfaring knyttet til koordinering av eksisterende skolebygg og hvordan de kan utnyttes enda bedre.

Vurdering
En styrking av meråpne skoler innfrir flere av de overordnede målene i kommuneplanens samfunnsdel, kommunedelplan for folkehelse og levekår, oppvekstplanen og strategien for frivillighet. Tiltaket bidrar til å gjøre skolene til inkluderende møteplasser og ressurssentre i nærmiljøet, og legger til rette for økt deltakelse, sosial utjevning og folkehelse. Dette er i tråd med samfunnsplanens mål om å skape gode og trygge lokalsamfunn, samt oppvekstplanens vekt på trygge og helsefremmende oppvekstmiljøer for barn og unge. Videre støtter tiltaket opp under kommunedelplanens mål om å redusere sosiale helseforskjeller, og strategien for frivillighet ved å åpne for økt samarbeid mellom kommune, frivillighet og innbyggere.

Kommunedirektøren mener at erfaringene fra pilotskolene viser at slike tiltak gir positive effekter både for enkeltpersoner og lokalsamfunnet som helhet.

Alternative løsninger
Det kan vedtas at pilotprosjektene avsluttes i 2025, noe som vil få konsekvenser for det pågående arbeidet. Tiltenkte midler kan brukes på andre tiltak i områdesatsningen.

Konklusjon
Kommunedirektøren anbefaler å videreføre og utvide arbeidet med nærmiljøskoler, og at erfaringene fra pilotene legges til grunn for det videre arbeidet.

Finansiering av pilotene videreføres over områdesatsingens budsjett. Arbeidet med hvordan skolebyggene kan tilpasses enda bedre til lokalsamfunnene videreføres, og eventuelle kostnader til tekniske tiltak, tilpasninger og utvidelser innarbeides i budsjett- og økonomiplanprosessen for 2026–2029.

Samfunnsutvalgets vedtak 08.10.2025:
Samfunnsutvalgets innstilling:

1. Saken tas til orientering.

Samfunnsutvalgets behandling 08.10.2025:
Votering:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1.Saken tas til orientering.

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Silje L. Waters (SV) fremmet på vegne av SV, Ap og PP følgende forslag:

Nytt punkt 2.
Furutun selges ikke. Kommunedirektøren legger frem en sak om rehabilitering av og bruk av Furutun til helsetjenester, og tilhørende rehabilitering av Kløverbadet.

Votering:

Samfunnsutvalgets innstilling ble enstemmig vedtatt. Forslaget fremmet av Silje L. Waters (SV) fikk 6 stemmer (4 Ap, 1 SV, 1 Pp), mot 9 stemmer (4 H, 3 FrP, 1 MDG, 1 V) og ble ikke vedtatt.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.:	2025/22827
Dokumentnr.:	1
Løpenr.:	210061/2025
Klassering:	D20

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Samfunnsutvalget	08.10.2025	40/25
Formannskapet	16.10.2025	154/25
Bystyret	23.10.2025	173/25

Varmtvannsbasseng i Fredrikstad - status

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler Samfunnsutvalget å gi følgende innstilling til formannskapet:
1. Saken tas til orientering.

Sammendrag
Denne saken redegjør for kommunens varmtvannsbasseng, hvilken tilstand de er i samt en redegjørelse av mulig samarbeid med eksterne aktører.

Fredrikstad kommune eier i dag tre varmtvannsbasseng, henholdsvis Kløverbadet (Furutun i Oredalen), Lykkebergbadet (sentrum) og gamle Fredrikstad korttidssenter (Borge). Det er kun bassenget ved gamle Fredrikstad korttidssenter som er i drift.

Lykkebergbadet framstår som et lite aktuelt alternativ for varmtvannstilbud grunnet teknisk tilstand på bygget, utforming og dets funksjon som tilfluktsrom. Bystyret har vedtatt å selge Furutun. Med dette utgangspunktet vil opprustning og fornyelse av varmtvannsbasseng kreve store investeringer, som ikke kan prioriteres ut ifra kommunens samlede økonomiske situasjon. Økt kapasitet innen varmtvannsbasseng kan vurderes ved fremtidige nye formålsbygg i Fredrikstad kommune.

Behovet for varmtvannstilbud er langt større enn hva kommunen tilbyr. Kommunen har i dag tilbud om behandlingsgrupper i vann, som blant annet holdes ved Blekkspruten. Dette tilbudet har lange ventelister.

Innkjøpet av private tjenester kan styrkes, men må veies opp mot andre behov i kommunen.

Vedlegg
Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
1. Formannskapssak 49/20 – Innbyggerinitiativ – varmtvannsbasseng i Fredrikstad – Kløverbadet
2. Bystyresak 137/22 Varmtvannsbasseng i Fredrikstad – status og videre utvikling
3. Bystyresak 79/25 Avhending Furutun, Oredalsveien 128, 1613 Fredrikstad Gnr/Bnr 202/152

Saksopplysninger
Bystyret vedtok følgende verbalvedtak i budsjettbehandlingen 12.12.2024:
Kommunedirektøren legger fram en sak om hvordan kommunens varmtvannsbasseng, herunder Lykkebergbassenget kan brukes. I samme sak vurderes det også om eksterne aktører kan være mulige tilbydere av tilbud med varmtvannsbasseng. Saken legges frem for politisk behandling innen budsjettbehandlingen høsten 2025.

Fredrikstad kommune eier per i dag tre varmtvannsbasseng, Kløverbadet (Furutun i Oredalen), Lykkebergbadet (sentrum) og gamle Fredrikstad korttidssenter (Borge). Det er kun bassenget ved gamle Fredrikstad korttidssenter som er i drift.

I bystyresak 137/22 Varmtvannsbasseng i Fredrikstad – status og videre utvikling ble det gitt en grundig beskrivelse av de tre bassengenes tilstand, egnethet og byggeteknisk vurdering.

Der konkluderes det med at Lykkebergbadet fremstår som et lite aktuelt alternativ for varmtvannstilbud da det krever en total rehabilitering. I tillegg pekes det på utfordringer knyttet til at stedet også er et funksjonelt tilfluktsrom.

Det har tidligere vært nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra prosjektutvikling, bygg og eiendom, virksomhet aktive liv og kommuneområdet Helse i forbindelse med utredning om rehabilitering av Kløverbadet (Furutun). Dette sett opp mot en eventuell rehabilitering av Lykkeberg.

Arbeidsgruppen konkluderte med at Kløverbadet var det beste alternativet av de tre varmtvannsbassengene. Utredningen av Kløverbadet stanset opp da prosessen med Furutun ble stoppet, og bystyret har senere vedtatt å selge Furutun, ref bystyresak 79/25 Avhending Furutun, Oredalsveien 128, 1613 Fredrikstad Gnr/Bnr 202/152.

Nedenfor følger utdrag fra arbeidsgruppens utredning og konklusjon fra 2020:

Kløverbadet *ligger i toppen av Oredalsveien ved Fredrikstadmarka og er en del av Furutun. Bygningsmassen er av betong og tegl, bassengarealer på ett plan. Fordelen med Kløverbadet er enkel adkomst til bygget uten nivåer eller trinn, tilstøtende parkerings-muligheter rett utenfor. Delen av bygget er tilknyttet Furutun som også er tenkt rehabilitert og drevet av Helse. Plasseringen av bassengfunksjonalitetene vil være i nærhet til Furutuns fremtidige avlastningstilbud. Fra Helse sitt perspektiv vil en eventuell plassering av varmtvannsbassenget på Furutun være besparende for transport og logistikk-kostnader i forbindelse med håndtering av brukerne på Furutun ellers. Innvendige arealer på ett plan. Fysiske muligheter for utbygging. Gode rømning- og evakueringsmuligheter. Gode tilpasningsmuligheter for UU- krav og tilgjengelighet. Muligheter for oppgradering av klimaskjerm og energieffektive løsninger. Bassenggruben er større enn i Lykkeberghallen. Tilgjengelig med riggområdet ved bygge- og anleggsarbeider. Gode store rom med god tilgjengelighet for tekniske installasjoner. Utfordringer med Kløverbadet er at det har vært fukttilsig og vanninntrengning under flommen høsten 2019. Det er også et utvendig forhold med overvann fra fredrikstadmarka ned Oredalsveien som kan skape problemer ved ekstreme nedbørsmengder. Disse forholdene antas å kunne løses ved en rehabilitering. Deler av bygget kan trenge ny drenering og setning/riss må kartlegges.*

Lykkebergbadet *ligger i sentrum av Fredrikstad. Lykkebergbadet er en del av et underjordisk tilfluktsrom og består hovedsakelig av utsprengt fjell, betong, mur og lettvegger.*
Fordelen med Lykkeberg er lokasjonen sentralt i byen for noen brukergrupper, tilknytning til fjernvarme og gode forbindelser med offentlig transport. Utfordringer med Lykkebergbadet er store nivåforskjeller fra inngang til svømmefasilitetene. Stedet er også et funksjonelt tilfluktsrom som skal opprettholdes, dette gir utfordringer i forhold til inngangsparti og

funksjonelle forseglingsdører som kommer i konflikt med rampe for UU-krav og tilgjengelighet. Det er også nivåer og ramper i selve bassengområdene. Sikkerhet ved brann- og rømning er også en utfordring å løse, samt signalmottak for telefoner og datautstyr ved varsling av ulykker. Det er ingen utbyggingsmuligheter og få muligheter for forbedring av klimaskjerm. Bassengteknisk rom er plassert lavt og trangt i bygget og er avhengig av en aktiv pumpekum som forhindrer oversvømmelse av rommet og det bassengtekniske utstyret. Klimaskjermen er som sagt en utsprengt fjellhall og bærer derfor risikoer med lekkasjer av grunnvann inn igjennom tak og vegger samt fukttilsig fra gulv. Bassenggruben er mindre enn i Kløverbadet. Minimalt med riggområder ved bygge- og anleggsarbeider, samt vanskelig og begrenset tilkomst av maskiner og utstyr.

Etter at utredningen i 2020 er den tekniske tilstanden i Lykkeberg ytterligere forverret grunnet manglende ventilasjon og vanninntrengning i fjellet. Det ansees derfor ikke som et alternativ å rehabilitere Lykkeberg under de samme forutsetningene som i 2020. Det vil kreve en ny tilstandsvurdering av anlegget ut fra dagens status på bygningsmassen før en oppdatert kostnadsestimatet/-analyse.

Dagens varmtvannsbassenger i Fredrikstad kommune

Lokasjon	**Type**	**Bygget/ Rehabilitert**	**Bassengstørrelse**	**Tilstand**
Furutun	Varmtvann	1956	108 m2	Stengt, behov for totalrehabilitering.
Lykkeberg	Varmtvann	1970	75 m2	Stengt, behov for totalrehabilitering.
Fredrikstad korttidssenter Borge	Varmtvann	1975	24 m2	Åpent, men vedlikeholdsbehov.

Tabell 1 Rødt=kritisk nivå, Gult= rehabilitering

Behov

I behandlingen av innbyggerforslaget Varmtvannsbasseng i Fredrikstad – Kløverbadet (FSK sak 49/20) ble behovene for varmtvannsbasseng som treningsarena for kommunens barn og unge, samt som terapibasseng for personer med nedsatt funksjonsevne og/eller spesielle behov beskrevet.

Utover enkeltgruppers behov for et tilrettelagt tilbud, som beskrevet i innbyggerforslaget, er det flere fysikalske institutt som har kjøpt tid i bassengene til egne brukere. Av kommunens tjenestetilbud er det også behov for tid i tilrettelagt terapibasseng.

For mange innbyggere med funksjonsnedsettelser er varmtvannsterapi et svært godt egnet tilbud som bidrar til en bedre og mer aktiv livsstil. Varmtvannsterapi er bra for bevegelse, motorisk utvikling og for å oppnå mestring.

Dersom bassengsdriften på gamle Fredrikstad korttidssenter ikke opprettholdes inntil annet tilbud er tilgjengelig vil grupper av barn, unge og voksne stå helt uten tilbud om varmtvannsbasseng. Få av disse kan nyttiggjøre seg av andre behandlingsformer, grunnet manglende bevegelsesfrihet.

Midlertidig tilrettelegging

Da det ikke foreligger en plan for rehabilitering eller nybygg som vil sikre Fredrikstad kommune et varmtvannstilbud er det et behov for å fortsatt ha drift i bassenget ved gamle Fredrikstad korttidssenter i Borge. Dette vil sikre at de som benytter seg av tilbudet i dag kan fortsette med det fram til et nytt tilbud eventuelt vil være klart i fremtiden.

Det er periodevist forsøkt å justere temperaturen opp på skolebassengene for å møte terapibassengnivå på 34 grader, men anleggene er gamle og trenger oppgradering. Det medfører økt risiko for driftsstans dersom anleggene presses for mye. Bygningskroppen i disse skolebassengene er heller ikke dimensjonert for en så høy temperatur, noe som ytterligere vil redusere den tekniske levealderen på selve bygningsmassen (lufttemperatur og avdamping).

Tilkomst og tilgjengelighet for de gruppene som trenger varmtvannsbasseng er også dårlig i de tradisjonelle skole-badene. En økning fra dagens 28 grader i disse bassengene til 34 grader som defineres som varmtvannsbasseng vil kunne medføre at vannet blir for varmt for andre grupper som i dag benytter disse bassengene. Basseng som er tilrettelagt for idrett, trening og skolesvømming holder normalt 28 grader, opplærings-/barnebasseng for mindre barn ved svømmeskole, vanntilvenning og lek holder normalt 32 grader, mens terapibasseng/varmtvannsbasseng 34 grader.

En økning av temperaturer vil også medføre en betydelig høyere strømkostnad enn i dag.

Relevante bestemmelser
Plan og bygningsloven.

Konsekvenser for sosial bærekraft
Aktivitet i vann, både gjennom ordinære kommunale bassenger og varmtvannsbassenger, er et svært viktig folkehelsetiltak, både for funksjonsfriske og de med både milde og tunge funksjonsnedsettelser og lidelser.

Vannaktivitet er en av få aktiviteter de aller fleste mennesker kan benytte seg av uansett funksjonsnivå, og derfor viktig for å kunne leve et aktivt liv.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
   Svømmehaller er komplekse og tekniske anlegg og rehabiliteringer og nybygg er ofte forbundet med store kostnader. En rehabilitering av dagens anlegg for å sikre videre drift eller øke kapasiteten vil kreve store lånefinansierte investeringer. Driften er forventet å ha en negativ nettokostnad, selv med inntekter i form av utleie og billettsalg.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
   Det forbyggende folkehelsearbeidet er viktig for å sikre økt innsats lavere i helsetrappa. Investeringer som bidrar til at mennesker kan være aktive i vann, er tiltak som muligens kan bidra til økonomiske besparelser i kommunale helsetjenester på sikt.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Rehabiliteringer er alltid mer miljøvennlig, og gir et mindre klimaavtrykk enn nybygg.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant i saken.

Vurdering
Dersom Fredrikstad kommune skal kunne tilby varmtvannsbasseng utover det tilbudet som gis i dag ved gamle Fredrikstad korttidssenter, så må det eventuelt søkes samarbeid med Quality hotell på Grålum eller Blekkspruten på Rolvsøy som har slike fasiliteter. Et slikt innkjøp kan gjøres på flere ulike måter, men vil kreve midler som i dag ikke er budsjettert. Behovet for varmtvannsbasseng må veies opp mot mange andre prioriteringer i kommunen.

Det finnes ingen norm på hva slags bassengtyper en kommune skal ha utover å sikre fasiliteter til lovpålagt svømmeopplæring. Lykkebergbadet framstår for kommunedirektøren

som et lite egnet alternativ for varmtvannstilbud uten at det gjennomføres svært omfattende tiltak og rehabilitering. En økning i varmtvannsbassengkapasitet bør vurderes gjennom nyetablering av et varmtvannsbasseng ved fremtidige formålsbygg-prosjekter i Fredrikstad kommune.

De økonomiske rammene gjør at dagens anlegg har et stort etterslep på vedlikehold, og ved driftsstans på anleggene så bortfaller hele tilbudet. Imidlertid vil en slik opprustning og fornyelse av varmtvannsbasseng ikke kunne prioriteres ut ifra kommunens samlede økonomiske situasjon.

Alternative løsninger
Kommunen velger å beholde Kløverbadet i forbindelse med salg av Furutun siden rehabilitering av dette anlegget fremstår som en bedre løsning enn at Lykkeberghallen skal renoveres. Det vil uansett kreve store investeringer på budsjett- og økonomiplanen fremover.

Dette alternativet vil antakelig gå utover muligheten for salg av Furutun og med en lavere salgssum.

Konklusjon
I lys av kommunens økonomiske situasjon anbefaler kommunedirektøren ikke å gå videre med økt varmtvannskapasitet i kommunen eller rehabilitering av Lykkeberghallen.

Kommunen benytter allerede i dag private tilbydere av varmtvannsbasseng, og vil fortsette med dette. Behovet for innkjøp av kapasitet i varmtvannsbasseng må imidlertid veies opp mot andre prioriteringer i kommunen.

Kommunedirektøren anbefaler at saken tas til orientering.

Samfunnsutvalgets vedtak 08.10.2025:

Samfunnsutvalgets uttalelse:

1. Kommunedirektøren gis fullmakt til å gjøre administrative tildelinger av tilskudd for 2026 som følge av lovendringen.
2. Kommunedirektøren legger frem nye retningslinjer og arbeidspraksis til politisk behandling som gjelder kulturtilskudd, kunst i offentlige rom og andre relevante ordninger som følge av lovendringen.
3. Tildelingene legges frem som referatsak for samfunnsutvalget etter tildeling.

Samfunnsutvalgets behandling 08.10.2025:

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunedirektørens anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:
1. Saken tas til orientering og kommunedirektøren gis fullmakt til å tilpasse retningslinjer og rutiner som er påvirket av lovendringen.

Silje L. Waters (SV) fremmet følgende forslag:

1. Kommunedirektøren gis fullmakt til å gjøre administrative tildelinger av tilskudd for 2026 som følge av lovendringen.
2. Kommunedirektøren legger frem nye retningslinjer og arbeidspraksis til politisk behandling som gjelder kulturtilskudd, kunst i offentlige rom og andre relevante ordninger som følge av lovendringen.
3. Tildelingene legges frem som referatsak for samfunnsutvalget etter tildeling.

Votering:

Kommunedirektørens innstilling fikk ingen stemmer Forslaget fremmet av Silje L. Waters (SV) ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Kommunedirektøren gis fullmakt til å gjøre administrative tildelinger av tilskudd for 2026 som følge av lovendringen.

2. Kommunedirektøren legger frem nye retningslinjer og arbeidspraksis til politisk behandling som gjelder kulturtilskudd, kunst i offentlige rom og andre relevante ordninger som følge av lovendringen.

3. Tildelingene legges frem som referatsak for samfunnsutvalget etter tildeling.

4.Kommunedirektøren kommer tilbake til bystyret med en sak, der det vurderes hvordan et kulturråd kan opprettes. Kulturaktørene involveres i prosessen.

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Kommunedirektørens innstilling:

1. Saken tas til orientering og kommunedirektøren gis fullmakt til å tilpasse retningslinjer og rutiner som er påvirket av lovendringen.

Anne Undal (H) fremmet på vegne av H, FrP og V følgende forslag:

Nytt punkt:

Kommunedirektøren kommer tilbake til bystyret med en sak, der det vurderes hvordan et kulturråd kan opprettes. Kulturaktørene involveres i prosessen.

Silje L. Waters (SV) viste til uttalelsen fra samfunnsutvalget og fremmet den som forslag i saken:

1. Kommunedirektøren gis fullmakt til å gjøre administrative tildelinger av tilskudd for 2026 som følge av lovendringen.

2. Kommunedirektøren legger frem nye retningslinjer og arbeidspraksis til politisk behandling som gjelder kulturtilskudd, kunst i offentlige rom og andre relevante ordninger som følge av lovendringen.

3. Tildelingene legges frem som referatsak for samfunnsutvalget etter tildeling.

Votering:

Forslaget fra Silje L. Waters (SV) ble satt opp mot kommunedirektørens innstilling og enstemmig vedtatt. Forslaget fremmet av Anne Undal (H) ble vedtatt mot 1 stemme (1 Pp)

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/24293
Dokumentnr.: 1
Løpenr.: 249101/2025
Klassering: C30

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Samfunnsutvalget	08.10.2025	38/25
Formannskapet	16.10.2025	153/25
Bystyret	23.10.2025	174/25

Endringer i Kulturlova og konsekvenser for kommunen

Kommunedirektørens anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:
1. Saken tas til orientering og kommunedirektøren gis fullmakt til å tilpasse retningslinjer og rutiner som er påvirket av lovendringen.

Sammendrag
Samfunnsutvalget uttaler seg i saken.

Den nye *Lov om offentlege styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova),* som trådte i kraft 1. juli 2025, gir kommunene et tydeligere ansvar for kulturfeltet knyttet til ytringsfrihet og demokratisk deltakelse, krav til kommunal planlegging og armlengdes avstand. Fredrikstad kommune har allerede etablert en rekke tiltak som fremmer bred deltakelse og mangfold, gjennom både strategisk arbeid og konkrete tiltak ved de ulike avdelingene i virksomhet kultur.

Det er tre hoved endringer knyttet til den reviderte loven, ny formålsparagraf, forsterket prinsipp om armlengdes avstand og krav til kommunal planlegging. Endringen med størst konsekvens for kommunen er knyttet til prinsippet om armlengdes avstand, som betyr at kunst- og kulturfaglige vurderinger skal gjøres av personer med relevant fagkompetanse og ikke av politikere. Dette krever endringer iblant annet hvordan kulturtilskudd behandles, og Fredrikstad kommune må tilpasse sine rutiner for å følge loven.

Vedlegg

Vedlegg:
1 Lovdata - Kulturlova

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
1) Kommunedelplan kultur 2019-2023
2) Kommuneplanens samfunnsdel – Fredrikstad mot 2030
3) Høring – Forslag til endringer i kulturlova bystyret 15.06.23
4) Meld St. 8 (2018–2029) Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida

Saksopplysninger

Den nye *Lov om offentlege styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)* ble vedtatt i Stortinget den 25. mars 2025. Den trådte i kraft den 1. juli 2025, etter at den ble formelt kunngjort og fastsatt ved kongelig resolusjon den 9. mai 2025. Fredrikstad kommune sendte eget høringssvar i forbindelse med lovforslaget, vedtatt i bystyret 15.06.23. Den nye kulturloven gir kommunene et tydeligere ansvar og flere konkrete oppgaver knyttet til kulturfeltet. Den reviderte loven er vedlagt saken. De juridiske hovedprinsippene som presenteres i saken er drøftet med kommuneadvokaten.

Under følger en presisering av betydningen av endringene, hvordan kommunen imøtekommer dette i dag og hvilke konsekvenser lovendringene har for videre arbeid.

Ny formålsparagraf (§ 1)
Lovens formål er nå tydelig koblet til Grunnloven § 100, som krever at myndighetene legger til rette for et åpent og opplyst offentlig ordskifte. Kultur defineres som en del av samfunnets infrastruktur for ytringsfrihet, noe som gir kulturloven en mer prinsipiell og demokratisk forankring. Kommunene har dermed et ansvar for å legge til rette for bred deltakelse i kulturlivet, sikre at ulike stemmer og uttrykk får plass og at kommunen bruker kultur som verktøy for demokratisk deltakelse og offentlig samtale.

Dette ivaretas allerede gjennom arbeidet virksomhet kultur gjør, både gjennom strategiske tiltak og konkrete aktiviteter på alle avdelingene, herunder Fredrikstad bibliotek, Kulturskolen, Blå Grotte, St. Croix-huset, Fredrikstad kino og kulturutvikling. Ordninger og prosjekter sikrer brede muligheter for ytring. Et konkret eksempel på dette i 2025 er arrangementet Kulturkonfirmasjon, et årlig samarbeidsprosjekt mellom Ung Kultur Møtes, Den kulturelle skolesekken og Kulturskolen. På Kulturkonfirmasjonen blir alle byens 9. klassinger introdusert for et bredt spekter av kulturuttrykk gjennom verksteder, konserter, utstillinger og annet på St. Croix-huset. For 2025 er ytringsfrihet tema for arrangementet.

Virksomhet kultur er også aktiv bidragsyter når det gjelder koordinering av arealer til aktivitet og arrangementer. Ytringsfrihet i offentlig rom som parker, gater og torg kan begrenses hvor private eier allment tilgjengelige arealer ved å etablere egne regler for ytringer i disse rommene. Dette ser man eksempler på fra Løren torg i Oslo, hvor man i 2021 ikke tillot politiske markeringer eller stands. En slik begrensing av ytringsfrihet kan unngås ved å se på muligheten for kommunalt eierskap av slike arealer, eller sikre bestemmelser til bruk av disse arealene gjennom tinglyste rettigheter, som også sikrer allmenn ferdsel og opphold.

Selv om kommunen i dag jobber godt innenfor tilrettelegging for ytringsfrihet, er det mulig å bruke kultur som verktøy for demokratisk deltakelse og offentlig samtale i enda større grad.

Lovfesting av armlengdes avstand (§ 2a)
Loven slår fast prinsippet om armlengdes avstand mellom politiske beslutninger og kunstfaglige vurderinger. Formålet med bestemmelsen er å styrke den kunstneriske friheten og sikre integriteten til kunst- og kulturfaglige profesjoner. For kommunene innebærer dette at politikere ikke skal detaljstyre det kunstneriske innholdet, og at faglige vurderinger innen kunst og kultur skal ha faglig autonomi.

Eksempler på brudd med armlengdesprinsippet kan være politisk styring av hvilke kunstneriske verk eller perspektiver som skal vises i en utstilling, hvem som skal involveres, eller konkrete innholdsmessige valg knyttet til presentasjon og framføring. Et aktuelt eksempel er at utsmykkingskomiteen i Fredrikstad kommune i dag er ledet av en politiker, noe som framover vil være i strid med lovverket.

Den skjerpede vektleggingen av prinsippet om armlengdes avstand gjør at beslutningsprosesser knyttet til kulturtilskudd må organiseres annerledes. Dette betyr at

søknader om kulturtilskudd som krever kunst- eller kulturfaglig vurdering skal behandles og vedtas av faginstanser, ikke av politiske organer. En direkte konsekvens er at vedtaksmyndighet må delegeres fra politiske utvalg til fagpersoner.

Lovendringen begrenser ikke de folkevalgtes mulighet til å vedta rammer for kommunale kulturtjenester eller til å fastsette rammer for tilskuddsordninger for kunst- og kulturfeltet. Politikkens rolle skal fortsatt være å beslutte overordnede økonomiske prioriteringer og legge føringer for drift og utvikling.

I Fredrikstad kommune er det i dag ansatte med kulturfaglig kompetanse som vurderer søknader og foreslår innstilling, mens politikere fatter vedtak. Retningslinjene for de ulike ordningene påpeker at søknadene skal skjønnsmessig vurderes etter fastsatte kriterier. Dette gjelder blant annet festivaltilskudd, tilskudd til kunst- og kulturtiltak samt kulturstipend. Tilskudd som er faste kulturposter og vertskommunetilskudd vurderes på grunnlag av gjeldende kulturplan og er en del av første budsjettsak knyttet til tilskuddsrammen. Det utøves faglig skjønn også ved behandling av disse søknadene. Når det gjelder driftstilskudd til lag og foreninger som driver kulturarbeid, er det administrasjonen som har fått delegert myndighet til å behandle og fatte vedtak. Denne ordningen baserer seg på faste satser, blant annet knyttet til antall medlemmer og aktivitetsnivå.

Flere kommuner vurderer nå sine ordninger i lys av lovendringen, og Østfold fylkeskommune har allerede tilpasset sine tilskuddsordninger slik at vedtakene ikke lenger fattes av politiske utvalg, men av administrasjonens rådgiverteam innenfor feltet.

Krav til kommunal og fylkeskommunal planlegging §4, nytt andre ledd
Kommuner og fylkeskommuner må nå utarbeide en skriftlig oversikt over status og utviklingsbehov for kulturfeltet. De skal også fastsette overordnede mål og strategier for kultursektoren i arbeidet med planer, etter plan- og bygningslova kapittel 8 og 11. Dette åpner opp for å behandle kultur som en ressurs i kommunal tjenesteutvikling og strategisk medspiller i utviklingen av et helhetlig og inkluderende velferdssamfunn.

Fredrikstad kommune har egen kulturplan *Å skape rom - kunst og kultur i en liten verdensby, kommunedelplan for kultur i Fredrikstad 2019-2030.* Planen viser behov for utvikling og forbedring, og legger opp til hvordan man kan løse utfordringer på feltet. Det er også andre planer og strategier som tar for seg forskjellige aspekter med kulturarbeid. Eksempler på dette er *Arrangementsstrategien* (vedtatt av bystyret 10. desember 2020), *Strategi for frivillighet* (vedtatt av bystyret 24. oktober 2024), *Isegranstrategien* (vedtatt i bystyret 12. juni 2025), *AlleMed Fritidserklæringen for barn og unge i Fredrikstad* (vedtatt i bystyret 9. februar 2023), *kommunedelplan for kulturminner* (vedtatt av bystyret 7. september 2023), *strategi for Gamlebyen – En levende bydel i historiske rammer* (vedtatt av bystyret 1. desember 2021) og lokal plan for kulturskolen *Veksthuset* (vedtatt av tidligere kultur- og miljøutvalget 11. november 2020).

Bystyret vedtok 11. september 2025 at planprogrammet for kommuneplanens nye samfunnsdel skulle ut på høring. Planforslaget skal være klart i 2026, mens kommuneplanens samfunnsdel skal vedtas innen utgangen av 2026. Kulturlovens nye andre ledd i § 4 innebærer at kulturfeltets overordnede mål og strategier også må jobbes inn i den nye samfunnsplanen.

Når det gjelder å se kulturtjenester som en ressurs på tvers av sektorer er Fredrikstad kommune godt på vei. Virksomhet kultur er representert i flere arbeidsgrupper på tvers av fag og sektorer i dag. Noen utvalgte eksempler på dette er etablering og oppfølging av folkehelseplanen, *LeveMittLiv* (tverrfaglig temaplan for livslange tjenester, levekår og livsmestring for mennesker med nedsatt funksjonsevne) og *AlleMed – Fritidserklæringen for barn og unge i Fredrikstad*. Andre områder er uttalelser og innspill knyttet til flerbruk av

skoler og andre offentlige bygg, innspill til multifunksjon i utvikling av nye offentlige bygg og innspill til rutiner og reglementer, for eksempel utleiereglement for kommunen. Det jobbes også med å skape hyppigere kontakt i forbindelse med arbeidsoppgaver der kultur så langt ikke har vært like involvert, eksempelvis gjennom å bidra i framtidig reguleringsarbeid. Folkehelse og frivillighet med tilhørende store programmer som områdesatsing og Aktive Fredrikstad blir organisert som avdeling under virksomhet kultur i nær framtid, noe som kan bidra til ytterligere styrking av kultur som ressurs dette arbeidet. Det gir også en anledning til å bidra i større grad til å styrke strategisk planlegging av samarbeidet i lokalsamfunnene.

Det er i de senere årene vært flere organisasjonsendringer i kommunen som har medført at virksomhet kultur har fått en ny plassering i organisasjonsstrukturen i kommunedel Samfunn. Samtidig er det innført nye rapporteringssystemer, som Framsikt, med hovedfokus på økonomiske måltall. Budsjett, handlingsplan og tertialrapporteringer er nå i stor grad knyttet til overordnede mål for kommuneområdene. Både organisasjonsendringene og nye rapporteringssystemer gir behov for å vurdere hvordan status og utviklingsbehov for kulturfeltet best kan synliggjøres innenfor den nye organisasjonsstrukturen, slik at kommunen framover følger kulturlovens bestemmelser også på dette området.

Relevante bestemmelser
Lov om offentlege styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)

Konsekvenser for sosial bærekraft
Lovens endringer styrker kommunenes ansvar for å fremme bred deltakelse i kulturlivet og sikre at ulike stemmer og uttrykk får plass i samfunnet. Dette bidrar til sosial bærekraft ved å gjøre kulturen til en arena for demokratisk deltakelse og offentlig samtale. Samtidig gir loven større kunstnerisk frihet, noe som styrker ytringsmangfoldet og åpner for nye perspektiver i samfunnsutviklingen.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Lovendringen har ingen direkte betydning for kommunens økonomi per nå.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Lovendringen har ingen samfunnsmessige konsekvenser.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Lovendringen har ingen konsekvenser for miljømessig bærekraft.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant for saken

Vurdert for uttalelser i rådene
Saken er ikke sendt til rådene for gjennomgang og uttalelse. Saken omhandler orientering om lovendring med forslag til hvordan kommunen kan imøtekomme lovendringene. Aktuelle råd vil høres i forbindelse med justering av retningslinjer.

Vurdering
Sett i lys av de endringene som er vedtatt i den nye kulturloven, og påfølgende konsekvenser, ser kommunedirektøren at det er behov for å gjøre flere justeringer av både prosedyrer og retningslinjer lokalt for å imøtekomme de nye lovendringene. Størst endring vil finne sted i punktet om lovfesting av armlengdes avstand, som innebærer endring av dagens arbeid med behandling av tilskudd til kunst- og kultur, samt endring av komitesammensetning til for eksempel utsmykkingskomiteen.

<u>Ny formålsparagraf (§ 1)</u>

Kommunedirektøren anbefaler at det gjøres kartlegging for å få mer oversikt og klarhet i hvordan vi som kommune imøtekommer punktet om infrastruktur for ytringsfrihet, og justerer vårt arbeid deretter. Helt konkret skal det i første omgang gis innspill til framtidig sak om prinsipper for privateide offentlige arealer for å sikre at offentlige fellesarealer også er arenaer for ytringsfrihet.

Lovfesting av armlengdes avstand (§ 2a)
Innenfor dette området vil det forekomme flere justeringer av arbeidet for å imøtekomme lovendringene.

Kulturtilskudd
Når det gjelder behandling av framtidige søknader om kulturtilskudd anbefaler kommunedirektøren å gjøre en trinnvis implementering av den nye lovens bestemmelser.

For behandling av søknad om tilskudd for 2026 (med søknadsfrist 1. november 2025, og 1. april 2026) anbefales det at saksbehandling og vedtak foretas administrativt av ansatte i kommunen som har relevant kompetanse. Vurderingene gjøres skjønnsmessig og baserer seg på gjeldende kulturplan og gjeldende retningslinjer samt på de økonomiske rammene som er politisk besluttet og eventuelle overordnede (ikke kulturfaglige) føringer som politikerne setter i egne saker. Samfunnsutvalget orienteres om vedtakene i egen sak.

Dette et alternativ som er i tråd med hvordan noen byer i Norge utøver dette arbeidet allerede, og også hvordan Østfold fylkeskommunes praktiserer behandling og vedtak av kulturtilskudd. Alternativet krever ingen ekstra kostnader og er også et tidseffektivt alternativ ettersom man benytter fagansatte som allerede er involvert i saksbehandlingen.

Som videre oppfølging revideres aktuelle retningslinjer før søknadsfristene som gjelder 2027, der kulturfeltet involveres i revideringen. Disse retningslinjene vedtas politisk. Det kan samtidig gjøres utredninger for å vurdere alternative måter å behandle søknadene på i framtiden, der kostnadene med å justere arbeidet framkommer.

Juryarbeid og komiteer
Den nye loven gir behov for å foretas en justering i politikernes oppdrag i utvalg der kunst- og kulturfaglige vurderinger gjøres, eksempelvis i utsmykkingskomiteen. Det vil fortsatt være mulig med politisk deltakelse i komiteen, men ikke i rollen som leder av komiteen. Ordlyden i retningslinjen for kunst i offentlig rom må justeres deretter. Også andre komiteer, utvalg og jurydeltakelse må gjennomgås og endres for å imøtekomme lovendringene, eksempelvis kommunens Frederikprisjury, som foreslår/vedtar kulturstipend, idrettsstipend og Kong Frederiks Hederspris. Det samme gjelder innkjøpskomiteen for kunst. Dette er en ordning som i 2024 ble vedtatt satt på pause, mens sammensetningen av komiteen bør fortsatt justeres. Det er også politiske representanter som har styreverv i kulturinstitusjoner, eksempelvis Østfold kunstsenter. Slike styreverv, og øvrige aktuelle utvalg gjennomgås i 2026.

Krav til kommunal og fylkeskommunal planlegging (§ 4, nytt andre ledd)
På bakgrunn av omorganisering og nye rapporteringsrutiner ser kommunedirektøren det som viktig å sikre et fortsatt godt og målrettet planverk og rapporteringsrutiner for kulturfeltet. Det bør gjennomføres en evaluering av dagens rapporteringsrutiner og hvordan utviklingsbehovene presenteres. Dersom kartleggingen av dagens praksis opp mot ny kulturlov viser seg ikke være tilfredsstillende vil det utarbeides nye rutiner for dette i 2026.

Alternative løsninger

I saken foreslås en trinnvis implementering som følge av kommende søknadsfrister. Det er foreslått å vurdere alternative løsninger knyttet til tilskuddsforvaltning på sikt, etter involvering av kulturfeltet i kommunen, når retningslinjene revideres.

Konklusjon
Den nye kulturloven gir kommunene et tydeligere ansvar og flere konkrete oppgaver knyttet til kultur. Formålet med bestemmelsen i § 1 er å styrke den kunstneriske friheten og sikre integriteten til kunst- og kulturfaglige profesjoner. Videre er de øvrige justeringene av loven med på å sikre at kultur er en ressurs i kommunal tjenesteutvikling og strategisk medspiller i utviklingen av et helhetlig og inkluderende velferdssamfunn. Størst konsekvens for kommunen vil være det forsterkede prinsippet om armlengdes-avstand.

Kommunedirektøren sørger for at kulturfeltets utviklingsbehov, mål og strategier innarbeides inn i kommuneplanens samfunnsdel.

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å innstille til bystyret at saken tas til orientering og at kommunedirektøren gis fullmakt til å tilpasse retningslinjer og rutiner som er påvirket av lovendringen.

LOVDATA

Lov om offentlege styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)

Dato	LOV-2007-06-29-89
Departement	Kultur- og likestillingsdepartementet
Sist endret	LOV-2025-05-09-14 fra 01.07.2025
Ikrafttredelse	01.08.2007
Kunngjort	29.06.2007
Rettet	27.09.2021 (faglige fotnoter fjernet)
Korttittel	Kulturlova

Jf. lov 7 juni 2013 nr. 31.

§ 1. *Føremål*

Lova skal leggja til rette for eit ope og opplyst offentleg ordskifte gjennom å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd i tråd med prinsippet om armlengds avstand, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleva eit mangfald av kulturuttrykk.

0 Endra ved lov 9 mai 2025 nr. 14 (i kraft 1 juli 2025 iflg. res. 9 mai 2025 nr. 754).

§ 2. *Definisjonar*

Med kulturverksemd meiner ein i denne lova å
a. skapa, produsera, utøva, formidla og distribuera kunst- og andre kulturuttrykk,
b. verna om, fremja innsikt i og vidareføra kulturarv,
c. delta i kulturaktivitet,
d. utvikla kulturfagleg kunnskap og kompetanse.

§ 2 a. *Avstand til politiske styresmakter*

Avgjerder som i hovudsak skal baserast på kunstnarleg eller kulturfagleg skjønn, skal treffast av personar med relevant fagkompetanse. Politiske styresmakter kan ikkje overprøva eller instruera om innhaldet i slike avgjerder. Dette er ikkje til hinder for overordna styring gjennom økonomiske og juridiske rammer og generelle mål.

Første leddet gjeld ikkje
a. avgjerder basert på kulturmiljøfagleg skjønn, inkludert avgjerder om tildeling av tilskot til tiltak knytte til kulturmiljø, eller til ivaretaking av tradisjonshandverk når tilskotet har samanheng med slike tiltak
b. ved behandling av klage etter forvaltningslova § 28 andre leddet.

0 Tilføyd ved lov 9 mai 2025 nr. 14 (i kraft 1 juli 2025 iflg. res. 9 mai 2025 nr. 754).

§ 3. *Statens oppgåver*

Staten skal fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd over heile landet gjennom rettslege, økonomiske, organisatoriske, informerande og andre relevante verkemiddel og tiltak.

Staten skal utforma verkemiddel og gjennomføra tiltak for å fremja og verna eit mangfald av kulturuttrykk i samsvar med internasjonale rettar og plikter.

§ 4. *Fylkeskommunens og kommunens oppgåver*

Fylkeskommunen og kommunen skal syta for økonomiske, organisatoriske, informerande og andre relevante verkemiddel og tiltak som fremjar og legg til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd regionalt og lokalt.

Fylkeskommunen og kommunen skal ha ei skriftleg oversikt over status og utviklingsbehov på kulturfeltet og fastsetja overordna mål og strategiar for dette feltet i arbeidet med planar etter plan- og bygningslova kapittel 8 og 11. Måla og strategiane bør vera eigna til å møta dei utfordringane som går fram i den skriftlege oversikta.

0 Endra ved lov 9 mai 2025 nr. 14 (i kraft 1 juli 2025 iflg. res. 9 mai 2025 nr. 754).

§ 5. *Felles oppgåver*

Staten, fylkeskommunen og kommunen skal syta for
a. at kulturlivet har føreseielege utviklingskår,
b. å fremja profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbodet og leggja til rette for deltaking i kulturaktivitetar,
c. at personar, organisasjonar og institusjonar har tilgang til informasjon om ordningar med økonomisk støtte og om andre verkemiddel og tiltak.

§ 6. *Ikraftsetjing*

Kongen fastset når[1] lova skal ta til å gjelda.

1 Frå 1 aug 2007 iflg. res. 29 juni 2007 nr. 905.

Fredrikstad ungdomsråds vedtak 07.10.2025:

Rådets uttalelse:
Forslaget til uttalelse fra Fredrikstad kommune oversendes Utdanningsdirektoratet

Fredrikstad ungdomsråds behandling 07.10.2025:

Votering:
Kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt.

Oppvekstutvalgets vedtak 08.10.2025:
Forslaget til uttalelse fra Fredrikstad kommune oversendes Utdanningsdirektoratet

Oppvekstutvalgets behandling 08.10.2025:
subsidiertBianca Skoglie, FrP, fremmet følgende forslag til uttalelse:
Fredrikstad kommune er positive til etableringen av Akademiet Privatskole Østfold.

Stian Bjerkebakke-Westin, Høyre, fremmet følgende forslag til uttalelse:
Fredrikstad kommune er i utgangspunktet positive til etablering av privatskoler, dette representerer et mangfold og et viktig supplement til den offentlige skolen.
Vi har i dag tre gode privatskoler med til sammen 587 elever, dette er en berikelse for det samlede skoletilbudet gjennom at de representerer klare alternativer og profiler innen pedagogikk, idrett og internasjonalisering.
Akademiet driver fra før av en svært god videregående skole i Fredrikstad med fornøyde elever, foreldre og ansatte. Søknaden fra Akademiet om etablering av en 1-10 skole er derfor grundig vurdert.
Fredrikstad kommune er i en vanskelig økonomisk situasjon og har kun noen få skoler med kapasitetsutfordringer. Ved etablering av en 1-10 skole vil kommunen få en betydelig andel privatskoleelever, med den konsekvens at vi får et stort nedtrekk i inntekter.
I lys av dette ser Fredrikstad kommune det vanskelig å anbefale etablering av en ny privat 1-10 skole på det nåværende tidspunkt.
Den sittende regjeringens innstramminger i privatskoleloven vanskeligjør Fredrikstad kommunens mulighet til å legge til rette for flere gode privatskoler. Vi trenger en forutsigbar og trygg finansiering av friskoler samt en privatskolelov som åpner for gode profilskoler.
Dersom vi får en ny nasjonal politikk på området, og dersom kommunens økonomi og skolestruktur gjør det forsvarlig, vil kommunen kunne vurdere en fremtidig søknad om etablering av en privatskole, for eksempel en profilskole innen yrkesfag eller realfag.

Stian Bjerkebakke-Westin, Høyre, fremmet subsidiært kommunedirektørens innstillig.
Votering:
Skoglies forslag fikk 3 stemmer (FrP 2, KrF) og ble ikke vedtatt.
Bjerkebakke-Westins forslag fikk 2 stemmer (Høyre) og ble ikke vedtatt.
Kommunedirektørens innstilling fikk 6 stemmer (Høyre 2, Ap 2, SV, Rødt) og ble vedtatt.
KrF og FrP 2 stemte mot.
Stian Bjerkebakke-Westin ba om følgende stemmeforklaring som protokolltilførsel:
Høyre er i utgangspunktet positive til etablering av privatskoler, dette representerer et mangfold og et viktig supplement til den offentlige skolen.
Vi har i dag tre gode privatskoler med til sammen 587 elever, dette er en berikelse for det samlede skoletilbudet gjennom at de representerer klare alternativer og profiler innen pedagogikk, idrett og internasjonalisering.
Akademiet driver fra før av en svært god videregående skole i Fredrikstad med fornøyde elever, foreldre og ansatte. Søknaden fra Akademiet om etablering av en 1-10 skole er derfor grundig vurdert.
Fredrikstad kommune er i en vanskelig økonomisk situasjon og har kun noen få skoler med kapasitetsutfordringer. Ved etablering av en 1-10 skole vil kommunen få

en betydelig andel privatskoleelever, med den konsekvens at vi får et stort nedtrekk i inntekter.
I lys av dette ser Fredrikstad kommune det vanskelig å anbefale etablering av en ny privat 1-10 skole på det nåværende tidspunkt.
Den sittende regjeringens innstramminger i privatskoleloven vanskeligjør Fredrikstad kommunens mulighet til å legge til rette for flere gode privatskoler. Vi trenger en forutsigbar og trygg finansiering av friskoler samt en privatskolelov som åpner for gode profilskoler.
Dersom vi får en ny nasjonal politikk på området, og dersom kommunens økonomi og skolestruktur gjør det forsvarlig, vil kommunen kunne vurdere en fremtidig søknad om etablering av en privatskole, for eksempel en profilskole innen yrkesfag eller realfag.

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

Følgende uttalelse fra Fredrikstad kommune oversendes Utdanningsdirektoratet:

Fredrikstad kommune er i utgangspunktet positive til etablering av privatskoler, dette representerer et mangfold og et viktig supplement til den offentlige skolen. Vi har i dag tre gode privatskoler med til sammen 587 elever. Dette er en berikelse for det samlede skoletilbudet gjennom at de representerer klare alternativer og profiler innen pedagogikk, idrett og internasjonalisering. Akademiet driver fra før av en svært god videregående skole i Fredrikstad med fornøyde elever, foreldre og ansatte.

Den sittende regjeringens innstramminger i privatskoleloven vanskeligjør Fredrikstad kommunens mulighet til å legge til rette for flere gode privatskoler. Vi trenger en forutsigbar og trygg finansiering av privatskoler, samt en privatskolelov som åpner for gode profilskoler. Fredrikstad kommune imøteser en ny nasjonal politikk på området, der kommunens økonomi ikke utfordres av at private aktører etablerer seg i kommunen.

Søknaden fra Akademiet om etablering av en 1- 10 skole er derfor grundig vurdert. Vi kan ikke støtte søknaden, slik den foreligger.

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Oppvekstutvalgets innstilling:

1.Forslaget til uttalelse fra Fredrikstad kommune oversendes Utdanningsdirektoratet

Anne Marte Frestad Andersen (H) fremmet på vegne av H, FrP, V og Pp. følgende alternative forslag til uttalelse:

Fredrikstad kommune er i utgangspunktet positive til etablering av privatskoler, dette representerer et mangfold og et viktig supplement til den offentlige skolen. Vi har i dag tre gode privatskoler med til sammen 587 elever. Dette er en berikelse for det samlede skoletilbudet gjennom at de representerer klare alternativer og profiler innen pedagogikk, idrett og internasjonalisering. Akademiet driver fra før av en svært god videregående skole i Fredrikstad med fornøyde elever, foreldre og ansatte.

Den sittende regjeringens innstramminger i privatskoleloven vanskeligjør Fredrikstad kommunens mulighet til å legge til rette for flere gode privatskoler. Vi trenger en forutsigbar og trygg finansiering av privatskoler, samt en privatskolelov som åpner for gode profilskoler. Fredrikstad kommune imøteser en ny nasjonal politikk på området, der kommunens økonomi ikke utfordres av at private aktører etablerer seg i kommunen.

Søknaden fra Akademiet om etablering av en 1- 10 skole er derfor grundig vurdert. Vi kan ikke støtte søknaden, slik den foreligger.

Bianca Skoglie (FrP) fremmet følgende forslag:

Fredrikstad kommune er positive til etableringen av Akademiet Privatskole Østfold.

Votering:

Forslaget fremmet av Bianca Skoglie (FrP) fikk 3 stemmer (3 FrP) og ble ikke vedtatt. Forslaget fremmet av Anne Marte Frestad Andersen (H) ble vedtatt med 9 stemmer (4 H, 3 FrP, 1 Pp, 1 V), mot 6 stemmer (4 Ap, 1 SV, 1 MDG) som ble avgitt for oppvekstutvalgets innstilling.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/6298
Dokumentnr.: 4
Løpenr.: 242064/2025
Klassering: A20

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Fredrikstad ungdomsråd	07.10.2025	21/25
Oppvekstutvalget	08.10.2025	31/25
Formannskapet	16.10.2025	162/25
Bystyret	23.10.2025	175/25

Uttalelse fra Fredrikstad kommune om etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler oppvekstutvalget å gi følgende innstilling til formannskapet:
1. Forslaget til uttalelse fra Fredrikstad kommune oversendes Utdanningsdirektoratet

Sammendrag
Akademiet Privatskole Østfold AS har søkt Utdanningsdirektoratet om tillatelse til å etablere en privat grunnskole i Fredrikstad kommune.

Som mulig vertskommune har Fredrikstad kommune rett til å uttale seg om søknaden før Utdanningsdirektoratet fatter vedtak i saken, jf. privatskoleloven § 2-1 første ledd.

Kommunedirektøren anbefaler at kommunen ikke støtter flytting av skolen til Fredrikstad kommune. Dette begrunnes i hovedsak med:

- Elevplasser i denne størrelsesorden vil få budsjettmessige konsekvenser for den offentlige skolen.
- Flere elevplasser i private skoler kan bidra til økte sosiale forskjeller.

Vedlegg
1 søknad..PDF
2 Behovsbegunnelse Østfold 2025..PDF
3 Forslag til uttalelse fra Fredrikstad kommune om etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS
4 Tilleggsnotat - Uttalelse fra Fredrikstad kommune om etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS
5 Forslag til uttalelse fra Fredrikstad kommune om etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Anmodning om uttalelse fra Utdanningsdirektoratet.

Saksopplysninger
Akademiet Privatskole Østfold AS har søkt Utdanningsdirektoratet om tillatelse til å etablere en privat grunnskole i Fredrikstad kommune. Søknaden gjelder 180 elevplasser fordelt fra 1.-10. trinn. Skolen søker om godkjenning basert på livssynshumanisme.

Ifølge privatskoleloven §2-1 første ledd har vertskommunen rett til å uttale seg. Retten til å uttale seg er nærmere beskrevet i Prop.80 L (2022-2023). Her fremgår det at direktoratet etter en skjønnsmessig vurdering kan godkjenne nye skoler eller driftsendringer. I den skjønnsmessige vurderingen skal det blant annet legges vek på hvilke konsekvenser en godkjenning vil få for det offentlige skoletilbudet. Ved vurderingen av slike konsekvenser skal det legges vesentlig vekt på uttalelsen fra vertskommunen. En skole skal ikke få godkjenning dersom etableringen medfører negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet.

I vurderingen av konsekvensene for det offentlige skoletilbudet kan direktoratet blant annet vektlegge følgende momenter:

- Endring av skolestruktur og budsjettmessige konsekvenser
- Skolefaglige hensyn
- Behovet for skolen

Frist for uttalelsene i saken er satt til 24.10.25 etter utsatt opprinnelig frist våren 2025 fra Utdanningsdirektoratet.

Ifølge behovsbegrunnelsen vedlagt søknaden ønsker Akademiet Privatskole Østfold AS i større grad enn den offentlige skolen å være premissleverandør for livsynshumanistiske verdier, og vektlegge etikk, filosofi og kritisk tenkning.

Videre opplyses det i behovsbegrunnelsen at det i dag er tre private grunnskoler som er godkjent på livssynshumanistisk grunnlag. Disse er lokalisert i Oslo og i Lier. Alle tre skolene beskrives som å ha stor pågang fra elever som ønsker å gå der. Akademiet Privatskole Østfold AS ønsker å tilby et skoletilbud som speiler mangfoldet som er i det varierte befolkningsgrunnlaget som er i Fredrikstad, og som livssynshumanistisk skole ønsker de å gi familier muligheten til å velge en skole som er i tråd med deres livssyn og verdier.

Akademiet Privatskole Østfold AS ønsker å være en liten skole som er tett på den enkelte elev.

Skolen ønsker å etablere seg i nærheten til tilgang til offentlig transport, og ønsker å være i dialog med kommunen om det best egnede området for etablering.

Relevante bestemmelser
Privatskoleloven
Opplæringsforskrifta

Konsekvenser for sosial bærekraft
I dag finnes det 3 godkjente private skoler i Fredrikstad kommune. Elevtall per skoleår 2023-2024 (de siste offentlige tallene hentet fra GSI) er som følger:

- Steinerskolen i Fredrikstad (1.-10.trinn): 176 elever
- Childrens International School Fredrikstad AS (1.-10. trinn): 231 elever
- Wang Fredrikstad AS (8.-10. trinn): 180 elever

Dersom Akademiet Privatskole Østfold AS vil bli godkjent for etablering i Fredrikstad, vil antallet private skoleplasser øke med 180 i Fredrikstad kommune. Det totale antallet vil være 767 plasser, fordelt på 1.-10.trinn.

Antallet elever i den offentlige skolen i Fredrikstad for skoleåret 2024-2025 var 8911 elever. Det betyr at det vil være i underkant av 9 % av elevmassen som kan være elever i en privatskole etter denne eventuelle utvidelsen.

Akademiet Privatskole Østfold AS skriver i sin søknad at de livssynshumanistiske verdiene de ønsker å bygge skolen på er i tråd med opplæringslovens §1-1 (formålsparagrafen). Denne gjelder også for de offentlige skolene, og kommunedirektøren vurderer at dette ikke vil utgjøre et vesentlig annerledes innhold enn hva elevene i den offentlige skolen allerede møter.

Et av fellesskolens oppdrag er å utjevne for sosiale forskjeller. Fellesskolen skal synliggjøre mangfold og legge til rette for inkludering. I forarbeidene til ny opplæringslov uttaler Kunnskapsdepartementet følgende:

Departementet meiner at det er viktig å gi barn høve til å skape eller halde fast på haldepunkt i nærmiljøet, og at skolen bør vere eit slikt haldepunkt. Det er også viktig at samansetninga av skolane og klassane i størst mogleg grad speglar av samfunnet, og at elevar med ulik bakgrunn møtest og lærer i dei same klasseromma. (…) Nærskoleprinsippet bidreg til eit samfunn der skolen er den naturlege sosialiseringsarenaen i nærmiljøet. (Prop.57 L (2022-2023))

Med en økning av elever i private skoler er det et spørsmål om Fredrikstad kommune utvikler et samfunn med større sosiale forskjeller.

Skolene i Fredrikstad er i dag inndelt i inntakssoner som i stor grad speiler samfunnet, og gjør at elever med ulik bakgrunn møter hverandre og har felles opplæring. Dette kan føre til økt samhold og tillit til hverandre uavhengig av bakgrunn, sosiale evner, religion eller kulturell tilhørighet.

Kommunedirektøren anerkjenner mangfoldet de eksisterende private skolene representerer. Samtidig er det en grense for hvor stor andel av elevene i en kommune som går i private skoler, før det undergraver skolens fellesskapsbyggende funksjon.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
Fordi privatskoler får økonomisk tildeling direkte over statsbudsjettet, trekkes det et beløp fra kommunebudsjettet for å kompensere for den antatte innsparingen som kommunene har ved at elever ikke går i den offentlige skolen. Denne ordningen kalles trekkordningen.

Trekkordningen medfører at kommuner med elever i statlige og private skoler trekkes et gitt beløp per elev for de elevene kommunene ikke yter skoletjenester til. Summen av trekk fra kommuner med elever i statlige og private skoler fordeles ut igjen til alle landets kommuner etter en kostnadsnøkkel som tar utgangspunkt i en beregnet andel av kommunenes utgiftsbehov. Trekket settes til 80 og ikke 100 prosent, fordi innsparingen for kommunene ved at enkeltelever trår ut av den offentlige skolen ikke vil tilsvare 100 prosent av gjennomsnittskostnaden per elev.

Privatskoleloven pålegger dessuten kommunesektoren å dekke utgifter til individuelt tilrettelagt opplæring (ITO), særskilt språkopplæring for elever med et annet morsmål enn norsk og samisk, og skoleskyss for elever som mottar opplæringstilbud i en privat skole.

En rapport fra Senter for økonomisk forskning fra 2021 konkluderer imidlertid med at «trekksatsene overvurderer de faktiske innsparingene» for de offentlige skolene.

For Fredrikstad kommune innebærer trekkordningen en reduksjon i de frie inntektene for 2025 på 7,7 millioner kroner.

Fredrikstad kommune har i tillegg til denne reduksjonen utgifter til spesialundervisning for elever i private skoler, der det i 2024 var budsjettert med 10,8 millioner, mens regnskapet viste i underkant av 13,6 millioner. Fredrikstad kommune ser at de private skolene ikke har

den samme fleksibiliteten og stordriftsfordelene som den offentlige skolen har i gjennomføring av spesialundervisning.
Kommunen plikter å dekke de faktiske kostnadene som privatskolene har, og har ikke anledning til å operere med en fast sats ut fra kostnadene kommunen har. Utgifter til særskilt språkopplæring var i 2024 i overkant av 200 000 kroner, noe som vil bli lavere for 2025.

Siden kommunen er økonomisk ansvarlig for skyss for elever i private skoler utgjør det en ekstra kostnad, da mange av disse elevene ikke vil ha krav på skyss til sin nærskole.

Fredrikstad kommune betaler refusjon til fylkeskommunen etter persontakst for elever i grunnskolen. Persontakst vil si den laveste prisen på ordinær enkeltbillett. Skoleskyssen i Fredrikstad kommune er inndelt i 18 soner, der taksten varierer fra 27,39 til 153,83 kroner per elev per tur avhengig av antall soner eleven krysser.

Dersom Akademiet Privatskole Østfold AS etablerer seg i sentrum, vil elever kunne krysse 3-4 soner (basert på avstand fra ytterst i kommunen inn til sentrum). Dette vil utgjøre en ekstra kostnad på mellom i underkant av 2500 kroner til i underkant av 4000 kroner per elev per måned. Det er ikke kjent for kommunedirektøren verken hvor Akademiet Privatskole Østfold AS ønsker å etablere seg, eller hvor mange av deres elever vil ha krav på skoleskyss. I behovsbegrunnelsen skriver de at de ønsker å etablere seg i nærheten av tilgang til offentlig transport.

Fredrikstad kommune hadde i 2024 ekstra utgifter til skyss i overkant av 3,5 millioner for elever i private skoler. Det er grunn til å anta at dette beløpet vil øke dersom Akademiet Privatskole Østfold AS blir godkjent for etablering.

Kostnadene for ITO, særskilt norsk og skyss dekkes av grunnskoleramma, som vedtas av bystyret. Kommunedirektøren gjennomgår per tid alle vedtak om skoleskyss for alle elever for å se om det er muligheter for innsparing på dette området.

Kostnader til drift av bygningsmasse og lærerressurser ved kommunens skoler vil ikke nødvendigvis bli redusert proporsjonalt med en nedgang i elevtallet. Kommunen må fremdeles drifte samme antall skoler og klasser, siden elever til de private skolene rekrutteres fra hele kommunen.

Fredrikstad kommune har ingen utfordringer med kapasitet på skolene med tanke på å ivareta retten til å gå på nærskolen, og kommunedirektøren kan ikke se at det er behov for nok en privat skole.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
I og med at elever som bor mer enn 4 kilometer fra skolen (2 km for 1. trinn) har krav på skoleskyss, vil det kunne bidra til økt press på kollektivtrafikken og økte utslipp.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant for denne saken.

Vurdert for uttalelser i rådene
Fredrikstad ungdomsråd uttaler seg til saken.

Vurdering
Kommunedirektøren vurderer at de største konsekvensene ved etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS vil være av økonomisk art. Det gjelder både trekket i de frie midlene og økte utgifter til ITO, særskilt norskopplæring og skoleskyss.

Kommunedirektøren er også av den oppfatning at fellesskolen bør styrkes. Ved å etablere en ny privat skole i Fredrikstad vil det kunne påvirke kommunens handlingsrom både økonomisk og sosialt.

Kommunedirektøren viser til utviklingen for de videregående skolene i Østfold fylkeskommune. Det er etablert flere private videregående skoler i Fredrikstad, og disse har fått en større andel av elever som velger studiespesialiserende. Dette kan føre til en utarming av det offentlige skoletilbudet for våre ungdommer i videregående opplæring.

Alternative løsninger
Fredrikstad kommune uttaler seg positivt til etableringen av Akademiet Privatskole Østfold AS.

Konklusjon
Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å innstille til bystyret at det vedlagte forslaget til uttalelse fra Fredrikstad kommune om etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS sendes til Utdanningsdirektoratet.

Søknad om ny grunnskole etter privatskoleloven - AKADEMIET PRIVATSKOLE ØSTFOLD AS

Om søknaden

Før utfylling av denne søknaden forutsetter vi at skolen har satt seg grundig inn i privatskoleloven med tilhørende forskrifter.
Det ligger også veiledningsmateriale på vår hjemmeside Udir.no

Til søknaden må skolen ha klart følgende dokumenter:

- Fullstendig registerutskrift fra Enhetsregisteret
- Bekreftelse fra skolens bank på innbetalt innskuddskapital (organisasjonsnummer, kontonummer og beløp må fremgå)
- Skolens (rettssubjektets) vedtekter
- Redegjørelse for behovet for skolen
- Grunnlaget for det elevtallet skolen søker om
- Skolens læreplan dersom det søkes om godkjenning av egen plan, eller bekreftelse på bruksrett til alternativ læreplan som allerede er godkjent
- Skolens inntaksreglement
- Skolens skoleregler
- Skolens budsjett

Generelt om skolen

Informasjonen er hentet fra Brønnøysundregistrene
Du må forsikre deg om at informasjonen er korrekt. Dersom informasjonen ikke stemmer, må endringene gjøres i Brønnøysundregistrene før du kan sende inn en søknad.

Gå til Brønnøysundregistrene →

Kontaktinformasjon

Navn på rettssubjekt	AKADEMIET PRIVATSKOLE ØSTFOLD AS
Organisasjonsnummer	934794303
Organisasjonsform	Aksjeselskap
Stiftelsesdato	03.12.2024
Adresse	Molovegen 3B 6004 ÅLESUND
Epost	post@akademiet.no
Telefon	
Daglig leder	Guro Bruaseth Blankholm
Styremedlemmer	Ledelse: • Siri-Kristin Jensen (Styrets leder) Medlemmer:
Revisor	
Næringskode(r)	Ordinær grunnskoleundervisning (85.201)
Målform	Bokmål
Underenhet(er)	AKADEMIET PRIVATSKOLE ØSTFOLD AS (834822032)

Registerutskrift fra Enhetsregisteret

Last opp **fullstendig** registerutskrift fra Enhetsregisteret. Registreringen må vise skolens formål, virksomhet/bransje mv. Nøkkelopplysninger fra Brønnøysundregistrene er ikke tilstrekkelig.

Navn
Registerutskrift Akademiet Privatskole Østfold.pdf

Privatskoleloven

Søkeren må sette seg godt inn i reglene for godkjenning og drift av skoler etter privatskoleloven med tilhørende forskrifter.

Skoler godkjent etter privatskoleloven skal ha et styre som øverste ansvarlige organ, og som er ansvarlig for at skolen drives i tråd med gjeldende regelverk, og at elevenes rettigheter oppfylles. Styret skal være oppnevnt i samsvar med det rettsgrunnlaget skolen er etablert i henhold til. Skolen kan ikke ha et annet styre enn rettssubjektets styre.

Det er flere av oppgavene i loven som styret ikke kan delegere videre. Det gjelder blant annet:

- å se til at elever i opplæringspliktig alder som blir tatt inn ved skolen får oppfylt retten til grunnskoleopplæring, og melde fra til foreldrene og hjemkommunen til elever som over lengre tid ikke møter frem til undervisningen uten lovlig grunn
- å vedta budsjett og regnskap for skolen
- å fastsette inntaksreglement for skolen
- å fastsette skoleregler for skolen
- å se til at offentlige tilskudd og skolepenger kommer elevene til gode
- å se til at offentlige krav og forutsetninger for virksomheten blir oppfylt
- å sørge for å ha rett og nødvendig kompetanse i virksomheten
- å tilsette daglig leder

Se privatskoleloven §5-2 for flere av oppgavene til styret.

☑ **Skolen bekrefter at de skal følge reglene for skoledrift i privatskoleloven.**

Skolens beliggenhet

Hvor skal skolen etableres?

Fylke: Østfold

Kommune: Fredrikstad

Redegjør kort for skolens planer for skoleanlegg, herunder beliggenhet. Dersom skolen blir godkjent må skolens lokaler godkjennes av Statsforvalteren i skolens fylke før skolen kan starte opp. I tillegg til nødvendig dokumentasjon, er det krav om at lokalene skal ligge samlet. Beskriv kort hvor langt skolen har kommet for å sikre at den har lokaler ved planlagt skolestart:

Spesifiser

Vi har vært i dialog med flere eiendomsbesittere og -utviklere og har flere aktuelle lokaler. Ved godkjenning av skolen, vil vi gå videre i dialog med kommunen om hvilke området det er mest ønskelig at skolen skal ligge.

Behovet for skolen

Hvorfor er det behov for denne skolen?

Skolen må redegjøre for behovet for skolen det søkes om, og godkjenningsgrunnlaget.

Navn
Behovsbegunnelse Østfold 2025.pdf

Skolens grunnlag og læreplan

Velg det grunnlaget skolen søker om å bli godkjent etter og hvilke læreplaner skolen skal følge.

☑ **Livssyn**

Skoler som skal drive på grunnlag av et livssyn må synliggjøre verdigrunnlaget sitt i læreplanen, både i overordnet del, og i læreplaner for relevante fag på alle trinn/hovedtrinn i grunnskolen og trinn i videregående opplæring. I læreplaner for relevante fag må skolen synliggjøre verdigrunnlaget i delen om faget, og som hovedregel i kompetansemål. Det kan godkjennes at skolene flytter timer mellom fag for å styrke fag som er særlig viktig i forhold til grunnlaget til skolen.

Spesifiser livssyn

Livssynshumanisme

Læreplan

◉ **Skolen skal følge Kunnskapsløftets læreplaner med egne tillegg og/eller alternativ fag- og timefordeling som tidligere er godkjent av Utdanningsdirektoratet**

○ Skolen skal følge Kunnskapsløftets læreplaner med egne tillegg og/eller alternativ fag- og timefordeling som ikke tidligere er godkjent av Utdanningsdirektoratet

Skriv inn navn på læreplanen, dato for godkjenningen, og hvem som opprinnelig har fått den godkjent:

Læreplan basert på livssynshumanisme godkjent for bruk i Akademiet Realfagsskole Oslo AS, org.nr. 911 768 151. Dato for godkjenning 28.06.2021. Ref. 2018/7690

Skolen må laste opp en bekreftelse der det framgår at skolen har bruksrett til læreplanen den skal følge.

Navn

Bruksrett til læreplanen Akademiet Privatskole Østfold.pdf

☐ Anerkjent pedagogisk retning

☐ Internasjonalt

☐ Norsk grunnskoleopplæring i utlandet

☐ Særskilt tilrettelagt opplæring for elever med dokumenterte behov

Styret og vedtekter

- Styret har den øverste ledelsen ved skolen, og skal se til at skolen drives etter gjeldende lover og forskrifter. Oppgaver som er tillagt styret etter privatskoleloven § 5-2 kan ikke delegeres til andre.
- Styret skal være oppnevnt i samsvar både med privatskoleloven og skolens rettsgrunnlag (f.eks. aksjeloven eller stiftelsesloven).
- Skolen skal ha ett sett med vedtekter som både skal samsvare med privatskolelovens regler og skolens rettsgrunnlag (f.eks. aksjeloven eller stiftelsesloven).
- Skolens vedtekter må angi at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode jf. § 6-3. Kravet kommer frem av privatskoleloven § 2-2.
- Et eventuelt overskudd ved skolen må disponeres i henhold til økonomiforskrift til privatskoleloven. Videre har økonomiforskriften regler om tilbakebetaling av statstilskudd ved nedleggelse av skolen. Vedtektene må være i tråd med dette.

☑ **Skolen er kjent med privatskolelovens krav til vedtekter**

Last opp skolens vedtekter:

Navn
VEDTEKTER ØSTFOLD.pdf

Elevtall grunnskole

Elevtall og trinn

Hvor mange elevplasser og hvilke trinn søkes det om?

Nye skoler skal oppgi totalt elevtall ved fullt utbygd skole (det maksimale elevtallet skolen søker godkjenning for) og hvilke trinn søknaden gjelder for.

Antall elevplasser: 180

- ○ Trinn 1-7 (barnetrinn)
- ○ Trinn 8-10 (ungdomstrinn)
- ◉ **Alle Trinn 1-10 (barnetrinn og ungdomstrinn)**

Kommentar

Se redgjørelse

Redegjørelse for elevtall

Last opp vedlegg med redegjørelse for hvilket grunnlag det er for det elevtallet skolen søker om.

Navn
Elevtallsprognoser Akademiet Privatskole Østfold.pdf

Elevene

Elevene

Elevene har særlige rettigheter etter privatskolelovens kapittel 3. Reglene omhandler blant annet tilpasset opplæring, individuell tilrettelegging, særskilt språkopplæring og rådgivning.

☑ **Skolen er kjent med kravene i kapittel 3 om elevene.**

Inntakstreglement

Skolen skal ha hele landet som inntaksområde, og være åpen for alle som fyller vilkårene for inntak i offentlige skoler. Skolen må ha et inntaksreglement som viser prioritering av søkere dersom det er flere søkere enn skolens godkjente kapasitet. Prioriteringene må være saklige og etterprøvbare. Inntaksreglement skal sikre likebehandling og hindre diskriminering. Reglene om inntak følger av privatskoleloven § 3-1.

Navn
Inntaksreglement 2025 Akademiet.pdf

Skoleregler

Skolen skal ha regler om organisering av skoledemokratiet og om rettigheter og plikter for elevene, blant annet om orden og oppførsel. Kravet til skoleregler følger av privatskoleloven § 5A-7. Skolens styre kan i skolereglene angi hvilke tiltak som kan brukes når elever bryter skolereglene, og hvordan slike saker skal behandles. Skolen har ikke anledning til å benytte andre tiltak enn de som er fastsatt i reglementet. Fysisk refs eller annen krenkende behandling av elevene er ikke lov. Elevene har rett til å bli hørt før det blir tatt en avgjørelse om tiltak etter reglementet.

Styret kan fastsette i skolereglene at elevene kan bortvises etter flere eller grove brudd på skolereglene. Regelen om bortvisning følger av privatskoleloven § 3-10. En elev kan ikke bortvises dersom mindre inngripende tiltak er tilstrekkelige. Dersom skolen skal ha bortvisning som et tiltak, må det fastsettes i skolereglene. Bortvisning er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven, og det må framgå av reglementet at vedtaket kan påklages til Statsforvalteren i skolens fylke.

Navn
20250103 Skoleregler.pdf

Økonomi og tilleggsvirksomhet

Innskuddskapital

Last opp en bekreftelse fra skolens bank på innbetalt innskuddskapital på minimum 100 000 kr. Skolens organisasjonsnummer, kontonummer og beløp, må fremgå av bekreftelsen. Bankgaranti er ikke tilstrekkelig i denne sammenheng.

Innskuddskapitalen må være inne på søknadstidspunktet, og kan ikke brukes i perioden fra søknaden er levert til den er ferdig behandlet.

Navn
Bankbekreftelse DNB innestående konto akademiet privatskole østfold.pdf
Akademiet Privatskole Østfold AS bekreftelse aksjeinnskudd.pdf

Budsjett

Last opp budsjett som viser hvordan driften finansieres og hvilke kostnader skolen vil ha ved fullt utbygd skole, dvs. et helt skoleår for det totale elevtallet søknaden gjelder. Se veileder og budsjettmal.

Navn
Budsjett_Østfold_1-10-skole_180 elever_NY MAL GS (2).pdf
Budsjett_Østfold_Note_1.pdf
Budsjett_Østfold_Note_2.pdf
Budsjett_Østfold_SFO.pdf

Tilleggsvirksomhet

Skal skolen drive med noen tilleggsvirksomheter?

JA NEI

Skolen kan ikke drive eller eie annen virksomhet enn skole i samsvar med privatskoleloven. Oppgi om skolen skal drive noen av tilleggsvirksomhetene som framgår av økonomiforskrift til privatskoleloven § 7-1. Listen nedenfor er ikke uttømmende.

Skolen må ha egne avdelingsbudsjett for hver av tilleggsvirksomhetene. Skolens tilleggsvirksomheter skal samlet sett være selvfinansierende. Gjennom budsjettet skal skolen synliggjøre at den forstår at statstilskudd og skolepenger ikke skal finansiere tilleggsvirksomheter. Skolen må derfor vise at den fordeler alle felles driftskostnader. Det må fremgå hvilke kostnader som er fordelt og hvordan fordelingen er gjort mellom skoledrift og tilleggsvirksomhet. Manglende tilordning av felleskostnader fører til at tilleggsvirksomheter drives på bekostning av tilskuddsmidler som gis til opplæring.

Dersom skolen ønsker å drive annen tilleggsvirksomhet enn det som framgår av økonomiforskrift til privatskoleloven § 7-1 Tilleggsvirksomhet, må den søke særskilt om dette.

- [x] **Skolefritidsordning (SFO) (Tilbud til elevene ut over obligatorisk skoletid)**
- [ ] Kantine som drives av skolen eller elevene (Servering av mat på regelmessig basis er å regne som kantine)
- [ ] Utleie av spesialrom når rommene ikke er i bruk
- [ ] Utleie av skolelokaler utenfor skoletiden
- [ ] Annen tilleggsvirksomhet

Annet

Tilleggsopplysninger

Dersom skolen ønsker å legge ved tilleggsopplysninger, kan dette lastes opp her

Begrunnelse for hvorfor det er behov for skolen, samt grunnlag for elevtallsprognose for oppstartsåret, og det maksimale antallet elever det søkes godkjenning for ved ny privat grunnskole i Østfold / Fredrikstad.

Akademiet Privatskole Østfold AS ønsker å etablere en ny grunnskole i Fredrikstad basert på Livssynshumanisme.

Skolen ønsker i større grad enn den offentlige skolen, å være premissleverandør for livsynshumanistiske verdier, og vektlegge etikk, filosofi og kritisk tenkning.
Dette er også i tråd med Formålsparagrafen § 1-1, 2.ledd at "opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane."

Medlemstallene til humanistiske og human-etiske organisasjoner er stadig økende, både i Norge og internasjonalt. Samtidig mister tradisjonelle religiøse organisasjoner stadig medlemmer. Ifølge tall fra SSB er det i Norge en stadig nedgang i medlemstallene i Den Norske Kirke, fra 83,6 % av befolkningen i 2001, til 72,9 % i 2015 til 69% i 2019 og 62,6% i 2023[1]. I tillegg til dette ser man nedgang i oppslutningen om de kirkelige aktivitetene, herunder dåp, konfirmasjon og ekteskapsinngåelse. Samtidig har Human-Etisk Forbund (HEF) en stadig økning, og har over 160.000 medlemmer. De har også fylkes- og lokallag i alle landets fylker, bl.a. eget lokallag i Fredrikstad, samt fire andre lokallag i Østfold fylke, og eget ungdomslag, Humanistisk Ungdom Østfold[2]. Dette viser at det er en betydelig del av befolkningen i regionen som har et livssynshumanistisk verdigrunnlag. Av erfaring fra våre andre skoler, så ser vi at elever fra familier med ulike religioner og bakgrunner, begynner på våre livssynshumanistiske skoler.

HEF gjennomførte i 2021 en landsdekkende undersøkelse som viste at det er et flertall i befolkningen som ikke er troende[3], samt at medlemstallene i tros- og livssynssamfunn synker. Dette er samsvarende med utmeldingsstatistikken til Den Norske Kirke, som viser en markant utmelding fra 2013 og framover[4]. Utmeldingene har for øvrig tiltatt etter at det ble mulig å melde seg ut av kirken ved hjelp av Bank ID, i 2016. I 2022 var det 16 166 som meldte seg ut av Den norske kirke.

Yngre mennesker er også i mindre grad religiøse, enn eldre mennesker. Dette betyr at selv om dagens foreldregenerasjon har en relativt høy andel religiøse, vil deres barn statistisk sett ha en større tilbøyelighet til å ønske en humanistisk rettet skolegang. I Norge er også andelen religiøse mennesker særlig lavt, i forhold til andre nasjonaliteter, både i Europa og i verden for øvrig[5].

I Norge er det nå tre private grunnskoler som er godkjent på livssynshumanistisk grunnlag. I Oslo er det to ungdomsskoletilbud, Humanistskolen og Akademiet Realfagsskole Oslo, som begge har lange ventelister. I Lier driver Akademiet Ungdomsskole Lier, basert på livssynshumanisme. Også denne skolen opplever svært stor pågang. Skolene får henvendelser fra elever fra store deler av distriktene rundt. Det er med andre ord ikke grunn til å tro at interessen og oversøkningen ved disse skolene, kommer på bakgrunn av en geografisk avgrenset effekt. På dette grunnlag, må det være klart at mange vil ønske å kunne gjennomføre sin skolegang ved et livssynshumanistisk utdanningstilbud.

[1] https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/faktaside/religion
[2] https://humanistiskungdom.no/lokallag/
[3] https://human.no/nyheter/2016/september/befolkningsundersokelsen-2016/
[4] https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/bakgrunn/om-kirkestatistikk/medlemsstatistikk/
[5] http://www.dagbladet.no/nyheter/2005/11/26/450463.html - Nordmenn minst religiøse i Vest-Europa og https://www.aftenposten.no/kultur/i/R9OOVJ/ungdom-er-minst-religioese-men-mest-positive-til-trossamfunn

Fredrikstad er en by med et variert befolkningsgrunnlag[6], og det er viktig å tilby et skolealternativ som speiler dette mangfoldet. Det er viktig å gi foreldre valgmuligheter når det gjelder utdanning. Som livssynshumanistisk skole vil vi kunne gi familier muligheten til å velge en skole som er i tråd med deres livssyn og verdier. Livssynshumanisme fremmer verdier som respekt, solidaritet, kritisk tenking og medmenneskelighet. Dette kan bidra til å utvikle gode samfunnsborgere som tar ansvar for seg selv og for andre, i tillegg vil en livssynshumanistisk skole vil vi også bidra til å skape et inkluderende og trygt læringsmiljø for alle elever, uavhengig av bakgrunn og tro.

Videre ønsker skolen å være en liten skole, tett på den enkelte elev. I «Fakta om grunnskolen 2024-25» skriver Udir at «Trenden med færre og større grunnskoler fortsetter». Vår skole ønsker å gi et tilbud til de som ønsker å gå på en mindre skole med færre elever.[7]

Vi mener derfor at det ligger godt til rette for et nytt privat alternativ i Fredrikstad basert på livssynshumanisme. Vår vurdering er at det er både behov og grunnlag for et regionalt privat alternativ i denne størrelsesorden. Som ikke-kommersiell privatskole, kan skolen også ta inn kvalifiserte elever fra andre regioner og fylker.

Vi har i våre prognoser tatt utgangspunkt i 180 elever i fullt utbygget skole, fordelt på 1. til 10. trinn. Basert på analyser av demografien i området og erfaringer fra oppstart av livssynshumanistiske skoler i Lier og Oslo, mener vi det er et godt grunnlag for å starte en skole som kan vokse til 180 elever over noen år.

Det er viktig for oss å finne det best egnede området for etablering, i dialog med kommunen. Av erfaring fra Akademiets andre grunnskoler og videregående skoler, kommer elevene tilreisende fra også nærliggende kommuner, så vi ser for oss en skole i nærheten av tilgang til offentlig transport. Vi vil tilrettelegge et naturlig inntaksområde som gir et tilstrekkelig og stabilt elevgrunnlag over tid. Vi vurderer Fredrikstad og nærliggende kommuner som et område med etterspørsel etter skoleplasser basert på livssynshumanisme.

Basert på dette mener vi at grunnlaget for vår beregning av elevantall er godt fundert og realistisk for vår planlagte etablering.

for Akademiet Privatskole Østfold AS
Drammen 03.01.2025

Siri-Kristin Jensen, styreleder

[6] https://www.ssb.no/kommunefakta/fredrikstad /
[7] https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/analyser/2024/fakta-om-grunnskolen-20242025/

Forslag til:

Uttalelse fra Fredrikstad kommune om etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS

Fredrikstad kommune viser til anmodning fra Utdanningsdirektoratet, datert 20.02.2025 og 08.08.2025, der Akademiet Privatskole Østfold AS har søkt om godkjenning etter privatskoleloven.

Som potensiell vertskommune ønsker Fredrikstad kommune å uttale seg om hvilke konsekvenser dette vil få for kommunen.

Fredrikstad kommune støtter ikke etableringen av Akademiet Privatskole Østfold AS. Dette begrunnes i hovedsak med:

- Elevplasser i denne størrelsesorden vil få budsjettmessige konsekvenser for den offentlige skolen.
- Flere elevplasser i private skoler kan bidra til økte sosiale forskjeller.

Den offentlige skolestrukturen og behovet for skolen
I dag finnes det 3 godkjente private skoler i Fredrikstad kommune. Elevtall per skoleår 2023-2024 (tall hentet fra GSI) er som følger:

Steinerskolen i Fredrikstad (1.-10.trinn): 176 elever
Childrens International School Fredrikstad AS (1.-10. trinn): 231 elever
Wang Fredrikstad AS (8.-10. trinn): 180 elever

Dersom Akademiet Privatskole Østfold AS vil bli godkjent for etablering i Fredrikstad, vil det bli ytterligere 180 private skoleplasser i Fredrikstad kommune. Det totale antallet vil være 767 plasser, fordelt på 1.-10.trinn.

Antall elever i den offentlige skolen i Fredrikstad for skoleåret 2024-2025 var 8911 elever. Det betyr at det potensielt vil være i underkant av 9% av elevmassen som være elever i en privatskole.

Fredrikstad kommune har ingen utfordringer med kapasitet med tanke på å ivareta retten til å gå på nærskolen. Fredrikstad kommune kan ikke se at det er behov for nok en privat skole.

Budsjettmessige hensyn
For Fredrikstad kommune innebærer trekkordningen en reduksjon i de frie inntektene for 2025 på 7,7 millioner kroner.

Fredrikstad kommune har i tillegg til denne reduksjonen utgifter til individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) for elever i private skoler, der det i 2024 var budsjettert med 10,8 millioner, mens regnskapet viste i underkant av 13,6 millioner. Fredrikstad kommune ser at de private skolene ikke har den samme fleksibiliteten og stordriftsfordelene som den offentlige skolen har i gjennomføring av spesialundervisning. Kommunen plikter å dekke de faktiske kostnadene som privatskolene har.

Kommunens utgifter til særskilt språkopplæring for elever i private skoler var i 2024 i overkant av 200 000 kroner. Dette beløpet vil bli noe lavere for 2025.

Fredrikstad kommune hadde i 2024 utgifter til skyss i overkant av 3,5 millioner for elever i private skoler. Det er grunn til å anta at dette beløpet vil øke dersom Akademiet Privatskole Østfold AS blir godkjent for etablering.

Kostnadene for ITO, særskilt norsk og skyss dekkes av grunnskoleramma, som vedtas av bystyret.

Kostnader til drift av bygningsmasse og lærerressurser ved kommunens skoler vil ikke nødvendigvis bli redusert proporsjonalt med en nedgang i elevtallet. Kommunen må fremdeles drifte samme antall skoler og klasser, siden elever til de private skolene rekrutteres fra hele kommunen.

Skolefaglige hensyn
Et av fellesskolens oppdrag er å utjevne for sosiale forskjeller. Fellesskolen skal synliggjøre mangfold og legge til rette for inkludering. I forarbeidene til ny opplæringslov uttaler Kunnskapsdepartementet følgende:

Departementet meiner at det er viktig å gi barn høve til å skape eller halde fast på haldepunkt i nærmiljøet, og at skolen bør vere eit slikt haldepunkt. Det er også viktig at samansetninga av skolane og klassane i størst mogleg grad speglar av samfunnet, og at elevar med ulik bakgrunn møtest og lærer i dei same klasseromma. (…) Nærskoleprinsippet bidreg til eit samfunn der skolen er den naturlege sosialiseringsarenaen i nærmiljøet. (Prop.57 L (2022-2023))

Med en økning av elever i private skoler er det et spørsmål om vi i Fredrikstad utvikler et samfunn med større sosiale forskjeller. Skolene i Fredrikstad er i dag inndelt i inntakssoner som i stor grad speiler samfunnet, og gjør at elever med ulik bakgrunn møter hverandre og har felles opplæring. Dette kan igjen føre til økt samhold og tillit til hverandre uavhengig av bakgrunn, sosiale evner, religion eller kulturell tilhørighet.

Fredrikstad kommune anerkjenner mangfoldet de private skolene representerer. Samtidig er det en grense for hvor stor andel av elevene i en kommune går i private skoler, før det undergraver skolens fellesskapsbyggende funksjon.

Saksnr.:	2025/6298
Dokumentnr.:	5
Løpenr.:	260814/2025
Dato:	01.10.2025
Gradering:	
Klassering:	A20

Tilleggsnotat - Uttalelse fra Fredrikstad kommune om etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS

Kommunedirektøren har videre utredet de økonomiske konsekvensene ved en etablering av en ny privatskole i kommunen med 180 elever, og funnet at dette kan føre til en reduksjon i kommunens inntekter på 24 millioner kroner. Satsen i korreksjonsordningen for elever i statlige og private skoler er i dag på 133 100 kroner per elev. Det kan være mulig å spare noen midler som følge av at elever går ut av den kommunale skolen, men ved de fleste skolene vil det fortsatt være faste kostnader som ikke endres/reduseres ved at en eller to elever går inn eller ut av klassen. Størsteparten av inntekts-nedgangen vil måtte dekkes gjennom ulike innsparingstiltak.

Dette er en reduksjon i inntekter som det vil være svært vanskelig å håndtere innenfor kommuneområde Oppvekst. Skal området kompensere en slik reduksjon i budsjettrammen til tjenesteområde Skole må det strukturendringer og skolenedleggelser til. I dagens situasjon vil det være mulig å gjennomføre dette på Østsiden (Kjølberg, Sagabakken, Begby og Torp), Kråkerøy (Lunde, Rød skole Kråkerøy og Rødsmyra) og Rolvsøy (Nylende og Rekustad) for å oppnå reelle innsparingseffekter. Her bør det legges til grunn at de nyeste og best egnede skolebyggene beholdes, og at de skolebyggene med størst behov for oppgraderinger legges ned.

Kommunedirektøren vil igjen understreke at privatskoler for noen kan spille en viktig rolle som et supplement til den offentlige skolen, men at dette hensynet er godt ivaretatt med byens allerede tre ulike privatskoler.

Gitt disse nye opplysningene vil kommunedirektøren påpeke at de negative konsekvensene langt overstiger fordelene ved etableringen av en ny privatskole i kommunen.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Forslag til:

Uttalelse fra Fredrikstad kommune om etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS

Fredrikstad kommune viser til anmodning fra Utdanningsdirektoratet, datert 20.02.2025 og 08.08.2025, der Akademiet Privatskole Østfold AS har søkt om godkjenning etter privatskoleloven.

Som mulig vertskommune for etablering av Akademiet Privatskole Østfold AS ønsker Fredrikstad kommune å uttale seg om hvilke konsekvenser dette vil få for kommunen.

Fredrikstad kommune støtter ikke etableringen av Akademiet Privatskole Østfold AS. Dette begrunnes i hovedsak med:

- Elevplasser i denne størrelsesorden vil få budsjettmessige konsekvenser for den offentlige skolen.
- Flere elevplasser i private skoler kan bidra til økte sosiale forskjeller.

Den offentlige skolestrukturen og behovet for skolen
I dag finnes det 3 godkjente private skoler i Fredrikstad kommune. Elevtall per skoleår 2024-2025 (tall hentet fra GSI) er som følger:

Steinerskolen i Fredrikstad (1.-10.trinn): 176 elever
Childrens International School Fredrikstad AS (1.-10. trinn): 231 elever
Wang Fredrikstad AS (8.-10. trinn): 180 elever

Dersom Akademiet Privatskole Østfold AS vil bli godkjent for etablering i Fredrikstad, vil det bli ytterligere 180 private skoleplasser i Fredrikstad kommune. Det totale antallet vil være 767 plasser, fordelt på 1.-10.trinn.

Antall elever i den offentlige skolen i Fredrikstad for skoleåret 2024-2025 var 8911 elever. Det betyr at det potensielt vil være i underkant av 9 % av elevmassen som vil være elever i en privatskole.

Fredrikstad kommune har i dag ingen utfordringer med kapasitet med tanke på å ivareta retten til å gå på nærskolen. Fredrikstad kommune kan ikke se at det er behov for ytterligere en privat skole.

Kommunen registrer at søkeren begrunner behovet for sin skole i at de skal «være en premissleverandør for livsynshumanistiske verdier» og at et slikt fokus er i tråd med formålsparagrafen i opplæringsloven. Kommunen vil understreke at vi, i likhet med søkers ambisjon, driver alle våre skoler i tråd med formålsparagrafen i opplæringsloven.

Budsjettmessige hensyn
For Fredrikstad kommune innebærer trekkordningen en reduksjon i de frie inntektene for 2025 på 7,7 millioner kroner. Dersom ytterligere 180 elever begynner i private skoler vil trekket øke med om lag 24 millioner kroner til 31,3 millioner kroner. Dette er en dramatisk reduksjon i kommunens inntekter, som i stor grad vil påvirke kommunens muligheter for å prioritere og omprioritere midler i skolen. 24 millioner kroner tilsvarer budsjettet til en mellomstor skole i kommunen, så for å få innsparingseffekter som kompenser for dette må det legges ned flere skoler. I verste fall kan vi måtte legge ned skoler i sentrum for å kompensere for den økonomiske konsekvensen ved at en privatskole etablerer seg i samme område.

Fredrikstad kommune har i tillegg til denne reduksjonen i utgifter til individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) for elever i private skoler, der det i 2024 var budsjettert med 10,8 millioner, mens regnskapet viste i underkant av 13,6 millioner.

Fredrikstad kommune ser at de private skolene ikke har den samme fleksibiliteten og stordriftsfordelene som den offentlige skolen har i gjennomføring av spesialundervisning. Kommunen plikter imidlertid å dekke de faktiske kostnadene som privatskolene har.

Kommunens utgifter til særskilt språkopplæring for elever i private skoler var i 2024 i overkant av 200 000 kroner. Dette beløpet vil bli noe lavere for 2025.

Fredrikstad kommune hadde i 2024 utgifter til skyss i overkant av 3,5 millioner for elever i private skoler. Det er grunn til å anta at dette beløpet vil øke dersom Akademiet Privatskole Østfold AS blir godkjent for etablering.
Kostnadene for ITO (individuelt tilrettelagt opplæring), særskilt norsk og skyss dekkes av grunnskolens økonomiske ramme, som vedtas av bystyret.

Kostnader til drift av bygningsmasse og lærerressurser ved kommunens skoler vil ikke nødvendigvis bli redusert proporsjonalt med en nedgang i elevtallet. Kommunen må fremdeles drifte samme antall skoler og klasser, siden elever til de private skolene rekrutteres fra hele kommunen.

Skolefaglige hensyn
Et av fellesskolens oppdrag er å utjevne for sosiale forskjeller. Fellesskolen skal synliggjøre mangfold og legge til rette for inkludering. I forarbeidene til ny opplæringslov uttaler Kunnskapsdepartementet følgende:

Departementet meiner at det er viktig å gi barn høve til å skape eller halde fast på haldepunkt i nærmiljøet, og at skolen bør vere eit slikt haldepunkt. Det er også viktig at samansetninga av skolane og klassane i størst mogleg grad speglar av samfunnet, og at elevar med ulik bakgrunn møtest og lærer i dei same klasseromma. (…) Nærskoleprinsippet bidreg til eit samfunn der skolen er den naturlege sosialiseringsarenaen i nærmiljøet. (Prop.57 L (2022-2023))

Med en økning av elever i private skoler er det et spørsmål om vi i Fredrikstad utvikler et samfunn med større sosiale forskjeller. Skolene i Fredrikstad er i dag inndelt i inntakssoner som i stor grad speiler samfunnet, og gjør at elever med ulik bakgrunn møter hverandre og har felles opplæring. Dette kan føre til økt samhold og tillit til hverandre uavhengig av bakgrunn, sosiale evner, religion eller kulturell tilhørighet.

Fredrikstad kommune anerkjenner mangfoldet de private skolene representerer. Samtidig er det en grense for hvor stor andel av elevene i en kommune går i private skoler, før det undergraver skolens fellesskapsbyggende funksjon.

Samfunnsutvalgets vedtak 08.10.2025:

Samfunnsutvalgets uttalelse:

Ingen uttalelse

Samfunnsutvalgets behandling 08.10.2025:

Kommunedirektørens innstilling

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:

1. Kommunedirektøren bes om å undersøke om det er interesse i markedet for å overta hele eller deler av driften av Fredrikstad kino

2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å overføre driften av Fredrikstad Kino inkludert

kioskdrift til et nystiftet aksjeselskap Fredrikstad Kino AS, gitt at det er interesse i

markedet for å overta hele eller deler av driften av Fredrikstad kino.

3. Aksjeselskapet Fredrikstad Kino AS kan stiftes med en aksjekapital inkludert overkurs med ett kontantinnskudd på til sammen 5 millioner kroner. Dette må finansieres ved bruk av fond.

4. Fredrikstad Kino AS overdras driftsutstyr, teknisk anlegg og interiør tilknyttet kinodriften etter takst som tinginnskudd. Kommunedirektøren inngår en langsiktig leieavtale på markedsvilkår for arealene kinovirksomheten benytter i dag mellom selskapet og Fredrikstad kommune.

Votering:

Kommunedirektørens innstilling fikk 4 stemmer (2 H, 1 V, 1 KrF), mot 5 stemmer (2 Ap, 1 FrP, 1 SV, I BYM) og ble ikke vedtatt.

Formannskapets vedtak 16.10.2025:

Formannskapets innstilling:

1. Fredrikstad Kino, inkludert kioskdrift, opprettes som et aksjeselskap . Aksjeselskapet Fredrikstad Kino AS stiftes med en aksjekapital på kroner 100.000,- inkludert overkurs på kroner 4.900.000 med ett kontantinnskudd på til sammen 5 millioner kroner Dette finansieres ved bruk av fond. Driftsutstyr, teknisk anlegg og interiør tilknyttet kinodriften overdras selskapet, etter takst som tinginnskudd. Kommunedirektøren iverksetter dette i løpet av 2025.

2. Ansatte i dagens kinovirksomhet ivaretas gjennom kommunens rutiner for omorganisering

Formannskapets behandling 16.10.2025:

Kommunedirektørens innstilling

1. Kommunedirektøren bes om å undersøke om det er interesse i markedet for å overta hele eller deler av driften av Fredrikstad kino

2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å overføre driften av Fredrikstad Kino inkludert kioskdrift til et nystiftet aksjeselskap Fredrikstad Kino AS, gitt at det er interesse i markedet for å overta hele eller deler av driften av Fredrikstad kino.

3. Aksjeselskapet Fredrikstad Kino AS kan stiftes med en aksjekapital inkludert overkurs med ett kontantinnskudd på til sammen 5 millioner kroner. Dette må finansieres ved bruk av fond.

4. Fredrikstad Kino AS overdras driftsutstyr, teknisk anlegg og interiør tilknyttet kinodriften etter takst som tinginnskudd. Kommunedirektøren inngår en langsiktig leieavtale på markedsvilkår for arealene kinovirksomheten benytter i dag mellom selskapet og Fredrikstad kommune.

Anne Marte Frestad Andersen (H) fremmet på vegne av H, FrP og V følgende forslag:

1. Fredrikstad Kino, inkludert kioskdrift, opprettes som et aksjeselskap. Aksjeselskapet Fredrikstad Kino AS stiftes med en aksjekapital på kroner 100.000,- inkludert overkurs på kroner 4.900.000 med ett kontantinnskudd på til sammen 5 millioner kroner Dette finansieres ved bruk av fond. Driftsutstyr, teknisk anlegg og interiør tilknyttet kinodriften overdras selskapet, etter takst som tinginnskudd. Kommunedirektøren iverksetter dette i løpet av 2025.

2. Ansatte i dagens kinovirksomhet ivaretas gjennom kommunens rutiner for omorganisering.

Votering:

Kommunedirektørens innstilling i 4 punkter fikk ingen stemmer og ble ikke vedtatt. Forslaget fremmet av Anne Marte Frestad Andersen (H) ble vedtatt med 8 stemmer (4 H, 3 FrP, 1 V), mot 7 stemmer (4 Ap, 1 MDG, 1 SV, 1 Pp)

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/21045
Dokumentnr.: 1
Løpenr.: 197114/2025
Klassering:

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Samfunnsutvalget	08.10.2025	43/25
Formannskapet	16.10.2025	152/25
Bystyret	23.10.2025	176/25

Fredrikstad kino med kiosk etablert som et aksjeselskap

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til bystyret:

1. Kommunedirektøren bes om å undersøke om det er interesse i markedet for å overta hele eller deler av driften av Fredrikstad kino
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å overføre driften av Fredrikstad Kino inkludert kioskdrift til et nystiftet aksjeselskap Fredrikstad Kino AS, gitt at det er interesse i markedet for å overta hele eller deler av driften av Fredrikstad kino.
3. Aksjeselskapet Fredrikstad Kino AS kan stiftes med en aksjekapital inkludert overkurs med ett kontantinnskudd på til sammen 5 millioner kroner. Dette må finansieres ved bruk av fond.
4 Fredrikstad Kino AS overdras driftsutstyr, teknisk anlegg og interiør tilknyttet kinodriften etter takst som tinginnskudd. Kommunedirektøren inngår en langsiktig leieavtale på markedsvilkår for arealene kinovirksomheten benytter i dag mellom selskapet og Fredrikstad kommune.

Sammendrag
Samfunnsutvalget uttaler seg i saken.

Kinodrift i byområder er i dag en kommersiell kulturvirksomhet som kan forventes å finansiere seg selv gjennom billettsalg, kiosk, servering, reklame, utleie, festivaler og arrangementer. Samtidig har kinomarkedet blitt tøffere de seneste årene.

I en tid der kommunen må ha en svært streng prioritering av ressursbruk, anbefaler kommunedirektøren å innrette driften av Fredrikstad kino på en slik måte at den ikke belaster kommunens kulturbudsjett. Å etablere Fredrikstad Kino som aksjeselskap vurderes som hensiktsmessig for å sikre videre drift og utvikling av kinotilbudet i Fredrikstad. Andre aktører i markedet kan ha bedre forutsetninger enn kommunen for å investere videre i drift og utvikling av kinoen. Derfor anbefaler kommunedirektøren å undersøke om det er interesse i markedet for å overta hele eller deler av eierskapet i det nye aksjeselskapet.

Ved omdanning til AS opprettes en ny juridisk enhet etter aksjeloven. Det medfører at selskapet overtar inventar, utstyr, organisasjon, avtaler og kontanter. De ansatte har rett til å bli med over til det nye AS-et i sine stillinger. Et aksjeselskap får ansvar for egen drift og organisering, og gir større fleksibilitet og selvstendighet når det gjelder investeringer, forpliktelser og samarbeid eller medeierskap.

Dette må finansieres ved bruk av fond, enten fritt disposisjonsfond (DF1001) eller fritt investeringsfond (UK2004).

Vedlegg
Ingen.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
1. Sak 118/2025 Fredrikstad Kino – endret driftsform
2. Sak 20/2025. Orienteringssak: Fredrikstad Kino – driftsform, investeringer og Innsparinger
3. Sak 20/2024 - Fredrikstad Kino – anbefalt minimum av investeringer i 2024 – Oppfølging ab bystyresak 195/23
4. Sak 195/23 - Fredrikstad kino - anbefalinger om oppgraderinger og investerings-beslutning

Saksopplysninger
I sak til bystyret *PS 118/2025 Fredrikstad kino – endret driftsform* fattet bystyret vedtak 12.06.2025:

> 1. *Kommunedirektøren legger fram en sak der det framgår hvordan Fredrikstad Kino, inkludert kiosk, kan etableres som et aksjeselskap.*

Saken ga en bred oversikt over dagens kinodrift og kinomarkedet. Kino i byområder er i dag en kommersiell kulturvirksomhet som forventes å finansiere seg selv gjennom billettsalg, kiosk, servering, reklame, utleie, festivaler og arrangementer.

Fredrikstad kino har vært kommunalt eid siden 1917, og er i dag en del av Virksomhet Kultur. Bystyret har vedtatt at det skal utredes hvordan kinoen og kiosken kan bli et aksjeselskap. Målet med omorganiseringen er å styrke kinoens muligheter i markedet, sikre effektiv drift, og legge til rette for videre utvikling. Kommunalt eierskap er vanlig i kinomarkedet, uavhengig av selskapsform. Mange kommuner eier kinoer som aksjeselskaper, noen sammen med private kjeder.

Kinoer og besøk

Kino	Kinoer	Kinobygg	Saler	Besøk
Kommunal	137	138	286	4 044 256
Privat	61	66	190	4 126 367
Total	198	204	476	8 170 623

Markedsandeler

Kino	Kinoer	Kinobygg	Saler	Besøk
Kommunal	69 %	68 %	60 %	49 %
Privat	31 %	32 %	40 %	51 %

<u>Om aksjeselskap og drift i aksjeselskap</u>
Et aksjeselskap er et eget juridisk selskap. Aksjonærene velger styre og behandler regnskap og revisjonsberetning i tråd med aksjeloven. Styret ansetter daglig leder og passer på at driften følger selskapets formål. Driften og økonomien må tilpasses markedet. Om selskapet ikke har bærekraftig økonomi over tid, kan det gå konkurs. Selskapet blir skattepliktig når det går med overskudd, og kan dele ut utbytte til aksjonærene når økonomien tillater det. Kommunen vil ikke betale inntektsskatt på utbytte fra kinoen, da kommuner ikke betaler skatt. Selskapet må ha nok kapital til å sikre sunn drift og kunne omstille seg i utfordrende tider. Kinomarkedet endrer seg raskere nå enn før, og det krever en effektiv organisasjonsform med korte beslutningsveier.

Ved å organisere kino og kiosk som et eget aksjeselskap, skjermer man driften for kommunens kulturbudsjett, noe som gir større forutsigbarhet og handlefrihet. Tre fordeler med aksjeselskapsformen er raskere beslutningsprosesser, muligheter for strategisk samarbeid, og adskilt økonomi fra resten av kommunen. På den annen side vil organisasjonsformen gi kostnader som ikke påløper kinoen i dag, for eksempel til styrehonorar og økonomikontroll. Videre vil et aksjeselskap ha høyere lånekostnader ved eventuelle investeringen enn kommunen selv vil ha.

Her er en tabell som viser **fordeler og ulemper ved å drive en kino som aksjeselskap (AS)**:

Kategori	Fordeler	Ulemper
Styring og fleksibilitet	Raskere beslutningsprosesser og større operasjonell frihet	Mindre direkte politisk kontroll og innsyn
Økonomi og investeringer	Mulighet for ekstern kapital og investeringer	Må levere økonomisk overskudd – risiko ved sviktende inntekter
Drift og markedstilpasning	Kan tilpasse seg markedet og drive kommersielt	Risiko for at kulturpolitiske mål nedprioriteres
Organisering og ansvar	Klare roller og ansvar gjennom styre og daglig leder	Mer kompleks selskapsstruktur og rapporteringskrav
Eierskap og utvikling	Kommunen kan fortsatt eie hele eller deler av selskapet	Risiko for fremtidig privatisering eller salg av aksjer
Synlighet og profil	Mer profesjonell markedsføring og kundeorientert drift	Kan oppfattes som mindre offentlig og inkluderende

Stiftelse av selskapet

Ved stiftelsen av aksjeselskapet og i drift stiller aksjeloven krav til forsvarlig egenkapital og likviditet i selskapet. Fredrikstad Kino AS må ved stiftelsen av selskapet tilføres en tilstrekkelig kontantbeholdning, utstyr og inventar etter takstverdi og ha ansatte til en forsvarlig og bærekraftig drift. Når selskapet stiftes med 100% eierskap av kommunen, tegner kommunen seg for kontant aksjekapital samt tinginnskudd av utstyr og inventar. Dette utgjør samlet egenkapitalen i selskapet. Endringen regnes som virksomhetsoverdragelse, og de ansatte har rett til å fortsette i det nye selskapet. Kinoen og kiosken omsetter for over 30 millioner kroner. Driften påvirkes av markedet, sesongvariasjoner og behov for investeringer i utstyr, kinostoler, teknisk anlegg og kiosk. Netto driftsresultat for 2025 er beregnet til et underskudd på ca. 1,2 millioner kroner. De største variable kostnadene er filmleie (43% av billettinntektene) og varekostnad i kiosken. Lønn kan justeres ved endringer i salget.

Kommuneloven og tilhørende forskrifter krever forsvarlig økonomiforvaltning og langsiktig likviditetsstyring. Generelt anbefales at kommunale aksjeselskaper har en kontantbeholdning som dekker minimum 2–3 måneders driftskostnader, noe som tilsvarer 5–7,5 millioner kroner ved et årsbudsjett på 30 millioner. En kontantbeholdning på 5,0 millioner kroner som tilføres som en del av aksjekapitalen, i tillegg til at skytes inn utstyr og interiør direkte relatert til kinodriften etter takstverdi, bør sikre et godt økonomisk fundament for dagens drift i et aksjeselskap. Dette må finansieres ved bruk av fond, enten fritt disposisjonsfond (DF1001) eller fritt investeringsfond (UK2004). I tilfelle merforbruk for 2025, vil det beste være å finansiere dette ved bruk av fritt investeringsfond UK2004, for å unngå strykning av overføring drift til investering.

Ansatte, ca 13 årsverk, vil bli omfattet av virksomhetsoverdragelsen og bli ansatt i selskapet med gjeldene lønnsvilkår. Selskapet etablerer egen pensjonsordning og tariffavtale for de ansatte. Det må inngås leieavtale for kino- og kioskarealene til markedspris, gjerne med en

kombinasjon av fast leie og omsetningsbasert leie. Dette erstatter dagens interne husleie på ca. 2,4 millioner kroner pluss 0,727 millioner kroner i renter.

Fredrikstad Kino	Budsjett 2025	Årsprognose 2025	Endring
Salgsinntekter kino og kiosk	34 528	28 528	-6 000
Lønn	-13 087	-13 100	13
Andre utgifter	-15 710	-13 200	-2 510
Internhusleie m.m.	-3 427	-3 427	
Netto driftsresultat	2 304	-1 199	-3 503

1) Tallene er hentet ut i fra budsjett og prognose for «Kino», tallene er i hele tusen kroner.
2) Intern husleie til eiendomsvirksomheten i kommunen er på 2,4 mill. kroner med tillegg av 0,727 i andel rentekostnader. En modell som i sin tid var etablert da rådhuset var nybygget og kinosenteret ble tatt i bruk.
3) Netto driftsresultat viser at prognosen for 2025 vil kinoen med kiosk gå med ett underskudd på ca 1,2 mill. kroner.

For selskapet foreslås ett styre på mellom 3-5 eiervalgte medlemmer med kompetanse på kommersiell kinodrift, kultur og forsvarlig selskapsdrift. Ytterlige detaljer spesifiseres i selskapets vedtekter.

Fredrikstad Kino kan ha behov for ytterligere investeringer for å tiltrekke seg publikum til filmvisninger. Et aksjeselskap kan velge å finansiere dette med egenkapital og/eller låneopptak. I tillegg kan man foreta en aksjeemisjon mot en strategisk aktør i kinomarkedet som mot å bli medeier i selskapet tilfører kapital for å styrke virksomheten. En aksjonær som eier minst 34% av aksjene vil ha såkalt negativ kontroll, i praksis betyr dette at man kan stoppe endringer i vedtektene og nye emisjoner. Aksjeloven setter krav til minst 2/3 flertall for å kunne foreta vedtektsendring

Relevante bestemmelser
Arbeidsmiljøloven
Kommuneloven
Aksjeloven

Konsekvenser for sosial bærekraft
Kinoen har i over 125 år vært Norges mest brukte kulturtilbud, og skiller seg ut ved å nå et bredt sosialt lag med et mangfoldig program for alle aldersgrupper. Med rimelige billettpriser og tilgjengelig innhold er kinoen som en viktig lavterskelarena for felles kulturopplevelser. Fredrikstad Kino har de siste 20 årene utviklet seg gjennom økt kapasitet, spesialvisninger som skole-, baby- og pensjonistkino, samt samarbeid med filmfestivaler. Digitaliseringen i 2010 åpnet for visning av konserter, teater og opera, noe som har utvidet tilbudet og gjort det lettere å tilpasse besøk etter individuelle behov. Kinoen er også en viktig arbeidsplass for unge og personer med spesielle behov, og tilbyr verdifull arbeidstrening uten krav om utdanning eller erfaring.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – Drifts- og investeringsbudsjett: For å sikre økonomisk bærekraft må aksjeselskapet overta utstyr, inventar, lokaler og ha nok kontanter. Kinoen vil ikke lenger være del av kommunens ordinære budsjett, men kommunen forblir eier og følger eierskapspolitikken.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Et godt kinotilbud gir økonomiske gevinster, trekker folk til sentrum og har viktig kulturverdi. Moderne kino gir økt attraksjon. Erfaringer fra Bergen viser at kinobesøk gir ringvirkninger for næringslivet. Kinoen er viktig for byens utvikling og møteplass, og kulturplanen understreker kinoens rolle.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Kinoen er ett lavterskel kulturtilbud, sentralt plassert og lett tilgjengelig med kollektivtransport. Kino vil være med på å trekke folk til sentrum og skape aktivitet.

Ansattes medbestemmelse
Ansattes medvirkning sikres gjennom gjeldende avtaler. Tillitsvalgte, verneombud og ansatte må involveres i prosessen. Overføringen skjer etter arbeidsmiljøloven og avtaleverk.

Vurdering
Fredrikstad Kino har vært kommunalt eid siden 1917, og har utviklet seg til en moderne kulturarena med bredt tilbud, også innen utleie til konferanser og arrangementer. I denne saken har kommunedirektøren redegjort for hvordan Fredrikstad Kino, inkludert kiosk, kan etableres som et aksjeselskap. Kommunedirektøren kan ikke se at det er hensiktsmessig å opprette og drifte Fredrikstad kino som et aksjeselskap i 100 %. Fordelene ved å organisere kinoen som et aksjeselskap overstiger ikke omkostningene og ulempene ved denne organiseringen. Etter kommunedirektørens syn er ikke organisasjonsform alene nok til å styrke Fredrikstad kinos konkurransedyktighet.

Kinomarkedet er blitt vanskligere de seneste årene. Strømmetjenester og annen teknologi gjør at flere ser film hjemme istedenfor på kino. Det er gjort omfattende investeringer ved Fredrikstad kino, men det kan være behov for ytterligere investeringer for å tiltrekke seg publikum til filmvisninger. I et usikkert marked er det vanskelig å anslå hvor godt en slik investering vil kaste av seg i tiden fremover.

Fredrikstad kommune er i en svært utfordrende økonomisk situasjon, der alle deler av kommunens drift må sees opp mot hverandre. Erfaringer fra andre byer viser at innbyggerne trolig kan få et attraktivt kinotilbud i regi av en privat aktør. Andre aktører, som har stordriftsfordeler i kinobransjen, kan ha bedre forutsetninger enn Fredrikstad kommune for å investere i kinodrift.

Kommunedirektøren vil understreke at et godt kinotilbud er viktig for byens attraktivitet og for mange av innbyggerne, men at andre aktører kan løse denne oppgaven på en like god måte som kommunen gjør i dag. Derfor bør kommunen heller prioritere støtte til og opprettholdelse av kulturtilbud som er avhengige av kommunal innsats.

Kommunedirektørens samlede vurdering er at kommunen bør undersøke om det er interesse i markedet for å ta over driften av Fredrikstad kino, og at å etablere Fredrikstad kino som et aksjeselskap vil være et hensiktsmessig første steg i prosessen med å overdra hele eller deler av driften til en privat aktør.

Alternative løsninger

<u>Fortsatt drift som kommunal avdeling</u>
Denne løsningen innebærer en videreføring av dagens organisering. Kinoen har i dag utfordringer med lønnsomhet og det er vanskelig å foreta de endringene som skal til for å gjøre kinoen mer konkurransedyktig sammenlignet med nabobyene. Manglende utvikling av kinoen vil også kunne føre til at kinoen fortsetter å belaste kulturbudsjettet i kommunen med et underskudd. Kinoen har i dag et krav om lønnsomhet som den ikke klarer å møte, noe som allerede fører til at andre oppgaver i kultur og samfunn må reduseres.

<u>Driften satt ut på konsesjon</u>
Det er mulig å lyse ut en konsesjonsavtale for kino og kiosk. Det vil si at en aktør drifter kinoen gjennom en definert avtaleperiode. Kommunen stiller lokalene til en betinget drift, men det vil ikke ha noen innflytelse på virksomheten i avtaleperioden.

Nedleggelse av kino og kioskdriften
Kino med kiosk kan legges ned, da må ansatte settes i omstilling og lokalene frigjøres. Dette vil kreve kostnader til omstilling og føre til bortfall av husleie som inntekt for kommunen. Dersom lokalene skal leies ut til en ny aktør, kan det være vanskelig å finne en ny aktør som kan nyttiggjøre seg lokalene på en god måte. I tillegg kan det føre til mindre besøk i sentrum, noe som er uheldig for sentrumsutviklingen.

Selge kino-delen av Rådhuset
Det er mulig å seksjonere ut kino-delen og selge denne i et åpent marked. Dersom det fremdeles skal være kino-drift i lokalene vil transaksjonen innebære en virksomhetsoverdragelse. Dette vil trolig være alternativet som raskest realiserer gevinst fra eierskapet av Fredrikstad kino.

Konklusjon
Å etablere Fredrikstad Kino som aksjeselskap vurderes som hensiktsmessig for å sikre videre drift og utvikling av kinotilbudet i Fredrikstad, dersom andre aktører i markedet viser interesse for å overta hele eller deler av driften.

Kommunedirektøren anbefaler å undersøke om det er interesse i markedet for å ta over hele eller deler av driften av Fredrikstad kino. I så fall vil det være aktuelt å stifte et aksjeselskap i samarbeid med denne aktøren.

Bystyrets vedtak 11.09.2025:

Saken utsettes til bystyrets møte 23.10.2025

Bystyrets behandling 11.09.2025:

På grunn av tidsrammen for bystyrets møter 16.00-22.00 ble ikke saken behandlet men utsettes til bystyrets møte 23.10.2025

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/21399
Dokumentnr.: 3
Løpenr.: 210454/2025
Klassering: A20

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	11.09.2025	147/25
Bystyret	23.10.2025	177/25

Representantforslag fra Marianne Kristiansen (Pp) - Automatisk rett til skolebytte i Fredrikstad kommune

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak:
1. Saken tas til orientering

Sammendrag
Marianne Kristiansen fra Pensjonistpartiet har sendt inn et representantforslag angående automatisk rett til skolebytte i Fredrikstad kommune.

Elever og foresatte som opplever at nærskolene ikke klarer å løse mobbeproblemer der det oppstår skal gis en rett til skolebytte i Fredrikstad kommune.

Vedlegg

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Representantforslag fra Marianne Kristiansen, Pensjonistpartiet, datert 05.07.2025.

Saksopplysninger
I tråd med Fredrikstad kommunes reglement for saksbehandling i folkevalgte organer, kan medlemmer av folkevalgte organer fremme representantforslag innen organets myndighetsområde. Ifølge reglementet kan typiske representantforslag være anmodning om utredninger eller enklere tiltak. Et representantforslag bør inneholde forslag til eventuell videre nødvendig saksgang, for eksempel å bestille en sak fra administrasjonen.

Marianne Kristiansen, Pensjonistpartiet, har sendt følgende representantforslag til bystyret 12.september 25:

Mulighet for skolebytte
Pensjonistpartiet leser igjen at barn og unge blir mobbet i skolen, og det er ofte slik at eleven og dens foresatte sterkt ønsker å bytte skole.

Et skolebytte blir derimot ofte nektet eleven av ulike grunner, og eleven må forbli på nærskolen selv om skolehverdagen oppleves som svært tung og krevende, og de opplever at nærskolene ikke klarer løse problemene.

Pensjonistpartiet ønsker derimot en langt større fleksibilitet med hensyn til skolebytter der mobbing foregår, og vi ønsker at elever og foresatte automatisk skal få bytte skole i situasjoner der mobbing kan bevises, om de ønsker det, uten å måtte kjempe mot kommune og statsforvalter i tillegg til de daglige problemene.

På vegne av Pensjonistpartiet fremmer jeg derfor følgende forslag:

1. Elever og foresatte som føler at nærskolene ikke klarer å løse mobbeproblemer, og det kan bevises at mobbing pågår, gis en automatisk rett til skolebytte i Fredrikstad kommune.

Relevante bestemmelser
Opplæringsloven
Lokal forskrift om regler for tildeling av skolested og skolebytte i grunnskolene. Fredrikstad kommune
Forvaltningsloven

Konsekvenser for sosial bærekraft
Skolen spiller en avgjørende rolle i barn og unges liv, både som læringsarena og som sosialt fellesskap. Forskning viser at mobbing i skolealder har langvarige konsekvenser, blant annet økt risiko for depresjon og psykiske helseplager senere i livet. Et trygt og inkluderende skolemiljø er derfor sentralt for elevenes livsmestring, psykiske helse og opplevelse av egenverd.

Tilhørighet er et grunnleggende menneskelig behov. Når barn opplever utenforskap, svekkes deres psykososiale funksjon og livskvalitet. For å styrke tilhørigheten må skolen legge til rette for inkluderende praksis, der alle elever deltar aktivt både faglig og sosialt. God klasseledelse og tilpasset undervisning er sentrale virkemidler.

Samtidig utfordres fellesskapstenkningen av en økende individualisering i samfunnet, noe som også merkes i samarbeidet mellom hjem og skole. Dette stiller krav til hvordan kommunen vurderer søknader om skolebytte, særlig når de begrunnes i elevens psykososiale miljø.

Kommunedirektøren har iverksatt flere tiltak for å styrke det psykososiale miljøet i skolene, både generelle og skreddersydde for enkelte skoler. Likevel må det finnes en mulighet for skolebytte i tilfeller der tiltakene ikke fører frem.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
Fredrikstad kommune er økonomisk ansvarlig for skoleskyss for elever som på en annen skole enn sin nærskole. En økning i antall skolebytter der elever blir avhengig av skyss for å ta seg til og fra skolen vil få en økonomisk konsekvens. Kommunedirektøren har ikke gjort utregninger på dette området i denne saken.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Ikke relevant i saken.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant i saken.

Vurdering
Opplæringsloven åpner for at foresatte kan søke kommunen om at deres barn kan gå på en annen skole enn nærskolen. Dette er en mulighet, men det er ingen rett til å få innvilget en slik søknad.

§ 4 i Fredrikstad kommunes lokale forskrift om regler for tildeling av skolested og skolebytte regulerer behandling av søknader om skolebytte. Alle søknader behandles konkret og individuelt – uavhengig av bakgrunn for ønske om å bytte skole. Punkt 2 i §4 sier at søknader som begrunnes i forhold som er knyttet til elevens psykososiale miljø må dokumentere at skolen har satt inn tiltak etter opplæringslovens § 12- 4.

Forskriften sier ikke eksplisitt at søknader om skolebytte der årsaken er elevens opplevelse av et trygt og godt skolemiljø skal innvilges, men kommunedirektøren legger i sin saksbehandling stor vekt på om skolen har satt inn tiltak og om de har fått virke over tid. Kommunedirektøren innhenter informasjon fra skolen, foresatte og eleven. I tillegg vurderes aktuell dokumentasjon fra skolen og det som eventuelt vedlegges søknaden. Tiltak skolen har satt inn er også en del av vurderingen, og av og til blir skolen veiledet på andre tiltak som kan være virkningsfulle før en søknad innvilges. Søknader begrunnet i elevens psykososiale skolemiljø veier tungt i retning av at søknaden innvilges dersom tiltak som er satt inn ikke har fått virke over tid.

Søknader om skolebytte vurderes også etter forskriftens §4 punkt 4 bokstav a-g. Bokstav b omhandler psykososiale og/eller medisinske forhold ved barnet. I dette ligger det vurderingen om barnet har en særskilt sårbarhet eller om det er medisinske forhold ved barnet som gjør at det er bedre for barnet å gå på en annen skole enn sin nærskole. Kommunedirektøren vurderer her ulike risikofaktorer, sårbarhetsfaktorer og beskyttelsesfaktorer i barnets liv.

Alle barn vil kunne ha en sårbarhet i ulike faser i livet, og mange elever vil føle seg sårbare i løpet av skolegangen. Dette kan særlig gjelde ved overganger fra barnehage til skole og fra ett skoleslag til et annet, spesielt der elever fra barneskolen sogner til to ulike ungdomsskoler. Dette er sårbarheter som skolene er vante med å håndtere.

Samtidig er det viktig å skille mellom en sårbarhet som vil være av forbigående art, og en særskilt sårbarhet som barnet vil bære med seg over tid. En vurdering av barnets sårbarhet må vurderes strengt, da det i utgangspunktet er nærskoleprinsippet som er gjeldende i Fredrikstad kommune. Skolene er vant med å håndtere ulike former for sårbarhet, og kommunedirektøren er forpliktet til å likebehandle alle søknader om skolebytte ut fra et helhetsbilde, der alle momenter i saken belyses.

Kommunedirektøren vektlegger elevens opplevelse av et trygt og godt skolemiljø tungt i nåværende praksis ved saksbehandling i søknader om skolebytte. Dette kommer imidlertid ikke tydelig fram i den foreliggende lokale forskriften. Derfor har kommunedirektøren anbefalt oppvekstutvalget at den lokale forskriften endres. Kommunedirektøren foreslår at den lokale forskriften blir mer tydelig på at i de tilfellene der tiltak som er satt inn over tid ikke har hatt ønsket virkning skal det veie tungt for at en søknad innvilges. Kommunedirektøren foreslår også at det skal være en formulering som tydeliggjør at det ved alvorlige enkeltsaker kan innvilges et skolebytte umiddelbart.

Alternative løsninger
Bystyret vedtar representantforslaget.

Konklusjon
Kommunedirektøren anbefaler bystyret å ta saken til orientering.

Bystyrets vedtak 11.09.2025:

Saken utsettes til bystyrets møte 23.10.2025

Bystyrets behandling 11.09.2025:

På grunn av tidsrammen for bystyrets møter 16.00-22.00 ble ikke saken behandlet men utsettes til bystyrets møte 23.10.2025.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.:	2023/35783
Dokumentnr.:	9
Løpenr.:	225298/2025
Klassering:	239

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	11.09.2025	148/25
Bystyret	23.10.2025	178/25

Representantforslag fra Jarle Johannessen (R): behov for å tydeliggjøre reguleringen av utleie av elektriske sparkesykler

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak:
1. Gebyrsatser for feilparkering av el-sparkesykler innarbeides i kommunens egenbetalingshefte med virkning fra 1. januar 2026.
2. Kommunen oppdaterer faste parkeringsplasser, forbudssoner og hastighetsbegrensede områder for el-sparkesykler fortløpende, basert på behov og evalueringer.
3. Det tilrettelegges for etablering av faste parkeringsplasser for el-sparkesykler i tilknytning til kollektivholdeplasser, der dette er hensiktsmessig og praktisk gjennomførbart.

Sammendrag
Jarle Johannessen (R) har sendt inn et representantforslag som handler om å stramme inn reguleringen av ordningen med utleie av elektriske sparkesykler.
Ordfører har allerede tatt initiativ til å møte leverandørene av el-sparkesykler for å drøfte videre samarbeid og tiltak knyttet til regulering og tilrettelegging

Vedlegg
Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Representantforslag fra Jarle Johansen (R) datert 14.08.2025.

Saksopplysninger
I tråd med Fredrikstad kommunes reglement for saksbehandling i folkevalgte organer, kan medlemmer av folkevalgte organer fremme representantforslag innen organets myndighetsområde. Ifølge reglementet kan typiske representantforslag være anmodning om utredninger eller enklere tiltak. Et representantforslag bør inneholde forslag til eventuell videre nødvendig saksgang, for eksempel å bestille en sak fra administrasjonen.

Bystyremedlem Jarle Johannessen (R) har sendt inn følgende representantforslag:

Rødt vurderer at det er et behov for å tydeliggjøre reguleringen av utleie av elsparkesykler. Forslagene til vedtak vil både kunne være innbringende for kommunen, og vil også være med på å regulere bruken slik at sentrum og bussholdeplasser får bedre tilgjengelighet for personer med funksjonsnedsettelser.
1. *Det innføres bøtelegging av elsparkesykler som står til hinder eller ulempe for overtredelse av trafikkreglene §20 fjerde ledd og vegtrafikkloven §3. Dette innarbeides i Fredrikstad kommunes Forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn.*

2. *Det opprettes i samarbeid med tilbydere oppmerkede parkeringssoner i sentrum og i utkanten av bruksområdet. Oppmerkingen og vedlikehold av sonene bekostes av tilbydere.*
3. *Det innføres parkeringsforbud på alle bussholdeplasser med ledelinjesystemer.*

Ordfører har allerede tatt initiativ til å møte leverandørene av el-sparkesykler for å drøfte videre samarbeid og tiltak knyttet til regulering og tilrettelegging

Relevante bestemmelser
Vegtrafikkloven § 2 og § 3
Forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn

Konsekvenser for sosial bærekraft
El sparkesykler kan gi økt mobilitet for personer uten bil, og være et alternativ til kollektivtransport.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Ikke relevant i saken.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Ikke relevant i saken.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
El sparkesykler tar mindre plass enn biler, men kan skape trengsel på fortau og gangveier, særlig ved høy hastighet eller dårlig parkering. Regulering av parkeringssoner kan bidra til mer effektiv arealbruk og redusert visuell forsøpling.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant i saken.

Vurdert for uttalelser i rådene
Ikke vurdert i saken.

Vurdering
Fredrikstad kommune har over tid erfart vedvarende utfordringer knyttet til bruk og parkering av el-sparkesykler i det offentlige rom. Den økende tilgjengeligheten og populariteten har ført til ureglementert parkering, redusert fremkommelighet for fotgjengere, samt estetiske og sikkerhetsmessige utfordringer i bybildet.

Kommunen har allerede iverksatt flere tiltak, herunder etablering av faste parkeringsplasser i bykjernen og utvalgte områder, samt innføring av soner med forbud mot kjøring og parkering, og områder med redusert hastighet. Disse tiltakene utgjør et viktig grunnlag for videre regulering og håndheving.

For å styrke reguleringen og håndhevelsen av parkeringsreglene for el-sparkesykler, vurderes det som hensiktsmessig å innføre mulighet for bøtelegging ved feilparkering. Det foreslås at gebyret settes til kr 900,- og innarbeides i egenbetalingsheftet for 2026.

Hjemmel for ileggelse av gebyr finnes i Forskrift om offentlig parkeringsgebyr (§2 og §3). Kommunen har allerede rettslig grunnlag for å fjerne og ta el-sparkesykler i forvaring, med krav om betaling ved utlevering.

All planlegging av restriksjoner og soner skjer i tett samarbeid med leverandørene. Tiltak som etablering av faste parkeringsplasser, definering av forbudssoner og innføring av

hastighetsbegrensede områder implementeres fortløpende etter behov, basert på observasjoner, innspill fra innbyggere og dialog med aktørene.

Et sentralt hensyn i vurderingen er kommunens mål om å legge til rette for micromobilitet – en mobilitetsform som muliggjør sømløs overgang mellom gange, sykkel, el-sparkesykkel, buss og tog. For å støtte opp under dette målet, anses generelle parkeringsforbud ved kollektivknutepunkter som lite hensiktsmessige.

I stedet bør kommunen tilrettelegge for faste parkeringsplasser i umiddelbar nærhet til holdeplasser, både fysisk og digitalt, i samarbeid med leverandørene. Dette vil gjøre det enklere for innbyggerne å kombinere ulike transportformer, og samtidig bidra til mer effektiv, bærekraftig og integrert mobilitet i tråd med kommunens overordnede strategi.

Innføring av bøtelegging og tydeligere regulering vurderes samlet sett som nødvendige og målrettede virkemidler for å sikre trygg og hensiktsmessig bruk av offentlige arealer. Tiltakene vil bidra til bedre fremkommelighet for fotgjengere, styrket trafikksikkerhet og et mer estetisk og ryddig bymiljø. I tillegg vil de gi kommunen et effektivt verktøy for håndheving av gjeldende regelverk.

Ordningen forventes også å fremme økt ansvarlighet blant både leverandører og brukere, og vil støtte opp under kommunens strategi for bærekraftig og integrert mobilitet.

Alternative løsninger
Bystyret kan vedta å ta saken til orientering, uten å be om at saken følges opp videre.

Konklusjon
Kommunedirektøren anbefaler at representantforslaget vedtas, med de presiseringer som fremgår av kommunedirektørens innstilling.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/29367
Dokumentnr.: 2
Løpenr.: 270604/2025
Klassering: A20

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	23.10.2025	179/25

Representantforslag - Reevaluering av kommunens praksis til inngjerdede skolegårder i grunnskolen fra Jarle Johannssen (Rødt)

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak:
1. Tilbakemeldinger fra Statsforvalter etter kommunens redegjørelse for bruk av inngjerdede områder knyttet til enkeltelever legges fram for Oppvekstutvalget

Sammendrag
Jarle Johannessen (R) har sendt inn et representantforslag som handler om å revaluerere kommunens praksis vedrørende bruk av gjerder i skolegårder i grunnskolen.

Vedlegg

1 Representantforslag - reevaluering av kommunens praksis til inngjerdede skolegårder i grunnskolen
2 Vedlegg 1 - brev fra statsforvalter

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
Ikke relevant.

Saksopplysninger
I tråd med Fredrikstad kommunes reglement for saksbehandling i folkevalgte organer, kan medlemmer av folkevalgte organer fremme representantforslag innen organets myndighetsområde. Ifølge reglementet kan typiske representantforslag være anmodning om utredninger eller enklere tiltak. Et representantforslag bør inneholde forslag til eventuell videre nødvendig saksgang, for eksempel å bestille en sak fra administrasjonen.

Bystyremedlem Jarle Johannessen (R) har sendt inn følgende representantforslag:
Fredrikstad kommunes praksis med inngjerdede skolegårder for barn med rett på særskilt tilrettelagt opplæring, har fått mye oppmerksomhet etter Fredrikstad Blad skrev om saken 19.august 2025. Vi politikere ble først kjent med situasjonen gjennom media, men under møtet i Oppvekstutvalget 28.august 2025 gav administrasjonen en orientering med forsikringer om at gjerdene var satt opp etter individuelle faglige vurderinger. Faglige vurderinger av enkeltvedtak er unntatt offentligheten og forbeholdt administrasjons ansvarsfelt.

Siden flere barneskoler i kommunen nå har opprettet inngjerdede skolegårder i dette formål anser vi ikke lengre ordningen som et resultat av enkeltvedtak, men som nye institusjonelle formasjoner på systemnivå som inngår under politikernes ansvarsfelt.

Vi har stor tillit til at administrasjonen og fagekspertisen i kommunen gjør gode vurderinger for barnets beste innenfor en stram budsjettramme med et økende antall barn med særskilte tilrettelagte behov. Imidlertid ser vi at kommunens inngjerdede skolegårder får kritikk fra flere hold for å utsette barn for både stigmatisering og diskriminering, og således være i brudd med FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Rådet for personer med funksjonsnedsettelse i kommunen, Norsk forbund for utviklingshemmede Nedre Glomma, Handikappede barns foreldreforening og Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) er noen av de som har reagert kraftig på ordningen. Statsforvalter har også sendt et bekymringsbrev til kommunen med flere betimelige spørsmål i saken (se vedlegg 1).

I denne sammenhengen ser vi et behov for å revurdere ordningen med inngjerdede skolegårder på nytt. Kan administrasjonen gjøre tilpasninger som ivaretar barnas behov og samtidig skjerme dem for mulig diskriminering og stigmatisering slik situasjonen fremstår per nå. Forslag som f.eks. kan vurderes er om skolegårdene er plassert på en optimal måte for å sikre inkludering eller om de bør flyttes til andre områder. Kan skolene bruke andre inngjerdinger enn nettingtrådgjerder osv. Hvorvidt dette er gode løsninger eller ei har vi full tillit til fagpersonalet å bedømme, men vi ønsker å fremme et forslag der kommunen «leter med lupe» etter mer treffsikre ordninger som ivaretar flere hensyn ved å innhente innspill fra relevante aktører som fagforeninger, interesseorganisasjoner og kompetansesentre.

1. Kommunen innhenter innspill fra relevante fagforeninger, interesseorganisasjoner og kompetansesentre.
2. Kommunen gjør en ny og grundig faglig vurdering med formål å både ivareta barnas særskilte tilrettelagte behov og hindre diskriminering.

Relevante bestemmelser
FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)
Barnekonvensjonen

Konsekvenser for sosial bærekraft
Se vurdering.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Ikke relevant.

b) Samfunnsmessige konsekvenser

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Ikke relevant.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant.

Vurdert for uttalelser i rådene
Ja. Ikke mulig som følge av tid.

Vurdering
Barnets beste vurderinger skal alltid veie tyngst. Barnekonvensjonen artikkel 3 pålegger skolen og kommunen å la barnets beste være et grunnleggende hensyn i alle beslutninger. I noen tilfeller kan foresatte være sterkt bekymret for sitt barns sikkerhet fordi det er stor rømningsfare og konsekvensene ved rømming kan potensielt være store. Å sette opp et skjermet område har derfor vært et nødvendig tiltak for å beskytte barna og sikre at barna kan delta i friminutt og lek på en trygg måte. Barnekonvensjonen artikkel 6 og 19

understreker barns rett til beskyttelse mot fare og skade. Å unnlate å sikre barnet ville vært å handle i strid med disse rettighetene. Tiltaket er derfor et ansvarlig grep for å ivareta barnets liv, helse og utvikling.

Barnekonvensjonen artikkel 23 slår fast at barn med funksjonsnedsettelser har rett til å leve under forhold som sikrer verdighet, fremmer selvtillit og legger til rette for aktiv deltakelse. Dette kan innebærer at et skjermet område gir mer frihet enn alternativet, som ville vært å ha en voksen tett på hele tiden eller å måtte være innendørs. Gjerdet gir barna rom for selvstendighet, lek og sosial kontakt innenfor rammer som er forsvarlige. Barnekonvensjonen artikkel 31 sier at alle barn har rett til lek, hvile og fritid. I disse situasjonene muliggjør gjerdet at leken kan skje trygt.

Det er et mål for skolen å balansere skjerming og inkludering. Det skjermede området er lagt til rette for at barna kan leke sammen med medelever, samtidig som barna får pauser fra sterk stimuli og unngår farlige situasjoner. Tiltaket handler derfor ikke om å isolere barna, men om å gi barna mulighet til å delta i et fellesskap på en måte som oppleves trygt og tilpasset. I barnehagen er det en selvfølge at alle barn leker innenfor gjerder. Når barna begynner på skolen, forsvinner ofte dette sikkerhetstiltaket, men behovet for fysisk sikring kan fremdeles være til stede hos enkelte barn. Tiltaket som er gjort er derfor ikke å sette barnet på «utstilling», men å videreføre det prinsippet vi alle kjenner fra barnehagen: Barn skal leke trygt innenfor rammer som beskytter dem mot fare og gi dem et rom der de kan leke med andre barn.

Dette er ikke et brudd på barnekonvensjonen, det er et tiltak for å oppfylle den. Gjerdet er valgt i samråd med foresatte, og med barnets beste som det bærende prinsippet.

Per i dag er det skjermede områder ved flere skoler. De skjermede områdene er et etablert med tanke på enkeltes barn behov og de skjermede områdene er i bruk så lenge barna har behov for skjerming på sin nærskole. I dag er ikke alle de skjermede områdene i bruk til sitt opprinnelig formål fordi eleven/elevene har flyttet eller skiftet skole.

Alternative løsninger
1. Kommunen innhenter innspill fra relevante fagforeninger, interesseorganisasjoner og kompetansesentre.
2. Kommunen gjør en ny og grundig faglig vurdering med formål å både ivareta barnas særskilte tilrettelagte behov og hindre diskriminering.

Konklusjon
Kommunedirektøren vil understreke at tiltaket er forankret i både faglige vurderinger, dialog med foresatte og forpliktelser Norge har gjennom FNs barnekonvensjon.

Kommunedirektøren vil forøvrig besvare statsforvalterens henvendelse gjeldende samme sak, og foreslår å orientere Oppvekstutvalget om statsforvalterens tilbakemelding når den foreligger.

Representantforslag - Reevaluering av kommunens praksis til inngjerdede skolegårder i grunnskolen fra Jarle Johannessen (Rødt)

Bakgrunn

Fredrikstad kommunes praksis med inngjerdede skolegårder for barn med rett på særskilt tilrettelagt opplæring, har fått mye oppmerksomhet etter Fredrikstad Blad skrev om saken 19.august 2025. Vi politikere ble først kjent med situasjonen gjennom media, men under møtet i Oppvekstutvalget 28.august 2025 gav administrasjonen en orientering med forsikringer om at gjerdene var satt opp etter individuelle faglige vurderinger. Faglige vurderinger av enkeltvedtak er unntatt offentligheten og forbeholdt administrasjons ansvarsfelt.

Siden flere barneskoler i kommunen nå har opprettet inngjerdede skolegårder i dette formål anser vi ikke lengre ordningen som et resultat av enkeltvedtak, men som nye institusjonelle formasjoner på systemnivå som inngår under politikernes ansvarsfelt.

Vi har stor tillit til at administrasjonen og fagekspertisen i kommunen gjør gode vurderinger for barnets beste innenfor en stram budsjettramme med et økende antall barn med særskilte tilrettelagte behov. Imidlertid ser vi at kommunens inngjerdede skolegårder får kritikk fra flere hold for å utsette barn for både stigmatisering og diskriminering, og således være i brudd med FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Rådet for personer med funksjonsnedsettelse i kommunen, Norsk forbund for utviklingshemmede Nedre Glomma, Handikappede barns foreldreforening og Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) er noen av de som har reagert kraftig på ordningen. Statsforvalter har også sendt et bekymringsbrev til kommunen med flere betimelige spørsmål i saken (se vedlegg 1).

I denne sammenhengen ser vi et behov for å revurdere ordningen med inngjerdede skolegårder på nytt. Kan administrasjonen gjøre tilpasninger som ivaretar barnas behov og samtidig skjerme dem for mulig diskriminering og stigmatisering slik situasjonen fremstår per nå. Forslag som f.eks. kan vurderes er om skolegårdene er plassert på en optimal måte for å sikre inkludering eller om de bør flyttes til andre områder. Kan skolene bruke andre inngjerdinger enn nettingtrådgjerder osv. Hvorvidt dette er gode løsninger eller ei har vi full tillit til fagpersonalet å bedømme, men vi ønsker å fremme et forslag der kommunen «leter med lupe» etter mer treffsikre ordninger som ivaretar flere hensyn ved å innhente innspill fra relevante aktører som fagforeninger, interesseorganisasjoner og kompetansesentre.

Forslag til vedtak:

1. Kommunen innhenter innspill fra relevante fagforeninger, interesseorganisasjoner og kompetansesentre.
2. Kommunen gjør en ny og grundig faglig vurdering med formål å både ivareta barnas særskilte tilrettelagte behov og hindre diskriminering.

Vedlegg – Brev fra Statsforvalter

Statsforvalteren
i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vår dato: 19.09.2025
Vår ref: 2025/37117
Deres dato:
Deres ref:

FREDRIKSTAD KOMMUNE
Postboks 1405
1602 FREDRIKSTAD

Saksbehandler, innvalgstelefon
Anne Eie, 22003868

Statsforvalteren ber om redegjørelse

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus er kjent med Fredrikstad kommune sin bruk av inngjerdede områder for enkeltelever ved ulike skoler i kommunen, blant annet Begby barne- og ungdomsskole. Statsforvalteren er bekymret for om elevenes rettigheter er ivaretatt, og vurderer at det er grunnlag for å foreta en nærmere undersøkelse av kommunen og Begby barne- og ungdomsskole sin praksis.

Statsforvalteren har myndighet til å føre tilsyn med at Fredrikstad kommune oppfyller pliktene som følger av opplæringsloven.[1] Vi kan kreve at dere gir opplysninger og dokumentasjon som er nødvendig for å vurdere om vi skal gjennomføre tilsyn.[2] Det er Fredrikstad kommune som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir oppfylt.[3] Nedenfor redegjør vi for vår bekymring og informasjonen vi ber om.

Bakgrunn for vår bekymring
Statsforvalteren er gjennom den siste tidens medieomtaler kjent med at det benyttes inngjerdede områder for skjerming av enkeltelever ved flere av skolene i Fredrikstad kommune. Vi ser av omtaler i media at disse inngjerdede områdene benyttes for enkeltelever som har en utagerende atferd, og at hensikten er knyttet til behov for skjerming og sikkerhet. Vi ser at inngjerdede områder brukes på to skoler, og at en av skolene er Begby barne- og ungdomsskole.

På bakgrunn av informasjonen i media legger vi til grunn at de inngjerdede områdene benyttes for elever som er særskilt sårbare og som kan ha utfordringer i det sosiale samspillet på skolen. Vi er bekymret for hvorvidt disse elevene blir inkludert i fellesskapet på skolen, og om bruken av det inngjerdede området kan bidra til stigmatisering og utenforskap.

Vi er også usikre på om bruken av de inngjerdede områdene er frivillig for elevene, hva dere mener er hjemmelen for tiltaket og hvordan skolen håndterer situasjoner der elevene eventuelt motsetter seg mot å bruke området.

[1] Jf. opplæringsloven § 29-2 og kommuneloven kapittel 30.
[2] Jf. opplæringsloven § 29-2 og kommuneloven kapittel 30.
[3] Jf. opplæringsloven § 28-1.

E-postadresse: sfospost@statsforvalteren.no
Sikker melding: www.statsforvalteren.no/melding
Postadresse: Pb 325, 1502 Moss
Besøksadresse: Moss: Vogts gate 17, Drammen: Dr. Hansteinsgate 9, Oslo: Stensberggata 27
Telefon: 69 24 70 00
www.statsforvalteren.no/os
Org.nr. 974 761 319

Vi er videre bekymret for om skolen/kommunen i tilstrekkelig grad forebygger utagering innenfor lovens rammer. Vi viser til at kommunen skal drive et kontinuerlig og systematisk arbeid for at det ikke skal oppstå situasjoner der ansatte må gripe inn fysisk mot elever.[4] Av uttalelser i media ser vi at det vises til at de inngjerdede områdene er planlagt å bli brukt for elever som utagerer, og for å gi disse elevene en mulighet til fri lek uten å ha en voksen tett på. Det er uklart for oss hva formålet med de inngjerdede områdene er, og hvorvidt disse områdene er ment å forebygge situasjoner hvor det ellers ville blitt benyttet fysisk inngripen. Vi er også bekymret for om elevenes beste er tilstrekkelig hensyntatt i skolens vurdering, og lurer på om kommunen har foretatt en barnerettighetsvurdering[5] i forbindelse med bruken av de inngjerdede områdene.

Vi legger for øvrig til grunn at kommunen er kjent med informasjon og uttalelser som er fremkommet i media.

Rettslig grunnlag

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring.[6] Retten er individuell, og det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om skolemiljøet er trygt og godt. For å sikre retten til et trygt og godt skolemiljø har skolen en aktivitetsplikt.[7] Aktivitetsplikten inneholder fem delplikter som er plikten til å følge med, gripe inn, melde fra, undersøke og sette inn tiltak. Skolen skal snarest undersøke saken ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.[8] Undersøkelsen skal ha som formål å få frem fakta om en situasjon, bakgrunnen for elevens opplevelse og hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Når en elev sier at hun/han ikke har det trygt og godt, eller undersøkelser viser dette, skal skolen snarest rette opp situasjonen med egnede tiltak. Hvilke tiltak som er egnede, beror på faglige og konkrete vurderinger. Skolen skal lage en skriftlig plan, som oppfyller minstekravene i loven, når den iverksetter tiltak.[9]

Ansatte i skolen, leksehjelpen og på SFO kan gripe inn fysisk mot en elev for å hindre at eleven krenker en person fysisk eller psykisk eller utsetter seg selv på fysisk skade, skader eiendom, viser en atferd som er sterkt fornedrende for eleven selv eller vesentlig forstyrrer opplæringen til andre elever.[10] Det fysiske inngrepet skal ikke gå lenger enn nødvendig, og må stå i et rimelig forhold til de interessene de ansatte forsøker å beskytte.[11] Å gripe inn fysisk skal være siste utvei. Derfor stiller loven krav til at kommunen må sørge for at skolen arbeider forbyggende.[12] Skolene, leksehjelpen og SFO skal jobbe kontinuerlig og systematisk for å unngå at det oppstår situasjoner hvor ansatte må gripe inn fysisk mot elever. En ansatt som har grepet inn fysisk mot en elev må melde fra om dette til rektor.[13] Rektor skal så melde fra til elevens foresatte om det som har skjedd. Hvis ansatte har grepet inn fysisk mot samme elev flere ganger, eller hvis et inngrep er særlig alvorlig, skal rektor også melde fra til kommunen. Skolen må dokumentere alle fysiske inngrep mot elever.[14] Dokumentasjonen skal inneholde en kort beskrivelse av hendelsen, hvordan inngrepet ble utført, og elevens syn på saken.

---

[4] Jf. opplæringsloven § 13-3.

[5] En konsekvensvurdering av tiltaket opp mot barns rettigheter. For mer om dette se: Barnerettighetsvurderinger steg for steg – Barneombudet.

[6] Jf. opplæringsloven § 12-2.

[7] Jf. opplæringsloven §§ 12-4 og 12-5.

[8] Jf. opplæringsloven § 12-4 andre ledd.

[9] Jf. opplæringsloven § 12-4 tredje ledd.

[10] Jf. opplæringsloven § 13-4.

[11] Jf. opplæringsloven § 13-4 andre ledd.

[12] Jf. opplæringsloven § 13-3.

[13] Jf. opplæringsloven § 13-5.

[14] Jf. opplæringsloven § 13-5 andre ledd.

Det følger av opplæringsloven, Grunnloven og FNs barnekonvensjon at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn, og at elever har rett til å bli hørt i saker som gjelder dem.[15] Dette gjelder både i konkrete saker og i saker på systemnivå. Kommunen har en plikt til å gjennomføre en barnerettighetsvurdering. Dette følger av barnekonvensjonen artikkel 4, som pålegger staten å treffe nødvendige tiltak for å sikre barns rettigheter.[16] Formålet med å foreta en barnerettighetsvurdering er å sikre at behovene og interessene til barn blir tatt hensyn til i beslutninger som påvirker dem. Å vurdere barnets beste på systemnivå handler om å identifisere hvilke konsekvenser et tiltak kan ha for oppfyllelsen av barnets rettigheter. Når det skal gjennomføres en barnerettighetsvurdering i en gitt kontekst må kommunen innhente relevant informasjon om hvordan barns interesser og behov blir påvirket, og vurdere hvordan saken påvirker de ulike rettighetene i barnekonvensjonen. Kommunen må foreta en konkret helhetsvurdering, og vekte andre relevante hensyn opp mot barnets/barnas beste.

Statsforvalteren ber om redegjørelse
Vi ønsker på denne bakgrunn å undersøke forholdene i kommunen og på Begby barne- og ungdomsskole nærmere. Vi ber derfor om en redegjørelse fra Fredrikstad kommune. Vi ber om at redegjørelsen omfatter følgende:

1. Kommunens vurdering av Begby barne- og ungdomsskoles praksis knyttet til bruk av de inngjerdede områdene opp mot regelverket. Vi ønsker også informasjon om:
    - Når de inngjerdede områdene brukes, for hvilke elever og i hvilke situasjoner, og med hvilken hjemmel og begrunnelse.

2. Kommunens vurderinger av elevenes skolemiljø på Begby barne- og ungdomsskole. Vi ønsker herunder informasjon om:
    - Hvilke tiltak som er satt inn for å sikre et trygt og inkluderende fellesskap for elevene som benytter de inngjerdede områdene.
    - Hvor mange aktive aktivitetsplaner skolen har som direkte/indirekte kan knyttes til bruk av de inngjerdede områdene. Vi ber om at kommunen sender eventuelle aktivitetsplaner til oss.

3. Kommunen og Begby barne- og ungdomsskole sine tiltak for forebygging av fysiske inngrep,[17] og hva skolen gjør når forebyggende tiltak ikke er tilstrekkelig.

4. Kommunens og skolens dokumentasjon av fysiske inngrep.[18] Vi ønsker også informasjon om:
    - Hvor mange meldinger skoleeier har mottatt fra skolen inneværende skoleår. Vi ber om at kommunen sender disse meldingene til oss.
    - Hvor mange fysiske inngrep skolen har dokumentert inneværende skoleår. Vi ber om at kommunen sender disse til oss.

5. En redegjørelse for barnerettighetsvurderinger kommunen har gjort i forbindelse med at de inngjerdede områdene ble innført.

[15] Se opplæringsloven §§ 10-1 og 10-2, Grunnloven § 104 første og andre ledd og barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1 og artikkel 12.
[16] Barnekonvensjonen er inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettsloven § 3.
[17] Jf. opplæringsloven § 13-3.
[18] Jf. opplæringsloven §§ 13-4 og 13-5.

Redegjørelsen og dokumentasjonen sendes til Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus innen 17.10.2025 og merkes med saksnummer 2025/37117. Eventuelle spørsmål kan rettes til Kjersti Utnes Borgaas, tlf. 69 24 70 68.

På bakgrunn av kommunens svar og dokumentasjon vil Statsforvalteren vurdere eventuell videre oppfølging.

Dere kan klage på pålegget om å sende inn dokumentasjon, med klagefrist på tre dager.[19]

Med hilsen

Grethe Hovde Parr
avdelingsdirektør
Barnehage- og utdanningsavdelingen

Kjersti Utnes Borgaas
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

[19] Jf. forvaltningsloven § 14.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/26876
Dokumentnr.: 2
Løpenr.: 247999/2025
Klassering: M52

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	23.10.2025	180/25

Representantforslag til bystyremøte 23.10.2025 - Gjennomføring av grovavfallsaksjonen hver september i tillegg til grovavfallsaksjoner om våren

Kommunedirektørens innstilling
Kommunedirektøren anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak:
1. Saken tas til orientering

Sammendrag
Pensjonistpartiet, ved Marianne Kristiansen, foreslår å innføre en ekstra grovavfallsaksjon på høsten, i tillegg til den eksisterende våraksjonen. Forslaget begrunnes med at mange innbyggere har behov for å levere hageavfall og grovavfall etter sommeren, og at dagens ordning oppleves lite tilgjengelig for eldre og personer uten bil.

Vedlegg
Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)
1. Bystyresak PS 147/2023 - *Plan fra avfall til ressurs 2023-2030 – vedtak av plan*
2. Representantforslag fra Marianne Kristiansen (PP) datert 12. september 2025

Saksopplysninger
I tråd med Fredrikstad kommunes reglement for saksbehandling i folkevalgte organer, kan medlemmer av folkevalgte organer fremme representantforslag innen organets myndighetsområde. Ifølge reglementet kan typiske representantforslag være anmodning om utredninger eller enklere tiltak. Et representantforslag bør inneholde forslag til eventuell videre nødvendig saksgang, for eksempel å bestille en sak fra administrasjonen.

Bystyremedlem Marianne Kristiansen (PP) har sendt inn følgende forslag:
Pensjonistpartiet synes det er et flott tiltak med en grovavfallsaksjon rundt om i nærmiljøene på våren. Det gjør det pent rundt om, og det sikrer at folk plasserer hageavfall og søppel der det skal være.

Vi tenker derimot at noe lignende også bør arrangeres på høsten, da dette også er tiden for klipping av busker, hekker og trær, og folk gjerne trenger å få bort en del etter sommeren. For mange, særlig eldre og folk med dårlig mobilitet, er det også et stort problem å komme seg til Øra.

På vegne av Pensjonistpartiet fremmer jeg derfor følgende forslag:
1.Det innføres også en grovavfallsaksjon i september, tilsvarende den vi har på våren.

Relevante bestemmelser

Forurensningsloven § 30 om kommunalt ansvar for husholdningsavfall

Konsekvenser for sosial bærekraft
Det blir bedre tilgjengelighet for innbyggere med nedsatt mobilitet og de uten tilgang til bil.

Konsekvenser for økonomisk bærekraft
a) Økonomiske konsekvenser – drifts- og investeringsbudsjett
Tiltaket medfører økte kostnader knyttet til bemanning, transport og håndtering. Erfaring viser at én aksjon normalt beløper seg til om lag 0,5 millioner kroner. I tillegg vil tiltaket medføre ekstra utgifter til leie av tomter, ettersom kommunen per i dag ikke disponerer faste lokasjoner. Kostnaden for dette er anslått til 50 000 kroner i 2026.
Det vil også være behov for økt innsats innen informasjon og kommunikasjon, med en estimert kostnad på 10 000 kroner.

b) Samfunnsmessige konsekvenser
Tiltaket kan redusere forsøpling i nærmiljøene og kan bidra til lavere kommunale ryddekostnader og økt innbyggeroppslutning om miljøtiltak.

Konsekvenser for miljømessig bærekraft
Tiltaket vil bidra til økt materialgjenvinning og mer effektiv kildesortering, noe som styrker den sirkulære økonomien og reduserer ressursbruk.

Videre vil tiltaket motvirke ulovlig dumping av hageavfall og grovavfall, og dermed bidra til et renere nærmiljø og bedre etterlevelse av gjeldende regelverk.

Tiltaket forventes også å redusere antall privatbilreiser til gjenvinningsstasjonen, noe som vil gi lavere trafikkbelastning og redusere utslipp av klimagasser.
Det må påregnes noe økt transport av containere og drift av innsamlingspunkter, men dette vurderes som en nødvendig konsekvens for å oppnå de miljømessige gevinstene.

Ansattes medbestemmelse
Ikke relevant

Vurdert for uttalelser i rådene
Vurdert uaktuelt for saken.

Vurdering
Fredrikstad kommune gjennomfører i dag en årlig grovavfallsaksjon på våren. Ordningen er godt etablert, har høy oppslutning blant innbyggerne, og bidrar til ryddige nærmiljøer, redusert forsøpling og økt materialgjenvinning.

I temaplanen Fra avfall til ressurs 2023–2030 er det et uttalt mål å gjøre det enklere for innbyggerne å sortere riktig og øke graden av materialgjenvinning fram mot 2030. Vurderinger knyttet til grovavfallsaksjonen er nærmere beskrevet i planen.

Representantforslaget om å innføre en ekstra grovavfallsaksjon på høsten er i tråd med kommunens planlagte tiltak for 2026, og støtter opp under målet om økt materialgjenvinning fram mot 2030.

Tiltaket vil gi innbyggerne bedre tilgjengelighet og økt brukervennlighet, særlig for eldre og personer uten bil, som i dag har utfordringer med å komme seg til gjenvinningsstasjonen på Øra.

Videre kan tiltaket bidra til å forebygge forsøpling og ulovlig dumping av avfall i skog og mark, samt redusere antall privatbilreiser til Øra. Dette vil kunne gi lavere klimagassutslipp og bedre trafikksikkerhet i området.

Tiltaket antas også å styrke tilliten til renovasjonsordningen og bidra til økt engasjement for miljøarbeid og materialgjenvinning i befolkningen.

Det kan bli behov for leie av tomter, ettersom kommunen per i dag ikke har faste avtaler om lokasjoner for aksjonene. Det kan derfor være nødvendig å inngå skriftlige avtaler med grunneiere på flere steder i kommunen.

Det må påregnes noe lavere mengder hageavfall på høsten sammenlignet med våren.

Informasjon om aksjonen vil formidles på samme måte som ved våraksjonen, gjennom kommunens nettsider, en dedikert landingsside, annonse i Fredriksstad Blads nettavis og sponsede innlegg i sosiale medier.

Samlet sett vurderes fordelene ved en høstaksjon å være klart større enn ulempene. Tiltaket gir et mer rettferdig og tilgjengelig tilbud, styrker materialgjenvinningen og bidrar til å nå kommunens miljømål fram mot 2030.

Alternative løsninger
Fortsette som i dag, med kun en årlig grovavfallsaksjon.

Konklusjon
Kommunedirektøren viser til at representantens forslag allerede er planlagt for 2026.

Bystyrets vedtak 11.09.2025:

Saken utsettes til bystyrets møte 23.10.2025

Bystyrets behandling 11.09.2025:

På grunn av tidsrammen for bystyrets møter 16.00-22.00 ble ikke saken behandlet men utsettes til bystyrets møte 23.10.2025.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/21992
Dokumentnr.: 2
Løpenr.: 204410/2025
Klassering: 614
Saksbehandler: Yvonne Meidell

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	11.09.2025	149/25
Bystyret	23.10.2025	181/25

Spørsmål til ordfører - Varmeanlegg og aircondition på sykehjem

Fra Marianne Kristiansen (Pp)

Under hetebølgen i sommer leser vi i Fredriksstad blad at beboere og ansatte på Helseparken må oppholde seg i rom med opptil 30 grader. Slik har det også vært noen dager, og situasjonen oppleves nærmest som uutholdelig for dem som må oppholde seg i bygget.

På spørsmål om det finnes noen serviceavtale blir det også svart fra kommuneledelsen at kommunen selv drifter anlegget, og man ikke helt vet når anlegget vil fungere som normalt igjen, noe vi faktisk opplever som underlig.

På vegne av Pensjonistpartiet har vi derfor følgende spørsmål:
1.Hvilken kompetanse har de ansatte i kommunen til å kunne ha ansvar for et slike kjøleanlegg som på Helseparken ?

2.Hvilke beløp sparer kommunen ved å ikke ha en serviceavtale fra leverandør eller andre med kjøleteknisk kompetanse?

3.Var det kun Helseparken, eller også andre kommunale sykehjem som slet med air-conditionsproblemer under sommerens hetebølge?

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/29080
Dokumentnr.: 2
Løpenr.: 263348/2025
Klassering: X20
Saksbehandler: Yvonne Meidell

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	23.10.2025	182/25

Spørsmål til ordfører: Kommunens beredskapsplaner for håndtering av alvorlige voldshendelser i offentlige bygg og samlingssteder

Fra Roger Larsen (INP)
Den rå volden kommer oss nærmere og nærmere med knivstikking, sprengstoff og skyting.

Mitt spørsmål til ordføreren er:

- Har vi klare nok kriseplaner og rutiner for hva som skal gjøres når ting skjer og spesielt I skoler, idrettshaller og andre steder hvor det samles folk.

- Er vi godt nok forberedt og hva kan, bør, og må gjøres for at vi blir gode nok for å møte nevnte situasjoner som kommune.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2022/17834
Dokumentnr.: 5
Løpenr.: 275564/2025
Klassering: 610
Saksbehandler: Yvonne Meidell

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	23.10.2025	183/25

Spørsmål til ordfører - TV og internettilgang i kommunens utleieboliger

Fra Jarle Johannessen (Rødt)

I oktober 2022 vedtok Teknisk utvalg følgende i sak nr 66/2022 (hentet fra protokollen):

Teknisk utvalgs vedtak 26.10.2022: Utvalgsleder anbefaler teknisk utvalg å fatte følgende vedtak:
1. Det lyses ut konkurranse blant leverandører for å tilrettelegge for TV og internett der dette mangler med tentativ ferdigstillelse av installasjoner i løpet av første halvår 2023.
2. Det tegnes kollektive avtaler i omsorgsboliger der det er hensiktsmessig og det tegnes kollektive eller individuelle avtaler for ordinære kommunale utleieboliger der dette mangler.

Den gang ble det slått fast at*: «kommunale leietakere skal ha mulighet for tv og internett i boligen i likhet med andre innbyggere i Fredrikstad».* I tillegg ble det pekt på viktigheten av gode internettforbindelser når flere boliger i fremtiden skal være tilrettelagt for velferdsteknologi. Rødt har fått tilbakemelding på at det fortsatt, i 2025, finnes flere leietakere i kommunen uten tilgang til internett og TV, også i bemannede boliger. Flere tegner avtaler selv, men nettilgang er ofte så dårlig at velferdsteknologi ikke fungerer optimalt.

Spørsmål til ordfører:

1) Hva har skjedd med vedtaket i sak 66/2022 siden saken var i Teknisk utvalg 26.10.2022?
2) Hvorfor står fortsatt flere leietakere uten tilgang til internett og TV?
3) Har administrasjonen oversikt over hvor mange dette gjelder?
4) Hvordan følges dette opp videre, særlig med tanke på å sikre god nok internettforbindelse slik at velferdsteknologi kan anvendes der det er behov for det?

*

*

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2025/26881
Dokumentnr.: 2
Løpenr.: 275574/2025
Klassering: M52
Saksbehandler: Yvonne Meidell

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Bystyret	23.10.2025	184/25

Spørsmål til ordfører - Håndtering av matavfall

Fra Marianne Kristiansen (Pp)

Pensjonistpartiet har blitt kontaktet av innbyggere som mener at det kryr av små, hvite marker utenfor og inni de nye søppelkassene som er ment for matavfall- dette til tross for at de vasker dunkene regelmessig. Vi har for øvrig selv vært på observasjon og sett at dette er tilfelle.

Det meldes også om vond lukt som for mange gjør det lite koselig å sitte ute på uteplassene på sommeren.

Spørsmål til ordfører:
1. Er den nye ordningen med tømming hver 14. dag godkjent av mattilsynet?
2. Hva kan kommunen gjøre for å hjelpe eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne som forsøker å bo hjemme, når dunkene stadig må skures?
3. Er det forventet at folk skal måtte fylle opp sine frysere med gammelt matavfall i påvente av tømming?